Jezus de Christus

James E. Talmage

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/jezusdechristus0001vari

JEZUS DE CHRISTUS

JEZUS DE CHRISTUS

EEN STUDIE VAN DE MESSIAS EN ZIJN ZENDING
VOLGENS OUDE EN MODERNE
HEILIGE GESCHRIFTEN

DOOR

JAMES E. TALMAGE †

EEN DER TWAALF APOSTELEN VAN DE KERK VAN
JEZUS CHRISTUS VAN DE
HEILIGEN DER LAATSTE DAGEN

UIT HET ENGELS VERTAALD DOOR
A. D. JONGKEES

UITGEGEVEN DOOR
DE KERK VAN JEZUS CHRISTUS
VAN DE HEILIGEN DER LAATSTE DAGEN

INHOUD

Hoofdst. Bladz.

1. INLEIDING 3

Historische werkelijkheid van Jezus de Christus - Strekking en doel van deze verhandeling.

2. VÓÓR-STERFELIJK BESTAAN EN VÓÓR-ORDENING VAN DE CHRISTUS 7

Vóór-sterfelijk bestaan van geesten. - Oorspronkelijke raad in de hemel. - Opstandigheid van Lucifer. - Zijn nederlaag en verdrijving. - De vrije wil van de mens verzekerd.- De Geliefde Zoon gekozen om de Heiland en Verlosser der mensheid te zijn.

3. DE BEHOEFTE AAN EEN VERLOSSER 15

Geesten van verschillende bekwaamheden. - De intrede van de zonde in de wereld voorzien. - Gods voorkennis niet een bepalende oorzaak. - De schepping van de mens in het vlees. - De val van de mens. - Verzoening noodzakelijk. - Jezus Christus het enige Wezen dat als Verlosser en Heiland geschikt is. - In een algemene opstanding voorzien.

4. HET GODSCHAP VAN CHRISTUS IN ZIJN VOORBESTAAN 27

De Godheid. - Jezus Christus het Woord van macht. - Jezus Christus de Schepper. - Jehova. - De Eeuwige Ik Ben. - Proclamaties van Jezus Christus door de Vader.

5. DE KOMST NAAR DE AARDE VAN DE CHRISTUS VOORSPELD 34

Bijbelse profetieën. - Openbaring aan Henoch. - De Profeet door Mozes voorspeld. - Offeranden als voorafschaduwing. - Voorspellingen in het Boek van Mormon.

6. HET MIDDEN DES TIJDS 45

Betekenis van de aanduiding. - Korte inhoud van Israëls geschiedenis. - De Joden aan Rome onderhorig. - Schriftgeleerden en rabbijnen. - Farizeeërs en Sadduceeërs. - Andere secten en partijen.

7. GABRIËLS AANKONDIGING VAN JOHANNES EN VAN JEZUS 58

Het bezoek van een engel aan Zacharias. - Geboorte van Johannes de voorloper. - Aankondiging aan de maagd Maria. - Maria en Jozef. - Hun stambomen. - Jezus Christus erfgenaam van de troon van David.

8. HET KIND VAN BETHLEHEM 70

Geboorte van Jezus Christus. - Hij wordt in de tempel getoond. - Bezoek van de Wijzen. - De boze plannen van Herodes. - Het Kind naar Egypte gebracht. - De geboorte van Christus aan de Nephieten bekend gemaakt. - Tijd van de geboorte.

Hoofdst. Bladz.

9. DE JONGELING VAN NAZARETH 84

Jezus zal een Nazarener worden genoemd. - Op twaalfjarige leeftijd in de tempel. - Jezus en de wetgeleerden. - Jezus van Nazareth.

10. IN DE WILDERNIS VAN JUDEA 92

Johannes de Doper. - De stem in de wildernis. - De doop van Jezus. - Proclamatie van de Vader. - Nederdaling van de Heilige Geest. - Het teken van de duif. - De verzoekingen van Christus.

11. VAN JUDEA NAAR GALILEA 104

Het getuigenis van Johannes de Doper van Christus. - De eerste discipelen. - De Zoon des Mensen, betekenis van de naam. - Het wonder van het veranderen van water in wijn. - Wonderen in 't algemeen.

12. EERSTE GEBEURTENISSEN TIJDENS DES HEREN ZENDING IN HET OPENBAAR 115

Eerste reiniging van de tempel. - Jezus en Nicodemus. - Twistgesprek tussen de discipelen van Johannes de Doper. - Johannes' lofprijzing van en herhaalde getuigenis omtrent de Christus.

13. DOOR VREEMDELINGEN GEËERD, DOOR DE ZIJNEN VERWORPEN 129

Jezus en de Samaritaanse vrouw. - Onder de Samaritanen .- Terwijl Hij in Kana was, geneest Christus de zoon van een hoveling in Kapernaüm. - Christus predikt in de synagoge van Nazareth. - Nazareners trachten Hem te doden. - Demonen te Kapernaüm uitgeworpen. - Bezetenheid.

14. ONZE HEER ZET ZIJN ZENDING IN GALILEA VOORT 141

Een melaatse gereinigd. - Melaatsheid. - Een lamme genezen en vergeven. - Van godslastering beschuldigd. - Tollenaren en zondaren. - Oude lappen, oude zakken en nieuwe. - Voorafgaande oproep van discipelen. - Vissers van mensen.

15. HEER VAN DE SABBAT 152

De heiligheid van de Sabbat kenmerkend voor Israël. - De genezing van een lamme op de Sabbat. - Beschuldigingen van de Joden en het antwoord van Jezus daarop. - Discipelen beschuldigd van Sabbatschending. - Een man met een verdorde hand op de Sabbatdag genezen.

16. DE GEKOZEN TWAALF 162

Zij worden geroepen en geordend. - De Twaalf afzonderlijk beschouwd. - Hun kenmerken in 't algemeen. - Discipelen en apostelen.

17. DE BERGREDE 172

De Zaligsprekingen. - Waardigheid en verantwoordelijkheid in de bediening. - De Mozaïsche wet door het evangelie van Christus vervangen. - Oprechtheid van bedoeling. - Het Onze Vader. - Ware rijkdom. - Belofte en herverzekering. - Horen en doen.

Hoofdst. Bladz.

18. ALS MACHTHEBBENDE 186

Genezing van des hoofdmans dienstknecht. - Jonge man van Naïn uit de doden opgewekt. - De boodschap van Johannes de Doper aan Jezus. - Het commentaar van de Heer daarop. - Dood van Johannes de Doper. - Jezus in het huis van Simon de Farizeeër. - Berouwvolle vrouw vergeven. - De autoriteit van Christus aan Beëlzebub toegeschreven. - De zonde tegen de Heilige Geest. - Zij vragen om tekenen.

19. 'HIJ SPRAK VELE DINGEN TOT HEN IN GELIJKENISSEN' 209

De zaaier. - Tarwe en onkruid. - Zaad dat in 't verborgene groeit. - Mosterdzaad. - Zuurdesem. - Verborgen schat. - Parel van grote waarde. - Evangelienet. - Het doel van Christus met het gebruik van gelijkenissen. - Gelijkenissen in 't algemeen.

20. 'ZWIJG, WEES STIL' 227

Candidaten voor het discipelschap. - Het stillen van de storm. - De demonen in de omgeving van Gadara gekalmeerd. - Opwekking van het dochtertje van Jaïrus. - Terugkeer tot het leven en de opstanding. - Een vrouw in de menigte genezen. - Blinden zien en stommen spreken.

21. DE APOSTOLISCHE ZENDING EN GEBEURTENISSEN IN VERBAND HIERMEDE 243

Jezus wederom in Nazareth. - De Twaalven krijgen opdracht en worden uitgezonden. - Hun terugkeer. - Vijfduizend mensen wonderbaarlijk gevoed. - Het wonder van het lopen op het water. - De mensen zoeken Christus om meer brood en vis. - Christus het brood des levens. - Vele discipelen keren zich af.

22. EEN PERIODE VAN TOENEMENDE TEGENSTAND . 259

Ceremoniële wassingen. - Farizeeërs berispt. - Jezus binnen de grenzen van Tyrus en Sidon. - De dochter van Syro-Fenicische vrouw genezen. - Wonderen binnen de landpalen van Decapolis gewrocht. - Vierduizend mensen wonderbaarlijk gevoed. - Meer vragers om tekenen. - De zuurdesem der Farizeeërs, Sadduceeërs en Herodianen. - Petrus' belangrijke belijdenis 'Gij zijt de Christus'.

23. DE VERHEERLIJKING 274

Bezoek van Mozes en Elia. - De Vader proclameert opnieuw de Zoon. - De apostelen tijdelijk weerhouden te getuigen van de verheerlijking. - Elias en Elia. - Het Lagere en het Hogere Priesterschap.

24. UIT HET LICHT NAAR DE DUISTERNIS 280

Jonge bezetene genezen. - Verdere voorspelling van Christus' dood en opstanding. - Het belastinggeld, door een wonder verschaft. - De nederigheid van een klein kind als voorbeeld. - De gelijkenis van het verloren schaap. - In Christus' naam. - Mijn broeder en ik. - De gelijkenis van de onbarmhartige dienstknecht.

25. JEZUS WEDEROM TE JERUZALEM 295

Vertrek uit Galilea. - Bij het Loofhuttenfeest. - Weer een beschuldiging van Sabbatschennis. - Levend water voor de geestelijk dorstige. - Plannen

Hoofdst. Bladz.

om Jezus gevangen te nemen. - Nicodemus protesteert. - Vrouw in overspel gegrepen. - Christus het licht der wereld. - De waarheid zal de mensen vrij maken. - Christus' meerderheid boven Abraham. - Het gezicht hergeven op de Sabbat. - Physieke en geestelijke blindheid. - Herder en schapendrijver. - Christus de Goede Herder. - Zijn inhaerente macht over leven en dood. - Schapen van een andere kudde.

26. HET ZENDINGSWERK VAN ONZE HEER IN PEREA EN JUDEA 313

Jezus in Samaria verworpen. - Jakobus en Johannes om hun wraakzuchtige verlangens berispt. - De Zeventigers geroepen en uitgezonden. - Hun terugkeer. - De vraag van de wetgeleerde. - Gelijkenis van de barmhartige Samaritaan. - Martha en Maria. - Vragen en ontvangen. - Gelijkenis van de nachtelijke vriend. - Kritiek op Farizeeërs en wetgeleerden. - Gelijkenis van de rijke dwaas. - De onbekeerlijken komen om. - Gelijkenis van de onvruchtbare vijgeboom. - Een vrouw op de Sabbat genezen. - Velen of weinigen zalig? - Jezus voor Herodes' plannen gewaarschuwd.

27. VOORTZETTING VAN DE ZENDING IN PEREA EN JUDEA 332

In het huis van een der voornaamste Farizeeërs. - De gelijkenis van het Grote Avondmaal. - Het berekenen van de kosten. - Zaligheid zelfs voor tollenaren en zondaren. - De gelijkenis van het verloren schaap herhaald. - Van de verloren penning. - Van de verloren zoon. - Van de onrechtvaardige rentmeester. - Van de rijke man en Lazarus. - Van de onnutte dienstknechten. - Tien melaatsen genezen. - Gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar. - Over huwelijk en scheiding. - Jezus en de kleinen. - De jonge rijke overste. - De eersten kunnen de laatsten zijn en de laatsten de eersten. - De gelijkenis van de arbeiders.

28. DE LAATSTE WINTER 359

Op het feest der Vernieuwing. - De schapen kennen de stem van de herder. - De Heer trekt zich in Perea terug. - Lazarus uit de doden opgewekt. - De priesterkaste door het wonder in opschudding. - Profetie van de hogepriester Kajafas. - Jezus trekt zich in Efraïm terug.

29. OP NAAR JERUZALEM 370

Jezus voorzegt wederom Zijn dood en opstanding. - Eerzuchtig verzoek van Jakobus en Johannes. - De blinde van Jericho het gezicht hergeven. - Zaccheüs, de overste der tollenaren. - Gelijkenis van de Ponden. - Het avondmaal in het huis van Simon de melaatse. - Maria zalft Jezus. - Het protest van Judas. - Christus' triomphale intocht in Jeruzalem. - Zekere Grieken vragen om een onderhoud met Christus. - De Stem uit de hemel.

30. JEZUS KEERT DAGELIJKS NAAR DE TEMPEL TERUG 386

Een bladerrijke doch onvruchtbare vijgeboom vervloekt. - Tweede tempelreiniging. - Kinderen roepen Hosanna. - De autoriteit van Christus door de Joodse overheid betwist. - Gelijkenis van de twee zonen. - Van de boze landlieden. - De verworpen Steen zal een hoeksteen zijn. - Gelijkenis van het koninklijk bruiloftsmaal. - Het ontbrekende bruiloftskleed.

Hoofdst. Bladz.

31. HET EINDE VAN DES HEREN ZENDING IN HET OPENBAAR 400

Samenzwering van Farizeeërs en Herodianen. - Geef den keizer wat des keizers is. - De beeldenaar op de penning. - Sadduceeërs en de opstanding. - Leviraatshuwelijken. - Het grote gebod. - Jezus antwoordt vragensteller. - Scherpe veroordeling van schriftgeleerden en Farizeeërs, geveinsden! - Klacht over Jeruzalem. - Het penningske der weduwe. - Christus trekt Zich uit de tempel terug. - Verwoesting van de tempel voorspeld.

32. MEER INLICHTINGEN VOOR DE APOSTELEN . . 418

Profetieën over de verwoesting van Jeruzalem en de tweede komst van de Heer. - Waakt! - Gelijkenis van de Tien Maagden. - Van de toevertrouwde talenten. - Het onvermijdelijk oordeel. - Een andere en duidelijke voorspelling van de naderende dood des Heren.

33. HET LAATSTE AVONDMAAL EN HET VERRAAD . 434

Judas Iscariot spant met de Joden samen. - Toebereidselen voor des Heren laatste Paasfeest. - Het laatste Avondmaal van Jezus met de Twaalf. - De verrader aangeduid. - Verordening der voetwassing. - Sacrament van het Avondmaal des Heren. - De verrader gaat uit in de nacht. - Het onderhoud na het avondmaal. - Het Hogepriesterlijk Gebed. - Des Heren zielestrijd in Gethsémané. - Het verraad en de gevangenneming.

34. HET GERECHTELIJK ONDERZOEK EN DE VEROORDELING 455

Het Joodse verhoor. - Christus voor Annas en Kajafas. - De onwettige nachtelijke rechtszitting. - De ochtendzitting. - Valse getuigen en onrechtvaardige veroordeling. - Petrus verloochent zijn Heer. - Christus' eerste verschijning voor Pilatus. - Voor Herodes. - Tweede verschijning voor Pilatus. - Pilatus willigt de eis van de Joden in. - Het kruisigingsvonnis. - Zelfmoord van Judas Iscariot.

35. DOOD EN BEGRAFENIS 477

Op weg naar Calvarië. - De woorden van de Heer tot de dochters van Jeruzalem. - De kruisiging. - Gebeurtenissen tussen de dood en de begrafenis van de Heer. - De begrafenis. - Het graf wordt bewaakt.

36. IN HET RIJK DER GEESTEN, VAN HUN LICHAAM ONTDAAN 490

De werkelijkheid van des Heren dood. - Toestand van de geesten tussen dood en opstanding. - De Zaligmaker onder de doden. - Het evangelie aan de geesten in de gevangenis gepredikt.

37. DE OPSTANDING EN HEMELVAART 496

Christus is opgestaan. - De vrouwen bij het graf. - Engelen verschijnen. - De herrezen Heer door Maria Magdalena gezien. - En door andere vrouwen. - Een priesterlijk complot vol leugens. - De Heer en twee discipelen op de weg naar Emmaüs. - Hij verschijnt aan discipelen in Jeruzalem en

Hoofdst. Bladz.

eet in hun tegenwoordigheid. - De ongelovige Thomas. - De Heer verschijnt aan de apostelen bij het meer van Galilea. - Andere manifestaties in Galilea. - Laatste opdracht aan de apostelen. - De hemelvaart.

38. HET APOSTOLISCHE TIJDPERK 511

Matthias tot het apostelschap geordend. - De uitstorting van de Heilige Geest op Pinksterdag. - De prediking der apostelen. - Gevangengenomen en bevrijd. - Gamaliël's raad aan het Sanhedrin. - De martelaar Stefanus. - Saul van Tarsus, zijn bekering. - Wordt Paulus de apostel. - De vermelding door Johannes de Openbaarder. - Einde van de apostolische bediening.

39. DE EVANGELIEVERKONDIGING VAN DE HERREZEN CHRISTUS OP HET WESTELIJK HALFROND . . . 526

De dood des Heren door grote rampen op het Amerikaanse vasteland gekenmerkt. - De stem van de Here Jezus Christus gehoord. - Zijn bezoeken aan de Nephieten. - De Nephietische Twaalf. - Doop onder de Nephieten. - De Mozaïsche wet vervuld. - Rede tot de Nephieten met de Bergrede vergeleken. - Sacrament van brood en wijn onder de Nephieten ingesteld. - De naam van Christus' Kerk. - De drie Nephieten. - Groei van de Kerk. - De daarop volgende afval van de Nephietische natie.

40. DE LANGE NACHT VAN AFVAL 543

De grote afval, zoals voorspeld. - Persoonlijke afval van de Kerk. - Afval van de Kerk zelf. - Constantijn maakt het Christendom tot staatsgodsdienst. - Aanspraken van de paus op werelds gezag. - Kerkelijke tirannie. - De Donkere Middeleeuwen. - De onvermijdelijke opstand. - De Reformatie. - Opkomst van de Kerk van Engeland. - Katholicisme en Protestantisme. - De afval erkend. - Vervulling van de profetieën. - In de vestiging van de Amerikaanse natie voorzien.

41. PERSOONLIJKE MANIFESTATIES VAN GOD DE EEUWIGE VADER EN VAN ZIJN ZOON JEZUS CHRISTUS IN DEZE TIJDEN 552

Een nieuwe bedeling. - Jospeh Smith in verwarring door sectarische twisten. - De Eeuwige Vader en Zijn Zoon Jezus Christus verschijnen aan Joseph Smith en instrueren hem persoonlijk. - Bezoek van Moroni. - Het Boek van Mormon. - Aäronisch Priesterschap door Johannes de Doper hersteld. - Melchizedekse Priesterschap door Petrus, Jakobus en Johannes hersteld. - De Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen. - Goddelijke manifestaties in de Kirtland Tempel. - De Here Jezus Christus verschijnt. - Bepaalde bevoegdheden uit vroegere bedelingen door Mozes, Elias en Elia overgedragen. - Het Heilige Priesterschap thans op aarde in werking.

42. JEZUS CHRISTUS ZAL TERUGKEREN 568

Vroegere voorspellingen van de tweede komst des Heren. - Openbaringen van deze tijd bevestigen dit. - Heden en morgen. - De grote en vreselijke dag nabij. - Het Koninkrijk Gods en het Koninkrijk der Hemelen. - Het duizendjarig Rijk. - De celestiale voleinding.

INDEX 578

VOORWOORD

De strekking van het onderwerp, dat in dit werk wordt behandeld, wordt op het titelblad tot uitdrukking gebracht. Men zal opmerken dat de auteur van de gewoonlijk door schrijvers over het leven van Jezus Christus gevolgde weg is afgeweken, welke weg in de regel begint met de geboorte van Maria's Kind en eindigt met de hemelvaart van de gekruisigde en herrezen Heer vanaf de Olijfberg. De behandeling in dit boek omvat behalve het sterfelijk leven van onze Heer, het vóór-sterfelijk bestaan en de werkdadigheid van de Verlosser der wereld gedurende die levensfase, de openbaringen en persoonlijke manifestaties van de verheerlijkte en verheven Zoon Gods gedurende het apostolische tijdperk van vroeger en nu, de stellige nabijheid van des Heren tweede komst en de voorspelde gebeurtenissen, die daarna zullen plaats grijpen - alles voor zo ver de Heilige Schriften dit duidelijk maken.

Het is bijzonder passend dat de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen de leerstellingen omtrent de Messias en Zijn zending bespreekt, want zij is de enige Kerk, die verzekert autoriteit te bezitten op grond van bepaalde openbaringen en opdrachten om in de Heilige Naam des Heren op te treden.

De schrijver van dit boek aanvaardde dit welkome werk op verzoek van de presiderende autoriteiten van de Kerk. Het voltooide werk werd het Eerste Presidentschap en de Twaalven voorgelezen en door dezen goedgekeurd. Het geeft echter het persoonlijk geloof en diepste overtuiging van de schrijver weer met betrekking tot de waarheid van hetgeen hij heeft geschreven. Het boek is door de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen gepubliceerd.

Het kenmerkende van het werk is de voorlichting, die de moderne schriften bieden en de uitlegging van de Heilige Schrift uit oude tijden, belicht als zij worden door hedendaagse openbaringen, die als een machtig en wel gericht zoeklicht menig duistere passage van oude constructie verlichten.

De geest van wijding, aan het onderwerp inhaerent, is een voortdurend geleide van de schrijver zijn gehele, aangename, arbeid door geweest en eerbiedig roept hij die ook in voor de lezers van dit boek.

Salt Lake City, Utah,
september 1915.

JAMES E. TALMAGE

VOORWOORD BIJ DE ZESDE UITGAVE

De tweede editie van dit werk verscheen in december 1915 en de derde in mei 1916. De derde uitgave vertoonde verscheidene veranderingen van weinig belang in de bewoording en bevatte toegevoegde noten en verwijzingen. De volgende drukken, waaronder de vijfde en de tegenwoordige uitgave, zijn practisch gelijk aan de derde.

Salt Lake City, Utah,
oktober 1922.

JAMES E. TALMAGE

HOOFDSTUK 1

INLEIDING

Het staat geschiedkundig vast, dat aan of niet ver van het begin van wat men sedert dien het Christelijk tijdperk noemde, de Mens Jezus, voorts genaamd de Christus, te Bethlehem in Judea werd geboren [1]. De voornaamste gegevens betreffende Zijn geboorte, leven en sterven zijn zó wel geboekstaafd, dat daar redelijkerwijs niet over kan worden getwist. Het zijn feiten, die in de geschiedenis worden vermeld en zij worden door de beschaafde wereld over het algemeen als in wezen echt aanvaard. Weliswaar zijn er, wat bijkomstige details betreft, op grond van aangehaalde verschillen in de kronieken uit het verleden, afwijkende gevolgtrekkingen gemaakt, maar dergelijke verschillen zijn van ondergeschikt belang, want geen van deze, noch alle tezamen genomen, werpen ook maar een schaduw van redelijke twijfel op de werkelijkheid van het aardse bestaan van de Mens, die in de literatuur als Jezus van Nazareth bekend staat.

Ten aanzien van wie en wat Hij was, zijn er onenigheden van ernstige aard, die de meningen van de mensen verdeeld houden en dit verschil in opvatting en geloof komt het meest tot uiting in zaken van het grootste belang. De plechtige getuigenissen van miljoenen doden en van miljoenen levenden zijn één in hun verklaring dat Hij goddelijk is, de Zoon van de Levende God, de Verlosser en Heiland van de mensheid, de Eeuwige Rechter over de zielen der mensen, de Uitverkorene en Gezalfde des Vaders - kortom: de Christus. Er zijn anderen, die Hem niet als God erkennen, ofschoon zij wel de alles te boven gaande eigenschappen van Zijn weergaloze Mannelijkheid verheerlijken.

Voor de student in de geschiedenis staat deze Mens onder de mensen in de eerste plaats voorop en alleen als een leidende persoonlijkheid in de vooruitgang van de wereld. Uit de mensen is nimmer een leider voortgekomen, die Hem evenaarde.

Uitsluitend als historisch persoon beschouwd, is Hij een unicum. Volgens menselijke normen beoordeeld is Jezus van Nazareth boven allen verheven wegens de uitnemendheid van zijn karakter, de eenvoud, de schoonheid en grote waarde van Zijn voorschriften en de invloed van Zijn voorbeeld en Zijn leer op de vooruitgang van de mens. Aan deze uitblinkende eigenschappen van alles te boven gaande grootheid voegt de devote Christen er nog een kenmerk aan toe, die de som van alle andere ver overtreft - de goddelijkheid van Christus' afkomst en de eeuwige waarachtigheid van Zijn status als Heer en God.

[1] Zie voor het jaar van Christus' geboorte, hoofdstuk 8.

Christen en ongelovige beiden erkennen Zijn suprematie als Mens en eerbiedigen de buitengewoon gewichtige betekenis van Zijn geboorte. Christus werd in het midden des tijds geboren[2] en Zijn leven op aarde markeerde dadelijk het hoogtepunt van het verleden en de inluiding van een tijdperk, dat ten opzichte van de hoop, het streven en de prestaties van de mens kenmerkend was. Zijn komst deed tot een nieuwe tijdrekening besluiten en met algemene stemmen werden de eeuwen, die aan Zijn geboorte vooraf waren gegaan, vanaf deze gebeurtenis teruggeteld en dienovereenkomstig aangeduid. De opkomst en de val van dynastieën, de geboorte en de ontbinding van naties, alle kringlopen van de geschiedenis met betrekking tot oorlog en vrede, tot welvaart en tegenspoed, tot gezondheid en epidemieën, tijden van overvloed en van hongersnood, tot aardbevingen en stormen, tot uitvindingen en ontdekkingen, tot de tijden van 's mensen vooruitgang in godsvrucht en de lange perioden van zijn dwalen in ongeloof - al de gebeurtenissen, die geschiedenis maken, zijn het gehele Christendom door te boek gesteld met aanduiding van het jaar vóór of na de geboorte van Jezus Christus. Zijn aardse leven besloeg een tijdperk van drie en dertig jaren en slechts drie er van was Hij een erkend Leraar, die openlijk als zodanig arbeidde. Hij werd op gewelddadige wijze ter dood gebracht nog voordat Hij de bloei van Zijn leven had bereikt. Slechts weinigen kenden Hem persoonlijk en Zijn faam werd pas na Zijn dood algemeen.

Weinig van Zijn woorden en werken is voor ons bewaard gebleven en wat van Hem werd geschreven, hoe fragmentarisch en incompleet het ook is, wordt terecht als 's werelds grootste schat beschouwd. De eerste en uitgebreidste geschiedenis van Zijn sterfelijk bestaan staat in het Nieuwe Testament; wereldse historici van Zijn tijd zeggen weinig over Hem. Hoe kort en weinig in getal de verwijzingen van niet-bijbelse schrijvers naar Hem ook mogen zijn, er is genoeg aanwezig om het heilig verslag met betrekking tot de werkelijkheid en de tijd van Christus' aards leven te bevestigen.

Van Jezus als Jongen en Man is geen goede biographie geschreven en kan ook niet worden geschreven om de eenvoudige reden dat de nodige gegevens ontbreken.

Toch is er nooit een mens geweest van wie zo veel is gezegd en gezongen, niet een aan wie zulk een groot gedeelte van de wereldliteratuur werd gewijd. Hij wordt door Christen, Mohammedaan en Jood geprezen, door twijfelaars en ongelovigen, door de grootste dichters van de wereld, door wijsgeren, staatslieden, geleerden en geschiedschrijvers. Zelfs de godslasterlijke zondaar in zijn heiligschennend vloeken bevestigt de suprematie van Hem Wiens naam Hij ontheiligt.

Het doel van deze verhandeling is het leven en de zending van Jezus in ogenschouw te nemen *als* de Christus. Bij deze onderneming moeten wij door het licht van zowel moderne als oude schriftuur worden geleid en dan zullen wij ontdekken, zelfs in het beginstadium van onze cursus, dat Gods woord, zoals dit in de laatste dagen is geopenbaard, doeltreffend is in het verlichten en

[2] Zie hoofdstuk 6.

duidelijk maken van de Heilige Schrift uit oude tijden en dat is in vele gevallen van het grootste belang[3].

In plaats van onze studie te beginnen met de geboorte op aarde van het Heilig Kind van Bethlehem, zullen wij het aandeel in beschouwing nemen, dat Gods Eerstgeboren Zoon had in de oorspronkelijke raadsvergaderingen in de hemel, toen Hij gekozen werd om de Heiland van het nog ongeboren geslacht der stervelingen te zijn en als zodanig werd geordend, de Verlosser van een wereld, die toen nog in haar stadium van ontwikkeling verkeerde. Wij moeten Hem leren zien als de Schepper van de wereld, als het Woord van Macht, door wie de oogmerken van de Eeuwige Vader tot werkelijkheid werden door het maken van de aarde tot een verblijfplaats van Zijn myriaden kinderen, toen nog geesten, gedurende de vastgestelde duur van hun proeftijd in de sterfelijkheid. Jezus Christus was en is Jehova, de God van Adam en Noach, de God van Abraham, Izak en Jacob, de God van Israël, de God op wiens bevel de profeten de eeuwen door hebben gesproken, de God van alle natiën, die eenmaal op aarde zal regeren als Koning der koningen en Heer der heren.

Zijn wonderbare en toch natuurlijke geboorte, Zijn onberispelijk leven op aarde en Zijn vrijwillige dood als geheiligd offer voor de zonden der mensheid, zullen onze eerbiedige aandacht opeisen, als ook het verlossend zendingswerk in de wereld der ontslapenen, Zijn letterlijke opstanding uit de lichamelijke dood tot onsterfelijkheid, Zijn herhaald verschijnen aan de mensen en Zijn voortgezette zending als de Herrezen Heer op beide continenten; de wederoprichting van Zijn Kerk door Zijn persoonlijke tegenwoordigheid en die van de Eeuwige Vader in de laatste dagen, en Zijn komst naar Zijn tempel in deze bedeling. Al deze ontwikkelingen in de zending van de Christus behoren reeds tot het verleden. Ons onderzoek zal zich nog verder uitstrekken, in de toekomst, waarvan wij de goddelijke openbaring, op schrift gesteld, hebben. Wij zullen spreken over de omstandigheden, verbonden aan de terugkeer des Heren in macht en heerlijkheid om de heerschappij van het Koninkrijk des Hemels op aarde in te wijden en het voorspelde Millennium van vrede en gerechtigheid in te luiden. Doch ook daarna zullen wij Hem volgen, door het conflict tussen de machten des hemels en de strijdkrachten van de hel heen naar de voltooiing van zijn overwinning over Satan, de zonde en de dood, wanneer Hij de verheerlijkte aarde en haar geheiligde scharen, vlekkeloos en celestiaal de Vader zal aanbieden.

De Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen verzekert dat de goddelijke autoriteit, die zij bezit om de heilige naam Jezus Christus te gebruiken, haar essentieel en onderscheidend kenmerk is. Met het oog op deze verheven aanspraak is het gepast eens te vragen welke speciale of bijzondere boodschap de Kerk aan de wereld heeft te brengen betreffende de Verlosser en Heiland der mensen en wat zij ter rechtvaardiging van haar

[3] De Bijbel, het Boek van Mormon, Leer en Verbonden en de Parel van Grote Waarde vormen de standaardwerken van de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen. Deze zullen op de volgende bladzijden eveneens Schriftuur worden genoemd, want dat zijn ze.

plechtige bewering of ten bewijze van haar ongewone naam heeft te zeggen. Naarmate wij met onze studie voortgaan; zullen wij ontdekken dat in de specifieke leer van de Kerk ten aanzien van de Christus o.a. het volgende voorkomt: (1) De eenheid en samenhang van Zijn zendingen in alle eeuwen - wat noodzakelijkerwijs de werkelijkheid van Zijn vóór-sterfelijk bestaan en vóór-ordening inhoudt. (2) Het feit van Zijn vóór-sterfelijk Godschap. (3) De werkelijkheid van Zijn geboorte op aarde als Kind van een Goddelijke Vader en een sterfelijke moeder. (4) De werkelijkheid van Zijn dood en lichamelijke opstanding, tengevolge waarvan de macht van de dood tenslotte te niet zal worden gedaan. (5) De letterlijkheid van de verzoening, door Hem tot stand gebracht, het absolute vereiste van persoonlijke onderwerping aan de wetten en verordeningen van Zijn evangelie in zich sluitend, als het middel waardoor de zaligheid kan worden verkregen. (6) De herstelling van Zijn Priesterschap en de wederoprichting van Zijn Kerk in deze tijd, welke de Bedeling van de Volheid der Tijden is. (7) De zekerheid van Zijn terugkeer naar de aarde in de naaste toekomst, met macht en grote heerlijkheid, om persoonlijk als Heer en Koning te regeren.

HOOFDSTUK 2

VÓÓR-STERFELIJK BESTAAN EN VÓÓR-ORDENING VAN DE CHRISTUS

Wij verkondigen, op gezag van de Heilige Schrift, dat het Wezen, onder de mensen bekend als Jezus van Nazareth en bij allen die Zijn Godschap als Jezus de Christus erkennen, met de Vader vóór Zijn geboorte op aarde bestond en dat Hij in het voorbestaan gekozen en geordend werd als de enige Heiland en Verlosser van het menselijk geslacht.

Vóór-ordening sluit vóór-bestaan in als een noodzakelijke voorwaarde; daarom zijn de schriftuurplaatsen, die van de eerste spreken, nauw verwant aan die met betrekking tot het tweede en bijgevolg zal dan ook geen poging worden gedaan om het bewijs, dat speciaal op het voorbestaan van de Christus betrekking heeft, van dat van Zijn voor-ordening gescheiden te houden.

Johannes de Openbaarder zag in een visioen enige taferelen, die vóór het begin van de menselijke geschiedenis in de wereld der geesten plaats vonden. Hij aanschouwde de strijd tussen getrouwheid en opstandigheid en de scharen ter verdediging van het eerste, geleid door Michaël de aartsengel, en de rebellerende strijdmacht onder aanvoering van Satan, die ook duivel, slang en draak wordt genoemd. Wij lezen: 'En daar werd krijg in de hemel, Michaël en zijn engelen krijgden tegen de draak, en de draak krijgde ook en zijn engelen'.[1]

In deze worsteling tussen de geestenscharen waren de krachten ongelijk verdeeld. Satan trok onder zijn banier slechts een derde deel van God's kinderen, symbolisch door de 'sterren des hemels' voorgesteld[2]; de meerderheid vocht met Michaël mee of onthield zich minstens van actieve tegenstand, aldus het doel van hun 'eerste staat' verwezenlijkend, terwijl de engelen die zich aan de zijde van Satan hadden geschaard, 'hun eerste staat' niet behielden[3] en zich aldus ongeschikt maakten voor de grote mogelijkheden van een verder gevorderde of 'tweede staat'[4]. De overwinning was aan Michaël en zijn engelen, en Satan of Lucifer, tot dusver 'een zoon van de morgen', werd uit de hemel geworpen, ja 'hij werd op de aarde geworpen en zijn engelen zijn met hem geworpen'.[5]

De profeet Jesaja, aan wie deze gewichtige gebeurtenissen ongeveer acht eeuwen vóór de geschriften van Johannes waren geopenbaard, beklaagt met geïnspireerde pathos de val van zulk een grootheid en noemt als oorzaak zijn zelfzuchtig streven:

'Hoe zijt gij uit de hemel gevallen, o morgenster, gij zoon des dageraads! Hoe zijt gij ter aarde nedergehouwen, gij, die de heidenen krenktet, en zeidet

[1] Openb. 12:7, zie ook verzen 8 en 9.
[2] Id. 12:4, zie ook L. & V. 29:36-38 en 76:25-27.
[3] Judas 6.
[4] Paarl v. Gr. Waarde, Abraham 3:26.
[5] Openb. 12:9.

in uw hart: Ik zal ten hemel opklimmen, ik zal mijn troon boven de sterren Gods verhogen, en ik zal mij zetten op den berg der samenkomst aan de zijden van het Noorden; ik zal boven de hoogten der wolken klimmen, ik zal den Allerhoogste gelijk worden. Ja, in de hel zult gij nedergestoten worden, aan de zijden van den kuil' [6].

Het citeren van deze schriftuurplaatsen in verband met onze beschouwing op dit ogenblik, vindt zijn rechtvaardiging in de oorzaak van de grote strijd - de toestanden, die deze krijg in de hemel tot gevolg hadden. De woorden van Jesaja maken duidelijk dat Lucifer, reeds een vooraanstaande plaats innemend, zichzelf trachtte te verhogen zonder met de rechten en de wil van anderen rekening te houden. De zaak werd in niet mis te verstane bewoordingen ter sprake gebracht, welke aan Mozes werden geopenbaard en door de eerste profeet van deze bedeling herhaald: 'En Ik, de Here God sprak tot Mozes, zeggende: 'Die gij in de naam van Mijn Eniggeborene hebt geboden, is dezelfde die sedert den beginne was, en hij kwam voor Mij en zeide: Zie hier ben ik, zend mij, ik wil Uw zoon zijn, en ik zal het ganse mensdom verlossen, zodat er geen enkele ziel verloren zal gaan, en ik zal het zeker doen; geef mij daarom Uw eer. Maar zie, Mijn geliefde Zoon, Die sedert den beginne Mijn Geliefde en Mijn Uitverkorene was, zeide tot Mij: Vader, Uw wil geschiede en de heerlijkheid zij voor eeuwig de Uwe. Omdat die Satan tegen Mij rebelleerde en de vrije wil van de mens trachtte te vernietigen, die Ik, de Here God, hem had gegeven, en ook omdat Ik hem Mijn eigen macht moest geven, deed Ik hem door de macht van Mijn Eniggeborene nederwerpen. En hij werd Satan, ja de duivel, de vader van alle leugen om de mensen te misleiden en te verblinden en hen gevankelijk weg te voeren volgens zijn wil, ja allen, die niet naar Mijn stem zouden willen luisteren' [7].

Aldus is aangetoond, dat vóór de komst van de mens op aarde, hoe lang er voor weten wij niet, Christus en Satan, tezamen met de scharen geestkinderen van God, als intelligente personen bestonden [8], het vermogen en de gelegenheid hebbende de weg te kiezen, die zij wensten te volgen en de leiders, die zij wilden gehoorzamen [9].

Aan die grote menigte intelligenties werd het plan van de Vader, volgens hetwelk Zijn kinderen naar hun tweede staat zouden worden bevorderd, voorgelegd en ongetwijfeld met hen besproken. De gelegenheid, zo binnen het bereik van de geesten, die het voorrecht zouden krijgen om op aarde een lichaam op zich te nemen, was zo boven alles heerlijk, dat deze hemelse scharen van vreugde juichten [10].

Het dwangsysteem van Satan, volgens hetwelk allen door de periode van sterfelijkheid veilig zouden worden heengevoerd, van de vrijheid om te handelen en te kiezen beroofd, een plan zo omschreven, dat zij werden gedwon-

[6] Jesaja 14:12-15; vergelijk L. & V. 29:36-38 en 76:23-27.
[7] P. v. Gr. W., Mozes 4:1-4; zie ook Abraham 3:27, 28.
[8] Voor verdere verhandeling over het voorbestaan van geesten zie 'Artikelen des Geloofs' X:21-30 van de schrver.
[9] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[10] Job 38:7.

gen om het goede te doen, zodat niet één ziel zou verloren gaan, werd verworpen. Het nederig aanbod van Jezus de Eerstgeborene, om sterfelijk te worden en onder de mensen als hun Voorbeeld en Leraar te wonen, de heiligheid van 's mensen vrije keuze eerbiedigend, doch hem lerend die goddelijke erfenis goed te gebruiken, werd aangenomen. Dit besluit had krijg tot gevolg, die eindigde met de overwinning op Satan en zijn engelen, die uitgeworpen werden en aan wie de onbegrensde voorrechten, aan de sterfelijke of tweede staat verbonden, werden ontzegd.

In deze verheven raad der engelen en Goden had het Wezen, dat later op aarde als Maria's Zoon, Jezus, werd geboren, een belangrijk aandeel; Hij werd daar door de Vader tot Heiland der mensheid geordend. Met betrekking tot de tijd, in de zin van het langst geleden, is dit de oudste mededeling over de Eerstgeborene onder Gods zonen; voor ons, die dit lezen, markeert het het begin van de geschreven geschiedenis van Jezus de Christus [11].

De Oud-Testamentische geschriften, ofschoon vol beloften met betrekking tot de werkelijkheid van Christus' komst op aarde, zijn karig en minder bepaald met hun mededelingen omtrent Zijn vóór-sterfelijk bestaan. Door de kinderen Israëls, levende onder de wet en nog niet bereid om het evangelie te ontvangen, werd naar de Messias uitgezien als een, die in de linie van Abraham en David zou worden geboren, machtig om hen van persoonlijke en nationale lasten te bevrijden en hun vijanden te verslaan. Van de werkelijkheid van des Messias' status als de uitverkoren Zoon van God, die in den beginne bij de Vader was, een Wezen in het voorbestaan reeds met macht en heerlijkheid bekleed, hadden zij over het algemeen slechts een vaag of in 't geheel geen begrip. Ofschoon de grote waarheid aan de profeten, in 't bijzonder in de bevoegdheden en voorrechten van het Heilige Priesterschap aangesteld, was geopenbaard [12], brachten zij die aan de mensen over in beeldspraak en gelijkenis en niet in eenvoudige bewoordingen. Niettemin leveren het getuigenis van de patriarchen en apostelen, de verklaring van de Christus zelf tijdens Zijn zending op aarde, en de openbaringen in deze bedeling het nodige schriftuurlijk bewijs.

In de eerste regels van het Evangelie van Johannes lezen wij: 'In den beginne was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God. Dit was in den beginne bij God. Alle dingen zijn door hetzelve gemaakt, en zonder hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is . . . En het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond (en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van den Vader) vol van genade en waarheid' [13].

Deze teksten zijn eenvoudig, nauwkeurig en ondubbelzinnig. Wij kunnen met reden aan de uitdrukking 'in den beginne' dezelfde betekenis toekennen als aan de eerste regel uit Genesis, en wel dat er een tijd mee wordt bedoeld, die aan de eerste stadia van menselijk leven op aarde vooraf gaat. Dat het

[11] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[12] Psalm 25:14; Amos 3:7.
[13] Joh. 1:1 t/m 3, 14. Zie ook 1 Joh. 1:1; 5:7; Openb. 19:13. Vergelijk L. & V. 93:1-17, 21.

Woord Jezus Christus is, die in dat begin bij de Vader was en zelf was bekleed met goddelijke macht en rang en dat Hij in de wereld kwam en onder de mensen woonde, dat alles wordt duidelijk omschreven en bevestigd door een aan Mozes gegeven openbaring, in welke hem werd toegestaan vele scheppingen van God te zien en met betrekking tot hetgeen gemaakt was, de stem van de Vader te horen: 'En door het woord mijner macht, dewelke mijn Enig Geboren Zoon is, die vol genade en waarheid is, heb Ik ze geschapen'[14].

Johannes de apostel bevestigt herhaaldelijk het feit van Christus' vóór-sterfelijk bestaan en van zijn autoriteit en macht daarin[15]. De getuigenissen van Paulus en Petrus zijn van dezelfde strekking[16]. Met de heiligen sprekende over de basis van hun geloof, legde laatstgenoemde er bij hen de nadruk op, dat de zaligheid niet kon worden verworven door vergankelijke dingen of het waarnemen van ijdele overleveringen, 'Maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevlekt Lam, dewelke wel voorgekend is geweest voor de grondlegging der wereld, maar geopenbaard is in deze laatste tijden om uwentwil'[17].

Indrukwekkender en meer afdoende zijn de persoonlijke getuigenissen van de Heiland betreffende zijn eigen vóór-sterfelijk leven en de zending onder de mensen, waartoe Hij was aangewezen. Niemand, die Jezus als de Messias aanvaardt, kan deze bewijzen van Zijn eeuwige aard verwerpen, zonder met zichzelf in tegenspraak te komen.

Toen bij een zekere gelegenheid de Joden in de synagoge onder elkander redetwistten en murmureerden omdat zij Zijn leer omtrent Hemzelf niet konden begrijpen, in 't bijzonder die over Zijn verwantschap met de Vader, zeide Jezus tot hen: 'Want Ik ben uit den hemel nedergedaald, niet opdat Ik mijn wil zou doen, maar den wil desgenen die Mij gezonden heeft.' Daarna, de les, gebaseerd op het contrast tussen het manna, waarmede hun vaderen waren gevoed in de wildernis en het brood des levens, dat Hij had aan te bieden, voegde Hij er aan toe: 'Ik ben dat levende brood, dat uit den hemel nedergedaald is'; en verklaarde opnieuw: 'de levende Vader heeft Mij gezonden'. Verscheidene van Zijn discipelen konden zijn leer niet begrijpen en hun klachten ontlokten Hem deze woorden: 'Ergert ulieden dit? Wat zou het dan zijn, zo gij den Zoon des mensen zaagt opvaren, daar Hij tevoren was[18]?

Aan enige boosaardige Joden, vol rassentrots, pochend op hun afstamming van Abraham en hun zonden trachtend te verontschuldigen door een ongerechtvaardigd gebruik van de naam van deze grote patriarch, maakt onze Heer aldus Zijn superioriteit bekend: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u:

[14] P. v. Gr. W., Mozes 1:32, 33, zie ook 2:5.
[15] 1 Joh. 1:1-3; 2:13, 14; 4:9; Openb. 3:14.
[16] 2 Tim. 1:9, 10; Rom. 16:25; Ef. 1:4; 3:9, 11; Titus 1:2. Zie vooral Rom. 3:25, waar het woord 'voorgesteld' staat, doch in de kanttekening in de Engelse Bijbel is vertaald door 'foreordained' - te voren geordend.
[17] 1 Petrus 1:19, 20.
[18] Joh. 6:38, 51, 57, 61, 62.

Eer Abraham was, ben Ik'[19]. De volle betekenis zal later worden besproken; nu is het voldoende deze tekst te beschouwen als een openlijk te kennen geven van de meerderheid des Heren boven Abraham. Doch daar de geboorte van Abraham meer dan negentien eeuwen eerder had plaats gehad dan die van Christus, moet deze meerderheid betrekking hebben op een bestaan, aan het sterfelijk leven voorafgaand.

Toen het uur van Zijn verraad was genaderd, troostte Jezus in het laatste gesprek met de apostelen, vóór Zijn lijden in Gethsémané, hen, zeggende: 'Want de Vader zelf heeft u lief, dewijl gij Mij liefgehad hebt en hebt geloofd, dat Ik van God ben uitgegaan. Ik ben van den Vader uitgegaan, en ben in de wereld gekomen; wederom verlaat Ik de wereld en ga henen tot den Vader'.[20] Voorts richtte Hij zich in Zijn gebed voor hen, die aan hun getuigenis omtrent Zijn Messiasschap trouw waren gebleven, met deze ernstige woorden: 'En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, den enige waarachtigen God, en Jezus Christus, Dien Gij gezonden hebt. Ik heb U verheerlijkt op de aarde, Ik heb voleindigd het werk, dat Gij Mij gegeven hebt om te doen: en nu verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelven met de heerlijkheid, die Ik bij U had, eer de wereld was'[21].

Het Boek van Mormon is al even beslist in zijn bewijs van het voorbestaan van de Christus en Zijn tevoren aangewezen zending. Slechts een van die vele bewijzen zal hier worden geciteerd. Een profeet uit oude tijd, in de kroniek aangeduid als de broeder van Jared[22], wendde zich tot de Heer met een speciale smeekbede: 'En de Here zeide tot hem: Gelooft gij de woorden, die Ik zal spreken? En hij antwoordde: Ja, Here, ik weet, dat Gij de waarheid spreekt, want Gij zijt een God van waarheid en kunt niet liegen. En ziet, toen hij deze woorden had gezegd, vertoonde de Here zich aan hem en zeide: Omdat gij deze dingen weet, zijt gij verlost van de val; daarom zijt gij in Mijn tegenwoordigheid teruggebracht; daarom vertoon Ik Mij aan u. Zie, Ik ben het, die sedert de grondlegging der wereld was bereid om Mijn volk te verlossen. Zie, Ik ben Jezus Christus. Ik ben de Vader en de Zoon. In Mij zal het ganse mensdom, namelijk zij, die in Mijn naam zullen geloven, licht hebben en wel voor eeuwig; en zij zullen Mijn zonen en dochteren worden. En nimmer heb Ik Mij getoond aan de mens, die Ik heb geschapen, want nimmer heeft de mens in Mij geloofd zoals gij. Ziet gij, dat gij zijt geschapen naar Mijn eigen beeld? Ja, alle mensen werden in den beginne naar Mijn eigen beeld geschapen. Zie, dit lichaam, dat gij nu aanschouwt, is het lichaam van Mijn geest; en de mens heb Ik geschapen naar het lichaam van Mijn geest; en evenals Ik voor u in de geest verschijn, zal Ik aan Mijn volk in het vlees verschijnen'.[23]

De voornaamste feiten, die door deze schriftuurplaatsen worden gestaafd,

[19] Joh. 8:58, zie ook 17:5, 24; vergelijk Exo. 3:14. Bladzijde 30.
[20] Joh. 16:27; zie ook 13:3.
[21] Joh. 17:3-5, zie ook verzen 24, 25.
[22] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[23] B. v. M., Ether 3:11-16; 1 Nephi 17:30; 19:7; 2 Nephi 9:5; 11:7; 25:12; Mos 3:5; 4:2; 7:27 13:34; 15:1; Alma 11:40; Hela 14:12; 3 Nephi 9:15.

direct betrekking hebbende op ons onderwerp, zijn die, welke van de Christus spreken, die zich manifesteert terwijl Hij zich nog in Zijn vóór-sterfelijke staat bevindt en waarin Hij verklaart, dat Hij vóór de grondlegging van de wereld tot Verlosser was gekozen. Openbaringen, door de profeten van God in de tegenwoordige bedeling gegeven, zijn vol bewijzen van Christus' benoeming en ordening in het voorbestaan en de gehele strekking van de schriften in de Leer en Verbonden kan als getuige worden aangehaald. De volgende voorbeelden zijn in 't bijzonder toepasselijk. In een mededeling aan de profeet Joseph Smith in mei 1833, verklaarde de Heer zelf dat Hij Diegene was, die eertijds van de Vader in de wereld was gekomen en van wie Johannes getuigd had, dat Hij het Woord was. Steeds werd de plechtige waarheid herhaald, dat Hij, Jezus Christus 'was in den beginne, vóór de wereld was', en voorts, dat Hij de Verlosser was 'die in de wereld kwam, omdat de wereld door Hem gemaakt was, en in Hem was het leven en het licht der mensen'. Ook wordt Hij genoemd 'de Eniggeborene des Vaders, vol van genade en waarheid, de Geest der waarheid, die kwam en onder de mensen woonde'.

In dezelfde openbaring zeide de Heer: 'En nu, voorwaar zeg Ik u: Ik was in den beginne bij de Vader en Ik ben de Eerstgeborene'[24]. Bij een voorgaande gelegenheid werden, zoals de profeet van deze tijd getuigt, hij en zijn medewerker in het priesterschap door de Geest verlicht, zodat zij in staat waren de dingen Gods te zien en te begrijpen - 'Zelfs die dingen, die van den beginne waren voor de wereld was, die door de Vader waren beschikt, door Zijn Eniggeboren Zoon, die in de schoot des Vaders was sedert den beginne; van Wie wij getuigenis geven; en het getuigenis dat wij geven, is de volheid van het evangelie van Jezus Christus, die de Zoon is, Die wij zagen, en met Wie wij spraken in het hemelse visioen'[25].

Het getuigenis van de schriften, in beide halfronden geschreven, dat van de kronieken, zowel oud als modern, de geïnspireerde uitingen van de profeten en apostelen en de woorden van de Heer zelf zijn één in het verkondigen van het voorbestaan van de Christus en Zijn ordening als de gekozen Heiland en Verlosser der mensheid - vóór de grondlegging der wereld.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 2

1. INTELLIGENTIES VAN VERSCHILLENDE GRAAD IN DE VÓÓR-STERFELIJKE STAAT. Dat de geesten der mensen als persoonlijke intelligenties met verschillende graden van bekwaamheid en vermogen bestonden, voordat de sterfelijke staat op deze aarde een aanvang nam en zelfs voordat de wereld als een geschikte woonplaats voor menselijke wezens was geschapen, wordt heel duidelijk door een goddelijke openbaring aan Abraham aangetoond:

'De Here nu had aan mij, Abraham, de intelligenties getoond, die werden georganiseerd, eer de wereld was; en onder al dezen waren er velen der edelen en groten; en God zag, dat deze zielen goed waren; en Hij stond temidden van hen en zeide: Dezen zal Ik tot Mijn regeerders maken. Want Hij stond te midden van hen, die geesten waren

[24] L. & V. 93:1-17, 21.
[25] L. & V. 76:13, 14.

en Hij zag, dat zij goed waren. En Hij zeide tot mij: Abraham, gij zijt één hunner; gij werdt gekozen, voordat gij werdt geboren'. (P. v. Gr. W. Abraham 3:22, 23).

Dat Christus en Satan beide tot deze aanzienlijke intelligenties behoorden en dat Christus als toekomstige Heiland der mensen werd gekozen, terwijl Satan als zodanig werd verworpen, bewijzen de delen van de openbaring, die onmiddellijk op de boven aangehaalde volgen: 'En er stond één in hun midden, die gelijk God was, Hij zeide tot hen, die bij Hem waren: Wij zullen nederdalen, want er is ruimte aldaar, en wij zullen van deze stoffen nemen, en wij zullen een aarde maken, waarop dezen zullen kunnen wonen; en wij zullen hen hiermede beproeven om te zien of zij alles willen doen, wat de Here, hun God, hun ook moge gebieden; en aan hen, die hun eerste staat behouden, zal meer worden gegeven; en zij, die hun eerste staat niet behouden, zullen geen heerlijkheid ontvangen in hetzelfde koninkrijk met hen, die hun eerste staat behouden; en aan hen, die hun tweede staat behouden, zal voor eeuwig meerdere heerlijkheid worden gegeven. En de Here zeide: Wie zal Ik zenden? En één, de Zoon des Mensen gelijk, antwoordde: Hier ben Ik, zend Mij. En een ander antwoordde en zeide: Hier ben ik, zend mij. En de Here zeide: Ik zal de eerste zenden. En de tweede was vertoornd en behield zijn eerste staat niet; en te dien dage volgden velen hem na.' (verzen 24 t/m 28)

2. DE EERSTE RAAD IN DE HEMELEN. - In het Boek Genesis wordt duidelijk verklaard dat God zeide: 'Laat ons mensen maken naar ons beeld en onze gelijkenis', en verder, nadat Adam van de verboden vrucht had genomen, zeide de Here: 'Zie de mens is geworden als een onzer'. De directe gevolgtrekking is, dat bij alles wat met de schepping van de wereld in verband staat, overleg was gepleegd en ofschoon God sprak zoals het in de Bijbel staat opgetekend, is het toch duidelijk, dat Hij met anderen beraadslaagde. De schriften zeggen ons, dat er 'vele Goden en vele Heren' zijn. Maar voor ons is er slechts 'één God, de Vader'. (1 Cor. 8:5). Om deze reden, ofschoon er nog anderen bezig waren met het scheppen van werelden, wordt het ons in de Bijbel in de vorm gegeven, die het heeft, want de volheid van deze waarheden wordt om bepaalde redenen, aan God bekend, slechts aan zeer begunstigde personen geopenbaard, zoals de schrift zegt: 'De verborgenheid des Heren is voor degenen, die Hem vrezen; en Zijn verbond, om hun die bekend te maken' (Psalm 25:14).

'Het is consequent te geloven dat in die Raadsvergadering in de hemelen het plan, dat met betrekking tot de kinderen van God, die toen geesten waren en nog geen sterfelijk lichaam hadden gekregen, moest worden aangenomen, terdege aan een beschouwing werd onderworpen. Want met het oog op de schepping van de wereld en het plaatsen van de mensen daarop, waarbij het voor hen mogelijk zou zijn lichamen op zich te nemen en in deze lichamen de wetten des levens te gehoorzamen en met deze lichamen weer onder de Goden te worden opgenomen, wordt ons verteld dat te dien tijde 'de morgensterren tezamen vrolijk zongen, en alle kinderen Gods juichten'. De vraag rees toen hoe en op welk grondbeginsel de zaligmaking, verhoging en eeuwige heerlijkheid van Gods kinderen tot stand moesten worden gebracht. Het is duidelijk, dat in die Raadsvergadering bepaalde plannen werden voorgesteld en besproken, en dat na een volledige bespreking van die beginselen en de verklaring van de wil van de Vader met betrekking tot Zijn plan, Lucifer met een eigen plan voor de Vader verscheen, zeggende: 'Zie, hier ben ik, zend mij, ik wil Uw zoon zijn, en ik wil de gehele mensheid verlossen, zodat niet één ziel zal verloren gaan, en ik zal het zeker doen; geef mij daarom Uw eer'.

Maar Jezus, deze woorden, door Lucifer gesproken, gehoord hebbende, zeide: 'Vader, Uw wil geschiede en de heerlijkheid zij voor immer de Uwe'. Uit deze woorden, door de geliefde Zoon gesproken, maken wij de natuurlijke gevolgtrekking, dat tijdens de bespreking van dit onderwerp, de Vader Zijn wil bekend had gemaakt en Zijn plan betreffende deze zaken had uiteen gezet. Nu was alles wat Zijn geliefde Zoon wilde doen, de wil van de Vader ten uitvoer brengen, zoals Hij tevoren had gezegd. Hij wenste ook, dat de heerlijkheid de Vader zou worden gegeven, die, als God de Vader en als Ontwerper van het plan, recht op alle eer en heerlijkheid had. Doch Lucifer wilde een plan invoeren, dat tegen de wil van zijn Vader inging, en verlangde ook nog Zijn eer. Hij zeide: 'Ik wil iedere mensenziel redden, geef mij daarom Uw eer'. Hij wilde tegen

de wil van zijn Vader ingaan en trachtte laatdunkend de mens zijn macht om vrij te kiezen te ontnemen, hem aldus tot een lijfeigene makend en hem in een toestand brengend, waarin het voor hem onmogelijk zou zijn die verhoging te verkrijgen, die God voor de mens had bestemd, indien hij de wet gehoorzaamde, die Hij had voorgesteld. Nogmaals: Lucifer verlangde de eer en de macht van zijn Vader om hem in staat te stellen volgens beginselen te werk te gaan, die met de wens van de Vader in tegenspraak waren.'

3. DE JAREDIETEN. - 'Van de twee naties, wier geschiedenissen het Boek van Mormon vormen, is, naar chronologische volgorde, het volk van Jared de eerste. Deze mensen volgden hun leider van de Toren van Babel, tijdens de taalverwarring. Hun geschiedenis werd door Ether, de laatste van hun profeten, geschreven op vier en twintig gouden platen. Deze profeet, de ondergang van zijn volk wegens zijn goddeloosheid voorziende, verborg de historische platen. Zij werden later, in 123 v. Chr., door een expeditie, door de Nephietische koning Limhi uitgezonden, gevonden. De kroniek, op deze platen gegraveerd, werd daarna door Moroni verkort en dit uittreksel werd door hem aan het Boek van Mormon toegevoegd. In de moderne vertaling verschijnt het onder de naam het Boek van Ether.

'De eerste en voornaamste profeet van de Jaredieten wordt in de kroniek, zoals wij die hebben, niet bij name genoemd; hij is alleen bekend als de broeder van Jared. Over het volk vernemen wij, dat Jared en zijn broeder, temidden van de Babylonische verwarring de Heer smeekten hun en hun metgezellen de dreigende verdeeldheid te besparen. Hun gebed werd verhoord en de Heer voerde hen met een talrijk gezelschap, welks leden, evenals zijzelf, niet door afgoderij waren besmet, van hun tehuizen weg en beloofde hun hen naar een land te zullen brengen, dat boven alle andere landen was uitverkoren. Hun reisroute is niet nauwkeurig vermeld, wij vernemen alleen, dat zij de oceaan bereikten. Daar bouwden zij acht schepen, of boten, waarmede zij zich op het water begaven. Deze boten waren klein en van binnen donker; maar de Heer maakte zekere stenen lichtgevend, zodat de opgesloten zeereizigers licht hadden. Na een reis van driehonderdenveertig dagen landde de kolonie op de westkust van Noord-Amerika, waarschijnlijk ergens ten zuiden van de Golf van Californië en ten noorden van de landengte van Panama.

'Hier ontwikkelden zij zich tot een welvarende natie, maar na verloop van tijd traden onderlinge twisten en scheuringen op, en zij verdeelden zich in groepen, die onderling strijd voerden, totdat het volk uitgeroeid was. Deze ondergang vond plaats omstreeks 590 v. Chr. nabij de heuvel Ramah, die later onder de Nephieten bekend werd als Cumorah. Vermoedelijk vond de landing van Lehi en zijn gezelschap plaats in dezelfde tijd'. - (De schrijver, Artikelen des Geloofs, blz. 265).

HOOFDSTUK 3

DE BEHOEFTE AAN EEN VERLOSSER

Wij hebben hiervoor aangetoond, dat het gehele mensengeslacht als geestelijke wezens in de oorspronkelijke wereld bestond en dat deze aarde was geschapen met het doel om de ervaringen der sterfelijkheid voor hen mogelijk te maken. Zij waren begiftigd met het vermogen om te kiezen terwijl zij nog slechts geesten waren. In het goddelijk plan was gezorgd, dat zij vrijgeboren op aarde zouden komen, erfgenamen van het onvervreemdbare geboorterecht om in de sterfelijkheid voor zichzelf in vrijheid te kiezen en te handelen. Het is voor de eeuwige vooruitgang van Gods kinderen onweerlegbaar noodzakelijk, dat zij aan de invloeden van zowel kwaad als goed worden onderworpen, opdat zij daarbij beproefd worden, 'om te zien of zij alles willen doen, wat de Here, hun God, hun ook moge gebieden' [1]. Het vermogen om te kiezen is een onmisbaar element voor zulk een proef. De Eeuwige Vader begreep de verschillende aard en onderscheidene capaciteiten van Zijn geestelijke kinderen zeer goed en Zijn oneindig grote voorkennis maakte het Hem duidelijk, zelfs in den beginne, dat in de school des levens sommige van Zijn kinderen zouden slagen en andere mislukken. Sommigen zouden getrouw zijn, anderen vals, sommigen zouden het goede willen doen, anderen het kwade; sommigen zouden naar de weg des levens zoeken, terwijl anderen de weg gaan, die ten ondergang voert. Voorts voorzag Hij dat de dood zijn intrede in de wereld zou doen en dat Zijn kinderen hun lichaam maar korte tijd zouden bezitten. Hij zag, dat Zijn geboden niet zouden worden gehoorzaamd en Zijn wet zou worden overtreden, en dat de mensen, uit Zijn tegenwoordigheid gesloten en aan zichzelf overgelaten, eerder zouden dalen dan stijgen, eerder achteruit dan vooruit en voor de hemelen verloren zouden gaan. Het was noodzakelijk, dat in een middel tot verlossing werd voorzien, waardoor de afgedwaalde mens zich kon verbeteren en door gehoorzaamheid aan de ingestelde wetten zaligheid en tenslotte verhoging in de eeuwige werelden kon verwerven. De macht van de dood moest gebroken worden, zodat, hoewel het noodzakelijk was dat de mensen zouden sterven, zij opnieuw zouden leven en hun geesten met onsterfelijke lichamen bekleed zouden zijn, waarover de dood geen macht zou hebben.

Laat ons nu niet door onwetendheid en gedachteloosheid de fout maken door aan te nemen, dat de Vader met Zijn voorkennis met betrekking tot wat *zal* zijn, onder gegeven omstandigheden, bepaalde dat zulks *moet* zijn. Het was Zijn bedoeling niet, dat de zielen der mensen verloren zouden gaan, integendeel: het was en is Zijn werk en heerlijkheid 'om de onsterfelijkheid

[1] P. v. Gr. W., Abraham 3:25. Voor een vollediger behandeling van 's mensen vermogen om vrij te kiezen, zie de 'Artikelen des Geloofs' van de schrijver, Hfdst. 3, en de talrijke verwijzingen, aldaar gegeven.

en het eeuwige leven van de mens tot stand te brengen'[2]. Niettemin zag Hij het kwaad, waartoe Zijn kinderen zeker zouden vervallen; met oneindige liefde en erbarming beschikte Hij middelen om het noodlottige gevolg af te wenden, mits de overtreder zou verkiezen daar gebruik van te maken[3]. Het aanbod van de eerstgeboren Zoon om door Zijn eigen bediening het evangelie van zaligmaking onder de mensen te brengen en door arbeid, vernedering en lijden, ten dode toe, Zichzelf op te offeren, werd aangenomen en tot het vooraf opgestelde plan gemaakt, voor de verlossing van de mens van de dood, voor zijn eventuele bevrijding van de gevolgen van zonde, en voor zijn mogelijke verhoging door een rechtschapen leven.

Volgens het plan, dat in de raadsvergadering Gods werd aanvaard, werd de mens als een belichaamde geest geschapen; zijn lichaam van vlees werd uit elementen der aarde opgebouwd[4]. Hem werden geboden en wetten gegeven en hij was vrij om die te gehoorzamen of niet te gehoorzamen - met de rechtvaardige en onvermijdelijke voorwaarde, dat hij de natuurlijke gevolgen van zijn keus zou genieten of ervan te lijden zou hebben[5]. Adam, de eerste mens, die op aarde werd geplaatst ter voortzetting van 't vastgestelde plan[6], en Eva, die hem als hulpe en levensgezellin was gegeven en die voor hem onmisbaar was voor de zending om de aarde te vervullen, werd het uitdrukkelijk bevel van God ongehoorzaam en veroorzaakte zo 'de val de mens', waardoor de sterfelijke staat, waarvan de dood een noodzakelijk element is, zijn intrede deed[7].

Het is niet de bedoeling om hier op de leerstelling van de val in te gaan; voor deze behandeling is het voldoende het feit van deze belangrijke gebeurtenis vast te stellen en de ontzaglijke gevolgen daarvan[8]. De vrouw werd bedrogen en door directe veronachtzaming van raad en gebod nam zij van het verboden voedsel, tengevolge waarvan haar lichaam degenereerde en aan de dood onderworpen werd. Adam gaf zich rekenschap van de ongelijkheid, die tussen hem en zijn gezellin was ontstaan, en met enige mate van begrip volgde hij haar voorbeeld, waardoor ook zijn lichaam degenereerde. Merk hier de woorden van de apostel Paulus op: 'Adam is niet verleid geworden, maar de vrouw verleid zijnde, is in overtreding geweest'[9].

De man en de vrouw waren nu sterfelijk geworden; door het nemen van voedsel, niet voor hun wezen en hun toestand geschikt en waartegen zij nadrukkelijk waren gewaarschuwd, en als onvermijdelijk gevolg van hun ongehoorzaamheid aan de goddelijke wet en het gebod, werden zij onderhevig

[2] P. v. Gr. W., Mozes 1:39; vergelijk 6:59. Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[3] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[4] Gen. 1:26, 27; vergelijk P. v. Gr. W., Mozes 2:26, 27; 3:7; Abraham 4:26-28; 5:7.
[5] Gen. 1:28-31; 2:16, 17; vergelijk P. v. Gr. W., Mozes 2:28-31; 3:16, 17; Abraham 4:28-31; 5:12, 13.
[6] Gen. 2:8; verg. verklaring in vers 5 - dat vóór die tijd 'er geen mens was om de aardbodem te bouwen'; zie ook P. v. Gr. W., Mozes 3:7; Abraham 1:3 en B. v. M., 1 Nephi 5:11.
[7] Genesis, Hoofdst. 3; verg. P. v. Gr. W., Mozes hoofdstuk 4.
[8] Zie 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 3 'De Val'.
[9] 1 Tim. 2:14; zie ook 2 Cor. 11:3.

aan de lichamelijke kwalen en zwakheden, waarvan de mensheid sedertdien de erfgename is [10]. Die lichamen, die vóór de val volmaakt in vorm en functie waren, waren nu aan ontbinding of dood onderworpen. De aartsverleider, door wiens drogredenen, halve waarheden en infame valsheden Eva werd bedrogen, was niemand anders dan Satan, of Lucifer, die opstandige en gevallen 'zoon des dageraads', wiens voorstel, dat de vernietiging van 's mensen vrijheid inhield, in de raad in de hemel was verworpen en die 'ter aarde was nedergeworpen', hij en al zijn engelen als geesten zonder lichaam, om nooit eigen lichamen te ontvangen voor zichzelf [11]. Na zijn verwerping in de raad, zijn nederlaag hem door Michaël en de hemelse scharen toegebracht, en zijn smadelijke verdrijving uit de hemel, vatte Satan bij wijze van duivelse vergelding het plan op de lichamen in welke de getrouwe geesten - die hun eerste staat hadden behouden - zouden worden geboren, te vernietigen. Zijn bedrog jegens Eva was de eerste stap in dat helse oogmerk. De dood was nu de universele erfgenaam geworden; hij zal zijn slachtoffer vinden in diens kindsheid of jeugd, in de bloei van het leven of in de grijze ouderdom; hij kan komen als gevolg van een ongeluk of van een ziekte, door geweld, of door natuurlijke oorzaken, zoals we dat noemen, maar komen moet hij. Dat weet Satan en in die kennis ligt zijn tegenwoordige doch tijdelijke triomf. Maar Gods oogmerken zijn oneindig ver verheven boven de scherpzinnigste plannen van mensen of duivels en de satanische machinaties om de dood onvermijdelijk te maken, en eeuwig en oppermachtig vastgesteld zoals zij altijd zijn geweest en altijd zullen zijn, nog voor de eerste mens op aarde was geschapen. Het offer, dat door Jezus de Christus zou worden gebracht, was bestemd om de dood te overwinnen en een middel tot verlossing uit de macht van Satan te verschaffen.

Daar de straf, die op het menselijk geslacht als gevolg van de val werd gebracht door een persoonlijke daad kwam, zou het duidelijk onrechtvaardig zijn en dus als onderdeel van het goddelijk doel onmogelijk, om alle mensen onder de gevolgen ervan te laten lijden zonder in hun bevrijding te voorzien [12].

Bovendien, daar door de overtreding van één mens de zonde in de wereld kwam en de dood het lot van allen werd, is het in overeenstemming met de rede, dat de verzoening, deswege noodzakelijk geworden, door één tot stand gebracht moest worden [13]. 'Daarom, gelijk door één mens de zonde in de wereld ingekomen is, en door de zonde de dood, en alzo de dood tot alle mensen doorgegaan is, in welke allen gezondigd hebben . . . Zo dan, gelijk door één misdaad de schuld gekomen is over alle mensen tot verdoemenis, alzo ook door één rechtvaardigheid komt de genade over alle mensen tot rechtvaardiging des levens' [14]. Zo leerde de apostel Paulus; en verder: 'Want dewijl de dood door een mens is, zo is ook de opstanding der doden door een

[10] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[11] Zie bladzijde 7.
[12] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[13] Aantekening 5, eind van hoofdstuk.
[14] Rom. 5:12, 18.

Mens. Want gelijk zij allen in Adam sterven, alzo zullen zij in Christus allen levend gemaakt worden'[15].

De verzoening moest eenvoudig een plaatsvervangend offer zijn, vrijwillig en door liefde ingegeven van de zijde van de Heiland, algemeen van toepassing zijn op de mens voor zo ver hij de middelen tot bevrijding, aldus binnen zijn bereik geplaatst, wil aanvaarden. Voor zulk een zending kon slechts één, die zonder zonden was, gekozen worden. Zelfs de altaarslachtoffers van het oude Israël, als een tijdelijke verzoening voor de overtredingen van de mensen onder de Mozaïsche wet gebracht, moesten rein en vlekkeloos zijn, anders waren zij onaanvaardbaar en de poging ze te offeren was heiligschennis[16]. Jezus Christus was het enige Wezen, dat aan de eisen van het grote offer voldeed:

1. Als de ene en enige zondeloze Mens.
2. Als de Eniggeborene des Vaders en daarom het enige Wezen, op aarde geboren, dat de eigenschappen van zowel Goddelijkheid als mannelijkheid in hun volheid bezat.
3. Als de Een, die in de hemelen voor die dienst was gekozen en geordend.

Welk ander mens is zonder zonde geweest en dus geheel vrij van de heerschappij van Satan en over wie de dood, het loon van de zonde, natuurlijkerwijs niet zou komen? Wanneer Jezus Christus was gestorven, zoals andere mensen zijn gestorven - als gevolg van de macht, die Satan over hen had verworven door hun zonden - zou Zijn dood niet meer dan een persoonlijke ervaring zijn geweest en geenszins als verzoening voor welke overtredingen ook, dan alleen voor Zijn eigen fouten. De absolute zondeloosheid van Christus maakte Hem verkiesbaar, Zijn nederigheid en gewilligheid maakte Hem voor de Vader aanvaardbaar als het zoenoffer, waardoor verzoening kon worden gedaan voor de zonden van alle mensen.

Welk ander mens heeft er geleefd, die macht had de dood te weerstaan, over wie de dood niet kon zegevieren, tenzij hij er zichzelf aan onderwierp? Jezus Christus kon niet worden gedood totdat 'Zijn ure was gekomen', het uur, waarop Hij Zijn leven vrijwillig overgaf en door een wilsdaad toestond dat Hij zou sterven. Uit een sterfelijke moeder geboren, was Hij in staat om te sterven; doordat Hij door een onsterfelijke Vader was verwekt, had Hij het vermogen geërfd de dood tot in het oneindige te weerstaan. Hij gaf Zijn leven letterlijk, zoals Hij zelf verklaarde: 'Daarom heeft Mij de Vader lief, overmits Ik mijn leven afleg, opdat Ik het wederom neme. Niemand neemt het van Mij, maar Ik leg het van Mijzelven af: Ik heb macht het af te leggen en heb macht het wederom te nemen'[17].

En verder: 'Want gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelven, alzo heeft Hij ook den Zoon gegeven het leven te hebben in zichzelven'[18]. Slechts zulk

[15] 1 Cor. 15:21, 22.
[16] Lev. 22:20; Deut. 15:21; 17:1; Mal. 1:8, 14; verg. Heb. 9:14; 1 Petrus 1:19.
[17] Joh. 10:17-18.
[18] Joh. 5:26.

Een kon de dood overwinnen, in niemand anders dan in Jezus de Christus was deze vereiste conditie als Verlosser der wereld verwezenlijkt.

Welk ander mens is met zulk een opdracht op aarde verschenen, met de autoriteit van een zodanige voor-ordening bekleed? De tot verzoening dienende zending van Jezus Christus had Hij zich niet zelf aangematigd. Hij had zich weliswaar aangeboden, toen de oproep in de hemel kwam en het is ook waar, dat Hij die had aangenomen en op de vastgestelde tijd naar de aarde kwam om aan de voorwaarden, in die aanvaarding vervat, te voldoen, maar Hij was gekozen door Een, die groter was dan Hij. Het hoofdthema van Zijn belijdenis kwam altijd hierop neer, dat Hij werkte onder de leiding van de Vader, gelijk deze woorden getuigen: 'Want Ik ben uit den hemel nedergedaald, niet opdat Ik Mijn wil zou doen, maar den wil Desgenen, die Mij gezonden heeft' [19]. 'Mijn spijze is, dat Ik doe den wil Desgenen, die Mij gezonden heeft en zijn werk volbrenge' [20]. 'Ik kan van Mijzelven niets doen; gelijk Ik hoor, oordeel Ik, en Mijn oordeel is rechtvaardig; want Ik zoek niet Mijn wil, maar den wil des Vaders, die Mij gezonden heeft' [21]. Door het Offer, door Jezus Christus gebracht - een verlossende dienst, vrijwillig bewezen ten behoeve van de mensen, die allen van God zijn vervreemd door de gevolgen van zonde, zowel geërfd als persoonlijk bedreven - is de weg voor een verzoening geopend, waardoor de mens opnieuw gemeenschap met God kan hebben en geschikt gemaakt om opnieuw en voor altijd in de tegenwoordigheid van zijn Eeuwige Vader te wonen. Deze grondgedachte komt tot uitdrukking in het Engelse woord 'atonement', dat betekent, zoals de lettergrepen aangeven: *at-one-ment* (letterlijk tot één hersteld), verzoening aanduidend of het brengen tot overeenstemming van degenen, die van elkaar vervreemd zijn' [22]. De uitwerking van de verzoening kan heel goed als tweeledig worden beschouwd.

1- De universele verlossing van het menselijk geslacht van de dood, door de val van onze eerste ouders over ons gekomen, en

2- Zaligmaking, waarbij in middelen tot bevrijding van de gevolgen van persoonlijke zonden is voorzien.

De overwinning over de dood werd openbaar in de opstanding van de gekruisigde Christus; Hij was de eerste die van de dood naar de onsterfelijkheid overging en terecht wordt Hij dus genoemd 'de Eersteling dergenen, die ontslapen zijn' [23].

Dat de opstanding der doden, aldus ingeluid, zich tot een ieder uitstrekt, die heeft of zal hebben geleefd, wordt in de Schriften overvloedig bewezen. Na des Heren opstanding, herrezen anderen uit het graf en werden door velen gezien, niet als geestverschijningen, maar als opgestane wezens, in het bezit van onsterfelijk gemaakte lichamen: 'En de graven werden geopend, en vele lichamen der heiligen, die ontslapen waren, werden opgewekt; en uit de

[19] Joh. 6:38.
[20] Joh. 4:34.
[21] Joh. 5:30; zie ook vers 19; ook Matth. 26:42; verg. L. & V. 19:2; 20:24.
[22] New Standard Dictionary under 'propitiation'.
[23] 1 Cor. 15:20; zie ook Hand. 26:23; Col. 1·18; Openb. 1:5.

graven uitgegaan zijnde na zijn opstanding, kwamen zij in de heilige stad en zijn velen verschenen'[24].
Van hen, die in die vroegere tijd aldus verschenen, wordt gesproken als van 'de heiligen'. Andere schriftuurplaatsen bevestigen het feit, dat alleen de rechtvaardigen in de beginstadia van de opstanding, die thans nog niet voleindigd is, zullen opstaan, doch dat alle doden op hun beurt een lichaam van vlees en beenderen op zich zullen nemen, is door het geopenbaarde woord boven alle twijfel verheven. De directe bevestiging van de Heiland behoort afdoende te zijn: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: De ure komt en is nu, wanneer de doden zullen horen de stem van den Zoon Gods, en die ze gehoord hebben, zullen leven . . . Verwondert u daar niet over; want de ure komt, in welke allen, die in de graven zijn, zijn stem zullen horen, en zullen uitgaan: die het goede gedaan hebben, tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding der verdoemenis'[25]. De leerstelling van de algemene opstanding werd door de apostelen van oudsher verkondigd[26], zo ook door de Nephietische profeten[27]; en in deze bedeling is zij door openbaring bevestigd[28]. Zelfs de heidenen, die God niet gekend hebben, zullen uit hun graven opstaan en aangezien zij in onwetendheid omtrent de zaligmakende wet hebben geleefd en zijn gestorven, is in een middel om het plan van zaligheid aan hen bekend te maken, voorzien. 'En dan zullen de heidense naties verlost worden, en zij, die de wet niet kenden, zullen deel hebben aan de eerste opstanding'[29].

Jacob, een Nephietische profeet, leerde de alomvattendheid van de opstanding en zette de volstrekte noodzakelijkheid van een Verlosser uiteen, zonder wie de oogmerken van God met de schepping van de mens waardeloos zouden worden gemaakt. Zijn woorden vormen een beknopte en krachtige samenvatting van de geopenbaarde waarheid, die op het onderhavige onderwerp direct betrekking heeft: 'Want zoals de dood over alle mensen is gekomen, moet er noodzakelijkerwijze, ter vervulling van des Groten Scheppers barmhartig plan, een kracht der opstanding zijn, en de opstanding moet onvermijdelijk de mens overkomen uit hoofde van de val; en de val kwam door overtreding; en omdat de mens viel, werd hij uit de tegenwoordigheid des Heren uitgesloten. Daarom moest het noodzakelijkerwijze een eindeloze verzoening zijn; indien het geen eindeloze verzoening ware, zou deze verderfelijkheid geen onverderfelijkheid kunnen aandoen. Dan zou het eerste oordeel, over de mens uitgesproken, noodzakelijk van eeuwige duur moeten zijn. En als dit zo was, had dit lichaam in de schoot der aarde moeten liggen om te vergaan, zonder ooit te herrijzen. O, de wijsheid Gods, Zijn barm-

[24] Matth. 27:52, 53.
[25] Joh. 5:25, 28, 29. Een tekst van deze tijd, dezelfde waarheid betuigend, zegt: 'Zij, die het goede gedaan hebben, in de opstanding der rechtvaardigen; en zij die het kwade gedaan hebben, in de opstanding der onrechtvaardigen' - L. & V. 76:17.
[26] Zie voor voorbeelden Hand. 24-15, Openb. 20:12,13.
[27] Zie voor voorbeelden B. v. M., 2 Nephi 9:6, 12, 13, 21, 22; Helaman 14:15-17; Mosiah 15:20-24; Alma 40:2-16; Mormon 9:13, 14.
[28] Voor voorbeelden zie L. & V. 18:11, 12; 45:44, 45; 88:95-98.
[29] L. & V. 45:54.

hartigheid en genade! Want ziet, indien het vlees niet weer zou opstaan, zouden onze geesten aan die engel moeten worden onderworpen, die uit de tegenwoordigheid van de Eeuwige God is gevallen en de duivel werd; en zij zouden nimmer herrijzen. En onze geesten hadden aan hem gelijk moeten worden: duivels, engelen van een duivel, uitgesloten uit de tegenwoordigheid van onze God, om bij de vader der leugens te vertoeven in de ellende, waarin hij zelf ook is; ja, gelijk aan dat wezen, dat onze eerste ouders bedroog, dat zich bijna verandert in een engel des lichts, en de kinderen der mensen aandrijft tot het stichten van geheime moordbenden en het verrichten van allerlei andere werken der duisternis. O, hoe groot is de goedheid van onze God, Die ons een middel tot ontkoming aan de greep van dit vreselijk monster schenkt, ja, dat monster: dood en hel, waarmede ik bedoel de dood van het lichaam en tevens de dood van de geest. En op grond van het verlossingsplan van onze God, de Heilige Israëls, zal deze dood, waarvan ik heb gesproken en die tijdelijk is, zijn doden opgeven; en deze dood is het graf. En die dood, waarvan ik heb gesproken en die de geestelijke dood is, zal zijn doden opgeven; deze geestelijke dood is de hel; daarom moeten dood en hel hun doden opgeven, en de hel moet haar gevangen geesten opgeven en het graf zijn gevangen lichamen; en de geesten en lichamen der mensen zullen weder met elkander worden verenigd; en het geschiedt door de kracht der opstanding van de Heilige Israëls. O, hoe groot is het plan van onze God! Want eveneens moet het paradijs van God de geesten der rechtvaardigen opgeven, en het graf de lichamen der rechtvaardigen; en de geest en het lichaam worden tot één verenigd, en alle mensen worden onverderfelijk en onsterfelijk; en zij zijn levende zielen, die, evenals wij in het vlees, een volmaakte kennis bezitten, met dien verstande, dat onze kennis dan volmaakt zal zijn' [30].

De Schrift getuigt op afdoende wijze dat, door de verzoening, de zondaar, wanneer hij zich aan de wetten en verordeningen van het evangelie van Jezus Christus onderwerpt, hem zijn persoonlijke overtredingen zullen worden kwijtgescholden. Daar vergeving van zonden op geen andere wijze kan worden verkregen, daar noch in de hemel, noch op aarde een andere naam is dan die van Jezus Christus, waardoor de kinderen der mensen zalig kunnen worden [31], heeft iedere ziel de bemiddeling van de Heiland nodig, want allen zijn zondaars.

'Want allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods' [32], zegt Paulus, en Johannes de apostel voegde zijn getuigenis in deze woorden er aan toe: 'Indien wij zeggen, dat wij geen zonden hebben, zo verleiden wij onszelven, en de waarheid is in ons niet' [33].

Wie zal Gods rechtvaardigheid betwijfelen, die de zaligmaking ontzegt aan allen, die zich niet aan de voorgeschreven voorwaarden onderwerpt, volgens welke zij alleen verkregen kan worden? Christus is 'allen, die Hem

[30] B. v. M., 2 Nephi 9:6-13, lees het gehele hoofdstuk.
[31] P. v. Gr. W., Mozes 6:52; vgl. B. v. M., 2 Nephi 25:20; Mosiah 3:17; 5:8. L. & V. 76:1.
[32] Rom. 3:23; zie ook vers 9; Gal. 3:22.
[33] 1 Joh. 1:8.

gehoorzaam zijn, een oorzaak der eeuwige zaligheid geworden' [34] en God zal 'een iegelijk vergelden naar zijn werken, dengenen wel, die met volharding in goed doen heerlijkheid en eer en onverderfelijkheid zoeken, het eeuwige leven; maar dengenen, die twistgierig zijn, en die der waarheid ongehoorzaam doch der ongerechtigheid gehoorzaam zijn, zal verbolgenheid en toorn vergolden worden; verdrukking en benauwdheid over alle ziel des mensen, die het kwade werkt' [35].

Er is dus een Verlosser nodig, want zonder Hem zou de mensheid voor altijd in een gevallen staat blijven en voor zo ver de hoop op eeuwige vooruitgang betreft, onvermijdelijk verloren gaan [36]. De sterfelijke proeftijd is gegeven als een gelegenheid om vooruitgang te maken; maar de moeilijkheden en gevaren zijn zó groot en de invloed van het kwade in de wereld zó sterk en de mens in zijn weerstand daartegen zó zwak, dat geen ziel zonder de hulp van een macht boven die van de mens zijn weg naar God, van Wie hij kwam, terug zou vinden. De noodzakelijkheid van een Verlosser wortelt in het onvermogen van de mens om zich van het stoffelijk peil naar het geestelijk niveau te verheffen, van het lagere koninkrijk naar het hogere. Een overeenkomstigheid met dit begrip vinden wij in de natuur terug. Wij erkennen een fundamenteel onderscheid tussen dode en levende stof, tussen het anorganische en het organische, tussen het levenloze mineraal aan de ene zijde en de levende plant of het levende dier aan de andere. Binnen de begrenzing van zijn soort groeit het dode mineraal door aanwas van de substantie en kan een betrekkelijk volmaakte toestand van structuur en vorm krijgen, zoals het kristal. Maar delfstof, ofschoon onder gunstige werking staande van natuurkrachten - licht, warmte, electrische energie, enz. kan nooit een levend organisme worden; evenmin kunnen de dode elementen, door welke chemische processen dan ook, buiten het leven verlopende, de weefsels van de plant als wezenlijke bestanddelen er van, binnendringen. Maar de plant, die van een hogere orde is, zendt haar wortels in de aarde, spreidt haar bladeren in de atmosfeer uit, en door middel van deze organen neemt zij de sappen uit de grond en de gassen uit de lucht in zich op en uit dat levenloos materiaal bouwt zij de cellen van haar wonderlijk bouwsel op. Geen delfstofdeeltje, geen dode chemische substantie heeft ooit een bestanddeel van organisch weefsel gevormd dan alleen door inwerking van leven. Wij zullen er wellicht goed aan doen de analogie nog verder door te trekken. De plant is niet in staat haar eigen weefsel op gelijke hoogte met dat van het dier te brengen. Ofschoon het volgens de erkende orde van de natuur is, dat het dierenrijk voor zijn bestaan van het plantenrijk afhankelijk is, kan de plantaardige substantie dan alleen een deel van het dierlijk organisme worden, wanneer het dier van zijn hoger plan neerdaalt en door zijn eigen onmis-

[34] Hebr. 5:9.
[35] Rom. 2:6-9.
[36] Er is geen poging gedaan, noch was de bedoeling om in dit hoofdstuk een speciale verhandeling te geven over de Val, de Verzoening of de Opstanding. Voor deze onderwerpen wordt de lezer verwezen naar de leerstellige werken, die deze onderwerpen behandelen. Zie van de auteur 'De Artikelen des Geloofs', Hfdst. 3, 4 en 21.

bare handeling de plantaardige stoffen tot een deel van zichzelf maakt. De dierlijke stof kan op zijn beurt nooit deel uit gaan maken van een menselijk lichaam, zelfs niet kortstondig, tenzij de levende mens deze in zich opneemt en door de levensprocessen van zijn eigen bestaan de dierlijke substantie, die hem tot voedsel diende, tijdelijk tot het hoger plan van zijn eigen bestaan ophief. De hier gebruikte vergelijking gaat ontegenzeggelijk mank, wanneer zij tot buiten de redelijke grenzen van toepassing wordt doorgevoerd, want het verheffen van minerale stof tot het peil van de plant, van het plantenweefsel tot het niveau van het dier en de verheffing van beiden tot het menselijk vlak, is slechts een tijdelijke verandering; door de ontbinding van de hogere weefsels vallen de samenstellende delen weer tot het peil van het levenloze terug. Maar als illustratie is de analogie wellicht niet geheel zonder waarde.

Voor de vooruitgang van de mens van zijn tegenwoordige gevallen en betrekkelijk ontaarde toestand naar een hogere staat van geestelijk leven, moet een macht hoger dan de zijne, medewerken. Door het in werking stellen van de wetten van het hogere koninkrijk, kan de mens worden bereikt en opgeheven; zelf kan hij zich niet zonder hulp redden [37]. Een Verlosser en Heiland der mensheid is ongetwijfeld voor de verwezenlijking van het plan van de Vader noodzakelijk, 'om de onsterfelijkheid en het eeuwige leven van de mens tot stand te brengen' [38]; en die Verlosser en Heiland is Jezus de Christus, buiten Wie geen ander is en kan zijn.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 3

1. *Gods voorkennis geen bepalende oorzaak.* Laat ten aanzien van de voorkennis van God niet worden gezegd, dat goddelijke alwetendheid als zodanig een bepalende oorzaak is, waardoor gebeurtenissen onvermijdelijk moeten plaats hebben. Een aardse vader, die de zwakheden en gebreken van zijn zoon kent, zal wegens die kennis met droefheid de rampen en het lijden voorspellen, die zijn weerspannige zoon wachten. Hij zal in de toekomst van die zoon een verbeuring van zegeningen zien, die verkregen hadden kunnen worden, van een verlies van positie, van zelfrespect, van reputatie en eer; zelfs de duisternis van een gevangeniscel en het graf van een dronkaard kunnen voor de geest van die liefhebbende vader opdoemen. En, door ervaring overtuigd van de onmogelijkheid om zijn zoon tot andere gedachten te brengen, voorziet hij de verschrikkingen, die de toekomst zal brengen en zijn wetenschap brengt hem niets dan smart en zielsangst. Kan men nu zeggen, dat de voorkennis van de vader de oorzaak is van het zondige leven van de zoon? De zoon is misschien al volwassen: hij heeft zijn eigen lot zelf in handen. De vader is niet bij machte om met geweld controle uit te oefenen en eigenmachtig op te treden en terwijl hij met blijdschap zich elke inspanning en elk offer zal willen getroosten om zijn zoon het dreigende lot te besparen, vreest hij wat een verschrikkelijke zekerheid schijnt. Doch zeer zeker is die bezorgde en liefhebbende vader niet mede schuldig aan de eigenzinnigheid van zijn zoon, omdat hij dat weet. Anders redeneren zou betekenen dat men zegt dat een nalatige vader, die niet de moeite neemt om de aard en het karakter van zijn zoon te bestuderen, die zijn ogen

[37] Een vergelijking met betrekking tot die, welke in de tekst is gegeven, wordt uitgebreid door Henry Drummond behandeld in zijn verhandeling 'Biogenesis', die de lezer met voordeel kan bestuderen.
[38] P. v. Gr. W., Mozes 1:39.

voor zijn zondige neigingen sluit en zich in zorgeloze onverschilligheid niet om de toekomst bekommert, door zijn harteloosheid zijn kind een weldaad bewijst, omdat zijn onbedachtzaamheid geen bijkomende oorzaak kan zijn van plichtsverzuim.

'Onze Vader in de Hemel heeft een volmaakte kennis van de aarde en aanleg van elk Zijner kinderen, een kennis, door lange waarneming en ervaring in de voorbije eeuwigheid van onze eerste kindsheid vergaard. Een kennis die aardse ouders in hun sterfelijk bestaan omtrent hun kinderen krijgen, is daarmee vergeleken oneindig klein. Door deze alles te boven gaande kennis leest God in de toekomst van kind en kinderen, van mensen persoonlijk en van mensen gezamenlijk als gemeenschappen en naties. Hij weet wat een ieder onder bepaalde omstandigheden zal doen en Hij ziet het einde van het begin af. Zijn voorkennis is op intelligentie en rede gegrond. Hij voorziet de toekomst als een toestand die zich zeker en op natuurlijke wijze zal voordoen en niet als iets dat aldus zal zijn omdat Hij het naar willekeur zo heeft bepaald.' - Uit *The Great Apostasy,* van de schrijver.

2. DE MENS IS VRIJ OM VOOR ZICHZELF TE KIEZEN. - 'De Vader der zielen heeft Zijn kinderen begiftigd met het goddelijk geboorterecht van vrije wilsuitoefening. Hij houdt hen niet in bedwang door willekeurig geweld; Hij dwingt niemand tot zondigen; Hij dwingt niemand tot het leiden van een rechtvaardig leven. De mens heeft de vrijheid ontvangen om voor zichzelf te handelen en met deze onafhankelijkheid gaat het feit van strikte verantwoordelijkheid en de zekerheid van persoonlijke rekenschap gepaard. In het oordeel waarmede wij geoordeeld zullen worden, zullen alle voorwaarden en omstandigheden in ons leven in beschouwing worden genomen. De ingeboren, overgeërfde neigingen, de goede of kwade invloed van de omgeving, het goede onderwijs aan de jeugd of de afwezigheid daarvan - deze en alle andere secondaire elementen moeten bij het doen van een rechtvaardige uitspraak betreffende de schuld of de onschuld van de ziel, in aanmerking worden genomen. Niettemin maakt God het in Zijn wijsheid duidelijk wat het gevolg zal zijn onder bepaalde omstandigheden, die op bekende karakters en aanleg van de mensen inwerken, ofschoon iedereen vrij is om het goede of het kwade te kiezen, binnen de grenzen van de vele bestaande en in werking zijnde toestanden.' Great Apostasy, pag. 21; zie ook Artikelen des Geloofs, Hfdst. 3.

3. DE VAL EEN PROCES VAN LICHAMELIJKE ONTAARDING. - Een openbaring die de Kerk in 1833 ontving, (Leer en Verbonden Afd. 89), geeft regels voor een juiste levenswijze, in 't bijzonder met betrekking tot het gebruik van sterke dranken, narcotica en voedsel dat niet voor het lichaam geschikt is. Wat betreft de physieke oorzaken die tot de val hebben geleid en de nauwe betrekking tussen deze oorzaken en de in zwang zijnde inbreuk op het Woord van Wijsheid, in de boven genoemde openbaring vervat, is het volgende van belang. 'Dit (Woord der Wijsheid) is evenmin als andere openbaringen die ons in de tegenwoordige bedeling zijn gegeven, geheel nieuw. Het is zo oud als de mensheid. Het beginsel van het Woord van Wijsheid werd aan Adam geopenbaard. Al het essentiële van het Woord van Wijsheid werden hem in zijn onsterfelijke staat bekend gemaakt, voordat hij die dingen tot zich had genomen die hem tot iets van de aarde maakte. Hij was daartegen gewaarschuwd. Hem werd niet gezegd dat hij zijn lichaam moest behandelen als iets dat gemarteld moest worden. Hem werd niet gezegd dat hij het moest beschouwen zoals de fakir in Indië zijn lichaam is gaan beschouwen of voorgeeft het zo te beschouwen, als een ding dat ten zeerste veracht moest worden, maar wel werd hem verteld dat hij bepaalde dingen die daar voorhanden waren, niet tot zich moest nemen. Hij werd gewaarschuwd, indien hij het toch deed, dat hij zou sterven. Hem werd duidelijk gemaakt, zoals het u duidelijk is gemaakt, dat er veel goede vruchten te plukken zijn, die men kan eten en waarvan men kan genieten. Wij geloven in het genot van goed voedsel. Wij denken dat deze goede dingen ons door God zijn gegeven. Wij geloven dat wij aan eten zo veel vreugde zullen beleven als wij kunnen; en daarom moeten wij gulzigheid vermijden en in onze eetgewoonten niet tot uitersten vervallen. Zoals het tot Adam werd gezegd, zo wordt het ons gezegd: Raak deze dingen niet aan, want ten dage dat gij dit doet zal uw leven worden verkort en gij zult sterven.

'Laat mij hier zeggen dat daarin de val bestond - het eten van ongeschikte dingen, het in het lichaam brengen van de dingen die van dat lichaam een ding van de aarde maakte; en ik neem deze gelegenheid te baat om mijn stem te verheffen tegen de valse uitleg van de Schrift, door zekere personen gegeven en waarvan in bedekte termen en half-geheimzinnig wordt gezegd dat de val van de mens in de een of andere overtreding van de wet van kuisheid en deugd bestond. Een dergelijke leer is een gruwel. Welk recht hebben wij de juiste zin en betekenis van de schriften te verdraaien? Welk recht hebben wij te zeggen dat God niet bedoelde wat Hij zeide? De val was een natuurlijk proces als gevolg van het tot zich nemen door onze eerste ouders van dingen die van ondeugdelijk voedsel afkomstig waren, door de overtreding van Gods gebod betreffende wat zij moesten eten. Ga niet heen om fluisterend te vertellen dat de val geschiedde omdat de moeder van het mensenras haar kuisheid en deugd prijs gaf. Het is niet waar; het menselijk geslacht is niet uit ontucht geboren. Deze lichamen die ons zijn gegeven, ontvingen wij op de wijze zoals God het heeft ingesteld. Laat niet gezegd worden dat de patriarch van het geslacht, die met de goden was voordat hij op aarde kwam, en zijn even koninklijke gezellin, zich aan een dergelijke laagheid schuldig hadden gemaakt. De aanvaarding van dat geloof heeft menigeen er toe gebracht het pad der kuisheid en deugd te verlaten, zeggende dat het de zonde van het ras is, dat het zo oud is als Adam. Adam is daarmee niet begonnen, noch werd deze zonde door Eva begaan. Het was het werk van de duivel en hij deed dat om het zaad van een vroege dood in de lichamen van mannen en vrouwen te kunnen zaaien, opdat het ras zou ontaarden, zoals het dan ook is ontaard waar ooit de wetten van deugd en kuisheid werden overtreden.

'Onze eerste ouders waren rein en edel, en wanneer de sluier vóór ons eenmaal achter ons zal zijn, leren wij misschien iets omtrent hun hoge staat, meer dan wij nu weten. Doch laat het nu bekend zijn dat zij rein, dat zij edel waren. Weliswaar waren zij Gods wet ongehoorzaam door dingen te eten waarvan hun was gezegd dat zij die niet moesten eten, maar wie onder u kan opstaan en veroordelen?' - Uit een toespraak door de schrijver tijdens de 84ste halfjaarlijkse Conferentie van de Kerk, 6 oktober 1913.

4. CHRISTUS WROCHTTE UIT DE VAL DE VERLOSSING. - 'Aldus wordt de Heiland meester van de situatie - de schuld is betaald, de verlossing tot stand gebracht, het verbond nagekomen, het rechtsgevoel bevredigd, de wil van God gedaan; alle macht is nu in de handen van Gods Zoon gelegd - de macht tot opstanding, de macht tot verlossing, de macht tot zaligmaking, de macht tot het instellen van wetten voor het volvoeren en voltooien van dit ontwerp. Daarom worden leven en onsterfelijkheid in het licht gebracht, wordt het evangelie gebracht en wordt Hij de bewerker van het eeuwige leven en de verhoging. Hij is de Verlosser en de Bewerker van de opstanding, de Heiland van mens en wereld; Hij heeft de wet van het evangelie bestemd als het middel waaraan men zich in deze wereld of de volgende moet onderwerpen, zoals Hij zich onderwierp aan de wet van Zijn Vader; daarom: 'hij die gelooft zal zalig worden, en hij die niet gelooft zal verdoemd worden.' Vóór de grondlegging van de wereld was het plan gemaakt, waren de schikkingen getroffen, was de overeenkomst, was het verbond gesloten, voorafgeschaduwd door offeranden, ten uitvoer gebracht en voleindigd aan het kruis. Daarom wordt Hij, als Bemiddelaar tussen God en de mens, terecht de heerser en leider op aarde en in de hemel van de levenden en de doden, voor het verleden, het tegenwoordige en voor het toekomende, met betrekking tot de mens, zoals deze met de aarde en de hemelen in tijd of eeuwigheid is verbonden. Hij is de Bewerker van onze zaligheid, de Apostel en Hoge Priester van onze belijdenis, de Heer en Levengever.' - John Taylor, *Mediation and Atonement,* pag. 171.

5. VERLOSSING VAN DE GEVOLGEN VAN DE VAL. - 'Het Mormonisme aanvaardt de leerstelling van de val, en de vermelding van de overtreding in Eden, zoals die in Genesis is geboekstaafd, maar het verzekert dat niemand dan Adam verantwoordelijk is of gesteld zal worden voor Adams ongehoorzaamheid, dat de mensheid als geheel volkomen ontheven is van verantwoordelijkheid voor die 'oorspronkelijke zonde', en dat

een ieder alleen rekenschap van zijn eigen overtredingen zal geven, dat de val aan God tevoren bekend was, dat hij een gevolg ten goede had, waardoor de noodzakelijke toestand van sterfelijkheid werd ingeluid. Voorts dat een Verlosser was gegeven alvorens de wereld was, dat een algemene redding, in de zin van verlossing van de gevolgen van de val, voor allen zal zijn zonder dat zij er om vragen, doch dat de persoonlijke zaligmaking of bevrijding van de gevolgen van persoonlijke zonden door een ieder voor zichzelf moet worden verkregen door geloof en goede werken, dank zij de verlossing door Jezus Christus gewrocht.' Uit des schrijvers *Story and Philosophy of 'Mormonism'*, pag. 111.

HOOFDSTUK 4

HET GODSCHAP VAN CHRISTUS IN ZIJN VÓÓRBESTAAN

Het is nu de bedoeling de positie en status van Jezus Christus in het vóórbestaan te onderzoeken, van de tijd van de plechtige vergadering in de hemel af, waarin Hij als toekomstige Heiland en Verlosser van de mensheid werd gekozen, tot aan de tijd waarop Hij op aarde werd geboren.

Wij beroepen ons op schriftuurlijk gezag voor de bewering dat Jezus Christus God de Schepper was en is, de God die zich aan Adam, Henoch en alle patriarchen en profeten openbaarde van voor de zondvloed tot Noach toe; de God van Abraham, Izak en Jacob, de God van Israël toen dit nog een verenigd volk was, en de God van Efraïm en Juda na de ontbinding van de Hebreeuwse natie; de God die zich bekend maakte aan de profeten van Mozes tot Maleachi, de God van het Oude Testament, en de God van de Nephieten. Wij beweren dat Jezus Christus Jehova, de Eeuwige was en is. De schriften spreken van drie personen in de Godheid: (1) God de Eeuwige Vader, (2) Zijn Zoon Jezus Christus en (3) de Heilige Geest. Deze vormen de Heilige Drie-eenheid, drie physiek afzonderlijke figuren en verschillende Personen, die tezamen de presiderende raad in de hemelen uitmaken[1]. Ten minste twee hunner treden als leidinggevende deelnemers aan het scheppingswerk op. Dit feit wordt door het gebruik van het meervoud in Genesis gestaafd: 'En God zeide: Laat ons mensen maken naar ons beeld en onze gelijkenis'; en later, tijdens de beraadslaging over Adams overtreding: 'De Here God zeide: Zie, de mens is geworden als Onzer een'[2]. Uit de woorden van Mozes, zoals deze in de tegenwoordige bedeling opnieuw werden geopenbaard, leren wij meer over de Goden die een actief aandeel hadden in de schepping van deze aarde: 'En Ik, God, zeide tot Mijn Eniggeborene, Die sedert den beginne met Mij was: Laat ons mensen maken naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis'. Daarna, met betrekking tot de toestand van Adam na de val: 'En ik, de Here God, zeide tot Mijn Eniggeborene: Zie, de mens is geworden als Eén Onzer'[3].

In het door Abraham te boek gestelde verslag van de schepping worden 'de Goden' herhaaldelijk genoemd[4].

Zoals in een ander verband al eerder is aangetoond, verrichtte de Vader het scheppingswerk door de Zoon, die aldus de uitvoerende macht werd door wie de wil, het gebod of het woord van de Vader werd bewerkstelligd. Het is daarom zeer terecht dat de apostel Johannes de Zoon, Jezus Christus, het Woord noemde, of zoals de Vader zeide: 'het woord mijner macht'[5]. Het

[1] Zie Hfdst. 2 'God en de Heilige Drieëenheid', in 'De Artikelen des Geloofs' van de schrijver.
[2] Gen. 1:26 en 3:22.
[3] P. v. Gr. W., Mozes 2:26 en 4:28.
[4] P. v. Gr. W., Abraham, hoofdstukken 4 en 5.
[5] Zie blz.9; Joh. 1:1 en P. v. Gr. W., Mozes 1:32.

aandeel dat Jezus Christus in de schepping had, een aandeel dat zo belangrijk was dat het gerechtvaardigd was Hem de Schepper te noemen, wordt in menige schriftuurplaats vermeld. De schrijver van de brief aan de Hebreërs verwijst naar de Vader en de Zoon duidelijk als afzonderlijke doch met elkander verbonden Wezens: 'God, voortijds veelmaal en op velerlei wijze, tot de vaderen gesproken hebbende door de profeten, heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door den Zoon; Welken Hij gesteld heeft tot een Erfgenaam van alles, door Welken Hij ook de wereld gemaakt heeft'.[6] In zijn brief aan de Corinthiërs is Paulus zelfs nog duidelijker. Hij zegt daarin, over Jezus de Zoon sprekend: 'Want door Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en onzienlijk zijn, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten; alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen. En Hij is vóór alle dingen, en alle dingen bestaan te zamen door Hem'.[7] Laten wij hier het getuigenis van Johannes herhalen, dat door het Woord, hetwelk bij God was, en zelfs in den beginne God was, alle dingen werden gemaakt; 'en zonder Hetzelve is geen ding gemaakt, dat gemaakt is'.[8]

Dat de Christus, die komen zou, werkelijk God de Schepper was, werd duidelijk aan de profeten van het westelijk halfrond geopenbaard. Samuel, de bekeerde Lamaniet, verdedigde in zijn prediking tot de ongelovige Nephieten zijn getuigenis als volgt: 'En eveneens, opdat gij van de komst van Jezus Christus zoudt kunnen weten, de Zoon van God, de Vader van hemel en aarde, de Schepper aller dingen sedert den beginne; en dat gij de tekenen Zijner komst zoudt kunnen weten, opdat gij in Zijn naam zoudt geloven'[9].

Bij deze aanhalingen uit oude schriftuur kan zeer terecht het persoonlijk getuigenis van de Here Jezus Christus worden gevoegd, dat Hij na Zijn opstanding gaf. Bij Zijn bezoek aan de Nephieten maakte Hij zich aldus bekend: 'Ziet, Ik ben Jezus Christus, de Zoon van God. Ik schiep de hemelen en de aarde, en alles wat daarin is. Ik was bij de Vader van den beginne. Ik ben in de Vader, en de Vader is in Mij; en in Mij heeft de Vader Zijn naam verheerlijkt'[10]. Tot de Nephieten, die het verband tussen het aan hen door de herrezen Heer verkondigde evangelie en de Mozaïsche wet, die zij der traditie getrouw in stand hielden, niet begrepen en zich over Zijn gezegde dat de oude dingen waren voorbijgegaan, verwonderden gaf Hij deze verklaring: 'Ziet, Ik zeg u, dat de wet, die aan Mozes werd gegeven, is vervuld. Ziet, Ik ben het Die de wet gaf, en Ik ben het, Die een verbond sloot met Mijn volk Israël; daarom is de wet in Mij vervuld, want Ik ben gekomen om de wet te vervullen; daarom heeft de wet een einde'[11].

Door openbaring in de tegenwoordige of laatste bedeling is de stem van Jezus Christus, de Schepper van hemel en aarde, opnieuw gehoord. 'Luistert, o gij volk Mijner Kerk, aan wie het koninkrijk is gegeven; luistert en leent

[6] Heb. 1:1, 2; zie ook 1 Cor. 8:6.
[7] Koloss. 1:16, 17.
[8] Joh. 1:1-3.
[9] B. v. M. Helaman 14:12; zie ook Mosiah 3:8; 4:2; Alma 11:39.
[10] B. v. M., 3 Nephi 9:15.
[11] B. v. M., 3 Nephi 15:4, 5.

Hem het oor, Die het fundament der aarde heeft gelegd, Die de hemelen met al hun heirscharen heeft gemaakt, en door Wie alle dingen werden gemaakt, die leven, bewegen en bestaan' [12]. En voorts: 'Ziet, Ik ben Jezus Christus, de Zoon van de levende God, Die de hemelen en de aarde schiep, een licht, dat niet in duisternis kan worden verborgen' [13].

De onderscheidene namen en titels die Jezus Christus rechtens zijn gegeven, zijn een aanwijzing van Zijn goddelijkheid. Volgens het oordeel van de mensen zijn namen misschien van weinig belang, doch in de nomenclatuur van de Goden is iedere naam een aanduiding van macht of rang. God is terecht naijverig op de heiligheid van Zijn eigen naam [14] en op namen die op Zijn last zijn gegeven. In het geval van kinderen, wier komst tevoren werd beloofd, zijn namen vóór de geboorte voorgeschreven. Dit was zo met onze Here Jezus en met Johannes de Doper, die uitgezonden werd om de weg voor de Christus te bereiden. Op goddelijke aanwijzing werden de namen van personen veranderd, wanneer die niet als titels voldeden om de bijzondere dienst aan te duiden waartoe de dragers werden geroepen, of de speciale zegeningen die zij hadden ontvangen [15].

Jezus is de persoonlijke naam van de Heiland en aldus gespeld is hij van het Grieks afgeleid; zijn Hebreeuws equivalent was *Yehoshuwa* of *Yeshua,* of, in het Nederlands overgezet *Jozua*. Oorspronkelijk begreep men zeer wel dat de naam 'Hulp van Jehova' of 'Heiland' betekende. Hoewel de benaming even gewoon was als tegenwoordig Jan, Hendrik of Karel, werd de naam toch op goddelijk voorschrift gegeven, zoals reeds eerder is gezegd. Zo zeide de engel tot Jozef, de echtgenoot van de Maagd: 'En gij zult Zijn naam heten Jezus; want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden' [16].

Christus is een heilige titel en geen gewone naam; hij is uit het Grieks afgeleid en heeft dezelfde betekenis als het Hebreeuwse Messias, wat *de Gezalfde* betekent. Andere titels, die alle een bepaalde betekenis hebben, zoals Immanuël, Heiland, Verlosser, Eniggeboren Zoon, Heer, Zoon van God, Zoon des Mensen, en vele andere, komen in de Schrift voor; voor ons is nu het belangrijkste het feit dat deze onderscheidene titels de goddelijke oorsprong en Godschap van onze Heer tot uitdrukking brengen. Zoals wij hebben gezien, werden de essentiële namen of titels van Jezus de Christus vóór Zijn geboorte bekend gemaakt en aan profeten die vóór zijn tijd leefden, geopenbaard [18].

Jehovah is de Engelse vorm van het Hebreeuwse Yahveh of Jahveh, wat de *Zelfbestaande* of *De Eeuwige* betekent. Deze naam (Nederlands: Jehova - Vert.) wordt in 't algemeen in onze Nederlandse vertaling van het Oud Tes-

[12] L. & V. 45:1.
[13] L. & V. 14:9; zie ook 29:1, 31; 76:24.
[14] Exo. 20:7; Lev. 19:12; Deut. 5:11.
[15] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[16] Matth. 1:21; zie ook verzen 23, 25; Lucas 1:31.
[17] Joh. 1:42; 4:25.
[18] Lucas 1:31; 2:21; Matth. 1:21, 25; zie ook vers 23 en vgl. Jes. 7:14; Luc. 2:11. Zie verder P. v. Gr. W., Mozes 6:51, 57; 7:20; 8:24; B. v. M., 1 Nephi 10:4; 2 Nephi 10:3; Mosiah 3:8.

tament als Here overgezet, gedrukt in hoofdletters.[19] Het Hebreeuwse *Ehyeh,* dat *Ik Ben* betekent, is in betekenis en door afleiding aan de naam *Yahveh* of *Jehova* verwant, en hierin ligt de betekenis van deze naam met welke de Heer zich aan Mozes openbaarde, toen deze de opdracht ontving naar Egypte te gaan en de kinderen Israëis uit slavernij te verlossen: 'Mozes zeide tot God: Zie, wanneer ik kom tot de kinderen Israëls, en zeg tot hen: De God uwer vaderen heeft mij tot ulieden gezonden; en zij mij zeggen: Hoe is Zijn naam? wat zal ik tot hen zeggen? En God zeide tot Mozes: *Ik zal zijn, die ik zijn zal!* Ook zeide hij: Alzo zult gij tot de kinderen Israëls zeggen: *Ik zal zijn* heeft mij tot ulieden gezonden!'[20] In het volgende vers zegt de Heer dat Hij is: 'de God van Abraham, de God van Izaäk en de God van Jacob'.

Terwijl Mozes in Egypte was, openbaarde de Heer zich verder, zeggende: 'Ik ben de Heere, en Ik ben aan Abraham, Izak en Jacob verschenen, als God de Almachtige; doch met Mijn naam HEERE[21] ben Ik hun niet bekend geweest'[22]. Het belangrijke feit dat deze naam *Ik zal zijn,* of *Jehova* inhoudt, is dat van een bestaan of duur zonder einde en dat, gerekend naar alle menselijke wijzen van rekenen, geen begin kon hebben gehad. De naam is verwant aan zulke andere titels als *Alpha* en *Omega* de eerste en de laatste, het begin en het einde[23].

Toen Jezus eens door zekere Joden, die hun afstamming van Abraham beschouwden als iets dat hun goddelijke voorkeur verschafte, met vragen en kritiek werd lastig gevallen, beantwoordde Hij hun beledigende woorden met de verklaring: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Eer Abraham was ben Ik', wat hetzelfde betekent alsof Hij had gezegd: Vóór Abraham was Ik, Jehova. De vitzieke Joden waren zo beledigd toen zij Hem een naam hoorden gebruiken, die door een verkeerde uitlegging van een vroegere schriftuurplaats[25] die zij er op nahielden, op straffe des doods niet mocht worden geuit, dat zij onmiddellijk stenen opraapten met de bedoeling Hem te doden. De Joden beschouwden de naam *Jehova* als een naam die niet mocht worden uitgesproken; zij stelden daarvoor de heilige, doch voor hen niet verboden naam *Adonai* in de plaats, wat *de Heer* betekent. Oorspronkelijk waren de namen *Heer* en *God,* zoals die in het Oude Testament voorkomen, *Yahveh* of *Adonai,* en het goddelijk Wezen dat met die heilige namen werd aangeduid, was Jezus de Christus, gelijk door de aangehaalde schrift wordt bewezen. Johannes, de evangelist en apostel, identificeert positief Jezus Christus met Adonai, of de Heer die door de stem van Jesaja sprak, en met Jehova, die door Zacharias sprak[27].

[19] Zo staat de naam in Gen. 2:5; zie ook Exo. 6:2-4; vgl. Gen. 17:1; 35:11.
[20] Exo. 3:13, 14; vgl. in verband met eeuwige duur, in deze naam uitgedrukt Jesaja 44:6; Joh. 8:58; Koloss. 1:17; Heb. 13:8; Openb. 1:4; zie ook P. v. Gr. W., Mozes 1:3, en de verwijzingen daar gegeven.
[21] De naam 'Jehova' komt in de Nederlandse Bijbel niet voor.
[22] Exo. 6:1, 2. Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[23] Openb. 1:11, 17; 2:8; 22:13; vgl. Jesaja 41:4; 44:6; 48:12.
[24] Joh. 8:58.
[25] Lev. 24:16. Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[26] Jes. 6:8-11; vgl. Joh. 12:40, 41.
[27] Zach. 12:10, vgl. Joh. 19:37.

De naam *Elohim* komt in de Hebreeuwse teksten van het Oude Testament dikwijls voor, hoewel hij in de Nederlandse Statenvertaling niet wordt aangetroffen. Naar de vorm is het woord een meervoudig Hebreeuws zelfstandig naamwoord[28], doch het sluit eerder een meervoudige uitnemendheid of kracht in dan een meervoud in getal. De naam drukt uiterste of absolute verhoging en macht uit. *Elohim* is, volgens begrip en gebruik in de herstelde Kerk van Jezus Christus, de naam van God de Eeuwige Vader, wiens eerstgeboren Zoon in de geest *Jehova* is - de Eniggeborene in het vlees, Jezus Christus.

Jezus van Nazareth, die tot de Joden plechtig getuigde dat Hij de *Ik Ben* of *Jehova* was, die God was voordat Abraham op aarde leefde, was hetzelfde Wezen dat meerdere malen als de God werd bekend gemaakt die Israël uit de Egyptische slavernij naar de vrijheid van het beloofde land leidde, de ene en enige God die door directe en persoonlijke openbaring aan de Hebreeuwse profeten in 't algemeen bekend was.

Dat Jezus Christus dezelfde was als de Jehova van de Israëlieten, werd door de Nephietische profeten goed begrepen, en de juistheid van hun leer werd door de herrezen Heer, die zich kort na Zijn hemelvaart uit de kring van apostelen te Jeruzalem, aan hen vertoonde, bevestigd. Dit is het verslag: 'En de Here sprak tot hen, en zeide: Staat op en komt tot Mij, opdat gij uw handen in Mijn zijde zult steken, en opdat gij tevens de tekenen der nagelen in Mijn handen en Mijn voeten zult kunnen voelen, zodat gij moogt weten, dat Ik de God van Israël ben, en de God der ganse aarde, en voor de zonden der wereld ben gedood'[29].

Het zal wel onnodig zijn meer te citeren om onze bewering dat Jezus Christus zelfs God was voordat Hij een sterfelijk lichaam op zich nam, te staven. Gedurende dat vóór-sterfelijke tijdperk was er een essentieel verschil tussen de Vader en de Zoon, in zo verre dat eerstgenoemde reeds door de ondervindingen van een sterfelijk leven was heengegaan, dood en opstanding inbegrepen. Daarom was Hij een Wezen dat een volmaakt, onsterfelijk gemaakt lichaam van vlees en beenderen bezat, terwijl de Zoon nog geen lichaam had. Door Zijn dood en daarop volgende opstanding is Jezus de Christus thans een Wezen dat in alle essentiële kenmerken aan Zijn vader gelijk is.

Over het geheel genomen leidt een beschouwing van schriftuurlijk bewijs tot de gevolgtrekking dat God de Eeuwige Vader zich in zeer weinige gevallen aan aardse profeten of openbaarders heeft gemanifesteerd en dan hoofdzakelijk om de goddelijke autoriteit van Zijn Zoon Jezus Christus te staven. Zoals reeds is aangetoond, was de Zoon daadwerkelijk de uitvoerder van het scheppingswerk; gedurende deze ganse schepping verschijnt de Vader meestal om leiding te geven of overleg te plegen. De Vader openbaarde Zichzelf aan Adam, Henoch, Noach, Abraham en Mozes en getuigde van

[28] Het enkelvoudige 'Eloah' wordt alleen dichterlijk gebruikt.
[29] B. v. M., 3 Nephi 11:13, 14; ook 1 Nephi 17:40 en merk op dat in vers 30 van de Verlosser wordt gesproken als van de God die Israël bevrijdde. Zie verder Mosiah 7:19. Hoofdstuk 39 in dit boek.

het Godschap van de Christus en van het feit dat de Zoon de gekozen Heiland der Mensheid was[30]. Ter gelegenheid van de doop van Jezus werd de stem van de Vader gehoord, zeggende: 'Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb'[31]. Tijdens de transfiguratie werd door de Vader een soortgelijk getuigenis gegeven[32]. Bij een nog latere gelegenheid, terwijl Jezus in zielestrijd bad en zich aan des Vaders oogmerken onderwierp opdat deze zouden worden vervuld en de naam des Vaders zou worden verheerlijkt, 'kwam dan een stem uit den hemel, zeggende: En Ik heb Hem verheerlijkt, en Ik zal Hem wederom verheerlijken'[33]. De herrezen en verheerlijkte Christus werd door de Vader aan de Nephieten op het westelijk halfrond met deze woorden aangekondigd: 'Ziet Mijn Geliefde Zoon, in Wie Ik Mijn welbehagen heb, in Wie Ik Mijn naam heb verheerlijkt - hoort Hem'[34]. Sinds de laatst vermelde gebeurtenis werd de stem van de Vader, voor zover uit de schriften is na te gaan, onder de mensen niet meer gehoord tot de lente van 1820, toen de Vader en de Zoon beide aan de profeet Joseph Smith verschenen, waarbij de Vader zeide: 'Dit is Mijn geliefde Zoon, hoor Hem!'[35] Dit zijn de te boek gestelde gevallen waarin de Eeuwige Vader in een persoonlijke uitspraak of andere openbaring zich afzonderlijk van de Zoon manifesteerde. God de Schepper, de Jehova van Israël, de Heiland en Verlosser van alle naties, geslachten en talen zijn een en dezelfde; Hij is Jezus de Christus.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 4

1. NAMEN, DOOR GOD GEGEVEN. - De betekenis van namen, wanneer die door God werden gegeven, wordt door menig schriftuurlijk voorbeeld toegelicht. Voorbeelden zijn de volgende: 'Jezus', dat *Heiland* betekent (Matth. 1:21; Lucas 1:31), Johannes, dat Jehova's gift betekent, welke naam speciaal aan de Doper werd gegeven, die naar de aarde was gezonden om de weg van Jehova's komst op aarde voor te bereiden (Lucas 1:13), 'Ismaël', dat *God zal hem horen* betekent (Gen. 16:11), 'Izak', dat *gelach* betekent (Gen. 17:19, vergelijk 18:10-15). Beschouwen wij als voorbeelden van namen die op goddelijke last werden veranderd om toegevoegde zegeningen of een speciale roeping tot uitdrukking te brengen, de volgende: 'Abram', dat *edelheid* of *verhoging* aanduidt of meestal met *vader der verheffing* werd vertaald, werd gewijzigd in 'Abraham', *vader van een menigte,* waarmede tegelijkertijd de reden voor de verandering werd uitgedrukt, 'want Ik heb u gesteld tot een vader van menigte der volken' (Gen. 17:5). De naam van Abrahams vrouw Sarai, waarvan de betekenis niet zeker bekend is, werd vervangen door 'Sara', dat *de prinses* betekende (Gen. 17:15). 'Jakob', een naam die aan de zoon van Izak werd gegeven naar aanleiding van een bijzonderheid die zich tijdens zijn geboorte voordeed en die *een verdringer* betekent, werd vervangen door 'Israël', *een soldaat van God, een prins van God,* zoals in de woorden waarmede de wijziging werd aangekondigd, tot uitdrukking kwam: 'Uw naam zal voortaan niet Jakob heten, maar Israël; want gij hebt u vorstelijk gedragen met God en met de

[30] P. v. Gr. W., Mozes 1:6, 31-33; 4:2, 3; 6:57; vgl. 7:35, 39, 47, 53-59; 8:16,19, 23, 24; Abraham 3:22-28. Zie hoofdstuk 5 in dit boek.
[31] Matth. 3:17; ook Marcus 1:11; Lucas 3:22.
[32] Matth. 17:5; Lucas 9:35.
[33] Joh. 12:28.
[34] B. v. M., 3 Nephi 11:7.
[35] P. v. Gr. W., Joseph Smith 2:17.

mensen, en hebt overmacht' (Gen. 32:28, vergelijk 35:9, 10). 'Simon', dat *een hoorder* betekent, de naam van de man die de hoofdapostel van Jezus Christus werd, werd door de Heer veranderd in 'Céfas' (Aramees) of 'Petrus' (Grieks) dat *een rots* betekent (Joh. 1:42; Matth. 16:18; Lucas 6:14). Aan Jakobus en Johannes, de zoons van Zebedeüs, gaf de Heer de naam of titel Boanérges, 'hetwelk is, *zonen des donders*' (Marcus 3:17).

De volgende aanhaling is leerzaam: '*De naam* is in de schriften niet alleen datgene waarmede een persoon wordt aangeduid, doch vaak alles wat, naar men weet, tot de persoon behoort die aldus wordt genoemd, en de persoon zelf. Zo duidt de naam 'God' of 'Jehova', enz. Zijn autoriteit aan (Deut. 18:20; Matth. 21:9, enz.), Zijn waardigheid en heerlijkheid (Jes. 48:9, enz.), Zijn bescherming en gunst (Spr. 18:10, enz.), Zijn karakter (Exo. 34:5, 14, vergelijk 6, 7, enz.), Zijn goddelijke hoedanigheden in 't algemeen (Matth. 6:9, enz.) enz. Van de Heer wordt gezegd dat Hij Zijn naam zet waar Zijn volmaaktheden worden geopenbaard of gemanifesteerd (Deut. 12:5, 14:24, enz.). In of aan de naam van Christus geloven is Hem ontvangen en behandelen volgens de openbaring die de schriften van Hem geven (Joh. 1:12; 2:23), enz. Smiths *Comprehensive Dictionary of the Bible,* trefwoord 'Name'.

2. JEZUS CHRISTUS, DE GOD VAN ISRAËL. - 'Dat Jezus Christus Dezelfde was die Abraham uit zijn geboorteland riep, Die Israël met machtige wonderen uit Egypte leidde, Die hun temidden van het onweer op Sinaï met Zijn wet bekend maakte, Die hen van hun vijanden verloste, Die hen wegens hun ongehoorzaamheid kastijdde, Die hun profeten inspireerde en Wiens heerlijkheid Salomo's tempel vervulde, blijkt uit alle geïnspireerde geschriften, en in geen enkele meer dan in de Bijbel. 'Zijn klacht over Jeruzalem is een bewijs dat Hij in Zijn mens-zijn de vroegere verheven staat niet had vergeten: 'Jeruzalem! gij, die de profeten doodt, en stenigt, die tot u gezonden zijn! hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkerwijs een hen haar kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen; en gijlieden hebt niet gewild' (Matth. 23:37). Het was deze Schepper van de wereld, deze machtige Heerser, deze Bestuurder van het lot der menselijke familie, die, in Zijn laatste ogenblikken in doodsstrijd uitriep: 'Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?' ' (Marcus 15:34). - Uit *Compendium of the Doctrines of the Gospel,* door Franklin D. Richards en James A. Little.

3. 'JEHOVA', EEN NAAM DIE DOOR DE JODEN NIET WERD UITGESPROKEN. - Lang vóór de tijd van Christus hadden bepaalde scholen onder de Joden, gebrand als zij waren op het naleven van de letter van de wet, ofschoon niet zonder veronachtzaming van haar geest, geleerd dat het uitspreken van de naam God alleen reeds een godslastering was en dat het bedrijven van die zonde een halsmisdaad betekende. Deze strenge opvatting sproot voort uit een aanvaarde doch ongeïnspireerde interpretatie van Lev. 24:16: 'En wie den naam des Heren gelasterd zal hebben, zal zekerlijk gedood worden; de ganse vergadering zal hem zekerlijk stenigen; alzo zal de vreemdeling zijn, gelijk de inboorling, als hij den NAAM zal gelasterd hebben, hij zal gedood worden'. Het volgende ontlenen wij aan Smith's *Comprehensive Dictionary of the Bible,* onder trefwoord 'Jehova': 'De juiste uitspraak van deze naam (Yehovah) waaronder God bij de Hebreërs bekend was, is geheel verloren gegaan; de Joden zelf vermijden angstvallig het noemen ervan en zetten er een of ander woord voor in de plaats met welker klinkers ze toevallig worden geschreven (*Adonai,* Heer, of *Elohim,* God) . . . Volgens Joodse traditie werd de naam slechts eenmaal in het jaar door de hogepriester op de verzoendag uitgesproken, wanneer Hij het Allerheiligste binnenging, maar dat is aan enige twijfel onderhevig.'

HOOFDSTUK 5

DE KOMST NAAR DE AARDE VAN DE CHRISTUS VOORSPELD

Christus' komst naar de aarde om een lichaam op zich te nemen, was geen onverwachte of onaangekondigde gebeurtenis. Eeuwen daarvoor hadden de Joden gezegd dat zij naar de komst van hun Koning uitzagen, en in de vastgestelde erediensten zowel als in persoonlijke gebeden nam de komst van de beloofde Messias als onderwerp van gebed van Israël tot Jehova een voorname plaats in. Er was weliswaar veel verscheidenheid in de meningen van leken en in de uiteenzettingen der rabbijnen ten aanzien van de tijd en de wijze van Zijn verschijnen, maar de zekerheid daarvan lag stevig in het geloof en de hoop van de Hebreeuwse natie verankerd.

De kronieken die wij kennen als de boeken van het Oude Testament, tezamen met andere geïnspireerde geschriften, die eens als authentiek werden beschouwd doch uit latere verzamelingen werden weggelaten als niet strikt gezaghebbend, waren onder de Hebreeërs in omloop tijdens en lang vóór de tijd van Christus' geboorte. Deze schriften hadden hun begin met de proclamatie van de wet van Mozes [1], die ze schreef en ze officieel aan de zorg van de priesters overdroeg met het uitdrukkelijk gebod dat zij in de vergaderingen van het volk op bepaalde tijden moesten worden voorgelezen. Aan deze oude geschriften werden, naarmate de eeuwen verstreken, de woorden van goddelijk aangestelde profeten, de kronieken van aangestelde geschiedschrijvers en de gezangen van geïnspireerde dichters toegevoegd, zodat ten tijde van des Heren zending de Joden een grote verzameling geschriften bezaten die door hen als gezaghebbend waren aanvaard en vereerd [2]. Deze kronieken bevatten veel voorspellingen en beloften omtrent de komst naar de aarde van de Messias, eveneens andere schriftuur waarover het oude Israël niet de beschikking had.

Adam, de patriarch van het geslacht, verheugde zich over de zekerheid van des Heilands vastgestelde zending, door de aanvaarding waarvan hij, de overtreder, de verlossing kon verwerven. Een korte vermelding van het plan van zaligheid, welks bewerker Jezus Christus is, komt in de belofte voor die God na de val heeft gegeven dat hoewel de duivel, in Eden door de slang voorgesteld, macht zou hebben de hiel van Adams nageslacht te vermorzelen, door het zaad van de vrouw de macht zou komen om de kop van de tegenstander te vermorzelen [3]. Het is van betekenis dat deze verzekering van de uiteindelijke overwinning over de zonde en haar onvermijdelijke gevolgen, de dood, die beide door Satan, de aartsvijand van de mens, naar de aarde waren gebracht, verwezenlijkt moest worden door het nageslacht van een

[1] Deut. 31:9, 24-26; vgl. 17:18-20.
[2] 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 13.
[3] Gen. 3:15; vgl. Heb. 2:14; Openb. 12:9; 20:3.

vrouw; de belofte werd niet bepaald de man gedaan en ook niet aan het paar. Het enige voorbeeld van nakomelingschap van een vrouw, afgescheiden van het ouderschap van een sterfelijke vader, is de geboorte van Jezus de Christus, die de aardse Zoon van een sterfelijke moeder was, verwekt door een onsterfelijke Vader. Hij is de Eniggeborene van de Eeuwige Vader, en uit een vrouw geboren.

Door andere schriftuur dan die, vervat in het Oude Testament, vernemen wij meer van de openbaringen van God aan Adam met betrekking tot de komst van de Verlosser. Als een natuurlijk en onvermijdelijk gevolg van zijn ongehoorzaamheid had Adam het hoge voorrecht verbeurd dat hij eens bezat - dat van het onderhouden van directe en persoonlijke omgang met zijn God. Toch werd hij in zijn gevallen staat door een engel des Heren bezocht, die hem het verlossingsplan openbaarde; 'En na vele dagen verscheen er een engel des Heren aan Adam, zeggende: Waarom offert gij offeranden aan de Here? En Adam zeide tot hem: Ik weet het niet, maar de Here gebood het mij. En toen sprak de engel, zeggende: Dit is een gelijkenis van de offerande van de Eniggeborene des Vaders, Die vol genade en waarheid is.

Daarom moet gij alles, wat gij doet, in de naam van de Zoon doen, en gij moet u bekeren en God voor immer in de naam van de Zoon aanroepen. En te dien dage viel de Heilige Geest, Die getuigenis geeft van de Vader en de Zoon, op Adam en zeide: Ik ben sedert den beginne nu en voor eeuwig de Eniggeborene des Vaders, opdat - daar gij zijt gevallen - gij en het gehele mensdom moogt worden verlost, ja allen, die willen' [4].

De openbaring van de Heer aan Adam, die het vastgestelde plan bekend maakte volgens hetwelk de Zoon van God in het midden des tijds een lichaam op zich moest nemen en de Verlosser der wereld worden, werd door Henoch, zoon van Jared en vader van Methúsalach, bevestigd. Van Henoch vernemen wij dat aan hem, evenals aan zijn grote voorvader Adam, de naam waaronder de Heiland bij de mensen bekend zou zijn, was geopenbaard - 'Die Jezus Christus is, de enige naam, die onder de hemel zal worden gegeven, waardoor zaligheid tot de mensenkinderen zal komen' [5]. Het geboekstaafde verbond tussen God en Abraham en de herhaling en bevestiging daarvan met Izak en opnieuw met Jakob - dat door hun nageslacht alle naties der aarde zouden worden gezegend - voorspelde de geboorte van de Verlosser in die uitverkoren afstammingslijn [6]. Zijn vervulling is de gezegende erfenis der eeuwen.

Toen Jakob zijn patriarchale zegen op het hoofd van Juda uitsprak, profeteerde hij: 'De schepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt, en Denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn' [7]. Dat met Silo de Christus wordt bedoeld, wordt bewezen door de vervulling van de voorwaarden die in de voorspelling worden genoemd en

[4] P. v. Gr. W., Mozes 5:6-9. Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[5] P. v. Gr. W., Mozes 6:52; bestudeer par. 50-56; zie ook Gen. 5:18, 21-24; Judas 14. Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[6] Gen. 12:3; 18:18; 26:4; vgl. Hand. 3:25; Gal. 3:8.
[7] Gen. 49:10.

door de staat, waarin de Joodse natie ten tijde van Christus' geboorte verkeerde [8].

Mozes verkondigde de komst van een groot Profeet in Israël, wiens zending zó belangrijk zou wezen, dat alle mensen die Hem niet wilden aannemen, onder veroordeling zouden zijn. Dat deze voorzegging uitsluitend op Jezus Christus betrekking had, wordt door latere schriftuur afdoende bewezen. Aldus sprak de Heer tot Mozes: 'Een Profeet zal Ik hun verwekken uit het midden hunner broederen, als u; en Ik zal Mijn woorden in Zijn mond geven, en Hij zal tot hen spreken alles, wat Ik Hem gebieden zal. En het zal geschieden, de man, die niet zal horen naar Mijn woorden, die Hij in Mijn naam zal spreken, van dien zal Ik het zoeken' [9]. Het systeem van offeranden dat nadrukkelijk in de Mozaïsche wet was voorgeschreven, was hoofdzakelijk een prototype van de offerdood die de Heiland op Calvarie moest ondergaan. Het bloed van ontelbare altaarslachtoffers, door de priesters van Israël in het voorgeschreven ritueel gedood, liep door de eeuwen heen, van Mozes tot Christus, als een profetische vloed in gelijkenis van het bloed van Gods Zoon dat bestemd was om als een zoenoffer voor de verlossing van de mensheid te worden vergoten. Doch de instelling van het bloedoffer als zinnebeeld van de toekomstige dood van Jezus Christus dateert, zoals reeds is aangetoond, van het begin van de menselijke geschiedenis, aangezien het brengen van dierenoffers door het vergieten van bloed, van Adam werd vereist, aan wie de betekenis van de verordening als 'een gelijkenis van het offer van de Eniggeborene des Vaders', uitdrukkelijk was omschreven [10].

Het paaslam, dat voor ieder Israëlietisch huisgezin bij het jaarlijks terugkerend Paasfeest werd geslacht, was een bijzonder zinnebeeld van het Lam Gods dat te zijner tijd voor de zonden der wereld zou worden gedood. De kruisiging van Christus vond in de Paastijd plaats; en de voltooiing van het verheven Offer, waarvan de paaslammeren slechts lagere zinnebeelden waren geweest, bracht Paulus er toe in latere dagen te zeggen: 'Want ook ons Pascha is voor ons geslacht, namelijk Christus' [11].

In zijn dagen van diepe ellende verheugde Job zich in zijn getuigenis van de komende Messias en verklaarde met profetische overtuiging: 'Ik weet: mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan' [12] a. De psalmen van David bevatten toespelingen in overvloed op het aardse leven van Christus, waarvan vele omstandigheden in detail worden beschreven en in het Nieuwe Testament worden bevestigd [13].

[8] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[9] Deut. 18:18-19, vgl. Joh. 1:45; Hand. 3:22; 7:37; zie ook een bepaalde bevestiging door onze Heer na Zijn opstanding, 3 Nephi 20:23.
[10] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[11] 1 Cor. 5:7. Voorverwijzingen naar Christus als het Lam Gods, zie Joh. 1:29, 36; 1 Petr. 1:19; Openb. hoofdst. 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 21, 22; ook B. v. M., 1 Nephi 10:10 en hoofdst. 11, 12, 13, 14; 2 Nephi 31:4, 5, 6; 33:14; Alma 7:14; Mormon 9:2, 3; L. & V. 58:11; 132:19.
[12] Job 19:25; zie ook verzen 26-27.
a De Engelse Bijbel geeft ongetwijfeld een betere vertaling: *and that he shall stand at the latter day upon the earth* (en dat Hij te laatsten dage op de aarde zal staan. - Vert.).
[13] Voorbeelden: Psalm 2:7; vgl. Hand. 13:34-37. Psalm 22:18; vgl. Matth. 27:35;

Jesaja, wiens profetisch ambt door het persoonlijk getuigenis van Christus en de apostelen werd geëerd, openbaarde in talloze passages het hoofdthema van zijn overtuiging met betrekking tot de grote gebeurtenis die de komst en de zending van de Heiland op aarde was. Hij sprak met de kracht, aan directe openbaring ontleend, over het goddelijk moederschap van de Maagd, waaruit Immanuël zou worden geboren, en zijn voorzegging werd meer dan zeven eeuwen later door de engel des Heren herhaald[14]. Door de eeuwen heenziende zag de profeet de vervulling van de goddelijke oogmerken, alsof zij reeds waren geschied en zong in triomf: 'Want een kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op Zijn schouder; en men noemt Zijn naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst. Der grootheid dezer heerschappij zal geen einde zijn op den troon van David en in zijn koninkrijk, om dat te bevestigen, en dat te sterken met gericht en met gerechtigheid, van nu aan tot in eeuwigheid toe'[15].

Kort vóór de vervulling ervan werd de zalige belofte door Gabriël die uit Gods tegenwoordigheid tot de uitverkoren Maagd van Nazareth was gezonden, herhaald[16]. Zoals de profeet werd bekend gemaakt en door deze verkondigd, was de verwachte Heer de levende Tak die aan de onvergankelijke wortel, verzinnebeeld in het gezin Isaï, zou ontspringen[17]; de Grondsteen die de stabiliteit van Zion waarborgt[18]; de Herder van het huis Israëls[19]; het Licht der wereld[20]; voor Jood en niet-Jood, de Leider en Gebieder van Zijn volk[21]. Dezelfde geïnspireerde stem voorzegde de komst van de voorloper die in de wildernis zou uitroepen: 'Bereidt den weg des Heeren, maakt recht in de wildernis een baan voor onzen God'[22].

Het was Jesaja toegestaan in de toekomst te lezen wat de verschillende toestanden betreft die met het nederige leven en de zoendood van de Messias gepaard zouden gaan. In Hem zag de profeet Iemand die door de mensen veracht en verworpen zou worden, een Man van smarten, en verzocht in krankheid, Een die gewond en verbrijzeld moest worden voor de overtredingen van de mensheid, op Wie de ongerechtigheid van ons allen gelegd zou

Marcus 15:24; Lucas 23:34; Joh. 19:24. Psalm 41:9; vgl. Joh. 13:18. Psalm 69:9 en 21; vgl. Matth. 27:34, 48; Marcus 15:23; Joh. 19:29 en Joh. 2:17. Psalm 110:1 en 4; vgl. Matth. 22:44; Marcus 12:35-37; Lucas 20:41-44 en Heb. 5:6. Psalm 118:22, 23; vgl. Matth. 21:42; Marcus 12:10; Lucas 20:17; Hand. 4:11; Efeze 2:20; 1 Petr. 2:4, 7. De volgende zijn speciaal bekend als Messiaanse Psalmen: 2, 21, 22, 45, 67, 69, 89, 96, 110, 132; in deze looft de psalmist in dichterlijke vervoering de uitnemendheden van de Messias en de zekerheid van Zijn komst.

14 Jesaja 7:14; vgl. Matth. 1:21-23.

15 Jesaja 9:6, 7.

16 Lucas 1:26-33.

17 Jes. 11:1, 10; vgl. Rom. 15:12; Openb. 5:5; 22:16; zie ook Jer. 23:5, 6.

18 Jes. 28:16; vgl. Psa. 118:22; Matth. 21:42; Hand. 4:11; Rom. 9:33; 10:11; Ef. 2:20; 1 Petr. 2:6-8.

19 Jes. 40:9-11 vgl. Joh. 10:11, 14; Heb. 13:20; 1 Petr. 2:25; 5:4; zie ook Ezech. 34:23.

20 Jes. 42:1; zie ook 9:2; 49:6; 60:3; vgl. Matth. 4:14-16; Luc. 2:32; Hand. 13:47; 26:18; Ef. 5:8, 14.

21 Jes. 55:4; vgl. Joh. 18:37.

22 Jes. 40:3; vgl. Matth. 3:3; Marc. 1:3; Luc. 3:4; Joh. 1:23.

worden - een geduldig en gewillig Offer, zwijgend onder kwelling, gelijk een lam dat ter slachting wordt gevoerd. Dàt de Heer met zondaren samen zou sterven en Zijn begrafenis in de tombe van een rijkaard zou zijn, werd eveneens met profetische zekerheid verklaard [23].

Het woord des Heren tot Jeremia was duidelijke taal en verkondigde de zekere komst van de Koning door wie de veiligheid van Juda en Israël zou zijn verzekerd [24], de Vorst van het huis van David, door wie de goddelijke belofte aan de zoon van Isaï zou worden verwezenlijkt [25]. Door dezelfde geest geleid profeteerden Ezechiël [26], Hosea [27] en Micha [28]. Zacharias onderbrak zijn noodlotzwangere voorspelling om de vreugdezang van dank en lof te zingen, toen hij in visioen het eenvoudige toneel van des Konings triomphale intocht in de stad van David aanschouwde [29]. Daarna beweende de profeet de smart van een door haar geweten gekwelde natie, door welke, gelijk was voorzien, de Heiland der mensheid tot stervens toe zou worden doorstoken [30], en hij zeide dat wanneer Zijn eigen volk, door wroeging overmand, zou vragen: 'Wat zijn deze wonden in uw handen?' de Heer zou antwoorden: 'Het zijn de wonden, waarmede Ik geslagen ben in het huis Mijner liefhebbers' [31]. De prijs, die voor het verraad van de Christus moest worden betaald en die tot Zijn dood voerde, werd bij wijze van gelijkenis voorzegd [32].

Het feit dat deze voorspellingen van de Oud-Testamentische profeten op Jezus Christus betrekking hadden en alleen op Hem, wordt boven alle twijfel gesteld door de bevestiging van de herrezen Heer. Hij zeide tot de verzamelde apostelen: 'Dit zijn de woorden, die Ik tot u sprak, toen Ik nog met u was, namelijk dat het alles moest vervuld worden, wat van Mij geschreven is in de wet van Mozes, en de Profeten, en Psalmen. Toen opende Hij hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden. En Hij zeide tot hen: Alzo is er geschreven, en alzo moest de Christus lijden, en van de doden opstaan ten derden dage' [33].

Johannes de Doper, wiens zending die van de Christus onmiddellijk voorafging, kondigde de komst aan van Een, machtiger dan Hijzelf, Een die met de Heilige Geest zou dopen, en vereenzelvigde die Ene duidelijk met Jezus van Nazareth, de Zoon van God, het Lam dat de zondenlast van de wereld op zich zou nemen [34].

De profetieën, tot dusver aangehaald met betrekking tot het leven, de zen-

[23] Jes. 53, bestudeer het gehele hoofdstuk; vgl. Hand. 8:32-35.
[24] Jer. 23:5, 6; zie ook 33:14-16.
[25] Jer. 30:9.
[26] Ezech. 34:23; 37:24, 25.
[27] Hos. 11:11; vgl. Matth. 2:15.
[28] Micha 5:2; vgl. Matth. 2:6; Joh. 7:42.
[29] Zach. 9:9; vgl. Matth. 21:4-9.
[30] Zach. 12:10; vgl. Joh. 19:37.
[31] Zach. 13:6.
[32] Zach. 11:12, 13; vgl. Matth. 26:15; 27:3-10.
[33] Luc. 24:44, 46; zie ook verzen 25-27.
[34] Matth. 3:11; Marcus 1:8; Lucas 3:16; Joh. 1:15, 26, 27, 29-36; zie ook Hand. 1:5, 8; 11:16; 19:4.

ding en de dood van de Here Jezus, zijn door profeten geuit die op het oostelijk halfrond leefden en stierven, behalve Adam en Henoch. Allen, behalve Johannes de Doper, worden in het Oude Testament vermeld; hij, tijdgenoot van de Christus in Zijn sterfelijkheid, komt in de eerste hoofdstukken van de Evangeliën voor. Het is van belang te weten, dat de schriften van het westelijk halfrond met de verklaring van de grote waarheid dat Gods Zoon op aarde zou worden geboren, even duidelijk zijn. Het Boek van Mormon bevat een geschiedenis van een kolonie Israëlieten, van de stam van Jozef, die Jeruzalem in het jaar 600 v. Chr., tijdens de regering van Zedekia, koning van Juda, verlieten, aan de vooravond van de onderwerping van Judea door Nebukadnezar en de intrede van de Babylonische gevangenschap. Deze kolonie werd onder goddelijk bestuur naar het Amerikaanse vasteland geleid, alwaar zij tot een talrijk en machtig volk uitgroeide. Ofschoon onderling door twisten verdeeld, vormden zij twee elkander bestrijdende naties, respectievelijk bekend als Nephieten en Lamanieten. Eerstgenoemden kweekten kunstnijverheid en verfijning aan en hielden een kroniek bij, waarin zowel geschiedenis als schriftuur werd opgetekend, terwijl laatstgenoemden ontaardden en verwilderden. De Nephieten werden omstreeks 400 A.D. uitgeroeid, doch de Lamanieten leefden in hun gedegenereerde staat voort en hun nakomelingen zijn de Amerikaanse Indianen[35].

Vanaf het begin tot aan de tijd van des Heren geboorte staan de Nephietische annalen vol van voorspellingen en beloften omtrent de Christus, en deze kroniek wordt gevolgd door een verslag van het werkelijke bezoek van de herrezen Heiland aan de Nephieten en de oprichting van Zijn Kerk onder hen. Aan Lehi, de leider van de kolonie, openbaarde de Heer de tijd, de plaats en de wijze van Christus' komst, die toen nog in de toekomst lag, tezamen met vele andere belangrijke feiten betreffende Zijn zending, en het voorbereidingswerk van Johannes de voorloper. Deze openbaring werd gegeven toen het gezelschap in de Arabische wildernis reisde, voordat het de grote oceaan overstak. Nephi, een zoon van Lehi en zijn opvolger in het profetisch ambt, schreef de profetie aldus: 'Ja, zeshonderd jaren nadat mijn vader Jeruzalem verliet, zou de Here God een Profeet onder de Joden verwekken - namelijk een Messias, of met andere woorden: Een Zaligmaker der wereld. En tevens sprak hij over de profeten en zeide, dat een groot aantal had getuigd van de Messias, of deze Verlosser der wereld, aangaande Wie hij had gesproken. En dat het ganse mensdom in een verloren en gevallen staat was, en het in die staat zou verblijven, indien het niet op deze Verlosser vertrouwde. En hij sprak ook over een profeet, die vóór de Messias zou komen om de weg des Heren te bereiden. - Ja, waarlijk zou hij uitgaan en roepen in de wildernis: Bereidt de weg des Heren en maakt Zijn paden recht, want in uw midden staat Eén, Die gij niet kent, en Hij is machtiger dan ik, Wie ik niet waardig ben de schoenriem te ontbinden. En mijn vader sprak veel hierover. En mijn vader zeide, dat hij in Bethabara zou dopen, aan de overzijde van de Jordaan; ook zeide hij, dat hij met water zou dopen; dat hij

[35] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.

zelfs de Messias met water zou dopen. En nadat hij de Messias met water zou hebben gedoopt, zou hij zien en getuigen, dat hij het Lam Gods had gedoopt, Dat de zonden der wereld zou wegnemen. En nadat mijn vader deze woorden had gesproken, sprak hij tot mijn broeders over het evangelie, dat onder de Joden zou worden gepredikt en ook over het dolen van de Joden in ongeloof. En nadat zij de Messias, Die zou komen, hadden gedood, zou Hij uit de doden opstaan en Zich door de Heilige Geest aan de volkeren openbaren'[36].

Later schrijft Nephi, niet als secretaris van zijn vader, maar als een profeet en openbaarder die het woord Gods brengt zoals dit aan hemzelf werd bekend gemaakt. Hem werd toegestaan de omstandigheden waaronder de geboorte van de Messias zou plaats vinden, in visioen te aanschouwen en aan zijn volk te vertellen, alsmede Zijn doop door Johannes en de bediening van de Heilige Geest, kenbaar aan het verschijnen van de duif. Hij aanschouwde onze Heer terwijl Deze als een Leraar van gerechtigheid onder de mensen ging, de zieken genezend en de boze geesten uitwerpend; hij zag en gaf getuigenis van de verschrikkelijke tonelen op Calvarie, hij zag en voorzegde de aanstelling van de gekozen Twaalf, de apostelen van het Lam, want zo werden deze door Hem die het visioen gaf, aangeduid. Voorts vertelde hij van de ongerechtigheid van de Joden, die hij met de apostelen zag twisten. Hij beëindigt zijn belangrijke profetie aldus: 'En de engel des Heren sprak wederom tot mij en zeide: Aldus zal de ondergang zijn van alle natiën, geslachten, talen en volken, die tegen de twaalf apostelen des Lams strijden'[37]. Spoedig na de afval waardoor het onderscheid tussen Nephieten en Lamanieten werd teweeggebracht, ging Jacob, een broeder van Nephi, voort van de stellige komst van de Messias te profeteren, uitdrukkelijk verklarend dat Hij in Jeruzalem zou arbeiden en de noodwendigheid bevestigend van Zijn offerdood als het vastgesteld middel tot verlossing van de mensheid[38]. De profeet Abinadi predikte de verwachte Christus[39] tot de goddeloze koning Noach, onbevreesd diens zonden aan de kaak stellend. De rechtvaardige Benjamin, die profeet en koning beide was, verkondigde omstreeks 125 v. Chr. dezelfde grote waarheid aan zijn volk. Aldus leerde Alma[40] in zijn geïnspireerde vermaning aan zijn weerspannige zoon Corianton, en zo deed ook Amulek[41] in zijn twistgesprek met Zeezrom. Zo predikte ook Samuël, de Lamanietische profeet, slechts vijf jaar voordat de gebeurtenis plaats had; ook noemde hij de tekenen waardoor de geboorte van Jezus in Judea aan de mensen op het westelijk halfrond zou worden bekend gemaakt. Hij zeide: 'Ziet, ik geef u een teken, want het zal nog vijf jaren duren, en dan komt de Zoon Gods om allen te verlossen, die in Zijn naam zullen geloven. En ziet, dit zal ik u geven als een teken ten tijde Zijner komst; want er zullen grote lichten aan de hemel zijn, zodat er in de nacht vóór Zijn komst geen duister-

[36] B. v. M., 1 Nephi 10:4-11.
[37] B. v. M., 1 Nephi 11 en 12; zie ook 19:10.
[38] B. v. M., 2 Nephi 9:5, 6; 10:3. Zie ook Nephi's profetie 25:12-14; en hoofdst. 26.
[39] B. v. M., Mos. 13:33-35; 15:1-13.
[40] B. v. M., Alma 39:15; 40:1-3.
[41] B. v. M., Alma 11:31-44.

nis zal heersen, zodat het de mensen zal toeschijnen, alsof het dag was. Daarom zullen er een dag, een nacht en een dag zijn, alsof die één dag waren en er geen nacht was; en dit zal u tot een teken zijn, want gij zult van zonsopgang en zonsondergang weten; daarom zal men met zekerheid weten, dat er twee dagen en een nacht zullen zijn; niettemin zal de nacht niet donker zijn en dit zal de nacht zijn voordat Hij wordt geboren. En ziet, er zal een nieuwe ster verrijzen, zoals gij er nimmer een hebt aanschouwd; en dit zal u tevens tot een teken zijn. En ziet, dit is niet alles; er zullen vele tekenen en wonderen in de hemel zijn'[42].

Aldus gaven de schriften van beide halfronden en in alle eeuwen van vóór het midden des tijds plechtig getuigenis van de zekerheid van des Messias' komst; aldus verkondigen de heilige profeten van ouds het geopenbaarde woord dat de komst van 's werelds Koning en Heer voorspelde en door Wie alleen in de zaligmaking is voorzien en de verlossing uit de dood zeker gesteld. Het is kenmerkend voor door God gezonden profeten, dat zij een persoonlijke zekerheid bezitten van de Christus en die zo verkondigen, 'want de getuigenis van Jezus is de geest der profetie'[43]. Geen enkel woord van geïnspireerde profetie met betrekking tot de grote gebeurtenis is ijdel bevonden. De letterlijke vervulling van de profetieën levert overvloedig bevestiging dat hun oorsprong in goddelijke openbaring ligt en afdoend bewijs van de goddelijkheid van Hem, Wiens komst zo vele malen werd voorzegd.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 5

1. DE OUDHEID VAN DE OFFERANDEN ALS VOORAFSCHADUWING VAN DE OFFERDOOD VAN CHRISTUS. -Ofschoon de Bijbel uitdrukkelijk het brengen van offeranden vermeldt, lang vóór Israëls uittocht uit Egypte - door Abel en Kaïn bijvoorbeeld (Gen. 4:3, 4), door Noach na de zondvloed (Gen. 8:20), door Abraham (Gen. 22:2, 13), door Jakob (Gen. 31:54; 46:1) - zwijgt hij over de goddelijke oorsprong van de offerande als een verzoenend vereiste die de zoendood van Jezus Christus voorafschaduwt. De moeilijkheid om de tijd waarin en de omstandigheden waaronder het brengen van symbolische offeranden voor het eerst onder de mensen plaats vond, wordt door alle onderzoekers erkend, behalve door hen die de echtheid van dezetijdse openbaring toegeven. Dat in het begin het ontvangen van instructies van God aan de mens noodzakelijk was, is door vele bijbelgeleerden bevestigd. Zo schrijft de auteur van het artikel 'Offerande' in de Cassell *Bibel Dictionary:* De offerandegedachte neemt in de ganse schrift een voorname plaats in en is een van de oudste en alom meest erkende in het godsdienstig ritueel in de gehele wereld. Er is ook een opmerkelijke overeenkomst tussen de ontwikkelingen en toepassingen van het idee. Uit deze en andere bronnen heeft men wijselijk de conclusie getrokken dat offeranden een element waren in de oorspronkelijke erediensten van de mens en dat hun algemeenheid niet louter een indirect argument voor de eenheid van het mensenras is, doch een illustratie en een bevestiging van de eerste geïnspireerde bladzijden van de geschiedenis der wereld. Het denkbeeld van het brengen van offeranden kan ternauwernood worden beschouwd als een voortbrengsel van eigen menselijk denken en moet derhalve uit hoger bron zijn ontsprongen en worden bezien als een goddelijke openbaring aan de eerste mens'.

Smith's *Dict. of the Bible* zegt het volgende: 'Bij het nagaan van de geschiedenis van de offerande, van haar allereerste begin af tot haar volmaakte ontwikkeling in het

[42] B. v. M., Helaman 14:1-6; vgl. 3 Nephi 1:4-21.
[43] Openb. 19:10.

Mozaïsch ritueel, worden wij meteen tegenover de lang besproken vraag over de oorsprong van de offerande geplaatst, of zij uit een natuurlijk instinct van de mens voortkwam, door God goedgekeurd en geleid, dan wel het onderwerp van een goddelijke openbaring aan de oorspronkelijke mens was. Er kan geen twijfel aan bestaan dat het brengen van offeranden door Gods wet was bekrachtigd met een speciale, zinnebeeldige verwijzing naar het Offer van Christus. Deszelfs universele invloed, onafhankelijk van en vaak in tegenstelling met 'smensen natuurlijke redeneringen over zijn betrekking tot God, bewijst dat het van den beginne af is geweest en diep geworteld is in het menselijk instinct. Of het in 't eerst was opgelegd door een gebod van buiten af of gebaseerd was op zondebesef en verloren gemeenschap met God, welk besef door Zijn hand in het hart van de mens was gestempeld, is een geschiedkundige, wellicht onoplosbare vraag.'

De moeilijkheid verdwijnt en de 'geschiedkundige vraag' over de oorsprong van de offerande wordt duidelijk opgelost door de openbaringen van God in de tegenwoordige bedeling, waardoor delen van de kroniek van Mozes, die niet in de Bijbel voorkomen, weer aan de mens bekend worden gemaakt. De schriftuurplaats die in de tekst werd aangehaald (blz. 35) maakt het feit duidelijk dat het brengen van offeranden door Adam na zijn overtreding werd vereist en dat de betekenis van dit van Godswege ingestelde gebod ten volle aan de patriarch van het geslacht werd verklaard. Het vergieten van het bloed van dieren als offer aan God, als een voorafschaduwing 'van het offer van de Eniggeborene van de Vader', dateert uit de tijd onmiddellijk na de val. De oorsprong berust op een bepaalde openbaring aan Adam. Zie P. v. Gr. W., Mozes 5:5-8.

2. DE PROFETIE VAN JAKOB BETREFFENDE SILO. - De voorspelling van de patriarch Jakob - dat de schepter van Juda niet zou wijken vóór de komst van Silo - is aanleiding geweest tot menig twistgesprek onder bestudeerders van de Bijbel. Sommigen houden het er voor dat 'Silo' de naam van een plaats is en niet van een persoon. Dat er een plaats van de naam heeft bestaan is buiten twijfel; (zie Jozua 18:1; 19:51; 21:2; 22:9; 1 Sam. 1:3; Jer. 7:12), doch de naam die in Gen. 49:10 voorkomt, is duidelijk die van een persoon. Men dient te weten dat het gebruik van het woord in de geautoriseerde vertaling van de Bijbel door vele eminente autoriteiten als correct wordt beschouwd. Zo lezen wij in Dummelow's *Commentary on the Bible:* 'Dit vers is door Joden en Christenen beide als een merkwaardige profetie van de komst van de Messias beschouwd . . . Het gehele vers, waarvan een gedeelte boven is weergegeven, voorzegt dat Juda autoriteit zou behouden tot aan de komst van de rechtmatige heerser, de Messias, om Wie alles mensen zich zouden verzamelen. Globaal gesproken kan men zeggen dat de laatste sporen van Joodse wetgevende macht, zoals het Sanhedrin die nog bezat, niet verdween tot de komst van Christus en de verwoesting van Jeruzalem, in welke tijd Zijn koninkrijk onder de mensen werd opgericht.

Adam Clark analiseert in 't kort in zijn uitgebreid Commentaar op de Bijbel de bezwaren die gerezen zijn tegen de toelaatbaarheid van deze passage als zou die op de komst van de Messias betrekking hebben, en wijst ze alle als ongefundeerd van de hand. Zijn conclusie betreffende de betekenis van de passage brengt hij aldus onder woorden: 'Juda zal als een aparte stam blijven bestaan totdat de Messias komt, en zo was het, en na Zijn komst werd hij met de andere dooreen gemengd, zodat alle onderscheid sinds dien voor altijd verloren is gegaan'.

Prof. Douglas, in Smith's Dictionary aangehaald, beweert dat toch nog iets van Juda's schepter overbleef, dat een totale eclips geen bewijs is dat de dag ten einde is, dat de eigenlijke vervulling van de profetie niet vóór Davids tijd begon en in Christus werd voltooid volgens Lucas 1:32, 33.'

De aanvaarde betekenis van het woord is, afgeleid, 'Vreedzaam', en deze is van toepassing op de eigenschappen van de Christus, die in Jes. 9:6 de Vredevorst wordt genoemd.

Eusebius, die tussen 260 en 339 n. Chr. leefde en in de kerkelijke geschiedenis als de Bisschop van Caesarea bekend staat, schreef: 'Toen Herodes koning was, de eerste vreemdeling die over het Joodse volk heerste, ging de profetie, door Mozes opgetekend,

in vervulling, namelijk: dat het Juda niet aan een koning zou ontbreken, noch aan een heerser uit zijn lendenen, totdat Hij zou komen voor wie zij is bestemd, de verwachting der naties.' (De aangehaalde passage staat in de Septuagint-vertaling van Gen. 49:10.)

Sommige critici hebben beweerd dat Jakob met het gebruik van het woord 'Silo' in 't geheel geen naam of eigennaam heeft bedoeld. De schrijver van het artikel 'Silo' in Cassell's *Bible Dictionary* zegt: 'Het bewijs is overwegend ten gunste van de Messiaanse interpretatie, maar de meningen over het behoud van het woord 'Silo' als een eigennaam lopen zeer uiteen ... Ondanks alle bezwaren die er tegen worden aangevoerd, zijn wij van mening dat het terecht als een eigennaam wordt beschouwd en dat de vertaling de juiste betekenis van de passage weergeeft. Wij raden diegenen aan die dieper op een vraag willen ingaan die niet goed zonder Hebreeuwse kritiek kan worden besproken, de uitmuntende aantekeningen bij Gen. 49:10 in de 'Commentary on the Pentateuch' door Keil en Delitsch te lezen. Daar wordt de tekst aldus weergegeven: 'De schepter zal van Juda niet wijken, noch de wetgever van tussen zijn voeten, totdat Silo komt, en Denzelven zullen de volken gehoorzaam zijn'. (Aldus ook de Statenvertaling. - Vert.).

'Niettegenstaande de geringschatting jegens de Messiaanse interpretatie, waarvan sommige schrijvers hebben blijk gegeven, zelfs zij van wie men dat nauwelijks had verwacht, zien wij deze verklaring door de gebeurtenissen in de geschiedenis bevestigd en niet verzwakt. Men moet de tekst niet opvatten als zou deze betekenen dat Juda nimmer zonder eigen koninklijke heerser zou zijn doch dat de koninklijke macht over Juda niet zou ophouden totdat Silo zou zijn gekomen. De tegenwerpingen, op de Babylonische gevangenschap en dergelijke tussenposen gebaseerd, zijn niet van kracht, want het is de volkomen beëindiging waarvan hier sprake is, en die had eerst na de tijd van Christus plaats. 'Zie verder *The Book of Prophecy,* door G. Smith, LLD., pag. 320. Zie ook *Compendium of the Doctrines of the Gospel,* door Franklin D. Richards en James A. Little, artikel 'Christ's First Coming'.

3. NEPHIETEN EN LAMANIETEN. - De voorouders van deNephietische natie werden in 600 v. Chr. door Lehi, een Joodse profeet van de stam van Manasse, uit Jeruzalem geleid. Zijn naaste familie bestond, tijdens hun vertrek uit Jeruzalem, uit zijn vrouw Sariah en hun zoons Laman, Lemuel, Sam en Nephi; in een latere tijd van de geschiedenis worden dochters genoemd, maar of een of meer van hen voor de uittocht van het gezin waren geboren, wordt niet vermeld. Behalve zijn eigen familie omvatte de kolonie van Lehi Zoram en Ishmaël, laatstgenoemde was een Israëliet van de stam van Efraïm. Ishmaël voegde zich met zijn gezin bij Lehi in de wildernis, en zijn nakomelingen werden tot de natie gerekend waarover wij nu spreken. Het gezelschap reisde ongeveer zuidoost en volgde de oevers van de Rode Zee; daarna wijzigden zij hun koers oostwaarts en staken het Arabische schiereiland over en daar, aan de oever van de Arabische Zee, bouwden en bevoorraadden zij een schip waarin zij zich op de wateren aan goddelijke bescherming overgaven.

Hun reis voerde hen oostwaarts over de Indische oceaan, daarna over het zuiden van de Stille Oceaan naar de westkust van Zuid-Amerika, alwaar zij in 590 v. Chr. landden. De mensen vestigden zich op wat voor hen het beloofde land was; er werden vele kinderen geboren en na verloop van enige generaties had een talrijk nageslacht het land in bezit. Na de dood van Lehi vond een scheiding plaats; sommigen aanvaardden Nephi als hun leider, die op rechtmatige wijze met het profetisch ambt was bekleed, terwijl de rest Laman, de oudste zoon van Lehi, tot hun hoofd uitriepen. Sedert dien stonden de verdeelde volken bekend als Nephieten en Lamanieten. Er waren tijden dat zij vrij goede betrekkingen met elkander onderhielden, doch over 't algemeen streden zij met elkaar, waarbij de Lamanieten een onverzoenlijke haat en vijandschap jegens hun Nephietische verwanten aan de dag legden. De Nephieten gingen in beschaving vooruit, bouwden grote steden en stichtten welvarende staten. Toch vervielen zij dikwijls tot overtreding en de Heer kastijdde hen dan door hun vijanden de overwinning te doen behalen. Zij spreidden zich noordwaarts uit en bezetten het noordelijk deel van Zuid-Amerika; daarna, de landengte overstekend, breidden zij hun gebied uit over de zuidelijke, centrale en oostelijke delen van wat nu de Verenigde Staten van Noord-

Amerika is. De Lamanieten, in aantal toenemend, trof de vloek van donkerheid; zij werden donker van huid en duister van geest, vergaten de God hunner vaderen, leidden een wild, nomadisch leven en degenereerden tot de gevallen staat waarin de Amerikaanse Indianen - hun regelrechte afstammelingen - door hen die het westelijk halfrond in latere tijden herontdekten, werden aangetroffen. Zie 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 14, van de schrijver.

4. DE EERSTE BEDELING VAN HET EVANGELIE. - Het evangelie van Jezus Christus werd aan Adam geopenbaard. Geloof in God de Eeuwige Vader en in Zijn Zoon, de Heiland van Adam en zijn gehele nageslacht, bekering van zonde, doop door onderdompeling in water en het ontvangen van de Heilige Geest als een goddelijke gift, werden in het begin van de menselijke geschiedenis als noodzakelijk voor de zaligmaking verkondigd. De volgende schriftuurplaatsen bevestigen dit feit. 'En aldus werd het evangelie sedert den beginne gepredikt, verkondigd door heilige engelen, die uit de tegenwoordigheid van God werden voortgezonden, en door Zijn eigen stem, en door de gave des Heiligen Geestes' (Mozes 5:58.) De profeet Henoch getuigde aldus: 'Maar God heeft onze vaderen bekend gemaakt, dat alle mensen zich moeten bekeren. En met Zijn eigen stem wendde Hij Zich tot onze vader Adam en zeide: Ik ben God; Ik maakte de wereld en de mensen, voordat zij in het vlees waren. En ook zeide Hij tot hem: Indien gij u tot Mij wilt keren en gehoor wilt geven aan Mijn stem, en gelooft en u van al uw overtredingen bekeert en gedoopt wordt, namelijk in water, in de naam van Mijn Eniggeboren Zoon, Die vol genade en waarheid is, en die Jezus Christus is, de enige naam die onder de hemel zal worden gegeven, waardoor zaligheid tot de mensenkinderen zal komen, zult gij de gave des Heiligen Geestes ontvangen, en moet gij alles in Zijn naam vragen, en wat gij ook zult vragen, zal u worden gegeven' (Mozes 6:50-52; lees ook 53-61). 'En nu, zie, Ik zeg tot u: Dit is het plan van zaligheid, bestemd voor alle mensen door het bloed van Mijn Eniggeborene, Die in het midden des tijds zal komen'. (62) 'En toen de Here met onze vader Adam had gesproken, geschiedde het, dat Adam de Here aanriep, en hij werd door de Geest des Heren weggevoerd, en hij werd in het water gedragen, onder het water gelegd en uit het water voortgebracht. En aldus werd hij gedoopt, en de Geest Gods daalde op hem neder, en aldus werd hij uit de geest geboren, en werd hij levend gemaakt naar de inwendige mens. En hij hoorde een stem uit de hemel, die zeide: Gij zijt gedoopt met vuur en met de Heilige Geest. Dit is het getuigenis van de Vader en van de Zoon, van nu aan en voor eeuwig' (64-66). Vergelijk L. & V. 29:42.

HOOFDSTUK 6

HET MIDDEN DES TIJDS

Aan Mozes, met wie de Here 'van aangezicht tot aangezicht' sprak, 'zoals een mens tot zijn vriend spreekt', werd de gang van het menselijk geslacht bekend gemaakt [1], zowel het verleden als de toekomst; en de komst van de Verlosser werd door hem als een gebeurtenis van het grootste belang erkend van alle gebeurtenissen waarvan de aarde en haar inwoners getuige zouden zijn. Gods vloek had vroeger de goddelozen getroffen, en ook de aarde wegens hen, 'Want zij wilden niet naar Zijn stem luisteren, noch in Zijn eniggeboren Zoon geloven, ja, in Hem, van Wie Hij zeide, dat Hij in het midden des tijds zou komen, en Die van voor de grondlegging der wereld was beheid.' [2] In deze schrift komt voor het eerst de veelzeggende en zeer betekenisvolle aanduiding van het tijdperk voor, waarin de Christus zou verschijnen: het midden des tijds. Indien deze uitdrukking zinnebeeldig wordt bedoeld laten wij dan niet vergeten dat het beeld van de Here is.

Het woord 'midden' houdt gewoonlijk de gedachte in aan een belangrijke scheiding van tijd of ruimte [3]; zo spreken wij van de uren vóór twaalf uur als van voormiddag (v.m.) en noemen de uren na twaalf uur namiddag (n.m.). Zo zijn de jaren en eeuwen in de menselijke geschiedenis gescheiden door de grote gebeurtenis die de geboorte van Jezus Christus is. De jaren aan deze buitengewoon gewichtige gebeurtenis voorafgaand, worden nu aangeduid als de tijd vóór Christus (v. Chr.), terwijl de daarna volgende jaren als een bepaald jaar onzes Heren worden gespecificeerd, of in het Latijn *Anno Domini* (A.D.) Aldus is de tijdrekening van de wereld stelselmatig naar de tijd van de geboorte van de Heiland ingedeeld en deze wijze van tijdsbepaling is bij alle Christelijke naties in gebruik. Het is leerzaam op te merken dat een gelijksoortig systeem door de afgezonderde tak van het huis Israëls, die uit Palestina naar het westelijk vasteland was gebracht, werd toegepast, want vanaf het verschijnen van het beloofde teken onder de mensen van de geboorte van Hem, van Wie zo overvloedig door hun profeten was geprofeteerd, werd de Nephietische berekening der jaren, die met het vertrek van Lehi en zijn kolonie uit Jeruzalem begon, door de tijdrekening van het nieuwe tijdperk vervangen.[4]

De gelegenheid van de komst van de Heiland was van tevoren bepaald en het tijdstip was door de geautoriseerde profeten op elk der halfronden duidelijk geopenbaard. De lange geschiedenis van de Israëlische natie had een opeenvolging van gebeurtenissen getoond, die een betrekkelijk hoogtepunt

[1] Exo. 33:11; zie ook Num. 12:8; Deut. 34:10; vgl. P. v. Gr. W., Mozes 1:2, 11, 31.
[2] P. v. Gr. W., Mozes 5:57; voor latere vermelding van 'het midden des tijds', zie 6:56-62 en 7:46; vgl. L. & V. 20:26; 39:3.
[3] 'Midden' . . . in figuurlijke zin het hoogste of culminatiepunt van iets; het zenith, zoals het hoogtepunt van het leven' - 'New Stand. Dict.'
[4] B. v. M., 3 Nephi 2:8; vgl. 4 Nephi 1:1, 21; Mormon 8:6; Moroni 10:1.

vonden in de aardse zending van de Messias. Opdat wij de juiste betekenis van het leven en de zending van de Heer op aarde beter zullen begrijpen, moet enige beschouwing van de politieke, maatschappelijke en religieuze toestanden van het volk waaronder Hij verscheen, leefde en stierf, voorafgaan. Zulk een beschouwing sluit op z'n minst een kort overzicht van de voorgaande geschiedenis van de Hebreeuwse natie in. De nakomelingen van Abraham via Izak en Jakob stonden al vroeg bekend onder de naam waar zij bijzonder trots op waren en waarin zij inspirerende beloften vonden: Israëlieten, of de kinderen van Israël.[5] In de donkere dagen van hun slavernij in Egypte werden zij collectief met die naam aangeduid[6], zo ook gedurende de veertig jaren van de exodus en de terugkeer in het land van belofte[7], en zo verder door het tijdperk van hun welvaart heen als een machtig volk onder het bestuur der rechters, en als een verenigde monarchie onder de successievelijke regeringen van Saul, David en Salomo.[8]

Onmiddellijk na de dood van Salomo, volgens de algemeen meest aanvaarde tijdrekening ongeveer 975 v. Chr., werd de natie door opstand verdeeld. De stam Juda, een gedeelte van de stam Benjamin en een klein overblijfsel van enige andere stammen, bleven de koninklijke opvolging getrouw en aanvaardden Rehoboam, de zoon van Salomo, als hun koning; terwijl de rest, gewoonlijk de Tien Stammen genoemd, hun band met het huis van David verbraken en Jeroboam, een Efraïmiet, tot koning uitriepen.

De Tien Stammen behielden de titel Koninkrijk Israël, ofschoon zij ook als Efraïm bekend stonden[9]. Rehoboam en zijn aanhangers werden ter onderscheiding het Koninkrijk Juda genoemd. Ongeveer tweehonderdenvijftig jaar lang behielden de twee koninkrijken hun afzonderlijk, naar eigen wetten ingesteld bestuur; daarna, in 722 of 721 v. Chr., werd de onafhankelijke status van het Koninkrijk Israël vernietigd en het in gevangenschap gebrachte volk naar Assyrië getransporteerd door Shalmanezer en anderen. Vervolgens verdwenen zij zo volkomen, dat zij de Verloren Stammen werden genoemd. Het Koninkrijk Juda bleef nog ongeveer honderddertig jaar langer bestaan; daarna, in 588 v. Chr., werd het door Nebukadnezar onderworpen, hetgeen het begin van de Babylonische gevangenschap betekende. Juda werd zeventig jaren lang in verbanning en eigenlijk in slavernij gehouden, als gevolg van hun overtredingen, zoals door Jeremia was voorspeld.[10] Daarna verzachtte de Heer het hart van hun overweldigers en met het decreet van Cyrus de Pers, die het Babylonische koninkrijk had onderworpen, nam hun herstelling een aanvang; het Hebreeuwse volk kreeg toestemming naar Judea terug te keren en met de herbouw van de tempel te Jeruzalem te beginnen.[11]

[5] Gen. 32:28; 35:10.
[6] Exo. 1:1, 7; 9:6, 7; 12:3, enz.
[7] Exo. 12:35, 40; 13:19; 15:1; Num. 20:1, 19, 24, enz.
[8] Zie vermelding door de boeken der Richteren heen, 1 en 2 Samuël, 1 en 2 Koningen, en verwijzingen daarin.
[9] Jes. 11:13; 17:3; Ezech. 37:16-22; Hos. 4:17.
[10] Jer. 25:11, 12; zie ook 29:10.
[11] Ezra 1:1-4; de auteur, 'House of the Lord', pag. 47-53; ook 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 17.

Een groot gezelschap verbannen Hebreeërs maakte van deze gelegenheid gebruik om naar de landen der vaderen weer te keren, hoewel velen verkozen in het land van hun gevangenschap te blijven en Babylon de voorkeur boven Israël te geven. De 'ganse gemeente' van de Joden die uit de Babylonische gevangenschap terugkeerde, bedroeg slechts 'twee-en-veertig-duizend-driehonderd-en-zestig, behalve hun knechten en hun maagden, die waren zevenduizend-driehonderd-zeven-en-dertig'. De betrekkelijk kleine omvang van het wegtrekkende volk wordt verder door de lijst van hun lastdieren aangetoond.[12] Ofschoon degenen die terugkeerden er dapper naar streefden zich wederom als het huis Davids te vestigen en hun vroegere prestige en glorie enigermate te herwinnen, waren de Joden nooit meer een waarlijk onafhankelijk volk. Achtereenvolgens vielen zij ten prooi aan Griekenland, Egypte en Syrië, maar ongeveer 164-163 v. Chr. wierp het volk in een uit vaderlandsliefde geboren opstand, geleid door de Maccabeeërs, van wie de voornaamste Judas Maccabeüs was, het vreemde juk af, althans gedeeltelijk. De tempeldienst, die op last van de zegevierende vijanden practisch aan banden was gelegd, werd hervat.[13] In het jaar 163 v. Chr. werd het heilige gebouw opnieuw ingewijd en de vreugdeschenkende gebeurtenis werd in een jaarlijks feest, het Feest der Vernieuwing, herdacht.[14] Gedurende het bestuur van de Maccabeeërs echter verviel de tempel tot een schier bouwvallige staat, meer als gevolg van het onvermogen van het in aantal verzwakte en verarmde volk om hem te onderhouden dan door een verdere teruggang van godsdienstijver. In de hoop als natie beter te worden beschermd, sloten de Joden een voor hen ongunstig verbond met de Romeinen en werden tenslotte schatplichtig aan hen, welke toestand gedurende de gehele zending van onze Heer aanhield. In het midden des tijds was Rome practisch heerseres over de wereld. Toen Christus werd geboren, was Augustus Caesar[15] keizer van Rome, en de Idumeeër Herodes[16], bijgenaamd de Grote, de onderhorige koning van Judea.

Onder de Romeinse heerschappij hadden de Joden nog enige schijn van zelfbestuur en op hun godsdienstige ceremoniën werd geen ernstige inbreuk gemaakt. De ingestelde orde van het priesterschap werd erkend en de officiële handelingen van de nationale raad of het Sanhedrin, werden door de Romeinse wet als bindend beschouwd[17], hoewel de rechtsbevoegdheid van dit instituut zich niet tot het uitspreken van de doodstraf uitstrekte zonder de sanctie van de keizerlijke uitvoerende macht. Het was de vaste politiek van Rome haar schatplichtige en onderhorige volken godsdienstvrijheid toe te staan, zo lang van de mythologische godheden, die de Romeinen zo dierbaar waren, geen kwaad werd gesproken en hun altaren niet werden ontwijd.[18] Onnodig te zeggen dat de Joden de vreemde overheersing niet vriendelijk

[12] Ezra 2:64-67.
[13] 'House of the Lord', pag. 51-53.
[14] Josephus, Ant. xii:6 en 7; 2 Maccabeeërs 2:19; 10:1-8; ook Joh. 10:22.
[15] Lucas 2:1.
[16] Matth. 2:1; blz. 80, 81.
[17] Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
[18] Aantekening 6, einde van hoofdstuk.

gezind waren, ofschoon zij vele generaties lang in die ondervinding waren getraind, waarbij hun verminderde status varieerde van zo goed als geen onderhorigheid tot slaafse gebondenheid. Zij waren reeds grotendeels een verstrooid volk. Alle Joden in Palestina maakten ten tijde van Christus' geboorte slechts een klein overblijfsel uit van de grote Davidische natie. De Tien Stammen, eertijds het aparte koninkrijk Israël, was voor de geschiedenis reeds lang verloren gegaan en het volk van Juda was wijd verspreid onder de volkeren.

In hun betrekkingen tot andere volken trachtten de Joden over 't algemeen een hooghartige apartheid te handhaven, wat hen in de ogen van niet-Joden belachelijk maakte. Onder de Mozaïsche wet werd van Israël afzijdigheid van andere volken geëist; zij hechtten bovenal belang aan hun afstamming van Abraham als kinderen van het verbond, 'een heilig volk den Heere', door Hem gekozen, 'dat gij Hem tot een volk des eigendoms zoudt zijn uit alle volken, die op den aardbodem zijn.[19] Juda had de rampzalige gevolgen ondervonden van het zich inlaten met heidense volken. In de tijd, waarover wij nu spreken, werd een Jood die zich onnodig met een niet-Jood inliet, een onrein wezen dat een ceremoniële reiniging behoefde om van bezoedeling te worden bevrijd. Slechts in strikte afzondering hoopten de leiders het voortbestaan van de natie veilig te stellen.

Het is niet overdreven te zeggen dat de Joden alle andere volken haatten en door alle anderen wederkerig werden verfoeid en veracht. Zij toonden een speciale afkeer voor de Samaritanen, misschien wel omdat deze mensen voortdurend pogingen aanwendden enige aanspraak op rasverwantschap erkend te krijgen. Deze Samaritanen waren een gemengd volk en werden door de Joden als een stel bastaarden beschouwd, die geen behoorlijk respect waard waren. Toen de Tien Stammen door de koning van Assyrië gevankelijk waren weggevoerd, werden vreemdelingen naar Samaria gezonden om het te bevolken.[20] Dezen huwden met de Israëlieten die aan gevangenneming waren ontsnapt, en enige wijziging in de godsdienst van Israël, die op zijn minst de eredienst aan Jehova inhield, bleef in Samaria bestaan. Het Samaritaanse ritueel werd door de Joden als ketterij beschouwd en het volk als verdoemd. Ten tijde van Christus was de vijandschap tussen Jood en Samaritaan zo intens, dat reizigers tussen Judea en Galilea liever grote omwegen maakten dan door de provincie Samaria te gaan dat er tussenin lag. De Joden wilden met de Samaritanen niets te maken hebben.[21]

Het trotse gevoel van zelfvoldaanheid, het overheersend verlangen naar apartheid en afgezonderdheid - zo duidelijk een Joodse karaktertrek in die tijd - werd op moeders knie reeds ingeprent en in synagoge en school werd er nog eens de nadruk op gelegd. De Talmud[22], die in gecodificeerde vorm van latere datum is dan de zending van Christus, verbood alle Joden het lezen

[19] Deut. 7:6; zie ook 10:15; Exo. 19:5, 6; Psalm 135:4; Jes. 41:8; 45:4; vgl. 1 Petr. 2:9.
[20] 2 Kon. 17:24.
[21] Joh. 4:9; Lucas 9:51-53. Blz. 129, 137.
[22] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.

van boeken van vreemde volken, zeggende dat niemand die zich zo vergreep, op Jehova's gunst ook maar kon hopen.[23]

Josephus geeft zijn aantekening bij een gelijksoortig verbod en vermeldt dat wijsheid onder de Joden niets anders betekende dan bekendheid met de wet en bekwaamheid daar een verhandeling over te houden.[24] Een grondige kennis van de wet werd even streng geëist als andere studies werden tegengegaan. Aldus werd de lijn tussen geleerde en ongeleerde strak getrokken en als onvermijdelijk gevolg daarvan zagen zij, die tot de geleerden werden gerekend of zichzelf als zodanig beschouwden, op hun ongeschoolde medemensen neer als een aparte, inferieure klasse.[25]

Lang vóór de geboorte van Christus waren de Joden geen verenigd volk meer, zelfs niet in zaken van de wet, ofschoon de wet een middel was, waarin zij voor de handhaving van nationale solidariteit hoofdzakelijk hun vertrouwen stelden. Reeds tachtig jaren na de terugkeer uit de Babylonische gevangenschap - en het is niet met zekerheid bekend hoe veel vroeger - moest men bepaalde geleerden als mannen, bekleed met autoriteit, gaan erkennen, die later bekend stonden als schriftgeleerden en als rabbijnen[26], of als leraren werden geëerd. In de dagen van Ezra en Nehemia vormden deze wetspecialisten een klas met een titel, waaraan onderscheiding en eer werden betoond. Ezra wordt genoemd 'de priester, de schriftgeleerde, de schriftgeleerde van de woorden der geboden des Heeren, en Zijn inzettingen over Israël'.[27] De schriftgeleerden uit die dagen bewezen onder Ezra waardevolle diensten, en later ook onder Nehemia, met het samenstellen van de toen beschikbare heilige geschriften; en naar Joods gebruik werden degenen die als bewakers en uitleggers van de wet waren aangesteld, bekend als leden van de Grote Synagoge of Grote Vergadering, waaromtrent wij uit gezaghebbende bronnen weinig inlichtingen hebben. Volgens de Talmud bestond de organisatie uit honderd-en-twintig eminente geleerden. De omvang van hun werkzaamheden wordt volgens de aanmaning, naar traditie door henzelf bestendigd, aldus onder woorden gebracht: *Wees voorzichtig in uw oordeel, stel vele geleerden aan en omgeef de wet met een haag*. Zij volgden die opdracht op door veel te studeren en alle traditionele details van bestuur zorgvuldig in beschouwing te nemen; door voor zichzelf het aantal schriftgeleerden en rabbijnen te vermeerderen en, zoals sommigen van hen de eis van het aanstellen van vele geleerden opvatten, door veel boeken en tractaten te schrijven. Bovendien zetten zij een haag of omheining rondom de wet door er talloze regels aan toe te voegen, die met grote nauwkeurigheid de officieel vastgestelde vormen voor iedere gelegenheid voorschreven.

Schriftgeleerden en rabbijnen stonden bij het volk het hoogst in aanzien, hoger dan die van de Levitische of priesterlijke orde. De gezegden van een

[23] Bab. Talmud, Sanhedrin 90.
[24] Josephus, Ant. XX, 11:2.
[25] Merk de nadruk op die op dit onderscheid in Joh. 7:45-49 wordt gelegd; zie ook 9:34.
[26] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[27] Ezra 7:11; zie ook verzen 6, 10, 12.

rabbijn hadden voorrang boven die van de profeten, daar de laatsten slechts werden beschouwd als boodschappers en woordvoerders, terwijl de levende geleerden zelf bronnen van wijsheid en autoriteit waren. Zulk wereldlijk gezag als de Romeinse overheid de Joden toestond te behouden, berustte bij de priesterkaste, wier leden daardoor practisch alle officiële eerbewijzen konden oogsten. Als een natuurlijk gevolg van deze toestand was er vrijwel geen onderscheid tussen het Joodse burgerlijk en kerkelijk recht, noch wat de wet, noch wat haar handhaving betreft. De rabbijnse leer bevatte als noodzakelijk element de gelijkheid in gezag van mondelinge rabbijnse overleveringen en het geschreven woord der wet. De verheffing die in het gebruik van de titel 'Rabbi' besloten lag en de hoogmoedigheid waarmede zulke bewieroking werd aanvaard, werden door de Heer in 't bijzonder verboden, die verklaarde dat Hij de enige Meester was, en doelend op de interpretatie van de titel die volgens sommigen 'vader' was, zeide Jezus dat er maar één Vader was, en wel in de Hemel: 'Doch gij zult niet Rabbi genaamd worden; want Eén is uw Meester, namelijk Christus; en gij zijt allen broeders. En gij zult niemand uw vader noemen op de aarde; want Eén is uw Vader, namelijk Die in de hemelen is. Noch zult gij meesters genoemd worden; want Eén is uw Meester, namelijk Christus'.[28]

De schriftgeleerden, of genoemd of aangesproken met de voornamer titel rabbi, werden door Jezus herhaaldelijk openlijk veroordeeld, wegens de dode letterknechterij van hun leer en het ontbreken van de geest van rechtvaardigheid en krachtige zedenleer daarin. In zulke veroordelingen werden de Farizeeërs ook vaak betrokken. Het oordeel van de Christus over hen komt genoegzaam tot uitdrukking in Zijn vernietigende vervloeking: 'Wee u, gij Schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden!'[29]

De oorsprong van de Farizeeërs is wat tijd en omstandigheden betreft, niet door onbetwist gezag bepaald, ofschoon het wel waarschijnlijk is dat het begin van deze secte of partij in verband staat met de terugkeer van de Joden uit de Babylonische gevangenschap. Nieuwe ideeën en opvattingen over de betekenis van de wet werden verkondigd door Joden die met de Babylonische geest waren doordrenkt, en de nieuwigheden die daaruit voortkwamen, werden door sommigen aanvaard en door anderen verworpen. De naam 'Farizeeër' komt in het Oude Testament niet voor, ook niet in de Apokriefen, hoewel het waarschijnlijk is dat de Assidiërs die in de boeken der Maccabeeërs[30] worden genoemd, de oorspronkelijke Farizeeërs waren. Door afleiding drukt de naam de gedachte aan afscheiding uit; de Farizeeër was in de ogen van zijn soort anders dan het gewone volk, boven wie hij zich even verheven achtte als de Joden zich beschouwden in vergelijking met

[28] Matth. 23:8-10; zie ook Joh. 1:38; 3:2.
[29] Matth. 23:13, 14, 15, 23, enz., lees het gehele hoofdstuk; vgl. Marcus 12:38-40; Lucas 20:46; zie ook als voorbeelden van speciale veroordeling van de Farizeeërs Lucas 11:37-44. Merk ook op dat de wetgeleerden, die beroepsmatig met de schriftgeleerden samengingen, door de striemende kritiek werden getroffen, verzen 45-54. Zie blz. 406-410.
[30] 1 Macc. 2:42; 7:13-17; 2 Macc. 14:6.

andere volken. De Farizeeërs en schriftgeleerden waren in de hoofdzaken van hun belijdenis eensgezind, en het rabbinisme was duidelijk hun leer.

In het Nieuwe Testament worden de Farizeeërs dikwijls genoemd in tegenstelling met de Sadduceeërs. De betrekkingen tussen de twee partijen waren zodanig, dat het eenvoudiger is de ene tegenover de andere te stellen dan ze elk afzonderlijk te beschouwen.

De Sadduceeërs verschenen ten tonele als een reactionaire organisatie in de loop van de tweede eeuw v. Chr., naar aanleiding van een oproerige beweging tegen de Maccabeeërs. Hun partijprogram was er een van tegenstand jegens de steeds toenemende hoeveelheid leerstukken, waarmede de wet ter wille van de veiligheid was omheind, doch waaronder het bezig was te worden begraven. De Sadduceeërs stonden de heiligheid van de wet voor, zoals deze was geschreven en bewaard en verwierpen de gehele massa rabbijnse voorschriften, zowel die welke in de pennevruchten van de schriftgeleerden waren opgenomen, vergeleken en gecodificeerd, als die welke mondeling waren doorgegeven. De Farizeeërs waren als partij meer populair; de Sadduceeërs vormden de aristocratische minderheid. Ten tijde van Christus' geboorte bestonden de Farizeeërs uit een georganiseerd geheel van meer dan zesduizend mannen, die zeer vaak Joodse vrouwen met sympathie [31] en steun aan hun zijde hadden, terwijl de Sadduceeërs zo'n kleine minderheid waren met zo weinig macht, dat wanneer zij in officiële posities werden geplaatst, zij het over het algemeen raadzaam achtten de politiek van de Farizeeërs te volgen. De Farizeeërs waren de Puriteinen van hun tijd, onwrikbaar in hun eis betreffende naleving zowel van de traditionele regels als van de oorspronkelijke wet van Mozes. Merk in dit verband de geloofsbelijdenis en haar toepassing door Paulus op, toen hij voor Agrippa werd gebracht: 'Dat ik, naar de bescheidenste secte van onzen godsdienst, als een Farizeeër geleefd heb.' [32] De Sadduceeërs waren trots op hun strikte onderwerping aan de wet, zoals zij die uitlegden, zonder rekening te houden met de schriftgeleerden en rabbijnen. De Sadduceeërs hielden zich aan de tempel en zijn voorgeschreven verordeningen, de Farizeeërs aan de synagoge en zijn rabbijnse leer. Het is moeilijk te zeggen welke het meest naar de letter van de wet was, als wij elke partij naar de merites van haar eigen belijdenis beoordelen. Als voorbeeld het volgende: De Sadduceeërs hielden zich aan de letterlijke en volledige tenuitvoerlegging van de Mozaïsche straf: een oog voor een oog en een tand voor een tand[33], terwijl de Farizeeërs op gezag van rabbijnse uitspraak beweerden dat de zin figuurlijk was bedoeld en dat daarom de straf kon worden vergolden door een boete in geld of goederen.

De Farizeeërs en Sadduceeërs verschilden in vele belangrijke zo niet fundamentele zaken van geloof en praktijk, waaronder ook het voorbestaan van geesten, de werkelijkheid van een toekomstige status met zijn beloning en straf, de noodzakelijkheid van zelfonthouding, de onsterfelijkheid van de ziel en de opstanding uit de doden. De Farizeeërs geloofden daarin, doch de

[31] Josephus, Antiquities XVII, 2:4.
[32] Hand. 26:5; zie ook 23:6; Fil. 3:5.
[33] Exo. 21:23-35; Lev. 24:20; Deut. 19:21; stel daar Matth. 5:38-44 tegenover.

Sadduceeërs niet.[34] Josephus beweert: 'de leer van de Sadduceeërs is dat de ziel en het lichaam tezamen sterven; de wet is alles die zij moeten zorgen waar te nemen'.[35] Zij waren 'een twijfelzuchtige school aristocratische aanhangers van tradities, die zich alleen om de Mozaïsche wet bekommerden.'[36]

Onder de vele andere secten en partijen die tengevolge van religieuze of politieke verschillen, of beide, ontstonden, zijn de Essenen, de Nazareeërs, de Herodianen en de Galileeërs. De Essenen kenmerkten zich door buitengewone vroomheid in hun belijdenissen; zij beschouwden de nauwgezetheid van de Farizeeërs zelfs als zwak en onvoldoende; zij bewaakten de leden van hun orde door buitensporige eisen die zich over een eerste en tweede proeftijd uitstrekten; hun werd verboden voedsel dat door vreemdelingen was bereid, zelfs maar aan te raken; zijn onderwierpen zich aan strikte matigheid en strenge zelfonthouding, wijdden zich aan harde arbeid, bij voorkeur aan die in de landbouw. Hun werd verboden handel te drijven, aan oorlog deel te nemen of slaven te hebben of te gebruiken.[37] De Nazareeërs worden in het Nieuwe Testament niet genoemd, ofschoon zij wel in oudere geschriften worden vermeld[38] en uit andere bronnen dan schriftuurlijke vernemen wij van hun bestaan in en na de tijd van Christus. De Nazareeërs van beiderlei kunne waren door een vrijwillige belofte van speciaal dienstbetoon aan God aan onthouding en offerande gebonden; de tijdsduur van de plechtige belofte kon beperkt of voor het leven zijn. Terwijl de Essenen een ascetische broederschap kweekten, wijdden de Nazareeërs zich aan op zichzelf staande discipline.

De Herodianen vormden een politiek-religieuze partij die de plannen van de Herodes-familie steunden onder het voorgegeven geloof dat door die dynastie alleen de status van het Joodse volk gehandhaafd en de wederoprichting van de natie veilig gesteld konden worden. Wij vinden de Herodianen vermeld waar zij hun antipathie jegens andere partijen ter zijde stellen en met de Farizeeërs samenwerken in de poging de Here Jezus te veroordelen en ter dood te brengen.[39].

De Galileeërs of mensen van Galilea onderscheidden zich van hun mede-Israëlieten van Judea door grotere eenvoud en minder in 't oog lopende vroomheid in zaken de wet betreffende. Zij waren tegen nieuwigheden gekant, maar toch over 't algemeen ruimer van opvatting of minder kwezelachtig dan sommige ogenschijnlijk devote Judeeërs. Zij namen als bekwame verdedigers in de oorlogen van het volk een voorname plaats in en hadden een reputatie verworven van dapperheid en vaderlandsliefde. Zij worden genoemd in verband met zekere tragische gebeurtenissen die in het leven van de Heer plaats vonden.[40]

In de dagen van Christus werd de autoriteit van het priesterschap naar

[34] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[35] Josephus, Antiquities XVIII, 1:4.
[36] 'New Stand. Dict.,' onder 'Sadduceeërs.
[37] Josephus, Antiquities XVIII, 1:5.
[38] Num. 6:2-21; Richteren 13:5, 7; 16:17; Amos 2:11, 12. Blz. 66.
[39] Matth. 22:15, 16; Marcus 12:13.
[40] Lucas 13:1, 2; zie ook Joh. 4:45; Marcus 14:70; Hand. 2:7.

buiten erkend, en de vastgestelde orde van dienst werd door priester en Leviet behoorlijk in acht genomen. Onder de regering van David waren de afstammelingen van Aäron, die krachtens erfrecht de priesters in Israël waren, in vier-en-twintig klassen verdeeld[41], en aan elke klasse werden beurtelings de werkzaamheden in het heiligdom toegewezen. Vertegenwoordigers van niet meer dan vier klassen keerden uit de gevangenschap terug, doch door dezen werden de orden volgens het originele plan gereconstrueerd. In de dagen van Herodes de Grote werden de tempelceremoniën met groot vertoon en naar buiten tredende ingewikkeldheid verricht, als een noodzakelijk element van overeenkomst met de pracht van het gebouw, dat alle vroegere heiligdommen[42] in schoonheid overtrof. Van priesters en Levieten werd daarom voortdurend dienstdoen geëist, hoewel de personen volgens het vastgestelde systeem met korte tussenpozen werden afgelost. In de ogen van het volk waren de priesters minder dan de rabbijnen, en de schoolse kundigheden van een schriftgeleerde stonden hoger aangeschreven dan ordening in het priesterschap. De godsdienst van die tijd was een zaak van ceremonie en formaliteiten, van ritueel en opvoering; de geest van aanbidding was verloren gegaan en het juiste begrip van de betrekking tussen Israël en Israëls God was niet meer dan een lang vervlogen droom.

Zo - in 't kort - waren de voornaamste kenmerken van de toestand in de wereld en in 't bijzonder waar het de Joden betreft, toen Jezus de Christus in het midden des tijds werd geboren.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 6

1. HET SANHEDRIN. - De naam van dit hooggerechtshof of deze hoge raad van de Joden is afgeleid van het Griekse *sunedrion,* dat 'een raad' betekent. In het Engels wordt het soms, minder nauwkeurig, 'Sanhedrim' geschreven. Volgens de Talmud ligt de oorsprong van dit corps bij Mozes, die zeventig ouderlingen naast zich aanstelde om samen met hen als een-en-zeventig rechters in Israël dienst te doen. (Num. 11:16,17). In Christus' tijd telde het Sanhedrin - en lang vóór die tijd - een-en-zeventig leden, de hoge priester, die de vergadering presideerde, inbegrepen. Het schijnt in vroegere dagen als de Senaat bekend te zijn geweest en zo nu en dan zelfs na de dood van Christus met die naam te zijn aangeduid. (Josephus, Antiquities XII, 3:3; vergelijk Hand. 5:21). De naam 'Sanhedrin' geraakte onder de regering van Herodes de Grote in algemeen gebruik, maar komt in de Bijbel niet voor; in het Nieuwe Testament vinden wij als equivalent 'raad' (Matth. 5:22; 10:17; 26:59). Wij moeten echter hierbij niet vergeten dat deze naam ook aan gerechtshoven met minder rechtsbevoegdheid dan die van het Sanhedrin werd gegeven, en ook aan plaatselijke rechtbanken. (Matth. 5:22; 10:17; 26:59; Marcus 13:9; zie ook Hand. 25:12).

Het volgende, uit de *Standard Bible Dictionary,* is leerzaam: 'Degenen die voor het lidmaatschap in aanmerking kwamen, waren over 't algemeen van priesterlijke huize en speciaal van Sadducese adel. Maar sedert de dagen van Koningin Alexandra (69-68 v. Chr.) waren onder deze opperpriesters ook vele Farizeeërs die schriftgeleerden en ouderlingen werden genoemd. Deze drie klassen vinden wij bijeen in Matth. 27:41; Marcus 11:27; 14:43, 53; 15:1. Hoe dergelijke leden werden aangesteld is niet geheel duidelijk. Het aristocratisch karakter van het corps en de geschiedenis van zijn oorsprong verbieden de gedachte aan verkiezing. Zijn kern bestond waarschijnlijk uit

[41] 1 Kron. 24:1-18.
[42] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

leden van bepaalde oude families, aan wie van tijd tot tijd echter anderen door de wereldlijke heersers werden toegevoegd. De presiderende ambtenaar was de hoge priester, die in 't begin meer gezag uitoefende dan een lid en wiens stem even veel gewicht in de schaal legde als die van de rest van de groep. Maar na de degradatie van het hoge priesterschap van een erfelijk ambt tot een dat door de overheerser naar welbehagen werd geschonken en door de talrijke mutaties in het ambt als gevolg van het nieuwe systeem, verloor de hoge priester natuurlijk zijn prestige. In plaats van 'het bestuur over de natie' in handen te hebben, werd hij niet meer dan een van de velen die dit gezag met hem deelden; zij die als hoge priester dienst hadden gedaan en nog bij het volk in aanzien stonden en hun ambt niet hadden verloren om enige reden die naar het godsdienstig inzicht van de gemeenschap als geldig kon worden beschouwd, oefenden een grote invloed op de besluiten van de vergadering uit. In het Nieuwe Testament worden zij als de bestuurders beschouwd (Matth. 26:59; 27:41; Hand. 4:5, 8; Lucas 23:13, 35; Joh. 7:26) en het getuigenis van Josephus ondersteunt dit standpunt. De functies van het Sanhedrin bewogen zich op godsdienstig, zedelijk en politiek terrein. In de laatstgenoemde hoedanigheid oefende het voorts bestuurs- en rechterlijke functies uit. Als een godsdienstig tribunaal oefende het Sanhedrin een sterke invloed op de gehele Joodse wereld uit (Hand. 9:2), doch als gerechtshof was zijn rechtsbevoegdheid na de verdeling van het land, die op de dood van Herodes volgde, tot Judea beperkt. Hier echter was zijn macht absoluut, zelfs tot het uitspreken van het doodvonnis (Josephus, Ant. XIV, 9:3, 4; Matth. 26:3; Hand. 4:5; 6:12, 22:30); doch het was niet bevoegd het vonnis ten uitvoer te brengen, tenzij het door de vertegenwoordiger van de Romeinse regering was goedgekeurd en bevolen. De wet volgens welke het Sanhedrin bestuurde, was natuurlijk een Joodse en in haar tenuitvoerlegging volgde het tribunaal een eigen gedragslijn en verrichtte arrestaties naar eigen goedvinden (Matth. 26:47) . . . Ofschoon het algemeen gezag zich over geheel Judea uitstrekte, hadden de steden in het land eigen plaatselijke raden (Matth. 5:22; 10:17; Marcus 13:9; Josephus, B.J. II, 14:1) voor het behandelen van locale aangelegenheden. Die raden bestonden uit ouderlingen (Lucas 7:3), minstens zeven in getal, (Josephus, Ant. IV, 8:14; B.J. II 20:5) en in sommige grote steden uit niet minder dan drie-er-twintig. Hoe de verhouding van deze tot de centrale raad in Jeruzalem was, is niet duidelijk . . . Er bestond wel een soort wederkerige erkenning onder hen, want altijd wanneer de rechters van het plaatselijk hof het niet met elkander eens konden worden, schenen zij de gewoonte te hebben hun zaken naar het Sanhedrin te Jeruzalem te verwijzen. (Josephus, Ant. IV, 8:14; Mishna, Sanh. 11:2).'

2. TALMUD. - 'Het geheel van Joods burgerlijk en godsdienstig recht (en de bespreking met directe of indirecte betrekking daarop) niet in de Pentateuch voorkomend, gewoonlijk de *Mishna* en de *Gemara* insluitend, doch soms tot de laatste beperkt, in het Aramees geschreven. Hij bestaat uit twee grote verzamelingen: de *Palestijnse Talmud* of *Talmud van het land Israël* of *Talmud van het Westen* of meer populair: *Jeruzalemse Talmud,* bevattende de discussies over de Mishna van de Palestijnse doctoren van de 2de tot het midden van de 5de eeuw; en de *Babylonische,* waarin die van de Joodse doctoren in Babylonië, van omstreeks 190 tot de 7de eeuw.' - *New Standard Dict.* De Mishna bevat de oudste delen van de Talmud; de Gemara is ontstaan uit latere geschriften en is grotendeels een uiteenzetting van de Mishna. Een editie van de Babylonische Talmud alleen (uitgegeven in 1682 te Wenen) beslaat vier-en-twintig zware boekdelen (Geiki).

3. RABBIJNEN (RABBI'S). - De titel Rabbi staat gelijk met onze benaming Docter, Meester of Leraar. Afgeleid betekent het Meester of mijn Meester; het betekent dus waardigheid en rang en is tevens een uiting van beleefdheid. Een duidelijke verklaring van het woord geeft Johannes in 1:38 en dezelfde betekenis wordt stilzwijgend aan het gebruik gehecht in Mattheüs 23:8. De titel werd uit eerbied bij verschillende gelegenheden aan Jezus gegeven. (Matth. 23:7, 8; 26:25, 49; Marcus 9:5; 11:21; 14:45; Joh. 1:38, 49; 3:2, 26; 4:31; 6:25 9:2 11:8). De titel was in de dagen van Christus betrekkelijk kort in gebruik, daar hij voor het eerst tijdens de regering van Herodes de Grote algemeen

werd toegepast, ofschoon de vroegere leraren uit de klasse die geen Rabbi's heetten, over 't algemeen zo werden betiteld; later werd dan ook het gebruik op dezen teruggevoerd. Rab was een lagere en Rabban een hogere titel dan Rabbi. Met Rabbouni werd aan de diepste eerbied, liefde en eer uitdrukking gegeven. Tijdens de zending van onze Heer stonden de Rabbi's in hoog aanzien en waren zij belust op voorrang en eerbetoon onder de mensen. Zij waren bijna uitsluitend van de machtige Farizese partij.

Het volgende is uit Geiki's *Life and Words of Christ,* dl. 1, hoofdst. 6: 'Als de Farizeeërs de belangrijkste figuren in de maatschappij van Christus' tijd waren, was dat wijl zij de Rabbi's of leraren der Wet waren. Als zodanig ontvingen zij bijgelovige eer, die dan ook voor velen het motief was om naar de titel te streven of zich bij de partij aan te sluiten. De Rabbi's (Rabbijnen) werden op gelijke hoogte met Mozes, de patriarchen en de profeten gesteld en maakten op even grote eerbied aanspraak. Van Jakob en Jozef werd gezegd dat zij Rabbi's waren geweest. De Aramese vertaling door Jonathan van de vijf boeken van Mozes (de Targum), vervangt het woord 'profeten' door Rabbi's of Schriftgeleerden. Josephus noemt de profeten uit Sauls dagen Rabbi's. In de Jeruzalemse Targum zijn alle patriarchen geleerde Rabbijnen . . . Zij moesten voor Israël dierbaarder zijn dan vader of moeder - want ouders had men slechts in deze wereld (zo werd hun toen geleerd), maar de Rabbijnen voor altijd. Zij werden boven koningen gezet, want staat er niet geschreven 'Door mij regeren koningen?' Hun intrede in een huis bracht een zegen; met hen te wonen en te eten was het toppunt van geluk . . . De Rabbijnen gingen in verheffing van hun orde zelfs nog verder dan dit. De Mishna verklaart dat het zeggen van iets in hun nadeel een groter misdaad is dan het tegenspreken van de woorden der Wet . . . Toch genoot de Wet naar de vorm onbegrensde eer. Ieder gezegde van de Rabbijnen moest op enige woorden daaruit gebaseerd zijn, die evenwel op hun eigen manier werden uitgelegd. De geest van de tijd, het wilde fanatisme van het volk en hun eigen vooringenomenheid leidden hen er tezamen toe slechts waarde te hechten aan ceremoniën en waardeloze verering van uiterlijkheden, met volkomen veronachtzaming van de geest van de heilige geschriften. Toch beweerde men dat de Wet geen bevestiging behoefde, terwijl de woorden van de Rabbijnen die wel nodig hadden. Voor zo ver de Romeinse overheid, waaronder zij leefden, hun de vrijheid liet, gaven de Joden gewillig alle macht in handen van de Rabbijnen. Zij of hun candidaten bekleedden alle ambten, van de hoogste in de priesterschap tot de laagste in de gemeenschap. Zij waren de haarklovers, de leraren, de priesters, de rechters, de overheidspersonen en de geneesheren van de natie . . . Het centrale en dominerende kenmerk van de leer der Rabbijnen was de gewisse komst van een grote nationale Bevrijder - de Messias of Gods Gezalfde, of in de Griekse vertaling van de titel: de Christus. In geen ander volk dan het Joodse heeft een dergelijke gedachte ooit zo diep wortel geschoten of zulk een levenskracht getoond . . . De Rabbijnen waren het er over eens dat Zijn geboorteplaats Bethlehem moest zijn en dat Hij uit de stam Juda moest voortkomen.'

Afzonderlijke Rabbijnen verzamelden discipelen om zich, hetgeen onvermijdelijk wedijver ten gevolge had. Rabbijnse scholen en academies werden opgericht en de populariteit van elk dezer hing van de grootheid van een of andere Rabbijn af. De beroemdste van deze instellingen in de dagen van Herodes I was de school van Hillel en die van zijn concurrent Shammai. Later kregen zij bij traditie de titel 'de vaders van ouds'. Naar de nietige zaken te oordelen waarover de volgelingen van die twee het oneens waren, kon elk voor zich niet dan door opponeren zich handhaven. Hillel wordt als de grootvader van Gamaliël beschouwd, de rabbi en wetsgeleerde, aan wiens voeten Saul van Tarsus, later Paulus de Apostel, zijn eerste onderwijs ontving. (Hand. 22:3). Voor zo ver wij beschikken over historische gegevens betreffende de standpunten, beginselen of geloven die door de concurrerende scholen van Hillel en Shammai werden verkondigd, schijnt het dat eerstgenoemde een grotere mate van vrijheid en verdraagzaamheid voorstond, terwijl laatstgenoemde de nadruk legde op een strikte en zo nauwkeurig mogelijke uitleg van de wet en de daaraan toegevoegde tradities. De afhankelijkheid van de rabbijnse scholen van de autoriteit van traditie wordt door een geboekstaafd voorbeeld geïllustreerd, hierop neerkomende dat zelfs het prestige van de grote Hillel hem niet beveiligde tegen oproer toen hij eens sprak zonder een precedent te

noemen; slechts door er aan toe te voegen dat zijn meesters Abtalion en Shemaja zo hadden gezegd, bedaarde het tumult.

4. SADDUCESE ONTKENNING VAN DE OPSTANDING. - Zoals reeds eerder werd gezegd, waren de Sadduceeërs numeriek klein, vergeleken bij de meer in de gunst staande en invloedrijke Farizeeërs. Deze worden in de Evangeliën dikwijls genoemd en bijna steeds gelijk met de schriftgeleerden, terwijl de Sadduceeërs minder vaak voorkomen. In de Handelingen der Apostelen treden de Sadduceeërs menigmaal op als tegenstanders van de Kerk. Deze omstandigheid was ongetwijfeld het gevolg van de voorname plaats die aan de opstanding uit de doden in de thema's van de apostolische prediking werd gegeven, daar de Twaalf voortdurend getuigenis aflegden van de werkelijke opstanding van Christus. De Sadducese leer ontkende de werkelijkheid en mogelijkheid van een lichamelijke opstanding; hun bewering berustte voornamelijk daarop dat Mozes, die als de opperste sterfelijke wetgever in Israël en de voornaamste woordvoerder voor Jehova werd beschouwd, niets over leven na de dood had geschreven. Met betrekking tot deze zaak wordt het volgende uit Smith's *Dictionary of the Bible* aangehaald: 'De ontkenning van de opstanding van de mens na de dood volgde naar de opvatting van de Sadduceeërs als een logische gevolgtrekking uit hun loochening dat Mozes de Mondelinge Wet aan de Israëlieten had geopenbaard. Want ten aanzien van een zo belangrijk punt als een tweede leven na de dood zou geen enkele godsdienstige groep onder de Joden zich gebonden achten om welke leer dan ook als een geloofsartikel aan te nemen, indien die niet door Mozes, hun grote wetgever, was verkondigd; en het is wel zeker dat in de geschreven Wet van de Pentateuch geen enkele verzekering door Mozes van de opstanding der doden voorkomt. Dit feit wordt de Christenen op treffende wijze door de welbekende woorden in de Pentateuch voorgelegd en die door Christus in Zijn discussie met de Sadduceeërs over dit onderwerp worden aangehaald (Exodus 3:6, 16; Marcus 12:26, 27; Matth. 22:31, 32; Lucas 20:37). Er kan geen twijfel aan bestaan dat Christus in zulke gevallen voor Zijn machtige tegenstanders de overtuigendste tekst in de Wet aanhaalt. Toch doet de werkelijk aangehaalde tekst niet meer dan een gevolgtrekking over deze gewichtige leerstelling aan de hand. Weliswaar drukken passages in andere delen van het Oude Testament een geloof in de opstanding uit (Jesaja 26:19; Daniël 12:2; Job 19:26 en in sommige Psalmen) en op het eerste gezicht kan het verwondering wekken dat de Sadduceeërs door het gezag van deze passages niet overtuigd werden. Doch hoewel de Sadduceeërs de boeken die deze passages bevatten voor heilig hielden, is het meer dan twijfelachtig of enige Jood ze in precies dezelfde zin als heilig beschouwde als de geschreven Wet. Voor de Joden was en is Mozes een formidabele figuur, in gezag alle na hem komende profeten te boven gaande'.

5. DE TEMPEL VAN HERODES. - 'Herodes' bedoeling met de grote onderneming (die van de herstelling van de tempel en zijn vergroting volgens een ontwerp van ongeëvenaarde pracht) was om eigen aanzien en dat van de natie te verhogen en niet om Jehova hulde te brengen. De Joden begroetten zijn voorstel om de tempel te herbouwen of te herstellen met meer pracht dan ooit, met argwaan en tegenzin; zij vreesden dat wanneer het uit het verleden stammende gebouw zou zijn afgebroken, de eigenmachtige vorst zijn plan zou opgeven en het volk zonder tempel laten. Om deze vrees weg te nemen ging de koning er toe over het oude gebouw bij gedeelten te herbouwen en te restaureren, het werk zo indelende dat geen enkele maal de tempeldienst ernstig werd gestoord. Er mocht van het oude gebouw evenwel zo weinig blijven staan, dat de tempel van Herodes als een nieuwe creatie moest worden beschouwd. Met het werk werd ongeveer zestien jaar vóór de geboorte van Christus aangevangen, en ofschoon het Heilige Huis zelf binnen anderhalf jaar practisch was voltooid, welk deel van het werk door duizend priesters, die speciaal daarvoor waren opgeleid, werd verricht, was de omgeving van de tempel tot het jaar 63 n. Chr. het toneel van ononderbroken bouwactiviteiten. Wij lezen dat gedurende de zending van Christus zes-en-veertig jaren aan de tempel was gebouwd en het werk toen nog niet voltooid was.

'Het bijbels verslag maakt slechts weinig melding van deze laatste en grootste tempel; wat wij er van weten hebben wij hoofdzakelijk aan Josephus te danken en aan

enkele bevestigende verklaringen in de Talmud. In alle hoofdzaken was het Heilige Huis, of de eigenlijke Tempel, gelijkvormig aan de twee vroegere heiligdommen, hoewel hij uitwendig veel uitgebreider en imposanter was dan een van deze, maar wat de omliggende hoven en bijbehorende gebouwen betreft, muntte de Tempel van Herodes bij uitstek uit . . . Toch moesten zijn schoonheid en grootsheid meer in de architectonische uitnemendheid worden gezocht dan in de heiligheid van zijn eredienst of in de manifestatie van Gods tegenwoordigheid binnen zijn muren. Zijn ritueel en dienst waren in hoofdzaak van menselijke makelij, want terwijl de letter van de Mozaïsche wet ogenschijnlijk werd nageleefd, was de wet aangevuld en in vele opzichten vervangen door regels en priesterlijke voorschriften. De Joden gaven voor hem als heilig te beschouwen en zij verkondigden dat hij het Huis des Heren was. Ofschoon verstoken van goddelijk geleide dat door vroegere tempels werd genoten die door God waren aanvaard, en door de aanmatiging van zijn priesters en hun zelfzuchtige handel en wandel bezoedeld, werd de tempel toch zelfs door onze Heer als Zijns Vaders Huis erkend. (Matth. 21:12; vergelijk Marcus 11:17; Lucas 19:45) . . . Dertig of meer jaren na de dood van Christus gingen de Joden door met het vergroten en verfraaien van de tempelgebouwen. Het ingewikkelde ontwerp dat door Herodes was uitgedacht en uitgevoerd, was practisch voltooid en de tempel bijna afgebouwd en gereed te worden verwoest, zoals spoedig daarna zou blijken. Zijn lot was door de Heiland zelf duidelijk voorzegd'. - Uit *The House of the Lord* van de schrijver, pag. 54-61.

6. DE TOESTAND IN DE WERELD TEN TIJDE VAN CHRISTUS' GEBOORTE. - Aan het begin van de Christelijke jaartelling waren de Joden, evenals de meeste andere volken, onderdanen van het Romeinse keizerrijk. Zij genoten over het algemeen een aanzienlijke mate van vrijheid in het onderhouden van hun godsdienstplichten en nationale gewoonten, doch hun status was verre van die van een vrij en onafhankelijk volk. Het was een tijdperk van betrekkelijke vrede - een tijd, gekenmerkt door minder oorlogen en twisten dan het keizerrijk in jaren had gekend. Deze omstandigheid was voor de zending van Christus en voor de oprichting van Zijn Kerk op aarde gunstig. De godsdienststelsels die tijdens de aardse zending van Christus op aarde bestonden, kunnen over 't algemeen genomen in twee klassen worden ingedeeld: Joodse en Heidense, benevens een geringer systeem - het Samaritaanse - dat in hoofdzaak een mengeling was van deze twee. Alleen de kinderen Israëls verkondigden het bestaan van de ware en levende God; alleen zij zagen uit naar de komst van de Messias, die zij ten onrechte als een toekomstige overweldiger verwachtten, die de vijanden van hun volk zou vernietigen. Alle andere naties, talen en volken bogen zich voor heidense afgoden en hun erediensten hielden niets anders in dan de zinnelijke riten van een heidense afgodendienst. Het heidendom was een godsdienst van vormen en ceremoniën, op het veelgodendom gebaseerd, op een geloof in het bestaan van een menigte goden, die alle ondeugden en passies van de mensheid bezaten; van deze onderscheiden door hun onvatbaarheid voor de dood. Zedelijkheid en deugd waren als elementen van de heidense eredienst onbekend; de overheersende gedachte daarvan was om de goden gunstig te stemmen, in de hoop hun toorn te ontgaan en hun gunst te winnen. Zie van de schrijver *The Great Apostasy*, 1:2-4 en de aan het genoemde hoofdstuk toegevoegde aantekeningen.

HOOFDSTUK 7

DE AANKONDIGING VAN JOHANNES EN JEZUS DOOR GABRIËL

JOHANNES DE VOORLOPER

Behalve de profetieën van de geboorte van Christus zijn er voorspellingen omtrent een die Hem vooraf zou gaan om de weg te bereiden. Het is niet verwonderlijk dat de aankondiging van de onmiddellijke komst van de voorloper spoedig werd gevolgd door die van de Messias, en ook niet dat de mededelingen door dezelfde hemelse boodschapper werden gedaan - Gabriël, uit Gods tegenwoordigheid gezonden.[1]

Ongeveer vijftien maanden vóór de geboorte van de Heiland deed Zacharias, een priester naar de orde van Aäron, dienst in de tempel te Jeruzalem. Zijn vrouw, Elizabet, behoorde ook tot een priesterfamilie en was een afstammelinge van Aäron. Het paar was nimmer met kinderen gezegend en in de tijd waarvan wij spreken, waren zij op gevorderde leeftijd en hadden de hoop op nakomelingschap met droefheid opgegeven. Zacharias behoorde tot de afdeling priesters die naar Abijah werd genoemd en die later bekend stond als de afdeling van Abia. Deze was de achtste van de vier-en-twintig afdelingen door koning David ingesteld, elke afdeling was aangewezen een week lang beurtelings in het heiligdom dienst te doen.[2] Men zal zich herinneren dat na de terugkeer van het volk uit Babylon maar vier van de afdelingen vertegenwoordigd waren, maar elk van deze vier beschikte over een gemiddelde van meer dan veertienhonderd man.[3]

Van elke priester werd vereist dat hij gedurende zijn dienst van een week nauwgezet een staat van ceremonische reinheid zou bewaren; hij moest zich van wijn en van voedsel onthouden, behalve van dat hetwelk speciaal was voorgeschreven. Hij moest dikwijls baden, hij woonde binnen de tempelruimte en was zo buiten gezinsverband; hij mocht niet bij een dode komen en evenmin op de gebruikelijke wijze weeklagen indien de dood hem zelfs van zijn naaste en dierbaarste verwanten zou beroven. Wij vernemen dat de dagelijkse keuze van de priester die de Heilige Plaats moest binnengaan en daar op het gouden altaar reukwerk moest branden, door loting werd bepaald.[4] Voorts lezen wij in de niet-schriftuurlijke geschiedenis dat wegens het grote aantal priesters de eer om zo dienst te mogen doen zelden tweemaal eenzelfde persoon ten deel viel.

Deze dag had de loting Zacharias aangewezen. Het was een zeer plechtig ogenblik in het leven van de nederige Judese priester - deze ene dag in zijn leven waarop deze speciale en bijzondere heilige dienst van hem werd ver-

[1] Lucas 1:19, 26; zie ook Dan. 8:16; 9:21-23.
[2] Lucas 1:5; vgl. 1 Kron. 24:10.
[3] Ezra 2:36-39.
[4] Lucas 1:8, 9; lees het gehele hoofdstuk.

langd. Binnenin de Heilige Plaats was hij slechts door een voorhang van de tempel van het Orakel van het Allerheiligste gescheiden - het binnenste heiligdom dat niemand dan de hoge priester mocht binnengaan en dan alleen nog maar op de Verzoendag, na een lange ceremoniële voorbereiding.[5] De plaats en de tijd waren bevorderlijk voor de hoogste en eerbiedigste gevoelens. Terwijl Zacharias in de Heilige Plaats dienst deed, boog het volk buiten zich in gebed neer, naar de rookwolken uitziende die door het branden van het reukwerk ontstonden en die boven de scheidswand die de afsluiting vormde tussen de algemene vergaderzaal en de Heilige Plaats, moesten opstijgen, en wachtende op de wederverschijning van de priester en het uitspreken van zijn zegen. Voor de verbaasde blik van Zacharias verscheen op dit hoogtepunt van zijn priesterdienst een engel des Heren op de rechterzijde van het gouden reukwerkaltaar. Vele geslachten van het Jodendom waren voorbijgegaan sinds zich een zichtbare tegenwoordigheid anders dan die van een sterveling had gemanifesteerd in de tempel, hetzij in de Heilige Plaats, hetzij in het Allerheiligste. Het volk beschouwde persoonlijke bezoeken van hemelse wezens als voorvallen uit het verleden; zij waren bijna gaan geloven dat er niet langer profeten in Israël waren. Toch was er altijd, wanneer een priester het binnenste heiligdom, dat als de bijzondere verblijfplaats van Jehova werd beschouwd, indien Hij ooit zich weer mocht verwaardigen Zijn volk te bezoeken, naderde een gevoel van ongerustheid, van angstige verwachting. Met het oog op deze omstandigheid verbaast het ons niet dat de aanwezigheid van deze engel Zacharias in verwarring bracht en hem bevreesd maakte.

De woorden van de hemelse bezoeker waren evenwel troostrijk en toch van ontzaglijk groot belang, want zij hielden de onvoorwaardelijke verzekering in, dat de gebeden van de man waren verhoord en dat zijn vrouw hem een zoon zou schenken, die Johannes genaamd moest worden.[6] De belofte ging zelfs verder en zeide dat het kind dat uit Elizabet zou worden geboren, een zegen voor het volk zou zijn; velen zouden zich over zijn geboorte verheugen; hij zou groot zijn in de ogen des Heren en hij moest tegen wijn en sterke drank worden behoed[7]. Hij zou van de Heilige Geest vervuld en het middel zijn om vele zielen tot God te brengen en uitgaan om een volk gereed te maken de Messias te ontvangen.

Ongetwijfeld herkende Zacharias in de voorspelde toekomst van het nog ongeboren kind de grote voorloper van wie de profeten hadden verteld en de psalmist had gezongen, maar dat zulk een het kind van hemzelf en zijn bejaarde vrouw zou zijn, scheen onmogelijk, ondanks de belofte van de engel. De man twijfelde en vroeg hoe hij zou weten dat hetgeen zijn bezoeker had gezegd waar was: 'En de engel antwoordde en zeide tot hem: Ik ben

[5] Lev. hoofdst. 16; Hebr. 9:1-7; zie ook 'House of the Lord', pag. 59 en vgl. pag. 24 en 39. Aantekening 6, einde van hoofdstuk.

[6] Blz. 32, aant. 1. Voor andere voorbeelden van kinderen, beloofd ondanks onvruchtbaarheid wegens ouderdom of andere oorzaken, zie Izak (Gen. 17:16, 17 en 21:1-3); Simson (Richteren, hoofdst. 13); Samuël (1 Sam. hoofdst. 1); de zoon van de Sunamietische (2 Kon. 4:14-17).

[7] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

Gabriël, die voor God sta, en ben uitgezonden om tot u te spreken, en u deze dingen te verkondigen. En zie, gij zult zwijgen en niet kunnen spreken, tot op den dag, dat deze dingen geschied zullen zijn; om dies wil, dat gij mijn woorden niet geloofd hebt, welke vervuld zullen worden op hun tijd'.[8] Toen de rijk gezegende doch ernstig geslagen priester tenslotte naar buiten en vóór de wachtende menigte kwam, die door zijn verlate terugkeer reeds ongerust was geworden, kon hij de vergadering slechts zwijgend uiteen laten gaan en met gebaren beduiden dat hij een visioen had gezien. De straf wegens zijn twijfel was reeds ten uitvoer gelegd; Zacharias was stom.

Te rechter tijd werd het kind geboren, in het heuvelland van Judea[9], waar Zacharias en Elizabet woonden, en op de achtste dag na de geboorte verzamelde de familie zich volgens gewoonte en voorschrift van de Mozaïsche wet, om de kleine een naam te geven in verband met het besnijdingsritueel.[10] Alle voorstellen om hem naar zijn vader te noemen werden door Zacharias van de hand gewezen; hij schreef kort en goed: 'Zijn naam is Johannes'. Daarna werd de tong van de stomme priester[11] losgemaakt, en vervuld van de Heilige Geest profeteerde, loofde en zong hij; zijn geïnspireerde uitingen zijn op muziek gezet en worden in vele Christelijke gemeenten als de Benedictus gezongen:

'Geloofd zij de Heere, de God Israëls, want Hij heeft bezocht, en verlossing te weeg gebracht Zijn volke. En heeft een hoorn der zaligheid ons opgericht, in het huis van David, Zijn knecht. Gelijk Hij gesproken heeft door den mond Zijner heilige profeten, die van het begin der wereld geweest zijn, namelijk een verlossing van onze vijanden, en van de hand al dergenen, die ons haten. Opdat Hij barmhartigheid deed aan onze vaderen, en gedachtig ware aan Zijn heilig verbond; en aan den eed, dien Hij Abraham, onzen vader, gezworen heeft, om ons te geven. Dat wij, verlost zijnde uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder vreeze, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al de dagen onzes levens. En gij, kindeken, zult een profeet des Allerhoogsten genaamd worden; want gij zult voor het aangezicht des Heeren heengaan, om Zijn wegen te bereiden; om Zijn volk kennis der zaligheid te geven, in vergeving hunner zonden, door de innerlijke bewegingen der barmhartigheid onzes Gods, met welke ons bezocht heeft de Opgang uit de hoogte; om te verschijnen dengenen, die gezeten zijn in duisternis en schaduw des doods; om onze voeten te richten op den weg des vredes.'[12]

De laatste woorden die Zacharias had gesproken voordat hij stom werd, waren woorden van twijfel en ongeloof, woorden waarmede hij om een teken had gevraagd ten bewijze van de autoriteit van een die uit de tegenwoordigheid van de Almachtige kwam. De woorden waarmede hij zijn lange zwijgen verbrak, waren woorden van lof jegens God in wie hij alle zekerheid had,

[8] Lucas 1:19, 20.
[9] Lucas 1:57; vgl. vers 39.
[10] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[11] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[12] Lucas 1:68-79.

woorden die voor allen die ze hoorden, een teken waren en welker faam zich over de gehele streek verbreidde.

De ongewone omstandigheden waaronder de geboorte van Johannes plaats had, en voornamelijk de maanden van stomheid die de vader had doorgebracht en de plotselinge herwinning van zijn spraakvermogen bij het geven van de naam, brachten velen tot verbazing en sommigen tot vrees, terwijl zij vroegen: 'Hoedanig zal dat kind zijn?' Toen Johannes, tot man opgegroeid, zijn stem verhief in de wildernis, aldus weder ter vervulling van een profetie, rees de vraag onder het volk of hij niet de Messias was.[13] Van zijn leven tussen zijn kindsheid en het begin van zijn zending in het openbaar, een periode van ongeveer dertig jaren, vinden wij slechts één zin vermeld: 'En het kindeken wies op, en werd gesterkt in den geest, en was in de woestijnen, tot den dag zijner vertoning aan Israël.'[14]

De aankondiging aan de maagd

Zes maanden na het bezoek van Gabriël aan Zacharias en drie maanden vóór de geboorte van Johannes, werd dezelfde hemelse afgezant tot een jonge vrouw gezonden, Maria geheten, die in Nazareth woonde, een stad in Galilea. Zij was een afstammelinge van David; ongehuwd doch verloofd met een man, Jozef genaamd, die ook, door de geslachtslijn van David, van koninklijke afkomst was. De begroeting van de engel, hoewel eerbetoon en zegen inhoudend, bracht Maria in verwondering en verwarring.

'Wees gegroet, gij begenadigde; de Heere is met u; gij zijt gezegend onder de vrouwen.' Aldus begroette Gabriël de maagd.[15]

Evenals dit met andere dochters van Israël het geval was, voornamelijk met die van de stam Juda en van wie hun afstamming van David bekend was, had ook Maria met heilige vreugde en opgetogenheid aan de komst van de Messias langs de koninklijke lijn gedacht; zij wist dat de een of andere Joodse maagd de moeder van de Christus zou worden. Was het mogelijk dat de woorden van de engel op deze verheven verwachting en hoop van de natie betrekking hadden? Zij had weinig tijd om deze dingen te overdenken, want de engel vervolgde: 'Vrees niet, Maria, want gij hebt genade bij God gevonden. En zie, gij zult bevrucht worden, en een Zoon baren, en zult Zijn naam heten Jezus. Deze zal groot zijn, en de Zoon des Allerhoogsten genaamd worden; en God, de Heere, zal Hem den troon van Zijn vader David geven. En Hij zal over het huis Jakobs Koning zijn in der eeuwigheid, en Zijns Koninkrijks zal geen einde zijn'.[16]

Zelfs nu begreep zij maar gedeeltelijk de belangrijkheid van dit gewichtige bezoek. Niet gedreven door twijfel, die Zacharias had doen vragen om een teken, maar door het ernstige verlangen naar inlichting en uitleg, vroeg Maria, zich haar ongehuwde staat bewust en zeker van haar maagdelijke toe-

[13] Lucas 1:65, 66; zie ook 3:15.
[14] Lucas 1:80.
[15] Lucas 1:28.
[16] Lucas 1:30-33.

stand: 'Hoe zal dat wezen, dewijl ik geen man bekenne?' Het antwoord op haar natuurlijke en eenvoudige vraag was de aankondiging van een wonder zoals de wereld nimmer had gekend - niet een wonder in de zin van een gebeurtenis in strijd met een natuurwet, maar toch een wonder, door de toepassing van een hogere wet, die door het menselijk verstand niet kan worden begrepen of voor onmogelijk wordt gehouden. Tot Maria werd gezegd dat zij zou ontvangen en te eniger tijd een Zoon zou baren, van wie geen sterfelijke man de vader zou zijn: - 'En de engel, antwoordende, zeide tot haar: De Heilige Geest zal over u komen, en de kracht des Allerhoogsten zal u overschaduwen; daarom ook, dat Heilige, dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden'.[17]

Daarna vertelde de engel haar van de gezegende omstandigheid waarin haar nicht Elizabet verkeerde, die onvruchtbaar was geweest. Bij wijze van afdoende en laatste verklaring voegde hij er aan toe: 'Want geen ding zal bij God onmogelijk zijn.'

Met zachtmoedige onderworpenheid en nederige aanvaarding antwoordde de reine, jonge maagd: 'Zie, de dienstmaagd des Heeren; mij geschiede naar uw woord'.

Na zijn opdracht te hebben vervuld, vertrok Gabriël, de uitverkoren Maagd van Nazareth achterlatend om over haar wonderbare ervaring na te denken. Maria's beloofde Zoon moest 'De Eniggeborene' van de Vader in het vlees zijn; zo was het positief en overvloedig voorspeld. Weliswaar was de gebeurtenis zonder weerga; ook was het waar dat zij nimmer werd geëvenaard, maar dat de maagdelijke geboorte een unicum zou zijn, was voor de vervulling van profetie even essentieel als dat zij plaats moest vinden. Dat Kind, dat uit Maria zou worden geboren, was door Elohim, de Eeuwige Vader, verwekt, niet met schending van een natuurwet maar overeenkomstig een hogere manifestatie daarvan; en de vrucht van deze vereniging van opperste heiligheid, hemels Vaderschap en rein doch sterfelijk moederschap, moest met recht de 'Zoon des Allerhoogsten' worden genoemd. In Zijn wezen werden de machten van Godschap en de hoedanigheid en mogelijkheden van de sterfelijkheid verenigd, en wel door de voortdurende werking van de fundamentele wet van overerving, die door God werd verklaard, door de wetenschap gedemonstreerd en door de wijsbegeerte wordt toegegeven, namelijk dat levende wezens zich volgens hun eigen soort voortplanten. Het Kind Jezus moest de physieke, verstandelijke en geestelijke trekken, neigingen en vermogens erven die het kenmerk waren van Zijn ouders - de een onsterfelijk en verheerlijkt - God, de andere menselijk - een vrouw. Jezus Christus moest uit een sterfelijke vrouw worden geboren, doch was niet direct het kind van een sterfelijke man, behalve voor zo ver Zijn moeder de dochter was van een man en een vrouw beide. Alleen in onze Here is het woord van God, met betrekking tot de val van Adam gesproken, in vervulling gegaan, namelijk dat *het zaad van de vrouw* macht zou hebben Satan te overwinnen door de kop van de slang te vermorzelen.[18]

[17] Lucas 1:35; zie ook voorgaande verzen 31-33.
[18] Blz. 34, 35; en Gen. 3:15.

Ten opzichte van de plaats, de omstandigheid en de omgeving in 't algemeen, staat de aankondiging van Gabriël aan Zacharias in sterke tegenstelling tot die aan Maria. De komst van de verwachte voorloper van de Heer werd de vader in de prachtige tempel aangezegd, en wel op een plaats die in het Heilige Huis de op een na heiligste was, in het licht dat van de gouden kandelaar afstraalde, met als verdere verlichting het gloeien van de brandende kool op het gouden altaar, die van de Messias werd aan Zijn moeder voorzegd in een stadje, ver van de hoofdstad en de tempel, en zeer waarschijnlijk binnen de muren van een eenvoudige Galilese hut.

Maria's bezoek aan haar nicht Elizabet

Het was niet meer dan natuurlijk dat Maria, die thans aan zichzelf was overgelaten met een geheim in haar ziel, dat heiliger, groter en aangrijpender was dan ooit daarvoor of sedert dien werd meegedragen, gezelschap zocht en wel van iemand van haar sexe, in wie zij vertrouwen had en van wie zij troost en steun kon verwachten en aan wie het niet verkeerd was te vertellen wat toen waarschijnlijk aan niemand dan haarzelf bekend was. Haar hemelse bezoeker had haar trouwens dit alles aan de hand gedaan door Elizabet te noemen, Maria's nicht, die zelf het voorwerp van een buitengewone zegen was en een vrouw aan wie God een ander wonder had gewrocht.

Maria ging haastig van Nazareth op weg naar het heuvelland van Judea, een reis van ongeveer honderdzestig kilometer, als de overlevering althans juist is dat het stadje Jutta de woonplaats van Zacharias was. De ontmoeting tussen Maria, de jonge maagd, en de bejaarde Elizabet was voor beiden een grote vreugde. Uit datgene van Gabriëls woorden, dat haar echtgenoot had medegedeeld, moet Elizabet hebben geweten dat de naderende geboorte van haar zoon spoedig door die van de Messias zou worden gevolgd, en dat dus de dag waarop Israël had gewacht en de lange, donkere eeuwen door om had gebeden, op het punt stond aan te breken. Toen zij de begroeting van Maria had gehoord, gaf de Heilige Geest getuigenis dat de uitverkoren moeder des Heren voor haar stond in de persoon van haar nicht en toen zij de physieke ontroering ervoer door het teken van leven van haar eigen gezegende ongeborene, beantwoordde zij de groet van haar bezoekster met eerbied: 'Gezegend zijt gij onder de vrouwen, en gezegend is de vrucht uws buiks. En van waar komt mij dit, dat de moeder mijns Heeren tot mij komt?'[19] Maria antwoordde met die heerlijke lofzang, sindsdien in het muzikaal ritueel van kerken als de Magnificat opgenomen:

'Mijn ziel maakt groot den Heere en mijn geest verheugt zich in God, mijn Zaligmaker; omdat Hij de nederigheid van Zijn dienstmaagd heeft aangezien; want zie, van nu aan zullen mij zalig spreken al de geslachten. Want grote dingen heeft aan mij gedaan Hij, Die machtig is, en heilig is Zijn naam. En Zijn barmhartigheid is van geslacht tot geslacht over degenen, die Hem vrezen. Hij heeft een krachtig werk gedaan door Zijn arm; Hij heeft ver-

[19] Lucas 1:42; lees verzen 39-56.

strooid de hoogmoedigen in de gedachten hunner harten. Hij heeft machtigen van de tronen afgetrokken, en nederigen heeft Hij verhoogd. Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld; en rijken heeft Hij ledig weggezonden. Hij heeft Israël, Zijn knecht, opgenomen, opdat Hij gedachtig ware der barmhartigheid. (Gelijk Hij gesproken heeft tot onze vaderen, namelijk tot Abraham, en zijn zaad) in eeuwigheid.'[20]

Maria en Jozef

Het bezoek duurde ongeveer drie maanden, waarna Maria naar Nazareth terugkeerde. Nu moest zij de werkelijke moeilijkheid van haar positie onder de ogen zien. In het huis van haar nicht had men haar begrepen; haar toestand had het getuigenis van Zacharias en Elizabet bevestigd, doch hoe zouden haar woorden in haar eigen huis worden ontvangen? En in 't bijzonder: hoe zou zij door haar verloofde worden beschouwd?[21] Een verloving was in die dagen in sommige opzichten even bindend als een huwelijksbelofte en kon slechts door een ceremoniële scheiding ongedaan worden gemaakt, zoals dat met een huwelijk het geval was; toch was een verloving niet meer dan een afspraak om te trouwen en geen huwelijk. Toen Jozef zijn aanstaande bruid na haar drie maanden lange afwezigheid begroette, was hij diep terneer geslagen over de tekenen van haar komend moederschap. Nu kon volgens de Joodse wet een verloving op een van de twee wijzen worden verbroken: door een verhoor en veroordeling in het openbaar of door onderhandse overeenkomst, bevestigd door een geschreven document, dat in het bijzijn van getuigen werd ondertekend. Jozef was een rechtvaardig man, een nauwgezet waarnemer van de wet, maar geen harde extremist; bovendien had hij Maria lief en wilde haar alle onnodige vernedering besparen, hoe zwaar hij zelf had te lijden. Ter wille van Maria schrok hij voor de gedachte aan openbaarheid terug en daarom besloot hij de verloving te verbreken met zo veel geheimhouding als de wet veroorloofde. Hij had het moeilijk en dacht veel aan wat in deze zaak zijn plicht was, doch 'ziet, de engel des Heren verscheen hem in de droom, zeggende: Jozef, gij zone Davids! wees niet bevreesd. Maria, uw vrouw, tot u te nemen; want hetgeen in haar ontvangen is, dat is uit den Heiligen Geest. En zij zal een Zoon baren, en gij zult Zijn naam heten Jezus; want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden'.[22]

Jozefs verlichting van gemoed was groot, en groot zijn vreugde in het besef dat de lang voorspelde komst van de Messias op handen was; de woorden van de profeten zouden worden vervuld; een maagd, en nog wel de enige in de wereld die hem het dierbaarste was, had ontvangen en zou op de juiste tijd die gezegende Zoon baren, Immanuël, wiens naam 'God met ons' betekent.[23]. De begroeting van de engel was van betekenis: 'Jozef, gij zone Davids', zo luidde deze. Het gebruik van die koninklijke naam moet voor

[20] Lucas 1:46-55.
[21] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[22] Matth. 1:20, 21; lees 18-25.
[23] Matth. 1:22-23; vgl. Jes. 7:14; zie ook 9:6.

Jozef hebben betekend dat hoewel hij van koninklijke afkomst was, zijn huwelijk met Maria geen schaduw op de status van zijn familie zou werpen. Jozef wachtte niet; om Maria de verzekering van alle mogelijke bescherming te geven en zijn volledig wettelijk recht als haar wettige beschermer te doen gelden, haastte hij zich met de voltrekking van het huwelijk en 'deed, gelijk de engel des Heren hem bevolen had, en heeft zijn vrouw tot zich genomen; en bekende haar niet, totdat zij dezen haar eerstgeboren Zoon gebaard had; en heette Zijn naam Jezus.'[24]

De hoop van de natie op een Messias, gebaseerd op belofte en profetie, had onder invloed van de rabbijnse leer met haar vele grillen en persoonlijke interpretaties[25], gegeven om de schijn van autoriteit aan de zijde van de uitleggers met hun kunstmatig gesteund prestige op te wekken, verwarring in de Joodse gemoederen gesticht. Toen was op bepaalde voorwaarden de nadruk van noodzakelijkheid gelegd, zelfs door de rabbijnen, en aan de hand van deze hoofdzaken zou de aanspraak van welke Jood ook, die beweerde de lang Verwachte te zijn, worden beoordeeld. Het was buiten kijf dat de Messias in de stam Juda geboren moest worden en van David moest afstammen en daardoor noodzakelijkerwijs ook van Abraham, door wiens nageslacht alle naties der aarde, volgens het verbond, gezegend zouden worden.[26]

In het Nieuwe Testament komen twee geslachtslijsten voor die de afstamming van Jezus heten weer te geven, de ene in het eerste hoofdstuk van Mattheüs, de tweede in het derde hoofdstuk van Lucas. Deze lijsten vertonen verscheidene in 't oog lopende tegenstrijdigheden, maar die zijn door het onderzoek van specialisten in de Joodse geslachtsrekening voldoende met elkander overeen gebracht. Hier zal geen gedetailleerde analyse van de zaak worden ondernomen, doch er moet wel worden bedacht dat het eenstemmig oordeel van de onderzoekers is dat de lijst van Mattheüs de koninklijke afstamming behelst en de orde van opvolging onder de wettige pretendenten voor de troon van David vaststelt, terwijl de lijst van Lucas een persoonlijke stamboom geeft, die de afstamming van David toont, zonder zich te houden aan de lijn van wettige troonopvolgers wegens eerstgeboorterecht of nauwe bloedverwantschap.[27] De lijst van Lucas echter wordt door velen voor de stamboom van Maria gehouden, terwijl men die van Mattheüs als die van Jozef beschouwt. Het zeer belangrijke feit dat wij voor ogen moeten houden is dat het Kind, door Gabriël aan Maria, de maagdelijke bruid van Jozef, beloofd, in de koninklijke lijn zou worden geboren. Een persoonlijke geslachtslijst van Jozef was in hoofdzaak ook die van Maria, want zij waren neef en nicht. Mattheüs noemt Jozef de zoon van Jakob en Lucas noemt hem de zoon van Heli. Maar Jakob en Heli waren broers en het schijnt dat een van de twee de vader van Jozef was en de andere de vader van Maria en dus de schoonvader van Jozef. Dat Maria van David afstamde, wordt op vele schriftuurplaatsen gezegd, want daar Jezus uit Maria moest worden geboren

[24] Matth. 1:24, 25.
[25] 2 Petrus 1:20.
[26] Gen. 12:3; 18:18; 26:4; vgl. Hand. 3:25; Gal. 3:8.
[27] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

en toch niet door Jozef was verwekt, die voor de vader doorging en volgens de Joodse wet de wettige vader was, werd het bloed van Davids nageslacht alleen door Maria aan het lichaam van Jezus gegeven. Onze Heer, hoewel meermalen aangesproken als Zoon van David, wees nooit de titel van de hand, maar aanvaardde die als rechtmatig van toepassing op Hemzelf.[28] Een apostolisch getuigenis bevestigt positief de koninklijke afstamming van Christus in aardse linie, zoals Paulus, de geleerde Farizeeër zegt: 'Van Zijn Zoon, (Die geworden is uit het zaad van David, naar het Vlees)', en verder: 'Houd in gedachtenis, dat Jezus Christus uit de doden is opgewekt, Welke is uit den zade Davids'.[29] In geen van de vervolgingen, door Zijn onverzoenlijke haters ingezet, in geen enkele valse beschuldiging die tegen Hem werd ingebracht, in geen enkele aanklacht wegens heiligschennis en godslastering, op Zijn erkenning van het Messiasschap als het zijne gegrond, wordt zelfs een spoor van enige insinuatie gevonden dat Hij de Christus niet kon zijn door ongeschiktheid vanwege zijn afstamming. Geslachtslijsten werden door de Joden vóór, gedurende en na de tijd van Christus ijverig bijgehouden; feitelijk bestond hun nationale geschiedenis grotendeels daaruit en elke mogelijkheid om de Christus te verloochenen wegens een onbevestigde afstamming zou door de opdringerige Farizeeër, de knappe schriftgeleerde, de hooghartige rabbijn en de aristocratische Sadduceeër ten volle zijn uitgebuit.

Ten tijde van de geboorte van de Zaligmaker werd Israël door vreemde monarchen geregeerd. De rechten van de koninklijke Davidische familie werden niet erkend en de Joodse overheid werd door Rome aangesteld. Indien Juda een vrije en onafhankelijke natie was geweest, geregeerd door een rechthebbend vorst, dan zou Jozef de timmerman haar gekroonde koning zijn geweest, en zijn wettige troonopvolger Jezus van Nazareth, de Koning der Joden.

Gabriël kondigde aan Maria de Zoon van David aan, op wiens komst de hoop van Israël in vast vertrouwen was gevestigd. Deze, aldus aangekondigd, was Emmanuël, namelijk God die met Zijn volk op aarde zou wonen, de Verlosser der wereld, Jezus Christus.[30]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 7

1. JOHANNES DE DOPER VOOR EEN NAZIREEËR GEHOUDEN. - De instructie van de engel Gabriël aan Zacharias dat de beloofde zoon, Johannes, 'noch wijn noch sterken drank' mocht drinken, en dat Johannes, volwassen geworden, in de woestijn woonde en voorts dat hij gewoon was ruwe kleding te dragen, hebben bijbelspecialisten en -uitleggers er toe gebracht aan te nemen dat hij 'zijn leven lang een Nazireeër' was. Men moet evenwel niet vergeten dat Johannes de Doper nergens in de voorhanden zijnde schrift bepaald een Nazireeër wordt genoemd. Een Nazireeër, welke naam *toegewijd* of *afgezonderd* betekent, was iemand die door een persoonlijke, plechtige belofte of door een

[28] Voor voorbeelden zie Matth. 9:27; 15:22; 21:9; 20:30, 31, ter vergelijking met Lucas 18:38, 39.
[29] Rom. 1:3; 2 Tim. 2:8; zie ook Hand. 2:30; 13:23; vgl. Psa. 132:11; zie ook Lucas 1:32.
[30] Matth. 1:23.

die door zijn ouders was afgelegd, voor een speciaal werk of een speciale levensloop was bestemd, waarbij zelfverloochening te pas kwam. (Zie blz. 52) *Smith's Comp. Dict. of the Bibel* zegt: 'In de Pentateuch wordt niet over Nazireeërs voor het leven gesproken; doch wel worden regelen voor de belofte van een Nazireeër gedurende de dagen van zijn Nazireeërschap gegeven (Num. 6:1, 2). De Nazireeër was gedurende de tijd zijner toewijding verplicht zich van wijn, druiven en van ieder voortbrengsel van de wijnstok en van alle sterke drank te onthouden. Het was hem verboden het haar van zijn hoofd te knippen of een dood lichaam te naderen, zelfs niet dat van zijn naaste bloedverwant'. Het enige voorbeeld van een Nazireeër voor het leven is dat van Simson, wiens moeder zich aan de regels van het Nazireeërschap vóór zijn geboorte moest onderwerpen; en het kind moest voor God een Nazireeër van zijn geboorte af zijn (Richteren 13:3-7, 14). Volgens de striktheid van zijn levenswandel met al de persoonlijke discipline die van Nazireeërs wordt vereist, verdient Johannes de Doper alle lof, of hij nu door eigen belofte of door beloften van zijn ouders of in 't geheel niet was gebonden.

2. BESNIJDENIS, ofschoon niet uitsluitend een Hebreeuws of Israëlietisch gebruik, werd 't door de openbaring van God aan Abraham tot een bepaald vereiste gemaakt als teken van het verbond tussen Jehova en de patriarch. (Gen. 17:9-14.) Dit verbond werd gesloten en hield de vestiging in van Abrahams nakomelingschap als een grote natie, waarbij tevens werd gezorgd dat door zijn afstammelingen alle naties der aarde gezegend zouden worden (Gen. 22:18) - een belofte die, naar gebleken is, betekende dat in dat geslacht de Messias zou worden geboren. De besnijdenis was een bindende voorwaarde en de toepassing ervan werd een nationaal kenmerk. Acht dagen na de geboorte moest elk lid van het mannelijk geslacht worden besneden (Gen. 17:12; Lev. 12:3). Wat de leeftijd betreft was de eis zo streng, dat wanneer de achtste dag op een Sabbat viel, de ritus toch op die dag moest plaats hebben. (Joh. 7:22, 23). Alle mannelijke slaven moesten worden besneden (Gen. 17:12, 13) en zelfs vreemdelingen die onder de Hebreeërs verbleven en met hen aan het Paasfeest wensten deel te nemen, moesten zich aan het voorschrift onderwerpen (Exo. 12:48). Aan de *Standard Bible Dictionary* ontlenen wij het volgende: De ceremonie duidde op het wegwerpen van onreinheid ter voorbereiding tot de intrede in de voorrechten van het lidmaatschap in Israël. In het Nieuwe Testament, met zijn vervanging van de nadruk op het uiterlijke en vormelijke door die op de innerlijke en geestelijke zijde der dingen, werd eerst verklaard dat het voor bekeerde niet-Joden onnodig was dat zij werden besneden (Hand. 15:28), en later werd de ritus zelfs voor Joodse Christenen opgeheven.' Het werd gewoonte een kind een naam te geven wanneer het werd besneden, zoals dit met Johannes, de zoon van Zacharias, het geval was (Lucas 1:59).

3. ZACHARIAS' BEZOEKING. - Het teken waar Zacharias om had gevraagd, werd door de engel aldus gegeven: 'Zie, gij zult zwijgen, en niet kunnen spreken, tot op den dag, dat deze dingen geschied zullen zijn, om dies wil, dat gij mijn woorden niet geloofd hebt, welke vervuld zullen worden op hun tijd.' (Lucas 1:20). Uit het geschrevene over de besnijdenis en het geven van de naam Johannes aan de jongen, hebben sommigen geconcludeerd dat de getroffen vader ook doof was, daar het gezelschap zijn vader wenkte, 'hoe hij wilde, dat hij genaamd zou worden' (vers 62).

4. EEN JOODSE VERLOVING. - De huwelijksbelofte, of verloving, heeft men in de Joodse wet altijd als heilig en bindend beschouwd. In zekere zin was zij even bindend als een huwelijksverbond, ofschoon zij geen van de bijzondere huwelijksrechten kon doen gelden. De volgende korte verklaringen zijn aan Geiki's *Life and Words of Christ*, dl. 1, pag. 99, ontleend: 'Onder de Joden van Maria's dagen was zij zelfs meer dan een werkelijke verloving (dan zij later werd). De verloving werd formeel met feestelijkheden ten huize van de bruid gevierd, onder een tent of baldakijn, voor dat doel opgezet. Het werd 'het heilig maken' genoemd, daar de bruid voor haar echtgenoot voortaan heilig was in de striktste zin. Om het rechtsgeldig te maken gaf de bruidegom zijn verloofde een geldstuk of iets van gelijke waarde, in tegenwoordigheid van getuigen met de

woorden: 'Zie, gij zijt met mij verloofd'. Of hij schreef een vormelijke brief met ongeveer dezelfde woorden en met de naam van het meisje, en dit schrijven werd op dezelfde manier, in 't bijzijn van getuigen, aan haar overhandigd.'

5. DE STAMBOMEN VAN JOZEF EN MARIA. - 'Het is nu bijna zeker dat de stambomen in beide Evangeliën stambomen van Jozef zijn, die, als wij op vroegere overleveringen omtrent hun bloedverwantschap kunnen vertrouwen, ook de stamboom van Maria bevatten. De Davidische afstamming van Maria blijkt uit Hand. 2:30; 13:23; Rom. 1:3; Lucas 1:32 enz. Mattheüs geeft de wettige afstamming van Jozef langs de oudere en koninklijke lijn, als erfgenaam van de troon van David; Lucas geeft de natuurlijke afstamming. Zo was de werkelijke vader van Salathiël erfgenaam van het huis van Nathan, maar de kinderloze Jechonias (Jer. 22:30) was de laatste rechtstreekse vertegenwoordiger van de oudere koninklijke lijn. Het weglaten van sommige onduidelijke namen en de symmetrische indeling in tiendelige ruitjes was bij de Joden gewoonte. Het is niet te veel gezegd dat na het werk van Mill (*On the Mythical Interpretation of the Gospels*, pag. 147-217) en Lord A. C. Hervey (*On the Genealogies of Our Lord*, 1853) nauwelijks enige moeilijkheid bij het doen overeenstemmen van de schijnbare verschillen overblijft. En zo blijken in deze, als in vele andere gevallen, de afwijkingen die uiterst onverenigbaar en hoogst fataal voor de historische juistheid van de vier evangeliën schijnen, bij nader en met meer geduld gehouden onderzoek nieuwe bewijzen te zijn dat zij niet alleen geheel onafhankelijk, doch ook geheel betrouwbaar zijn.' - Farrar, *Life of Christ*, pag. 27, aantekening.

De schrijver van het artikel 'Genealogy of Jesus Christ' in Smith's *Bible Dict.* zegt: 'Het Nieuwe Testament geeft ons de stamboom van slechts één persoon, onze Zaligmaker (Matth. 1; Lucas 3) . . . De volgende stellingen verklaren de juiste constructie van deze stambomen (aldus Lord A. C. Hervey): 1. Zij zijn allebei de stambomen van Jozef, dat wil zeggen van Jezus Christus, als de vermeende en wettige zoon van Jozef en Maria. 2. De stamboom van Mattheüs is, volgens Grotius, die van Jozef, als wettige troonopvolger van David. Die van Lucas is Jozefs eigen stamboom, die zijn ware geboorte als Davids zoon aangeeft en derhalve toont waarom hij erfgenaam van de kroon van Salomo was. Het simpele feit dat de ene evangelist die stamboom geeft, welke de opeenvolgende erfgenamen van Davids en Salomo's troon bevat, terwijl de andere de voorouders vermeldt van hem die de erfgenaam was, verklaart alle afwijkingen van de twee stambomen, hun overeenkomsten zowel als hun verschillen, en de omstandigheid dat er in totaal twee zijn. 3. Maria, de moeder van Jezus, was waarschijnlijk de dochter van Jacob, en een volle nicht van haar echtgenoot Jozef.' Een waardevolle bijdrage aan de literatuur over dit onderwerp staat in de *Journal of the Transactions of the Victoria Institute, or Philosophical Society of Great Britain*, 1912, dl. 44, pag. 9-36, onder het hoofd: 'The Genealogies of our Lord', door Mrs. A. S. Lewis, en besprekingen dienaangaande door vele geleerden van naam. De schrijfster, Mrs. Lewis, is een autoriteit op het gebied van Syrische manuscripten en een van de twee vrouwen, die in 1892 in de bibliotheek van het St. Catherineklooster op de berg Sinaï het tweemaal beschreven Syrische manuscript van de vier evangeliën ontdekte. De begaafde schrijfster houdt het er voor dat de lijst van Mattheüs de koninklijke afstamming van Jozef weergeeft en dat de genealogische lijst van Lucas de even koninklijke afstamming van Maria bewijst. Mrs. Lewis zegt: 'Het manuscript van de Sinaï zegt ons ook dat Jozef en Maria naar Bethlehem gingen, om daar te worden ingeschreven, omdat zij beiden uit het huis van David waren en van hem afstamden.'

Canon Girdlestone zegt in zijn bespreking van het artikel met stellige nadruk op Maria's status als prinses van vorstelijke bloede door haar afstamming van David: 'Toen de engel aan Maria de geboorte van het heilige Kind voorzegde, zeide hij: 'De Here God zal Hem de troon van Zijn vader David geven'. Nu, indien Jozef, haar verloofde, de enige afstammeling van David was, zou Maria hebben geantwoord: 'Ik ben nog niet met Jozef getrouwd', daarentegen antwoordde zij eenvoudig: 'Ik ben een ongehuwde vrouw', waarmede zij te kennen gaf: als ik getrouwd was, zou ik mijn koninklijk bloed aan een zoon kunnen geven, daar ik van David afstam, maar hoe kan ik een koninklijke zoon hebben in mijn maagdelijke staat?'

Na een korte bespreking van de Joodse wet de adoptie betreffende, waarin was vastgelegd dat indien een man zijn aangenomen zoon een handwerk leert, de zoon hierdoor in alle rechten van het erfgenaamschap wordt bevestigd, voegt Canon Girdlestone er aan toe: 'Indien de kroon van David aan zijn opvolger in de tijd van Herodes ware toegewezen, zou die op het hoofd van Jozef zijn geplaatst. En wie zou de wettige opvolger van Jozef zijn geweest? Jezus van Nazareth zou dan de Koning der Joden zijn geweest. De titel aan het kruis sprak de waarheid. God had Hem verwekt voor het huis van David.'

6. HET BINNENSTE HEILIGDOM VAN DE TEMPEL. - Het Allerheiligste in de Tempel van Herodes behield de vorm en de afmetingen van het Orakel in de Tempel van Salomo. Daarom was het een kubus; elke hoofdafmeting bedroeg twintig ellen. Tussen dit en de Heilige Plaats hing een dubbele voorhang van de fijnste stof, rijk geborduurd. De buitenste van de twee voorhangen was aan de noordzijde open, de binnenste aan de zuidzijde, zodat de hoge priester die eens in het jaar op de bestemde tijd binnen kwam, door de voorhangen kon gaan zonder het Allerheiligste zichtbaar te maken. De heilige kamer was leeg, op een grote steen na, waarop de hoge priester op de Verzoendag het offerbloed sprenkelde. Deze steen nam de plaats in van de Ark en deszelfs Verzoendeksel. Buiten de voorhang, in de Heilige Plaats, stonden het reukaltaar, de zevenarmige kandelaar en de tafel voor de toonbroden. - *The House of the Lord,* pag. 59.

HOOFDSTUK 8

HET KIND VAN BETHLEHEM

DE GEBOORTE VAN JEZUS

Met dezelfde beslistheid waarmede de profetieën werden geuit, die verklaarden dat de Messias in het geslacht van David zou worden geboren, zijn de voorspellingen gedaan omtrent de plaats van Zijn geboorte: Bethlehem, een stadje in Judea. Onder de priesters, schriftgeleerden of rabbijnen schijnt geen verschil van mening over deze zaak te hebben bestaan, noch vóór, noch sedert die belangrijke gebeurtenis. Bethlehem, hoewel klein en voor handel en verkeer van weinig belang, lag de Joden na aan het hart, omdat het de geboorteplaats van David en van de verwachte Messias was. Maria en Jozef woonden in Nazareth, in Galilea, ver van Bethlehem in Judea, en in de tijd waarvan wij nu spreken, kwam het moederschap van de Maagd snel nabij.

Te dien tijde ging een bevelschrift uit van Rome, inhoudende dat de mensen in alle koninkrijken en provincies die aan het keizerrijk schatplichtig waren, belasting werd opgelegd. De oproep was van algemene strekking en bepaalde 'dat de gehele wereld beschreven zou worden'.[1] De heffing, daarin genoemd, kan eigenlijk als een inschrijving worden opgevat[2], of een registratie, die tevens een volkstelling van Romeinse onderdanen bewerkstelligde, welke als basis voor de vaststelling van de belasting voor de verschillende volken diende. Deze bijzondere volkstelling was de tweede van drie zulke algemene registraties die door de geschiedschrijvers als met tussenpozen van ongeveer twintig jaren plaatshebbend, worden vermeld. Indien de volkstelling volgens de gebruikelijke Romeinse methode was gehouden, zou iedereen in de plaats van zijn inwoning zijn ingeschreven, doch naar Joodse gewoonte, die door de Romeinse wet werd geëerbiedigd, was het noodzakelijk dat de inschrijving geschiedde in de steden, waarvan de respectievelijke families beweerden dat deze de woonplaatsen van hun voorouders waren. Of nu ieder gezin streng verplicht was zich in de stad van zijn voorouders te laten inschrijven, is voor ons van minder belang; een feit is dat Jozef en Maria naar Bethlehem, de stad van David, gingen om volgens het keizerlijk decreet te worden geregistreerd.[3]

Het stadje was te dien tijde overvol, zeer waarschijnlijk van de menigte die, aan het zelfde bevel gehoor gevend, daarheen was gegaan. Het gevolg hiervan was dat Jozef en Maria het dringend gewenste gerief niet konden vinden en met een geïmproviseerd onderdak genoegen moesten nemen, zoals talloze reizigers eerder en ontelbare anderen sinds dien in die streek en elders hadden gedaan. Het is niet redelijk aan te nemen dat deze omstandigheid een

[1] Lucas 2:1; zie ook verzen 2-4. Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[2] Kanttekening, Oxford en Bagster Bijbels.
[3] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

bewijs van uiterste armoede was; ongetwijfeld veroorzaakte zij ongemak, maar er bestaat geen zekerheid van veel benardheid of lijden.[4] Het was in deze situatie dat de maagd Maria het leven schonk aan haar eerstgeborene, de Zoon des Allerhoogsten, de Eniggeborene van de Eeuwige Vader, Jezus de Christus. Van de bijkomende omstandigheden zijn ons slechts weinig details gegeven. Wij weten niet hoe spoedig de geboorte na de aankomst van Maria en haar echtgenoot in Bethlehem plaats had. Het kan de bedoeling van de evangelist die de gebeurtenis beschreef, zijn geweest, zo weinig over zaken van louter menselijk belang te spreken als met de vermelding van het feit was overeen te brengen, opdat de voornaamste waarheid niet door onbelangrijke bijkomstigheden zou worden verborgen of overschaduwd. In de Heilige Schrift lezen wij omtrent de werkelijke geboorte alleen maar dit: 'En het geschiedde, als zij daar waren, dat de dagen vervuld werden, dat zij baren zoude. En zij baarde haar eerstgeboren Zoon, en wond Hem in doeken, en legde Hem neder in de kribbe, omdat voor henlieden geen plaats was in de herberg'.[5] In levendig contrast met de eenvoud en beknoptheid van het schriftuurlijk verslag en zijn gebrek aan bijbehorende details is de hoeveelheid van omstandigheden, door menselijke verbeelding voortgebracht. Vele daarvan missen alle steun van gezaghebbende kroniekschrijvers en zijn in menig opzicht eenvoudig onbestaanbaar en onwaar. Het wordt aan de voorzichtigheid en wijsheid overgelaten om scheiding te maken en de verklaringen, waarvan de echtheid vaststaat in zulk een belangrijke zaak, duidelijk afgezonderd te houden van de hersenschimmige uitleggingen van historici, theologen en schrijvers van verdichtsels, maar ook van de emotionele rhapsodieën van dichters en van de artistieke fantasieën in steen of verf.

Van haar begin af was Bethlehem de woonplaats van herders en landbouwers. Het is dan ook volkomen in de lijn met wat wij van de stad en haar omgeving weten dat ten tijde van de geboorte van de Messias, die in de lente viel, dag en nacht kudden in het veld waren, onder de hoede van hun bewakers. Aan enige van deze nederige schaapherders werd de eerste aankondiging gedaan dat de Heiland was geboren. De eenvoudige mededeling luidt aldus: 'En er waren herders in diezelfde landstreek, zich houdende in het veld, en hielden de nachtwacht over hun kudde. En ziet, een engel des Heren stond bij hen, en de heerlijkheid des Heeren omscheen hen, en zij vreesden met grote vreze. En de engel zeide tot hen: Vreest niet, want ziet, ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke wezen zal; namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad Davids. En dit zal u het teken zijn: gij zult het Kindeken vinden in doeken gewonden, en liggende in de kribbe. En van stonde aan was er met den engel een menigte des hemelsen heirlegers, prijzende God en zeggende: Ere zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen.'[6]

Mededelingen van zulk een grote belangrijkheid waren tot dusver nimmer door een engel gedaan of door een mens ontvangen - goede tijdingen van

[4] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[5] Lucas 2:6, 7.
[6] Lucas 2:8-14.

grote vreugde, aan slechts enkelen van de nederigsten op aarde gegeven, doch bestemd om onder alle mensen te worden verspreid. Er is een verheven grootheid in het schouwspel, want de tijding is van God afkomstig en de climax is zodanig dat die door de mens niet kon zijn bedacht - de plotselinge verschijning van een grote schare engelen, voor het menselijk gehoor duidelijk de kortste, meest logische en volmaakste van alle liederen zingend die ooit door een koor van stervelingen of geesten werd gezongen. Welk een volmaaktheid om naar te verlangen - Vrede op aarde! Maar hoe zou die kunnen komen anders dan door welwillendheid jegens elkander te handhaven? En met welke middelen kan het ere zij God in de hoogste hemelen beter verwezenlijkt worden?

De gelovige en eenvoudige schaapherders hadden niet om een teken of om bevestiging gevraagd; zij geloofden de hemelse boodschap onvoorwaardelijk; niettemin had de engel hun gegeven wat hij een teken noemde, om hen bij hun zoeken te helpen. Zij wachtten niet, maar gingen haastig heen, want zij geloofden, neen meer: zij wisten en dit was de geest van hun besluit: 'Laat ons dan heengaan naar Bethlehem, en laat ons zien het woord, dat er geschied is, hetwelk de Heere ons heeft verkondigd.[7] Zij vonden het Kind in de kribbe, en ook de moeder en Jozef waren er. Na te hebben gezien, gingen zij heen en getuigden van de waarheid met betrekking tot het Kind. Zij keerden naar hun kudden terug, God verheerlijkende en lovende voor alles wat zij hadden gehoord en gezien.

De schijnbaar terloops geuite opmerking van Lucas: 'Doch Maria bewaarde deze woorden alle te zamen, overleggende die in haar hart', heeft een diepe betekenis, even diep als de aandoenlijkheid die wij daarin wel moeten voelen.[8] Blijkbaar had zich de grote waarheid betreffende de persoonlijkheid en de zending van haar goddelijke Zoon nog niet ten volle voor haar verstand ontvouwd. De gehele loop der gebeurtenissen, van de begroeting door Gabriël af tot aan het eerbiedige getuigenis van de herders omtrent de verkondigende engel en de hemelse engelenschaar, was voor die vlekkeloze moeder en echtgenote grotendeels een mysterie.

De voorschriften van de wet stipt nageleefd

Het Kind werd als Jood geboren; de moeder was een Jodin en de vermeende en wettige vader, Jozef, was een Jood. De ware ouders van het Kind waren slechts weinigen bekend, te dien tijde misschien aan niemand behalve Maria, Jozef en mogelijk aan Elizabet en Zacharias. Toen Hij opgroeide werd hij door het volk voor de zoon van Jozef gehouden.[9] De wettelijke voorschriften werden in alle zaken, het Kind betreffend, nauwkeurig opgevolgd. Toen het acht dagen oud was, werd het besneden, gelijk van ieder mannelijk kind, geboren in Israël[10], werd vereist; tegelijkertijd ontving Hij als aardse gift de

[7] Lucas 2:15.
[8] Lucas 2:19.
[9] Lucas 4:22; Matth. 13:55; Marcus 6:3.
[10] Gen. 17:12, 13; Lev. 12:3; vgl. 7:22. Blz. 67, aant. 2.

naam die bij de aankondiging was voorgeschreven. Hij werd Jezus genoemd, hetgeen Zaligmaker betekent; de naam kwam Hem rechtens toe want Hij was gekomen om de mensen van hun zonden te redden.[11]

Een gedeelte van de wet die door Mozes aan de Israëlieten in de wildernis was gegeven en door de eeuwen heen van kracht bleef, had betrekking op de handelwijze die voor vrouwen na de bevalling was voorgeschreven.[12] Ter voldoening daaraan bleef Maria na de geboorte van haar Zoon veertig dagen in afzondering; daarna droegen zij en haar echtgenoot het Kind aan de Here op, zoals voor de mannelijke eerstgeborene in ieder gezin was vereist. Het is natuurlijk onmogelijk dat dergelijke vertoningen alle in de tempel plaats gehad konden hebben, want vele Joden woonden op grote afstand van Jeruzalem; het was echter regel dat ouders hun kinderen in de tempel toonden wanneer dat mogelijk was.

Jezus werd op 6 à 8 kilometer afstand van Jeruzalem geboren; hij werd dus naar de tempel gebracht voor het ceremonieel van ontheffing van het voorschrift betreffende de eerstgeborene van alle Israëlieten, behalve de Levieten. Men zal zich herinneren dat de kinderen Israëls uit de Egyptische slavernij werden verlost, hetwelk gepaard ging met tekenen en wonderen. Wegens Farao's herhaalde weigering het volk te laten gaan, werden de Egyptenaren met plagen bezocht; een van die was de dood van de eerstgeborenen in het gehele land, behalve die van het volk Israël. Ter herinnering aan dit machtsvertoon werd van de Israëlieten vereist dat zij hun eerstgeboren zoons aan de dienst van het heiligdom zouden toewijden.[13] Vervolgens bepaalde de Here dat alle mannelijke leden van de stam Levi voor deze speciale dienst toegewijd moesten worden in plaats van de eerstgeborene in iedere stam; niettemin werd de oudste zoon toch opgeëist als in 't bijzonder des Heren eigen en moest deze formeel van de oude dienstplicht worden ontheven door het betalen van een losprijs.[14]

Ten aanzien van de reinigingsceremonie werd van iedere moeder verlangd dat zij een éénjarig lam als brandoffer gaf, en een jonge duif als offer voor zonden. Voor het geval dat een vrouw niet in staat was een lam te geven, mocht ook een paar duiven worden aangeboden. Wij vernemen dat Jozef en Maria in hun nederige toestand het minst kostbare offer brachten: twee duiven in plaats van een vogel en een lam.

Onder de rechtvaardige en devote Israëlieten waren er die ondanks traditie, rabbinisme en priesterbedrog, nog met geïnspireerd vertrouwen geduldig de vertroosting van Israël verbeidden.[15] Een van hen was Simeon die te Jeruzalem woonde. Door de macht van de Heilige Geest had hij de belofte gekregen dat hij niet zou sterven voordat hij Christus op aarde had gezien. Door de Geest gedrongen ging hij naar de tempel op de dag dat Jezus daar gebracht was, en herkende in het Kind de beloofde Messias. Toen hij

[11] Lucas 2:21; vgl. 1:31; Matth. 1:21, 25.
[12] Lev. hoofdst. 12.
[13] Exo. 12:29; 13:2, 12; 22:29, 30.
[14] Num. 8:15-18; 18:15, 16.
[15] Lucas 2:25; zie ook vers 38; Marcus 15:43; vgl. Psa. 40:1.

zich realiseerde dat de hoop van zijn leven een heerlijke vervulling had gekregen, hief hij het Kind eerbiedig in zijn armen en, met de eenvoudige doch onvergankelijke welsprekendheid die van God komt, uitte hij deze verheven smeekbede, waarin dankzegging, berusting en lof zo rijkelijk met elkander vermengd zijn:

'Nu laat Gij, Heere! Uw dienstknecht gaan in vrede naar Uw woord; want mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien, Die Gij bereid hebt voor het aangezicht van al de volken: Een Licht tot verlichting der heidenen, en tot heerlijkheid van Uw volk Israël'.[16]

Daarna, onder de geest van profetie, sprak Simeon van de grootheid van de zending van het Kind, en van de zielsangst die de moeder om Zijnentwil te dragen zou krijgen, die als een zwaard door haar ziel zou gaan. Het getuigenis door de Geest van de goddelijkheid van Jezus beperkte zich niet tot een man. Er was toen ook in de tempel een godvrezende vrouw van hoge leeftijd, Anna, een profetes die zich uitsluitend aan tempeldienst wijdde. Ook zij, door God geïnspireerd, herkende de Verlosser en getuigde van Hem tot allen die bij haar waren. Jozef en Maria verwonderden zich beide over hetgeen van het Kind gesproken was; schijnbaar konden zij nog niet de majesteit begrijpen van Hem die tot hen was gekomen door zulk een wonderbare ontvangenis en geboorte.

Wijzen zoeken de koning

Enige tijd na het tonen van Jezus in de tempel, hoe lang daarna weten wij niet; misschien slechts enkele dagen, mogelijk ook weken of zelfs maanden, was Herodes, de koning van Judea, evenals de inwoners van Jeruzalem in 't algemeen, ernstig verontrust over het bericht dat een Kind was geboren, wiens geboorte was geprofeteerd en dat bestemd was Koning der Joden te worden.

Herodes was ogenschijnlijk een aanhanger van de godsdienst van Juda, ofschoon door geboorte een Idumeeër, door afstamming een Edomiet of wel een nakomeling van Ezau, die allen door de Joden werden gehaat, en van alle Edomieten was er geen dieper veracht dan koning Herodes. Hij was tyranniek en genadeloos en spaarde vriend noch vijand die verdacht werd een mogelijke hinderpaal voor zijn eerzuchtige plannen te zijn. Hij had zijn vrouw en verscheidene van zijn zoons, alsmede andere bloedverwanten, wreedaardig doen vermoorden en bijna alle leden van de grote nationale raad, het Sanhedrin, waren door hem ter dood gebracht. Zijn regering was er een van weerzinwekkende wreedheid en teugelloze onderdrukking. Alleen wanneer hij gevaar liep een opstand te ontketenen of vreesde zich het ongenoegen van zijn keizerlijke meester, de keizer van Rome, op de hals te halen, zag hij van een onderneming af.[17] De geruchten omtrent de geboorte van

[16] Lucas 2:29-32. Deze verzen staan bekend in de Christelijke verzameling van gezangen als de Nunc Dimittis. Deze naam heeft betrekking op de eerste twee woorden van de Latijnse versie.
[17] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.

Jezus bereikten Herodes op deze wijze: Er kwamen van verre zekere mannen naar Jeruzalem, wijzen werden zij genoemd, en zij vroegen: 'Waar is de geboren Koning der Joden? want wij hebben gezien Zijn ster in het Oosten, en zijn gekomen om Hem te aanbidden.' [18] Herodes ontbood 'al de overpriesters en Schriftgeleerden des volks', en vroeg hun waar, volgens de profeten, Christus geboren zou worden. Zij antwoordden hem: 'Te Bethlehem, in Judea gelegen, want alzo is geschreven door den profeet: En gij Bethlehem, gij land Juda! zijt geenszins de minste onder de vorsten van Juda; want uit u zal de Leidsman voortkomen, Die Mijn volk Israël weiden zal.' [19]

Herodes liet in 't geheim de wijze mannen bij zich komen en vroeg hun naar de bron van hun inlichting, en in 't bijzonder naar de tijd waarop de ster, waaraan zij zo veel betekenis hechtten, was verschenen. Toen zond hij hen naar Bethlehem, zeggende: 'Reist heen, en onderzoekt naarstiglijk naar dat Kindeken, en als gij Het zult gevonden hebben, boodschapt het mij, opdat ik ook kome en Datzelve aanbidde.'

Toen de mannen Jeruzalem verlieten en het laatste gedeelte van hun reis, die met vragen en zoeken gepaard was gegaan, aflegden, waren zij buitengewoon verheugd, want de nieuwe ster die zij in het oosten hadden gezien, was opnieuw zichtbaar. Zij vonden het huis waar Maria met haar echtgenoot en Kind woonde, en toen zij het koninklijke Kind gewaar werden, vielen zij neer en 'hebben zij Hetzelve aangebeden; en hun schatten opengedaan hebbende, brachten zij Hem geschenken: goud, en wierook, en mirre.' [20]

Na aldus het doel van hun pelgrimstocht op glorierijke wijze te hebben bereikt, maakten deze devote en geleerde reizigers zich gereed naar huis terug te keren, met de bedoeling zich in Jeruzalem op te houden om de koning melding te doen, zoals hij had verzocht, doch 'door Goddelijke openbaring vermaand zijnde in den droom, dat zij niet zouden wederkeren tot Herodes, vertrokken zij door een anderen weg weder naar hun land.' [21]

Over het bezoek van de magiërs, of wijzen, die aldus het kind Jezus zochten en vonden, is veel geschreven dat onmogelijk door schriftuurlijk gezag kan worden gedekt. Het is een feit dat wij niet weten tot welk land, welke natie of stam zij behoorden; wij weten zelfs niet hoe groot hun aantal was, ofschoon een niet bekrachtigde overlevering van 'de drie wijzen' spreekt en hun zelfs namen geeft, terwijl de Schrift, het enige juiste verslag dat wij hebben, hen naamloos laat. Het kunnen er slechts twee zijn geweest of vele. Er zijn pogingen gedaan om de ster, welker verschijning aan de oostelijke hemel de magiërs had doen weten dat de Koning geboren was, te identificeren, doch de sterrekunde verschaft niet voldoende uitkomst. De vermelde verschijning van de ster is door zowel vroegere als tegenwoordige uitleggers in verband gebracht met de profetie van Bileam die, hoewel geen Israëliet, Israël had gezegend en onder goddelijke inspiratie had voorspeld: 'Er zal een

[18] Matth. 2:2; lees 1-10.
[19] Matth. 2:5, 6; vgl. Micha 5:2; Joh. 7:42.
[20] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[21] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

ster voortgaan uit Jacob, en er zal een scepter uit Israël opkomen'.[22] Bovendien was de verschijning van een nieuwe ster, zoals reeds is aangetoond, een voorspeld teken dat onder de mensen van de westelijke wereld als een getuigenis van de geboorte van de Messias werd erkend.'[23]

De vlucht naar Egypte

De snoodheid van Herodes om de magiërs te zeggen dat zij terug moesten keren en hem vertellen waar het koninklijke Kind te vinden was, en zijn leugen dat hij Het ook wilde aanbidden, terwijl hij zich had voorgenomen het Kind van het leven te beroven, werd doorkruist door de goddelijke waarschuwing aan de wijzen, zoals reeds werd gezegd. Na hun vertrek verscheen de engel des Heren aan Jozef en zeide: 'Sta op, en neem tot u het Kindeken en Zijn moeder, en vlied in Egypte, en wees aldaar, totdat ik het u zeggen zal; want Herodes zal het Kindeken zoeken, om Hetzelve te doden'.[24] Dit bevel opvolgend, nam Jozef Maria en haar Kind en ging in de nacht op reis naar Egypte, en daar verbleef het gezin totdat het van Godswege opdracht kreeg om terug te keren. Toen het de koning duidelijk was geworden dat de wijzen zijn instructies hadden genegeerd, was hij hevig vertoornd, en de tijd schattend waarin op z'n vroegst de geboorte volgens de verklaring van de magiërs over de verschijning van de ster kon hebben plaats gevonden, beval hij meedogenloos de slachting van 'al de kinderen, die binnen Bethlehem, en in al deszelfs landpalen waren, van twee jaar oud en daaronder'.[25] In deze slachting van de onschuldigen zag de evangelist een vervulling van Jeremia's droeve weergeving van het woord des Heren, zes eeuwen vroeger geuit en gezet in de verleden tijd, alsof alles toen reeds was geschied: 'Een stem is in Rama gehoord, geklaag, geween en veel gekerm, Rachel beweende haar kinderen, en wilde niet vertroost wezen, omdat zij niet zijn!'[26]

De geboorte van Jezus aan de Nephieten bekend gemaakt

Zoals hiervoor is aangetoond, hadden de profeten van het westelijk halfrond met grote duidelijkheid de komst van de Heer op aarde voorzegd, en in 't bijzonder de tijd, de plaats en de omstandigheden van Zijn geboorte genoemd.[27] Toen de tijd naderde, werden de mensen door tegenstrijdige meningen omtrent de betrouwbaarheid van deze profetieën verdeeld, en onverdraagzame ongelovigen stelden hen die, als Zacharias, Simeon, Anna en andere rechtvaardigen in Palestina, in geloof en vertrouwen de komst des Heren onwankelbaar verwachtten, aan wrede vervolgingen bloot.

Samuël, een rechtvaardige Lamaniet, die wegens zijn getrouwheid en op-

[22] Num. 24:17.
[23] B. v. M., Helaman 14:5; 3 Nephi 1:21. Blz. 41, 77 en 526.
[24] Matth. 2:13.
[25] Matth. 2:16.
[26] Matth. 2:17, 18; vgl. Jer. 31:15.
[27] Blz. 39.

offerende toewijding met de geest en de macht van profetie was gezegend, verkondigde onbevreesd dat de geboorte van Christus nabij was: 'En ziet, hij zeide tot hen: Ziet, ik geef u een teken; want het zal nog vijf jaren duren, en dan komt de Zoon Gods om allen te verlossen, die in Zijn naam zullen geloven'.[28] De profeet vertelde van vele tekenen en wonderen, waardoor deze grote gebeurtenis zou worden gekenmerkt. Naarmate de vijf jaren verstreken, werden de gelovigen standvastiger en de ongelovigen heftiger, totdat de laatste dag van de aangegeven periode was aangebroken. Dit was de dag, door de ongelovigen bepaald, 'waarop allen, die in de overleveringen geloofden, zouden worden ter dood gebracht, tenzij het teken zou verschijnen, dat door Samuël, de profeet, was gegeven.'[29]

Nephi, een profeet van die tijd, riep de Here in zielsangst aan, vanwege de vervolging, waarvan zijn mensen het slachtoffer waren; 'en ziet, de stem des Heren kwam tot hem en zeide: Hef uw hoofd op en wees welgemoed; want zie, de tijd is nabij, en hedenavond zal het teken worden gegeven, en morgen kom Ik in de wereld om de wereld te tonen, dat Ik alles zal vervullen, wat Ik door Mijn heilige profeten heb doen spreken. Zie, Ik kom tot de Mijnen om alles te vervullen, wat Ik sedert de grondlegging der wereld aan de mensenkinderen heb bekendgemaakt, en om de wil te doen zowel van de Vader als van de Zoon - van de Vader wegens Mijzelf, en van de Zoon wegens Mijn vlees. En zie, de tijd is nabij, en hedenavond zal het teken worden gegeven'.[30]

De woorden van de profeet werden dien avond vervuld, want hoewel de zon haar gewone loop vervolgde, was er geen duisternis, en de volgende morgen ging de zon op over een land, dat reeds verlicht was; een dag en een nacht en nog een dag waren als één dag geweest; en dit was slechts een van de tekenen. Een nieuwe ster verscheen aan het westelijk firmanent, evenals de magiërs die hadden gezien, en er waren vele andere wonderbare manifestaties, gelijk de profeten hadden voorspeld. Dit alles geschiedde op wat nu het Amerikaanse vasteland heet, zeshonderd jaar nadat Lehi en zijn klein gezelschap Jeruzalem hadden verlaten om daarheen te gaan.

De tijd van Jezus' geboorte

De tijd van de geboorte van de Messias is een onderwerp, waarover specialisten in de theologie en geschiedenis en zij die in de literatuur 'de geleerden' worden genoemd, het niet eens zijn. Langs talloze lijnen heeft men onderzoek gedaan, maar men verkreeg uiteenlopende uitkomsten, zowel wat betreft het jaar als de maand en de dag in het jaar waarin het 'Christelijk tijdperk' in werkelijkheid begon. Het denkbeeld om de geboorte van Christus te nemen als een gebeurtenis die een tijd aangeeft vanwaar uit chronologische data moesten worden berekend, werd in ongeveer 532 A.D. verwezenlijkt door Dionysius Exiguus. Als basis voor de tijdrekening is deze me-

[28] B. v. M., Helaman 14:2; lees 1-9.
[29] B. v. M., 3 Nephi 1:9; lees verzen 4-21.
[30] B. v. M., 3 Nephi 1:12-21.

thode bekend geworden als het stelsel van Dionysius; het neemt als begindatum A.U.C. 753, dat wil zeggen 753 jaren na de stichting van Rome, als het geboortejaar des Heren. Voor zo ver er enige overeenstemming van opinie bestaat onder latere geleerden, die zich met het onderwerp hebben beziggehouden, bestaat die overeenstemming hierin dat de berekening van Dionysius fout is, omdat zij de geboorte van Christus tussen de drie en vier jaren te laat plaatst, en dat dus onze Heer werd geboren in het derde of vierde jaar voor het begin van wat door de geleerden van Oxford en Cambridge wordt aangeduid als de 'Algemene Tijdrekening', Anno Domini genoemd'.[31]

Zonder een poging te doen de massa berekeningen met betrekking tot dit onderwerp te analyseren, aanvaarden wij de basis van Dionysius als correct ten opzichte van het jaar, wat wil zeggen dat wij geloven dat Christus werd geboren in het jaar dat bij ons als 1 v. Chr. bekend staat, en, zoals zal worden aangetoond, in een van de eerste maanden van dat jaar. Ter ondersteuning van dit geloof citeren wij het geïnspireerde verslag, bekend staande als de 'Openbaring over Kerkbestuur, gegeven door Joseph de Profeet in april 1830', die met deze woorden begint: 'De oprichting van de Kerk van Christus in deze laatste dagen, zijnde eenduizend-achthonderd-en-dertig jaren sedert de komst van onze Heer en Heiland Jezus Christus op aarde.'[32]

Een ander bewijs van de juistheid van onze gemeenschappelijk aanvaarde tijdrekening wordt door het Boek van Mormon geleverd. Daarin lezen wij dat in het begin van het eerste jaar der regering van Zedekia, koning van Juda, het woord des Heren tot Lehi in Jeruzalem kwam, hem zeggende dat hij zijn gezin met zich moest nemen en naar de wildernis trekken.[33] In de beginstadia van hun reis naar de zee profeteerde Lehi, gelijk hem door de Here was getoond, over de dreigende verwoesting van Jeruzalem en de gevangenschap van de Joden. Bovendien voorspelde hij de terugkeer van het Joodse volk uit hun verbanning naar Babylon, en van de geboorte van de Messias, van welker gebeurtenis hij later duidelijk verklaarde dat deze zeshonderd jaar na hun vertrek uit Jeruzalem zou plaats vinden.[34] Deze tijdsaanduiding werd in een latere profetie herhaald[35], en de tekenen van de daadwerkelijke vervulling worden vermeld als te zijn verschenen 'zeshonderd jaren sedert Lehi Jeruzalem had verlaten'.[36] Deze teksten stellen de tijd van het begin van Zedekia's regering op zeshonderd jaar vóór de geboorte van Christus. Volgens de algemeen aanvaarde rekening werd Zedekia in het jaar 597 v. Chr. koning.[37] Dit toont een afwijking van ongeveer drie jaren tussen de algemeen aangenomen datum van Zedekia's troonsbestijging en die welke

[31] Kanttekening, Oxford en Bagster Bijbels, Matth. 2:1.
[32] L. & V. 20:1; vgl. 21:3. Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
[33] B. v. M., 1 Nephi 1:4; 2:2-4.
[34] B. v. M., 1 Nephi 10:4.
[35] B. v. M., 1 Nephi 19:8; 2 Nephi 25:19.
[36] B. v. M., 3 Nephi 1:1.
[37] 'Standard Bible Dictionary', onder redactie van Jacobus, Nourse, en Zenos, uitgegeven door Funk & Wagnalls Co., New-York en Londen, 1909, pag. 915, artikel 'Zedekia'.

het Boek van Mormon geeft. Zoals wij reeds hebben gezien, is er een verschil van drie à vier jaar tussen de tijdrekening van Dionysius en de dichtste benadering van een overeenstemming onder de geleerden betreffende het begin van het onderhavige tijdperk. De tijdrekening van het Boek van Mormon ondersteunt dus over 't algemeen de juistheid van het gewone of Dionysiaanse systeem.

Wat de tijd van het jaar betreft, waarin Christus werd geboren, bestaat onder de geleerden een even groot meningsverschil als met betrekking tot het jaar zelf. Vele Bijbelgeleerden zeggen dat de 25ste december, die in de Christenwereld als Kerstmis wordt gevierd, niet de ware datum kan zijn. Wij geloven dat de 6de april de geboortedag van Jezus Christus is, zoals in een openbaring van de huidige bedeling reeds werd vermeld[38], in welke die dag zonder restrictie tot de afsluiting van het achttienhonderd-en-dertigste jaar sedert de komst van de Heer op aarde wordt gemaakt. Deze aanname is, zoals erkend wordt, op geloof in dezetijdse openbaring gegrond en geenszins aanvaard als het resultaat van chronologisch onderzoek of chronologische analyse. Wij geloven dat Jezus Christus in Bethlehem in Judea werd geboren de 6de april van het jaar 1 v. Chr.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 8

1. DE 'BELASTINGHEFFING'. - Ten aanzien van de aanwezigheid van Jozef en Maria in Bethlehem, ver van hun huis in Galilea, en van het keizerlijk bevelschrift in gehoorzaamheid waarvan zij daar heengingen, zijn de volgende citaten de moeite van een beschouwing waard: Farrar (*Life of Christ,* pag. 24, aantekening), zegt: 'Het is niet zeker of de reis van Maria en haar echtgenoot verplicht of vrijwillig was . . . Vrouwen waren aan hoofdelijke belasting onderworpen, indien deze inschrijving tevens een belastingheffing inhield. Doch afgezien van enige wettelijke noodzakelijkheid, kan men zich gemakkelijk indenken dat Maria in die tijd niet graag alleen werd gelaten. De wrede verdachtmaking waaraan zij had bloot gestaan en die bijna tot verbreking van haar verloving had geleid (Matth. 1:19), deed haar des te meer naar de bescherming van haar echtgenoot verlangen'. Het volgende uittreksel is uit Geiki's *Life and Words of Christ,* dl. 1, hoofdst. 9, pag. 108: 'De Joodse natie had door haar bestuurders sedert de dagen van Pompejus aan Rome schatting betaald; en de methodische Augustus, die nu regeerde en orde op de financiën moest stellen en deze na de verwarring en uitputting door burgeroorlogen weer gezond wilde maken, zorgde er wel voor dat deze verplichting niet werd vergeten of ontweken. Hij was gewoon in iedere provincie van zijn uitgestrekt rijk periodiek een volkstelling te doen houden, om te weten hoeveel soldaten hij in elk daarvan kon werven en om het bedrag van de belasting vast te stellen . . . In een rijk dat de toen bekende wereld omvatte, kon zulk een volkstelling vrijwel niet gelijktijdig plaats hebben of binnen een korte of bepaalde tijd; waarschijnlijk was dit een werk van jaren in de successievelijke provincies of koninkrijken. Vroeg of laat echter moesten zelfs de gebieden van onderhorige koningen, zoals van Herodes, de door hun meester gevraagde statistieken verschaffen. Hij had zijn koninkrijk op voet van onderdaan ontvangen en naarmate de jaren verstreken, werd hij hoe langer hoe meer van Augustus afhankelijk en moest hij voor al zijn ondernemingen zijn goedkeuring vragen. Zo wilde hij dus maar al te gaarne aan de wens om de gevraagde statistieken te verkrijgen, voldoen, te oordelen naar het feit dat hij in een van de laatste jaren van zijn leven, kort vóór Christus' geboorte, de gehele Joodse natie een plechtige eed van trouw liet afleggen, zowel aan de keizer als aan zichzelf.

[38] L. & V. 20:1; vgl. 21:3.

'Het is zeer waarschijnlijk dat de wijze van opstellen der vereiste statistieken grotendeels aan Herodes werd overgelaten, zowel om hem tegenover zijn volk de nodige eerbied te bewijzen als vanwege de bekende tegenzin van de Joden jegens alles wat op een algemene telling leek, zelfs afgezien van de belastingheffing, waartoe die telling bestemd was te leiden. In de tijd waar het verslag over spreekt, schijnt een eenvoudige registratie te zijn verricht, volgens het oude Hebreeuwse plan van gezinsgewijze inschrijving in de voorouderlijke districten, voor toekomstig gebruik natuurlijk, en aldus verliep alles rustig . . . Nadat de proclamatie door het gehele land was gegaan, kon Jozef niet anders doen dan naar Bethlehem te reizen; de stad van David, de plaats van zijn voorouders uit het huis en de lijn van David; daar moest hij zijn om te worden ingeschreven.'

2. JEZUS IN ARMOEDIGE OMGEVING GEBOREN. - Ongetwijfeld bood de omgeving waarin Jezus werd geboren, weinige en armoedige accomodatie. Maar deze omgeving, beschouwd in het licht van de gewoonten van het land en de tijd, bevond zich in 't geheel niet in een staat van mistroostige ontbering, zoals iemand, een moderne en westerse levenswijze gewend, zou denken. Buiten kamperen was voor reizigers in Palestina ten tijde van de geboorte van onze Heer geen ongewone noodtoestand en heden ten dage wordt het evenmin als zodanig beschouwd. Het is echter buiten twijfel dat Jezus in een betrekkelijk arm gezin werd geboren, in een nederige omgeving met de aankleve van alle ongemakken, aan reizen verbonden. Cunningham Geiki, *Life and Words of Christ,* hoofdst. 9, pag. 112, 113, zegt: 'Jozef en Maria gingen naar Bethlehem, de stad van Ruth en Boaz en de vroegere woonplaats van hun eigen voorvader David. Toen zij het stadje vanuit Jeruzalem naderden, gingen zij in de laatste mijl voorbij een plek, die door de Joden in heilige gedachtenis werd gehouden, waar het licht van Jakobs leven doofde, toen zijn eerste liefde, Rachel, stierf en begraven werd, zoals haar graf nog zegt 'op de weg naar Efrath, hetwelk Bethlehem is' . . . Reizen in het oosten is altijd anders geweest dan men zich in het westen voorstelde. Zoals in alle dunbevolkte streken vulde de persoonlijke gastvrijheid het tekort aan herbergen in oude tijden aan, doch het was een bijzonderheid van het oosten dat deze vriendelijke gewoonte vele eeuwen lang gehandhaafd bleef. Langs de grote wegen, door onvruchtbare of onbewoonde delen, deed de behoefte aan onderdak reeds zeer vroeg ruwe en eenvoudige gebouwen van verschillende grootte ontstaan, die onder de naam van khans bekend waren en die de reiziger de bescherming van een dak en van muren bood, en ook water, doch weinig meer. De kleine gebouwen bestonden soms uit één enkele lege kamer, op de vloer waarvan de reiziger zijn karpet kon uitspreiden om op te slapen; de grotere, steeds in een vierkant neergezet, dat een ruimte voor de dieren omsloot, hadden water voor mens en dier. Sinds onheugelijke tijden is het een geliefde wijze van weldadigheidsbetoon geweest om zulke schuilplaatsen te bouwen, zoals wij, terugblikkend naar de tijd van David, zien, toen Chimham een grote khan bij Bethlehem bouwde op de karavaanroute naar Egypte.'

Canon Farrar (*Life of Christ,* hoofdst. 1) aanvaardt het traditionele geloof dat de schuilplaats, waar Jezus werd geboren, een van de talrijke kalkstenen grotten was, die in die streek zo veelvuldig voorkwamen en die nog door reizigers als rustplaatsen worden gebruikt. Hij zegt: In Palestina komt het niet zelden voor dat de gehele khan of althans dat gedeelte waar de dieren worden ondergebracht, een van de talloze grotten is, die in de kalkstenen rotsen van de centrale heuvels voorkomen. Dit schijnt het geval te zijn geweest in het stadje Bethlehem-Efrata, in het land Juda. Justinus de Martelaar en verdediger van het geloof, die van zijn geboorte in Sechem af Palestina kende en die minder dan een eeuw na de tijd van Christus leefde, plaatst de geboorte in een grot. Dit is trouwens de oude en voortdurende overlevering zowel van de oosterse als van de westerse kerken en een van de weinige waaraan wij een redelijke waarschijnlijkheid mogen toekennen, ofschoon de Evangeliën hiervan geen melding maken.'

3. HERODES DE GROTE. - De geschiedenis van Herodes I, ook Herodes de Grote genoemd, moet men in speciale werken zoeken, waar het onderwerp uitvoerig wordt behandeld. Enige voornaamste feiten moeten in deze studie worden besproken, en ten

behoeve van de belangstellende worden hier enige uittreksels uit werken die als betrouwbaar worden beschouwd, weergegeven.

Een samenvatting van een gedeelte uit een artikel in de *Standard Bible Dictionary:* Herodes I, de zoon van Antipater, ontving vroeg een ambt van zijn vader, die tot landvoogd over Juda was aangesteld. Het eerste ambt dat Herodes bekleedde was dat van gouverneur van Galilea. Hij was toen een jonge man van vijf-en-twintig jaar, energiek en atletisch. Onmiddellijk zette hij zich aan het uitroeien van de roverbenden die zijn district onveilig maakten en was weldra in staat de roverhoofdman Hezekia en verscheidene van zijn volgelingen te executeren. Hiervoor werd hij door het Sanhedrin naar Jeruzalem ontboden, ondervraagd en veroordeeld, maar met oogluikende toelating van Hyrcanus II (de hoge priester en ethnarch) ontsnapte hij in de nacht. - Hij ging naar Rome waar hij door Antonius en Octavianus tot koning van Judea werd aangesteld. - Gedurende de volgende twee jaren was hij in gevecht gewikkeld met de strijdkrachten van Antigonus, die hij tenslotte overwon. In 37 v. Chr. kreeg hij Jeruzalem in bezit. Als koning had Herodes ernstige moeilijkheden het hoofd te bieden. De Joden hadden bezwaren tegen hem wegens zijn geboorte en reputatie. De familie van Asmon beschouwde hem als een overweldiger, ondanks het feit dat hij Mariam had gehuwd. De Farizeeërs ergerden zich aan zijn Helleense sympathieën en aan zijn harde bestuurswijze. Anderzijds hielden de Romeinen hem verantwoordelijk voor de orde in zijn koninkrijk en voor de bescherming van de oostelijke grens van de republiek. Herodes trad deze verschillende moeilijkheden met karakteristieke energie en zelfs wreedheid tegemoet, en over 't algemeen met koele schranderheid. Ofschoon hij het volk zware belastingen oplegde, verminderde hij in tijden van hongersnood hun schulden en verkocht zelfs zijn tafelzilver om voedsel voor hen te kunnen kopen. Ofschoon hij nimmer met de Farizeeërs bevriend werd, hadden deze voordeel van zijn vijandschap jegens de partij der Asmonen, die bij het begin van zijn regering tot de executie van een aantal Sadduceeërs leidde, die lid van het Sanhedrin waren.

Uit Smith's *Comprehensive Dictionary of the Bible:* Het laatste deel van Herodes' regering werd niet door uitwendige moeilijkheden verstoord, doch zijn huiselijk leven werd verbitterd door een bijna ononderbroken serie beledigingen en wrede daden, uit wraak bedreven. De verschrikkelijke bloedbaden die Herodes in zijn eigen familie aanrichtte, gingen gepaard met even vreselijke, waarvan anderen onder zijn onderdanen het slachtoffer waren. Volgens de wel bekende geschiedenis gaf hij bevel dat de edelen die hij bij zich had laten roepen, onmiddellijk na zijn overlijden moesten worden omgebracht, opdat tenminste bij zijn dood algemene rouw zou heersen. Het was tijdens zijn fatale ziekte dat hij de kindermoord te Bethlehem moet hebben gelast.

Het einde van de tyran en meervoudige moordenaar wordt door Farrar in zijn *Life of Christ,* pag. 54, 55, aldus beschreven: 'Het moet zeer kort na de moord op de onschuldigen zijn geweest dat Herodes stierf. Slechts vijf dagen vóór zijn dood had hij een dolle poging tot zelfmoord gedaan en de executie van zijn oudste zoon Antipater bevolen. Zijn sterfbed, dat ons weer aan Hendrik VIII herinnert, was het toneel van bijzondere verschrikking, en men beweert dat hij aan een walgelijke ziekte stierf die in de geschiedenis nauwelijks wordt genoemd, behalve in het geval van mannen die zich berucht hadden gemaakt door zich op gruwelijke wijze aan vervolgingsijver te buiten te gaan. Op zijn bed lag hij in ondragelijke pijnen, in dat prachtige en weelderige paleis dat hij voor zichzelf had gebouwd, onder de palmen van Jericho; het lichaam door ziekte gezwollen en gekweld door dorst, uitwendig met zweren bedekt en inwendig gloeiend van een 'zacht, langzaam vuur'. Omringd door intrigerende zoons en plunderende slaven, allen verachtend en door allen veracht, naar de dood verlangend als een bevrijding van zijn folteringen en deze toch vrezend als het begin van nog erger verschrikkingen, door wroeging gekweld en toch van onverminderde moordlust vervuld, afgrijselijk voor zijn omgeving, doch de grootste verschrikking voor zichzelf, door het ontijdig bederf van een vervroegd graf, door wormen gegeten als door Gods toorn getroffen na zeventig jaren van succesrijke laagheden, lag de oude ellendeling in wilde razernij op zijn laatste uur te wachten. Daar hij wist dat niemand om hem een traan zou laten, besloot hij dat zij er vele om zichzelf zouden storten. Hij vaardigde een bevel uit dat, op straffe des doods, de voornaamste families van het koninkrijk en de hoofden

van de stammen naar Jericho moesten komen. Zij kwamen, en toen, na hen in het hippodroom te hebben opgesloten, gaf hij zijn zuster Salome in 't geheim opdracht hen allen op het ogenblik van zijn sterven te doen vermoorden. En zo ging de ziel van Herodes, als 't ware van bloed doorweekt en in razernij slachtingen bedenkend, de nacht in'.

Wat betreft de Tempel van Herodes: zie aantekening 5, einde van hoofdstuk 6.

4. GIFTEN VAN DE WIJZEN VOOR HET KIND JEZUS. - In de schriftuurlijke vermelding van het bezoek van de wijzen aan Jezus en Zijn moeder staat: 'en nedervallende hebben zij Hetzelve aanbeden', en verder: 'hun schatten opengedaan hebbende, brachten zij Hem geschenken: goud, en wierook, en mirre.'

Het aanbieden van giften aan hogeren in rang, hetzij van hogere wereldlijke status hetzij met grotere geestelijke hoedanigheden begaafd, was in de oude tijd gewoonte en is heden ten dage in vele oosterse landen nog gebruikelijk.

Het is opmerkelijk dat van deze mannen uit het oosten niets wordt gezegd over het bieden van geschenken aan Herodes in zijn paleis, wel echter deelden zij van hun schatten aan het nederige Kindje mede, in Wie zij de koning herkenden die zij waren gaan zoeken. De neiging om zelfs aan onbeduidende details, die in de schriften genoemd worden, occulte betekenis te hechten, en speciaal aan die welke het leven van Christus betreffen, heeft tot menige fantastische voorstelling betreffende het goud, het reukwerk en de mirre geleid in dit geval. Sommigen hebben er een half verborgen symboliek in gezocht - het goud als hulde aan Zijn koninklijke staat, het reukwerk als een geschenk ter erkenning van Zijn priesterschap, en mirre voor Zijn begrafenis. De Bijbel geeft geen grond aan zulk een veronderstelling. Mirre en wierook zijn aromatische harssoorten, verkregen uit planten die in oosterse landen inheems zijn. Zij worden sinds zeer oude tijden in de geneeskunde en voor de bereiding van parfums en wierookmengsels gebruikt. Het waren vermoedelijk de natuurlijke voortbrengselen van de landen van waar de magiërs kwamen, hoewel die ook daar kostbaar waren en in hoog aanzien stonden. Dit, tezamen met het goud, dat voor alle landen waarde heeft, was zeer geschikt als geschenk voor een koning. Een ieder die liever een mystieke betekenis aan de geschenken hecht, moet wel bedenken dat die een product van zijn eigen verbeelding is en geen steun vindt in de schrift.

5. GETUIGENISSEN VAN HERDERS EN MAGIËRS. - Het volgende leerzame artikel over de getuigenissen met betrekking tot de geboorte van de Messias, is ontleend aan het handboek voor 1897-98 van de J.M.O.O.V.: 'Men zal hebben opgemerkt dat de getuigenissen van de geboorte van de Messias van twee uitersten komen, de eenvoudige herders in de velden van Judea en de geleerde magiërs uit het verre oosten. Het is niet denkbaar dat dit puur toeval is; hier is de bedoeling en de wijsheid van God in te zien. Geheel Israël zag naar de komst van de Messias uit, en met de geboorte van Jezus te Bethlehem ging de hoop van Israël in vervulling, ofschoon Israël het niet wist. De Messias, van Wie het volk sprak, is geboren. Doch daar moesten er zijn die van die waarheid konden getuigen, vandaar dat een engel tot de herders die des nachts hun kudden bewaakten, werd gezonden om te zeggen: 'Vreest niet, want ziet, ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke wezen zal; namelijk dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad Davids.' En als bewijs dat de boodschap waar was, zouden zij het kind in doeken gewikkeld vinden, liggende in een kribbe in Bethlehem. En zij gingen haastig heen en vonden Maria en Jozef en het kind, liggende in een kribbe, en toen zij het hadden gezien, verkondigden zij alom de woorden die hun over dit kind waren gezegd. God had voor zichzelf getuigen doen opstaan onder de mensen om te verkondigen dat de Messias was geboren, dat de hoop van Israël in vervulling was gegaan. Maar er waren klassen mensen onder de Joden die de nederige herders niet konden bereiken, en indien dat wel zo was geweest, dan zou de geschiedenis van het bezoek van de engel en van de schare engelen die het prachtige lied 'Vrede op aarde, in de mensen een welbehagen' zongen, ongetwijfeld voor ijdel gepraat van bijgelovige mensen zijn gehouden, die door hun eigen overspannen verbeelding of nutteloze dromen waren misleid. Daarom deed God een andere klasse van

mensen opstaan - de wijzen uit het oosten - getuigen die het koninklijk paleis van de trotse koning Herodes konden binnengaan en stoutmoedig vragen: 'Waar is de geboren Koning der Joden? want wij hebben gezien Zijn ster in het Oosten, en zijn gekomen om Hem te aanbidden', een getuigenis dat Herodes ontstelde en geheel Jeruzalem verontrustte. Aldus deed God getuigen opstaan voor Zichzelf om alle lagen en toestanden van de bevolking te bereiken - het getuigenis van engelen voor de armen en nederigen; het getuigenis van wijze mannen voor de hooghartige koning en trotse priesters van Judea, zodat van de dingen, de geboorte van de Messias betreffende, evenals van de dingen met betrekking tot Zijn dood en opstanding uit de doden, Zijn discipelen konden zeggen: 'dit is in geen hoek geschied' '.

6. HET JAAR VAN CHRISTUS' GEBOORTE. - Dr. Charles F. Deems (*The Light of the Nations*, pag. 28) zegt, nadat hij de schattingen, berekeningen en veronderstellingen van de mensen, die vele middelen in hun onderzoek hebben aangewend en slechts tot tegenstrijdige resultaten komen, aan een grondige beschouwing heeft onderworpen: 'Het is ergerlijk geleerde mensen dezelfde hulpmiddelen voor hun berekeningen te zien gebruiken en toch tot de meest uiteenlopende resultaten te zien komen. Om te trachten deze verschillende berekeningen met elkander in overeenstemming te brengen, is eenvoudig verbijsterend'. In een bijvoegsel zegt dezelfde schrijver: 'Bijvoorbeeld: De geboorte van onze Heer wordt op 1 v. Chr. gesteld door Pearson en Hug; op 2 v. Chr. door Scalinger; op 3 v. Chr. door Baronius en Paulus; op 4 v. Chr. door Bengel, Wieseler en Greswell; op 5 v. Chr. door Usher en Petavius; op 6 v. Chr. door Strong, Luvin en Clark; op 7 v. Chr. door Ideler en Sanclemente.'

HOOFDSTUK 9

DE JONGELING VAN NAZARETH

Jozef, Maria en haar Zoon bleven in Egypte tot na de dood van Herodes de Grote, welke gebeurtenis hun door een hernieuwd engelenbezoek was bekend gemaakt. Hun verblijf in het vreemde land was waarschijnlijk maar kort, want Herodes overleefde de kinderen van Bethlehem die hij had vermoord, niet lang. In de terugkeer van het gezin uit Egypte ziet de evangelist een vervulling van het profetisch visioen van Hosea van hetgeen zou geschieden: 'Uit Egypte heb Ik Mijn Zoon geroepen'.[1]

Het schijnt de bedoeling van Jozef te zijn geweest om het gezin in Judea te huisvesten, mogelijk wel in Bethlehem, de stad van zijn voorouders en een plaats die hem nu, als geboorteplaats van Maria's kind, zelfs nog dierbaarder was, doch vernemende dat Herodes's zoon Archelaüs in de plaats van zijn goddeloze vader regeerde, veranderde Jozef zijn plan en, 'door Goddelijke openbaring vermaand in den droom, is hij vertrokken in de delen van Galilea. En daar gekomen zijnde, nam hij zijn woonplaats in de stad, genaamd Nazareth; opdat vervuld zou worden, wat door de profeten gezegd is, dat Hij Nazarener zal geheten worden.'[2]

Terwijl Archelaüs, die, naar 't schijnt, de slechtheid en wreedheid van zijn infame vader had geërfd, over Judea regeerde[3], voor een korte tijd als koning, daarna onder de minder verheven titel van ethnarch, die hem door de keizer was toebedeeld, bestuurde zijn broeder Antipas Galilea als tetrarch. Herodes Antipas was nagenoeg even laag en gewetenloos als andere leden van zijn beginselloze familie, doch hij was in zijn wraakgierigheid minder agressief, en in die regeringsperiode was hij betrekkelijk verdraagzaam.[4]

Over het huiselijk leven van Jozef en zijn gezin in Nazareth maakt de schrift maar weinig melding. De zwijgzaamheid waarin de eerste levenstijd van Jezus door de geïnspireerde geschiedschrijvers wordt gehuld, is indrukwekkend, terwijl de fantastische verhalen die in later jaren door onbevoegden werden geschreven, vol verzonnen details staan, waarvan het merendeel walgelijk van kinderachtige ongerijmdheid is. Niemand dan Jozef, Maria en de andere leden van de naaste familie of goede bekenden van het huisgezin konden de feiten van het dagelijks leven in de nederige woning te Nazareth hebben verschaft, en van deze ter zake kundige zegslieden hebben Mattheüs en Lucas waarschijnlijk de kennis van hetgeen zij schreven, gekregen. Het verslag van hen die op de hoogte waren, kenmerkt zich door een indrukwekkende beknoptheid. In deze afwezigheid van detail kunnen wij het bewijs zien van de echtheid van dit gedeelte uit de schrift. Vindingrijke schrij-

[1] Matth. 2:15; vgl. Hosea 11:1.
[2] Matth. 2:19-23. Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[3] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[4] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.

vers zouden hebben bijgevoegd en hebben later ook bijgevoegd datgene wat wij tevergeefs in de hoofdstukken van de Evangeliën zoeken. Met gewijde zwijgzaamheid eren de geïnspireerde schrijvers de jeugd van hun Heer; hij die omstandigheden gaat bedenken en het leven van Christus tracht te vullen met verdichtsels, doet Hem oneer aan. Lees aandachtig de bevestigde waarheid omtrent de kindsheid van de Christus: 'En het Kindeken wies op, en werd gesterkt in den geest, en vervuld met wijsheid; en de genade Gods was over Hem'.[5]

In zulk een eenvoud wordt de normale, natuurlijke ontwikkeling van de jonge Jezus duidelijk gemaakt. Hij kwam onder de mensen om alle natuurlijke omstandigheden van de sterfelijkheid te ondervinden; Hij werd even zeer als een afhankelijke, hulpeloze baby geboren als elk ander kind; Zijn kindsheid was in alle gewone opzichten gelijk aan de kindsheid van anderen; Zijn jeugd was een werkelijk jong zijn; Zijn ontwikkeling was even noodzakelijk en even werkelijk als die van alle kinderen. Over Zijn geest was de sluier der vergetelheid gevallen, gelijk met allen geschiedt die op aarde worden geboren, waardoor de herinnering aan het voor-bestaan wordt uitgewist. Het Kind groeide op, en met die groei nam ook Zijn verstand toe, werden Zijn vermogens ontwikkeld en nam Hij toe in macht en begrip. Zijn vooruitgang was van genade tot genade, niet van genadeloosheid tot genade; van goed tot meerder goed, niet van kwaad tot goed, van gunst bij God tot groter gunst, niet van vervreemding wegens zonde tot toenadering door bekering en verzoening.[6]

Onze kennis van het Joodse leven van die tijd rechtvaardigt de gevolgtrekking dat de Jongeling in de wet en de schriften goed werd onderwezen, want dat was regel. Hij vergaarde kennis door studie en verwierf wijsheid door gebed, door nadenken en inspanning. Ongetwijfeld was Hij in arbeid getraind, want luiheid werd toen evenzeer verafschuwd als thans. Iedere Joodse jongen, of hij nu een timmermanszoon was, het kind van een boer of de erfgenaam van een rabbijn, moest leren en een practisch en productief beroep kiezen. Jezus was alles wat een jongen behoorde te zijn, want Zijn ontwikkeling werd niet belemmerd door de neerdrukkende last van zonde. Hij had de waarheid lief en gehoorzaamde die en daarom was Hij vrij.[7] Jozef en Maria, toegewijd en getrouw aan alle vereisten der wet, gingen ieder jaar naar Jeruzalem, naar het Paasfeest. Dit religieus feest was, zoals men zich zal herinneren, een van de plechtigste en heiligste van de vele ceremoniële herdenkingsfeesten van de Joden; het was ten tijde van de uittocht van het volk uit Egypte ingesteld ter herinnering aan de uitgestrekte, machtige arm, waardoor God Israël had bevrijd, nadat de engel der verwoesting de eerstgeborene in ieder Egyptisch huis had gedood en de huizen van de kinderen Jakobs genadiglijk was voorbijgegaan.[8] Deze herdenking was zo belangrijk, dat zij aan het begin van elk nieuw jaar werd gehouden. De wet

[5] Lucas 2:40.
[6] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[7] Vergelijk Zijn leer nadat Hij volwassen was geworden, b.v. Joh. 8:32.
[8] Deut. 16:1-6; vgl. Exo. 12:2.

eiste van alle mannelijke leden, dat zij op het feest voor de Here zouden verschijnen. Het was regel dat de vrouwen eveneens aanwezig zouden zijn, indien zij niet wettig waren verhinderd. Maria schijnt zich zowel aan de geest van de wet als aan de letter van de regel te hebben gehouden, want gewoonlijk vergezelde zij haar echtgenoot naar de jaarlijkse vergadering te Jeruzalem.

Toen Jezus twaalf jaar oud was geworden, namen Zijn moeder en Jozef Hem mee naar het feest, zoals de wet voorschreef. Of de Jongeling ooit eerder zo'n gelegenheid had bijgewoond, wordt niet gezegd. Een Joodse jongen werd op twaalfjarige leeftijd als lid van de gemeenschap erkend; van hem werd dan vereist dat hij met vastberadenheid aan zijn gekozen beroep zou beginnen. Hij had nu een hogere status als persoon bereikt in zoverre dat hij niet naar willekeur door zijn ouders als slaaf weggestuurd kon worden; hij kreeg op school en thuis hogere studies en wanneer hij door de priesters werd geaccepteerd, werd hij 'een zoon der wet'. Het was van de ouders een gewoon en zeer natuurlijk verlangen dat hun zoons het Paasfeest zouden bijwonen en bij de tempelceremoniën tegenwoordig zouden zijn als erkende leden van de gemeente wanneer zij de voorgeschreven leeftijd hadden bereikt. Zo kwam dan ook de jonge Jezus in de tempel.

Het eigenlijke feest duurde zeven dagen en werd in de dagen van Christus ieder jaar door grote menigten Joden bijgewoond. Josephus spreekt van zulk een vergadering op het Paasfeest als van 'een ontelbare menigte'.[9] De mensen kwamen uit ver afgelegen provincies in grote groepen en karavanen, gemakshalve en voor gemeenschappelijke bescherming tegen de roverbenden, waarvan men wist dat zij het land onveilig maakten. Bij zulk een gezelschap hadden Jozef en zijn gezin zich aangesloten.

Toen het Galilese gezelschap na het einde van het Paasfeest een dag op de thuisreis was, ontdekten Jozef en Maria tot hun verwondering en grote verontrusting dat Jezus niet bij hun gezelschap was. Na vruchteloos bij vrienden en bekenden te hebben gezocht, keerden zij naar Jeruzalem terug om hun Jongen te zoeken. Hun navragen bracht hun weinig troost of hulp totdat drie dagen waren voorbijgegaan; toen vonden zij Hem 'in den tempel, zittende in het midden der leraren, hen horende, en hen ondervragende'.[10] Het was voor een twaalfjarige jongen niets ongewoons door priesters, schriftgeleerden of rabbijnen ondervraagd te worden, ook niet om toestemming te krijgen aan deze beroepsmatige uitleggers der wet vragen te stellen, want zulk een procedure behoorde tot het leerplan voor de Joodse jeugd. Ook was het geenszins verwonderlijk dat zulk een bijeenkomst van studenten en leraren binnen de tempelhoven werd gehouden, want de rabbijnen van die tijd waren gewend daar onderwijs te geven. De mensen, jong en oud, schaarden zich om hen en zetten zich aan hun voeten om te leren, doch in dit onderhoud was veel buitengewoons, zoals de houding van de geleerde doctoren bewees, want nooit eerder was er zulk een student gevonden, want 'allen, die Hem hoor-

[9] Josephus; Wars of the Jews, II, 1:3.
[10] Lucas 2:46; lees 41-52.

den, ontzetten zich over Zijn verstand en antwoorden'. Dit voorval levert het bewijs van een goed bestede jeugd en van ongewone kundigheden.[11]

De verwondering van Maria en haar echtgenoot de Jongeling in zulk een voornaam gezelschap aan te treffen en Die duidelijk met onderscheiding en eerbied werd bejegend, en de vreugde over het weerzien van de Geliefde die zij verloren waanden, verbanden niet geheel de herinnering aan de zielsangst waarvan Zijn afwezigheid de oorzaak was. Met woorden van vriendelijk doch onmiskenbaar verwijt zeide de moeder: 'Kind! waarom hebt Gij ons zo gedaan? Zie, Uw vader en ik hebben U met angst gezocht.' Het antwoord van de Jongeling verbaasde hen, omdat het in een mate die zij tevoren zich niet hadden gerealiseerd, Zijn snel groeiend vermogen tot oordelen en begrijpen openbaarde. Hij zeide: 'Wat is het, dat gij Mij gezocht hebt? Wist gij niet, dat Ik moet zijn in de dingen Mijns Vaders?'

Laat ons nu niet zeggen dat er een onvriendelijk verwijt of onkinderlijke aanmerking in het antwoord van de plichtsgetrouwste van alle zonen aan Zijn moeder lag. Zijn antwoord aan Maria was om haar te herinneren aan iets dat zij op dat ogenblik scheen te hebben vergeten: de feiten van het vaderschap over haar Zoon. Zij had gezegd 'Uw vader en ik'; en het antwoord van haar Zoon bracht haar opnieuw de waarheid voor de geest dat Jozef niet de vader van de Jongeling was. Zij schijnt verbaasd te zijn geweest dat Hij, zo jong nog, Zijn positie ten opzichte van haarzelf volkomen begreep. Hij had haar de onopzettelijke onnauwkeurigheid van haar woorden duidelijk gemaakt; Zijn Vader had Hem niet gezocht, want was Hij zelfs niet in het huis van Zijn Vader op dat ogenblik en in 't bijzonder bezig met de dingen Zijns Vaders, het werk waartoe Zijn Vader Hem geroepen had?

Hij had in geen enkel opzicht twijfel aan Maria's moederschap over Hem laten doorschemeren; doch wel had Hij onbetwistbaar getoond dat Hij niet Jozef van Nazareth als Zijn Vader erkende, maar de God des Hemels. Maria en Jozef konden geen van beiden de volle betekenis van Zijn woorden begrijpen. Hoewel Hij de hogere eis tot plichtsvervulling, op Zijn goddelijk Zoonschap gegrond, begreep en Maria had getoond dat haar autoriteit als aardse moeder ondergeschikt was aan die van Zijn onsterfelijke en goddelijke Vader, gehoorzaamde Hij haar toch. Ofschoon de doctoren in deze merkwaardige Jongeling belang stelden, omdat Hij hun door Zijn ondervragingen en wijze antwoorden veel had gegeven om over na te denken, konden zij Hem niet terughouden, want de wet, die zij voorgaven te handhaven, gebood strikte gehoorzaamheid aan het ouderlijk gezag. 'En Hij ging met hen af, en kwam te Nazareth, en was hun onderdanig. En Zijn moeder bewaarde al deze dingen in haar hart'.

Wat wonderbare en heilige geheimen werden in dat moederhart bewaard, en welke verrassingen en ernstige problemen werden dag na dag daaraan toegevoegd in de manifestaties van de zich ontplooiende wijsheid door haar meer dan sterfelijke Zoon tentoongespreid! Ofschoon zij het nooit geheel kon hebben vergeten, scheen zij toch van tijd tot tijd de verheven persoon-

[11] Vgl. Matth. 7:28, 29; 13:54; Marcus 6:2; Lucas 4:22.

lijkheid van haar Zoon uit het oog te verliezen. Dat zoiets kon bestaan was misschien van Godswege zo bepaald. Er kon ternauwernood een volle mate van waarlijk menselijke ondervinding in de betrekking tussen Jezus en Zijn moeder zijn geweest, of tussen Hem en Jozef, wanneer het feit van Zijn goddelijkheid steeds had overheerst of zelfs maar op de voorgrond was getreden. Maria schijnt haar Zoon nooit ten volle te hebben begrepen; bij ieder nieuw bewijs van Zijn buitengewoonheid verwonderde zij zich en dacht er opnieuw over na. Hij was van haar, en toch in een zeer werkelijke zin niet geheel van haar. Er was om hun betrekking tot elkander een mysterie, ontzagwekkend en toch verheven, een heilig geheim dat de uitverkoren en gezegende moeder zelfs aarzelde aan zichzelf te vertellen. De vrees moet met de vreugde om Hem om de voorrang hebben gestreden. De herinnering aan Gabriëls heerlijke beloften, het getuigenis van de blijde herders en de aanbidding der magiërs moeten met de herinnering aan Simeons onheilspellende profetie hebben geworsteld: 'En ook een zwaard zal door uw eigen ziel gaan'.[12]

Wat de gebeurtenissen betreft, die in de achttien jaren plaats vonden nadat Jezus uit Jeruzalem in Nazareth was teruggekeerd, de schriften zwijgen daarover, behalve in deze rijke, zeer belangrijke zin: 'En Jezus nam toe in wijsheid, en in grootte, en in genade bij God en de mensen'.[13] Het is duidelijk dat deze Zoon des Allerhoogsten niet vanaf de wieg met een volheid van kennis was begiftigd, evenmin met een volheid van wijsheid.[14] Langzaam kwam de zekerheid van de Hem opgedragen zending als de Messias, van Wiens komst Hij in de wet, de profeten en de psalmen had gelezen, in Zijn ziel tot ontwikkeling; en in devote voorbereiding op de zending die aan het kruis zou culmineren, bracht Hij de jaren van Zijn jeugd en vroege wasdom door. Uit de kronieken van later jaren vernemen wij, dat Hij buiten twijfel voor de zoon van Jozef en Maria werd gehouden en als de broeder van de andere en jongere kinderen van het gezin werd beschouwd. Hij werd een timmerman en een timmermanszoon genoemd, en tot aan het begin van Zijn zending in het openbaar schijnt Hij zelfs in Zijn kleine gemeenschap weinig op de voorgrond te zijn getreden.[15]

Hij leefde eenvoudig, in vrede met Zijn medemensen en in gemeenschap met Zijn Vader, en aldus nam Hij toe in genade bij God en de mensen. Zoals door Zijn uitspraken in het openbaar wordt aangetoond, die Hij deed nadat Hij een man was geworden, waren deze jaren van afzondering aan actieve inspanning besteed, zowel physiek als verstandelijk. Jezus was een nauwkeurig waarnemer van de natuur en de mens. Hij was in staat uit de verschillende bezigheden, ambachten en beroepen Zijn leringen toe te lichten; de wegen van de wetgever en van de arts, de manieren van de schriftgeleerde, de Farizeeër en de rabbijn, de gewoonten van de arme en van de rijke, de levenswijze van de herder, de landman, de wijngaardenier en de visserman:

[12] Lucas 2:35.
[13] Lucas 2:52.
[14] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[15] Matth. 13:55, 56; Marcus 6:3; Lucas 4:22; vgl. Matth. 12:46, 47; Gal. 1:19.

die waren Hem alle bekend. Hij sprak over de leliën des velds en het gras in de weide en in het hoogland, over de vogels die niet zaaiden noch verzamelden in de schuren, maar van de overvloed van hun Schepper leefden, over de vossen in hun holen, over de geliefde huishond en de zwervende straathond, over de hen die haar kiekens een schuilplaats onder haar beschermende vleugels biedt - dit alles had bijgedragen aan de wijsheid waarin Hij toenam, alsmede de grillen van het weer, de terugkeer van de seizoenen en al de verschijnselen van verandering en volgorde in de natuur. Nazareth was de woonplaats van Jezus totdat Hij ongeveer 30 jaar oud was, en volgens de gewoonte om personen, behalve met hun eigen naam[16], met de naam van hun woonplaats aan te duiden, werd onze Heer algemeen bekend als Jezus van Nazareth.[17] Hij wordt ook Nazarener genoemd, of inboorling van Nazareth, en dit feit wordt door Mattheüs een vervulling genoemd van een oude profetie, ofschoon in de tegenwoordige samenstelling van de schriften die het Oude Testament vormen, zulk een profetie niet voorkomt. Het is practisch zeker dat deze voorspelling in een van de vele, vroeger aanwezige geschriften heeft gestaan, maar die sindsdien verloren zijn gegaan.[18] Dat Nazareth een onbekend dorp en weinig in aanzien was, blijkt uit de bijna minachtende vraag van Nathanaël die, na te hebben vernomen dat Jezus van Nazareth de Messias was, vroeg: 'Kan uit Nazareth iets goeds zijn?'[19] De van ongeloof getuigende vraag is tot een spreekwoord geworden, zelfs tot op deze dag, wanneer van iets goeds uit een weinig geliefde en weinig goeds belovende bron sprake is. Nathanaël woonde in Kana, niet meer dan een paar mijl van Nazareth, en zijn verbazing over het bericht dat hem door Filippus werd gebracht, levert het bewijs van de afzondering waarin Jezus had geleefd. Zo ging de jeugd en eerste wasdom van de Heiland der mensheid voorbij.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 9

1. ARCHELAÜS REGEERDE IN HERODES' PLAATS. - 'Herodes (de Grote) liet na zijn dood een testament na, waarin werd bepaald dat zijn koninkrijk onder zijn drie zoons moest worden verdeeld. Archelaüs moest Judea, Idumea en Samaria krijgen, met de titel van koning (Matth. 2:22). Herodes Antipas kreeg Galilea en Perea, met de titel van tetrarch; Filippus kreeg het grondgebied aan de overzijde van de Jordaan in bezit, eveneens met de titel van tetrarch. (Lucas 3:1). Deze wilsbeschikking werd door Augustus geratificeerd, met uitzondering van de titel die aan Archelaüs was gegeven. Archelaüs nam, na de ratificatie door Augustus van Herodes' testament, de regering over Judea, Samaria en Idumea op zich met de titel van ethnarch[1], met dien verstande dat hij koning zou worden als hij goed regeerde. Hij was echter bij het volk zeer impopulair, en zijn regering werd door woelingen en onderdrukking gekenmerkt. De toestand werd tenslotte zo ondragelijk, dat de Joden een beroep op Augustus deden; Archelaüs werd afgezet en verbannen. Dit verklaart de mededeling in Mattheüs 2:22 en mogelijk ook

[16] Als voorbeelden zie Jozef van Arimathea (Marcus 15:43); Maria Magdalena, zo genoemd naar haar geboorteplaats Magdala (Matth. 27:56); Judas Iscariot, mogelijk genoemd naar zijn tehuis in Kerioth (Matth. 10:4; zie blz. 168).
[17] Matth. 21:11; Joh. 18:5; 19:19; Hand. 2:22; 3:6; zie ook Lucas 4:16.
[18] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[19] Joh. 1:45, 46.

de kern van de gelijkenis (Lucas 19:12, enz.).' - *Standard Bible Dictionary,* trefwoord 'Herodes'.

In het begin van zijn regering oefende hij snel wraak op de mensen die het hadden gewaagd tegen een voortzetting van de gewelddadigheden van zijn vader te protesteren, door er drieduizend of meer af te slachten. Dit bloedbad werd gedeeltelijk aangericht binnen de ommuring van de tempel (Josephus, Antiquities XVII, 9:1-3).

[1] De Bijbel en het woordenboek geven voor 'tetrarch' 'viervorst'. Voor 'ethnarch' heb ik geen vertaling kunnen vinden. - Vert.

2. HERODES ANTIPAS. - Zoon van Herodes I (de Grote) bij een Samaritaanse vrouw, en volle broer van Archelaüs. Krachtens beschikking van zijn vader werd hij tetrarch van Galilea en Perea (Matth. 14:1; Lucas 3:19; 9:7; Hand. 13:1; vergelijk Lucas 3:1). Hij verstootte zijn vrouw, een dochter van Aretas, koning van Arabië-Petrea, en ging een onwettige verbintenis aan met Herodias, de vrouw van zijn halfbroer Herodes Filippus I (niet de tetrarch Filippus). Johannes de Doper werd gevangengenomen en tenslotte ter dood gebracht, omdat hij de toorn van Herodias had opgewekt wegens zijn veroordeling van haar verbintenis met Herodes Antipas. Herodias drong er bij Antipas op aan dat hij naar Rome zou gaan en de keizer om de titel van koning verzoeken (vergelijk Marcus 6:14, enz.) Antipas is de Herodes die in het Nieuwe Testament het meest wordt genoemd (Marcus 6:17; 8:15; Lucas 3:1; 9:7; 13:31; Hand. 4:27; 13:1). Hij was de Herodes tot wie Jezus door Pilatus werd gezonden ter ondervraging. Hij maakte hierbij gebruik van het voordeel dat Christus als een Galileeër bekend was en van het feit van zijn (Herodes') aanwezigheid in Jeruzalem ter bijwoning van het Paasfeest. (Lucas 23:6, enz.) Zie voor meerdere details Smith's, Cassel's of de Standard Bible Dictionary.

3. GETUIGENIS VAN DE APOSTEL JOHANNES BETREFFENDE CHRISTUS' TOENEMING IN KENNIS EN GENADE. - In een openbaring van deze tijd heeft Jezus de Christus de mededeling van de Apostel Johannes bevestigd, welke mededeling slechts gedeeltelijk in onze oude schriften voorkomt, zoals die nu zijn samengesteld. Johannes getuigt over de werkelijkheid van de natuurlijke ontwikkeling in de groei van Jezus van Zijn kindsheid tot volwassenheid aldus: 'En ik, Johannes, zag, dat Hij aanvankelijk niet van de volheid ontving, maar genade op genade ontving. En Hij ontving aanvankelijk niet van de volheid, maar ging van genade tot genade voort, totdat Hij een volheid had ontvangen. En aldus werd Hij de Zoon van God genoemd, omdat Hij aanvankelijk niet van de volheid ontving (L.& V. 93:12-14). Ondanks deze trapsgewijze stijging van groei en ontwikkeling, nadat Hij op aarde was geboren, was Jezus Christus van den beginne af met de Vader geweest, zoals in de aangehaalde openbaring wordt gezegd. Wij lezen daarin: 'En hij (Johannes) gaf getuigenis en zeide: Ik zag Zijn heerlijkheid, dat Hij in den beginne was, voordat de wereld was. Daarom, in den beginne was het Woord, want Hij was het Woord, namelijk de Boodschapper der zaligheid - Het Licht en de Verlosser der wereld; de Geest der waarheid. Die in de wereld kwam, omdat de wereld door Hem was gemaakt, en in Hem was het leven en het licht der mensen. De werelden werden door Hem gemaakt; de mens werd door Hem gemaakt; alle dingen werden door Hem gemaakt, en in Hem en uit Hem. En ik, Johannes, geef getuigenis, dat ik Zijn heerlijkheid heb gezien, als de heerlijkheid van de Eniggeborene des Vaders, vol genade en waarheid, namelijk de Geest der waarheid, Die kwam en in het vlees woonde, en Zich onder ons bevond' (verzen 7-11).

4. ONTBREKENDE SCHRIFTUUR. - Het commentaar van Mattheüs op het verblijf van Jozef, Maria en Jezus te Nazareth: 'En daar gekomen zijnde, nam hij zijn woonplaats in de stad, genaamd Nazareth; opdat vervuld zou worden, wat door de profeten gezegd is, dat Hij Nazarener zal geheten worden' (2:23), met het feit, dat een dergelijk gezegde van de profeten in geen van de boeken van de Bijbel wordt aangetroffen, doet de zekerheid aan de hand dat er geschriften verloren zijn gegaan. Zij die zich tegen voortdurende openbaring tussen God en Zijn Kerk verzetten, omdat de Bijbel als een verzameling

van heilige geschriften volledig is, en dat beweerde openbaringen die daar niet in worden gevonden, dus vals moeten zijn, kunnen met voordeel nota nemen van de vele boeken die niet in de Bijbel voorkomen, doch er wel in worden genoemd en wel zodanig dat er geen twijfel over bestaat dat zij eens als authentiek werden beschouwd. Onder deze buiten-Bijbelse schriftuur kunnen de volgende worden genoemd; sommige bestaan nu nog en worden tot de Apocriefen gerekend, maar de meeste zijn onbekend. Zo lezen wij van het boek des verbonds (Exodus 24:7); van het boek van de oorlogen des Heeren (Numeri 21:14); van het boek Jasher (Jozua 10:13); van het boek der statuten (1 Sam. 10:25); van het boek van Enoch (Judas 14); van het boek der geschiedenissen van Salomo (1 Koningen 11:41); van het boek van Nathan de Profeet en van dat van Gad de ziener (1 Kronieken 29:29); van het boek van Ahia, den Siloniet, en van de gezichten van Jedi, den ziener (2 Kron. 9:29); van het boek van Semaja (2 Kron. 12:15); van de geschiedenis van de Profeet Iddo (2 Kron. 13:22); van het boek van Jehu (2 Kron. 20:34); van de geschiedenissen van Uzzia, door Jesaja, de zoon van Amos (2 Kron. 26:22); van de woorden der zieners (2 Kron. 33:19); een ontbrekende brief van Paulus aan de Corinthiërs (1 Cor. 5:9); een ontbrekende brief aan de Efeziërs (Efeze 3:3); een ontbrekende brief aan de Kolossenzen uit Laodicea geschreven (Kol. 4:16); een ontbrekende brief van Judas (Judas 3).

5. NAZARETH. - Een stad in Galilea, die alleen in het Nieuwe Testament wordt genoemd. Josephus zegt niets over die plaats. De naam van het bestaande dorp, het hedendaagse Nazareth, is *En-Nazirah.* Het ligt op een hoogvlakte van de zuidelijke bergrug van de Libanon en 'geeft een prachtig uitzicht op de vlakte van Esdraelon en de berg Karmel, en is over 't geheel zeer schilderachtig' (Zenos). De schrijver van het artikel 'Nazareth' in Smith's *Bible Dict.* vereenzelvigt het tegenwoordige En-Nazirah met het oude Nazareth op de volgende gronden :'Het ligt op de lagere, aflopende hellingen van een heuvel of berg (Lucas 4:29); het ligt binnen de grenzen van de provincie Galilea (Marcus 1:9); het ligt bij Kana (Joh. 21:1, 2, 11); in de buurt bevindt zich een afgrond (Lucas 4:29); een aantal verklaringen die tot op Eusebius[1] teruggaan localiseren het dorp op dezelfde plaats. Dezelfde schrijver voegt er aan toe: Het telt 3000 of 4000 inwoners, een klein aantal is Mohammedaans, de overigen zijn Latijnse en Griekse Christenen. De meeste huizen zijn van steen en goed gebouwd, en zien er netjes en comfortabel uit. De straten of lanen zijn nauw en bochtig, en na regen zijn ze zo modderig dat men er bijna niet door kan gaan.' In de dagen van Christus werd de stad niet alleen door de Judeeërs, die maar weinig achting hadden voor Galilea en de Galileeërs, onbelangrijk geacht, maar door de Galileeërs zelf ook, hetgeen blijkt uit de schijnbaar minachtende vraag: 'Kan uit Nazareth iets goeds zijn?', die door Nathanaël werd geuit, (Joh. 1:47) die een Galileeër en geboortig uit Kana was, een stad, dicht bij Nazareth gelegen (Joh. 21:2). Nazareth dankt haar beroemdheid aan haar nauwe betrekking tot gebeurtenissen in het leven van Jezus Christus (Matth. 2:23; 13:54; Marcus 1:9; 6:1; Lucas 1:26; 2:4; 4:23, 34; Joh. 1:45, 46; 19:19; Handelingen 2:22).

[1] Eusebius - Bisschop van Caesarea, gest. 340 n. Chr. Eerste Chr. schrijver van Kerkgeschiedenis. - Vert.

HOOFDSTUK 10

IN DE WILDERNIS VAN JUDEA

DE STEM IN DE WILDERNIS

In een tijd, die duidelijk als het vijftiende jaar van de regering van Tiberius Caesar, keizer van Rome, wordt vermeld, werd het volk van Judea stevig wakker geschud door de vreemde prediking van een man, die tot dusver onbekend was. Hij was van priesterlijke afkomst, maar had geen schoolonderwijs genoten. Zonder door de rabbijnen en opperpriesters gemachtigd te zijn, riep hij zichzelf uit als een die door God met een boodschap voor Israël gezonden was. Hij verscheen niet in de synagogen of binnen de tempelhoven, waar de schriftgeleerden en doctoren onderwezen, maar riep luide in de wildernis. De mensen van Jeruzalem en omgeving liepen in grote menigten uit om hem te horen. Hij versmaadde de zachte en comfortabele gewaden en predikte in zijn ruwe woestijnkleed van kameelhaar, dat door een leren gordel op zijn plaats werd gehouden. De grofheid van zijn kledij werd van betekenis geacht. Elia de Thisbiet, die onbevreesde profeet, die de woestijn tot woonplaats had, stond in zijn dagen bekend als 'een man met een harig kleed, en met een lederen gordel gegord om zijn lenden'.[1] Grove klederen was men als een kenmerk van profeten gaan beschouwen.[2] Deze vreemde prediker gebruikte ook geen weelderig voedsel, maar voedde zich met wat de wildernis opleverde: sprinkhanen en wilde honig.[3]

Deze man was Johannes, de zoon van Zacharias, die spoedig als de Doper bekend zou worden. Hij had vele jaren in de woestijn doorgebracht, gescheiden van de verblijfplaatsen der mensen; het waren jaren van voorbereiding op zijn bijzondere zending. Hij had onder voogdij van goddelijke leraren gestudeerd; in de wildernis van Judea kwam het woord des Heren tot hem[4], zoals het in soortgelijke omgeving tot Mozes[5] en Elia[6] vroeger was gekomen. Toen werd gehoord 'de stem des roependen in de woestijn: Bereidt den weg des Heeren, maakt Zijn paden recht'.[7] Het was de stem van de heraut, de boodschapper die, zoals de profeten hadden gezegd, voor de Here heen zou gaan om Zijn weg te bereiden.[8]

Het hoofdthema van zijn boodschap was: 'Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen'. Aan hen die in zijn woorden geloofden en zich bekeerden, hun zonden belijdend, diende hij de doop toe door onder-

[1] 2 Kon. 1:8.
[2] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[3] Matth. 3:1-5; vgl. Lev. 11:22; zie ook Marcus 1:1-8. Aant. 2, einde van hoofdstuk.
[4] Lucas 3:2.
[5] Exo. 3:1, 2.
[6] 1 Kon. 17:2-7.
[7] Marcus 1:3.
[8] Marcus 1:2; vgl. Jes. 40:3; Mal. 3:1; Matth. 11:10; Lucas 3:3-9.

dompeling in water - tevens verklarende: 'Ik doop u wel met water tot bekering; maar Die na mij komt, is sterker dan ik, Wiens schoenen ik niet waardig ben Hem na te dragen; Die zal u met den Heiligen Geest en met vuur dopen.'[9]

De man, noch zijn boodschap konden worden genegeerd; zijn prediking hield voor de berouwvolle ziel een belofte in en voor de huichelaar en verstokte zondaar 'n vernietigend oordeel. Wanneer Farizeeërs en Sadduceeërs kwamen om door hem gedoopt te worden, wauwelend over de wet, welker geest zij onophoudelijk overtraden, en over de profeten, die zij oneer aandeden, stelde hij hen aan de kaak als een geslacht van adderengebroedsels, en vroeg hun: 'Wie heeft u aangewezen te vlieden van den toekomenden toorn?' Hij stoorde zich niet aan hun vaak herhaald gepoch dat zij de kinderen van Abraham waren en zeide: 'Brengt dan vruchten voort, der bekering waardig. En meent niet bij u zelven te zeggen: Wij hebben Abraham tot een vader; want ik zeg u, dat God zelfs uit deze stenen Abraham kinderen kan verwekken.'[10] Het negeren van hun aanspraken op voorkeur als de kinderen van Abraham, was een strenge berisping en een zware belediging voor de aristocratische Sadduceeër en de aan voorschriften gebonden Farizeeër beide.

Volgens het Judaïsme had het nageslacht van Abraham een vaste plaats in het koninkrijk van de verwachte Messias en voor geen bekeerling onder de niet-Joden was het mogelijk de rang en de onderscheiding te krijgen, waarvan de 'kinderen' zeker waren. De krachtige verzekering van Johannes dat God uit de stenen langs de oever van de rivier kinderen voor Abraham kon verwekken, betekende voor degenen die dit hoorden, dat zelfs de geringste van de menselijke familie boven hen te verkiezen was, indien zij zich niet bekeerden en veranderden.[11] Hun tijd van praten was voorbij; vruchten moesten zij tonen, geen onvruchtbaar, overvloedig gebladerte; ja de bijl lag aan de wortel van de boom, en iedere boom die geen goede vrucht voortbracht, moest omgehouwen en in het vuur geworpen worden.

De mensen waren verbaasd, en velen, zichzelf in hun werkelijke toestand van plichtsverzuim en zonde ziende, toen Johannes met striemende woorden hun fouten blootlegde, riepen uit: 'Wat zullen wij dan doen?'[12] Zijn antwoord was tegen de vormendienst gericht, die oorzaak was geworden dat in de harten der mensen het geestelijk leven tot stervens toe verwelkt was. Onbaatzuchtige liefdadigheid werd verlangd: 'Die twee rokken heeft, dele hem mede, die geen heeft; en die spijze heeft, doe desgelijks'. De tollenaren of belastinggaarders, onder wier onrechtvaardige en onwettige heffingen de mensen zo lang hadden geleden, kwamen en vroegen: 'Meester, wat zullen wij doen? En hij zeide tot hen: 'Eist niet meer, dan hetgeen u gezet is'. Tot de soldaten die vroegen wat zij moesten doen, antwoordde hij: 'Doet nie-

[9] Matth. 3:11.
[10] Matth. 3:7-10; zie ook Lucas 3:3-9.
[11] Vergelijk een later voorbeeld, waarin Christus iets dergelijks leerde. (Joh. 8:33-59).
[12] Lucas 3:10; vgl. Hand. 2:37.

mand overlast, en ontvreemdt niemand het zijne met bedrog, en laat u vergenoegen met uw bezoldigingen.'[13]

Zijn eisen ademden dezelfde geest als die van een practische godsdienst, de enige godsdienst die waarde heeft, de godsdienst van de juiste levenswijze. Ondanks zijn bruuskheid en zijn krachtige aanvallen op de ontaarde gewoonten van zijn tijd, was Johannes met al zijn energie geen opruier tegen gevestigde instellingen, geen aanstoker tot opstand en geen voorvechter voor een omwenteling. Hij viel het belastingstelsel niet aan, maar de afpersingen van de corrupte en hebzuchtige tollenaars; hij veroordeelde het leger niet, doch de ongerechtigheden van de soldaten, van wie er vele waren die hun positie misbruikten om, ter wille van gewin, valse getuigenissen af te leggen en zich door gewelddadige beslaglegging te verrijken. Hij predikte wat wij in de tegenwoordige bedeling de eerste grondbeginselen van het evangelie noemen - 'het begin des Evangelies van Jezus Christus, den Zoon van God'[14], omvattende geloof in God; oprechte bekering, hetgeen berouw over begane zonden en een vast besluit om zich van zonde af te keren betekent, doop door onderdompeling in water onder zijn handen, handen van een met gezag bekleed; en de hogere doop door vuur of de gave van de Heilige Geest door een autoriteit, hoger dan hij zelf. Zijn prediking was positief en in vele opzichten tegengesteld aan de gebruiken van die tijd; hij deed geen beroep op het volk door middel van wonderbaarlijke manifestaties[15]; en hoewel vele van zijn hoorders zich bij hem als discipelen aansloten, richtte hij geen formele organisatie op en trachtte evenmin een eredienst in te stellen. Zijn eis tot bekering was een persoonlijke oproep, zoals aan elke aanvaardbare candidaat de verordening van de doop persoonlijk werd toebediend.

Voor de Joden, die de lang voorspelde Messias verwachtten, waren de woorden van deze vreemde profeet in de wildernis vol belangrijke voortekenen. Zou hij de Christus kunnen zijn? Hij sprak van Een die nog komen moest, machtiger dan hijzelf, wiens schoenriem hij niet waardig was te ontbinden[17], Een die de mensen zou scheiden als de dorser, de wan in de hand, het kaf van 't koren wegblazen; en, voegde hij er aan toe: die Ene, machtiger dan ik, zal de tarwe 'in Zijn schuur samenbrengen, maar het kaf zal Hij met onuitblusselijk vuur verbranden'.[18]

Op deze wijze verkondigde de voorspelde heraut van de Heer zijn boodschap. Hijzelf zou niet verhoogd worden; zijn ambt echter was hem heilig en in de uitoefening daarvan duldde hij geen bemoeienis van priester, Leviet of rabbijn. Hij was geen aannemer des persoons; hij veroordeelde de zonde, zondaren ging hij te lijf, onverschillig of zij de klederen droegen van een priester, van een boer, of van een hoveling. Alle aanspraken die door de Doper voor zichzelf en zijn zending waren gemaakt, werden later door het

[13] Lucas 3:10-15.
[14] Marcus 1:1.
[15] Joh. 10:41.
[16] Joh. 1:35, 37; Matth .11:2; Lucas 7:18.
[17] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[18] Lucas 3:17; zie ook Matth. 3:12; vgl. Mal. 3:2.

duidelijke getuigenis van Christus bevestigd en gehandhaafd.[19] Johannes was niet alleen de voorloper van het koninkrijk, maar ook van de Koning; en tot hem kwam de Koning persoonlijk.

De doop van Jezus - om alle gerechtigheid te vervullen

Toen Jezus 'begon omtrent dertig jaren oud te wezen'[20], reisde Hij van Zijn huis in Galilea 'naar de Jordaan, tot Johannes, om van hem gedoopt te worden. Doch Johannes weigerde Hem zeer, zeggende: Mij is nodig van U gedoopt te worden, en komt Gij tot mij? Maar Jezus antwoordende, zeide tot hem: Laat nu af; want aldus betaamt ons alle gerechtigheid te vervullen. Toen liet hij van Hem af'.[21]

Johannes en Jezus waren achterneven; of er ooit enige nauwe verbondenheid tussen de twee als jongens of mannen heeft bestaan, wordt niet gezegd. Het is echter zeker dat toen Jezus Zich voor de doop aandiende, Johannes in Hem een zondeloos Mens herkende, die zich niet behoefde te bekeren, en daar de Doper de opdracht had voor vergeving van zonden te dopen, zag hij de noodzakelijkheid om de verordening aan Jezus te voltrekken, niet in. Hij die de belijdenissen van velen had ontvangen, beleed nu aan Een van Wie hij wist dat Hij rechtvaardiger was dan Hijzelf. Het schijnt, in het licht van latere gebeurtenissen, dat in die tijd Johannes niet wist dat Jezus de Christus was, machtiger dan hij, en op Wie hij wachtte en Wiens voorloper hij wist te zijn. Toen Johannes zijn overtuiging uitsprak dat Jezus geen reiniging door de doop behoefde, ontkende onze Heer, zich van Zijn eigen zondeloosheid bewust, de opmerking van de Doper niet, maar drong toch op Zijn doop aan met de betekenisvolle verklaring: 'Aldus betaamt het ons alle gerechtigheid te vervullen.' Indien Johannes de diepere betekenis van deze woorden had kunnen begrijpen, had hij daarin de waarheid moeten vinden dat de doop in water niet alleen het middel is om vergeving van zonden te krijgen, maar dat deze ook een onontbeerlijke verordening is die in gerechtigheid is ingesteld en van alle mensen wordt vereist als een noodzakelijke voorwaarde voor het lidmaatschap in het Koninkrijk Gods.[22]

Jezus Christus onderwierp zich aldus nederig aan de wil van de Vader, en werd door Johannes door onderdompeling in water gedoopt. Dat Zijn doop als een behagelijke en noodzakelijke daad van onderwerping werd aanvaard, blijkt uit hetgeen onmiddellijk volgde: 'En Jezus, gedoopt zijnde, is terstond opgeklommen uit het water; en ziet, de hemelen werden Hem geopend, en Hij zag den Geest Gods nederdalen, gelijk een duive, en op Hem komen. En ziet, een stem uit de hemelen, zeggende: Deze is Mijn Zoon, Mijn Geliefde, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb!'[23] Toen kende Johannes zijn Verlosser.

[19] Matth. 11:11-14; 17:12; Lucas 7:24-30.
[20] Lucas 3:23.
[21] Matth. 3:13-15.
[22] Voor behandeling van de doop als universeel vereiste, zie des schrijvers 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 6.
[23] Matth. 3:16, 17; vgl. Marcus 1:9-11; Lucas 3:21, 22.

De vier Evangelieschrijvers geven de nederdaling van de Heilige Geest op de gedoopte Jezus weer als een zichtbare manifestatie 'gelijk een duif', en dit teken was Johannes aangewezen als het vooraf vastgestelde middel waardoor hij de Messias zou kennen. Aan dat teken, vooraf aangeduid, werd nu het verheven getuigenis van de Vader betreffende de letterlijke Zoonschap van Jezus toegevoegd. Mattheüs vermeldt de erkenning van de Vader in de derde persoon: 'Dit is Mijn Geliefde Zoon', terwijl zowel Marcus als Lucas meer direct zeggen: 'Gij zijt Mijn geliefde Zoon'. Dit verschil, gering en ofschoon betrekking hebbende op zulk een belangrijk onderwerp, in wezen toch onbelangrijk, levert het bewijs van een onafhankelijk auteurschap en weerlegt elke insinuatie van een geheime verstandhouding tussen de schrijvers. De gebeurtenissen die met het verrijzen van Jezus uit het watergraf gepaard gingen, demonstreren duidelijk de aparte persoonlijkheid van de drie Personen in de Godheid. Bij die plechtige gelegenheid was Jezus de Zoon aanwezig in Zijn aards lichaam; de aanwezigheid van de Heilige Geest bleek uit het zichtbare teken van de duif, en de stem van de Eeuwige Vader werd van de hemel gehoord. Indien wij geen ander bewijs van de aparte persoonlijkheid van elk lid van de Heilige Drieëenheid hadden, zou dit voorbeeld afdoende moeten zijn, doch andere schriftuur bevestigt deze grote waarheid.[24]

De verzoekingen van Christus

Spoedig na Zijn doop, onmiddellijk daarna, zegt Marcus, werd Jezus door de influisteringen van de Geest gedwongen zich van de mensen en de beroeringen van het gemeenschapsleven terug te trekken en de wildernis in te gaan, waar Hij ongehinderd in gemeenschap met Zijn God kon zijn. De invloed van de dwingende kracht was zo sterk, dat Hij daardoor werd geleid, of zoals de evangelist verklaart, gedreven in eenzame afzondering, waarin Hij veertig dagen verbleef, 'met de wilde dieren' van de woestijn. Deze merkwaardige episode in het leven van onze Heer wordt in drie Evangeliën beschreven, hoewel niet met dezelfde volledigheid.[25] Johannes maakt er geen melding van.

De omstandigheden in die tijd van verbanning en beproeving moeten door Jezus zelf zijn verteld, want niemand anders is er getuige van geweest. De geboekstaafde mededelingen behandelen hoofdzakelijk de gebeurtenissen, die aan het einde van de periode van veertig dagen plaats vonden, doch over 't geheel genomen brengen zij ongetwijfeld het feit aan het licht, dat die tijd er een van vasten en bidden was. Christus werd zich geleidelijk aan bewust dat Hij de uitverkoren en vóór-geordende Messias was. Zoals Zijn woorden tot Zijn moeder ter gelegenheid van het gedenkwaardig onderhoud met de

[24] Kort voor Zijn dood beloofde de Zaligmaker de apostelen dat de Vader hun de Trooster zou zenden, die de Heilige Geest is. (Joh. 14:26 en 15:26). Zie van de schrijver 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 2, blz. 39, 40.

[25] Matth. 4:1-11; Marcus 1:12, 13; Lucas 4:1-13.

doctoren in de tempel bewijzen, wist Hij, hoewel nog maar twaalf jaar oud, dat Hij in bijzondere en persoonlijke zin de Zoon van God was. Toch is het duidelijk dat een volledig begrip van de betekenis van Zijn aardse zending in Hem groeide, naarmate Hij stap voor stap in wijsheid toenam. Zijn erkenning door de Vader en het voortdurende gezelschap van de Heilige Geest schonken Zijn ziel het glorierijke getuigenis van Zijn goddelijkheid. Hij had veel om over na te denken, veel dat gebed en een gemeenschap met God, nodig maakte die alleen door gebed kan worden verkregen. Gedurende de gehele tijd van Zijn afzondering at Hij niet, doch verkoos te vasten, opdat Zijn sterfelijk lichaam des te volkomener aan Zijn goddelijke Geest onderworpen zou zijn. Daarna, toen Hij hongerig en lichamelijk verzwakt was, kwam de verleider met het arglistige voorstel dat Hij Zijn buitengewone vermogens zou gebruiken om zich voedsel te verschaffen. Satan had de gunstigste tijd voor zijn boosaardige bedoeling uitgekozen. Wat zullen stervelingen al niet doen, tot hoe ver zijn mensen niet gegaan om hun honger te stillen? Ezau verbeurde zijn geboorterecht voor een maaltijd. Mensen hebben als wilde dieren om voedsel gevochten. Vrouwen hebben hun eigen kinderen geslacht en gegeten omdat zij de knagende pijnen door verhongering niet langer konden verdragen. Dit alles wist Satan toen hij in het uur van Christus' uiterste physieke nood tot Hem kwam en zeide: 'Indien Gij Gods Zoon zijt, zeg, dat deze stenen broden worden'. Gedurende lange weken van afzondering werd onze Heer gesteund door verheffing van de geest die op natuurlijke wijze met zulk een volkomen concentratie van gedachten gepaard gaat, ongetwijfeld als gevolg van de langdurige overpeinzingen en gemeenschap met de hemelen. Met zulk een devotie van de geest werd de eetlust bedwongen en vervangen, maar de reactie van het lichaam was onvermijdelijk. Doordat Jezus zo lange tijd zich van voedsel had onthouden, lag in de woorden van Satan een verzoeking, die zelfs nog groter was dan die in de suggestie, dat Hij zich voedsel voor zijn uitgehongerd lichaam zou verschaffen, de verzoeking namelijk om mogelijke twijfel op de proef te stellen die in het woordje 'Indien' van de verleider besloten lag. De Eeuwige Vader had verklaard dat Jezus Zijn Zoon was; de duivel trachtte de Zoon aan deze goddelijke verwantschap te doen twijfelen. Waarom zou de Vader Zijn belangstelling in Zijn Zoon op dit ogenblik van droeve noodzaak niet bewijzen? Was het wel behoorlijk dat Gods Zoon honger moest lijden? Had de Vader zo snel vergeten dat Hij Zijn geliefde Zoon aldus liet lijden? Was het niet redelijk dat Jezus, door lange onthouding verzwakt, zichzelf zou voorzien en wel omdat Hij door een bevelend woord daartoe in staat was, *indien* de stem, die na Zijn doop werd gehoord die van de Eeuwige Vader was? *Indien* Gij werkelijk Gods Zoon zijt, toon dan Uw macht en stil Uw honger - ziedaar de strekking van het duivelse voorstel. Een toegeven zou een positief blijk van twijfel aan des Vaders erkenning hebben betekend.

Bovendien was de grotere macht, die Jezus bezat, Hem niet voor persoonlijke bevrediging gegeven, maar ten dienste van anderen. Hij moest alle ondervindingen van de sterfelijkheid opdoen; een ander mens, even hongerig als Hij, kon niet door een wonder zich iets verschaffen, en hoewel zo iemand

wel door een wonder gevoed zou kunnen worden, zou de wonderbaarlijke voorziening geschonken en niet door hemzelf tot stand gebracht moeten worden. Het was een noodwendig gevolg van de tweeledige aard van onze Heer, de eigenschappen van God en mens beide bevattend, dat Hij als sterveling moest verdragen en lijden, terwijl Hij ten allen tijde het vermogen bezat de macht van Zijn eigen Godschap aan te wenden, waardoor alle verlangens konden worden bevredigd of overwonnen. Zijn antwoord aan de verleider was subliem en volkomen afdoende: 'Er is geschreven: De mens zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord, dat door den mond Gods uitgaat'.[26] Het woord dat door den mond Gods was uitgegaan en dat Satan had willen doen wantrouwen, zeide dat Jezus de Geliefde Zoon was in Wie de Vader Zijn welbehagen had. De duivel was verslagen; Christus triomfeerde.

Beseffende dat zijn poging om Jezus te verleiden Zijn macht ten eigen bate aan te wenden, en meer op Zichzelf te vertrouwen dan op des Vaders voorzienigheid, volkomen was mislukt, ging Satan tot het andere uiterste over en trachtte Jezus er toe te brengen Zichzelf moedwillig aan de bescherming van de Vader over te geven.[27] Jezus stond op een hoog gedeelte van de tempel, een siertorentje of kanteel, met uitzicht op de uitgestrekte hoven, toen de duivel tot Hem zeide: 'Indien Gij Gods Zoon zijt, werp Uzelven nederwaarts; want er is geschreven, dat Hij Zijn engelen van U bevelen zal, en dat zij U op de handen zullen nemen, opdat Gij niet te eniger tijd Uw voet aan een steen stoot'.

Hier verschijnt weer de bijgedachte aan twijfel.[28] *Indien* Jezus waarlijk de Zoon van God was, kon Hij er dan niet op vertrouwen dat Zijn Vader Hem zou redden, en in 't bijzonder daarom, omdat het geschreven[29] stond, dat engelen Hem zouden bewaken en op de handen dragen? Het antwoord van Christus aan de verleider in de wildernis was een aanhaling uit de Schrift en deze had Hij ingeleid met de indrukwekkende woorden, uitleggers van heilige geschriften wel bekend: 'Er is geschreven'.

In zijn tweede poging trachtte de duivel zijn suggestie te versterken met schriftuur, door een zelfde uitdrukking te gebruiken: 'want er is geschreven'. Onze Heer beantwoordde de aanhaling van de duivel met een andere, zeggende: 'Er is wederom geschreven: Gij zult den Heere, uw God, niet verzoeken'.[30]

Naast de provocatie tot zondigen door Zichzelf moedwillig in gevaar te brengen, zodat de liefde van de Vader in een wonderbaarlijke redding openbaar zou worden, of door te weigeren de tussenkomst van de Vader aldus uit te dagen, waardoor zou blijken dat Hij aan Zijn status als de Geliefde Zoon twijfelde, loerde ook nog een beroep op de menselijke kant van Christus' karakter om de hoek, in de gedachte aan de roem die zulk een heldendaad

[26] Matth. 4:4; vgl. Deut. 8:3.
[27] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[28] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[29] Matth. 4:6; Psalm 91:11, 12.
[30] Matth. 4:5-7; vgl. Deut. 6:16.

als het springen van de duizelingwekkende hoogte der tempeltorens en ongedeerd neerkomen zeker zou brengen. Wij kunnen ons niet aan de gedachte onttrekken, ofschoon wij niet mogen zeggen dat zo iets maar een ogenblik bij de Zaligmaker zou zijn opgekomen, dat het handelen volgens Satans suggestie, vooropgesteld natuurlijk dat de uitkomst zou wezen zoals hij had gezegd, Jezus in de openbare mening tot een Wezen, verheven boven stervelingen zou hebben gemaakt. Het zou inderdaad een teken en een wonder zijn geweest, waarvan de faam zich zou hebben verspreid als het vuur in droog gras, en het gehele Jodendom zou gloeiend van opwinding en belangstelling voor de Christus zijn geweest. De in 't oog springende gekunsteldheid van Satans citeren uit de Schrift was een categorisch antwoord niet waard; zijn stelling was niet logisch en deugde niet als argument; zijn verkeerde toepassing van het geschreven woord werd te niet gedaan door verwante schriftuur; de woorden van de psalmist werden gehonoreerd door het bindende fiat van de profeet van de exodus, waarmede hij de Israëlieten gebood de Here niet te provoceren noch te verzoeken wonderen onder hen te verrichten.

Satan verzocht Jezus de Vader te verzoeken. Het is evenzeer een godslasterlijke bemoeienis met de rechten van de Godheid om grenzen te stellen of tijd of plaats te bepalen voor manifestaties van goddelijke macht als het is om te trachten zich die macht aan te matigen. God alleen zal beslissen wanneer en hoe Zijn wonderen zullen worden gewrocht. Nogmaals waren de plannen van Satan verijdeld en was Christus opnieuw overwinnaar.

In de derde verzoeking zag de duivel van een verder beroep op Jezus af om Zijn eigen macht of die van de Vader op de proef te stellen. De verleider, tweemaal volkomen verslagen, liet dat aanvalsplan varen en zonder thans zijn bedoeling te maskeren, kwam hij met een duidelijk voorstel. Op de top van een hoge berg keek Jezus over het land met zijn rijkdom aan steden en velden, aan wijn- en boomgaarden, aan kudden en herders; in visioen zag Hij de koninkrijken van de wereld en dacht Hij aan de rijkdom, de pracht en de aardse glorie van dat alles. Toen zeide Satan tot Hem: 'Al deze dingen zal ik U geven, indien Gij, nedervallende, mij zult aanbidden'. Dat schreef Mattheüs; de uitgebreider weergave van Lucas volgt hier: 'En de duivel zeide tot Hem: Ik zal U al deze macht, en de heerlijkheid derzelver koninkrijken geven, want zij is mij overgegeven, en ik geef ze, wien ik ook wil. Indien Gij dan mij zult aanbidden, zo zal het alles Uw zijn.' Wij behoeven ons niet bezig te houden met de vraag of Satan zijn belofte had kunnen nakomen voor het geval Christus hem eer had bewezen; zeker is dat Christus, indien Hij dat had gewild, de rijkdommen en de heerlijkheid van de wereld had kunnen grijpen en in bezit nemen, en daardoor in Zijn Messiaanse zending zou hebben gefaald. Satan wist dat zeer goed. Vele mensen hebben zich voor een koninkrijk en minder aan de duivel verkocht, ja zelfs voor enige armzalige penningen.

De driestheid van zijn aanbod was op zichzelf duivels. Christus, de Schepper van hemel en aarde, bekleed als Hij toen was met een sterfelijk lichaam, zal zich Zijn vóór-sterfelijke staat misschien niet hebben herinnerd, ook niet

dat Hij aan de grote raadsvergadering der Goden had deelgenomen[31], terwijl Satan, een onbelichaamde geest, de onterfde, opstandige en verworpen zoon, die het Wezen verzocht door wie de wereld was geschapen, door hem een gedeelte te beloven wat geheel van Hem was, een herinnering aan die eerste gebeurtenissen misschien nog wel had en trouwens nu nog kan hebben. In dat verre verleden, vóór de schepping van de aarde, werd Satan, toen Lucifer, een zoon van de morgen, verworpen en de Eerstgeboren Zoon gekozen. Nu de Uitverkorene aan de beproevingen van de sterfelijkheid was onderworpen, meende Satan het goddelijk oogmerk te kunnen verijdelen door de Zoon van God onderdanig te maken aan zichzelf. Hij, die door Michaël en zijn scharen was overwonnen en als een verslagen opstandeling was uitgeworpen, vroeg de belichaamde Jehova hem te aanbidden. Toen zeide Jezus tot hem: Ga weg, satan, want er staat geschreven: Den Heere, uw God, zult gij aanbidden, en Hem alleen dienen. Toen liet de duivel van Hem af; en ziet, de engelen zijn toegekomen, en dienden Hem.' [32]

Nu moeten wij niet denken dat Christus' triomfantelijke komst uit de donkere wolken van de drie genoemde verzoekingen Hem voor verdere aanvallen van Satan vrijwaarde, of Hem tegen latere beproevingen van geloof, vertrouwen en lijdzaamheid vrijwaarde. Lucas besluit zijn verslag van de verzoekingen na de veertigdaagse vastentijd als volgt: 'En als de duivel alle verzoeking voleindigd had, week hij van Hem voor een tijd'.[33] Deze overwinning over de duivel en zijn listen, deze triomf over de begeerten van het lichaam, over de kwellende twijfel, over het gesuggereerde grijpen naar roem en stoffelijke rijkdom, was een groot maar geen afdoend succes in de worsteling tussen Jezus, de belichaamde God, en Satan, de gevallen engel des lichts. Dat Christus gedurende de tijd dat Hij met de apostelen was, aan verzoekingen blootstond, wordt door Hem uitdrukkelijk verzekerd.[34]

Dat Zijn verzoekingen zich zelf tot Zijn zielestrijd in Gethsémané uitstrekten, zal blijken wanneer wij met deze studie verder gaan. Het is ons niet gegeven, en evenmin was het Jezus gegeven de vijand te ontmoeten, te bestrijden en hem voor eens en voor altijd in één enkel tweegevecht te verslaan. De strijd tussen de onsterfelijke geest en het lichaam, tussen het kind van God aan de ene zijde en de wereld en de duivel aan de andere, duurt het gehele leven.

Weinig gebeurtenissen in de evangelische geschiedenis van Jezus van Nazareth hebben meer stof opgeleverd voor discussies, fantastische theorieën en onvruchtbare bespiegelingen dan de verzoekingen hebben gedaan. Al dergelijke gissingen mogen wij rustig naast ons neer leggen. Voor iedere gelover in de heilige schrift is het verslag van de verzoekingen daarin voldoende duidelijk om de essentiële feiten boven alle twijfel te stellen. Voor de ongelovige heeft Christus, noch Zijn triomf enige aantrekkingskracht. Wat baat het ons om ons af te vragen of Satan in zichtbare gedaante voor Jezus

[31] Blz. 7-9.
[32] Matth. 4:10, 11; vgl. Exo. 20:3; 10:20; Jozua 24:14; 1 Sam. 7:3.
[33] Lucas 4:13.
[34] Lucas 22:28.

verscheen of slechts als een onzichtbare geest aanwezig was; of hij met hoorbare stem sprak of in het brein van zijn begeerde slachtoffer de gedachten deed opkomen die later werden opgeschreven; of de drie verzoekingen elkaar onmiddellijk opvolgden of met langere tussenpozen werden ondergaan? Wij kunnen veilig alle theorieën over mythe of gelijkenis in het schriftuurlijk verslag over boord werpen en het aanvaarden zoals het daar staat. Met even grote zekerheid kunnen wij zeggen dat de verzoekingen werkelijkheid en dat de bezoekingen, die onze Heer moest ondergaan, een werkelijke vuurproef waren. Iemand die anders gelooft, moet de schriften dan als verzinsel beschouwen.

Een vraag die in dit verband enige aandacht verdient, is die over de zondigheid of zondeloosheid van Christus - de vraag of Hij in staat was zonde te begaan. Indien het voor Hem onmogelijk was geweest om aan de verleidingen van Satan toe te geven, zou er van een werkelijke proef in de verzoekingen geen sprake zijn en evenmin van een echte overwinning aan het einde. Onze Heer was zondeloos en toch in staat zonde te doen; Hij had het vermogen tot zondigen, indien Hij dat had gewild. Indien Hij van het vermogen tot te zondigen was beroofd, zou Hem Zijn vrije wilsuitoefening zijn ontnomen; en het was juist om de vrije wil van de mens te bewaken en te verzekeren dat Hij zich als verlossend offer had aangeboden, voordat de wereld bestond. Te zeggen dat Hij niet kon zondigen omdat Hij de belichaming van gerechtigheid was, betekent niet een ontkenning van Zijn vermogen om te kiezen tussen goed en kwaad. Een door en door waarheidslievend mens zal zich niet schuldig maken aan liegen; niettemin is zijn zekerheid tegen valsheid er niet een van uiterlijke dwang, doch van innerlijke weerhouding als gevolg van zijn gecultiveerde waarheidsliefde. Een waarlijk eerlijk mens zal hetgeen zijns naasten is niet nemen, noch begeren; van deze kan men werkelijk zeggen dat hij niet kan stelen; toch is hij daartoe in staat, als hij dat zou wensen. Zijn eerlijkheid is een wapenrusting tegen verleiding; maar het pantser, de helm, de borstplaat en de scheenplaten zijn maar een uitwendige bedekking; de innerlijke mens kan kwetsbaar zijn, als hij bereikt kan worden.

Doch waarom in bijzonderheden af te dalen in een redenering die maar tot één conclusie kan leiden, wanneer de eigen woorden van onze Heer en andere schriftuur het feit bevestigen! Kort vóór Zijn verraad, toen Hij de Twaalf aanspoorde tot nederigheid, zeide Hij: 'Gij zijt degenen, die met Mij steeds gebleven zijt in Mijn verzoekingen'.[35] Ofschoon wij geen aparte verwijzing naar de verzoekingen vinden, die onmiddellijk op Zijn doop volgden, wordt duidelijk gezegd dat Hij verzoekingen had doorstaan en dat deze Zijn gehele zendingstijd door hadden voortgeduurd, zonder dat er over gesproken werd. De schrijver van de brief aan de Hebreeën zeide uitdrukkelijk dat Christus had kunnen zondigen in datgene waarin Hij 'in alle dingen', gelijk de rest van de mensheid, is verzocht geweest. Beschouw deze ondubbelzinnige verklaring: 'Dewijl wij dan een groten Hogepriester hebben, Die

[35] Lucas 22:28.

door de hemelen doorgegaan is, namelijk Jezus, den Zoon van God, zo laat ons deze belijdenis vasthouden. Want wij hebben geen hogepriester, die niet kan medelijden hebben met onze zwakheden, maar Die in alle dingen, gelijk als wij, is verzocht geweest, doch zonder zonde.'[36] En verder: 'Hoewel Hij de Zoon was, nochtans gehoorzaamheid geleerd heeft, uit hetgeen Hij heeft geleden.'[37]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 10

1. KLEDING VAN KAMELENHAAR. - Door de profeet Zacharia (13:4) werd een tijd voorspeld waarin practiserende profeten 'geen haren mantel aandoen, om te liegen'. Van de kleding van kamelenhaar, zoals door Johannes de Doper werd gedragen, geven de Oxford- en andere kanttekeningen 'een haren mantel' letterlijker weer dan de Bijbeltekst. Deems (*Light of the Nations,* pag. 74, aantekening) zegt: 'De mantel van kamelenhaar was niet de huid van de kameel met de haren er op, die te zwaar om te dragen is, maar een kleed, van kamelenhaar geweven, zo een waarvan Josephus spreekt (B. J. I, 24:3).

2. SPRINKHANEN EN WILDE HONIG. - Van insecten van de sprinkhanen- of krekelsoort werd duidelijk in de wet, die aan Israël in de wildernis werd gegeven, gezegd dat zij rein en geschikt voor voedsel waren. 'Dit nochtans zult gij eten van al het kruipend gevogelte, dat op vier voeten gaat, hetwelk boven aan zijn voeten schenkelen heeft, om daarmede op de aarde te springen. Van die zult gij deze eten: den sprinkhaan naar zijn aard, en den solham naar zijn aard, en den hargol naar zijn aard, en den hagab naar zijn aard.' (Lev. 11:21, 22). Tegenwoordig worden sprinkhanen door vele oosterse volken als voedsel gebruikt, echter hoofdzakelijk door de arme klassen alleen. Van de passage met betrekking tot sprinkhanen als bestanddeel van het voedsel van de Doper, terwijl hij in de wildernis als een kluizenaar leefde, zegt Farrar (*Life of Christ,* pag. 97, aantekening): 'Het idee dat de bast van de zogenaamde sprinkhanenboom (Johannesbrood) wordt bedoeld, is een vergissing. In Medina worden sprinkhanen in gewone winkels als voedsel verkocht; zij worden in kokend zout water geworpen, in de zon gedroogd, en met boter gegeten, doch alleen door de armste bedelaars.' Geiki (*Life and Words of Christ,* dl. I, pag. 354, 55) zegt er het volgende van: 'Zijn enige voedsel bestond uit sprinkhanen, die op de kale heuvels sprongen of vlogen, en uit de honig van wilde bijen, die hij hier en daar in de spleten van rotsen vond; zijn enige drank was een slok water uit de holte van een rots. Sprinkhanen zijn thans nog het voedsel van de armen in vele streken van het oosten.' 'Alle Bedouïnen van Arabië en de inwoners van steden in Nedj en Hedjaz zijn gewend ze te eten', zegt Burgkhardt. 'Ik heb sprinkhanenwinkels in Medina en Tayf gezien, waar zij bij de maat worden verkocht. In Egypte en Nubië worden zij alleen door de armste bedelaars gegeten. De Arabieren bereiden ze door ze levend in kokend water te werpen, waarin vrij veel zout is opgelost. Na enige minuten nemen zij die er uit en drogen de beesten in de zon. De kop, de vleugels en poten worden dan uitgetrokken, de rompen van het zout ontdaan en volkomen gedroogd. Soms worden zij in boter gaar gestoofd, of op ongezuurd brood uitgestrooid, vermengd met boter.' In Palestina worden zij alleen door de Arabieren aan de uiterste grenzen gegeten; elders worden zij met afkeer en walging bekeken en alleen door de allerarmsten gegeten. Tristram zegt evenwel dat zij 'zeer smakelijk' zijn. 'Ik vond ze heel goed', zegt hij, 'toen ik ze volgens de Arabische manier, in boter gestoofd, at. Zij smaken een beetje naar garnalen, maar niet zo pittig'. In de wildernis van Judea komen verschillende soorten in alle jaargetijden voor; zij springen bij iedere sprong met een gonzend geluid op, hierbij plotseling hun blinkende achtervleugels uitspreidend van scharlaken- of karmozijnrood, blauw, geel, wit, groen of bruin, al naar de soort.

[36] Heb. 4:14, 15.
[37] Heb. 5:8.

Zij waren volgens de Mozaïsche wet 'rein' en Johannes kon ze dus zonder aanstoot te geven, nuttigen.'

Over het noemen van wilde honig, dat door Johannes als voedsel werd gebruikt, zegt de laatstgenoemde schrijver in een vervolg van dezelfde paragraaf: 'De wilde bijen zijn in Palestina veel talrijker dan die in bijenkorven, en het merendeel van de honig die in de zuidelijke districten wordt verkocht, wordt van wilde zwermen verkregen. Er zijn trouwens maar weinig landen die voor bijen beter geschikt zijn. Het droge klimaat en de onvolwassen, doch gevarieerde flora, die voornamelijk uit aromatische tijm, kruizemunt en dergelijke planten bestaat, met crocussen in de lente, zijn voor hen zeer gunstig, terwijl de droge spleten in de kalkstenen rotsen overal een goed onderdak en een goede bescherming voor hun raten bieden. In de wildernis van Judea zijn de bijen veel talrijker dan in enig andere streek van Palestina, en tot op heden is de honig een deel van het gewone dieet van de Bedouïnen, die de honig uit de raten persen en ze in huiden opvangen.'

3. JOHANNES MINDER DAN DE MACHTIGE DIE HIJ VERKONDIGDE. - 'Hij komt, Die sterker is dan ik, Wien ik niet waardig ben den riem van Zijn schoenen te ontbinden' (Lucas 3:16), of 'Wiens schoenen ik niet waardig ben Hem na te dragen' (Matth. 3:11). Op deze wijze verklaarde de Doper dat hij minder was dan de Ene, die machtiger was en hem zou opvolgen en vervangen. Een treffender voorbeeld had moeilijk gegeven kunnen worden. Het losmaken van een schoenveter of van een sandaalriem, of het dragen van iemands schoenen, 'was slavenwerk en een teken van grote minderwaardigheid van de persoon die het verrichtte'. (*Smith's Bible Dict.*) Een passage in de Talmud (Tract. Kidduschin XXII:2) vereist van een discipel dat hij voor zijn leraar alles doet wat maar van een dienstknecht kon worden verlangd om voor zijn meester te doen, behalve het losmaken van zijn sandaalriem. Sommige leraren vergden dat een discipel zijn nederigheid zo ver zou drijven dat hij de schoenen van zijn meester nadroeg. Met het oog op de wijd verbreide belangstelling die door zijn roepen werd opgewekt, is zijn nederigheid indrukwekkend.

4. DE VOLGORDE WAARIN DE VERZOEKEN KWAMEN. - Slechts twee Evangelieschrijvers vermelden de verzoekingen waaraan Christus, onmiddellijk na Zijn doop, was onderworpen; Marcus noemt alleen het feit dat Jezus werd verzocht. Mattheüs en Lucas plaatsen als eerste de verzoeking dat Jezus zich door een wonderbaarlijke schepping van brood zou voorzien; de volgorde van de latere beproevingen is in de twee kronieken niet dezelfde. De volgorde in de tekst is die van Mattheüs.

5. DES DUIVELS 'INDIEN'. - Merk het honend gebruik van dat duivelse 'indien' op toen Christus aan het kruis hing. De oversten der Joden, de gekruisigde Jezus in Zijn doodsstrijd bespottend, zeiden: 'Dat Hij zichzelf verlosse, *indien* Hij de Christus is.' En de soldaat, het opschrift boven aan het kruis lezend, beschimpte de stervende God, zeggende: '*Indien* gij de koning der Joden zijt, zo verlos Uzelven'. En ook de onbekeerde kwaaddoener aan Zijn zijde riep uit: 'Indien Gij de Christus zijt, verlos Uzelven en ons.' (Lucas 23:35-39). Letterlijk haalden deze beschimpers en spotters de woorden van hun vader de duivel aan. (Zie Joh. 8:44). Zie voorts blz. 481.

6. DE DOOP VAN ALLEN VEREIST. - De doop wordt voor alle personen die de verantwoordelijke leeftijd hebben bereikt, vereist. Niemand is daarvan uitgezonderd. Jezus Christus, die als zondeloos Mens temidden van een zondige wereld leefde, werd gedoopt om 'alle gerechtigheid te vervullen'. Zes eeuwen eerder voorspelde Nephi in zijn profetie aan het volk op het westelijk halfrond, dat de Zaligmaker zou worden gedoopt en daaruit begreep hij de noodzakelijkheid van de doop als een universeel vereiste: 'Welnu, indien het Lam Gods, Dat heilig is, noodzakelijk in water moest worden gedoopt, ten einde alle gerechtigheid te vervullen, hoeveel noodzakelijker is het dan voor ons, die onheilig zijn, in water te worden gedoopt! . . . Weet gij niet, dat Hij heilig was? Doch ondanks Zijn heiligheid, toont Hij de kinderen der mensen, dat Hij in Zijn sterfelijke staat Zich voor de Vader vernedert, en voor de Vader getuigt, dat Hij Hem wil gehoorzamen door het onderhouden van Zijn geboden' (B. v. M., 2 Nephi 31:5, 7). Zie *De Artikelen des Geloofs*, Hfdst. 6, blz. 136.

HOOFDSTUK 11

VAN JUDEA NAAR GALILEA

HET GETUIGENIS VAN DE DOPER OVER JEZUS

Gedurende de tijd van des Heren afzondering in de wildernis zette de Doper zijn bediening voort, allen tot bekering roepende, die bleven staan om naar hem te luisteren, en dezulken dopende die behoorlijk waren voorbereid en met oprechte bedoeling kwamen. Over het algemeen hielden de mensen zich veel bezig met de identiteit van Johannes; en naarmate het werkelijke gewicht van de stem[1] tot hen doordrong, veranderde hun belangstelling in vrees. De vraag die steeds opnieuw werd gesteld, was: Wie is deze nieuwe profeet? Toen zonden de Joden, onder wie wij de oversten over het volk mogen verstaan, een delegatie van priesters en Levieten van de partij der Farizeeërs om hem persoonlijk te ondervragen. Hij antwoordde zonder omwegen: 'Ik ben de Christus niet' en even stellig ontkende hij dat hij Elias was, of juister gezegd, de profeet Elia die, zoals de rabbijnen door een misvatting van Maleachi's voorspelling zeiden, als de onmiddellijke voorloper van de Messias naar de aarde zou terugkeren.[2] Verder verklaarde hij niet 'die profeet' te zijn, waarmede de Profeet werd bedoeld wiens komst door Mozes was voorzegd[3] en die niet algemeen door de Joden met de verwachte Messias werd vereenzelvigd.' Zij zeiden dan tot hem: Wie zijt gij? opdat wij antwoord geven mogen dengenen, die ons gezonden hebben; wat zegt gij van uzelven? Hij zeide: Ik ben de stem des roependen in de woestijn: Maakt den weg des Heeren recht, gelijk Jesaja, de profeet, gesproken heeft'.[4] De Farizese boodschappers vroegen hem toen naar zijn bevoegdheid om te dopen. In antwoord daarop verzekerde hij dat de geldigheid van zijn dopen door Een bevestigd zou worden, die zelfs onder hen was, hoewel zij Hem niet kenden, en betuigde: 'Dezelve is het, Die na mij komt, Welke vóór mij geworden is, Wien ik niet waardig ben, dat Ik Zijn schoenriem zou ontbinden.'[5]

Het getuigenis van Johannes dat Jezus de Verlosser der wereld was, werd even stoutmoedig gegeven als zijn boodschap van de naderende komst van de Heer. 'Zie het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt', zeide hij; en opdat niemand zijn identificatie van de Christus zou misverstaan, voegde hij er aan toe: 'Deze is het van Welken ik gezegd heb: Na mij komt een Man, Die vóór mij geworden is, want Hij was meerder dan ik. En ik kende Hem niet; maar opdat Hij aan Israël zou geopenbaard worden, daarom ben ik

[1] Lucas 3:4.
[2] Joh. 1:21; vgl. Mal. 4:5. Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[3] Deut. 18:15, 18; zie blz. 36.
[4] Joh. 1:22, 23; vgl. Jesaja 40:3.
[5] Joh. 1:25-27.

gekomen, dopende met het water.'[6] Dat van de bevestiging van de dienende aanwezigheid van de Heilige Geest door de wezenlijke verschijning 'gelijk een duif' Johannes overtuigd was, blijkt uit zijn verdere getuigenis: 'En Johannes getuigde, zeggende: Ik heb den Geest zien nederdalen uit den hemel, gelijk een duif, en bleef op Hem. En ik kende Hem niet; maar Die mij gezonden heeft, om te dopen met water, Die had mij gezegd: Op Welken gij den Geest zult zien nederdalen, en op Hem blijven, Deze is het, Die met den Heiligen Geest doopt. En ik heb gezien, en heb getuigd, dat Deze de Zoon van God is.'[7] Op de dag na die van de laatst aangehaalde uitspraak, herhaalde Johannes zijn getuigenis voor twee van zijn discipelen of volgelingen, toen Jezus voorbijging, en zeide wederom: 'Zie het Lam Gods'.[8]

De eerste discipelen van Jezus[9]

Twee van Johannes' volgelingen, duidelijk discipelen genoemd, waren met hem toen hij voor de tweede maal uitdrukkelijk Jezus aanduidde als het Lam Gods. Deze waren Andreas en Johannes; laatstgenoemde werd later bekend als de schrijver van het vierde evangelie. De eerste wordt bij name genoemd, terwijl de schrijver zijn eigen naam als die van de tweede discipel weglaat. Andreas en Johannes waren zo onder de indruk van het getuigenis van Johannes, dat zij Jezus onmiddellijk volgden; en Hij, zich tot hen kerend, vroeg: 'Wat zoekt gij?' Door deze vraag mogelijk wat in de war gebracht, of met een oprecht verlangen te vernemen waar zij Hem later zouden kunnen vinden, beantwoordden zij de vraag met een wedervraag: 'Rabbi, waar woont gij? Dat zij de titel Rabbi gebruikten was een bewijs van eer en respect, waartegen Jezus geen bezwaar maakte. Zijn hoffelijk antwoord op hun vraag verzekerde hun dat hun aanwezigheid geen onwelkome inmenging was. 'Komt en ziet', zeide Hij.[10] De twee jonge mannen vergezelden Hem en bleven bij Hem om meer te leren. Andreas, vol vreugde en verwondering over het onderhoud dat zo genadig werd toegestaan, en ontroerd door de geest van getuigenis die in zijn ziel was opgewekt, haastte zich om zijn broeder Simon te zoeken, tot wie hij zeide: 'Wij hebben de Messias gevonden'. Hij bracht Simon mee, opdat deze voor zichzelf zou zien en horen; en Jezus, Andreas' broeder aanziende, noemde hem bij zijn naam en voegde er een benaming bij wijze van onderscheiding aan toe, met welke hij was bestemd door de gehele latere geschiedenis heen bekend te worden: 'Gij zijt Simon, de zoon van Jonas; gij zult genaamd worden Céfas'. De nieuwe naam, aldus geschonken, is het Aramese of Syro-Chaldese equivalent van het Griekse 'Petros', en van het Nederlandse Peter (Petrus) dat 'een steen' betekent.[11]

De volgende dag ging Jezus op weg naar Galilea, misschien wel vergezeld

[6] Joh. 1:29-31.
[7] Joh. 1:32, 34; ook verzen 35, 36. Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[8] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[9] Joh. 1:35-51.
[10] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[11] De aldus gegeven naam werd later bevestigd met beloften; Matth. 16:18.

van sommige of alle van zijn nieuwe discipelen; onderweg vond Hij een man, Filippus genaamd, in wie Hij nog een uitverkoren zoon van Israël herkende. Hij zeide Filippus: 'Volg Mij'. Het was in die dagen gewoonte dat rabbijnen en andere leraren naar populariteit streefden, opdat maar velen tot hen zouden gaan en aan hun voeten zitten en bekend zouden zijn als hun discipelen. Jezus echter, koos Zijn eigen deelgenoten; en wanneer Hij hen vond en in hen de geesten ontdekte die in hun voorbestaan voor het aardse apostelschap waren gekozen, riep Hij hen tot zich. Zij waren de dienstknechten, Hij was de Meester.[12]

Filippus vond weldra zijn vriend Nathanaël, tot wie hij getuigde dat Hij van Wie Mozes en de profeten hadden geschreven, tenslotte was gevonden, en dat deze niemand anders was dan Jezus van Nazareth. Nathanaël was een rechtvaardig man, zoals zijn latere geschiedenis aantoont. Hij was oprecht in zijn hoop en verwachting van de Messias, toch schijnbaar doordrenkt van het geloof, alle Joden eigen, dat de Christus in koninklijke staat moest komen, zoals het de Zoon van David past. Het noemen van zulk Een die uit Nazareth komt, de vermeende zoon van een nederige timmerman, wekte in het argeloos gemoed van Nathanaël verbazing, zo geen ongeloof op, en hij riep uit: 'Kan uit Nazareth iets goeds zijn?' Het antwoord van Filippus was een herhaling van Christus' woorden tot Andreas en Johannes: 'Kom en zie'. Nathanaël verliet zijn zitplaats onder de vijgeboom[13], waar Filippus hem had gevonden en ging om zelf te zien. Toen hij naderde, zeide Jezus: 'Zie, waarlijk een Israëliet in welken geen bedrog is'. Nathanaël zag dat Jezus zijn gedachten kon lezen, en vroeg verwonderd: 'Van waar kent Gij mij?' Met Zijn antwoord bewees Jezus over nog groter vermogen tot waarnemen en doorzicht te beschikken, onder omstandigheden die een gewone waarneming onwaarschijnlijk zo niet onmogelijk maakten: 'Eer u Filippus riep, daar gij onder den vijgeboom waart, zag Ik u.' Nathanaël antwoordde met overtuiging: 'Rabbi! Gij zijt de Zone Gods, Gij zijt de Koning Israëls'. Het getuigenis van de man, hoewel oprecht, berustte hoofdzakelijk op zijn erkenning van hetgeen hij voor een bovennatuurlijke macht in Jezus hield; onze Heer verzekerde hem dat hij nog groter dingen zou zien: 'En Hij zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Van nu aan zult gij den hemel zien geopend, en de engelen Gods opklimmende en nederdalende op den Zoon des mensen.'

De Zoon des Mensen

In de belofte en voorspelling die Christus aan Nathanaël deed, treffen wij de belangrijke titel - Zoon des Mensen - naar tijdsorde gesproken, voor de eerste maal aan in het Nieuwe Testament. Hij komt echter ongeveer veertig keer voor, de herhalingen in overeenkomstige gelijkenissen in de Evangeliën

[12] De Heer zeide tot de apostelen bij een latere gelegenheid: 'Gij hebt Mij niet gekozen, maar Ik heb u gekozen. (Joh. 15:16; zie ook 6:70).
[13] Een geliefde plaats om uit te rusten, te mijmeren en te studeren; 1 Kon. 4:25; Micha 4:4.

daargelaten. In elk van deze passages gebruikt de Zaligmaker deze titel duidelijk om Zichzelf aan te duiden. In drie gevallen komt de titel in het Nieuwe Testament buiten de Evangeliën voor, en in elk geval wordt die op de Christus toegepast, met een duidelijke verwijzing naar Zijn verheven eigenschappen als Heer en God.[14]

In het Oude Testament komt de uitdrukking 'Zoon des mensen' in algemeen gebezigde zin voor en wordt er iedere mensenzoon mee bedoeld[15], en zij verschijnt meer dan negentig maal als naam waarmede Jehova Ezechiël aansprak, ofschoon die door de profeet nooit op zichzelf werd toegepast.[16] De samenhang in de passages waarin Ezechiël als 'zoon des mensen' wordt aangesproken[17], wijst op de goddelijke bedoeling de nadruk te leggen op de menselijke status van de profeet, in tegenstelling tot de goddelijkheid van Jehova.

De titel wordt in verband met de vermelding van Daniëls visioen gebruikt, waarin de voleinding werd geopenbaard, wanneer Adam - de Oude van Dagen - zal nederzitten om zijn nakomelingschap te oordelen[19], bij welke gelegenheid de Zoon des Mensen zal verschijnen en Hem heerschappij gegeven zal worden, verre verheven boven die van de Oude van Dagen, en ieder volk en iedere natie omvattend; allen zullen de Here, Jezus Christus, de Zoon des Mensen, dienen.[20]

Wanneer de Heer zich zo noemt, gebruikt Hij onveranderlijk het bepalend lidwoord. '*De* Zoon des Mensen' was en is, bepaald en uitsluitend, Jezus Christus. Ofschoon het wel een verheven zekerheid was dat Hij sinds Adam het enige mannelijk, menselijk wezen, doch niet de zoon van een sterfelijke man was, gebruikte Hij de naam op een wijze die afdoende bewees dat deze in 't bijzonder en alleen de Zijne was. Het is wel duidelijk dat de uitdrukking veel meer betekenis heeft dan men er in het dagelijks gebruik aan hecht. De kenmerkende benaming is door velen uitgelegd als een aanwijzing van de nederige positie van onze Heer als sterveling en dat het tevens zou betekenen dat Hij stond als het symbool van de mensheid, een bijzondere en unieke betrekking onderhoudend met de gehele menselijke familie. Het gebruik door onze Heer van de naam 'De Zoon des Mensen' heeft echter een diepere betekenis, en die ligt in het feit dat Hij wist dat Zijn Vader de ene en enige hoogst verheven Man was[21], wiens Zoon Jezus zowel in de geest als in het lichaam - de Eerstgeborene onder alle geestkinderen van de Vader, de Eniggeborene op aarde was - en daarom in een zin, die alleen op Hemzelf van toepassing was, de Zoon van de 'Mens der Heiligheid', Elohim[22], de Eeuwi-

[14] Hand. 7:56; Openb. 1:13; 14:14.
[15] Job 25:6; Psa. 144:3; 146:3; zie ook 8:4 en vgl. Heb. 2:6-9.
[16] Ezech. 2:1, 3, 6, 8; 3:1, 3, 4; enz.
[17] In de Nederlandse Bijbel staat 'mensenkind' of 'kind des mensen'. - Vert.
[18] Dan. 7:13.
[19] L. & V. 21:11; 18:15, 16; 107:54-57; 116.
[20] L. & V. 49:6; 58:65; 65:5; 122:8. Merk op dat in de openbaring van deze tijd de titel alleen op de Christus wordt toegepast in Zijn herrezen en verheerlijkte staat
[21] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[22] Blz. 31.

ge Vader. In Zijn onderscheiden titels, Zijn Zoonschap aanduidend, gaf Jezus Zijn afstamming naar geest en naar lichaam van en Zijn onderwerping aan die verheven Vader te kennen.

Zoals aan Henoch de Ziener werd geopenbaard, is 'Mens der Heiligheid' een van de namen waaronder God de Eeuwige Vader bekend is; 'en de naam van Zijn Eniggeboren Zoon is de Zoon des Mensen, namelijk Jezus Christus.' Wij vernemen verder dat de Vader van Jezus Christus aldus tot Henoch sprak: 'Zie, Ik ben God; Mens der Heiligheid is Mijn naam; Raadsman is Mijn naam; en Eindeloos en Eeuwig zijn ook Mijn namen'.[23] 'De Zoon des Mensen' is in hoge mate synoniem met 'De Zoon van God', als een titel die goddelijkheid, heerlijkheid en verhoging aanduidt, want de 'Mens der Heiligheid, wiens Zoon Jezus Christus zichzelf eerbiedig als zodanig erkent, is God de Eeuwige Vader.

Het wonder te Kana in Galilea

Spoedig nadat Jezus en Zijn klein gezelschap discipelen in Galilea waren aangekomen, vinden wij hen bij een bruiloft in Kana, een stad, dicht bij Nazareth. De moeder van Jezus was daar ook, en om de een of andere reden die in het verhaal van Johannes niet wordt medegedeeld[24], toonde zij bezorgdheid en persoonlijke verantwoordelijkheid voor de verzorging van de gasten. Blijkbaar was haar positie een andere dan die van iemand die een gewone uitnodiging had ontvangen. Of deze omstandigheid een aanwijzing is dat het een huwelijk van een van haar naaste familieleden of van een verder verwijderde bloedverwant was, wordt ons niet gezegd.

Het was de gewoonte dat bij bruiloften voor voldoende wijn werd gezorgd, het zuivere, doch zwakke voortbrengsel van de plaatselijke wijngaarden, de gewone tafeldrank van die tijd. Bij deze gelegenheid was de voorraad wijn uitgeput en Maria sprak tot Jezus over het tekort. Hij zeide: 'Vrouw, wat heb Ik met u te doen? Mijn ure is nog niet gekomen.' Het woord 'Vrouw'[25] waarmede een zoon zijn moeder aanspreekt, klinkt in onze oren wat grof, zo niet oneerbiedig, toch was het een uitdrukking van groot respect.[26] Voor iedere zoon behoort de moeder bij uitstek de vrouw der vrouwen te zijn; zij is de enige vrouw in de wereld, aan wie de zoon zijn aards bestaan dankt, en hoewel de naam 'Moeder' iedere vrouw toebehoort die met 't moederschap is geëerd, is er voor geen enkel kind meer dan één vrouw die het krachtens natuurlijk recht met die naam, eerbiedige erkenning insluitend, kan aanspreken. Toen Christus, in het laatste ontzagwekkende

[23] P. v. Gr. W., Mozes 6:57; 7:35; zie ook 7:24, 47, 54, 59, 65. Merk op dat Satan Mozes met 'mensenzoon' aansprak in een godslasterlijke poging Mozes te dwingen hem te aanbidden door de nadruk te leggen op de zwakheid en minderwaardigheid van de man in zijn sterfelijkheid in tegenstelling tot zijn eigen valse aanmatiging van godschap.

[24] Joh. 2:1-11.

[25] In het Nederlands treft men soms de van eerbied getuigende titel 'Vrouwe' aan.

[26] 'De aanspreektitel was zo eerbiedig, dat deze mocht en werd gebruikt voor de aanzienlijksten'. - (Farrar, 'The Life of Christ', pag. 134.)

tafreel Zijner ondervindingen in de sterfelijkheid, in doodsstrijd aan het kruis hing, keek Hij neder op de wenende Maria, Zijn moeder, en beval haar in de hoede van de geliefde apostel Johannes aan met de woorden: 'Vrouw, zie, uw zoon!'[27] Zoudt ge denken dat in dit verheven ogenblik des Heren bezorgdheid voor Zijn moeder, van wie Hij op het punt stond door de dood te worden gescheiden, met enige andere emotie dan die van eer, tederheid en liefde gepaard ging?[28]

Toch kunnen Zijn woorden tot Maria tijdens het bruiloftsfeest een zachte herinnering aan haar positie als moeder van een Wezen dat boven haar verheven was, hebben ingehouden, evenals bij die vroegere gelegenheid toen zij haar Jongen, Jezus, in de tempel had gevonden. Hij had haar doordrongen van het feit dat haar gezag over Hem niet oppermachtig was. De wijze waarop zij Hem over het tekort aan wijn inlichtte, hield mogelijk een wenk in om door aanwending van Zijn meer dan menselijk vermogen de voorraad aan te vullen. Het was niet aan haar om de uitoefening van de macht, die bij Hem als de Zoon van God berustte, te leiden of zelfs maar te suggereren, want die had Hij niet van haar geërfd. 'Wat heb Ik met u te doen?' vroeg Hij, en Hij voegde er aan toe: 'Mijn ure is nog niet gekomen.' Hierin zien wij geen ontkenning van de bekwaamheid om te doen wat zij Hem, naar 't schijnt, wilde laten doen, maar de eenvoudige conclusie dat Hij slechts zou handelen wanneer de tijd daarvoor was gekomen en dat Hij, en niet zij, moest beslissen wanneer die tijd was gekomen. Zij begreep Zijn bedoeling, gedeeltelijk althans, en stelde zich tevreden door tot de dienaren te zeggen dat zij moesten doen wat Hij ook zou gelasten. Ziehier weer een bewijs dat haar positie in het gezelschap er een was van een zekere verantwoordelijkheid en huishoudelijk gezag.

De tijd om tussenbeide te komen was spoedig daar. Er stonden op de binnenplaats zes watervaten[29]; deze liet Hij door de dienaren met water vullen. Daarna, zonder hoorbaar bevel of het uitspreken van een toverformule, voor zo ver wij weten, veroorzaakte Hij een verandering in de vaten, en toen de dienaren daar uitschepten, was het wijn en geen water dat tevoorschijn kwam. Bij een gezellige bijeenkomst van de Joden, zoals deze bruiloft was, werd er een, meestal een bloedverwant van de gastheer of gastvrouw of iemand anders die deze eer waardig was, tot gouverneur van het feest aangesteld, of zoals wij tegenwoordig zouden zeggen voorzitter of ceremoniemeester. Aan deze functionaris werd de nieuwe wijn het eerst geserveerd; en deze, de bruidegom roepend, die de werkelijke gastheer was, vroeg hem waarom hij de beste wijn voor het laatst had bewaard, waar het toch de gewoonte was de beste aan 't begin op te dienen en de mindere soort later. Het onmiddellijke gevolg van dit eerst vermelde wonder van onze Heer, wordt door de geïnspireerde evangelist aldus bondig weergegeven: 'Dit be-

[27] Joh. 19:26.
[28] Bij enkele gelegenheden gebruikte Jezus de naam 'Vrouw' in algemene zin: Matth. 15:28; Lucas 13:12; Joh. 4:21; 8:10; enz.
[29] Aantekening 6, einde van hoofdstuk.

ginsel der tekenen heeft Jezus gedaan te Kana in Galilea, en heeft Zijn heerlijkheid geopenbaard; en Zijn discipelen geloofden in Hem.'[30]

De omstandigheden waaronder de wonderbaarlijke handeling plaats vond, zijn leerzaam genoeg om in beschouwing te nemen. De aanwezigheid van Jezus bij het huwelijk en Zijn bijdrage aan het geslaagde verloop van het feest, zetten de stempel van Zijn goedkeuring op het huwelijksverbond en op de gepastheid van feestpartijen. Hij was geen kluizenaar noch een asceet; Hij bewoog zich onder de mensen, at en dronk als een normaal Mens.[31] Ter gelegenheid van het feest erkende Hij de eisen van de gastvrijheid dier dagen, nam deze in acht en zorgde dienovereenkomstig. Hij die nog maar enkele dagen tevoren zich tegen het voorstel van de verleider had verzet om zich van brood voor Zijn uitgeput lichaam te voorzien, gebruikte thans Zijn macht om anderen overvloed te schenken. Eén gevolg van het wonder was, dat het vertrouwen van hen, wier geloof in Hem als de Messias nog zwak en onbeproefd was, werd versterkt. 'Zijn discipelen geloofden in Hem'.

Natuurlijk hadden zij tevoren in zekere mate in Hem geloofd, anders zouden zij Hem niet zijn gevolgd, maar hun geloof was nu sterker geworden en had de toestand van blijvend vertrouwen in hun Heer benaderd, zo niet bereikt. De betrekkelijke afzondering, waarin de manifestatie plaats had, is indrukwekkend; het morele en geestelijke effect was voor weinigen; de opening van des Heren bediening moest niet worden gekenmerkt door een demonstratie in het openbaar.

Wonderen in het algemeen

De verandering waardoor het water wijn werd, was eenvoudig een wonder, een verschijnsel dat niet kan worden verklaard, nog veel minder gedemonstreerd aan de hand van wat wij beschouwen als de gewone werking van een natuurwet. Dit was het begin van Zijn wonderen, of zoals in de herziene vertaling van het Nieuwe Testament wordt gezegd: 'Zijn tekenen'. In vele schriftuurplaatsen worden wonderen tekenen genoemd, ook wonderen, machten, werken, wonderbare werken, machtige werken, enz.[32] Indien de getuige van wonderen niet gedrongen werd zich in stilte te verbazen, er over na te denken en er over te vragen, hadden zij geen geestelijke uitwerking, doch alleen maar verbazing over zo veel misleiding en kunstig bedrog tot gevolg. Elke wonderbaarlijke manifestatie van goddelijke macht zal als middel tot geestelijke inwerking nutteloos zijn, wanneer zij geen indruk maakt. Bovendien is ieder wonder een teken van Gods macht, en tekenen in die zin werden van profeten geëist, die beleden dat zij krachtens goddelijke autoriteit spraken, ofschoon zulke tekenen niet in alle gevallen werden gegeven. De Doper

[30] Joh. 2:11.

[31] De afwezigheid van strenge eenvoud en uiterlijk vertoon van abnormale onthouding in Zijn leven deden een voorwendsel aan de hand om Hem van buitensporigheid te beschuldigen, zodat van Hem werd gezegd dat Hij een vraat en een wijnzuiper was. (Matth. 11:19; Lucas 7:34.)

[32] Matth. 7:22; 11:20; 12:38; 16:1; 24:24; Marcus 6:14; Lucas 10:13; Joh. 2:18; 7:21; 10:25; 14:11; Hand. 6:8; 8:6; 14:3; 19:11; Rom. 15:19; Openb. 13:13, enz.

had geen enkel wonder op zijn naam; toch had de Christus van hem gezegd dat hij meer dan een profeet was[33]. In de kronieken van sommige vroegere profeten[34] wordt in 't geheel niet van wonderen melding gemaakt. Anderzijds werd het Mozes duidelijk, toen hij de opdracht had ontvangen Israël uit Egypte te bevrijden, dat de Egyptenaren het getuigenis van wonderen verwachtten, en daarvoor had hij rijkelijk macht ontvangen.[35]

Wonderen kunnen niet in strijd zijn met natuurwetten, maar worden gewrocht door de in werkingstelling van niet algemeen onderkende wetten. De zwaartekracht werkt overal, doch de toepassing van plaatselijke en speciale krachten kunnen haar schijnbaar te niet doen - zoals door spierkracht of mechanische kracht een steen van de grond wordt geheven, omhoog wordt gehouden of weggeslingerd. Bij elk onderdeel van dit proces is de zwaartekracht ten volle werkzaam, doch haar uitwerking wordt door andere en plaatselijke grotere energie gewijzigd. Het voor de mens wonderbaarlijke vermindert naar mate het begrip van het in werking gestelde proces toeneemt. De prestaties die door de uitvinding van de telegraaf en telefoon, met en zonder draad, mogelijk zijn geworden, de omzetting van mechanisch vermogen in electriciteit met haar velerlei toepassing en toekomstige mogelijkheden, de ontwikkeling van de benzinemotor, de prestaties op het gebied van de luchtvaart - dit alles is voor de mens geen wonder, omdat het tot zekere hoogte wordt begrepen, door de mens wordt beheerst en bovendien voortdurend en niet als buitengewoon verschijnsel in werking is. Wij rangschikken naar willekeur onder wonderen alleen die verschijnselen, die ongewoon, speciaal, kortstondig zijn en tevoorschijn worden geroepen door een macht die het menselijk vermogen tot beheersen te boven gaat.

In ruimere zin genomen is alle natuur een wonder. De mens heeft geleerd dat hij door het planten van het zaad van de druif in geschikte grond en door goede verzorging tot de groei van wat eenmaal een volwassen en vruchtbare wijngaard zal zijn, kan bijdragen. Maar is in die ontwikkeling langs onnaspeurlijke processen, geen wonder? Is de zogenaamde natuurlijke gang van de ontwikkeling der plant - de groei van de wortel, van de stam, van de bladeren en van de vrucht, met tenslotte de overvloed aan rijke nectar van de wijnstok niet net zulk een wonder als de verandering van water in wijn te Kana?

Bij de beschouwing van de door Christus gewrochte wonderen moeten wij noodzakelijkerwijs de werking van een macht erkennen die ons tegenwoordig menselijk verstand te boven gaat. Op dit terrein is de wetenschap nog niet ver genoeg gevorderd om te kunnen analyseren of verklaren. De werkelijkheid van wonderen te ontkennen, omdat wij de middelen niet kennen en daarom het vermelde resultaat gefingeerd zou zijn, is het menselijk verstand alwetenheid toe te kennen door stilzwijgend aan te nemen dat wat de mens niet kan begrijpen, niet bestaan kan en dat hij bijgevolg in staat is alles wat is, wel te begrijpen. De in de Evangeliën vermelde wonderen worden door

[33] Joh. 10:41; Matth. 11:9.
[34] Zacharia en Maleachi bijvoorbeeld.
[35] Exo. 3:20; 4:1-9. Aantekening 8, einde van hoofdstuk.

bewijzen even volledig ondersteund als vele historische gebeurtenissen, die geen protest uitlokken, noch om meerder bewijs vragen. Voor de gelover in de goddelijkheid van Christus zijn de wonderen voldoende bevestigd; voor de niet-gelover zijn het niet dan mythen en fabels.[36]

Om de werken van Christus te begrijpen, moet men Hem kennen als de Zoon van God; voor de mens die Hem nog niet heeft leren kennen, voor de oprechte ziel die naar de Here vraagt, ligt de uitnodiging gereed: 'Kom en zie.'

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 11

1. WANBEGRIP OMTRENT MALEACHI'S VOORSPELLING. - In het laatste hoofdstuk van het Oude Testament beschrijft de profeet Maleachi een toestand in de laatste dagen, de tweede komst van Christus onmiddellijk voorafgaand aldus: 'Want ziet, die dag komt, brandende als een oven, dan zullen alle hoogmoedigen, en al wie goddeloosheid doet, een stoppel zijn, en de toekomstige dag zal ze in vlam zetten, zegt de Heere der heirscharen, Die hun noch wortel, noch tak laten zal. Ulieden daarentegen, die Mijn naam vreest, zal de Zon der gerechtigheid opgaan, en er zal genezing zijn onder Zijn vleugelen'. De onheilszwangere profetie besluit met de gezegende en vèrreikende belofte: 'Ziet, Ik zend ulieden den profeet Elia, eer dat die grote en die vreselijke dag des Heeren komen zal. En hij zal het hart der vaderen tot de kinderen wederbrengen, en het hart der kinderen tot hun vaderen; opdat Ik niet kome, en de aarde met den ban sla.' (Maleachi 4:1, 2, 5, 6). Theologen en bijbelverklaarders hebben het er voor gehouden dat deze voorspelling betrekking had op de geboorte en zending van Johannes de Doper (vergelijk Matth. 11:14; 17:11; Marcus 9:11; Lucas 1:17), op wie de geest van Elias rustte (Lucas 1:17). Wij vinden echter nergens geboekstaafd dat Elia aan de Doper bediende; bovendien rechtvaardigt de zending van laatstgenoemde, hoe glorierijk die ook was, niet de conclusie dat in hem de profetie ten volle werd verwezenlijkt. Voorts zij er aan herinnerd, dat des Heren verklaring bij monde van Maleachi, betreffende de brandende dag waarin de goddelozen als stoppels zullen worden vernietigd, nog op vervulling wacht. Het is dus wel duidelijk dat de algemeen aanvaarde uitlegging verkeerd is en dat wij naar een latere tijd dan die van Johannes moeten uitzien, waarin Maleachi's voorspelling bewaarheid wordt. Het in de laatste tekst genoemde is gekomen; het behoort tot deze bedeling en duidt de inluiding aan van een werk dat speciaal voor de Kerk in deze laatste dagen is bewaard. Tijdens een verheven manifestatie aan Joseph Smith en Oliver Cowdery in de tempel te Kirtland, Ohio, op 3 april 1836, verscheen vóór hen Elia, de profeet uit vroeger tijden, die van de aarde werd weggenomen toen hij nog in het lichaam was. Hij zeide tot hen: 'Ziet, de tijd is nu ten volle gekomen, waarvan werd gesproken bij monde van Maleachi, die getuigde, dat hij (Elia) zou worden gezonden voordat de grote en verschrikkelijke dag des Heren komt - Om het hart van de vaderen tot de kinderen te wenden, en de kinderen tot de vaderen, opdat de ganse aarde niet met een ban worde geslagen - Daarom worden de sleutelen van deze bedeling aan u overgedragen; en hierdoor moogt gij weten, dat de grote en verschrikkelijke dag des Heeren nabij is, ja, voor de deur.' (L. & V. 110:13-16.) Zie ook *The House of the Lord,* pag. 82-83.

2. HET TEKEN VAN DE DUIF. - 'Johannes de Doper had het voorrecht de Heilige Geest te zien nederdalen in de vorm van een duif, of beter gezegd in *het teken* van de duif, tot getuigenis van deze bediening. Het teken van de duif werd vóór de schepping van de wereld ingesteld, als getuige voor de Heilige Geest; de duivel kan niet komen in het teken van de duif. De Heilige Geest is een Persoon en heeft de gedaante van een persoon. Die bepaalt zich niet tot de *vorm* van de duif, maar komt in het *teken* van de duif. De Heilige Geest kan niet in een duif worden veranderd; maar het teken van een

[36] Aantekening 7, einde van hoofdstuk.

duif werd Johannes gegeven om de waarachtigheid van de handeling aan te tonen, daar de duif een embleem of teken van waarheid en onschuld is.' Uit een toespraak van Joseph Smith, *History of the Church,* vol. 5, pag. 260-261.

3. HET GETUIGENIS VAN JOHANNES DE DOPER. - Merk op dat het getuigenis van de Doper van de goddelijkheid van Christus' zending zodanig te boek is gesteld, dat het na de veertigdaagse vastentijd en Zijn verzoeking werd gegeven, en dus ongeveer zes weken na de doop van Jezus. Tot de deputatie van priesters en Levieten van de partij der Farizeeërs, die hem op last van de regeerders had bezocht, waarschijnlijk op aanwijzing van het Sanhedrin, zeide Johannes, na te hebben ontkend dat hij de Christus of een van de in de vraag genoemde profeten was: 'Hij staat midden onder ulieden, Dien gij niet kent; Dezelve is het, Die na mij komt, Welke vóór mij geworden is.' De volgende dag, en ook de dag daarna, getuigde hij in het openbaar dat Jezus het Lam Gods was, en op de derde dag na het bezoek van de priesters en Levieten aan Johannes, ging Jezus op weg naar Galilea (Joh. 1:19-43).

Het gebruik door Johannes van de term 'Lam Gods' bewijst dat hij de Messias zag als Een die tot offer was bestemd, en de uitdrukking, door hem gebruikt, is de vroegste vermelding die in de Bijbel wordt gevonden. Voor andere toepassingen in de Bijbel, direct of bedekt, zie Handelingen 8:32; 1 Petrus 1:19; Openb. 5:6, 8, 12, 13; 6:1, 16; 7:9, 10, 17, enz.

4. 'KOM EN ZIE'. - De geest van des Heren uitnodiging aan de jonge waarheidszoekers Andreas en Johannes, komt in een soortgelijk voorrecht aan de dag en is bestemd voor allen. De mens die Christus wil kennen, moet tot Hem komen, om te zien, te horen, te voelen en te weten. De zendelingen kunnen wel de blijde tijding brengen, het evangelie, maar de weerklank moet een persoonlijke zijn. Verkeert ge in twijfel omtrent wat die boodschap heden te zeggen heeft? Kom en zie voor uzelf. Wilt ge weten waar Christus te vinden is? Kom en zie.

5. DE EEUWIGE VADER EEN OPGESTAAN, VERHEVEN WEZEN. - 'Gelijk de Vader macht heeft in Zichzelf, zo heeft de Zoon macht in Zichzelf, Zijn leven neder te leggen en het weder op te nemen. Hij heeft dus een eigen lichaam. De Zoon doet wat Hij de Vader heeft zien doen: de Vader heeft te eniger tijd Zijn leven neergelegd en het weder op Zich genomen; dus Hij heeft een eigen lichaam; elk van hen is in Zijn eigen lichaam'. - Joseph Smith; zie *History of the Church,* vol. 5, pag. 426.

'God zelf was eens als wij nu zijn, en is een verheven Mens, en is in gindse hemelen ten troon verheven! Dat is het grote geheim. Indien de sluier vandaag zou worden gescheurd, en de Grote God, die deze wereld in haar baan houdt en alle werelden en alle dingen door Zijn macht in stand houdt, Zich zichtbaar zou maken, - ik zeg indien ge Hem vandaag zoudt zien, zoudt gij Hem in de gedaante van een mens zien - gelijk uzelf, geheel als een persoon, naar het beeld en de gedaante van een mens; want Adam werd in de werkelijke vorm, het werkelijke beeld en de werkelijke gelijkenis van God geschapen en ontving onderricht van Hem, en wandelde, sprak en onderhield zich met Hem, zoals de ene mens met een andere spreekt.' - Joseph Smith; zie *Compendium,* pag. 190.

6. WATERVATEN VOOR CEREMONIËLE REINIGING. - In het huis te Kana stonden op een speciaal bestemde plaats zes stenen watervaten, 'volgens de wijze van reiniging der Joden'. In watervaten werd ingevolg voorschrift in Joodse huizen voorzien, om de ceremoniële wassingen, door de wet bepaald, te vergemakkelijken. Uit deze vaten werd het water naar behoefte genomen; het waren reservoirs, geen wasbakken.

7. 'HET STANDPUNT VAN DE WETENSCHAP TEN AANZIEN VAN WONDEREN' is het onderwerp van een waardevol artikel door Prof. H. L. Orchard, voorkomend in het *Journal of the Transaction of the Victoria Institute, or Philosophical Society of Great Britain,* 1910, vol. 42, pag. 81-122. Na een uitgebreide ontledende behandeling van zijn onderwerp geeft de schrijver de volgende samenvatting, waarmee degenen die aan de voorkomende

besprekingen deelnamen, het eens waren: 'Hier beëindigen wij ons wetenschappelijk onderzoek van bijbelse wonderen. Het heeft zich uitgestrekt tot (1) de *aard* van het verschijnsel (2), *de omstandigheden* waaronder, naar wordt beweerd, het heeft plaats gehad (3), *het karakter* van het getuigenis omtrent de gebeurtenis. Op de vraag: Waren de bijbelse wonderen waarschijnlijk? antwoordt de wetenschap bevestigend. Op de verdere vraag: Gebeurden zij werkelijk? is het antwoord opnieuw en wel zeer nadrukkelijk, bevestigend. Als wij ze met goud vergelijken, heeft zij (de wetenschap) ze getoetst en zegt: het goud is zuiver. Of de bijbelse wonderen kunnen met een snoer paarlen worden vergeleken. Als de wetenschap wil weten of de parels echt zijn, kan zij chemische en andere proeven doen om hun *karakter* te onderzoeken en nagaan in welke *toestand* en *omstandigheden* de parels werden gevonden. Werden zij het eerst in een oester of in een fabriekslaboratorium aangetroffen? Verder kan zij het getuigenis van deskundigen onderzoeken. Zou de uitslag van enig onderzoek, welk dan ook, de echtheid van de parels bevestigen, dan zal de wetenschap aarzelen te geloven dat zij vals zijn; indien alle uitslagen verklaren dat zij echt zijn, zal de wetenschap onverwijld zeggen dat het echte parels zijn. Zoals wij hebben gezien, is dit het geval met de bijbelse wonderen. De wetenschap bevestigt dus *hun werkelijke gebeurtenis*'.

8. HET GETUIGENIS VAN WONDEREN. - De belofte van de Zaligmaker in vroeger dagen (Marcus 16:17-18) en in deze bedeling gedaan (L. & V. 84:65-73), is bepaald in dien zin dat de vermelde gaven van de Geest de gelovige zullen volgen als tekenen van goddelijke gunst. Het bezit en het gebruik van zulke gaven mogen daarom worden beschouwd als wezenlijke kenmerken van de Kerk van Christus.

Wij zijn evenwel niet gerechtvaardigd het voorkomen van wonderen te beschouwen als een onfeilbaar bewijs van machtiging uit de hemel; anderzijds leveren de schriften overvloedig bewijs dat geestelijke krachten van lager soort wonderen hebben gedaan en dit zullen blijven doen om velen aan wie het aan onderscheidingsvermogen ontbreekt, te bedriegen. Indien wonderen als vaststaand bewijs van goddelijke macht worden aanvaard, hebben de Egyptische tovenaars door de wonderen die zij in strijd met het vastgestelde plan voor Israëls bevrijding verrichtten, even goed aanspraak op ons respect als Mozes. (Exo. 7:11). Johannes de Openbaarder zag in visioen een boze macht wonderen doen, waardoor velen werden misleid, grote wonderen, tot zelfs het doen afkomen van vuur uit de hemel toe (Openb. 13:11-18). Voorts zag hij drie onreine geesten, van welke hij wist dat het 'geesten der duivelen' waren, en 'zij doen tekenen' (Openb. 16:13-14). Beschouw in verband hiermede de voorspelling door de Zaligmaker gedaan: - 'Er zullen valse christussen en valse profeten opstaan, en zij zullen grote tekenen en wonderheden doen, alzo dat zij (indien het mogelijk ware) ook de uitverkorenen zouden verleiden' (Matth. 24:24). De ongeldigheid van wonderen als bewijs van gerechtigheid wordt in een uitspraak van Jezus Christus weergegeven met betrekking tot de gebeurtenissen tijdens het grote oordeel: - 'Velen zullen te dien dage tot Mij zeggen: Heere, Heere! hebben wij niet in Uw naam geprofeteerd, en in Uw naam duivelen uitgeworpen, en in Uw naam vele krachten gedaan? En dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij, die de ongerechtigheid werkt!' (Matth. 7:22-23). De Joden, tot wie deze woorden waren gericht, wisten dat wonderen door boze machten konden worden gedaan; want zij beschuldigden Christus van het doen van wonderen krachtens autoriteit van Beëlzebub, de vorst der duivelen. (Matth. 12:22-30; Marcus 3:22; Lucas 11:15). - Uit des schrijvers *'De Artikelen des Geloofs*, Hfdst. 12, blz. 232, 233.

HOOFDSTUK 12

DE EERSTE GEBEURTENISSEN TIJDENS DES HEREN BEDIENING IN HET OPENBAAR

DE EERSTE TEMPELREINIGING

Spoedig na het huwelijksfeest te Kana ging Jezus, vergezeld van Zijn discipelen, Zijn moeder en andere familieleden, naar Kapernaüm, een stad, aangenaam gelegen bij het noordelijk deel van de Zee van Galilea of het Meer van Gennésaret [1], en het toneel van vele wonderbare werken van onze Heer; zij werd trouwens bekend als Zijn eigen stad.[2] Wegens het ongeloof van haar inwoners werd zij voor Jezus reden tot klagen, toen Hij in droefheid het oordeel verkondigde dat de plaats zou treffen.[3] De juiste ligging van de stad is nu niet bekend. Bij deze gelegenheid verbleef Jezus maar enkele dagen te Kapernaüm, want de tijd voor het jaarlijkse Paasfeest was in aantocht en ter voldoening aan Joodse wet en gewoonte ging Hij naar Jeruzalem.

De synoptische evangeliën [4], die zich in hoofdzaak met de werken van Christus in Galilea bezig houden, vermelden niets van Zijn aanwezigheid op het paasfeest tussen Zijn twaalfde jaar en de tijd van Zijn dood; aan Johannes alleen danken wij de vermelding van dit bezoek aan het begin van Christus' bediening in het openbaar. Het is niet onwaarschijnlijk dat Jezus in de achttien jaren waarover de evangelisten een volkomen en eerbiedig stilzwijgen bewaren, andere Paasfeesten had bezocht, doch bij enige of alle van dergelijke bezoeken kon Hij niet het recht nemen te onderwijzen, zonder in botsing te komen met gevestigde gewoonten, daar Hij nog geen dertig jaar oud was.[5] Het is van belang op te merken dat op deze, eerst geboekstaafde verschijning van Jezus in de tempel, na Zijn bezoek in Zijn jeugd, Hij 'de dingen Zijns Vaders' weer op moest nemen daar, waar Hij er vroeger mee bezig was. Het was in de dienst van Zijn Vader dat Hij in gesprek met de wetgeleerden werd aangetroffen [6], en bij deze latere gelegenheid werd Hij gedrongen voor Zijn Vader tot actie over te gaan.

De grote en gemengde menigten, die de viering van het Paasfeest bijwoonden werden reeds terloops genoemd [7]; enige heersende ongepaste gewoonten moeten in gedachte worden gehouden. De wet van Mozes was met een groeiende dosis voorschriften aangevuld, en de streng gehandhaafde voorschriften over offers en bijdragen hadden een stelsel van koop- en ruilhandel binnen de heilige ommuring van het Huis des Heren in de hand gewerkt. In de buitenhoven waren ossenstallen, schaapskooien en kooien voor duiven; en

[1] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[2] Joh. 2:12; vgl. Matth. 4:13; 9:1.
[3] Matth. 11:23; Lucas 10:15.
[4] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[5] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[6] Blz. 86; Lucas 2:46-49.
[7] Blz. 86. Aantekening 4, einde van hoofdstuk.

de geschiktheid van deze dieren als ceremonieel offer werd door de verkopers luid uitgebazuind en er werden hoge prijzen voor gevraagd. Het was ook de gewoonte om in die tijd de persoonlijke bijdrage voor het heiligdom te betalen, de losprijs die van ieder mannelijk lid van Israël werd vereist en een halve shekel[8] per persoon bedroeg, ongeacht zijn betrekkelijke armoede of rijkdom. Deze moest worden betaald 'met de shekel van het heiligdom', welke beperking, naar de rabbijnen hadden bepaald, betaling in tempelmunt betekende. Gewoon geld, waarvan verscheidene soorten de beeltenaar en het opschrift van de heidense keizer droegen, werd niet aangenomen. Het gevolg hiervan was dat geldwisselaars een winstgevende handel op de tempelgrond dreven.

Terecht verontwaardigd over wat Hij zag en naijverig op de heiligheid van Zijns Vaders Huis, besloot Jezus de plaats te zuiveren[9] en zonder zich met argumenten in woorden op te houden, paste Hij onverwijld physieke kracht toe, die men bijna geweld zou kunnen noemen, de enige vorm van beeldspraak welke die corrupte sjacheraars het best verstonden. Na haastig een zweep van touwtjes te hebben geïmproviseerd, sloeg Hij er mee in 't rond, bevrijdde de schapen en de ossen en dreef ze met de handelaars naar buiten, keerde de tafels van de geldwisselaars om, zodat de massa ongelijksoortige geldstukken her en derwaarts rolden. Uit teder mededogen voor de gekooide en hulpeloze vogels raakte Hij de kooien niet aan, doch zeide tot de eigenaars: 'Neemt deze dingen van hier weg', en aan alle hebzuchtige handelaars beval Hij met donderende stem die hen deed sidderen: 'Maakt niet het huis Mijns Vaders tot een huis van koophandel'. Zijn discipelen zagen in deze gebeurtenis een vervulling van de woorden van de psalmist: 'Want de ijver van Uw huis heeft mij verteerd'.[10]

De Joden, met wie wij de priesters en oversten van 't volk bedoelen, durfden tegen deze heftige actie niet te protesteren op grond van onrechtvaardigheid; zij, de wet kennende, stonden daar, door eigen corruptie, hebzucht en persoonlijke verantwoordelijkheid voor de ontwijding van de tempel, veroordeeld. Dat de heilige gebouwen dringend behoefte aan reiniging hadden, wisten zij allen; het enige waarover zij de Reiniger durfden te interpelleren was waarom Hij aldus datgene ter hand had genomen wat hun plicht was te doen. Practisch gesproken onderwierpen zij zich aan Zijn alles wegvagende tussenkomst als van een wiens mogelijke bekleding met autoriteit zij eens gedwongen zouden zijn te erkennen. Hun door voorzichtigheid ingegeven onderwerping sproot voort uit vrees, die op zijn beurt op hun schuldbewust geweten berustte. Christus had de overhand over die marchanderende Joden, krachtens het eeuwig beginsel dat recht sterker is dan onrecht en het psychologische feit dat bewustzijn van schuld de boosdoener de moed ontneemt wanneer hij zich van de dreiging van een rechtvaardige vergelding bewust wordt.[11] Toch, uit vrees dat Hij zou bewijzen een machtig profeet te zijn,

[8] Exo. 30:11-16. Aantekening 11, einde van hoofdstuk.
[9] Joh. 2:14-17.
[10] Vgl. Psalm 69:10.
[11] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

hetgeen geen enkele levende priester of rabbijn zelfs maar voorgaf te wezen, vroegen zij beschroomd naar de bewijzen van Zijn autoriteit. 'Wat teken toont Gij ons, dat Gij deze dingen doet?' Kortaf en nauwelijks enige aandacht schenkend aan deze vraag, die goddeloze en overspelige mensen gewoon zijn te stellen[12], antwoordde Jezus: 'Breekt dezen tempel af, en in drie dagen zal Ik denzelven oprichten'.[13]

Verblind door hun eigen sluwheid, onwillig de autoriteit van de Heer te erkennen, doch de mogelijkheid vrezend dat zij bezig waren zich te verzetten tegen iemand die het recht had op te treden, zagen de verontruste ambtenaren in de woorden van Jezus een verwijzing naar de imposante, gemetselde tempel, binnen welks muren zij stonden. Zij vatten moed; deze vreemde Galileeër, die hun autoriteit openlijk tartte, sprak oneerbiedig over hun tempel, de zichtbare uitdrukking van hetgeen waarmee zij trots te koop liepen, namelijk dat zij de verbondskinderen waren, de dienaren van de ware en levende God en daarom verheven boven alle heidense volken. Ogenschijnlijk verontwaardigd antwoordden zij: 'Zes-en-veertig jaren is over dezen tempel gebouwd, en Gij, zult gij dien in drie dagen weder oprichten?'[14] Hoewel thans gedwarsboomd in hun verlangen een algemene verontwaardiging tegen Jezus op te wekken, wilden de Joden Zijn woorden niet vergeten of vergeven. Toen Hij later als onverdedigd gevangene voor een van zonde doordrenkt hof stond en een onwettig schijn van verhoor onderging, was de zwartste meineed die tegen Hem werd uitgesproken die van de valse getuigen die zeiden: 'Wij hebben Hem horen zeggen: Ik zal dezen tempel, die met handen gemaakt is, afbreken, en in drie dagen een anderen, zonder handen gemaakt, bouwen.'[15] En terwijl Hij aan het kruis leed, schudden de spotters die het kruis voorbij liepen, hun hoofden en lasterden de stervende Christus met: 'Ha! Gij, Die den tempel afbreekt en in drie dagen opbouwt, behoud Uzelven, en kom af van het kruis.'[16] Zijn woorden tot de Joden, die om bewijzen hadden gevraagd, hadden geen betrekking op de kolossale tempel van Herodes, maar op Zijn eigen heilig lichaam, waarin, letterlijker dan in het door de mensen gemaakte Allerheiligste, de eeuwig levende Geest van de Eeuwige Vader woonde. 'De Vader is in Mij', was Zijn leer.[17]

'Hij zeide dit van den tempel Zijns lichaams', de werkelijke tabernakel van de Allerhoogste.[18] Deze verwijzing naar het afbreken van de tempel Zijns lichaams en de vernieuwing daarvan na drie dagen, is Zijn eerste opgetekende voorspelling betreffende Zijn voorbestemde dood en opstanding. Zelfs de discipelen verstonden de diepe betekenis van Zijn woorden niet, voordat Hij uit de doden was opgestaan; toen herinnerden zij zich en begrepen zij. De Joodse priesters waren niet zo onbevattelijk als zij schenen te zijn, want wij

12 Matth. 12:38, 39; vgl. 16:1; Marcus 8:11; Joh. 6:30; 1 Cor. 1:22.
13 Joh. 2:19; lees verzen 18-22.
14 Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
15 Marcus 14:58. Blz. 457.
16 Marcus 15:29, 30.
17 Joh. 10:38; 17:21.
18 Joh. 2:19-22; vgl. 1 Cor. 3:16, 17; 6:19; 2 Cor. 6:16; zie verder Kol. 2:9; Heb. 8:2.

lezen dat zij naar Pilatus gingen, terwijl het lichaam van de gekruisigde Christus in de tombe lag, en zeiden: 'Heer, wij zijn indachtig, dat deze verleider, nog levende, gezegd heeft: Na drie dagen zal Ik opstaan'.[19] Ofschoon wij meermalen over Christus vermeld vinden dat Hij heeft gezegd te zullen sterven en ten derden dage weder opstaan, werden de duidelijkste van zulke mededelingen meer tot de apostelen dan tot de menigte in het openbaar gericht. Het was bijna zeker dat de Joden die tot Pilatus gingen, de uitspraak van Jezus in gedachte hadden toen zij na de reiniging van de tempelhoven voor Hem stonden, niet wetende wat te doen.[20]

Zulk een prestatie als het trotseren van priesterlijke gewoonten en het met geweld reinigen van het tempelterrein liet niet na indruk te maken op het aanwezige volk, zij het met verschillend effect. De mensen, naar hun tehuizen in verre en ver van elkander gelegen provincies teruggekeerd, verbreidden de roem van de moedige Galilese Profeet. Velen in Jeruzalem geloofden toen in Hem, hoofdzakelijk werden zij door de wonderen die Hij deed, aangetrokken; doch 'Jezus betrouwde hun Zichzelven niet, omdat Hij hen allen kende', en zich de onzekere grond van hun belijdenis bewust was. Bewieroking door het volk was aan Zijn oogmerk vreemd; Hij wenste geen narren als volgelingen, maar verzamelde dezulken om zich heen die het getuigenis van Zijn Messiasschap van de Vader hadden ontvangen. Hij kende alle mensen en had niet van node, 'dat iemand getuigen zou van den mens; want Hijzelf wist, wat in den mens was'.[21]

De krachtige reiniging van de tempel door Christus is in tegenspraak met de traditionele voorstelling van Hem als van Een die zo zacht en bescheiden in Zijn optreden is, dat Hij onmanlijk schijnt. Zacht was Hij zeker, en geduldig in lijden, barmhartig en lankmoedig in de omgang met berouwvolle zondaren, doch streng en onbuigzaam tegenover huichelarij en niets ontziende in Zijn veroordeling van hardnekkige boosdoeners. Zijn stemming was aangepast aan de omstandigheden waarmede Hij te doen kreeg; vriendelijke woorden van bemoediging of felle krachttermen van rechtmatige verontwaardiging vloeiden beide even gemakkelijk van Zijn lippen. Zijn aard was geen dichterlijke conceptie van altijd aanwezige cherubijnse lieflijkheid, maar die van een Man, met de emoties tot het man-zijn en de mannelijkheid behorend. Hij die dikwijls uit deernis weende, toonde in andere ogenblikken de rechtvaardige toorn van een God in woord en daad. Doch over al Zijn gemoedsbewegingen, hoe teder of hoe heftig zij ook mochten zijn, was Hij steeds de heerser. Stel de zachtmoedige Jezus, die zo vriendelijk in het ontbrekende op de bruiloft te Kana voorzag, tegenover de verontwaardigde Christus die de zweep hanteerde en temidden van de opschudding en het tumult die Hij had veroorzaakt, vee en mensen als een onreine bende voor zich uitdreef.

[19] Matth. 27:63. Blz. 486.
[20] Zoals Canon Farrar kort en bondig schreef: 'Tenzij het 'wij zijn indachtig' een pertinente leugen was, konden deze woorden op geen andere gelegenheid betrekking hebben dan op deze'. ('Life of Christ', pag. 155.)
[21] Joh. 2:23-25.

Jezus en Nicodemus[22]

Dat de wonderbare daden door Christus ten tijde van dit gedenkwaardige Paasfeest verricht, sommige geleerden, behalve de velen van het gewone volk, er toe hadden gebracht in Hem te geloven, wordt bewezen door het feit, dat Nicodemus, die een Farizeeër was en een hoge positie als een overste over de Joden bekleedde, tot Hem kwam met een vraag. Het is van betekenis dat dit bezoek des nachts werd gebracht. Blijkbaar werd de man door een oprecht verlangen gedrongen meer van de Galileeër te vernemen, wiens werken niet konden worden genegeerd; hoewel trots op zijn ambt en de vrees voor mogelijke verdenking dat hij zich met de nieuwe Profeet had ingelaten, er toe hadden geleid dat hij zijn onderneming in het geheim volvoerde.[23] Jezus met de titel aansprekende die hijzelf droeg en welke hij als een van eerbetoon en respect beschouwde, zeide hij : 'Rabbi, wij weten, dat Gij zijt een Leraar van God gekomen; want niemand kan deze tekenen doen, die Gij doet, zo God met Hem niet is.'[24] Of zijn gebruik van het meervoudig persoonlijk voornaamwoord 'wij' een aanwijzing is dat hij door het Sanhedrin was gezonden of door de groep Farizeeërs - welks leden gewoon waren zo te spreken als vertegenwoordigers van de partij - of in rhetorische zin werd toegepast om zichzelf alleen aan te duiden, doet weinig ter zake. Hij erkende Jezus als 'een Leraar van God gekomen', en gaf de redenen waarom hij dat deed. Welk zwak geloof het hart van de man mag hebben beroerd, het was gebaseerd op het getuigenis van wonderen, hoofdzakelijk gesteund door het psychologisch effect er van. Wij moeten hem de eer geven dat hij oprecht en eerlijk in zijn bedoelingen was.

Zonder op bepaalde vragen te wachten, antwoordde Jezus 'en zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Tenzij dat iemand wederom geboren worde, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien'. Nicodemus was van zijn stuk gebracht; hij vroeg hoe zo'n verjonging mogelijk was. Hoe kan een mens geboren worden, nu oud zijnde? Kan hij ook andermaal in zijner moeders buik ingaan, en geboren worden?' Wij doen Nicodemus geen onrecht met aan te nemen dat hij als een rabbijn, een man, bekend met de schriften, behoorde te weten dat de woorden van Jezus iets anders betekenden dan een letterlijke geboorte. Bovendien, stel dat het mogelijk was dat een mens voor de tweede maal letterlijk met een lichaam kon worden geboren, hoe zou zo'n geboorte hem voor zijn geestelijke ontwikkeling van nut kunnen zijn? Het zou niet anders zijn dan een herintrede in het stadium van physiek bestaan, geen vooruitgang. De man wist dat het beeld van een wedergeboorte in het onderricht van zijn dagen gebruikelijk was. Ieder tot het Judaïsme bekeerde werd ten tijde van zijn bekering een wedergeborene genoemd.

De verbazing van Nicodemus was waarschijnlijk het gevolg, gedeeltelijk althans, van de algemeenheid van het vereiste zoals dat door Christus naar voren werd gebracht. Waren de kinderen van Abraham daarbij inbegrepen?

[22] Joh. 3:1-21.
[23] Aantekening 7, einde van hoofdstuk.
[24] Joh. 3:2; lees de verzen 1-21.

De gehechtheid aan de tradities van eeuwen verzette zich tegen zulk een denkbeeld. De heidenen moesten wederom geboren worden door een formele aanvaarding van het Judaïsme, indien zij maar enigszins deelgenoot wilden worden aan de zegeningen die als erfenis het huis Israëls toebehoorden, doch Jezus scheen ze allen op gelijke wijze te behandelen, Joden en niet-Joden, heidense afgodendienaars en de massa die althans met hun lippen Jehova God noemden.

Jezus herhaalde de verklaring nauwkeurig, met het indrukwekkende 'Voorwaar, voorwaar', de nadruk leggend op de grootste les die deze regeerder van Israël ooit had gehoord: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: 'Zo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het koninkrijk Gods niet ingaan'. Dat de nieuwe geboorte, waarvan aldus werd gezegd dat zij absoluut noodzakelijk was, als voorwaarde voor de intrede in Gods koninkrijk en zonder onderscheid aan ieder mens moet worden bediend, een geestelijke wedergeboorte was, werd vervolgens aan de verbaasde rabbijn uitgelegd: 'Hetgeen uit het vlees geboren is, dat is vlees; en hetgeen uit den Geest geboren is, dat is Geest. Verwondert u niet, dat Ik u gezegd heb: Gijlieden moet wederom geboren worden'. De geleerde Jood dacht er over na, maar begreep het nog niet. Misschien werd op dat ogenblik het geluid van de nachtwind gehoord; indien dat zo was, deed Jezus niet anders dan dit voorval te gebruiken zoals een bekwaam leraar zou doen om een les in te prenten, toen Hij vervolgde: 'De wind blaast, waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid; maar gij weet niet, van waar hij komt, en waar hij heen gaat; alzo is een iegelijk, die uit den Geest geboren is.' Ronduit gezegd werd Nicodemus te verstaan gegeven dat zijn wereldse geleerdheid en hoge ambt hem van geen nut waren bij welke poging ook om de dingen van God te verstaan; door het zintuig van het gehoor wist hij dat de wind waaide; zijn ogen zeiden hem dat hij doorging, doch wat wist hij van de eigenlijke oorzaak van dit zo eenvoudige verschijnsel? Indien Nicodemus werkelijk in geestelijke zaken onderricht wilde worden, moest hij zich van het vooroordeel ontdoen dat de voor zijn ambt vereiste kennis van lager dingen aankleefde.

Ofschoon hij een rabbijn en een eminent lid van het Sanhedrin was, bevond hij zich daar in de eenvoudige verblijfplaats van de Leraar van Galilea in de tegenwoordigheid van een Meester. Door zijn onwetendheid in de war gebracht vroeg hij: 'Hoe kunnen deze dingen geschieden?' Het antwoord moet de man wel ootmoedig zo niet nederig hebben gemaakt: 'Zijt gij een leraar van Israël, en weet gij deze dingen niet?' Blijkbaar had een kennis van enige grondbeginselen van het evangelie reeds eerder verkregen kunnen worden; Nicodemus werd zijn gebrek aan die kennis verweten, vooral omdat hij een leraar van het volk was. Daarna legde de Heer genadiglijk wat meer uit, getuigende dat Hij met zekere kennis van zaken sprak, gebaseerd op hetgeen Hij had gezien, terwijl Nicodemus en zijn collega's het getuigenis van Zijn woorden niet wilden aannemen. Voorts zeide Jezus dat Zijn zending die van de Messias was en voorzegde Hij duidelijk Zijn dood en de wijze daarvan, namelijk dat Hij, de Zoon des Mensen, verhoogd moest worden, evenals Mozes de slang in de wildernis als een voorafschaduwing had op-

geheven, waardoor Israël aan de noodlottige plaag kon ontkomen.[25] De strekking van de vooraf vastgestelde dood van de Zoon des Mensen was: 'opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe'; want te dien einde, en uit onbegrensde liefde voor de mens had de Vader Zijn Eniggeboren Zoon overgegeven. En voorts, hoewel het waar is dat de Zoon in Zijn sterfelijk bestaan niet was gekomen om te oordelen, maar om te onderwijzen, te overreden en te redden, zou toch een veroordeling zeker volgen op verwerping van die Zaligmaker, want er was licht gekomen en goddeloze mensen ontweken dat licht; zij haatten het in hun voorkeur aan de duisternis, waarin zij hoopten hun boze daden te kunnen verbergen. Hier voelde Nicodemus misschien opnieuw zijn geweten knagen, want was hij niet bang geweest om in het licht te komen en had hij niet de nachtelijke uren voor zijn bezoek uitgekozen? De slotwoorden van onze Heer waren zowel leerzaam als berispend: 'Maar die de waarheid doet, komt tot het licht, opdat zijn werken openbaar worden, dat zij in God gedaan zijn.'

De mededeling van dit onderhoud tussen Nicodemus en de Christus is een van de leerzaamste en kostbaarste schrifturen betreffende de absolute noodzakelijkheid van onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan de wetten en verordeningen van het evangelie, als onontbeerlijk middel voor het verwerven van de zaligheid.

Geloof in Jezus Christus als de Zoon van God, door Wie alleen de mensen het eeuwige leven kunnen verkrijgen; het verzaken van de zonde door zich uit de dichte duisternis van het kwaad tot het reddende licht der gerechtigheid te wenden; de onvoorwaardelijke eis van een nieuwe geboorte door de doop in water, en wel door onderdompeling, daar anders het zinnebeeld van een geboorte zinloos zou zijn, en de voltooiing van de wedergeboorte door de doop met de Geest - al deze beginselen worden hier met zulk een eenvoud en duidelijkheid verkondigd, dat geen enkele verontschuldiging van de mens, dat hij het niet weet, aanvaardbaar is.

Indien niemand bij het onderhoud tussen Jezus en Nicodemus tegenwoordig is geweest, moet Johannes door een van beiden zijn ingelicht. Daar Johannes een van de eerste discipelen en later een van de apostelen was, en zich van het overige gezelschap apostelen door zijn nauwe omgang met de Heer onderscheidde, is het zeer waarschijnlijk dat hij het van Jezus had gehoord. Het was blijkbaar Johannes' bedoeling meer de grote les die het voorval bood, op te schrijven dan de bijkomstige geschiedenis te vertellen. Het verslag eindigt even bruusk als het was begonnen, onbelangrijke gebeurtenissen zijn weggelaten: iedere regel is van betekenis; de schrijver was zich de grote belangrijkheid van het onderwerp ten volle bewust en behandelde het dienovereenkomstig. Een latere gewagmaking van Nicodemus leidt wel tot een bevestiging van het oordeel over de man, zoals hij in deze ontmoeting met Jezus schijnt te zijn: dat over iemand, die zich wel van een geloof in Christus bewust was, doch wiens geloof nimmer tot zulk een echt en man-

[25] Num. 21:7-9.

moedig vertrouwen was uitgegroeid, dat hij daardoor gedrongen werd tot aanvaarding en onderwerping, ongeacht de gevolgen.[26]

Van stad naar land

Na Jeruzalem te hebben verlaten, gingen Jezus en Zijn discipelen naar de landelijke delen van Judea en verbleven daar, ongetwijfeld predikende naarmate de gelegenheid zich voordeed of werd geschapen; en zij die in Hem geloofden, werden gedoopt.[27] Het voornaamste thema van Zijn eerste uitspraken in het openbaar was dat van Zijn voorloper in de wildernis: 'Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen'.[28] De Doper zette zijn arbeid voort, ofschoon hij, sedert zijn erkenning van de Grotere, Wiens komst hij was gezonden voor te bereiden, ongetwijfeld de doop, die hij toebediende als van een enigszins andere betekenis beschouwde. In den beginne had hij gedoopt ter voorbereiding voor Een die nog komen moest; nu doopte hij bekeerde gelovigen voor Hem, die reeds gekomen was.

Er was tussen enige ijverige aanhangers van Johannes en een of meer Joden[29] meningsverschil over de reinigingsleer ontstaan. Het verband[30] laat er weinig twijfel over bestaan dat het ging over de vraag omtrent de betrekkelijke waarde van de doop van Johannes en die welke door de discipelen van Jezus werd verricht. Met vergeeflijke vurigheid en goed bedoelde geloofsijver jegens hun meester, kwamen de discipelen van Johannes, die bij het dispuut betrokken waren geweest, tot hem, zeggende: 'Rabbi, die met u was over de Jordaan, Welken gij getuigenis gaaft, zie, Die doopt, en zij komen allen tot Hem.' Johannes' volgelingen maakten zich zorg over het succes van Een die zij in zekere mate als een concurrent van hun geliefde leraar beschouwden. Had Johannes niet aan Jezus zijn eerste getuigenis gegeven? 'Welken gij getuigenis gaaft', zeiden zij, zich zelfs niet verwaardigende Jezus bij de naam te noemen. Het voorbeeld volgend van Andreas en de toekomstige apostel Johannes, verlieten de mensen de Doper en verzamelden zich om de Christus. Het antwoord van Johannes aan zijn vurige volgelingen is een verheven voorbeeld van zelfverloochening. Zijn antwoord kwam hier op neer: Een mens ontvangt slechts naar mate God hem geeft. Het is mij niet gegeven het werk van Christus te doen. Gij zijt er zelf getuige van geweest dat ik ontkende de Christus te zijn, en dat ik zeide vóór Hem te zijn uitgezonden. Hij is gelijk de Bruidegom; ik ben slechts gelijk de vriend van de bruidegom[31], Zijn dienstknecht, en ik verheug mij ten zeerste dat ik aldus zo dicht bij Hem ben; Zijn stem verblijdt mij en aldus wordt mijn vreugde vol. Hij van Wie ge spreekt, staat aan het begin van Zijn zending; ik aan het einde van de mijne. Hij moet toenemen, maar ik moet minder worden. Hij

[26] Aantekening 8, einde van hoofdstuk. Zie 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 5.
[27] Joh. 3:22; vgl. 4:2.
[28] Matth. 4:17; vgl. Marcus 1:15.
[29] Aantekening 9, einde van hoofdstuk.
[30] Joh. 3:25-36.
[31] Aantekening 10, einde van hoofdstuk.

kwam uit de hemel en staat daarom boven alles op aarde; toch weigeren de mensen Zijn getuigenis aan te nemen. Gods geest is voor zulk Een niet verdeeld, doch rust op Hem in volle mate. De Vader heeft Hem, de Zoon, lief en heeft alle dingen in Zijn hand gegeven, en: 'Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar die den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem'.[32]

Onder de bestaande omstandigheden sprak uit zulk een antwoord de geest van ware grootheid, en een nederigheid die alleen kon voortspruiten uit een overtuiging van een door God gegeven verzekering aan hemzelf en de Christus. In meer dan één opzicht was Johannes groot onder allen die uit vrouwen geboren waren.[33]

Hij had zijn arbeid aangevangen toen hij door God werd gezonden om dat te doen[34], hij besefte dat zijn werk in zekere mate was vervangen, en geduldig wachtte hij op zijn ontheffing, met zijn bediening inmiddels voortgaande en zielen tot zijn Meester brengend. Het begin van het einde was nabij; hij werd weldra gegrepen en in de gevangenis geworpen, waar hij, zoals zal worden aangetoond, werd onthoofd ter bevrediging van de wraakzucht van een verdorven vrouw, wier zonden hij stoutmoedig had veroordeeld.[35]

De Farizeeërs zagen met groeiende argwaan de toenemende populariteit van Jezus aan, blijkend uit het feit dat meer mensen Hem volgden en door Zijn discipelen werden gedoopt dan aan de oproep van Johannes de Doper gevolg hadden gegeven. Er dreigde openlijke tegenstand, en aangezien Jezus de belemmering in Zijn werk, die zulk een vervolging met zich zou brengen, wilde ontgaan, vertrok Hij uit Judea naar Galilea, de weg door Samaria nemend. Deze terugkeer naar de noordelijke provincies vond plaats, nadat de Doper in de gevangenis was geworpen.[36]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 12

1. DE ZEE VAN GALILEA. - Dit grootste zoetwaterreservoir in Palestina is enigszins peervormig en meet in zijn grootste lengte noord-zuid ongeveer 20 km; de grootste breedte is 9 à 10 km. De rivier de Jordaan stroomt in het uiterste noordoosten er in en verlaat het aan het zuidwestelijke einde. Men kan het meer dus beschouwen als een verwijding van de rivier, hoewel het ongeveer vijf-en-zestig meter diep is. De Jordaan verbindt de zee van Galilea met de Dode Zee, welk laatste water een zeer hoog zoutgehalte bevat, dat in zijn overvloed aan opgeloste zouten en als gevolg daarvan grote dichtheid van het water, met het Grote Zoutmeer in Utah is te vergelijken, hoewel de chemische samenstelling van het water in beide meren verschilt. De zee van Galilea wordt door Lucas vermeld; hij noemt het, zulks meer in overeenstemming met haar grootte, een meer (Lucas 5:1, 2; 8:22, 23, 33). Naast het meer, in het noordwesten, is een vlakte, die in vroeger tijden zeer gecultiveerd was; zij heette het land Gennésareth (Matth. 14:34; Marcus 6:53), en het aangrenzende water werd de zee of het meer van Gennésareth genoemd (Lucas 5:1). Naar een van de voorname steden op de westelijke oever droeg het ook de naam van zee van Tiberias (Joh. 6:1, 23; 21:1). In het Oude Testa-

[32] Joh. 3:27-36.
[33] Matth. 11:11.
[34] Lucas 3:2, 3.
[35] Matth. 14:3-12.
[36] Matth. 4:12.

ment wordt zij de zee Cinnereth genoemd (Num. 34:11) of Cinneroth (Jozua 12:3), naar de naam van een nabij gelegen stad (Jozua 19:35). De oppervlakte van het meer of de zee is verscheidene honderden voet beneden de normale zeespiegel, volgens Zenos 681 voet lager dan de Middellandse Zee, of volgens anderen 700 voet. Deze lage ligging geeft de streek een sub-tropisch klimaat. Volgens de *Standard Bible Dictionary* zegt Zenos: 'Het water van het meer is bekend om zijn visrijkdom. Het vissersbedrijf was dan ook een van de duurzaamste bronnen van inkomsten in het land rondom . . . Een verder kenmerk van het meer van Galilea is zijn onderhevigheid aan plotselinge stormen. Deze worden gedeeltelijk veroorzaakt door zijn ligging, die veel lager is dan het omringende tafelland (waardoor verschil in temperatuur ontstaat en dientengevolge beroering van de atmosfeer), en gedeeltelijk door de windstoten die de Jordaanvallei binnenvallen van de hoogten van de berg Hermon. De gebeurtenis die in Matth. 8:24 wordt genoemd, is geen uitzonderlijk geval. Degenen die boten op het meer laten varen, moeten grote voorzichtigheid in acht nemen om het gevaar van zulke stormen te ontwijken. De oevers van het meer van Galilea alsook het meer zelf waren het toneel van veel van de opmerkelijkste gebeurtenissen die in de Evangeliën worden beschreven.

2. DE VIER EVANGELIËN. - Allen die het Nieuwe Testament zorgvuldig hebben bestudeerd, moeten hebben ontdekt, dat de boeken van Mattheüs, Marcus en Lucas de voorvallen, waarin sprake is van de gezegden en handelingen in Galilea van de Zaligmaker, vollediger behandelen dan Zijn werk in Judea; het boek of Evangelie van Johannes daarentegen, behandelt in 't bijzonder de gebeurtenissen tijdens de zending van de Heer in Judea, zonder echter belangrijke voorvallen, die in Galilea plaats hadden gevonden, weg te laten. Wat stijl en wijze van behandeling betreft, verschillen de schrijvers van de eerste drie Evangeliën (evangelisten, zoals zij en Johannes in de theologische literatuur gezamenlijk worden genoemd) meer van de schrijver van het vierde Evangelie dan zij onderling verschillen. De gebeurtenissen, die in de eerste drie Evangeliën worden beschreven, kunnen gemakkelijker worden geklassificeerd, vergeleken of gerangschikt, en daarom worden de Evangeliën die door Mattheüs, Marcus en Lucas werden geschreven gewoonlijk de Synoptische (Overzichtelijke) Evangeliën genoemd.

3. DERTIG JAAR OUD. - Volgens Lucas (3:23) was Jezus ongeveer dertig jaar oud toen Hij gedoopt werd, en wij zien dat spoedig daarna Hij Zijn zending in het openbaar aanving. In de wet stond dat de Levieten op hun dertigste jaar met hun speciale diensten moesten beginnen (Num. 4:3). Clarke, *Bible Commentary,* de passage in Lucas 3:23 besprekend, zegt: 'Dit was de bij de wet vereiste leeftijd die de priesters moesten hebben bereikt, voordat zij in hun ambt bevestigd konden worden.' Het is mogelijk dat Hij hetgeen een gewoonte in die dagen was geworden, in acht had genomen, door te wachten totdat Hij zo oud was geworden, alvorens in het openbaar als Leraar onder het volk op te treden. Daar Hij niet van Levietische afstamming was, kon Hij niet tot de priesterlijke ordening volgens de orde van Aäron worden gekozen, en het was zeker niet daarop dat Hij wachtte, voordat Hij aan Zijn zending begon. Wanneer Hij op jeugdiger leeftijd in het openbaar was begonnen te onderrichten, zou dit kritiek en tegenwerping hebben opgeworpen, wat een ernstige hinderpaal aan het begin zou hebben opgeleverd.

4. GEDRANG EN VERWARRING TIJDENS HET PAASFEEST. - Ofschoon het ontegenzeggelijk onmogelijk is dat zelfs maar een redelijk grote fractie van het Joodse volk bij het jaarlijkse Paasfeest in Jeruzalem aanwezig kon zijn, en dientengevolge maatregelen waren genomen voor bijwoning ter plaatse van het feest, was de gebruikelijke menigte aanwezigen bij het tempelfeest in de dagen van Jezus enorm. Josephus noemt hen die zich op het Paasfeest verdrongen, 'en ontelbare menigte' (Wars, II, 9:3) en op een andere plaats (Wars, VI, 9:3) zegt hij dat een reusachtig aantal van drie miljoen zielen het feest bijwoonden. Dat is een record, doch vele moderne schrijvers achten het getal overdreven. Josephus zegt dat, teneinde keizer Nero over de numerieke sterkte van het Joodse volk, voornamelijk in Palestina, in te lichten, de overpriesters door Cestus werd verzocht het aantal lammeren te tellen dat op het feest werd geslacht. Het gerappor-

teerde getal was 256.500, wat op de basis van tien tot elf personen aan elke paasfeesttafel, de aanwezigheid zou betekenen, zo zegt hij, van minstens 2.700.200 personen, bezoekers, anderen dan Joden, en diegenen van het volk Israëls, die wegens ceremoniële ongeschiktheid van deelname aan het paasmaal waren uitgesloten, niet medegerekend.

De tonelen van verwarring, onder de heersende omstandigheden onvermijdelijk, worden door Geiki (*Life and Words of Christ,* hoofdst. 30), die voor zijn verklaringen ook vroegere schrijvers aanhaalt, op bewonderenswaardige wijze samengevat: 'De straten waren door de menigten, die overal vandaan kwamen, geblokkeerd. Zij moesten zich een weg banen naar de Tempel, kudden schapen en runderen voorbijgaan, zich voortdringend in het verzonken middendeel van elke straat, dat voor hen was gereserveerd om contact en bezoedeling te vermijden. Verkopers van alle mogelijke waren bestookten de pelgrims, want zoals is gezegd, de grote feesten waren de oogsttijd van alle kooplieden in Jeruzalem, juist zoals in Mecca, zelfs in deze dagen, de tijd van grote toeloop van de aanbidders bij de tombe van de Profeet, tevens de tijd van de drukste handel tussen de kopende en verkopende pelgrims, waaruit de karavanen uit alle delen van de Mohammedaanse wereld bestaan.

Binnen de tempelruimte waren het lawaai en het gedrang zo mogelijk nog erger. Verkeersleiders werden links en rechts geposteerd, als op de drukste kruispunten in Londen. Het buitenhof, dat ook door anderen dan Joden mocht worden betreden en daarom 't Hof van de Heidenen werd genoemd, was gedeeltelijk ingenomen door kooien voor schapen, geiten en stallen voor runderen, bestemd voor het feest en als dankoffer. Verkopers verkondigden luid de goede hoedanigheden van hun beesten; schapen blaatten en ossen loeiden. Ja, het was het jaarlijkse grote feest van Jeruzalem; de menigten droegen het hunne tot het lawaai en het tumult bij, totdat de diensten in de aangrenzende hoven droevig werden verstoord. De duivenverkopers, voor arme vrouwen die voor de reiniging uit alle delen van het land kwamen, en voor anderen, hadden een gereserveerde plaats. De verkoop van duiven was voor het merendeel trouwens in 't geheim in handen van de priesters zelf: Annas, de hoge priester in 't bijzonder, streek grote winsten op met zijn duivenhokken op de Olijfberg. De huur van de schapen- en runderstallen en de winsten met de duiven behaald, hadden de priesters er toe gebracht de ongepastheid om aldus de Tempel zelf tot een lawaaierige markt te maken toe te laten. Maar dat was niet alles. Pottebakkers drongen de pelgrims hun schotels en fornuizen van gebakken klei op voor het Paaslam; honderden handelaars prezen luid hun waren aan; winkels voor wijn, olie, zout en al wat voor de offeranden nodig was, riepen om klanten. Bij dat alles kwam nog dat voorbijgangers met alles wat zij bij zich hadden, om hun weg te bekorten, de tempelgronden overstaken. De voorzorgsmaatregelen ten behoeve van het betalen der tempelgelden, waaraan allen onderworpen waren, droegen nog tot de verwarring bij. Aan beide zijden van de oostelijke tempelpoort hadden geslachten lang stalletjes mogen staan voor het inwisselen van vreemd geld. Vanaf de vijftiende van de voorgaande maand mochten geldwisselaars hun tafels in de stad zetten, en vanaf de een-en-twintigste of twintig dagen vóór het Paasfeest konden zij in de Tempel zelf handel gaan drijven. Kopers van benodigdheden voor de offeranden betaalden het bedrag aan speciale stalletjes, aan een tempelambtenaar, en ontvingen daarvoor een loden penning, waarmede zij het gekochte van de verkoper in ontvangst konden nemen. Bovendien werden grote sommen gelds gewisseld om als vrijwillige gave in een van de dertien kisten te worden geworpen, die de schatkamer van de Tempel vormden. Van iedere Jood, het deed er niet toe hoe arm hij was, werd jaarlijks een halve shekel geheven (ongeveer zeventig cent) als zoengeld voor zijn ziel en voor het onderhoud van de Tempel. Daar dit bedrag alleen in inheems geld werd aangenomen, de tempelshekel genaamd, die niet algemeen in omloop was, moesten de vreemdelingen hun Romeins, Grieks of oosters geld aan de stalletjes van de geldwisselaars wisselen om aan de vereiste munt te komen. Dit bedrijf werkte fraude in de hand en die was dan ook zeer gewoon. Voor het wisselen werd 5% berekend, doch dat percentage werd zo door allerlei trucjes en chicanes verhoogd, dat deze mensen zo'n slechte naam hadden gekregen, dat zij niet als getuige voor een rechtbank mochten verschijnen.'

Sprekende over de ontheiliging, waaraan de tempelhoven door de kooplieden, die met goedkeuring van de priesters hun bedrijf uitoefenden, waren blootgesteld, zegt

Farrar (*Life of Christ*, pag. 152) het volgende: 'En dit was het hof dat toegang verleende tot de Tempel van de Allerhoogste! Het hof, dat een getuige was dat dit huis een Huis van Gebed voor alle naties behoorde te zijn, was ontaard in een plaats die wegens haar vuilheid meer op een slachtplaats leek en wegens haar drukke handel veel van een woelige oosterse markt weg had, terwijl het loeien van de ossen, het blaten van de schapen, de vele talen, het gesjacher en gekrakeel, en het rinkelen van het geld en van de weegschalen (misschien niet altijd zuiver) in de aangrenzende hoven konden worden gehoord, waar het gezang van de Levieten en de gebeden der priesters werden gestoord!'

5. DE SLAAFSHEID VAN DE JODEN IN TEGENWOORDIGHEID VAN JEZUS. - Het verslag van de handelwijze van Jezus, het bevrijden van de tempelhoven van hen die het Huis des Heren tot een marktplaats hadden gemaakt, bevat niets om de gevolgtrekking te maken dat Hij bovenmenselijke sterkte of meer dan mannelijke spierkracht gebruikte. Hij had een zelf gemaakte zweep en dreef hen allen voor zich uit. Zij vluchtten hals over kop. Van niemand wordt gezegd dat hij enige tegenwerping maakte totdat de verdrijving was voltooid. Waarom protesteerde niemand uit de menigte? De onderwerping schijnt tot het uiterste laf en slaafs te zijn geweest. Farrar (*Life of Christ*, pag. 151, 152) stelt de vraag en beantwoordt haar in uitmuntend beredeneerde en welsprekende zinnen: 'Waarom vergenoegen deze hebzuchtige sjacheraars zich met dreigende blikken en gemompelde vervloekingen, terwijl zij toelieten dat hun ossen en schapen de straten ingejaagd en zijzelf verdreven werden; zodat hun geld over de vloer rolde, door iemand die toen nog jong en onbekend was en als de geminachte Galileeërs gekleed ging? Waarom, zo zouden wij op dezelfde wijze kunnen vragen, liet Saul toe dat Samuel hem tartte, in tegenwoordigheid van zijn leger nog wel? Waarom gehoorzaamde David slaafs de bevelen van Joab? Waarom durfde Achab de profeet Elia bij de poort van Naboths wijngaard niet gevangen te nemen? Omdat zonde zwakheid betekent, omdat er in de wereld niets zo onderworpen is als een schuldig geweten, niets zo onoverwinnelijk als de wegvagende storm van goddelijke verontwaardiging jegens alles wat laag en slecht is.

Hoe konden deze armzalige, heiligschennende en schuldbewuste kopers en verkopers die striemende verwijten weerstaan of de blik van die ogen verdragen, die van diep beledigde heiligheid fonkelden? Toen de priester Pinehas voor het Huis des Heren ijverde en vol verontwaardiging zijn speer door het lichaam van de vorst van Simeon en van de Midianietische vrouw joeg, waarom wreekte Israël deze grootse executie niet? Waarom werd niet iedere man van het huis Simeon een Goël voor de onverschrokken moordenaar? Omdat de ondeugd geen ogenblik stand kan houden tegenover de opgeheven arm van de deugd. Laaghartig en kruiperig als zij waren, voelden deze geldsjacherende Joden in een hoekje van hun ziel, dat nog niet geheel door trouweloosheid en hebzucht was weggevreten, dat de Zoon des Mensen in Zijn recht was.

'Neen, zelfs de Priesters en Farizeeërs, Schriftgeleerden en Levieten, verteerd door trots en vormendienst als zij waren, konden geen daad veroordelen die door Nehemia of een Judas Maccabeüs kon zijn verricht en die in overeenstemming was met het beste en zuiverste in hun tradities. Maar toen zij van deze daad hadden gehoord of er getuige van waren geweest en tijd hadden gehad om van de mengeling van bewondering, afschuw en verbazing te bekomen, gingen zij tot Jezus, en hoewel zij wat Hij had gedaan niet durfden veroordelen, vroegen zij Hem toch half verontwaardigd om enig bewijs dat Hij het recht had om aldus te handelen.'

6. JOODS ONTZAG VOOR DE TEMPEL. - De Joden gaven voor veel ontzag voor de Tempel te hebben. 'Een uitspraak van de Zaligmaker, door de verblinden tot een bekladding van de tempel gemaakt, werd tegen Hem aangewend als een van de voornaamste beschuldigingen waarop Zijn dood werd geëist. Toen de Joden om een bewijs van Zijn bevoegdheid schreeuwden, voorspelde Hij Zijn eigen dood en daarop volgende opstanding, zeggende: 'Breekt dezen tempel, en in drie dagen zal Ik denzelven oprichten'. (Joh. 2:19-22; zie ook Matth. 26:61; 27:40; Marcus 14:58; 15:29).

Blind als zij waren, beschouwden zij deze opmerking als een oneerbiedige zinspeling

op hun tempel, een gebouw, door mensenhanden gemaakt, en zij weigerden te vergeten of te vergeven. Dat deze verering na de kruisiging van onze Heer voortduurde, blijkt uit de beschuldigingen die tegen Stefanus werden ingebracht, en later tegen Paulus. In hun moordzuchtige razernij beschuldigden de mensen Stefanus van oneerbiedigheid jegens de tempel en riepen valse getuigen op die meinedig getuigden, zeggende: 'Deze mens houdt niet op lasterlijke woorden te spreken tegen deze heilige plaats' (Hand. 6:13). En Stefanus werd een van de martelaren. Toen was beweerd dat Paulus een niet-Jood binnen de tempelommuring had gebracht, kwam de gehele stad in beroering, en de woedende bende sleepte Paulus van de plaats weg en trachtte hem te doden. (Hand. 21:26-31).' - De schrijver; *House of the Lord*, pag. 60, 61.

7. ENIGE 'OVERSTEN' GELOOFDEN. - Nicodemus was niet van de regerende klasse, die in Jezus geloofde, maar van geen van dezen vernemen wij dat zij moed genoeg hadden om zelfs maar des nachts te komen om voor zichzelf te onderzoeken. Zij vreesden dat het gevolg hiervan het verlies van populariteit en positie zou zijn. Wij lezen in Johannes 12:42, 43: 'Nochtans geloofden ook zelfs velen uit de oversten in Hem; maar om den Farizeeën wil beleden zij het niet; opdat zij uit de synagogen niet zouden geworpen worden. Want zij hadden de eer der mensen lief, meer dan de eer van God'.

Merk ook het voorbeeld op van de schriftgeleerde die aanbood openlijk een discipel te worden, doch waarschijnlijk wegens enige mate van onoprechtheid of ongeschiktheid, door Jezus meer ontmoedigd dan aangemoedigd werd. (Matth. 8:19, 20.)

8. NICODEMUS. - De manier van optreden van deze man bewijst ogenblikkelijk dat hij in Jezus als een door God gezondene geloofde en dat zijn geloof niet uitgroeide tot een waarachtig vertrouwen, dat, indien het zo ver ware gekomen, misschien tot een leven van toegewijde dienst in het werk van de Meester zou hebben gevoerd. Toen op een latere tijd dan die van zijn onderhoud met Christus de overpriesters en Farizeeërs de ambtenaren, die zij hadden uitgezonden om Jezus gevangen te nemen en die teruggekeerd waren om hun mislukking te melden, verwijten deden, waagde Nicodemus, een lid van de raad, het om zachtzinnig tegenwerpingen te maken tegen het moordlustig besluit van de regeerders, door vragenderwijs een stelling in 't algemeen te poneren: 'Oordeelt ook onze wet den mens, tenzij dat zij eerst van hem gehoord heeft, en verstaat, wat hij doet?' Hij werd door zijn collega's met minachting beantwoord, en hij schijnt toen zijn goed bedoelde poging te hebben opgegeven (Joh. 7:50-53; lees de verzen 30-49). Later vernemen wij van hem dat hij een kostbare bijdrage levert van mirre en aloë, omtrent honderd pond in gewicht, om bij de begrafenis van het toen gekruisigde lichaam van Christus te worden gebruikt, doch zelfs in deze vrijwillige en devote daad, waarvan de oprechte bedoeling moeilijk in twijfel kan worden getrokken, was Jozef van Arimathéa, een man van aanzien, hem voorgegaan en had stoutmoedig om het lichaam gevraagd en gekregen om het een eerbiedige begrafenis te geven (Johannes 19:38-42). Niettemin deed Nicodemus meer dan de meeste van zijn gelovige metgezellen onder de edelen en groten; laten wij hem de eer geven die hem toekomt; hem zal zijn beloning niet ontgaan.

9. 'DE JODEN' OF 'EEN JOOD'. - Wij lezen: 'Er rees dan een vraag van enigen uit de discipelen van Johannes met de Joden over de reiniging'. (Johannes 3:25). Als wij in gedachte houden dat de uitdrukking 'de Joden' zeer vaak door de schrijver van het vierde Evangelie wordt gebruikt om de officiële personen of de regeerders over het volk aan te duiden, mogen wij aannemen dat de aangehaalde tekst betekent dat de discipelen van de Doper met dezen in een woordentwist waren gewikkeld. In het algemeen echter houden bijbelgeleerden het er voor dat 'de Jood' in deze passage een onjuiste vertaling is en dat die moet zijn 'een Jood'. De woordenstrijd over de reiniging schijnt te zijn ontstaan tussen enige volgelingen van de Doper en een enkele tegenstander; en de tekst zoals die in de King James-vertaling voorkomt (en ook in de Nederlandse Statenvertaling - Vert.) is een voorbeeld van een incorrecte vertaling van de schrift.

10. DE VRIEND VAN DE BRUIDEGOM. - De Joodse huwelijksgebruiken in de dagen van

Christus vereisten de aanwijzing van een opperbruidsjonker, die namens de bruidegom toezicht hield op alle voorbereidingen en schikkingen trof voor de bruiloft. Hij stond duidelijk bekend als de vriend van de bruidegom. Wanneer aan de ceremoniële voorschriften was voldaan en de bruid wettig en formeel aan haar echtgenoot was gegeven, was de vreugde van de vriend van de bruidedom vol, aangezien de hem opgedragen plichten met succes waren vervuld. (Johannes 3:29).

Volgens Edersheim (*Life and Times of Jesus the Messiah*, dl. 1, pag. 148) werd vanwege de eenvoudiger gewoonten die in Galilea heersten, een 'vriend van de bruidegom' niet vaak gekozen; en (pag. 663-4) de uitdrukking 'bruiloftskinderen' (Matth. 9:15; Marcus 2:19; Lucas 5:34, door Jezus in al deze aanhalingen gebruikt) werd bij een huwelijksfeest op alle uitgenodigde gasten gezamenlijk toegepast. Hij zegt: 'Daar de instelling 'vrienden van de bruidegom' wel in Judea maar niet in Galilea heerste, is dit opvallend onderscheid tussen de 'vriend van de bruidegom' in de mond van de Judese Johannes en 'bruiloftskinderen' in de mond van de Galilese Jezus, op zichzelf een bewijs van historische nauwkeurigheid.

11. HET ZOENGELD. - Tijdens de exodus eiste de Heer van iedere man in Israël die twintig jaar oud en daarboven was, ten tijde van een volkstelling de betaling van losgeld, ten bedrage van een halve sikkel (Exodus 30:12-16). Zie blz. 283 en 292 hierin. Wat het gebruik aangaat, dat van het geld moest worden gemaakt, gaf de Here aan Mozes aldus aanwijzing: 'Gij dan zult het geld der verzoeningen van de kinderen Israëls nemen, en zult het leggen tot den dienst van de tent der samenkomst; en het zal den kinderen Israëls ter gedachtenis zijn, voor het aangezicht des Heeren, om voor uw zielen verzoening te doen'. (Exodus 30:16; zie ook 38:25-31.) Na verloop van tijd werd de belasting van een halve sikkel, gelijk aan een beka (Exo. 38:26), eens per jaar geheven, hoewel voor deze vordering geen schriftuurlijke bevoegdheid wordt vermeld. Deze belasting moet niet worden verward met het ontheffingsgeld voor iedere mannelijke eerstgeborene, dat vijf sikkels bedroeg. De betaling daarvan onthief de betrokkene van dienst doen in het heiligdom. In plaats van de eerstgeboren zoons in alle stammen, wees de Heer de Levieten voor deze speciale dienst aan; niettemin ging Hij voort met de eerstgeboren zoons in 't bijzonder als de Zijne te houden, en eiste de betaling van een losprijs ten teken van hun ontheffing van aparte dienstverrichting. Zie Exo. 13:2, 13-15; Num. 3:13, 40, 51; 8:15-18; 18:15, 16; ook blz. 72, 73 hierin.

HOOFDSTUK 13

DOOR VREEMDELINGEN GEËERD, DOOR DE ZIJNEN VERWORPEN

JEZUS EN DE SAMARITAANSE VROUW

De kortste weg van Judea naar Galilea liep door Samaria, maar veel Joden, voornamelijk de Galileeërs, kozen liever een langere weg dan een land door te gaan van een volk dat door hen zo veracht werd als het Samaritaanse. De vijandige gezindheid tussen de Joden en de Samaritanen was met de eeuwen toegenomen en was ten tijde van de zending op aarde van onze Heer tot een intense haat uitgegroeid.[1] De inwoners van Samaria waren een gemengd volk, waar het bloed van Israël met dat van de Assyriërs en andere naties was vermengd. Een van de oorzaken van de vijandschap tussen hen en hun naburen, zowel in het noorden als in het zuiden, was de aanspraak van de Samaritanen op erkenning als Israëlieten; zij beroemden er zich op dat Jakob hun vader was, doch dat werd door de Joden ontkend. De Samaritanen hadden een vertaling van de Pentateuch (de eerste vijf boeken in het O.T. - Vert.), waarvoor zij evenveel eerbied hadden als voor de wet, doch zij verwierpen alle profetische geschriften, die nu het Oude Testament vormen, omdat zij vonden dat zij daarin met onvoldoende respect werden behandeld.

Voor de orthodoxe Jood van die dagen was een Samaritaan onreiner dan een niet-Jood van enig ander volk. Het is interessant de buitensporige en zelfs absurde restricties op te merken, die toen ter zake van het regelen van onvermijdelijke betrekkingen tussen de twee volken van kracht waren. Voor een Joods gerechtshof kon een Samaritaan geen getuigenis afleggen. Er is een tijd geweest dat het eten van voedsel, door een Samaritaan bereid, voor een Jood, volgens rabbijnse autoriteit, als een even grote overtreding werd beschouwd als het eten van varkensvlees. Ofschoon werd toegegeven dat voortbrengselen van een land in Samaria niet onrein waren, daar die direct uit de grond kwamen, werden zij onrein wanneer zij door Samaritaanse handen waren gegaan. Zo mochten druiven en graan wel van Samaritanen worden gekocht, maar geen wijn en geen meel daarvan, als die door de Samaritaan waren bereid. Het is een keer gebeurd dat Christus de bijnaam 'Samaritaan' voor de voeten werd geworpen als een vooropgezette belediging. 'Zeggen wij niet wel dat Gij een Samaritaan zijt en de duivel hebt?'[2] De opvatting van de Samaritanen omtrent de zending van de verwachte Messias was wat beter dan die van de Joden, want de Samaritanen schonken meer voorrang aan het geestelijk koninkrijk dat de Messias zou oprichten; ook waren zij minder exclusief in hun mening met betrekking tot wie de Messiaanse zegeningen zouden ontvangen. Op Zijn reis naar Galilea nam Jezus de kortste weg door Samaria; ongetwijfeld had dit een bedoeling, want

[1] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[2] Joh. 8:48.

wij lezen: 'En Hij moest door Samaria gaan'.[3] De weg voerde door of langs de stad Sichar[4], 'nabij het stuk land, hetwelk Jakob zijn zoon Jozef gaf'.[5] Daar was Jakobs bron, die in hoge ere werd gehouden, niet alleen vanwege zijn waarde als onuitputtelijk waterreservoir, maar ook als herinnering aan het leven van deze grote patriarch. Jezus, verreisd en vermoeid, rustte uit aan de bron, terwijl Zijn discipelen naar de stad gingen om voedsel te kopen. Er kwam een vrouw aan om haar waterkruik te vullen, en Jezus zeide tot haar: 'Geef Mij te drinken'. Volgens de regels van de toen heersende oosterse gastvrijheid werd een verzoek om water nooit geweigerd, indien het kon worden ingewilligd; toch aarzelde de vrouw, want het verbaasde haar dat een Jood aan een Samaritaanse om een gunst vroeg, hoe groot de behoefte ook mocht zijn. Zij gaf aan haar verwondering uiting met de vraag: 'Hoe begeert Gij, die een Jood zijt, van mij te drinken die een Samaritaanse vrouw ben? Want de Joden houden geen gemeenschap met de Samaritanen.' Jezus, door Zijn verlangen om te onderrichten Zijn dorst naar het schijnt vergetend, antwoordde haar door te zeggen: 'Indien gij de gave Gods kendet, en Wie Hij is, Die tot u zegt: Geef Mij te drinken, zo zoudt gij van Hem hebben begeerd, en Hij zoude u levend water gegeven hebben'. De vrouw herinnerde Hem er aan dat Hij geen emmer en geen touw had, waarmede Hij uit de diepe bron kon putten, en vroeg verder naar Zijn bedoeling, zeggende: Zijt Gij meerder dan onze vader Jakob, die ons den put gegeven heeft, en hijzelf heeft daaruit gedronken, en zijn kinderen en zijn vee?'

Jezus herkende in de woorden van de vrouw een geest die gelijksoortig was aan die, waarmede de geleerde Nicodemus Zijn onderricht had ontvangen; geen van beiden ontdekten de geestelijke les die Hij bedoelde te geven. Hij legde haar uit dat het water uit de bron slechts een tijdelijke lafenis was; die er van dronk, zou toch weer dorst krijgen. 'Maar', zo zeide Hij, 'zo wie gedronken zal hebben van het water, dat Ik hem geven zal, dien zal in eeuwigheid niet dorsten; maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven'. De belangstelling van de vrouw was nu in hoge mate opgewekt, uit nieuwsgierigheid of door een dieper gaande emotie, want nu was zij het die vroeg, en Hem met een van eerbied getuigende titel aansprekend, zeide zij: 'Heere, geef mij dat water, opdat mij niet dorste, en ik hier niet moet komen om te putten.' Zij kon niets anders zien dan het stoffelijk voordeel van water dat eens en voor altijd de dorst zou lessen. Het gevolg van de teug die zij in gedachte nam, zou zijn dat zij voor één lichamelijke behoefte immuun zou wezen en haar het werk van het putten uit de bron zou besparen.

Het onderwerp van gesprek werd door Jezus plotseling gewijzigd. Hij verzocht haar heen te gaan, haar man te roepen en terug te komen. Op haar antwoord dat zij geen man had, openbaarde Jezus Zijn bovenmenselijk vermogen tot waarnemen, door haar te zeggen dat zij de waarheid had gesproken, daar zij vijf echtgenoten had gehad en dat de man met wie zij nu

[3] Joh. 4:4; voor wat er verder gebeurde zie verzen 5-43.
[4] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[5] Gen. 33:19; en Jozua 24:32.

leefde, haar echtgenoot niet was. Een gewoon sterveling zou de onaangename geschiedenis van haar leven zeker niet hebben kunnen lezen; impulsief beleed zij haar overtuiging, zeggende: 'Heere, ik zie dat Gij een profeet zijt.' Zij wenste het gesprek een andere wending te geven, en naar de berg Gerizim wijzend, waarop de heiligschennende priester Manasse een Samaritaanse tempel had opgericht merkte zij op, wat weinig verband hield met wat eerder was gezegd: 'Onze vaders hebben op deze berg aangebeden; en gijlieden zegt, dat Jeruzalem de plaats is, waar men moet aanbidden'. Jezus antwoordde in diepere zin en vertelde haar dat de tijd nabij was dat noch die berg, noch Jeruzalem bij uitstek een plaats van aanbidding zouden zijn; en Hij berispte haar klaarblijkelijk om haar aanmatiging, te denken dat het overgeleverde geloof van de Samaritanen even goed was als dat van de Joden, want, zeide Hij: 'Gijlieden aanbidt, wat gij niet weet; wij aanbidden, wat wij weten; want de zaligheid is uit de Joden'. Veranderd en bedorven als de Joodse godsdienst was geworden, was die toch beter dan die van haar volk, want de Joden namen de profeten aan, en door Juda was de Messias gekomen. Maar, zoals Jezus haar uitlegde, de plaats van aanbidding was van minder belang dan de geest van de aanbidder. 'God is een Geest, en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid'.

Niet in staat of niet van zins de bedoeling van Christus te begrijpen, trachtte de vrouw een einde aan de les te maken door een opmerking die waarschijnlijk voor haar slechts vluchtig was: 'Ik weet, dat de Messias komt (Die genaamd wordt Christus); wanneer Die zal gekomen zijn, zo zal Hij ons alle dingen verkondigen'. Toen antwoordde Jezus tot haar grote verbazing met de ontzagwekkende verklaring: 'Ik ben het, Die met u spreek.' De taal was ondubbelzinnig en de verzekering behoefde geen toelichting. De vrouw moest Hem later wel als een bedrieger of als de Messias beschouwen. Zij liet haar kruik bij de bron achter, haastte zich naar de stad en vertelde haar ervaring, zeggende: 'Komt, ziet een Mens, Die mij gezegd heeft alles, wat ik gedaan heb; is Deze niet de Christus?' Tegen het einde van het onderhoud tussen Jezus en de vrouw, kwamen de discipelen met de levensmiddelen terug, die zij hadden ingeslagen. Zij waren verbaasd de Meester in gesprek aan te treffen met een vrouw, een Samaritaanse nog wel, doch niemand van hen vroeg om een verklaring. Zijn wijze van doen moet wel indruk op hen hebben gemaakt wegens de ernst en de plechtigheid waarmede Hij het voorval behandelde. Toen zij Hem aanspoorden iets te gebruiken, zeide Hij: 'Ik heb een spijs om te eten, die gij niet weet.' Zijn woorden hadden voor hen geen andere betekenis dan een letterlijke en zij vraagden onder elkander of iemand Hem soms in hun afwezigheid voedsel had gebracht, maar Hij voegde er tot beter begrip aan toe: 'Mijn spijs is, dat Ik doe den wil Desgenen, Die Mij gezonden heeft, en Zijn werk volbrenge'.

Een menigte Samaritanen verscheen, komende uit de stad. Hen aanziende en een blik werpend op de dichtbij zijnde graanvelden, vervolgde Jezus: 'Zegt gijlieden niet: Het zijn nog vier maanden, en dan komt de oogst? Ziet, Ik zeg u: Heft uw ogen op en aanschouwt de landen; want zij zijn alrede wit om te oogsten.' De strekking van deze woorden schijnt te zijn dat hoewel

maanden zullen verlopen voordat de tarwe en de gerst gemaaid konden worden, de oogst van zielen nu reeds kon beginnen, gezien de naderende menigte; en dat van hetgeen Hij had gezaaid, de discipelen tot hun onschatbaar voordeel konden oogsten, aangezien zij voor hun dienstneming loon zullen ontvangen en vruchten verzamelen van ander arbeid dan de hunne.

Vele Samaritanen geloofden in Christus; eerst om het krachtige getuigenis van de vrouw, daarna omdat zij zelf overtuigd werden. Zij zeiden tot de vrouw, op wier verzoek zij in 't begin waren heengegaan om Hem te ontmoeten: 'Wij geloven niet meer om uw zeggens wil; want wij zelven hebben Hem gehoord, en weten, dat Deze waarlijk is de Christus, de Zaligmaker der wereld.' Hij stemde genadiglijk in hun verzoek om te blijven toe, en verbleef met hen twee dagen. Het is buiten twijfel dat Jezus het nationale vooroordeel van de Joden jegens het volk van Samaria niet deelde; een eerlijke ziel was voor Hem aanvaardbaar, vanwaar hij ook kwam. Waarschijnlijk was het zaad, dat gedurende dit korte verblijf van onze Heer onder het zo verachte Samaritaanse volk werd gezaaid, wel dat, waarvan in later jaren door de apostelen zulk een rijke oogst werd vergaard.[6]

Jezus wederom in Galilea: te Kana en Nazareth

Na het tweedaagse oponthoud onder de Samaritanen hervatte Jezus, vergezeld van de discipelen die Hem van Judea uit waren gevolgd, Zijn reis noordwaarts naar Galilea, in welke provincie Hij verscheidene maanden niet was geweest. Daar Hij besefte dat de inwoners van Nazareth, de stad waarin Hij was grootgebracht, in Hem waarschijnlijk niets anders wilden zien dan de timmerman, of, wetende zoals Hij zeide, 'dat een profeet in zijn eigen vaderland geen eer heeft',[7] ging Hij eerst naar Kana. De mensen in die streek, en trouwens de Galileeërs in 't algemeen, ontvingen Hem met blijdschap, want velen van hen hadden het laatste Paasfeest bijgewoond en waarschijnlijk waren zij persoonlijk getuige geweest van de wonderen die Hij in Judea gewrocht had. Toen Hij in Kana was, kreeg Hij bezoek van een edelman, zeer waarschijnlijk een hoogwaardigheidsbekleder in de provincie, die Hem dringend verzocht naar Kapernaüm te gaan en zijn zoon te genezen, die op sterven lag. Waarschijnlijk met de opzet de man van zijn ware geestesgesteldheid te doen blijken, want wij kunnen er niet aan twijfelen dat Jezus zijn gedachten kon lezen, zeide onze Heer tot hem: 'Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven'.[8] Zoals bij vorige gelegenheden werd opgemerkt, vooral bij de weigering van Jezus om zich met de zogenaamde gelovigen in Jeruzalem in te laten, wier geloof alleen maar op verbazing over de wonderen die Hij deed, berustte[9], beschouwde onze Heer wonderen, ofschoon door Hemzelf verricht, niet als een voldoende en veilige grond voor geloof. De smekende edelman, in doodsangst om de hachelijke

[6] Hand. 8:5; 9:31 en 15:3.
[7] Joh. 4:44; vgl. Matth. 13:57; Marcus 6:4; Lucas 4:24.
[8] Joh. 4:48; lees verzen 46-54.
[9] Joh. 2:23, 24.

toestand van zijn zoon, was geenszins gebelgd over de berisping die een bedriegelijke geest in het antwoord van de Heer zou zien, maar met oprechte nederigheid, waaruit zijn geloof sprak dat Jezus de jongen kon genezen, hernieuwde hij met nadruk zijn bede: 'Heere, kom af, eer mijn kind sterft.'

Waarschijnlijk had de man nooit stil gestaan om te overwegen hoe door directe middelen of een direct proces de dood kan worden ontgaan en genezing bewerkstelligd door iemands woorden, maar in zijn hart geloofde hij in de macht van Christus, en met roerende ernst smeekte hij onze Heer om Zijn tussenkomst terwille van zijn zoon. Hij scheen het nodig te vinden dat de Genezer aanwezig was, en zijn grote vrees was dat de jongen niet meer in leven zou zijn, als Jezus kwam.

'Jezus zeide tot hem: Ga heen, uw zoon leeft. En de mens geloofde het woord, dat Jezus tot hem zeide, en ging heen.' De echtheid van 's mans vertrouwen blijkt uit zijn dankbare aanvaarding van 's Heren verzekering, en uit de voldoening, die hij onmiddellijk toonde. Kapernaüm, waar zijn zoon lag, was ongeveer dertig kilometer verwijderd; indien hij nog bekommerd was geweest en getwijfeld had, zou hij vermoedelijk wel getracht hebben die dag thuis te komen, want het was een uur in de middag, toen Jezus de woorden had gesproken, die hem zo veel troost hadden gegeven, maar hij reisde op zijn gemak, want de volgende dag was hij nog op weg. Hij ontmoette toen enige van zijn dienaren die uitgezonden waren om hem met de blijde tijding, dat zijn zoon was hersteld, op te vrolijken. Hij vroeg wanneer de beterschap was ingetreden en hoorde dat op het zevende uur van de vorige dag de koorts hem had verlaten. Dat was het ogenblik waarop Christus had gezegd: 'Uw zoon leeft'. Het geloof van de man rijpte snel en hij en zijn gezin namen het evangelie aan.[10] Dit was het tweede wonder dat Jezus te Kana verrichtte, hoewel in dit geval het voorwerp van de zegening in Kapernaüm was.

De roem des Heren verbreidde zich in de ganse streek rondom. Gedurende enige tijd, waarvan de duur niet duidelijk wordt vermeld, leerde Hij in de synagogen van de steden en werd Hij gunstig ontvangen, 'en werd van allen geprezen'.[11] Daarna keerde Hij naar Zijn vroegere woonplaats Nazareth terug en woonde op de Sabbatdag de dienst in de synagoge bij, zoals Zijn gewoonte was. Menigmaal had Hij als jongen en als man in dat bedehuis gezeten, luisterend naar 't voorlezen van de wet en de profeten en naar de desbetreffende toelichtingen of Targums[12], zoals die door aangestelde voorlezers werden gegeven; doch nu was Hij als erkend leraar van wettige leeftijd gerechtigd de plaats van de voorlezer in te nemen. Bij deze gelegenheid, toen het zo ver was, dat de uittreksels uit de profetische boeken voorgelezen moesten worden, stond Hij op om te lezen. De leider van de dienst overhandigde Hem de rol, of het boek, van Jesaja. Hij sloeg het gedeelte op dat wij als het begin van het een-en-zestigste hoofdstuk kennen, en las: 'De Geest des Heeren is op Mij, daarom heeft Hij Mij gezalfd; Hij heeft Mij gezonden, om den armen het Evangelie te verkondigen, om te genezen, die gebroken

[10] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[11] Lucas 4: 14, 15; lees verder 16-32.
[12] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.

zijn van hart. Om den gevangenen te prediken loslating, en den blinden het gezicht, om de verslagenen heen te zenden in vrijheid; om te prediken het aangename jaar des Heeren'.[13] Hij gaf het boek aan de voorganger terug en ging zitten. Tijdens de dienst in de synagoge was het de voorlezer geoorloofd commentaar te leveren ter verklaring van hetgeen gelezen was, maar om dat te doen moest hij zitten. Toen Jezus Zijn plaats had ingenomen, wisten de mensen dat Hij de tekst zou gaan uitleggen. 'En de ogen van allen in de synagoge waren op Hem geslagen'. De schriftuurplaats die Hij had aangehaald, werd door alle klassen erkend als een speciale verwijzing naar de Messias, op Wiens komst de natie wachtte. De eerste zin van des Heeren toelichting was opzienbarend; zij hield geen ingewikkelde analyse in en evenmin een schoolse interpretatie; zij was direct en ondubbelzinnig van toepassing: 'Heden is deze Schrift in uw oren vervuld.' Er lag zo veel minzaamheid in Zijn woorden, dat allen zich afvroegen en zeiden: 'Is deze niet de Zoon van Jozef?'[14] Jezus kende hun gedachten, ook al had Hij hun woorden niet gehoord, en, hun kritiek vóór zijnde, zeide Hij: 'Gij zult zonder twijfel tot Mij dit spreekwoord zeggen: Medicijnmeester genees Uzelven; al wat wij gehoord hebben, dat in Kapernaüm geschied, doe dat ook hier in Uw vaderland. En Hij zeide: Voorwaar Ik zeg u, dat geen profeet aangenaam is in zijn vaderland'. In hun hart verlangden de mensen een teken, een wonder te zien: Zij wisten dat Jezus dat in Kana had gedaan, en een jongen in Kapernaüm was op Zijn woord genezen; ook in Jeruzalem had Hij het volk met machtige wonderen in verbazing gebracht. Moesten zij, Zijn stadsgenoten, veronachtzaamd worden? Waarom wilde Hij hen niet op een of andere onderhoudende vertoning van Zijn macht onthalen? Hij zette Zijn toespraak voort en herinnerde hen er aan dat in de dagen van Elia, toen het in drie-en-een-half jaar niet had geregend en hongersnood dreigde, hij naar slechts één van de vele weduwen werd gezonden, naar een vrouw van Sarepta in Sidon nog wel, niet een Israëlietische. En voorts dat maar één lepralijder, geen Israëliet, van de vele lepralijders in de dagen van Elisa, door de bediening van de profeet werd gereinigd, want alleen Naäman had het vereiste geloof getoond.

Toen werden zij zeer toornig. Hoe durfde Hij hen met niet-Joden en melaatsen op één lijn te stellen! Moesten zij met verachte ongelovigen worden vergeleken, en dat nog wel door de zoon van de dorpstimmerman, die van kindsbeen af in hun gemeenschap was opgegroeid? Bezeten van duivelse woede grepen zij de Heer en namen Hem mede naar de top van de heuvel, op de helling waarvan de stad was gebouwd, vast besloten hun gekwetste gevoelens te wreken door Hem van de steile rotswand te werpen. Zo hadden de krachten van het verzet in het begin van Zijn zending dus een moorddadige hevigheid bereikt. Maar voor de Heer was de tijd om te sterven nog niet gekomen. De woedende bende was niet bij machte een stap verder te gaan dan hun vermeende slachtoffer wilde toestaan. 'Maar Hij, door het midden van hen doorgegaan zijnde, ging weg'. Of zij door Zijn persoonlijkheid werden geïntimideerd, tot zwijgen gebracht door de macht van Zijn

[13] Lucas 4:18, 19; vgl. Jes. 61:1, 2.
[14] Lucas 4:22; vgl. Matth. 13:55-57; Marcus 6:3; Joh. 6:42.

woord, of door een of andere schrikwekkender tussenkomst tegengehouden, wordt ons niet verteld. Hij ging van de ongelovige Nazareners heen, en sinds dien was Nazareth niet langer Zijn tehuis.

Te Kapernaüm

Jezus richtte Zijn schreden naar Kapernaüm[15], dat voor Hem bijna even zeer een woonplaats werd als welke ook die Hij in Galilea had. Daar leerde Hij, speciaal op de Sabbatdagen; en het volk verbaasde zich over Zijn leer, want Hij sprak met macht en autoriteit.[16] Bij een van deze gelegenheden was er een man in de synagoge, die bezeten en het slachtoffer was van de kwellingen van een boze geest of, zoals de tekst het zo sterk zegt: 'een geest eens onreinen duivels'. Het is van betekenis dat deze boze geest, die zo veel macht over de man had gekregen, dat hij zijn handelingen en gezegden beheerste, voor de Heer met ontzetting vervuld was en met een luide, doch smekende stem riep: 'Laat af, wat hebben wij met U te doen, Gij Jezus Nazarener? Zijt Gij gekomen, om ons te verderven? Ik ken u, wie Gij zijt, namelijk de Heilige Gods'. Jezus bestrafte de onreine geest, en beval hem te zwijgen en de man te verlaten. De demon gehoorzaamde de Meester, en na zijn slachtoffer met geweld van zich te hebben geworpen, zonder hem echter te schaden, liet hij van hem af. Dit wonder bracht de toeschouwers nog meer in verbazing, en zij riepen uit: 'Wat woord is dit, dat Hij met macht en kracht den onreinen geesten gebiedt, en zij varen uit? En het gerucht van Hem ging uit in alle plaatsen des omliggenden lands.'[17]

In de avond van dezelfde dag, toen de zon was ondergegaan en dus de Sabbat voorbij was[18], verzamelden de mensen zich om Hem heen, hun zieke vrienden en verwanten met zich brengend, en dezen werden door Jezus van hun onderscheidene lichamelijke of geestelijke kwalen genezen. Onder hen die aldus bevrijd waren, bevonden zich velen, die door duivels bezeten waren geweest, en dezen riepen uit: 'Gij zijt de Christus, de Zone Gods'[19], aldus gedwongen zijnde van het goddelijk gezag van de Meester te getuigen.

Bij deze en andere gelegenheden zien wij dat boze geesten door de mond van hun slachtoffers hun wetenschap verkondigen dat Jezus de Christus was, en in al die gevallen bracht de Heer hen met een enkel woord tot zwijgen; want Hij wenste zulk een getuigenis als het hunne niet om het feit van Zijn Godschap te bevestigen. Die geesten behoorden tot de volgelingen van de duivel, waren leden van de opstandige en verslagen scharen die nedergeworpen waren door de macht van hetzelfde Wezen wiens macht en autoriteit zij nu in hun demonische razernij erkenden. Samen met Satan zelf, hun overwonnen hoofd, bleven zij onbelichaamd, want aan hen allen was het voorrecht

[15] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[16] Lucas 4:32; vgl. Matth. 7:28, 29; 13:54; Marcus 1:22.
[17] Lucas 4:33-37; Marcus 1:23-28. Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
[18] De Joodse Sabbat begon vrijdag met zonsondergang en eindigde zaterdag bij zonsondergang.
[19] Lucas 4:41; vgl. Marcus 1:34; 3:11, 12; 5:1-18; Matth. 8:28-34.

van de tweede of sterfelijke staat ontzegd[20]; hun herinnering aan de tonelen die hun hoogtepunt bereikten met hun uitwerping uit de hemel, werd door de tegenwoordigheid van Christus verlevendigd, ofschoon Hij in een sterfelijk lichaam voor hen stond.

Vele moderne schrijvers hebben getracht het verschijnsel van demonische bezetenheid te verklaren; en behalve deze zijn er niet weinig die de mogelijkheid van een werkelijke overheersing van het slachtoffer door een geest ontkennen. Toch tonen de Schriften duidelijk het tegendeel aan. Onze Heer maakte in Zijn instructies aan de Twaalven onderscheid tussen deze soort ziekte en een eenvoudige lichamelijke kwaal: 'Geneest de kranken, reinigt de melaatsen; wekt de doden op; werpt de duivelen uit.[21] Marcus, de gebeurtenissen beschrijvend waarover wij spreken, neemt hetzelfde onderscheid aldus in acht: 'Toen de zon onderging, brachten zij tot Hem allen, die kwalijk gesteld, en van den duivel bezeten waren'. Bij verscheidene voorvallen richtte Christus met het bestraffen van de demonen zich tot hen als van de gekwelde mensen afzonderlijke individuen[22], en bij een van dergelijke gelegenheden zeide Hij tot de duivelse geest: 'Ik beveel u, ga uit van hem, en kom niet meer in hem'.[23]

In deze aangelegenheid, als in andere, is de eenvoudigste verklaring de zakelijke waarheid; een theorie die op een andere dan schriftuurlijke grondslag is opgebouwd, is wankelbaar. Christus vereenzelvigde demonen ondubbelzinnig met Satan, en wel duidelijk zo in Zijn commentaar op het rapport van de Zeventigers, die Hij met volmacht had uitgezonden, en bij hun terugkeer met vreugde getuigden, dat zelfs de duivels door Zijn naam aan hen onderworpen waren geweest. Tot deze getrouwe dienstknechten zeide Hij: 'Ik zag den Satan, als een bliksem, uit den hemel vallen'.[24] De demonen die van mensen bezit nemen, hun vrije wil vernietigend en hen dwingend aan hun duivels verlangen te voldoen, zijn de onbelichaamde engelen van de duivel, wiens triomf het is stervelingen te kwellen en zo mogelijk hen te dwingen zonde te doen. Om voor zichzelf de kortstondige bevrediging te vinden in het hebben van een vleselijk lichaam, zijn zij begerig om zelfs in het lichaam van een dier te gaan.[25] Misschien was het wel in de tijd tussen het bestraffen van de boze geest in de synagoge en de wonderen van het genezen en duivelen uitwerpen in de avond van die Sabbatdag, dat Jezus naar het huis van Simon ging, die Hij eerder Petrus had genoemd, en daar de schoonmoeder van Zijn discipel met koorts te bed vond: Gevolg gevend aan het in geloof gedaan verzoek verdreef Hij de ziekte; de vrouw was terstond genezen, stond van haar bed op en bewees de gastvrijheid van haar huis aan Jezus en hen die met Hem waren.[26]

[20] Blz. 7, 8.
[21] Matth. 10:8; zie vers 1; vgl. 4:24; Marcus 1:32; 16:17, 18; Lucas 9:1.
[22] Matth. 8:32; Marcus 1:25; Lucas 4:35.
[23] Marcus 9:25.
[24] Lucas 10:17, 18; vgl. Openb. 12:7-9.
[25] Matth. 8:29-33; Marcus 5:11-14; Lucas 8:32-34.
[26] Matth. 8:14, 15; Marcus 1:29-31; Lucas 4:38, 39.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 13

1. DE VIJANDIGHEID TUSSEN DE JODEN EN SAMARITANEN. - Steeds wanneer wij het over de Samaritanen hebben, moeten wij in gedachte houden, dat een bepaalde stad en het district of de provincie waar zij gelegen was, beide Samaria werden genoemd. De voornaamste feiten met betrekking tot de oorsprong van de Samaritanen en de verklaring van de onderlinge slechte gezindheid tussen dat volk en de Joden in de dagen van Christus, zijn op bewonderenswaardige wijze door Geiki (*Life and Words of Christ,* dl. I, pag. 495-6) samengevat. Wij halen het volgende daaruit aan: 'Na de deportatie van de Tien Stammen naar Assyrië, werd Samaria opnieuw bevolkt door heidense kolonisten uit verschillende provincies van het Assyrische rijk, door vluchtelingen uit de heersende machten in Judea en door uitvallers van een of meer van de Tien Stammen die de weg naar huis terugvonden. De eerste heidense nederzetters, ontsteld over de toename van wilde dieren, speciaal van leeuwen, en dit aan hun onwetendheid met betrekking tot de juiste eredienst aan de God van het land toeschrijvend, lieten een van de verbannen priesters komen, en ingevolge zijn instructies voegden zij de aanbidding van Jehova aan die van hun afgoden toe - een gebeurtenis in hun geschiedenis, waardoor de Joden later in hun haat en verachting hen beschimpten als 'proselieten van de leeuwen', zoals zij ook werden gebrandmerkt als Chutieten, wegens hun Assyrische afkomst (uit Chuta, een stad, oostelijk van Babylon. Zie 2 Kon. 17:24. - Vert.) Tenslotte echter gingen zij de wet van Mozes strenger handhaven dan de Joden zelf. Begerig als zij waren om als Israëlieten te worden erkend, zetten zij hun hart op de aansluiting bij de twee stammen, nadat deze uit de gevangenschap waren teruggekeerd, doch het strenge puritanisme van Ezra en Nehemia stond het samengaan van het zuivere bloed van Jeruzalem met het besmette ras van het noorden niet toe. Verbolgenheid over deze openlijke belediging was niet meer dan natuurlijk, en wekte wrok van de andere zijde op, totdat, in Christus' dagen, eeuwen van twist en wederzijdse beledigingen, verergerd door godsdiensthaat aan beide kanten, hen tot onverzoenlijke vijanden hadden gemaakt. De Samaritanen hadden op de berg Gerizim een tempel gebouwd, om met die van Jeruzalem te kunnen wedijveren, maar hij werd door Johannes Hyrcanus, die ook Samaria met de grond gelijk had gemaakt, verwoest. Zij maakten voor hun berg aanspraak op groter heiligheid dan die van Moria, beschuldigden de Joden dat zij aan Gods woord hadden toegevoegd door de geschriften van de profeten aan te nemen, en prezen zichzelf dat zij alleen de Pentateuch als geïnspireerd beschouwden; zij hingen Herodes aan omdat de Joden hem haatten, en waren hem en de even gehate Romeinen trouw. Zij hadden valse lichten op de heuvels ontstoken om de berekening van de nieuwe manen door de Joden en daarmee hun feesten in de war te sturen, en, toen Jezus nog heel jong was, hadden zij zelfs de Tempel zelf ontheiligd door tijdens het Paasfeest er mensenbeenderen in te werpen.

Maar aan de kant van de Joden sluimerde de haat ook niet. Zij kenden de Samaritanen alleen maar als Chutieten, of heidenen van Chuta. 'Het ras dat ik haat, is geen ras', zegt de zoon van Sirach. Men vond dat een volk, dat er eenmaal vijf goden op nahield, geen deel kon hebben aan Jehova. De bewering van de Samaritanen dat Mozes de Tabernakel en deszelfs vaten op de top van de berg Gerizim had begraven, werd met hoongelach begroet. Men zeide dat zij hun tempel, onder Antiochus Epiphanus, aan de Griekse god Jupiter hadden gewijd. Dat zij de geboden van Mozes zelfs strikter onderhielden, opdat het zou schijnen dat zij werkelijk van Israël waren, werd niet ontkend, maar hun heidendom, zeide men, was door de ontdekking van een geelkoperen duif, die zij op de berg Gerizim aanbaden, bewezen. Het zou al genoeg zijn geweest, dat zij trots op Herodes waren als hun goede koning, die een dochter uit hun volk had gehuwd, dat hij de vrijheid had zijn Romeinse smaak, door de Joden zo gehaat, in hun land te volgen; dat zij na zijn dood, toen Judea en Galilea oproerig waren, rustig waren gebleven, en dat zij wegens hun vredelievendheid van een vierde van hun belasting werden ontheven en Judea daarmede werd belast. Hun vriendschappelijke gezindheid jegens de Romeinen was een extra provocatie.

Terwijl de Joden slechts met de grootste gestrengheid rustig werden gehouden en het uiterste deden om alles wat buitenlands was te weren, verheugden de Samaritanen

zich in de nieuwe belangrijkheid, die hun trouw aan het rijk hun had verschaft. Shechem bloeide: dicht bij, in Caesarea, had de procurator zijn hofhouding: een cavaleriedivisie, in barakken te Sebaste, het oude Samaria, ondergebracht, had zich op hun grondgebied gelegerd. De Romeinse vreemdelingen waren meer dan welkom om de zomer in hun lommerrijke dalen door te brengen.

De onbegrensde haat, aan zo vele bronnen ontspringend, vond een uitweg in de overlevering dat door Ezra, Zerubbábel en Jozua een speciale vloek over de Samaritanen was uitgesproken. Men zeide dat deze groten gans Israël in de Tempel hadden verzameld, en dat driehonderd priesters met driehonderd trompetten, en driehonderd boeken der Wet, en driehonderd wetgeleerden temidden van het plechtigst ceremonieel, waren gebruikt om alle vervloekingen van de Wet tegen de Samaritanen te herhalen. Door de onmededeelbare naam Jehova, door de Tafels der Wet en door de hemelse en aardse synagogen werden zij aan iedere vorm van excommunicatie onderworpen. De naam alleen al werd een schimpwoord. 'Wij weten dat Gij een Samaritaan zijt, en een duivel hebt', zeiden de Joden in Jeruzalem tot Jezus . . . Een Samaritaans ei, pas gelegd, kon niet onrein wezen, maar wat te zeggen van een gekookt ei? Doch door eigenbelang gedreven en om het zich gemakkelijk te maken, trachtte men door listige haarkloverij verontschuldigingen te bedenken voor een omgang, die nu eenmaal onvermijdelijk was. Het land van de Chutieten was schoon, zodat een Jood zonder gewetensbezwaren de voortbrengselen er van mocht kopen en eten. Het water van Samaria was goed, zodat een Jood het mocht drinken en er zich in wassen. Hun woningen waren zindelijk, zodat hij er binnen mocht komen en er eten en slapen. Hun wegen waren schoon, zodat hun stof de voeten van een Jood niet bezoedelden. De Rabbijnen gingen in hun tegenstrijdige uitspraken zelfs zo ver te zeggen dat de levensmiddelen van de Chutieten waren toegestaan, als ze maar niet met hun wijn of azijn waren vermengd; zelfs hun ongezuurd brood moest als geschikt voor gebruik bij het Paasfeest worden beschouwd. De meningen varieerden dus wel eens, maar de harde gevoelens hadden de overhand.

Dat de vijandige gezindheid zich tot op deze tijd heeft voortgezet, althans van de zijde der Joden, wordt door Frankl en anderen bevestigd. Zo haalt Farrar (pag. 166, aantekening) dit aan: 'Bent u een Jood?' vroeg Salameh Cohen, de Samaritaanse hoge priester, aan Dr. Frankl, 'en komt u tot ons, Samaritanen, die door de Joden worden veracht?' (*Jews in the East,* II, 329). Hij voegde er aan toe dat zij wel in vriendschap met de Joden wilden leven, maar dat de Joden alle omgang met hen vermeden. Spoedig daarna vroeg Dr. Frankl, toen hij op bezoek was bij de Sephardische Joden van Nablous, aan een van hun secte 'of hij enige omgang met de Samaritanen had'. De vrouwen weken met een kreet van afgrijzen terug en een van hen vroeg: 'Bent u bij de duivenaanbidders geweest?' Ik beaamde dit. De vrouwen weken nog meer terug met dezelfde uitdrukking van afkeer en een van hen zeide: 'Neem een bad om u te reinigen' (idem pag. 334). Canon Farrar voegt er aan toe: 'Ik had het genoegen een dag bij de Samaritanen door te brengen, die voor hun jaarlijkse paasfeest op de berg Gerizim kampeerden, en noch in hun gewoonten, noch in hetgeen van hun karakter naar buiten bleek, kon ik enige aanleiding voor al die afschuw en haat vinden'.

2. SICHAR. - De stad waar de Samaritaanse vrouw woonde, met wie Jezus bij Jakobs bron sprak, wordt in Johannes 4:5 Sichar genoemd, een naam die overigens in de Bijbel niet voorkomt. Er zijn pogingen gedaan om de plaats met Shechem te vereenzelvigen, een stad die de Joden na aan 't hart lag wegens haar aanzien, ontleend aan het leven van de vroegere patriarchen. Nu echter neemt men over het algemeen aan, dat Sichar een klein dorp was op de plaats waar nu Askar ligt, dat, zegt Zenos, 'een dorp is met een bron en enige oude, uit de rotsen gehouwen tomben, ongeveer een kilometer ten noorden van Jakobs bron.'

3. DE EDELMAN VAN KAPERNAÜM. - De naam van de edelman, wiens zoon door het woord van Jezus werd genezen, wordt niet genoemd. Er zijn pogingen gedaan om hem met Chusas, de rentmeester van Herodes Antipas, te vereenzelvigen, doch deze berusten op onbetrouwbare overleveringen. Het gezin van de edelman nam de leer van Christus

aan. 'Johanna, de huisvrouw van Chusas, den rentmeester van Herodes' (Lucas 8:3) was een van de dankbare en eerbare vrouwen die door onze Heer waren genezen, en die van het hunne tot de bevordering van Zijn werk bijdroegen. Onbevestigde tradities moeten niet met authentieke geschiedenis worden verward.

4. DE TARGUMS zijn oude Joodse, in eigen woorden weergegeven schriftuurplaatsen, die in de synagogen in de taal van het gewone volk werden vertolkt. In de dagen van Christus was de door de Joden gesproken taal geen Hebreeuws, maar een Aramees dialect. Edersheim zegt dat het zuivere Hebreeuws de taal van de geleerden en de synagoge was en dat de voorlezing in het openbaar van de schriften door een tolk moest worden gedaan. 'In de vroegste tijden trouwens', zegt hij, 'was het voor de Methurgeman (tolk) verboden zijn vertaling voor te lezen of een targum op te schrijven, opdat de paraphrase niet als even gezaghebbend zou worden beschouwd als het origineel.' Het gebruik van geschreven targums werd vóór het einde van de tweede eeuw n. Chr. van gezaghebbende zijde bekrachtigd. Dit is de oorsprong van onze oudste twee bestaande Targumim - die van Onkelos (zoals die wordt genoemd) op de Pentateuch, en die op de Profeten, aan Jonathan, de zoon van Uzziel, toegeschreven. Deze namen vertegenwoordigen echter niet nauwkeurig het auteurschap van de oudste Targumim, die, meer correct, beschouwd kunnen worden als latere en gezaghebbende herzieningen van hetgeen in een of andere vorm eerder bestond.

Doch hoewel deze werken oorspronkelijk uit Palestina waren, is het opmerkelijk dat zij in de vorm waarin wij ze nu bezitten, uit de scholen van Babylon afkomstig zijn' (*Life and Times of Jesus the Messiah,* dl. 1, pag. 10, 11).

5. - KAPERNAÜM. - 'De naam Kapernaüm betekent, volgens sommige autoriteiten, 'het dorp van Nahum', volgens anderen 'het dorp der vertroosting'. Wanneer wij de geschiedenis volgen van Jezus, zullen wij ontdekken dat in Kapernaüm vele van Zijn machtige werken werden verricht en vele van Zijn indrukwekkende woorden werden gesproken. Het ongeloof van de inwoners, na alles wat Hij tot hen had gezegd en na alle wonderbare dingen die Hij onder hen had gedaan, deed Jezus zeggen: 'En gij, Kapernaüm die tot den hemel toe zijt verhoogd, gij zult tot de hel toe nedergestoten worden'. (Matth. 11:23). Deze voorspelling is zo volkomen in vervulling gegaan, dat geen spoor van de stad is overgebleven, en naar de plaats van haar ligging kan slechts worden gegist; een kerkelijke overlevering omtrent de plaats is er zelfs niet. Heden ten dage worden twee plekken met klem genoemd, elk met zo veel waarschijnlijk klinkende argumenten, dat de gehele vraag de moeilijkste van de bijbelse topografie is . . . Wij zullen het juiste vermoedelijk nooit te weten komen. Jezus veroordeelde de stad tot vergetelheid, en daar ligt ze. Wij zullen ons tevreden stellen met de vermeldingen in het Nieuwe Testament, betrekking hebbende op het werk van Jezus daar.

'Wij vernemen dat zij ergens aan de grenzen van Zabulon en Naftali lag, op de westelijke oever van de Zee van Galilea (vergelijk Matth. 4:13 met Joh. 6:24). Zij lag bij of in het land Genesareth (vergelijk Matth. 14:34 met Joh. 6:17, 20, 24), een vlakte van ongeveer vijf-en-een-halve kilometer lang en anderhalve kilometer breed, die zoals Josephus ons vertelt, een van de welvarendste en dichtst bevolkte districten van Palestina was. Zij lag waarschijnlijk aan de grote weg die van Damascus naar het zuiden liep, 'aan den weg der zee' (Matth. 4:15). Er sprak grote wijsheid uit de keuze van deze plaats om een grote zending in het openbaar te openen; er was een grote, nijvere bevolking. De buitengewone rijkdom van de prachtige vlakte van Gennesareth onderhield de menigte inwoners die zij tot zich trok. Josephus (B.J., III, 10:8) geeft een vurige beschrijving van dat land.' - Deems, *Light of the Nations,* pag. 167, 168.

6. KENNIS GEEFT GEEN ZEKERHEID VAN ZALIGMAKING. - De vroegere apostel Jakobus berispte zijn broeders wegens bepaalde nietszeggende belijdenissen. (Jakobus 2:19). Wat hij zeide komt hierop neer: Het is uw trots en voldoening te verklaren dat ge in God gelooft; gij beroemt u er op dat gij u van de afgodendienaars en de heidenen onderscheidt, omdat gij één God aanneemt; daar doet gij goed aan met zo te belijden en zo te geloven, doch bedenk wel, dat anderen dit eveneens doen, zelfs de duivels geloven,

en - mogen wij er bij zeggen - wel zo vast dat zij sidderen bij de gedachte aan het lot dat volgens dit geloof zeker is. De bekenning van de duivels, dat Christus de Zoon van God was, berustte op kennis; toch veranderde hun kennis van deze grote waarheid hun boze aard niet. Wel was het verschil groot tussen hun erkenning van de Zaligmaker en die van Petrus, die, op de vraag van de Meester: 'Wie zegt gij dat Ik ben?' in practisch dezelfde bewoordingen als door de tevoren genoemde boze geesten gebruikt, antwoordde: 'Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods' (Matth. 16:15-16); zie ook Marcus 8:29; Lucas 9:20). Het geloof van Petrus had zijn levenskracht reeds getoond; het had hem veel dat hem lief was geweest doen verlaten, hem zijn Heer doen volgen ondanks lijden en vervolging en de fascinerende wereldse dingen doen verwerpen; een opofferende godsvrucht die zijn geloof zo wenselijk maakte. Zijn kennis omtrent God als de Vader en van de Zoon als de Verlosser was waarschijnlijk niet groter dan die van de onreine geesten, doch waar die kennis voor hen een bijkomende oorzaak tot veroordeling was, werd zij voor hem een middel tot zaligmaking. - Verkort weergegeven uit *De Artikelen des Geloofs,* Hfdst. 5, Geloof, vertrouwen en kennis.

HOOFDSTUK 14

ONZE HEER ZET ZIJN ZENDING IN GALILEA VOORT

EEN LEPRALIJDER GEREINIGD

Vroeg in de morgen na die aan gebeurtenissen zo rijke Sabbat in Kapernaüm, stond de Heer op 'als het nog diep in de nacht was' en ging op zoek naar de eenzaamheid buiten de stad. In een afgezonderde plaats ging Hij in gebed, hiermede het feit tonend dat, hoewel Hij de Messias was, Hij zich van Zijn afhankelijkheid van de Vader diep bewust was en Wiens werk Hij gekomen was te doen. Simon Petrus en andere discipelen vonden Zijn wijkplaats en vertelden Hem van de menigte die Hem verlangde te zien. Weldra hadden de mensen zich om Hem heen verzameld en drongen zij er op aan dat Hij bij hen zou blijven. 'Maar Hij zeide tot hen: Ik moet ook andere steden het Evangelie van het Koninkrijk Gods verkondigen; want daartoe ben Ik uitgezonden.' [1] En tot de discipelen zeide Hij: 'Laat ons in de bijliggende vlekken gaan, opdat Ik ook daar predike, want daartoe ben Ik uitgegaan'.[2] Vandaar vertrok Hij, door de weinigen vergezeld die Hij reeds nauw aan zich verbonden had, en arbeidde in vele steden van Galilea, in de synagogen predikend, de zieken genezend en duivelen uitwerpend.

Onder de zieken die de hulp zochten die Hij alleen kon geven, was een lepralijder[3], die voor Hem nederknielde, of wel zijn gelaat naar de aarde boog, en nederig zijn geloof beleed, zeggende: 'Indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen'. De smeekbede, die in de woorden van dit arme schepsel besloten lag, was aandoenlijk, zijn vertrouwen inspirerend. Hij vroeg zich niet af: Kan Jezus mij genezen? maar: wil Hij mij genezen? In ontfermende genade legde Jezus Zijn hand op de lijder, onrein als deze was, zowel wat de ziekte zelf als het lichaam betrof, want melaatsheid is een afschuwelijke ziekte, en wij weten dat zij bij deze man in een vergevorderd stadium was, daar ons wordt gezegd dat hij 'vol melaatsheid' was. Toen zeide de Heer: 'Ik wil, wordt gereinigd'. De lepralijder was onmiddellijk genezen. Jezus gebood hem zichzelf de priester te tonen, en de offeranden te brengen, die in de wet van Mozes voor zulke gevallen als de zijne waren voorgeschreven.[4]

In deze instructie zien wij dat Christus niet gekomen was om de wet te vernietigen maar, zoals Hij op een andere tijd verzekerde, om haar te vervullen[5]; en in dit stadium van Zijn werk was de vervulling nog niet voltooid. Bovendien, wanneer de wettelijke vereisten in zulk een ernstig geval als het terugbrengen van een uitgeworpen lepralijder in de gemeenschap die hem

[1] Lucas 4:42-44.
[2] Marcus 1:38.
[3] Marcus 1:40-45; Matth. 8:2-4; Lucas 5:12-15.
[4] Lev. 14:2-10. Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[5] Matth. 5:17.

had uitgestoten, waren veronachtzaamd, zou de tegenstand van de priesters, die reeds sterk toenam en voor Jezus een bedreiging vormde, nog groter zijn geworden, en meer belemmering van het werk des Heren zou wellicht het gevolg daarvan zijn geweest. De man mocht de volvoering van des Meesters opdracht niet uitstellen; 'en Als Hij hem strengelijk verboden had, deed Hij hem terstond van Zich gaan'. Voorts gebood Hij de man uitdrukkelijk niemand de wijze van zijn genezing te vertellen. Er was misschien een goede reden voor dit zwijggebod, afgezien van de zeer algemeen gevolgde gedragslijn van onze Heer om ongewenste bekendheid tegen te gaan, want indien het gerucht over het wonder de priester had bereikt voordat de man aan hem was verschenen, zouden wellicht van Levietische zijde bezwaren zijn opgeworpen tegen de verklaring dat hij gereinigd was. De man kon echter het goede woord niet voor zich houden, maar ging heen en 'begon vele dingen te verkondigen, en dat woord te verbreiden, alzo dat Hij niet meer openbaar in de stad kon komen, maar was buiten in de woeste plaatsen; en zij kwamen tot Hem van alle kanten'.[6]

Een lamme genezen en vergeven

Er moet wel aan gedacht worden dat geen van de evangelisten heeft getracht een gedetailleerde geschiedenis van alles wat Jezus deed, te geven, en evenmin nemen allen dezelfde volgorde van gebeurtenissen in acht, waarmede zij de belangrijke lessen uit de leringen van de Meester verbinden. Over de werkelijke volgorde van de gebeurtenissen bestaat veel onzekerheid. 'Sommige dagen' na de genezing van de lepralijder was Jezus weer in Kapernaüm. De details van Zijn bezigheden gedurende die dagen worden niet vermeld, maar wij kunnen er zeker van zijn dat Zijn werk doorging, want het kenmerk van Zijn handel en wandel was rond te gaan en goed te doen.[7] Zijn verblijfplaats in Kapernaüm was wel bekend, en het werd spoedig ruchtbaar dat Hij in het huis was.[8] Een grote menigte verzamelde zich, zodat er geen ruimte was om ze binnen te laten; zelfs de ingang was versperd, waardoor laatkomers niet bij de Meester konden komen. Tot allen die binnen gehoorsafstand waren, verkondigde Jezus het Evangelie. Een groepje van vier naderde het huis, een draagbaar of een stromatras met zich voerend, waarop een man lag die verlamd was, een soort verlamming die het slachtoffer belette zich naar willekeur te bewegen en meestal te spreken; de man was hulpeloos. Zijn vrienden, teleurgesteld bij de ontdekking dat zij Jezus wegens het gedrang niet konden bereiken, namen hun toevlucht tot een ongebruikelijk hulpmiddel, waaruit onmiskenbaar hun geloof in de Heer als Een die ziekten kon verdrijven, bleek; alsmede hun vast besluit om uit Zijn handen de verlangde zegen te ontvangen. Op een of andere manier brachten zij de zieke naar het platte dak van het huis, waarschijnlijk langs een buitentrap of met een ladder, mogelijk ook door een huis er naast binnen te gaan, daar de trap naar het dak op te

[6] Marcus 1:45.
[7] Hand. 10:38.
[8] Marcus 2:1-12; vgl. Matth. 9:2-8; Lucas 5:17-24.

klimmen en vandaar over te steken naar het huis waar Jezus predikte. Zij namen een gedeelte van de dakbedekking weg, maakten aldus een opening, of vergrootten die van de trapdeur waarmede de huizen van die plaats en die tijd gewoonlijk waren voorzien, en tot verbazing van de verzamelde menigte lieten zij daarna de draagbaar met daarop de verlamde, naar omlaag zakken. Jezus was door het geloof en de moeite [9] van degenen die zo hadden gewerkt om een hulpeloze lamme vóór Hem te brengen, diep onder de indruk. Ongetwijfeld kende Hij ook het gelovig vertrouwen van de zieke; en de man met ontferming aanziende, zeide Hij: 'Zoon, uw zonden zijn u vergeven'.

Onder de aldaar verzamelde menigte bevonden zich schriftgeleerden, Farizeeërs en wetsgeleerden, niet alleen vertegenwoordigers van de plaatselijke synagoge, maar sommigen waren uit ver afgelegen steden in Galilea en uit Judea gekomen, en zelfs uit Jeruzalem. De Joodse overheid had zich bij vorige gelegenheden tegen onze Heer en Zijn werk verzet, en haar aanwezigheid in het huis op dat ogenblik voorspelde nog meer onvriendelijke kritiek en mogelijk wel obstructie. Zij hadden de woorden die tot de lamme waren gesproken, gehoord en daar waren zij boos om. In hun hart beschuldigden zij Jezus van de zware zonde van godslastering, die in wezen bestaat in het voor mens of duivel opeisen van een macht die aan God is voorbehouden, of in het toeschrijven aan Hem van onvolmaakte eigenschappen.[10] Deze ongelovige geleerden, die onophoudelijk over de komst van de Messias schreven en spraken, maar Hem toch verwierpen toen Hij daar aanwezig was, murmureerden in stilte, tot zichzelf zeggend: 'Wie kan de zonden vergeven, dan alleen God?' Jezus kende hun geheimste gedachten [11] en gaf er een antwoord op, zeggende: 'Wat overdenkt gij deze dingen in uw harten? Wat is lichter te zeggen tot den geraakte: De zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta op, en neem uw beddeken op, en wandel?' En dan, om te doen uitkomen dat Hij goddelijke autoriteit bezat en om deze boven alle twijfel te verheffen, voegde Hij er aan toe: 'Doch opdat gij moogt weten, dat de Zoon des mensen macht heeft, om de zonden op de aarde te vergeven (zeide Hij tot den geraakte): Ik zeg u: Sta op, en neem uw beddeken op, en ga heen naar uw huis'. De man stond op, geheel genezen; en de matras opnemend, waarop hij gebracht was, ging hij voor hen heen naar buiten. De verbazing van de mensen was vermengd met eerbied en velen verheerlijkten God, van Wiens macht zij getuigen waren geweest.

Deze gebeurtenis vereist verdere bestudering. Volgens Mattheüs waren de eerste woorden van de Heer tot de zieke: 'Zoon, wees welgemoed', direct gevolgd door de troostrijke en gezaghebbende verzekering: 'Uw zonden zijn u vergeven'.[12] Waarschijnlijk was de man zeer bevreesd, hij zal misschien hebben geweten dat zijn ziekte het gevolg was van het toegeven aan verkeerde

[9] Vergelijk Jakobus 2:14-18.
[10] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[11] Zie voor een ander voorbeeld van het lezen van onuitgesproken gedachten door onze Heer Lucas 7:39-50.
[12] Matth. 9:2. Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

dingen; niettemin, hoewel hij wellicht de mogelijkheid had overwogen wegens zijn overtredingen niets dan woorden van veroordeling te zullen horen, had hij geloof genoeg om zich tot Hem te laten brengen. Het was duidelijk dat er tussen de toestand waarin de man verkeerde en zijn zonden uit het verleden een nauw verband bestond, en dit geval staat niet op zichzelf, want wij lezen dat Christus een ander, die Hij had genezen, vermaande niet meer te zondigen, opdat hem niet wat ergers zou overkomen.[13] Wij zijn echter niet gerechtigd aan te nemen dat alle lichamelijke kwalen het gevolg van bedreven zonden zijn. Zulk een opvatting wordt weerlegd door de woorden van Christus tot hen, die, in het geval van de blindgeborene, vroegen wie gezondigd had, de man of zijn ouders, dat hij door zulk een zware kwelling moest worden bezocht. Op deze vraag antwoordde onze Heer dat de blindheid van de man niet het gevolg was van eigen zonde, noch van die van zijn ouders.[14]

In vele gevallen evenwel is ziekte het directe gevolg van persoonlijke zonde. Hoe groot de zonde van de aan verlamming lijdende man in het verleden moge zijn geweest, Christus zag zijn bekering en het daarmee gepaard gaande geloof, en het was de Heer terecht voorbehouden om te beslissen over de waardigheid van de man om vergiffenis voor zijn zonden en genezing voor zijn lichamelijke kwaal te ontvangen. Het vragenderwijs gestelde antwoord van Jezus op de onuitgesproken kritiek van de schriftgeleerden, Farizeeërs en wetgeleerden, is op vele manieren uitgelegd. Hij vroeg wat gemakkelijker was, te zeggen: 'Uw zonden zijn u vergeven', of: 'Sta op, en neem uw beddeken op, en wandel.' Is het geen redelijke verklaring dat de twee uitdrukkingen een verwante betekenis hadden, wanneer zij gezaghebbend door Hem werden gesproken? De omstandigheid zou voor alle aanwezigen die ze hadden gehoord, moeten hebben aangetoond, dat Hij, de Zoon des Mensen, aanspraak maakte op het recht en de macht om lichamelijke en geestelijke straffen kwijt te schelden, en dat recht en die macht ook bezat, om het lichaam van een zichtbare ziekte te genezen en de geest van een niet minder werkelijke ziekte, de zonde, te reinigen. In tegenwoordigheid van mensen van alle lagen der maatschappij deed Jezus openlijk Zijn goddelijkheid gelden en bevestigde deze door een wonderbare manifestatie van Zijn macht.

Bij deze beschuldiging van godslastering, die de rabbijnse critici in gedachte tegen de Christus hadden geformuleerd, bleef het niet, en werd door latere opmerkingen van onze Heer evenmin te niet gedaan. Het was door valse getuigenissen dat Hij tenslotte onrechtvaardig werd veroordeeld en in de dood werd gezonden.[15] In het huis te Kapernaüm was de schaduw van het kruis reeds over Zijn levensweg gevallen.

Tollenaren en zondaren

Uit het huis gaande richtte Jezus zijn schreden naar de zee-oever, waar Hij door het volk werd gevolgd, en daar leerde Hij hen opnieuw. Na Zijn rede te

[13] Joh. 5:14. Blz. 155.
[14] Joh. 9:1-3.
[15] Vgl. Joh. 10:33, en 5:18; Math. 26:65, 66.

hebben beëindigd, wandelde Hij verder en zag een man, Levi genaamd, een tollenaar[16] of officieel belastinggaarder, in het kantoor zitten waar de belasting, die door de Romeinse wet was opgelegd, moest worden betaald. Deze man werd ook Mattheüs genoemd, een naam die minder duidelijk Joods is dan Levi.[17] Later werd hij een der Twaalven en de schrijver van het eerste Evangelie. Jezus zeide tot hem: 'Volg Mij'. Mattheüs verliet zijn plaats en volgde de Heer. Enige tijd later gaf deze nieuwe discipel ter ere van de Meester, een groot feest in zijn huis, waarbij andere discipelen tegenwoordig waren. De macht van Rome waaraan zij onderworpen waren, werd zo door de Joden verafschuwd, dat zij met afkeer alle ambtenaren in Romeinse dienst beschouwden. Het dwingende belastingstelsel was bijzonder vernederend voor hen, waardoor zij, de kinderen Israëls, belasting moesten betalen aan een vreemde natie, die zij als volslagen heidens beschouwden.

Natuurlijk werden zij, die deze belasting inden, gehaat, en deze, de tollenaren, beantwoordden waarschijnlijk de onbeleefde behandeling met een willekeurige verzwaring van de belastingvoorschriften en, zoals door geschiedschrijvers wordt bevestigd, maakten zij zich vaak aan afpersing van het volk schuldig. Als de tollenaren in het algemeen werden geminacht, kunnen wij gemakkelijk begrijpen hoe groot de verachting wel moest zijn, die de Joden koesterden voor een van hun eigen volk, die zulk een ambt had aanvaard. In deze weinig benijdbare toestand verkeerde Mattheüs toen Jezus hem riep. De tollenaren vormden een maatschappij op zichzelf, want door de gemeenschap waren zij practisch dood verklaard. Iedereen die zich met hen inliet, deelde in de algemene afschuw, en 'tollenaren en zondaren' werd de gewone aanduiding van de gedegenereerde kaste. Op het feest van Mattheüs waren vele van zijn vrienden en enige ambtgenoten genodigd, waardoor het gezelschap grotendeels uit deze verachte 'tollenaren en zondaren' bestond. Naar die partij gingen Jezus en Zijn discipelen.

De schriftgeleerden en Farizeeërs konden zulk een gelegenheid tot vitterij en bijtende kritiek niet laten voorbij gaan. Zij aarzelden om zich direct tot Jezus te wenden, maar aan de discipelen vroegen zij verachtelijk: 'Waarom eet uw Meester met tollenaren en zondaren?' Jezus hoorde dat en antwoordde met deze scherpe en leerzame opmerking, niet zonder ironie: 'Die gezond zijn, hebben de medicijnmeester niet van node, maar die ziek zijn', er aan toevoegend: 'Ik ben niet gekomen om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekering'. De hypercritische Farizeeërs werd het overgelaten het antwoord op zichzelf toe te passen, dat door sommigen misschien wel werd opgevat als een aanklacht tegen hun zelfgenoegzaamheid en een bespotting van hun aanspraak op superioriteit. Afgezien van het verholen sarcasme in de woorden van de Meester, hadden zij de wijsheid die in Zijn antwoord lag opgesloten, moeten opmerken en daar hun voordeel mee moeten doen. Is de plaats van de geneesheer niet bij de zieken? Het behoort tot zijn beroep de ziekte te bestrijden, te voorkomen zo mogelijk, en, met de volledige inzet van zijn bekwaamheid zo nodig, te genezen. Indien er op het feest in het huis van

[16] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[17] Math. 9:9-13; Marcus 2:13-17; Lucas 5:27-32.

Mattheüs zondaars waren, werd hier dan niet een zeldzame gelegenheid geboden voor de Geneesheer van zielen om Zijn bekwaamheid aan te wenden? De rechtvaardigen behoefden niet tot bekering te worden geroepen, maar moeten zondaars in hun zonde worden gelaten, omdat zij, die voorgeven leraren van de geest te zijn, zich niet willen nederbuigen om de helpende hand te bieden?

Het oude en het nieuwe

Kort na het feestmaal dat Mattheüs had aangericht, kwamen de Farizeeërs met een andere kritiek, en ditmaal in gezelschap van enige aanhangers van de Doper. Johannes was in de gevangenis, doch velen van hen die door hem waren gedoopt en hun discipelschap van hem hadden beleden, hingen zijn leer nog steeds aan en zagen niet dat de Meerdere van wie hij had getuigd, nu onder hen arbeidde.

De Doper was een nauwgezet waarnemer van de wet geweest; zijn strikt ascetisme wedijverde met de gestrengheid van de Farizese geloften. Zijn trage discipelen, nu zonder leider gelaten, schaarden zich natuurlijk onder de Farizeeërs. Enkele van Johannes' discipelen kwamen tot Jezus en vroegen Hem naar Zijn schijnbare onverschilligheid in de zaak van het vasten. Zij stelden deze duidelijke vraag: 'Waarom vasten de discipelen van Johannes en der Farizeeën, en Uw discipelen vasten niet?' [18] Voor de vrienden van de thans gevangen Doper moest het antwoord van onze Heer wel woorden van hun geliefde leider in herinnering hebben gebracht, toen hij zichzelf met de vriend van de Bruidegom had vergeleken en hun duidelijk had gezegd wie de werkelijke Bruidegom was.[19] 'En Jezus zeide tot hen: Kunnen ook de bruiloftskinderen vasten, terwijl de Bruidegom bij hen is? Zo langen tijd zij den Bruidegom bij zich hebben, kunnen zij niet vasten. Maar de dagen zullen komen, wanneer de Bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en alsdan zullen zij vasten in dezelve dagen'.[20]

Indien de vragers de juiste strekking van dit antwoord hadden kunnen begrijpen, zouden zij daar zeker de bedoeling in hebben gezien dat de louter ceremoniële nalevingen, die in de rabbijnse voorschriften zijn vervat en de talloze tradities, aan de wet gekoppeld, moesten worden opgeheven. Maar om het onderwerp voor hun bevooroordeelde geest wat duidelijker te maken, gaf Jezus hun voorbeelden bij wijze van gelijkenissen. Hij zeide: 'Niemand naait een lap ongevold laken op een oud kleed; anders scheurt deszelfs nieuwe aangenaaide lap iets af van het oude kleed, en er wordt een ergere scheur. En niemand doet nieuwen wijn in oude lederzakken, anders doet de nieuwe wijn de lederzakken bersten en de wijn wordt uitgestort, en de lederzakken verderven, maar nieuwen wijn moet men in nieuwe lederzakken doen'.[21]

Op deze manier verkondigde onze Heer de nieuwheid en volkomenheid

[18] Marcus 2:18-22; Matth. 9:14-17; Lucas 5:33-39.
[19] Blz. 122.
[20] Marcus 2:19, 20.
[21] Marcus 2:21, 22.

van Zijn evangelie. Het was geenszins het oplappen van het Judaïsme. Hij was niet gekomen om oude en gescheurde kleren te verstellen; het kleed dat Hij gaf, was nieuw, en dit op het oude te naaien zou het opnieuw scheuren van het versleten weefsel tot gevolg hebben en een ontoonbaarder scheur dan in het begin achterlaten. Of om een ander beeld te kiezen: nieuwe wijn kan niet veilig in oude zakken worden gedaan. De hier genoemde zakken waren van leder, van dierenhuid dus, en natuurlijk verteren die door ouderdom. Juist zoals oud leer splijt of scheurt, zelfs onder lichte spanning, zo zouden de oude zakken van dierenhuid barsten onder de druk van gistend sap, en de goede wijn zou verloren gaan. Het door Christus verkondigde evangelie was een nieuwe openbaring, die het voorbije verving en de vervulling der wet markeerde; het was niet zo maar een toevoegsel en evenmin het weder instellen van voorschriften uit het verleden; het omvatte een nieuw en eeuwig verbond. Pogingen om het Joodse kleed van gehechtheid aan tradities aan het nieuwe weefsel van het verbond te zetten, konden niets anders opleveren dan een gescheurd weefsel. De nieuwe wijn van het evangelie kon niet in de oude, door de tijd versleten zakken van de Mozaïsche offeranden worden gedaan. Het Judaïsme zou door zulk een ongelijksoortig samengaan worden gekleineerd en het Christendom bedorven.[22]

Vissers van mensen

Het is niet waarschijnlijk dat de discipelen, die Jezus in de eerste maanden van Zijn zending waren gevolgd, voortdurend bij Hem waren gebleven tot aan de tijd, waarover wij spraken. Wij zien dat sommige van hen die later tot het apostelschap werden geroepen, hun beroep als visser uitoefenden, terwijl Jezus zelfs in hun buurt actief als Leraar bezig was. Op zekere dag, toen de Heer bij het meer of de zee van Galilea stond, verdrongen de mensen zich in grote getale om Hem heen, begerig om meer van de wonderbare woorden te horen, die Hij placht te spreken.[23] Bij de plaats waar twee vissersboten op het strand waren getrokken, bevonden zich de eigenaars en wasten en boetten hun netten. Een van de boten behoorde aan Simon Petrus, die zich reeds met het werk van de Meester had vereenzelvigd. Jezus ging in deze boot en verzocht Petrus op korte afstand van de oever te gaan liggen. Nederzittend, zoals leraren uit die tijd gewoon waren te doen wanneer zij gingen spreken, predikte de Heer vanaf deze drijvende kansel tot de menigte aan de oever. Het onderwerp van Zijn toespraak is ons niet bekend gemaakt.

Toen Jezus Zijn rede had beëindigd, gaf Hij Petrus opdracht naar dieper water te gaan en de netten uit te werpen. Vermoedelijk was Andreas bij zijn broeder en mogelijk ook wel andere helpers. Simon antwoordde Jezus: 'Meester, wij hebben den gehelen nacht over gearbeid, en niet gevangen; doch op Uw woord zal ik het net uitwerpen'. Het was weldra vol vis, de vangst was zo groot, dat het net scheurde. De druk in de weer zijnde vissers riepen die in de andere boot te hulp. De vangst vulde beide boten zo ver, dat

[22] Zie 'The Great Apostasy', 7:5.
[23] Lucas 5:1-11; vgl. Matth. 4:18-22; Marcus 1:16-20.

zij dreigden te zinken. Simon Petrus was door dit nieuwe bewijs van de macht van de Meester overweldigd, en Jezus te voet vallend riep hij uit: 'Heere, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens'. Jezus antwoordde genadiglijk en met een belofte: 'Vrees niet; van nu aan zult gij mensen vangen'.[24] De bemanning van de tweede boot bestond uit Zebedeüs en zijn twee zonen Jacobus en Johannes; laatstgenoemde was degene die met Andreas de Doper verliet en Jezus bij de Jordaan volgde.[25] Zebedeüs en zijn zoons waren compagnons van Simon in het vissersbedrijf. Toen de twee boten aan land waren getrokken, verlieten de broeders Simon en Andreas en de twee zonen van Zebedeüs, Jakobus en Johannes, hun boten en gingen met Jezus mee.

De voorgaande bespreking is op het verslag van Lucas gebaseerd; de kortere en minder omstandige geschriften van Mattheüs en Marcus laten die gebeurtenis van de wonderbare visvangst weg en leggen de nadruk op het roepen van de vissers. Jezus zeide tot Simon en Andreas: 'Volgt Mij na, en Ik zal u vissers der mensen maken'. De tegenstelling tussen hun vorig beroep en hun nieuwe roeping, aldus weergegeven, is opvallend sterk. Tot dusver hadden zij vis gevangen en het lot van de vis was de dood; voortaan moesten zij mensen trekken - naar het eeuwige leven. Voor Jakobus en Johannes was de oproeping niet minder definitief; zij verlieten ook alles en volgden de Meester.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 14

1. MELAATSHEID. - In de Bijbel wordt die naam aan verscheidene ziekten gegeven, die enige symptomen gemeen hebben, althans in het beginstadium van de ziekte. De werkelijke melaatsheid is tegenwoordig een plaag en een gesel in vele oosterse landen. Zenos zegt in de *Standard Bible Dict.*: 'Echte melaatsheid, zoals wij die in deze tijd kennen, is een aandoening die gekenmerkt wordt door het optreden van knobbeltjes in de wenkbrauwen, de wangen, de neus en de oorlellen, ook op de handen en voeten, waar de ziekte zich in de gewrichten invreet en het afvallen van vingers en tenen veroorzaakt. Als er geen knobbels verschijnen, wordt hun plaats ingenomen door verbleekte of ontkleurde plekken van de huid. Beide vormen berusten op een functionele ontaarding van de huidzenuwen. Hansen ontdekte in 1871 dat deze werd veroorzaakt door een bepaalde bacil. Het schijnt echter dat een verkeerd dieet een gunstige voorwaarde schept voor de ontwikkeling van de bacil. Melaatsheid was een van de weinige abnormale toestanden van het lichaam die door de Levietische wet onrein werden verklaard. Uitgebreide maatregelen werden daarom genomen om haar aanwezigheid na te gaan en hen die ervan waren genezen, te reinigen.
Deems, *Light of the Nations,* pag. 185, schrijft in zijn opsomming van de toestanden in de voortschrijdende stadia van de verschrikkelijke ziekte: 'De symptomen en de uitwerking van deze ziekte zijn afschuwelijk. Er verschijnt een witte zwelling of een roofje; het haar op dat deel verandert van zijn natuurlijke tint in geel; dan treedt een vlek op die dieper gaat dan de huid, of in de zwelling vertoont zich rauw vlees. Daarna spreidt het zich uit en tast de kraakbeenachtige delen van het lichaam aan. De nagels laten los en vallen af, het tandvlees wordt geabsorbeerd en de tanden rotten en vallen uit, de adem stinkt, de neus teert weg; vingers, handen en voeten kunnen verloren gaan of de ogen worden weggevreten. De menselijke schoonheid is ten gronde gegaan; de

[24] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[25] Blz. 105.

patiënt voelt dat hij als 't ware door een vijand wordt opgegeten, die hem langzaam in een meedogenloos maal verslindt en dat niet eindigt voordat hij is vernietigd. Hij is van zijn medemensen buitengesloten. Wanneer zij hem naderen, moet hij roepen: 'Onrein! onrein!' opdat iedereen uit zijn omgeving blijve. Hij moet vrouw en kind verlaten. Hij moet met andere lepralijders gaan wonen en de hartbrekende ellende aanzien die ook de zijne is. Hij moet in onttakelde huizen of in grafgewelven wonen. Hij is, zoals Trench zegt, een vreselijke gelijkenis van de dood. Volgens de wetten van Mozes (Lev. 13:45; Num. 6:9; Ezech. 24:17) werd hij gedwongen, alsof hij over zijn eigen ziekte rouw droeg, de emblemen van de dood om te hangen, zijn gescheurde klederen; hij moest zijn hoofd kaal scheren en zijn bovenlip bedekken, gelijk de gewoonte was van degenen die met de doden gemeenschap hadden. Toen de kruisvaarders de melaatsheid uit het oosten meebrachten, was het gebruik de lepralijder in een lijkwade te kleden en de mis voor de doden voor hem te lezen . . . In alle eeuwen is deze onbeschrijflijk vreselijke ziekte als ongeneeslijk beschouwd. De Joden geloofden dat zij direct door Jehova werd opgelegd als straf voor een of andere buitengewone verdorvenheid of voor een alles te boven gaande zondedaad, en dat alleen God die kon genezen. Toen Naäman was genezen en zijn vlees als dat van een klein kind terugkwam, zeide hij: 'Zie, nu weet ik, dat er geen God is op de ganse aarde, dan in Israël!' (2 Kon. 5:14, 15). Het feit dat melaatsheid gewoonlijk niet door louter uitwendig contact wordt overgebracht, doet Trench in zijn *Notes on the Miracles,* pag. 165-168 uitkomen, en de afzondering van lepralijders die door de wet van Mozes wordt gevorderd, wordt door hem beschouwd als een opzettelijke aanschouwingsles en beeld om geestelijke onreinheid te illustreren. Hij zegt: 'Ik verwijs naar de onjuiste opvatting dat melaatsheid van de ene persoon op de andere wordt overgebracht, en dat de lepralijders zo zorgvuldig van hun medemensen werden gescheiden, opdat zij de ziekte niet aan anderen zouden overdragen, evenals de gescheurde kleding, de bedekte lip en de roep 'onrein, onrein' (Lev. 13:45) waarschuwingen aan allen waren dat zij op een afstand moesten blijven, opdat door ongemerkte aanraking van een lepralijder of door te dichte nadering zij zich niet de ziekte op de hals zouden halen. Verre van enig gevaar van die soort, zijn bijna allen die de zaak het meest nabij hebben bekeken, het er over eens, dat de ziekte niet door gewoon contact van de ene persoon op de andere overgebracht kon worden. Een lepralijder kan zijn kinderen besmetten, of de moeder van de kinderen van een lepralijder kan het van hem krijgen, doch de ziekte kon niet door gewone aanraking van de een op de ander worden overgedragen. Alle mededelingen in het Oude Testament en andere Joodse boeken bevestigen de verklaring dat wij hier met iets veel hogers te doen hebben dan met alleen maar een gezondheidsmaatregel. Wanneer dan ook de wet van Mozes niet werd onderhouden, vond zulk een afzondering niet noodzakelijkerwijs plaats. Naäman voerde het bevel over de legers van Syrië (2 Kon. 5:1), Gehazi, met zijn melaatsheid, waarvan hij nooit zou worden gereinigd, (2 Kon. 5:27) sprak gemoedelijk met de koning van het afvallige Israël (2 Kon. 8:5) . . . Hoe zouden bovendien de Levietische priesters, die krachtens hun ambt verplicht waren de lepralijder te behandelen en nauwkeurig te onderzoeken, ooit zelf aan de ziekte hebben kunnen ontkomen, indien deze zo besmettelijk was? Melaatsheid was niet minder dan een levende dood, een bederf van alle lichaamsvochten, een vergiftiging van de levensbronnen, een geleidelijke ontbinding van het gehele lichaam, waardoor het ene lid na het andere verteert en afvalt. Aäron beschrijft nauwkeurig het uiterlijk van de lepralijder zoals zich dat aan de toeschouwer vertoont, toen hij, pleitend voor Mirjam, zeide: 'Laat zij toch niet zijn als een dode, van wiens vlees, als hij uit zijns moeders lijf uitgaat, de helft wel verteerd is.' (Num. 12:12). De ziekte kon bovendien niet door menselijke bekwaamheid worden genezen; niet dat de lepralijder ongenezen zou blijven, want, hoewel zelden, zulke gevallen worden in de Levietische wet in beschouwing genomen . . . De lepralijder die aldus op vreselijke wijze de uitwendige en zichtbare tekenen van zonden in zijn ziel op zijn lichaam droeg, werd geheel en al als een zondaar behandeld, als iemand in wie de zonde zijn hoogtepunt heeft bereikt, als een die in overtredingen en zonden dood is. Hijzelf was een verschrikkelijke gelijkenis van de dood. Hij droeg de emblemen van de dood bij zich (Lev. 13:45); de gescheurde klederen, een rouwkleed voor hemzelf als voor een die dood is, het hoofd kaal zoals zij

plachten te hebben die door aanraking met de doden zich hadden bezoedeld (Num. 6:9; Ezech. 24:27), en de lip bedekt (Ezech. 24:17) . . . Maar de lepralijder was gelijk een dode en als zodanig buiten het kamp (Lev. 13:46; Num. 5:2-4), en de stad (2 Kon. 7:3) gesloten. Deze wet werd zo streng gehandhaafd dat zelfs de zuster van Mozes daar niet van mocht worden vrijgesteld (Num. 12:14, 15) en ook koningen, zoals Uzzia (2 Kron. 26:21; 2 Kon. 15:5) moesten zich er aan onderwerpen. De mensen werd bij die uitstoting gezegd dat wat hier figuurlijk plaats vond, in werkelijkheid met iedereen zou gebeuren die in de dood der zonde werd bevonden.'

Voor de uitgebreide ceremoniën, aan het reinigen van een genezen lepralijder verbonden, zie Lev. hoofdstuk 14.

2. GODSLASTERING. - De diepe zin van godslastering ligt niet, zoals velen denken, alleen in godslasterlijke taal, maar, zoals Dr. Kelso, *Stand. Bible Dict.* samenvattend zegt: 'Ieder ongepast gebruik van de goddelijke naam (Lev. 24:11), iedere rede die aan Gods Majesteit afbreuk doet (Math. 26:65), en zonden met opgeheven hand, dat zijn vooraf beraamde overtredingen van de grondbeginselen van de theocratie (Num. 9:13; 15:30; Exo. 31:14), werden als godslastering beschouwd en de straf was de dood door steniging (Lev. 24:16)' *Smith's Bible Dict.* zegt: 'Godslastering is in Engelse zin kwaadspreken van God, en in deze zin treft men haar aan in Psalm 74:18; Jesaja 52:5; Rom. 2:24, enz. . . . Op deze beschuldiging werden onze Heer en Stefanus beide door de Joden ter dood veroordeeld. Wanneer iemand een godslastering hoorde, legde hij zijn hand op het hoofd van de schuldige, om zijn enige schuld te symboliseren, en opstaande scheurde hij zijn kleed, dat nooit meer mocht worden hersteld'. (Zie Matth. 26:65.)

3. TOLLENAAR. - 'Een woord dat oorspronkelijk een aannemer van openbare werken of voorraden betekende, of een bewerker van openbaar land, doch dat later op Romeinen werd toegepast die van de regering het recht kochten om op een bepaald grondgebied belasting te innen. Deze kopers, altijd lieden van lage rang, (senatoren waren wegens hun hoge rang uitgesloten) werden kapitalisten en vormden een machtige maatschappij van aandeelhouders, wier leden een percentage van het geïnvesteerde kapitaal ontvingen. Provinciale kapitalisten konden geen belastingen kopen, die in Rome aan de hoogste bieders werden verkocht, die, om zich schadeloos te stellen, hun territoir voor een veel hogere prijs dan zij aan de regering hadden betaald, aan de inwonende (plaatselijke) tollenaren onderverhuurden, die op hun beurt van de koopsom winst moesten maken, en daar zij behalve belastinginners ook schatters waren, overvloedig gelegenheid hadden het volk te onderdrukken, dat hen om die reden haatte en omdat de belasting zelf hun onderwerping aan vreemdelingen toonde'. - J. R. Sterrett in *Stand. Bible Dict.*

4. VISSERS VAN MENSEN. - 'Volgt Mij, en Ik zal u vissers van mensen maken', zeide Jezus tot de vissers die later Zijn Apostelen werden (Matth. 4:19). De weergeving door Marcus is bijna dezelfde (1:17), terwijl die van Lucas (5:10) luidt: 'van nu aan zult gij mensen vangen'. De juiste vertaling is, zoals commentatoren het vrijwel met elkander eens zijn: Van nu aan zult gij stervelingen vangen.' Deze lezing legt de nadruk op de tegenstelling die in de tekst wordt genoemd - die tussen de gevangen vis die gedood moet worden en het winnen van mensen om hen te redden. Beschouw in dit verband de voorspelling van de Heer bij monde van Jeremia (16:16), om het verstrooide Israël te bereiken 'Ziet, Ik zal zenden tot veel vissers, spreekt de Heere, die zullen hen vissen', enz.

5. 'UW ZONDEN ZIJN U VERGEVEN'. - Het volgende commentaar van Edersheim (*Life and Times of Jesus the Messiah,* dl. I, pag. 505, 506) op de gebeurtenis waarvan sprake is, is leerzaam: 'In deze vergeving van zonden deed Hij Zijn persoonlijkheid en autoriteit als goddelijk uitkomen, en Hij bewees die door het wonder der genezing die er onmiddellijk op volgde. Was de volgorde van die twee omgekeerd, d.i. indien Christus de man eerst had genezen en hem daarna had gezegd dat zijn zonden waren vergeven, dan zou wel Zijn macht zijn bewezen, maar niet Zijn goddelijke persoonlijkheid en ook niet Zijn

bezit van goddelijke autoriteit om zonden te vergeven; en dit, niet het verrichten van wonderen, was het doel van Zijn leer en zending, waarvan de wonderen slechts een secondair bewijs waren. Aldus liepen de overdenkingen van schriftgeleerden, die voor de Meester, die alle gedachten leest, open en bekend waren, op het tegengestelde uit van wat zij verwacht konden hebben. Hoogst ongerechtvaardigd trouwens was het gevoel van verachting dat uit hun onuitgesproken woorden was waar te nemen, waar wij lezen: 'Wat spreekt deze aldus godslasteringen', of, volgens een juistere overzetting: 'Waarom spreekt deze aldus? Hij lastert God!' Toch, van hun standpunt bezien, hadden zij gelijk, want God alleen kan zonden vergeven, en nooit werd die macht aan de mens gegeven of gedelegeerd. Maar was Hij slechts een mens, gelijk de meest geëerde van Gods dienstknechten? Een mens, inderdaad, maar 'de Zoon des Mensen' . . . Het scheen gemakkelijk te zeggen: 'Uw zonden zijn u vergeven, doch voor Hem, die de autoriteit bezat om dit op aarde te doen, was het noch gemakkelijker, noch moeilijker dan te zeggen: 'Sta op, neem uw beddeken op en wandel.' Toch bewees zeer zeker dit laatste het voorgaande en gaf het in de ogen van alle mensen ontwijfelbare werkelijkheid. En zo was het dan dat de gedachten van deze schriftgeleerden, welke, op Christus toegepast, 'boos' waren, aangezien zij Hem godslastering te laste legden, gelegenheid gaven om het werkelijke bewijs te leveren van hetgeen zij bestreden en loochenden. Op geen andere wijze kon het met wonderen beoogde doel en speciaal van dit wonder zo goed zijn bereikt als door de 'boze gedachten' van deze schriftgeleerden; zij gaven uiting aan hun innerlijkste twijfel en deden de hoogste van alle vragen omtrent de Christus uitkomen. En zo was het dan weer eens dat de toorn van de mens Hem lof toebracht.

HOOFDSTUK 15

HEER VAN DE SABBAT

DE HEILIGHEID VAN DE SABBAT KENMERKEND VOOR ISRAËL

Het onderhouden van de Sabbat als een heilige dag nam onder des Heren voorschriften voor Zijn volk Israël een vooraanstaande plaats in sedert het allereerste begin in hun geschiedenis als een natie. Het onderhouden van de Sabbat als een dag waarop het gewone werk werd neergelegd, was met recht een nationaal kenmerk, waardoor de Israëlieten zich van heidense volken onderscheidden, en terecht, want de heiligheid van de Sabbat was tot een teken gemaakt van het verbond tussen het uitverkoren volk en zijn God. De heiligheid van de Sabbat vindt haar voorafschaduwing in de kroniek van de schepping, welke aan de plaatsing van de mens op aarde voorafging, zoals wordt aangetoond door het feit dat God na de zes scheppingstijdperken of -dagen rustte en de zevende dag zegende en heiligde.[1] Gedurende Israëls exodus werd de zevende dag tot rustdag bestemd, waarop het niet geoorloofd was te bakken, te koken of op andere wijze voedsel te bereiden. Op de zesde dag moest een dubbele hoeveelheid manna worden verzameld, terwijl op andere dagen het aanleggen van een surplus van dit dagelijks brood uitdrukkelijk was verboden. De Heer onderhield de heiligheid van de Sabbat door op die dag geen manna te geven.[2]

Het gebod tot strikte viering van de Sabbat werd afdoend en duidelijk in de Tien Geboden gegeven, waar het te midden van de ontzagwekkende heerlijkheid van Sinaï door Gods hand werd geschreven; en het bevel werd door menige proclamatie het volk voorgehouden.[3] Het was tegen de wet op die dag vuur te ontsteken; er wordt melding gemaakt van een man die ter dood werd gebracht omdat hij op de zevende dag brandhout had gesprokkeld.[4] Onder het bestuur van latere profeten werden de heiligheid van de Sabbat, de zegeningen, aan hen beloofd, die de dag voor zichzelf heiligden, en de zonde van Sabbatsontheiliging in krachtige, geïnspireerde bewoordingen menigmaal herhaald.[5] Nehemia vermaande en berispte met betrekking tot deze zaak en schreef de bezoeking van de natie toe aan het verbeuren van Jehova's gunst wegens schending van de Sabbat.[6] Bij monde van Ezechiël bevestigde de Heer dat de instelling van de Sabbat een teken was van het verbond tussen Hem en het volk Israël, en met grote gestrengheid verweet Hij degenen die de dag niet in acht namen.[7]

[1] Gen. 2:3.
[2] Exo. 16:16-31.
[3] Exo. 20:8-11; 23:12; 31:13-15; 34:21; Lev. 19:3; 23:3; Deut. 5:12-14.
[4] Exo. 35:3; Num. 15:32-36.
[5] Jes. 56:2; 58:13; Jer. 17:21-24.
[6] Neh. 8:9-12; 13:15-22.
[7] Ezech. 20:12-24.

Voor de afgescheiden tak van de Israëlietische natie, die zich op het westelijk halfrond had gevestigd, was eerbied voor de heiligheid van de Sabbat evenzeer een gebiedende eis.[8]

De vereiste waarneming was echter het tegengestelde van een kwelling en een last; de Sabbat was aan rust en gepast genot gewijd, en moest een tijd van geestelijk feest van de Heer zijn. Hij was niet ingesteld als een dag van onthouding; allen mochten eten, doch zowel de dienstmaagd als de meesteres moesten van het bereiden van maaltijden ontheven zijn; heer en knecht mochten niet ploegen, graven of ander werk doen, en de wekelijkse rustdag behoorde zowel het vee als zijn eigenaars ten goede te komen.

Behalve de wekelijkse Sabbat schreef de Heer in Zijn genade ook een sabbatsjaar voor; in ieder zevende jaar moest het land rust hebben, waardoor zijn vruchtbaarheid werd vergroot.[9] Nadat zeven maal zeven jaar waren voorbijgegaan, moest het vijftigste geheel als een jubileumjaar worden gevierd, gedurende welke tijd het volk van de verzamelde overvloed der voorgaande seizoenen behoorde te leven, en in blijmoedige vrijgevigheid jegens elkander, hypotheken en verplichtingen kwijt te schelden, schuld te vergeven en een algemene verlichting van lasten te bewerkstelligen. Dit alles diende met rechtvaardigheid en ontferming te worden gedaan.[10] De Sabbatten, door de Heer ingesteld, hetzij dagen, jaren of weken van jaren, moesten tijden van verkwikking zijn, van verlichting, van zegen, van overvloed, van aanbidding.

Voor de velen die zeggen de noodzakelijkheid van arbeid als een deel van de vloek te beschouwen, die door de val van Adam was uitgelokt, moet de Sabbat als een dag van opschorting, een tijd van vrijstelling van arbeid, van nader komen tot de Tegenwoordigheid van waaruit de mensheid door zonde was buitengesloten, wel aantrekkelijk zijn. Voor hen die een hogere opvatting van het leven hebben en in arbeid zowel blijheid als stoffelijke zegeningen vinden, brengt zo'n periodieke ontheffing verkwikking en geeft weer animo voor de volgende dagen.

Maar lang voor de komst van Christus was de oorspronkelijke bedoeling van de Sabbat grotendeels veronachtzaamd en de geest van zijn heiliging was verstikt onder het gewicht van rabbijnse geboden en een vormendienst met zijn beperkingen. Ten tijde van des Heren zending waren de formaliteiten, die als regels van de wet werden voorgeschreven, bijna ontelbaar, en de lasten die aldus het volk werden opgelegd, schier ondragelijk. Onder de vele gezonde voorschriften van de Mozaïsche wet, die door de leraars en geestelijke verzorgers van de Joden zo ondragelijk waren gemaakt, trad die van de Sabbatsheiliging wel speciaal op de voorgrond. De 'omheining', die zij door een ongerechtvaardigde onderstelling openlijk om de wet hadden gezet[11], was in de afdelingen, die aan de Joodse Sabbat waren gewijd, bijzonder doornig. Zelfs nietige inbreuken op traditionele regels werden streng gestraft, en

[8] B. v. M., Jarom 1:5; Mosiah 13:16-19; 18:23.
[9] Lev. 25:1-8; vgl. 26:34, 35.
[10] Lev. 25:10-55.
[11] Blz. 49, 50.

de doodstraf werd voor de ogen van het volk ten uitvoer gelegd als opperste dreiging tegen de ergste ontheiliging.[12]

De genezing van een lamme op de Sabbat

Gezien deze toestanden, verwondert het ons niet onze Heer geconfronteerd te zien met beschuldigingen van Sabbatsschending, betrekkelijk vroeg in de loop van Zijn arbeid in het openbaar. Een voorbeeld met grote nasleep wordt door Johannes vermeld [13], in wiens mededeling sprake is van een zeer indrukwekkend wonder. Jezus was weer in Jeruzalem, tijdens een van de Joodse feesten.[14] In de nabijheid van de schapenmarkt in de stad was een waterpoel, Bethesda genoemd. Uit de beschrijving kunnen wij afleiden dat deze een natuurlijke bron is geweest; misschien was het water rijk aan opgeloste stoffen of gassen, of beide, waardoor het water wat wij vandaag een mineraalwaterbron zouden noemen werd, want wij vernemen dat het water als geneeskrachtig werd beschouwd; en vele zieken kwamen daarin baden. De bron was pulserend; bij tussenpozen rees het water met borrelend geluid en keerde dan tot zijn normale stand terug. Mineraalbronnen van deze soort treft men tegenwoordig in vele delen van de wereld aan. Sommigen geloofden dat het periodieke rijzen van het water het gevolg was van een bovennatuurlijke kracht en men zeide dat 'die dan eerst daarin kwam, na de beroering van het water, die werd gezond, van wat ziekte hij ook bevangen was'. De poel Bethesda was geheel of gedeeltelijk ingesloten; vijf veranda's waren gebouwd ten behoeve van hen, die bij de bron wachtten op het bij tussenpozen opborrelen van het water.

Op zekere Sabbatdag bezocht Jezus de poel en zag daar vele wachtende zieken. Bij hen lag een man, die acht-en-dertig jaar lang ernstig ziek was. Uit de verklaring van de man over zijn hulpeloosheid kunnen wij afleiden dat zijn ziekte een verlamming was, of misschien een uiterst hevige vorm van rheumatiek. Wat zijn kwaal ook moge zijn geweest, zij was dusdanig dat hij weinig kans had op het kritieke ogenblik in de poel te komen, want hij werd door minder verlamden opzij gedrongen, en volgens de legende met betrekking tot de genezende eigenschappen van de bron, mocht alleen degeen die het eerst in de poel ging, nadat het water was opgeborreld, genezing verwachten.

Jezus zag in de man een goede reden om hem te zegenen, en zeide tot hem: 'Wilt gij gezond worden?' De vraag was zo simpel, dat zij bijna overbodig scheen. Natuurlijk wilde de man gezond worden, en op de geringe kans op het juiste ogenblik het water te bereiken, wachtte de patiënt geduldig en verlangend. Deze woorden echter, gelijk alle andere woorden van de Meester, hadden een bedoeling. De aandacht van de man werd op Hem gevestigd; de vraag wekte in het hart van de lijder een hernieuwd verlangen op naar de gezondheid en de kracht waarvan hij sinds de dagen van zijn jeugd was be-

[12] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[13] Joh. hoofdstuk 5.
[14] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.

roofd. Zijn antwoord was meelijwekkend, en toonde zijn schier hopeloze gemoedstoestand. Hij dacht alleen maar aan de geruchten omtrent de eigenschappen van de poel, toen hij zeide: 'Heere, ik heb geen mens, om mij te werpen in het badwater, wanneer het water beroerd wordt; en terwijl ik kom, zo daalt een ander voor mij neder'. Toen sprak Jezus: 'Sta op, neem uw beddeken op, en wandel'. Onmiddellijk kreeg de man, die bijna veertig jaar lang een hulpeloze invalide was geweest, zijn sterkte terug; hij gehoorzaamde de Meester, en het matrasje waarop hij had gelegen, opnemend, ging hij heen.

Hij was nog niet ver gekomen of de Joden, d.w.z. sommige officiële ambtenaren, zagen hem zijn bed dragen, en dat op de Sabbatdag. Op hun dogmatische berisping antwoordde hij uit eerlijke eenvoud en dankbaarheid van zijn hart dat Hij die hem had genezen, tot hem had gezegd zijn bed op te nemen en te wandelen. De belangstelling van de ondervragers werd onmiddellijk van de man gewend en gericht op Hem die het wonder had verricht, maar de voormalige verlamde kon de naam van zijn Weldoener niet noemen, want hij had Jezus in de menigte uit het oog verloren, voordat hij gelegenheid had Hem iets te vragen of te bedanken. De genezen man ging naar de tempel, misschien wel gedreven door het verlangen in gebed uiting te geven aan zijn dankbaarheid en vreugde. Daar vond Jezus hem en zeide tot hem: 'Zie, gij zijt gezond geworden; zondig niet meer, opdat u niet wat ergers geschiede'.[15] De man had waarschijnlijk zijn ziekte veroorzaakt door zijn eigen zondige gewoonten. De Heer besliste dat hij lichamelijk genoeg had geleden en maakte aan zijn lichamelijk lijden een einde met de daarop volgende vermaning niet meer te zondigen.

De man ging heen en vertelde de regeerders wie het was die hem had genezen. Dit kan hij hebben gedaan uit een verlangen de Schenker van zijn zegen te eren en te verheerlijken; wij hebben niet het recht hem enig onwaardig oogmerk toe te schrijven, hoewel hij door zijn handelwijze oorzaak werd van meerdere vervolging van zijn Heer. De haat van de priesterkaste was zo intens, dat de leiders naar middelen zochten om Jezus te doden, onder het schoonschijnend voorwendsel dat Hij een Sabbatschender was. Wij mogen ons hier wel afvragen voor welke handeling zij mogelijk hebben gehoopt Hem veroordelen, zelfs onder de striktste toepassing van hun regels. Er was geen voorschrift tegen spreken op de Sabbat; en Jezus had voor de genezing alleen maar gesproken. Hij had het bed van de man niet gedragen en evenmin getracht welke geringe arbeid ook te verrichten. Door hun eigen interpretatie van de wet konden zij niets tegen Hem inbrengen.

Het antwoord van onze Heer aan de Joodse beschuldigers

Niettemin kwamen de Joodse ambtenaren tot Jezus met beschuldigingen. Of dit onderhoud plaats had binnen de tempelmuren, op straat, op de markt of in de rechtszaal, doet niet ter zake. Zijn antwoord op hun beschuldigingen beperkte zich niet tot de kwestie van de Sabbatsheiliging; het is in de schrif-

[15] Zie een ander voorbeeld op blz. 142-144.

tuur de meest omvattende rede over het vitale onderwerp van de betrekking tussen de Eeuwige Vader en Zijn Zoon Jezus Christus. Zijn eerste zin deed de toch reeds hevige woede van de Joden nog vermeerderen. Doelend op het werk dat Hij op de heilige dag had verricht, zeide Hij: 'Mijn Vader werkt tot nu toe, en Ik werk ook'. Van deze woorden maakten zij een godslastering.[16] 'Daarom zochten dan de Joden te meer Hem te doden, omdat Hij niet alleen de Sabbat brak, maar ook zeide, dat God Zijn eigen Vader was, Zichzelven Gode evengelijk makende'. Op hun uitgesproken of onuitgesproken protest antwoordde Jezus, dat Hij, de Zoon, niet onafhankelijk handelde en in feite niets kon doen, tenzij het in overeenstemming met de wil van de Vader was en met wat Hij de Vader had zien doen; en dat de Vader de Zoon liefhad, dat Hij Hem des Vaders werken toonde.

Het zij hier opgemerkt dat Jezus op generlei wijze trachtte hun uitleg van Zijn woorden weg te redeneren; integendeel: Hij erkende de juistheid van hun gevolgtrekking. Hij sloot Zich bij de Vader aan en zelfs in nauwer en verhevener verband dan zij zich hadden voorgesteld. De autoriteit, Hem door de Vader verleend, beperkte zich niet tot het genezen van lichamelijke gebreken; Hij had zelfs macht de doden op te wekken - 'Want gelijk de Vader de doden opwekt en levend maakt, alzo maakt ook de Zoon levend, die Hij wil'. Bovendien was het oordeel over de mensen Hem gegeven, en niemand kon de Vader eren dan door de Zoon te eren. Dan volgde de indrukwekkende verklaring: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Die Mijn Vader hoort, en gelooft Hem, Die Mij gezonden heeft, die heeft het eeuwige leven, en komt niet in de verdoemenis, maar is uit den dood overgegaan in het leven.'

Het rijk van Christus was niet door het graf aan grenzen gebonden; zelfs de doden waren voor hun zaligmaking geheel van Hem afhankelijk, en in de ontstelde oren van Zijn verstomde beschuldigers klonk Zijn plechtige waarheid, dat zelfs nu het uur nabij was, waarin de doden de stem van Gods Zoon zouden horen. Denk eens over deze Zijn diepzinnige verklaring na: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: De ure komt, en is nu, wanneer de doden zullen horen de stem des Zoons Gods, en die ze gehoord hebben, zullen leven.' De moordzuchtige woede van de Joden werd afgewezen met de verklaring dat zonder Zijn bewilliging zij Hem het leven niet konden benemen: 'Want gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelven, alzo heeft Hij ook den Zoon gegeven, het leven te hebben in Zichzelven'. Een andere uitspraak was al even zeer veelbetekenend: 'En heeft Hem macht gegeven, ook gericht te houden, omdat Hij des mensen Zoon is'. Hij, de Zoon van de verheven en verheerlijkte Mens der Heiligheid en thans zelf een sterfelijk Mens [17], moest rechter over de mensheid zijn.

Geen wonder dat zij zich verbaasden; zulk een leerstelling hadden zij nog nooit eerder gehoord of gelezen; die was niet van de schriftgeleerden, noch van de rabbijnen, noch van de Farizese of Sadducese scholen. Doch Hij wees

[16] Blz. 143 en 150. Voor meerdere rechtvaardiging van genezen op de Sabbat, zie Joh. 7:21-24.
[17] Blz. 106.

hun verbazing terecht, zeggende: 'Verwondert u daar niet over, want de ure komt, in dewelke allen, die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen, en zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben, tot de opstanding des levens, en die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding der verdoemenis'.[18]

Deze aankondiging van de opstanding, zo duidelijk gedaan dat de meest ongeletterde die kon begrijpen, moet de Sadduceeërs wel geërgerd hebben, want zij ontkenden uitdrukkelijk de werkelijkheid van de opstanding. De algemeenheid van een opstanding wordt hier onbetwistbaar bevestigd; niet alleen de rechtvaardigen, maar zelfs de verdoemden moeten uit hun graven voortkomen in hun lichaam van vlees en beenderen.[19] Dan, de eenheid van wil tussen Zijn Vader en Hemzelf plechtig herhalend, sprak Christus over getuigenissen betreffende Zijn werk. Hij erkende als een leerstuk van die tijd dat het ongestaafd getuigenis van één mens niet voldoende is, maar, voegde Hij er aan toe: 'Er is een ander, die van Mij getuigt, en Ik weet, dat de getuigenis, welke Hij van Mij getuigt, waarachtig is'. Hij haalt Johannes de Doper aan en herinnert hen er aan dat zij enkelen naar hem hadden afgevaardigd en dat Johannes hun had geantwoord door van de Messias getuigenis af te leggen; Johannes was een brandend licht geweest, in welks schijnsel zij zich tijdelijk hadden verheugd. De vijandige Joden werd onder het oog gebracht dat het getuigenis van Johannes onder hun striktste uitlegging van de bewijsregels geldig was. 'Doch', zo vervolgde Hij, 'Ik neem geen getuigenis van een mens . . . Maar Ik heb een getuigenis meerder, dan die van Johannes, want de werken, die Mij de Vader gegeven heeft, om die te volbrengen, dezelve werken, die Ik doe, getuigen van Mij, dat Mij de Vader gezonden heeft. En de Vader, die Mij gezonden heeft, Die heeft Zelf van Mij getuigd.'

Vervolgens zeide Hij tot hen in termen van onvoorwaardelijke veroordeling, dat zij het woord van de Vader niet hadden, want zij weigerden Hem, Die de Vader had gezonden, aan te nemen. Met een voor hun hoogmoed vernederende directheid vermaande Hij deze geleerde mannen van de wet, deze uitleggers van de profeten, deze zogenaamde vertolkers van de heilige schrift, zich eens aan het lezen en studeren te zetten. 'Onderzoekt de Schriften', zeide Hij, 'want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben, en die zijn het, die van Mij getuigen.' Hij vervolgde (en Zijn woorden hielden een veroordeling in) zeggende dat zij, die toegaven en leerden dat in de schriften de weg naar het eeuwige leven lag, weigerden tot Hem te komen, van Wie diezelfde schriften getuigden, ofschoon zij door te komen het eeuwige leven zouden kunnen verwerven. 'Ik neem geen eer van mensen', voegde Hij er aan toe, maar Ik ken ulieden, dat gij de liefde Gods in uzelven niet hebt'. Zij wisten dat zij de eer van mensen zochten, eer van elkander aannamen, door verlening van titels en graden tot rabbijnen en doctoren, schriftgeleerden en leraren waren gemaakt, en dat alles van mensen, maar zij verwierpen Hem, die kwam in de naam van Een Die oneindig veel groter is dan al hun scholen en verenigingen - Hem, die kwam in de verheven naam van de

[18] Vgl. L. & V. 76:16, 17. Zie blz. 20.
[19] Blz. 20 en 21.

Vader. De oorzaak van hun onwetendheid op geestelijk gebied werd aangewezen: zij steunden op de eer van mensen, en zochten niet de eer van waarachtig dienstbetoon aan God.

Hij had gesproken over de bevoegdheid om te oordelen, die aan Hemzelf was overgedragen; nu legde Hij uit dat zij niet moesten denken dat Hij hen tegenover de Vader zou beschuldigen, een mindere dan Hij, namelijk Mozes, nog een van Zijn getuigen, in wie zij voorgaven zo veel vertrouwen te hebben, zou hen beschuldigen, Mozes, in wie, naar zij zeiden, allen geloofden, en, de volle uitwerking van Zijn machtige aanklacht aan hun verstand brengend, vervolgde de Heer: 'Want indien gij Mozes geloofdet, zo zoudt gij Mij geloven; want hij heeft van Mij geschreven. Maar zo gij zijn Schriften niet gelooft, hoe zult gij Mijn woorden geloven?' Dat was het verhelderend onderricht, tezamen met een vernietigend oordeel, dat deze mannen door hun vergeefse poging om Jezus op beschuldiging van sabbatschending te veroordelen, in 't leven hadden geroepen. Dit was slechts één van de vele kuiperijen, door middel waarvan zij zo vastbesloten intrigeerden en het er op aan legden de blaam te werpen en straf uit te spreken wegens sabbatsschending op Een die de Sabbat had ingesteld en in waarheid de enige Heer daarvan was.

De discipelen van Sabbatschending beschuldigd

Wij kunnen met voordeel andere voorbeelden van goed werk van die aard beschouwen, door onze Heer op Sabbatdagen gedaan, en dat kunnen wij doen zonder al te veel de volgorde der gebeurtenissen in acht te nemen. Wij zien Jezus weer in Galilea, voor of na Zijn bezoek aan Jeruzalem tijdens het niet genoemde feest, bij welke gelegenheid Hij het wonder der genezing bij de poel Bethesda verrichtte, dat doet er niet toe. Op zekere Sabbatdag wandelden Hij en Zijn discipelen door een korenveld[20] en, hongerig als zij waren, begonnen de discipelen enige rijpe korenaren te plukken en de korenaren tussen hun handen gewreven hebbend, aten zij de korrels op. Hier was niet van diefstal sprake, want in de Mozaïsche wet was opgenomen dat wanneer men door iemands wijngaard ging of door zijn korenveld, men druiven of koren mocht plukken om de honger te stillen; maar het was verboden een sikkel in het veld te gebruiken of druiven in een mand mee te nemen.[21] Deze toestemming gold slechts ter leniging van een ogenblikkelijke nood. Toen de discipelen van Jezus van dit wettig voorrecht gebruik maakten, stonden daar enige Farizeeërs op de uitkijk en deze gingen terstond naar de Meester toe, zeggende: 'Zie, Uw discipelen doen, wat niet geoorloofd is te doen op den sabbat.' De beschuldigers hadden ongetwijfeld de rabbijnse uitspraak in gedachte, dat het uitwrijven met de handen van een graankorrel een soort dorsen en het wegblazen van het kaf wannen, ziften was, en dat het onwettig was om te dorsen en te wannen op de sabbatdag. Sommige geleerde rabbijnen beschouwden het lopen op gras op de Sabbat zelfs als zonde, aange-

[20] Matth. 12:1-8; vgl. Marcus 2:23-28; Lucas 6:1-5.
[21] Deut. 23:24, 25.

zien het gras wel in 't zaad geschoten kon zijn en als men dat er uitdreef, dan stond dat gelijk met het dorsen van graan.

Jezus verdedigde de discipelen door een op dit geval toepasselijk precedent aan te halen en dat veel belangrijker was. Het geciteerde voorbeeld was dat van David, die met een kleine groep mannen de priester Achimélech om brood vroeg, want zij waren hongerig en hadden haast. De priester had alleen geheiligd brood, toonbroden, die bij tussenpozen in het heiligdom werden geplaatst en waarvan niemand dan de priesters mochten eten. Met het oog op de kwellende nood had de priester het toonbrood aan de hongerende mannen gegeven.[22] Jezus herinnerde de critische Farizeeërs er ook aan, dat de priesters in de tempel regelmatig veel werk op de Sabbat verrichtten met het slachten van dierenoffers en met altaardienst in 't algemeen. Toch trof hun geen blaam wegens de hogere vereisten van eredienst, die zulk werk noodzakelijk maakten; en met plechtige nadruk voegde Hij er aan toe: 'En Ik zeg u, dat Een, meerder dan de tempel, hier is'. Ook haalde Hij het woord Gods aan, door Hosea gesproken: 'Ik wil barmhartigheid en niet offerande' [23], en verweet hun meteen hun onwetendheid en ongepaste ijver door hun te zeggen dat indien zij de betekenis van deze schriftuur hadden gekend, zij de onschuldigen niet veroordeeld zouden hebben. Zij dit in gedachte gehouden: 'De sabbat is gemaakt om den mens, niet de mens om den sabbat'.[24]

Zijn verwijt werd gevolgd door de verklaring van Zijn persoonlijke suprematie: *'Want de Zoon des mensen is een Heere ook van den sabbat'*. Wat kunnen wij uit deze woorden anders leren dan dat Hij, Jezus, daar in Zijn sterfelijkheid staande, Degeen was door wie de Sabbat werd ingesteld, dat Hij het was die de Tien Geboden in steen had geschreven en gegeven, alsmede het: 'Gedenkt den sabbatdag, dat gij dien heiligt', en: 'de zevende dag is de sabbat van de Heere uw God?'

Farizeeërs smeden een complot

Het was wederom op een Sabbat dat Jezus in de synagoge ging en daar een man zag met een verdorde hand.[25] Er waren Farizeeërs aanwezig die er op letten of Jezus de man zou genezen, met de bedoeling Hem te beschuldigen als Hij dat zou doen. De Farizeeërs vroegen: 'Is het ook geoorloofd op de sabbatdagen te genezen?' Onze Heer trad hun slecht verholen bedoeling tegemoet met de vraag: 'Is het geoorloofd op sabbatdagen goed te doen, of kwaad te doen, een mens te behouden, of te doden?' Zij zwegen stil, want de vraag was als een mes met twee snijkanten. Een antwoord in bevestigende zin zou een rechtvaardiging van de genezing betekend hebben; een negatief antwoord zou hen belachelijk hebben gemaakt. Hij stelde een andere vraag: 'Wat mens zal er zijn onder u, die een schaap heeft, en zo datzelve op een

[22] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[23] Hos. 6:6; vgl. Micha 6:6-9.
[24] Marcus 2:27. Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[25] Matth. 12:10-13; Marcus 3:1-6; Lucas 6:6-8.

sabbatdag in een gracht valt, die hetzelve niet zal aangrijpen en uitheffen? Hoeveel gaat nu een mens een schaap te boven?'

Daar de Farizeeërs niet konden of wilden antwoorden, vatte Hij de gehele zaak aldus samen: 'Zo is het dan op de sabbatdagen geoorloofd wel te doen'. Zijn doordringende blik verried smart en toorn; doch zich vol erbarming tot de zieke wendend, beval Hij hem zijn hand uit te strekken. De man gehoorzaamde, en zie! 'zij werd hersteld, gezond gelijk de andere.'

De verslagen Farizeeërs waren woedend, 'vervuld van uitzinnigheid', zegt Lucas; en zij gingen heen om opnieuw een complot te smeden tegen de Heer. Hun haat was zo bitter, dat zij zich met de Herodianen verbonden, een politieke partij, die bij de Joden over 't algemeen niet geliefd was.[26] De leiders van het volk waren bereid welke kuiperij of welk verbond dan ook aan te gaan om hun openlijk verklaarde doel: de Here Jezus doden, te bereiken. Zich van hun goddeloos plan jegens Hem bewust, verliet Jezus de plaats. Andere beschuldigingen van sabbatsschending, die door de Joodse haarklovers tegen Christus werden ingebracht, zullen later worden besproken.[27]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 15

1. RABBIJNSE VOORSCHRIFTEN BETREFFENDE HET ONDERHOUDEN VAN DE SABBAT. - Geen kenmerk van het Joodse stelsel was zo in 't oog lopend als zijn buitengewone striktheid in het naar het uiterlijk waarnemen van de Sabbat als een volkomen rustdag. De schriftgeleerden hadden het gebod van Mozes met een lange lijst van verboden en geboden uitgebreid, die het gehele maatschappelijke, persoonlijke en openbare leven bestreken en waren zo ver gegaan dat het een belachelijke caricatuur was geworden. Lange regels waren voorgeschreven voor de soorten van knopen die men op de Sabbat mocht leggen. De kameeldrijversknoop en de zeemansknoop waren niet toegestaan, evenmin als het leggen en het ontbinden daarvan. Een knoop die met één hand losgemaakt kon worden, mocht men losmaken. Een schoen of een sandaal, een vrouwenmuts, een wijn- of oliezak of een vleespot mochten worden vastgemaakt. Een kruik bij de bron mocht aan het ceintuur worden gehecht, maar niet met een koord . . . Het ontsteken of doven van een vuur was een ernstige ontheiliging van de dag; zelfs ziekte mocht op de Rabbijnse voorschriften geen inbreuk maken. Het was verboden op de Sabbat een braakmiddel te geven, een gebroken been te spalken, of een uit de kom geschoten gewricht op zijn plaats te zetten, hoewel sommige, ruimer denkende Rabbijnen vonden dat wat het leven in gevaar bracht, de sabbatwet ongeldig maakte, 'want de geboden waren Israël alleen gegeven om bij te leven'. Wanneer iemand op de Sabbat onder ruïnes werd bedolven, mocht hij worden uitgegraven indien hij nog leefde; was hij dood, moest hij blijven waar hij was totdat de Sabbat voorbij was.' - Geiki, *Life and Words of Christ,* hoofdstuk 38.

2. HET NIET GENOEMDE FEEST. - Er is heel wat gesproken over het bijzondere feest dat in Johannes 5:1 wordt genoemd, toen Jezus de verlamde genas bij de poel Bethesda. Veel schrijvers houden het er voor dat hier van het Paasfeest sprake is, anderen beweren dat het het Purimfeest was of een andere Joodse herdenking. De enige schijn van belangrijkheid, aan de vraag verbonden, is de mogelijkheid om uit het feit, wanneer het althans bewezen kan worden, iets van de chronologische volgorde van de gebeurtenissen te leren kennen, die in deze tijd van het leven van de Heer plaats vonden. Wij weten niet welk feest dit was, evenmin het jaar en de tijd van het jaar, waarin het

[26] Blz. 52.

[27] Voorbeelden, zie Lucas 13:14-16; 14:3-6; Joh. 9:14-16.

gebeurde. Het wonder dat bij die gelegenheid werd gewrocht, en de leerstellige rede die daar op volgde, hangen voor hun waarde geenszins af van de tijdsbepaling.

3. TOONBROOD. - De naam betekent 'brood der tegenwoordigheid', hetgeen wil zeggen dat het in de tegenwoordigheid van Jehova werd geplaatst. Het aldus geheiligde brood bestond uit twaalf broden, zonder zuurdeeg. Zij moesten op twee stapels van zes broden elk in de Heilige Plaats worden gezet. Zenos schrijft in de *Stand. Bible Dict.*: 'Zij mochten daar een week lang blijven, waarna zij werden verwijderd en door de priesters op heilige grond werden gegeten, d.w.z. binnen de muren van het heiligdom. Voor ieder ander dan de priesters werd het eten van het toonbrood als heiligschennis beschouwd, want het was 'heilig' '. Zie Exo. 25:30; Lev. 24:5-9; 1 Sam. 21:1-6.

4. DE SABBAT WAS VOOR DE MENS GEMAAKT EN NIET DE MENS VOOR DE SABBAT. - Edersheim (dl. 1, pag. 57, 58) zegt: 'Toen David voor Saul was gevlucht, had hij, toen hij honger had, van het toonbrood gegeten en dat aan zijn volgelingen gegeven. Ofschoon volgens de letter van de Levietische wet het alleen door de priesters mocht worden gegeten, werd zijn handelwijze door de Joodse traditie gerechtvaardigd op grond van het motief dat 'levensgevaar de Sabbatwet te niet doet' en daarom ook alle wetten in verband daarmede . . . De reden waarom David door het eten van het toonbrood geen blaam trof, was in werkelijkheid dezelfde als die, welke de arbeid van de priesters op de Sabbat wettig maakte. De Sabbatwet was niet zo maar een rustdag, maar een dag van rust om te aanbidden. De dienst des Heren was het doel, dat in 't oog moest worden gehouden; David nu kreeg toestemming om van het toonbrood te eten, niet alleen omdat er gevaar was dat hij van honger zou omkomen, maar omdat hij uiteen zette dat hij in dienst van de Heer was en deze voorziening nodig had. De discipelen, hun Heer volgende, waren eveneens in de dienst des Heren; Hem dienen was meer dan het dienen in de tempel, want Hij was meer dan de tempel. Indien de Farizeeërs dit hadden geloofd, zouden zij van hun handelwijze niets hebben gezegd en zouden dan ook niet die hogere wet hebben overtreden, die barmhartigheid voorschrijft en geen offerande.'

HOOFDSTUK 16

DE GEKOZEN TWAALVEN

HUN ROEPING EN ORDENING[1]

De nacht, aan de morgen voorafgaande, waarin de Twaalf Apostelen werden geroepen en geordend, bracht de Heer in afzondering door; 'Hij bleef den nacht over in gebed tot God'.[2] Daarna, toen de dag was aangebroken en terwijl vele mensen zich verzamelden om meer van het nieuwe en wonderbare evangelie van het koninkrijk te horen, riep Hij enkelen, die zich tezamen met toewijding aan Hem als Zijn discipelen of volgelingen hadden verbonden, tot zich en van hen koos Hij er Twaalf, die Hij tot apostelen ordende en zo noemde.[3] Vóór die tijd had geen van hen zich door een speciale overdracht van bevoegdheden of opdrachten onderscheiden; zij waren tot de discipelen in 't algemeen gerekend, hoewel zeven van hen, zoals wij hebben gezien, reeds eerder een oproep hadden ontvangen en die prompt hadden beantwoord door hun zaken geheel of gedeeltelijk op te geven en Hem te volgen. Dit waren Andreas, Johannes, Simon Petrus, Filippus, Nathanaël, Jakobus en Levi Mattheüs. Vóór deze belangrijke dag echter, was niet één van de Twaalf geordend of tot hun heilig ambt aangesteld.

De drie Evangelieschrijvers, die van de aanstelling van de Twaalf melding maken, zetten Simon Petrus het eerst en Judas Iscariot het laatst in de categorie; sommigen zetten zij in dezelfde volgorde, maar niet allen. Wanneer wij de volgorde nemen die Marcus geeft, en die is misschien wel de gemakkelijkste, daar hij als eerste de drie noemt die later een zeer vorname plaats innemen, dan krijgen wij de volgende lijst: Simon Petrus, Jakobus (zoon van Zebedeüs), Johannes (broeder van laatstgenoemde), Andreas (broeder van Simon Petrus), Filippus, Bartholomeüs, (of Nathanaël), Mattheüs, Thomas, Jakobus (zoon van Alfeüs), Judas (ook bekend als Lebbeüs of Thaddeüs), Simon (onderscheiden door zijn achternaam Zelotes, ook genaamd Kananites) en Judas Iscariot.

De Twaalven afzonderlijk beschouwd

Simon, die de eerste apostel wordt genoemd, is beter bekend als *Petrus,* de benaming die de Heer bij hun eerste ontmoeting hem gaf en wat Hij later bevestigde.[4] Hij was de zoon van Jona, of Jonas, en visser van beroep. Hij en zijn broer Andreas waren compagnons van Jakobus en Johannes, de zoons van Zebedeüs. Blijkbaar was de visserij een winstgevend bedrijf voor hen,

[1] Matth. 10:1-4; Marcus 3:13-19; Lucas 6:12-16.
[2] Lucas 6:12.
[3] Lucas 3:13; vgl. Joh. 15:16; zie ook Hand. 1:22.
[4] Joh. 1:42; vgl. Matth. 16:18.

want zij hadden eigen boten en hadden anderen mensen in dienst.[5] De eerste woonplaats van Petrus was het vissersdorpje Bethsaïda[6], op de westelijke oever van het meer van Galilea, doch omstreeks de tijd van zijn eerste samengaan met Jezus, of spoedig daarna, verhuisde hij met anderen van zijn familie naar Kapernaüm, waar hij een onafhankelijk bestaan voerde.[7] Toen Simon Petrus tot de bediening werd geroepen, was hij een getrouwd man. In stoffelijk opzicht was hij welgesteld; de Heer ontkende niet dat de opoffering van zijn wereldse goederen door Petrus gebracht, zo groot was als hij had laten doorschemeren. Wij hebben niet het recht hem als ongeletterd of onwetend te beschouwen. Zowel hij als Johannes werden door de raad van regeerders voor 'ongeleerde en slechte mensen' gehouden[8], doch dit werd van hen gezegd als een aanwijzing, dat zij niet in de scholen van de rabbijnen waren opgeleid; en het is de moeite waard op te merken, dat de leden van diezelfde raad verbaasd waren over de wijsheid en de macht, door de twee apostelen, die zij zeiden te verachten, aan de dag gelegd.

Petrus was impulsief en streng van aard en, zo lang hij nog niet door ernstige ondervindingen had geleerd, ontbrak het hem aan vastberadenheid. Hij had vele menselijke zwakheden, doch desondanks weerstond hij tenslotte de verzoekingen van Satan en de zwakheden van het vlees, en diende zijn Heer als de aangestelde en erkende leider van de Twaalf. Van de tijd en de plaats van zijn dood zegt de schrift niets, maar de manier waarop, werd door de herrezen Heer eerder aangeduid[9] en door Petrus zelf gedeeltelijk voorzien.[10] Volgens overlevering, die haar oorsprong vindt in de geschriften van de eerste Christelijke geschiedschrijvers, geen apostelen, werd Petrus door kruisiging als martelaar ter dood gebracht, tijdens de vervolging onder de regering van Nero, waarschijnlijk tussen 64 en 68 n. Chr. Origenes zegt dat de apostel werd gekruisigd met het hoofd omlaag. Petrus heeft met Jakobus en Johannes, zijn medeleden van het presidentschap der Kerk, als een opgestaan wezen in deze bedeling het Melchizedekse Priesterschap, het heilig Apostelschap insluitend, op aarde teruggebracht. Door de afval en het ongeloof van de mensen was het weggenomen.[11]

Jakobus en *Johannes,* door geboorte broeders, deelgenoten in het vissersbedrijf, broeders in hun zendingsarbeid, waren tezamen met Petrus tot het apostelschap geroepen. De Heer gaf het paar een gemeenschappelijke titel: Boarnerges, of zonen des donders[12], mogelijk wel wegens de ijver die zij in Zijn dienst aan de dag legden, die inderdaad van tijd tot tijd moest worden geremd, zoals toen zij vuur van de hemel wilden doen neerdalen om de Samaritaanse dorpelingen te vernietigen, die de Meester gastvrijheid hadden ge-

[5] Marcus 1:16-20; Lucas 5:10.
[6] Joh. 1:44; 12:21.
[7] Matth. 8:14; Marcus 1:29; Lucas 4:38.
[8] Hand. 4:13.
[9] Joh. 21:18, 19.
[10] 2 Petr. 1:14.
[11] L. & V. 27:12. Blz. 559.
[12] Marcus 3:17.

weigerd.[13] Zij en hun moeder streefden naar de hoogste eer in het koninkrijk en vroegen of beiden een plaats mocht worden toegewezen, de een aan de rechterhand en de andere aan de linkerhand van Christus in Zijn heerlijkheid. De Heer wees deze eerzucht vriendelijk terecht, maar de andere apostelen namen het verzoek kwalijk.[14] Met Petrus waren deze twee broers getuige van de belangrijkste gebeurtenissen in het leven van Jezus. Zo waren de drie de enige apostelen die bij de opwekking van het dochtertje van Jaïrus werden toegelaten[15]; zij waren de enige leden van de Twaalf, die bij de transfiguratie van Christus tegenwoordig waren[16]; zij waren het dichtst bij de Heer gedurende Zijn zielestrijd in Gethsémané[17], en hadden, gelijk reeds hiervoor werd gezegd, in deze tijd het hunne bijgedragen tot de herstelling van het heilige Apostelschap met al zijn vroegere autoriteit en zegeningsmacht.[18] In de theologische literatuur wordt Jakobus gewoonlijk Jakobus I genoemd, om hem van de andere apostel met dezelfde naam te onderscheiden. Jakobus, de zoon van Zebedeüs, was de eerste apostel die de gewelddadige dood van een martelaar stierf; hij werd op last van koning Herodes Agrippa onthoofd.[19] Johannes was een discipel van de Doper geweest en had in het getuigenis van laatstgenoemde omtrent Jezus vertrouwen gesteld en zich prompt van hem afgewend om de Heer te volgen.[20] Hij werd een toegewijde dienstknecht en verwijst herhaaldelijk naar zichzelf als de discipel 'dien Jezus liefhad'.[21] Tijdens het laatste avondmaal zat Johannes naast Jezus en rustte met het hoofd tegen de borst van de Meester.[22] De volgende dag, toen hij bij het kruis stond, ontving hij van de stervende Christus de speciale opdracht de zorg voor de moeder des Heren op zich te nemen[23], waaraan hij dadelijk gevolg gaf door de schreiende Maria naar zijn eigen huis te brengen. Hij was de eerste, die de herrezen Heer aan het strand van Galilea herkende en van Zijn onsterfelijke lippen de inwilliging van zijn verlangen ontving, dat zijn leven op aarde tot de komst van Christus in Zijn heerlijkheid zou voortduren, opdat hij onder de mensen zou mogen arbeiden.[24] De vervulling van dat verlangen is door een openbaring in deze tijd bevestigd.[25]

Andreas, zoon van Jona en broer van Simon Petrus, wordt minder vaak genoemd dan de reeds genoemde drie. Hij was een volgeling van de Doper geweest en was met Johannes, de zoon van Zebedeüs, van deze heengegaan om van Jezus te leren. Dit gedaan hebbende, ging hij Petrus zoeken, die hij

[13] Lucas 9:54. Zie ook Marcus 9:38, als een voorbeeld van Johannes' vurige ijver.
[14] Marcus 10:35-41; vgl. Matth. 20:20-24.
[15] Marcus 5:37; Lucas 8:51.
[16] Matth. 17:1-2; Lucas 9:28-29.
[17] Matth. 26:36, 37.
[18] L. & V. 27:12. Blz. 559.
[19] Hand. 12:1, 2.
[20] Joh. 1:35-40; zie blz. 105.
[21] Joh. 13:23; 19:26; 20:2.
[22] Joh. 13:23, 25.
[23] Joh. 19:25-27.
[24] Joh. 21:7, 21-23.
[25] L. & V. afd. 7; vgl. B. v. M., 3 Nephi 28:1-12.

plechtig verzekerde dat de Messias was gevonden, waarna hij zijn broeder aan de voeten van de Heiland bracht.[26] Hij deelde met Petrus de eer door de Heer aan de zeeoever te worden geroepen, en in de belofte: 'Ik zal u vissers van mensen maken'.[27] Wij lezen van Andreas dat hij met Petrus, Jakobus en Johannes bij een vertrouwelijk onderhoud met de Heer tegenwoordig was[28], en hij wordt genoemd met betrekking tot de wonderbare spijziging van de vijfduizend[29], en ook waar hij met Filippus een onderhoud bewerkstelligt tussen enige belangstellende Grieken en Jezus.[30] Met anderen wordt hij genoemd in verband met de hemelvaart van onze Heer.[31] Overleveringen omtrent deze man zijn vol van verhalen, maar over de uitgebreidheid van zijn bediening, zijn levensduur en de omstandigheden waaronder hij stierf, hebben wij geen authentiek geschrift.

Filippus is misschien wel de eerste geweest, die de gezaghebbende opdracht 'Volg Mij' van Jezus ontving, en wij zien dat hij onmiddellijk getuigde dat Jezus de langverwachte Messias was. Zijn woonplaats was die van Petrus, Andreas, Jakobus en Johannes: Bethsaïda. Men heeft gezegd dat Jezus hem vond[32], terwijl de anderen, in die eerste aansluiting belang stellend, elk voor zich tot Jezus schijnen te zijn gekomen. Wij treffen een korte vermelding van hem aan ter gelegenheid van de spijziging van de vijfduizend, toen Jezus hem vroeg: 'Van waar zullen wij broden kopen, opdat deze eten mogen?' Dit werd gezegd om hem te beproeven, want Jezus wist wat gedaan zou worden. Het antwoord van Filippus luidde dat er maar weinig geld beschikbaar was en duidde niet op de verwachting van een wonderbare tussenkomst.[33] Het was naar hem, dat de Grieken gingen, toen zij een onderhoud met Jezus verlangden, hetwelk, gelijk werd opgemerkt, mede door Andreas tot stand kwam. Hij werd mild terecht gewezen wegens zijn onbegrip, toen hij Jezus vroeg hem en de anderen de Vader te tonen. 'Ben Ik zo langen tijd met ulieden, en hebt gij Mij niet gekend, Filippus?'[34] Afgezien van een bijkomstige vermelding van zijn aanwezigheid als een van de Elf na de hemelvaart, vertellen de schriften niets meer van hem.

Bartholomeüs wordt in de schrift met die naam alleen genoemd in verband met zijn ordening tot apostel, en als een van de Elf na de opstanding. De naam betekent zoon van Tolmai. Het is echter vrijwel zeker dat hij de man is, die in het Evangelie van Johannes Nathanaël wordt genoemd, van wie Christus zeide: 'Zie, waarlijk een Israëliet, in welken geen bedrog is'.[35] Hij wordt weer genoemd onder diegenen die, na de opstanding van Christus,

[26] Joh. 1:35-40.
[27] Matth. 4:18, 19.
[28] Marcus 13:3.
[29] Joh. 6:8.
[30] Joh. 12:20-22.
[31] Hand. 1:13.
[32] Joh. 1:43-45.
[33] Joh. 6:5-7.
[34] Joh. 14:8, 9.
[35] Joh. 1:45-51; zie blz. 106.

met Petrus gingen vissen.[36] Zijn woonplaats was Kana in Galilea. De redenen waarom wordt aangenomen dat Bartholomeüs en Nathanaël dezelfde personen zijn, zijn deze: Bartholomeüs wordt in elk van de drie synoptische Evangeliën een apostel genoemd, maar Nathanaël wordt niet genoemd. In het Evangelie van Johannes wordt Nathanaël tweemaal genoemd en Bartholomeüs in 't geheel niet. Bartholomeüs en Filippus of Nathanaël en Filippus worden tezamen vermeld.

Mattheüs of *Levi,* zoon van Alfeüs, was een van de zeven die, vóór de ordening van de Twaalf een oproep ontvingen om Christus te volgen. Hij was het die een feest gaf, voor het bijwonen waarvan door Jezus en Zijn discipelen zij door de Farizeeërs streng werden becritiseerd [37], omdat het voor Hem niet te pas kwam met tollenaren en zondaren te eten. Mattheüs was een tollenaar; hij noemt zichzelf zo in het Evangelie dat hij schreef [38], doch de andere evangelisten laten deze benaming weg, als zij hem onder de Twaalf noemen. Velen zien in zijn Hebreeuwse naam Levi een aanduiding van priesterlijke afkomst. Van zijn zending hebben wij geen gedetailleerd verslag; hoewel hij de schrijver van het eerste Evangelie is, noemt hij zichzelf nooit, behalve waar hij wordt geroepen en geordend. Door andere dan bijbelse schrijvers wordt van hem gezegd dat hij een van de actiefste apostelen was na Christus' dood en dat hij in ver van Palestina verwijderde landen arbeidde.

Thomas, ook bekend als Didymus, het Griekse equivalent van zijn Hebreeuwse naam, die 'een tweeling' betekent, wordt als getuige van de opwekking van Lazarus genoemd. Zijn toewijding aan Jezus blijkt uit zijn verlangen de Heer naar Bethanië te vergezellen, ofschoon het vrijwel zeker was dat zij in die streek vervolgd zouden worden. Thomas zeide tot zijn mede-apostelen: 'Laat ons ook gaan, opdat wij met Hem sterven.' [39] Zelfs nog in de avond vóór de kruisiging had Thomas de dreigende noodzakelijkheid van des Heilands offer niet begrepen; en toen Jezus sprak over heengaan en het volgen door de anderen, vroeg Thomas hoe zij de weg konden weten. Om zijn gebrek aan begrip werd Thomas berispt.[40] Hij was afwezig toen de herrezen Christus in de avond van de dag Zijner opstanding aan de verzamelde discipelen verscheen, en toen hij van de anderen had vernomen dat zij de Heer hadden gezien, gaf hij op stellige wijze uitdrukking aan zijn twijfel en zeide dat hij het niet wilde geloven, tenzij hij zelf de wonden in het gekruisigde lichaam kon zien en voelen. Acht dagen later bezocht de Heer de apostelen weer, toen zij, evenals bij de vorige gelegenheid, achter gesloten deuren zaten. De Heer zeide tot Thomas: 'Breng uw vinger hier, en zie Mijn handen, en breng uw hand, en steek ze in Mijn zijde'. Toen riep Thomas, nu niet langer twijfelend, maar vol liefde en eerbied uit: 'Mijn Heer en mijn God'. De Heer zeide tot hem: 'Omdat gij Mij gezien hebt, Thomas, zo hebt gij geloofd; zalig zijn zij, die niet zullen gezien hebben, en nochtans zullen

[36] Joh. 21:2, 3.
[37] Blz. 145.
[38] Matth. 10:3.
[39] Joh. 11:16.
[40] Joh. 14:1-7.

geloofd hebben'.[41] Het Nieuwe Testament zegt verder over Thomas niets meer, behalve dat hij na de hemelvaart met zijn mede-apostelen was.

Jakobus, zoon van Alfeüs, wordt in de Evangeliën alleen ter zake van zijn ordening tot apostel genoemd en slechts eenmaal elders in het Nieuwe Testament met de naam 'zoon van Alfeüs'.[42] In andere dan schriftuurlijke geschriften wordt hij soms aangeduid als Jakobus II, om verwarring met Jakobus, de zoon van Zebedeüs, te voorkomen. Men heeft erkend dat er onzekerheid bestaat omtrent de identiteit van Jakobus, de zoon van Alfeüs, als de Jakobus of een van de Jakobussen, die in de Handelingen en de Brieven wordt genoemd[43]; en er bestaat een overvloed van betwistbare literatuur over dit onderwerp.[44]

Judas wordt *Lebbeüs Thaddeüs* genoemd door Mattheüs, *Thaddeüs* door Marcus en *Judas, de broeder van Jakobus,* door Lucas.[45]

De enige andere duidelijke verwijzing naar deze apostel geeft Johannes en deze heeft betrekking op het laatste lange onderhoud tussen Jezus en de apostelen, toen deze Judas, 'niet de Iscariot', vroeg hoe en waarom Jezus zich aan Zijn gekozen dienstknechten zou openbaren en niet aan de wereld in 't algemeen. Uit de vraag van de man blijkt dat het werkelijk onderscheidende karakter van het apostelschap op dat ogenblik niet ten volle door hem werd begrepen.

Simon Zelotes, zo genoemd in de Handelingen[46] en in het Evangelie van Lucas *Simon genaamd Zelótes,* wordt door Mattheüs en Marcus aangeduid als *Kananítes.* De laatste benaming heeft geen betrekking op de stad Kana, noch op het land Kanaän en zij heeft ook geenszins een geografische betekenis. Het is het Syro-Chaldese equivalent van het Griekse woord 'Zelotes'. De beide namen hebben dus dezelfde fundamentele betekenis en beiden ver-

[41] Joh. 20:24-29. Blz. 504.

[42] Hand. 1:13. Aantekening 3, einde van hoofdstuk.

[43] Hand. 12:17; 15:13-21; 21:18; 1 Cor. 15:7; Gal. 1:19; 2:9, 12; en de brief van Jakobus.

[44] Omtrent de Jakobussen, in het Nieuwe Testament genoemd, zijn de meningen der bijbelgeleerden verdeeld; de vraag is of van twee of drie personen sprake is. Zij die zeggen dat er drie mannen van die naam waren, onderscheiden hen als volgt: (1) Jakobus, de zoon van Zebedeüs en broer van de apostel Johannes; alle schriftuurlijke verwijzingen naar hem zijn duidelijk; (2) Jakobus, de zoon van Alfeüs, en (3) Jakobus, de broeder van de Heer (Matth. 13:55; Marcus 6:3; Gal. 1:19). Indien wij deze classificatie aannemen, slaan de verwijzingen in voetnoot 43 op deze bladzijde op Jakobus, de broeder van de Heer. Zowel de 'behulpsels' van de Oxford Bijbel als van de Bagster Bijbel spreken over Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Jakobus, de broeder van de Heer, als van één persoon, waarbij de uitdrukking 'zoon van' slechts in algemene zin wordt begrepen (zie blz. 208). De Bagster zegt: 'Jakobus II, apostel, zoon van Alfeüs, broeder of neef van Jezus'. (Zie aantekening 3, einde van hoofdstuk). De 'Studentenbijbel' van Nave zegt (blz. 1327) dat de vraag of Jakobus, de broeder van de Heer dezelfde is als Jakobus, de zoon van Alfeüs, een van de moeilijkste vragen in de biographische geschiedenis van de Evangeliën is. Faussett (in zijn 'Cyclopedia Critical and Expository') is het eens met de bewering dat maar één Jakobus wordt bedoeld; en andere erkende autoriteiten behandelen de twee als een. Voor een gedetailleerde beschouwing van het onderwerp wordt de lezer naar speciale werken verwezen.

[45] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

[46] Hand. 1:13; vgl. Lucas 6:15.

wijzen naar de Zeloten, een Joodse secte of partij, bekend om haar ijver in het handhaven van het Mozaïsche ritueel. Ongetwijfeld had Simon matigheid en verdraagzaamheid uit het onderwijs van Christus geleerd; anders zou hij ternauwernood voor de apostolische bediening in aanmerking zijn gekomen. Zijn goed geleide ijver en oprechtheid kan tot een zeer dienstbare karaktertrek zijn geworden. Deze apostel wordt in de Schriften nergens afzonderlijk van zijn collega's genoemd.

Judas Iscariot was de enige Judeeër van de Twaalf, alle anderen waren Galileeërs. Men neemt over het algemeen aan, dat hij in Kerioth heeft gewoond, een stadje in het zuidelijk deel van Judea, niet meer dan enkele mijlen ten westen van de Dode Zee. Omtrent deze traditie en de betekenis van zijn achternaam hebben wij echter geen zekerheid. Zo weten wij ook niets van zijn afstamming, behalve dat de naam van zijn vader Simon was.[47] Hij deed bij de apostelen dienst als penningmeester of rentmeester, ontving de giften door de discipelen en vrienden geschonken, en kocht en betaalde de benodigde voorraden.[48] Dat hij gewetenloos en oneerlijk in de waarneming van deze post van vertrouwen was, wordt door Johannes verklaard. Zijn gierige en ontevreden aard verried zich in zijn murmureren over wat hij noemde een verspilling van kostbare nardusolie, met het zalven van de Heer door Maria, enkele dagen slechts vóór Diens kruisiging. Schijnheilig stelde hij voorop dat de kostbare olie verkocht had kunnen worden en de opbrengst aan de armen gegeven.[49] Het toppunt van trouweloosheid in de loopbaan van Iscariot was het moedwillig verraad van zijn Meester, waardoor Deze Zijn dood tegemoet ging. Dit deed deze eerloze om geld en bezegelde de schandelijke daad met een kus. Hij maakte aan zijn schuldig leven een einde door een weerzinwekkende zelfmoord en zijn geest ging het noodlot tegemoet dat voor de zonen des verderfs is bestemd.[50]

Algemene kenmerken van de twaalf

Een overzicht van de algemene kenmerken en eigenschappen van deze twaalf mannen brengt enige belangwekkende feiten aan 't licht. Alvorens tot apostelen te zijn gekozen, waren zij allen ijverige discipelen van de Heer geworden; zij geloofden in Hem; verscheidene van hen, misschien wel allen, hadden openlijk beleden dat Hij Gods Zoon was. Toch is het twijfelachtig of een van hen het werk van de Zaligmaker ten volle begreep. Latere opmerkingen van velen hunner, en het onderricht en de berispingen die zij van de Meester ontvingen, bewijzen dat de algemene Joodse verwachting van een Messias die als een aardse koning in pracht en praal zou regeren, nadat Hij alle andere naties onderworpen zou hebben, zelfs nog in de gedachten van deze uitverkorenen een plaats had. Petrus' bezorgdheid, na lange ondervinding, was: 'Zie, wij hebben alles verlaten, en zijn U gevolgd, wat zal ons dan

[47] Joh. 6:71; 12:4; 13:26.
[48] Joh. 12:6; 13:29.
[49] Joh. 12:1-7; vgl. Matth. 26:6-13; Marcus 14:3-9.
[50] Matth. 27:5; vgl. Hand. 1:18; zie ook Joh. 17:12; L. & V. 76:31-48; 132:27.

geworden?'[51] Zij waren als kinderen, die nog getraind en onderricht moesten worden, maar zij waren zeer gewillige leerlingen en van een oprecht verlangen bezield om te dienen. Voor Jezus waren zij Zijn kleinen, Zijn kinderen, Zijn dienstknechten en Zijn vrienden, al naar zij zich waardig betoonden.[52] Zij behoorden allen tot het gewone volk, waren geen rabbijnen, geen geleerden noch priesterlijke ambtenaren. Bij de keuze van de Heer kwam in de eerste plaats hun innerlijke aard in aanmerking, niet hun uiterlijke prestaties. De Meester koos hen; zij kozen zichzelf niet, door Hem werden zij geordend[53], bijgevolg konden zij met des te meer overgave op Zijn leiding en steun vertrouwen. Aan hen was veel gegeven, veel werd van hen vereist. Met één zwarte uitzondering werden zij allen helder schijnende lichten in Gods koninkrijk en rechtvaardigden de keuze van de Meester. Hij had in elk van hen de kenmerken van geschiktheid herkend, die zij zich in het vóórsterfelijk bestaan eigen hadden gemaakt.[54]

Discipelen en apostelen

Discipelschap is een algemeen begrip; ieder volgeling van een mens of aanhanger van een beginsel kan men een discipel noemen. Het Heilig Apostelschap is een ambt en een roeping, tot het Hogere of Melchizedekse Priesterschap behorend, tegelijk verheven en bijzonder, welks kenmerkende functie die van persoonlijke en speciale getuige is van de goddelijkheid van Jezus Christus als de ene en enige Verlosser en Heiland der mensheid.[55] Het apostelschap is een persoonlijke schenking en als zodanig wordt het door ordening verleend. Dat de Twaalf een raad of 'quorum' vormden, blijkt uit hun handelingen na de opstanding en hemelvaart van de Heer. Hun eerste officiële daad was het voorzien in de vacature in hun organsatie, die door de afval en dood van Judas Iscariot was ontstaan. Met betrekking tot deze procedure zette Petrus, de presiderende apostel, de noodzakelijke vereisten uiteen, waaraan degeen die gekozen en geordend werd, moest voldoen, onder meer een zodanige kennis van Jezus, van Zijn leven, Zijn dood en opstanding, dat de nieuwe apostel één met de Elf kon zijn als een speciale getuige van het werk des Heren.[56]

De ordening van de Twaalf Apostelen markeerde een gevorderd stadium in de aardse zending van Jezus, een tijdperk dat door de organisatie van een groep mannen werd gekenmerkt, die met de autoriteit van het Heilige Priesterschap waren bekleed, op wie, meer in 't bijzonder na het heengaan van de Heer, de plicht en de verantwoordelijkheid rustten het werk dat Hij was begonnen, voort te zetten en de Kerk uit te breiden, die Hij had opgericht.

Het woord 'apostel' is afgeleid van het Griekse *apostolos,* dat letterlijk

51 Matth. 19:27.
52 Matth. 10:42; Joh. 21:5; 13:16; vgl. vers 13; 15:14, 15.
53 Joh. 15:16.
54 Blz. 8 en 15.
55 L. & V. 18:27-33; 20:38-44; 107:1-9, 23, 24, 39.
56 Hand. 1:15-26.

'een die gezonden wordt' betekent. Er wordt een afgezant of officiële boodschapper mee aangeduid, die namens een die meerder is dan hijzelf, spreekt en handelt. In deze zin paste Paulus later de titel op Christus toe, als een die speciaal door de Vader was gezonden en gemachtigd.[57]

Het doel van de Heer met het kiezen en ordenen van de Twaalf wordt door Marcus aldus weergegeven: 'En Hij stelde er twaalf, opdat zij met Hem zouden zijn, en opdat Hij dezelve zou uitzenden om te prediken, en om macht te hebben, de ziekten te genezen, en de duivelen uit te werpen'.[58] Een tijdlang na hun ordening bleven de apostelen bij Jezus en werden door Hem onderricht en getraind voor het werk dat hun wachtte; daarna kregen zij speciale opdrachten en werden zij uitgezonden om krachtens de autoriteit van hun priesterschap te prediken en te bedienen, zoals hierna zal worden besproken.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 16

1. JUDAS LEBBEÜS THADDEÜS. - Deze Judas (niet Iscariot) wordt in de geautoriseerde vertaling van Lucas 6:16 en Handelingen 1:13, *'de broeder* van Jakobus' genoemd. Dat de woorden 'de broeder' een toevoeging aan de oorspronkelijk tekst zijn, wordt door de cursivering aangegeven. De herziene vertaling van deze passages luidt in elk voorkomend geval *'de zoon* van Jakobus', met cursivering van overeenkomstige betekenis. Het origineel luidt 'Judas van Jakobus'. Ons wordt niet gezegd welke Jakobus hier wordt bedoeld, en of de hier genoemde Judas de zoon, de broer of een andere verwant van de niet-geïdentificeerde Jakobus was.

2. DE BETEKENIS VAN 'APOSTEL'. - 'De titel 'Apostel' is eveneens van speciale betekenis en heiligheid; hij werd door God gegeven, en behoort alleen diegenen toe, die als speciale getuigen van de naam van Christus in de gehele wereld zijn geroepen en geordend, zich aldus onderscheidend van andere ambtenaren in de Kerk, wat hun plichten en roeping betreft' (L. & V. 107:23). Het woord apostel is het Nederlandse equivalent van het Griekse *apostolos*, dat een boodschapper, een afgezant, letterlijk 'een die gezonden wordt' betekent. Het wil zeggen dat hij die terecht zo genoemd wordt, niet voor zichzelf spreekt en handelt, doch als vertegenwoordiger van een hogere macht die de opdracht gaf, en in deze zin is de titel meer die van een dienstknecht dan van een superieur. Zelfs Christus wordt met betrekking tot Zijn aardse zending een Apostel genoemd (Hebr. 3:1) en deze benaming wordt gerechtvaardigd door Zijn herhaalde verklaring dat Hij naar de aarde kwam, niet om Zijn eigen wil te doen, maar die van de Vader, door Wie *Hij was gezonden*.

'Hoewel een apostel, aldus bezien, hoofdzakelijk een afgezant moet zijn, is zijn autoriteit groot, alsmede de daarmede gepaard gaande verantwoordelijkheid, want hij spreekt in de naam van een macht die groter is dan de zijne - de naam van Hem, Wiens speciale getuige hij is. Wanneer een van de Twaalf wordt uitgezonden om in een ring, een zending of enige andere afdeling van de Kerk dienst te doen, of in streken moet werken waar de Kerk geen organisatie heeft, dan handelt hij als vertegenwoordiger van het Eerste Presidentschap en heeft hij het recht zijn autoriteit te gebruiken om te doen wat voor de bevordering van Gods werk mocht worden vereist. Zijn plicht is het prediken van het Evangelie, in de verordeningen daarvan te bedienen en de zaken van de Kerk op orde te stellen, waarheen hij ook wordt gezonden. De heiligheid van zijn roeping is zo groot, dat de naam 'Apostel' niet lichtvaardig behoort te worden gebruikt als titel om levende mannen, die tot dit ambt zijn geroepen, daarmede aan te spreken.

[57] Hebr. 3:1; zie aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[58] Marcus 3:14, 15.

Het quorum of de raad der Twaalf Apostelen, zoals die tegenwoordig in de Kerk bestaat, kan men beter 'het quorum der Twaalven' of 'de raad der Twaalven' noemen, of eenvoudig de 'Twaalf', dan de 'Twaalf Apostelen', behalve wanneer bijzondere gelegenheden het gebruik van de meer geheiligde naam veroorloven. Het is raadzaam de titel 'Apostel' niet aan de naam van enig lid van de raad der Twaalven te doen vooraf gaan, doch dat zulk een wordt aangesproken met of genoemd als 'Broeder . . . of Elder . . .,' en wanneer het nodig of wenselijk is, zoals het vermelden van zijn aanwezigheid in een openbare vergadering, kan een toelichting aldus worden gegeven: 'Elder . . ., lid van de raad der Twaalven'. Uit 'The Honor and Dignity of Priesthood', door de schrijver. Improvement Era, vol. 17, no. 5, pag. 409-410.

3. 'VAN ALFEÜS' OF 'ZOON VAN ALFEÜS'. - In alle bijbelteksten die 'Jakobus zoon van Alfeüs' noemen (Matth. 10:3; Marcus 3:18; Lucas 6:15; Hand. 1:13) is het woord *zoon* door de vertalers toegevoegd, en verschijnt dus terecht *cursief* gedrukt. De zin luidt in het Grieks 'Jakobus van Alfeüs'. Aan dit feit moet men niet te veel gewicht hechten ter ondersteuning van de gedachte, dat de genoemde Jakobus niet de zoon van Alfeüs was, want het woord *zoon* is op gelijke wijze in de vertaling van andere teksten toegevoegd, en in alle werd cursivering gebruikt om de toegevoegde woorden aan te tonen, bijvoorbeeld: Jakobus *de zoon* van Zebedeüs' (Mattheüs 10:2; zie Marcus 3:17). Lees in dit verband aantekening 1, op de voorgaande bladzijde.

HOOFDSTUK 17

DE BERGREDE

Te eniger tijd, zeer dicht bij die van de ordening van de Twaalven, sprak Jezus een opmerkelijke rede uit, die met betrekking tot de plaats waar zij werd gehouden, bekend is geworden als de Bergrede. Mattheüs wijdt er een lang verslag aan, dat drie hoofdstukken van het eerste Evangelie inneemt; Lucas geeft een korter overzicht.[1] Enige verschillen, in de twee verslagen voorkomend, zijn van minder belang[2]; het is de rede zelf waaraan wij met voordeel onze aandacht mogen wijden. Lucas voegt tussen verschillende gedeelten van zijn geschriften veel van de kostbare leringen van de rede in, die door Mattheüs als een ononderbroken kroniek te boek wordt gesteld. In onze verhandeling zullen wij ons hoofdzakelijk laten leiden door het verslag van Mattheüs. Sommige gedeelten van deze veelomvattende toespraak waren opzettelijk tot de discipelen gericht, die tot het apostelschap waren of zouden worden geroepen en van wie dientengevolge werd vereist dat zij al hun wereldse belangen voor hun zendingsarbeid zouden opgeven. Andere gedeelten waren en zijn van algemene toepassing. Jezus had de helling van de berg beklommen, waarschijnlijk om de menigten te ontlopen, die zich in of bij de steden om Hem verdrongen.[3] De discipelen verzamelden zich om Hem heen; daar zat Hij nu en onderwees hen.[4]

De Zaligsprekingen[5]

De eerste zinnen bevatten een rijkdom aan zegeningen, en het eerste gedeelte van de rede is gewijd aan een verklaring van wat waarlijk gezegend zijn wil zeggen. De les werd bovendien eenvoudig en ondubbelzinnig gemaakt door duidelijke toepassing; elk van de gezegenden was verzekerd van beloning door het genot van omstandigheden die direct tegengesteld waren aan die, waaronder hij had geleden. De zegeningen die de Heer bij deze gelegenheid in het bijzonder had genoemd, werden later in de literatuur aangeduid met de naam Zaligsprekingen. De armen van geest zullen als rechtmatige erfgenamen van het koninkrijk des hemels rijk worden gemaakt; de treurende zal getroost worden, want hij zal het goddelijk oogmerk van zijn smart zien en zal weer met de geliefden zijn van wie hij was beroofd; de zachtmoedigen, die zich liever laten beroven dan hun ziel door strijd in gevaar te brengen,

[1] Matth. hoofdst. 5, 6, 7; Lucas 6:20-49. Zie ook de weergave van de rede door Christus na Zijn opstanding voor de Nephieten op het westelijk halfrond gehouden; B. v. M., 3 Nephi 12, 13, 14. Zie ook hoofdstuk 39 hierin.

[2] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

[3] Matth. 4:23-25; lees deze verzen in verband met 5:1; zie ook Lucas 6:17-19.

[4] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

[5] Matth. 5:3-12; vgl. Lucas 6:20-26; en B. v. M., 3 Nephi 12:1-12.

zullen het aardrijk beërven; zij die hongeren en dorsten naar gerechtigheid zullen in rijke overvloed hun deel krijgen; zij die barmhartig zijn, zullen barmhartigheid ontmoeten; de reinen van hart zullen tot de tegenwoordigheid van God worden toegelaten; de vredestichters, die zichzelf en hun medemensen twist trachten te besparen, zullen onder Gods kinderen worden gerekend; zij die terwille van de gerechtigheid vervolging verduren, zullen de rijkdommen van het eeuwige koninkrijk beërven. Tot de discipelen sprak de Heer direct, zeggende: 'Zalig zijt gij, als u de mensen smaden, en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, om Mijnentwil. Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen; want alzo hebben zij vervolgd de profeten, die vóór u geweest zijn:' [6] Het is duidelijk dat de genoemde zegeningen en het geluk die ze brengen, slechts in het hiernamaals ten volle verwezenlijkt zullen worden, hoewel de vreugde die het bewustzijn van een rechtvaardig leven verschaft, in deze wereld zelfs een rijke beloning is. Een belangrijk element in deze prachtige toelichting op de waarlijk gezegende toestand is het gemaakte onderscheid tussen pleizier en geluk, blijdschap.[7] Pleizier en niet meer dan dat is op z'n best maar vluchtig; geluk blijft, want de herinnering er aan geeft nieuwe vreugde. Het grootste geluk is op aarde niet te bereiken; de beloofde 'volheid van vreugde' komt na de dood en de opstanding.[8] Terwijl de mens in zijn sterfelijke staat verkeert, heeft hij sommige wereldse dingen nodig; hij moet voedsel, kleding en onderdak hebben, en behalve dat allernoodzakelijkste mag hij terecht onderwijs verlangen, en wat tot een vooruitgaande beschaving behoort, en de dingen die tot verfijning en beschaving bijdragen; toch zijn al deze dingen niet meer dan middelen tot het doel en niet het doel zelf, waarvoor de mens sterfelijk werd gemaakt.

De zaligsprekingen zijn gericht op de plichten in het sterfelijk leven, ter voorbereiding op een belangrijker bestaan, dat nog in de toekomst ligt. In het koninkrijk der hemelen, dat in dit gedeelte van de rede tweemaal wordt genoemd, worden werkelijke rijkdommen en altijd durend geluk gevonden. Het koninkrijk der hemelen was het allesomvattende onderwerp van deze wonderbare rede; de middelen tot bereiken van het koninkrijk en de heerlijkheid van het eeuwige burgerschap daarin zijn de hoofdzaken van deze verhandeling.

Waardigheid en verantwoordelijkheid in de bediening [9]

Vervolgens ging de Meester er toe over met bijzondere directheid diegenen te onderrichten, op wie de verantwoordelijkheid van de bediening als Zijn uitgezonden vertegenwoordigers zou komen te rusten. 'Gij zijt het zout der aarde', zeide Hij. Zout is een belangrijk conserveermiddel en als zodanig is het sedert zeer oude tijden in gebruik geweest. Zout werd als een noodzake-

6 Matth. 5:11, 12; vgl. Lucas 6:26; B. v. M., 3 Nephi 12:11, 12.
7 Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
8 L. & V. 93:33.
9 Matth. 5:13-20; vgl. Lucas 14:34-35; B. v. M., 3 Nephi 12:13-20.

lijk toevoegsel voorgeschreven voor ieder vleesoffer onder de Mozaïsche wet.[10] Lang voor de tijd van Christus was men overeengekomen het gebruik van zout als een symbool van trouw, gastvrijheid en verbond te beschouwen.[11] Voor de bruikbaarheid moet het zout zuiver zijn; het moet inderdaad zout zijn, wil het een bederfwerende eigenschap hebben, en niet het resultaat van een chemische omzetting of een aards bijmengsel, waardoor zijn zoutheid of 'smaak' verloren zou zijn gegaan[12] en het als waardeloze stof alleen nog maar geschikt zou wezen om weggeworpen te worden. Tegen zulk een verandering van geloof, tegen zulke bijmengsels met de drogredenen, zogenaamde philosophieën en ketterijen van die dagen, werden de discipelen speciaal gewaarschuwd. Daarna, van beeld veranderend, vergeleek Jezus hen met het licht van de wereld, en legde hun de plicht op hun licht voor de mensen hoog te houden, zo in 't oog vallend als een stad die op een heuvel is gebouwd, die van alle richtingen uit kan worden gezien, een stad die niet verborgen kan zijn. Wat dienst doet een aangestoken kaars, die men onder een kuip of een vat zet? 'Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken.'

Opdat zij ten aanzien van de betrekking tussen de oude wet en het evangelie van het koninkrijk dat Hij hun verklaarde, geen vergissing zouden maken, verzekerde Jezus hun dat Hij niet was gekomen om de wet te niet te doen, noch de leringen en voorspellingen van de profeten, maar om die te vervullen en datgene te vestigen, voor hetwelk de ontwikkelingen in de voorgaande eeuwen slechts voorbereidingen waren. Van het evangelie kan alleen worden gezegd dat het de Mozaïsche wet heeft te niet gedaan, zoals het zaad wordt vernietigd door de groei van de nieuwe plant, of zoals de bloemknop verdwijnt wanneer de rijke, volle en geurige bloem zich ontplooit en zoals kindsheid en jeugd voor goed tot het verleden behoren in de jaren der volwassenheid. Geen tittel of jota van de wet was nutteloos. Een doeltreffender overeenkomst met dit laatste kan men zich nauwelijks voorstellen; de jota en de tittel waren kleine lettertekens in de Hebreeuwse schrift; wij zouden ze kunnen vergelijken met de punt op de 'i' of de dwarsstreep van de 't'. Het eerste woord, jota, is verwant aan het Engelse woord 'iota', dat een kleinigheid betekent. Zelfs het minste gebod kon niet zonder straf worden overtreden, maar de discipelen werd vermaand er voor te zorgen dat hun onderhouden van de geboden niet naar de wijze der schriftgeleerden en Farizeeërs moest zijn, wier naleving een uiterlijk vertoon was en waaraan het wezenlijke van waarachtige devotie ontbrak; want hun werd verzekerd dat met zulk een onoprechte manier van doen zij 'in het Koninkrijk der hemelen geenszins zullen ingaan'.

[10] Lev. 2:13; vgl. Ezra 6:9; Ezech. 43:24.
[11] Let op de uitdrukking 'het zout des verbonds', wijzend op het verbond tussen Jehova en Israël, Lev. 2:13; Num. 18:19; vgl. 2 Kron. 13:5.
[12] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.

De Wet door het Evangelie vervangen[13]

Het volgende gedeelte van de rede handelt over de meerderheid van het evangelie van Christus boven de wet van Mozes en stelt de vereisten van beide in bijzondere voorbeelden tegenover elkander. Waar de wet moord verbood en een rechtvaardige straf voor het misdrijf oplegde, daar leerde Christus dat het toegeven aan toorn, dat misschien tot geweld of zelfs moord kon leiden, op zich al zonde was. Het boosaardig gebruik van een beledigende toenaam als 'Raka', was strafbaar door de grote raad en wanneer men een ander een dwaas noemde, stelde men zich bloot aan het gevaar van 'het helse vuur'. Deze verwerpelijke aanduidingen werden in die dagen als bijzonder smadelijk beschouwd en gaven dan ook uitdrukking aan diepe haat. De hand van de moordenaar wordt door de haat in zijn hart gedwongen. De wet legt straf op voor die daad; het evangelie bestraft de boze drang in zijn aanvang. Om dit beginsel goed te doen uitkomen, toonde de Meester aan dat haat zich niet laat verzoenen door een stoffelijke offerande, en zo iemand kwam om aan het altaar te offeren en zich herinnerde, dat hij met zijn broeder in vijandschap leefde, moest hij eerst tot die broeder gaan en zich met hem verzoenen, zelfs hoewel zulk een handelwijze onderbreking van het ceremonieel meebracht, hetgeen naar het oordeel van de priesters een pijnlijk incident was. Verschillen en twisten moesten zonder uitstel worden bijgelegd.

De wet verbood de grote zonde van overspel: Christus zeide dat deze zonde begon met de begerige blik, de zinnelijke gedachte. Hij voegde er aan toe dat het beter was blind te worden dan te zien met een boos oog; beter een hand te verliezen dan er ongerechtigheid mee te bedrijven. Sprekende over echtscheiding, ten aanzien waarvan in die dagen veel losheid heerste, verklaarde Jezus dat behalve in de ernstigste gevallen van ontrouw jegens de trouwbeloften, niemand zich van zijn vrouw kon laten scheiden zonder zelf een overtreder te worden, omdat zij wederom huwende terwijl zij een niet wettig gescheiden echtgenote was, zondigde en eveneens de man, met wie zij op die manier was getrouwd.

Het was van ouds verboden te zweren of eden af te leggen, behalve in plechtige verbonden met de Heer; maar in de bedeling van het evangelie verbood de Heer geheel en al dat mensen zouden zweren. De snoodheid van lichtzinnig afgelegde eden werd uiteengezet. Het was en is inderdaad een ernstige zonde bij de hemel te zweren, de woonplaats van God; of bij de aarde, die Zijn schepping is en door Hem Zijn voetbank wordt genoemd; of bij Jeruzalem, dat door degenen die zwoeren als de stad van de grote Koning werd beschouwd; of bij iemands hoofd, dat een deel is van het lichaam dat door God werd geschapen. Matigheid in het spreken, besluitvaardigheid en eenvoud werden aanbevolen, en krachttermen, godslasterlijke taal en eden moesten achterwege blijven.

Het principe van wedervergelding was van ouds geduld, waardoor iemand die leed was aangedaan, een straf van dezelfde aard als de belediging kon eisen of opleggen. Zo werd een oog geëist voor het verlies van een oog, een

[13] Matth. 5:21-48; Lucas 6:27-36; vgl. B. v. M., 3 Nephi 12:21-48.

tand voor een tand, een leven voor een leven.[14] Christus daarentegen, leerde dat de mensen liever moesten lijden dan kwaad doen, zelfs in die mate dat zij zich moesten onderwerpen zonder weerstand te bieden, en wel onder bepaalde omstandigheden. Zijn sterke voorbeelden, dat indien iemand op de ene wang werd geslagen hij de aanvaller zijn andere wang moest toekeren, dat als iemand in een rechtsgeding de mantel van een ander neemt, de verliezer moet toestaan dat de rok ook wordt genomen, dat indien iemand wordt gedwongen de last van een ander een mijl ver te dragen, hij gewillig twee mijl moet gaan, moeten niet worden opgevat als een gebod tot kruiperige onderdanigheid aan onrechtmatige eisen en ook niet als een opheffing van het beginsel van zelfbescherming. Deze instructies werden in de eerste plaats tot de apostelen gericht, wier taak het was zich te wijden aan het werk van het koninkrijk, met uitsluiting van alle andere belangen. Het zou in hun bediening beter zijn stoffelijk verlies te lijden of een onwaardige behandeling te ondergaan of door slechte mensen bedrogen te worden, dan door weerstand te bieden en door twisten schade en hinder aan hun werk teweeg te brengen. Op hen waren de zaligsprekingen in 't bijzonder van toepassing: Zalig zijn de zachtmoedigen, de vredestichters en zij die ter wille van de gerechtigheid vervolgd worden.

Van ouds was gezegd: 'Hebt uw naaste lief, en haat uw vijand'[15], doch de Heer leerde nu: 'Hebt uw vijanden lief; zegent ze, die u vervloeken; doet wel dengenen, die u haten; en bidt voor degenen, die u geweld doen, en die u vervolgen'. Dit was een nieuwe leer. Nooit tevoren werd van Israël geëist zijn vijanden lief te hebben. In de Mozaïsche wet was voor vriendschap jegens vijanden geen plaats; het volk had trouwens geleerd Israëls vijanden als Gods vijanden te beschouwen; en nu verlangde Jezus die verdraagzaamheid, barmhartigheid, liefde zelfs, voor dezulken. Hij vulde deze eis met een verklaring aan: door de weg te volgen die Hij had aangewezen, kunnen de mensen Gods kinderen worden, naar de mate van hun gehoorzaamheid als hun Vader worden, want de Vader is goed, lankmoedig en verdraagzaam; Hij doet de zon opgaan over de bozen en de goeden en zendt regen opdat zowel onrechtvaardigen als rechtvaardigen voedsel zullen hebben.[16] En verder: welke verdienste heeft de mens die alleen maar geeft naar mate hij ontvangt, slechts diegenen erkent die hem eerbiedig groeten, die alleen liefheeft zoals men hem liefheeft? Zelfs de tollenaren deden dat.[17] Van de discipelen van Christus werd veel meer verwacht. De vermaning, waarmede dit gedeelte van de rede werd afgesloten, is een doeltreffende en bondige samenvatting van al het voorgaande: *'Weest gijlieden dan volmaakt, gelijk uw Vader in de hemel volmaakt is.'*[18]

[14] Exo. 21:23-25; Lev. 24:17-22; Deut. 19:21.
[15] Vgl. Lev. 19:18; Deut. 23:6; en Psalm 41:10.
[16] Vgl. de les in de gelijkenis van het onkruid, Matth. 13:24-30.
[17] Aantekening 4, einde van hoofdstuk; zie ook blz. 144 en 150.
[18] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

Oprechtheid van bedoeling

Wat het geven van aalmoezen betreft, waarschuwde de Meester tegen en veroordeelde, naar daaruit kan worden afgeleid, pralerij en huichelachtig, uiterlijk vertoon. Behoeftigen steunen is lofwaardig, maar geven met de bedoeling daarvoor lof van de mensen te oogsten, is klinkklare huichelarij. Het toewerpen van aalmoezen aan een bedelaar, het storten van giften in de schatkist van de tempel, opdat dit door de mensen zal worden gezien [20], en soortgelijke vertoningen van gemaakte vrijgevigheid, waren in de dagen van Christus bij bepaalde klassen mode, en diezelfde geest is tegenwoordig ook waar te nemen. Nu zijn er sommigen die voor zich laten trompetten in de kolommen van de pers of door andere publiciteitsmiddelen, om op hun goedgeefsheid de aandacht te vestigen, opdat zij door de mensen zullen worden geëerd, om politiek voordeel te behalen, om hun zaken of hun invloed uit te breiden, om datgene te krijgen, dat in hun schatting meer waard is dan wat zij afstaan. Met logische scherpte toonde de Meester aan, dat dergelijke gevers hun loon weg hebben. Zij hebben ontvangen wat zij vroegen; wat meer kunnen zulke mensen eisen of met recht verwachten! *'Maar', zeide de Heer, 'als gij aalmoes doet, zo laat uw linkerhand niet weten, wat uw rechter doet; opdat uw aalmoes in het verborgen zij; en uw Vader, Die in het verborgen ziet, Die zal het u in het openbaar vergelden.'*

In dezelfde geest veroordeelde de Prediker huichelachtige gebeden - het opzeggen van gebeden in plaats van bidden. Er waren velen die drukke plaatsen opzochten, in de synagogen en zelfs op de hoeken van straten, opdat zij door de mensen zouden worden gezien en gehoord, wanneer zij hun gebeden zegden. Zij verzekerden zich van de gewenste openbaarheid; wat meer konden zij vragen? 'Voorwaar, Ik zeg u, dat zij hun loon weg hebben'. Die werkelijk wil bidden, bidde zo goed mogelijk als Christus bad, bidden in waarachtige gemeenschap met God, tot Wie het gebed wordt gericht, zal de eenzaamheid, de afzondering zoeken; indien hij de gelegenheid heeft, zal hij zich in zijn kamer terugtrekken en de deur sluiten, opdat niemand zal storen. Daar kan hij bidden, als hij de geest van het gebed in zijn hart heeft; en zo werd het door de Heer aanbevolen. Gebeden van woorden alleen en grotendeels uit herhalingen bestaande, zoals de heidenen doen in de waan dat hun afgoden in hun vele praten behagen scheppen, waren verboden.

Het is goed te weten dat een gebed niet uit woorden bestaat, woorden die misschien niet uitdrukken wat men wil zeggen, die zo vaak ongerijmdheden bemantelen en misschien geen dieper bron hebben dan het spreekorgaan en misschien gezegd worden om indruk op een medemens te maken. De stomme kan bidden en wel met een welsprekendheid, die men in de hemel vindt. Het gebed is een harteklop en een rechtvaardig verlangen van de ziel, een smeking uit het bewustzijn voortkomend uit behoefte, uit berouw en uit een zuiver verlangen. Indien er een mens is die nooit werkelijk heeft gebeden,

[19] Matth. 6:1-18; vgl. Lucas 11:2-4; B. v. M., 3 Nephi 13:1-18.
[20] Beschouw het geval van de giften der rijken en het penninkske der weduwe, Marcus 12:41-44; Lucas 21:1-4.

dan is deze mens een wezen buiten de orde van het goddelijke in de menselijke natuur, een vreemdeling in de familie van Gods kinderen. Het gebed dient tot verheffing van de smeker. God is zonder onze gebeden altijd God, maar wij kunnen zonder gebed niet tot het koninkrijk van God worden toegelaten. Zo zeide Christus: 'Uw Vader weet, wat gij van node hebt, eer gij Hem bidt'. Daarna gaf Hij hun, die aan Zijn voeten zaten en wie het om wijsheid was te doen, een voorbeeld van gebed, zeggende: 'Gij dan bidt aldus': *'Onze Vader, Die in de hemelen zijt! Uw naam worde geheiligd'*. Hierin erkennen wij de verwantschap met onze Hemelse Vader, en terwijl wij Zijn grote en heilige naam eerbiedigen, maken wij van het onschatbare voorrecht gebruik Hem te naderen, minder met de gedachte aan Zijn oneindige heerlijkheid als de Schepper van al wat is, het Opperwezen boven al het geschapene verheven, dan met het liefdevolle besef dat Hij Vader is, en wij Zijn kinderen zijn. Dit is de eerste Bijbeltekst die het zich direct wenden tot God met 'Onze Vader' instrueert, toestaat of rechtvaardigd. Hierin komt tot uitdrukking de verzoening, die de menselijke familie, door zonde vervreemd, kan verkrijgen door de middelen, waarin door de welgeliefde Zoon is voorzien. Deze woorden demonstreren even duidelijk de broederschap tussen Christus en de mensheid. Zoals Hij bad, zo bidden wij tot dezelfde Vader, wij als broeders en zusters en Christus als onze Oudste Broeder.

'Uw Koninkrijk kome. Uw wil geschiede, gelijk in den hemel alzo ook op de aarde'. Gods koninkrijk moet een koninkrijk van orde zijn, waarin verdraagzaamheid en erkenning van persoonlijke rechten zullen heersen. Iemand die werkelijk bidt dat dit koninkrijk komt, zal er naar streven dat zijn komst wordt verhaast door volgens Gods wetten te leven. Hij zal trachten in overeenstemming te blijven met de orde van het koninkrijk, het vlees aan de geest te onderwerpen, zelfzucht te vervangen door onbaatzuchtigheid en de dingen te leren liefhebben die God lief heeft. De wil van God op aarde oppermachtig maken zoals die in de hemel oppermachtig is, betekent met God verbonden zijn in de aangelegenheden van het leven. Er zijn velen die geloven dat, aangezien God almachtig is, alles wat is, overeenkomstig Zijn wil is. Deze veronderstelling is onschriftuurlijk, onredelijk en onwaar.[21]

Goddeloosheid is niet in overeenstemming met Zijn wil; valsheid, huichelarij, ondeugd en misdaad zijn niet Gods giften aan de mens. Deze monsterachtigheden, die zich als afzichtelijke vervormingen in de menselijke natuur en in het menselijk leven hebben ontwikkeld, zullen volgens Zijn wil verdwijnen, en dit gezegende einde zal zijn bereikt, wanneer de mensen uit vrije keuze, zonder dat zij in de vrije uitoefening van hun wil worden belemmerd, de wil van God zullen doen.

'Geef ons heden ons dagelijks brood'. Voedsel is voor 't leven onontbeerlijk. Wanneer wij het nodig hebben, behoren wij er om te vragen. De Vader weet weliswaar wat onze behoeften zijn, voordat wij er om vragen, doch door er om te vragen erkennen wij Hem als de Gever en worden nederig, dankbaar, berouwvol, en neemt ons vertrouwen in Hem toe. Ofschoon de zon

[21] Blz. 15 en 16.

schijnt en de regen valt op zowel onrechtvaardigen als rechtvaardigen, is de rechtvaardige dankbaar voor zijn zegeningen; de ongelovige ontvangt de weldaden alsof dat van zelf spreekt en met een ziel, die niet tot dankbaarheid in staat is. Het vermogen om dankbaar te zijn, is een zegen, voor het bezit waarvan wij nog meer dankbaar moeten zijn. Ons wordt geleerd dagelijks om het nodige voedsel te bidden en niet om een grote hoeveelheid die voor komende dagen wordt bewaard. De Israëlieten ontvingen in de woestijn dagelijks manna, in een hoeveelheid die voor één dag toereikend was [22], en zo werden zij blijvend herinnerd aan hun afhankelijkheid van Hem. De mens die veel heeft, vindt het gemakkelijker zijn afhankelijkheid te vergeten, dan hij die iedere dag om het benodigde moet vragen.

'En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren'. Hij die aldus in elk opzicht en zonder bijbedoelingen kan bidden, verdient vergiffenis. In deze toevoeging aan onze persoonlijke smeekbede wordt ons gezegd dat wij niet meer mogen verwachten dan wij verdienen. De zelfzuchtigen en zondaren zouden zich in een ontheffing van hun wettige schulden verheugen, maar omdat zij zelfzuchtig en zondig zijn, zouden zij de laatste penning eisen van hen die hun schuldig zijn.[23] Vergiffenis is een te kostbare parel om voor de voeten van een onverzoenlijke te worden geworpen [24], en zonder de oprechtheid die uit een berouwvol hart voortkomt, heeft niemand het recht op erbarming aanspraak te maken. Indien anderen ons schuldig zijn, in geld of goederen, waar dus sprake is van schuld en schuldenaren, of door een of andere inbreuk op onze rechten, die onder een overtreding gerangschikt zou kunnen worden, zal onze manier van optreden tegen hen in de beoordeling van onze eigen overtredingen in aanmerking worden genomen.

'En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze'. Het eerste gedeelte van deze bede is oorzaak geworden van commentaar en van vragen. Wij moeten dit niet zo verstaan dat God ooit een mens in verzoeking zal brengen, behalve bij wijze van toestemming misschien, om hem te beproeven, hem daarbij tevens de gelegenheid schenkend om te weerstaan en zo aan geestelijke kracht te winnen, dat de enige ware vooruitgang is van des mensen eeuwige weg tot volmaking. Het enige doel van het verschaffen van lichamen aan de geesten in het voorbestaan en van hun bevordering naar de sterfelijke staat was hen te beproeven 'om te zien of zij alles willen doen, wat de Here, hun God, hun ook moge gebieden.' [25] Het plan voor de sterfelijkheid hield de zekerheid van verzoeking in. De bedoeling van de bede schijnt te zijn, dat wij bewaard zullen worden voor verzoekingen, die onze zwakke krachten niet kunnen weerstaan; dat wij niet aan verleidingen zullen worden blootgesteld, zonder de goddelijke steun, die in zulk een mate bescherming zal zijn, als ons doen van de keuze toelaat.

Het is dan ook zeer inconsequent om, zoals velen doen, naar plaatsen te

[22] Exo. 16:16-21.
[23] Zie de les in de gelijkenis van de onbarmhartige dienstknecht, Matth. 18:23-25.
[24] Vgl. Matth. 7:6.
[25] P. v. Gr. W., Abraham 3:25; zie blz. 12 en 13.

gaan waar de verleiding, waar wij het meest vatbaar voor zijn, het sterkste is; voor de man met een grote begeerte naar sterke drank, die zo bidt en dan toch naar een kroeg gaat; voor de man met zinnelijke verlangens om zulk een gebed te zeggen en dan gaat waar die verlangens geprikkeld worden; voor de oneerlijke die, hoewel hij 't gebed uitspreekt, zich een positie verschaft waarin gelegenheid tot stelen is. Zijn dergelijke mensen eigenlijk geen huichelaars om God te vragen hen van het kwaad te verlossen dat zij zoeken? Verleidingen komen op onze weg zonder dat wij er om vragen; zelfs dient het kwade zich aan, wanneer wij het meest verlangen goed te doen. In rechtmatige verwachting en met zekerheid mogen wij om verlossing van zo iets bidden.

'Want Uw is het Koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid, amen'. Hiermede erkennen wij de suprematie van het Wezen dat wij in den beginnen aanspraken met Vader. Hij is de Almachtige; 'in Hem leven wij, en bewegen ons, en zijn wij.'[26] Te beweren van God onafhankelijk te zijn, is zowel heiligschennis als godslastering; Hem te erkennen is kinderplicht en een bekentenis van Zijn majesteit en heerschappij. Het Gebed des Heren eindigt met een plechtig 'Amen', als een zegel op het document van de smeekbede, haar echtheid als de waarachtige uiting van de ziel van de smeker bevestigend, in de omvang van één woord de betekenis verenigend van alles wat gezegd of gedacht werd. *Zo zij het* is de letterlijke betekenis van het woord *Amen*.

Van het gebed ging de Meester over tot het onderwerp vasten, en legde de nadruk op de belangrijke waarheid, dat het vasten wil het van nut zijn, een zaak moet wezen tussen de mens en zijn God, niet tussen de mens en zijn medemens. In de dagen van de Meester was het heel gewoon dat mensen met hun onthouding pronkten als reclame voor hun voorgewende vroomheid.[27] Opdat zij er toch maar afgetobd en zwak uit zouden zien, misvormden deze huichelaars hun gelaat, gingen met ongekamde haren en keken met droeve blik om zich heen. Ook van dezen zeide de Heer: 'Voorwaar zeg Ik u, zij hebben hun loon weg'. De gelovigen werd aangeraden om in stilte te vasten en er niet mee te koop te lopen, om voor God te vasten, die in het verborgene ziet en acht geeft op hun offerande en hun gebed.

Schatten op aarde en in de hemel[28]

De vergankelijke aard van wereldse rijkdom werd vervolgens tegenover de blijvende rijkdommen van de eeuwigheid gesteld. Velen waren en zijn er wier voornaamste streven op aarde het verzamelen van schatten is geweest, welker bezit alleen al verantwoordelijkheid, zorg en ongerustheid meebrengt. Sommige weelde-artikelen worden door de mot bedreigd, zoals zijde en fluweel, satijn en bont; sommige zijn aan vertering en roest onderhevig: zilver, koper en staal; terwijl deze en andere vaak door dieven worden buit-

[26] Hand. 17:28.
[27] Vgl. het voorbeeld in de gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar, Lucas 18:10-14.
[28] Matth. 6:19-34; vgl. Lucas 12:24-34; 16:13; 18:22; B. v. M., 3 Nephi 13:19-34.

gemaakt. Oneindig kostbaarder zijn de schatten van een welbesteed leven, de rijkdom aan goede daden, die in de hemel worden opgetekend en waar de rijkdom aan goede prestaties veilig is voor mot, roest en rovers. Dan volgde de diepe les: *'Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn'*.

Geestelijk licht is gebleken groter te zijn dan welk schijnsel van enig verlichtingsornament ook. Welk nut heeft een blinde van het helderste licht? Het lichamelijk oog ziet het licht van de kaars, van de lamp of de zon; maar het geestelijk oog ziet bij geestelijk licht. Indien dan het geestelijk oog van de mens eenvoudig is, dat wil zeggen zuiver en niet verduisterd door zonde, is hij vervuld van het licht, dat hem de weg naar God zal wijzen, doch als het oog van zijn ziel boos is, zal hij zijn als een die vol duisternis is. Een ernstige waarschuwing komt in deze samenvatting tot uiting: 'Indien dan het licht, dat in u is, duisternis is, hoe groot zal de duisternis zelve zijn!' Zij, tot wie de Meester sprak, hadden van Gods licht ontvangen; de mate van geloof die zij reeds hadden getoond, was daar het bewijs van. Zouden zij zich van de grote onderneming, waaraan zij waren begonnen, afwenden, dan zou het licht verloren gaan en de daarop volgende duisternis zou dichter zijn dan die waaruit zij waren verlost.[29] Voor de discipelen mocht van besluiteloosheid geen sprake zijn. Niet een van hen kon twee heren dienen; indien hij dat toch deed, zou hij of voor de een of voor de ander een ontrouwe dienstknecht zijn. 'Gij kunt niet God dienen en den Mammon', liet Jezus als algemene waarschuwing daarop volgen.[30]

Hun werd gezegd dat zij voor hun levensbehoeften op de Vader moesten vertrouwen, niet bezorgd moesten zijn voor voedsel, drank, kleding of zelfs voor het leven zelf, want in dit alles zou worden voorzien door middelen, waarover zij geen controle konden hebben. Met de wijsheid, de Leraar der leraren eigen, deed de Meester een beroep op het hart en het verstand, door lessen uit de natuur te nemen, in een taal, zo eenvoudig en toch zo welsprekend, dat elke toevoeging of verkorting ze alleen maar afbreuk zouden doen:

'Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren; en uw hemelse Vader voedt nochtans dezelve; gaat gij dezelve niet zeer veel te boven? Wie toch van u kan, met bezorgd te zijn, een el tot zijn lengte toedoen? En wat zijt gij bezorgd voor de kleding? Aanmerkt de leliën des velds, hoe zij wassen; zij arbeiden niet en spinnen niet; en Ik zeg u, dat ook Salomo, in al zijn heerlijkheid niet is bekleed geweest, gelijk een van deze'.

Zij werden om de zwakheid van hun geloof terechtgewezen door hen er aan te herinneren dat de Vader, Die zelfs voor het gras op het veld zorgde, dat de ene dag gedijt en de volgende dag wordt verzameld om verbrand te worden, zeker de Zijnen zal gedenken. Daarom voegde de Meester er aan toe: *'Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden'*.

[29] Lucas 11:34-36.
[30] Vgl. Gal. 1:10; 1 Tim. 6:17; Jakobus 4:4; 1 Joh. 2:15.

Huichelarij verder veroordeeld [31]

De mensen zijn geneigd hun medemensen te beoordelen en te prijzen of te becritiseren, zonder voldoende van de feiten en de omstandigheden op de hoogte te zijn. Vooringenomen of ongefundeerd oordeel werd door de Meester afgekeurd. 'Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt', vermaande Hij, want volgens iemands eigen wijze van oordelen over anderen, zal hij zelf worden geoordeeld. De mens die altijd gereed staat de fouten van zijn broeder te verbeteren, de splinter uit het oog van zijn naaste te verwijderen, zodat deze de dingen kan zien, zoals de belangstellende en opdringerige vriend wil dat hij ze zal zien, werd als een huichelaar aan de kaak gesteld. Wat was de vlek in het oog van zijn naaste, vergeleken met de balk in zijn eigen oog? Hebben de eeuwen tussen de dagen van Christus en onze tijd ons minder begerig gemaakt om het gebrekkige zien van hen, die ons standpunt niet kunnen of willen aannemen, te genezen om de dingen te zien zoals wij ze zien?

Deze discipelen, van wie er enkelen waren die weldra in de autoriteit van het heilig Apostelschap zouden dienen, werden tegen het onbescheiden en in den blinde verspreiden van de heilige waarheden en voorschriften, die hun waren toevertrouwd, gewaarschuwd. Hun plicht was de geesten te onderkennen van hen, die zij trachtten te leren en dit met wijsheid te doen. De Meester gebruikte sterke woorden: 'Geeft het heilige den honden niet, noch werpt uw paarlen voor de zwijnen; opdat zij niet te eniger tijd dezelve met hun voeten vertreden, en zich omkerende, u verscheuren.' [32]

Belofte en herverzekering [33]

Nu volgde de rijke belofte dat hun smeekbeden gehoord en verhoord zouden worden. Zij moesten vragen en zij zouden ontvangen; zij moesten kloppen en de deur zou worden geopend. De hemelse Vader zou zeer zeker niet minder zorgzaam zijn dan een aardse vader; welke vader zou de bede van zijn zoon om brood beantwoorden door hem een steen te geven, of wie zou een slang geven waar een vis wordt gevraagd? Het is veel zekerder dat God goede giften zal schenken aan diegenen die in geloof, naar hun behoeften, vragen. *'Alle dingen dan, die gij wilt, dat u de mensen zouden doen, doet gij hun ook alzo; want dat is de wet en de profeten'.*

Het rechte en nauwe pad, waarlangs de mens in godsvrucht kan gaan, werd vergeleken met de brede hoofdweg, die naar de ondergang voert. Valse profeten, die er toen onder de mensen waren, moesten worden gemeden. In hun uiterlijk vertoon waren zij met schapen te vergelijken, maar in werkelijkheid waren zij roofzuchtige wolven. Zij waren te herkennen aan hun werken en de resultaten daarvan, zoals een boom naar zijn vruchten goed of slecht wordt bevonden. Een doornenstruik brengt geen druiven voort en

[31] Matth. 7:1-5; Lucas 6:37, 38, 41, 42; vgl. B. v. M., 3 Nephi 14:1-5.
[32] Matth. 7:6; vgl. B. v. M., 3 Nephi 14:6.
[33] Matth. 7:7-23; Luc. 6:43-44, 46; 11:9-13; 13:24-30; vgl. B. v. M., 3 Nephi 14:7-23.

distels geen vijgen. Omgekeerd is het voor een goede boom even onmogelijk slechte vruchten te geven als het voor een nutteloze en bedorven boom onmogelijk is goede vruchten te dragen.

Godsdienst is meer dan belijdenis met de lippen. Jezus verzekerde, dat in de dag des oordeels velen zullen voorwenden, dat zij Hem trouw waren geweest, zeggende: Heere, Heere! hebben wij niet in Uw naam geprofeteerd, en in Uw naam duivelen uitgeworpen, en in Uw naam vele krachten gedaan? En dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: Ik heb u nooit gekend, gaat weg van Mij, gij, die de ongerechtigheid werkt!' Slechts door het volbrengen van de wil van de Vader kan de reddende genade van de Zoon worden verkregen. Die zich aanmatigt te spreken en te handelen in de naam des Heren zonder daartoe de bevoegdheid te bezitten, die alleen de Heer kan geven, voegt heiligschennis toe aan huichelarij. Zelfs verrichte wonderen zullen geen rechtvaardiging betekenen voor de aanspraken van degenen, die voorgeven in de verordeningen van het evangelie te bedienen, terwijl zij de autoriteit van het heilige Priesterschap missen.[34]

Horen en doen[35]

De Bergrede is in al de jaren sinds zij werd uitgesproken, er een geweest, waarmede geen andere ooit kon worden vergeleken. Geen sterveling heeft sindsdien ooit een dergelijke toespraak gehouden. De geest van de rede is van begin tot eind er een van zuiverheid en actie, zeer in tegenstelling tot nietszeggende betuigingen en lediggang. In de slotzinnen deed de Heer de nutteloosheid van het horen alleen uitkomen, tegenover de doeltreffendheid van het doen. De mens die hoort en doet, wordt met een verstandige bouwer vergeleken, die zijn huis op een rots bouwde; en het huis bleef staan, regen en storm ten spijt. Hij die hoort en niet gehoorzaamt, wordt vergeleken met de dwaas die zijn huis op zand bouwde; de regen kwam en de winden waaiden, de waterstromen kwamen en zie, het viel, en zijn val was groot.

Zulke leer als deze verbaasde de mensen. Voor zijn duidelijk onderricht had Hij zich op geen andere autoriteit dan Zijn eigen beroepen. Zijn toespraak was vrij van wat rabbijnen eerder hadden gezegd; de wet was vervangen door het evangelie: *'Want Hij leerde hen als machthebbende, en niet als de Schriftgeleerden'.*

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 17

1. TIJD EN PLAATS VAN DE BERGREDE. - Mattheüs noemt de bergrede al in 't begin en plaatst die zelfs vóór de mededeling betreffende zijn eigen afscheid van zijn tollenaarszetel, welk afscheid zeker aan de ordening van de Twaalven als geheel voorafging, en ook vóór zijn vermelding van vele gezegden en handelingen van de Heer, die op deze bladzijden reeds werden besproken. Lucas' gedeeltelijke samenvatting van de rede komt na zijn verslag over de ordening van de apostelen. Mattheüs vertelt ons, dat Jezus de berg was opgegaan en gezeten was terwijl Hij sprak; het verslag van Lucas doet de ge-

[34] 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 10 en Hfdst. 12.
[35] Matth. 7:24-29; Lucas 6:46, 49; vgl. B. v. M., 3 Nehpi 14:24-27.

volgtrekking aan de hand, dat Jezus en de Twaalf eerst de berg afdaalden naar een vlakte, waar zij de menigte ontmoetten, en dat Jezus staande tot hen predikte. Critici die zich gaarne met nietigheden bezig houden en daarbij vaak gewichtiger zaken verwaarlozen, hebben die schijnbare afwijkingen nogal opgeblazen. Is het niet waarschijnlijk, dat Jezus op de berg tot de toen aanwezige discipelen, uit wie Hij de Twaalven had gekozen, in bijzonderheden had gesproken en daarna, Zijn rede tot hen beëindigend, met hen naar de vlakte afdaalde, waar zich een menigte had verzameld en dat Hij voor haar gedeelten van wat Hij tevoren had gezegd, herhaalde? De betrekkelijke volledigheid van Mattheüs' verslag kan het gevolg zijn van het feit dat hij, als een van de Twaalf, bij de eerste en meer uitgebreide rede tegenwoordig was.

2. PLEIZIER VERSUS GELUK. - Deze tijd is er een van pleizier maken, en de mensen verliezen hun gezond verstand in de dwaze stormloop naar sensaties, die alleen maar opwinden en teleurstellen. In deze dagen van namaak, van overspel en lage imitaties, is de duivel drukker dan ooit in de loop der menselijke geschiedenis bezig om vermaak te scheppen, zowel oude als nieuwe soort en die biedt hij te koop aan in de aantrekkelijkste vorm en met het valse etiket *Geluk*. In dit zielvernietigende bedrijf heeft hij zijn weerga niet; eeuwen van ervaring en praktijk heeft hij gehad; door zijn vaardigheid beheerst hij de markt. Hij heeft alle knepen van de handel geleerd, en weet heel goed de blik van zijn klanten te vangen en hun verlangen op te wekken. Hij doet de rommel in fraai gekleurde pakjes, met lint en klatergoud versierd, en de menigte verdringt zich om zijn toonbanken, elkander duwend en kneuzend in hun waanzinnige drang tot kopen.

'Volg nu eens een van die kopers die daar heengaat, zich verlustigend in zijn opgesmukt pakje, en sla hem gade als hij het opent. Wat vindt hij in dat vergulde omhulsel? Hij verwachtte heerlijk geluk, maar ontdekt alleen maar een minderwaardig soort vermaak; de stank er van maakt hem misselijk.

'Geluk omvat alles dat werkelijk wenselijk en als genoegen van waarachtige waarde is, en nog veel meer. Geluk is zuiver goud, pleizier niet dan verguld koper, dat roest in de hand en weldra tot giftig groen overgaat. Geluk is de zuivere diamant, die, ruw of gepolijst, met zijn eigen onnavolgbare glans schittert; pleizier is als de valse imitatie die alleen maar blinkt wanneer die wordt opgepoetst. Geluk is als de robijn, rood als het hartebloed, hard en duurzaam; pleizier is als gebrand glas, zacht, bros en van een vergankelijke schoonheid.

'Geluk is waarlijk voedsel, gezond, voedzaam en lekker; het bouwt het lichaam op en wekt de energie op, die nodig is voor lichamelijke, verstandelijke en geestelijke arbeid; pleizier is slechts een misleidende stimulans die, als sterke drank, iemand in de waan brengt dat hij sterk is, wanneer hij in werkelijkheid verzwakt is, hem doet verbeelden dat hij gezond is, wanneer hij in feite dodelijk ziek is.

'Geluk laat geen slechte nasmaak achter en heeft geen deprimerende reactie tengevolge; er is geen bekering bij nodig, brengt geen berouw, geen wroeging; pleizier maakt maar al te dikwijls bekering nodig, berouw, en veroorzaakt leed en tot het uiterste voortgezet, heeft zij ontaarding en vernietiging tot gevolg.

'Waar geluk wordt in de herinnering telkens weer beleefd, steeds wordt het oorspronkelijk goede weer nieuw; een moment van onheilig pleizier kan een pijnlijke knaging achterlaten die, als een doorn in het vlees, een blijvende bron van kwelling is.

'Geluk heeft niets uitstaande met lichtzinnigheid, noch met luchthartige vrolijkheid. Het ontspringt uit diepere zielebron en gaat dikwijls met tranen gepaard. Is het met u nooit eens zo geweest, dat u van geluk moest schreien? Met mij wel.' Uit een artikel van de schrijver, *Improvement Era*, no. 2, pag. 172, 173.

3. HET ZOUT DER AARDE. - Dummelow's *Commentary* op Mattheüs 5:13 zegt: 'Het zout in Palestina, in onzuivere toestand verzameld, ondergaat dikwijls chemische veranderingen, waardoor de smaak verdwijnt, doch het uiterlijk hetzelfde blijft.' Van de uitdrukking: 'indien het zout smakeloos is geworden' ligt een redelijke interpretatie misschien in het feit dat zout, vermengd met onoplosbare onreinheden, door vocht daar uit kan worden opgelost, zodat de onoplosbare neerslag alleen maar wat zoutachtig

achterblijft. De les uit het voorbeeld van de Heer is, dat bedorven zout als conserveringsmiddel niet deugt. De overeenkomstige passage in de rede die Jezus na Zijn opstanding voor de Nephieten hield, luidt: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Ik sta u toe het zout der aarde te zijn; maar wanneer het zout smakeloos wordt, waarmede zal de aarde worden gezouten? Het zout deugt van die tijd af nergens meer voor, dan om te worden weggeworpen en door de mensen te worden vertreden'. (3 Nephi 12:13).

4. HET NOEMEN VAN TOLLENAREN. - Merk op dat Mattheüs, die een tollenaar was geweest, zijn geminachte klasse openhartig zo noemt (5:46, 47). Lucas schrijft 'zondaren' in plaats van 'tollenaren' (6:32-34). Als de vermeldingen van de twee schrijvers op afzonderlijke toespraken betrekking hebben, kunnen beide natuurlijk wel juist zijn (zie boven, aantekening 1). Doch wij vinden Mattheüs' aanduiding van zichzelf als een tollenaar in zijn lijst van apostelen (10:3) en de kiese weglating van de weinig benijdbare titel door de andere evangelisten (Marcus 3:18; Lucas 6:15).

5. BETREKKELIJKE VOLMAAKTHEID. - De aansporing van onze Heer tot de mensen om volmaakt te worden, gelijk de Vader volmaakt is, (Matth. 5:48), kan men redelijkerwijs niet anders opvatten dan een te kennen geven van de mogelijkheid daarvan. Het is echter duidelijk dat de mens in zijn sterfelijkheid niet volmaakt kan worden in de zin, waarin God als een verheerlijkt Opperwezen volmaakt is. Het is voor de mens evenwel mogelijk in zijn sfeer volmaakt te zijn, zoals hogere intelligenties in hun onderscheidene sferen volmaakt zijn; doch de betrekkelijke volmaaktheid van de lagere staat oneindig ver beneden de hogere. Een eerstejaars of tweedejaars student kan als zodanig volmaakt zijn; het is mogelijk dat hij voor honderd procent in alle opzichten voldoet, maar de eer die een laatstejaars te beurt valt en het diploma liggen buiten zijn bereik. Maar als hij volhardt en toegewijd blijft tot het einde, kan hij ook daar zeker van zijn.

HOOFDSTUK 18

ALS MACHTHEBBENDE

Mattheüs' verslag van de onschatbare toespraak, die wij als de Bergrede kennen, wordt met een krachtige uitspraak van hemzelf afgesloten en doelt op de uitwerking die de woorden van de Meester op het volk hadden: 'Want Hij leerde hen als machthebbende, en niet als de Schriftgeleerden'.[1] Een bijzonder kenmerk van het werk van Christus was de totale afwezigheid van enig beroep op autoriteit van mensen voor Zijn woorden of handelingen; de opdracht die Hij zeide te vervullen, was van de Vader die Hem had gezonden. Zijn toespraken, of die nu tot een grote menigte of in betrekkelijke afzondering tot weinigen werden gehouden, waren vrij van de met zorg uitgekozen aanhalingen, waar de leraren uit die tijd zich zo gaarne van bedienden. Zijn gezaghebbend 'Ik zeg u' nam de plaats in van het aanhalen van autoriteiten en ging welke lijst van voorgaande geboden en afleidingen daarvan ook, verre te boven. Hierin verschilden Zijn woorden in wezen van de geleerde uitspraken der schriftgeleerden, Farizeeërs en rabbijnen. Gedurende Zijn gehele zending werden Zijn macht en autoriteit over de stof en de natuurkrachten, over mensen en demonen, over leven en dood, geopenbaard. Het is nu de bedoeling enige gevallen in beschouwing te nemen, waarin de kracht des Heren in verscheidene machtige werken aan het licht trad.

De dienstknecht van de hoofdman genezen[2]

Van de Berg der Zaligsprekingen keerde Jezus naar Kapernaüm terug, direct of langs een langere weg, die door andere machtige genadewerken werd gekenmerkt, is van weinig belang. In die dagen was een Romeins garnizoen in de stad gelegerd. Een officier, een centurion of wel bevelhebber over honderd man, was daar gedetacheerd. Hij had een zeer gewaardeerde dienaar; deze was ziek en 'lag op sterven'.

De centurion geloofde dat Christus zijn dienaar kon genezen en riep de bemiddeling van de Joodse ouderlingen in om de verlangde gunst aan de Meester te vragen. Deze ouderlingen smeekten Jezus zeer ernstig en legden de nadruk op de waardigheid van de man die, hoewel een niet-Jood, het volk van Israël liefhad en uit eigen middelen een synagoge voor hen in de stad had gebouwd. Jezus ging met de ouderlingen mede, maar de centurion, de komst van het kleine gezelschap blijkbaar vernomen hebbende, zond haastig andere boodschappers om te zeggen dat hij zich niet waardig achtte Jezus in zijn huis te ontvangen, welk gevoel van onwaardigheid hem ook had weerhouden zijn verzoek persoonlijk te doen.[3] 'Maar', zo gaat zijn smeekbede

[1] Matth. 7:29; vgl. Lucas 4:32; Joh. 7:46.
[2] Lucas 7:1-10; vgl. Matth. 8:5-13.
[3] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

verder, 'zeg het met een woord, en mijn knecht zal genezen worden.' Het is goed hier de voorstelling van de man betreffende de macht van Christus tegenover die van de hoveling uit dezelfde stad te stellen, die Jezus had verzocht zich naar het bed van zijn stervende zoon te haasten.[4]

De centurion schijnt zo geredeneerd te hebben: Hij was zelf een man met gezag bekleed, ofschoon onder bevel van meerderen. Aan zijn ondergeschikten gaf hij orders, die gehoorzaamd werden. Hij vond het niet nodig op de uitvoering ervan persoonlijk te letten. Natuurlijk kon Een die zulk een macht bezat als Jezus had, bevelen en gehoorzaamd worden. Bovendien kon de man van de wonderbare genezing van des hovelings stervende zoon hebben gehoord, die teweeg werd gebracht doordat Jezus het doeltreffende woord sprak, terwijl Hij mijlen van het bed van de zieke verwijderd was. Dat het vertrouwen van de centurion en zijn geloof oprecht waren, is buiten twijfel, want die werden door Jezus uitdrukkelijk geprezen. De zieke werd genezen.

Van Jezus werd gezegd dat Hij zich over de manifestatie van geloof van de centurion verwonderde[5] en zich tot de mensen kerend die Hem volgden, Hij aldus sprak: 'Ik heb zo groot een geloof zelfs in Israël niet gevonden'. Over deze opmerking zullen sommigen van de hoorders zich misschien hebben verwonderd; de Joden waren niet gewend te horen dat het geloof van een niet-Jood zo geroemd werd, want volgens de traditie van die dagen, waaraan zij zo gehecht waren, werd een niet-Jood, al was die een oprechte aanhanger van het Judaïsme, in wezen als minder beschouwd dan de onwaardigste van het uitverkoren volk. De lof van onze Heer was eenvoudig een aanwijzing dat niet-Joden in het koninkrijk van God voorkeur hadden, wanneer zij in waardigheid uitmuntten. Terugkerend tot de kroniek van Mattheüs, vinden wij alsnog deze mededeling, als gewoonlijk voorafgegaan door 'Ik zeg u': - 'Dat velen zullen komen van oosten en westen, en zullen met Abraham, en Izak, en Jakob, aanzitten in het koninkrijk der hemelen. En de kinderen des Koninkrijks zullen uitgeworpen worden in de buitenste duisternis; aldaar zal wening zijn, en knersing der tanden'.[6] Deze les, die ons leert dat de suprematie van Israël slechts door uitmunten in rechtvaardigheid kan worden verworven, wordt in leringen van de Heer herhaald en uitgebreid, zoals wij zullen zien.

Een jonge man van Naïn uit de doden opgewekt[7]

Op de dag na die van het laatst besproken wonder, ging Jezus naar het stadje Naïn, en zoals gewoonlijk, werd Hij door vele mensen vergezeld. Deze dag was getuige van iets dat naar menselijke schatting een groter wonder was dan welk ook dat Hij eerder had gewrocht. Velen had Hij reeds genezen, soms door een woord tot aanwezige zieken, en ook toen Hij ver van het voorwerp van Zijn weldoende macht was verwijderd; lichamelijke ziekten waren ge-

[4] Joh. 4:46-53; zie blz. 132.
[5] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[6] Matth. 8:11, 12; zie ook Lucas 13:28, 29; vgl. Hand. 10:45.
[7] Lucas 7:11-17.

nezen en demonen waren op Zijn bevel uitgegaan, maar hoewel de zieken, die het sterven nabij waren, van het graf werden gered, hebben wij van de Heer nog niet eerder gelezen dat Hij de ontzagwekkende dood zelf beval iemand die hij had gehaald, terug te geven.[8] Toen Jezus en Zijn volgers de stad naderden, kwamen zij een begrafenisstoet met veel mensen tegen; de enige zoon van een weduwe werd ten grave gedragen. Volgens de gewoonte van die tijd werd het lichaam op een open baar gedragen. Onze Heer zag de treurende moeder, thans van man en zoon beide beroofd, met ontferming aan, en in Zichzelf[9] de pijn van haar smart voelend, zeide Hij op tedere toon: 'Ween niet'. Hij raakte de baar aan, waarop de dode lag, en de dragers stonden stil. Zich daarna tot het lichaam wendend, zeide Hij: 'Jongeling, Ik zeg u, sta op!' En de dode hoorde de stem van Hem, die Heer is over allen[10], zat onmiddellijk overeind en sprak. Genadiglijk gaf Jezus de jonge man aan zijn moeder over. Het verbaast ons niet te lezen dat alle aanwezigen door vrees werden bevangen, en dat zij God verheerlijkten, zeggende dat een groot profeet onder hen was en dat God Zijn volk had bezocht. Geruchten over dit wonder werden over het gehele land verspreid en bereikten zelfs de oren van Johannes de Doper, die in de gevangenis van Herodes zat. De uitwerking van het bericht, dat Johannes over dit wonder en andere machtige werken van Christus werd gebracht, vraagt thans onze aandacht.

De boodschap van Johannes aan Jezus

Juist voordat Jezus, na Zijn doop en de veertig dagen van afzondering in de wildernis, naar Galilea was teruggekeerd, werd Johannes de Doper op last van Herodes Antipas, viervorst van Galilea en Perea, gevangen genomen.[11] Gedurende de volgende maanden van arbeidzaamheid van onze Heer, in het prediken van het evangelie, het leren van de ware betekenis van het koninkrijk, zonde veroordelend en zieken genezend, boze geesten uitwerpend en zelfs doden tot leven wekkend, was Zijn voorloper, de Godvrezende, dappere Johannes, in de gevangenis van Machaerus, een van de sterkste citadels van Herodes.[12]

De viervorst had toch wel achting voor Johannes; hij vond hem een heilig man; en Herodes had op direct advies van de Doper of onder de invloed van diens leer vele dingen gedaan. Herodes luisterde inderdaad gaarne naar Johannes en had hem gevangen genomen, omdat hij met weerzin had toegegeven aan de aandrang van Herodias, van wie Herodes, onder dekmantel van een onwettig huwelijk, beweerde dat zij zijn vrouw was. Herodias was de wettige vrouw van Herodes' broer Filippus geweest en was dat nog; zij was nooit wettelijk van hem gescheiden; en haar zogenaamde huwelijk met

[8] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[9] Matth. 8:17; vgl. Jes. 53:4.
[10] Lucas 20:36, 38; vgl. Hand. 10:42; 2 Tim. 4:1; 1 Petr. 4:5; Rom. 14:9.
[11] Matth. 4:12; Marcus 1:14; Lucas 3:19, 20; zie aantekening 2, hoofdstuk 9, blz. 90 en aantekening, 4 einde van dit hoofdstuk.
[12] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

Herodes Antipas was onder de Joodse wet zowel overspelig als bloedschendig. De Doper had onbevreesd deze zondige verhouding veroordeeld; tot Herodes had hij gezegd: 'Het is u niet geoorloofd haar te hebben'. Hoewel Herodes deze krachtige berisping misschien heeft genegeerd of het er althans zonder straf bij had gelaten, wilde Herodias niet vergeven. Zij, en niet de viervorst haatte Johannes het meest; zij 'legde op hem toe' en slaagde er in Herodes te bewegen de Doper te laten grijpen en gevangen te zetten, als een stap naar de volvoering van haar wraakzuchtig plan om hem ter dood te doen brengen.[13] Bovendien vreesde Herodes een oproer onder het volk ingeval Johannes op zijn bevel zou worden gedood.[14] Tijdens zijn langdurige gevangenschap had Johannes veel over de wonderbare prediking en werken van Christus gehoord; deze dingen moeten hem wel door enige discipelen en vrienden, die hem mochten bezoeken[15], zijn medegedeeld. In het bijzonder werd hem verteld over de wonderbare opwekking van de jonge man te Naïn.[16] Onverwijld zond hij twee van zijn discipelen naar Jezus met een verzoek om inlichtingen.[17] Deze kwamen tot Christus en gaven het doel van hun bezoek aldus weer: 'Johannes de Doper heeft ons tot U gezonden, zeggende: Zijt Gij Degene, Die komen zou, of verwachten wij een anderen?' De boodschappers troffen Jezus aan, weldoende; in plaats van met woorden te antwoorden, ging Hij met Zijn werk door, velen in die ogenblikken genezende, die door blindheid of invaliditeit waren aangetast, of door boze geesten werden gekweld. Zich daarna tot de twee kerend, die de vraag van de Doper hadden overgebracht, zeide Jezus: 'Gaat heen en boodschapt Johannes weder, hetgeen gij hoort en ziet: De blinden worden ziende, en de kreupelen wandelen; de melaatsen worden gereinigd, en de doven horen; de doden worden opgewekt, en den armen wordt het Evangelie verkondigd. En zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd worden'.

Het antwoord op de vragen van de discipelen van Johannes bestond uit daden van barmhartigheid. Toen het antwoord aan Johannes was overgebracht, zal de gekerkerde profeet zich de voorspellingen van Jesaja, dat aan die bewijzen van wonder en zegening de Messias zou worden gekend[18] hebben herinnerd; en het verwijt moet wel overtuigend en veroordelend zijn geweest, wanneer hij aan zijn eigen aanhalingen van Jesaja's profetieën dacht, toen hij in vurige welsprekendheid de vervulling verkondigde van die oude voorspellingen in zijn eigen zending en in die van die Ene, machtiger dan hij, van Wie hij persoonlijk getuigenis had afgelegd.[19]

De slotzin van het antwoord van onze Heer aan Johannes was het hoogtepunt van wat voorafgegaan was, en een verder, doch mild verwijt aan het gebrekkige begrip van de Doper omtrent de zending van de Messias. 'Zalig

[13] Marcus 6:17-20.
[14] Matth. 14:5.
[15] Matth. 11:2. Zie een dergelijke vrijheid aan Paulus in zijn gevangenschap verleend, Hand. 24:23.
[16] Lucas 7:18; Matth. 11:2.
[17] Matth. 11:2-6; Lucas 7:18-23.
[18] Jesaja 35:5, 6.
[19] Matth. 3:3; vgl. Jes. 40:3; Matth. 3:7; vgl. Jes. 59:5; Lucas 3:6; vgl. Jes. 52:10.

is hij, die aan Mij niet geërgerd zal worden', zeide de Heer. Misvatting is het voorspel van ergernis. Te oordelen naar de toen heersende opvatting van hetgeen de Messias zou zijn, moet de zending van Christus velen wel een mislukking hebben toegeschenen, en zij die naar een of andere plotselinge manifestatie van Zijn macht uitzagen om Israëls onderdrukkers te verslaan en het huis Davids in wereldse pracht te herstellen, werden ongeduldig, daarna twijfelmoedig, vervolgens ergerden zij zich en liepen zij gevaar tegen hun Heer openlijk in opstand te komen. Christus is velen een ergernis geweest, omdat zij, in disharmonie met Zijn woorden en werken, uit zichzelf aanstoot namen.[20]

De situatie van Johannes moet door allen, die zich een oordeel aanmatigen met betrekking tot zijn bedoeling met het zenden van boodschappen tot Christus met de vraag: 'Zijt Gij Degene, die komen zou?' rechtvaardig in ogenschouw worden genomen. Johannes begreep volkomen, dat zijn eigen werk dat van voorbereiding was; zo had hij gezegd en openlijk getuigenis gegeven dat Jezus Degene was, Wiens weg hij was gezonden om voor te bereiden. Met de aanvang van Christus' zending was de invloed van Johannes gaan tanen, en maandenlang was hij in een cel opgesloten geweest, zich ergerend aan zijn gedwongen werkloosheid, ongetwijfeld met verlangen denkend aan de vrijheid daar buiten, en aan de sprinkhanen en wilde honig in de woestijn. Jezus nam in populariteit en invloed toe en Zijn arbeidsveld breidde zich uit, terwijl hij in die opzichten minder werd; hij had zelf gezegd dat deze toestand onvermijdelijk was.[21]

Maar in de gevangenis is hij misschien moedeloos geworden en is hij zich gaan afvragen of de Meester hem had vergeten. Hij wist dat als Jezus het bevelende woord zou spreken, de gevangenis van Machaerus hem niet langer kon houden, doch Jezus scheen hem aan zijn lot te hebben overgelaten, dat niet alleen gevangenschap inhield, doch ook andere beledigingen, en lichamelijke foltering.[22]

Het kan ten dele de bedoeling van Johannes zijn geweest de aandacht van Christus op zijn beklagenswaardige toestand te vestigen, en in dat geval was zijn boodschap meer een herinnering dan een uit werkelijke twijfel voortvloeiende openhartige vraag. Wij hebben trouwens goede grond voor de gevolgtrekking, dat de bedoeling van Johannes met het zenden van discipelen naar Christus gedeeltelijk en misschien wel grotendeels was om in die discipelen een blijvend geloof in de Christus te vestigen. De opdracht waarmede zij waren belast, bracht hen in direct contact met de Heer, Wiens oppermacht zij wel moesten begrijpen. Zij waren persoonlijk van Zijn macht en autoriteit getuige.

Het commentaar van onze Heer op de boodschap van Johannes was een

[20] Matth. 13:57; 24:10; 26:31; Marcus 6:3; 14:27; Joh. 6:61. Aantekening 6, einde van hoofdstuk.

[21] Joh. 3:30.

[22] Merk op dat Jezus het lijden van Johannes in de gevangenis gedeeltelijk vergeleek met dat wat Hijzelf zou ondergaan, omdat zij hem hebben gedaan, 'al wat zij hebben gewild'. (Matth. 17:12; Marcus 9:13).

aanwijzing dat de Doper niet een volledig begrip had van hetgeen Gods geestelijk koninkrijk inhield. Toen de afgezanten waren vertrokken, richtte Jezus zich tot de mensen, die het onderhoud hadden bijgewoond. Hij wilde niet dat zij de belangrijkheid van Johannes' dienstbetoon zouden onderschatten.[23] Hij herinnerde hen aan de tijd toen Johannes nog geliefd was, toen sommigen van de aanwezigen en vele anderen de wildernis waren ingetrokken om naar de ferme vermaningen van de profeet te luisteren; zij zagen dat hij geen rietstengel was, die door de wind heen en weer wordt bewogen, maar een sterke en onbuigzame eik. Zij waren niet gekomen om een welgekleed man te zien; die in zachte gewaden waren gehuld, moest men aan het hof van de koning zoeken, niet in de wildernis of in de gevangenis, waar Johannes nu lag. Zij hadden in Johannes een profeet gevonden, ja, meer dan een profeet. 'Want', verzekerde de Heer, 'Ik zeg ulieden: Onder die van vrouwen geboren zijn, is niemand meerder profeet dan Johannes de Doper; maar de minste in het Koninkrijk Gods is meerder dan hij.[24] Wat sterker getuigenis omtrent Johannes' onkreukbaarheid hebben wij meer nodig? Andere profeten hadden de komst van de Messias voorzegd, maar Johannes had Hem gezien, Hem gedoopt en was voor Jezus als een lijfknecht voor zijn meester geweest. Niettemin was het koninkrijk des hemels sedert de tijd van de prediking van Johannes tot de dag waarop Christus toen sprak, met geweld verworpen en dit hoewel zelfs alle profeten en de wet van zijn komst hadden verteld en de komst van zowel Johannes als Christus overvloedig was voorzegd.

Met betrekking tot Johannes vervolgde de Heer: 'En zo gij het wilt aannemen, hij is Elias, die komen zou. Wie oren heeft om te horen, die hore.[25] Het is van belang te weten dat de aanduiding Elias, hier door Jezus op de Doper toegepast, meer een titel is dan een persoonsnaam, en dat hiermede niet Elia, de vroegere profeet, de Tisbiet genaamd, wordt bedoeld.[26] Velen van hen, die de lof van de Heer over de Doper hadden gehoord, verheugden zich daarover, want zij hadden Johannes aangenomen, doch waren van hem naar Jezus gegaan als van de mindere naar de Meerdere als van de priester naar de grote Hoge Priester, als van de afgezant naar de Koning. Maar er waren Farizeeërs en wetgeleerden bij, behorende tot diegenen, die door Johannes zo heftig waren veroordeeld als een generatie van adderengebroedsels en die de raad van God in de wind hadden geslagen door geen acht te slaan op des Dopers roep tot bekering.[27]

Op dit punt nam de Meester Zijn toevlucht tot een analogie om Zijn bedoeling duidelijker te maken. Hij vergeleek het ongelovige en ontevreden geslacht met wispelturige kinderen in hun spel, die het met elkander oneens waren. Sommigen wilden een trouwpartij opvoeren, en hoewel zij op de fluit

[23] Lucas 7:24-30; zie ook Matth. 11:7-14; vgl. het getuigenis van Christus over Johannes de Doper, gegeven in Jeruzalem, Joh. 5:33-35.
[24] Lucas 7:28; zie aantekening 7, einde van hoofdstuk.
[25] Matth. 11:12-15; vgl. 17:12; Lucas 1:17.
[26] Aantekening 8, einde van hoofdstuk.
[27] Matth. 3:7; Lucas 7:30.

speelden, wilden de anderen niet dansen; toen wilden zij een begrafenisstoet voorstellen en probeerden de rol van klagers, maar de anderen wilden niet wenen, zoals de regels van het spel vereisten. Altijd kritisch, altijd skeptisch, van nature vitters en afbrekers, hard van gehoor en van hart, hadden zij op alles aan te merken. Johannes de Doper was als de kluizenaarsachtige profeten van weleer onder hen gekomen, strikt als welke Nazireeër ook, weigerend te eten met de pretmakers of te drinken met de feestvierders, en zij hadden gezegd: 'Hij heeft een duivel'. Nu kwam de Zoon des Mensen[28], in Zijn optreden niet zo sober en kluizenaarsachtig, etende en drinkende als een normaal mens doet, een gast in de huizen der mensen, deelgenoot in de festiviteiten van een bruiloft, met tollenaren en Farizeeërs beide omgaand - en toch klaagden zij nog, zeggende: 'Ziet daar, een Mens, Die een vraat en een wijnzuiper is, een vriend van tollenaren en zondaren.' De Meester verklaarde dat een dergelijke inconsequentie, zulk lichtvaardig omspringen met hoogst heilige dingen, zulk een koppig verzet tegen de waarheid zeker in hun ware licht zouden worden geplaatst en dat de waardeloosheid van hun geleerdheid, waar zij zich zo op beroemden, aan het licht zou komen. Hij zeide: 'Doch de wijsheid is gerechtvaardigd geworden van haar kinderen'.

Na de ongelovigen aldus te hebben berispt, keerde Hij zich tot de miskennende gemeenschappen en verweet de steden waarin Hij zo veel machtige werken had gewrocht en welker inwoners zich niet hadden bekeerd: 'Wee u, Chórazin! wee u Bethsaïda! want zo in Tyrus en Sidon de krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden zich eertijds in zak en as bekeerd hebben. Doch Ik zeg u: Het zal Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in den dag des oordeels, dan ulieden. En gij, Kapernaüm! die tot den hemel toe zijt verhoogd, gij zult tot de hel toe nedergestoten worden. Want zo in Sodom die krachten waren geschied, die in u geschied zijn, zij zouden tot op den huidigen dag gebleven zijn. Doch ik zeg u, dat het den lande van Sodom verdragelijker zal zijn in den dag des oordeels, dan u.[29]

Schijnbaar bedroefd wegens het ongeloof van de mensen, zocht Jezus kracht in gebed.[30] Met een welsprekendheid die niemand dan Christus tijdens zijn gemeenschap met Zijn Vader in Zijn zielestrijd was gegeven, gaf Hij aan Zijn eerbiedige dankbaarheid uiting dat God aan de nederigen en eenvoudigen een getuigenis van de waarheid had geschonken en niet aan de geleerden en groten. Ofschoon door de mensen niet begrepen, werd Hij door de Vader gekend om wat Hij in werkelijkheid was. Zich weder tot het volk kerend, spoorde Hij opnieuw aan tot aanvaarding van Hem en Zijn evangelie, en Zijn uitnodiging is een van de machtigste uitingen van geestelijke bewogenheid die men kent: 'Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijn, en Ik zal u rust geven. Neemt Mijn juk op u, en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen. Want Mijn juk is zacht, en Mijn last is licht'.[31] Hij nodigde hen uit

[28] Blz. 106.
[29] Matth. 11:20-24; vgl. Lucas 10:13-15.
[30] Matth. 11:25-27; vgl. Lucas 10:21, 22.
[31] Matth. 11:28-30.

hun slaafse arbeid te ruilen voor aangenaam dienstbetoon, van de schier ondragelijke lasten door kerkelijke voorschriften en overgeleverde vormendienst opgelegd, over te gaan naar de vrijheid van de ware aanbidding in de geest, de vrijheid te verkiezen boven slavernij, doch zij wilden niet. Het evangelie dat Hij hun aanbood, was de belichaming van de vrijheid, maar niet van tuchteloosheid; het hield gehoorzaamheid en onderwerping in, doch indien zo iets zelfs met een juk kon worden vergeleken, wat was zijn last vergeleken met de nachtmerrie, waardoor zij thans werden gekweld?

Dood van Johannes de Doper

Laat ons naar Johannes de Doper in zijn eenzame gevangenschap terugkeren. Wij vernemen niet hoe hij het antwoord op zijn vraag heeft gekregen en verstaan, zoals dat door zijn boodschappers was overgebracht. Zijn opsluiting zou spoedig een einde nemen, doch niet om hem op aarde zijn vrijheid te hergeven. De haat van Herodias jegens hem was toegenomen. Een gelegenheid om haar duivelse plannen tegen zijn leven ten uitvoer te brengen, deed zich weldra voor.[32] De koning vierde zijn verjaardag met een groot feest, en zijn edelen, bevelhebbers van hoge rang en de aanzienlijkste ambtenaren van Galilea waren daarvoor uitgenodigd. Ter opluistering van het feest kwam Salomé, de dochter van Herodias, doch niet van Herodes, en danste voor het gezelschap. Herodes en zijn gasten waren zo verrukt, dat de koning het meisje verzocht te vragen wat zij maar wilde; hij zwoer dat hij het haar zou geven, al was het de helft van zijn koninkrijk.

Zij ging naar haar moeder om met haar te overleggen wat zij zou vragen. Na instructie te hebben ontvangen, keerde zij terug met de schrikbarende eis: 'Ik wil, dat gij mij nu terstond, in een schotel, geeft het hoofd van Johannes de Doper.' De koning was ontzet; hij was bedroefd en smartelijk getroffen; niettemin vreesde hij de vernedering, die het gevolg zou zijn van de verbreking van de eed, die hij in het bijzijn van zijn hovelingen had afgelegd. Hij ontbood dus een beul, gaf onmiddellijk het noodlottige bevel en Johannes werd onverwijld in de gevangenis onthoofd. De scherprechter keerde terug, de schotel dragend, waarop het bleke zegeteken van de wraakzucht der verdorven koningin lag. Het bloedig geschenk werd aan Salomé gegeven, die het in onmenselijke triomf naar haar moeder bracht.

Enige van Johannes' discipelen kwamen, ontfermden zich over het lichaam, legden het in een graf en brachten de tijding van zijn dood naar Jezus. Herodes was hevig verontrust door de moord die hij had gelast, en toen de wonderen, door Jezus verricht, hem later werden verteld, was hij bevreesd en zeide: 'Johannes, die daar doopte, is van de doden opgewekt, en daarom werken die krachten in hem'. Tot hen die er anders over dachten, antwoordde de verschrikte koning: 'Deze is Johannes, dien ik onthoofd heb; die is van de doden opgewekt.'[33]

Zo eindigde het leven van de profeet en priester, de directe voorloper van

[32] Marcus 6:21-29.
[33] Marcus 6:14-16.

de Christus, zo werd de stem van hem die in de wildernis zo machtig had geroepen: 'Bereidt de weg des Heren', tot zwijgen gebracht. Na vele eeuwen werd zijn stem opnieuw gehoord; het was de stem van een die verlost en opgestaan was; de aanraking van zijn hand is wederom gevoeld, in deze bedeling van wederoprichting en volheid. In mei 1829 verscheen een herrezen mens aan Joseph Smith en Oliver Cowdery, en maakte zich bekend als Johannes, van ouds bekend als de Doper. Hij legde zijn handen op de twee jonge mannen, en bracht hun het priesterschap van Aäron, hetwelk de autoriteit inhoudt om te prediken, het evangelie van bekering en de doop door onderdompeling voor de vergeving van zonden te bedienen.[34]

In het huis van Simon de Farizeeër

'En een der Farizeeën bad Hem, dat Hij met Hem ate; en ingegaan zijnde in des Farizeeërs huis, zat Hij aan'.[35]

Te oordelen naar de plaats, die dit voorval in het verslag van Lucas over de gebeurtenissen inneemt, is het misschien wel op de dag van het bezoek van Johannes' boodschappers geschied. Jezus nam de uitnodiging van de Farizeeër aan, zoals Hij de uitnodiging van anderen had aangenomen, zelfs tollenaars en die door de rabbijnen zondaren werden genoemd, inbegrepen. Ten aanzien van de ontvangst in Simons huis schijnt het aan warmte, gastvrijheid en hoofse aandacht wel iets te hebben ontbroken. Uit het verslag valt een houding van neerbuigende vriendelijkheid van de kant van de gastheer af te leiden. Het was in die dagen gewoonte een voorname gast met onderscheiding te behandelen, hem met een welkomstkus te begroeten, voor water te zorgen, opdat het stof van zijn voeten kon worden gewassen, en voor olie om het haar van hoofd en baard mede te bewerken. Al deze attenties werden door Simon nagelaten. Jezus nam Zijn plaats in, waarschijnlijk op een van de divans of rustbedden, waarop men onder het eten gewoonlijk zich half liggend, half zittend, neerliet.[36] In deze houding steken de voeten buiten de tafel uit. Bovendien moet men met betrekking tot de gebruiken dier tijden in gedachte houden, dat de woningen niet door beveiligingsmaatregelen zoals wij die kennen, tegen indringers waren beschermd. Het was in die dagen in Palestina voor bezoekers en zelfs vreemdelingen, meestal mannen echter, niet ongebruikelijk een huis tijdens de maaltijd binnen te gaan en zelfs met de gasten te spreken; dat alles ongevraagd en ongenood.

Onder degenen die Simons huis binnen kwamen terwijl de maaltijd aan de gang was, bevond zich een vrouw. De tegenwoordigheid van een vrouw, hoewel enigszins ongewoon, was strikt genomen geen ongepastheid en kon bij zulk een gelegenheid feitelijk niet worden verboden. Maar deze vrouw was een gevallen vrouw; zij was ondeugdzaam geweest en moest als gedeeltelijke straf voor haar zonde openlijke verachting dragen en was practisch dood verklaard door hen die voorgaven zedelijk hoger te staan dan zij. Zij

[34] 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 10, blz. 193; ook Hfdst. 41 hierin.
[35] Lucas 7:36; zie verder verzen 37-50.
[36] Aantekening 9, einde van hoofdstuk.

naderde Jezus van achteren en knielde om Zijn voeten te kussen als een bewijs van nederigheid harerzijds en als een eerbiedig eerbetoon aan Hem. Misschien was zij wel een dergenen die Zijn genadige woorden, mogelijk wel die dag gesproken, hadden gehoord: 'Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijn, en Ik zal u rust geven'. Wat ook haar tot haar komst mocht hebben bewogen, het is wel zeker dat zij in een bekeerlijke staat was en innig berouw had. Toen zij zich over Jezus' voeten boog, werden deze door haar tranen besproeid. Schijnbaar onbewust van haar omgeving en van de afkeurende blikken, waarmede haar bewegingen werden gevolgd, schudde zij haar vlechten los en droogde de voeten van de Heer met haar haren af. Daarna, een albasten doos met zalf openend, zalfde zij die, zoals een slaaf dat voor zijn meester doet. Zonder haar te berispen en te storen liet Jezus de vrouw genadiglijk met haar nederig dienstbetoon voortgaan, dat door berouw en eerbiedige liefde werd ingegeven. Simon had de gehele gebeurtenis gadegeslagen; hij wist op een of andere wijze tot welk soort deze vrouw behoorde, en hij zeide in zichzelf: 'Deze, indien Hij een profeet ware, zou wel weten, wat en hoedanige vrouw deze is, die Hem aanraakt; want zij is een zondares'. Jezus las de gedachten van de man en sprak aldus: 'Simon! Ik heb u wat te zeggen'. De Farizeeër antwoordde: 'Meester! zeg het'. Jezus vervolgde: 'Een zeker schuldheer had twee schuldenaars; de een was schuldig vijfhonderd penningen en de ander vijftig. En als zij niet hadden om te betalen, schold hij het hun beiden kwijt. Zeg dan, wie van dezen zal hem meer liefhebben?' Er was maar één redelijk antwoord op en dat gaf Simon, hoewel naar 't schijnt met enige reserve. Hij vreesde misschien wel dat hij er zelf bij betrokken zou worden. 'Ik acht', zo waagde hij te zeggen, 'dat hij het is, dien hij het meeste kwijtgescholden heeft.' Jezus zeide: 'Gij hebt recht geoordeeld', en vervolgde: 'Ziet gij deze vrouw? Ik ben in uw huis gekomen; water hebt gij Mij niet tot Mijn voeten gegeven, maar deze heeft Mijn voeten met tranen nat gemaakt, en met het haar van haar hoofd afgedroogd. Gij hebt Mij geen kus gegeven; maar deze, van dat zij ingekomen is, heeft niet afgelaten Mijn voeten te kussen. Met olie hebt gij Mijn voeten niet gezalfd; maar deze heeft Mijn voeten met zalf gezalfd'.

De Farizeeër moet wel hebben gevoeld dat dit een directe herinnering was aan zijn nalatigheid om het gewone betoon van eerbied voor een speciaal uitgenodigde gast in acht te nemen. De les van deze geschiedenis was op hem van toepassing, net zoals de gelijkenis van Nathan aan koning David een zelfovertuigend antwoord had ontlokt.[37] 'Daarom', ging Jezus voort, 'zeg Ik u: Haar zonden zijn haar vergeven, die vele waren, want zij heeft veel liefgehad; maar dien weinig vergeven wordt, die heeft weinig lief.' Toen sprak Hij deze zegenende woorden van verlichting: 'Uw zonden zijn u vergeven'. Simon en de anderen aan tafel murmureerden in zichzelf: 'Wie is Deze, Die ook de zonden vergeeft?' Hun onuitgesproken protest begrijpend, keerde Christus zich opnieuw tot de vrouw en zeide: 'Uw geloof heeft u behouden; ga heen in vrede.'

[37] 2 Sam. 12:1-7.

Het laatste gedeelte van de kroniek brengt een andere gelegenheid in herinnering, waarbij Christus zonden vergaf en waar Hij wegens innerlijk verzet van sommige hoorders, een verzet dat door zijn stilzwijgendheid er toch niet minder om was, aan Zijn gezaghebbende uitspraak nog een andere had toegevoegd.[38] De naam van de vrouw, die aldus tot Jezus kwam en wier berouw zo oprecht was, dat het haar dankbare en verslagen ziel de zekerheid van vergiffenis schonk, wordt niet vermeld. Er is geen bewijs dat zij nog bij een andere gebeurtenis die in de schrift staat opgetekend, voorkomt. Sommige schrijvers hebben haar vereenzelvigd met de Maria van Bethanië die, kort voor Christus' verraad, het hoofd van Jezus met nardusolie zalfde[39]; doch deze veronderstelling mist alle grond[40] en roept een niet te rechtvaardigen beeld op van het vroegere leven van Maria, de toegewijde en liefhebbende zuster van Martha en Lazarus. Even onjuist is de poging van anderen om deze bekeerde en vergeven zondares als Maria Magdalena te identificeren, in wier leven geen tijd is geweest die door de zonde van onkuisheid werd gekenmerkt, voor zo ver in de schriften is na te gaan. Aangezien het van belang is tegen vergissingen in de identiteit van deze vrouwen te waken, is het raadzaam het volgende aan de voorgaande verhandeling toe te voegen.

In het hoofdstuk, volgende op dat waarin de laatst besproken gebeurtenissen worden beschreven, zegt Lucas[41] dat Jezus de gehele streek afreisde en iedere stad en ieder dorp bezocht, het evangelie des koninkrijks predikend en deszelfs blijde boodschap verkondigend. De Twaalven waren met Hem op deze tocht, en ook 'sommige vrouwen, die van boze geesten en krankheden genezen waren, namelijk Maria, genaamd Magdalena, van welke zeven duivelen uitgegaan waren; en Johanna, de huisvrouw van Chûsas, den rentmeester van Herodes, en Susanna, en vele anderen, die Hem dienden van haar goederen.' Sommige of al deze eerzame vrouwen worden verder genoemd in verband met de dood, de begrafenis en de opstanding van onze Heer. Van Maria Magdalena wordt nog afzonderlijk melding gemaakt.[42] Maria Magdalena, wier tweede naam waarschijnlijk is afgeleid van haar woonplaats Magdala, was door tussenkomst van Jezus zowel van lichamelijke als geesteszieken genezen, het laatste bestond uit verlossing van boze geesten, waarvan zij was bezeten. Wij vernemen dat Christus zeven duivelen uit haar had geworpen[43], doch zelfs zulk een ernstig geval levert geen grond voor de bewering dat de vrouw ondeugdzaam of onkuis was.

Maria Magdalena werd een van de dierbaarste vriendinnen die Jezus onder vrouwen had; haar toewijding jegens Hem als haar Heelmeester en als Degeen die zij als de Christus aanbad, was onwankelbaar. Zij stond vlak bij het kruis, terwijl andere vrouwen op een afstand bleven, toen Hij in doodsstrijd was; zij was een van de eersten bij het graf in de morgen van de op-

[38] Matth. 9:2-6; Marcus 2:5-7; blz. 144.
[39] Matth. 26:6, 7; Marcus 14:3; Joh. 11:2.
[40] Aantekening 10, einde van hoofdstuk.
[41] Lucas 8:1-3.
[42] Matth. 27:55, 56, 61; 28:1, 5; Marcus 15:40, 47; 16:1, 9; Lucas 23:49, 55; 24:10, 22; Joh. 19:25; 20:1, 13, 18.
[43] Marcus 16:9; Lucas 8:2.

standing en zij was de eerste sterveling die een opgestaan Wezen zag en herkende: De Heer, Die zij in haar vurige aanbidding zo liefhad. Te zeggen dat deze vrouw, onder de vrouwen uitverkoren om zulke uitnemende eerbewijzen te ontvangen, eens een gevallen schepsel was, haar ziel verschroeid door de gloed van een goddeloze passie, is het nodige bijdragen tot het voortduren van een dwaling, waarvoor geen verontschuldiging is.

Niettemin heeft de valse overlevering, ontstaan uit de oude en ongerechtvaardigde onderstelling dat deze edele vrouw, duidelijk een vriendin van de Heer, dezelfde onmiskenbare zondares is, die de voeten van de Zaligmaker in het huis van Simon de Farizeeër wies en door haar berouw het voorrecht verwierf vergiffenis te ontvangen, zo hardnekkig in de opvatting van de mensen de eeuwen door stand gehouden, dat de naam Magdalena een algemene aanduiding is geworden voor vrouwen die haar eerbaarheid hadden verloren en zich later hadden bekeerd. Wij laten nu de vraag buiten beschouwing of de ontferming van Christus zich tot zulk een zondares als waarvoor Maria van Magdala ten onrechte wordt uitgekreten, kon hebben uitgestrekt; de mens kan van goddelijke vergiffenis de grenzen niet meten, noch de diepte peilen. Indien het zo was geweest, dat deze Maria en de berouwvolle zondares die Jezus diende, terwijl Hij aan de tafel van de Farizeeër aanzat, een en dezelfde waren, zou de vraag bevestigend worden beantwoord, want de vrouw die een zondares geweest was, had vergiffenis ontvangen. Wij behandelen de schriftuurlijke kroniek als geschiedenis, en niets wat daarin wordt gezegd, rechtvaardigt de werkelijk weerzinwekkende, doch algemene aantijging van onkuisheid jegens de toegewijde ziel van Maria Magdalena.

De autoriteit van Christus aan Beëlzebub toegeschreven[44]

Tijdens de aardse zending van onze Heer werd het genezen van blinden, doven en stommen als een van de grootste prestaties op medisch of geestelijk gebied beschouwd; en de onderwerping of uitwerping van demonen behoorde als rabbijnse geestenbezwering tot de onmogelijkheden. Demonstraties van des Heren macht om te genezen en te herstellen, zelfs gevallen die men over 't algemeen voor ongeneeslijk hield, hadden een verergering van de vijandschap der priesterklassen tot gevolg. Deze, tot de Farizese partij behorend, deden het volslagen onhoudbare en belachelijke denkbeeld aan de hand, dat Jezus de wonderen verrichtte door de macht van de vorst der duivelen, met wie Hij zou samenspannen.[45]

Terwijl de Heer op Zijn tweede zendingstocht door Galilea was, en 'omging al de steden en vlekken, lerende in hun synagogen, en predikende het Evangelie des Koninkrijks, en genezende alle ziekte en alle kwale onder het volk'[46], werd de absurde theorie, dat Christus zelf het slachtoffer van demonische bezetenheid was, en dat Hij door de macht van de duivel te werk ging, met klem verkondigd en aangedikt totdat zij onder de Farizeeërs en hun

[44] Matth. 12:24, 25; vgl. 9:33, 34; zie ook Marcus 3:22-30; Lucas 11:14-26.
[45] Matth. 9:34.
[46] Matth. 9:35.

soortgenoten de algemeen aanvaarde verklaring werd. Jezus had zich een tijd lang uit de dichter bevolkte centra teruggetrokken, waar hij voortdurend door spionnen werd gadegeslagen, die door de overheid uit Jeruzalem naar Galilea werden gezonden, want de Farizeeërs smeedden een complot tegen Hem en zochten naar een aanleiding en een gelegenheid Hem het leven te benemen. Maar zelfs in de kleinere steden en op het platteland werd Hij door grote menigten gevolgd en omringd, die Hij van lichamelijke en geestelijke kwalen genas.[47]

Hij drong er bij de mensen op aan Zijn roem niet langer te verbreiden, en dit kan Hij hebben gedaan omdat een openlijke breuk met de Joden in dit stadium van Zijn arbeid een ernstige hinderpaal zou zijn geweest. Het is ook mogelijk, dat hij de regeerders, die tegen Hem samenspanden, tijd en gelegenheid wilde geven hun bittere vijandschap te doen groeien en de beker hunner voorgenomen ongerechtigheid tot de rand te vullen. Mattheüs ziet in die uitdrukkelijke bevelen van de Heer tegen publiciteit een vervulling van Jesaja's profetie, dat de gekozen Messias niet zou streven en niet in de straat zou roepen om de aandacht te trekken, evenmin zou Hij zijn grote macht gebruiken om het gekneusde riet te breken of het smeulende vlas uit te doven. Hij zou niet falen noch ontmoedigd zijn, maar triomfantelijk een rechtvaardig oordeel op aarde over de heidenen uitbrengen en van zelf ook over Israël.[48] Het beeld van het gekneusde riet en het gedoofde vlas drukt treffend de tedere zorg uit, waarmede Christus zelfs het zwakste teken van geloof en oprecht verlangen om de waarheid te leren kennen, hetzij van Jood, hetzij van niet-Jood, behandelde.

Spoedig na de terugkeer van zijn genoemde zendingsreis vonden de Farizeeërs aanleiding Hem aan te vallen in Zijn genezing van een man, die onder de invloed van een duivel en zowel blind als stom was. Deze combinatie van ernstige ziekten, waardoor het lichaam, het verstand en de geest waren aangetast, werd verdreven en de blinde en stomme bezetene werd van zijn drievoudige last bevrijd.[49] Door deze triomf over de boze machten werden de mensen nog meer verbaasd en zeiden: 'Is niet Deze de Zoon van David?' met andere woorden: Kan deze wel iemand anders zijn dan de Christus, Die wij zo lang hebben verwacht? Het aldus uitgesproken oordeel van het volk maakte de Farizeeërs woedend en zij zeiden tot de bijna tot aanbidding gebrachte mensen: 'Deze werpt de duivelen niet uit, dan door Beëlzebub, den overste der duivelen'.

Jezus nam de boosaardige beschuldiging op en beantwoordde die, niet toornig, maar met kalme redenering en heldere logica. Hij legde de grondslag van Zijn verdediging door de duidelijke waarheid te verkondigen dat een koninkrijk dat tegen zichzelf verdeeld is, niet kan blijven bestaan, maar zeker vernietigd zal worden. Indien hun onderstelling maar in de minste mate op waarheid berustte, zou Satan door Jezus zich tegen Satan verzetten. Daarna, op de bijgelovige gebruiken doelend en op de geestenbezweringen

[47] Matth. 12:14-15.
[48] Matth. 12:17-20; vgl. Jes. 42:1.
[49] Matth. 12:22, 23.

van die tijd, waarvan het effect soms was wat wij heden onder herstel van het geestelijk evenwicht zouden rangschikken, vroeg Hij: 'Indien Ik door Beëlzebub de duivelen uitwerp, door wien werpen zij dan uw zonen uit?'* En om het geheel door contrast duidelijker te maken, vervolgde Hij: 'Maar indien Ik door den Geest Gods de duivelen uitwerp, zo is dan het Koninkrijk Gods tot u gekomen'. Door de aanvaarding van welke der beide stellingen dan ook, waarvan er een zeer zeker waar was, want het feit dat Jezus duivelen uitwierp, was in het gehele land bekend en werd in dezelfde termen toegegeven waarin de beschuldiging die nu tegen Hem werd ingebracht, was gesteld, stonden de beschuldigende Farizeeërs verslagen en veroordeeld.

Maar de illustratie ging verder. Jezus vervolgde: 'Of hoe kan iemand in het huis eens sterken inkomen, en zijn vaten ontroven, tenzij dat hij eerst den sterke gebonden hebbe? en alsdan zal hij zijn huis beroven. 'Christus had de vesting van Satan aangevallen, had zijn boze geesten uit de lichamen van mensen gedreven, waarvan zij onrechtmatig bezit hadden genomen. Hoe had Christus dat kunnen doen, als Hij niet eerste 'de sterke' had bedwongen, de meester der duivelen, Satan zelf? En toch durfden die onwetende geleerden tegenover zulke vanzelfsprekende weerlegging van hun eigen vooropstelling te zeggen, dat de onderwerping van Satans macht het werk van Satan was. Er kon geen overeenkomst, geen bestand noch wapenstilstand tussen de strijdende machten van Christus en Satan zijn. Zijn beschuldigers een suggestie voor zelfoordeel aan de hand doende, opdat elk voor zich kon beslissen aan welke kant zij stonden, voegde Jezus er aan toe: 'Wie met Mij niet is, die is tegen Mij; en wie met Mij niet vergadert, die verstrooit.'

Daarna, het bewijs geleverd en de ongerijmdheid van de bewering Zijner tegenstanders aangetoond hebbende, wendde Christus hun gedachten op de afschuwelijke zonde van het veroordelen van de macht en autoriteit, waardoor Satan was overwonnen. Hij had hun op grond van hun eigen onderstelling aangetoond, dat Hij, Satan overwonnen hebbende, de belichaming van Gods Geest was, en dat door Hem het koninkrijk Gods tot hen was gekomen. Zij verwierpen de Geest van God en trachtten de Christus te vernietigen door Wie die Geest geopenbaard werd. Welke godslastering kon groter zijn? Als machthebbende sprekend en met de plechtige woorden 'Ik zeg u', vervolgde Hij: 'Alle zonde en lastering zal den mensen vergeven worden; maar de lastering tegen den Geest zal den mensen niet vergeven worden. En zo wie enig woord gesproken zal hebben tegen den Zoon des mensen, het zal hem vergeven worden; maar zo wie tegen den Heiligen Geest gesproken zal hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomende'.

Wie van de mensen kan een ernstiger en ontzagwekkender waarschuwing tegen het gevaar van het begaan der vreselijke, onvergeeflijke zonde uitspreken? [50] Jezus was genadig met Zijn verzekering dat woorden tegen Hem-

* Een opmerkelijk verschil in vertaling tussen de Statenbijbel en de Engelse King James: '. . . by whom do your children cast them out'? (door wie werpen uw kinderen ze uit?) - Gezien het voorgaande lijkt mij deze vertaling beter. - Vert.

[50] Aantekening 11, einde van hoofdstuk.

zelf als Mens gesproken, vergeven konden worden, maar spreken tegen de autoriteit die Hij bezat en in 't bijzonder die macht en autoriteit toeschrijven aan Satan, kwam het lasteren tegen de Heilige Geest, waarvoor geen vergeving mogelijk was, zeer nabij. Daarna zeide Hij in sterker bewoordingen, die zich tot een scherpe smaadrede ontwikkelden, dat zij consequent moesten zijn: indien zij toegaven dat het resultaat van Zijn werken goed was, zoals het uitwerpen van duivelen zeer zeker was, en met goede vruchten kon worden vergeleken, waarom erkenden zij dan niet dat de macht, waardoor zulke resultaten werden bereikt, met andere woorden, dat de boom zelf, ook goed was? 'Of maakt den boom goed en zijn vrucht goed! of maakt den boom kwaad en zijn vrucht kwaad, want uit de vrucht wordt de boom gekend'. Met scherpe woorden, een zekere veroordeling inhoudend, vervolgde Hij: 'Gij adderengebroedsels, hoe kunt gij goede dingen spreken, daar gij boos zijt? want uit de overvloed des harten spreekt de mond'. Uit de waarheden, die Hij zo duidelijk had gesproken, bleek wel dat hun beschuldigende woorden uit een hart vol boosheid voortkwamen. Bovendien was aangetoond dat hun woorden niet alleen boosaardig waren, maar ook dwaas, nutteloos en ijdel en daarom dubbel zondig. Nog een andere gezaghebbende verklaring volgde: 'Maar Ik zeg u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben, zij van hetzelve zullen rekenschap geven in den dag des oordeels'.

Zij vragen om tekenen[51]

De les van de Meester, hoewel door direct toegepaste illustratie en overeenkomsten duidelijker gemaakt en met autoriteit gesproken, werd opgevangen door oren, die voor geestelijke waarheden practisch doof waren; zij vond geen plaats in de harten die met boosheid waren volgestuwd. Op de diepe wijsheid en Gods zaligmakende woorden, die zij hadden gehoord, antwoordden zij met een ongepast verzoek: 'Meester, wij willen van U wel een teken zien'. Hadden zij niet reeds tekenen in overvloed gezien? Waren niet de blinden en de doven, de stommen en de invaliden, de lammen en waterzuchtigen en de mensen, aangetast door allerlei ziekten, genezen in hun huizen, in hun straten en in hun synagogen? Waren er geen duivelen uitgeworpen en werd hun vuile taal door Zijn woord niet tot zwijgen gebracht? Waren de doden niet opgewekt, en dat alles niet door Hem, Wie zij nu om een teken lastig vielen? Zij wilden een alles overtreffend wonder laten verrichten om hun nieuwsgierigheid te bevredigen of misschien om hun meer aanleiding te geven tot verdere actie tegen Hem; zij verlangden tekenen om hun onheilige begeerten te bevredigen.[52] Geen wonder dat 'Hij zwaarlijk zuchtte in Zijn geest', toen zulke vragen werden gesteld.[53] Tot de schriftgeleerden en Farizeeërs, die zo weinig aandacht aan Zijn woorden hadden geschonken, antwoordde Hij: 'Het boos en overspelig geslacht[54] verzoekt een teken; en hun

[51] Matth. 12:38-45; vgl. 16:1; Lucas 11:16, 29; Joh. 2:18; 1 Cor. 1:22.
[52] L. & V. 46:9; vgl. 63:7-12.
[53] Marcus 8:12.
[54] Aantekening 12, einde van hoofdstuk.

zal geen teken gegeven worden, dan het teken van Jonas, den profeet'. Het teken van Jonas (of Jona) was dat hij drie dagen lang in de buik van de vis was geweest en daarna werd bevrijd. Desgelijks zou de Zoon des Mensen in het graf besloten zijn, waarna Hij weder zou opstaan. Dat was het enige teken dat Hij hun wilde geven en door dat teken zouden zij veroordeeld worden. Tegen hen en hun geslacht zouden de mannen van Ninivé ten oordeel komen, want zij, zo slecht als zij waren, hadden zich door de prediking van Jonas bekeerd; en zie, Een die meerder was dan Jonas was onder hen.[55] De koningin van Sheba zou ten oordeel tegen hen opstaan, want zij had ver gereisd om Salomo's wijsheid te vernemen, en zie, Een, groter dan Salomo stond voor hen.[56]

Daarna terugkerend tot het onderwerp onreine en boze geesten, ten aanzien waarvan zij de beschuldiging hadden geuit dat Hij een van Satans volgelingen was, zeide Hij tot hen, dat wanneer een demon is uitgeworpen, hij na enige tijd van eenzaamheid tracht naar het huis of het lichaam waar hij uit werd verdreven, terug te keren en, dat huis in orde bevindend, netjes en schoon, nadat hij met zijn vuilheid werd gedwongen het te ontruimen, hij andere geesten roept, slechter dan hij. Die nemen dan bezit van de man en maken zijn toestand erger dan hij eerst was.[57]

In dit schrikwekkende voorbeeld wordt de toestand van diegenen getypeerd, die de waarheid hebben aangenomen en daardoor van dwaling en zonde bevrijd zijn geworden, zodat zij naar geest, gemoed en lichaam als 't ware gelijk een huis zijn dat met bezemen is gekeerd, versierd en netjes is ingericht, doch daarna het goede verloochenen, hun ziel open stellen voor de demonen van valsheid en bedrog en meer verdorven worden dan tevoren. 'Alzo zal het ook met dit boos geslacht zijn', verklaarde de Heer.

Ofschoon de schriftgeleerden en Farizeeërs grotendeels niet overtuigd of ook werkelijk maar enigszins onder de indruk van Zijn woorden waren, was onze Heer toch niet geheel zonder waarderende toehoorders. Een vrouw in het gezelschap verhief haar stem en uitte een zaligspreking over de moeder die aan zulk een Zoon het leven had geschonken, en over de borsten die Hem gezoogd hadden. Zonder deze betuiging van eerbied jegens moeder en Zoon beide van de hand te wijzen, antwoordde Jezus: 'Ja, zalig zijn diegenen, die het woord Gods horen, en hetzelve bewaren'.[58]

De moeder en de broeders van Christus komen om met Hem te spreken[59]

Terwijl Jezus met de schriftgeleerden, Farizeeërs en vele anderen bezig was, werd Hem gezegd dat Zijn moeder en Zijn broeders aanwezig waren en met Hem wilden spreken. Wegens het gedrang van de mensen konden zij niet bij Hem komen. Van deze omstandigheid gebruik makend om allen te door-

[55] Jona hoofdst. 1-4.
[56] 1 Kon. 10:1; 2 Kron. 9:1; vgl. Lucas 11:31.
[57] Matth. 12:43-45; Lucas 11:24-26.
[58] Lucas 11:27, 28.
[59] Matth. 12:46-50; Marcus 3:31-35; Lucas 8:19-21.

dringen van het feit dat Zijn werk boven de aanspraken van familie en verwanten voorrang had en tevens verklarend dat Hij op dat ogenblik Zijn familie niet kon ontmoeten, vroeg Hij: 'Wie is Mijn moeder, en wie zijn Mijn broeders?' Zijn eigen vraag beantwoordend en in het antwoord Zijn diepere gedachte tot uitdrukking brengend, zeide Hij, op Zijn discipelen wijzend: 'Ziet, Mijn moeder en Mijn broeders. Want zo wie den wil Mijns Vaders doet, Die in de hemelen is, dezelve is Mijn broeder, en zuster, en moeder.'

Dit voorval herinnert ons aan het antwoord dat Hij Zijn moeder gaf, toen zij en Jozef Hem na lang en angstig zoeken in de tempel hadden gevonden: 'Wat is het, dat gij Mij gezocht hebt? Wist gij niet dat Ik moet zijn in de dingen Mijns Vaders?'[60] Met die dingen was Hij bezig toen Zijn moeder en broeders met Hem wilden spreken, terwijl Hij tussen de menigte zat. De hogere eisen van Zijns Vaders werk maakten dat Hij alle zaken van minder belang liet wachten. Wij hebben niet het recht deze opmerkingen als een bewijs van oneerbiedigheid op te vatten, en nog veel minder als ontrouw jegens het gezin. Toewijding van minstens overeenkomstige soort, verwachtte Hij van Zijn apostelen, die geroepen waren om onvoorwaardelijk hun tijd en talenten aan de bediening te wijden.[61] Het doel waarvoor de verwanten van Jezus Hem hadden willen spreken, wordt ons niet gezegd; wij mogen daarom aannemen dat het voor buitenstaanders niet van groot belang was.[62]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 18

1. DE TWEE VERSLAGEN VAN HET WONDER. - In de toelichting op de wonderbare genezing van de dienstknecht van de centurion, zoals die in de tekst werd weergegeven, hebben wij in hoofdzaak het uitgebreider verslag van Lucas gevolgd. In de kortere mededeling van Mattheüs van de bede en des Heren genadige verhoring daarvan, wordt het voorgesteld alsof de man zelf tot Jezus kwam, terwijl Lucas zegt dat de ouderlingen van de plaatselijke synagoge het verzoek deden. Hier is van een werkelijke tegenstrijdigheid geen sprake. Het was toen geoorloofd, evenals dit in onze dagen het geval is, van iemand die iets laat doen, te spreken alsof hij dat zelf doet. Men kan met recht van iemand zeggen dat die een ander iets mededeelt, wanneer hij die mededeling via een derde doet. Iemand kan zeggen dat hij een huis heeft gebouwd, wanneer in werkelijkheid anderen dat werk deden, hoewel op zijn verlangen. Het is juist om van een architect te zeggen dat hij een gebouw heeft opgericht, ofschoon het een feit is dat hij het ontwerp maakte en anderen, die het bouwden, aanwijzingen gaf.

2. JEZUS VERWONDERDE ZICH. - Zowel Mattheüs als Lucas zeggen ons dat Jezus zich over het geloof van de centurion, die smeekte dat zijn geliefde dienstknecht zou worden genezen, verwonderde (Matth. 8:10; Lucas 7:9). Sommigen hebben gevraagd hoe Jezus, van Wie zij denken dat Hij tijdens Zijn leven op aarde alwetend was, zich over iets kon verwonderen. De betekenis van de passage is duidelijk in die zin, dat toen het feit van des centurions geloof onder Zijn aandacht werd gebracht, Hij daar over nadacht en er als een verkwikkende tegenstelling tot de afwezigheid van geloof (die Hij zo dikwijls had ontmoet) over peinsde. Op overeenkomstige wijze, hoewel met smart in plaats van vreugde, wordt van Hem gezegd dat Hij zich over het ongeloof van het volk verwonderde. (Marcus 6:6).

[60] Lucas 2:49. Blz. 87.
[61] Matth. 10:37; vgl. Lucas 14:26.
[62] Aantekening 13, einde van hoofdstuk.

3. VOLGORDE DER WONDEREN VAN HET OPWEKKEN VAN DODEN. - Zoals in de tekst is gezegd en herhaald, is de volgorde in tijd van de gebeurtenissen in de zending van onze Heer, zoals die door de evangelieschrijvers wordt gegeven, niet zeker. In de literatuur wordt over dit onderwerp veel geredetwist, wel een bewijs dat de bijbelgeleerden het lang niet met elkander eens zijn. Wij vinden drie voorbeelden van wonderbare opwekking uit de doden op het woord van Jezus geboekstaafd: de opwekking van de zoon van de weduwe te Naïn, van het dochtertje van Jaïrus en van Lazarus, en over de volgorde van twee van deze heerst verschil van mening. Natuurlijk berust het plaatsen van de opwekking van Lazarus als de laatste van de drie op zekerheid. Dr. Richard C. Trench beweert in zijn geleerd en waardevol geschrift *Notes on the Miracles of our Lord* stellig dat de opwekking van de dochter van Jaïrus de eerste van de drie werken van levensherstel is. Dr. John Laidlaw behandelt in *The Miracles of our Lord* van deze wonderen van deze soort deze het eerst, hoewel zonder haar chronologische voorrang te bevestigen. Vele andere schrijvers plaatsen haar als tweede van de drie. Het motief de drie wonderen van deze groep in de aangewezen volgorde te nemen, kan voortvloeien uit het verlangen ze volgens orde van blijkbaar toenemende grootheid te plaatsen: het opwekken van het meisje was een voorbeeld van tot het leven terugroepen van iemand die pas gestorven was ('nauwelijks dood' zoals sommigen haar toestand onjuist beschrijven); het opwekken van de jonge man van Naïn was de wederoprichting van een die op weg was naar zijn graf, en de opwekking van Lazarus een geval waarin iemand tot leven werd gewekt, die vier dagen in het graf had gelegen. Wij kunnen deze gevallen logischer niet opvatten als zouden zij voor Christus' macht groter of kleiner moeilijkheid opleveren; in elk geval was Zijn gezaghebbend woord voldoende om geest en lichaam van de dode te herenigen. Lucas, de enige die het wonder van Naïn beschrijft, plaatst deze gebeurtenis voor die van het opwekken van het dochtertje van Jaïrus, met vele voorvallen daartussen. Het overwicht aan bewijs pleit voor de beschouwing van de drie wonderen in de hier genomen volgorde: (1) de opwekking van de jonge man van Naïn, (2) die van de dochter van Jaïrus en (3) die van Lazarus.

4. VIERVORST. - Deze titel werd oorspronkelijk gegeven aan een regeerder over een vierde deel of over een van de vier afdelingen van een gebied, dat vroeger één land was geweest. Later werd elke regeerder of gouverneur over een deel van een verdeeld land aldus aangeduid, ongeacht het aantal of de uitgestrektheid van de delen. Herodes Antipas wordt in Matth. 14:1; Lucas 3:1, 19; 9:7 en Handelingen 13:1 viervorst genoemd en in Matth. 14:9; Marcus 6:14, 22, 25, 26 koning.

5. MACHAERUS. - Volgens de geschiedschrijver Josephus (Antiquities XVIII, 5:2) was de gevangenis, waarheen Johannes de Doper door Herodes Antipas werd verwezen, het sterke fort Machaerus.

6. - CHRISTUS VOOR VELEN EEN ERGERNIS. - De slotzin van de boodschap van onze Heer aan de gekerkerde Doper, in antwoord op diens vraag, was: 'Zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd worden.' Terloops zij hier opgemerkt dat welk verwijt of welke berisping ook in deze woorden moge besloten liggen: de les werd op de zachtmoedigste wijze en in zeer begrijpelijke vorm gegeven. Zoals Deems heeft geschreven: 'In plaats dat Hij zeide 'Wee hem, die aan Mij geërgerd wordt', stelt Hij het zachter: 'Zalig is hij, die niet geërgerd wordt'. In onze Nederlandse vertaling van de Heilige Bijbel worden het woord 'ergeren' en de in betekenis daaraan verwante woorden gebruikt in plaats van de verscheidene uitdrukkingen die in het oorspronkelijke Grieks voorkomen. Zo worden werkelijke inbreuken op de wet, zonde en slechtheid in 't algemeen ergernissen genoemd, en zij die ze veroorzaken zijn schuldig en verdienen straf. In andere gevallen worden zelfs werken van gerechtigheid als oorzaken van ergernis voor de goddelozen aangemerkt maar dat is zo, niet omdat de goede werken ook maar enigszins tegen wet of recht ingingen, maar omdat de wetsverkrachter zich daaraan ergert. De veroordeelde misdadiger, onbekeerd en nog van boosheid vervuld, ergert zich aan en is boos over de wet, waaronder hij voor het gerecht werd gebracht; voor hem is de wet een oorzaak van ergernis. In zeer betekenisvolle zin is Jezus Christus de grootste ergernis-

verwekker in de geschiedenis, want allen die Zijn evangelie verwerpen, ergeren zich daaraan. In de nacht van Zijn verraad zeide Jezus tot de apostelen dat zij aan Hem geërgerd zouden worden(Matth. 26:31; zie ok vers 33). Des Heren persoonlijke bediening was niet alleen voor de Farizeeërs en priesterlijke tegenstanders een ergernis, maar ook voor velen die geloof in Hem hadden beleden (Joh. 6:61; vergelijk 16:1). Het evangelie van Jezus Christus wordt door Petrus genoemd 'een steen des aanstoots, en een rots der ergernis; dengenen namelijk, die zich aan het Woord stoten, ongehoorzaam zijnde'. (1 Petr. 2:7, 8; vergelijk de woorden van Paulus, Rom. 9:33). Werkelijk zalig is hij, die het evangelie verwelkomt en er geen oorzaak tot ergernis in vindt.

7. DE GROOTHEID VAN DES DOPERS ZENDING. - Van de verheven aard van Johannes de Dopers zending getuigde Jezus aldus: 'Voorwaar zeg Ik u: onder degenen die van vrouwen geboren zijn, is niemand opgestaan meerder dan Johannes de Doper; doch die de minste is in het Koninkrijk der hemelen, is meerder dan hij' (Matth. 11:11; vergelijk Lucas 7:28). Als toelichting op het eerste gedeelte van dit getuigenis zeide de profeet Joseph Smith in een toespraak die hij de 24e mei 1843 hield (*Hist. of the Church*, onder genoemde datum): Het kon niet op grond van de wonderen zijn geweest die Johannes deed, want hij deed geen wonderen, maar het was: ten eerste omdat hem de goddelijke zending was toevertrouwd van het bereiden van de weg voor het aangezicht des Heren. Aan wie werd zulk een zending daarvoor of daarna toevertrouwd? Aan niemand. Ten tweede: Hem werd het dopen van de Zoon des Mensen toevertrouwd en het werd van zijn handen vereist. Wie deed dat ooit? Wie had ooit zulk een voorrecht of eer? Wie leidde ooit Gods Zoon in de wateren van de doop en zag de Heilige Geest in het teken van een duif op Hem nederdalen? Niemand. Ten derde: Johannes was in die dagen de enige wettige drager van de sleutelen van macht die toen op aarde was. De sleutelen, het koninkrijk, de macht, de heerlijkheid waren de Joden ontnomen; Johannes, de zoon van Zacharias, droeg krachtens de heilige zalving en het besluit van de hemel, de sleutels van macht in die dagen.' Het laatste gedeelte van de verklaring van onze Heer: 'doch die de minste is in het Koninkrijk der hemelen, is meerder dan hij' (Johannes) heeft tot verscheidene uitleggingen en veel commentaar aanleiding gegeven. De werkelijke betekenis kan zijn dat, hoe onovertrefbaar groot het aanzien van Johannes onder de profeten ook moge zijn geweest, hij ten tijde van het voorval waarover wij spreken, de volledige strekking van de zending van de Messias nog niet had geleerd, en dat moest hij zeker leren, voordat hij in het koninkrijk der hemelen kon worden toegelaten. Daarom was de minste van degenen die, door verworven kennis en betoonde gehoorzaamheid, zich op een plaats in het door Jezus verkondigde koninkrijk had voorbereid, groter dan Johannes de Doper in die tijd was. Door een openbaring in de laatste dagen weten wij dat het voor een mens onmogelijk is om in onwetendheid zalig te worden. (L. & V. 131:6), en dat de heerlijkheid Gods intelligentie is, of met andere woorden: licht en waarheid (L. & V. 93:36). De vraag van de Doper bewees dat het hem aan kennis ontbrak, hij onvoldoende licht had en niet in staat was de gehele waarheid van de vastgestelde dood en daarop volgende opstanding van de Verlosser der wereld te begrijpen. Maar wij moeten het feit niet uit het oog verliezen dat Jezus geenszins te kennen gaf dat Johannes minder dan de minste in het koninkrijk der hemelen zou blijven. Naarmate hij in kennis van de noodzakelijke waarheden van het koninkrijk toenam en daaraan gehoorzaamde, zou hij zeker vooruitgang maken en groot worden in het koninkrijk der hemelen, zoals hij onder de profeten op aarde groot was.

8. JOHANNES DE DOPER DE ELIAS DIE KOMEN ZOU. - In de dagen van Christus hingen de mensen het geloof bij overlevering aan, dat de vroegere profeet Elia persoonlijk terug zou komen. Met betrekking tot deze traditie zegt de Dummelow *Commentary* over Mattheüs 11:15: 'Men dacht dat zijn (Elia's) werk zou bestaan in het beslissen in ceremoniële en rituele kwesties, in het wegnemen van twijfel en oplossen van moeilijkheden en dat hij aan Israël zou terugbrengen: (1) de gouden pot met manna, (2) het vat met zalfolie, (3) het vat met reinigingswater, (4) Aärons bloeiende en vruchtdragende staf'. Voor dit geloof vindt men in de schrift geen bevestiging. Dat Johannes voor de Messias

uit zou gaan in de geest en de macht van Elias, werd door de Engel Gabriël in zijn aankondiging tot Zacharias gezegd (Lucas 1:17); en onze Heer maakte het feit duidelijk dat Johannes de voorspelde Elias was. 'Elias' is zowel een naam als een ambtstitel. Door openbaring in de tegenwoordige bedeling weten wij dat Elias en Elia twee verschillende personen zijn; elk van hen verscheen persoonlijk aan profeten van deze tijd en droeg de bijzondere machten, tot hun ambt behorend, aan hen over (L. & V. 110:12, 13). Wij vernemen dat het ambt van Elias dat van herstelling is (L. & V. 27:6, 7; 76:100; 77:9, 14). Onder dato 10 maart 1844 wordt het volgende als het getuigenis van de profeet Joseph Smith (*Hist. of Church*) vermeld:

'De geest van Elias is de weg te bereiden voor een grotere openbaring van God, hetwelk het priesterschap van Elias is, of het Priesterschap waartoe Aäron was geordend. En wanneer God een man de wereld inzendt om een groter werk voor te bereiden, die de sleutelen houdt van de macht van Elias, werd het de leer van Elias genoemd, zelfs van de vroegste tijden van de wereld af.

'De zending van Johannes was beperkt tot prediken en dopen, doch wat hij deed was wettig, en toen Jezus Christus tot de discipelen van Johannes kwam, welke ook, doopte Hij die met vuur en de Heilige Geest.

'Wij zien dat de apostelen met groter macht bekleed waren dan Johannes: hun ambt was meer onder de geest en de macht van Elia dan van Elias.

'In het geval van Filippus, toen hij naar Samaria ging, in de geest van Elias, doopte hij mannen en vrouwen. Toen Petrus en Johannes dat hoorden, gingen zij er heen, legden de handen op hen, en zij ontvingen de Heilige Geest. Dit toont het onderscheid aan tussen de twee machten.

'Toen Paulus zekere discipelen ontmoette, vroeg hij of zij de Heilige Geest hadden ontvangen. Zij zeiden: neen. Wie doopte u dan? Wij werden in de doop van Johannes gedoopt. Neen, gij waart niet in de doop van Johannes gedoopt, anders zou Johannes u hebben gedoopt. Daarom doopte Paulus hen, want hij wist wat de ware leer was en dat Johannes hen niet had gedoopt. Ik vind deze dingen vreemd, dat mensen die de schriftuur van het Nieuwe Testament hebben gelezen, er zo ver vandaan zijn.

'Waar ik u van wil doordringen, is het verschil van macht in de onderscheidene delen van het Priesterschap, zodat wanneer iemand onder u komt en zegt: 'Ik heb de geest van Elias', gij zult weten of hij waarheid spreekt of leugen, want niemand die met de geest en de macht van Elias komt, zal zijn bevoegdheden overschrijden.

'Johannes trad niet buiten zijn bevoegdheden, doch volbracht getrouw dat deel, hetwelk tot zijn ambt behoorde; elk deel van het grote gebouw moet goed worden gemaakt en op de juiste plaats worden gezet, en het is noodzakelijk te weten wie de sleutelen der macht draagt en wie niet, anders worden wij misschien bedrogen.

'Degene die de sleutelen van Elias draagt, heeft een voorbereidend werk.

Dit is de Elias van wie in de laatste dagen werd gesproken, en hier is de rots, waarop velen schipbreuk lijden, die denken dat de dagen van Johannes en Christus voorbij zijn en niet meer terugkomen. Maar de geest van Elias werd mij geopenbaard, en ik weet dat het waar is. Daarom spreek ik met stoutmoedigheid, want ik weet zeker dat mijn leerstuk waar is.'

9. AAN TAFEL BIJ DE FARIZEEËR. - De uitdrukking 'aanzat', zoals in Lucas 7:37 en andere plaatsen, is volgens een bekwame autoriteit een verkeerde vertaling, het moet zijn 'liggen' of 'leunen' (zie Smith's *Comp. Dict. of the Bible,* trefwoord 'Meals'). Dat zitten de vroegere Hebreeuwse houding gedurende de maaltijden was, wordt niet betwijfeld (Gen. 27:19; Richteren 19:6; 1 Sam. 16:11; 20:5, 18, 24; 1 Kon. 13:20), doch de gewoonte om achterover te leunen op banken die rond de tafel werden gezet, schijnt lang voor de dagen van Jezus in zwang te zijn geweest (Amos 3:12; 6:4). Het Romeinse gebruik om de tafels en bijbehorende banken langs drie zijden van een vierkant te schikken en de vierde zijde voor de serveerders open te laten, was in Palestina gewoonte. De zo geplaatste tafels en banken vormden het *triclinium.* Met betrekking tot het ceremonieel van de Farizeeërs in zake de voorgeschreven wassing van voorwerpen, die bij het eten werden gebruikt, noemt Marcus (7:4) 'tafels'. Men is het er over eens

dat dit woord een verkeerde vertaling is, daar banken, letterlijk bedden, met het Griekse woord worden bedoeld.[1] (Zie kanttekening in de Oxford Bijbel en andere). Iemand die naast de tafel achterover leunt, ligt met de voeten buitenwaarts. Het was voor de berouwvolle vrouw dus een eenvoudige zaak Jezus van achteren te naderen en Zijn voeten te zalven zonder de anderen aan tafel te storen.

[1] In de Statenbijbel is het woord door 'bedden' vertaald. - Vert.

10. DE IDENTITEIT VAN DE VROUW NIET GENOEMD. - De poging om de berouwvolle zondares, die de voeten van Jezus in het huis van Simon de Farizeeër zalfde, met Maria van Bethanië te vereenzelvigen, wordt door Farrar (pag. 228, noot) aldus sterk veroordeeld: 'Degenen die dit feest ten huize van Simon de Farizeeër met het lang daarna gehouden feest van Simon de melaatse in Bethanië vereenzelvigen, en het zalven van de voeten door 'een vrouw die een zondares was' met het zalven van het hoofd door Maria, de zuster van Martha, past regels van kritiek toe, die zo roekeloos en willekeurig zijn, dat een algemene aanvaarding er van de Evangeliën van alle geloofwaardigheid zou beroven en ze nauwelijks het bestuderen als betrouwbare kronieken waard maken. Wat de namen Simon en Judas betreft, die zo vaak tot identificaties van verschillende personen en verschillende gebeurtenissen aanleiding hebben gegeven, zij waren onder de Joden van die tijd minstens zo gewoon als de namen Smit en Jansen bij ons. Er worden in het Nieuwe Testament vijf of zes Judassen en negen Simons genoemd; twee Judassen en twee Simons onder de apostelen alleen. Josephus spreekt in zijn geschriften van meer dan tien Judassen en twintig Simons. Dus moeten er wel in die tijd duizenden zijn geweest, die een van deze twee namen droegen. De gebeurtenis (van het zalven met olie) is volkomen in overeenstemming met de gewoonten in die tijd en in dat land en er is niet de minste onwaarschijnlijkheid in de herhaling onder verschillende omstandigheden daarvan. (Prediker 9:8; Hooglied 4:10; Amos 6:6). De gewoonte wordt nog steeds gehandhaafd. De geleerde kanunnik is ten volle in zijn heftige kritiek gerechtvaardigd; niettemin onderschrijft hij de gewoonlijk aangenomen identificatie van de vrouw die in verband met de maaltijd in het huis van Simon de Farizeeër wordt genoemd, met Maria Magdalena, ofschoon hij toegeeft dat de grond voor de aangenomen identificatie een oude traditie is, die speciaal in de westerse Kerk wordt gehuldigd en in de Engelse vertaling wordt gevolgd (pag. 233). Zoals in onze tekst is gezegd, is er niet het minste betrouwbare bewijs dat Maria Magdalena ooit met de zonde was bezoedeld, die de berouwvolle zondares in het huis van de Farizeeër zo genadiglijk door onze Heer werd vergeven.

11. DE ONVERGEEFLIJKE ZONDE. - De aard van de vreselijke zonde tegen de Heilige Geest, waarvoor de Heer de Farizese beschuldigers, die Zijn goddelijke macht aan Satan wilden toeschrijven, waarschuwde, wordt uitgebreider verklaard en haar schrikwekkende gevolgen duidelijker uiteen gezet in openbaringen van de laatste tijd. Van hen en hun verschrikkelijk lot heeft de Almachtige gezegd: '. . . Ik zeg, dat het voor hen beter ware geweest, dat zij nimmer waren geboren; want zij zijn vaten des toorns, gedoemd om met de duivel en zijn engelen de toorn Gods in eeuwigheid te ondergaan. Aangaande wie Ik heb gezegd: Er is geen vergeving in deze wereld, noch in de komende wereld . . . zij moeten heengaan in eeuwigdurende straf, die eindeloze straf is, om met de duivel en zijn engelen in eeuwigheid te regeren, waar hun worm niet sterft, en het vuur niet wordt uitgeblust, hetgeen hun kwelling is - En niemand weet het einde, noch de plaats er van, noch hun kwelling. Evenmin werd het geopenbaard, noch is het geopenbaard, noch zal het worden geopenbaard aan de mens, behalve aan hen, die er deelgenoten van zullen worden gemaakt. Niettemin toon Ik, de Here, het aan velen door een visioen, maar sluit het dadelijk weer. Daarom begrijpen zij het einde, de breedte, de hoogte, de diepte en de ellende er niet van, noch enig mens behalve zij, die voor deze veroordeling zijn bestemd.' (L. & V. 76:31-48; zie ook Hebr. 6:4-6; B. v. M., Alma 39:6).

12. EEN OVERSPELIG GESLACHT DAT OM TEKENS VRAAGT. - Het antwoord van onze Heer aan hen, die om een teken schreeuwen: 'Een boos en overspelig geslacht verzoekt een

teken' (Matth. 12:39; zie ook 16:4; Marcus 8:38), kon door de Joden niet anders dan als een scherp verwijt worden verstaan. Dat de aanduiding 'overspelig' letterlijk van toepassing was op de wijd verbreide onzedelijkheid van die dagen, wisten zij allen. Adam Clarke zegt in zijn commentaar op Mattheüs 12:39 van dit gedeelte van ons onderwerp: 'Er is een doorslaand bewijs uit hun (van de Joden) eigen geschriften, dat in de tijd van onze Heer zij in de letterlijkste zin een overspelig mensenras waren, want in die dagen hief Rabbi Jachanan ben Zacchi het gerechtelijk onderzoek door het bittere water der jaloezie op, omdat zo velen aan dit misdrijf schuldig werden bevonden. Voor inlichting over het onderzoek van de beschuldigden door het bittere water zie Numeri 5:11-31. Ofschoon Jezus het geslacht waarin Hij leefde overspelig noemde, vinden wij nergens vermeld dat de Joodse heersers, die door hun vragen om een teken zich de beschuldiging op de hals hadden gehaald, deze telastlegging ontkenden of probeerden haar te ontzenuwen.

De zonde van overspel werd onder de halsmisdaden gerangschikt (Deut. 22:22-25). De ernst van de beschuldiging, zoals die door Jezus werd geuit, werd echter versterkt door het feit dat de oudere geschriften het verbond tussen Jehova en Israël als een huwelijksverbintenis voorstelden (Jesaja 54:5-7; Jeremia 3:14; 31:32; Hosea 2:19, 20), zoals latere schriftuur de Kerk tot zinnebeeld van een bruid maakt en Christus van een echtgenoot (2 Cor. 11:2; vergelijk Openb. 21:2). Overspelig zijn in geestelijke zin, zoals de rabbijnen de uitspraken van de profeten opvatten, betekende ontrouw aan het verbond, waardoor de Joodse natie op distinctie aanspraak maakte als de aanbidster van Jehova, betekende volslagen afvalligheid en verdoemenis. Deze om tekenen vragende Farizeeërs en schriftgeleerden, door zulk een beschuldiging veroordeeld, begrepen dat Jezus hen nog erger vond dan de afgodische heidenen. De woorden 'overspel' en 'afgoderij' zijn in oorsprong aan elkaar verwant; beiden betekenen een daad van ontrouw en het zich wenden tot verkeerde voorwerpen van genegenheid of verering.

13. DE MOEDER EN DE BROEDERS VAN JEZUS. - De poging van Maria en enige leden van haar gezin om met Jezus te spreken tijdens een gebeurtenis, in de tekst vermeld, is door vele schrijvers opgevat als zou dit betekenen dat de moeder en haar zoons waren gekomen om tegen de energie en de ijver, waarmede Jezus Zijn werk deed, te protesteren. Sommigen gingen zelfs zo ver te beweren dat de bezoekende familieleden waren gekomen om Hem vrijheidsbeperking op te leggen en zo mogelijk het getij van algemene belangstelling, kritiek en belediging, dat Hem omstuwde, te stuiten. De schrift levert geen grond voor ook maar de geringste opvatting in die richting. Het doel van het gewenste onderhoud wordt niet te kennen gegeven.

Het is een feit, zoals hierna zal worden aangetoond, dat sommige leden van Maria's gezin de grote belangrijkheid van het werk, waarmede Jezus zo onverdroten bezig was, niet hadden begrepen, en wij vernemen ook dat enkele van Zijn vrienden (een kanttekening zegt: 'bloedverwanten') bij zekere gelegenheid heengingen met het doel Hem vast te houden en met geweld een einde te maken aan Zijn arbeid in 't openbaar, want zij zeiden: 'Hij is buiten Zijn zinnen'. (Marcus 3:21). Verder lezen wij dat Zijn broeders niet in Hem geloofden (Joh. 7:5). Deze feiten rechtvaardigen evenwel nauwelijks de onderstelling dat de wens van Maria en haar zoons om bij de genoemde gelegenheid met Hem te spreken, een andere dan een vredelievende was. Aan te nemen dat Zijn moeder Maria de wonderbare aankondiging door de engel, de wonderbare ontvangenis, de hemelse scharen bij de geboorte, de meer dan menselijke wijsheid en macht, in Zijn jeugd en volwassenheid ten toon gespreid, zó had kunnen vergeten, dat zij geloofde dat haar Zoon een onevenwichtige enthousiast was die zij in bedwang moest houden, is de verantwoordelijkheid op zich nemen van het onrecht dat men daarmee het karakter aandoet van een, tot wie de engel Gabriël zeide dat zij gezegend was onder de vrouwen en door de Heer zeer bevoorrecht.

De mededeling, dat de broeders van Jezus in de tijd die Johannes noemt (Joh. 7:5) niet in Hem geloofden, is geen bewijs dat sommige of zelfs alle van deze broeders niet later in hun goddelijke broeder geloofden. Onmiddellijk na de hemelvaart des Heren waren Maria, de moeder van Jezus, en Zijn broeders met de Elf en andere discipelen in aanbidding en smeking verenigd. (Hand. 1:14). Door het gestaafde feit van de

opstanding van Christus werden velen bekeerd, die tevoren hadden geweigerd Hem als de Zoon van God aan te nemen. Paulus vermeldt een bijzondere manifestatie van de herrezen Christus aan Jakobus (1 Cor. 15:7) en de hier genoemde Jakobus is misschien wel dezelfde, die elders wordt aangeduid als 'de broeder des Heeren' (Gal. 1:19); vergelijk Matth. 13:55; Marcus 6:3. Het schijnt dat 'broeders des Heeren' in de dagen van Paulus' actief dienstbetoon zich aan het werk der bediening hadden gewijd (1 Cor. 9:5). De bijzondere familieverwantschap tussen onze Heer en Jakobus, Joses, Simon, Judas en de zusters die door Mattheüs worden genoemd (13:55, 56) en Marcus (6:3), is in twijfel getrokken, en verscheidene theorieën zijn ter ondersteuning van de diverse standpunten uitgevonden. Zo houdt de Oosterse hypothese of hypothese van Epiphanus het er voor, maar dat is niet meer dan een veronderstelling, dat de broeders van Jezus kinderen van Jozef van Nazareth uit een vorig huwelijk waren en geen kinderen van Maria, de moeder des Heren. Volgens de leviraattheorie [1] wordt aangenomen dat Jozef van Nazareth en Klopas (het is van belang hier op te merken dat deze laatste naam als een equivalent van Alfeüs wordt beschouwd, zie voetnoot blz. 167) broers waren en dat Jozef na de dood van Klopas of Alfeüs, de weduwe van zijn broer onder de leviraatwet huwde (blz. 402). De theorie van Hieronymus is gegrond op het geloof, dat de personen die broers en zusters van Jezus worden genoemd, kinderen van Klopas (Alfeüs) en Maria, de zuster van de moeder des Heren, waren en dus neven en nichten van Jezus. (Zie Matth. 27:56; Marcus 15:40; Joh. 19:25). Het is boven alle redelijke twijfel dat degenen, die het gezin van Jozef en Maria kenden, Jezus beschouwden als in nauwe bloedverwantschap te staan tot andere zoons en dochters, die tot het gezin behoorden. Indien deze anderen kinderen van Jozef en Maria waren, zouden zij allen jonger zijn dan Jezus, want Hij was ongetwijfeld het eerstgeboren kind van Zijn moeder. De aanvaarding van deze verwantschap tussen Jezus en Zijn 'broeders' en 'zusters', die door de schrijvers van de synoptische evangeliën worden genoemd, is wat in de theologische literatuur het Helvidiaanse standpunt wordt genoemd.

[1] Leviraat: huwelijk van een kinderloze weduwe met een broer van de overledene. - Vert.

HOOFDSTUK 19

'HIJ SPRAK VELE DINGEN TOT HEN IN GELIJKENISSEN'

Gedurende de gehele tijd van Christus' zending, voor zo ver wij die hebben behandeld, was zijn roem voortdurend toegenomen, wegens het gezag waarmede Hij sprak en de vele werken die Hij verrichtte. Zijn populariteit was zo geworden, dat wanneer Hij uitging, Hij door grote menigten werd gevolgd. Soms drong het volk zo op, dat Hij in Zijn bewegingen werd belemmerd. Sommigen deden dit om meer over de nieuwe leer te horen, anderen om Hem te voet te vallen en verlossing van lichamelijke of andere ziekten af te smeken. Ook waren er velen, die geloofden dat als zij Hem maar konden bereiken of zelfs de zoom van zijn kleed konden aanraken, zij genezen zouden zijn.[1] Een van de gevolgen van zulk een belangstelling van het volk, dat om Hem heen drong en duwde, was dat het soms moeilijk werd, zo niet onmogelijk, om doeltreffend te prediken. Wanneer dat in de openlucht geschiedde, in de nabijheid van het meer van Galilea, was Zijn plaats gewoonlijk de oever, en daarheen drong de menigte op om Hem te horen. Op zijn verzoek hadden de discipelen voor 'een scheepje' gezorgd, dat op de oever in gereedheid werd gehouden[2], en het was Zijn gewoonte op korte afstand van de kust in de boot te gaan zitten en tot de mensen te prediken, zoals Hij in vroeger dagen had gedaan, toen Hij de gekozen vissers toeriep hun netten te verlaten en Hem te volgen.[3]

Bij zulk een gelegenheid gebruikte Hij een methode van onderricht, die tot dusver geen kenmerk van Zijn leren was geweest. Deze bestond uit het gebruik van gelijkenissen[4], of eenvoudige verhalen om Zijn leerstellingen mede te illustreren. Sommige hiervan zullen wij in 't kort hier behandelen, in een volgorde die voor de behandeling het best uitkomt en wat naar ons beste weten de volgorde kan zijn geweest, waarin zij werden gegeven.

'Een zaaier ging uit om te zaaien'

De eerste is de gelijkenis van de Zaaier. Deze is een prachtig voorbeeld van de gelijkenissen van onze Heer in 't algemeen en is bijzonder kostbaar vanwege haar innerlijke waarde en omdat wij er een uitgebreide uitleg van de goddelijke Auteur van hebben. Dit is de geschiedenis:

'Ziet, een zaaier ging uit om te zaaien. En als hij zaaide, viel een deel van het zaad bij den weg; en de vogelen kwamen en aten datzelve op. En een ander deel viel op steenachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had; en het ging terstond op, omdat het geen diepte van aarde had. Maar als de zon op-

[1] Marcus 3:10; vgl. Matth. 9:20, 21; 14:36; Marcus 6:56; Lucas 6:19.
[2] Marcus 3:9.
[3] Lucas 5:10; blz. 147.
[4] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

gegaan was, zo is het verbrand geworden; en omdat het geen wortel had, is het verdord. En een ander deel viel in de doornen; en de doornen wiesen op, en verstikten hetzelve. En een ander deel viel in de goede aarde, en gaf vrucht, het een honderd-, het ander zestig-, en het ander dertigvoud. Wie oren heeft om te horen, die hore'.[5]

Deze nieuwe manier van onderrichten, dit loslaten van de vroegere methode van verkondigen van leerstellingen door de Meester, brachten zelfs de toegewijdste discipelen in verwondering. De Twaalven en enige anderen kwamen tot Jezus, toen Hij geen menigte meer om zich had, en vroegen Hem waarom Hij op deze wijze tot de mensen had gesproken, en wat de betekenis was van deze gelijkenis. Het antwoord op het eerste gedeelte van de vraag zullen wij nu behandelen, wat het tweede aangaat, vroeg Hij: 'Weet gij deze gelijkenis niet, en hoe zult gij al de gelijkenissen verstaan?'[6] Aldus toonde Hij de eenvoud aan van deze eerste Zijner gelijkenissen, alsmede haar typisch en fundamenteel karakter; tegelijkertijd gaf Hij te kennen dat andere gelijkenissen in de loop van zijn onderricht zouden volgen. Toen gaf Hij de uitlegging:

'Gij dan, hoort de gelijkenis van den zaaier. Als iemand dat woord des Koninkrijks hoort, en niet verstaat, zo komt de boze, en rukt weg, hetgeen in zijn hart gezaaid was; deze is degene, die bij den weg bezaaid is. Maar die in steenachtige plaatsen bezaaid is, deze is degene, die het Woord hoort, en dat terstond met vreugde ontvangt. Doch hij heeft geen wortel in zichzelven, maar is voor een tijd; en als verdrukking of vervolging komt, om des Woords wil, zo wordt hij terstond geërgerd. En die in de doornen bezaaid is, deze is degene, die het Woord hoort; en de zorgvuldigheid dezer wereld, en de verleiding des rijksdoms verstikt het Woord, en het wordt onvruchtbaar. Die nu in goede aarde bezaaid is, deze is degene, die het Woord hoort en verstaat, die ook vrucht draagt en voortbrengt, de een honderd-, de ander zestig- en de ander dertigvoud.'[7]

Verdere uiteenzetting is misschien overbodig; enige suggesties betreffende de persoonlijke toepassing van de daarin vervatte lessen zijn toch mogelijk wel op hun plaats. Merk op dat het voornaamste kenmerk van de gelijkenis de bewerkte of onbewerkte toestand van de grond is. Het zaad was hetzelfde, of het nu viel op goede dan wel op slechte grond, op zachte teelaarde of tussen stenen en distels. De primitieve methode van zaaien, in vele landen nog in zwang, bestond daarin dat de zaaier het graan met handenvol tegen de wind in uitstrooide, waardoor een wijde spreiding verzekerd werd. Door de Galilese velden liepen voetpaden, door mensen en dieren plat getreden. Indien daar zaad op zou vallen, zou het niet kunnen groeien; vogels zouden de levende korrels, die daar onbedekt lagen en geen wortel konden schieten, oppikken en andere korrels zouden worden vertreden. Zo is het ook met het

[5] Matth. 13:3-9; vgl. Marcus 4:3-9; Lucas 8:5-8.
[6] Marcus 4:13.
[7] Matth. 13:18-23; vgl. Marcus 4:13-20; Lucas 8:11-15.

zaad der waarheid, dat in het verstokte hart valt; gewoonlijk kan het geen wortel schieten, en Satan, als een roofzuchtige kraai, neemt het weg, opdat niet een korrel toevallig een groef in de harde grond vindt, wortel schiet en misschien tot ontwikkeling komt.

Zaad dat in ondiepe grond met een steenachtige onderlaag valt, kan voor een korte tijd 'aanslaan' en opkomen, doch wanneer de omlaaggaande worteldraadjes de ondoordringbare laag bereiken, verschrompelen ze, de plant verdort en sterft, want waar geen diepte van aarde is, zijn niet voldoende voedzame sappen.[8] Zo is het met de mens, wiens ernst maar oppervlakkig is, wiens energie verdwijnt wanneer zich hinderpalen voordoen of tegenstand wordt ontmoet. Ofschoon hij enige tijd enthousiasme toont, wordt hij geergerd[9] en houdt geen stand. Graan dat gezaaid wordt waar veel doornen en distels staan, sterft weldra door hun verstikkende groei; zo is het ook met het menselijk hart, dat op rijkdom en pretmakerij belust is: hoewel het levende zaad van het evangelie wordt ontvangen, zal het toch geen goed graan voortbrengen, doch in plaats daarvan een wirwar van schadelijk onkruid. De overvloedige opbrengst aan doorns en distels toont aan dat de grond geschikt is voor beter gewas, als het maar bevrijd was van het hinderlijk onkruid. Het zaad dat in goede, diepe grond valt, vrij van onkruid en voor bezaaiing gereed gemaakt, schiet wortel en groeit, de zonnehitte verschroeit het niet, maar bevordert de groei, het komt tot wasdom en brengt de oogster op naar gelang van de vruchtbaarheid van de grond. Sommige velden brengen dertig, andere zestig en enige zelfs honderdmaal zo veel graan op als gezaaid was.

Zelfs volgens de letterlijke regels en volgens de normen van rhetorische constructie en logische schikking van haar delen, neemt deze gelijkenis de eerste plaats in onder de geschriften van deze soort. Hoewel de geschiedenis ons bekend is onder de naam van de gelijkenis van de Zaaier, kon zij met recht worden aangeduid als de gelijkenis van de vier soorten grond. Het is de grond waarop het zaad wordt gezaaid en waarop de geschiedenis zeer sterk onze aandacht vestigt en die zo bijzonder geschikt is om het verzachte en het verstokte hart te symboliseren, de schone of de met doornen overwoekerde grond. Zie de toenemende mate van vruchtbaarheid, volgens welke de grondsoorten worden genoemd: (1) de harde rijweg, het voetpad er langs, waar het zaad onmogelijk wortel kan schieten en groeien, tenzij door toevallige omstandigheden die aan een wonder grenzen, (2) de dunne laag grond die op een ondoordringbare rotsachtige vloer rust, waarin het zaad wel kan ontspruiten maar niet tot wasdom komen, (3) het door onkruid overwoekerde veld, in staat een rijk gewas voort te brengen, indien de wildernis van distels en doorns er niet was, en (4) de schone, rijke, ontvankelijke en vruchtbare teelaarde. Toch zijn zelfs gronden, die als goed te boek staan, niet alle even productief en geven een dertig-, zestig- of zelfs een honderdvoudige opbrengst, met vele tussenschakeringen.

Sommige bijbeluitleggers hebben beweerd in deze prachtige gelijkenis een

[8] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.

[9] Blz. 189 en 203.

bewijs te zien van een besliste voorbeschikking in het leven van de mensen, zodat zij, wier geestelijke staat met het verharde voetpad is te vergelijken, met de ondiepe grond op stenen vloer, of met het verwaarloosde, met doornen bezaaide stuk land, hopeloos en onverbeterlijk slecht zijn, terwijl de zielen, die met goede grond vergeleken kunnen worden, tegen bederf gevrijwaard zijn en onvermijdelijk goede vruchten zullen voortbrengen. Wij moeten niet vergeten dat een gelijkenis niet meer is dan een schets, niet een in details afgewerkt schilderij, en dat de uitgesproken of besloten overeenkomst in onderricht door gelijkenissen logischerwijs en consequent niet buiten de grenzen van de als voorbeeld dienende geschiedenis kan worden gebracht. In de gelijkenis die wij nu bespreken, schilderde de Leraar de diverse graden van geestelijke ontvankelijkheid af, die onder de mensen bestaan, en karakteriseerde scherp en kort elk dezer genoemde graden. Dat de harde grond van het voetpad niet geploegd, geëgd en bemest kon worden en op die manier productief gemaakt, heeft Hij niet gezegd of laten doorschemeren; ook niet dat de steenlaag niet kon worden opgebroken en verwijderd of de goede grond niet kon worden opgehoogd, evenmin dat de doorns nooit konden worden ontworteld en hun grond niet voor goed gewas geschikt kon worden gemaakt. De gelijkenis moet in de geest van de bedoeling ervan worden bestudeerd; geforceerde gevolgtrekkingen of uitbreidingen zijn niet gerechtvaardigd. Een sterke beeldspraak, een treffende vergelijking of een andere veelzeggende wijze van spreken, doet alleen dienst, wanneer deze redelijk wordt toegepast; wanneer ze over de schreef gaat, kan de beste zinloos of zelfs absurd worden.

De tarwe en het onkruid

Een andere gelijkenis, min of meer verband houdend met de vorige, wat de geschiedenis betreft, die weer over zaad en zaaien gaat en gelijk de eerste van een uitlegging vergezeld gaat, werd als volgt door de Meester gesproken:

'Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een mens, die goed zaad zaaide in zijn akker. En als de mensen sliepen, kwam zijn vijand, en zaaide onkruid midden in de tarwe en ging weg. Toen het nu tot kruid opgeschoten was, en vrucht voortbracht, toen openbaarde zich ook het onkruid. En de dienstknechten van den heer des huizes gingen en zeiden tot hem: Heere! hebt gij niet goed zaad in uw akker gezaaid? Van waar heeft hij dan dit onkruid? En hij zeide tot hen: Een vijandig mens heeft dat gedaan. En de dienstknechten zeiden tot hem: Wilt gij dan, dat wij heengaan en datzelve vergaderen? Maar hij zeide: Neen, opdat gij, het onkruid vergaderende, ook mogelijk met hetzelve de tarwe niet uittrekt. Laat ze beiden te zamen opwassen tot den oogst, en in den tijd des oogstes zal ik tot de maaiers zeggen: Vergadert eerst dat onkruid, en bindt het in busselen, om hetzelve te verbranden; maar brengt de tarwe samen in mijn schuur'.[10]

[10] Matth. 13:24-30.

Toen Jezus zich in het huis, waar hij verblijf hield, had teruggetrokken, kwamen de discipelen en zeiden: 'Verklaar ons de gelijkenis van het onkruid des akkers'.

'En Hij, antwoordende, zeide tot hen: Die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen. En de akker is de wereld; en het goede zaad zijn de kinderen des Koninkrijks; en het onkruid zijn de kinderen des bozen. En de vijand, die hetzelve gezaaid heeft, is de duivel; en de oogst is de voleinding der wereld; en de maaiers zijn de engelen. Gelijkerwijs dan het onkruid vergaderd en met vuur verbrand wordt, alzo zal het ook zijn in de voleinding der wereld. De Zoon des mensen zal Zijn engelen uitzenden, en zij zullen uit Zijn koninkrijk vergaderen al de ergernissen, en degenen die de ongerechtigheid doen; en zullen dezelven in den vurigen oven werpen; daar zal wening zijn en knersing der tanden. Dan zullen de rechtvaardigen blinken, gelijk de zon, in het Koninkrijk huns Vaders. Die oren heeft om te horen, die hore.'[11]

Gelijk de Meester verklaarde, was de zaaier Hijzelf, de Zoon des Mensen, en daar de toestand van de tarwe en het onkruid, die tezamen opgroeien, tot 'de voleinding der wereld' zal voortduren, zijn degenen die tot voortzetten van de bediening waren geordend, bijgevolg ook zaaiers. Het zaad, zoals het hier wordt voorgesteld, is niet, zoals in de vorige gelijkenis, het evangelie zelf, maar de kinderen der mensen, het goede zaad typeert de eerlijken van hart, de rechtvaardige kinderen van het koninkrijk, terwijl het onkruid de zielen zijn, die zich aan het kwade hebben overgegeven en tot de kinderen van de goddeloze worden gerekend. In hun ijver om hun Meester voordeel te bezorgen, zouden de dienstknechten het onkruid met geweld hebben willen uittrekken, doch werden weerhouden, want hun onverstandige, doch goed bedoelde handelwijze zou voor de nog tere tarwe gevaar hebben opgeleverd, aangezien in de eerste groeiperiode het moeilijk zou zijn geweest het een van het ander te onderscheiden, en door de dooreenstrengeling van de wortels zou veel van het kostbare graan worden vernietigd.

Afgezien van de uitbeelding van werkelijke tegenwoordige en toekomstige toestanden, is één voorname les uit de gelijkenis die van geduld, lankmoedigheid, verdraagzaamheid, allemaal eigenschappen van de Godheid en karaktertrekken, die alle mensen behoorden aan te kweken. Het in de geschiedenis genoemde onkruid kan ieder schadelijk gewas zijn, speciaal dat wat in het beginstadium op het gezonde graan lijkt.[12] Een veld, waarin reeds graan is gezaaid, opnieuw bezaaien met zaad van onkruid, is een boosaardig bedrijf, dat zelfs in onze tijd niet onbekend is.[13] Dat er zeker een tijd van scheiding zal komen, wanneer de tarwe in de schuur des Heren zal worden verzameld en het onkruid verbrand, opdat zijn giftig zaad niets meer zal voortbrengen, staat door 's Heren eigen uitlegging boven alle twijfel.

De les in deze gelijkenis is zo belangrijk en de letterlijke vervulling van

[11] Verzen 36-43.
[12] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[13] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.

de er in vervatte voorspellingen is zo zeker, dat de Heer door openbaring in deze bedeling, een tijdperk waarin deze les rechtstreeks en onmiddellijk van toepassing is, verdere uitlegging heeft gegeven. Bij monde van de Profeet Joseph Smith zeide Jezus in 1832:

'Doch ziet, in de laatste dagen, namelijk nu, terwijl de Here begint het woord voort te brengen, en de halm uitspruit en nog teer is - Ziet, voorwaar zeg Ik u: De engelen, die gereed zijn en wachten om te worden uitgezonden ten einde de velden af te maaien, roepen dag en nacht tot de Here; doch de Here zegt tot hen: Rukt het onkruid niet uit, terwijl de halm nog teer is (want voorwaar, uw geloof is zwak), opdat gij de tarwe niet eveneens uitrukt. Laat daarom de tarwe en het onkruid tezamen opgroeien, totdat de oogst geheel rijp is; dan moet gij eerst de tarwe uit het onkruid bijeenbrengen, en na het inhalen der tarwe, ziet, dan wordt het onkruid in busselen gebonden, en het veld blijft over om te worden afgebrand.' [14]

Het zaad dat in 't verborgene groeit

Mattheüs laat de gelijkenis van het onkruid onmiddellijk op die van de Zaaier volgen. Marcus plaatst in dezelfde volgorde een gelijkenis die alleen in zijn evangelie wordt gevonden. Deze wordt in grote lijnen weergegeven, en kritische uitleggers noemen haar meer een eenvoudige analogie dan een typische gelijkenis. Wij lezen:

'En Hij zeide: Alzo is het Koninkrijk Gods, gelijk of een mens het zaad in de aarde wierp; en voorts sliep, en opstond, nacht en dag; en het zaad ontsproot, en lang werd, dat hij zelf niet wist hoe. Want de aarde brengt van zelve vruchten voort: eerst het kruid, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar. En als de vrucht zich voordoet, terstond zendt hij de sikkel daarin, omdat de oogst daar is.' [15]

Wij weten niet of de discipelen om een uitlegging van deze of enige andere gelijkenis vroegen, ook niet of de Meester die gaf.[16] In deze gelijkenis wordt doeltreffend het feit geïllustreerd van de levenskracht van het zaad der waarheid, ofschoon het verborgen proces van zijn groei voor iedereen een mysterie is, behalve voor God. De mens, die zaad heeft geplant, moet het wel alleen laten. Hij kan de grond bewerken, het onkruid wieden en de planten zo goed mogelijk beschermen, doch de groei zelf is afhankelijk van voorwaarden en krachten, die hij niet kan controleren. Hoewel Paulus plantte en Apollos besproeide, kon niemand dan God de toename zeker stellen.[17] Die zaaide, kan zich aan andere zaken gaan wijden, want de akker vereist geen voortdurende of buitengewone aandacht; toch, onder de invloed van zon en

[14] L. & V. 86:4-7; lees het gehele hoofdstuk.
[15] Marcus 4:26-29.
[16] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[17] 1 Cor. 3:6.

regen, van wind en dauw, komt het kruid tot ontwikkeling, dan de aar, daarna ter gezette tijd het volle koren in de aar. Wanneer het graan rijp is, oogst de mens zijn gewas met vreugde.

In deze gelijkenis is de zaaier de gemachtigde prediker van Gods woord; hij plant het zaad van het evangelie in het hart van de mensen, doch weet niet wat de uitkomst zal zijn. Tot gelijksoortige of andere bediening elders overgaande, de hem gegeven opdrachten op ander terrein vervullend, laat hij in geloof en hoop het resultaat van zijn zaaien in Gods handen. In de oogst van de zielen die door zijn arbeid werden bekeerd, wordt hij rijk en is grote vreugde zijn deel.[18] Deze gelijkenis werd waarschijnlijk meer in 't bijzonder tot de apostelen en de meest toegewijden van de andere discipelen gesproken, dan tot de menigte in haar geheel; de les is er een voor leraren, voor werkers in de wijngaard des Heren, voor de uitverkoren zaaiers en maaiers. Zij is van eeuwigdurende waarde en even goed op deze tijd van toepassing als toen zij werd gegeven. Laat het zaad gezaaid worden, al wordt de zaaier onmiddellijk naar andere zendingsvelden gezonden of tot andere plichten geroepen: in de blijde oogsttijd zal hij zijn beloning vinden.

Het mosterdzaad

'Een andere gelijkenis heeft Hij hun voorgesteld, zeggende: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan het mosterdzaad, hetwelk een mens heeft genomen en in zijn akker gezaaid; hetwelk wel het minste is onder al de zaden, maar wanneer het opgewassen is, dan is 't het meeste van de moeskruiden, en het wordt een boom, alzo dat de vogelen des hemelen komen en nestelen in zijn takken.'[19]

Deze kleine geschiedenis, tot de verzamelde menigte gericht, moet velen tot nadenken hebben gebracht, wegens de eenvoud van het vertelde en de door en door on-Joodse toepassing die ervan wordt gemaakt. Volgens het denkbeeld van de leraren van die dagen moest het koninkrijk van den beginne reeds groot en heerlijk zijn; het zou worden ingeluid door trompetgeschal en dreunende voetstappen van legerscharen, met Koning Messias aan het hoofd. Toch sprak deze nieuwe Leraar er over als had het zulk een klein begin, dat het met een mosterdzaad kon worden vergeleken. Om het voorbeeld doeltreffender te maken noemde Hij het zaad waarover Hij sprak, 'het minste onder al de zaden'. Dit werd in betrekkelijke zin bedoeld, want er waren en zijn kleinere zaden dan het mosterdzaad, zelfs onder de tuinplanten, waaronder wijnruit en papaver worden genoemd. Elk van deze planten zijn in volle wasdom erg klein, terwijl een goed verzorgde mosterdplant een van de grootste onder de gewone kruiden is en een sterk contrast in groei van klein zaadje tot wijdvertakte struik vertoont.

Bovendien werd de vergelijking 'zo klein als een mosterdzaad' door de

[18] Lees de vroegere belofte van de Heer van zielen als beloning voor de aangestelde maaiers: Joh. 4:35-38; zie ook Matth. 9:37, 38; Lucas 10:2.
[19] Matth. 13:31, 32; vgl. Marcus 4:30-32; Lucas 13:18, 19.

Joden van die dagen veelvuldig gebruikt. Dat deze vergelijking door de Joden zeer veel werd toegepast, wordt bij een andere gelegenheid bewezen, waar Hij zegt: 'Zo gij een geloof had als een mosterdzaad . . . niets zal u onmogelijk zijn'.[20] Men moet weten dat de mosterdplant in Palestina groter wordt dan in noordelijker klimaat.[21] De les in de gelijkenis is gemakkelijk te begrijpen. Het zaad is een levende eenheid. Op de juiste wijze geplant, neemt het de voedzame bestanddelen van de grond en de atmosfeer in zich op en verwerkt die, en na verloop van tijd kan het de vogels onderdak en voedsel bieden. Zo is ook het zaad der waarheid levenskrachtig, levend, en tot een zodanige ontwikkeling in staat, dat het aan allen die er om komen vragen, geestelijk voedsel en onderdak kan verschaffen. In beide gevallen brengt de plant, tot volle wasdom gekomen, zaad in overvloed voort, en zo kan uit een enkele graankorrel de oogst van een gehele akker groeien.

De zuurdesem

'Een andere gelijkenis sprak Hij tot hen, zeggende: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan zuurdesem, welken een vrouw nam en verborg in drie maten meels, totdat het geheel gezuurd was'.[22]

Punten, zowel van overeenkomst als van tegenstelling tussen deze gelijkenis en de voorgaande, worden gemakkelijk opgemerkt. In beide worden de onafscheidelijke levenskracht en het vermogen tot ontwikkeling, zulk een wezenlijk kenmerk van Gods koninkrijk, toegelicht. Het mosterdzaad echter, typeert het effect van de vitale groei door het opnemen van waardevolle bestanddelen van buiten af, terwijl de zuurdesem of de gist zijn invloed buitenwaarts door de gehele massa van het overigens dichte en kleffe deeg heen verspreidt. Beide processen stellen een middel voor, waardoor de geest der waarheid doeltreffend wordt gemaakt. Gist is niet minder een levend organisme dan een mosterdzaad. Wanneer de microscopische gistplant zich binnenin het deeg ontwikkelt en vermenigvuldigt, doordringen de myriaden levende cellen de massa en elk deel van het gezuurde is in staat een andere hoeveelheid van goed toebereid meel te zuren. Het zuurproces of wel het doen 'rijzen' van het deeg door het inbrengen van de gist in de massa, verloopt langzaam en bovendien net zo rustig en schijnbaar in 't geheim als dat van het geplante zaad dat zonder de verdere aandacht of zorg van de zaaier voortgroeit.[23]

De verborgen schat

'Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een schat, in den akker verborgen, welken een mens gevonden hebbende, verborg dien, en van blijd-

20 Matth. 17:20; vgl. Lucas 17:6.
21 Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
22 Matth. 13:33; vgl. Lucas 13:20, 21.
23 Blz. 214. Aantekening 7, einde van hoofdstuk.

schap over denzelven, gaat hij heen, en verkoopt al wat hij heeft, en koopt dienzelven akker.'[24]

Deze en de twee volgende gelijkenissen worden alleen door Mattheüs vermeld, en de plaats, die hij ze in zijn geschrift geeft, is een aanwijzing dat zij alleen tot de discipelen werden gesproken, en in het huis, nadat de menigte was vertrokken. Het speuren naar schatten, waarvan de eigenaar onbekend is, is altijd fascinerend. Dat begraven dingen van waarde werden gevonden, was in de dagen waarover wij nu spreken, niet ongewoon, aangezien het op deze manier van verbergen van schatten onder mensen, die aan strooptochten van bandieten en vijandelijke invasies waren blootgesteld, gebruikelijk was. Merk op dat de fortuinlijke en gelukkige mens wordt voorgesteld als iemand die de schat ogenschijnlijk meer bij toeval vindt dan als gevolg van ijverig zoeken. Hij verkocht graag alles wat hij bezat om de akker te kunnen kopen. De verborgen schat is het koninkrijk der hemelen; wanneer een mens dat vindt moet hij bereid zijn wat hij heeft, op te offeren, indien hij door dit te doen het kan verwerven. Zijn vreugde over het nieuwe bezit zal onbegrensd zijn, en indien hij een waardig bezitter blijft, zal zijn rijkdom tot over het graf reiken.[25]

Haarklovers hebben de vraag opgeworpen of het wel behoorlijk was zoals de mens in deze geschiedenis handelde, omdat hij zijn ontdekking voor de eigenaar van de akker aan wie de schat, naar hun zeggen, rechtens toekwam, geheim had gehouden. Hoe men ook over de handelwijze van de man moge denken, deze was niet onwettig, daar in de Joodse wet uitdrukkelijk was gestipuleerd dat de koper van een stuk land de wettige eigenaar werd van alles wat de grond bevatte.[26]

Natuurlijk beval Jezus geen oneerlijke daad aan, en als de geschiedenis niet in ieder detail mogelijk was geweest, zou zij als gelijkenis geen doel hebben getroffen. De Meester leerde door dit voorbeeld, dat wanneer de schat van het koninkrijk eenmaal was gevonden, de vinder geen tijd moest verliezen en niet voor enig offer terugschrikken om zich van aanspraak daarop te verzekeren.

De parel van grote waarde

Wederom is het koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman, die schone parelen zoekt; dewelke, hebbende een parel van grote waarde gevonden, ging heen en verkocht al wat hij had, en kocht dezelve.'[27]

Parelen hebben onder de kleinoden altijd een voorname plaats ingenomen. Lang vóór en trouwens altijd na de tijd van Christus zijn parelkooplieden steeds ijverig bezig geweest met de grootste en kostbaarste exemplaren te

[24] Matth. 13:44.
[25] Vgl. Matth. 6:19, 20.
[26] Aantekening 8, einde van hoofdstuk.
[27] Matth. 13:45, 46.

zoeken, die er maar te krijgen waren. In tegenstelling tot de man in de vorige gelijkenis, die een verborgen schat met weinig of geen moeite vond, wijdde de koopman in deze geschiedenis zijn gehele energie aan het opsporen van goede parelen; het vinden en kopen daarvan was zijn bedrijf. Toen hij tenslotte de parel zag, die alle andere overtrof, ofschoon deze zeer kostbaar was, gelijk zij ook behoorde te zijn geweest, verkocht hij met vreugde al zijn andere sieraden; hij verkocht werkelijk 'al wat hij had', kleinoden en andere bezittingen, en kocht de parel van grote waarde. Zoekers naar waarheid vinden misschien veel dat goed en wenselijk is, maar niet de grootste waarheid, de waarheid die hen zal redden. Toch, indien zij volhardend en met de juiste bedoeling zoeken, werkelijk zoeken naar echte parels en niet naar imitaties, zullen zij vinden. De mensen, die na lang zoeken de waarheden van het koninkrijk der hemelen ontdekken, zullen misschien veel van hun geliefde tradities moeten loslaten, ja zelfs hun theorieën over onvolmaakte philosophieën en zogenaamde wetenschap[28], indien zij zich in 't bezit willen stellen van de parel van grote waarde. Merk op, dat in deze gelijkenis als in die van de verborgen schat, de waarde van het bezit alles is wat hij heeft. Niemand kan een burger van het koninkrijk worden, die gedeeltelijk afstand doet van hetgeen hij vroeger aanhing; hij moet alles wat niet tot het koninkrijk behoort, van zich werpen, anders kan hij daar niet binnengaan. Als hij alles wat hij heeft, gewillig opoffert, zal hij zien, dat hij genoeg heeft. De prijs van de verborgen schat en van de parel is geen bepaald bedrag, dat voor allen gelijk is; het is alles wat men heeft. Zelfs de armste kan het durend bezitten; alles wat hij heeft, is voldoende koopprijs.

Het evangelienet

'Wederom is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een net, geworpen in de zee, en dat allerlei soorten van vissen samenbrengt; hetwelk, wanneer het vol geworden is, de vissers aan den oever optrekken, en nederzittende, lezen het goede uit in hun vaten, maar het kwade werpen zij weg. Alzo zal het in de voleinding der eeuwen wezen; de engelen zullen uitgaan, en de bozen uit het midden der rechtvaardigen afscheiden, en zullen dezelve in den vurigen oven werpen; daar zal zijn wening en knersing der tanden.'[29]

Mensen van allerlei slag, goede en slechte, alle nationaliteiten en rassen, worden door het evangelie van het koninkrijk beïnvloed. De 'vissers van mensen'[30] zijn bekwaam, actief en hun vangst is veelomvattend. Het sorteren vindt plaats, nadat het net aan land is gebracht en zoals de visser iedere slechte vis wegwerpt en de goede behoudt, zo zullen de engelen, het bevel van de Zoon des Mensen gehoorzamend, de rechtvaardigen van de goddelozen scheiden en de ene soort voor het eeuwige leven bewaren en de andere aan de ondergang prijsgeven. Onverstandige pogingen om de gelijkenis ver-

[28] 1 Tim. 6:20.
[29] Matth. 13:47-50.
[30] Matth. 4:19; Marcus 1:17; Lucas 5:10.

der door te voeren dan de bedoeling van de Auteur is, hebben de kritiek aan de hand gedaan dat de vissen allemaal, of zij nu goed of slecht zijn, dood gaan. De goede sterven en zijn dan tot nut, maar de slechte dienen dood ook nergens voor. Ofschoon alle mensen sterven, sterven zij niet op dezelfde wijze: sommigen gaan heen om te rusten en zullen in de opstanding der rechtvaardigen voortkomen, anderen komen in een toestand van smart en onrust en wachten in angst en vrees de opstanding der goddelozen af.[31] Er is in deze gelijkenis overeenkomst met die van het onkruid, wat duidelijk uitkomt in de nadruk op de bevolen scheiding tussen de rechtvaardigen en de onrechtvaardigen en in het verschrikkelijke lot van diegenen, die verdoeming waardig zijn. Een verdere parallel ligt in het uitstel van het oordeel tot 'de voleinding der eeuwen', onder welke uitdrukking wij de voleinding van het werk van de Verlosser mogen verstaan, welke na het duizendjarig rijk en de laatste opstanding komt van allen die op aarde hebben geleefd.[32]

Nadat Hij deze laatste gelijkenis van de serie gelijkenissen in het dertiende hoofdstuk van Mattheüs had gesproken, vroeg Jezus de discipelen: 'Hebt gij dit alles verstaan?' Zij antwoordden: 'Ja, Heere'! Hij legde er bij hen de nadruk op dat zij, als wel onderlegde leraren, gereed moesten zijn om uit de schatkamer van hun ziel, schatten van waarheid, zowel oude als nieuwe, te brengen[33] tot stichting van de wereld.

Het doel van Christus met het gebruik van gelijkenissen

Zoals reeds eerder is gezegd, waren de Twaalven en andere discipelen verwonderd over des Heren nieuwe wijze van onderricht door middel van gelijkenissen. Vóór die tijd werden zijn leerstellingen klaar en duidelijk verkondigd, getuige de lessen in de Bergrede. Het is opmerkelijk, dat het gebruik van gelijkenissen, toen het verzet tegen Jezus sterk was en toen schriftgeleerden, Farizeeërs en rabbijnen er op uit waren Zijn bewegingen en Zijn werken van nabij na te gaan, altijd gereed Hem door een woord tot een overtreder te maken. Het gebruik van gelijkenissen was onder de Joodse leraars gewoonte, en door deze methode van onderwijs toe te passen, volgde Hij een gewoonte van die dagen. Tussen de gelijkenissen, welke Hij sprak en die van de geleerden, zal echter geen vergelijking te maken zijn, of het zou er een van het grootst denkbare contrast wezen.[34]

Voor de gekozen en toegewijde volgelingen, die de Meester vroegen waarom Hij van directe verklaring tot gelijkenissen was overgegaan, zeide Hij[35], dat waar het hun voorrecht was de diepere waarheden van het evangelie te ontvangen en te begrijpen, 'de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen', zoals Hij het uitdrukte, deze volkomenheid van begrip voor de mens en in 't algemeen, onontvankelijk en onvoorbereid als zij waren, onmogelijk

[31] Joh. 5:29; zie ook B. v. M., Alma 40:11-14; en 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 21.
[32] Zie hoofdstuk 42.
[33] Matth. 13:51, 52.
[34] Aantekening 9, einde van hoofdstuk.
[35] Matth. 13:10-17; vgl. Marcus 4:10-13; Lucas 8:9, 10.

was. De discipelen die de eerste beginselen van het evangelie reeds met vreugde hadden ontvangen, zou meer worden gegeven, terwijl van hen, die de geboden gave van de hand hadden gewezen, zelfs dat wat zij tot dusver hadden bezeten, zou worden weggenomen.[36] 'Daarom', zeide Hij, 'spreek Ik tot hen door gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien, en horende niet horen, noch ook verstaan'. Dat de staat van geestelijke duisternis, die toen onder de Joden bestond, was voorzien, werd door een aanhaling van Jesaja's woorden bewezen, waarin de oude profeet had gesproken over een volk dat met betrekking tot de dingen van God blind, doof en verstokt van hart wordt, waardoor het niet zou verstaan, ofschoon het in physieke zin zowel zou horen als zien.[37]

Er ligt duidelijk een element van barmhartigheid in de methode van gelijkenissen, die onder de heersende toestanden in die dagen door de Heer werd toegepast. Indien Hij altijd duidelijk had gesproken, zodat geen uitlegging nodig was, zouden velen van Zijn hoorders onder veroordeling zijn gekomen, aangezien zij te zwak van geloof en te weinig voorbereid waren om met hun gehechtheid aan tradities en hun vooroordeel, tengevolge van zonde, te breken en het reddende woord aan te nemen en te gehoorzamen. Door hun onmacht de vereisten van het evangelie te begrijpen, zouden zij terecht enige aanspraak op barmhartigheid mogen maken, terwijl de onwankelbare rechtvaardigheid zeker hun veroordeling zou eisen, wanneer zij de waarheid met vol begrip hadden verworpen.[38]

Dat de lessen in de gelijkenissen door studie, gebed en onderzoek begrepen kunnen worden, valt af te leiden uit de aansporing van de Leraar: 'Wie oren heeft om te horen, die hore'.[39] Voor de meer leergierige vragers voegde de Meester er aan toe: 'Ziet, wat gij hoort. Met wat mate gij meet, zal u gemeten worden, en u, die hoort, zal meer toegelegd worden. Want zo wie heeft, dien zal gegeven worden; en wie niet heeft, van dien zal genomen worden, ook dat hij heeft'.[40] Twee mensen zullen dezelfde woorden horen; de een luistert traag en onverschillig, de ander met aandacht en gretig om alles te leren wat uit de woorden te leren valt, en na ze gehoord te hebben gaat de ijverige mens onmiddellijk heen en doet de dingen die hem werden aanbevolen te doen, terwijl de zorgeloze alles verwaarloost en vergeet. De een is wijs, de ander dwaas, de een heeft geluisterd tot zijn eeuwig heil, de ander tot zijn eeuwige veroordeling.[41]

Een ander voorbeeld van de barmhartige aanpassing van het woord der waarheid aan de verschillende capaciteiten van de mensen, die de gelijkenissen hoorden, is gelegen in het psychologische feit, dat de gebeurtenissen in een indrukwekkende, doch eenvoudige geschiedenis blijven voortleven, zelfs

[36] Matth. 13:12; vgl. 25:29; Marcus 4:25; Lucas 8:18; 19:26.
[37] Jes. 6:9; zie ook 42:20; 43:8; Ezech. 12:2; Joh. 12:40; Hand. 28:26, 27.
[38] Zie 'Artikelen des Geloofs' van de schrijver, Hfdst. 3; B. v. M., 2 Nephi 9:25-27; Rom. 2:12; L. & V. 45:54; 76:72.
[39] Matth. 13:9, 43; zie ook 11:15; Marcus 4:9.
[40] Marcus 4:24, 25.
[41] Lees opnieuw Matth. 7:24-27; Lucas 6:46-49.

in de gedachten van hen die voorlopig niet in staat zijn enige betekenis buiten die van de alledaagse geschiedenis te vatten. Menig landman die de eenvoudige gebeurtenis van het zaaien op de vier soorten grond had gehoord, van het onkruid, 's nachts door een vijand gezaaid, van het zaad dat groeide, hoewel de planter het een tijdlang had vergeten, zou door de terugkerende omstandigheden van zijn dagelijkse arbeid daaraan herinnerd worden; de tuinman zou zich de geschiedenis van het mosterdzaad herinneren, wanneer hij opnieuw gaat planten of wanneer hij de omvangrijke plant ziet met de vogels die zich in de takken nestelen. De huisvrouw zou wederom onder de indruk van de gelijkenis van de zuurdesem komen, wanneer zij mengde en kneedde en bakte; de visser zou weer aan de goede en de slechte vis denken en het sorteren van zijn vangst met het komende oordeel vergelijken. Daarna, wanneer de tijd en de ondervinding, gepaard met lijden misschien, hen tot dieper nadenken hadden gebracht, zouden zij de levende graankorrel van de evangeliewaarheid vinden in het omhulsel van de eenvoudige vertelling.

Gelijkenissen in 't algemeen

Het wezenlijke, noodzakelijke kenmerk van een gelijkenis is dat van een vergelijking of een overeenkomst, waarbij de een of andere gewone, goed bekende gebeurtenis wordt gebruikt om een feit of een beginsel te illustreren, dat niet direct in de geschiedenis tot uitdrukking komt. De algemene opvatting dat een gelijkenis noodzakelijkerwijs op een verzonnen gebeurtenis berust, is onjuist, want aangezien de geschiedenis of omstandigheid in de gelijkenis eenvoudig en werkelijk alledaags moet zijn, kan die ook werkelijk wezen. Er is geen verzinsel in de gelijkenissen, die wij tot dusver hebben bestudeerd, de geschiedenissen zijn in de grond levensecht en de gegeven omstandigheden zijn ervaringsfeiten. De geschiedenis of de gebeurtenis, waarop een gelijkenis is gebouwd kan waar of verzonnen zijn, doch indien verzonnen, moet de geschiedenis logisch en mogelijk wezen en niet met iets ongewoons of wonderbaarlijks vermengd. In dit opzicht verschilt de gelijkenis van de fabel; laatstgenoemde is verbeelding, overdreven en als feit onmogelijk. Bovendien is de bedoeling in beide niet dezelfde, want de gelijkenis is er op gericht een grote geestelijke waarheid over te brengen, terwijl de zogenaamde moraal van de fabel op z'n best alleen maar een wereldse prestatie en persoonlijk voordeel suggereert. Verhalen over bomen, dieren en levenloze dingen die met elkander of met mensen spreken, zijn volslagen fantasie; het zijn fabels, of nu de uitkomst goed of slecht wordt afgeschilderd. Met de gelijkenis zijn zij in tegenstelling, en hebben er niets mee gemeen. Het bekende doel van de fabel is meer om te vermaken dan om te leren. De gelijkenis kan een verhaal bevatten, zoals die van de zaaier en het onkruid, of alleen maar een enkele gebeurtenis, zoals met het mosterdzaad en de zuurdesem. Zinnebeeldige voorstellingen onderscheiden zich van gelijkenissen door meerdere lengte en detail van de geschiedenis. Door de innige vermenging van de vertelling met de les is het de bedoeling om te leren; deze worden in de gelijkenis duidelijk afzonderlijk gehouden. Mythen zijn verdichtsels,

soms met een geschiedenis of een feit als ondergrond, doch zonder symboliek van geestelijke waarde. Een spreekwoord is een kort en bondig gezegde, een soort leerspreuk die een bepaalde waarheid of suggestie door vergelijking inhoudt. Spreekwoorden en gelijkenissen zijn nauw aan elkaar verwant, en in de Bijbel worden de woorden soms door elkander gebruikt.[42] Het Oude Testament bevat twee gelijkenissen, enige fabels en zinnebeeldige voorstellingen en talrijke spreuken[43]; van de laatste bezitten wij een geheel boek.[44] De profeet Nathan berispte koning David door de gelijkenis van het ooilam van de arme man, en de geschiedenis had zulk een uitwerking, dat de koning beval de rijke overtreder te straffen, doch hij werd door smart en berouw overweldigd toen de profeet de gelijkenis op hem van toepassing verklaarde door te zeggen: 'Gij zijt die man'.[45] De geschiedenis van de wijngaard die, hoewel omheind en goed bewerkt, slechts wilde, onbruikbare vruchten voortbracht, werd door Jesaja gebruikt om de zondige toestand van Israël af te beelden in zijn poging het volk tot een rechtvaardig leven te wekken.[46]

De gelijkenissen in het Nieuwe Testament, door de Leraar der leraren gesproken, zijn van zulk een schoonheid, eenvoud en doeltreffendheid, dat zij in de literatuur hun weerga niet hebben.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 19

1. DE EERSTE SERIE GELIJKENISSEN. - Vele bijbelgeleerden houden het er voor, dat de zeven gelijkenissen die in het dertiende hoofdstuk van Mattheüs staan opgetekend, op verschillende tijden en tot verschillende mensen werden gesproken, en dat de schrijver van het eerste evangelie ze voor het gemak bij het boekstaven rangschikte volgens de - naar zijn oordeel - graad van belangrijkheid. Enige grond voor deze bewering is het noemen door Lucas van enige van deze gelijkenissen in verschillende betrekkingen tot tijd en plaats. Zo worden de gelijkenissen van het mosterdzaad en van de zuurdesem direct na het genezen van de lamme vrouw in de synagoge en de berisping van de huichelachtige overste geplaatst. (Lucas 13:18, 21). Ofschoon wij moeten toegeven, dat Mattheüs bij de gelijkenissen, welke op die bijzondere dag werden gesproken, enige van andere data kan hebben gevoegd, is het waarschijnlijk, dat Jezus enkele van Zijn gelijkenissen herhaalde, zoals Hij zeker met andere leerstukken deed, en dezelfde les dus bij meer dan een gelegenheid gaf. Feitelijk is elke gelijkenis een les op zich, en behoudt haar hoge innerlijke waarde, of wij die nu beschouwen als een op zichzelf staande geschiedenis of in verband met gegeven onderricht. Laten wij op de les die elk bevat, acht geven wat ook de mening zij, die de mensen mogen verkondigen over de omstandigheden waaronder zij voor 't eerst werd gegeven.

2. LOCALE OMLIJSTING VAN DE GELIJKENIS VAN DE ZAAIER. - Dr. R. C. Trench haalt in zijn uitstekende verhandeling *Notes on the Parables of our Lord* (pag. 75) Dean Stanley's beschrijving aan van bestaande toestanden in de plaats waar de gelijkenis van de Zaaier door Jezus werd gegeven, en aangezien er reden is te geloven dat de omgeving sedert de dagen van Christus maar weinig is veranderd, wordt het verslag hier weergegeven: 'Een flauwe bocht in de helling van de heuvel, dicht bij de vlakte, ontsloot

[42] Aantekening 10, einde van hoofdstuk.
[43] 'Spreuken', in 't Engels 'proverbs', wat ook 'spreekwoorden' betekent. - Vert.
[44] Aantekening 11, einde van hoofdstuk.
[45] 2 Sam. 12:1-7, 13.
[46] Jesaja 5:1-7.

plotseling in detail en in een samenhang die ik mij van Palestina niet elders herinner, ieder kenmerk van de grote gelijkenis. Daar was het golvende korenveld, dat zich tot de waterkant uitstrekte. Daar was het platgetreden voetpad, dat dwars er door heenliep, zonder heg of schutting om het zaad aan beide kanten te verhinderen er langs of er op te vallen, op het pad, dat zelf door het voortdurend komen en gaan van paarden, muilezels en mensen daarover, hard was. Daar was de goede, vruchtbare grond, die het geheel van de vlakte en haar omgeving van de kale heuvels elders onderscheidde, afdalend tot aan het meer en die, waar geen onderbreking is, een grote hoeveelheid koren voortbrengt. Daar was de rotsachtige grond van de heuvelhelling, die hier en daar door het korenveld naar voren kwam, zoals elders door het gras van de helling. Daar waren de grote doornstruiken, de 'nabk', die, als de vruchtbomen meer het binnenland in, temidden van het wuivende graan omhoog schoten.'

3. ONKRUID. - Dit woord komt in de Bijbel nergens anders voor dan in deze gelijkenis. Het is duidelijk dat elk soort onkruid, in 't bijzonder een giftig soort, dat het verzamelde gewas ernstig zou schaden, de Meester als voorbeeld kon dienen. Men gelooft algemeen, dat de plant die in de gelijkenis wordt bedoeld, de dolik is, de botanici bekend onder de naam *Lolium temulentum,* een giftige, harige grassoort. Deze plant gelijkt in de eerste groeiperiode zeer veel op tarwe en is in deze dagen voor de boeren in Palestina een pest. Het wordt door de Arabieren 'Zowan' of 'Zawan' genoemd, welke naam, zegt Arnot, Thompson citerende, 'enige gelijkenis met het originele woord in de Griekse tekst vertoont.' De schrijver van het artikel 'Onkruid' in Smith's Dictionary zegt: 'Critici en uitleggers zijn het er over eens dat het Griekse meervoud *zizania,* 'onkruid', uit de gelijkenis (Matth. 13:25) op het onkruid, genoemd 'harige boldik', (Lolium temulentum) duidt, een veel voorkomende grassoort, en de enige die schadelijke eigenschappen heeft. De dolik komt, voordat hij aren draagt veel met tarwe overeen, en de wortels van beide zijn vaak dooreengestrengeld, vandaar het gebod het onkruid te laten staan tot de oogst, opdat, wanneer de mensen het onkruid uittrekken, zij niet tevens de tarwe mede uittrekken. Deze boldik is gemakkelijk van de tarwe en de gerst te onderscheiden, wanneer hij volgroeid is, maar wanneer beide nog niet ontwikkeld zijn, faalt dikwijls het nauwkeurigste onderzoek. Zelfs de landlieden, die over 't algemeen in dit land hun velden wieden, proberen niet de een van de ander te scheiden . . . De smaak is bitter en wanneer 't afzonderlijk wordt gegeten of zelfs met gewoon brood wordt vermengd, veroorzaakt het duizeligheid en werkt vaak als een heftig braakmiddel.' De gebezigde aanhaling is uit Thompson's *The Land and the Book,* II, 11, 112. Men heeft wel gezegd, dat de boldik een gedegenereerde tarwesoort is en men heeft getracht aan de leerzame gelijkenis van onze Heer nog een betekenis toe te voegen door deze gedachte in te lassen. Er is echter geen wetenschappelijke waarborg voor deze geforceerde opvatting, en ernstige bestudeerders zullen zich daardoor niet laten misleiden.

4. DE SLECHTHEID VAN DE ONKRUIDZAAIER. - Er zijn pogingen aangewend de gelijkenis van het onkruid in discrediet te brengen, omdat zij op een ongebruikelijke, zo niet onbekende praktijk zou berusten. Trench ondervangt deze kritiek aldus (*Notes on the Parables,* pag, 72, 73): 'Onze Heer stelde hier geen vorm van boosaardigheid voor, die zonder voorbeeld was, maar noemde er een, die Zijn hoorders misschien wel bekend genoeg was, een vorm, zo gemakkelijk uit te voeren met zo weinig risico, doch een zo groot en blijvend onheil teweeg brengend, dat het niet vreemd is, waar lafheid en boosaardigheid samengaan, dat dit vaak de vorm zal zijn geweest, waarin deze wandaad zich vertoonde. Wij komen die in vele streken tegen. In het Romeinse recht wordt deze vorm van schade toebrengen in beschouwing genomen, en een schrijver van deze tijd, de Schrift met voorbeelden stavend van de manieren en gewoonten in het Oosten, waarmede hij door zijn verblijf daar vertrouwd is geraakt, verzekert dat dit nu in Indië in praktijk wordt gebracht'. In een bijgevoegde noot zegt de auteur: 'Wij zijn dichter bij huis ook niet zonder deze vorm van boosaardigheid. Zo heb ik in Ierland een weggestuurde pachter gekend die, uit wraak over zijn ontslag, wilde haver zaaide in de akkers die hij achterliet. Het was vrijwel onmogelijk om deze, evenals het onkruid in de ge-

lijkenis te verdelgen, nadat zij, vóór het gewas waarmede zij vermengd was, gerijpt en zich uitgezaaid had.

5. DE GELIJKENIS VAN HET ZAAD DAT IN 'T VERBORGENE GROEIT. - Deze gelijkenis heeft onder de uitleggers tot veel discussies aanleiding gegeven. De vraag was wie met de man werd bedoeld, die het zaad in de grond zaaide. Indien, zoals in de gelijkenissen van de Zaaier en van het onkruid, de Here Jezus de planter is, hoe kan men, zo vragen sommigen, dan zeggen dat 'het zaad uitsproot, en lang werd, dat hij zelf niet wist, hoe', wanneer alle dingen Hem bekend zijn? Als anderzijds de planter de bevoegde leraar of prediker voorstelt, hoe kan dan gezegd worden 'terstond zendt hij de sikkel daarin', aangezien het laatste oogsten van zielen aan God is voorbehouden? De verwarring onder de critici spruit voort uit hun poging aan de gelijkenis een letterlijke uitlegging te geven, die de Auteur er nooit heeft ingelegd. Of het zaad nu werd gezaaid door de Heer zelf, zoals toen Hij persoonlijk onderrichtte, of door wie ook van Zijn gemachtigde dienstknechten, het zaad leeft en zal groeien. Er is tijd voor nodig, het blad verschijnt eerst en wordt door de aar gevolgd, en deze wordt te rechter tijd rijp, zonder de voortdurende aandacht, die het vormen van de verschillende onderdelen met de hand zou vergen. De man in de gelijkenis stelt een gewone landman voor; hij plant, hij wacht en oogst op zijn tijd. De les die hier wordt gegeven, is dat het zaad als een levend ding levenskracht bezit, door zijn Schepper begiftigd met het vermogen te groeien en zich te ontwikkelen.

6. DE MOSTERDPLANT. - De wilde mosterdplant, die in gematigde streken niet hoger wordt dan 90 à 120 cm, bereikt in subtropische landen de hoogte van een paard plus zijn berijder (Thompson, *The Land and the Book,* II, 100). Degenen die de gelijkenis hoorden, begrepen blijkbaar de tegenstelling tussen de afmeting van het zaad en die van de volwassen plant. Arnot (*The Parables,* pag. 102), zegt terecht: 'Deze plant werd klaarblijkelijk door de Heer gekozen, niet vanwege haar absolute grootte, maar omdat zij een treffend voorbeeld was - en ook als zodanig werd erkend - van toename van zeer klein tot zeer groot. Het schijnt in Palestina in die tijd het kleinste zaad te zijn geweest, waarvan men wist dat het tot zulk een grote plant zou uitgroeien. Er waren misschien wel kleinere zaden, maar de planten, die daaruit voortkwamen, waren niet zo groot, en er waren grotere planten, doch hun zaad was niet zo klein'. Edersheim (I, pag. 593) zegt dat de geringe afmeting van het mosterdzaad gewoonlijk door de rabbijnen ter vergelijking werd gebruikt, 'om de kleinste hoeveelheid aan te duiden, zoals de kleinste druppel bloed, de geringste verontreiniging, enz.' Dezelfde schrijver, sprekende over de volgroeide plant, vervolgt: 'Zij lijkt inderdaad niet meer op een groot tuingewas of een grote struik, maar wordt of liever heeft het uiterlijk van een boom, zoals Lucas zegt: een grote boom, natuurlijk niet in vergelijking met andere bomen, maar met tuinplanten. Zulk een groei van het mosterdzaad was een feit, dat in die dagen welbekend was, en trouwens in het oosten nog wordt waargenomen . . . En de algemene betekenis werd des te gemakkelijker begrepen, omdat een boom, wiens wijd uitgespreide takken schuilplaats bood aan de vogelen des hemels, in het Oude Testament een bekend zinnebeeld was voor een machtig koninkrijk, dat een toevlucht voor de naties was (Ezech. 31:6, 12; Dan. 4:12, 14, 21, 22). Het wordt trouwens ook speciaal als een voorbeeld van het Messiaanse Koninkrijk gebruikt (Ezech. 17:23).'

7. DE SYMBOLIEK VAN DE ZUURDESEM. - In de gelijkenis wordt het koninkrijk der hemelen met zuurdesem vergeleken. In andere schriftuurplaatsen is zuurdesem het zinnebeeld van het kwade: 'de zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën (Matth. 16:6, zie ook Lucas 12:1), 'de zuurdesem van Herodes' (Marcus 8:15). Deze voorbeelden, en andere (1 Cor. 5:7, 8) illustreren de besmettelijkheid van het kwaad. In het geval van de vrouw, die de zuurdesem voor het broodbakken gebruikt, symboliseert de zuurdesem de spreidende, doordringende, levenskrachtige werking van de waarheid. Hetzelfde ding kan uit verschillende oogpunten zeer goed worden gebruikt om in het ene geval het goede en in het andere het kwade voor te stellen.

8. DE SCHAT, DIE DE VINDER TOEBEHOORT. - Met betrekking tot de verdedigbaarheid van de man, die een schat vond, die in de akker van een ander verborgen lag en daarna, het feit van zijn ontdekking verhelende, de akker kocht, opdat hij zich in 't bezit van de schat kon stellen, zegt Edersheim (I, pag. 595-6): 'Er is enige moeilijkheid gerezen ten aanzien van het geoorloofde van zulk een transactie. In antwoord hierop kan worden opgemerkt, dat het op z'n minst in overeenstemming was met de Joodse wet. Indien iemand een schat aan losse geldstukken tussen het koren had gevonden, zou die zeker van hem zijn, indien hij dat koren kocht. Indien hij hem in de grond had aangetroffen, zou die hem eveneens toebehoren, wanneer hij zijn eigendomsrecht op de grond kon aantonen, zelfs als de grond niet van hem was, tenzij anderen hun recht daarop konden bewijzen. De wet ging zo ver, dat zij de koper van fruit alles toewees wat hij tussen de vruchten mocht vinden. Dit is voldoende om een detailkwestie te rechtvaardigen, waarop in elk geval in een gelijkenis niet te veel nadruk behoort te worden gelegd.

9. DE SUPERIORITEIT VAN DE GELIJKENISSEN DES HEREN. - 'Er was onder de Joden geen methode van onderwijs geven misschien zo gebruikelijk als die van gelijkenissen. Alleen waren zij in hun geval bijna geheel illustraties van hetgeen was gezegd of geleerd, terwijl de gelijkenissen van Christus als grondslag voor zijn lessen dienden . . . In het ene geval was het de bedoeling geestelijke leerstof Joods en nationaal te doen schijnen, in het andere om deze in een vorm over te brengen, die aan de situatie van de hoorders was aangepast. Dit onderscheid zal blijken waar te zijn, zelfs in gevallen, waar de nauwste samenhang tussen een rabbijnse en een evangelische gelijkenis schijnt te bestaan . . . Het behoeft nauwelijks gezegd te worden dat een vergelijking tussen de gelijkenissen, wat hun geest betreft, vrijwel onmogelijk is, dan alleen bij wijze van tegenstelling' (Edersheim, I, pag. 580-1). Geiki zegt bondig: 'Anderen hebben gelijkenissen gesproken, maar Jezus gaat deze zo ver te boven, dat Hij met recht de schepper van deze wijze van lesgeven kan worden genoemd' (ii, pag. 145).

10. GELIJKENISSEN EN ANDERE VORMEN VAN OVEREENKOMST. - 'De gelijkenis is ook duidelijk te onderscheiden van de spreuk, hoewel het waar is dat in zekere mate de woorden in het Nieuwe Testament door elkaar worden gebruikt, de een gelijkwaardig aan de ander. Zo wordt in Lucas 4:23 het 'Medicijnmeester! genees uzelven' een gelijkenis genoemd [1], wat strikt genomen een spreuk (spreekwoord) is; zo ook, toen de Heer die spreuk: 'Indien de blinde de blinde niet leidt, zo zullen zij beiden in de gracht vallen', waarschijnlijk Zijn hoorders welbekend, had gebruikt, zeide Petrus: 'Verklaar ons deze gelijkenis' (Matth. 15:14, 15), en Lucas 5:36 is meer een spreekwoord of spreekwoordelijk gezegde dan een gelijkenis, welke naam er aan gegeven is . . . Zo worden anderzijds deze in Johannes 'spreekwoorden' [2] genoemd, die, zo al in strikte zin geen gelijkenissen, toch dichter bij de gelijkenis dan bij het spreekwoord staan.

Feitelijk zijn het allegorieën; zo wordt het voorstellen door Christus van Zijn betrekkingen tussen Hem en Zijn volk als die tussen een herder en zijn schapen een 'spreekwoord' genoemd, ofschoon onze vertalers, zich meer aan de geest dan aan de letter houdend, er gelijkenis van hebben gemaakt (Joh. 10:6; vergelijk 16:25, 29). Deze verwisseling van woorden is gemakkelijk te verklaren. Gedeeltelijk komt zij door één Hebreeuws woord, dat zowel gelijkenis als spreekwoord betekent.' - Trench, *Notes on the Parables,* pag. 9, 10.

Ter wille van lezers die geen woordenboek bij de hand hebben, worden de volgende definities gegeven:

Allegorie: Het weergeven van een onderwerp onder het mom van enig ander onderwerp of toepasselijke, suggestieve gelijkenis.

Fabel: Een korte geschiedenis of vertelsel, bedacht met een zedeles, en waarin dieren, soms zelfs levenloze dingen, sprekend en handelen optreden.

Mythe: Een gefingeerd of verondersteld verhaal dat als historisch wordt aangediend doch zonder enige grond of feit.

Gelijkenis: Een korte vertelling of beschrijvende allegorie, op werkelijke schouwspelen of gebeurtenissen gebaseerd, zoals die in de natuur en in het leven van de mens voorkomen, en gewoonlijk met een zedelijke of godsdienstige strekking.

Spreekwoord: Een kort, pittig gezegde, in geestige of treffende vorm wijsheid, door ervaring opgedaan, samenvattend, een welbekend en alom geliefd gezegde in puntige vorm.

[1] Dit moet een vergissing zijn; de King James Bijbel zegt in Lucas 4:23 niet 'parable', maar 'proverb' = spreekwoord, welk woord ook in de Statenvertaling wordt gebruikt. - Vert.

[2] In de Nederl. Bijbel geven Joh. 10:6 en 16:25, 29 het woord 'gelijkenis', voor het Engelse 'proverb'. - Vert.

11. OUD-TESTAMENTISCHE GELIJKENISSEN, ENZ. - 'Van gelijkenissen in de striktste zin van het woord bevat het Oude Testament er maar twee' (2 Sam. 12:1; Jesaja 5:1). 'Andere verhalen, zoals die van de bomen die bijeen kwamen om een koning te kiezen (Richteren 9:8) en van de distel en de ceder (2 Kon. 14:9), zijn strikt genomen meer fabels. Nog andere, zoals de vermelding van Ezechiël van de twee arenden en de wijnstok (17:2) en van de pot (24:3) zijn allegorieën. Het kleine aantal gelijkenis-achtige verhalen die in het Oude Testament worden gevonden, moet echter niet worden opgevat als een aanwijzing voor onverschilligheid jegens de literaire vorm, wat zijn geschiktheid voor het geven van zedelessen betreft. Het aantal is maar schijnbaar klein. In werkelijkheid zijn overeenkomsten, die het materiaal voor zulk een vertelling aan de hand doen, ofschoon zij niet bepaald gefingeerd genoemd kunnen worden, in overvloed aanwezig.' - Zenos, *Stand. Bible Dict.,* trefwoord 'Parables'. Door het woord 'gelijkenis' in de ruimste zin toe te passen om elke gewone vorm van analogie er onder te doen vallen, kunnen wij de volgende lijst van de meest indrukwekkende gelijkenissen van het Oude Testament samenstellen: Bomen die een koning kiezen (Richteren 9:7); het ooilam van de arme man (2 Sam. 12:1); de twistende broeders en de wrekers (2 Sam. 14:1); de geschiedenis van de ontsnapte gevangene (1 Kon. 20:35); de distel en de ceder (2 Kon. 14:9); de wijngaard en zijn wilde druiven (Jes. 5:1); de arenden en de wijnstok (Ezech. 17:3); de leeuwenwelpen (Ezech. 19:2); de kokende pot (Ezech. 24:3.)

HOOFDSTUK 20

'ZWIJG, WEES STIL'

GEBEURTENISSEN, DIE AAN DE REIS VOORAFGINGEN

Tegen het einde van de dag, waarop Jezus voor 't eerst in gelijkenissen tot de menigte had gesproken, zeide Hij tot Zijn discipelen: 'Laat ons overvaren aan de andere zijde'.[1] De aldus aangeduide plaats was de oostelijke oever van het meer van Galilea. Terwijl de boot in gereedheid werd gebracht, kwam een zeker schriftgeleerde tot Jezus en zeide: 'Meester! ik zal U volgen, waar Gij ook henengaat'. Vóór die tijd hadden enige mannen, tot de heersende klasse behorend, aangeboden zich openlijk bij Jezus aan te sluiten. Indien de Meester op politiek bedacht was geweest en zich van officiële erkenning had willen verzekeren, zou Hij deze gelegenheid om een zo invloedrijk persoon als een schriftgeleerde aan zich te binden, zorgvuldig hebben overwogen, zo niet onmiddellijk aanvaard, doch Hij, die de gedachten der mensen kon lezen en hun hart kende, koos liever dan dat Hij aanvaardde. Hij had mannen, die voortaan de Zijnen zouden wezen, van hun vissersboten en netten weggeroepen en een verachte tollenaar tot een van de Twaalven gemaakt, maar Hij kende hen, kende hen allen, en koos dienovereenkomstig. Het evangelie werd aan allen om niet verkondigd, doch om gezag tot bediening daarin kon men niet vragen; voor dat heilige werk moet men door God geroepen worden.[2]

In dit geval kende Christus het karakter van de man, en zonder zijn gevoelens te kwetsen door hem kortaf te weigeren, wees Hij op het offer dat van iemand werd vereist, die de Here wilde volgen, waarheen Hij ook zou gaan, zeggende: 'De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten, maar de Zoon des mensen heeft niet, waar Hij het hoofd nederlegge'. Daar Jezus geen vaste verblijfplaats had, doch overal heenging waar Zijn plicht Hem riep, was het nodig dat zij die Hem vertegenwoordigden, mannen die tot Zijn dienst waren geordend, bereid waren zich het genot van hun tehuizen en de omgang met hun familieleden te ontzeggen, als de plichten van hun roeping dit vereisten. Wij lezen niet, dat de zich aangediend hebbende schriftgeleerde zijn aanbod gestand deed.

Een andere man toonde zijn gewilligheid de Heer te volgen, maar vroeg eerst tijd om zijn vader te gaan begraven. Tot deze zeide Jezus: 'Volg Mij, en laat de doden hun doden begraven.' Sommige lezers dachten dat dit bevel hardvochtig was, doch een dergelijke gevolgtrekking is nauwelijks gerechtvaardigd. Ofschoon het van een zoon duidelijk een blijk van liefdeloosheid zou zijn als hij van de begrafenis van zijn vader onder normale omstandigheden wegbleef, zou toch zijn bedieningsplicht terecht voorrang moeten

[1] Marcus 4:35.
[2] 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 10, 'Mannen van God geroepen'.

hebben, als die zoon tot een dienst was geroepen die zo belangrijk was, dat die alle persoonlijke of familie-aangelegenheden te boven ging. Bovendien was de eis die door Jezus werd gesteld, niet groter dan die, welke aan iedere priester in actieve dienst werd opgelegd, en was zij niet ingrijpender dan de verplichtingen van de Nazirese belofte [3], waaronder velen zich vrijwillig hadden geplaatst. De bedieningsplichten in het koninkrijk behoorden tot het geestelijk leven; iemand die daarvoor was toegewijd, kon hun, die in geestelijke dingen onachtzaam en, figuurlijk gesproken, geestelijk dood waren, wel toestaan hun doden te begraven.

Er wordt nog een derde voorbeeld gegeven: een mens die een discipel van de Heer wenste te zijn, vroeg de Heer, alvorens met zijn plichten aan te vangen, toestemming om naar huis te gaan en van zijn familie en vrienden afscheid te nemen. Het antwoord van Jezus is in het dagelijks leven en in de literatuur een kernspreuk geworden: 'Niemand, die zijn hand aan de ploeg slaat, en ziet naar hetgeen achter is, is bekwaam tot het Koninkrijk Gods'. [4] Uit het Evangelie van Mattheüs leiden wij af, dat de eerste twee candidaten voor het discipelschap zich de Heer aanboden, terwijl Hij aan de oever of in de boot stond, klaar om de reis in de avond over het meer te beginnen. Lucas zet de voorbeelden in een ander verband en voegt aan het aanbod van de schriftgeleerde en van de man, die eerst zijn vader wilde begraven, dat van degeen toe die eerst naar huis wilde gaan en dan naar Christus terugkeren. De drie voorvallen kunnen met voordeel tezamen in beschouwing worden genomen, of ze nu alle in de avond van die zelfde gewichtige dag plaats hadden of op verschillende tijden.

Het stillen van de storm [5]

De opdracht om af te varen en naar de andere oever over te steken, werd door Jezus gegeven, waarschijnlijk na de ingespannen arbeid van die dag verademing wensend. Er werd geen tijd verloren met onnodige voorbereidingen; 'zij namen Hem mede, gelijk Hij in het schip was', en gingen onverwijld van daar. Enige begerige mensen trachtten Hem zelfs op het water nog te volgen, want een aantal bootjes, 'scheepjes' noemt Marcus die, vergezelden het schip, waarin Jezus had plaats genomen, doch deze kleinere vaartuigen zijn misschien weer teruggegaan, mogelijk vanwege de naderende storm. Hoe dan ook: wij horen verder niets meer van ze.

Jezus vond een rustplaats in het achterschip en viel weldra in slaap. Een hevige storm stak op, en nog sliep Hij. [6] Deze omstandigheid is leerzaam, daar zij tevens de werkelijkheid van de physieke eigenschappen van Christus bewijst en de gezonde, normale conditie van Zijn lichaam. Hij was aan vermoeidheid, en lichamelijke uitputting uit andere oorzaken, onderworpen zoals alle mensen; zonder voedsel kreeg Hij honger, zonder drinken dorst;

[3] Blz. 66.
[4] Lucas 9:57-62; zie ook Matth. 8:19-22.
[5] Matth. 8:23-27; Marcus 4:35-41; Lucas 8:22-25.
[6] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

door werken werd Hij vermoeid. Het feit dat Hij na een dag van ingespannen arbeid zelfs te midden van stormgeweld rustig kon slapen, wijst op een onverzwakt zenuwgestel en een goede gezondheidstoestand. Nergens vinden wij van Jezus vermeld dat Hij ziek is geweest. Hij leefde volgens de gezondheidswetten; toch stond Hij het lichaam nimmer toe over de geest te heersen, en Zijn dagelijkse werkzaamheden, die zware eisen aan zowel zijn lichamelijke als geestelijke energie stelden, werden niet met symptomen van geestelijke inzinking of functionele stoornissen aangevangen. Slaap na arbeid is natuurlijk en noodzakelijk. De dagelijkse arbeid was verricht, Jezus sliep.

Inmiddels nam de storm in hevigheid toe; de wind maakte de boot onbestuurbaar, de golven sloegen over de verschansing en het schip maakte zo veel water, dat het op het punt scheen van vergaan. De discipelen waren door vrees bevangen, maar Jezus sliep rustig door alles heen. Tot het uiterste beangst, wekten de discipelen Hem, volgens de verscheidene verschillende verslagen uitroepend: 'Meester, Meester, wij vergaan'; 'Heere, behoed ons: wij vergaan', en 'Meester, bekommert het U niet, dat wij vergaan?' Zij waren rampzalig bang en dachten er te weinig aan, dat daar Iemand bij hen was, Wiens stem de dood zelfs moest gehoorzamen. Hun verschrikte uitroep was niet geheel van hoop en geloof ontbloot: 'Heere, behoed ons', riepen zij uit. Op hun beklagenswaardige roep antwoordde Hij kalm: 'Wat zijt gij vreesachtig, gij kleingelovigen?'

Toen stond Hij op, en door de duisternis van die angstaanjagende nacht klonk in de bulderende wind, over de opgezweepte zee de stem van de Heer; Hij 'bestrafte de wind en zeide tot de zee: Zwijg, wees stil! En de wind ging liggen, en er werd grote stilte.' Zich tot de discipelen kerend vroeg Hij zachtmoedig, doch met onmiskenbaar verwijt: 'Waar is uw geloof?' en 'Hoe hebt gij geen geloof?' Verbazing en vrees kwamen in de plaats van dankbaarheid voor de redding uit wat een ogenblik tevoren een onvermijdelijke dood had geschenen. 'Hoedanig een is Deze, dat ook de winden en de zee Hem gehoorzaam zijn?' vroegen zij elkander. Onder de geboekstaafde wonderen van Christus heeft geen zo'n grote verscheidenheid van commentaar en pogingen tot verklaring opgeleverd als dit wonderbare voorbeeld van beheersing der natuurkrachten. De wetenschap waagt zich niet aan een verklaring. De Heer van aarde, lucht en zee sprak en werd gehoorzaamd. Het was Hij die, temidden van de donkere chaos in de vroegste stadia van de schepping, met onmiddellijk gevolg had geboden: Er zij licht; laat er een firmament zijn in het midden der wateren; laat het droge land gezien worden, en zoals Hij had bepaald, zo was het. De heerschappij van de Schepper over het geschapene is werkelijk en absoluut. Een klein deel van dat geschapene werd de mens gegeven[7], hij van Gods geslacht, een lichaam ontvangen hebbende in de gelijkenis van zijn goddelijke Vader. Doch de mens oefent die overgedragen heerschappij uit door ondergeschikte machten en door middel van ingewikkelde mechanismen. De macht van de mens de dingen aan zijn wil te onderwerpen, is beperkt. Het is in overeenstemming met de vloek, door de val

[7] Gen. 1:28; P. v. Gr. W., Mozes 2:26; 5:1.

van Adam uitgesproken en die het gevolg was van overtreding, dat hij in het zweet zijns aanschijns en door de inspanning van zijn brein en van zijn spieren, zal slagen. Zijn bevel is maar een geluidsgolf in de lucht, behalve wanneer het door arbeid wordt gevolgd. Door de Geest van de Godheid, die alle ruimte doordringt, heeft het bevel van God onmiddellijke uitwerking.

Niet alleen de mens, maar ook de aarde en alle elementaire krachten, daartoe behorend, kwamen onder de vloek van Adam [8], en zoals de grond niet langer alleen maar goede en bruikbare vruchten voortbracht, maar ook doornen en distels, zo waren de onderscheidene natuurkrachten als werktuigen, aan zijn directe controle onderworpen, de mens niet meer gehoorzaam. Wat wij natuurkrachten noemen - warmte, licht, electriciteit, chemische affiniteit - zijn slechts enkele manifestaties van eeuwige energie, die de Schepper aan Zijn doeleinden dienstbaar maakt. Alleen door mechanische middelen en lichamelijke aanpassing is de mens in staat deze enkele te beheersen en nuttig aan te wenden. Maar de aarde zal nog worden vernieuwd en haar paradijsheerlijkheid ontvangen; dan zullen de grond, het water en de krachten die daarop inwerken, het bevel van de verheerlijkte mens direct gehoorzamen, zoals zij nu het woord van de Schepper gehoorzamen.[9]

De demonen gekalmeerd [10]

Jezus en de discipelen die met Hem waren, landden op de oostelijke of Pereaanse oever van het meer, in een streek die het land van de Gadarenen of Gergesenen heette. De juiste plaats wordt niet aangegeven, maar het was blijkbaar een district buiten de steden gelegen.[11] Toen het gezelschap de boot verliet, kwamen twee waanzinnigen, die hevig door boze geesten werden gekweld, naderbij. Mattheüs zegt dat er twee waren; de andere twee schrijvers spreken maar van een. Het is mogelijk dat een van de twee er zo veel erger aan toe was dan zijn metgezel, dat alleen hij genoemd werd, of misschien was een van de twee weggelopen. De bezetene was in een beklagenswaardige toestand. Zijn waanzin was zo hevig geworden en zijn lichaamskracht was door zijn bezetenheid zo groot, dat alle pogingen om hem gevangen te houden mislukt waren. Men had hem geketend en in boeien geslagen, maar deze had hij met behulp van demonische macht verbroken; hij was naar de bergen gevlucht, naar holen die als graftomben dienden, en daar had hij meer als een wild beest dan als een mens geleefd. Dag en nacht werden zijn nare, angstwekkende kreten gehoord, en uit vrees hem te ontmoeten maakten de mensen liever een omweg dan dat zij langs zijn verblijfplaats gingen. Vrijwel naakt zwierf hij rond, en in zijn razernij sneed hij dikwijls met scherpe stenen in zijn vlees.

Jezus ziende, snelde het gekwelde schepsel op Hem toe en, door demo-

[8] Gen. 3:17-19.
[9] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[10] Matth. 8:28-34; Marcus 5:1-19; Lucas 8:26-39.
[11] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.

nische macht gedwongen, wierp hij zich voor Hem ter aarde, met luide stem uitroepend: 'Wat heb ik met U te doen, Jezus, Gij Zone Gods, des Allerhoogsten?' Toen Jezus de boze geesten beval heen te gaan, vroeg een van hen, of vroegen er meer van hen, door de stem van de man om met rust te worden gelaten; met godslasterlijke aanmatiging riepen zij uit: 'Ik bezweer U bij God, dat Gij mij niet pijnigt!' Mattheüs vermeldt de andere vraag, die tot Jezus werd gericht: 'Zijt Gij hier gekomen om ons te pijnigen voor den tijd?' De demonen, door welke de man was bezeten en beheerst, herkenden de Meester; zij wisten dat zij Hem hadden te gehoorzamen, maar zij smeekten met rust gelaten te worden, totdat de vastgestelde tijd van hun laatste straf zou komen.[12]

Jezus vroeg: 'Welke is uw naam?' en de demon in de man antwoordde: 'Mijn naam is Legio want wij zijn velen'. Het feit van 's mans tweeledige bewustheid of meervoudige persoonlijkheid treedt hier aan het licht. Hij was door boze geesten zo volkomen bezeten, dat hij geen onderscheid meer kon maken tussen zijn eigen persoonlijkheid en de hunne. De duivelen smeekten dat Jezus hen niet uit dat land zou verbannen, of zoals Lucas het in woorden van ontzagwekkende betekenis zegt: 'dat Hij hun niet gebieden zou in den afgrond heen te varen.'[13] In hun ellendige toestand en uit duivelse begeerte om in vleselijke lichamen een woonplaats te vinden, desnoods van beesten, smeekten zij, omdat zij werden gedwongen de man te verlaten, in een kudde zwijnen te mogen varen, die in de nabijheid liepen. Jezus stond dat toe; de onreine demonen voeren in de zwijnen en de gehele kudde, ongeveer tweeduizend stuks, werd wild, vluchtte in paniek, rende een steile helling af het meer in en verdronk. De zwijnenhoeders werden bang en, zich haastig naar de stad begevend, vertelden zij daar wat er met de zwijnen was gebeurd. De mensen kwamen in menigten aangelopen om het zelf te zien, en allen waren verbaasd de eens zo wilde man te aanschouwen, voor wie zij allen bang waren geweest, die nu gekleed en goed bij zijn verstand, rustig en eerbiedig aan de voeten van Jezus zat. Zij waren bang voor Iemand die zulke wonderen kon doen, en in 't besef van hun zondige onwaardigheid, smeekten zij Hem hun land te verlaten.[14]

De man die van de demonen was bevrijd, was niet bang; liefde en dankbaarheid namen in zijn hart de plaats in van alle andere gevoelens, en toen Jezus naar de boot terugging, bad hij dat hij mee mocht gaan. Doch Jezus weigerde dat, zeggende: 'Keer weder naar uw huis, en vertel, wat grote dingen u God gedaan heeft, en hoe Hij Zich uwer ontfermd heeft'. De man werd een zendeling, niet alleen in zijn woonplaats, maar in geheel Decapolis, het gebied van de tien steden. Overal waar hij kwam vertelde hij van de wonderbare verandering, die Jezus bij hem teweeg had gebracht. Het getuigenis van boze en onreine geesten betreffende de goddelijkheid van Christus

[12] Vergelijk Openb. 20:3.
[13] Deze noot heeft alleen betrekking op de originele tekst. De herziene Engelse vertaling zegt i.p.v. 'deep' (diepte) 'abyss' (afgrond). Dit laatste woord geeft ook de Nederlandse Statenvertaling. - Vert.
[14] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.

als Gods Zoon is niet tot dit geval beperkt. Wij hebben de gebeurtenis met de bezetene in de synagoge te Kapernaüm reeds besproken;[15] en er deed zich een ander geval voor, toen Jezus, de steden in Galilea verlatende, naar de oever van het meer ging en door een grote menigte Galileeërs, Judeeërs, mensen van Jeruzalem en Idumea en van over de Jordaan (d.i. Perea) en inwoners van Tyrus en Sidon werd gevolgd, van wie Hij er velen van verscheidene ziekten had genezen. Degenen die aan onreine geesten waren onderworpen, vielen Hem te voet en aanbaden Hem, terwijl de demonen uitriepen: 'Gij zijt de Zone Gods'.[16]

Gedurende de korte reis die in dit hoofdstuk wordt besproken, werd de macht van Jezus als Meester over aarde, mensen en duivelen, in wonderbare werken van de indrukwekkendste soort openbaar. Wij kunnen de wonderen van de Heer niet klein en groot noemen, evenmin gemakkelijk en moeilijk om te verrichten; wat de een als de minste beschouwt, is voor een ander van het grootste belang. In ieder geval was het woord des Heren voldoende. Tot de wind en de golven en tot de door duivelen gekwelde mens behoefde Hij slechts te spreken en Hij werd gehoorzaamd. 'Zwijg, wees stil'.

De opwekking van het dochtertje van Jaïrus[17]

Jezus en Zijn metgezellen keerden over het meer naar het land Gadara terug, in de nabijheid van Kapernaüm, waar Hij met gejuich werd ontvangen door een menigte, 'want zij waren allen Hem verwachtende'. Onmiddellijk na de ontscheping werd Jezus door Jaïrus, een lid van het bestuur van de plaatselijke synagoge, benaderd. Hij 'bad Hem zeer, zeggende: Mijn dochtertje is in haar uiterste; ik bid U, dat Gij komt en de handen op haar legt, opdat zij behouden worde, en zij zal leven'.

Het feit dat deze man tot Jezus kwam, met de geest van geloof en smeking, is een bewijs van de diepe indruk die de bediening van Christus zelfs op de priesterlijke en kerkelijke kringen had gemaakt. Vele Joden, regeerders en ambtenaren zowel als de gewone mensen, geloofden in Jezus[18], ofschoon maar weinigen, die tot de voorname standen behoorden, hun discipelschap ten koste van hun prestige en populariteit wilden erkennen. Dat Jaïrus, een overste van de synagoge, dàn alleen kwam omdat hij door smart over het dreigend sterven van zijn enige dochter, een kind van twaalf jaar, daartoe werd gedwongen, is geen bewijs dat hij niet daarvóór gelovig was geworden; zeker was dat zijn geloof toen echt was en zijn vertrouwen oprecht, gelijk de omstandigheden in de geschiedenis bewijzen. Hij naderde Jezus met de eerbied, verschuldigd aan Een die Hij in staat achtte te voldoen aan hetgeen hij vroeg en viel voor Jezus' voeten neer, of zoals Mattheüs zegt: aanbad Hem. Toen de man uit zijn huis vertrok om hulp van Jezus te vragen, lag het meisje op sterven; hij vreesde dat zij inmiddels was overleden. In de zeer

[15] Marcus 1:24; Lucas 4:34; ook vers 41; zie blz. 135.
[16] Marcus 3:7-11; vgl. Lucas 6:17-19. Zie blz. 139, noot 6.
[17] Marcus 5:22-24, 35-43; Lucas 8:41, 42, 49-56; Matth. 9:18, 19, 23-26.
[18] Joh. 11:45, vgl. 8:30; 10:42.

korte mededeling in het eerste Evangelie wordt van hem verteld dat hij zeide: 'Mijn dochtertje is nu terstond gestorven, doch kom en leg Uw hand op haar, en zij zal leven'.[19] Jezus ging met de smekende man mede en velen volgden Hem. Onderweg vond een gebeurtenis plaats die oponthoud veroorzaakte. Een ernstig gekwelde vrouw werd onder bijzonder belangwekkende omstandigheden genezen, die wij nu niet in beschouwing zullen nemen. Er is niets dat er op wijst dat Jaïrus door dit oponthoud ongeduldig of misnoegd werd; hij had zijn vertrouwen op de Meester gesteld en wachtte totdat het Hem gelegen zou komen. Terwijl Christus zich met de lijdende vrouw bezig hield, kwamen boodschappers uit het huis van de overste met het droeve nieuws dat het meisje dood was. Wij mogen aannemen dat zelfs deze droeve, zekerheid gevende boodschap, het geloof van de man niet kon vernietigen; het schijnt dat hij nog steeds op hulp van de Heer rekende. Degenen die de tijding hadden gebracht, vroegen: 'Wat zijt gij den Meester nog moeilijk?' Jezus hoorde wat gezegd werd en sterkte het zwaar beproefde geloof van de man met de bemoedigende woorden: 'Vrees niet, geloof alleenlijk'. Jezus liet geen van zijn volgelingen, behalve drie van de apostelen, en de diepbedroefde, doch gelovende vader toe, het huis binnen te gaan. Petrus en de twee broeders, Jakobus en Johannes, mochten binnenkomen.

In het huis heersten niet die eerbiedige stilte en rust zoals wij die thans, gezien de omstandigheid van de ingetreden dood, als gepast zouden beschouwen, integendeel: er was een tumult gaande, doch dat was in die dagen de orthodoxe gewoonte van rouwbeklag.[20] Beroepsrouwklagers, waaronder zangers van navrante klaagliederen en speellieden, die groot lawaai met fluiten en andere instrumenten maakten, waren reeds naar het huis ontboden. Tot deze allen zeide Jezus bij het binnentreden: 'Wat maakt gij beroerte, en wat weent gij? Het kind is niet gestorven, maar het slaapt'. Het was in feite een herhaling van het bevel dat Hij kort tevoren bij een andere gelegenheid had geuit: Zwijg, wees stil. Zijn woorden ontlokten spot en gelach van degenen die voor het rumoer dat zij maakten, betaald werden en die, als hetgeen Hij zeide waar was, de gelegenheid om beroepshalve van dienst te zijn, zouden zien voorbijgaan. Bovendien wisten zij dat het meisje gestorven was; de voorbereidingen voor de begrafenis, die volgens de gewoonte zo spoedig mogelijk genomen moesten worden, hadden reeds voortgang. Jezus beval deze mensen heen te gaan en herstelde de rust in het huis.[21] Toen ging Hij de sterfkamer binnen, alleen vergezeld van de drie apostelen en de ouders van het meisje. Het gestorven kind bij de hand nemend, zeide Hij: 'Talitha kumi!' hetwelk is, zijnde overgezet: 'Gij dochtertje (Ik zeg u), sta op.' Tot verbazing van allen behalve de Heer, richtte het meisje zich op, verliet haar bed en wandelde. Jezus zeide dat men haar voedsel moest geven, daar de lichamelijke behoeften, door de dood opgeschort, zich door de terugkeer tot het leven weer deden gelden.

De Heer legde alle aanwezigen de plicht van geheimhouding op, hun

[19] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[20] Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
[21] Aantekening 7, einde van hoofdstuk.

gebiedende te zwijgen over hetgeen zij hadden gezien. De redenen voor deze opdracht worden niet genoemd. In enkele andere gevallen werd aan hen, die door de bediening van Christus waren genezen, een soortgelijke instructie gegeven, terwijl bij de vele gelegenheden, waar genezing plaats vond, dergelijke instructies niet worden vermeld. In tenminste één geval werd de man, die van duivelen was verlost, gezegd heen te gaan en te vertellen welk een groot ding voor hem was gedaan.[22]

In Zijn wijsheid wist Christus wanneer Hij voorzichtigheidshalve openbaarmaking van Zijn handelingen moest verbieden of deze moest toestaan. Ofschoon de dankbare ouders, het meisje zelf en de drie apostelen, die van de opwekking getuige waren geweest, de zwijgplicht, hun door de Heer opgelegd, misschien wel getrouw waren nagekomen, kon het feit dat het meisje was opgewekt, niet geheim blijven, en zeker zou men vragen naar de wijze waarop zulk een groot wonder was verricht. De speellieden en rouwklagers die uit het huis waren verdreven toen daar nog reden tot rouwbeklag was, en die spottend hadden gelachen op de verzekering van de Meester dat het meisje sliep en niet dood was, zoals zij dachten, zouden ongetwijfeld het geval ruchtbaar maken. Het is daarom niet te verwonderen dat wij in de korte weergeving van de geschiedenis door Mattheüs lezen: 'En het gerucht ging uit door dat gehele land'.

Terugkeer tot het leven en de opstanding

Het grote onderscheid tussen een opwekking uit de dood tot een hernieuwd sterfelijk leven en de opstanding van het lichaam uit de doden tot een staat van onsterfelijkheid, moet goed in 't oog worden gehouden. In elk van de tot dusver beschouwde gevallen - dat van de opwekking van de dode jongeling van Naïn[23], dat van de dochter van Jaïrus, en ook van de opwekking van Lazarus, dat later zal worden behandeld - bestond het wonder in de hereniging van de geest en het lichaam als voortzetting van de onderbroken loop van het sterfelijk bestaan. Dat de persoon aan wie het wonder werd voltrokken, later moest sterven, is zeker. Jezus Christus was de eerste van alle mensen die op aarde hebben geleefd, die als een onsterfelijk gemaakt Wezen tevoorschijn kwam; daarom wordt Hij terecht aangeduid als 'de Eersteling dergenen, die ontslapen zijn'.[24]

Ofschoon zowel Elia als Elisa, vele eeuwen vóór de tijd van Christus, werktuigen waren voor het opwekken tot leven uit de dood, de eerste voor de zoon van de weduwe in Zarfath, laatstgenoemde voor het kind van de Sunamietische vrouw[25], was in deze vroegere wonderen de herstelling er een tot het sterfelijk leven, niet tot onsterfelijkheid. Het is leerzaam het verschil op te merken tussen de gedragslijn van elk der genoemde Oud-Testamentische

[22] Marcus 5:19-20; Lucas 8:39. Blz. 231.
[23] Blz. 187.
[24] 1 Cor. 15:20, 23; zie ook Hand. 26:23; Col. 1:18; Openb. 1:5 en Art. des Geloofs, Hfdst. 21.
[25] 1 Kon. 17:17-24; 2 Kon. 4:31-37.

profeten en die van Christus in overeenkomstige wonderen. Door Elia en Elisa beide werd de wonderbare verandering niet dan na lange en moeizame verrichtingen en een ernstig inroepen van de macht en de tussenkomst van Jehova tot stand gebracht, doch Jehova, in Zijn aards lichaam Jezus Christus, gebood alleen, en de banden des doods werden onmiddellijk gebroken. Hij sprak in Zijn eigen naam en met de Hem eigen autoriteit, want door de macht, waarmede Hij was bekleed, heerst Hij over leven en dood beide.

Een opmerkelijke genezing onderweg[26]

Toen Jezus naar het huis van Jaïrus onderweg was, met een grote menigte die zich om Hem verdrong, werd de voortgang van het gezelschap gestuit door een ander lijdensgeval. Onder de menigte bevond zich een vrouw, die twaalf jaar lang door een ernstige aandoening werd gekweld, die veelvuldige bloedingen tengevolge had. Zij had alles wat zij bezat aan medische behandeling ten koste gelegd en 'veel geleden van vele medicijnmeesters', maar het was geleidelijk erger geworden. Zij werkte zich door het gedrang heen en Jezus van achteren naderend, raakte zij Zijn mantel aan. 'Want zij zeide: Indien ik maar Zijn klederen mag aanraken, zal ik gezond worden'. Het effect was meer dan toverachtig; onmiddellijk voelde zij de gezondheid haar gehele lichaam doorhuiveren en wist zij dat zij van haar kwaal genezen was. Nu zij haar doel had bereikt en de verlangde zegen had ontvangen, trachtte zij opmerkzaamheid te ontgaan door zich haastig onder de menigte terug te trekken. Maar de Heer had haar aanraking opgemerkt. Hij keerde zich om en, over de menigte heenziende, vroeg Hij: 'Wie heeft Mijn klederen aangeraakt?' of volgens Lucas: 'Wie is het die Mij aangeraakt heeft?' Terwijl de mensen ontkenden, zei de onstuimige Petrus, voor zichzelf en de anderen sprekend: 'Meester, de scharen drukken en verdringen U, en zegt Gij: Wie is het, die Mij aangeraakt heeft?' En Jezus zeide: Iemand heeft Mij aangeraakt, want Ik heb bekend, dat kracht van Mij uitgegaan is.'

De vrouw, ziende dat zij aan identificatie niet kon ontkomen, kwam bevend nader, en voor de Heer nederknielend, bekende zij wat zij had gedaan, waarom zij het had gedaan en het weldadig gevolg. Als zij een berisping had verwacht, werd haar vrees prompt weggenomen, want Jezus, haar met een uitdrukking van respect en vriendelijkheid aansprekend, zeide: 'Dochter, wees welgemoed, uw geloof heeft u behouden; ga heen in vrede' en, zoals Marcus er aan toevoegt: 'en zijt genezen van deze uwe kwaal'. Het geloof van deze vrouw was oprecht en zonder bedrog; toch was het in zekere zin gebrekkig. Zij geloofde dat de invloed van Christus' persoonlijkheid, zelfs die van Zijn kleed, een geneeskrachtige werking had, voldoende om haar kwaal te genezen, doch zij besefte niet dat de macht om te genezen een inhaerente eigenschap was, die Hij kon aanwenden zoals Hij wilde, en naarmate de kracht van het geloof deze tevoorschijn kon roepen. Haar geloof was weliswaar reeds gedeeltelijk beloond, doch voor haar zou de zekerheid

[26] Marcus 5:25-34; Matth. 9:20-22; Lucas 8:43-48.

dat de goddelijke Medicijnmeester het verlangen van haar hart had vervuld en haar geloof, hetwelk zij had getoond, door Hem was aanvaard, van groter waarde zijn dan de lichamelijke genezing van haar ziekte. Om haar misvatting te corrigeren en haar geloof te versterken, dwong Jezus haar op zachtmoedige wijze tot een bekentenis, die haar door het besef van haar genezing wel gemakkelijk moet zijn gevallen. Hij bevestigde de genezing en liet haar gaan met de troostrijke verzekering dat deze blijvend was.

In tegenstelling tot de vele gevallen van genezing, naar aanleiding waarvan de Heer de begunstigde gebood niemand te vertellen hoe en door wie zij waren geheeld, zien wij hier dat door Zijn eigen handelwijze openbaarheid werd gegeven en dat nog wel, waar zij, die de zegen ontving, geheimhouding wenste. De doeleinden en beweegredenen van Jezus zullen door de mens moeilijk begrepen kunnen worden, maar in het geval van deze vrouw houden wij het voor mogelijk dat er vreemde en onware verhalen over verteld zouden worden en dat het daarom het verstandigst zou zijn de waarheid dan en daar duidelijk te doen uitkomen. Bovendien werd de geestelijke waarde van het wonder door de bekentenis van de vrouw en des Heren genadige verzekering zeer vergroot.

Let op de betekenisvolle verzekering: 'Uw geloof heeft u behouden'. Geloof is op zich een beginsel van macht[27], en door zijn tegenwoordigheid of afwezigheid, door zijn volheid of zijn gebrek er aan, werd en wordt de Heer beïnvloed en bij het schenken of weerhouden van zegeningen in hoge mate beheerst, want Hij gaat volgens wetten te werk, en niet grillig of onzeker.

Wij lezen: Jezus kon op zekere tijd ergens 'aldaar geen kracht doen', vanwege het ongeloof van de mensen.[28] Een openbaring van deze tijd zegt, dat geloof om te worden genezen, een van de gaven van de Geest is, in overeenstemming met de manifestaties van geloof in het genezen van anderen door de uitoefening van de macht van het Heilige Priesterschap.[29]

De vraag van onze Heer wie Hem in het gedrang had aangeraakt, is een ander voorbeeld van Zijn stellen van vragen met een bepaald doel, wanneer Hij gemakkelijk direct de feiten kon hebben vastgesteld, zonder de hulp van anderen. De vraag had een speciale bedoeling, zoals iedere leraar wel een middel tot onderrichten vindt in het doen van vragen aan zijn leerlingen.[30] Doch er ligt in de vraag van Christus: 'Wie heeft Mij aangeraakt?' een diepere betekenis dan aan een eenvoudige vraag naar de identiteit van een persoon verbonden is, en die komt tot uiting in de verdere woorden van de Heer: 'Iemand heeft Mij aangeraakt, want Ik heb bekend, dat kracht van Mij uitgegaan is'. De gebruikelijke uiterlijke handeling waardoor Zijn wonderen werden verricht was een woord of een bevel, soms gepaard gaande met het opleggen der handen of door enige andere physieke handeling als het bestrijken van de ogen van een blinde.[31] Dat er werkelijk een overdracht van

[27] Artikelen des Geloofs, Hfdst. 5, blz. 110.
[28] Marcus 6:5, 6; vgl. Matth. 13:58.
[29] L. & V. 46:19; vgl. Matth. 8:10; 9:28, 29.
[30] Aantekening 8, einde van hoofdstuk.
[31] Matth. 8:3; Lucas 4:40; 13:13; Joh. 9;6; vgl. Marcus 6:5; 7:33; 8:23.

Zijn eigen kracht naar de zieke die Hij had genezen, plaats vond, blijkt uit dit geval. Passief geloof van de zijde van een, die een zegen wenst te ontvangen, is niet voldoende; slechts wanneer het tot een actief geloof wordt gewekt, is het een macht; zo ook het geloof van iemand die krachtens de autoriteit, hem door God gegeven, optreedt. Verstandelijke en geestelijke energie moeten werkzaam zijn, wil het dienstbetoon goed resultaat hebben.

De blinden zien en de stommen spreken[32]

Twee andere gevallen van wonderbare genezing worden door Mattheüs vermeld, die kort na de opwekking van het dochtertje van Jaïrus zouden hebben plaats gevonden. Toen Jezus door de straten van Kapernaüm ging, vermoedelijk nadat Hij uit het huis van de overste der synagoge was vertrokken, werd Hij door twee blinden gevolgd, die uitriepen: 'Gij Zone Davids, ontferm U onzer!' Deze aanspreektitel was door anderen ook meermalen gebruikt, maar in geen enkel geval lezen wij dat onze Heer het gebruik van de hand wees.[33] Jezus bleef op de roep van de blinden niet staan, en de twee blinde mannen volgden Hem en gingen zelfs na Hem het huis binnen. Toen sprak Hij tot hen, en vroeg: 'Gelooft gij, dat Ik dat doen kan?' Zij zeiden tot Hem: 'Ja, Heere'. Hun volhardend volgen van de Heer was een bewijs van hun geloof, dat Hij hun op de een of andere, hun onbekende en mysterieuze wijze, kon helpen, en prompt gaven zij uiting aan dat geloof. De Here raakte hun ogen aan en zeide: 'U geschiede naar uw geloof'. Het resultaat volgde onmiddellijk: hun ogen werden geopend. Zij kregen het uitdrukkelijke bevel niets hierover tegen anderen te zeggen, doch zij, in hun vreugde over de onschatbaar grote zegen, die zij door het herwinnen van hun gezichtsvermogen hadden ontvangen, 'hebben Hem ruchtbaar gemaakt door dat gehele land'. Voor zo ver wij de ongewisse lijnen in de volgorde van de werken van Christus kunnen volgen, is dit het eerst vermelde, gedetailleerde voorbeeld van het genezen van een blinde door Hem. Vele opmerkelijke gevallen volgen.[34]

Het is de moeite waard op te merken dat bij het zegenen van blinden door de uitoefening van Zijn genezende macht, Jezus gewoonlijk enig lichamelijk contact tot stand bracht, waarbij Hij gezaghebbende woorden sprak, een bevel of een verzekering inhoudend. In dit geval, evenals in dat van de twee blinden, die aan de kant van de weg zaten, raakte Hij de lichtloze ogen aan; bij het genezen van de behoeftige blinde in Jeruzalem bestreek Hij de ogen van de man met klei; op de ogen van een ander paste Hij speeksel toe.[35] Een overeenkomstige omstandigheid vinden wij in het genezen van iemand die doofstom was, in welk geval de Heer Zijn vingers in de oren van de man stak en zijn tong aanraakte.[36] In geen van die gevallen kan zo'n wijze van doen als een medische behandeling of een soort therapie worden beschouwd.

[32] Matth. 9:27-35.
[33] Matth. 15:22; 20:30, 31; Marcus 10:47, 48; Lucas 18:38, 39.
[34] Aantekening 9, einde van hoofdstuk.
[35] Matth. 20:30-34; Joh. 9:6; Marcus 8:23.
[36] Marcus 7:32-37.

Christus was geen arts die zijn vertrouwen in geneeskrachtige stoffen stelt, evenmin een chirurg die operaties verricht; Zijn genezingen waren het natuurlijk gevolg van de toepassing van een macht, die de Zijne was. Men kan zich indenken dat het vertrouwen, hetwelk naar geloof voert, door deze physieke contacten werd versterkt en een hoger en meer blijvend geloof in Christus werd van hen, die het gelaat van de Meester niet konden zien en daar inspiratie van konden ontvangen, of Zijn opbeurende woorden niet konden horen. Er is blijkbaar niet alleen volslagen afwezigheid van formalisme in Zijn hulpverlening, maar ook van eenvormigheid, wat even indrukwekkend is.

Toen de twee mannen, tot dusver blind doch nu ziende, waren vertrokken, kwamen anderen met een stomme, wiens gebrek in hoofdzaak het gevolg van de boosaardige invloed van een boze geest was en niet van een organisch gebrek. Jezus wierp de duivel uit, die van de gekwelde man bezit had genomen en hem de spraak had ontnomen. De tong van de man werd losgemaakt, hij was van zijn nachtmerrie bevrijd en was niet langer stom.[37]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 20

1. STORMEN OP HET MEER VAN GALILEA. - Dat plotselinge en hevige stormen op het meer van Galilea gewoon zijn, wordt in de geschiedenis vermeld; de storm die door het woord des Heren tot bedaren werd gebracht, was op zich geen ongewoon verschijnsel, behalve misschien in zijn hevigheid. Nog een andere gebeurtenis, in verband staande met een storm op deze kleine watervlakte, staat in de schrift vermeld, en zal later worden besproken (Matth. 14:22-26; Marcus 6:45-56; Joh. 6:15-21). Dr. Thompson (*The Land and the Book*, II:32) geeft een beschrijving die op eigen ervaring aan de oevers van het meer berust: 'Ik bracht een nacht in de droge rivierbedding Shukaiyif door, ongeveer drie mijl landwaarts in. De zon was nauwelijks ondergegaan of de wind kwam omlaag over het meer en bleef de gehele nacht in toenemende mate waaien, zodat, toen wij de volgende morgen de oever bereikten, het oppervlak van het meer een reusachtige heksenketel geleek. De wind stortte zich gierend uit ieder ravijn van het noordoosten en oosten, met zulk een woede, dat geen enkele roeier zijn boot aan de oever, waar dan ook, kon hebben gebracht . . . Om de oorzaken van deze plotselinge en hevige stormen te begrijpen, moeten wij weten, dat het meer laag ligt: zeshonderd voet lager dan de oceaan, dat de uitgestrekte en kale plateau's van de Jaulan tot grote hoogte reiken, zich achterwaarts uitstrekkend naar de wildernis van Hauran, en omhoog naar de met sneeuw bedekte Hermon, en dat de waterlopen diepe ravijnen en wilde bergengten hebben uitgesneden, die aan het begin van dit meer samenkomen, en dat deze als reusachtige schoorstenen werken en de koude winden van de bergen omlaag trekken.

2. DE AARDE VOOR EN NA DE WEDERGEBOORTE. - Dat de aarde zelf onder de vloek kwam, die aan de val van de eerste ouders van het geslacht was verbonden, en dat zij zal worden herboren, evenals de mens verlost zal worden, ligt in de woorden van Paulus opgesloten: 'Op hoop, dat ook het schepsel zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis, tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. Want wij weten, dat het ganse schepsel te zamen zucht, en te zamen als in barensnood is tot nu toe. En niet alleen dit, maar ook wij zelven, die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelven, zeg ik, zuchten in onszelven, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams'. (Rom. 8:21-23). Schrijver dezes heeft elders

[37] Matth. 9:32, 33. Aantekening 10, einde van hoofdstuk.

geschreven: 'Volgens de schriften moet de aarde een verandering ondergaan, die met sterven overeenkomt, en een wedergeboorte beleven, op een wijze die met een opstanding is te vergelijken. Het noemen van elementen die onder grote hitte smelten en de aarde, die verbrandt en voorbij gaat, gelijk in vele eerder vermelde schriftuurplaatsen wordt gezegd, doet denken aan de dood; en de nieuwe aarde, de werkelijk vernieuwde en herboren aarde, die daarvan het gevolg is, kan met een herrezen organisme worden vergeleken. Deze verandering is vergeleken met een verheerlijking (L. & V. 63:20, 21). Alles dat geschapen is, werd met een doel geschapen, en alles dat de mate zijner schepping vervult, moet volgens maatstaf vooruitgang maken, zij het een atoom of een wereld, een miscroscopisch diertje of een mens, de directe en letterlijke zoon van God. Sprekende over de graden van heerlijkheid, waarin voor Zijn scheppingen is voorzien, en over de wetten van wedergeboorte en heiliging, heeft de Heer in een openbaring van 1832 het duidelijk over de naderende dood en het daarna levend maken van de aarde. Dit zijn Zijn woorden: 'En verder, voorwaar zeg Ik u: De aarde komt de wet van een celestiaal koninkrijk na, want zij beantwoordt ten volle aan het doel van haar schepping, en overtreedt de wet niet - Daarom zal ze worden geheiligd; ja, niettegenstaande ze zal sterven zal ze weder levend worden gemaakt, en zal ze zich onderwerpen aan de macht, waardoor zij levend wordt gemaakt, en de rechtvaardigen zullen haar beërven.' (L. & V. 88:25, 26).

De levensgeest, die van God uitgaat en de gehele ruimte vervult kan direct en met positief resultaat op levenloze dingen inwerken en op energie in haar onderscheidene manifestaties, die wij als natuurkrachten kennen, even zeer als op georganiseerde intelligenties, of die nu nog onbelichaamd, in hun sterfelijk leven of van hun lichaam ontdaan zijn. Zo kan de Heer direct tot de aarde, tot de lucht, de zee spreken, gehoord en gehoorzaamd worden, want de goddelijke invloed die de som is van alle energie en macht kan door het gehele universum heen zijn werk doen en doet dat ook. In een openbaring van God aan Henoch wordt de aarde verpersoonlijkt, en haar gekreun en haar weeklagen werden door de profeet gehoord: 'En Henoch aanschouwde de aarde; en hij hoorde een stem uit het binnenste er van, die zeide: Wee, wee mij; de moeder der mensen; ik heb smart, ik ben vermoeid wegens de goddeloosheid mijner kinderen. Wanneer zal ik rusten, en worden gezuiverd van de onreinheid, die van mij is uitgegaan? Wanneer zal mijn Schepper mij heiligen, opdat ik zal kunnen rusten, en er voor enige tijd gerechtigheid op mijn aangezicht verblijve?' Henoch pleitte: 'O Here, wilt Gij geen medelijden hebben met de aarde?' Na een verdere openbaring met betrekking tot de toen in de toekomst liggende gang van de mensheid in zonde en verwerping van de Messias, die gezonden zou worden, schreide de profeet in zielsangst en vroeg aan God: 'Wanneer zal de aarde rusten?' Daarna werd hem getoond dat de gekruisigde Christus naar de aarde zal terugkeren en een duizendjarige regering van vrede zal vestigen: 'En de Here zeide tot Henoch: Zo waar als Ik leef, zal Ik in de laatste dagen komen, in de dagen van goddeloosheid en wraak, om de eed te houden, die Ik u aangaande de kinderen van Noach heb gezworen. En de dag zal komen, dat de aarde zal rusten, doch vóór die dag zullen de hemelen donker worden gemaakt, en een sluier van duisternis zal de aarde bedekken; en de hemelen zullen beven, alsmede de aarde; en er zullen grote kwellingen onder de mensenkinderen zijn'. Toen volgde de heerlijke verzekering: 'en voor een tijdvak van duizend jaren zal de aarde rusten'. (P. v. Gr. W., Mozes 7:48, 49, 50, 60, 61, 64).

Een gedeeltelijke beschrijving van de aarde in haar vernieuwde staat werd in deze bedeling door de profeet Joseph Smith gegeven: 'Deze aarde in haar geheiligde en onsterfelijke staat zal gelijk kristal worden gemaakt, en zal een Urim en Thummim zijn voor hen, die er op wonen, waardoor alle dingen, die tot een minder koninkrijk behoren, of alle koninkrijken van een lagere orde, duidelijk zullen zijn voor hen, die er op wonen; en deze aarde zal van Christus zijn'. (L. & V. 130:9). Dat Jezus Christus in de uitoefening van Zijn vermogens van Zijn Godschap, direct tot de wind of de zee spreekt en gehoorzaamd wordt, is even zeer in overeenstemming met de hemelse natuurwetten als dat Hij doeltreffend een mens of een geest zou bevelen. Dat zelfs de mens door geloof de krachten die op de stof werken, in werking kan stellen en zeker zal zijn van de verbazingwekkende resultaten, wordt uitdrukkelijk door Jezus Christus

verklaard: 'Want voorwaar zeg Ik u: Zo gij geloof had als een mosterdzaad, gij zoudt tot dezen berg zeggen: Ga heen van hier derwaarts, en hij zal heengaan; en niets zal u onmogelijk zijn.' (Matth. 17:20; vergelijk Marcus 11:23; Lucas 17:6).

3. HET LAND DER GERGESENEN. - Er zijn pogingen aangewend het verslag van het genezen van de bezetene door Christus in 'het land der Gadarenen' (Marcus 5:1; Lucas 8:26), in discrediet te brengen met de bewering dat de vroegere stad Gadara, de hoofdstad van het district (zie Josephus, Wars, 7:1), te ver in het binnenland lag, zodat het niet mogelijk was dat de zwijnen van die plaats uit zich in zee konden storten. Anderen leggen de nadruk op het feit dat Mattheüs van de twee andere Evangelieschrijvers verschilt, omdat hij van 'het land der Gergesenen' spreekt (8:28). Zoals de tekst zegt, wordt over een geheel gebied of streek gesproken, niet over een stad. De zwijnenhoeders snelden naar de stad om de ramp te melden, die hun kudde had getroffen. In dat district Perea waren in die tijd steden, die respectievelijk Gadara, Gerasa en Gergesa heetten; de streek kon daarom in 't algemeen met recht het land van de Gadarenen of van de Gergesenen worden genoemd. Farrar (*Life of Christ,* pag. 254, aantekening) zegt: 'Na de onderzoekingen van Dr. Thompson (*The Land and the Book,* II:25) kan er geen twijfel aan bestaan dat Gergesa . . . de naam was van een stadje, bijna recht tegenover Kapernaüm; de tot ruïne geworden plaats wordt door de Bedoeïnen nog Kerza of Gerza genoemd. Het bestaan van dit stadje was bekend, zowel aan Origenes, die er het eerst over schreef, als aan Eusebius en Hiëronymus. In hun dagen werd een diepe insnijding, in de nabijheid waarvan de heuvels het meer tot op kleine afstand naderen, als de plaats van het wonder aangewezen.'

4. JEZUS DRINGEND VERZOCHT HET LAND TE VERLATEN. - Het volk was bevreesd voor de macht die Jezus bezat, zoals die in de genezing van de bezetene openbaar werd, en in de vernietiging van de zwijnen, hetgeen echter niet op Zijn bevel geschiedde. Het was de vrees, die zondige mensen in de tegenwoordigheid van de Rechtvaardige bevangt. Zij waren op meerdere manifestaties van goddelijke macht niet voorbereid, en zij durfden er niet aan te denken wie van hen door die macht, indien deze zou worden uitgeoefend, direct kon worden getroffen. Als wij deze mensen oordelen, laat ons dat genadig doen, of in 't geheel niet. Zij waren gedeeltelijk heidens en hadden slechts bijgelovige opvattingen omtrent de Godheid. Hun bede dat Jezus hen zou verlaten, brengt ons de uitroep van Petrus in herinnering, toen hij van een der wonderen van Christus getuige was: 'Heere! ga uit van mij; want ik ben een zondig mens.' (Lucas 5:8).

5. 'DOOD' OF 'OP STERVEN'. - Volgens Lucas (8:42) lag de dochter van Jaïrus 'op haar sterven', toen de bedroefde vader de Here om hulp vroeg; Marcus (5:23) zegt dat de man verklaarde dat het meisje 'in haar uiterste' was. Deze twee mededelingen stemmen overeen, maar Mattheüs (9:18) laat de vader zeggen: 'Mijn dochter is nu terstond gestorven'. Ongelovige critici hebben zich uitvoerig bezig gehouden met wat zij in deze voorstellingswijze een onbestaanbaarheid of tegenstrijdigheid noemen. Toch zijn beide mededelingen, in de drie kronieken vervat, de eenvoudige waarheid. Het meisje scheen aan haar laatste ademtocht toe te zijn, toen de vader wegsnelde. Voordat hij Jezus ontmoette, dacht hij dat het einde wel gekomen zou zijn; hij bleef niettemin geloven. Zijn woorden bewijzen zijn vertrouwen, dat al was zijn dochter werkelijk gestorven, nadat hij haar had verlaten, de Meester haar tot het leven kon terugroepen. Hij was waanzinnig van smart, doch zijn geloof hield stand.

6. GEWOONTEN VAN ROUWBEDRIJVEN ONDER OOSTERLINGEN. - Sedert oude tijden heersten onder oosterse volken gebruiken, die ons vreemd, geheimzinnig en misplaatst voorkomen. Enkele van die gebruiken waren in de dagen van Christus onder de Joden in zwang. Lawaai en tumult, gepaard met schelle weeklachten van de leden van de bedroefde familie en van gehuurde klagers, alsmede het geraas van instrumenten, ziedaar het rouwbedrijf. Geiki, Buxtorf's aanhaling uit de Talmud citerend, zegt het volgende: 'Zelfs van een arme Israëliet werd geëist dat hij bij de dood van zijn vrouw minstens twee fluitspelers en één klaagvrouw had, maar als hij rijk was, diende alles overeen-

komstig zijn stand te worden gedaan'. In Smith's *Dictionary of the Bible* lezen we: 'Het aantal woorden (ongeveer elf Hebreeuwse en even veel Griekse) die in de schrift worden gebruikt om de verschillende handelingen bij rouwbedrijf uit te drukken, geven in hoge mate de aard van de Joodse gewoonten in dit opzicht weer. Zij bestonden hoofdzakelijk uit de volgende bijzonderheden: (1) Slaan op de borst of andere lichaamsdelen; (2) buitengewoon hard huilen en krijsen; (3) somber gekleurde kleding dragen; (4) klaagzangen; (5) begrafenisfeesten; (6) rouwklagers huren, voornamelijk vrouwen. Een bijzonder kenmerk van oosters rouwbedrijf is wat men zijn bestudeerde openbaarheid zou kunnen noemen, en de zorgvuldige naleving van voorgeschreven ceremoniën. (Gen. 23:2; Job 1:20; 2:8; Jesaja 15:3, enz.).

7. 'NIET DOOD, MAAR SLAAPT'. - Dat het dochtertje van Jaïrus gestorven was, is door hetgeen de schrift vermeldt, niet aan twijfel onderhevig. De verklaring van onze Heer aan de luidruchtige klagers: 'het dochtertje is niet gestorven, maar slaapt', zeide dat haar slaap van korte duur zou zijn. Het was een rabbijnse en algemene gewoonte dier dagen om van de dood als van een slaap te spreken, en degenen die Jezus om Zijn verklaring uitlachten, verkozen Zijn woorden in zo letterlijke zin op te vatten als de samenhang nauwelijks wettigt. Het is opmerkelijk dat de Heer ten aanzien van de dood van Lazarus precies dezelfde uitdrukking gebruikte. 'Lazarus, onze vriend, slaapt', zeide Hij, 'maar Ik ga heen, om hem uit den slaap op te wekken'. De letterlijke betekenis, die door de apostelen aan die woorden werd gehecht, lokte de duidelijke verklaring uit: 'Lazarus is gestorven' (Joh. 11:11, 14). In de Talmud wordt de dood herhaaldelijk een slaap genoemd - honderden malen, zegt Lightfoot, een erkende autoriteit in zake Hebreeuwse literatuur.

8. WAAROM STELDE JEZUS VRAGEN? - Christus bezat wat de mens bovenmenselijke kennis zou noemen, waaronder zelfs het lezen van onuitgesproken gedachten, en daarvan hebben wij vele voorbeelden behandeld. Sommige mensen vinden het moeilijk deze superieure eigenschap met het feit overeen te brengen, dat Jezus vaak vragen stelde, zelfs over zaken van bijkomstig belang. Wij moeten wel beseffen dat zelfs volmaakte kennis de juistheid van het stellen van vragen niet behoeft uit te sluiten en dat bovendien alwetendheid zelfs niet het zich voortdurend bewust zijn van al wat is inhoudt. Ongetwijfeld had Jezus door de goddelijke eigenschappen, van Zijn Vader geërfd, de macht om voor Zichzelf door middelen, die anderen niet bezitten, feiten, vast te stellen die Hij wenste te weten. Niettemin zien wij dat Jezus herhaaldelijk over bijkomstigheden vragen stelde (Marcus 9:21; 8:27; Matth. 16:13; Lucas 8:45); dat reed Hij zelfs na Zijn opstanding (Lucas 24:41; Joh. 21:5; B. v. M., 3 Nephi 17:7).

Het doen van vragen is een van de doeltreffendste middelen om de geest te ontwikkelen en de methoden die door de beste leraren worden toegepast, zijn daar een voorbeeld van. Trench (*Notes on the Miracles,* pag. 148-9), wijst aldus op leerzame wijze op de les die in de vraag van de Heer betreffende de vrouw die van haar vloeiingen was genezen, besloten ligt: 'Het is niet mogelijk te beweren dat het voor de Heer niet met de absolute waarheid overeen te brengen zou zijn geweest door onwetendheid voor te wenden en de vraag te stellen, die Hij had gesteld, terwijl Hij volkomen wist wat Hij zo onvoorwaardelijk scheen te zeggen niet te weten.

Kan men van een vader, die zittend temidden van zijn kinderen, vraagt: Wie heeft die fout begaan? het zelf wetend terwijl hij vraagt, doch aldus de schuldige tot bekentenis willende brengen om hem te kunnen vergeven, zeggen dat hij in elk geval de wet van de hoogste waarheid overtreedt? Dezelfde overtreding zou men bij Elisa vinden waar hij vraagt: 'Van waar, Géhazi?' (2 Kon. 5:25), toen hij in zijn hart zijn dienstknecht overal volgde waarheen deze ging; ja, zelfs in de vraag van God zelf aan Adam: 'Waar zijt gij?' (Gen. 3:9), en aan Kaïn, 'Waar is Habel, uw broeder?' (Gen. 4:9). In ieder van deze gevallen is een moreel doel aan de orde, wordt zelfs op het laatste ogenblik een gelegenheid gegeven om tenminste gedeeltelijk de fout door een onvoorwaardelijke bekentenis goed te maken.'

9. DE BLINDEN ZIEN. - In zijn verhandeling over de wonderbare genezing van de twee

blinden, die Jezus in het huis gevolgd waren, zegt Trench (*Notes on the Miracles of our Lord*, pag. 152): 'Hier vinden wij in de Evangeliën de eerste van die vele genezingen van blinden vermeld (Matth. 12:22; 20:30; 21:14; Joh. 9) of er wordt op gezinspeeld (Matth. 11:5). Elk van deze is een letterlijke vervulling van dat profetische woord van Jesaja betreffende de dagen van de Messias: 'Alsdan zullen der blinden ogen opengedaan worden' (35:5). Ofschoon deze wonderen veelvuldig voorkwamen, treft men er geen aan, die geen eigen onderscheidend kenmerk heeft. Dat zij zo talrijk waren, is geen wonder, of wij ze uit een natuurlijk of een geestelijk oogpunt beschouwen. Van een natuurlijk standpunt beschouwd, behoeven die ons niet te verbazen als wij bedenken dat blindheid in het oosten veel meer voorkomt dan bij ons. Van een geestelijk standpunt beschouwd, behoeven wij ons maar te herinneren dat zonde in de Schrift gewoonlijk als een zedelijke blindheid wordt bestempeld, (Deut. 28:29; Jes. 59:10; Job 12:25; Zef. 43:8; Ef. 1:18; Matth. 15:14) en wij merken direct hoe toepasselijk het was dat Hij, die 'het licht der wereld' was, dikwijls de werken moest doen, die dat hogere werk, waarvoor Hij in de wereld kwam, zo goed symboliseren.'

10. AANTIJGING VAN SATANISCHE BEMIDDELING. - Merk op dat in het geval van het genezen van de stomme bezetene, die in de tekst wordt genoemd, Christus werd beschuldigd met de duivel een verbond te hebben aangegaan. Ofschoon het volk, onder de indruk van de manifestatie van goddelijke macht, bij deze genezing eerbiedig uitriep: 'Er is nooit desgelijks in Israël gezien', zeiden de Farizeeërs, met de bedoeling de goede uitwerking van des Heren wonderbare werk te niet te doen: 'Hij werpt de duivelen uit door de overste der duivelen' (Matth. 9:32-34). Voor verdere behandeling van deze onlogische en, strikt genomen, godslasterlijke beschuldiging, zie blz. 197-200.

HOOFDSTUK 21

DE APOSTOLISCHE ZENDING EN GEBEURTENISSEN IN VERBAND HIERMEDE

JEZUS WEDEROM IN NAZARETH[1]

Wij herinneren ons, dat in de eerste dagen van Zijn zending in het openbaar, Jezus door de mensen van Nazareth werd verworpen; zij dreven Hem uit hun synagoge en trachtten Hem te doden.[2] Na de gebeurtenissen, die in het vorige hoofdstuk werden besproken, keerde Hij naar de stad van Zijn jeugd terug en verhief opnieuw Zijn stem in de synagoge, aldus de mensen genadiglijk nog een kans gevend de waarheid te horen en aan te nemen. De Nazareners gaven nu uiting aan hun verbazing over de woorden, die Hij sprak en over de wonderbare werken die Hij had verricht; toch verwierpen zij Hem wederom, want Hij kwam niet zoals zij verwachtten dat Hij komen zou, en zij weigerden Hem anders te erkennen dan als 'de timmerman, de zoon van Maria, de broeder van Jakobus, Joses, Juda en Simon', die alle gewone mensen waren, net als Zijn zusters. 'En zij werden aan Hem geërgerd'.[3] Jezus herinnerde hen aan het spreekwoord dat toen onder het volk actueel was: 'Een profeet is niet ongeëerd, dan in zijn vaderland, en in zijn huis'. Hun ongeloof was zo intens, dat Hij er zich over verwonderde[4], en wegens hun gebrek aan geloof was Hij niet in staat enig groot werk te doen, behalve het genezen van enige uitzonderlijke gelovers, op wie Hij de handen legde. Nazareth verlaten hebbende, begon Hij aan Zijn derde reis door de Gallilese steden en dorpen en predikte en leerde overal waar Hij ging.[5]

De Twaalven krijgen opdracht en worden uitgezonden[6]

Ongeveer in deze tijd stelde Jezus ook een opmerkelijke uitbreiding van de arbeid van het koninkrijk in, door de Twaalf op zending te roepen. Sedert hun ordening waren de apostelen bij hun Heer gebleven en door Zijn toespraken in 't openbaar en persoonlijk onderricht hadden zij veel geleerd en onschatbare ervaring en training door dat bevoorrechte en gezegende samenzijn opgedaan. Het doel van hun ordening werd nader aangeduid: 'Opdat zij met Hem zouden zijn, en opdat Hij dezelve zou uitzenden om te prediken'.[7] Zij waren maanden lang leerlingen onder de zorgzame leiding van de Meester geweest, en nu werden zij geroepen om de plichten van hun roeping als predikers van het evangelie en persoonlijke getuigen van de Christus te aan-

[1] Matth. 13:53-58; Marcus 6:1-6.
[2] Lucas 4:28-30. Zie blz. 134-135.
[3] Blz. 189 en 203.
[4] Aantekening 2, blz. 202.
[5] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[6] Matth. 10:5-42; Marcus 6:7-13; Lucas 9:1-6.
[7] Marcus 3:14.

vaarden. Als laatste voorbereiding werden zij speciaal en plechtig geïnstalleerd.[8] Enkele van de instructies die hun bij deze gelegenheid werden gegeven, hadden in 't bijzonder betrekking op hun eerste zending, waarvan zij te zijner tijd zouden terugkeren en rapport uitbrengen; andere aanwijzingen en vermaningen dienden om tijdens hun gehele zending van kracht te zijn, zelfs na des Heren hemelvaart. Zij kregen opdracht hun arbeid voorlopig 'tot de verloren schapen van het huis Israëls' te bepalen en geen propaganda te maken onder de niet-Joden[9], ook zelfs niet in de steden van Samaria. Dit was een tijdelijke beperking, door wijsheid en voorzichtigheid opgelegd; later, zoals wij zullen zien, werd hun bevolen tot alle naties te prediken, met de wereld als hun arbeidsveld.[10] Het onderwerp van hun toespraken moest dat zijn waarover zij de Meester hadden horen prediken: 'het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen'. Zij moesten het gezag van het Heilige Priesterschap uitoefenen, waartoe zij waren geordend; een apart vermeld onderdeel van hun zending was: 'Geneest de kranken, reinigt de melaatsen, wekt de doden op, werpt de duivelen uit, al naar de gelegenheid zich voordeed, en hun werd bevolen te geven om niet, gelijk zij om niet hadden ontvangen. Voor persoonlijk gerief en benodigdheden behoefden zij niet te zorgen; de mensen moesten op hun gewilligheid diegenen te ontvangen en bij te staan, die in de Naam des Heren kwamen, worden beproefd, en de apostelen zelf moesten leren vertrouwen op een Verzorger die betrouwbaarder was dan de mens. Daarom moesten geld, extra kleding en dingen, slechts tot gerief strekkend, worden achtergelaten. In de verschillende steden waar zij kwamen, moesten zij onderdak zoeken en hun zegen bij ieder waardig gezin achterlaten, waar zij werden ontvangen. Indien zij door een gezin of door een stad als geheel werden uitgewezen, moesten zij bij het weggaan het stof van hun voeten schudden, als een getuigenis tegen de mensen.[11] Er was bepaald dat, in de dag des oordeels, het de aldus aangeklaagde plaats slechter zou vergaan dan het boze Sodom en Gomorra, waarop vuur uit de hemel nederdaalde.

De apostelen werd gezegd voorzichtig te zijn, niet onnodig aanstoot te geven, maar voorzichtig te zijn als de slangen en oprecht gelijk de duiven, want zij werden als schapen te midden van de wolven gezonden. Zij moesten zich niet roekeloos aan de macht van de mensen toevertrouwen, want slechte mensen zouden hen vervolgen, trachten hen voor raden en gerechtshoven te brengen en hen in de synagogen te kwellen. Bovendien konden zij verwachten voor stadhouders en koningen te worden gebracht, onder welke uiterst moeilijke omstandigheden zij op goddelijke inspiratie moesten vertrouwen hetgeen zij moesten zeggen, en niet op hun eigen wijsheid moesten steunen en vooraf beramen, 'Want', zeide de Meester, 'gij zijt het niet, die spreekt, maar het is de Geest uws Vaders, Die in u spreekt'.[12]

[8] Matth. 10:5-42; Marcus 6:7-13; Lucas 9:1-6.
[9] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[10] Matth. 28:19; Marcus 16:15. Blz. 507.
[11] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[12] Matth. 10:18-20; vgl. Marcus 13:9; Lucas 12:10-12.

Zij mochten zich voor hun bescherming zelfs niet op familieverwantschap beroepen, want families zouden ten aanzien van de waarheid verdeeld zijn, broeder tegen broeder, kinderen tegen ouders, en de daaruit voortvloeiende strijd zou dodelijk zijn. Deze dienstknechten van Christus werd gezegd dat zij door alle mensen gehaat zouden worden, doch zij ontvingen de verzekering dat hun lijden om Zijns naams wil zou zijn. Zij moesten de steden die hen vervolgden, verlaten en naar andere gaan, en de Heer zou hen volgen, zelfs voordat zij in staat waren de cirkelgang door de steden van Israël te voltooien. Zij werden tot nederigheid aangemaand en moesten zich altijd herinneren dat zij dienstknechten waren, die niet mochten verwachten te zullen ontkomen, wanneer zelfs hun Meester werd aangevallen. Toch moesten zij onbevreesd zijn en niet aarzelen om in alle eenvoud het evangelie te verkondigen, want het ergste dat hun vervolgers konden doen, was het lichaam doden, welk lot niets was, vergeleken bij het lijden van de ziel in de hel. Van de zekerheid van des Vaders zorgzame hoede werden zij doordrongen doordat zij er aan werden herinnerd, dat hoewel twee musjes voor een penning werden verkocht, en niet een musje kon worden opgeofferd zonder dat de Vader zich daarom bekommert, zij, die meer waard waren dan vele musjes, niet zouden worden vergeten.

Zij werden ernstig gewaarschuwd, dat wie de Christus voor de mensen openlijk zou belijden, door Hem in de tegenwoordigheid van de Vader zou worden erkend, terwijl hij die Hem voor de mensen verloochende, in de hemel zou worden verloochend. Wederom werd hun gezegd dat het evangelie tweedracht zou brengen, waardoor huisgezinnen zouden worden opgebroken, want de leer, die de Heer had gebracht, zou zijn als een zwaard, dat snijdt en verdeelt. Tijdens hun speciale zending was het hun plicht hun liefde voor hun verwanten opzij te zetten, zij moesten gewillig zijn vader, moeder, zoon of dochter te verlaten, hoe groot het offer ook mocht zijn, want Jezus zeide: 'Die zijn kruis niet op zich neemt, en Mij navolgt, is Mijns niet waardig'.

De betekenis van dit beeld moet wel zeer veel indruk hebben gemaakt; het was angstaanjagend, want het kruis was een symbool van schande, hevig lijden en dood. Indien zij echter hun leven om Zijnentwil zouden verliezen, zouden zij het eeuwige leven vinden, terwijl hij die zijn leven in de dienst des Heren niet wilde geven, zijn leven zou verliezen in een zin, die tegelijk letterlijk en schrikwekkend zou zijn. Zij moesten nooit vergeten in Wiens naam zij waren uitgezonden; zij werden vertroost met de verzekering dat wie ook hen zou ontvangen, beloond zou worden als iemand die de Christus en Zijn Vader had ontvangen, en dat hoewel de schenking niet meer was dan een beker koud water, de gever geenszins zijn loon zou verliezen.

Aldus geïnstrueerd vingen de twaalf speciale getuigen van de Christus hun zending aan, twee aan twee voortgaande[13], terwijl Jezus Zijn persoonlijke zending voortzette.

[13] Marcus 6:7.

De Twaalven keren terug

Hoe lang de eerste zending van de apostelen heeft geduurd, wordt niet gezegd; ook niet waar deze zich uitstrekte. De tijd van hun afwezigheid werd door vele belangrijke gebeurtenissen in de persoonlijke arbeid van Jezus gekenmerkt. Het is waarschijnlijk, dat onze Heer in die tijd Jeruzalem bezocht, tijdens een gebeurtenis die volgens Johannes gelijktijdig met het feest zonder naam plaats vond.[14] Tijdens de afwezigheid van de apostelen, kreeg Jezus bezoek van de discipelen van de Doper, zoals wij reeds hebben gezien[15], en de terugkeer van de Twaalven geschiedde omstreeks de tijd van de infame executie van Johannes de Doper in de gevangenis.[16]

Het zendingswerk van de apostelen droeg zeer veel aan de verspreiding van de nieuwe leer van het koninkrijk bij, en de naam en de werken van Jezus werden door het gehele land verkondigd. De inwoners van Galilea waren in die tijd in een toestand van ontevredenheid, die tot openlijke opstand tegen de regering dreigde te voeren; door de moord op de Doper was de onrust nog vermeerderd. Herodes Antipas, die het noodlottige bevel had gegeven, sidderde in zijn paleis. Hij hoorde vol vrees, door schuldgevoel veroorzaakt, van de wonderbare werken die door Jezus werden verricht, en in zijn ontsteltenis beweerde hij dat Christus niemand anders kon zijn dan Johannes de Doper, die uit het graf was weergekeerd. Zijn kruiperige hovelingen trachtten zijn vrees tot bedaren te brengen door te zeggen dat Jezus Elia was of een van de andere profeten, wiens komst was voorspeld, doch de schuldbewuste Herodes zeide: 'Deze is Johannes, dien ik onthoofd heb; die is van de doden opgewekt.' Herodes wenste Jezus te zien, wellicht door vrees begoocheld of in de vage hoop dat het zien van de befaamde Profeet van Nazareth zijn bijgelovige angst, dat de vermoorde Johannes tot het leven was teruggekeerd, zou verdrijven. Na beëindiging van hun zendingsreis voegden de apostelen zich weer bij de Meester en rapporteerden Hem wat zij hadden verkondigd en wat zij in hun gezaghebbende bediening hadden gedaan. In alle steden en dorpen, waar zij heen waren gegaan, hadden zij het evangelie van bekering gepredikt en vele zieken hadden zij met olie gezalfd, en de macht van hun priesterschap was door de daarop volgende genezing bevestigd. Zelfs onreine geesten waren onderworpen geweest.[17] Zij zagen Jezus door een grote menigte omstuwd en hadden weinig gelegenheid vertrouwelijk met Hem te spreken, 'want er waren velen, die kwamen en die gingen, en zij hadden zelfs geen gelegen tijd om te eten'. De apostelen moeten wel met blijdschap de uitnodiging van de Heer hebben gehoord: 'Komt gijlieden in een woeste plaats hier alleen, en rust een weinig'. Eenzaamheid verlangend, trokken Jezus en de Twaalven zich uit de menigte terug en heimelijk gingen zij in een boot, waarmede zij naar een landelijke plaats voeren,

[14] Joh. 5; blz. 154, 160.
[15] Matth. 11:2-19; Lucas 7:18-34; zie blz. 188.
[16] Blz. 193.
[17] Marcus 6:12, 13; Lucas 9:10. Zie een overeenkomstig getuigenis van de Zeventigers, die later waren uitgezonden en met blijdschap over de macht die in hun bediening openbaar was geworden, waren teruggekeerd; Lucas 10:17.

in de nabijheid van de stad Bethsaïda.[18] Hun vertrek was echter niet onopgemerkt gebleven en grote, begerige menigten haastten zich langs de oever en gedeeltelijk langs de noordzijde van het meer om het gezelschap aan de landingsplaats te ontmoeten. Uit het verslag van Johannes leiden wij af, dat Jezus en Zijn metgezellen vóór de aankomst van de massa, een heuvel bij de oever hadden beklommen, waar zij korte tijd rust hadden. Toen de mensen zich lager op de helling hadden verzameld, zag onze Heer op hen neer als op schapen zonder herder; en aan hun verlangen en Zijn eigen gevoel van goddelijk medelijden toegevend, leerde Hij hun vele dingen, genas de zieken en troostte hen met erbarmende tederheid.

Vijfduizend in de woestijn gevoed[19]

De mensen waren zo verlangend de woorden des Heren te horen en werden door de wonderbare verlichting, die Zijn genezende arbeid teweeg bracht, zo in beslag genomen, dat zij in de wildernis bleven, het verstrijken van de tijd vergetend, totdat de avond viel. Het was lente, nabij de terugkeer van het jaarlijkse Paasfeest, het jaargetij van gras en bloemen.[20] Jezus, beseffende dat de mensen honger hadden, vroeg Filippus, een van de Twaalf: 'Van waar zullen wij broden kopen, opdat dezen eten mogen?' De bedoeling van de vraag was het geloof van de apostel te beproeven, want de Heer had reeds besloten wat Hij zou doen. Het antwoord van Filippus bewees dat hij zich over de vraag verwonderde en verried zijn gedachte dat de voorgestelde onderneming onmogelijk was. 'Voor tweehonderd penningen brood is voor dezen niet genoeg, opdat een iegelijk van hen een weinig neme', zeide hij. Andreas voegde er aan toe dat er een jongen was met vijf gerstebroden en twee visjes, 'maar', zeide hij, 'wat zijn deze onder zo velen?'

Zo zegt Johannes het; de andere schrijvers verklaren dat de apostelen Jezus aan het late uur herinnerden en er op aandrongen dat Hij de mensen zou wegzenden om voor zichzelf voedsel en onderdak in de dichtst bijzijnde steden te zoeken. Zeer waarschijnlijk had het gesprek tussen Jezus en Filippus vroeger in de namiddag plaats[21], en dat, naarmate de tijd verstreek, de Twaalven zich bezorgd maakten en aanraadden de menigte heen te laten gaan. Het antwoord van de Meester luidde: 'Geeft gij hun te eten'. In hun verbazing antwoordde zij: 'Wij hebben niet meer dan vijf broden en twee vissen', en Andreas' wanhopige vraag: 'Wat zijn deze onder zo velen?' klonk daarin weder door.

Jezus beval, en de mensen namen in ordelijke rijen op het gras plaats. Zij werden in groepen van vijftig en honderd gerangschikt en men kwam tot de ontdekking dat hun aantal ongeveer vijfduizend bedroeg, buiten de vrouwen en kinderen. De broden en de visjes nemend, zag Jezus op naar de hemel en sprak een zegen over het voedsel uit. Daarna, de voorraden verdelend, gaf

[18] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[19] Joh. 6:5-14; vgl. Matth. 14:15-21; Marcus 6:35-44; Lucas 9:12-17.
[20] Joh. 6:4; Matth. 14:19; Marcus 6:39.
[21] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

Hij elk der apostelen afzonderlijk daarvan, die op hun beurt de menigte voorzagen. De hoeveelheid vis en brood nam onder de aanraking van de Meester toe, en de menigte werd in de woestijn onthaald, totdat allen verzadigd waren. Tot de discipelen zeide Jezus: 'Vergadert de overgeschoten brokken, opdat er niets verloren ga.' Twaalf manden werden met het overschot gevuld.

Wat het wonder zelf betreft: de mens is niet in staat het te verklaren. Ofschoon op grote schaal verricht, is het niet meer of minder verklaarbaar dan welk van de wonderbare werken des Heren ook. Het is een manifestatie van scheppende macht waardoor stoffelijke elementen werden georganiseerd en samengesteld om aan een ogenblikkelijke en dringende behoefte te voldoen. Het gebroken, doch niet gebruikte overschot overtrof in hoeveelheid en gewicht de ganse oorspronkelijke kleine voorraad. De opdracht van onze Heer de overgeschoten brokken te verzamelen, was een les tegen verkwisting, die indruk maakte, en het is mogelijk dat het meerdere was gegeven om deze les te kunnen leren. Het voedsel was eenvoudig doch voedzaam, gezond en voldoening schenkend. Gerstebrood en vis waren het gewone voedsel van de armsten in die streek. De verandering van water in wijn te Kana was een kwalitatieve omzetting; het voeden der menigte een kwantitatieve vermeerdering. Wie kan zeggen dat een van deze voorzieningswonderen, en welke, het wonderbaarlijkste was? De mensen, nu gevoed en voldaan, spraken over het wonder. In Jezus, die zulk een groot werk had verricht, erkenden zij Iemand die bovenmenselijke vermogens had. 'Deze is waarlijk de Profeet, Die in de wereld komen zou', zeiden zij; de Profeet, Wiens komst door Mozes was voorzegd en Die als hijzelf zou zijn. Evenals Israël in de dagen van Mozes op wonderbaarlijke wijze was gevoed, zo werd nu door deze nieuwe Profeet brood verschaft in de woestijn. In hun enthousiasme stelden de mensen voor Hem tot koning uit te roepen en Hem met geweld te dwingen hun leider te worden. Zo was hun primitieve opvatting van de Messiaanse suprematie. Jezus droeg Zijn discipelen op met de boot te vertrekken, terwijl Hij achterbleef om de thans opgewonden menigte weg te zenden. De discipelen aarzelden hun Meester te verlaten, doch Hij dwong ze en zij gehoorzaamden. Zijn aandrang, dat de Twaalf Hem en de menigte zouden verlaten, kan een gevolg zijn geweest van de wens de uitverkoren discipelen tegen mogelijke infectie door de materialistische en verkeerde plannen van de menigte Hem koning te maken, te beschermen. Door middelen die niet worden vermeld, deed Hij de mensen uiteengaan, en daar de nacht naderde, vond Hij waar Hij naar gezocht had: eenzaamheid en rust. De heuvel opgegaan zijnde, koos Hij een beschutte plek en verbleef daar gedurende het grootste deel van de nacht in gebed.

'Ik ben het, zijt niet bevreesd' [22]

De terugreis per boot bleek voor de discipelen een gedenkwaardige tocht te zijn. Zij kregen een onstuimige tegenwind, die het gebruik van zeilen natuur-

[22] Matth. 14:22-33; vgl. Marcus 6:45-52; Joh. 6:15-21.

lijk onmogelijk maakte, en hoewel zij uit alle macht aan de riemen trokken, werd het schip practisch onbestuurbaar en slingerde op de golven heen en weer.[23] Ofschoon zij de gehele nacht hadden gewerkt, waren zij nog geen vier mijl opgeschoten; omkeren en voor de wind weglopen zou een rampzalig wrak hebben opgeleverd; hun enige hoop lag in het houden van het schip op de wind, met de kracht in hun armen. Jezus, op Zijn eenzame plaats, was zich hun benarde toestand bewust, en in de vierde wake [24], d.i. tussen drie en zes uur in de morgen, kwam Hij hun te hulp, over het door de storm opgezweepte water lopend alsof Hij vaste grond betrad. Toen de reizigers Hem in 't oog kregen en Hem in het zwakke licht van de scheidende nacht zagen naderen, werden zij door bijgelovige vrees bevangen, schreeuwden zij het uit van angst, denkende dat zij een geestverschijning zagen. Maar terstond sprak Jezus hen aan zeggende: 'Zijt goedsmoeds, Ik ben het, vreest niet'.

Opgelucht door deze geruststellende woorden, riep Petrus uit, onstuimig en impulsief als altijd: 'Heere! indien [25] Gij het zijt, zo gebied mij tot U te komen op het water '. Jezus stond het toe en Petrus klom uit het schip en liep naar zijn Meester, doch toen de wind hem sloeg en de golven rondom hem oprezen, werd hij wankelmoedig en begon hij te zinken. Ofschoon hij goed kon zwemmen [26], werd hij bang en riep: 'Heere, behoud mij!' Jezus nam hem bij de hand en zeide: 'Gij kleingelovige, waarom hebt gij gewankeld?' Uit de merkwaardige ondervinding van Petrus leren wij dat de macht, die Christus in staat stelde over de golven te lopen, ook in anderen in werking kon worden gesteld, mits hun geloof maar stand hield. Het was op eigen verzoek dat Petrus werd toegestaan het waagstuk te proberen. Indien Jezus hem had verboden, zou het geloof van de man misschien zijn geremd; zijn poging, ofschoon gedeeltelijk mislukt, was een demonstratie van de sterkte van zijn geloof in de Heer, en wel zodanig als geen mondelinge mededeling ooit kon hebben overgebracht. Jezus en Petrus kwamen het schip binnen en onmiddellijk ging de wind liggen en de boot bereikte weldra de oever. De verbazing van de apostelen over dit laatste bewijs van de heerschappij van de Heer over de natuurkrachten, zou meer aanbidding zijn geweest en minder consternatie, als zij zich de vroegere wonderen, waarvan zij getuige waren geweest, hadden herinnerde, maar zij waren zelfs het wonder van de broden vergeten, en hun hart was verstokt.[27] Zich verbazend over de macht van Een, voor Wie de bruisende golven een vlakke vloer waren, bogen de apostelen zich voor de Heer eerbiedig neder, zeggende: 'Waarlijk, Gij zijt Gods Zoon!' [28]

Afgezien van de wonderbare omstandigheden, waaronder dit letterlijk plaats vond, is het wonder rijk aan symboliek en tot nadenken stemmend.

[23] Blz. 238.
[24] Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
[25] Dat wil zeggen: 'daar' of 'aangezien'.
[26] Vergelijk Petrus' onstuimige sprong in het meer om de herrezen Heer aan de oever te bereiken, Joh. 21:7.
[27] Marcus 6:52.
[28] Merk op dat dit de eerste keer in de Synoptische Evangeliën is, dat deze titel door stervelingen aan Jezus wordt gegeven; vergelijk een vroeger voorbeeld van deze toepassing door Nathanaël, Joh. 1:49.

Door welke wet of welk beginsel de werking van de zwaartekracht werd opgeheven, waardoor een mens door het wateroppervlak kon worden gedragen, kan hij niet zeggen. Het verschijnsel is een concrete demonstratie van de grote waarheid dat geloof een beginsel van macht is, waardoor natuurkrachten kunnen worden beheerst.[29] In het leven van ieder volwassen mens komen ervaringen als die, welke de door tegenwind en hoogopgaande golven bedreigde reizigers hadden; dikwijls is de nacht vol strijd en gevaar al ver gevorderd, voordat hulp verschijnt, en dan wordt die maar al te vaak voor een groter verschrikking gehouden. Zoals zij tot Petrus en zijn bevreesde metgezellen te midden van de onstuimige golven kwam, zo komt tot allen, die in geloof worstelen, de stem van de Bevrijder: 'Ik ben het, vreest niet'.

In het land Gennesaret

De nachtelijke reis, gedurende welke Jezus naar de boot was gekomen met haar verschrikte opvarenden 'midden in de zee', eindigde ergens in het district, dat Gennesaret heette en dat, zoals men algemeen gelooft, de rijke en vruchtbare streek in de nabijheid van Tiberias en Magdala omvatte. Over het natuurschoon, waar de streek zo beroemd om was, is veel geschreven.[30] De tijding van de aanwezigheid daar van onze Heer werd snel rondgebracht en van 'dat gehele omliggende land' kwamen de mensen tot Hem, hun zieken medevoerend, opdat deze Zijn weldaden door woord of aanraking mochten ontvangen. In de steden waar Hij doorging, werden de zieken in de straten gelegd, opdat Hij hen, voorbijgaande, aldus zou zegenen, en velen 'baden Hem, dat zij alleenlijk den zoom Zijns kleeds zouden mogen aanraken; en zovelen als Hem aanraakten, werden gezond.'[31] Van Zijn genezende macht deelde Hij overvloedig aan allen mede, die met geloof en vertrouwen kwamen vragen. Aldus, door de Twaalven vergezeld, ging Hij noordwaarts naar Kapernaüm, de weg licht makend door de overvloed van Zijn genadegiften.

Op zoek naar brood en vis[32]

De mensen die de vorige dag aan de andere zijde van het meer van Zijn overvloed hun deel hadden gehad en voor de nacht uiteen waren gegaan, nadat zij tevergeefs hadden getracht Hem de waardigheid van een aards koningschap op te dringen, waren de volgende morgen zeer verbaasd dat Hij was vertrokken. Zij hadden de discipelen in de enige beschikbare boot zien heengaan, terwijl Jezus aan de oever was achtergebleven; en zij wisten dat de nachtelijke storm het uitvaren van andere boten naar deze plaats onmogelijk had gemaakt. Hun zoeken in de morgen was echter tevergeefs, en zij maakten de gevolgtrekking dat Hij over land teruggekeerd moest zijn door rond het noordelijke einde van het meer te gaan. Toen de dag was gevorderd,

[29] 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 5, 'Geloof een Beginsel van Macht'.
[30] Josephus, Wars, III, 10:7, 8.
[31] Marcus 6:53-56; vgl. Matth. 14:34-36. Aantekening 7, einde van hoofdstuk.
[32] Joh. 6:22-27.

zagen zij enige boten, naar het westen koersend. Deze riepen zij aan en na zich te hebben ingescheept, zeilden zij naar Kapernaüm. Nu was het voor hen niet moeilijk meer om Jezus te vinden, want Zijn aanwezigheid was alom in de stad bekend. Hem naderend, waarschijnlijk toen Hij in de synagoge zat, want op die dag onderwees Hij daar, vroegen enige van de opdringerigsten uit de menigte bruusk en bijna ruw: 'Rabbi, wanneer zijt Gij hier gekomen?' Deze brutale vraag keurde Jezus geen direct antwoord waardig; in het wonder van de voorgaande avond hadden zij geen aandeel en van de gangen van de Heer werden zij niet op de hoogte gehouden. Op indrukwekkend verwijtende toon zeide Jezus tot hen: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: gij zoekt Mij, niet omdat gij tekenen gezien hebt, maar omdat gij van de broden gegeten hebt, en verzadigd zijt.' Zij bekommerden zich alleen om het brood en de vissen. Iemand die hen van levensmiddelen kon voorzien zoals Hij had gedaan, moest men niet uit het oog verliezen.

De berisping van de Meester werd door vermaning en onderricht gevolgd: 'Werkt niet om de spijs, die vergaat, maar om de spijs, die blijft tot in het eeuwige leven, welke de Zoon des mensen ulieden geven zal; want Dezen heeft God de Vader verzegeld.' De tegenstelling tussen stoffelijk en geestelijk voedsel ontging hun niet geheel, en sommigen van hen vroegen wat zij moesten doen om God te dienen, zoals Jezus verlangde. Het antwoord luidde: 'Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, Dien Hij gezonden heeft'. Dat Jezus Zichzelf bedoelde, kon niemand betwijfelen; en direct vroegen zij Hem om meer bewijs van Zijn goddelijke zending; zij wilden groter tekenen zien. Het wonder van de broden en vissen was nog geen dag oud, en de indrukwekkendheid, die het bewijs was van de eigenschappen van de Messias, begon te vervagen. Mozes had hun vaderen in de woestijn met manna gevoed, zeiden zij, en nu beschouwden zij een voortdurende dagelijkse voorziening eenvoudig als een grotere gift dan een enkele maaltijd van brood en vis, hoe zeer het laatste ook naar de mate van hun honger gewaardeerd werd. Bovendien was het manna hemels voedsel [33], terwijl het brood dat Hij hun had gegeven, van de aarde was en bovendien nog maar gewoon gerstebrood. Hij moest hun groter tekenen tonen en hen rijker bedenken, voordat zij Hem wilden aannemen als Degeen voor wie zij Hem eerst hadden gehouden en die Hij thans zelf verklaarde te zijn.

Christus, het brood des levens [34]

'Jezus dan zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u. Mozes heeft u niet gegeven het brood uit den hemel; maar Mijn Vader geeft u dat ware Brood uit den hemel. Want het Brood Gods is Hij, Die uit den hemel nederdaalt, en die der wereld het leven geeft'. Zij vergisten zich door aan te nemen dat Mozes hun manna had gegeven, en per slot van rekening was manna in zo verre maar gewoon voedsel geweest, dat zij die er van aten, weer honger

[33] Aantekening 8, einde van hoofdstuk.
[34] Joh. 6:32-59.

kregen; maar nu bood de Vader hun brood uit de hemel aan, dat hun het leven zou geven.

Gelijk de Samaritaanse vrouw bij de bron, horende dat de Heer over water sprak, dat eens en voor altijd de dorst zou lessen, impulsief en alleen met de gedachte aan physiek gemak smeekte: 'Heere, geef mij dat water, opdat mij niet dorste, en ik hier niet moet komen, om te putten' [35], zo vroegen deze mensen, begerig naar zulk voedzaam brood als waarvan Jezus sprak: 'Heere, geef ons altijd dit brood'. Misschien was dit verzoek niet gans en al lomp; er kan in het hart van sommigen een oprecht verlangen naar geestelijk voedsel zijn geweest. Jezus beantwoordde hun bede met een uitleg: 'Ik ben het Brood des Levens; die tot Mij komt, zal geenszins hongeren, en die in Mij gelooft, zal nimmermeer dorsten.' Hij herinnerde hen er aan dat, hoewel zij Hem hadden gezien, zij niet in Zijn woorden geloofden, en verzekerde hun dat degenen die Hem waarlijk aannamen, de wil van de Vader deden. Daarna verklaarde Hij, zonder beeldspraak of symboliek: 'Ik ben uit den hemel nedergedaald, niet opdat Ik Mijn wil zou doen, maar den wil Desgenen, die Mij gezonden heeft'. En de wil van de Vader was, dat allen die de Zoon wilden aannemen, het eeuwige leven zouden hebben. In de synagoge waren enige bestuurders aanwezig - Farizeeërs, schriftgeleerden, rabbijnen - en deze, tezamen als de Joden aangeduid, becritiseerden Jezus en murmureerden tegen Hem, omdat Hij had gezegd: 'Ik ben het Brood, Dat uit den hemel nedergedaald is'. Zij beweerden dat Hij niets meer kan doen dan enig ander mens kon doen; voor hen stond Hij bekend als de zoon van Jozef, en voor zo ver zij wisten was Hij uit gewoon, aards ouderschap geboren en toch was Hij zo vermetel te zeggen dat Hij uit de hemel was gekomen. Het was hoofdzakelijk tot deze klasse mensen en niet tot de menigte van allerlei slag die achter Hem aanliep dat Hij het laatste deel van Zijn toespraak schijnt te hebben gericht. Hij gaf hun de raad met murmureren op te houden, want het was wel zeker dat zij Zijn bedoeling niet konden vatten en Hem daarom niet wilden geloven, tenzij zij 'Van God geleerd zijn', gelijk de profeten hadden geschreven [36]; en niemand kon tot Hem komen in de betekenis van het aanvaarden van Zijn zaligmakend evangelie, indien de Vader hem niet naar de Zoon trok, en alleen zij, die ontvankelijk, gewillig en voorbereid waren, konden zo worden getrokken.[37] Toch is geloof in de Zoon van God een onmisbare voorwaarde voor de zaligmaking, zoals Jezus verklaarde: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, die in Mij gelooft, heeft het eeuwige leven'.

Dan tot de symboliek van het brood terugkerend, herhaalde Hij: 'Ik ben het Brood des levens'. In Zijn verdere toelichting verklaarde Hij, dat hoewel hun vaderen werkelijk manna in de woestijn aten, zij toch waren gestorven, terwijl het brood des levens, waarvan Hij sprak, aan allen die er van namen, het eeuwige leven zou geven. Dat brood, zeide Hij, was Zijn vlees. Over deze plechtige mededeling hadden de Joden opnieuw te klagen en zij redetwistten onder elkander, terwijl sommigen spottend vroegen: 'Hoe kan ons deze Zijn

[35] Joh. 4:13-15; blz. 130.
[36] Jes. 54:13; Jer. 31:34; Micha 4:2; vgl. Heb. 8:10; 10:16.
[37] Aantekening 9, einde van hoofdstuk.

vlees te eten geven?' Op deze leerstelling de nadruk leggend, vervolgde Jezus: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Tenzij dat gij het vlees des Zoons des mensen eet, en Zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in uzelven. Die Mijn vlees eet, en Mijn bloed drinkt, die heeft het eeuwige leven; en Ik zal hem opwekken ten uiterste dage. Want Mijn vlees is waarlijk Spijs, en Mijn bloed is waarlijk Drank. Die Mijn vlees eet, en Mijn bloed drinkt, die blijft in Mij, en Ik in hem. Gelijkerwijs Mij de levende Vader gezonden heeft, en Ik leve door den Vader, alzo die Mij eet, dezelve zal leven door Mij. Dit is het Brood, dat uit den hemel nedergedaald is; niet gelijk uw vaders het manna gegeten hebben, en zijn gestorven. Die dit Brood eet, zal in der eeuwigheid leven.'

De Joden hadden weinig tot hun verontschuldiging aan te voeren, dat zij begrepen dat onze Heer een werkelijk eten en drinken van Zijn stoffelijk vlees en bloed bedoelde. De uitspraken waartegen zij bezwaren maakten, werden door hen veel beter begrepen dan zij door ons bij eerste lezing worden begrepen, want de wet en de waarheid in 't algemeen voor te stellen als brood, en de aanvaarding daarvan als een proces van eten en drinken, waren beelden die door de rabbijnen van die tijd dagelijks werden gebruikt.[38] Dat zij de symboliek van Christus' leer niet begrepen, sproot voort uit onwil en was niet een gevolg van onschuldige onwetendheid. Het eten van het vlees en het drinken van het bloed van Christus was en is het geloven in en aanvaarden van Hem als de letterlijke Zoon van God en Verlosser der wereld, en het gehoorzamen van Zijn geboden. Slechts op deze wijze kan Gods Geest een blijvend deel van des mensen persoonlijk wezen worden, zoals het voornaamste van het voedsel, dat hij tot zich neemt, door de weefselen van zijn lichaam wordt opgenomen.

Het is niet voldoende de voorschriften van Christus op te volgen, zoals wij de theorieën van wetenschapsmensen, filosofen en geleerden kunnen aanvaarden, hoe groot de wijsheid van deze wijzen ook moge zijn, want wij nemen die aan met instemming van ons verstand of weloverwogen uitoefening van onze wil, en dat heeft alleen met de stelling te maken en niets met de steller. De leer van Jezus blijft vanwege haar innerlijke waarde; vele mensen hebben eerbied voor Zijn kernspreuken, spreekwoorden, gelijkenissen en Zijn diep wijsgerige voorschriften, toch verwerpen zij Hem als Gods Zoon, de Eniggeborene in het vlees, de God-Mens in Wie de eigenschappen van de Godheid met die van de mens verenigd waren, de uitverkoren en vóór-geordende Verlosser der mensheid, door Wien alleen de zaligheid kan worden verworven. Maar het beeld, door Jezus gebruikt, dat van het eten van Zijn vlees en het drinken van Zijn bloed als zinnebeeld van onvoorwaardelijke en absolute aanvaarding van Hemzelf als de Heiland der mensen, is van het allerhoogste belang, want hiermede worden de goddelijkheid van Zijn persoon en het feit van Zijn vóór-sterfelijk en eeuwig Godschap bevestigd. Het sacrament van des Heren Avondmaal, door de Heiland in de nacht vóór Zijn verraad ingesteld, zet de symboliek van het eten van Zijn vlees en

[38] Aantekening 10, einde van hoofdstuk.

het drinken van Zijn bloed voort, doordat wij van het brood en de wijn nemen, ter gedachtenis aan Hem.[39] Aanvaarding van Jezus als de Christus sluit gehoorzaamheid aan de wetten en verordeningen van Zijn evangelie in, want Deze te belijden en het andere te weigeren, is niet anders dan onszelf veroordelen wegens tegenstrijdigheid, onoprechtheid en huichelachtigheid.

Een vuurproef - Velen keren zich af[40]

De waarheid omtrent Hemzelf, zoals die door de Heer in deze, Zijn laatste, toespraak in de synagoge te Kapernaüm werd verkondigd, bleek een geloofsbeproeving te zijn, waardoor velen afvielen. Niet alleen de officiële, vitterige Joden, die openlijk hun vijandschap erkenden, maar ook diegenen die enigermate geloof in Hem hadden beleden, waren beïnvloed. 'Velen dan van Zijn discipelen, dit horende, zeiden: Deze rede is hard, wie kan dezelve horen?' Jezus, hun misnoegen onderkennend, vroeg: 'Ergert ulieden dit?' en voegde er aan toe: 'Wat zou het dan zijn, zo gij den Zoon des mensen zaagt opvaren, daar Hij tevoren was?' Zijn hemelvaart, die op Zijn dood en opstanding zou volgen, wordt hier bedektelijk te kennen gegeven. De geestelijke betekenis van Zijn leringen was boven alle twijfel verheven door de verklaring, dat zij slechts door de Geest konden verstaan. 'Daarom', voegde Hij er aan toe, 'heb Ik u gezegd, dat niemand tot Mij komen kan, tenzij dat het hem gegeven zij van Mijn Vader'.

Velen verlieten Hem, en van die tijd af zochten zij Hem niet meer. Het geval was beslissend; de uitwerking was er een van ziften en scheiden. De betekenisvolle voorspelling van de Doper, tevens profeet, had het stadium van vervulling bereikt: 'Hij komt, die sterker is dan ik . . . Wiens wan in Zijn hand is, en Hij zal Zijn dorsvloer doorzuiveren, en de tarwe zal Hij in Zijn schuur samenbrengen; maar het kaf zal Hij met onuitblusselijk vuur verbranden'.[41] De wan was in werking gesteld en veel kaf werd weggeblazen.

Het schijnt dat zelfs de Twaalven de diepere betekenis van dit laatste onderricht niet konden begrijpen; zij waren in de war gebracht, hoewel geen van hen werkelijk wegliep. Toch was de geestesgesteldheid van enkelen zodanig, dat deze aan Jezus de vraag ontlokte: 'Wilt gijlieden ook niet weggaan?' Petrus, voor zichzelf en zijn broeders sprekend, antwoordde met pathos en overtuiging: 'Heere, tot wien zullen wij heengaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens'.[42] De geest van het Heilige Apostelschap werd in deze belijdenis openbaar. Hoewel zij niet in staat waren de leer geheel te begrijpen, wisten zij dat Jezus de Christus was en bleven Hem trouw, waar anderen de donkere diepten der afvalligheid ingingen.

Ofschoon Petrus voor de gezamenlijke apostelen het woord voerde, was er een onder hen, die stilzwijgend in opstand kwam: de verraderlijke Iscariot,

[39] Matth. 26:26-28; Marcus 14:22-25; Lucas 22:19, 20. Blz. 438.
[40] Joh. 6:59-71.
[41] Lucas 3:16, 17; Matth. 3:11, 12.
[42] Vergelijk dit getuigenis (Joh. 6:68, 69) met dat van Petrus later (Matth. 16:16). Aantekening 11, einde van hoofdstuk.

die er slechter aan toe was dan een openlijk erkende afvallige. De Heer kende het hart van de man en zeide: 'Heb Ik niet u twaalf uitverkoren? En één uit u is een duivel'. De geschiedschrijver voegt er aan toe: 'Hij zeide dit van Judas, Simons zoon, Iskariot, want deze zou Hem verraden, zijnde een van de twaalven.'

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 21

1. JEZUS TE NAZARETH. - Daar niet een van de Evangelieschrijvers twee gevallen vermeldt, waarin onze Heer in Nazareth arbeidde, en aangezien de afzonderlijke mededelingen in de synoptische evangeliën in enige bijzonderheden zeer veel op elkaar gelijken, houden sommige uitleggers het er voor dat onze Heer maar eenmaal tot Zijn stadgenoten te Nazareth predikte en door hen werd verworpen. De kroniek van Lucas (4:14-30) noemt een gelegenheid, onmiddellijk volgend op de eerste terugkeer van Jezus naar Galilea, na Zijn doop en verzoekingen, en direct voorafgaand aan de voorbereidingen tot het roepen van de vissers, de eerste discipelen, die later tot de apostelen behoorden. Mattheüs (13:53-58) en Marcus (6:1-6) beschrijven een bezoek van Jezus aan Nazareth, dat later plaats vond dan het eerste prediken in gelijkenissen en de gebeurtenissen die daarop volgden. Wij hebben gegronde reden de vermelding van Lucas als die van een eerste bezoek aan te nemen, en de mededelingen van Mattheüs en Marcus als die van een later bezoek.

2. GENTILES.[1] - In algemene zin duiden de Joden alle andere volken met de naam Gentiles aan; ofschoon hetzelfde Hebreeuwse woord in het Oude Testament verschillend wordt weergegeven, als 'heidenen' (Richteren 4:2, 13, 16; Jesaja 11:10; Neh. 5:8; Psa. 2:1, 8, enz.) als 'volken' (Gen. 10:5, 20, 31, 32; 14:1, 9, enz.). In hoofdzaak worden er vreemdelingen mee bedoeld. In Smith's *Dict. of the Bible* lezen we: 'De naam 'Gentiles' verkreeg een ethnografische en ook een hatelijke betekenis, zoals voor andere volken: afgodisch, ruw, vijandig, enz. Toch konden de Joden haar in louter technische, geografische zin gebruiken, wanneer, zoals gewoonlijk gebeurde, de naam door 'volken' werd vertaald.' Dr. Edward E. Nourse, voor de *Standard Bible Dictionary* schrijvend, zegt: 'In Nieuw-Testamentische tijden verdeelden de Joden de mensen in drie klassen: (1) Joden, (2) Grieken (Hellenen, de Romeinen daarbij inbegrepen, waarmede aldus de beschaafde volken van het Romeinse keizerrijk werden bedoeld, die in de geautoriseerde vertaling dikwijls 'Gentiles' worden genoemd), en (3) barbaren (de ongeciviliseerden, Hand. 28:4; Rom. 1:14; 1 Cor. 14:11).' De opdracht door Jezus aan de Twaalf gegeven: 'Gij zult niet heengaan op den weg der heidenen' was om hen voorlopig te weerhouden van de poging om onder de Romeinen en Grieken bekeerlingen te maken, en zich in hun zending te bepalen tot het volk van Israël.

[1] Gentiles (spreek uit Dsjenteils) - In B. v. M., niet-Joden genoemd. Deze benaming voldoet in deze aantekening niet; daarom hier en verder onvertaald gelaten. - Vert.

3. HET STOF VAN DE VOETEN SCHUDDEN. - Het ceremonieel schudden van het stof van iemands voeten als een getuigenis jegens een ander, werd door de Joden verstaan als een symbool van het beëindigen van de medebroederschap en een van de hand wijzen van alle verantwoordelijkheid voor de mogelijke gevolgen. Het werd door de instructie van de Heer aan Zijn apostelen een wijze van beschuldiging en getuigenis, gelijk in de tekst wordt gezegd. In de tegenwoordige bedeling heeft de Heer op overeenkomstige wijze Zijn gevolmachtigde dienstknechten gezegd zo tegen diegenen te getuigen, die met opzet en boosaardig zich tegen de waarheid verzetten, wanneer die met gezag wordt verkondigd. Zie L. & V. 24:15; 60:15; 75:20; 84:92; 99:4). De verantwoordelijkheid die het getuigen voor de Heer door dit beschuldigend symbool medebrengt, is zo groot, dat het alleen onder ongewone en uiterst benarde omstandigheden mag worden gebruikt, zoals de Geest des Heren zal ingeven.

4. DE TWEE BETHSAÏDA'S. - Vele bestudeerders van de Bijbel houden het er voor, dat Bethsaïda in de woestijnstreek, in de nabijheid waarvan Jezus en de Twaalf rust en afzondering zochten, de stad van die naam in Perea was, aan de oostzijde van de Jordaan, meer bekend als Bethsaïda Julias, om haar te onderscheiden van Bethsaïda in Galilea, dat dicht bij Kapernaüm lag. Het Pereaanse dorp Bethsaïda was door de viervorst Filippus uitgebreid en tot stad verheven en door hem Julias genoemd, ter ere van Julia, de dochter van de regerende keizer. De beschrijving in de Evangeliën van de reis, die Jezus en Zijn metgezellen naar de plaats voerde, en van de terugkeer daarvan, stemt wel overeen met de aanname, dat Bethsaïda Julias in Perea en niet Bethsaïda in Galilea de stad was, voor welke de genoemde 'woeste plaats' een afgelegen district was.

5. DE VROEGERE EN DE LATERE AVOND. - Mattheüs noemt twee avonden van de dag, waarop de vijfduizend werden gevoed; zo 'als het nu avond werd', vroegen de discipelen Jezus de menigte weg te zenden, en later, na de wonderbare spijziging en nadat de discipelen met de boot waren vertrokken en de mensen waren heengegaan, 'en als het nu avond was geworden', was Jezus alleen op de berg. (Matth. 14:15, 23; vergelijk Marcus 6:35, 47). Trench, *Notes on the Miracles* (pag. 217), zegt: 'Mattheüs en ook Marcus, geven deze dag twee avonden - een die reeds was begonnen, voordat de toebereidselen voor het voeden van de menigte waren aangevangen (vers 15), en de andere, toen de discipelen in het schip waren gegaan en daarmee waren vertrokken (vers 23). Dit nu was onder de Joden een gewone manier van spreken: de eerste avond is in hoofdzaak onze namiddag ... de tweede avond de schemering, of van zes uur tot schemering, waarop totale duisternis volgde. Zie Smith's *Dict.*, trefwoord 'Chronology', waaraan het volgende wordt ontleend: 'Tussen de twee avonden (kanttekening bij Exo. 12:6; Num. 9:3; 28:4) is een natuurlijke scheiding, namelijk de tijd van de namiddag, wanneer de zon laag staat, tot aan de avond, wanneer het zonlicht nog niet geheel is verdwenen; deze zijn de twee avonden waarin de natuurlijke avond door het begin van het etmaal zou worden verdeeld, indien dit bij zonsondergang begon.

6. NACHTWAKEN. - Gedurende het grootste deel van de Oud-Testamentische tijden verdeelden de Israëlieten de nacht in drie wachten, elk van vier uren, de tijd waarin een schildwacht op post staat. Vóór het begin van het Christelijke tijdperk hadden de Joden evenwel de Romeinse indeling van vier nachtwachten, elk van drie uur, overgenomen. Deze waren genummerd, bijvoorbeeld de vierde wake (of wacht), in de tekst genoemd (zie Matth. 14:25), of met avond, middernacht, hanengekraai en morgenstond aangeduid (zie Marcus 13:35). De vierde wake was de laatste van de drie-urige perioden tussen zonsondergang en -opgang, of tussen zes uur n.m. en zes uur v.m., en duurde daarom van drie tot zes uur in de morgen.

7. DE ZOOM VAN HET KLEED. - Het geloof van degenen, die dachten dat zij zouden zijn genezen, indien zij de zoom van des Heren kleed maar konden aanraken, komt overeen met dat van de vrouw die van haar langdurige ziekte werd genezen door zo Zijn mantel aan te raken. (Zie Matth. 9:21; Marcus 5:27, 28; Lucas 8:44). De Joden beschouwden de zoom van hun overkleed als iets bijzonder belangrijks, omdat in vroeger dagen (Num. 15:38, 39) aan de Israëlieten de eis werd gesteld, dat de zoom op bepaalde wijze versierd moest wezen en voorzien moest zijn van een hemelsblauwe draad, om hen te herinneren aan hun verplichtingen als een verbondsvolk. Het verlangen de zoom van Christus' mantel aan te raken, zal aan dit idee van heiligheid van de zoom niet vreemd zijn geweest.

8. TRADITIES OMTRENT MANNA. - Het voorzien van de Israëlieten met manna, voortvloeiend uit de exodus en de langdurige reis in de wildernis, werd terecht als een alles overtreffend wonder beschouwd. (Exo. 16:14-36; Num. 11:7-9; Deut. 8:3,16; Joz. 5:12; Psa. 78:24, 25). Vele overleveringen, sommige boosaardig verkeerd, werden met deze gebeurtenis in verband gebracht en met verzonnen toevoegingen van geslacht op geslacht doorgegeven. Ten tijde van Christus leerden de rabbijnen dat het manna, waarmede de vaderen werden gevoed, letterlijk voedsel van de engelen was, dat uit de

hemel was gezonden en dat het van verschillende smaak en geur was om aan alle leeftijden, omstandigheden of wensen tegemoet te komen; voor de een smaakte het als honig, voor een ander als brood, enz. Maar in de mond van een niet-Jood smaakte het bitter. Bovendien werd er gezegd dat de Messias aan Israël een onuitputtelijke hoeveelheid manna zou geven, wanneer Hij onder hen zou verschijnen. Deze verkeerde opvattingen verklaren gedeeltelijk de eis van degenen, die met gerstebrood en vissen waren gevoed, om een teken, dat het verschaffen van manna in vroeger dagen zou overtreffen, als een bewijs van het Messiasschap van Jezus.

9. GELOOF EEN GAVE VAN GOD. - 'Ofschoon geloof binnen het bereik is van allen, die er ijverig naar streven het te verwerven, is het toch een goddelijke gift, en kan alleen van God worden ontvangen (Matth. 16:17; Joh. 6:44, 65; Ef. 2:8; 1 Cor. 12:9; Rom. 12:3; Moroni 10:11). Zoals zulk een kostbare paarl toekomt, wordt zij alleen aan diegenen geschonken, die door hun oprechtheid tonen haar waard te zijn en beloven zich te houden aan wat zij verlangt. Hoewel geloof het eerste beginsel van het Evangelie van Christus wordt genoemd en het feitelijk de grondslag van alle godsdienst is, wordt toch zelfs geloof door oprechtheid van gemoed en nederigheid van geest voorafgegaan, waardoor Gods woord indruk op het hart kan maken. (Rom. 10:17). Bij het brengen van de mensen tot een kennis van God wordt geen dwang gebruikt; toch, zodra wij ons hart voor de invloed van gerechtigheid openen, zal het geloof, dat tot het eeuwige leven leidt, ons door de Vader worden gegeven'. - *Artikelen des Geloofs,* Hfdst. 5.

10. GEESTELIJKE SYMBOLIEK VAN ETEN. - 'Het denkbeeld van eten als beeldspraak voor het ontvangen van een geestelijke weldaad, was aan Christus' hoorders bekend, en werd even goed verstaan als wij de uitdrukking 'een boek verslinden' of 'wijsheid indrinken' begrijpen. De woorden 'allen stok des broods' in Jesaja 3:1, werden door de rabbijnen uitgelegd als betrekking hebbende op hun eigen leer, en zij legden als regel vast, dat waar ook in de Prediker op voedsel of drank werd gezinspeeld, dit studie van de wet en het doen van goede werken betekende. Er was onder hen het gezegde: 'In de dagen van de Messias zullen de Israëlieten door Hem worden gevoed'. In de scholen en synagogen was niets zo gewoon als de gezegden over eten en drinken in overdrachtelijke zin. 'De Messias zal waarschijnlijk tot Israël niet komen', zeide Hillel, 'want zij hebben Hem reeds gegeten - d.w.z. Zijn woorden gretig ontvangen - in de dagen van Hizkia'. Een algemeen verbreide afspraak in de synagogen was, dat de rechtvaardige 'de Shekina zou eten'.[1] Het was een eigenaardigheid onder de Joden om in zulke zinnebeeldige taal onderwezen te worden. Hun rabbijnen spraken nooit in duidelijke woorden, en van Jezus wordt uitdrukkelijk gezegd, dat Hij zich aan het algemene gebruik hield, want 'zonder gelijkenis sprak Hij niet tot hen' (Marcus 4:34).' - Geiki, *Life and words of Christ,* dl. I, pag. 184.

[1] Shekina. - Een Hebreeuws woord, dat 'de woonplaats' of 'dat wat woont' betekent. Het wordt speciaal in de Aramese vertalingen van het Oude Testament gebruikt om de geopenbaarde tegenwoordigheid van God onder de mensen aan te duiden. - Vert.

11. HET BESLISSEND KARAKTER VAN DE TOESPRAAK. - Op de uitwerking van de toespraak van onze Heer (Joh. 6:26-71) commentaar leverend, zegt Edersheim (dl. II, pag. 36): 'Hier scheiden zich de twee wegen, en juist omdat het nu het beslissende uur was, verklaarde Christus zo duidelijk de hoogste waarheden omtrent Zichzelf, in tegenstelling tot de opvattingen, die door de menigte jegens de Messias werden gehuldigd. Het resultaat was een andere en nog pijnlijker afval; vele van Zijn discipelen gingen terug en wandelden niet meer met Hem. De diepgaande beproeving liet de harten van de Twaalf zelfs niet onberoerd. Wilden zij ook weggaan? Het was een voorsmaak van Gethsémané - de eerste ervaring. Doch er was iets, dat hen trouw deed blijven: de ondervindingen in het verleden. Die waren de basis van hun geloof en hun trouw. Zij konden niet tot hun oude verleden terugkeren; zij moesten Hem aanhangen. Dus zeide Petrus uit naam van hen allen: Heer, tot wie zullen wij gaan? De woorden van het eeuwige leven hebt Gij! En wat nog meer is (als resultaat van wat zij hadden geleerd): En wij hebben geloofd en weten dat Gij de Heilige Gods zijt. Het is ook zo, dat velen

van ons, wier gedachten misschien pijnlijk heen en weer werden geslingerd en die de grond onder de voeten voelden wankelen, hun eerste rustpunt kunnen vinden in de zekere, onaantastbare ervaringen op geestelijk gebied in het verleden. Waarheen kunnen wij gaan om woorden van eeuwig leven te horen, als het niet tot Christus is? Indien Hij ons in de steek laat, is alle hoop op de eeuwigheid vervlogen. Maar Hij heeft de woorden van het eeuwige leven, en wij geloofden, toen deze voor het eerst tot ons kwamen, ja, wij weten dat Hij de Heilige Gods is. En dat geeft alles wat het geloof nodig heeft om meer te leren. Het overige zal Hij tonen wanneer Hij voor onze ogen verheerlijkt is. Maar van deze Twaalf wist Christus, dat een van hen een duivel was, zoals die engel, die van de grootste hoogte tot de laagste diepte viel. De afval van Judas was in zijn hart reeds begonnen. En hoe groter de algemene verwachting en teleurstelling was geweest, des te groter was de reactie en de vijandigheid die volgden. Het beslissende uur was voorbij, en de wijzer op de wijzerplaat wees naar het uur van Zijn dood'.

HOOFDSTUK 22

EEN PERIODE VAN TOENEMENDE TEGENSTAND

De laatst geboekstaafde toespraak in de synagoge te Kapernaüm, die kort na het wonder van de spijziging der vijfduizend en van het lopen op het water volgde, markeerde het begin van een ander tijdperk in de ontwikkeling van Zijn werk op aarde. Het was de tijd van een naderend Paasfeest [1]; en tijdens het volgende Paasfeest, een jaar later, zou Jezus, zoals zal worden aangetoond, worden verraden, hetgeen Zijn dood tengevolge zou hebben. In de tijd, waarover wij nu spreken, ging Hij dus het laatste jaar van Zijn zending op aarde in. Doch de betekenis van deze gebeurtenis is anders en groter dan die van een chronologisch gegeven. De omstandigheid markeerde het eerste stadium van een keer in het getij van de algemene achting voor Jezus, die tot dusver stijgende was geweest, doch nu begon weg te ebben. Hij was weliswaar herhaaldelijk door vitzieke Joden bij vele vroegere gelegenheden becritiseerd en openlijk aangevallen, maar deze sluwe en venijnige critici behoorden meestal tot de leidinggevende klasse; het gewone volk luisterde graag naar Hem en velen bleven dat dan ook doen [2]; toch begon Zijn populariteit, ten minste in Galilea, te tanen. Het laatste jaar van Zijn zending begon met een ziften van de mensen, die geloof in Zijn woorden hadden beleden, en dit proces van beproeving, onderzoek en scheiding zou tot het einde toe duren.

Wij weten niet of Jezus dit Paasfeest heeft bijgewoond, en het is redelijk aan te nemen dat Hij met het oog op de toenemende vijandigheid van de regeerders er van afzag voor die gelegenheid naar Jeruzalem te gaan. De veronderstelling dat een of meer van de Twaalf misschien naar het feest gingen, heeft geen nut; wij weten het niet. Zeker is dat de speurders en spionnen, die van Jeruzalem naar Galilea waren gezonden om Jezus gade te slaan, in hun vitterige spionage actiever dan ooit werden. Zij gingen Zijn gangen na, tekenden iedere handeling op en noteerden ieder geval van nalating van regels, door traditie of gewoonte voorgeschreven. Voortdurend waren zij er op uit Hem tot een overtreder te maken.

Ceremoniële wassingen en 'vele dergelijke dingen' [3]

Niet lang na het Paasfeest dat terloops werd genoemd, en waarschijnlijk volgens een plan dat door de Joodse leiders was gemaakt, kreeg Jezus bezoek van een delegatie Farizeeërs en schriftgeleerden, die van Jeruzalem waren gekomen en tegen de veronachtzaming door Zijn volgelingen van traditionele voorschriften protesteerden. De discipelen en bijna zeker de Meester zelf,

[1] Joh. 6:4. Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[2] Marcus 12:37.
[3] Matth. 15:1-9; Marcus 7:1-13.

hadden in zo verre 'de inzetting der ouden' overtreden door het ceremoniële wassen van de handen vóór het eten na te laten; de Farizese critici maakten daar aanmerkingen op en eisten een verklaring, zo mogelijk een rechtvaardiging. Marcus zegt ons dat de discipelen werden beschuldigd van het eten met 'onreine', of zoals de kanttekening (Engelse Bijbelvert.) zegt 'gewone' handen; en hij last er de volgende beknopte en duidelijke aantekening bij in betreffende de gewoonte, die, naar gezegd werd, door de discipelen werden genegeerd: 'Want de Farizeeën en al de Joden eten niet, tenzij dat zij eerst de handen dikmaals wassen, houdende de inzetting der ouden. En van de markt komende, eten zij niet, tenzij dat zij eerst gewassen zijn. En vele andere dingen zijn er, die zij aangenomen hebben te houden, als namelijk de wassingen der drinkbekers, en kannen, en koperen vaten, en bedden.'[4] Wij moeten wel in gedachte houden, dat de overtreding, waarvan de discipelen werden beschuldigd, een ceremoniële onreinheid betrof en niet een lichamelijke onreinheid of een veronachtzaming van de welvoeglijkheid; men zeide van hen dat zij met onreine of ongewassen handen aten, niet speciaal met vuile vingers. In al het uiterlijk vertoon van gehechtheid aan hun zelf gemaakte godsdienst, stonden de Joden op een grote nauwgezetheid; tegen iedere mogelijkheid van een schending van het ceremonieel moest angstvallig worden gewaakt, en de gevolgen daarvan moesten door voorgeschreven wassingen worden tegengegaan.[5]

Op de vraag: 'Waarom overtreden Uw discipelen de inzetting der ouden? Want zij wassen hun handen niet, wanneer zij brood zullen eten', gaf Jezus geen direct antwoord, doch vroeg op Zijn beurt: 'Waarom overtreedt ook gij het gebod Gods, door uw inzetting?' Voor het Farizese gemoed zal dit een zeer scherpe berisping zijn geweest, want volgens het rabbinisme was een strenge naleving van de tradities der ouden belangrijker dan het onderhouden van de wet zelf, en Jezus plaatste in Zijn tegenvraag hun geliefde tradities in directe tegenspraak met Gods gebod. Hen nog meer in verlegenheid brengend, citeerde Hij de profetie van Jesaja en paste op hen, die Hij huichelaars noemde, deze woorden van de profeet toe: 'Wel heeft Jesaja van u, geveinsden, geprofeteerd, gelijk geschreven is: Dit volk eert mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij. Doch tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden zijn der mensen.'[6] Met verdiende gestrengheid werkte Jezus met deze les op hun geweten, zeggende dat zij Gods geboden terzijde hadden gesteld om de tradities van mensen te kunnen volgen.

Deze beschuldiging werd door aanhaling van een onloochenbaar voorbeeld gevolgd: Mozes had het directe gebod van God overgebracht door te zeggen: 'Eert uw vader en uw moeder', en had de vastgestelde straf in uiterste gevallen van liefdeloos gedrag aldus verkondigd: 'Wie vader of moeder vloekt, die zal den dood sterven'.[7] doch deze wet, hoewel die door God direct

[4] 'bedden' - Hiermede worden de rustbanken bedoeld, waarop men tijdens de maaltijd halfliggend rustte.
[5] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[6] Marcus 7:6, 7; zie ook Matth. 15:7-9; Jes. 29:13; vgl. de woorden van de herrezen Christus tot de profeet Joseph Smith in deze bedeling, P. v. Gr. W., Joseph Smith 2:19.
[7] Vgl. Exo. 20:12; Deut. 5:16; Exo. 21:17; Lev. 20:9.

aan Israël was gegeven, was zo volkomen te niet gedaan, dat iedere ondankbare en slechte zoon geredelijk middelen, die door hun tradities waren gewettigd, kon vinden om alle kinderlijke verplichtingen te ontduiken, zelfs wanneer zijn ouders behoeftig waren. Indien een hulpbehoevende vader of moeder een zoon om hulp smeekte, behoefde hij maar te zeggen: Wat u van mij vraagt is Korban, of met andere woorden: voor een gift aan God bestemd, en men hield hem wettig ontheven van alle vereisten tot ondersteuning daaruit van zijn ouders.[8] Op gelijksoortige wijze konden ook andere verplichtingen worden ontgaan. De verklaring dat enig roerend of onroerend goed of enig deel van iemands bezit 'korban' was, werd over 't algemeen begrepen als een verzekering dat het aldus gekenschetste bezit aan de tempel was gewijd, of minstens bestemd om voor kerkelijke doeleinden te worden gebruikt en eventueel aan de ambtenaren zou worden overgedragen, ofschoon de gever gedurende een bepaalde tijd, die zelfs tot het eind van zijn leven kon duren, de gift in zijn bezit mocht houden. Vaak werden eigendommen tot 'korban' verklaard voor andere doeleinden dan kerkelijk gebruik. Het resultaat van dergelijke gevestigde, doch hoogst onwettige en verderfelijke tradities was, zoals Jezus nadrukkelijk tot de Farizeeërs en schriftgeleerden verklaarde, dat Gods woord krachteloos werd gemaakt. En Hij voegde er aan toe: 'en vele dergelijke dingen doet gij'. Zich van Zijn voorname bezoekers afkerend, riep Hij de mensen tezamen en verkondigde hun de waarheid als volgt: 'Hoort Mij allen en verstaat. Er is niets van buiten den mens in hem ingaande, hetwelk hem kan ontreinigen, maar de dingen, die van hem uitgaan, die zijn het, welke den mens ontreinigen. Zo iemand oren heeft om te horen, die hore.' Dit was in directe tegenspraak met het voorschrift en de praktijk van de rabbijnen; de Farizeeërs waren beledigd, want zij hadden gezegd dat het eten met niet ritueel gewassen handen het aangeraakte voedsel zou verontreinigen, dat op zijn beurt, aldus bezoedeld, de eter nog meer zou verontreinigen.

De apostelen waren er niet zeker van, dat zij de les van de Meester hadden begrepen. Hoewel die op duidelijke wijze en in niet-zinnebeeldige taal was gegeven, leek zij volgens sommigen zeer veel op een gelijkenis, daarom vroeg Petrus om een verklaring. De Heer legde uit, dat het voedsel hetwelk iemand eet, maar tijdelijk een deel van zijn lichaam is; nadat het de weefselen heeft gevoed en aan het organisme de nodige energie heeft geleverd, wordt het verwijderd. Daarom is het voedsel, dat door de mond het lichaam binnenkomt, van voorbijgaand belang, vergeleken met de woorden, die uit de mond komen, want deze, indien zij slecht zijn, ontreinigen werkelijk, gelijk Jezus verder zeide: 'Die dingen, die ten monde uitgaan, komen voort uit het hart, en dezelve ontreinigen den mens. Want uit het hart komen voort boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen. Deze dingen zijn het, die den mens ontreinigen, maar het eten met ongewassen handen ontreinigt de mens niet'.[9]

Enkele van Zijn discipelen vroegen Jezus of Hij wist dat de Farizeeërs zich

[8] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[9] Matth. 15:10-20.

aan Zijn woorden hadden geërgerd. Zijn antwoord was een verdere veroordeling van het Farizeïsme: 'Alle plant, die Mijn hemelse Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden. Laat hen varen; zij zijn blinde leidslieden der blinden. Indien nu de blinde den blinde leidt, zo zullen zij beiden in de gracht vallen.' En kon geen compromis bestaan tussen Zijn leer van het koninkrijk en het verdorven Judaïsme van die dagen. De regeerders hadden het op Zijn leven gemunt; als hun afgevaardigden zich aan Zijn woorden verkozen te ergeren, laat ze zich ergeren en de gevolgen daarvan dragen, doch gezegend zij die zich aan Hem niet geërgerd hadden.[10] Hij had geen bevredigende maatstaf, welke degenen kon worden aangelegd, wier onbekwaamheid Zijn bedoelingen te begrijpen, het gevolg was van opzettelijke koppigheid of geestelijke duisternis door aanhoudend zondigen.

Binnen de grenspalen van Tyrus en Sidon[11]

Daar Jezus in Galilea geen rust, geen afzondering of geschikte gelegenheid kon vinden om de Twaalf te onderrichten zoals Hij dat wenste, ging Hij met hen noordwaarts en vertrok naar de oevers of grenzen van Fenicië, een district, gewoonlijk genoemd naar zijn voornaamste steden Tyrus en Sidon. In een van de stadjes aan de grens vonden zij onderdak, doch de poging om eenzaamheid te vinden, was ijdel, want de aanwezigheid van de Meester 'kon nochtans niet verborgen zijn'. Zijn faam was Hem tot buiten de grenzen van het land Israël voorgegaan. Bij vorige gelegenheden waren mensen uit de streek van Tyrus en Sidon onder Zijn hoorders geweest, en sommigen van hen waren door zijn genezende ontferming gezegend geworden.[12]

Een vrouw, die Zijn aanwezigheid in haar eigen land had vernomen, kwam een gunst vragen. Marcus vertelt ons dat zij een Griekse was, of letterlijker gezegd een 'Gentile' die Grieks sprak[13], van nationaliteit een Syro-Fenicische; Mattheüs zegt dat zij 'een Kananese vrouw' was. Deze verklaringen stemmen overeen, daar de Feniciërs van Kananese afstamming waren. De Evangelieschrijvers maken het feit duidelijk dat deze vrouw van geboorte een heidense was, en wij weten dat van de volken, die aldus geklassificeerd werden, de Kanaänieten in bijzonder slechte reuk bij de Joden stonden. De vrouw riep Jezus op luide toon toe, zeggende: 'Heere, Gij Zone Davids, ontferm U mijner! mijn dochter is deerlijk van den duivel bezeten'. Haar woorden drukten zowel haar geloof in de macht van de Heer uit, als haar grote moederliefde, want zij smeekte alsof zij was aangetast. Het feit dat zij Hem met Zone Davids aansprak, bewijst haar geloof, dat Hij de Messias van Israël was. Eerst antwoordde Jezus haar niet. Niet terugschrikkend, smeekte zij des te meer, totdat de discipelen de Heer verzochten: 'Laat haar van U, want zij roept ons na'. Hun inmenging was waarschijnlijk een voorspraak om harentwil; zij kon tot zwijgen worden gebracht door aan haar

[10] Matth. 11:6; Lucas 7:23; blz. 190 en 203.
[11] Matth. 15:21-28; Marcus 7:24-30.
[12] Marcus 3:8; Lucas 6:17.
[13] Zie aantekening 2, bij hoofdstuk 21.

verzoek te voldoen; zoals het nu was, maakte zij er een ongewenst schouwspel van, in de straat waarschijnlijk, en de Twaalf wisten heel goed dat hun Meester rust verlangde. Jezus zeide tot hen: 'Ik ben niet gezonden, dan tot de verloren schapen van het huis Israëls'. Deze opmerking moet hen wel aan de beperking hebben herinnerd, waaronder zij waren uitgezonden.[14]

De vrouw, in haar dringend verlangen, kwam naderbij, misschien ging zij wel het huis binnen. Zij viel de Heer te voet en bad Hem aan, meelijwekkend smekend: 'Heere, help mij!' Jezus zeide tot haar: 'Het is niet betamelijk het brood der kinderen te nemen en den hondekens voor te werpen'. Deze woorden, hoe hard zij in onze oren mogen klinken, werden door de vrouw in de geest verstaan, zoals de Heer bedoelde. Het oorspronkelijke woord dat hier door 'hondekens' wordt vertaald, betekende niet, zoals het verslag bewijst, de zwervende en verachte straathonden, die elders in de Bijbel als zinnebeeld van een ontaarde toestand worden gebruikt, of van een positieve slechtheid[15], doch letterlijke hondjes, de lievelingshuisdieren, die in huis en onder de tafel mogen zijn. De vrouw was door de vergelijking zeker niet beledigd en zag er geen verwerpelijke bijnaam in. Ogenblikkelijk nam zij de vergelijking over en gebruikte die als argument en smeekbede beide.[16] 'Ja, Heere! doch de hondekens eten ook van de brokjes die er vallen van de tafel van hun heren', of volgens Marcus: 'Ja, Heere, doch ook de hondekens eten onder de tafel van de kruimkens der kinderen'. Haar bede werd onmiddellijk verhoord, want Jezus zeide tot haar: 'O vrouw, groot is uw geloof; u geschiede, gelijk gij wilt. En haar dochter werd gezond van die zelfde ure.' Marcus legt nog eens de nadruk op deze speciale verhoring van haar bede en voegt er aan toe: 'En als zij in haar huis kwam, vond zij dat de duivel uitgevaren was, en de dochter liggende op het bed.' De lofwaardige volharding van de vrouw berustte op het geloof dat hinderpalen overwint en ondanks ontmoediging stand houdt. Haar geval doet ons denken aan de les, die de Heer bij een andere gelegenheid leerde uit de geschiedenis van de lastige weduwe.[17]

Velen hebben de vraag gesteld, waarom Jezus de zegening uitstelde. Wij zullen Zijn bedoelingen niet steeds kunnen vatten, maar wij zien dat door Zijn wijze van optreden het geloof van de vrouw werd aangetoond en de discipelen een les hadden gekregen. Jezus gaf haar te kennen dat zij niet van het uitverkoren volk was, tot wie Hij was gezonden, doch Zijn woorden waren een voorafschaduwing van het schenken van het evangelie aan allen, zowel aan 'Gentile' als Jood; 'Laat *eerst* de kinderen verzadigd worden', had Hij gezegd. De herrezen Christus zou door alle naties worden gekend[18], maar Zijn persoonlijke zending als een sterveling, evenals die van de apostelen, terwijl Hij met hen op aarde was, was voor het huis Israëls bestemd.

[14] Matth. 10:5, 6; zie ook blz. 243.
[15] Deut. 23:18; 1 Sam. 17:43; 24:14; 2 Sam. 3:8; 16:9; Job 30:1; Matth. 7:6; Fil. 3:2; Openb. 22:15.
[16] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[17] Lucas 18:1-8. Blz. 322.
[18] Matth. 28:19; Marcus 16:15.

Binnen de landpalen van Dekapolis

Ons wordt niet gezegd hoe lang Jezus en de Twaalf in het land van Tyrus en Sidon bleven, ook niet door welke delen van het district zij trokken. Zij gingen van daar naar de streek die ten oosten aan het meer van Galilea grensde, 'door het midden der landpalen van Dekapolis'.[19] Hoewel onze Heer nog onder half-heidense mensen was, werd Hij door grote menigten begroet, waaronder vele lammen, blinden, kreupelen en andere invaliden waren, die Hij alle genas. Groot was de verbazing van deze vreemdelingen, 'ziende de stommen spreken, de lammen gezond, de kreupelen wandelende, en de blinden ziende; en zij verheerlijkten den God Israëls'. Van de velen die genezen werden, was er een die speciaal wordt genoemd. Hij was doof en kon moeilijk spreken. De mensen vroegen de Heer Zijn handen op de man te leggen, maar Jezus voerde hem uit de menigte weg, stak Zijn vingers in de oren van de man, spuwde, en raakte de tong van de man aan. Dan, in gebed omhoog ziende, zuchtte Hij, sprak een gebiedend woord in 't Aramees: 'Effata', dat is, wordt geopend. En terstond werden zijn oren geopend, en de band zijner tong werd los, en hij sprak 'recht'. De manier waarop deze genezing tot stand werd gebracht verschilde weer van de wijze, waarop onze Heer gewoonlijk genas. Het kan zijn dat door het aanraken van de dove oren en de gebonden tong met de vinger het geloof van de man werd versterkt en zijn vertrouwen in de macht van de Meester groter werd. De mensen werd verboden rond te vertellen wat zij hadden gezien, maar hoe meer hun werd bevolen, des te meer verspreidden zij het nieuws. Hun conclusie ten aanzien van Jezus en Zijn werken was: 'Hij heeft alles wel gedaan, en Hij maakt, dat de doven horen en de stommen spreken.'

Wederom een maaltijd in de woestijn; meer dan vierduizend gevoed[20]

Drie dagen lang bleven de verheugde menigten bij Jezus en de apostelen. Het buiten kamperen in die tijd van het jaar en in die streek veroorzaakte niet veel ongemak. Hun voedselvoorraad was echter uitgeput, en velen waren ver van huis. Jezus had deernis met de mensen en wilde hen niet hongerig wegzenden, opdat zij onderweg niet zouden flauwvallen. Toen Hij met de discipelen over deze zaak sprak, lieten zij doorschemeren dat het onmogelijk was zulk een groot aantal te voeden, want de gehele voorraad voedsel bestond uit zeven broden en enige visjes. Waren zij de vorige gelegenheid vergeten, toen een nog groter menigte met slechts vijf broden en twee visjes werd gevoed en verzadigd? Laat ons liever geloven dat de discipelen zich dat wel herinnerden, doch het niet tot hun plicht of hun voorrecht rekenden een herhaling van het wonder voor te stellen. Maar de Meester beval en de mensen gingen op de grond zitten. De kleine voorraad als tevoren gezegend en verdeeld hebbende, gaf Hij de discipelen en zij deelden onder de menigte uit. Vierduizend mannen, buiten de vrouwen en kinderen, werden

[19] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[20] Matth. 15:32-39; Marcus 8:1-9.

overvloedig gevoed, en van het gebroken doch niet genuttigde brood was genoeg overgebleven om er zeven manden mee te vullen. Zonder enige schijn van het onstuimig enthousiasme, dat op het voeden van de vijfduizend was gevolgd, verspreidde deze menigte zich rustig en keerde huiswaarts, dankbaar en dubbel gezegend.

Opnieuw door vragers naar tekenen omringd[21]

Jezus en de apostelen keerden met de boot naar de westelijke oever van het meer terug en landden bij Magdala en Dalmanutha. Men neemt aan dat deze steden zo dicht bij elkander hebben gelegen, dat laatstgenoemde practisch een voorstad van de eerste was. Hier ontmoette het gezelschap de voortdurend nauwlettende Farizeeërs, die bij deze gelegenheid door hun overigens vijandige rivalen, de Sadduceeërs vergezeld waren. Dat deze twee partijen hun onderlinge geschillen tijdelijk hadden bijgelegd en gemene zaak hadden gemaakt in hun verzet tegen Christus, is een bewijs dat de kerkelijke autoriteiten vast besloten waren aanleiding tegen Hem te vinden en Hem zo mogelijk te doden. Hun onmiddellijk doel was het gewone volk van Hem te vervreemden en de invloed van Zijn vroegere leer op de massa op te heffen. Zij zetten opnieuw de oudbakken valstrik op door van Hem een bovennatuurlijk teken van Zijn Messiasschap te eisen, hoewel zij of anderen van hun slag reeds driemaal hadden geprobeerd Hem zo te vangen, doch driemaal waren verslagen.[22] Vóór hen had Satan persoonlijk hetzelfde geprobeerd, maar zonder succes.[23] Op hun onbeschaamde en goddeloze eis gaf Hij een korte en bondige weigering, hiermede tevens hun huichelachtigheid belichtend. Dit was Zijn antwoord: 'Als het avond geworden is, zegt gij: Schoon weder, want de hemel is rood. En des morgens: Heden onweder, want de hemel is droevig rood. Gij geveinsden! het aanschijn des hemels weet gij wel te onderscheiden, en kunt gij de tekenen der tijden niet onderscheiden? het boos en overspelig geslacht verzoekt een teken, en hun zal geen teken gegeven worden, dan het teken van Jona, den profeet. En hen verlatende, ging Hij weg.'[24]

Het zuurdesem der Farizeeën en Sadduceeën[25]

Jezus, opnieuw met de Twaalf op het water, daar op de Galilese oever geen rust en geen gelegenheid voor doeltreffend onderricht konden worden gevonden, liet het scheepje koers zetten naar de noord-oostelijke oever. Toen zij ver van het land verwijderd waren, zeide Hij tot Zijn metgezellen: 'Ziet toe, en wacht u van den zuurdesem der Farizeeën en Sadduceeën', en, zoals Marcus er aan toevoegt: 'en van den zuurdesem van Herodes'. In hun over-

[21] Matth. 15:29; 16:1-5; Marcus 8:10-13.
[22] Joh. 2:18; 6:30; Matth. 12:38.
[23] Matth. 4:6, 7; Lucas 4:9-12.
[24] Matth. 16:2-4; vgl. 12:38-41; blz. 116-118.
[25] Matth. 16:6-12; Marcus 8:14-21; vgl. Lucas 12:1.

haast vertrek hadden de discipelen vergeten levensmiddelen in te slaan; zij hadden maar één brood. Zij vatten Zijn woorden over het zuurdesem op als een toespeling op brood, en mogelijk als een verwijt wegens hun onachtzaamheid. Jezus berispte hen om hun klein geloof, dat hen aan stoffelijk brood deed denken, en bracht hun de wonderen in herinnering waardoor de menigten werden gevoed, zodat hun gebrek aan broden hen niet langer verontrustte. Tenslotte werd hun aan 't verstand gebracht, dat de waarschuwing van de Meester de valse leer van de Farizeeërs en Sadduceeërs en de politieke aspiraties van de intrigerende Herodianen gold.[26]

Het gezelschap verliet de boot nabij de plaats van de eerste wonderbare spijziging der menigte, en ging op weg naar Bethsaïda Julias. Een blinde werd tot Jezus gebracht en Hem werd verzocht deze aan te raken. Hij nam de blinde bij de hand, bracht hem buiten de stad, deed speeksel op zijn ogen, legde zijn handen op hem als bij een zalving, en vroeg of hij kon zien. De man antwoordde dat hij vaag kon zien, doch geen bomen van mensen kon onderscheiden. Zijn handen op de ogen van de man leggend, zeide Jezus dat hij omhoog moest kijken; de man deed het en zag alles duidelijk. Na hem te hebben bevolen de stad niet in te gaan en niemand in de omgeving van zijn genezing te vertellen, liet Hij de man die zeer verheugd was, weggaan. Wat in dit wonder vooral de aandacht trekt, is de trapsgewijze genezing door Jezus. Het resultaat van de eerste behandeling was slechts een gedeeltelijk herstel. Van deze buitengewone omstandigheid wordt geen verklaring gegeven.

'Gij zijt de Christus'[27]

Door de Twaalf vergezeld, vervolgde Jezus Zijn weg noordwaarts naar de omgeving of 'landpalen' van Caesarea Filippi, een binnenwaarts gelegen stad bij de oostelijke en voornaamste bron van de Jordaan, en bij de voet van de berg Hermon.[28] De reis bood gelegenheid voor speciale en vertrouwelijke instructies aan de apostelen. Jezus vroeg hun: 'Wie zeggen de mensen, dat Ik, de Zoon des mensen, ben?' Als antwoord vertelden zij van de geruchten en aangenomen verzinsels, die zij hadden vernomen. Sommige mensen, de bijgelovige vrees van de schuldbewuste Herodes Antipas delend, zeiden dat Jezus de tot het leven teruggekeerde Johannes de Doper was, hoewel zulk een geloof niet in ernst door velen kon zijn gekoesterd, daar men van Jezus en Johannes de Doper wist dat zij tijdgenoten waren geweest. Anderen zeiden dat Hij Elias was, of beter gezegd Elia; weer anderen meenden dat Hij Jeremia was of een ander van de oude profeten van Israël. Het is van betekenis dat onder al die opvattingen ten aanzien van de identiteit van Jezus er niet eens was, die op een geloof duidde, dat Hij de Messias was. Door woord noch daad had Hij aan de populaire en traditionele norm voor de verwachte Bevrijder en Koning van Israël beantwoord. Aan vluchtige manifestaties van

[26] Blz. 52.
[27] Matth. 16:13-20; Marcus 8:27-30; Lucas 9:18-21. Aantek. 10, einde van hoofdstuk.
[28] Aantekening 6, einde van hoofdstuk.

voorbijgaande hoop, dat Hij de verwachte Profeet zou kunnen zijn, zoals Mozes, had het niet ontbroken, doch al dergelijke gedachten waren door de vijandige activiteiten van de Farizeeërs en hun soortgenoten in de kiem gesmoord. Voor hen was het een zaak van het hoogste, doch boosaardig belang in de hoofden van de mensen de gedachte aan een toekomstige, niet een aanwezige, Messias levend te houden.

Jezus vroeg hun met grote ernst en om hen als 't ware op de proef te stellen, waarvoor zij zich in de vele maanden van nauw en bevoorrecht samengaan met hun Heer onbewust hadden voorbereid: 'Maar gij, wie zegt gij dat Ik ben?' Petrus, voor allen antwoordend, doch meer in 't bijzonder om van zijn eigen overtuiging te getuigen, legde met alle vuur van zijn ziel deze grote belijdenis af: 'Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods'. Dit was niet zo maar een geloofsbekentenis, geen mededeling als resultaat van een verstandelijke overweging, geen oplossing van een moeizaam uitgewerkt vraagstuk, geen uitspraak op grond van het tegen elkaar afwegen van bewijzen; hij sprak met de zekere wetenschap die geen vraag opwerpt en waarvan twijfel en voorbehoud even ver verwijderd zijn als de hemel van de aarde verwijderd is.

'En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: 'Zalig zijt gij, Simon Bar Jona, want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar Mijn Vader. Die in de hemelen is'. De kennis van Petrus, gelijk die van zijn broeders, stond buiten alles dat de mens voor zichzelf kan ontdekken; het was een goddelijke gift, in vergelijking waarmede menselijke dwaasheid en aardse rijkdom slechts droesem zijn. Zich verder tot de eerste apostel richtend, vervolgde Jezus: 'En Ik zeg u ook, dat gij zijt Petrus, en op deze Petra zal Ik Mijn gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen. En Ik zal u geven de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen; en zo wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en zo wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn.'

Door directe openbaring van God wist Petrus dat Jezus de Christus was; en de Kerk van Christus zou op openbaring, op een fundament als een rots, worden gebouwd.[29] Ofschoon regen in stromen zou neervallen, stormvloeden zouden aanrollen en winden waaien en alle tezamen het bouwwerk zouden belagen, zou het niet, kon het niet vallen, want het was op een rots gebouwd[30]; en zelfs de machten der hel zouden er niets tegen kunnen uitrichten. Alleen door openbaring kon en kan de Kerk van Jezus Christus gebouwd worden en stand houden. Openbaring sluit noodzakelijkerwijs de aanwezigheid van openbaarders in, door wie de wil van God, Zijn Kerk betreffende, bekend kan worden gemaakt. Het getuigenis van Jezus ontvangt de mens als een gift van God. Dit beginsel, dat niemand tot Hem kon komen dan die door de Vader gebracht zouden worden[31] lag in het onderricht van de Meester te Kapernaüm opgesloten. De belofte van de Heer dat Hij Petrus 'de sleutelen van het Koninkrijk der hemelen' zou geven, omvat het beginsel

[29] Aantekening 7, einde van hoofdstuk.
[30] Vgl. Matth. 7:24, 25.
[31] Joh. 6:46; vgl. verzen 37, 39, 40.

van goddelijke autoriteit in het Heilige Priesterschap en van het presiderend ambt. In de Joodse literatuur was het noemen van sleutels als symbool van macht en autoriteit niet ongewoon; dat wist men in die tijd heel goed en over 't algemeen wordt dat ook nu zo verstaan.[32] Insgelijks was de overeenkomst met binden en ontbinden als aanduiding van officiële handelingen toen, evenals nu, gebruikelijk, voornamelijk in verband met rechterlijke functies. Het presidentschap van Petrus over de apostelen werd ruimschoots openbaar en na de dood van onze Heer algemeen erkend. Zo was hij het dan, die uit naam van de Elf sprak in de raadsvergadering, tijdens welke een opvolger van de verrader Iscariot werd gekozen; hij was de woordvoerder voor zijn broederen ter gelegenheid van de bekering van velen op het Pinksterfeest; hij opende de deuren van de Kerk voor de 'Gentiles' [33], en van zijn leidersambt werd het gehele apostolische tijdperk door blijk gegeven.

De belijdenis, waarmede de apostelen hun aanvaarding van Jezus als de Zoon van de levende God, de Christus, te kennen gaven, was een bewijs dat zij werkelijk de geest van het Heilige Apostelschap bezaten, waardoor zij tot bijzondere getuigen van hun Heer waren geworden. De tijd voor een algemene proclamatie van hun getuigenis was echter nog niet gekomen, ook niet nadat Christus als een herrezen, onsterfelijk Wezen het graf was ontstegen. Voorlopig hadden zij het verbod gekregen 'dat zij iemand zeggen zouden, dat Hij was Jezus, de Christus.' Een proclamatie dat Jezus de Messias was, vooral wanneer die door de apostelen werd gedaan, die openlijk bekend stonden als Zijn vertrouwdste discipelen en medewerkers, of een openlijke aanname van de titel Messias door Hemzelf, zou de vijandschap van de bestuurders, die reeds een ernstige hinderpaal, zo al geen werkelijke bedreiging voor des Heilands zending was geworden, verergerd hebben. Een opstand tegen de regering van Rome had er gemakkelijk het gevolg van kunnen zijn. Een nog diepere reden voor de geheimhouding, die de Twaalf werd opgelegd, blijkt uit het feit dat het Joodse volk niet was voorbereid hun Heer aan te nemen; en Hem negeren door gebrek aan zekere kennis maakte hun schuld niet zo zwaar als een niet te vergoelijken verwerping zou hebben gedaan. De bijzondere zending van de apostelen, welke in die tijd nog in de toekomst lag, was aan alle naties Jezus, de gekruisigde en herrezen Christus, bekend te maken.

Sedert Petrus' belijdenis instrueerde Jezus evenwel de Twaalf duidelijker en vertrouwelijker omtrent de komende ontwikkelingen in Zijn zending, en voornamelijk die welke op Zijn naderende dood betrekking hadden. Bij vroegere gelegenheden had Hij in Zijn gesprekken met hen op het kruis, Zijn naderende dood, begrafenis en hemelvaart gedoeld, maar het noemen in elk van die gevallen was in zekere mate figuurlijk, en zij hadden het niet geheel, of misschien in 't geheel niet, begrepen. Nu echter begon Hij aan te tonen, en het later dikwijls duidelijk te maken, hoe 'dat Hij moest heengaan naar Jeruzalem, en veel lijden van de ouderlingen, en overpriesters, en schriftge-

[32] Zie Jes. 22:22; Lucas 11:52; Openb. 1:18; 3:7; vgl. L. & V. 6:28; 7:7, 27:5, 6, 9; 28:7; 42:69; 84:26, enz.
[33] Hand. 1:15-26; 2:14-40; hoofdst. 10, vgl. met 15:7.

leerden, en gedood worden, en ten derde dage opgewekt worden'. Petrus was door deze onverbloemde verklaring geschokt en, impulsief als hij was, weerstreefde hij Jezus, of zoals twee evangelisten zeggen 'begon Hem te bestraffen', en ging zelfs zo ver te zeggen: 'Dit zal U geenszins geschieden'.[34] De Heer wendde zich tot Hem met deze scherpe berisping: 'Ga weg achter Mij, satanas! gij zijt Mij een aanstoot; want gij verzint niet de dingen, die Gods zijn, maar die der mensen zijn'. De woorden van Petrus waren een beroep op het menselijke element in het karakter van Christus; en Jezus was door dit denkbeeld van ontrouw aan Zijn opdracht, afkomstig nog wel van de man die Hij enige ogenblikken tevoren zo opmerkelijk had geëerd, in Zijn gevoelens gekwetst. Petrus zag zoals mensen zien, de diepere bedoelingen van God slechts gebrekkig verstaande. De berisping, hoewel verdiend, was streng. De bezwering: 'Ga weg achter Mij, satan', was dezelfde die tegen de aartsverleider zelf was gebruikt, die getracht had Jezus van de weg af te brengen die Hij was gegaan[35], en de aanleiding in beide gevallen was in sommige opzichten dezelfde: de verzoeking opoffering en lijden te ontgaan, ofschoon dit de verlossing van de wereld betekende, en een gemakkelijker weg te volgen.[36] De krachtige woorden van Jezus bewijzen de diepe emotie, die Petrus' slecht overwogen poging zijn Heer raad te geven, zo niet Hem te verzoeken, hadden opgewekt.

Behalve de Twaalf, die in de onmiddellijke nabijheid van de Heer waren, waren daar ook anderen; het blijkt dat zelfs in de afgelegen delen, ver van de grenzen van Galilea, de woonstreek van een heidense bevolking, waarmede zich vele Joden echter hadden vermengd, de mensen zich rondom Hem hadden verzameld. Deze riep Hij nu tot zich, en tot hen en tot de discipelen zeide Hij: 'Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochene zichzelven, en neme zijn kruis op, en volge Mij'. Hier werd het schrikwekkend beeld van het kruis weer op de voorgrond geplaatst. Er werd geen schijn van verontschuldiging voor de gedachte gelaten, dat toewijding aan Christus niet verloochening en ontbering betekende. Hij, die zijn leven wilde behouden door zijn plicht te verzaken, gelijk Petrus voorstelde dat Christus zou doen, zou het zeker verliezen en wel in een zin die erger is dan die van een lichamelijke dood, terwijl hij die alles wilde verliezen, ook het leven zelf, het eeuwige leven zou vinden.

Als om de juistheid van Zijn onderricht te bewijzen, sprak Jezus de woorden, die sindsdien een inspirerende levensspreuk zijn geworden: 'Want wat baat het een mens, zo hij de gehele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel? Of wat zal een mens geven tot lossing van zijn ziel?' Wie ook zich schaamt voor de Christus wegens Zijn nederige staat, of doordat hij zich aan Zijn leer ergert, zal eenmaal ontdekken dat de Zoon des Mensen, wanneer Hij in de heerlijkheid van de Vader komt, met scharen van engelen, zich voor die man zal schamen. De vermelding van die gedenkwaardige dag in het leven van de Heiland eindigt met Zijn gezegende belofte: 'Voorwaar zeg Ik u: Er zijn

[34] Matth. 16:22, 23; Marcus 8:32, 33.
[35] Lucas 4:8.
[36] Aantekening 8, einde van hoofdstuk.

sommigen van die hier staan, dewelke den dood niet smaken zullen, totdat zij den Zoon des mensen zullen hebben zien komen in Zijn Koninkrijk'.[37]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 22

1. DE PAASFEESTEN, DIE IN DE TIJD VIELEN VAN DES HEREN ZENDING IN 'T OPENBAAR. - De data waarop speciale handelingen in de zendingstijd van Jezus plaats vonden, zijn moeilijk, zo niet onmogelijk, te bepalen, behalve enkele gevallen, en zoals hiervoor werd gezegd en herhaald, wordt de volgorde der gebeurtenissen zelfs onzeker bevonden. Men zal zich herinneren dat Jezus spoedig na Zijn doop tijdens het Paasfeest in Jeruzalem was, en dat hij in de loop van dat bezoek de tempelhoven met krachtige hand van handeldrijvers en hun bezittingen bevrijdde. Dit was in het openbare leven van Jezus het *eerste* Paasfeest. Als het niet-genaamde 'feest der Joden', dat door Johannes wordt genoemd (Joh. 5:1), een Paasfeest was, zoals vele bijbelvorsers beweren, markeerde dit het einde van het jaar, volgende op dat van het reinigen van de tempel; gewoonlijk spreekt en schrijft men er over als zijnde het *tweede* Paasfeest in de loop van de zending van onze Heer. Dan zou het Paasfeest dat kort na het spijzigen door Jezus van de vijfduizend werd gehouden (Joh. 6:4) het *derde* zijn en het einde aangeven van twee jaar en een fractie sedert de doop van Jezus. In elk geval wordt het begin van het laatste levensjaar van de Heiland op aarde daarmede gemarkeerd.

2. CEREMONIËLE WASSINGEN. - De talrijke wassingen die de Joodse gewoonte ten tijde van Christus eiste, waren, zoals erkend wordt, een uitvloeisel van het rabbinisme en 'de inzetting der ouden', en niet ter voldoening aan de Mozaïsche wet. Onder bepaalde omstandigheden werden opeenvolgende wassingen voorgeschreven, in verband waarmede wij 'eerste', 'tweede' en 'ander' water zien genoemd. Het 'tweede' water was nodig om het 'eerste' water weg te wassen, dat door aanraking met de 'gewone' handen verontreinigd was geworden, en zo verder met het latere water. Soms moesten de handen worden ingedoopt of ondergedompeld, op andere tijden moesten ze worden schoongemaakt door begieting, waarbij gezorgd moest worden dat het water van de pols naar de elboog kon lopen, al naar de graad van de veronderstelde bezoedeling; dan weer, zoals de discipelen van Rabbi Shammai beweerden, alleen de vingertoppen, of de vingers tot aan de kootjes, die onder bepaalde omstandigheden nat gemaakt moesten worden. De regels voor het reinigen van vaten en meubelen waren gedetailleerd en veeleisend, de methoden voor vaten van klei, hout en metaal waren verschillend. Uit vrees dat men onbewust de handen zou kunnen vuil maken, nam men vele buitengewone voorzorgen. Daar men wist dat de Rol der Wet, de Rol der Profeten en andere geschriften, wanneer die werden opgeborgen, soms door muizen werden aangeraakt, bekrast of zelfs aangevreten, werd door de rabbijnen bepaald, dat de Heilige Schrift, of enig deel daarvan, vijf en tachtig letters omvattend (de kortste afdeling in de wet heeft juist dat aantal) de handen bezoedelden door ze alleen maar aan te raken. Dus moesten de handen op ceremoniële wijze worden gereinigd, nadat een exemplaar van de schriften of zelfs een overgeschreven passage daaruit, was aangeraakt.

De bevrijding van deze en 'vele andere dingen' moet wel een grote verlichting hebben gegeven. Jezus bood om niet verlossing uit deze slavernij, zeggende: 'Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven. Neemt Mijn juk op u, en leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen. Want Mijn juk is zacht, en Mijn last is licht' (Matth. 11:28-30).

3. 'KORBAN', EEN GAVE. - De wet van Mozes schreef met betrekking tot plechtige beloften regels voor (Lev. 27; Num. 30). 'Deze regels', zegt een schrijver in Smith's *Bible Dict.*, 'werden door de aanhangers van tradities uitgebreid, en zij bepaalden dat iemand zichzelf door een gelofte kon verbieden een of ander voorwerp, voedsel of wat het ook

[37] Aantekening 9, einde van hoofdstuk.

mocht zijn, te gebruiken, niet alleen voor zichzelf, maar ook om het een ander te geven of van hem te ontvangen. Dat verbodene werd als korban beschouwd. Men kon zichzelf aldus van een onaangename verplichting ontheffen door te zeggen dat het korban was. Onze Heer veroordeelde dat soort gebruiken (Matth. 15:5; Marcus 7:11), omdat de geest van de wet daardoor te niet werd gedaan.'

De herziene vertaling van Matth. 15:5 luidt aldus: 'Maar gij zegt: Zo wie tot vader of moeder zal zeggen: Wat u van mij ten nutte kan komen, wordt aan God gegeven; hij zal zijn vader (of zijn moeder) niet eren.' De volgende mededeling over deze verderfelijke gewoonte verschijnt in de *Commentary on The Holy Bible,* uitgegeven door Dummelow: 'Korban', wat oorspronkelijk een offer of gave aan God betekent, werd in Nieuw-Testamentische tijden alleen maar als een verklaring gebruikt, zonder dat daarmede werd bedoeld het beloofde werkelijk aan God te geven. Zo zegt een man: Voor zo lange tijd is wijn Korban voor mij, hetgeen betekende dat hij een gelofte had gedaan zich van wijn te onthouden. Of een man zegt tot zijn vriend: 'Korban is voor mij alles van u, voor zo lang het mij ten nutte kan zijn', hiermede te kennen gevend dat hij had beloofd al die tijd geen gastvrijheid, noch enige andere weldaad van zijn vriend aan te nemen. Gelijkerwijs, als een zoon tot zijn vader en moeder zeide: 'Korban is alles wat u van mij van nut kan zijn', deed hij daarmee de gelofte, dat hij op generlei wijze zijn ouders zou steunen, hoe zeer zij dat ook nodig mochten hebben. Een gelofte van deze soort onthief volgens de schriftgeleerden een man van zijn plicht zijn ouders te ondersteunen, en aldus deden zij door hun traditie Gods woord te niet'.

4. DE 'HONDEKENS' DIE DE KRUIMELS ETEN. - Trench (*Notes on the Miracles,* pag. 271) geeft op het vurige antwoord: 'Ja, Heere! doch de hondekens eten ook van de brokjes die er vallen van de tafel van hun heren', (Matth. 15:27) in eigen woorden een toelichting aldus: 'Onze vertaling van haar antwoord is echter niet helemaal bevredigend, want zij aanvaardt de woorden van de Heer wel, niet zo zeer om een uitzondering op de conclusie te maken, die Hij trekt, doch om aan te tonen dat in die verklaring de verhoring van haar bede besloten ligt. 'Heeft U hondekens gezegd? Nu goed, ik aanvaard de naam en de plaats, want de honden hebben een deel van het maal - niet het eerste, niet het deel van de kinderen, maar toch een deel - de kruimels die van de tafel van de heer des huizes vallen. Door het geval zo te stellen, brengt Gij ons, heidenen, brengt Gij mij binnen het bereik van de zegeningen, die God, het Grote Hoofd van het gezin, steeds aan Zijn gezin besteedt. Wij behoren ook tot Zijn gezin, hoewel wij daarin slechts de laagste plaats bezetten!'

De Dummelow *Commentary* betreffende Mattheüs 15:26 luidt gedeeltelijk als volgt: De rabbijnen spraken dikwijls van de 'Gentiles' als van honden, b.v.: 'Hij die met een afgodendienaar eet, is als een die met een hond eet' . . . 'De volken der wereld worden met honden vergeleken'. 'De heilige vergadering is voor u, niet voor de honden'. Jezus verzacht de uitdrukking in haar toepassing evenwel een weinig. Hij zegt niet 'honden', maar 'hondekens', d.i. kleine lievelingshonden in huis; en handig grijpt de vrouw dit woord aan, betogende dat als de 'Gentiles' huishonden zijn, het niet meer dan hun recht is met de kruimels te worden gevoed, die van de tafel van hun meester vallen'. Edersheim, op de oorspronkelijke tekst doelend, zegt: 'Het woord betekent 'kleine honden', of 'huishonden'.'

5. DECAPOLIS. - De naam betekent 'de tien steden' en werd aan een streek met onbepaalde grenzen gegeven, die hoofdzakelijk ten oosten van de Jordaan en ten zuiden van het meer van Galilea lag. Scythopolis, dat door Josephus (Wars of the Jews, III, 9:7) de grootste van de tien steden wordt genoemd, lag aan de westzijde van de rivier. Er heerst geen overeenstemming onder de geschiedschrijvers ten aanzien van de steden, die onder de naam begrepen worden. In de Bijbel (Matth. 4:25; Marcus 5:20; 7:31) wordt meer een streek in 't algemeen dan een bepaald gebied bedoeld.

6. DE LANDPALEN VAN CAESAREA FILIPPI. - (Opmerking vooraf: In de Engelse Bijbel staat voor 'landpalen' 'coasts' = 'kusten'. - Vert.) Het woord 'coasts' zoals dat in de geautoriseerde King James-vertaling voorkomt, wordt gebruikt om een grens aan te

duiden, en niet bepaald een zeekust. Zie b.v. Exo. 10:4, 14, 19; Jozua 11:20; Matth. 2:16, enz.). Het woord wordt dus gebruikt vóor gebieden in het binnenland en komt ook dikwijls voor om een nabijheid of buurt aan te duiden.

Caesarea Filippi, zoals de tekst aangeeft, een stad bij de berg Hermon, bij de bron van de Jordaan, was door de viervorst Filippus uitgebreid en verfraaid en door hem Caesarea genoemd ter ere van de Romeinse keizer. Zij werd Caesarea Filippi genoemd ter onderscheiding van het reeds bestaande Caesarea, in Samaria aan de kust van de Middellandse Zee gelegen en dat later in de literatuur bekend werd als Caesarea Palestina. Men gelooft dat Caesarea Filippi dezelfde is als het oude Baäl Gad (Jozua 11:17) en Baäl Hermon (Richt. 3:3). Zij stond bekend als een plaats, waar afgoden werden vereerd en onder de Griekse heerschappij werd zij Paneas genoemd, ter erkenning van de mythologische God Pan. Zie Josephus, Ant. VIII, 2:1. Deze aanduiding leeft nog voort in de tegenwoordige Arabische naam van de plaats Banias.

7. SIMON PETRUS EN DE 'ROTS' VAN OPENBARING. - Simon, de zoon van Jonas, had ter gelegenheid van zijn eerst geboekstaafde onderhoud met Jezus uit de mond van de Heer de kenmerkende naam 'Petrus' gekregen, of in de Aramese taal 'Cefas', wat 'rots' of 'steen' betekent. (Joh. 1:42; zie ook blz. 105). De naam werd de apostel gegeven bij een gelegenheid, die wij thans bespreken (Matth. 16:18). Jezus zeide tot hem: 'gij zijt Petrus', er aan toevoegend: 'en op deze petra zal Ik Mijn gemeente bouwen'. In de loop van de algemene afval, die op de vroegere apostolische bediening volgde, maakte de Bisschop van Rome aanspraak op het opperste gezag als zogenaamde lijnrechte opvolger van Petrus; en een valse leerstelling vond ingang met het gevolg dat Petrus de 'rots' was, waarop de Kerk van Christus was gebouwd. Een beschouwing in details van deze onlogische en infame aanspraak kan hier niet worden gehouden; het is voldoende te zeggen dat een kerk, gebouwd op en afhankelijk van Petrus of een ander mens, de kerk van Petrus of van die andere mens zou zijn, en niet de Kerk van Jezus Christus. (Zie *The Great Apostasy,* hoofdst. 9; ook het Boek van Mormon, 3 Nephi 27:1-8; alsmede hoofdstuk 40 hierin). Dat op Petrus de taak van het presidentschap over de bediening rustte, wordt niet betwijfeld, doch dat hij het fundament, zelfs maar zinnebeeldig, zou zijn, waarop de Kerk van Christus was gebouwd, is even onschriftuurlijk als onwaar. De Kerk van Jezus Christus moet met gezag Zijn naam dragen en door directe en voortdurende openbaring worden geleid, zoals de omstandigheden zulks vereisen. Openbaringen van God aan Zijn dienstknechten, door gezaghebbende ordening met het Heilige Priesterschap bekleed, gelijk Petrus was, is de onaantastbare 'rots' waarop de Kerk is gebouwd. (Zie Artikelen des Geloofs, Hfdst. 16 - 'Openbaring').

8. CHRISTUS' BERISPING AAN PETRUS. - Toen Jezus Petrus met 'Satan' aansprak, gebruikte Hij blijkbaar dit sterke woord bij wijze van spreken en niet letterlijk, want Satan is een bepaald persoon, Lucifer, de gevallen, onbelichaamde zoon van de morgen (zie blz. 7), en dat was Petrus zeker niet. In zijn protest of 'berisping', tot Jezus gericht, was Petrus in werkelijkheid bezig aan te raden, waartoe Satan eerder had geprobeerd Christus over te halen, of Hem te verzoeken, gelijk Satan Hem had verzocht. Het bevel 'Ga weg achter Mij, Satanas', tot Petrus gericht, is door sommige autoriteiten gewijzigd in 'Ga achter mij, verleider'. De wezenlijke betekenis van het oorspronkelijke Hebreeuwse en Griekse woord voor 'Satan' is die van een tegenstander, of van 'iemand die zich op de weg van een ander plaatst en zich aldus tegen hem verzet' (Zenos). De uitdrukking 'Gij zijt Mij een aanstoot' is, zoals erkend wordt, een minder letterlijke vertaling dan 'Gij zijt een struikelblok voor mij'. De man die door Jezus Petrus was genoemd - 'de rots', werd thans vergeleken bij een steen op de weg, waarover de onvoorzichtige zou kunnen struikelen

9. SOMMIGEN BLIJVEN IN LEVEN TOTDAT CHRISTUS TERUGKOMT. - De verklaring van de Zaligmaker aan de apostelen en anderen in de nabijheid van Caesarea Filippi: 'Voorwaar zeg Ik u: Er zijn sommigen van die hier staan, dewelke den dood niet smaken zullen, totdat zij den Zoon des mensen zullen hebben zien komen in Zijn Koninkrijk' (Matth. 16:28; vgl. Marcus 9:1; Lucas 9:27), heeft tot veel en uiteenlopend commen-

taar aanleiding gegeven. De genoemde gebeurtenis, dat de Zoon des Mensen, door de engelen vergezeld, in de heerlijkheid van Zijn Vader komt, ligt nog in de toekomst. Ten minste een gedeeltelijke vervulling van deze voorspelling ligt in de verlenging van het leven van de apostel Johannes, die daar aanwezig was, en die overeenkomstig zijn verlangen, thans nog leeft (Joh. 21:20-24; zie verder B. v. M., 3 Nephi 28:1-6; L. & V. afd. 7).

10. 'GIJ ZIJT DE CHRISTUS'. - Petrus' plechtige en met zijn ganse ziel gesproken belijdenis, dat Jezus de Christus was, wordt door elk van de drie synoptische evangelieschrijvers in verschillende bewoordingen weergegeven. Voor velen is de indrukwekkendste weergave die van Lucas: 'De Christus Gods'. Bij vroegere gelegenheden hadden sommige of alle apostelen erkend dat Jezus Christus Gods Zoon was, b.v. na het wonder van het lopen op het meer (Matth. 14:33) en ook na de beslissende rede te Kapernaüm (Joh. 6:69), doch het is duidelijk dat de eerbiedige belijdenis van Petrus als antwoord op de vraag van de Heer 'Maar gij, wie zegt gij, dat Ik ben?' een betekenis had, die groter zekerheid verried en verhevener was dan met welke voorgaande weergeving van zijn begrip ook jegens zijn Heer het geval was geweest. Toch lag zelfs in deze overtuiging, door directe openbaring ingegeven, (Matth. 16:17) in die tijd nog geen veelomvattende kennis van de zending van de Heiland besloten. Trouwens, een volledig begrip en een volledige zekerheid kregen de apostelen eerst na de opstanding van de Heer (vgl. Rom. 1:4). Niettemin was het getuigenis van Petrus in het land van Caesarea Filippi reeds zeer verheven. In dat stadium van des Heilands zending zou een proclamatie in het openbaar van Zijn goddelijke status gelijk het werpen van paarlen voor de zwijnen zijn geweest (Matth. 7:6); daarom verbood de Heer de apostelen toen 'dat zij iemand zouden zeggen, dat Hij was Jezus, de Christus'.

HOOFDSTUK 23

DE VERHEERLIJKING

Over de week, die op de laatst besproken gebeurtenissen volgde, vinden wij in de Evangeliën niets vermeld. Wij mogen veilig aannemen dat die tijd, gedeeltelijk tenminste, werd besteed aan verder onderricht aan de Twaalf met betrekking tot het snel naderend einde van des Heilands zending op aarde, welks vreselijke omstandigheden de apostelen niet voor mogelijk wilden houden. Toen de week voorbij was [1], nam Jezus Petrus, Jacobus en Johannes [2] mee naar een hoge berg, die zij bestegen en waar zij redelijk veilig waren voor inmenging door anderen.[3] Daar waren de drie apostelen getuige van een hemelse manifestatie, die haar weerga in de geschiedenis niet heeft. In onze (Nederlandse-Vert.) staat als opschrift boven deze gebeurtenis: 'De Verheerlijking van Christus'.[4]

Eén doel, hetwelk de Heer met deze afzondering had, was om te bidden; en een alles te boven gaande heerlijkheid kwam over Hem terwijl Hij bad. De apostelen waren in slaap gevallen, doch werden door de alles overtreffende pracht van het schouwspel gewekt en zij zagen met eerbiedig ontzag naar hun verheerlijkte Meester. 'En als Hij bad, werd de gedaante Zijns aangezichts veranderd, en Zijn kleding wit en zeer blinkende'. Zijn klederen, ofschoon van aardse makelij, 'werden blinkende, zeer wit als sneeuw, hoedanige geen voller op aarde zo wit maken kan', 'en Zijn aangezicht blonk gelijk de zon'. Aldus werd Jezus van gedaante veranderd voor de drie bevoorrechte getuigen.

Met Hem waren twee andere personen, van wie ook een heerlijke glans afstraalde en die met de Heer spraken. Deze, zoals de apostelen op niet verklaarde wijze vernamen, waarschijnlijk uit het gevoerde gesprek, waren Mozes en Elias, of voor ons beter gezegd, Elia. Het onderwerp van hun gesprek was 'Zijn uitgang, dien Hij zoude volbrengen te Jeruzalem.' Toen de twee aanwezige profeten op het punt stonden te vertrekken, 'zo zeide Petrus tot Jezus: Meester, het is goed, dat wij hier zijn; en laat ons drie tabernakelen maken, voor U een, en voor Mozes een, en voor Elias een; niet wetende, wat hij zeide.' Ongetwijfeld waren Petrus en zijn mede-apostelen ontsteld, 'zeer bevreesd', en deze toestand kan een verklaring zijn voor het voorstel de drie tabernakelen betreffende. 'Hij wist niet wat hij zeide'; toch, hoewel zijn opmerking verward en onduidelijk is, wordt deze wat begrijpelijker, wanneer wij ons herinneren dat tijdens het feest der Tabernakelen het de gewoonte

[1] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[2] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[3] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[4] Matth. 17:1-8; Marcus 9:2-8; Lucas 9:28-36. De Engelse Bijbel spreekt van 'transfiguration' = 'gedaanteverandering', welke uitdrukking ook in de Nederlandse tekst voorkomt. - Vert.

was om voor iedere deelnemer persoonlijk een prieeltje of hokje van gebogen vlechtwerk te maken, waar hij zich voor gebed in kon terugtrekken. Voor zo ver Petrus met zijn voorstel een bedoeling heeft gehad, schijnt die te zijn geweest het vertrek van de bezoekers uit te stellen.

Het sublieme en ontzagwekkend plechtige hadden hun hoogtepunt nog niet bereikt. Toen Petrus nog sprak, 'ziet, een luchtige wolk heeft hen overschaduwd; en ziet, een stem uit de wolk, zeggende: Deze is Mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb; hoort Hem!' Het was Elohim [5], de Eeuwige Vader, Die sprak, en op het geluid van de stem der opperste Majesteit, vielen de apostelen machteloos neer. Jezus kwam bij hen, raakte hen aan en zeide: 'Staat op, en vreest niet'. Toen zij opkeken, zagen zij dat zij weer met Hem alleen waren.

De indruk die deze manifestatie op de drie apostelen maakte, was er een om nooit te vergeten; doch hun werd uitdrukkelijk verboden er met iemand over te spreken, voordat de Zaligmaker uit de doden zou zijn opgestaan. Zij begrepen niet wat de Heer bedoelde met Zijn aangekondigde opstanding uit de doden. Zij hadden met grote droefheid gehoord en wilden slechts schoorvoetend begrijpen wat een ontzagwekkende zekerheid was, dat hun geliefde Meester 'veel moest lijden, en verworpen worden van de ouderlingen, en overpriesteren, en Schriftgeleerden, en gedood worden.' [6] Dat was hun in een ondubbelzinnige taal, waaraan geen figuurlijke betekenis kon worden gehecht, reeds eerder verteld, en even duidelijk was hun gezegd dat Jezus weder zou opstaan, doch van deze laatste gebeurtenis hadden zij maar een vaag begrip. De herhaling van deze mededelingen schijnt de drie ten aanzien van de opstanding van hun Heer niet wijzer te hebben gemaakt dan zij tevoren waren. Zij schijnen geen bepaalde opvatting te hebben gehad van hetgeen met een opstanding werd bedoeld. 'En zij behielden dit woord bij zichzelven, vragende onder elkander, wat het was, uit de doden opstaan.' [7]

De veelomvattendheid van des Heren gebod, dat zij niemand van hun ondervindingen op de berg mochten vertellen dan na Zijn opstanding uit de doden, verbood hen zelfs hun mede-apostelen in te lichten. Later, toen de Heer tot Zijn heerlijkheid was ingegaan, getuigde Petrus voor de Kerk op deze krachtige wijze van de wonderbare ervaring: 'Want wij zijn geen kunstelijk verdichte fabelen nagevolgd, als wij u bekend gemaakt hebben de kracht en toekomst van onzen Heere Jezus Christus, maar wij zijn aanschouwers geweest van Zijn majesteit. Want Hij heeft van God den Vader eer en heerlijkheid ontvangen, als zodanig een stem van de hoogwaardige heerlijkheid tot Hem gebracht werd: Deze is Mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb. En deze stem hebben wij gehoord, als zij van den hemel gebracht is geweest, toen wij met Hem op den heiligen berg waren'.[8] En Johannes, voor de wereld eerbiedig de goddelijkheid van het Woord, de Zoon van God, belijdend, die vlees geworden was om onder de mensen te wonen,

[5] Blz. 31.
[6] Marcus 8:31. Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
[7] Marcus 9:10.
[8] 2 Petr. 1:16-18.

verklaarde plechtig: 'En wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van den Vader, vol van genade en waarheid.'[9]

Hoewel het goddelijk doel, dat met de Transfiguratie werd beoogd, voor het menselijk verstand misschien even onbegrijpelijk is als een volledig begrip van de daarmede gepaard gaande schoonheid, die men hoort beschrijven, onmogelijk is, zijn toch enige kenmerken van de bereikte resultaten wel duidelijk. Voor Christus was de manifestatie versterkend en bemoedigend. Het vooruitzicht van de zeer nabije beproevingen moet natuurlijk uiterst neerdrukkend en ontmoedigend zijn geweest. De weg, door Zijn levenswerk aangegeven, gegaan zijnde, stond Hij nu aan de rand van het dal van de schaduw des doods, en het menselijk element in Zijn natuur vroeg om verkwikking. Zoals engelen na de beproeving van de veertigdaagse vasten en de direct daarop volgende verzoeking van Satan[10], tot Hem waren gezonden om Hem te dienen, en zoals Hij in Zijn zielestrijd, zo hevig, dat het bloed uit de poriën naar buiten trad, door bediening van engelen wederom moest worden ondersteund[11], zo kwamen ook nu, in deze kritieke en beslissende periode, het begin van het einde, bezoekers uit de onzichtbare wereld Hem troosten en sterken. Wat de inhoud van het gesprek tussen Jezus en Mozes en Elia was, wordt in de Evangeliën van het Nieuwe Testament niet volledig vermeld.

De stem van Zijn Vader, voor Wie Hij de Eerstgeborene in de geestenwereld was en de Eniggeborene in het vlees, was van een verheven zekerheid; toch was die stem meer tot de drie apostelen dan tot Jezus gericht, die de erkenning van de Vader ter gelegenheid van Zijn doop reeds had ontvangen. De woorden van de Vader tot Petrus, Jacobus en Johannes worden door Mattheüs het volledigst weergegeven: 'Deze is Mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb; hoort Hem'. Afgezien van de verkondiging van de goddelijke natuur van de Zoon, waren de woorden van de Vader overigens beslist en gewichtig. Mozes, de verkondiger van de wet, en Elia, de vertegenwoordiger van de profeten en speciaal van hen onderscheiden als een die niet gestorven was[12], hadden zij gezien, terwijl deze Jezus dienden. In het gebod: Hoort *Hem* lag de vervulling van de wet en de vervanging van het evangelie, waarvoor de wet en de profeten slechts voorbereidingen waren geweest. De apostelen moesten noch door Mozes, noch door Elia worden geleid, noch door *Hem,* hun Meester Jezus de Christus.

De drie gekozen apostelen, 'de Man van de Rots en de Zonen des Donders' hadden de Heer in heerlijkheid gezien en zij verwonderden zich er over dat zo iets in die tijd kon gebeuren, omdat, zoals zij de schriften uitlegden, er was voorspeld dat Elia's komst aan de triomfale intocht van de Messias zou voorafgaan. Toen zij de berg afdaalden, vroegen zij de Meester: [13] 'Wat

[9] Joh. 1:14.
[10] Matth. 4:11; Marcus 1:13.
[11] Lucas 22:43; vgl. 12:27-28.
[12] 2 Kon. 2:11.
[13] Matth. 17:10-13; Marcus 9:11-13.

zeggen dan de Schriftgeleerden, dat Elias eerst moet komen?' Jezus bevestigde de profetie dat Elias eerst moest komen, d.i. vóór des Heren komst in glorie, welke gebeurtenis zij in gedachten hadden. 'Maar Ik zeg u', voegde Hij er aan toe, 'dat Elias nu gekomen is, en zij hebben hem niet gekend; doch zij hebben aan hem gedaan, al wat zij hebben gewild; alzo zal ook de Zoon des mensen van hen lijden. Toen verstonden de discipelen dat Hij hun van Johannes de Doper gesproken had.' Dat Johannes de Doper 'in de geest en de macht van Elias' zou arbeiden als de voorloper van de Christus, was door de engel Gabriël aan Zacharias verkondigd [14], voordat de Doper was geboren, en dat Johannes *die* speciale Elias was, had Jezus in Zijn gedenkwaardige lofrede op de getrouwheid en grootheid van de Doper aangetoond. Dat Zijn woorden niet algemeen met begrip werden ontvangen wordt door de samenhang bewezen; Jezus had bij die gelegenheid gezegd: 'En zo gij het wilt aannemen, hij is Elias, die komen zou'.[15]

Het is niet mogelijk dat Jezus kon hebben bedoeld dat Johannes dezelfde persoon was als Elia; evenmin dat de mensen het zo zouden hebben begrepen, want de valse leer van de zielsverhuizing of reïncarnatie van geesten werd door de Joden verworpen.[16] De schijnbare moeilijkheid verdwijnt, wanneer wij in aanmerking nemen dat 'Elias', zoals de naam in het Nieuwe Testament [17] voorkomt, voor 'Elia' wordt gebruikt, zonder poging onderscheid te maken tussen Elia de Tisbiet en welke andere persoon met de naam Elias. De verklaring van Gabriël, dat de toen nog ongeboren Johannes 'de geest en de macht van Elias' zou tonen, is een aanwijzing dat 'Elias' een ambtstitel is; iedere hersteller, voorloper, of die door God wordt gezonden om de weg te bereiden voor grotere ontwikkelingen in het evangelieplan, is een Elias. De benaming 'Elias' is zowel een persoonsnaam als een titel.

In de tegenwoordige bedeling zijn zowel de vroegere Elias, die tot de Abrahamitische bedeling behoorde en in de geest van wiens ambt velen in verschillende perioden hebben dienst gedaan, als de profeet Elia in eigen persoon verschenen, en hebben hun eigen, afzonderlijke bevoegdheden op Priesterschapsdragers van deze tijd overgedragen, en deze sleutelen van de macht, die zij tijdens hun verblijf op aarde uitoefenden, zijn heden ten dage onafscheidelijk met de herstelde Kerk van Jezus Christus verbonden. De autoriteit van Elias is van lager orde dan die van Elia; de eerste is een functie van de lagere of Ääronische orde van Priesterschap, terwijl de laatste tot het hogere of Melchizedekse Priesterschap behoort. Maleachi's voorspelling dat 'voor de grote en vreselijke dag des Heren' de profeet Elia naar de aarde zou worden gezonden en: 'hij zal het hart der vaderen tot de kinderen wederbrengen, en het hart der kinderen tot hun vaderen' [18], ging met de zending van Johannes de Doper niet in vervulling, evenmin in die van enige andere 'Elias' [19]; haar volkomen verwezenlijking werd op de 3de april van het jaar

[14] Lucas 1:17; blz. 59 en 191.
[15] Matth. 11:14.
[16] Edersheim, 'Life and Times of Jesus', dl. II, pag. 79.
[17] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[18] Mal. 4:5, 6; zie blz. 112.
[19] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

1836 ingeluid, toen Elia in de tempel te Kirtland, Ohio, verscheen en aan Joseph Smith en Oliver Cowdery de sleutelen van het gezag overdroeg, die hij tot dusver had gehouden. 'Die grote en vreselijke dag des Heeren' was niet het midden des tijds; die ontzagwekkende, doch gezegende tijd der voleinding ligt nog in de toekomst, maar is 'nabij, zelfs voor de deur'.[20]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 23

1. DE TIJD TUSSEN DE BELIJDENIS VAN PETRUS EN DE TRANSFIGURATIE. - Zowel Mattheüs als Marcus (Matth. 17:1; Marcus 9:2) verklaren dat de transfiguratie 'na zes dagen', die op de dag van Petrus' gewichtige belijdenis dat Jezus de Christus was, volgden, plaats had, terwijl Lucas (9:28) over een tussenruimte van 'omtrent acht dagen' spreekt. Waarschijnlijk werd met de periode van zes dagen een tijdruimte bedoeld met uitsluiting van de dag waarop de vorige gebeurtenissen hadden plaats gegrepen en van de dag dat Jezus en de drie apostelen zich op de berg terugtrokken, terwijl in de 'omtrent acht dagen' van Lucas deze twee dagen inbegrepen waren. Men kan hier niet spreken van een tegenstrijdigheid.

2. PETRUS, JAKOBUS EN JOHANNES, die uit de Twaalf als de enige aardse getuigen van de transfiguratie van Christus waren gekozen, waren eveneens als getuigen van een speciale manifestatie gekozen geweest, die van de opwekking van het dochtertje van Jaïrus (Marcus 5:37; Lucas 8:51); en later waren dezelfde drie de enige getuigen van de nachtelijke zielestrijd in Gethsémané (Matth. 26:37; Marcus 14:33)

3. DE PLAATS VAN DE TRANSFIGURATIE. - De berg waarop de verheerlijking plaatsvond, wordt niet genoemd en evenmin wordt door de evangelieschrijvers een zodanige aanwijzing gegeven, dat hier een positieve identificatie uit kan worden vastgesteld. Bij overlevering heeft men lange tijd de berg Tabor in Galilea voor de plaats gehouden, en in de zesde eeuw werden op de plateau-achtige top drie kerken gebouwd, mogelijk wel ter herdenking van Petrus' wens drie tabernakelen te maken, een voor Jezus, een voor Mozes en een voor Elia. Later werd daar een klooster gezet. Inmiddels wordt thans de berg Tabor door onderzoekers verworpen en wordt de berg Hermon over 't algemeen als de plaats beschouwd. Hermon staat bij de noordgrens van Palestina, juist voorbij Caesarea Filippi, waarvan men weet dat Jezus daar een week vóór de transfiguratie heeft vertoefd. Marcus (9:30) vertelt duidelijk, dat Jezus en de apostelen, na de afdaling van de berg, weggingen en door Galilea trokken. De aanwijzingen zijn ten gunste van de berg Hermon als de Berg der Verheerlijking, hoewel daaromtrent niets met zekerheid is bekend.

4. DE NAMEN 'ELIAS' EN 'ELIA'. - De volgende verklaring, die in Smith's *Bible Dictionary* voorkomt, vindt over 't algemeen steun bij autoriteiten: 'Elias is de Griekse en Latijnse vorm van Elia, die in de geautoriseerde vertaling van de Apocryphen en het Nieuwe Testament wordt gegeven'.

5. 'DE GEEST EN DE MACHT VAN ELIAS'. - Dat Johannes de Doper in zijn hoedanigheid van hersteller, voorloper, of van iemand die gezonden werd om de weg te bereiden voor een werk, groter dan het zijne, als een 'Elias' fungeert, wordt door oude en laterdaagse schriftuur bevestigd. Door hem werd de waterdoop voor de vergeving van zonden gepredikt en toebediend, en de hogere doop, die van de Geest, mogelijk gemaakt. Zijn zending getrouw, kwam hij in de laatste bedeling en herstelde door ordening het Priesterschap van Aäron, dat de bevoegdheid heeft tot dopen. Aldus bereidde hij de weg voor het plaatsvervangende werk van de doop voor de doden, welks gezag door Elia werd hersteld (zie blz. 112 hierin), en dat bij uitstek het werk is waardoor

[20] L. & V. 110:13-16. Zie hoofdstuk 41 hierin.

de kinderen en de vaderen in een eeuwig verband zullen worden verenigd. Op de 10de maart 1844 gaf de Profeet Joseph Smith de volgende verklaring van de macht van Elias, vergeleken met hoger autoriteit: 'De geest van Elias is eerst, Elia de tweede en de Messias de laatste. Elias is een voorloper, die de weg bereidt, en de geest en de macht van Elia moeten later komen; hij houdt de sleutelen der macht, bouwt de tempel tot aan de sluitsteen, plaatst de zegels van het Melchizedekse Priesterschap op het huis Israëls, en maakt alle dingen gereed; dan komt de Messias tot Zijn tempel, hetgeen het laatste van alles is.

6. HET NOEMEN VAN DES HEREN NADERENDE 'UITGANG'. - Van de drie synoptische schrijvers maakt alleen Lucas in 't kort melding van het gesprek dat Mozes en Elia met de Heer tijdens de verheerlijking hadden. Er wordt gezegd: de bezoekers, die in heerlijkheid verschenen, 'zeiden Zijn uitgang, dien Hij zoude volbrengen te Jeruzalem' (Lucas 9:31). Het is van betekenis dat de *uitgang,* die de Heer zou volbrengen, niet de *dood* die Hij zou *ondergaan* of *sterven,* het onderwerp van dat verheven gesprek was. Het Griekse woord, waarvan het woord 'uitgang' het Nederlands equivalent is en in vele manuscripten van de Evangeliën voorkomt, betekent 'uittocht' of 'vertrek', en het woord, dat in andere, vroegere vertalingen voorkomt, betekent 'heerlijkheid'. Zo betekent ook het oorspronkelijke Grieks van 'volbrengen', in de tekst over de transfiguratie, het succesrijk vervullen of voltooien van een bepaalde onderneming en niet zo zeer het sterven. Zowel de letter van de mededeling, als de geest waarin de schrijver schreef, is een aanwijzing dat Mozes en Elia met hun Heer over de heerlijke voleinding van Zijn zending in de sterfelijkheid spraken - een voleinding die in de wet wordt erkend (in de persoon van Mozes) en in de profeten (vertegenwoordigd door Elia) - en dat het een gebeurtenis was van het hoogste gewicht, waarbij de vervulling van de wet en de profeten beide en de glorierijke inluiding van een nieuwe en hogere orde als onderdeel van het goddelijk plan een feit werden. De *uitgang* die de Heiland spoedig zou *volbrengen,* was het vrijwillig geven van Zijn leven ter vervulling van een doel dat zowel verheven als voorbeschikt was, niet een *dood,* die Hij passief zou *sterven* onder omstandigheden, die Hij niet beheerste. (Zie blz. 308-309 en 483-484).

HOOFDSTUK 24

UIT HET LICHT NAAR DE DUISTERNIS

De afdaling van onze Heer uit de heilige hoogten[1] van de Berg der Verheerlijking was meer dan een lichamelijke terugkeer van grote naar lage hoogten; het was een overgang van het licht tot de duisternis, van de stralende pracht van de hemel naar de duistere regionen van wereldse hartstochten en menselijk ongeloof; het was het begin van Zijn snelle nederdaling in het dal der vernedering.

Van een verheven gesprek met van Godswege aangewezen dienstknechten, van opperste gemeenschap met Zijn Vader en God, kwam Jezus omlaag naar een toneel van ontmoedigende verwarring en een schouwspel van duivelse heerschappij, waar zelfs Zijn apostelen machteloos tegenover stonden. Voor Zijn gevoelige en zondeloze ziel moet dit contrast wel bovenmenselijke smart hebben veroorzaakt; zelfs ons treft bij het lezen van het korte verslag daarover de bittere tegenstelling.

Genezing van de jeugdige bezetene

Jezus en de drie apostelen keerden in de morgen na de verheerlijking, van de berg terug.[2] Dit feit doet het vermoeden aan de hand dat de heerlijke manifestatie de gehele nacht had geduurd. Aan of niet ver van de voet van de berg trof het gezelschap de andere apostelen aan, en met hen een grote menigte, waaronder enige schriftgeleerden en rabbijnen.[3] Blijkbaar was er een twistgesprek gaande en was er verwarring onder het volk, en het was duidelijk dat de apostelen in de verdediging waren gedrongen. Bij de onverwachte nadering van Jezus liepen vele mensen op Hem toe, Hem eerbiedig groetend. Aan de twistzieke schriftgeleerden vroeg Hij: 'Wat twist gij met dezen?' aldus de last van het dispuut overnemend, wat die dan ook mocht zijn, en de benarde discipelen ontheffend van verdere actieve deelname. De schriftgeleerden zwegen; hun moed was bij het verschijnen van de Meester verdwenen. Een man, 'een uit de schare', gaf, hoewel indirect, het antwoord. 'Meester', zeide hij, aan de voeten van Christus neerknielend, 'ik heb mijn zoon tot U gebracht, die een stommen geest heeft. En waar hij hem ook aangrijpt, zo scheurt hij hem, en schuimt, en knerst met zijn tanden, en verdort; en ik heb Uw discipelen gezegd dat zij hem zouden uitwerpen, en zij hebben niet gekund'.

Dat de discipelen er niet in geslaagd waren de bezeten jongen te genezen, had hun blijkbaar van de zijde der ongelovige schriftgeleerden vijandige kritiek, hoon en spot bezorgd, en hun beschaming moet door de gedachte, dat door hen twijfel aan de autoriteit en de macht van hun Heer was ontstaan,

[1] Vgl. 2 Petr. 1:18.
[2] Lucas 9:37.
[3] Matth. 17:14-21; Marcus 9:14-29; Lucas 9:37-42.

nog dieper zijn geweest. In de geest pijnlijk getroffen door dit andere voorbeeld van gebrek aan geloof en dientengevolge gebrek aan macht van Zijn uitverkoren en geordende dienstknechten, gaf Jezus uiting aan intense smart: 'O ongelovig geslacht, hoe lang zal Ik nog bij ulieden zijn, hoe lang zal Ik u nog verdragen?' Deze woorden, waarin een duidelijk verwijt besloten ligt, hoe mild en medelijdend dat ook moge klinken, waren in de eerste plaats tot de apostelen gericht; of uitsluitend tot hen of ook tot anderen, doch dat is van minder belang. Op Jezus' bevel werd de jongen tot Hem gebracht, en de kwellende demon, zich in de tegenwoordigheid van de Meester ziende, wierp zijn jeugdig slachtoffer in een hevige kramptoestand, zodat de jongen op de grond viel en zich in stuiptrekkingen wentelde, terwijl hem het schuim op de mond stond. Met kalme bedachtzaamheid, in sterke tegenstelling met het dringende ongeduld van de radeloze vader, vroeg Jezus wanneer de jongen voor 't eerst ziek was geworden. De vader antwoordde: 'Van zijn kindsheid af. En menigmaal heeft hij hem ook in het vuur en in het water geworpen, om hem te verderven'. Met aandoenlijk verlangen smeekte hij: 'Zo Gij iets kunt, wees met innerlijke ontferming over ons bewogen, en help ons'. De man sprak over de ziekte van zijn zoon alsof hij die zelf ook had. 'Help ons', zo bad hij.

Op de, zekere beperking inhoudende, uitdrukking' Zo Gij iets kunt', wat een mate van onzekerheid insloot ten aanzien van het vermogen van de Meester om te doen wat hij vroeg, hetgeen misschien gedeeltelijk het gevolg was van de mislukking der apostelen, antwoordde Jezus: 'Zo gij kunt geloven', en Hij voegde er aan toe 'alle dingen zijn mogelijk dengene, die gelooft'. Het verstand van de man was verlicht, tot aan dat ogenblik had hij gedacht dat alles van Jezus afhing, nu zag hij dat de uitkomst grotendeels bij hemzelf berustte. Het is opmerkenswaardig dat de Heer over geloof in 't algemeen sprak en niet over bepaald Godsvertrouwen, als noodzakelijke voorwaarde in dit geval.[4] De man was blijkbaar goed van vertrouwen en zeer zeker hoopte hij vurig dat Jezus kon helpen, maar het is twijfelachtig of hij wist wat geloof werkelijk betekende. Hij was echter ontvankelijk en wilde graag leren, en de Heer sterkte zijn zwak en onzeker geloof. De bemoedigende verklaring van het waarlijk nodige stimuleerde hem tot nog groter vertrouwen. Wenend en op het toppunt van zijn hoop riep hij uit: 'Ik geloof, Heere!' en daarna de duisternis van zijn dwaling beseffend, waaruit hij nu begon bevrijd te worden, voegde hij er berouwvol aan toe: 'Kom mijn ongelovigheid te hulp.'[5]

Vol ontferming op de stuiptrekkende lijder aan Zijn voeten neerziende, verdreef Hij de demon aldus: 'Gij stomme en dove geest! Ik beveel u, ga uit van hem, en kom niet meer in hem. En hij, roepende en hem zeer scheurende, ging uit; en het kind werd als dood, alzo dat velen zeiden, dat het gestorven was. En Jezus, hem bij de hand grijpende, richtte hem op; en hij stond op;' en zoals Lucas verder zegt: 'en gaf hem zijn vader weder'. Dat de ge-

[4] Hiermede wordt in grove trekken het verschil tussen 'belief' en 'faith' aangegeven. - Vert.

[5] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

nezing blijvend zou zijn, werd door het uitdrukkelijk bevel dat de boze geest niet meer in de jongen mocht komen, zeker gemaakt[6]; het was niet alleen een verlossing uit deze greep; de genezing was blijvend. De mensen waren verbaasd over Gods macht, die zich in het wonder had geopenbaard en de apostelen die getracht hadden de boze geest te onderwerpen, doch daarin niet waren geslaagd, waren verontrust. Toen zij op hun zending waren, hadden zij, hoewel buiten de schragende tegenwoordigheid van hun Meester, met succes boze geesten uitgeworpen, zoals zij daartoe speciale macht en opdracht hadden ontvangen dat te doen[7], maar nu, gedurende zijn afwezigheid van een dag, bevonden zij zich onbekwaam. Toen zij thuis gekomen waren, vroegen zij Jezus: 'Waarom hebben wij hem niet kunnen uitwerpen?' Het antwoord was: 'Om uws ongeloofs wil', en ter verdere verklaring zeide de Heer: 'Dit geslacht vaart niet uit, dan door bidden en vasten'.[8] Hiervan leren wij, dat hetgeen geloof kan doen, wordt beperkt of bepaald door de echtheid, de zuiverheid en onvermengde hoedanigheid van dat geloof. 'O gij kleingelovigen', 'Waar is uw geloof?' en 'Waarom hebt gij getwijfeld?'[9] waren de vormen van het waarschuwend verwijt, die herhaaldelijk tot de apostelen des Heren werden gericht. De mogelijkheden, waartoe het geloof in staat stelt, werden nu aldus verder verklaard: 'Zo gij geloof hadt als een mosterdzaad, gij zoudt tot dezen berg zeggen: Ga heen van hier derwaarts, en hij zal heengaan, en niets zal u onmogelijk zijn.'[10] De vergelijking tussen doeltreffend geloof en een mosterdzaadje betreft meer de kwaliteit dan de kwantiteit; het gaat hier om levend, krachtig geloof, gelijk het zaad, hoewel klein, levend en krachtig is en waaruit een grote plant kan groeien[11], in tegenstelling tot een levenloze, kunstmatige nabootsing, hoe demonstratief die ook mag zijn.

De dood des Heren en Zijn opstanding opnieuw voorspeld[12]

Jezus en de Twaalf vertrokken van de plaats, waar het laatste wonder was verricht en gingen door Galilea naar Kapernaüm. Waarschijnlijk gingen zij langs weinig begane wegen, daar Hij wenste dat Zijn terugkeer niet bekend zou worden. Hij was een tijdlang in betrekkelijke afzondering geweest, naar het schijnt hoofdzakelijk omdat Hij gelegenheid zocht de apostelen grondiger te onderrichten ter voorbereiding op het werk, dat zij binnen enige maanden zonder Zijn persoonlijke tegenwoordigheid zouden moeten voortzetten. Zij hadden plechtig getuigd dat zij wisten dat Hij de Christus was; aan hen kon Hij dus veel mededelen dat de mensen in 't algemeen, geheel onvoorbereid als zij waren, niet konden ontvangen. Het voornaamste thema van Zijn spe-

[6] Vgl. Matth. 12:40-45.
[7] Marcus 6:12, 13; vgl. vers 7; ook 3:15; Matth. 10:1.
[8] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[9] Matth. 14:31; 16:8; Lucas 8:25.
[10] Matth. 17:20; vgl. 21:21; Marcus 11:23; Lucas 17:6; zie ook aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[11] Vgl. gelijkenis van het Mosterdzaad, blz. 215.
[12] Matth. 17:22-23; Marcus 9:30-32; Lucas 9:44, 45.

ciale en gevorderde instructies aan de Twaalf was dat van Zijn naderende dood en opstanding; en daar werd herhaaldelijk op teruggekomen, want zij waren traag of onwillig van begrip. 'Legt gij deze woorden in uw oren', was de krachtige voorrede bij deze gelegenheid in Galilea. Daarna volgde de herhaalde voorspelling, gedeeltelijk in de tegenwoordige tijd gesproken, alsof de vervulling reeds was begonnen: 'De Zoon des mensen is overgeleverd in de handen der mensen, en zij zullen Hem doden, en gedood zijnde, zal Hij ten derden dage wederopstaan.' [13] Wij lezen met enige verbazing dat de apostelen het nog steeds niet begrepen. Het commentaar van Lucas luidt: 'Maar zij verstonden dit woord niet, en het was voor hen verborgen, alzo dat zij het niet begrepen; en zij vreesden van dat woord Hem te vragen.'

De gedachte aan de mogelijke betekenis van des Heren woorden, zelfs in de vaagste zin, was voor deze toegewijde mannen schrikwekkend, en dat zij het niet konden begrijpen, was gedeeltelijk te wijten aan het feit, dat de menselijke geest afkerig is van zich in iets te verdiepen, dat hij niet wenst te geloven.

Het belastinggeld - door een wonder verschaft [14]

Jezus en Zijn volgelingen waren weder in Kapernaüm. Daar werd Petrus door een gaarder van tempelbelasting benaderd, die hem vroeg: 'Uw Meester, betaalt Hij de didrachmen niet?' [15] Petrus antwoordde: 'Ja'. Het is van belang hier op te merken dat de vraag tot Petrus werd gericht en niet direct tot Jezus. Deze omstandigheid kan een aanwijzing zijn voor de eerbied die de mensen over 't algemeen voor de Heer hadden, en doet wellicht de mogelijkheid onderstellen, dat de belastinginner er aan twijfelde of Jezus wel belastingschuldig was, aangezien priesters en rabbijnen zich gewoonlijk ontheven achtten.

De hier genoemde jaarlijkse hoofdelijke belasting bedroeg hoogstens een halve shekel of een didrachme, overeenkomende met ongeveer een gulden en twintig cents in ons (nederlands - vert.) geld; en dit bedrag werd sedert de tijd van de exodus van iedere mannelijke volwassene in Israël geheven, ofschoon gedurende het tijdperk van gevangenschap dit was gewijzigd.[16] Deze belasting, zoals die door Mozes was voorgeschreven, stond oorspronkelijk bekend als 'verzoeningsgeld', en de betaling daarvan was in de vorm van een offerande, die een smeekbede, als boete voor begane zonden, vergezelde. In de dagen van Christus werd de jaarlijkse contributie gewoonlijk tussen begin maart en het Paasfeest geheven. Indien Jezus deze belasting moest betalen, was Hij in die tijd verscheidene weken ten achter. Het gesprek tussen Petrus en de belastinggaarder vond buiten het huis plaats. Toen Petrus binnenkwam en op het punt stond de Meester over het onderhoud in te lichten, voorkwam Jezus hem door te zeggen: 'Wat dunkt u Simon! de ko-

[13] De Statenvertaling gebruikt de toekomende tijd: zal overgeleverd worden.
[14] Matth. 17:24-27.
[15] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[16] Exo. 30:13; 38:26. Blz. 128.

ningen der aarde, van wie nemen zij tollen of schatting, van hun zonen, of van de vreemden? Petrus zeide tot Hem: Van de vreemden. Jezus zeide tot hem: Zo zijn dan de zonen vrij'.

Petrus moet de ongerijmdheid wel hebben ingezien, dat men van Jezus, de erkende Messias, verwachtte dat Hij zoengeld of belasting voor het onderhoud van de tempel zou betalen, aangezien de tempel het Huis van God was en Jezus de Zoon van God, en in 't bijzonder omdat zelfs aardse vorsten van hoofdelijke belastingen waren vrijgesteld. Petrus' verwarring over zijn ondoordachte stoutmoedigheid door betaling te beloven voor zijn Meester, zonder eerst met Hem te overleggen, werd door Jezus evenwel weggenomen, Die zeide: 'Maar opdat wij hun geen aanstoot geven, ga heen naar de zee, werp den angel uit, en den eersten vis, die opkomt, neem, en zijn mond geopend hebbende, zult gij een stater vinden; neem dien, en geef hem aan hen voor Mij en u.'

Het geld moest worden betaald, niet omdat dit rechtens van Jezus kon worden geëist, maar omdat niet betalen aanstoot zou geven en Zijn tegenstanders verder aanleiding tot klachten zouden hebben. Het 'geldstuk', dat Petrus in de mond van de vis zou vinden, die zoals Jezus zeide, het eerst zou bijten, is, letterlijk vertaald, een 'stater' [17], een zilveren geldstuk ter waarde van een shekel of twee didrachmen, en dus precies het bedrag van de belasting van twee personen. 'Neem dien, en geef hem aan hen voor Mij en u', zeide Jezus. Merk op dat Hij niet zeide voor 'ons'. In Zijn omgang met de mensen, zelfs met de Twaalf, die van allen Hem het meest nabij en Hem het liefst waren, handhaafde onze Heer altijd Zijn afzonderlijke en unieke status en deed Hij bij iedere gelegenheid uitkomen, dat Hij in wezen van andere mensen verschilde. Dit komt tot uitdrukking in Zijn woorden: 'Mijn Vader en uw Vader, Mijn God en uw God' [18], in plaats van onze Vader en onze God. Hij gaf er eerbiedig mede te kennen dat Hij Gods Zoon was in een letterlijke zin, die op geen ander wezen van toepassing was.

Ofschoon de omstandigheden waaronder de stater in de vis werd gevonden, niet in details zijn weergegeven, en de werkelijke voltrekking van het wonder niet positief wordt vermeld, behoeven wij er niet aan te twijfelen dat wat Jezus had beloofd, ook verwezenlijkt werd, daar het anders geen zin zou hebben gehad deze gebeurtenis in het Evangelieverhaal op te nemen. Het wonder heeft zijns gelijke niet of zelfs geen in de verte overeenkomend voorbeeld ervan. Nu behoeven wij niet te denken dat de stater iets anders was dan een gewoon geldstuk, dat in het water was gevallen, evenmin dat het door de vis op een of andere ongewone manier was opgevangen. Niettemin is de wetenschap, dat in het meer een vis was met een geldstuk in de bek, dat het geldstuk er juist een was als werd gezegd, en dat deze bijzondere vis de eerste zou zijn die door Petrus zou worden gevangen, voor het eindige verstand van de mens even onbegrijpelijk als de middelen onbegrijpelijk zijn waarmede welke van Christus' wonderen ook, werden verricht. De Here Jezus Christus

[17] Deze voetnoot heeft betrekking op de Engelse tekst, waarin van 'a piece of money' een geldstuk, wordt gesproken. - Vert.

[18] Joh. 20:17.

had en heeft heerschappij over de aarde, de zee en al wat daar in is, want door Zijn Woord en Zijn macht werden zij gemaakt.

De bedoeling van de Heer met het op zo wonderbaarlijke wijze verschaffen van het geld, moet met aandacht worden bestudeerd. De gedachte, dat bovenmenselijke macht te hulp moest worden geroepen wegens onderstelde uiterste armoede van Jezus en Petrus is ongegrond. Zelfs indien Jezus en Zijn metgezellen werkelijk zonder geld waren geweest, zouden Petrus en zijn medevisserlieden gemakkelijk hun net uit hebben kunnen werpen, en met hun gewone succes vis genoeg hebben gevangen, om die voor het benodigde bedrag te verkopen. Bovendien treffen wij geen enkel voorbeeld aan van een wonder dat door de Heer voor persoonlijk gewin of persoonlijke verlichting werd gewrocht, hoe drukkend de omstandigheden ook waren. Het is waarschijnlijk, dat Jezus door de middelen die Hij gebruikte om aan het geld te komen, opzettelijk de nadruk legde op Zijn uitzonderlijke redenen om Petrus' belofte dat de belasting zou worden betaald, in te lossen. De Joden, die Jezus niet als de Messias kenden, doch alleen als een Leraar van grote bekwaamheid en als een Man van ongewone vermogens, konden het kwalijk hebben genomen, indien Hij had geweigerd de belasting te betalen, die van iedere Jood werd geheven. Anderzijds, wanneer de belasting op de gewone wijze was voldaan en zonder enige verklaring van Jezus, zou het misschien de apostelen en speciaal Petrus, die de belangrijke bekentenis had gedaan, wellicht hebben toegeschenen als een erkenning, dat Hij aan de tempel onderhorig was en dus minder dan Hij had beweerd en minder dan zij hadden gezegd dat Hij was. Zijn vraag aan Petrus was een duidelijke demonstratie, dat Hij Zijn recht als des Konings Zoon handhaafde, en toch zich verwaardigde datgene vrijwillig te geven wat volgens recht niet kon worden geëist. Tenslotte, Zijn verheven status demonstrerend, verschafte Hij het geld door aanwending van een kennis, die geen ander mens bezat.

Als een kindeke[19]

Op weg naar Kapernaüm hadden de apostelen vragen onder elkander, naar zij meenden buiten het gehoor van de Meester. De vragen leidden tot argumenten en de argumenten tot een twistgesprek. De zaak waarover zij zich zo druk maakten, betrof wie onder hen de grootste zou zijn in het koninkrijk des hemels. Het getuigenis, dat zij hadden ontvangen, overtuigde hen boven alle twijfel, dat Jezus de langverwachte Christus was, en dit was nog versterkt door Zijn onvoorwaardelijke erkenning van Zijn Messiaanse waardigheid. Met denkbeelden, die nog steeds door de traditionele verwachting van de Messias, als geestelijk Heer en tijdelijk Koning, waren gekleurd, en zich enige van des Meesters veelvuldige verwijzingen naar Zijn Koninkrijk en de gezegende staat van hen die daartoe behoorden, herinnerend, en voorts beseffende dat Zijn recente uitlatingen op een naderende crisis of hoogtepunt in Zijn zending wezen, gaven zij zich aan zelfzuchtige overpeinzingen over

[19] Matth. 18:1-11; Marcus 9:33-37, 42; Lucas 9:46-48.

betreffende hun toekomstige positie in het nieuwe koninkrijk, en de bijzondere ambten van vertrouwen, de bijzondere eer en beloning die elk van hen het meest begeerde. Wie van hen zou de ministerpresident zijn, wie de kanselier, wie de opperbevelhebber van het leger? Persoonlijke ambities hadden reeds jaloezie in hun hart gewekt.

Toen zij tezamen met Jezus in het huis te Kapernaüm waren, werd het onderwerp weer aangeroerd. Marcus zegt ons dat Jezus zeide: 'Waarvan hadt gij woorden onder elkander op den weg?' en dat zij geen antwoord gaven, omdat zij, naar wij mogen aannemen, zich schaamden. Uit de mededeling van Mattheüs begrijpen wij, dat de apostelen de vraag aan Jezus voorlegden. Het aan de dag tredend verschil in omstandigheid is onbelangrijk; beide mededelingen zijn juist; de vraag van Christus aan hen kan zeer wel tot het stellen van hun vragen aan Hem aanleiding hebben gegeven. Jezus, hun gedachten begrijpende en hun onverlichte geest ten aanzien van de zaak die hen zo bekommerde, kennende, gaf hun een aanschouwelijke les. Een klein kind tot zich roepende, dat Hij liefderijk in Zijn armen nam, zeide Hij: 'Voorwaar zeg Ik u: Indien gij u niet verandert, en wordt gelijk de kinderkens, zo zult gij in het Koninkrijk der hemelen geenszins ingaan. Zo wie dan zichzelven zal vernederen, gelijk dit kindeken, deze is de meeste in het Koninkrijk der hemelen. En zo wie zodanig een kindeken ontvangt in Mijn naam, die ontvangt Mij. Maar zo wie een van deze kleinen, die in Mij geloven, ergert, het ware hem nutter, dat een molensteen aan zijn hals gehangen, en dat hij verzonken ware in de diepte der zee.' Aan deze les kunnen wij met voordeel een latere les verbinden, dat kleine kinderen het zinnebeeld zijn van het koninkrijk der hemelen.[20]

Zelfs de apostelen hadden bekering nodig[21]; ten opzichte van deze aangelegenheid was hun hart, gedeeltelijk althans, van God en Zijn koninkrijk afgekeerd. Zij moesten nog leren dat echte nederigheid een voor het burgerschap in het rijk der gezegenden noodzakelijke eigenschap is, en dat de mate van nederigheid de rang in het koninkrijk bepaalt, want daar zal de nederigste de grootste zijn.

Christus wilde niet dat Zijn uitverkoren vertegenwoordigers kinderachtig zouden worden, verre van dat; zij moesten moedige, vastberaden en sterke mannen zijn, maar ook wilde Hij, dat zij als een kind zouden worden. Degenen die tot Christus behoren, moeten kinderen in gehoorzaamheid, waarheidlievendheid, betrouwbaarheid, reinheid, nederigheid en geloof worden. Het kind is een ongekunstelde, natuurlijke en vertrouwende gelover; de kinderachtige is zorgeloos, dwaas en onachtzaam.

Lees, voor de tegenstelling tussen deze eigenschappen, de raad van Paulus: 'Broeders, wordt geen kinderen in het verstand, maar zijt kinderen in de boosheid, en wordt in het verstand volwassen'.[22] Kinderen als zodanig en kinderen als typen van volwassenen, die ware gelovigen zijn, staan in deze les dicht bij elkander. Wie ook een zodanig kind van Christus ergert, d.i. het

[20] Matth. 19:13-15; Marcus 10:13-16; Lucas 18:15-17.
[21] Vgl. Lucas 22:32.
[22] 1 Cor. 14:20; vgl. 13:11; Matth. 11:25; Psa. 131:2.

doet struikelen of afdwalen, laadt een zo grote schuld op zich, dat het voor hem beter zou zijn geweest te sterven, zelfs een gewelddadige dood, voordat hij zo had gezondigd.

Sprekende over ergernissen of oorzaken van struikelen, vervolgde de Heer: 'Wee der wereld van de ergernissen, want het is noodzakelijk dat de ergernissen komen; doch wee dien mens, door welken de ergernis komt!' Dan, enige kostbare waarheden uit de Bergrede herhalend[23], spoorde Hij tot het overwinnen van boze neigingen aan, wat het ook moge kosten. Zoals het beter is dat een mens een chirurgische behandeling ondergaat, ofschoon hij daardoor een hand, een voet of een oog moet missen, dan dat zijn gehele lichaam daarin wordt betrokken en hij het leven verliest, zo wordt aanbevolen dat hij uit zijn ziel de hartstochten van het kwade uitsnijdt, wegtrekt of met wortel en tak uitroeit, die, wanneer hij ze laat blijven, hem zeker onder veroordeling zullen brengen. In die toestand zal zijn geweten knagen als een worm die niet sterft, en zijn wroeging zal zijn als een vuur, dat niet kan worden geblust. Iedere menselijke ziel zal als door vuur worden beproefd; en gelijk het vlees van de altaarofferanden gezouten moest worden als zinnebeeld van vrijwaring tegen bederf[24], zo moet ook de ziel het reddende zout van het evangelie ontvangen, en dat zout moet zuiver en machtig zijn, niet een vuil mengsel van overgeërfde vooroordelen en onechte overleveringen, die, wat zij aan zout mochten hebben bezeten, verloren hebben. 'Hebt zout in uzelven, en houdt vrede onder elkander', was de vermaning van de Heer tot de Twaalven.[25]

De Heiland gaf de apostelen deze plechtige waarschuwing en ernstige verklaring, die even zeer op jonge kinderen als op jonge en oude, kinderlijke gelovigen van toepassing is: 'Ziet toe, dat gij niet een van deze kleinen veracht. Want Ik zeg ulieden, dat hun engelen, in de hemelen, altijd zien het aangezicht Mijns Vaders, Die in de hemelen is'. De zending van de Christus wordt weergegeven als die van het redden van hen, die tijdelijk verloren zijn, en die, indien het niet door Zijn hulp ware, voor altijd verloren zouden zijn. Ter verduidelijking van Zijn bedoeling, sprak de Leraar een gelijkenis, die haar plaats onder de schatten van de wereldliteratuur heeft gevonden.

De gelijkenis van het verloren schaap[26]

'Wat dunkt u, indien enig mens honderd schapen had, en een uit dezelve afgedwaald ware, zal hij niet de negen-en-negentig laten, en op de bergen heengaande, het afgedwaalde zoeken? En indien het geschiedt, dat hij hetzelve vindt, voorwaar zeg Ik u dat hij zich meer verblijdt over hetzelve, dan over de negen-en-negentig, die niet afgedwaald zijn geweest. Alzo is de wil

[23] Blz. 175.
[24] Marcus 9:49, 50; vgl. Lev. 2:13; Ezech. 43:24.
[25] Marcus 9:43-50; vgl. Matth. 18:8, 9. Blz. 173.
[26] Matth. 18:12-14; vgl. Lucas 15:3-7, waarin een herhaling voorkomt van deze belangrijke gelijkenis, zoals die later met enigszins andere toepassing tot de Farizeeërs en schriftgeleerden te Jeruzalem werd gesproken.

niet uws Vaders, Die in de hemelen is, dat een van deze kleinen verloren ga.'

In deze doeltreffende analogie komt het zaligmakende doel van Christus' zending sterk naar voren. Hij is waarlijk de Zaligmaker. De herder wordt afgeschilderd, de negen-en-negentig verlatende, die ongetwijfeld veilig weiden of in de kooi zijn, terwijl hij alleen de bergen ingaat om het afgedwaalde te zoeken. Het vinden en terugbrengen van het weerspannige schaap verschaft hem meer vreugde dan te weten dat de andere nog veilig zijn. In een latere weergave van deze prachtige gelijkenis, zoals die tot de murmurerende Farizeeërs en schriftgeleerden te Jeruzalem werd gericht, zeide de Meester van de schaapherder, toen hij het verloren schaap vond:

'En als hij het gevonden heeft, legt hij het op zijn schouderen, verblijd zijnde. En te huis komende, roept hij de vrienden en de geburen samen, zeggende tot hen: Weest blijde met mij; want ik heb mijn schaap gevonden, dat verloren was. Ik zeg ulieden, dat er al zo blijdschap zal zijn in den hemel over één zondaar, die zich bekeert, meer dan over negen-en-negentig rechtvaardigen, die de bekering niet van node hebben'.[27]

Velen hebben zich verwonderd dat er meer vreugde over de terugkomst van één verloren schaap zou zijn, of over het redden van een als verloren gegane ziel, dan over de velen die zich niet in zulk gevaar hebben bevonden. Over de veilig in de kooi samengebrachte negen-en-negentig had de herder voortdurend vreugde, doch wegens het doorgestane leed was zijn blijdschap sterker en inniger, toen het verlorene in de kudde was teruggebracht. In een later hoofdstuk zullen wij, in verband met andere gelijkenissen van overeenkomstig belang, op deze nog terugkomen.

'In Mijn naam'[28]

De les vervolgend, waarbij het kleine kind als voorbeeld werd gesteld, zeide Jezus: 'Zo wie dit kindeken ontvangen zal in Mijn naam, die ontvangt Mij; en zo wie Mij ontvangen zal, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. Want die de minste onder u allen is, die zal groot zijn'. Dat Christus sprak over handelingen, verricht in Zijn naam, is voor Johannes misschien aanleiding geweest om hierover de opmerking te maken: 'Meester, wij hebben een gezien, die in Uw naam de duivelen uitwierp, en wij hebben het hem verboden, omdat hij U met ons niet volgt. En Jezus zeide tot hem: Verbied het niet, want wie tegen ons niet is, die is voor ons'. De jonge apostel was in zijn ijver voor zijns Meesters naam zo ver gegaan, dat hij onverdraagzaam werd. Dat de man, die getracht had in de naam van Jezus goed te doen, blijkbaar oprecht was, en dat zijn pogingen voor de Heer aanvaardbaar waren, valt niet te betwijfelen; zijn handelwijze was in wezen anders dan de onrechtvaardige aanmatigingen, waarvoor sommige anderen later werden berispt[29]; zeer

[27] Lucas 15:1-7. Zie verder blz. 335 hierin.
[28] Lucas 9:48-50; Marcus 9:37-41.
[29] Zie, in tegenstelling hiermede, het voorbeeld van de zonen van Sceva, Hand. 19:13-17.

zeker geloofde hij in Christus, en is misschien een van hen geweest uit wie de Heer weldra speciale bedienaars en de Zeventigers zou kiezen.[30] Gezien de heersende, verdeelde opvattingen omtrent Jezus, kon gerust worden gezegd dat allen, die geen tegenstanders van Hem waren, tenminste, zij het zeer voorzichtig, aan Zijn zijde stonden. Bij andere gelegenheden verzekerde Hij dat degenen die niet met Hem waren, tegen Hem waren.[31]

Mijn broeder en ik[32]

De juiste manier om geschillen tussen broeders bij te leggen en de grondbeginselen van kerkelijke discipline werden tot onderwerpen van instructie voor de Twaalf gemaakt. De eerste stap wordt aldus voorgeschreven: 'Maar indien uw broeder tegen u gezondigd heeft, ga heen en bestraf hem tussen u en hem alleen; indien hij u hoort, zo hebt gij uw broeder gewonnen'. Volgens de rabbijnen moest de belediger de eerste stap doen, doch Jezus leerde dat de beledigde niet moest wachten tot zijn broeder bij hem komt, maar zelf moest gaan en de moeilijkheid trachten op te lossen; door zo te doen zou hij wellicht het middel zijn voor het redden van zijns broeders ziel. Indien de belediger niet te vermurwen bleek, moest de broeder, die de lijdende partij was, twee of drie broeders met zich meenemen en weer proberen de overtreder tot een berouwvolle bekentenis van zijn belediging te brengen. Door zo te handelen, heeft men getuigen, door wier tegenwoordigheid een verkeerde voorstelling van zaken wordt voorkomen.

Strenge maatregelen mochten alleen worden genomen, nadat alle zachtere middelen hadden gefaald. Zou de man in zijn stijfhoofdigheid blijven volharden, dan moest de zaak aan de Kerk worden voorgelegd, en in het geval dat hij zou weigeren de beslissing van de Kerk te aanvaarden, moest hem verdere medebroederschap worden ontzegd en zou hij daardoor in zijn verhouding tot zijn vroegere medewerkers 'als de heiden en de tollenaar' zijn. In die toestand als niet-lid was hij een geschikt doelwit voor zendelingen, maar zo lang hij zich niet bekeerde en bereid was het goed te maken, verbeurde hij zijn aanspraak op het voorrecht met de kerkleden te verkeren. Voortdurende omgang met de onbekeerde zondaar kan meerdere afvalligheid tengevolge hebben en de aantasting van anderen door zijn zonde. De gerechtigheid mag niet door de genade worden onttroond. De geopenbaarde orde van discipline in de herstelde Kerk is gelijk aan die welke de apostelen van ouds werd gegeven.[33]

De volmacht voor de Twaalf om de zaken van kerkelijk bestuur te behartigen, werd door de Heer erkend, en de belofte bevestigd thans tot hen als één lichaam gericht, de belofte namelijk, die tevoren aan Petrus werd gedaan: 'Voorwaar zeg Ik u: Al wat gij op de aarde binden zult, zal in den hemel gebonden wezen; en al wat gij op de aarde ontbinden zult, zal in den

[30] Vgl. Lucas 9:52; 10:1.
[31] Matth. 12:30; Lucas 11:23.
[32] Matth. 18:15-20; vgl. Lucas 17:3,4.
[33] Vgl. L. & V. 20:80; 42:88-93; 98:39-48.

hemel ontbonden wezen.'[34] Door eenheid van doelstelling en onvoorwaardelijke oprechtheid zouden zij met God macht hebben, gelijk de verdere verzekering van de Meester getuigt: 'Wederom zeg Ik u: Indien er twee van u samenstemmen op de aarde, over enige zaak, die zij zouden mogen begeren, dat die hun zal geschieden van den Vader, Die in de hemelen is. Want waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn naam, daar ben Ik in het midden van hen'. Petrus viel hier in met een vraag: 'Heere! hoe menigmaal zal mijn broeder tegen mij zondigen, en ik hem vergeven? Tot zevenmaal?' Hij wilde graag een grens gesteld zien en waarschijnlijk beschouwde hij de voorzichtige suggestie van zeven malen een zeer vrijgevige maatstaf, daar de rabbijnen maar een driemalige vergeving voorschreven.[35] Misschien koos hij zeven als het getal, op drie volgend, dat een speciale Farizeese betekenis heeft. Het antwoord van Jezus maakte het duidelijk: 'Jezus zeide tot hem: Ik zeg u, niet tot zevenmaal, maar tot zeventigmaal zevenmaal'. Dit antwoord moet voor Petrus wel hetzelfde hebben betekend als het voor ons betekent, dat de mens aan vergeving geen grenzen mag stellen; de vergeving moet echter door de ontvanger worden verdiend.[36] Het onderricht werd in de herinnering vastgelegd door de volgende geschiedenis:

De gelijkenis van de onbarmhartige dienstknecht

'Daarom wordt het Koninkrijk der hemelen vergeleken bij een zeker koning, die rekening met zijn dienstknechten houden wilde. Als hij nu begon te rekenen, werd tot hem gebracht een, die hem schuldig was tienduizend talenten. En als hij niet had, om te betalen, beval zijn heer, dat men hem zou verkopen, en zijn vrouw en kinderen, en al wat hij had, en dat de schuld zou betaald worden. De dienstknecht dan, nedervallende, aanbad hem, zeggende: Heer! wees lankmoedig over mij, en ik zal u alles betalen. En de heer van dezen dienstknecht, met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, heeft hem ontslagen, en de schuld hem kwijt gescholden. Maar dezelve dienstknecht, uitgaande, heeft gevonden een zijner mededienstknechten, die hem honderd penningen schuldig was, en hem aanvattende, greep hem bij de keel, zeggende: betaal mij, wat gij schuldig zijt. Zijn mededienstknecht dan, nedervallende aan zijn voeten, bad hem, zeggende wees lankmoedig over mij, en ik zal u alles betalen. Doch hij wilde niet, maar ging heen, en wierp hem in de gevangenis, totdat hij de schuld zou betaald hebben. Als nu zijn mededienstknechten zagen, hetgeen geschied was, zijn zij zeer bedroefd geworden; en komende, verklaarden zij hunnen heer wat al geschied was. Toen heeft hem zijn heer tot zich geroepen, en zeide tot hem: Gij boze dienstknecht, al die schuld heb ik u kwijtgescholden, dewijl gij mij gebeden hebt. Behoordet gij u ook niet over uw mededienstknecht te ontfermen, gelijk ik ook mij over u ontfermd heb? En zijn heer, vertoornd zijnde, leverde hem den pijnigers over, totdat hij zou betaald hebben al wat hij hem schuldig was. Alzo zal ook

[34] Matth. 18:18; vgl. 16:19 en Joh. 20:23.
[35] Zij baseerden deze begrenzing op Amos 1:3 en Job 33:29.
[36] Vgl. Lucas 17:3, 4.

Mijn hemelse Vader u doen, indien gij niet van harte vergeeft een iegelijk zijn broeder zijn misdaden'.[37]

Tienduizend talenten worden genoemd als de som, die zo groot is dat de schuldenaar die onmogelijk kon betalen. Wij kunnen de man beschouwen als een vertrouwd ambtenaar, als een van de ministers van de koning, die met het beheer over de koninklijke inkomsten was belast, of als het hoofd van de belastinggaarders. Dat hij een dienstknecht wordt genoemd, is niet ongerijmd, want in een absolute monarchie zijn allen, behalve de monarch, onderdanen en dienstknechten. In het veronderstelde geval zou het verkopen van des schuldenaars vrouw en kinderen en alles wat hij had, geen overtreding van de wet zijn geweest, die de slavernij erkende.[38] De man had achterstallige schulden; hij kwam niet vrijwillig tot zijn heer, maar moest worden gebracht. Zo zijn in zaken van ons persoonlijk leven periodieke afrekeningen onvermijdelijk; en waar sommigen uit eigen beweging rapport uitbrengen, moeten anderen worden geroepen om te verschijnen. De boodschappers, die de dagvaarding betekenen, kunnen zijn: tegenspoed, ziekte, het sterfbed, doch wat of wie het mogen zijn: zij dwingen tot het afleggen van rekenschap.

Het contrast tussen tienduizend talenten en honderd penningen is enorm.[39] De bede van zijn mededienstknecht om tijd, opdat hij de honderd penningen kon betalen, had de grotere schuldenaar moeten herinneren aan de benarde situatie, waaruit hij zo juist was verlost; de woorden: 'Wees lankmoedig over mij, en ik zal u alles betalen', waren dezelfde als die van zijn eigen bede tot de koning. De lage ondankbaarheid van de onbarmhartige dienstknecht gaf de koning het recht de eens verleende begenadiging te herroepen. De man kwam onder veroordeling, niet zo zeer wegens zijn tekortkoming en schuld, maar wegens zijn gebrek aan ontferming, nadat ontferming zo overvloedig zijn deel was geworden. Hij had, als een onrechtvaardige eiser, zich op de wet beroepen; als een veroordeelde overtreder moest hij volgens de wet worden behandeld. Barmhartigheid is voor de barmhartigen. Als een kostbaar geschenk uit de hemel moet zij met dankbaarheid worden ontvangen en in heiligheid bewaard en niet aan hen, die haar niet verdienen, worden verkwist. De rechtvaardigheid kan vergelding en straf eisen. 'Met welke mate gij meet, zult gij weder gemeten worden'.[40] De voorwaarden, waaronder wij met vertrouwen vergiffenis mogen vragen, zijn in de vorm van een gebed door de Heer voorgeschreven: 'Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren'.[41]

[37] Matth. 18:23-35.
[38] Vgl. 2 Kon. 4:1; Lev. 25:39.
[39] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[40] Matth. 7:1; zie ook vers 6.
[41] Matth. 6:12; vgl. Lucas 11:4; B. v. M., 3 Nephi 13:11; blz. 179.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 24

1. GELOOF TEN BEHOEVE VAN ANDEREN. - De smeekbede van de dodelijk beangste vader ten behoeve van zijn ernstig zieke zoon - 'Wees met innerlijke ontferming over ons bewogen, en help ons' (Marcus 9:22) - toont dat hij het geval van de jongen tot het zijne maakte. Dit herinnert ons aan de Kananese vrouw die Jezus smeekte haar barmhartig te zijn, ofschoon haar dochter de zieke was (Matth. 5:22, blz. 262, 263 hierin). In deze gevallen werd geloof geoefend ten bate van de lijders door anderen; hetzelfde geldt voor de centurion die voor zijn dienaar pleitte en wiens geloof door Jezus speciaal werd geprezen. (Matth. 8:5-10, blz. 186 hierin); voor Jaïrus, wiens dochtertje gestorven was (Lucas 8:41, 42, 49, 50, blz. 232 hierin) en voor zo vele anderen die hun hulpeloze verwanten of vrienden tot Christus brachten en voor hen smeekten. Zoals hiervoor is aangetoond, is geloof om te worden genezen even zeer een gave van God als geloof om te genezen (blz. 235) en zoals de genoemde voorbeelden bewijzen, kan geloof met goed gevolg ten behoeve van anderen worden aangewend. In verband met de verordening van het bedienen van zieken door zalven met olie en het opleggen der handen, zoals in de herstelde Kerk van Jezus Christus op gezaghebbende wijze is ingesteld, behoren de bedienenden elders het geloof van alle aanwezige gelovigen te versterken, opdat het ten bate van de zieke worde uitgeoefend. In het geval van babies en bewusteloze personen heeft het natuurlijk geen zin om een blijk van actief geloof hunnerzijds te verwachten; het schragend geloof van verwanten en vrienden is dan des te meer nodig.

2. DE MACHT, ONTWIKKELD DOOR GEBED EN VASTEN. - De verklaring van de Zaligmaker met betrekking tot de boze geest, die de apostelen niet konden bedwingen 'Dit geslacht vaart niet uit dan door bidden en vasten' - is een aanwijzing dat er schakeringen zijn in de boosaardigheid en boze macht van demonen, en ook schakeringen in de resultaten van verschillende graden van geloof. De apostelen, die bij de vermelde gelegenheid hadden gefaald, waren op andere tijden in staat geweest demonen uit te werpen. Vasten, voorzichtig toegepast, en oprecht gebed, zijn voor de ontwikkeling van geloof met zijn vermogen goed te doen, bevorderlijk. Persoonlijke toepassing van dit beginsel kan met voordeel worden gedaan. Hebt ge een zwakheid, een zondig toegeven aan iets dat u tevergeefs hebt getracht te overwinnen? Zoals de boosaardige demon in de jongen, die door Christus werd uitgeworpen, kan uw zonde er een zijn, die alleen door bidden en vasten kan worden verdreven.

3. VOOR HET GELOOF IS NIETS ONMOGELIJK. - Vele mensen hebben de letterlijke waarheid van des Heren verklaring, dat door geloof bergen van hun plaats kunnen worden verwijderd, in twijfel getrokken. Het is duidelijk dat er een doel moet zijn, in overeenstemming met Gods gedachte en plan, opdat in zulk een onderneming ook maar enigszins geloof kan worden aangewend. Zulk een wonder, noch enig ander, is mogelijk om nieuwsgierigheid te bevredigen, of er mee te pralen, of voor persoonlijk gewin dan wel tot eigen voldoening. Christus wrocht geen wonder uit zulk een beweegreden; Hij weigerde steevast tekenen te doen aan hen die het alleen daar om was begonnen. Maar de mogelijkheid ontkennen dat een berg door geloof kan worden verzet, onder voorwaarden die zulk een verwijdering voor God aanvaardbaar maken, is het woord van God loochenen, zowel wat betreft deze bepaalde mogelijkheid, als de algemene verzekering dat 'niets zal onmogelijk zijn' voor hem die het voor het verlangde doel geschikte geloof bezit. Het is evenwel opmerkelijk, dat de Joden in de dagen van Christus en sinds dien dikwijls spraken van bergen verzetten in de figuurlijke zin van het overwinnen van moeilijkheden. Zo zegt men van een mens, die ingewikkelde problemen oplost of bijzonder scherpzinnig in oordeel en betoogtrant is, dat hij 'bergen verzet'.

4. DE TEMPELSCHATTING. - Dat het in de tekst genoemde belastinggeld een Joodse bijdrage voor de tempel was en geen belasting, die door de Romeinse regering werd geheven, blijkt uit de benaming 'didrachmen', die in de geautoriseerde vertaling 'bijdrage wordt genoemd. Dit geldstuk was een halve shekel waard, gerekend naar 'de

shekel van het heiligdom', dat het vastgestelde bedrag was dat jaarlijks door iedere man van twintig jaar oud en daarboven moest worden betaald, met de bepaling: 'de rijke zal het niet vermeerderen, en de arme zal niet verminderen' (Exo. 30:13-15). Een belasting, door de Romeinse overheid opgelegd, werd met 'didrachmen' aangeduid. Bovendien zou de inner, die naar Petrus ging, de belasting waarschijnlijk hebben gevraagd, in plaats van te informeren of de Meester al dan niet onder de betalers moest worden gerekend, indien hij een officiële tollenaar was geweest. Onder de vele vernederingen waaraan de Joden in later jaren, na de verwoesting van de tempel, waren blootgesteld, was de gedwongen betaling aan de Romeinen van wat eens hun tempelschatting was; zij bepaalden dat deze een inkomst moest zijn voor de heidense tempel van Jupiter Capitolinus. Van keizer Vespasianus zegt Josephus (Wars of the Jews, VII, 6:6): Dat hij ook een belasting oplegde, waar zij ook waren, en ieder van hen gelastte ieder jaar twee drachmen naar het capitool te brengen, zoals zij voor de tempel te Jeruzalem plachten te betalen.

5. TALENTEN EN PENNINGEN. - Het is duidelijk dat de Heer, door het noemen van tien duizend talenten als schuld aan de koning, en honderd penningen die de medediensknecht schuldig was, een geval bedoelde voor te leggen met een treffende tegenstelling. De werkelijke daarin betrokken bedragen zijn in deze geschiedenis van minder belang. Wij weten niet welk soort talent werd bedoeld; er waren Attische talenten en zilveren en gouden talenten volgens Hebreeuwse muntwaarde, en elk van deze verschilde van de andere in waarde. De kanttekening in de Oxford Bijbel zegt: 'Een talent is 750 ounces of silver, dat 187 pond en tien shillings is, zijnde vijf shillings een ounce. Dit vertegenwoordigt volgens de tegenwoordige waarde van de Nederlandse gulden een bedrag van 18¾ miljoen gulden als tegenwaarde van de tienduizend talenten. Dezelfde bron geeft als de waarde van de Romeinse penning ongeveer 54 cents, wat de tweede schuld de grootte van 54 gulden geeft. Wij kunnen ook nog vergelijkingen maken met andere, elders genoemde, talenten. Trench zegt: 'Hoe groot de som was, kunnen wij ons levendig indenken door deze met andere in de Schriften genoemde sommen te vergelijken. Voor de bouw van de tabernakel werden negen-en-twintig talenten gouds gebruikt (Exo. 38:24); David trok voor de tempel drieduizend gouden talenten uit, en de vorsten vijfduizend (1 Kron. 29:4-7); de koningin van Sheba schonk Salomo honderd-en-twintig talenten (1 Kon. 10:10); de koning van Assyrië legde koning Hizkia dertig gouden talenten boete op (2 Kon. 18:14), en in de uiterste armoede, waarin het land tenslotte was gedompeld, werd het één talent goud na de dood van Jozia door de koning van Egypte opgelegd, (2 Kron. 36:3)'. Farrar schat de schuld aan de koning 1.250.000 maal zo groot als die van de kleine aan de grote schuldenaar.

6. EEN VERMEENDE GOEDKEURING VAN DE SLAVERNIJ. - Sommige lezers hebben gemeend dat zij in de Gelijkenis van de Onbarmhartige Dienstknecht een goedkeuring van de slavernij konden zien. De grootste schuldenaar in deze geschiedenis moest met zijn vrouw en kinderen en alles wat hij had, worden verkocht. Een redelijke beschouwing van de geschiedenis in haar geheel leidt in het bijzondere geval van des konings bevel dat de schuldenaar en zijn familie moesten worden verkocht, op zijn hoogst tot de bevinding, dat het systeem van kopen en verkopen van slaven in die tijd wettig erkend was. De bedoeling van de gelijkenis was geenszins de slavernij of enige andere maatschappelijke instelling te erkennen of te veroordelen. De Mozaïsche wet is duidelijk in zaken betreffende slaven. De 'engel des Heeren', die Hagar een bemoedigende boodschap en een zegen gaf, respecteerde het gezag van haar meesteres (Gen. 16:8, 9). In het apostolische tijdperk waren de instructies gericht op een rechtvaardig leven onder de wereldse wetten, niet op rebellie tegen het systeem (Ef. 6:5; Col. 3:22; 1 Tim. 6:1-3; 1 Petr. 2:18). Onderwerping aan gevestigde gewoonten, instellingen en wetten, en behoorlijke gehoorzaamheid daaraan, sluiten niet noodzakelijkerwijs persoonlijke goedkeuring in. Het evangelie van Jezus Christus, dat de wereld nog zal vernieuwen, zal overheersen - niet door revolutionaire aanvallen op bestaande regeringen, noch door anarchie en geweld - maar door het leren van persoonlijke plichten en de verspreiding van de geest van liefde. Wanneer de mensen liefde voor God een plaats in

hun hart geven, wanneer zij hun naasten onbaatzuchtig zullen liefhebben, dan zullen maatschappelijke stelsels en regeringen worden ingevoerd en in werking gesteld voor het teweeg brengen van het grootste goed voor het grootste aantal. Zo lang de mensen hun hart niet openen om het evangelie van Jezus Christus te ontvangen, zullen onrecht en onderdrukking en slavernij in de een of andere vorm zeker blijven bestaan. Pogingen om sociale toestanden uit de weg te ruimen, die hun oorsprong in persoonlijke zelfzucht hebben, kunnen niet anders dan nutteloos zijn, zo lang zelfzucht welig tiert en de boventoon voert.

HOOFDSTUK 25

JEZUS WEDEROM TE JERUZALEM

VERTREK UIT GALILEA [1]

Van de werken van onze Heer gedurende Zijn kort verblijf in Galilea, na Zijn terugkeer uit de omgeving van Caesarea Filippi, hebben wij, behalve Zijn instructies aan de apostelen, geen beschrijving. Zijn arbeid in Galilea, voor zo ver het de mensen in 't algemeen betreft, had met de rede te Kapernaüm op Zijn terugkeer daarheen, na het wonder van de spijziging der vijfduizend en het wandelen op het meer, practisch een einde genomen. In Kapernaüm hadden vele discipelen de Meester de rug toegekeerd [2], en nu, na een ander kort bezoek, maakte Hij zich gereed het land te verlaten, waar Hij zo'n groot deel van Zijn werk in het openbaar had verricht.

Het was herfst; ongeveer zes maanden waren voorbijgegaan sinds de apostelen van hun zending waren teruggekomen; en het Loofhuttenfeest was op handen. Sommige van Jezus' verwanten kwamen tot Hem en stelden voor dat Hij naar Jeruzalem zou gaan en van de gelegenheid gebruik zou maken, die het grote nationale feest bood om Zichzelf openlijker te verklaren dan Hij tot dusver had gedaan. Zijn broeders, zoals de verwanten die Hem bezochten, werden genoemd, spoorden Hem aan een ruimer en voornamer arbeidsveld te zoeken dan Galilea, voor het ten toonspreiden van Zijn macht, betogende dat het niet consequent was voor iemand, die zich wijd en zijd bekend wenste te maken, om zich in betrekkelijke afzondering te houden. 'Openbaar Uzelven aan de wereld', zeiden zij. Wat hun beweegredenen ook mogen zijn geweest, deze Zijn broeders raadden deze meerdere openbaarheid niet aan uit ijver voor Zijn goddelijke zending; er wordt ons trouwens uitdrukkelijk gezegd, dat zij niet in Hem geloofden.[3] 'Mijn tijd is nog niet hier, maar uw tijd is altijd bereid. De wereld kan ulieden niet haten, maar Mij haat zij, omdat Ik van dezelve getuig, dat haar werken boos zijn. Gaat gijlieden op tot dit feest; Ik ga nog niet op tot dit feest; want Mijn tijd is nog niet vervuld'. Het was niet aan hen Zijn gangen te leiden, niet om te zeggen wat Hij moest doen, zelfs al was Hij van plan dat toch te doen.[4] Hij maakte duidelijk dat tussen hun status en de Zijne een wezenlijk verschil bestond; zij waren van de wereld, die zij liefhadden, zoals de wereld hen liefhad, doch de wereld haatte Hem wegens Zijn getuigenis. Deze samenspraak tussen Jezus en Zijn broeders had in Galilea plaats. Zij gingen weldra op weg naar Jeruzalem en lieten Hem achter. Hij had niet gezegd dat Hij niet naar het feest zou gaan, maar alleen: 'Ik ga nog niet op tot dit feest, want Mijn tijd is

[1] Joh. 7:1-10.
[2] Blz. 254.
[3] Heeft betrekking op de Engelse tekst, die 'vrienden' i.p.v. 'verwanten' zegt.
[4] Vgl. het antwoord van Christus aan Zijn moeder, Joh. 2:4; zie ook 7:30; 8:20.

nog niet vervuld'. Hij volgde enige tijd na hun vertrek, 'niet openlijk, maar als in het verborgen'. Of Hij alleen ging of vergezeld van enige van de Twaalf, of alle, wordt ons niet gezegd.

Op het Loofhuttenfeest[5]

De opgewonden stemming, waarin het volk met betrekking tot Jezus verkeerde, blijkt uit de belangstelling, die men in Jeruzalem had voor Zijn al dan niet verschijnen op het feest. Zijn broeders, die men waarschijnlijk daarnaar vroeg, konden over Zijn komst geen definitieve inlichting geven. Hij werd onder de menigten gezocht; er werd veel over Hem gesproken en ook wel geredetwist. Vele mensen spraken als hun overtuiging uit dat Hij een goed mens was, terwijl anderen dat tegenspraken met de bewering dat Hij een bedrieger was. Er werd echter weinig openlijk over Hem gesproken, want de mensen waren bang zich het ongenoegen van de leiders op de hals te halen. Het Loofhuttenfeest was, zoals oorspronkelijk was vastgesteld, een zevendaags feest, dat door een heilige synode werd gevolgd op de achtste dag. Elke dag kenmerkte zich door speciale en in sommige opzichten aparte diensten, die alle het karakter van dank- en lofdiensten hadden.[6] Doch als het nu in het midden van het feest was, 'waarschijnlijk de derde of vierde dag, 'zo ging Jezus op in den tempel, en leerde.' Het eerste gedeelte van zijn rede is niet geboekstaafd, doch de schriftuurlijke juistheid ervan wordt afgeleid uit de verbazing van de Joodse leraars, die elkander vroegen: 'Hoe weet Deze de Schriften, daar Hij ze niet geleerd heeft?' Hij was geen afgestudeerde van hun scholen; Hij had nooit aan de voeten van hun rabbijnen gezeten; Hij was nooit officieel bij hen geaccrediteerd of door hen tot onderwijzen gemachtigd. Vanwaar kwam Zijn wijsheid, waarbij al hun academische wijsheden in 't niet verzonken? Jezus beantwoordde hun van verontrusting getuigende vragen, zeggende: 'Mijn leer is Mijne niet, maar Desgenen, Die Mij gezonden heeft. Zo iemand wil Deszelfs wil doen, die zal van deze leer bekennen, of zij van God is, dan of Ik van Mijzelven spreek'. Zijn Leraar, groter zelfs dan Hijzelf, was de Eeuwige Vader, Wiens wil Hij verkondigde. De proef, door Hem voorgesteld om de waarheid van Zijn leer te bepalen, was in elk opzicht eerlijk, en bovendien eenvoudig; iedereen die ernstig verlangde de wil des Vaders te doen, behoorde voor zichzelf te weten of Jezus waarheid of onwaarheid sprak.[7] De Meester ging verder met aan te tonen dat een mens, die alleen uit eigen gezag spreekt, zichzelf tracht te verhogen. Dat deed Jezus niet; Hij eerde Zijn Leraar, Zijn Vader, Zijn God, niet Zichzelf; en daarom was Hij niet besmet door zelfzuchtige hoogmoed of onrechtvaardigheid. Mozes had hun de wet gegeven, en toch, gelijk Jezus zeide, onderhield niemand de wet.

Daarna, met verrassende bondigheid, daagde Hij hen uit met de vraag: 'Wat zoekt gij Mij te doden?' Bij vele gelegenheden hadden zij in 't verborgen

[5] Joh. 7:11-53.
[6] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[7] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.

met elkander beraadslaagd hoe zij Hem in hun macht konden krijgen en Hem ter dood konden brengen; maar zij dachten dat het moorddadig geheim binnen hun eigen kring verborgen was gebleven. De mensen hadden de opruiende beweringen van de regeerders gehoord, dat Jezus van een duivel was bezeten, en dat Hij wonderen deed door de macht van Beëlzebub; en in de geest van deze godslastering riepen zij uit: 'Gij hebt den duivel, wie zoekt U te doden?'

Jezus wist dat de twee specificaties van beweerde schuld, waarmede de bestuurders zo hardnekkig bezig waren om Hem door de openbare mening te doen veroordelen en zo het volk tegen Hem op te zetten, de Sabbatschennis en godslastering waren.

Bij een vorig bezoek aan Jeruzalem had Hij op de Sabbat een zieke man genezen, en de huichelachtige beschuldigers, die toen zelfs hadden getracht Zijn dood te bewerkstelligen, danig van de wijs gebracht.[8] Deze daad van barmhartigheid bedoelde Jezus nu, zeggende: 'Een werk heb Ik gedaan, en gij verwondert u allen'. Het scheen alsof zij niet wisten hoe hun houding moest zijn: zij twijfelden of zij Hem moesten aanvaarden vanwege het wonder of Hem veroordelen, omdat Hij het op de Sabbat had verricht. Toen toonde Hij aan hoe ongerijmd het was Hem van Sabbatontheiliging te beschuldigen wegens zulk een daad van barmhartigheid, waar de wet van Mozes daden van ontferming uitdrukkelijk toestond en zelfs eiste, dat de voorgeschreven ritus van besnijding niet vanwege de Sabbat moest worden uitgesteld. 'Oordeelt niet naar het aanzien, maar oordeelt een rechtvaardig oordeel', zeide Hij.

De massa was in haar oordeel omtrent Jezus nog verdeeld, en bovendien in de war gebracht door de besluiteloosheid van de leiders. Sommige Jeruzalemse Joden wisten van het plan af om Hem gevangen te nemen en zo mogelijk te doden, en het volk vroeg waarom er niets werd gedaan, toen Hij in het openbaar leerde, binnen het bereik van de ambtenaren. Zij vroegen zich af of de regeerders niet minstens waren gaan geloven, dat Jezus inderdaad de Messias was. Deze gedachte werd echter verworpen, toen zij zich herinnerden dat allen wisten vanwaar Hij kwam: Hij was een Galileeër, van Nazareth nog wel, terwijl, zoals hun was geleerd, verkeerd evenwel, dat de komst van Christus een mysterie zou zijn, zodat niemand wist vanwaar Hij kwam. Het was inderdaad vreemd, dat de mensen Hem moesten verwerpen wegens het ontbreken van enig mysterie en wonder in Zijn komst, terwijl zij, hadden zij de waarheid geweten, in Zijn geboorte een wonder zonder weerga in de annalen van de tijd zouden hebben gezien. Jezus ging direct op hun zwakke en foutieve redenering in. Met luide stem in de tempelhoven roepende, verzekerde Hij hun dat hoewel zij wisten vanwaar Hij kwam, als een der hunnen, zij toch niet wisten dat Hij van God was gekomen, evenmin kenden zij God, Die Hem gezonden had. 'Maar', voegde Hij er aan toe, 'Ik ken Hem; want Ik ben van Hem, en Hij heeft Mij gezonden'. Deze herhaalde betuiging van Zijn goddelijke afkomst wekte de woede van de Joden nog meer op, en

[8] Joh. 5; zie blz. 154-155 hierin.

zij besloten opnieuw Hem met geweld te grijpen; desondanks sloeg niemand de hand aan Hem, 'want Zijn ure was nog niet gekomen'.

Velen uit het volk geloofden in hun hart dat Hij van God was, en waagden het onder elkander te vragen of Christus groter werken zou doen dan Jezus had gedaan. De Farizeeërs en overpriesters vreesden een mogelijke demonstratie ten gunste van Jezus en zonden onverwijld ambtenaren om Hem gevangen te nemen en voor het Sanhedrin te brengen.[9] De aanwezigheid van de tempelbewakers veroorzaakte geen onderbreking van des Meesters rede, hoewel wij met reden mogen aannemen, dat Hij het doel van hun komst kende. Hij sprak verder, zeggende dat Hij nog maar korte tijd bij de mensen zou zijn, en dat, wanneer Hij tot de Vader zou zijn teruggekeerd, zij Hem tevergeefs zouden zoeken, want waar Hij dan zou zijn, konden zij niet komen. Deze opmerking lokte nog meer bittere discussies uit. Sommigen van de Joden vroegen zich af of Hij van plan was buiten de grenzen van het land te gaan en zich onder de 'Gentiles' te begeven om hen en de verspreide Israëlieten te onderwijzen.

Als onderdeel van de tempeldienst, die aan het feest was verbonden, gingen de mensen in optocht naar het badwater Siloam[10], waar een priester een gouden lampetkan vulde, die hij daarna naar het altaar droeg en onder trompetgeschal en gejuich van de aanwezige scharen het water daar uitgoot.[11] Volgens autoriteiten op het gebied van Joodse gebruiken, werd deze gewoonte op de laatste dag van het feest achterwege gelaten. Op deze laatste of 'grote' dag, die door ceremoniën van ongewone plechtigheid en vreugde werd gekenmerkt, was Jezus wederom in de tempel. Het kan zijn dat Jezus op het brengen van het water uit de poel het oog had, of op het weglaten van de ceremonie uit het rituele protocol van de grote dag, toen Hij luide uitriep, zodat Zijn stem door de hoven en overwelfde gangen van de tempel weergalmde: 'Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke. Die in Mij gelooft, gelijkerwijs de Schrift zegt, stromen des levenden waters zullen uit zijn buik vloeien'.[12]

Johannes, die dit schrijft, merkt er terloops bij op dat deze belofte op het ontvangen van de Heilige Geest betrekking had, die toen nog niet was geschonken, hetgeen niet dan na de hemelvaart van de herrezen Heer zou geschieden.[13]

Wederom waren vele mensen zo onder de indruk gekomen, dat zij verklaarden dat Jezus niemand anders dan de Messias kon zijn; doch anderen verwierpen dit, zeggende dat de Christus uit Bethlehem in Judea moest komen en dat van Jezus bekend was dat Hij uit Galilea kwam.[14] Zo was er dus nog meer onenigheid, en hoewel sommigen wilden dat Hij gevangen werd genomen, durfde niemand de hand aan Hem te slaan.

[9] Blz. 53.
[10] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[11] Dit werd beschouwd als een letterlijke vervulling van Jesaja 12:3.
[12] Joh. 7:37, 38; vgl. met de verzekering betreffende 'levend water', die aan de Samaritaanse vrouw werd gegeven, 4:10:15.
[13] Joh. 7:39; vgl. 14:16, 17, 26; 15:26; 16:7; Lucas 24:49; Hand. 2:4.
[14] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.

De bewakers keerden zonder Hem terug, Dien zij voornemens waren te arresteren. Op de boze vraag van de overpriesters en Farizeeërs waarom zij Hem niet hadden meegebracht, erkenden zij dat zij door Zijn leerrede zo waren getroffen, dat zij niet in staat waren Hem gevangen te nemen. 'Nooit heeft een mens alzo gesproken', zeiden zij. Hun hooghartige meesters waren woedend. 'Zijt ook gijlieden verleid?' vroegen zij, en verder: 'Heeft iemand uit de oversten in Hem geloofd, of uit de Farizeeën?' Wat was de mening van het gewone volk waard? Zij hadden nooit de wet geleerd en waren deswege vervloekt en niets om zich over te bekommeren. Toch, met al dit vertoon van trotse minachting waren de overpriesters en Farizeeërs bang van het gewone volk en werden zij opnieuw in hun boze plannen geremd.

In de vergadering werd één stem gehoord, die een zwak protest liet horen. Nicodemus, een lid van het Sanhedrin en dezelfde die in de nacht tot Jezus was gekomen om over de nieuwe leer te vernemen[15], verzamelde moed genoeg om te vragen: 'Oordeelt ook onze wet den mens, tenzij dat zij eerst van hem gehoord heeft, en verstaat, wat hij doet?' Het antwoord was een belediging. Uitzinnig van kwezelarij en bloeddorstig fanatisme, keerden enkele van zijn collega's zich tot hem met de woedende vraag: 'Zijt gij ook uit Galilea?' waarmede zij wilden zeggen: Zijt ge ook een discipel van die Galileeër die wij haten? Tot Nicodemus werd kortaf gezegd dat hij de Schriften maar eens moest bestuderen; dan zou hij geen enkele voorspelling vinden, die zegt dat in Galilea een profeet zou opstaan. De woede van deze geleerde kwezels had hen zelfs ten opzichte van hun eigen kennis, waar zij zo op snoefden, verblind, want verscheidene van de oude profeten werden als Galileeërs beschouwd.[16] Indien zij echter die Profeet hadden bedoeld te noemen, van Wie Mozes had gesproken, de Messias namelijk, dan hadden zij gelijk, aangezien alle voorspellingen wezen naar Bethlehem in Judea als Zijn geboorteplaats. Het is duidelijk dat men Jezus als geboortig uit Nazareth beschouwde, en dat de omstandigheden van Zijn geboorte niet algemeen bekend waren.

'Ga heen, en zondig niet meer'[17]

Toen de festiviteiten voorbij waren, ging Jezus op zekere morgen vroeg naar de tempel; en als Hij daar zat, waarschijnlijk in de Vrouwenhof, die gewoonlijk voor openbare verblijfplaats diende, verzamelden velen zich om Hem heen en Hij begon weer te leren, zoals Zijn gewoonte was. Zijn toespraak werd onderbroken door de komst van een groep Schriftgeleerden en Farizeeërs, met een vrouw onder hun bewaking, die, zeiden zij, zich aan overspel had schuldig gemaakt. Jezus legden zij deze verklaring en deze vraag voor: 'Mozes heeft ons in de wet geboden, dat dezulken gestenigd zullen worden; Gij dan, wat zegt Gij?' Het onderwerpen van dit geval aan het oordeel van

[15] Joh. 3, blz. 119 hierin.
[16] Volgens menige uitstekende autoriteit waren Jona, Nahum en Hosea allen van Galilea; men gelooft dat Elia ook een Galileeër van geboorte was.
[17] Joh. 8:1-11.

Jezus was een tevoren bedachte valstrik, een opzettelijke poging een oorzaak te vinden of te fabriceren om Hem te beschuldigen. Hoewel het voor Joodse ambtenaren niet ongewoon was rabbijnen van erkende wijsheid en ervaring te raadplegen, wanneer in moeilijke gevallen een beslissing moest worden genomen, had dit geval geen wettelijke complicaties. De schuld van de vrouw schijnt buiten kijf te zijn geweest, ofschoon de door de voorschriften vereiste getuigen niet als aanwezigen worden genoemd, tenzij de beschuldigende schriftgeleerden en Farizeeërs als zodanig moeten worden beschouwd. De wet was duidelijk, en de gewoonte dier dagen volgens welke met dergelijke overtreders werd gehandeld, was wel bekend. Ofschoon de wet van Mozes weliswaar de doodstraf door steniging oplegde voor overspel, was de tenuitvoerlegging van deze uiterste straf lang vóór de tijd van Christus opgeheven. Men kan met recht vragen waarom de mededader van de vrouw niet was gebracht om te worden gevonnist, aangezien de wet, die zo naarstig door de overgedienstige beschuldigers werd aangehaald, in straf voor beide partijen voorzag.[18]

De vraag van de schriftgeleerden en Farizeeërs: 'Maar Gij, wat zegt Gij?' kan hun verwachting hebben ingehouden dat Jezus zou zeggen dat de wet in onbruik was geraakt. Misschien hadden zij van de Bergrede gehoord, waarin vele vereisten werden verkondigd, die de Mozaïsche wet vooruit waren.[19] Indien Jezus had beslist, dat de deerniswaardige vrouw moest worden gedood, zouden haar beschuldigers misschien hebben gezegd, dat Hij de bestaande autoriteiten had genegeerd, en mogelijk zouden zij daaruit de beschuldiging van verzet tegen de Romeinse regering hebben geformuleerd, daar de bevoegdheid om de doodstraf uit te spreken aan alle Joodse gerechtshoven was ontnomen. Bovendien was het misdrijf, waarvan de vrouw was beschuldigd, onder de Romeinse wet geen halsmisdaad. Had Hij gezegd, dat de vrouw ongestraft heen moest gaan of haar een mildere straf moest worden opgelegd, zouden de sluwe Joden Hem van minachting voor de wet van Mozes beschuldigd kunnen hebben. Jezus schonk aan deze schriftgeleerden en Farizeeërs eerst geen aandacht. Neerbukkende, schreef Hij met de vinger in de aarde, maar terwijl Hij schreef bleven zij vragen. Zich oprichtend, antwoordde Hij hun met een korte zin, die sindsdien spreekwoordelijk is geworden: 'Die van ulieden zonder zonde is, werpe eerst den steen op haar'. Zo was de wet; de beschuldigers, op wier getuigenis de doodstraf was uitgesproken, moesten met de executie beginnen.[20]

Na te hebben gesproken, bukte Jezus zich wederom en schreef in de aarde. De beschuldigers van de vrouw, 'van hun geweten overtuigd zijnde', slopen in schaamte en schande weg, allemaal, van de oudste tot de jongste toe. Zij wisten van zichzelf dat het hun niet paste als beschuldigers of rechters op te treden.[21] Wat maakt het geweten van de mens hem tot een lafaard! 'En Jezus, Zich oprichtende en niemand ziende dan de vrouw, zeide tot haar:

[18] Deut. 22:22-27.
[19] Matth. 5:21-48.
[20] Deut. 17:6, 7; ook 13:9.
[21] Vgl. Rom. 2:1, 22; Matth. 7:1, 2; Lucas 6:37; 2 Sam. 12:5-7.

Vrouw, waar zijn deze uw beschuldigers? Heeft u iemand veroordeeld? En zij zeide: Niemand, Heere! En Jezus zeide tot haar: Zo veroordeel Ik u ook niet; ga heen, en zondig niet meer.'[22]

De vrouw was berouwvol; zij bleef nederig op de beslissing van de Meester wachten, zelfs nadat haar beschuldigers waren weggegaan. Jezus vergoelijkte bepaald niet; Hij weigerde te veroordelen, maar zond de zondares weg met een ernstige vermaning een beter leven te leiden.[23]

Het licht der wereld[24]

Terwijl onze Heer binnen de tempelommuring zat, in het gedeelte dat de Schatkamer heette en in verbinding stond met de Vrouwenhof[25], vervolgde Hij Zijn onderricht, zeggende: 'Ik ben het licht der wereld; die Mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben'.[26] De grote lampen, die als teken van de juist geëindigde feestvreugde in de hof waren aangestoken, waren voor onze Heer aanleiding van Zichzelf te zeggen dat Hij het Licht van de wereld was. Het was een andere wijze van Zijn proclamatie als God en de Zoon van God. De Farizeeërs betwistten Zijn getuigenis, zeggende dat het geen waarde had omdat Hij van Zichzelf getuigde. Jezus erkende dat Hij van Zichzelf getuigde, doch verzekerde desondanks dat wat Hij zeide waar was, want Hij wist waarover Hij sprak, vanwaar Hij kwam en waarheen Hij zou gaan, terwijl zij in onwetendheid spraken. Zij dachten, spraken en oordeelden naar de wijze der mensen; Hij zat niet ten oordeel, maar indien Hij zou oordelen, dan zou Zijn oordeel rechtvaardig zijn, want Hij werd geleid door de Vader, die Hem gezonden had. Hun wet eiste het getuigenis van twee getuigen voor een wettige beslissing in zake een feit of vraag[27]; en Jezus noemde Zichzelf en Zijn Vader als getuigen, tot staving van Zijn woorden. Zijn tegenstanders vroegen toen met minachting of sarcasme: 'Waar is Uw Vader?' Het waardige antwoord was: 'Gij kent noch Mij, noch Mijn Vader; indien gij Mij kendet, zo zoudt gij ook Mijn Vader kennen.' Woedend om hun eigen verwarring, hadden de Farizeeërs Hem willen grijpen doch zij bemerkten dat zij daartoe onmachtig waren. 'Niemand greep Hem; want Zijn ure was nog niet gekomen.'

De waarheid zal u vrijmaken[28]

Zich weder tot het gemengde gezelschap wendend, dat waarschijnlijk uit Farizeeërs, schriftgeleerden, rabbijnen, priesters, Levieten en leken bestond,

[22] Joh. 8:10, 11; vgl. 5:14. Een ander voorbeeld van genade, geschonken op berouw: zie Lucas 7:36-50.
[23] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[24] Joh. 8:12-20.
[25] Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
[26] Joh. 8:12; vgl. 1:4, 5, 9; 3:19; 9:5; 12:35, 36, 46. Zie ook L. & V. 6:21; 10:58, 70; 11:11; 14:9; 84:45, 46; 88:6-13.
[27] Deut. 17:6; 19:15; Num. 35:30; Matth. 18:16.
[28] Joh. 8:21-59.

herhaalde Jezus Zijn vroegere verzekering, dat Hij hen spoedig zou verlaten, en dat zij Hem niet konden volgen, waarheen Hij ging. Hij voegde er de onheilspellende verzekering aan toe, dat zij Hem tevergeefs zouden zoeken en in hun zonden sterven. Zijn ernstige voorspelling werd met geringschatting, zo al geen minachting, ontvangen. Sommigen vroegen gemelijk: 'Zal Hij ook Zichzelven doden?' alsof zij wilden zeggen dat zij in dat geval Hem zeker niet zouden volgen, want volgens hun dogma was het Gehenna de plaats voor zelfmoordenaars, en zij, tot het uitverkoren volk behorende, waren voor de hemel bestemd en niet voor de hel. Het waardige antwoord van de Heer was: 'Gijlieden zijt van beneden, Ik ben van boven; gij zijt uit deze wereld, Ik ben niet uit deze wereld'. Ik heb u dan gezegd, dat gij in uw zonden zult sterven; want indien gij niet gelooft, dat Ik die ben, gij zult in uw zonden sterven'.

Deze herhaling van Zijn duidelijke oppermacht deed de uitdagende vraag rijzen: 'Wie zijt gij?' Jezus antwoordde: 'Wat Ik van den beginne ulieden ook zegge. Ik heb vele dingen van u te zeggen en te oordelen; maar Die Mij gezonden heeft, is waarachtig; en de dingen, die Ik van Hem gehoord heb, dezelve spreek Ik tot de wereld'. Hoewel Zijn vroegere verklaringen duidelijk genoeg waren, verstonden de Joden in hun grof vooroordeel niet, 'dat Hij hun van den Vader sprak'. Jezus gaf Zijn Vader alle eer en heerlijkheid, en zelf verklaarde Hij herhaaldelijk dat Hij was gezonden om de wil van de Vader te doen. 'Jezus dan zeide tot hen: Wanneer gij den Zoon des mensen zult verhoogd hebben, dan zult gij verstaan, dat Ik Die ben, en dat Ik van Mijzelven niets doe; maar deze dingen spreek Ik, gelijk Mijn Vader Mij geleerd heeft. En die Mijn gezonden heeft, is met Mij. De Vader heeft Mij niet alleen gelaten, want Ik doe altijd, wat Hem behagelijk is.'

De blijkbare ernst en diepe overtuiging, waarmede Jezus sprak, waren oorzaak dat velen in Hem geloofden; en tot dezen wendde Hij zich met de belofte dat wanneer zij in dat geloof volhardden en hun leven richtten naar Zijn woord, zij inderdaad Zijn discipelen zouden zijn. Een verdere belofte volgde: 'En zult de waarheid verstaan, en de waarheid zal u vrijmaken.' Deze zo zegenrijke woorden zo troostrijk voor de gelovige ziel, hadden boze demonstraties tot gevolg; het Joodse temperament was onmiddellijk verhit. De belofte van vrijheid hield in, dat zij toen niet vrij waren. 'Wij zijn Abrahams zaad, en hebben nooit iemand gediend; hoe zegt Gij dan: Gij zult vrij worden?' In hun teugelloos fanatisme waren zij de Egyptische slavernij, de Babylonische gevangenschap en hun tegenwoordige status van onderworpenheid aan Rome vergeten. Te zeggen dat Israël nooit in slavernij was geweest, betekende niet alleen een zelfveroordeling wegens valsheid, maar ook een zich op armzalige manier belachelijk maken.

Jezus maakte duidelijk dat Hij niet van vrijheid in physieke of politieke zin alleen sprak, ofschoon hun valse ontkenning in die richting wees; de vrijheid die Hij verkondigde, was geestelijke vrijheid; de smartelijke slavernij, waaruit Hij hen wilde bevrijden, was die van de zonde. Op hun snoeverij dat zij vrije mensen waren en geen slaven, antwoordde Hij: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Een iegelijk die de zonde doet, is een dienstknecht der zonde'.

Als zondaar was een ieder van hen in slavernij. Jezus herinnerde hen er aan dat een slaaf het huis van zijn meester mocht binnengaan, wanneer hem dat werd toegestaan; hij had niet het recht om daar te blijven; zijn eigenaar kon hem elk ogenblik wegzenden en hem zelfs aan een ander verkopen, maar een van de familie had vanzelfsprekend een plaats in het huis van zijn vader. Welnu, indien Gods Zoon hen vrij maakte, zouden zij inderdaad vrij zijn. Hoewel zij van Abraham afstamden, waren zij niet Abrahams erfgenamen in geest en werken. De opmerking van onze Heer dat Zijn Vader niet gelijk hun vader was, gaf aanleiding tot de boze herhaling: 'Abraham is onze Vader', waarop Jezus antwoordde: 'Indien gij Abrahams kinderen waart, zo zoudt gij de werken van Abraham doen. Maar nu zoekt gij Mij te doden, een Mens, Die u de waarheid gesproken heb, welke Ik van God gehoord heb. Dat deed Abraham niet. Gij doet de werken uws vaders.' In hun blinde woede vatten zij dat naar 't scheen op als zou het betekenen, dat hoewel zij kinderen van Abrahams huisgezin waren, een andere man hun werkelijke voorvader was, of dat zij niet van onvermengd Israëlietisch bloed waren. 'Wij zijn niet geboren uit hoererij', riepen zij uit; wij hebben een Vader, namelijk God. Jezus dan zeide tot hen: Indien God uw Vader ware, zo zoudt gij Mij liefhebben; want Ik ben van God uitgegaan en kom van Hem. Want Ik ben ook van Mijzelven niet gekomen, maar Hij heeft Mij gezonden.'

Zij begrepen Hem niet, wegens hun hardnekkige weigering rustig te luisteren. Als een sterke beschuldiging zeide Jezus hun wiens kinderen zij in werkelijkheid waren, zoals door de erfelijke trekken werd aangetoond, die zich in hun leven openbaarden: 'Gij zijt uit den vader den duivel, en wilt de begeerten uws vaders doen; die was een mensenmoorder van den beginne, en is in de waarheid niet staande gebleven; want geen waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, zo spreekt hij uit zichzelf; want hij is een leugenaar, en de vader derzelve leugen.[29] Maar Mij, omdat Ik u de waarheid zeg, gelooft gij niet.' Hij daagde hen uit om zonde in Hem te vinden, en vroeg daarna waarom, indien Hij toch de waarheid sprak, zij zo hardnekkig weigerden Hem te geloven. Zijn eigen vraag beantwoordend, vertelde Hij hun dat zij niet van God waren en daarom de woorden van God niet verstonden. De Meester was onaantastbaar; Zijn bondige, overtuigende uitspraken waren onweerlegbaar. In hun machteloze woede namen de verslagen Joden hun toevlucht tot schelden en lasteren. 'Zeggen wij niet wel, dat Gij een Samaritaan zijt, en den duivel hebt?' schreeuwden zij. Zij hadden Hem eerder een Galileeër genoemd; die benaming was slechts lichtelijk geringschattend, en voor zo ver zij wisten ook een juiste aanduiding, doch de bijnaam 'Samaritaan' was door haat ingegeven [30]; en door Hem zo te noemen, bedoelden zij, dat zij Hem niet als Jood wilden erkennen.

De beschuldiging dat Hij een bezetene was, was alleen maar een herhaling van vroegere lasterpraat. 'Jezus antwoordde: Ik heb den duivel niet; maar Ik eer Mijn Vader, en gij onteert Mij'. Terugkomend op de eeuwige rijkdom-

[29] Vgl. P. v. Gr. W., Mozes 4:4; 5:24; B. v. M., 2 Nephi 2:18; L. & V. 10:25; 93:25.
[30] Blz. 130, 137.

men, die Zijn evangelie biedt, zeide de Meester: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Zo iemand Mijn woord zal bewaard hebben, die zal den dood niet zien in der eeuwigheid.' Dit maakte hen nog razender: 'Nu bekennen wij, dat Gij den duivel hebt', riepen zij, en als bewijs van hetgeen zij voorgaven als Zijn krankzinnigheid te beschouwen, haalden zij het feit aan dat Abraham en de profeten, hoe groot deze ook mochten zijn, gestorven waren; toch durfde Jezus te zeggen dat allen die Zijn woorden volgden, voor de dood gevrijwaard zouden zijn. Matigde Hij zich aan zich boven Abraham en de profeten te stellen? 'Wien maakt Gij uzelven?' vroegen zij. Het antwoord van de Heer was een afwijzing van elke zelfverhoging; Zijn eer werd niet door Hemzelf gezocht, doch was Hem door de Vader gegeven, Die Hij kende; en verloochenen dat Hij de Vader kende, zou Hem tot een leugenaar maken, zoals zij zelf waren. Doelend op de betrekking tussen Hemzelf en de grote patriarch van hun ras, bevestigde Jezus aldus Zijn eigen oppergezag en deed dit sterk uitkomen: 'Abraham, uw vader, heeft met verheuging verlangd, opdat hij Mijn dag zien zou; en hij heeft hem gezien, en is verblijd geweest'. Niet alleen toornig, maar ook in de war gebracht, vroegen de Joden verder uitleg. De laatste verklaring opvattend als alleen betrekking hebbend op de sterfelijke staat, zeiden zij: 'Gij hebt nog geen vijftig jaren, en hebt Gij Abraham gezien?' Jezus antwoordde: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Eer Abraham was, ben Ik.' Dit was een ondubbelzinnige verklaring van het eeuwige Godschap van onze Heer. Door de ontzagwekkende titel 'Ik ben' [31], had Hij Zich aan Mozes bekend gemaakt en was daarna in Israël zo bekend.[32] Zoals reeds is aangetoond, is hij het equivalent van 'Yahwe' of 'Jahve', nu veranderd in 'Jehova', en betekent 'De Zelfbestaande', 'De Eeuwige', 'De Eerste en de Laatste'.[33] De Joodse gehechtheid aan tradities verbood het uitspreken van de heilige Naam; toch zeide Jezus dat die de Zijne was. In een uitbarsting van eigengerechtigde verontwaardiging raapten de Joden de stenen op, die in de in aanbouw zijnde hoven lagen, en zouden hun Heer hebben verbrijzeld, doch het uur van Zijn dood was nog niet gekomen. Ongezien ging Hij door de menigte en vertrok uit de tempel.

Zijn meerdere ouderdom boven Abraham doelde duidelijk op de status van elk in de vóór-sterfelijke staat; Jezus was even letterlijk de Eerstgeborene in de geestenwereld als Hij de Eniggeborene op aarde was. Christus is even zeer de Oudste Broeder van Abraham en Adam als van het laatst geboren kind op aarde.[34]

Lichamelijke en geestelijke blindheid - het gezicht op de Sabbat aan een man gegeven[35]

In Jeruzalem gaf Jezus vol erbarming het gezicht aan een man, die van zijn

[31] In de Statenvertaling staat i.p.v. 'Ik Ben', 'Ik zal zijn'. - Vert.
[32] Exo. 3:14; vgl. 6:3.
[33] Vgl. Jes. 44:6; Openb. 1:4, 8; zie ook Joh. 17:5, 24; Kol. 1:17. Blz. 30 hierin.
[34] Blz. 12.
[35] Joh. 9.

geboorte af blind was.[36] Het wonder is een voorbeeld van genezing op de Sabbat, van meer dan gewoon belang vanwege de bijkomende gebeurtenissen. Alleen door Johannes wordt het vermeld, en, zoals dit gewoonlijk met deze schrijver het geval was, is zijn beschrijving gedetailleerd. Jezus en Zijn discipelen zagen de blinde in de straat. De arme leefde van bedelarij. De discipelen, graag willende leren, vroegen: 'Rabbi, wie heeft er gezondigd, deze, of zijn ouders, dat hij blind zou geboren worden? Jezus antwoordde: Noch deze heeft gezondigd, noch zijn ouders, maar dit is geschied, opdat de werken Gods in hem zouden geopenbaard worden.' De vraag van de discipelen hield het geloof aan een staat in, aan de sterfelijkheid voorafgaand, waarin men zijn vrije wil kon aanwenden en een keuze kon doen. Hoe konden zij anders van de man hebben gedacht, dat deze zo zou hebben gezondigd, dat hij een aangeboren blindheid over zich bracht? Ons wordt uitdrukkelijk gezegd dat hij blind geboren was. Dat hij een slachtoffer van de zonden zijner ouders kon zijn geweest, is begrijpelijk.[37] Blijkbaar hadden de discipelen de grote waarheid van een vóór-sterfelijk bestaan geleerd. Verder zien wij hieruit, dat zij lichamelijke aandoeningen als een gevolg van persoonlijke zonden beschouwden. Ze generaliseerden te veel, want hoewel zoals met hiervoor aangehaalde voorbeelden wordt aangetoond[38], persoonlijke slechtheid lichamelijke ziekte tot gevolg kan hebben, en die ook wel heeft, kan de mens licht in zijn oordeel ten aanzien van de grondoorzaak dwalen. Het antwoord van de Heer was afdoend; de blindheid van de man zou worden gebruikt om een manifestatie van goddelijke macht teweeg te brengen. Zoals Jezus met betrekking tot Zijn eigen zending zeide, was het noodzakelijk dat Hij des Vaders werk in de aangewezen tijd zou doen, want Zijn tijd was kort. Met indrukwekkende toepasselijkheid, gezien de toestand van de man, die zijn gehele leven in duisternis had verkeerd, herhaalde onze Heer de verzekering, die Hij tevoren in de tempel had gegeven: 'Ik ben het licht der wereld'. De uitwendige behandeling van de blinde verschilde van de wijze, gewoonlijk door Jezus toegepast. Hij spoog op de aarde, 'en maakte slijk uit dat speeksel, en streek dat slijk op de ogen des blinden'. Daarna zeide Hij tot hem dat hij naar het badwater Siloam moest gaan en zich daar in het water wassen.[39] De man ging, wies zich en kwam terug, ziende. Hij was blijkbaar een welbekende figuur; velen hadden hem op zijn gewone plaats zien zitten bedelen, en het feit dat hij blindgeboren was geweest, was ook algemeen bekend. Toen het dan ook ruchtbaar werd dat hij kon zien, was er veel opwinding en commentaar. Sommigen betwijfelden dat de man in kwestie de eens blinde bedelaar was; maar hij overtuigde hen van zijn identiteit en vertelde hoe hij ziende was gemaakt. Zij brachten de man naar de Fari-

[36] Of deze gebeurtenis onmiddellijk na de laatst besproken voorvallen plaats had, of op een latere tijd, na de terugkeer van Jezus naar Jeruzalem, na een niet vermeld vertrek daaruit, daarvan wordt in de Schrift niets gezegd. De waarde van de les wordt niet beïnvloed door de plaats in de volgorde van de werken des Heren.

[37] Exo. 20:5; 34:7; Lev. 26:39; Num. 14:18; 1 Kon. 21:29; vgl. Ezech. hoofdst. 18.

[38] Blz. 144 en 155.

[39] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.

zeeërs, die hem gestrengelijk ondervraagden; en na zijn verslag over het wonder te hebben gehoord, trachtten zij zijn geloof te ondermijnen door hem te vertellen dat Jezus, Die hem had genezen, geen man van God kon zijn, omdat Hij de handeling op de Sabbat had verricht. Sommigen van hen die dit hadden gehoord, maakten bezwaar tegen deze Farizese gevolgtrekking en vroegen: 'Hoe kan een mens, die een zondaar is, zulke tekenen doen?' Men vroeg de man naar zijn persoonlijke mening omtrent Jezus, en deze antwoordde prompt: 'Hij is een Profeet'. De man wist dat zijn Weldoener meer dan een gewoon wezen was; toch kende hij Hem evenwel niet als de Christus.

De ondervragende Joden vreesden, als gevolg van zulk een wonderbare genezing, dat het volk Jezus Die zij voornemens waren te vernietigen, zijn steun zou geven. Zij achtten het mogelijk dat de man niet werkelijk blind was geweest; daarom ontboden zij zijn ouders, die hun ondervragingen beantwoordden met de bevestiging dat hij hun zoon was en dat zij wisten dat hij blindgeboren was, maar over hoe hij ziende was geworden of door wiens behandeling, weigerden zij zich uit te laten, wetende dat de leiders hadden bepaald dat iedereen, die beleed dat Jezus de Christus was, uit de gemeenschap van de synagoge zou worden geworpen, of zoals wij nu zouden zeggen, van de Kerk afgesneden. Met vergeeflijke sluwheid zeiden de ouders van hun zoon: 'Hij heeft zijn ouderdom, vraagt hemzelven; hij zal van zichzelven spreken.'

Gedwongen te bekennen, voor zichzelf althans, dat het feit en de wijze van 's mans genezing door onweerlegbare bewijzen was gestaafd, riepen de sluwe Joden de man terug en zeiden op vleierige toon: 'Geef God de eer; wij weten, dat deze Mens een zondaar is'. Hij antwoordde onbevreesd en met zulk een toepasselijke logica, dat hun vaardigheid als strenge verhoorders volkomen te niet werd gedaan: 'Of Hij een zondaar is, weet ik niet; één ding weet ik, dat ik blind was, en nu zie'. Zeer juist onthield hij zich van het aangaan ener discussie met zijn geleerde ondervragers over wat onder zonde volgens hun opvatting van de wet moest worden verstaan. Hij wilde niet spreken over zaken, waarvan hij niets wist; van één ding was hij blij en dankbaar zeker: dat hij blind was geweest en nu kon zien.

De Farizese inquisiteurs probeerden vervolgens de man zijn mededeling over de middelen die bij de genezing waren gebruikt, te laten herhalen waarschijnlijk met de listige bedoeling hem tot ongerijmde of tegenstrijdige verklaringen te brengen. Maar hij antwoordde met nadruk, mogelijk ook wel met enig teken van ongeduld: 'Ik heb het u alrede gezegd, en gij hebt het niet gehoord[40]; wat wilt gij het wederom horen? Wilt gijlieden ook Zijn discipelen worden?' Zij reageerden woedend en beschimpten de man; zijn ironische insinuatie dat zij misschien discipelen van Jezus wilden worden, was een onduldbare belediging. 'Gij zijt Zijn discipel', zeiden zij, 'maar wij zijn discipelen van Mozes. Wij weten, dat God tot Mozes gesproken heeft; maar Dezen weten wij niet, vanwaar Hij is.' Zij waren woedend, dat deze ongeletterde bedelaar zo stoutmoedig in hun eerwaardige tegenwoordigheid ant-

[40] Dat is 'acht slaan' of 'geloven'.

woordde. De man was hun allen de baas; zijn dupliek was om razend te worden, want die was een bespotting van hun wijsheid, waar zij zo op snoefden, en bovendien niet te weerleggen. 'Hierin is immers wat wonders, dat gij niet weet, vanwaar Hij is, en nochtans heeft Hij mijn ogen geopend. En wij weten, dat God de zondaars niet hoort; maar zo iemand godvruchtig is, en Zijn wil doet, dien hoort Hij. Van alle eeuw is het niet gehoord, dat iemand eens blindgeborenen ogen geopend heeft, Indien Deze van God niet ware, Hij zou niets kunnen doen'.

Zulk een openlijke belediging door een leek had haar precedent niet in de hele geschiedenis der rabbijnen en schriftgeleerden. 'Gij zijt geheel in zonden geboren, en leert gij ons?' was hun veroordelende, doch zwakke en ontoereikende repliek. Niet bij machte zich met de eens blinde bedelaar wat argumenteren of demonstreren betreft, te meten, konden zij ten minste hun officieel gezag uitoefenen, hoewel onrechtvaardig, door hem te excommuniceren, en dat deden zij dan ook prompt. 'Jezus hoorde, dat zij hem uitgeworpen hadden, en hem vindende, zeide Hij tot hem: Gelooft gij in den Zoon van God? Hij antwoordde en zeide: Wie is Hij, Heere, opdat ik in Hem moge geloven? En Jezus zeide tot hem: En gij hebt Hem gezien, en Die met u spreekt, Dezelve is het. En hij zeide: Ik geloof, Heere! En hij aanbad Hem.'

Sprekende over deze zaak, zeide Jezus dat een van de doeleinden van Zijn komst in de wereld was 'opdat degenen, die niet zien, zien mogen, en die zien, blind worden.' Enige Farizeeërs gingen op die opmerking in en vroegen hooghartig: 'Zijn wij dan ook blind?' Het antwoord van de Heer was een veroordeling: 'Indien gij blind waart, zo zoudt gij geen zonde hebben; maar nu gij zegt: Wij zien, zo blijft dan uw zonde'.

Herder en schapendrijver[41]

'Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Die niet ingaat door de deur in den stal der schapen, maar van elders inklimt, die is een dief en moordenaar. Maar die door de deur ingaat, is een herder der schapen.' Deze woorden liet Jezus aan een van Zijn indrukwekkendste redevoeringen voorafgaan. Het noemen van herder en schapen moet in de gedachten van Zijn hoorders herinneringen aan de vele, vaak aangehaalde passages uit de profeten en psalmen hebben opgewekt.[42] Het beeld is doeltreffend, en des te meer, wanneer wij de omstandigheden waaronder de Meester het gebruikte, in ogenschouw nemen. Herderlijke toestanden waren in Palestina overheersend, en de waardigheid van het beroep van herder werd zeer algemeen erkend. In bepaalde profetieën was aan Israël een Herder beloofd. David, de koning op wie alle Israëlieten trots waren, was direct van de kudde schapen weggehaald en was met de herderstaf gekomen om tot koning te worden gezalfd.

Zoals de Leraar aantoonde, heeft een herder vrije toegang tot de schapen.

[41] Joh. 10:1-21.

[42] Zie voor de belofte van een Herder aan Israël: Jes. 40:11; 49:9, 10; Ezech. 34:23; 37:24; vgl. Jer. 3:15; 23:4; Heb. 13:20; 1 Petr. 2:25; 5:4; Openb. 7:17. Bestudeer Psalm 23.

Wanneer zij binnen de veilige omheining bijeen zijn, komt hij door de deur binnen; hij klimt niet over en kruipt niet in.[43] Hij, de eigenaar van de schapen, houdt van ze; zij kennen zijn stem en volgen hem, als hij ze van de stal naar de weide brengt, want hij gaat voor de kudde uit; terwijl zij de vreemde, al is hij de hoeder, niet kennen; hij moet ze wel drijven, want leiden kan hij niet. De overeenkomst voortzettend, door de schrijver een gelijkenis genoemd, duidde Jezus Zichzelf aan als de deur van de stal en maakte duidelijk dat alleen door Hem de ondergeschikte herders met recht konden binnengaan. Weliswaar waren er sommigen, die bij de kudde trachtten te komen door de ingang te vermijden en over de omheining te klimmen, maar dat waren rovers, die de schapen als hun prooi wilden bemachtigen; hun zelfzuchtige en boosaardige opzet was te doden en te roven.

Het beeld wijzigend, verkondigde Jezus: 'Ik ben de goede Herder'. Hij toonde verder, en met welsprekende nauwkeurigheid, het verschil aan tussen een herder en een gehuurde schaaphoeder. De ene heeft persoonlijke belangstelling en liefde voor zijn kudde en kent elk schaap bij naam, de ander kent ze alleen als een kudde, waarvan de waarde door het aantal wordt gemeten; voor de huurling is het alleen maar een kwestie van zo veel. Waar de herder bereid is ter verdediging van het zijne te vechten en zo nodig zijn leven voor zijn schapen te wagen, daar vlucht de huurling bij de nadering van de wolf, de weg voor het roofzuchtige dier vrijlatend om te verstrooien, te scheuren en te doden.

Nooit werd een sterker aanklacht tegen valse herders geschreven of gesproken, tegen onbevoegde leraren, op eigen voordeel bedachte huurlingen, die leren en waarzeggen om geld, bedriegers, die als herders poseren, doch de deur vermijden en 'van elders inklimmen', profeten in dienst van de duivel, die, om aan de bedoeling van hun meester te voldoen, er niet voor terugschrikken zich in een gewaad van aangematigde heiligheid te hullen en in schaapskleding te verschijnen, terwijl zij van binnen roofzuchtige wolven zijn.[44]

Met doeltreffende herhaling vervolgde Jezus: 'Ik ben de goede Herder; en Ik ken de Mijnen, en word van de Mijnen gekend. Gelijkerwijs de Vader Mij kent, alzo ken Ik ook den Vader; en Ik stel Mijn leven voor de schapen.' Daarom was Jezus de Geliefde Zoon van de Vader - dat Hij bereid was Zijn leven te geven ten behoeve van de schapen. Dat het offer, dat Hij weldra zou brengen, inderdaad vrijwillig was en niet werd afgedwongen, wordt plechtig door deze woorden van de Heiland bevestigd: 'Daarom heeft Mij de Vader lief, overmits Ik Mijn leven afleg, opdat Ik hetzelve wederom neme. Niemand neemt hetzelve van Mij, maar Ik leg het van Mijzelven af; Ik heb macht hetzelve af te leggen, en heb macht hetzelve wederom te nemen. Dit gebod heb Ik van Mijn Vader ontvangen.' De zekerheid van Zijn dood en van Zijn daarop volgende opstanding wordt hier opnieuw herhaald. Een natuurlijk gevolg van Zijn onsterfelijke oorsprong, als de op aarde geboren

[43] Aantekening 7, einde van hoofdstuk.

[44] Matth. 7:15; vgl. 24:4, 5, 11, 24; Marcus 13:22; Rom. 16:17, 18; Ef. 5:6; Kol. 2:8; 2 Petr. 2:1-3; 1 Joh. 4:1; Hand. 20:29.

Zoon van een onsterfelijke Vader, was dat Hij onvatbaar was voor de dood, behalve wanneer Hij zich daaraan overgaf. Het leven van Jezus de Christus kon niet worden genomen, indien Hij dat niet wilde en toestond. De macht om Zijn leven neder te leggen was met Hem onafscheidelijk verbonden, evenals de macht om Zijn gedode lichaam in onsterfelijke staat op Zich te nemen.[45] Deze leerrede bracht nog meer verdeling onder de Joden te weeg. Sommigen beweerden dat men zich maar van de zaak moest afmaken door opnieuw de dwaze veronderstelling te verkondigen, dat Jezus slechts een krankzinnige bezetene was, en dat daarom Zijn woorden geen aandacht waard waren. Anderen zeiden consequent: 'Dit zijn geen woorden eens bezetenen; kan ook de duivel der blinden ogen openen?' Zo was het dan, dat weinigen geloofden, velen twijfelden, hoewel gedeeltelijk overtuigd, en sommigen veroordeelden. In deze diepgaande rede zeide Jezus ook: 'Ik heb nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn; deze moet Ik ook toebrengen; en zij zullen Mijn stem horen; en het zal worden één kudde, en één Herder.[46] De hier genoemde 'andere schapen' waren de afgescheiden kudde of het overblijfsel van 't huis van Jozef, die, zeshonderd jaren vóór de geboorte van Christus op wonderbaarlijke wijze van de Joodse kudde in Palestina waren losgemaakt en over de oceaan naar het Amerikaanse vasteland waren gebracht. Toen de herrezen Christus aan hen verscheen, sprak Hij aldus: 'En voorwaar zeg Ik u, dat gij het zijt, van wie Ik zeide: Andere schapen heb Ik, die niet van deze kooi zijn; die moet ik ook toebrengen en zij zullen Mijn stem horen; en er zal één kudde zijn, en één herder.'[47] De Joden hadden het noemen door Christus van andere schapen vaag begrepen in die zin, dat op een of andere duistere manier de heidense naties daarmede werden bedoeld. Wegens hun ongeloof en dientengevolge hun onmacht tot juist begrijpen, had Jezus hun alle verdere uiteenzetting daarover onthouden, want zo, deelde Hij de Nephieten mede, had de Vader bevolen. 'Dit heeft de Vader Mij geboden hun te zeggen', verklaarde Hij, 'dat Ik andere schapen heb, die niet van deze kooi zijn; die moet ik ook toebrengen, en zij zullen Mijn stem horen; en er zal één kudde zijn, en één herder.' Bij dezelfde gelegenheid verklaarde de Heer dat er nog andere schapen waren, die van de Verloren Tien Stammen, waarheen Hij weldra zou gaan, en die tenslotte uit hun verbanningsoord zouden worden gebracht en deel gaan uitmaken van die ene gezegende kudde, onder de leiding van de ene verheven Herder en Koning.[48]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 25

1. LOOFHUTTENFEEST. - In de volgorde van de jaarlijkse gebeurtenissen was dit het derde van de grote feesten; het bijwonen daarvan was een van de nationale kenmerken van het volk van Israël. De andere waren het Paasfeest en het feest der Weken of het

45 Blz. 18 en 62.
46 Joh. 10:16; vgl. wat betreft 'een kudde en een herder' Ezech. 37:22; Jes. 11:13; Jer. 3:18; 50:4. Zie 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 18 - 'De vergadering van Israël'.
47 B. v. M., 3 Nephi 15:21; lees verzen 12-24; zie hoofdstuk 39 hierin.
48 3 Nephi 16:1-5.

Pinksterfeest. Van alle mannelijke leden van Israël werd vereist op elk van de drie voor de Heer te verschijnen in formele viering van het desbetreffende feest (Exo. 23:16). Het loofhuttenfeest stond ook bekend als 'het feest des oogstes' (Exo. 23:16). Het was zowel een herdenkings- als een oogstfeest. Ter herinnering aan hun langdurige omzwerving in de wildernis, na hun bevrijding uit Egypte, gedurende welke reis zij in tenten en geïmproviseerde optrekjes moesten leven, werd van de kinderen Israëls verlangd dat zij jaarlijks een zeven dagen durend feest zouden houden, en daar nog een heilige vergaderingsdag aan zouden toevoegen. Gedurende de week woonden de mensen in optrekjes, priëlen of loofhutten, die van goede boomtakken waren gemaakt en doorvlochten met wilgentakken van de beek (Lev. 23:34-43; Num. 29:12-38; Deut. 16:13-15; 31:10-13). Het feest duurde van de 15de tot de 22ste van de maand Tizri, de zevende in de Hebreeuwse kalender, overeenkomend met gedeelten van onze maanden september en oktober. Het moest spoedig na de jaarlijkse Verzoendag worden gehouden, die een tijd van boetedoening en zielestrijd was wegens begane zonde (Lev. 23:26-32). De altaarofferanden tijdens het Loofhuttenfeest waren talrijker dan die, welke voor andere feesten waren voorgeschreven en bestonden uit een dagelijks offer van twee rammen, veertien lammeren en een geitebok als zondoffer, benevens een variërend aantal varren, waarvan er dertien op de eerste dag werden geofferd, twaalf op de tweede, elf op de derde, en zo verder tot de zevende dag toe, waarop er zeven werden geofferd, in totaal dus zeventig varren (Num. 29:12-38). Het rabbinisme hield dit getal zeventig en de geleidelijke vermindering van het aantal altaarofferanden aan, met vele symbolische betekenissen, die in de wet niet voorkomen.

In de dagen van Christus waren vele van de voorgeschreven waarnemingen door overlevering verfraaid. Zo was men onder de 'takken van schoon geboomte', letterlijker vertaald door 'vruchten' (Lev. 23:40) de citroen gaan verstaan; en deze vrucht werd door iedere orthodoxe Jood in de ene hand gedragen, terwijl hij in de andere een bebladerde tak of een bundel twijgen, bekend onder de naam 'lulab', droeg, wanneer hij zich naar de tempel begaf voor het ochtendoffer, en voor de blijde ommegang voor die dag. Het ceremonieel brengen van water uit de bron van Siloam naar het offeraltaar was een voornaam kenmerk van de dienst. Dit water werd aan het altaar met wijn gemengd en over het altaaroffer gesproeid. Vele autoriteiten houden het er voor, dat het halen van water uit de poel op de laatste grote dag van het feest achterwege werd gelaten en men neemt aan dat Jezus aan dat weglaten dacht, toen Hij uitriep: 'Zo iemand dorst, die kome tot Mij en drinke'. Des nachts, wanneer het feest aan de gang was, werden in de tempelhoven grote lampen brandende gehouden, en dit kan Christus wel hebben gebruikt als een doelmatige illustratie van zijn woorden: 'Ik ben het licht der wereld'.

Voor een vollediger verslag zie elke betrouwbare en uitgebreide Bible Dictionary en Josephus, Ant. VIII, xv, 3:3, enz. Het volgende is een uittreksel uit *Life and Times of Jesus the Messiah*, vol. II. pag. 158-160, van Edersheim: 'Toen de tempelprocessie het badwater van Siloam had bereikt, vulde de priester zijn gouden kruik met water daaruit. Daarna gingen zij naar de Tempel terug, de tijd zo berekenend, dat zij daar juist aankwamen wanneer de stukken van het brandoffer op het grote altaar werden gelegd, tegen het einde van de ochtend-offerdienst. Drie stoten op de trompetten van de priesters kondigden de aankomst van de priester aan, wanneer deze de Waterpoort doorging, die haar naam aan deze ceremonie ontleende, en recht door naar het Hof van de Priesters liep . . . Onmiddellijk na het besproeien met water, werd het grote 'Hallel', uit de psalmen 113 tot en met 118 bestaande, als beurtzang gezongen, of beter gezegd met tegenzang, onder begeleiding van de fluit. Als verdere symboliek van dit feest, duidend op de bijeenvergadering van de heidense naties, werden de openbare diensten beëindigd met een ommegang rond het altaar door de priesters . . . Maar op de laatste, de Grote Dag van het Feest, werd deze rondgang door de priesters niet eenmaal, maar zevenmaal gemaakt, alsof zij het heidense Jericho, dat het in bezitnemen van het beloofde land in de weg stond, opnieuw omsingelden, doch nu met gebed'.

2. DE PROEF OP CHRISTUS' LEER. - Iedereen kan voor zichzelf weten of de leer van Christus al of niet uit God is, door eenvoudig de wil van de Vader te doen (Joh. 7:17).

Het is zeer zeker een overtuigender wijze dan het vertrouwen op 't woord van een ander. Schrijver dezes werd eens getroffen door een ongelovige student, die tijdens college verklaarde, dat hij de gepubliceerde resultaten van een bepaalde chemische analyse niet als waar kon aannemen, daar de genoemde hoeveelheden van enkele ingrediënten zo oneindig klein waren, dat hij het niet mogelijk achtte om zulke minuscule hoeveelheden te bepalen. De student was nog maar een beginneling in de scheikunde; en met zijn geringe kennis had hij het ondernomen een oordeel over de wetenschap te vellen. Hem werd gezegd, dat hij datgene moest doen wat de leraar hem voorschreef en dan zou hij eenmaal weten of de resultaten echt of vals waren. In het oudste jaar van zijn studie kreeg hij in het laboratorium een gedeelte van de substantie te onderzoeken, welker samenstelling hij vroeger in twijfel had getrokken. Met de bekwaamheid, die hij door volhardende toewijding had verworven, bracht hij het onderzoek met succes ten einde en rapporteerde resultaten die met de bevindingen, die hij in zijn onervarenheid voor onmogelijk had gehouden, overeen kwamen. Hij was flink genoeg om zijn vroegere twijfelzucht als ongefundeerd te erkennen en hij verheugde zich, dat hij nu in staat was geweest de waarheid voor zichzelf te ontdekken.

3. HET BADWATER VAN SILOAM. - De namen 'Shiloa' (Schela, Neh. 3:15, Silio in de geautoriseerde vertaling) en 'Siloam' zijn het nauwkeurige equivalent in het Hebreeuws, respectievelijk Grieks, van 'Silwan' in de moderne Arabische naam 'Ain Silwan', van de poel aan de mond van El-Wad. Alle oude verwijzingen stemmen met deze identificatie overeen (vergelijk Neh. 3:15; Josephus, Wars of the Jews, V, 4:1, 1; 6:1; 9:4; 12:2; II, 16:2; VI, 7:2; 8:5). Siloam, hoewel in deze tijd een 'ain' (bron) genoemd, is geen bron, maar wordt gevoed door een tunnel die uit de rots van de Gihon, of Maagdenbron, is uitgehouwen.' L. B. Paton, in het artikel *'Jerusalem', Standard Bible Dictionary*.

4. VANWAAR MOEST DE MESSIAS KOMEN? - Velen onderdrukten de ingeving om in Jezus als de Messias te geloven met de tegenwerping, dat alle profetieën met betrekking tot Zijn komst naar Bethlehem als Zijn geboorteplaats wezen, en Jezus kwam uit Galilea. Anderen verwierpen Hem omdat zij hadden geleerd dat niemand kon weten vanwaar de Messias zou komen en zij wisten allen dat Jezus uit Galilea was. De schijnbare tegenstrijdigheid wordt aldus verklaard: De stad van David, of Bethlehem in Judea, was ongetwijfeld de voorbestemde geboorteplaats van de Messias; maar de rabbijnen hadden ten onrechte geleerd dat het Christuskind spoedig na Zijn geboorte zou worden weggenomen en na verloop van tijd als een Man zou verschijnen, en dat niemand zou weten vanwaar en hoe Hij zou terugkeren. Geiki, (II, pag. 274) Lightfoot gedeeltelijk citerend, geeft de algemene kritiek aldus weer: 'Vertellen de rabbijnen ons niet', zo zeggen sommigen, 'dat de Messias in Bethlehem geboren zal worden, maar dat hij door geesten en stormen spoedig na Zijn geboorte zal worden weggenomen, en dat, wanneer Hij voor de tweede maal terugkomt, niemand zal weten vanwaar Hij is gekomen?' Maar van deze mens weten wij, dat Hij van Nazareth komt.'

5. HET OVER DE VROUW GEBOEKSTAAFDE, DIE IN OVERSPEL WERD GEGREPEN. - Sommige moderne critici beweren dat de verzen Joh. 7:53 en 8:1-11 niet op hun plaats staan, zoals zij in de geautoriseerde King James-vertaling in de Bijbel voorkomen, (dezelfde plaats als in onze Bijbel - Vert.) omdat de daarin vermelde gebeurtenis in zekere oude manuscripten van het Johannesevangelie niet voorkomen, en de stijl van het verhaal anders is. In sommige manuscripten verschijnt het aan het eind van het boek. Andere manuscripten bevatten het verslag, zoals het in de Engelse Bijbel staat. Canon Farrar vraagt terecht (pag. 104, aantekening) waarom, indien het voorval niet op de juiste plaats staat of niet van de hand van Johannes is, zo vele belangrijke manuscripten het de plaats geven, die wij ook hebben?

6. DE SCHATKAMER EN DE VROUWENHOF. - 'Een gedeelte van de ruimte binnen de hoven was toegankelijk voor Israëlieten van beiderlei kunne, en werd ter onderscheiding de Vrouwenhof genoemd. Dit was een van zuilen voorziene, omsloten ruimte en de plaats

voor algemene vergaderingen volgens de voorgeschreven wijze van openbare eredienst. In de vier hoeken van deze hof waren kamers voor ceremoniële doeleinden; en tussen deze en de huizen bij de poorten waren andere gebouwen, waarvan een rij de schatkamer vormde, waarin trompetvormige collectebussen waren aangebracht voor de giften.' (Zie Marcus 12:41-44) - *The House of the Lord,* pag. 57-58.

7. DE SCHAAPSKUDDE. - Dummelow's *Commentary* zegt van Joh. 10:2: 'Om deze beeldspraak te begrijpen, moet men weten dat schaapskooien in het oosten, open omheiningen zijn, waarin verscheidene kudden tegen het vallen van de avond worden gedreven. Er is slechts één deur, door een enkele herder bewaakt; de anderen gaan naar huis om te rusten. In de ochtend komen de herders terug, worden door de deurwacht herkend, roepen hun kudden tot zich en brengen ze naar de weide.'

HOOFDSTUK 26

HET ZENDINGSWERK VAN ONZE HEER IN PEREA EN JUDEA

Wanneer en onder welke omstandigheden onze Heer, na het Loofhuttenfeest in de laatste herfst van Zijn aardse leven, uit Jeruzalem vertrok, weten wij niet. De schrijvers van de synoptische Evangeliën hebben talrijke toespraken, gelijkenissen en wonderen opgetekend, die tijdens de reis naar Jeruzalem hadden plaats gevonden, gedurende welke reis Jezus, van de apostelen vergezeld, delen van Samaria en Perea en de afgelegen delen van Judea doorging. Wij lezen dat Christus in Jeruzalem, twee à drie maanden na het Loofhuttenfeest, bij het feest van de Tempelwijding tegenwoordig was[1]; en het is waarschijnlijk dat sommige van de thans te bespreken gebeurtenissen in die tussentijd voorvielen.[2] Dat Jezus spoedig na het Loofhuttenfeest Jeruzalem verliet, is wel zeker; of Hij naar Galilea terugkeerde of alleen naar Perea ging, mogelijk met een korte omweg over de grens van Samaria, staat niet vast. Wij zullen hier, evenals tot dusver, onze studie hoofdzakelijk aan Zijn woorden en werken wijden en minder aandacht besteden aan plaats, tijd of volgorde.

Toen de tijd van Zijn vooraf geweten verraad en kruisiging naderde, 'zo richtte Hij Zijn aangezicht, om naar Jeruzalem te reizen'[3], hoewel, zoals wij zullen zien, Hij bij twee gelegenheden noordwaarts ging, eenmaal toen Hij zich in de omgeving van Bethabara, en andermaal zich naar Efraïm terugtrok.[4]

In Samaria verworpen[5]

Jezus zond boodschappers vooruit om Zijn komst aan te kondigen en toebereidselen te maken voor Zijn ontvangst. In een van de Samaritaanse dorpen werden Hem onderdak en gehoor geweigerd, 'omdat Zijn aangezicht was als reizende naar Jeruzalem'. De verplichting om gastvrijheid te verlenen had voor rassenvooroordeel plaats gemaakt. Deze afwijzing staat in schril contrast met de omstandigheden waaronder Zijn eerste bezoek aan de Samaritanen plaats vond, toen Hij met vreugde werd begroet en verzocht werd te blijven, maar bij die gelegenheid ging Hij niet naar Jeruzalem, maar er verder vandaan.[6]

De door de Samaritanen getoonde oneerbiedigheid was meer dan de discipelen zonder protest konden verdragen. Jakobus en Johannes, de zonen des

[1] Joh. 10:22.
[2] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[3] Lucas 9:51.
[4] Joh. 10:40; 11:54.
[5] Lucas 9:51-56.
[6] Joh. 4:4-42; blz. 132 hierin.

Donders, waren zo verontwaardigd, dat zij om wraak riepen. Zij zeiden: 'Heere, wilt Gij, dat wij zeggen, dat vuur van den hemel nederdale, en dezen verslinde, gelijk ook Elias gedaan heeft?' [7] Jezus berispte Zijn onbarmhartige dienstknechten aldus: 'Gij weet niet van hoedanigen geest gij zijt. Want de Zoon des mensen is niet gekomen om der mensen zielen te verderven, maar om te behouden'. Het kleine gezelschap, uit dit dorp verdreven, ging naar een ander, zoals de Twaalven gezegd was te doen onder dergelijke omstandigheden.[8] Dit was nog maar één van de indrukwekkende lessen die de apostelen wat betreft verdraagzaamheid, welwillendheid, geduld en lankmoedigheid werden gegeven. Lucas spreekt vervolgens van drie mannen, die verlangend of gewillig waren discipelen van Christus te worden. Een van hen schijnt ontmoedigd te zijn geworden bij het vooruitzicht van ontbering, die de bediening meebracht; de anderen wensten tijdelijk van dienstbetoon ontheven te worden, de een opdat hij de begrafenis van zijn vader kan bijwonen, en de ander opdat hij eerst van zijn geliefden afscheid kan nemen. Dit, of een gelijksoortig voorval, wordt door Mattheüs in ander verband vermeld, en daar hebben wij onze aandacht reeds aan besteed.[9]

De Zeventigers geroepen en uitgezonden

De verheven belangrijkheid van des Heren zending en de korte tijd, die Hem nog op aarde was gegeven, vroegen om meer zendingsarbeiders. De Twaalven moesten tot het einde toe bij Hem blijven; ieder uur dat het geven van instructies en training mogelijk maakte, moest voor hun verdere voorbereiding voor de grote verantwoordelijkheden, die na het heengaan van de Meester op hen zouden rusten, worden benut. Hij riep de Zeventigers en stelde hen aan als helpers in de bediening, 'en zond hen heen voor Zijn aangezicht, twee en twee, in iedere stad en plaats, daar Hij komen zou'.[10] Dat hun diensten nodig waren, werd in de inleiding tot de indrukwekkende opdracht verklaard, waarmede zij op de plichten van hun roeping werden gewezen. 'Hij zeide dan tot hen: De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige; daarom, bidt den Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote'.[11]

Vele dingen, die aan de Twaalven vóór hun zendingsreis waren medegedeeld, werden nu voor de Zeventigers herhaald. Hun werd gezegd dat zij onvriendelijke en zelfs vijandelijke behandeling moesten verwachten; hun situatie zou zijn als die van lammeren onder de wolven. Zij moesten zonder buidel of male gaan en aldus afhankelijk zijn van de voorzieningen, die God door degenen tot wie zij kwamen, zou treffen. Daar hun zending spoedeisend was, mochten zij zich onderweg niet ophouden om persoonlijke kennismakingen aan te knopen of te vernieuwen. Bij het binnengaan van een huis

[7] Lucas 9:54; vgl. 2 Kon. 1:10, 12.
[8] Matth. 10:23.
[9] Lucas 9:57-62; zie blz. 227-228.
[10] Lucas 10:1-12.
[11] Vgl. Matth. 9:37, 38; zie ook Joh. 4:35.

moesten zij daar vrede over uitspreken; indien het gezin de gift verdiende, zou daar vrede heersen, maar anders zouden de dienstknechten des Heren voelen dat hun woorden van vrede nutteloos waren.[12]

Aan iedere familie, door wie zij werden ontvangen, moesten zij een zegen geven - de zieken genezen en zeggen dat het koninkrijk Gods dat huis nader was gekomen. Zij moesten niet van het ene huis naar het andere gaan om beter onderdak te krijgen, en evenmin moesten zij verwachten of verlangen onthaald te worden, maar zij behoorden te aanvaarden wat hun werd aangeboden, te eten wat hun werd voorgezet, als 't ware één zijn met het gezin. Indien zij in enige stad werden verworpen, moesten zij daar vandaan gaan, hun plechtige getuigenis echter achterlatend, dat de stad zich van Gods koninkrijk, dat aan haar deuren werd gebracht, had afgekeerd, dit tegelijkertijd bevestigend door zich van het stof van die plaats te ontdoen.[13] Het was niet aan hen om een vervloeking uit te spreken, maar de Here verzekerde hun, dat zulk een stad een erger noodlot over zich zou brengen dan het vonnis over Sodom.[14] Hij herinnerde hen er aan dat zij Zijn dienstknechten waren en daarom zouden allen die luisterden of weigerden naar hen te luisteren, geoordeeld worden, alsof zij Hem zo hadden behandeld.

Zij werden niet weerhouden, zoals de Twaalven wel waren geweest, Samaritaanse steden of de landen van de 'Gentiles' in te gaan. Dit verschil rijmt zich met de gewijzigde omstandigheden, want nu zou het komende reisplan van Jezus Hem in niet-Joods gebied voeren, waar Zijn roem Hem reeds was vooruit gegaan. Bovendien voorzag Zijn plan in een uitbreiding van de evangelieverkondiging, die tenslotte over de gehele wereld zou zijn. Het kortzichtige Joodse vooroordeel tegen 'Gentiles' in 't algemeen en Samaritanen in 't bijzonder, moest worden tegengegaan en geen beter bewijs van dit voornemen kon worden gegeven, dan door bevoegde bedienaren onder deze mensen te zenden. Wij moeten hier wel de uitbreiding van het werk des Heren in gedachte houden. In den beginne was het gebied voor het prediken van het evangelie tot het land Israël beperkt[15], doch het begin van zijn uitbreiding werd tijdens het leven van onze Heer ingezet en de apostelen na Zijn opstanding uitdrukkelijk bevolen.[16] De zeventigers, behoorlijk geïnstrueerd, begonnen aan hun zending.[17]

Het spreken over de veroordeling, die op een opzettelijk verwerpen van Gods gevolmachtigde dienstknechten zou volgen, wekte in de gedachten van

[12] Edersheim (dl. II. p. 138) zegt: 'De uitdrukking 'indien aldaar een zoon des vredes is' is een Hebraïsme en gelijk aan 'indien het huis waardig is' (vgl. Matth. 10:13) en heeft betrekking op het karakter van het hoofd van het gezin en de sfeer daarvan.'

[13] Vgl. Matth. 10:14; blz. 244 hierin.

[14] Vgl. de opdracht aan de zeventigers met die aan de Twaalven, Matth. 10:5-42; Marcus 6:7-11; Lucas 9:1-5; zie blz. 243 hierin.

[15] Matth. 10:5, 6; 15:24.

[16] Matth. 28:19; Marcus 16:15.

[17] L. & V. 107:25; 124:137-140; zie ook 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 11, blz. 211, 214. Het speciale ambt van Zeventiger is in de herstelde Kerk weer ingevoerd, en in deze, de laatste, bedeling worden vele zeventigerquorums voor het werk der bediening in stand gehouden. Het ambt van Zeventiger behoort tot het Hogere of Melchizedekse Priesterschap.

onze Heer droeve herinneringen op aan de afwijzingen, die Hem ten deel waren gevallen, en aan de vele onbekeerlijke zielen in de steden, alwaar Hij zo vele machtige werk had gewrocht. In diepe smart voorspelde Hij de rampen die toen Chorazin, Bethsaïda en Kapernaüm wachtten.[18]

De Zeventigers keren terug

Tussen het vertrek van de Zeventigers en hun terugkeer kan wel aanzienlijk veel tijd zijn verlopen, weken, misschien wel maanden. Ons wordt niet gezegd waar en wanneer zij zich weer bij hun Meester voegden; doch we weten wel, dat de autoriteit en de macht van Christus tijdens hun zending overvloedig werden geopenbaard, en dat zij zich daar over hadden verheugd. Zij zeiden: 'Heere, ook de duivelen zijn ons onderworpen, in Uw naam'.[19] Dit getuigenis werd gevolgd door des Heren ernstige verklaring: 'Ik zag den satan, als een bliksem, uit den hemel vallen.' Dit gezegde had betrekking op de verdrijving van de opstandige zoon van de morgen, nadat hij door Michaël en de hemelse scharen was verslagen.[20] De Zeventigers prijzend voor hun plichtsgetrouwe arbeid, gaf de Heer hun de verzekering dat zij meer macht zouden ontvangen, op voorwaarde van voortdurende waardigheid: 'Ziet, ik geef u de macht om op slangen en schorpioenen te treden, en over alle kracht des vijands en geen ding zal u enigszins beschadigen'.[21] De belofte dat zij op slangen en schorpioenen konden treden, sloot onvatbaarheid in voor letsel door giftige beesten, indien zij die op de weg van hun plicht[22] zouden ontmoeten, en macht om de overhand te hebben over de goddeloze geesten die de duivel dienen, die elders uitdrukkelijk de slang wordt genoemd.[23] Hoe groot de macht en de autoriteit, aldus verleend, ook mochten zijn, tot deze discipelen werd gezegd dat zij zich niet in de eerste plaats moesten verheugen over het feit, dat boze geesten aan hen onderworpen waren, maar eerder omdat zij door de Heer waren aanvaard, en dat hun namen in de hemel waren opgeschreven.[24]

De rechtvaardige blijdschap van Zijn dienstknechten en het aanschouwen van hun getrouwheid gaven Jezus reden tot vreugde. Deze vond haar meest gepaste uitdrukking in gebed. Aldus bad Hij: 'Ik dank U, Vader! Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard; ja, Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U'. Vergeleken met de geleerden van die dagen, de rabbijnen en schriftgeleerden, wier kennis alleen maar diende om hun hart tegen de waarheid te verharden, waren deze toegewijde dienstknechten als babies in nederigheid, vertrouwen en geloof. Zulke kin-

[18] Lucas 10:13-15; vgl. Matth. 11:20-24; zie blz. 192 hierin.
[19] Lucas 10:17.
[20] Openb. 9:1; 12:8, 9; zie blz. 7 hierin.
[21] Lucas 10:19; lees verzen 20-24.
[22] Vgl. Marcus 16:18; Hand. 28:5.
[23] Openb. 12:9; 20:2; vgl. Gen. 3:1-4, 14, 15.
[24] Vgl. Openb. 13:8; 20:12; 21:27.

deren waren en zijn onder de edelen van het koninkrijk. Zoals in de uren van diepste smart, zo ging Jezus ook in dit ogenblik van gerechte vreugde wegens de getrouwheid van Zijn volgelingen, tot de Vader; Zijn wil te doen was slechts Zijn doel. De vreugde van onze Heer bij deze gelegenheid is te vergelijken met die, welke Hij ondervond toen Petrus uit het diepst van zijn ziel beleed: 'Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods'. Plechtig vervolgde Jezus: 'Alle dingen zijn Mij van Mijn Vader overgegeven; en niemand weet, wie de Zoon is, dan de Vader; en wie de Vader is, dan de Zoon, en dien het de Zoon wil openbaren'. Daarna, zich meer vertrouwelijk tot de discipelen wendend, voegde Hij er aan toe: 'Zalig zijn de ogen, die zien, hetgeen gij ziet. Want Ik zeg u, dat vele profeten en koningen hebben begeerd te zien, hetgeen gij ziet, en hebben het niet gezien; en te horen, hetgeen gij hoort, en hebben het niet gehoord'.

Wie is mijn naaste?

Wij hebben gezien, dat de Farizeeërs en hun soortgenoten er voortdurend op uit waren Jezus over vragen betreffende wet en leer boos te maken of Hem zo mogelijk in moeilijkheden te brengen, en Hem tot een of andere openlijke uitspraak of handeling te verlokken.[25] Hetgeen Lucas beschrijft, onmiddellijk na zijn weergeving van de blijde terugkomst van de Zeventigers[26], kan zulk een poging zijn, want hij zegt dat de 'zekere Wetgeleerde', waarover hij spreekt, Jezus een vraag stelde om Hem te verzoeken. De beweegreden van de vragensteller met alle mogelijke welwillendheid beziende, (want de fundamentele betekenis van het werkwoord 'verzoeken' in onze Bijbel, is het onderwerpen aan een proef en niet noodzakelijkerwijs en niet alleen verlokken tot kwaad[27], hoewel het element van in de val lokken aanwezig is) mogen wij aannemen dat hij de kennis en de wijsheid van de beroemde Leraar wilde beproeven, waarschijnlijk met het doel Hem in moeilijkheden te brengen. Het is wel zeker, dat zijn bedoeling niet was oprecht naar waarheid te zoeken.

Deze wetgeleerde, onder de mensen, die zich om Jezus hadden verzameld om Hem te horen, opstaande, vroeg: 'Meester, wat doende zal ik het eeuwige leven beërven?'[28] Jezus antwoordde met een wedervraag, waarin besloten lag dat indien deze man, die van beroep een wetgeleerde was, veel had gelezen en gestudeerd, wel zonder vragen behoorde te weten wat hij moest doen. 'Wat is in de wet geschreven? Hoe leest gij?' De man antwoordde met een bewonderenswaardige opsomming van de geboden: 'Gij zult den Heere, uw God, liefhebben, uit geheel uw hart, en uit geheel uw ziel, en uit geheel uw kracht, en uit geheel uw verstand; en uw naaste als uzelven.'[29] Het antwoord werd goedgekeurd. 'Doe dat, en gij zult leven', zeide Jezus. De wet-

[25] Vgl. Marcus 12:13; zie ook Lucas 11:53, 54.
[26] Lucas 10:25-37.
[27] Vgl. Gen. 22:1.
[28] Vgl. Matth. 19:16; Marcus 10:17; Lucas 18:18.
[29] Lucas 10:27; vgl. Deut. 6:5 en Lev. 19:18; zie ook Matth. 22:35-40.

geleerde moet hebben beseft, dat deze eenvoudige woorden een berisping inhielden; zij toonden de tegenstelling tussen weten en doen. Er niet in geslaagd zijnde de Meester te beschamen, en waarschijnlijk beseffend dat hij, een wetgeleerde, niet een zeer geloofwaardig bewijs van zijn geleerdheid had geleverd door zo'n eenvoudige vraag te stellen en die zelf te beantwoorden, trachtte gedwee zich te rechtvaardigen door verder te vragen: 'En wie is mijn naaste?' Wij mogen wel dankbaar zijn, dat de wetgeleerde deze vraag deed, want zij bracht uit des Meesters onuitputtelijke bron van wijsheid een van Zijn meest gewaardeerde gelijkenissen voort.

De geschiedenis staat bekend als de *Gelijkenis van de barmhartige Samaritaan,* en luidt als volgt:

'Een zeker mens kwam af van Jeruzalem naar Jericho, en viel onder de moordenaars, welke, hem ook uitgetogen, en daartoe zware slagen gegeven hebbende, heengingen, en lieten hem halfdood liggen. En bijgeval kwam een zeker priester denzelfden weg af, en hem ziende, ging hij tegenover hem voorbij. Een desgelijks ook een Leviet, als hij was bij die plaats, kwam hij, en zag hem, en ging tegenover hem voorbij. Maar een zeker Samaritaan, reizende, kwam omtrent hem, en hem ziende, werd hij met innerlijke ontferming bewogen. En hij, tot hem gaande, verbond zijn wonden, gietende daarin olie en wijn; en hem heffende op zijn eigen beest, voerde hem in de herberg en verzorgde hem. En des anderen daags weggaande, langde hij twee penningen uit, en gaf ze den waard, en zeide tot hem: Draag zorg voor hem, en zo wat gij meer aan hem ten koste zult leggen, dat zal ik u wedergeven, als ik wederkom.'

Daarna vroeg Jezus de wetgeleerde: 'Wie dan van deze drie dunkt u de naaste geweest te zijn desgenen, die onder de moordenaars gevallen was? En hij zeide: Die barmhartigheid aan hem gedaan heeft'. Zo zeide dan Jezus tot hem: Ga heen, en doe gij desgelijks'.[30]

Wat de wetgeleerde ook bewogen moge hebben te vragen: 'Wie is mijn naaste?', behalve dan om zich te rechtvaardigen en uit een verlangen op de best mogelijke manier zich uit een lastige situatie te redden: wij kunnen het ook zo opvatten, dat de beweegreden lag in de wens een beperking te vinden in de toepassing van de wet, boven welke hij niet wenste te gaan. Als hij zijn naasten moest liefhebben als hij zichzelf liefhad, wenste hij zich zo weinig mogelijk naasten toe. Zijn wens lijkt misschien wel iets op die van Petrus, die zo graag wilde vernemen hoeveel malen hij een beledigende broeder moest vergeven.[31]

De gelijkenis, waarmee onze Heer de vraag van de wetgeleerde beantwoordde, is niet alleen als geschiedenis zeer belangrijk, maar in 't bijzonder vanwege de kostbare lessen die zij bevat. Zij was bovendien ook waar, wat de bestaande toestanden betreft zodat, evenals de geschiedenis van de zaaier, die uitging om te zaaien, en andere, door de Heer gesproken gelijkenissen,

[30] Lucas 10:30-37.
[31] Matth. 18:21, 22; vgl. Lucas 17:4; blz. 290 hierin.

deze zowel een ware geschiedenis als een gelijkenis kan zijn. Men wist, dat de weg tussen Jeruzalem en Jericho door rovers onveilig was; een gedeelte van deze weg heette trouwens het Rode Pad of de Bloedige Weg, vanwege de herhaaldelijk voorkomende misdaden, die daar werden gepleegd. Jericho nam als woonstad van priesters en Levieten een vooraanstaande plaats in. Een priester, die uit eerbied voor Zijn ambt, zo al niet om een andere reden, gewillig en prompt in daden van barmhartigheid had behoren te zijn, kreeg de gewonde reiziger in 't oog, maar ging ver, aan de overzijde van de weg, aan hem voorbij. Een Leviet volgde; hij stond stil om te zien, ging daarna verder. Deze hadden zich de duidelijke eis van de wet dienen te herinneren, dat indien iemand een ezel of een os bij de weg zag neervallen, hij zich niet moest verbergen, maar zeer zeker de eigenaar helpen het dier weer overeind te krijgen.[32] Als dat hun plicht was ten aanzien van het dier van een broeder, dan was hun plicht jegens een broeder zelf, in dezelfde benarde omstandigheden, nog veel groter. Ongetwijfeld susten priester en Leviet beide hun geweten met veel verontschuldigingen voor hun onmenselijk gedrag; zij konden haast hebben gehad, of bang zijn geweest dat de rovers zouden terugkomen en hen ook tot slachtoffers van hun gewelddaden zouden maken. Verontschuldigingen zijn gemakkelijk te vinden; zij zijn even gemakkelijk voor 't grijpen als onkruid langs de weg. Toen de Samaritaan langs kwam en de ellendige toestand van de gewonde zag, had hij geen excuus, want hij wenste er geen. Na bij wijze van eerste hulp volgens de medische gebruiken van die dagen te hebben gedaan wat hij kon, zette hij de gewonde op zijn eigen rijdier, waarschijnlijk een muilezel of een ezel, en bracht hem naar de dichtstbijzijnde herberg, waar hij hem persoonlijk verzorgde en maatregelen trof voor zijn verdere verpleging. Het wezenlijke verschil tussen de Samaritaan en de anderen was, dat de eerste een erbarmend hart had en zij liefdeloos en zelfzuchtig waren. Het is wel bijna zeker, ofschoon dit niet bepaald wordt gezegd, dat het slachtoffer van de rovers een Jood was; de kern van de gelijkenis vereist dit. Dat de barmhartige een Samaritaan was, bewees dat het volk, dat door de Joden ketters werd genoemd en door hen veracht werd, ook in goede werken kon uitmunten. Voor een Jood waren alleen Joden zijn naasten. Wij zijn niet gerechtigd de priester, de Leviet en de Samaritaan als verpersoonlijking van hun klasse te beschouwen; ongetwijfeld waren er vele goede en liefderijke Joden, en vele harteloze Samaritanen, doch de les van de Meester werd bewonderenswaardig geïllustreerd door de karakters in de gelijkenis; en de woorden waarmede Hij ze naar voren bracht, waren scherp in hun eenvoud en bedoeling.

Martha en Maria[33]

Bij een van Zijn bezoeken aan Bethanië, een stadje twee mijl van Jeruzalem, werd Jezus in het huis ontvangen, waar twee zusters woonden, Martha en

[32] Deut. 22:4; vgl. Exo. 23:5.
[33] Lucas 10:38-42. Aantekening 2, einde van hoofdstuk.

Maria. Martha deed de huishouding en op haar rustte dus de verantwoording voor de goede verzorging van de geëerde Gast. Terwijl zij het druk had met de toebereidselen en 'zeer bezig met veel dienens' was, bedoeld voor het welzijn en de verzorging van Jezus, zat Maria aan des Meesters voeten, en luisterde met eerbiedige aandacht naar Zijn woorden. Dat verdroot Martha in haar bedrijvige bezorgdheid. Zij kwam binnen en zeide: 'Heere, trekt Gij U dat niet aan, dat mijn zuster mij alleen laat dienen? Zeg haar dan, dat zij mij helpe.' Zij sprak tot Jezus, doch in werkelijkheid tot Maria. Op dat ogenblik had zij haar kalmte verloren door onnodige bezorgdheid over bijkomstigheden. Wij kunnen redelijkerwijs hieruit afleiden, dat Jezus op voet van gemeenzaamheid met de familie stond, anders had de goede vrouw moeilijk in een geringe zaak van huishoudelijk belang een beroep op Hem hebben kunnen doen. Hij beantwoordde haar klacht met opmerkelijke tederheid. 'Martha, Martha, gij bekommert en ontrust u over vele dingen; maar één ding is nodig; doch Maria heeft het goede deel uitgekozen, hetwelk van haar niet zal weggenomen worden'.

Er was geen verwijt over Martha's verlangen om goed te verzorgen, evenmin enige sanctie voor mogelijke nalatigheid van Maria's kant. Wij moeten aannemen dat Maria vóór de komst van de Meester een gewillige helpster was geweest; maar nu Hij was gekomen, wilde zij bij Hem blijven. Ware zij nalatig geweest haar plicht te doen, zou Jezus haar handelwijze niet hebben geprezen. Hij wenste niet alleen welverzorgde maaltijden en geriefelijkheid, maar het gezelschap van de zusters, en boven alles hun ontvankelijke aandacht voor hetgeen Hij had te zeggen. Hij had hun meer te geven dan zij mogelijkerwijs konden verschaffen. Jezus had de beide zusters en ook hun broeder lief.[34] Deze twee vrouwen waren Jezus toegewijd en elk van hen bracht dit op eigen wijze tot uitdrukking. Martha was praktisch aangelegd, interesseerd zich voor stoffelijk dienstbetoon; zij was van nature gastvrij en zelfverloochenend. Maria, meer beschouwend en meer geestelijk ingesteld, toonde haar toewijding door gezelschap en waardering.[35]

Door onachtzaamheid jegens huishoudelijke plichten, de kleine trekjes die de vrede in het gezin brengen of verstoren, heeft menige huisvrouw haar tehuis tot een ongeriefelijk huis gemaakt; en menig andere heeft de onmisbare elementen voor een tehuis verbannen door haar zelfopgelegde en hardnekkige uitsloverij, waardoor zij haar geliefden de vreugde van haar lief gezelschap ontzegt. Eenzijdig dienstbetoon, hoe toegewijd ook, kan verwaarlozing worden. Er is een tijd voor werk binnen het huis zowel als daarbuiten; in ieder gezin moet tijd worden gevonden voor dat betere, dat ene nodige: echte, geestelijke ontwikkeling.

Bidt, en u zal gegeven worden[36]

'En het geschiedde, toen Hij in een zekere plaats was biddende, als Hij ophield, dat een van zijn discipelen tot Hem zeide: Heere, leer ons bidden'.

[34] Joh. 11:5.
[35] Vgl. Joh. 12:2, 3.
[36] Lucas 11:1-13.

Het voorbeeld van onze Heer en de geest van het gebed, die zich in Zijn dagelijks leven openbaarde, bewogen de discipelen te vragen hoe zij moesten bidden. Een vorm van persoonlijk gebed werd niet in de wet gegeven, doch formele gebeden waren door de Joodse autoriteiten voorgeschreven, en Johannes de Doper had zijn volgelingen geleerd hoe zij moesten bidden. Aan het verzoek van de discipelen gehoor gevend, herhaalde Jezus die korte samenvatting van zielvolle aanbidding en smeking, dat wij het Onze Vader noemen. Dit had Hij reeds eerder gegeven, naar aanleiding van de Bergrede.[37] Bij deze herhaling vulde de Heer het gebed aan door de gebiedende noodzakelijkheid van oprechtheid en volharding in het gebed uiteen te zetten.

De les werd verduidelijkt door de *Gelijkenis van de onbeschaamde vriend:*

'En Hij zeide tot hen: Wie van u zal een vriend hebben, en zal ter middernacht tot hem gaan, en tot hem zeggen: Vriend! leen mij drie broden; overmits mijn vriend van de reis tot mij gekomen is, en ik heb niet, dat ik hem voorzette; en dat die van binnen, antwoordende, zou zeggen: Doe mij geen moeite aan; de deur is nu gesloten, en mijn kinderen zijn met mij in de slaapkamer; ik kan niet opstaan om u te geven. Ik zeg ulieden: Hoewel hij niet zou opstaan en hem geven, omdat hij zijn vriend is, nochtans om zijner onbeschaamdheid wil, zal hij opstaan, en hem geven zoveel als hij er behoeft'.

De man, naar wiens huis een vriend te middernacht was gekomen, kan zijn laatgekomen en vermoeide gast niet hongerig wegzenden, doch er was geen brood in huis. Hij maakte de nood van zijn bezoeker tot de zijne en pleitte aan de deur van zijn buurman, alsof hij dit voor zichzelf deed. De buurman had niet veel lust zijn geriefelijk bed te verlaten en zijn gezin in opschudding te brengen om een ander van dienst te zijn, doch bemerkende dat de man aan de deur aanhield, stond hij tenslotte op en gaf hem het gevraagde, opdat hij hem kwijt zou raken en weer rustig kon gaan slapen. De Meester voegde er bij wijze van commentaar en onderricht aan toe: *'Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden'*.

De man, die gastvrijheid had verleend, weigerde te worden afgewezen; hij bleef kloppen totdat de deur werd geopend en hij als gevolg daarvan ontving wat hij verlangde, en vond waar hij naar zocht. De gelijkenis wordt door sommigen moeilijk gevonden om toe te passen, daar zij over het zelfzuchtige en gemakzuchtige in de aard van de mens handelt en dit blijkbaar gebruikt om Gods opzettelijk uitstel te symboliseren. De verklaring is echter duidelijk, wanneer de samenhang goed in ogenschouw wordt genomen. De les van de Heer was deze: Indien de mens, met al zijn zelfzucht en ongeneigdheid tot geven, toch geeft wat zijn buurman met een goede bedoeling vraagt en blijft vragen, ondanks tegenwerping en voorlopige weigering, zal God zeer zeker schenken wat in geloof en met een rechtvaardige bedoeling volhardend wordt gevraagd. Men kan een zelfzuchtige weigering van de mens niet op één lijn

[37] Blz. 178-180.

stellen met Gods wijs en weldadig wachten. Er moet besef aanwezig zijn van een werkelijke behoefte aan gebed en een werkelijk vertrouwen in God om een gebed doeltreffend te maken. In zijn genade stelt de Vader de verhoring soms uit, opdat het gebed vuriger zal . Doch in de woorden van Jezus: 'Indien dan gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal de hemelse Vader den Heiligen Geest geven dengenen, die Hem bidden?'

Enige tijd later sprak Jezus een andere gelijkenis uit, waarvan de moraal zo nauw aan de geschiedenis van de nachtelijke bezoeker is verwant, dat het voor de hand ligt deze later komende les hier te bestuderen. Het is de *Gelijkenis van de onrechtvaardige rechter,* of van de *lastige weduwe:*

'Er was een zeker rechter in een stad, die God niet vreesde, en geen mens ontzag. En er was een zekere weduwe in dezelfde stad, en zij kwam tot hem, zeggende: Doe mij recht tegen mijn wederpartij. En hij wilde voor een langen tijd niet; maar daarna zeide hij bij zichzelven: Hoewel ik God niet vreze, en geen mens ontzie; nochtans, omdat deze weduwe mij moeilijk valt, zo zal ik haar recht doen, opdat zij niet eindelijk kome en mij het hoofd breke'.[38]

De rechter had een slecht karakter; hij onthield de weduwe haar recht, dat zij van niemand anders kon krijgen. Hij werd tot actie bewogen door het verlangen van het aanhouden van de vrouw te worden verlost. Laten wij oppassen dat wij niet de fout begaan zijn zelfzuchtige handelwijze met Gods wegen te vergelijken. Jezus bedoelde niet, dat zoals de boze rechter tenslotte aan de smeekbeden gehoor gaf, God ook zo zou doen, maar Hij wees er op, dat als zulk een wezen als deze rechter, die 'God niet vreesde, en geen mens ontzag', zelfs de bede van de weduwe eindelijk hoorde en verhoorde, niemand er aan behoefde te twijfelen dat God, de Rechtvaardige en Barmhartige, zal horen en verhoren. De onvermurwbaarheid, hoewel van zijn kant slecht, kan tenslotte in het voordeel van de weduwe zijn geweest. Indien zij op gemakkelijke manier schadeloos gesteld was, zou zij misschien onbezonnen zijn geworden en meer tegenstand hebben geboden dan aan de eerste, die haar zo onderdrukte. De bedoeling van de Heer met het geven van deze gelijkenis wordt duidelijk gesteld: 'daartoe strekkende, dat men altijd bidden moet, en niet vertragen.'[39]

Kritiek op Farizeeërs en wetgeleerden[40]

Het verschillend commentaar dat men op de bron van de bovenmenselijke vermogens van onze Heer leverde, werd nieuw leven ingeblazen door Zijn barmhartige daad, bestaande uit het uitdrijven van een demon uit een man die, tengevolge van deze bezetenheid, stom was geweest. De oude theorie dat

[38] Lucas 18:2-5; lees verzen 1 en 6-8. Zie ook L. & V. 101:81-94.
[39] Lucas 18:1; vgl. 21:36; Rom. 12:12; Ef. 6:18; Kol. 4:2; 1 Thess. 5:17.
[40] Lucas 11:37-54.

Hij de duivelen uitwierp door 'Beëlzebub, de overste der duivelen', herleefde. De enorme dwaasheid van zulk een opvatting werd aangetoond, evenals dit bij een vorige gelegenheid was geschied en waaraan wij onze aandacht reeds hebben geschonken.[41] De geestelijke duisternis, waarin boze mensen ronddolen, op zoek naar tekenen, de teleurstelling en veroordeling, die hun wachtten, en wat Jezus verder aan kostbaars leerde, lichtte Hij in verdere toespraken toe.[42]

Daarna ging Hij, hiertoe uitgenodigd, naar het huis van een zekere Farizeeër om daar de maaltijd te gebruiken. Er waren ook andere Farizeeërs en wetgeleerden en schriftgeleerden aanwezig. Jezus liet met opzet het ceremoniële wassen der handen na, dat alle anderen van het gezelschap nauwgezet deden, alvorens hun plaats aan tafel in te nemen. Dit verzuim veroorzaakte een afkeurend gemompel, zo geen openlijke uiting van misnoegen. Jezus nam deze gelegenheid te baat door scherpe kritiek op deze verering van uiterlijkheden te leveren, die Hij vergeleek bij het reinigen van bekers en schotels aan de buitenkant, terwijl de binnenzijde vuil werd gelaten. 'Gij onverstandigen', zeide Hij, 'Die het buitenste heeft gemaakt, heeft Hij ook niet het binnenste gemaakt?' Anders gezegd zouden wij kunnen vragen: Heeft God, die de uiterlijke waarneming van de wet heeft ingesteld, ook niet de inwendige en geestelijke vereisten van het evangelie verordineerd? In antwoord op een vraag van een van de wetgevers, betrok Jezus deze ook in zijn scherp verwijt. De Farizeeërs en schriftgeleerden waren wrevelig over de berisping die hun werd toegediend, en 'begonnen hard aan te houden, en Hem van vele dingen te doen spreken; Hem lagen leggende, en zoekende iets uit Zijn mond te bejagen, opdat zij Hem beschuldigen mochten.' Daar de geboekstaafde uitingen van onze Heer bij deze gelegenheid ook in Zijn uiteindelijke veroordeling van het Farizeïsme verschijnen, die later in de tempel werd uitgesproken, kunnen wij geredelijk een verdere bespreking van deze zaak uitstellen totdat wij aan deze opmerkelijke gebeurtenis gekomen zijn.[43]

De discipelen vermaand en bemoedigd[44]

In de streek aan de overzijde van de Jordaan was de algemene belangstelling in de gangen van de Heer even groot als zij in Galilea was geweest. Wij lezen dat Hij door een grote menigte mensen was omringd, 'zodat zij elkander vertraden'. Zich tot de schare richtende, en in 't bijzonder tot Zijn discipelen, waarschuwde Jezus hen tegen de zuurdesem van de Farizeeërs, die Hij geveinsdheid noemde.[45] Het voorval van onlangs, aan de tafel van een Farizeeër, verleende deze waarschuwing bijzondere betekenis. Sommige leerstellingen, die naar aanleiding van Zijn zending in Galilea werden opgetekend, werden hier herhaald, en vooral werd de nadruk gelegd op de meerderheid

[41] Lucas 11:14-28; zie blz. 197 hierin.
[42] Lucas 14:29-36; zie blz. 200 hierin.
[43] Matth. 23; zie hoofdstuk 31 hierin.
[44] Lucas 12:1-12.
[45] Blz. 268.

van de ziel boven het lichaam, en op het eeuwige leven, in tegenstelling tot de korte duur van het sterfelijk bestaan.

Eén man in het gezelschap sprak uit zelfzuchtig eigenbelang, niet in staat boven de stoffelijke dingen van het leven uit te zien, en zeide: 'Meester, zeg mijn broeder, dat hij met mij de erfenis dele.' Jezus weigerde prompt als bemiddelaar of rechter in deze zaak op te treden. 'Mens, wie heeft Mij tot een rechter of scheidsman over ulieden gesteld?', was het antwoord van de Meester. De wijsheid die aan de weigering ten grondslag ligt, is duidelijk. Zoals in het geval van de overspelige vrouw, die ten oordeel voor Hem was geleid[46], was het ook hier: Hij onthield zich van inmenging in zaken van wettelijk bestuur. Een tegengestelde koers zou hem waarschijnlijk in een nutteloze woordentwist hebben gewikkeld en zou misschien grond hebben gegeven voor de klacht dat Hij zich de functies van de wettelijke ingestelde gerechtshoven aanmatigde. Het beroep van de man leverde echter de kern van een waardevolle les. Zijn aandringen op een deel van de familie-erfenis deed Jezus zeggen: 'Ziet toe en wacht u van de gierigheid; want het is niet in den overvloed gelegen, dat iemand leeft uit zijn goederen'. Deze waarheid, tevens een vermaning inhoudend, werd door de *Gelijkenis van de rijke dwaas* meer naar voren gebracht. Deze luidt aldus:

'Eens rijken mensen land had wel gedragen. En hij overlegde bij zichzelven, zeggende: Wat zal ik doen, want ik heb niet, waarin ik mijn vruchten zal verzamelen. En hij zeide: Dit zal ik doen; ik zal mijn schuren afbreken en grotere bouwen, en zal aldaar verzamelen al dit mijn gewas, en deze mijn goederen; en ik zal tot mijn ziel zeggen: Ziel! gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren, neem rust, eet, drink, wees vrolijk. Maar God zeide tot hem: Gij dwaas! in dezen nacht zal men uw ziel van u afeisen; en hetgeen gij bereid hebt, wiens zal het zijn? Alzo is het met dien, die zichzelven schatten vergadert, en niet rijk is in God.'[47]

De man had door ijverige arbeid zijn overvloed bijeenvergaard; verwaarloosde en slecht bewerkte grond brengt niet veel op. Hij wordt niet voorgesteld als iemand die rijkdom bezit, welke hem rechtens niet toebehoort. Zijn plannen voor een goede verzorging van zijn vruchten en goederen, waren als zodanig niet slecht, hoewel hij misschien betere manieren had kunnen bedenken om zijn overschot te verdelen, ten behoeve van de armen bijvoorbeeld. Zijn zonde was tweeledig: ten eerste beschouwde hij zijn grote voorraad hoofdzakelijk als middel tot persoonlijk gerief en tot voldoen aan zinnelijke begeerten; ten tweede verzuimde hij in zijn stoffelijke voorspoed God te erkennen en mat hij zichzelf ook nog de jaren toe. In het uur van zijn zelfzuchtig gejubel werd hij geslagen. Of de stem van God als een schrikwekkend voorgevoel van een dreigende dood tot hem kwam of door een engel, of anderszins, wordt niet gezegd, doch de stem sprak dit vonnis uit: 'Gij dwaas,

[46] Blz. 299.
[47] Lucas 12:14-21.

in deze nacht zal men uw ziel van u afeisen'.[48] Hij had zijn tijd en zijn vermogens van lichaam en geest gebruikt om te zaaien, te oogsten en te verzamelen - alleen voor zichzelf. En wat kwam ervan terecht? Wie zou de rijkdom toevallen, voor de vergaring waarvan hij zijn ziel in de waagschaal had gesteld? Ware hij geen dwaas geweest, dan zou hij hebben beseft, zoals Salomo dat had gedaan, dat het verzamelen van rijkdom voor een ander, van wellicht wispelturig karakter, een ijdele zaak is.[49] Zich tot de discipelen kerend, herhaalde Hij enige grote waarheden, die Hij had geuit in Zijn Bergrede[50], en verwees naar de vogelen des hemels, de leliën en het gras op het veld, als voorbeelden van des Vaders zorg; Hij spoorde Zijn hoorders aan het koninkrijk Gods te zoeken, en dit doende, zouden zij bevinden dat al het nodige hun zou worden gegeven. 'Vreest niet, gij klein kuddeken', voegde Hij er op een toon van vaderlijke genegenheid en zorg aan toe, 'want het is uws Vaders welbehagen, ulieden het Koninkrijk te geven'. Zij werden aangespoord hun rijkdom in zakken te doen, die niet oud werden[51], die geschikt waren voor de hemelse schatten die, in tegenstelling tot de goederen van de rijke dwaas, niet achtergelaten worden, wanneer de ziel wordt opgeëist. De mens, wiens schat van deze aarde is, moet die bij het sterven geheel achterlaten; hij, wiens rijkdom in de hemel is, gaat naar het zijne; de dood is slechts de toegangspoort tot zijn schatkamer.

De discipelen werden aangespoord altijd gereed te zijn; des nachts als dienstknechten met de lichten brandende, wachtend op de terugkeer van hun meester; en aangezien de heer van het huis komt wanneer hij dat wil, in de vroege of late nachtwake, zal hij zijn getrouwe dienstknechten de eer geven die zij verdienen, indien, wanneer hij komt, hij hen klaar ziet staan om op zijn geklop onmiddellijk open te doen. Zo zal de Zoon des Mensen komen, wanneer Hij misschien het minst wordt verwacht.

Op de vraag, die Petrus er tussen wierp of 'deze gelijkenis' tot de Twaalven alleen of tot allen was gericht, gaf Jezus geen direct antwoord; dit lag echter besloten in de voortzetting van de zinnebeeldige voorstelling van het contrast tussen de getrouwe en de boze dienstknechten.[52] Wie is dan de getrouwe en voorzichtige huisbezorger, dien de heer over zijn dienstboden zal zetten, om hun ter rechter tijd het bescheiden deel spijze te geven?' De getrouwe dienstknecht is het goede type van de apostelen, persoonlijk of als een geheel. Als rentmeesters waren zij belast met de zorg voor de andere dienstknechten en voor het huisgezin; en naarmate hun meer was gegeven dan de anderen, zou ook meer van hen worden geëist en zij zouden strikt verantwoording moeten afleggen voor hun rentmeesterschap. Vervolgens wees de Heer met diep

[48] Vergelijk het lot dat Nebucadnezar trof, terwijl de woorden vol grootspraak en trots nog in zijn mond waren (Dan. 4:24-33); en dat van Belsazar, voor wiens ogen tijdens zijn losbandig feest de noodtoestand verscheen; in die nacht werd des konings ziel van hem opgeëist (Dan. 5).
[49] Pred. 2:18, 19; vgl. volgende verzen; zie ook Psa. 39:6; 49:6-20; Job 27:16, 17.
[50] Lucas 12:22-31; vgl. Matth. 6:25-34.
[51] Vgl. Matth. 6:20.
[52] Lucas 12:35-48.

gevoel op Zijn eigen zending, en speciaal op de verschrikkelijke ervaringen, die Hij weldra zou ondergaan, zeggende: 'Ik moet met een doop gedoopt worden; en hoe worde Ik geperst, totdat het volbracht zij.'

Hij sprak wederom van de twist en de tweedracht, die het gevolg zouden zijn van het prediken van Zijn evangelie, en weidde uit over de betekenis van de toen plaats hebbende gebeurtenissen. Op hen, die altijd klaar stonden de voortekenen van het weer uit te leggen, maar opzettelijk blind bleven voor de belangrijke ontwikkelingen der tijden, paste Hij de scherpe toenaam huichelaars toe! [53]

'Indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen desgelijks vergaan' [54]

Enige van de mensen, die naar de rede van de Heer hadden geluisterd, vertelden Hem de omstandigheden, waaronder een tragisch voorval binnen de tempelmuren had plaats gegrepen, waarschijnlijk kort daarvoor. Een aantal Galileeërs was door Romeinse soldaten aan de voet van het altaar gedood, zodat hun bloed zich had vermengd met dat van de offeranden. Waarschijnlijk was de slachting van deze Galileeërs het gevolg van een of andere uitbarsting van Joodse haat jegens de Romeinse overheid, die door de stadhouder Pilatus als het begin van een opstand werd opgevat en prompt met geweld werd onderdrukt. Dergelijke uitbarstingen waren niet zeldzaam; de Romeinse toren van het fort Antonia was in een overheersende positie opgericht, zodat men de tempelgronden kon overzien, waarmede hij door een brede trap was verbonden. Aldus hadden soldaten bij het eerste teken van oproer, onmiddellijk toegang tot de binnenruimte. Het doel van de berichtgevers, die deze zaak onder Jezus' aandacht brachten, wordt niet vermeld, maar het is niet onwaarschijnlijk, dat zij door Zijn verwijzing naar de tekenen der tijden aan de tragedie werden herinnerd, en dat zij geneigd waren over de diepere betekenis van de gebeurtenis na te denken. Sommigen hebben zich misschien afgevraagd of het lot dat de Galilese slachtoffers had getroffen, een verdiende vergelding was. Hoe dan ook, op zulk een opvatting als deze richtte Jezus Zijn antwoord. Door vraag en antwoord verzekerde Hij hun, dat degenen die aldus werden gedood, niet als grotere zondaren dan andere Galileeërs moesten worden beschouwd. 'Maar', zeide Hij, 'indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen desgelijks vergaan'.

Daarna, zelf naar een andere ramp verwijzend, noemde Hij het voorbeeld van achttien mensen, die door het omvallen van de toren te Siloam waren gedood, en verzekerde dat dezen niet als grotere zondaren moesten worden beschouwd dan andere inwoners van Jeruzalem. 'Maar', zo luidde de herhaling: 'indien gij u niet bekeert, zo zult gij allen desgelijks vergaan'. Daar waren misschien sommigen, die geloofden dat de mensen op wie de toren was gevallen, dit lot hadden verdiend. Deze opvatting is des te waarschijnlijker, als de algemeen aanvaarde onderstelling althans juist is, dat de ramp de mannen overviel, toen zij in Romeinse dienst aan het aquaduct werkten,

[53] Lucas 12:49-57; vgl. Matth. 10:34-37.
[54] Lucas 13:1-5.

voor welks bouw Pilatus de 'korban' of heilige schat, krachtens plechtige belofte aan de tempel geschonken, had gebruikt.[55]

Het is niet aan de mens uitspraken te doen over Gods oogmerken en plannen, noch om, door menselijke rede alleen, te zeggen dat deze of gene tengevolge van persoonlijke zonden door een ramp wordt getroffen.[56] Niettemin zijn de mensen altijd geneigd zo te oordelen. Er zijn velen die met de geest van Jobs vrienden zijn behept, die als zeker aannamen, dat hij zelf schuld had aan de grote tegenslagen en het lijden, dat hij had ondergaan.[57] Zelfs toen Jezus sprak, bedreigde een zware en verschrikkelijke ramp de tempel, de stad en de natie; en indien de mensen zich niet wilden bekeren en de Messias, Die toen in hun midden was, niet wilden aannemen, zou het vernietigingsbesluit tot hun schrikwekkend einde ten uitvoer worden gebracht. Vandaar dat, zoals Jezus zeide, de mensen zouden omkomen, tenzij zij zich bekeerden. De gebiedende noodzaak van een hervorming werd door de *Gelijkenis van den onvruchtbaren vijgeboom* toegelicht.

'Een zeker man had een vijgeboom geplant in zijn wijngaard; en hij kwam en zocht vrucht daarop, en vond ze niet. En hij zeide tot de wijngaardenier: Zie, ik kome nu drie jaren, zoekende vrucht op dezen vijgeboom, en vind ze niet; houw hem uit; waartoe beslaat hij ook onnuttelijk de aarde? En hij, antwoordende, zeide tot hem: Here, laat hem ook nog dit jaar, totdat ik om hem gegraven en mest gelegd zal hebben. En indien hij vrucht zal voortbrengen, laat hem staan; maar indien niet, zo zult gij hem namaals uithouwen'.[58]

In de Joodse, en speciaal in de rabbijnse literatuur, wordt de vijgeboom vaak het symbool van de natie genoemd. De waarschuwing, die in de gelijkenis besloten ligt, is duidelijk; het element van mogelijke ontkoming even zeer. Als de vijgeboom het verbondsvolk voorstelt, dan is de wijngaard natuurlijk de gehele wereld, en de verzorger van de wijngaard is Gods Zoon, die door persoonlijke arbeid en nauwgezette zorg voor de onvruchtbare boom voorspraak doet, in de hoop dat hij nog eens vrucht zal dragen. De gelijkenis is van algemene toepassing, doch voor zo ver zij op de Joodse 'vijgeboom' van die tijd betrekking had, was er een verschrikkelijk vervolg aan. De Doper had luide gewaarschuwd dat de bijl zelfs toen al gereed lag; iedere onvruchtbare boom zou worden omgehouwen.[59]

Een vrouw op de Sabbat genezen[60]

Op zekere Sabbatdag leerde Jezus in de synagoge. Van welke plaats wordt ons niet gezegd; waarschijnlijk was het in een van de steden van Perea. Daar

[55] Josephus, Wars, II, 9:4; ook blz. 261 hierin.
[56] Vgl. Joh. 9:2, 3; ook blz. 305 hierin.
[57] Job 4:7; 8:2-14, 20; 22:5.
[58] Lucas 13:6-9.
[59] Lucas 3:9.
[60] Lucas 13:11-17.

was een vrouw aanwezig, die achttien jaar lang aan een kwaal had geleden, die de spieren zo had aangetast, dat haar lichaam gebogen was en zij zich in 't geheel niet kon oprichten. Jezus riep haar bij zich, en zonder op een bede of verzoek te wachten, zeide Hij eenvoudig: 'Vrouw, gij zijt verlost van uw krankheid'. Deze woorden deed Hij van het opleggen der handen vergezeld gaan, een handelwijze, die Hij niet altijd volgde. Zij was onmiddellijk genezen en stond rechtop; en de bron van macht, door welke zij van haar banden was bevrijd, erkennende, verheerlijkte zij God in vurig dankgebed. Ongetwijfeld verheugden vele toeschouwers zich met haar, doch daar was er een, die alleen maar verontwaardigd was; en dat was het hoofd van de synagoge. In plaats van zich tot Jezus te wenden, Wiens macht hij misschien vreesde, luchtte hij zijn boze stemming op de mensen, door hun te vertellen dat er zes dagen waren, waarin zij behoorden te werken en dat zij, die genezing wensten, dan moesten komen, maar niet op de Sabbat. De berisping werden ogenschijnlijk tot de mensen gericht, speciaal tot de vrouw, die de zegen had ontvangen, doch in werkelijkheid tot Jezus, want indien er bij de genezing van werken enige sprake was, was dit door Jezus gedaan, niet door de vrouw of door anderen. De Heer wendde zich direct tot het hoofd van de synagoge: 'Gij geveinsde, maakt niet een iegelijk van u op den Sabbat zijn os of ezel van de kribbe los, en leidt hem heen om te drinken? En deze, die een dochter Abrahams is, welke de satan, ziet, nu achttien jaar gebonden had, moest die niet losgemaakt worden van dezen band, op den dag des sabbats?'

Wij mogen aannemen dat de ziekte van de vrouw dieper zat dan in de spieren, want Lucas, die zelf arts was[61], zegt ons dat zij 'een geest der krankheid' had, en vermeldt de betekenisvolle woorden van de Heer in die zin, dat Satan haar achttien jaar gebonden had gehouden. Doch wat haar kwaal ook moge zijn geweest, geheel lichamelijk of deels ook geestelijk, zij was van haar banden bevrijd. Opnieuw triomfeerde Christus; Zijn tegenstanders zwegen beschaamd, terwijl de gelovigen zich verheugden. De berisping, het hoofd van de synagoge toegediend, werd door een korte toespraak gevolgd, waarin Jezus deze mensen enige gedeelten van het onderricht gaf, dat tevoren in Galilea was gegeven, o.a. de gelijkenis van het mosterdzaad en van de zuurdesem.[62]

Zullen velen of weinigen zalig worden?[63]

Zijn reis naar Jeruzalem voortzettend, leerde Jezus in vele steden van Perea. Zijn komst was waarschijnlijk door de Zeventigers aangekondigd, die uitgezonden waren om de mensen op Zijn werk voor te bereiden. Een van deze, die onder de indruk was gekomen van Zijn leer, stelde deze vraag: 'Heere, zijn er ook weinigen, die zalig worden?' Jezus antwoordde: 'Strijdt om in te gaan door de enge poort; want velen, zeg Ik u, zullen zoeken in te gaan, en

[61] Kol. 4:14.
[62] Lucas 13:19-21; zie blz. 215 en 216 hierin.
[63] Lucas 13:23-30. Aantekening 3, einde van hoofdstuk.

zullen niet kunnen'.[64] Over deze raad werd uitgeweid om aan te tonen, dat veronachtzaming of uitstel van gehoorzaamheid aan de vereisten voor zaligmaking tot verlies van de ziel kan leiden. Wanneer de deur tijdens het oordeel wordt gesloten, zullen velen komen en aankloppen, en sommigen zullen pleiten en zeggen, dat zij de Heer hadden gekend en in Zijn gezelschap hadden gegeten en gedronken, en dat Hij in hun straten had geleerd, maar tot hen die verzuimd hadden de waarheid aan te nemen, toen die werd gebracht, zal de Heer zeggen: 'Ik zeg u, Ik ken u niet, van waar gij zijt, wijkt van Mij af, alle gij werkers der ongerechtigheid.' De mensen werden gewaarschuwd dat hun Israëlietische afkomst hen geenszins zalig zou maken, want velen die niet van het verbondsvolk waren, zouden geloven en zalig worden, terwijl onwaardige Israëlieten zouden worden uitgeworpen.[65] Zo is het dan: 'Er zijn laatsten, die de eersten zullen zijn; en er zijn eersten, die de laatsten zullen zijn'.

Jezus gewaarschuwd voor Herodes' plannen[66]

Op de dag van de laatst genoemde toespraak, kwamen zekere Farizeeërs tot Jezus met deze waarschuwing en raad: 'Ga weg, en vertrek van hier, want Herodes wil U doden'.[67] Wij hebben tot dusver gezien, dat de Farizeeërs in openlijke vijandschap met de Heer leefden of in het geheim samenzweringen tegen Hem smeedden. Sommige uitleggers beschouwen deze waarschuwing dan ook als weer een bewijs van Farizese sluwheid - mogelijk bedoeld om de provincie van Christus' tegenwoordigheid te bevrijden, of Hem in Jeruzalem te krijgen, waar Hij opnieuw binnen het gemakkelijk bereik van het hoge gerechtshof zou zijn. Maar moeten wij niet ruimdenkend en welwillend in ons oordeel zijn, waar het de oogmerken van anderen betreft? Ongetwijfeld waren er goede mensen in de broederschap van de Farizeeërs[68], en het is mogelijk dat degenen die Christus mededeling kwamen doen van een complot tegen Zijn leven, door menselijke beweegredenen werden gedreven, ja zelfs in hun hart in Hem geloofden. Dat Herodes plannen tegen de vrijheid en het leven van onze Heer koesterde, blijkt hoogst waarschijnlijk uit het antwoord dat Jezus gaf. Hij nam de boodschap in alle ernst op, en Zijn commentaar daarop is een van Zijn meest krasse uitingen jegens een persoon. Hij zeide: 'Gaat heen, en zegt dien vos: Zie, Ik werp duivelen uit, en maak gezond, heden en morgen, en ten derde dage worde Ik voleindigd.' Het noemen van heden, morgen en de derde dag was een middel om het heden, waarin de Heer toen arbeidde, tot uitdrukking te brengen, alsmede de onmiddellijke toekomst, waarin Hij met Zijn zending voort zou gaan, daar, zoals Hij wist, de dag van Zijn dood en de tijd waarin Zijn aardse werk zou eindigen en Hij volmaakt zou zijn geworden, nog verscheidene maanden verwijderd

[64] Vgl. Matth. 7:13.
[65] Vgl. Matth. 7:23; 8:11, 12; 19:30; Marcus 10:31.
[66] Lucas 13:31-33.
[67] In de herziene vertaling luidt de laatste zinsnede: 'Want Herodes zal U graag doden'.
[68] De apostel Paulus was een Farizeeëer van het meest geprononceerde type geweest.

waren. Hij liet er geen twijfel over bestaan, dat Hij niet van plan was Zijn schreden te versnellen, Zijn reis te bekorten of uit vrees voor Herodes Antipas, die wat list en sluwheid betreft, het best bij een sluwe en moordzuchtige vos kon worden vergeleken, met zijn arbeid op te houden. Desondanks was het Christus' plan voort te gaan, en weldra zou Hij volgens Zijn bedoeling Perea verlaten, dat een deel van Herodes' gebied was, en naar Judea gaan en op de vooraf bekende tijd Zijn laatste intrede in Jeruzalem doen, want in die stad moest Hij Zijn offer brengen. 'Want het gebeurt niet', zo verklaarde Hij, 'dat een profeet gedood wordt buiten Jeruzalem'.

De verschrikkelijke werkelijkheid dat Hij, de Christus, in de hoofdstad van Israël zou worden gedood, ontwrong Hem de aandoenlijke klaagrede over Jeruzalem, die herhaald werd, toen Zijn stem voor de laatste maal binnen de tempelmuren werd gehoord.[69]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 26

1. CHRISTUS' BEDIENING NA ZIJN LAATSTE VERTREK UIT GALILEA. - Johannes vertelt ons, dat toen Jezus van Galilea naar Jeruzalem ging om het Loofhuttenfeest bij te wonen, Hij 'niet openlijk, maar als in het verborgen' ging (7:10). Het komt onwaarschijnlijk voor, dat de talrijke werken, die door de synoptische schrijvers als kenmerken van de zending van onze Heer, die zich van Galilea door Perea, in Samaria en delen van Judea uitstrekte, werden vermeld, tijdens deze speciale, en als het ware verborgen reis, tijdens het Loofhuttenfeest konden zijn verricht. Het gebrek aan overeenstemming onder de schrijvers wat de volgorde der gebeurtenissen in Christus' leven betreft, is groot. Een vergelijking met de 'Harmonies', in de voornaamste Bijbelbehulpsels gepubliceerd, (zie b.v. Oxford en Bagster 'helps') licht deze uiteenlopende standpunten toe. De zaak, waar het in de leringen van onze Heer om gaat, behoudt haar innerlijke waarde, ongeacht de niet meer dan bijkomstige gebeurtenissen. Het volgend artikel uit Farrar's *Life of Christ,* hoofdstuk 42, kan de bestudeerder van nut zijn, die evenwel in gedachte moet houden, dat het volgens eigen getuigenis niet dan een voorzichtige of mogelijke rangschikking is. 'Het is wel bekend, dat een groot gedeelte in Lucas - van 9:51 tot 18:30 - in zijn geheel een episode in het Evangelieverhaal vormt, waarin vele gebeurtenissen voorkomen, die alleen door deze Evangelist worden vermeld, en waarin de weinige mededelingen betreffende tijd en plaats alle op een langzame en plechtige voortschrijding wijzen van Galilea naar Jeruzalem (9:51; 13:22; 17:11; 10:38). Na het inwijdingsfeest trok onze Heer zich in Perea terug, totdat Hij door de dood van Lazarus vandaar werd weggeroepen (Joh. 10:40, 42; 11:1-46). Na de opwekking van Lazarus week Hij uit naar Efraïm (11:54), en Hij verliet Zijn verblijfplaats te Efraïm niet, voordat Hij naar Bethanië ging, zes dagen vóór Zijn laatste Paasfeest(12:1).

'Deze grote reis van Galilea naar Jeruzalem, die zo rijk aan gelegenheden was, waardoor Hij enige van Zijn gedenkwaardigste uitspraken kon doen, moet dus of een reis naar het Loofhuttenfeest of naar het Vernieuwingsfeest zijn geweest. Dat het niet de eerstgenoemde reis kon zijn geweest, kan als uitgemaakt worden beschouwd, niet alleen om andere redenen, maar beslist omdat die een snelle en een geheimgehouden reis was, en laatstgenoemde een in hoge mate openbare en rustige.

'Bijna alle onderzoekers schijnen min of meer van elkander te verschillen waar het de juiste volgorde en tijdsbepaling van de volgende gebeurtenissen betreft. Zonder in minutieuse en langdradige verhandelingen te treden, waar absolute zekerheid niet mogelijk is, zal ik deze periode in het leven van onze Heer in de volgorde opstellen die, na herhaalde bestudering van de Evangeliën, mij de waarschijnlijkste voorkomt, en in

[69] Lucas 13:34, 35; vgl. Matth. 23:37-39.

welker afzonderlijke details ik steeds weer bevond, dat zij door de conclusies van andere, van elkander onafhankelijke, onderzoekers werd bevestigd. En hier wil ik slechts mijn overtuiging vooraf laten gaan -

'1. Dat de episode van Lucas tot aan 18:30 hoofdzakelijk op één enkele reis slaat, hoewel door de eenheid van onderwerp of andere oorzaken de schrijver er wellicht toe werd gebracht in zijn verslag andere gebeurtenissen of uitspraken te voegen, die op een vroeger of later tijdstip plaats vonden.

'2. Dat de volgorde der feiten, alleen door Lucas vermeld, generlei aanspraak maakt op chronologische nauwkeurigheid, zodat de plaats van welke gebeurtenis ook in de kroniek, geenszins een aanduiding van de juiste plaats in de tijdsvolgorde inhoudt.

'3. Dat deze reis dezelfde is als die welke door Mattheüs gedeeltelijk wordt vermeld (Matth. 18:1; 20:16; Marcus 10:1-31).

'4. Dat de gebeurtenissen in Matth. 20:17-28; Marcus 10:32-45; Lucas 18:31-34, vermeld, niet tot deze reis behoren, doch tot de laatste, die Jezus ooit ondernam (hetgeen op zichzelf wel duidelijk schijnt) - de reis van Efraïm naar Bethanië en Jeruzalem'.

2. JEZUS IN HET HUIS TE BETHANIË. - Sommige schrijvers (Edersheim b.v.) plaatsen deze gebeurtenis als zou die tijdens de reis onzes Heren naar Jeruzalem hebben plaats gevonden, toen Hij naar het Loofhuttenfeest ging; anderen (Geiki o.a.) vermoeden, dat zij onmiddellijk na dat feest voorviel; weer anderen (b.v. Farrar) plaatsen die in de avond van het Vernieuwingsfeest, bijna drie maanden later. De plaats die haar in de tekst wordt gegeven is die, welke ook in de Schrift wordt gegeven.

3. ZULLEN SLECHTS WEINIGEN ZALIG WORDEN? - Door openbaringen in de laatste dagen weten wij, dat toestanden in vele schakeringen in het hiernamaals ons wachten en dat behalve de zaligmaking, daar de grote heerlijkheden der verhoging zijn. De in bijzonderheden vermelde koninkrijken of heerlijkheden van de verlosten, de zonen des verderfs uitgezonderd, zijn de Celestiale, de Terrestiale en de Telestiale. Van degenen die een plaats in de telestiale heerlijkheid, de laagste van de drie, krijgen, wordt gezegd 'dat zij zo ontelbaar waren als de sterren aan het uitspansel des hemels, of als het zand aan de oever der zee'. En deze zullen niet gelijk zijn, 'want zij zullen worden geoordeeld volgens hun werken, en een ieder zal overeenkomstig zijn eigen werken zijn eigen heerschappij ontvangen in de woningen, die bereid zijn. En zij zullen dienstknechten van de Allerhoogste zijn, maar waar God en Christus wonen, kunnen zij tot in alle eeuwigheden niet komen'. Zie L. & V. 76:111, 112; lees de gehele afdeling; zie ook '*De Artikelen des Geloofs*', Hfdst. 22, blz. 400; en blz. 441 hierin.

HOOFDSTUK 27

VOORTZETTING VAN DE ZENDING IN PEREA EN JUDEA

IN HET HUIS VAN EEN DER VOORNAAMSTE FARIZEEËRS[1]

Op zekere Sabbatdag was Jezus gast ten huize van een vooraanstaande Farizeeër. Daar was ook een man, die aan waterzucht leed. Hij zal daar misschien zijn gekomen in de hoop een zegen te ontvangen. Ook is het mogelijk dat zijn aanwezigheid door de gastheer of door anderen van tevoren was beraamd, ten einde Jezus te verleiden op de heilige dag een wonder te verrichten. Aan de uitoefening van des Heren genezende macht was tenminste gedacht, of die was openlijk aangeroerd, want wij lezen dat Jezus, de schriftgeleerden en Farizeeërs antwoordende, zeide: 'Is het ook geoorloofd op de Sabbat te genezen?'[2] Niemand durfde te antwoorden. Jezus genas de man onmiddellijk en zich daarna tot de aanwezigen wendend, vroeg Hij: 'Wiens ezel of os van ulieden zal in een put vallen, en die hem niet terstond zal uittrekken op den dag des sabbats?'[3] De geleerde uitleggers van de wet zwegen voorzichtigheidshalve.

Jezus, die de begerige haast van de gasten van de Farizeeër om zich van een voorname plaats aan tafel te verzekeren, wel had opgemerkt, gaf hun een les in goede manieren, er op wijzende dat een zekere mate van zelfbedwang niet alleen gepast, maar ook voordelig was. Een genodigde behoort nimmer voor zichzelf de ereplaats in te nemen, want iemand, voornamer dan hij, zou kunnen komen en dan zegt de gastheer: 'Sta uw plaats aan deze af'. Het is beter om een mindere plaats te nemen, waarna de gastheer misschien zegt: 'Vriend, ga hoger op'. De moraal? 'Wie zichzelf verhoogt, zal vernederd worden; en wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden.'[4]

Het feestelijke gezelschap ten huize van de voorname Farizeeër bestond uit prominente personages, rijke lieden en ambtenaren, vooraanstaande Farizeeërs, befaamde geleerden en rabbijnen, enz. Jezus, dit illustere gezelschap aanschouwende, zeide: 'Wanneer gij een middagmaal of avondmaal zult houden, zo roep niet uw vrienden, noch uw broeders, noch uw magen, noch uw rijke geburen, opdat ook dezelven u niet te eniger tijd wedernoden en u vergelding geschiede. Maar wanneer gij een maaltijd zult houden, zo nood armen, verminkten, kreupelen, blinden; en gij zult zalig zijn, omdat zij niet hebben om u te vergelden; want het zal u vergolden worden in de opstanding der rechtvaardigen'. Deze goede raad werd in de vorm van een berisping gegeven en één van de aanwezigen trachtte wijziging ten goede in

[1] Lucas 14:1-24.
[2] De vraag is dezelfde als die welke Jezus in de synagoge te Kapernaüm stelde voordat Hij de man met de verdorde hand genas (Matth. 12:10).
[3] Lucas 14:5; Exodus 23:5; Deut. 22:4.
[4] Vergelijk Matth. 23:12; Lucas 1:52; 18:14; Jacobus 4:6; 1 Petrus 5:5.

de pijnlijke siuatie te brengen door uit te roepen: 'Zalig is hij, die brood eet in het Koninkrijk Gods.' [5]

Met deze opmerking werd gezinspeeld op het grote feest, dat door de Joodse gehechtheid aan traditie een buitengewoon belangrijk kenmerk in de Messiaanse bedeling zou zijn. Prompt wendde Jezus deze omstandigheid met voordeel aan om er de zeer betekenisvolle *gelijkenis van het Grote Avondmaal* op te bouwen:

'Een zeker mens bereidde een groot avondmaal, en hij noodde er velen; en hij zond zijn dienstknecht uit ter ure des avondmaals, om den genoden te zeggen: Komt, want alle dingen zijn nu gereed. En zij begonnen allen zich eendrachtiglijk te verontschuldigen. De eerste zeide tot hem: Ik heb een akker gekocht, en het is nodig dat ik uitga en hem bezie; ik bid u, houd mij voor verontschuldigd. En een ander zeide: Ik heb vijf juk ossen gekocht, en ik ga henen om die te beproeven; ik bid u, houd mij voor verontschuldigd. En een ander zeide: Ik heb een vrouw getrouwd en daarom kan ik niet komen. En die dienstknecht wedergekomen zijnde, boodschapte deze dingen zijn heer. Toen werd de heer des huizes toornig en zeide tot zijn dienstknecht: Ga haastelijk uit in de straten en wijken der stad, en breng de armen en verminkten en kreupelen en blinden hier in. En de dienstknecht zeide: Here, het is geschied, gelijk gij bevolen hebt, en nog is de plaats. En de heer zeide tot den dienstknecht: Ga uit in de wegen en heggen, en dwing ze in te komen, opdat mijn huis vol worde; want ik zeg ulieden, dat niemand van die mannen die genood waren, mijn avondmaal smaken zal'.[6]

De geschiedenis laat doorschemeren dat de uitnodigingen vroeg genoeg naar de uitverkoren en vermoedelijke gasten waren verzonden, waarna zij op de dag van het feest nogmaals een boodschap kregen, zoals in die dagen de gewoonte was. Hoewel het een avondmaal wordt genoemd, zou het overvloedig zijn; de voornaamste maaltijd van de dag was gewoonlijk ook het avondmaal. De een na de ander weigerde te komen. De een door te zeggen: 'Ik bid u, houd mij voor verontschuldigd', de ander: 'Ik kan niet komen'. De zaken die de tijd en de aandacht van de genodigden tot het feest in beslag namen, waren op zichzelf niet verwerpelijk, nog veel minder zondig, doch door persoonlijke zaken naar willekeur de voorrang te geven boven een eenmaal aanvaarde overeenkomst, toont men onbeleefdheid, gebrek aan respect en beledigt men de gever van het feest. De man, die de akker had gekocht, had zijn inspectie kunnen uitstellen; hij die juist ossen had gekocht, had wel een dag kunnen wachten met ze onder het juk te brengen, en de pas getrouwde had zijn bruid en zijn vrienden voor de duur van het avondmaal

[5] Lucas 14:12 t/m 15. Vergelijk Matth. 8:11; Openb. 19:9. De uitdrukking 'die brood eet' is een hebraïsme en betekent meer het nuttigen van een volledige maaltijd zoals op een feest, dan het eten van brood alleen.

[6] Lucas 14:16-24. Vergelijk deze gelijkenis met die van het huwelijk van de koningszoon (Matth. 22:2-10). Bestudeer de overeenkomst en het verschil tussen die twee en de opmerkelijke lessen in beide. Zie blz. 394.

dat hij had beloofd te zullen bijwonen, wel alleen kunnen laten. De zaak is eenvoudig, dat niemand van hen aanwezig wilde zijn. Terecht was de heer des huizes toornig. Zijn bevel om de armen en verminkten, de kreupelen en blinden binnen te brengen moet toch wel indruk hebben gemaakt op degenen, die enige minuten tevoren naar de raad van de Heer met betrekking tot de soort gasten die een rijk man ten bate van zijn ziel kon uitnodigen, hadden geluisterd.

Het voor de tweede keer uitzenden van de dienstknecht, ditmaal naar de wegen en heggen buiten de stadsmuren, om zelfs de armen van het land binnen te brengen, wijst op een grenzeloos mededogen en een vast besluit van de gastheer.

De verklaring van de gelijkenis werd aan de geleerden, tot wie deze was gericht, overgelaten. Ongetwijfeld begrepen sommigen van hen de betekenis, althans gedeeltelijk. De verbondskinderen Israëls waren de speciaal genode gasten. Zij waren lang genoeg van tevoren uitgenodigd en krachtens hun eigen betuiging dat zij Gods volk waren hadden ze er in toegestemd om aan het feest deel te nemen. Toen alles op de vastgestelde dag gereed was, werden zij door de Boodschapper, van de Vader gezonden, ernstig aangemaand; Hij was toen zelfs in hun midden. Doch de zorg voor hun rijkdommen, de verlokking van stoffelijke dingen en de genoegens van het maatschappelijk leven hadden hen in beslag genomen en dus verontschuldigden zij zich of verklaarden onverschillig dat zij niet konden of wilden komen. Toen moest de blijde uitnodiging naar de niet-Joden gaan, die als geestelijk arm, verminkt, kreupel en blind werden beschouwd. Later werden zelfs de heidenen buiten de muren, vreemdelingen in de poorten van de heilige stad, tot het avondmaal genood. Deze, verbaasd over de onverwachte oproep, aarzelden, totdat zij door vriendelijk aandringen en de wel gegeven verzekering, dat zij werkelijk tot de genode gasten behoorden, zich gedwongen voelden om te komen. De mogelijkheid, dat sommige onbeleefde gasten later toch kwamen, nadat zij de in hun ogen belangrijker zaken hadden afgehandeld, ligt in de slotwoorden van de Meester opgesloten: 'Want ik zeg ulieden, dat niemand van die mannen die genood waren, mijn avondmaal smaken zal'.

Het berekenen van de kosten[7]

Zoals het in Galilea was geweest, zo was het ook in Perea en Judea: grote menigten wachtten de Meester op, wanneer Hij in het openbaar verscheen. Toen een schriftgeleerde eens aanbood zijn discipel te worden en zeide de Meester overal te zullen volgen, wees Jezus op de zelfverloochening, de ontbering en het lijden die met toegewijde dienst gepaard gaan, met het gevolg, dat 's mans enthousiasme spoedig was verdwenen.[8] Ook nu nam Jezus de proef met de oprechtheid van de schare. Hij wilde slechts ware, oprechte discipelen hebben, geen enthousiasten van één dag, gereed om Hem te verlaten wanneer inspanning en opoffering het meest nodig waren. Hij ziftte de

[7] Lucas 14:25-35.
[8] Matth. 8:19, 20. Vergelijk Lucas 9:57, 58. Blz. 227 hierin.

mensen aldus: 'Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijn vader en moeder, en vrouw en kinderen, en broeders en zusters, ja ook zelfs zijn eigen leven, die kan Mijn discipel niet zijn. En wie zijn kruis niet draagt en mij navolgt, die kan Mijn discipel niet zijn'. Letterlijke haat jegens iemands familie werd niet als voorwaarde voor discipelschap bedoeld. Integendeel: iemand die aan haat, of welke boze hartstocht dan ook, toegeeft, dient zich te bekeren. Het voorschrift was dat de plicht jegens God de voorrang moest hebben boven persoonlijke of familieaangelegenheden van iemand, die de verplichtingen van een discipel op zich had genomen.[9]

Zoals Jezus zeide, getuigt het van gezond verstand om de kosten te berekenen voor dat men aan een grote onderneming begint, ook in gewone zaken. Indien iemand een toren of een huis wil bouwen, zal hij, alvorens aan het werk te beginnen, trachten uit te rekenen wat hem dat zal kosten. Hij zou anders niet meer kunnen doen dan het leggen van de fundering, waarna hij tot de ontdekking komt, dat hij niet alleen verlies heeft geleden, want het onvoltooide gebouw dient nergens voor, maar de mensen zullen hem misschien ook nog uitlachen om zijn gebrek aan inzicht. Zo zal ook een koning wiens rijk door een inval wordt bedreigd, zich niet roekeloos aan een oorlog wagen; hij zal eerst trachten op de hoogte te komen van de sterkte van de vijand en als die te machtig is, zendt hij een afgezant om over vrede te onderhandelen. 'Alzo dan', zegt Jezus, 'een iegelijk van u die niet verlaat alles wat hij heeft, die kan Mijn discipel niet zijn.' Van allen, die zich in Zijn dienst begeven, wordt verwacht dat zij hun zelfopofferende toewijding zullen handhaven. Hij wenste geen discipelen, die gelijk bedorven zout, smakeloos en nutteloos worden. 'Wie oren heeft om te horen, die hore'.[10]

Zaligheid voor 'tollenaren en zondaren' - gelijkenissen ter toelichting[11]

De Farizeeërs in Galilea hadden op onverdraagzame wijze Jezus becritiseerd omdat Hij voor de tollenaren en hun medewerkers, die tezamen kleinerend in de klasse 'der tollenaren en zondaren' werden gerangschikt[12], vriendelijk en behulpzaam was geweest. Hij had op deze liefdeloze lastertaal geantwoord, dat de zieken een arts het meeste nodig hadden en dat Hij gekomen was om zondaars tot bekering te roepen. De Farizeeërs van Judea kwamen met een soortgelijke klacht en waren in 't bijzonder venijnig toen zij zagen, dat 'alle tollenaren en zondaren' kwamen toelopen om naar Hem te luisteren. Hij beantwoordde hun gemor met het spreken van een aantal gelijkenissen, die er op gericht waren te tonen dat het hun onafwijsbare plicht was te trachten het verlorene weer te vinden en welke spraken van de vreugde over het welslagen van zulk een Gode welgevallig werk. De eerste van de serie gelijkenissen was die van *Het Verloren Schaap;* welke wij reeds eerder heb-

[9] Vergelijk de eis onder de Mozaïsche wet, Deut. 13:6-11, en zie de toepassing van het beginsel op de apostelen; Matth. 10:37-39.
[10] Vergelijk Matth. 5:13; Marcus 9:50.
[11] Lucas 15.
[12] Matth. 9:10-13; Marcus 2:15-17; Lucas 5:29-32. Zie blz. 144.

ben besproken bij de instructies, die de discipelen in Galilea ontvingen.[13]

Nu verschilt de toepassing van de gelijkenis enigszins van de vorige. In dit laatste geval werd de les tot de zelfingenomen Farizeeërs en schriftgeleerden gericht, die de theocratie verpersoonlijkten en wier plicht het moest zijn geweest zich het lot van de dolenden en verlorenen aan te trekken. Als de 'tollenaren en zondaren', die door deze predikers zo geminacht werden, maar half zo slecht waren als zij werden voorgesteld, als zij mannen waren die door de mazen van de wet waren geglipt en in zekere mate afvallig waren geworden, waren zij juist degenen, aan wie de helpende hand het beste kon worden toegestoken. In geen enkel geval van Farizese blaam op of openlijke veroordeling van deze 'tollenaren en zondaren', zien wij dat Jezus hun beweerde slechtheid verdedigde; Zijn houding jegens deze geestelijk zieke mensen was die van een toegewijd arts. Zijn bezorgdheid voor deze afgedwaalde schapen was die van een liefderijke herder, wiens grootste verlangen was ze te vinden en naar de kudde terug te brengen. Noch de theocratie als systeem, noch haar aanhangers persoonlijk hebben ooit getracht dit te doen. De herder, na het verloren schaap weergevonden te hebben, denkt dan niet aan berisping of straf, integendeel: 'Als hij het gevonden heeft, legt hij het op zijn schouders, verblijd zijnde; en thuis komende, roept hij de vrienden en de geburen te zamen, zeggende tot hen: Weest blijde met mij, want ik heb mijn schaap gevonden dat verloren was'.

Een directe toepassing van de gelijkenis vinden we in de korte toespraak van Jezus tot de Farizeeërs en schriftgeleerden: 'Ik zeg ulieden, dat er alzó blijdschap zal zijn in den hemel over één zondaar die zich bekeert, meer dan over negen-en-negentig rechtvaardigen, die de bekering niet van node hebben'. Waren zij die negen-en-negentig, die in eigen ogen niet waren afgedwaald, rechtvaardigen, die geen bekering van node hebben? Sommigen zien in deze slotwoorden van de Meester een gerechtvaardigd sarcasme. In het begin van de geschiedenis is de Heer zelf de bezorgde Herder en de eenvoudige conclusie voor de theocratische leiders is dat zij Zijn voorbeeld behoorden na te streven. Deze opvatting plaatst de Farizeeërs en schriftgeleerden eerder in de positie van herders dan van schapen. Beiderlei uitleg is van toepassing en als schildering van de status en de plicht van zogenaamde dienstknechten van de Meester door alle eeuwen heen, van waarde.

Zonder onderbreking ging de Heer van de geschiedenis van het verloren schaap over op de *Gelijkenis van de Verloren Penning.*

'Of wat vrouw hebbende tien penningen, indien zij één penning verliest, ontsteekt niet een kaars, en keert het huis met bezemen, en zoekt naarstiglijk totdat zij dien vindt? En als zij dien gevonden heeft, roept zij de vriendinnen en de geburinnen te zamen, zeggende: Weest blijde met mij, want ik heb den penning gevonden dien ik verloren had. Alzó (zeg ik ulieden) is daar blijdschap voor de engelen Gods over één zondaar, die zich bekeert.'

[13] Matth. 18:12-14. Zie blz. 287 van dit boek.

Tussen deze gelijkenis en die van het verloren schaap zijn enige opmerkelijke verschillen, ofschoon de les in beide over 't algemeen dezelfde is. Het schaap was door eigen schuld afgedwaald, het geldstuk [14] was gevallen en zo door onoplettendheid of ernstige nalatigheid van de zijde van de eigenares verloren gegaan. De vrouw, het verlies ontdekkende, gaat ijverig zoeken; zij veegt alle vloeren aan en merkt daarbij misschien vuile hoeken op, stoffige nissen en spinnewebben hier en daar, die zij in haar zelfvoldaanheid als een voor het oog van de wereld propere en fatsoenlijke huisvrouw niet had opgemerkt. Haar zoeken wordt met het vinden van het verloren geldstuk beloond en bovendien is nu haar huis schoon. Haar vreugde is als die van de herder, die huiswaarts keert met het schaap op zijn schouders; wat verloren was, is teruggevonden.

De vrouw, die door zorgeloosheid het kostbare geldstuk had verloren, kunnen wij beschouwen als een vertegenwoordigster van de theocratie en de Kerk als een instelling in welke bedeling ook. De zilverstukken met de beeltenis van de grote Koning, zijn de zielen, die aan de zorg van de Kerk worden toevertrouwd. De verloren penning symboliseert de zielen, die verwaarloosd worden en die door de verkondigers van Christus' Evangelie uit het gezicht worden verloren, een tijdlang althans. Deze krachtige voorbeelden werden gevolgd door een, dat nog rijker in uitbeelding en meer doorwrocht was. Het is de onvergetelijke *Gelijkenis van de Verloren Zoon.*[15]

'En Hij zeide: Een zeker mens had twee zonen. En de jongste van hen zeide tot den vader: Vader, geef mij het deel des goeds, dat mij toekomt. En hij deelde hun het goed. En niet vele dagen daarna, de jongste zoon, alles bijeenvergaderd hebbende, is weggereisd in een vergelegen land, en heeft aldaar zijn goed doorgebracht, levende overdadiglijk. En als hij het alles verteerd had, werd er een grote hongersnood in datzelve land, en hij begon gebrek te lijden. En hij ging heen, en voegde zich bij een van de burgers deszelven lands; en die zond hem op zijn land om de zwijnen te weiden. En hij begeerde zijn buik te vullen met den draf, dien de zwijnen aten; en niemand gaf hem dien. En tot zichzelven gekomen zijnde, zeide hij: Hoevele huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood, en ik verga van honger! Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel, en voor u; en ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden; maak mij als een van uw huurlingen. En opstaande, ging hij naar zijn vader. En als hij nog ver van hem was, zag hem zijn vader, en werd met innerlijke ontferming bewogen; en toelopende, viel hem om zijn hals, en kuste hem. En de zoon zeide tot hem: Vader, ik heb gezondigd tegen den hemel, en voor u, en ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden. Maar de vader zeide tot zijn dienstknechten: Brengt hiervoor het beste kleed, en doet het hem aan, en geef hem een ring aan zijn hand, en schoenen aan de

[14] Dat het verloren zilverstuk een geldstuk was en geen ongemunt stuk zilver of een sieraad, blijkt uit het oorspronkelijke woord 'drachma', dat een zilveren geldstuk is. Zie blz. 284 van dit boek.

[15] Lucas 15:11-32.

voeten; en brengt het gemeste kalf, en slacht het; en laat ons eten en vrolijk zijn. En zijn oudste zoon was in het veld, en als hij kwam, en het huis genaakte, hoorde hij het gezang en het gerei; en tot zich geroepen hebbende een van de knechten, vraagde, wat dat mocht zijn. En deze zeide tot hem: Uw broeder is gekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht, omdat hij hem gezond weder ontvangen heeft. Maar hij werd toornig, en wilde niet ingaan. Zo ging dan de vader uit, en bad hem. Doch hij, antwoordende, zeide tot den vader: Zie, ik dien u nu zo vele jaren, en heb nooit uw gebod overtreden, en gij hebt mij nooit een bokje gegeven, opdat ik met mijn vrienden mocht vrolijk zijn. Maar als deze uw zoon gekomen is, die uw goed met hoeren doorgebracht heeft, zo hebt gij hem het gemeste kalf geslacht. En hij zeide tot hem: Kind, gij zijt altijd bij mij, en al het mijne is het uwe. Men behoorde dan vrolijk en blijde te zijn; want deze uw broeder was dood, en is weder levend geworden; en hij was verloren, en is gevonden.'

Dat de jongste zoon zelfs tijdens het leven van zijn vader zijn erfdeel wil hebben, is een bewijs van weloverwogen en een zoon onwaardige desertie; hij had een afkeer gekregen van zijn huiselijke plichten en de gezonde discipline in zijn huis beviel hem niet langer. Hij had het besluit genomen alle familiebanden te verbreken, vergat wat het tehuis voor hem was geweest en dacht niet aan zijn plicht tot dankbaarheid, waardoor hij was gebonden. Hij ging naar een ver gelegen land, waar hij dacht buiten de invloed van zijn vader te zijn. Hij had een tijd van losbandig leven, van onbeteugeld toegeven aan slecht vermaak, waardoor hij zijn sterkte van lichaam en geest verspilde en zijns vaders goed verbraste, want wat hij had ontvangen was hem gegeven als een concessie en niet ter voldoening aan een wettige of rechtvaardige eis. Hij ondervond tegenspoed en deze bleek beter in staat hem op het goede pad te brengen dan pleizier. Hij was tot de laagste trap van knechtschap afgedaald, dat van zwijnenhoeder, welk beroep in de ogen van een Jood het summum van degradatie was. Het leed bracht hem tot betere gedachten. Hij, de zoon van eerbiedwaardige ouders, gaf de varkens hun voer en at zelf met hen mee, terwijl zelfs de gehuurde dienstknechten thuis goed voedsel in overvloed hadden. Niet alleen besefte hij zijn rampzalige dwaasheid om zijns vaders wel voorziene dis te verlaten, waarvoor hij een varkenstrog in de plaats kreeg, maar ook de onrechtvaardigheid van zijn zelfzuchtige handelwijze. Hij had niet alleen spijt, maar ook berouw. Hij had tegen zijn vader en tegen God gezondigd; hij wilde terugkeren, zijn zonde belijden en vragen, niet om weer als zoon te worden opgenomen, maar om als huurling te mogen werken. Na dit besluit te hebben genomen, wachtte hij niet langer, maar ging onmiddellijk de lange weg naar het ouderlijk huis terug.

De vader werd de nadering van de verloren zoon gewaar en haastte zich hem tegemoet te gaan. Zonder een woord van verwijt omarmde en kuste de liefhebbende vader de eigenzinnige doch nu berouwvolle jongen, die, overweldigd door deze onverdiende genegenheid, deemoedig zijn dwaling bekende en vol berouw zeide dat hij niet waardig was langer zijn zoon te zijn. Het is opmerkelijk, dat hij in zijn verslagenheid niet vroeg om als huurling te

worden aangenomen, zoals hij zich had voorgenomen te doen; de vreugde van zijn vader was te heilig om aldus te worden getemperd. Hij zou zijn vader het meest genoegen doen door zich onvoorwaardelijk tot zijn beschikking te stellen. De ruwe, armoedige mantel werd vervangen door het beste kleed; hij kreeg een ring aan zijn vinger als teken van wederopneming in het gezin; de schoenen betekenden dat hij weer als zoon was aangenomen en niet als gehuurde knecht. De vader kon zijn blijdschap alleen uitdrukken door daden van overvloedige goedheid; een feest werd aangericht, want was de zoon, die voor dood was gehouden, niet in leven? Was het verlorene niet teruggevonden?

Tot zo ver vertoont deze gelijkenis een grote overeenkomst met de twee voorgaande gelijkenissen in dezelfde toespraak; het volgende deel heeft een andere belangrijke symbolische betekenis. Over het wedervinden van het afgedwaalde schaap, noch over het vinden van de verloren penning had iemand een klacht geuit; over elke vondst hadden de vrienden zich verheugd. Doch de blijdschap van de vader over de terugkeer van de verloren zoon werd verstoord door het knorrige protest van de oudste zoon. Deze had bij het naderen van het huis de feestvreugde opgemerkt en in plaats van binnen te komen, zoals zijn recht was, had hij aan een van de dienstknechten naar de oorzaak van het buitengewone vreugdebetoon gevraagd. Vernemende dat zijn broeder was teruggekomen en dat de vader ter ere van deze gebeurtenis een feestmaal had aangericht, werd de oudste zoon boos en weigerde botweg het huis binnen te gaan, zelfs nadat zijn vader naar buiten was gekomen en hem er om had gesmeekt. Hij bracht zijn getrouwheid en toewijding aan het dagelijks werk op de boerderij te berde, waartegen de vader niet protesteerde, maar de zoon verweet zijn vader dat hij hem nog niet eens een bokje had gegeven om met zijn vrienden vrolijk te zijn, terwijl, nu de eigenzinnge verkwister van een zoon was teruggekomen, de vader voor hem zelfs het vetgemeste kalf had geslacht. Het is van betekenis dat de oudste zoon de boetvaardige 'deze uw zoon' noemde en niet 'mijn broeder'. De oudste zoon, door zelfzuchtige boosheid doof geworden, weigerde naar de van genegenheid getuigende verzekering te luisteren: 'Kind, gij zijt altijd bij mij, en al het mijne is het uwe', en met zijn door liefdeloze afkeer verstokte hart bleef hij onbewogen bij de ontroerende en liefdevolle uitroep: 'Deze uw broeder was dood en is weder levend geworden, en hij was verloren en is gevonden.'

Wij hebben niet het recht het berouw van de verloren zoon boven de trouwe, harde dienst van zijn broeder te stellen, die thuis en op zijn post was gebleven. De toegewijde zoon was de erfgenaam; de vader kleineerde zijn waarde niet en ontkende evenmin zijn verdiensten. Zijn misnoegen over de vreugde als gevolg van de terugkeer van zijn afgedwaalde broeder was een blijk van bekrompenheid. Van de twee broeders was de oudste echter de getrouwste, wat zijn gebreken ook mogen zijn geweest. Waar in deze les van de Meester evenwel de nadruk op wordt gelegd, had met zijn liefdeloze en zelfzuchtige zwakheden te maken.

De Farizeeërs en schriftgeleerden, tot wie dit meesterstuk van illustratie was gericht, moeten dit wel op zichzelf van toepassing hebben geacht. Zij

verpersoonlijkten de oudste zoon, uiterst nauwlettend op routine, op het methodisch en werktuigelijk zwoegen in de velerlei veldarbeid, zonder enige belangstelling dan alleen in zichzelf en niet genegen een berouwvolle tollenaar of weergekeerde zondaar te verwelkomen. Van dat alles waren zij vervreemd; zo iemand mag dan voor de toegeeflijke en vergevensgezinde Vader 'deze uw zoon' zijn, voor hen nooit een broeder. Zij bekommerden zich er niet om wie of hoevelen verloren gingen, als zij maar door de terugkeer van de boetvaardigen in hun positie en bezittingen ongemoeid werden gelaten. Maar de gelijkenis was niet alleen voor hen; zij is een levende, nimmer verwelkende plant, welker vrucht aan gezonde leer in alle tijden voedsel voor de ziel is. Over de zonde van de verloren zoon wordt geen woord ter verontschuldiging of vergoelijking aangevoerd; die kan de Vader niet met de geringste mate van toelating aanschouwen [16], doch over de bekering en verslagenheid van geest van de zondaar verheugden God en de hemelse scharen zich.

De drie gelijkenissen die als gedeelten van een onafgebroken lezing in de Schrift voorkomen, zijn één in het beschrijven van de vreugde, die in de hemel heerst over het wedervinden van een ziel, die eenmaal verloren was gewaand, of die ziel nu het best kon worden gesymboliseerd door een schaap dat was afgedwaald, een penning die uit het oog werd verloren door onachtzaamheid van de beheerder of een zoon die zichzelf opzettelijk aan huis en hemel had onttrokken. Er is niet de minste reden voor de opvatting als zou aan de berouwvolle zondaar voorrang zijn gegeven boven een rechtvaardige ziel, die de zonde had weerstaan. Indien dat de wijze van God zou zijn, zou Christus, de enige zondeloze Mens, in de achting van de Vader beneden herboren overtreders staan. Hoe aanstootgevend de zonde ook moge zijn, toch is de zondaar in de ogen van de Vader kostbaar wegens de mogelijkheid van zijn bekering en zijn terugkeer tot gerechtigheid. Het verlies van een ziel is een zeer werkelijk en een zeer groot verlies voor God. Het berokkent Hem leed, want het is Zijn wil dat niemand zal omkomen.[17]

De discipelen worden door gelijkenissen onderricht

Jezus, zich meer direct tot de discipelen wendend, waarbij behalve de apostelen zich vele gelovigen, ja zelfs enige tollenaren bevonden, gaf bij deze gelegenheid *de Gelijkenis van de Onrechtvaardige Rentmeester.*[18]

'En Hij zeide ook tot Zijn discipelen: Er was een zeker rijk mens, welke een rentmeester had; en deze werd bij hem aangeklaagd, als die zijn goederen doorbracht. En hij riep hem, en zeide tot hem: Hoe hoor ik dit van u? Geef rekenschap van uw rentmeesterschap; want gij zult niet meer kunnen rentmeester zijn. En de rentmeester zeide bij zichzelven: Wat zal ik doen, dewijl mijn heer dit rentmeesterschap van mij neemt? Graven kan ik niet; te bedelen schaam ik mij.

[16] Vergelijk L. & V. 1:31; B. v. M., Alma 45:16.
[17] Vergelijk Matth. 18:14; P. v. Gr. W., Mozes 1:39.
[18] Lucas 16:1-8.

Ik weet, wat ik doen zal, opdat, wanneer ik van het rentmeesterschap afgezet zal wezen, zij mij in hun huizen ontvangen. En hij riep tot zich een iegelijk van de schuldenaars zijns heren, en zeide tot den eersten: Hoeveel zijt gij mijn heer schuldig? En hij zeide: Honderd vaten olie. En hij zeide tot hem: Neem uw handschrift, en nederzittende, schrijft haastelijk vijftig. Daarna zeide hij tot een anderen: En gij, hoeveel zijt gij schuldig? En hij zeide: Honderd mudden tarwe. En hij zeide tot hem: Neem uw handschrift, en schrijf tachtig. En de heer prees den onrechtvaardigen rentmeester, omdat hij voorzichtiglijk gedaan had; want de kinderen dezer wereld zijn voorzichtiger dan de kinderen des lichts, in hun geslacht'.

Waar uit de drie vorige gelijkenissen lessen konden worden geput door de sterke overeenkomst, die zij met elkander vertonen, leert deze gelijkenis ons eerder door de tegenstelling in de situaties. De rentmeester in deze geschiedenis was de rechtmatig aangestelde vertegenwoordiger van zijn werkgever en hield wat wij zouden noemen procuratie in naam van zijn meester.[19]

Hij was geroepen om rekenschap af te leggen, want zijn meester had van zijn verkwisting en zorgeloosheid gehoord. De rentmeester ontkende zijn schuld niet en op staande voet werd hij ontslagen. Er zou aanzienlijk veel tijd nodig zijn om zijn papieren in orde te maken en deze aan zijn opvolger over te dragen. De tijd, gedurende welke hij op zijn post bleef, besloot hij zo veel mogelijk voor zijn eigen voordeel te gebruiken, ofschoon hij daardoor zelfs de belangen van zijn meester nog meer schade deed. Hij dacht na over de staat van afhankelijkheid waarin hij weldra zou verkeren. Door luiheid en uitspattingen had hij verzuimd om iets van zijn inkomsten over te leggen; hij had zijn eigen goed en dat van zijn heer verkwist. Hij voelde dat hij voor harde handenarbeid ongeschikt was en voor bedelen schaamde hij zich, vooral in de omgeving waar hij een royaal levend en invloedrijk man was geweest. In zijn verlangen om anderen aan zich te verplichten, zodat wanneer hij zou zijn ontslagen, hij met meer kans op succes een beroep op hen kon doen, riep hij de schuldenaren van zijn heer bij zich en machtigde hen hun schuldbekentenissen zodanig te wijzigen, dat zij een aanzienlijk kleinere schuld aanwezen. Natuurlijk was deze wijze van doen onrechtvaardig, hij bedroog zijn werkgever en bevoordeelde de schuldenaren van wie hij hulp verwachtte. De meesten van ons zijn verwonderd te lezen dat de meester, vernemende wat zijn vooruitziende, doch zelfzuchtige en oneerlijke rentmeester had gedaan, het verkeerde door de vingers zag en hem voor zijn inzicht ook nog een compliment maakte, 'omdat hij wijs gedaan had, of voorzichtig', wat volgens vele geleerden een betere vertaling is.

Op de moraal van de gelijkenis wijzende zeide Jezus[20]: 'Want de kinderen dezer wereld zijn voorzichtiger dan de kinderen des lichts. En Ik zeg ulieden, maakt uzelven vrienden uit den onrechtvaardigen Mammon, opdat wanneer u ontbreken zal, zij u mogen ontvangen in de eeuwige tabernakelen.' Het

[19] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[20] Lucas 16:9-13.

doel van onze Heer was de tegenstelling aan te tonen tussen de zorg, de bedachtzaamheid en toewijding door mensen aan de dag gelegd die op geld maken uit waren en de halfslachtige manier van velen, die zogenaamd streven naar geestelijke rijkdom. Wereldse mensen sparen voor de toekomst en bezondigen zich vaak aan het verlangen veel te vergaren, terwijl 'de kinderen des lichts' of degenen die geestelijke rijkdom boven alle aards bezit stellen, minder energiek, voorzichtig of verstandig zijn. Onder 'de onrechtvaardige Mammon' kunnen wij stoffelijke rijkdom of wereldse dingen verstaan. Ofschoon geld van veel minder waarde is dan de schatten des hemels, kan dit of wat geldswaarde heeft het middel zijn om goede dingen tot stand te brengen en om Gods doelstellingen te bevorderen. De aansporing van de Here was om de 'mammon' voor goede werken te gebruiken zo lang dat mogelijk is, want eens zal dat niet meer kunnen en zullen alleen de resultaten van dat gebruik in stand blijven.[21] Als de slechte rentmeester, wanneer hij wegens ongeschiktheid uit zijns meesters huis zou zijn verdreven, mocht hopen om in de huizen van hen die hij had bevoordeeld te worden ontvangen, hoe veel te meer kunnen zij, die het recht getrouwelijk zijn toegedaan, met vertrouwen hopen om in Gods eeuwige woningen te worden ontvangen! Dit schijnt een deel van de les te zijn.

Het was niet de oneerlijkheid van de rentmeester die geprezen werd, maar zijn voorzichtigheid en vooruitziende blik. Hoewel hij een wanbeheer over zijns meesters bezit voerde, ontlastte hij echter de schuldenaren en door dit te doen overschreed hij niet zijn wettige bevoegdheden, want hij was nog altijd rentmeester, ofschoon hij zich aan malversaties schuldig maakte. De les zou op deze wijze kunnen worden samengevat: Gebruik uw rijkdom zodanig, dat u later op vrienden kunt rekenen. Wees ijverig, want de tijd dat ge van uw aardse bezittingen gebruik kunt maken, zal spoedig voorbij zijn. Leer zelfs een les van de oneerlijken en slechten; wanneer die zo verstandig zijn om voor de enige toekomst die zij zich kunnen voorstellen, te zorgen, hoe veel te meer behoren wij dan, die in een eeuwige toekomst geloven, voor deze te zorgen! Indien gij geen wijsheid en voorzichtigheid hebt geleerd in het gebruik van 'de onrechtvaardige mammon', hoe kunnen de langer durende rijkdommen dan aan u worden toevertrouwd? Indien gij niet hebt geleerd om op de juiste wijze het goed van een ander te gebruiken, dat u als rentmeester in beheer is gegeven, hoe kunt ge dan verwachten goed om te gaan met grote rijkdommen, wanneer die u in eigendom mochten worden gegeven? Streef de onrechtvaardige rentmeester en de liefhebbers van de mammon na, niet in hun oneerlijkheid, hun hebzucht en vrekkig vergaren van rijkdom, die op zijn best maar vergankelijk is, maar in hun ijver, vooruitzien en zorg voor de toekomst. Bovendien: laat de rijkdom niet uw meester worden, laat hem uw dienstknecht blijven, want 'Geen huisknecht kan twee heren dienen; want òf hij zal den enen haten en den anderen liefhebben, òf hij zal den enen aanhangen en den anderen verachten. Gij kunt God niet dienen en den Mammon'.

[21] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.

Bespotting van de Farizeeërs het hoofd geboden; een andere illustrerende gelijkenis[22]

De Farizeeërs, hebzuchtig, of nauwkeuriger gezegd geldgierig als ze waren[23], hadden naar de voorgaande lessen voor de discipelen geluisterd en bespotten openlijk Leraar en les. Wat wist deze Galileeër, die niet meer had dan de klederen die Hij droeg, van geld en van de beste wijze van bezitsbeheer? Het antwoord van onze Heer op hun spotrede betekende meerdere veroordeling. Zij waren van alle streken van de zakenwereld op de hoogte en konden de onrechtvaardige rentmeester in sluwe manipulaties overtreffen en zich toch voor de mensen met zo veel succes rechtvaardigen, dat zij voor het oog eerlijke en oprechte lieden waren. Bovendien spreidden zij een bepaalde, in 't oog lopende, eenvoud en zelfverloochening ten toon, in welke uiterlijke waarneming zij zich boven de weeldelievende Sadduceeërs verheven achtten; zij waren trots op hun nederigheid geworden, doch God kende hun harten, en de streken en gewoonten, die zij het meest in ere hielden, waren een gruwel in Zijn ogen.

Zij poseerden als bewakers van de wet en vertolkers van de profeten. De 'wet en de profeten' waren tot aan de dagen van Johannes de Doper van kracht geweest; sedert die tijd werd het evangelie des koninkrijks gepredikt en de mensen waren begerig daar binnen te gaan[24], ofschoon de theocratie alles in 't werk stelde om dat te verhinderen.

De wet was niet krachteloos gemaakt; eerder zouden hemel en aarde voorbij gaan dan dat één tittel van de wet niet in vervulling zou gaan[25]; toch hadden deze Farizeeërs en schriftgeleerden geprobeerd de wet te niet te doen. Op het gebied van scheiding bijvoorbeeld hadden zij door hun onwettige toevoegingen en valse interpretaties zelfs de zonde van overspel vergoelijkt.

De Meester heeft ons in *de Gelijkenis van de rijke man en Lazarus* nog een les gegeven[26]:

'En er was een zeker rijk mens, en was gekleed met purper en zeer fijn lijnwaad, levende allen dag vrolijk en prachtig. En er was een zeker bedelaar, met name Lazarus, welke lag voor zijn poort vol zweren. En begeerde verzadigd te worden van de kruimkens, die van de tafel des rijken vielen; maar ook de honden kwamen en lekten zijn zweren. En het geschiedde, dat de bedelaar stierf, en van de engelen gedragen werd in de schoot van Abraham. En de rijke stierf ook, en werd begraven. En als hij in de hel zijn ogen ophief, zijnde in de pijn, zag hij Abraham van verre, en Lazarus in zijn schoot. En hij riep en zeide: Vader Abraham, ontferm u mijner, en zend Lazarus, dat hij het uiterste zijns vingers in het water dope, en verkoele mijn tong, want

[22] Lucas 16:14-31.
[23] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[24] Herziene vertaling, Luc. 16:16: 'De wet en de profeten waren tot Johannes; van die tijd af wordt het evangelie van het koninkrijk Gods gepredikt, en een ieder treedt er met geweld binnen'.
[25] Vergelijk Matth. 5:18; zie blz. 174 van dit boek.
[26] Lucas 16:19-31.

ik lijd smarten in deze vlam. Maar Abraham zeide: Kind, gedenk, dat gij uw goed ontvangen hebt in uw leven, en Lazarus desgelijks het kwade; en nu wordt hij vertroost, en gij lijdt smarten. En boven dit alles, tussen ons en ulieden is een grote klove gevestigd, zodat degenen, die van hier tot u willen overgaan, niet zouden kunnen, noch ook die daar zijn, van daar tot ons overkomen. En hij zeide: Ik bid u dan, vader, dat gij hem zendt tot mijns vaders huis; want ik heb vijf broeders; dat hij hun dit betuige, opdat ook zij niet komen in deze plaats der pijniging. Abraham zeide tot hem: Zij hebben Mozes en de profeten, dat zij die horen. En hij zeide: Neen vader Abraham, maar zo iemand van de doden tot hen heenging, zij zouden zich bekeren. Doch Abraham zeide tot hem: Indien zij Mozes en de profeten niet horen, zo zullen zij ook, al ware het, dat iemand uit de doden opstond, zich niet laten gezeggen.'

De gekwelde bedelaar wordt met een naam vereerd; de andere wordt aangeduid als 'een zeker rijk mens'.[27] De twee worden voorgesteld als uiterste tegenstellingen tussen rijkdom en ontbering. De rijkaard was in de kostbaarste kleding gehuld, purper en fijn linnen, en iedere dag wachtte hem een overvloedige maaltijd. Lazarus was naar de poorten van het paleis van de rijke man gebracht en daar achtergelaten, 'n hulpeloze bedelaar, zijn lichaam bedekt met zweren. De rijke was omgeven door dienaren, die hem op zijn wenken bedienden; de arme bedelaar aan zijn poorten had vrienden noch begeleiders, behalve de honden die, evenals hij, op de afval van des rijken welvoorziene dis wachtten. Zo worden de twee naar het leven getekend. Een abrupte verandering van toneel toont deze zelfde twee aan de andere zijde van de sluier, die tussen het hier en het hiernamaals hangt. Lazarus stierf; van zijn begrafenis wordt niet gerept; zijn met zweren overdekt lichaam werd waarschijnlijk in een armengraf geworpen. Maar engelen droegen zijn onsterfelijke geest naar het Paradijs, de rustplaats van de gezegenden en gewoonlijk in de zinnebeeldige taal van de rabbijnen Abrahams schoot genoemd. Ook de rijke man stierf; zijn begrafenis was ongetwijfeld een pompeuze vertoning, maar van een escorte van engelen die zijn geest ontvingen, lezen wij niets. In de hel sloeg hij zijn ogen op en zag in de verte Lazarus, vredig in Abrahams huis.

Als Jood had de man er vaak op gepocht dat hij Abraham tot vader had. Nu deed de rampzalige geest een beroep op de patriarch van zijn ras door hem met 'Vader Abraham' aan te spreken; hij vroeg niet meer dan het voorrecht een enkele druppel water op zijn verdroogde tong te mogen ontvangen; hij bad dat Lazarus, de voormalige bedelaar, die mocht brengen. Het antwoord werpt enig licht op bepaalde toestanden in de geestenwereld, ofschoon de weergeving grotendeels zinnebeeldig is, gelijk over het algemeen in gelijkenissen het geval is. Abraham, de arme gefolterde geest met 'Zoon' aansprekend, herinnerde hem aan al het goede dat hij op aarde voor zichzelf had gehouden, terwijl Lazarus als een lijdende, verwaarloosde bedelaar aan zijn

[27] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.

poorten had gelegen. Nu had Lazarus, door de werking van een goddelijke wet beloning en hij vergelding ontvangen. Bovendien was het inwilligen van zijn meelijwekkend verzoek onmogelijk, want tussen de verblijfplaats van de rechtvaardigen waar Lazarus uitrustte en die van de goddelozen waar hij moest lijden 'is eene groote klove gevestigd', en overgang van de een naar de ander is verboden. Het volgende verzoek van de beklagenswaardige lijder was niet geheel zelfzuchtig; in zijn folterende smart herinnerde hij zich degenen van wie hij door de dood werd gescheiden; hij verlangde er naar zijn broeders het lot te besparen dat hem had getroffen. Hij bad dat Lazarus naar de aarde teruggezonden zou worden om naar zijn ouderlijk huis te gaan en zijn zelfzuchtige, genotzuchtige en nu nog sterfelijke broeders voor het lot te waarschuwen dat hun wachtte, indien zij zich niet bekeerden. Er kan in dit verzoek een toespeling hebben gelegen, dat indien hij voldoende zou zijn gewaarschuwd, hij beter geleefd zou hebben en de kwelling ontgaan zou zijn. Toen hij er aan werd herinnerd dat zij de woorden van Mozes en de profeten hadden, welke zij moesten gehoorzamen, antwoordde hij dat indien iemand uit de doden naar hen toe zou gaan, zij zich zeker zouden bekeren. Abraham antwoordde dat als zij op Mozes en de profeten geen acht sloegen, 'zo zullen zij ook, al ware het dat er iemand uit de doden opstond, zich niet laten gezeggen'.

Nu moeten wij, in onze poging om de gelijkenis geheel of gedeeltelijk van bepaalde toepassing te verklaren, niet uit het oog verliezen, dat zij als een leerzame berisping tot de Farizeeërs was gericht wegens de spot en hoon waarmede zij de waarschuwing van de Heer betreffende de gevaren, die het dienen van de mammon inhield, hadden ontvangen. Jezus gebruikte Joodse beeldspraak, en de uitbeelding van de gelijkenis is zodanig, dat zij wel onmiddellijk de vertolkers van Mozes en de profeten moest aantrekken. Ofschoon het zeer oneerlijk zou zijn leerstellige beginselen uit voorvallen af te leiden, die in gelijkenissen worden voorgesteld, mogen wij niet veronderstellen dat Jezus al was het slechts in een gelijkenis ooit een valse leer zou verkondigen; wij moeten dus de beschrijving van de toestanden in de geestenwereld als waar aannemen. Dat rechtvaardigen en onrechtvaardigen gedurende de tijd tussen dood en opstanding van elkander gescheiden leven, is duidelijk. Het Paradijs, of zoals de Joden die gezegende verblijfplaats zo gaarne aanduiden met 'Abrahams schoot', is niet de plaats van de laatste heerlijkheid, evenmin als de hel, waartoe de geest van de rijkaard was verwezen de laatste woonplaats van de veroordeelden is.[28] In deze voorafgaande of tussenstaat worden de mensen echter door hun werken gevolgd[29], en zeer zeker zullen de doden ontdekken dat hun verblijfplaats er een is, waarvoor zij zichzelf bereid hebben, toen zij nog op aarde waren. Het lot van de rijke man was niet het gevolg van zijn rijkdom en de rust waarin Lazarus inging, kreeg hij niet omdat hij arm was. Het verzuim om zijn rijkdommen op de juiste wijze te gebruiken, en de baatzuchtige zelfvoldaanheid waar-

[28] Vergelijk B. v. M., Alma 40:11-14; zie Artikelen des Geloofs, Hfdst. 21, aant. 5 - 'De toestand van de ziel tussen dood en opstanding'.
[29] Openb. 14:13.

mede hij de aardse dingen zinnelijk genoot met uitsluiting van alle bekommernis om de noden van zijn medemensen, bracht de een onder veroordeling; terwijl geduld in lijden, geloof in God en een zodanig rechtvaardig leven als wel is vooropgesteld, doch niet tot uitdrukking gebracht, de ander gelukzaligheid brachten.

De trotse zelfvoldaanheid van de rijkaard, die alles had wat rijkdom maar kan verschaffen en die zich verre hield van de nooddruftigen en lijdenden, was de zonde, waartoe hij was vervallen. Op deze wijze werd de apartheid van de Farizeeërs, waar zij trots op waren (hun naam die 'afgescheidenen' betekent, drukt dat reeds uit) veroordeeld. De gelijkenis leert de voorzetting van het persoonlijk bestaan na de dood, alsmede de betrekking tussen oorzaak en gevolg; de oorzaak zijnde de wijze van leven in de sterfelijkheid en het gevolg de status waarin men zich in het hiernamaals bevindt.

Onnutte dienstknechten[30]

Van de Farizeeërs keerde Jezus zich tot Zijn discipelen en spoorde hen tot ijver aan. Na hen tegen ondoordachte uitingen of handelingen die voor anderen aanstootgevend konden zijn, te hebben gewaarschuwd, ging Hij verder door de nadruk te leggen op de absolute noodzakelijkheid van onbaatzuchtige toewijding, verdraagzaamheid en vergevensgezindheid. De apostelen, zich van de eis van algeheel, toegewijd dienstbetoon bewust, smeekten de Here, zeggende: 'Vermeerder ons geloof'. Hun werd duidelijk gemaakt dat geloof beter kan worden afgemeten naar de kwaliteit dan naar de kwantiteit, en de overeenkomst met het mosterdzaad werd weer naar voren gebracht.

'En de Heere zeide: Zo gij een geloof hadt als een mosterdzaad, gij zoudt tegen deze moerbeziënboom zeggen: Word ontworteld en in de zee geplant, en hij zou u gehoorzaam zijn.'[31] Hun gehoorzaamheid en onvermoeid dienstbetoon waren de beste maatstaven voor hun geloof. Door *de Gelijkenis van de Onnutte Dienstknechten* werd daar de nadruk op gelegd.

'En wie van u heeft een dienstknecht ploegende of de beesten hoedende, die tot hem, als hij van de akker terugkomt, terstond zal zeggen: Kom bij en zit aan? Maar zal hij niet tot hem zeggen: Bereid wat ik te avond zal eten, en omgord u en dien mij, totdat ik zal gegeten en gedronken hebben, en eet en drink gij daarna? Dankt hij ook die dienstknecht, omdat hij gedaan heeft hetgeen hem bevolen was? Ik meen, neen. Alzó ook gij, wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben maar gedaan hetgeen wij schuldig waren te doen'.

De dienstknecht kan nu wel denken dat hij na zijn dagtaak op het veld recht heeft op rust, maar bij thuiskomst ontdekt hij dat er nog meer van hem wordt vereist. De meester heeft recht op de tijd en de aandacht van de dienstknecht; dat was een van de voorwaarden waaronder hij was aangenomen, en of-

[30] Lucas 17:1-10.
[31] Vergelijk Matth. 17:20; 21:21; Marcus 9:23; zie blz. 282 van dit boek.

schoon zijn werkgever hem wel zou kunnen bedanken of hem een stoffelijk blijk van waardering geven, kan de dienstknecht daar niet om vragen. Zo moesten ook de apostelen, die zich geheel en al in de dienst van de Meester hadden gesteld, niet aarzelen of bezwaren maken, welke inspanning of welk offer ook van hen zou worden gevraagd. Het beste wat zij konden doen zou niet meer zijn dan hun plicht, en ongeacht de waardering van de Meester voor hun werk, moesten zij zich als onnutte dienstknechten beschouwen.[32]

Tien lepralijders genezen[33]

Tijdens Zijn reis naar Jeruzalem ging Jezus 'door het midden van Samaria en Galilea'. Tien mannen, door melaatsheid aangetast, naderden; waarschijnlijk kwamen zij zo dicht bij als de wet toestond en dat was nog ver weg. Deze mannen waren van verschillende nationaliteit; de ziekte waaraan zij gezamenlijk leden, had hun tot metgezellen in het leed gemaakt. Zij riepen luid: 'Jezus, Meester, ontferm U onzer'!

De Here antwoordde: 'Gaat henen en vertoont uzelven den priesteren.'[34] Deze opdracht leidde tenslotte tot hun genezing; gehoorzaamheid was de proef op hun geloof. Niemand die aan lepra had geleden kon op wettige wijze in de gemeenschap terugkeren voordat een priester hem rein had verklaard. De tien zieken haastten zich het gebod van de Here te gehoorzamen. 'En het geschiedde terwijl zij heengingen, dat zij gereinigd werden.'[35] Een van de tien keerde terug en met luider stemme verheerlijkte hij God; daarna wierp hij zich voor de voeten van Christus en dankte Hem. Wij vernemen dat deze dankbare een Samaritaan was, waaruit wij afleiden dat sommige of alle anderen Joden waren. Jezus, bedroefd over de ondankbaarheid van de negen, riep uit: 'Zijn niet de tien gereinigd geworden? En waar zijn de negen? Zijn er geen gevonden die wederkeren om Gode eer te geven, dan deze vreemdeling?' En tot de gereinigde Samaritaan, die Hem in aanbidding te voet was gevallen, zeide de Heer: 'Sta op en ga henen; uw geloof heeft u behouden'. Ongetwijfeld hadden de negen, die niet terugkeerden, strikt de letter van des Heren gebod gehoorzaamd, want Hij had hun gezegd naar de priesters te gaan, maar hun gebrek aan dankbaarheid en hun verzuim de macht van God in hun genezing te erkennen stonden in ongunstig contrast met de geest van die ene en die ene was een Samaritaan. Deze gebeurtenis moet op de apostelen wel indruk hebben gemaakt en hen hebben doen gevoelen dat ook vreemdelingen aannemelijk kunnen zijn en zich uitnemend kunnen gedragen, zulks tot beschaming van de Joodse aanspraken op een superioriteit, die niet uit verdienste voortspruit.

[32] Vergelijk Job 22:3; 35:7.
[33] Lucas 17:11-19. Vele schrijvers behandelen deze gebeurtenis alsof die onmiddellijk volgde op de uitwijzing van Jezus en de apostelen uit een zeker Samaritaans dorp (Lucas 9:52-56). Wij rangschikken het voorval in de volgorde die door Lucas wordt aangegeven, de enige die van de twee gebeurtenissen melding maakt.
[34] Vergelijk Lev. 13:2; 14:2; zie ook blz. 141 van dit boek.
[35] Vergelijk het geval van Naäman de Syriër, 2 Kon. 5:14.

De Farizeeër en de Tollenaar[36]

'En Hij zeide ook tot sommigen die bij zichzelve vertrouwden dat zij rechtvaardig waren, en de anderen niets achtten, deze gelijkenis: Twee mensen gingen op in de tempel om te bidden: de één was een Farizeeër en de ander een tollenaar. De Farizeeër staande, bad dit bij zichzelven: O God! ik dank U dat ik niet ben gelijk de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze tollenaar; ik vast tweemaal per week, ik geef tienden van alles wat ik bezit.

En de tollenaar van verre staande, wilde ook zelfs de ogen niet opheffen naar den hemel, maar sloeg op zijn borst, zeggende: O God, wees mij zondaar genadig! Ik zeg ulieden, deze ging af gerechtvaardigd in zijn huis meer dan die; want een ieder die zichzelven verhoogt, zal vernederd worden en die zichzelven vernedert, zal verhoogd worden'.

Hier wordt ons nadrukkelijk gezegd dat deze gelijkenis ten behoeve van bepaalde personen werd gegeven, die er op vertrouwden dat hun geloof in eigen rechtvaardigheid hun voldoende zekerheid gaf om zich ook voor God te kunnen rechtvaardigen. De gelijkenis was niet speciaal voor de Farizeeërs en tollenaars bedoeld. Die twee typeren ver uiteen lopende klassen. Er kan onder de discipelen wel veel van de Farizese geest van zelfvoldaanheid hebben geheerst en zelfs wel iets onder de apostelen. Een Farizeeër en een tollenaar gingen naar de tempel om te bidden. De Farizeeër bad 'tot zichzelf'; zijn woorden kunnen nauwelijks als een gebed tot God worden opgevat. Dat hij onder het bidden rechtop stond was geen ongepastheid, want deze houding was voor het gebed gebruikelijk; ook de tollenaar stond. De Farizeeër dankte God dat hij zo veel beter was dan de andere mensen; hij was trouw aan zijn gemeenschap, een afgescheidene die met verachting neerkeek op een ieder die niet was als hij. Dat hij niet was als 'deze tollenaar' was iets om speciaal voor te danken. Zijn grootspraak dat hij tweemaal per week vastte en tienden gaf van alles wat hij bezat, maakte hem nog waardiger, want het was meer dan door de wet, die toen van kracht was, werd vereist; zo liet hij doorschemeren dat God zijn schuldenaar was.[37]

De tollenaar, van verre staande, was zo door het besef van zijn zonden en door zijn behoefte aan goddelijke hulp terneergedrukt, dat hij de ogen neersloeg en zich op de borst sloeg, om genade smekend als een berouwvol zondaar.

[36] Lucas 18:9-14. Het verslag van Lucas in de volgorde van gebeurtenissen, volgend op Christus' vertrek uit Jeruzalem na het Feest der Tabernakelen, bevat ook het antwoord van de Heer op de vraag van de Farizeeërs 'wanneer het Koninkrijk Gods komen zoude', en toevoegingen daaraan (17:20-37); deze zaken werden daarna in een rede in de nabijheid van Jeruzalem gehouden, vollediger behandeld (Matth. 24) en zij zullen in verband met die latere gebeurtenis in beschouwing worden genomen. De gelijkenis van de Lastige Weduwe (Lucas 18:1-7) heeft reeds de aandacht gehad (blz. 322).
[37] Merk op tot welk een godslasterlijk uiterste de leer van 'meer doen dan vereist wordt' of buitensporige verdienste het pausdom in de 13de eeuw was gegaan. (Zie The Great Apostasy, 913-15).

De Farizeeër, voor zijn eigen geweten en de mensen gerechtvaardigd, vertrok trotser dan ooit; de ander ging naar huis, voor God gerechtvaardigd, hoewel nog steeds een verachte tollenaar. De gelijkenis is op alle mensen van toepassing; haar moraal is vervat in de herhaling van de woorden van de Heer die Hij in het huis van de voorname Farizeeër sprak: 'Want een iegelijk die zichzelven verhoogt, zal vernederd worden, en die zichzelven vernedert, zal verhoogd worden.'[38]

Over Huwelijk en Scheiding[39]

Terwijl Jezus met korte reizen naar Jeruzalem onderweg was en terwijl Hij nog steeds aan de andere zijde van de Jordaan en dus op het grondgebied van Perea was, ontmoette Hij een groep Farizeeërs, die met het voorop gezette doel waren gekomen om Hem te bewegen iets te zeggen of te doen waarop zij een beschuldiging konden baseren. De vraag waarover zij het eens waren geworden om Hem voor te leggen, had betrekking op huwelijk en scheiding; er was geen onderwerp, waar in hun school en onder hun rabbijnen zo fel over werd gedebatteerd.[40] De sluwe ondervragers hadden misschien gehoopt dat Jezus de toestand van overspel waarin Herodes Antipas toen leefde, zou veroordelen en zich aldus de woede van Herodias op de hals zou halen, die de Doper reeds tot slachtoffer had gemaakt. 'Is het een mens geoorloofd zijn vrouw te verlaten om allerlei oorzaak?' vroegen zij. Jezus citeerde Gods oorspronkelijke en eeuwige wet te dien opzichte, en wees op de enige redelijke conclusie, die daaruit te trekken was: 'Hebt gij niet gelezen, die van den beginne den mens gemaakt heeft, dat Hij ze gemaakt heeft man en vrouw, en gezegd heeft: Daarom zal een mens vader en moeder verlaten, en zal zijn vrouw aanhangen, en die twee zullen tot één vlees zijn? Alzo dat zij niet meer twee zijn, maar één vlees. Hetgeen dan God samengevoegd heeft, scheide de mens niet.'[41]

God had het eerbare huwelijk ingesteld en de betrekking tussen man en vrouw zelfs boven die tussen ouders en kinderen gesteld; het verbreken van zulk een verbond was een uitvinding van de mens, geen gebod van God. De Farizeeërs hadden hun wederwoord klaar: 'Waarom heeft dan Mozes geboden, een scheidbrief te geven en haar te verlaten?' Hier zij er aan herinnerd dat Mozes geen scheiding had bevolen, maar geëist, in geval een man van zijn vrouw wilde scheiden, dat hij haar een scheidbrief zou geven.[42] Jezus maakte dit duidelijk door te zeggen: 'Mozes heeft vanwege de hardheid uwer harten u toegelaten uw vrouwen te verlaten, maar van den beginne is

[38] Vergelijk Lucas 14:11.
[39] Matth. 19:3-12; zie ook Marcus 10:2-12. Dit onderwerp staat bij Mattheüs en Marcus direct vóór dat hetwelk Christus beschrijft, de kinderen zegenend, dat door Lucas achter de gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar wordt vermeld. Daarom gaan wij van Lucas' verslag naar dat door de andere synoptische schrijvers gegeven.
[40] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[41] Vergelijk Gen. 1:27; 2:24; 5:2; Efeze 5:31.
[42] Deut. 24:1-4.

het alzo niet geweest.' De hogere eis, door het evangelie gesteld, volgde nu: 'Maar Ik zeg u, dat zo wie zijne vrouw verlaat anders dan om hoererij, en een andere trouwt, die doet overspel; en die de verlatene trouwt, doet ook overspel'.[43] Deze Mozaïsche voorziening was slechts geoorloofd en gerechtvaardigd wegens bestaande ongerechtigheid. Strikte onderwerping aan de leerstelling die door Jezus Christus werd verkondigd is het enige middel waardoor een volmaakte maatschappelijke orde kan worden gehandhaafd. Het is echter van belang op te merken, dat Jezus in Zijn antwoord aan de vitzieke Farizeeërs geen specifieke of bindende regel ten aanzien van wettige scheidingen gaf; het verlaten van een vrouw zoals dat volgens Mozaïsche gewoonte werd beschouwd, behoefde geen gerechtelijk onderzoek of gerechtelijke actie door een gevestigd hof. In de dagen van de Meester had de overheersende laksheid in zaken van huwelijksplichten een toestand van ontstellende corruptie in Israël geschapen. De vrouw, die door Gods wet tot een levensgezellin van de man was gemaakt, was zijn slavin geworden. 's Werelds grootste strijder voor de rechten van de vrouw is Jezus de Christus.[44]

De Farizeeërs vertrokken; hun doel was verijdeld, door hun geweten werden zij aangeklaagd. De strenge uitlegging door de Heer van de huwelijksverbintenis was zelfs voor sommige discipelen moeilijk te verwerken. Deze kwamen tot Hem en zeiden dat indien een man zo gebonden was, het beter zou zijn in 't geheel niet te trouwen. Zulk generaliseren keurde de Here niet goed, behalve in speciale gevallen. Het is waar dat sommigen physiek ongeschikt voor het huwelijk waren; anderen wijdden zich vrijwillig aan een leven in ongehuwde staat en enkelen aanvaardden het celibaat 'om het Koninkrijk der hemelen', opdat zij daardoor al hun tijd en energie in de dienst des Heren konden besteden. Doch de conclusie van de discipelen dat 'het niet oorbaar is te trouwen' was alleen waar in de genoemde, uitzonderlijke gevallen.

Het huwelijk is eerbaar[45], want noch de man zonder de vrouw, noch de vrouw zonder de man kan in de ogen des Heren volmaakt zijn.[46]

Jezus en de kleine kinderen[47]

De volgende geboekstaafde gebeurtenis is er een van grote lieflijkheid, zeer leerrijk en als voorbeeld onschatbaar. Moeders brachten hun kleine kinderen tot Jezus, met eerbied verlangende dat het leven van deze kleinen mocht worden verlicht door het aanschouwen van de Meester en gezegend door de aanraking van Zijn hand of een woord van Zijn lippen. Het voorval vindt plaats als een passend gevolg op dat, waarin de Here Zijn leer verkondigt betreffende de heiligheid van het huwelijk en het gezin. De discipelen, ijverig toeziend dat hun Meester niet onnodig werd lastig gevallen en wetend dat op Zijn tijd en aandacht voortdurend beslag werd gelegd, berispten hen

[43] Vergelijk Matth. 5:32; Lucas 16:18; zie ook 1 Cor. 7:10-13.
[44] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[45] Vergelijk Heb. 13:4.
[46] Vergelijk 1 Cor. 11:11.
[47] Marcus 10:13-16; vergelijk Matth. 19:13-15; Lucas 18:15-17.

die aldus waagden daar inbreuk op te maken. Zelfs de discipelen schenen de traditionele opvatting te hebben gehuldigd, dat vrouwen en kinderen een minderwaardig soort mensen waren en dat het vragen van des Heren aandacht voor dezulken aanmatigend zou zijn. Jezus was misnoegd over de verkeerd gerichte ijver van Zijn volgelingen en berispte hen. Dan sprak Hij die gedenkwaardige zin vol oneindige tederheid en goddelijke genegenheid: *'Laat de kinderkens tot Mij komen, en verhindert ze niet; want derzulken is het Koninkrijk Gods'*. De kinderen één voor één in Zijn armen nemende, legde Hij Zijn handen op hen en zegende hen.[48] Daarna zeide Hij: 'Voorwaar zeg Ik u, zo wie het Koninkrijk Gods niet ontvangt gelijk een kindeken, die zal in hetzelve geenszins ingaan'.[49]

'Eén ding ontbreekt u'[50]

Jezus werd onderweg door een jonge man aangesproken, die hard kwam aangelopen om Hem te ontmoeten of in te halen. Hem te voet vallende, vroeg hij: 'Goede Meester, wat zal ik doen, opdat ik het eeuwige leven beerve?' De vraag werd in alle ernst gesteld; de steller was van een geheel andere geest bezield dan de wetgeleerde, die een dergelijke vraag deed met de opzet de Meester te verzoeken.[51] Jezus zeide: 'Wat noemt gij Mij goed? Niemand is goed dan één, namelijk God.' Deze opmerking was geen verloochening van de zijde van de Heiland van Zijn zondeloosheid; de jonge man had Hem 'goed' genoemd bij wijze van beleefd compliment en niet als een erkenning van Zijn status als God; en Jezus wees de onderscheiding, wanneer in die zin gemaakt, van de hand. De woorden van de Heer moeten de jonge man wel een dieper besef hebben gegeven van de ernst van zijn vraag. Toen zeide Jezus: 'Doch wilt gij in het leven ingaan, onderhoud de geboden'. In antwoord op zijn verdere vraag welke geboden werden bedoeld, noemde Jezus de geboden tegen moord, overspel, diefstal, het geven van een valse getuigenis en het vereiste zijn ouders te eren en zijn naaste lief te hebben als zichzelf. In alle eenvoud, zonder trots of zelfingenomenheid zeide de jonge man: 'Alle deze dingen heb ik onderhouden van mijn jonkheid af: wat ontbreekt mij nog?' Zijn klaarblijkelijke ernst bleef voor Jezus niet verborgen; Hij keek hem liefdevol aan en zeide: 'Eén ding ontbreekt u, ga henen, verkoop alles wat gij hebt en geef het den armen, en gij zult een schat hebben in de hemel; en kom herwaarts, neem het kruis op en volg Mij'.[52]

De jonge man was teleurgesteld en bedroefd. Hij had waarschijnlijk verwacht te horen dat de grote Leraar hem zou voorschrijven een bepaald gebod waar te nemen, waardoor hij tot uitnemendheid zou geraken. Lucas zegt ons dat de jonge man een Overste was. Dat kan betekenen dat hij een presi-

[48] Vergelijk B. v. M., 3 Nephi 17:11-25. Zie aantekening 6, einde van hoofdstuk.
[49] Blz. 285 van dit boek.
[50] Matth. 19:16-26; Marcus 10:17-27; Lucas 18:18-30.
[51] Lucas 10:25; blz. 317 van dit boek.
[52] Dit is volgens het verslag van Marcus, dat van de drie andere het meest gedetailleerd is.

derend ambtenaar in de plaatselijke synagoge of een lid van het Sanhedrin was. Hij kende de wet door en door en had deze strikt gehoorzaamd. Hij verlangde meer goede werken te doen en het recht te verkrijgen op een eeuwige erfenis. Maar de Meester schreef hem voor wat hij het minst had verwacht. 'Maar hij, treurig geworden zijnde over dat woord, ging bedroefd weg; want hij had vele goederen.' Op zijn manier verlangde hij naar het Koninkrijk Gods, maar van zijn vele goederen hield hij nog meer. Zijn rijkdom en maatschappelijke posite en aanzien opgeven was een te groot offer; de noodzakelijke zelfverloochening een kruis, te zwaar om te dragen, ofschoon hem hemelse schatten en eeuwig leven werden aangeboden. De liefde voor wereldse dingen was de zwakheid, waartoe deze man was vervallen; Jezus stelde de diagnose en schreef een heilzaam middel voor. Wij zijn niet gerechtigd te zeggen dat deze behandeling in alle gevallen van geestelijke zwakheid de beste zou zijn, doch waar de symptomen de noodzakelijkheid er van aantonen, kan zij met goed vertrouwen op de genezing worden toegepast. Jezus, met deernis de rijke jongeling ziende vertrekken, zeide tot Zijn discipelen: 'Voorwaar zeg Ik u, dat een rijke bezwaarlijk in het Koninkrijk der hemelen zal ingaan'. Om de les nog meer tot hen te laten doordringen, paste Hij één van de zinnebeeldige spreekwoorden van die tijd toe en zeide: 'Het is lichter dat een kemel ga door het oog van een naald, dan dat een rijke inga in het Koninkrijk Gods'.[53]

Over deze woorden verwonderden de discipelen zich. 'Wie kan er dan zalig worden?' vroegen zij zich af. Jezus begreep hun ontsteltenis en bemoedigde hen met de verzekering dat bij God alles mogelijk is. Hun werd dus te verstaan gegeven dat hoewel rijkdom een middel tot verleiding is waarvoor velen bezwijken, hij geen onoverkomelijke hinderpaal is voor het binnengaan in het koninkrijk. Wanneer de jonge overste de raad die in antwoord op zijn vraag werd gegeven, had opgevolg, zouden zijn bezittingen hem in staat hebben gesteld zó grote diensten te bewijzen, als maar weinigen bij machte zijn te leveren. Gewilligheid om het koninkrijk Gods boven alle stoffelijk bezit te stellen, was het enige wat hem ontbrak.[54] Een ieder van ons moge zich afvragen: 'Wat ontbreekt mij?'

De eersten kunnen de laatsten zijn, en de laatsten de eersten[55]

Het bedroefd heengaan van de rijke jongeling, wiens omvangrijke bezittingen zo veel voor hem betekenden dat hij er toen geen afstand van kon doen, ofschoon wij mogen hopen, dat hij het later wel deed, gaf Petrus een abrupte vraag in de mond, die zijn gedachtengang en aspiraties openbaarde: 'Zie, wij hebben alles verlaten en zijn U gevolgd: wat zal ons dan geworden?' Of hij nu sprak voor zichzelf alleen, of met het meervoudige 'wij' al de Twaalven bedoelde, is onzeker en ook niet van belang. Hij dacht aan zijn

[53] Aantekening 7, einde van hoofdstuk.
[54] Beschouw de lessen uit de gelijkenissen van de Verborgen Schat, en de Parel van Grote Waarde, blz. 216, 217 en 218.
[55] Matth. 19:27-30; Marcus 10:28-31; Lucas 18:28-30.

tehuis en zijn familie die hij had verlaten; dat hij daar naar verlangde was vergeeflijk. Hij dacht ook aan zijn scheepjes en netten, zijn haken en lijnen, en het winstgevend bedrijf, dat met deze dingen kon worden gevoerd. Dit alles had hij verlaten, wat zou zijn beloning zijn? Jezus antwoordde: 'Voorwaar zeg Ik u, dat gij die mij gevolgd zijt, in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen zal gezeten zijn op den troon zijner heerlijkheid, dat gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordelende de twaalf geslachten Israëls'. Het is twijfelachtig dat Petrus of een van de andere twaalf ooit aan zulk een grote onderscheiding hadden gedacht. De dag der wedergeboorte, wanneer de Zoon des Mensen als Rechter en Koning op Zijn troon gezeten zal zijn, is zelfs nu nog niet gekomen, doch te dien dage zullen diegenen van des Heren Twaalven die tot het einde toe hebben volhard, als rechters in Israël tronen. Voorts werd hun de verzekering gegeven dat 'zo wie zal verlaten hebben huizen, of broeders of zusters, of vader of moeder, of vrouw of kinderen, of akkers, om mijns naams wil, die zal honderdvoud ontvangen en het eeuwige leven beërven.' Beloningen van zulk een alles overtreffende waarde kunnen niet geschat noch begrepen worden. Opdat zij aan wie deze werden beloofd, er niet te vast op zouden rekenen dat zij die ook wel zonder inspanning konden verkrijgen, en daarbij ook niet trots zouden worden, voegde de Here er deze ernstige waarschuwing aan toe: 'Maar vele eersten zullen de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten'. Dit was de tekst in de leerrede, ons bekend als *de Gelijkenis van de Arbeiders.*[56]

'Want het koninkrijk der hemelen is gelijk een heer des huizes, die met den morgenstond uitging, om arbeiders te huren in zijn wijngaard. En als hij met de arbeiders eens geworden was, voor een penning des daags, zond hij hen heen in zijn wijngaard. En uitgegaan zijnde omtrent de derde ure, zag hij anderen, ledig staande op de markt. En hij zeide tot dezelve: Gaat ook gij heen in den wijngaard, en zo wat recht is, zal ik u geven. En zij gingen.

Wederom uitgegaan zijnde omtrent de zesde en negende ure, deed hij desgelijks. En uitgegaan zijnde omtrent de elfde ure, vond hij anderen ledig staande, en zeide tot hen: Wat staat gij hier den gehelen dag ledig? Zij zeiden tot hem: Omdat ons niemand gehuurd heeft. Hij zeide tot hen: Gaat ook gij heen in den wijngaard, en zo wat recht is, zult gij ontvangen.

Als het nu avond geworden was, zeide de heer des wijngaards tot zijn rentmeester: roep de arbeiders, en geef hun het loon, beginnende van de laatsten tot de eersten. En als zij kwamen, die ter elfder ure gehuurd waren, ontvingen zij ieder een penning. En de eersten komende, meenden, dat zij meer ontvangen zouden; en zijzelven ontvingen ook elk een penning. En dien ontvangen hebbende, murmureerden zij tegen den heer des huizes, zeggende: Deze laatsten hebben maar één uur gearbeid, en gij hebt ze ons gelijk gemaakt, die den last des daags en de hitte gedragen hebben. Doch hij, antwoordende, zeide tot een van hen: Vriend! ik doe u geen onrecht; zijt gij niet

[56] Matth. 20:1-16. De gelijkenis is een uitvloeisel van de gebeurtenissen, die er onmiddellijk aan vooraf gingen. Matth. 19:27-30 moet worden gelezen als een gedeelte van het vermelde in hoofdstuk 20. De bestaande indeling is niet gelukkig gekozen.

met mij eens geworden voor een penning? Neem het uwe en ga heen. Ik wil dezen laatsten ook geven, gelijk als u. Of is het mij niet geoorloofd, te doen met het mijne, wat ik wil? Of is uw oog boos, omdat ik goed ben? Alzo zullen de laatsten de eersten zijn, en de eersten de laatsten, want velen zijn geroepen, maar wenigen uitverkoren'.

Te dien tijde was het gebruikelijk dat een werkgever naar de markt ging om arbeiders te huren, en in vele landen komt dat nog voor. De eerste die volgens de geschiedenis werd gehuurd, sloot een bepaalde overeenkomst voor wat het loon betrof. Zij, die om negen, twaalf en drie uur werden tewerk gesteld, gingen gewillig aan de slag zonder te hebben vernomen wat zij zouden ontvangen; zo blij waren zij dat zij werk hadden, dat zij geen tijd verloren lieten gaan met het stellen van voorwaarden. Om vijf uur in de namiddag, toen er nog maar één uur van de werkdag over was, ging de laatste groep aan de arbeid, vertrouwende op de toezegging van de werkgever dat zij zouden ontvangen wat hun toekwam. Dat zij niet eerder op de dag werk hadden gevonden was niet hun schuld; zij hadden klaar gestaan en waren gewillig en hadden daar gewacht, waar tewerkstelling het meest waarschijnlijk was.

Aan het einde van de dag kwamen de arbeiders om hun loon; overeenkomstig de wet en de gewoonte, want in Israël was het voorschrift dat de werkgever de dienstknecht die per dag was gehuurd, vóór zonsondergang moest betalen.[57] Volgens zijn instructies begon de rentmeester, die als betaalmeester optrad, met hen die ter elfder ure waren aangenomen en elk van hen gaf hij een denarius of Romeinse penning, ter waarde van ongeveer vijftig cent in ons geld, het gebruikelijke dagloon. Dit was het bedrag waarop zij die het eerst waren begonnen, waren aangenomen. Toen zij zagen dat hun medearbeiders, die maar één uur hadden gewerkt, elk een penning kregen, hadden zij waarschijnlijk verwacht een naar verhouding hoger loon te zullen ontvangen, ondanks hetgeen bedongen was. Maar elk van hen ontving een penning en niet meer. Toen klaagden zij, niet omdat zij werden onderbetaald, maar omdat de anderen een vol dagloon voor slechts een gedeeltelijke werkdag hadden ontvangen. De meester stond hun vriendelijk te woord en herinnerde hen aan de overeenkomst. Kon hij tegenover hen niet rechtvaardig zijn en de anderen wel doen indien hij dat verkoos? Zijn geld was het zijne en hij kon er van weggeven zoals hij wilde. Waren deze ontevredenen in hun misplaatst misnoegen gerechtvaardigd omdat hun meester liefdadig en goed was? 'Alzo', zeide Jezus, direct van de geschiedenis overgaande op de lessen die er uit te leren waren, 'zullen de laatsten de eersten zijn en de eersten de laatsten; want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.'[58]

Het is duidelijk dat de gelijkenis tot stichting van de Twaalven was bedoeld en zij werd uitgesproken naar aanleiding van de vraag van Petrus: 'Wat zal ons geworden?' Zij is in deze tijd evenzeer van kracht als toen zij

[57] Deut. 24:15.

[58] De slotzin 'want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren', is uit de herziene vertaling weggelaten. Aantekening 8, einde van hoofdstuk.

door de Meester werd gegeven, als berisping voor de berekenende geest in het werk des Heren. God heeft werkers nodig en zij die getrouwelijk en doeltreffend willen arbeiden zijn welkom in de wijngaard. Indien zij vóór de aanvang er op staan dat er een loon wordt bedongen, waarmede men het eens wordt, zal een ieder zijn penning ontvangen, mits hij niet zijn plaats door luiheid of overtreding heeft verloren. Maar zij die vlijtig werken, wetende dat de Meester hun zal geven wat recht is, en met de gedachte meer op het werk gericht dan op het loon, zullen ontdekken dat zij overvloediger beloond zijn. Iemand kan om loon arbeiden en toch geen huurling zijn. Tussen de waardige, aangenomen dienstknecht en de huurling is het verschil dat de herder van de schapendrijver onderscheidt.[59] Deed de vraag die zelfs door de eerste van de apostelen werd gesteld: 'Wat zal ons geworden?' niet denken aan de geest van de huurling? De Twaalven waren al aan het begin van des Heilands zending in Zijn dienst geroepen; zij hadden aan de oproep gehoor gegeven, zonder dat hun ook maar een penning was beloofd; toch hadden zij de last en de hitte van de dag te dragen, doch zij werden plechtig gewaarschuwd tegen de poging of het verlangen om hun beloning te bepalen. Elke dienstknecht zal door de Meester naar verdienste worden beoordeeld; het loon is op z'n best een vrije gift, want wie is, wel beschouwd, jegens God zonder schuld? De laatst geroepene kan wel even onwaardig blijken te zijn als de eerste. Het is dus niet gezegd, dat alle laatkomers bevorderd zullen worden en alle eerste arbeiders teruggezet. 'Vele eersten zullen de laatsten zijn', verklaarde de Here, en daaruit mogen wij de conclusie trekken dat niet alle laatsten, hoewel sommige van hen, onder de eersten gerekend kunnen worden. Van de velen die geroepen werden of aan wie werd toegestaan in de wijngaard des Heren te arbeiden, zullen misschien weinigen zo uitmunten dat zij voor verhoging boven hun medearbeiders worden uitverkoren. Zelfs het roepen en ordenen tot het Heilige Apostelschap is geen waarborg voor uiteindelijke verhoging in het celestiale koninkrijk. Iscariot was zo geroepen en bij de eersten geplaatst; nu is hij waarlijk verre beneden de laatste in Gods koninkrijk.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 27

1. RIJKE MENSEN EN HUN RENTMEESTERS. - 'Een zeker rijk mens had een rentmeester'. Wij leren hier terloops hoe de verschillende levensomstandigheden in een gemeenschap zijn uitgebalanceerd, en hoe weinig wezenlijk voordeel rijkdom aan zijn bezitter kan verschaffen. Naarmate uw bezit toeneemt, vermindert uw persoonlijke controle daarover; hoe meer u bezit, des te meer moet u aan anderen toevertrouwen. Degenen die zelf het werk doen, hebben geen last van ongehoorzame dienstknechten en zij die hun eigen zaken zelf regelen, hebben geen moeite met ontrouwe waarnemers.'

2. DE MAMMON DER ONGERECHTIGHEID. - De herziene vertaling van Lucas 16:9 luidt aldus: 'En Ik zeg u, maakt u vrienden door middel van de mammon der ongerechtigheid, opdat wanneer het zal mislukken, zij u wellicht in de eeuwige tabernakelen zullen ontvangen'. De raad die de Heer aan de discipelen gaf, was om wereldse rijkdom zo te gebruiken, dat er goed mee kon worden gedaan, opdat wanneer 'het', d.w.z. alle aardse

[59] Blz. 307 van dit boek.

bezit zal opraken, zij vrienden zullen hebben om hen in de 'eeuwige tabernakelen' of hemelse woningen te verwelkomen. Bij het bestuderen van een gelijkenis die op tegenstellingen berust, zoals deze, moet men voorzichtig zijn met enig punt van overeenkomst te ver door te trekken. Wij kunnen dus redelijkerwijs niet de gevolgtrekking maken dat het de bedoeling van Jezus was om zelfs maar te laten doorschemeren, dat het voorrecht om enige ziel in de 'eeuwige tabernakelen' toe te laten of daarvan buiten te sluiten, bij diegenen zou berusten, die op aarde door diens handelwijze waren bevoordeeld dan wel benadeeld, behalve wanneer hun getuigenis omtrent zijn daden in het eindoordeel in aanmerking zullen worden genomen. De gehele gelijkenis is vol wijsheid voor hem die er naar zoekt, de al te kritische geest vindt haar inconsequent. Als zodanig beschouwden de Farizeeërs haar, die Jezus bespotten om wat Hij had verteld. In de herziene vertaling luidt Lucas 16:14: 'En de Farizeeërs, die geldgierig waren, hoorden al deze dingen, en zij bespotten hem.'

3. LAZARUS EN DE RIJKE MAN. - Van alle geboekstaafde gelijkenissen van onze Heer is deze de enige waarin voor één der figuren een persoonsnaam voorkomt. De in de gelijkenis gebruikte naam 'Lazarus' was ook de naam van een man, door Jezus geliefd en die, nadat deze gelijkenis was gesproken, in het leven werd teruggeroepen nadat hij vier dagen in het graf had gelegen. De naam, een Griekse variant van Eleazar, betekent 'God is mijn hulp'. In vele theologische geschriften wordt de rijke in deze gelijkenis 'Dives' genoemd, maar die naam wordt in de Schrift niet gebruikt. Dives is een Latijns bijvoeglijk naamwoord, dat 'rijk' betekent. Lazarus, de broeder van Martha en Maria (Joh. 11:1, 2, 5) is een van de drie mannen, die als voorwerp van des Heren zegenrijke wonderen met name worden genoemd. De andere twee zijn Bartimeüs (Marcus 10:46) en Malchus (Joh. 18:10). Augustinus, het feit besprekende dat onze Heer de bedelaar een naam gaf, maar de rijke in de gelijkenis naamloos liet, stelt de suggestieve vraag: 'Schijnt het u niet toe dat Hij, in het boek gelezen hebbende, wel de naam van de arme vond, maar niet die van de rijke, omdat het het Boek des Levens is?'

4. UITEENLOPENDE OPVATTINGEN OMTRENT SCHEIDING. - Met betrekking tot de verschillende meningen over dit onderwerp onder de Joodse autoriteiten ten tijde van Christus zegt Geiki: Onder de vragen van de dag, welke tussen de grote wedijverende scholen van Hillel en Shammai werden besproken, was er niet één waarover zo fel werd gedebatteerd als over die van scheiding. De school van Hillel beweerde dat een man het recht had om van zijn vrouw te scheiden om elke oorzaak die hij kon aanvoeren, al was het maar omdat hij niet meer van haar hield, of omdat hij er één had gezien, die hij aardiger vond, of omdat zij een maaltijd slecht had gekookt. De school van Shammai daarentegen stond op het standpunt dat een scheiding alleen kon worden uitgesproken ter zake van overspel en overtredingen jegens de kuisheid. Indien het mogelijk was Jezus er toe te krijgen zich ten gunste van een van beide scholen uit te spreken, zou de vijandigheid van de andere worden opgewekt en aldus scheen er een goede kans te zijn Hem in opspraak te brengen. Met betrekking tot Matth. 5:32 een ander voorbeeld, volgens Dummelow's *Commentary:* 'Rabbijn Akiba (van de Hillelische school) zeide, 'Als een man een vrouw ziet die aardiger is dan zijn eigen vrouw, mag hij haar (zijn vrouw) wegzenden, want er is gezegd 'Indien zij geen genade vindt in zijn ogen'. De school van Hillel zeide 'Als de vrouw het voedsel voor haar man slecht kookt door het te zout te maken of het te laten aanbranden, moet zij worden weggezonden'. Anderzijds zeide Rabbijn Jochanan (van de school van Shammai) 'Het wegzenden van een vrouw is uit den boze'. Beide scholen waren het er over eens dat een gescheiden vrouw niet teruggenomen kon worden.

Rabbijn Chananiah zeide 'God heeft niet Zijn toestemming tot scheiden gegeven, behalve aan de Israëlieten, alsof Hij had gezegd: Ik heb de Israëlieten het recht toegekend zich van hun vrouwen te ontdoen, maar de niet-Joden heb Ik dat niet toegekend.' Jezus werpt daar tegen in dat het niet een voorrecht van Israël, maar een blaam en een schande was dat Mozes het nodig vond scheiding te dulden'.

5. JEZUS VERHEFFER DER VROUWEN. - Geiki geeft een gedeelte van Christus' antwoord

op de vraag van de Farizeeër betreffende scheiding in eigen woorden aldus weer en levert er commentaar op. 'Daarom zeg ik, dat wie ook zijn vrouw wegzendt, niet wegens ontucht, die het wezen van het huwelijk vernietigt doordat de eenheid die het had gevormd, wordt ontbonden, en een andere huwt, overspel begaat; en wie ook de verdrevene huwt, die om enige andere oorzaak is weggezonden, begaat overspel, omdat de vrouw in Gods ogen nog de echtgenote is van hem, van wie zij is gescheiden'. Deze verklaring was van veel groter gewicht dan alleen het stilzwijgen opleggen aan boosaardige spionnen. Zij was bedoeld om voor altijd de wet van Zijn Nieuwe Koninkrijk vast te stellen in zo'n verheven aangelegenheid als het gezinsleven. Zij deed voor goed de opvatting in Zijn Maatschappij te niet, dat de vrouw niet meer was dan een stuk speelgoed of een slavin van de man en vestigde de ware verhouding tussen de sexen op de eeuwige grondslag van waarheid, recht, eer en liefde. Het Huis en het Gezin veredelen door de vrouw tot haar ware positie te verheffen was voor de toekomstige stabiliteit van Zijn Koninkrijk noodzakelijk, een stabiliteit van reinheid en geestelijke waarde. Door het huwelijk onontbindbaar te maken, verkondigde Hij de gelijkheid van man en vrouw binnen de grenzen van het gezin en reikte hiermede tevens aan de moeders van de wereld hun adelbrief uit. Voor haar verhevener positie, vergeleken met die welke haar in de oudheid was toegestaan, is de vrouw aan Jezus Christus dank verschuldigd.' - *Life and Words of Christ,* vol. II, pag. 349.

6. HET ZEGENEN VAN KINDEREN. - Toen Christus, na Zijn opstanding, onder de Nephieten op het westelijk halfrond verscheen, nam Hij de kinderen een voor een en zegende hen, en de verzamelde menigte zag de kleinen als door vuur omringd, terwijl engelen hen dienden (3 Nephi 17:11-25). Door openbaring van deze tijd heeft de Here bepaald dat alle kinderen die in de Kerk worden geboren, ter zegening moeten worden gebracht tot hen, die de bevoegdheid bezitten deze verordening van het Heilig Priesterschap te verrichten. Het gebod luidt als volgt: 'Elk lid van de Kerk van Christus, dat kinderen heeft, dient hen voor de gemeente te brengen, tot de ouderlingen, die in de naam van Jezus Christus hun handen op hen dienen te leggen, en hen in Zijn naam te zegenen' (L. & V. 20:70). Dienovereenkomstig is het thans de gewoonte in de Kerk om de kleinen naar de Getuigenisvergadering mede te nemen, waar zij in de armen van de ouderlingen worden gelegd en gezegend, waarbij hun tevens namen worden gegeven. Van de vader van het kind wordt verwacht, indien hij een ouderling is, dat hij aan de verordening deelneemt.

Het zegenen van kinderen is in geen enkel opzicht met de verordening van de doop op één lijn te stellen en is er nog veel minder een vervanging van, want de doop wordt slechts bediend aan diegenen die tot de jaren des onderscheids zijn gekomen en in staat zijn zich te bekeren. Zoals de schrijver elders heeft geschreven: 'Sommigen wijzen op het zegenen van kleine kinderen door Christus en het berispen van hen die de kleinen wilden verhinderen tot Hem te komen, (Matth. 19:13; Marcus 10:13; Lucas 18:15) als een bewijs ten gunste van de kinderdoop; doch, zoals kort en bondig is gezegd: - 'Door uit het zegenen van kleine kinderen de conclusie te trekken dat deze gedoopt moeten worden, bewijst alleen maar het gebrek aan een beter argument; want de gevolgtrekking, die met groter waarschijnlijkheid kan worden gemaakt is deze: Christus zegende kleine kinderen en liet hen zo gaan, maar doopte ze niet; daarom moeten kleine kinderen niet worden gedoopt'.' - De schrijver, Artikelen des Geloofs 6.

7. DE KEMEL EN HET OOG VAN DE NAALD. - Door de moeilijkheid die een rijkaard heeft om het koninkrijk binnen te treden, te vergelijken met die welke een kameel heeft om door het oog van een naald te gaan, gebruikte Jezus een rhetorisch beeld, dat, hoe sterk en onaannemelijk het voor ons moge zijn, voor hen die deze opmerking hoorden, niets ongewoons had. Er was een algemeen bekend Joods gezegde, dat een mens zelfs in zijn dromen geen olifant door het oog van een naald ziet gaan (Edersheim). Sommige uitleggers houden het er op dat Jezus een touw en niet een kameel noemde, en gronden hun bewering op het feit dat het Griekse woord *kamelos* (kameel) maar met één letter verschilt van *kamilos* (touw) en dat de beweerde fout van het vervangen van het woord touw door kameel te wijten zou zijn aan vroegere overschrijvers. Farrar verwerpt deze

mogelijke interpretatie op grond van het feit dat spreekwoorden die vergelijkingen bevatten van de soort als die van een kameel die door het oog van een naald gaat, in de Talmud heel gewoon zijn.

Men heeft ook beweerd dat de uitdrukking 'oog van een naald' werd toegepast op een deurtje of poortje in of naast de grote poorten in stadsmuren en het vermoeden werd uitgesproken dat Jezus aan zulk een poortje dacht toen Hij over de ogenschijnlijke onmogelijkheid sprak voor een kameel om door het oog van een naald te gaan. Het zou voor een kameel wel mogelijk doch zeer moeilijk zijn om zich door de nauwe poort te wringen en hij zou dit in 't geheel niet kunnen doen, als hij niet eerst van zijn last en zijn tuig werd bevrijd. Indien deze opvatting juist is, vinden wij nog een verdere overeenkomst tussen het feit dat de kameel eerst moet worden afgeladen, hoe kostbaar de last ook moge zijn, en de noodzakelijkheid voor de rijke jongeling, en insgelijks voor ieder mens, om zich van de last en de valstrikken van de rijkdom te ontdoen, als hij het smalle pad wil gaan dat naar het koninkrijk leidt. Voor het doel van de les is het voldoende te wijzen op deze Zijn woorden: 'Bij de mensen is dat onmogelijk, maar bij God zijn alle dingen mogelijk' (Matth. 19:26).

8. ONGEPASTE BEZORGDHEID OM HET LOON IN DE DIENST DES HEREN. - De leerzame en inspirerende Gelijkenis van de Arbeiders sproot voort uit Petrus' vraag uit eigenbelang - 'Wat zal ons geworden?' In tedere barmhartigheid vermeed de Heer zijn impulsieve dienstknecht om zijn ongepaste bezorgdheid over het te verwachten loon te berispen, maar Hij gebruikte het voorval voor het geven van een waardevolle les. De volgende verhandeling van Edersheim is waard in beschouwing genomen te worden. 'Er was hier een groot gevaar voor de discipelen: het gevaar dat zij gevoelens zouden krijgen als die waarmede de Farizeeërs de gepardonneerde tollenaren beschouwden of zoals de oudste zoon in de gelijkenis zijn jongere broeder bezag; het gevaar van het misverstaan van de juiste verhoudingen en daarmede het ware karakter van het koninkrijk, en van het werk daarin en daarvoor. Het is daarop dat de Gelijkenis van de Arbeiders in de Wijngaard betrekking heeft. Het beginsel dat door Christus hier naar voren wordt gebracht is, dat hoewel niets dat voor Hem wordt gedaan zijn beloning verliest, toch om de een of andere reden geen verwachting kan worden opgewekt, noch van eigengerechtigheid sprake kan zijn. Er volgt geenszins uit dat waar het meeste werk wordt gedaan - zoals wij het tenminste zien en beoordelen - ook het meeste loon wordt betaald. Integendeel: 'vele eersten zullen de laatsten zijn; en de laatsten de eersten.' Niet *allen*, ook niet altijd en noodzakelijkerwijs, maar 'velen'. En in zulke gevallen is er geen onrecht begaan; er bestaat geen aanspraak, zelfs niet met het oog op de beloften van gepaste erkenning van het werk. Intellectuele trots en aanmatiging kunnen slechts voortkomen òf uit een verkeerd begrip van Gods verhouding tot ons òf van een verkeerde geesteshouding jegens anderen - met andere woorden: het wijst op verstandelijke of morele ongeschiktheid. De Gelijkenis van de Arbeiders is hiervan een voorbeeld . . . Maar hoewel wordt aangetoond hoe het kan gebeuren dat sommigen die de eersten waren de laatsten zijn en hoe uiterst verkeerd de gedachte is dat zij noodzakelijk meer moeten ontvangen dan anderen, die misschien wel meer hebben gedaan - kortom hoe werk voor Christus niet op een weegschaal kan worden gewogen, zo veel voor zo veel, en het ook niet aan ons is om over het wanneer en waarom van de komst van een arbeider te oordelen, houdt de gelijkenis veel in dat nieuw en in vele opzichten zeer troostgevend is.'

HOOFDSTUK 28

DE LAATSTE WINTER

OP HET FEEST DER VERNIEUWING[1]

Jezus keerde tijdig naar Jeruzalem terug om het Feest der Vernieuwing in de laatste winter van Zijn aardse leven bij te wonen. Dit feest, gelijk dat der Tabernakelen, een nationaal feest, werd jaarlijks gedurende acht dagen gevierd en begon op de 25ste van de maand Kisleu[2], die gedeeltelijk met onze maand december overeen komt. Het was niet een van de grote feesten die in de Mozaïsche wet waren voorgeschreven, maar een dat werd ingesteld in 164 of 163 v. Chr. tijdens de herinwijding van de Tempel van Zerubbabel, na het herstel van het heilige gebouw, nadat het door Antiochus Epiphanes, de heidense koning van Syrië, was ontwijd.[3] Toen het feest aan de gang was ging Jezus naar de tempel en werd daar gezien, wandelende in het gedeelte van de omsloten ruimte dat Salomo's voorhof wordt genoemd.[4] Zijn aanwezigheid was de Joden spoedig bekend; zij dromden met onvriendelijke bedoelingen om Hem heen, zogenaamd om vragen te stellen.

Zij vroegen: 'Hoe lang houdt gij onze ziel op? Indien gij de Christus zijt, zeg het ons vrijuit'. Het stellen van zulk een vraag alleen, bewijst reeds de diepe en verontrustende indruk die de zending van Christus onder de leidende klassen en de mensen in 't algemeen had gemaakt. In hun ogen waren de werken die Hij gewrocht had een Messias waardig. Het antwoord des Heren was indirect van vorm doch naar inhoud en uitwerking scherp en onmiskenbaar. Hij verwees hen naar Zijn vroegere gezegden en naar Zijn voortdurende arbeid. Hij zeide: 'Ik heb het u gezegd en gij gelooft het niet. De werken die ik doe in den naam mijns Vaders, die getuigen van mij; maar gijlieden gelooft niet, want gij zijt niet van mijn schapen, gelijk ik u gezegd heb. Mijn schapen horen mijn stem, en ik ken ze, en zij volgen mij, en ik geef hun het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal ze uit mijn hand rukken. Mijn Vader die ze mij gegeven heeft, is meerder dan allen, en niemand kan ze rukken uit de hand mijns Vaders. Ik en de Vader zijn één'. De verwijzing naar hetgeen eerder was gezegd, was een herinnering aan hetgeen Hij hun leerde ter gelegenheid van een vroeger verblijf onder hen, toen Hij verklaarde dat Hij de Ik Ben was, ouder en groter dan Abraham, en toen Hij van zichzelf zeide dat Hij de Goede Herder was.[5]

Het was niet wel doenlijk voor Hem hun vragen met een eenvoudige, on-

[1] Joh. 10:22-39.
[2] Ook geschreven Kislev, Chisleu en Cisleu. Zie Zach. 7:1.
[3] Josephus, Antiquities, XII, 5:3-5. Zie Ezra 6:17, 18; ook aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[4] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[5] Joh. 8:58; 10:11; zie ook blz. 304 en 307 in dit boek.

voorwaardelijke bevestiging te beantwoorden, want dan zou Hij zijn begrepen alsof Hij had gezegd de Messias te zijn volgens hun opvatting, de aardse koning en overwinnaar naar wie zij voorgaven uit te zien. Zulk een Christus als zij zich voorstelden was Hij niet; toch was Hij waarlijk Herder en Koning voor allen die naar zijn woorden wilden luisteren en zijn werken wilden doen. Voor dezen hernieuwde Hij de belofte van eeuwig leven en de verzekering dat niemand ze uit Zijn of uit Zijns Vaders hand kon rukken. Tegen deze leer, die zowel verheven als diep was in strekking, konden de haarklovende Joden niets inbrengen en evenmin konden zij er aanleiding in vinden om Hem openlijk te beschuldigen. De laatste zin van de Heer bracht de vijandige gemeente echter tot razernij. 'Ik en de Vader zijn één', verklaarde Hij plechtig.[6] In hun woede zochten zij naar stenen om Hem te stenigen. Door de onvoltooide staat waarin de tempelgebouwen verkeerden, waren vele blokken en fragmenten waarschijnlijk wel voorhanden; en dit was de tweede moorddadige aanslag op het leven van onze Heer in de omtrek van Zijns Vaders Huis.[7]

Onbevreesd en met de dwingende kalmte van een meer dan menselijke majesteit zeide Jezus: 'Ik heb u vele treffelijke werken van Mijn Vader getoond; om welk werk van die stenigt gij Mij?' Zij antwoordden toornig: 'Wij stenigen U niet over enig goed werk, maar over Godslastering, en omdat Gij een mens zijnde, Uzelven God maakt.'[8] Het is duidelijk dat zij Zijn woorden niet dubbelzinnig hadden gevonden. Toen haalde Hij voor hen de Schriften aan, waarin zelfs rechters, met goddelijke bevoegdheid bekleed, goden worden genoemd[9], en vroeg: 'Is er niet geschreven in uw wet: Ik heb gezegd: Gij zijt goden? Indien de wet die goden genaamd heeft tot welke het woord Gods geschied is, en de Schrift niet kan gebroken worden, zegt gijlieden tot Mij, Die de Vader in de wereld gezonden heeft: Gij lastert God, omdat Ik gezegd heb: Ik ben Gods Zoon?' Dan tot zijn eerste verzekering terugkerend, dat Zijn eigen opdracht van de Vader was, die groter is dan allen, voegde Hij er aan toe: 'Indien Ik niet doe de werken mijns Vaders, zo gelooft Mij niet; maar indien Ik ze doe, en zo gij Mij niet gelooft, zo gelooft de werken, opdat gij moogt bekennen en geloven, dat de Vader in Mij is, en Ik in Hem'.[10] De Joden trachtten Hem wederom te grijpen, maar werden daarin op niet verklaarde wijze verhinderd. Hij ontkwam hun en verdween uit de tempel.

Onze Heer trekt zich in Perea terug[11]

De felle vijandigheid van de Joden in Jeruzalem, het hoofdkwartier van de theocratie, was zodanig dat Jezus de stad en haar omgeving verliet. De dag

6 De herziene vertaling luidt ook: 'Ik en de Vader'. Zie aantekening 3, einde van hoofdstuk.
7 Joh. 8:59. Blz. 304.
8 Zie over godslastering blz. 143, 199 en 200, ook blz. 460.
9 Psalm 82, voornamelijk verzen 1 en 6. Aantekening 8, einde van hoofdstuk.
10 Een betere vertaling van het laatste vers is: 'Maar indien ik ze doe (de werken des Vaders), ofschoon gij mij niet gelooft, gelooft de werken, opdat gij moogt weten en verstaan dat de Vader in mij is, en ik in de Vader.' - (Herziene vertaling).
11 Joh. 10:40-42.

van Zijn offer was nog niet gekomen, en ofschoon zijn vijanden Hem niet konden doden voordat Hij hun zelf toestond Hem gevangen te nemen, zou Zijn werk door verdere vijandige beroeringen toch worden vertraagd. Hij trok zich terug naar de plaats waar Johannes de Doper zijn openbare bediening was begonnen, die waarschijnlijk ook de plaats is waar onze Here werd gedoopt. De juiste plek wordt niet vermeld, maar die was zeker over de Jordaan en dus in Perea. Wij lezen dat Jezus daar verbleef en daaruit maken wij de gevolgtrekking dat Hij op één plaats bleef en niet van stad tot stad reisde zoals Zijn gewoonte was geweest. De mensen bezochten Hem zelfs daar echter en velen geloofden in Hem. De plaats was diegenen lief geworden die er heen waren gegaan om Johannes te horen en door hem gedoopt te worden [12] en toen dezen zich zijn hartstochtelijke roep om bekering herinnerden en aan de roerende proclamatie van het koninkrijk door de nu vermoorde en en betreurde Doper dachten, herinnerden zij zich ook zijn woorden omtrent Een die machtiger was dan hijzelf en zagen in Jezus de verwezenlijking van dat getuigenis.

'Johannes', zeiden zij, 'deed wel geen teken, maar alles wat Johannes van dezen zeide, was waar'.

Hoe lang zijn verblijf in Perea duurde wordt nergens in de Schriften vermeld. Het kan op z'n hoogst een paar weken zijn geweest. Het is mogelijk dat enige van de redevoeringen, instructies en gelijkenissen eerder reeds zo behandeld dat zij na het vertrek van de Heer uit Jeruzalem na het Tabernakelfeest in de voorgaande herfst komen, chronologisch tot dit oponthoud behoren. Na een betrekkelijk goede rust keerde Jezus van daar naar Judea terug, gehoor gevend aan een ernstig verzoek van enkelen die Hij liefhad. Hij verliet het Bethanië in Perea en ging naar het Bethanië in Judea, waar Martha en Maria woonden.[13]

De opwekking van Lazarus[14]

Lazarus, de broeder van Maria en Martha, lag ziek in zijn huis te Bethanië in Judea. Zijn toegewijde zusters zonden een boodschapper naar Jezus met de eenvoudige mededeling, waarin wij evenwel toch een beroep op Zijn medelijden onderkennen: 'Heere, zie, dien Gij liefhebt, is krank.' Toen Jezus dit hoorde, zeide Hij: 'Deze krankheid is niet tot den dood, maar ter heerlijkheid Gods, opdat de Zoon Gods door haar verheerlijkt worde.' Dit waren waarschijnlijk de woorden die de zusters, die de Here liefhad, werden overgebracht. Lazarus was inmiddels gestorven; hij moet wel spoedig na het vertrek van de boodschapper zijn overleden. De Here wist dat Lazarus dood was; toch bleef Hij na het ontvangen van de boodschap nog twee dagen waar Hij was. Daarna verbaasde Hij de discipelen door te zeggen: 'Laat ons wederom naar Judea gaan'. Zij trachtten de Meester daarvan te weerhouden door Hem aan de recente aanslag te herinneren, die in Jeruzalem op Zijn

[12] Blz. 92-94.
[13] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[14] Joh. 11:1-46.

leven was gepleegd. Zij vroegen verwonderd: 'Gaat gij wederom derwaarts?' Jezus maakte hun duidelijk dat Hij niet van Zijn plicht teruggehouden mocht worden wanneer de tijd daar was om die te vervullen, ook anderen niet, want zoals Hij zeide is de werkdag twaalf uren lang; en in die tijd kan een mens gaan zonder te struikelen, want hij wandelt in het licht, maar wanneer hij de tijd voorbij laat gaan en dan probeert te wandelen of te werken in de duisternis, struikelt hij. Zo was het dan Zijn dag om te werken, en Hij maakte geen fout door naar Judea terug te keren.

Hij voegde er aan toe: 'Onze vriend Lazarus slaapt; maar ik ga heen om hem uit den slaap op te wekken'. Om de dood met een slaap te vergelijken was onder de Joden even gewoon als bij ons [15], maar de discipelen vatten de woorden letterlijk op en zeiden dat als de zieke sliep, hij beter zou worden. Jezus maakte hun zijn bedoeling duidelijk. 'Lazarus is gestorven', zeide hij, en voegde er aan toe: 'En Ik ben blijde om uwentwil dat Ik daar niet geweest ben, opdat gij geloven moogt; doch laat ons tot hem gaan.' Het is duidelijk dat Jezus reeds het besluit had genomen Lazarus het leven te hergeven, en zoals wij zullen zien moest het wonder een getuigenis zijn voor het Messiasschap van onze Heer, voor allen die het wilden aannemen, op overtuigende wijze. Een terugkeer naar Judea in die tijd werd door sommige apostelen met ernstige bezorgdheid tegemoet gezien; zij vreesden voor de veiligheid van hun Meester en dachten dat hun eigen leven in gevaar was. Niettemin aarzelden zij niet om te gaan. Thomas zeide stoutmoedig tot de anderen: 'Laat ons ook gaan, opdat wij met Hem sterven'.

Dicht bij Bethanië gekomen, stelde Jezus vast, 'dat hij nu vier dagen in het graf geweest was'.[16] De diepbedroefde zusters waren thuis, waar volgens gewoonte vrienden zich hadden verzameld om hen in hun smart te troosten. Onder deze waren vele vooraanstaande mensen, van wie sommigen uit Jeruzalem waren gekomen. Het bericht van de komst van de Meester bereikte Martha het eerst, en zij haastte zich Hem tegemoet. Haar eerste woorden waren: 'Heere, waart gij hier geweest, zo ware mijn broeder niet gestorven'. Deze uiting was een mengeling van zielesmart en geloof, doch opdat het niet zou schijnen dat het haar aan vertrouwen ontbrak, voegde zij er haastig aan toe: 'Maar ook nu weet ik, dat alles wat Gij van God begeren zult, God het U geven zal'. Toen sprak Jezus deze troostrijke woorden: 'Uw broeder zal weder opstaan'. Misschien hadden sommige Joden, die gekomen waren om haar te troosten, haar dit gezegd, want zij geloofden in een opstanding, behalve de Sadduceeërs; en Martha kon in de belofte van de Heer niet anders zien dan dat haar overleden broeder zou opstaan met de rest van de doden. Natuurlijk stemde zij hiermede in, doch schijnbaar vreugdeloos merkte zij op: 'Ik weet dat hij opstaan zal in de opstanding ten laatsten dage.' Toen zeide Jezus: 'Ik ben de opstanding en het leven; die in Mij gelooft, zal leven al ware hij ook gestorven; en een iegelijk die leeft, en in Mijn gelooft, zal niet sterven in der eeuwigheid. Gelooft gij dat?'

[15] Vergelijk Matth. 9:24; Marcus 5:39; Lucas 8:52; Job 14:12; 1 Thess. 4:14.
[16] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

Het geloof van de bedroefde vrouw moest worden versterkt en gericht op de Heer des Levens, met wie zij sprak. Zij had tevoren haar overtuiging uitgesproken, dat wat Jezus ook van God zou vragen, zou worden toegestaan; nu moest zij nog leren dat aan Jezus de macht over leven en dood reeds was verleend.

Zij hoopte op een of andere bovenmenselijke tussenkomst van de Here Jezus te haren behoeve, maar zij wist niet wat dat kon zijn. Blijkbaar had zij op dat ogenblik niet de bewuste gedachte of zelfs hoop dat Hij haar broeder uit de graftombe zou roepen. Op de vraag van de Heer of zij geloofde wat Hij zo juist had gezegd, antwoordde zij met eenvoudige oprechtheid; zij had niet alles begrepen, maar zij geloofde in de Spreker, ofschoon zij Zijn woorden niet ten volle kon verstaan. Zij zeide: 'Ja, Heere, ik heb geloofd dat gij zijt de Christus, de Zoon Gods, die in de wereld komen zoude.'

Daarna keerde zij naar huis terug en heimelijk, vanwege de aanwezigheid van sommigen, die Jezus onvriendelijk gezind waren, zeide zij tot Maria: 'De Meester is daar en Hij roept u.' Maria verliet haastig het huis. De Joden die bij haar waren, dachten dat zij in een opwelling van nieuwe smart gedwongen werd opnieuw naar het graf te gaan en zij volgden haar. Toen zij de Meester had bereikt, knielde zij aan Zijn voeten neer en gaf aan haar droefheid uiting in dezelfde woorden die Martha had gebezigd: 'Heere, indien gij hier geweest waart, zo ware mijn broeder niet gestorven'. Wij kunnen er niet aan twijfelen dat de last die op hen drukte en waarover zij met elkander hadden gesproken, was: als Jezus maar bij hen was geweest, zouden zij hun broeder niet verloren hebben.

Het gezicht van de twee vrouwen, die zo door smart overweldigd waren en van de mensen, die met hen weeklaagden, stemde Jezus droevig, zodat Hij in de geest diep bewogen was. 'Waar hebt gij hem gelegd?' vroeg Hij; en Jezus weende. Toen het bedroefde gezelschap zich naar het graf begaf, zeiden sommige Joden, de bewogenheid en de tranen van de Heer ziende, 'Zie, hoe lief hij hem had'. Maar anderen, met minder sympathie wegens hun vooroordeel jegens Christus, vroegen verwijtend: 'Kon hij, die de ogen des blinden geopend heeft, niet maken dat ook deze niet gestorven ware?' Het wonder waardoor een mens die van zijn geboorte af blind was geweest, ziende werd gemaakt was zeer algemeen bekend, voornamelijk door het officiële onderzoek dat op de genezing was gevolgd.[17] De Joden waren gedwongen geweest de werkelijkheid van de wonderbaarlijke gebeurtenis te erkennen, en de vraag die nu werd gesteld of en waarom Een die zulk een wonder kon doen, niet een mens die aan een gewone ziekte had geleden, van de dood had kunnen redden, een mens nog wel, die Hij schijnbaar zeer liefhad, was een insinuatie dat de macht, die Jezus bezat, tenslotte maar beperkt was en in haar uitwerking onzeker en grillig. Deze manifestatie van boosaardig ongeloof deed Jezus opnieuw van droefheid, zo niet van verontwaardiging ontroeren.[18] Het lichaam van Lazarus was in een grot gelegd, welks ingang met

[17] Johannes 9; zie ook blz. 305 in dit boek.
[18] Aantekening 6, einde van hoofdstuk.

een groot blok steen was afgesloten. Zulke begraafplaatsen waren gewoon in dat land; het waren natuurlijke grotten of gewelven in de rots uitgehouwen, die de beter gesitueerden tot laatste rustplaats dienden. Jezus beval dat de grot moest worden geopend. Martha, nog onvoorbereid op wat volgen zou, waagde een tegenwerping en herinnerde Jezus er aan dat het lichaam al vier dagen begraven was en dat de ontbinding reeds moest zijn begonnen.[19] Jezus weerlegde haar bezwaar aldus: 'Heb ik u niet gezegd, dat zo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult?' Dit kan betrekking hebben zowel op Zijn gelofte aan Martha persoonlijk gedaan - dat haar broeder weer zou opstaan - als op de boodschap, uit Perea gezonden, dat de ziekte van Lazarus niet tot de dood was, maar voor de heerlijkheid Gods en dat Gods Zoon daardoor moge worden verheerlijkt.
De steen werd verwijderd. Staande voor het open portaal van de tombe, blikte Jezus omhoog en bad: 'Vader, Ik dank U dat Gij Mij gehoord hebt. Doch Ik wist dat Gij Mij altijd hoort; maar om der schare wil die rondom staat, heb Ik dit gezegd, opdat zij zouden geloven dat Gij Mij gezonden hebt.' Hij vroeg de Vader niet om macht of autoriteit, want die waren Hem reeds geschonken; maar Hij dankte en ten aanhore van allen die er bij stonden erkende Hij de Vader en gaf Hij uitdrukking aan de eenheid tussen Zijn eigen en des Vaders oogmerken. Daarna riep Hij met luide stem: 'Lazarus, kom uit'! De dode hoorde die gebiedende stem; de geest keerde onmiddellijk in het aardse lichaam terug, de lichamelijke levensprocessen hervatten hun loop, en Lazarus, wederom levend, kwam te voorschijn. Zijn bewegingsvrijheid was beperkt, want de begrafeniskleding belemmerde zijn bewegingen, en zijn gelaat was nog met de doek omwonden die de levenloze kaak op z'n plaats had gehouden. Jezus zeide tot hen die in zijn nabijheid stonden: 'Ontbindt hem en laat hem henengaan.'

Het gehele verloop werd door een grote plechtigheid en door volslagen afwezigheid van ieder element van vertoon gekenmerkt. Jezus, die, toen Hij mijlen ver weg was en zonder enige normale wijze van ontvangst van het bericht wist dat Lazarus gestorven was, had ongetwijfeld de tombe zelf kunnen vinden. Toch vroeg Hij: 'Waar hebt gij hem gelegd?' Hij die door een woord de golven van de zee tot rust kon brengen, had op wonderbaarlijke wijze de steen kunnen verplaatsen; toch zeide Hij: 'Neemt den steen weg'. Hij die geest en lichaam kon verenigen, had ook zonder handen de doeken waarmede de herrezen Lazarus was gebonden los kunnen maken; toch zeide Hij: 'Ontbindt hem en laat hem henengaan.' Alles wat de mens zelf kon doen werd aan hem overgelaten. Wij zien in geen enkel geval dat Christus de bovenmenselijke vermogens van Zijn Godschap onnodig gebruikte; de goddelijke energie werd nimmer verspild; zelfs het stoffelijk geschapene als resultaat van haar aanwending werd bewaard, zoals Zijn instructie betreffende het verzamelen van de stukken brood en vis getuigt, nadat de menigte op wonderbaarlijke wijze was gevoed.[20]

[19] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[20] Joh. 6:12; Matth. 15:37; zie blz. 248 en 264-265 in dit boek.

De opwekking van Lazarus is het derde geval van hergeving van het leven door Jezus waarvan melding wordt gemaakt.[21] In elk van die gevallen had het wonder de terugkeer tot het sterfelijk bestaan tot gevolg en betekende het geenszins een opstaan uit de doden tot onsterfelijkheid. Bij het opwekken van het dochtertje van Jaïrus werd de geest tot zijn verblijfplaats teruggeroepen binnen het uur nadat hij die had verlaten; het opwekken van de zoon van de weduwe geschiedde toen het lichaam ten grave werd gedragen; het grootste wonder van de drie was het terugroepen van de geest naar zijn lichaam, enige dagen na de dood, toen, door natuurlijke processen, het lichaam reeds in het beginstadium van ontbinding verkeerde. Lazarus was uit de dood opgewekt, niet zo maar om de smart van de treurende verwanten te lenigen; myriaden hebben hun doden te betreuren gehad en myriaden zullen dat hebben. Een van 's Heren oogmerken was de werkelijkheid van Gods macht te demonstreren, zoals die in de werken van Jezus de Christus tot uiting kwam; en nu was Lazarus voor de manifestatie uitgekozen, evenals de blindgeborene werd gekozen om degene te zijn door wie 'de werken Gods in hem zouden geopenbaard worden'.[22]

Dat het tot het leven terugroepen van Lazarus door de Heer als een getuigenis van Zijn Messiasschap zijn uitwerking had, wordt uitdrukkelijk vermeld.[23]

Alle omstandigheden, in het wonder culminerend, droegen tot dit getuigenis bij. Aan de werkelijke dood van Lazarus kon niet worden getwijfeld, want men was van zijn overlijden getuige geweest; zijn lichaam was op de gebruikelijke manier behandeld en begraven en hij had vier dagen in het graf gelegen. Toen hij werd geroepen, waren bij de tombe vele getuigen aanwezig. Sommige van hen waren Joden van hoog aanzien, van wie er velen Jezus onvriendelijk gezind waren en die wat gaarne het wonder zouden hebben geloochend als zij dat hadden gekund.

Het resultaat was dat God werd verheerlijkt en dat de goddelijkheid van de Zoon des Mensen was bewezen.

De Priesterkaste door het wonder zeer in opschudding[24]

Zoals ten aanzien van de meeste openbare handelingen van onze Heer het geval was - terwijl sommigen die hadden gehoord en gezien in Hem gingen geloven en anderen de aangeboden les verwierpen en de Meester smaadden - zo ging het ook met dit machtige werk. Sommigen geloofden en anderen gingen weg, met geest en gemoed duisterder en boosaardiger dan ooit. Sommigen van hen die Lazarus tot het leven hadden zien terugkeren, gingen onmiddellijk naar de heersers van wie zij wisten dat zij Jezus intens vijandig gezind waren. In de gelijkenis die wij onlangs bestudeerden, smeekte de geest

[21] Matth. 9:23-25; Lucas 7:11-17; blz. 187 en 232 in dit boek.
[22] Joh. 9:3.
[23] Joh. 12:9-11, 17.
[24] Joh. 11:46-54.

van de rijke man in zijn kerker dat Lazarus, de eens zo beklagenswaardige bedelaar, van het paradijs uit naar de aarde zou worden gezonden, om de anderen voor het lot te waarschuwen dat de goddelozen wachtte, waarop Abraham antwoordde: 'Indien zij Mozes en de profeten niet horen, zo zullen zij ook, al ware het dat er iemand uit de doden opstond, zich niet laten gezeggen.'[25] Nu was er werkelijk een Lazarus uit de doden opgewekt, en vele Joden verwierpen het getuigenis van zijn terugkeer en weigerden in Christus te geloven, door wie alleen de dood wordt overwonnen. De Joden trachtten Lazarus in hun macht te krijgen opdat zij hem konden doden en, naar zij hoopten, voor altijd zijn getuigenis van de macht des Heren over de dood tot zwijgen brengen.[26]

De overpriesters, voornamelijk Sadduceeërs, en de Farizeeërs met hen, hielden tezamen raad om de situatie, door dit laatste van des Heren machtige werken geschapen, onder 't oog te zien. De vraag die zij bespraken was: 'Wat zullen wij doen? want deze mens doet vele tekenen. Indien wij hem alzó laten geworden, zij zullen allen in hem geloven, en de Romeinen zullen komen en wegnemen beide onze plaats en ons volk.' Met deze verklaringen ontkenden zij het feit van de vele wonderen door Jezus gewrocht, niet, doch in plaats van ernstig en biddend te onderzoeken of deze machtige werken tot de voorspelde kentekenen van de Messias behoorden, dachten zij alleen maar aan de mogelijke gevolgen van Christus' invloed op het vervreemden van het volk van de heersende theocratie, en aan de vrees dat de Romeinen, uit de situatie voordeel trekkend, de opperpriesters hun 'plaats' zouden ontnemen en de natie van de geringe schijn van autonomie, die zij nog bezat zouden beroven. Kajafas, de hoge priester[27], maakte een einde aan de discussie door te zeggen: 'Gij verstaat niets'. Deze forse verzekering van hun onkunde was zeer waarschijnlijk tot de Farizeeërs van het Sanhedrin gericht; Kajafas was een Sadduceeër. Zijn volgende woorden waren van groter betekenis dan hij zelf besefte. 'En gij overlegt niet dat het ons nut is, dat één mens sterve voor het volk, en het gehele volk niet verloren ga'. Johannes voegt hier plechtig aan toe dat Kajafas niet uit zichzelf sprak, maar door de geest van profetie, die ondanks zijn onwaardigheid, krachtens zijn ambt op hem kwam en wel aldus: Hij profeteerde dat Jezus voor het volk moest sterven, en niet alleen voor dat volk, maar dat hij ook Gods kinderen tot één moest vergaderen, die verstrooid waren. Maar weinige jaren nadat Christus ter dood was gebracht voor de zaligmaking der Joden en van alle andere naties, voltrokken de rampen, die Kajafas en het Sanhedrin hadden gehoopt te ontlopen, zich in volle mate. De priesterregering werd omver geworpen, de tempel verwoest, Jeruzalem afgebroken en de natie uiteen gerukt. Sedert de dag waarop die gedenkwaardige vergadering van het Sanhedrin werd gehouden, vermeerderden de priesters hun pogingen om Jezus ter dood te brengen door elk middel dat maar ter beschikking stond. Zij vaardigden een gebod uit dat

[25] Lucas 16:31; blz. 343-344 in dit boek.
[26] Joh. 12:10.
[27] Aantekening 7, einde van hoofdstuk.

een ieder die wist waar hij zich ophield, hiervan de leiders op de hoogte moest brengen, opdat zij hem prompt gevangen konden nemen.[28]

Jezus trekt zich in Efraïm terug[29]

De vijandigheid van de kerkelijke leiders werd zo sterk, dat Jezus nogmaals zich in een streek terugtrok, ver genoeg van Jeruzalem om veilig te zijn voor de waakzame en boosaardige ogen van zijn machtige en openlijk erkende tegenstanders. Slechts enkele weken van sterfelijk leven waren Hem nog overgebleven en het grootste deel van die korte periode werd besteed aan verdere instructies aan Zijn apostelen. Voorzichtigheidshalve verwijderde Hij zich uit de buurt van Bethanië en 'ging van daar naar het land bij de woestijn, naar de stad genaamd Efraïm, en verkeerde aldaar met Zijn discipelen'. Aldus besteedde de Heer de rest van de winter en waarschijnlijk de eerste dagen van de lente. Dat zijn terugtrekking heimelijk geschiedde wordt door de verklaring van Johannes gesuggereerd, waar hij zegt: 'Jezus dan wandelde niet meer vrijelijk onder de Joden'. Een verdere aanwijzing daarvoor ligt in het feit, dat hoewel de opperpriesters en Farizeeërs een prijs op zijn hoofd hadden gesteld, niemand vertelde waar Hij was. De plaats waar Hij het laatst vertoefde is niet met zekerheid bekend; over het algemeen denkt men dat het de plaats is, die elders Efraïm en Efron wordt genoemd[30], bijna twintig mijl ten noorden van Jeruzalem gelegen. Men weet evenmin hoe lang onze Heer daar verbleef. Toen Hij weer in de openbaarheid verscheen, was dit op Zijn droeve gang naar Jeruzalem en het kruis.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 28

1. OORSPRONG VAN HET INWIJDINGSFEEST. - Over de tweede tempel, bekend als de Tempel van Zerubbabel, heeft de auteur elders geschreven: 'Van de latere geschiedenis van deze tempel geeft de bijbel slechts weinig details; maar uit andere bronnen vernemen wij van zijn wederwaardigheden. Naar aanleiding van de Maccabese vervolging werd het Huis des Heren ontwijd. Een Syrische koning, Antiochus Epiphanes, nam Jeruzalem in (168-165 v. Chr.) en ging op godslasterlijke wijze tegen de godsdienst van het volk te keer. Hij plunderde de tempel en nam zijn gouden kandelaar, zijn gouden reukaltaar, zijn tafel voor het toonbrood weg en scheurde zelfs de heilige voorhangsels, die van fijn linnen en scharlaken waren. Hij dreef zijn boosaardigheid zo ver dat hij opzettelijk het offeraltaar ontheiligde door er zwijnenvlees op te leggen en binnen de heilige ommuring richtte hij een heidens altaar op. Met deze schending van de tempel niet tevreden, liet deze goddeloze vorst in de steden altaren oprichten en beval dat daar op onreine dieren geofferd moesten worden. De besnijdenisritus werd op straffe van de dood verboden en de aanbidding van Jehova werd tot misdrijf verklaard. Het resultaat van deze vervolging was dat vele Joden afvielen en verklaarden, dat zij tot de Meden en Perzen behoorden - de naties van welker overheersing zij door Gods macht waren bevrijd . . . Dan, in het jaar 163 v. Chr., werd het Huis opnieuw ingewijd en deze gebeurtenis werd daarna met een jaarlijks terugkerend feest in herinnering gehouden, het Feest der Inwijding. - Volgens de schrijver Josephus werd het feest later

[28] Joh. 11:57.
[29] Joh. 11:54.
[30] 2 Kron. 13:19; Jozua 15:9.

de Lichten genoemd; een schitterende verlichting zowel van de woningen als van de tempel zelf was een kenmerk van dat feest. Volgens overlevering was de duur van het feest op acht dagen gesteld, ter herdenking van een legendarisch wonder waardoor de gewijde olie in de enige kruik die intact was bevonden en waarvan het zegel van de hoge priester niet verbroken was, gedurende acht dagen lang voor tempeldoeleinden heeft kunnen dienen, welke tijd vereist was voor het ceremonieel van een nieuwe voorraad.

2. SALOMO'S VOORHOF. - Deze naam werd aan de oostelijke zuilengang of rij van zuilen binnen de omsloten tempelruimte gegeven, ter erkenning van een traditie dat de hof een deel van de oorspronkelijke muur bedekte, die tot de Tempel van Salomo had behoord. Zie *The House of the Lord,* pag. 55-57.

3. DE EENHEID VAN CHRISTUS EN DE VADER. - De herziene vertaling geeft voor Joh. 10:30: 'Ik en de Vader zijn één' in plaats van 'Ik en Mijn Vader zijn één'. Onder 'de Vader' verstonden de Joden terecht de Eeuwige Vader, God. In het originele Grieks heeft 'een' het onzijdig geslacht en bedoelt daarom eenheid in attributen, macht of doel en niet een eenheid van persoon, wat de mannelijke vorm zou hebben vereist. Voor de behandeling van de eenheid van de Godheid, zie Artikelen des Geloofs, hoofdst. 2.

4. DE PLAATS WAAR ONZE HEER ZICH TERUGTROK. - Jezus 'ging wederom over den Jordaan, tot de plaats waar Johannes eerst doopte' (Joh. 10:40). Dit was waarschijnlijk Bethabara (1:28), dat in enige vroegere manuscripten Bethanië wordt genoemd en zo ook in de laatste herziene vertaling wordt aangeduid. Dit Pereaanse Bethanië moet men niet verwarren met het Bethanië in Judea, waar Martha en Maria woonden en dat twee mijlen van Jeruzalem lag.

5. LAZARUS VIER DAGEN IN HET GRAF. - Wanneer wij van de hoogst waarschijnlijke veronderstelling uitgaan dat de reis van Bethanië in Judea naar de plaats waar Jezus was, één dag vergde, moet Lazarus op de dag dat de boodschapper vertrok gestorven zijn, want die dag en de twee dagen die verstreken voordat Jezus naar Judea vertrok, en de dag die voor de terugkeer nodig was, waren samen niet meer dan de vier dagen die genoemd werden. Het was en is nog de gewoonte in Palestina en in andere oosterse landen om op de sterfdag te begraven.

Men geloofde algemeen dat op de vierde dag na de dood de geest zich tenslotte uit de nabijheid van het lichaam had verwijderd en dat de ontbinding daarna ongehinderd kon intreden. Dit verklaart wellicht Martha's impulsieve ofschoon zachtmoedige bezwaar tegen het openen van de graftombe van haar broeder, vier dagen na zijn verscheiden (Joh. 11:39). Het is mogelijk dat de toestemming van de naaste familie voor het wettig openen van een graf was vereist. Martha en Maria waren beide aanwezig en in de tegenwoordigheid van vele getuigen gaven zij toestemming voor het openen van de tombe waarin hun broeder lag.

6. JEZUS BEWOGEN IN DE GEEST. - De kanttekeningen bij 'werd zeer bewogen in de geest' (Joh.11:33) en 'wederom in Zichzelven zeer bewogen zijnde' (vers 38), zoals die in de herziene vertaling staan, luiden 'was in de geest met verontwaardiging bewogen' en 'in Zichzelf met verontwaardiging bewogen zijnde'. Alle taalkundige autoriteiten zijn het er over eens dat de woorden in het oorspronkelijke Grieks smartelijke verontwaardiging uitdrukken, of zoals sommigen beweren, toorn, en niet slechts een emotionele uiting van droefheid als bewijs van medeleven. Welke verontwaardiging, in vers 33 aangeduid, de Heer ook moge hebben gevoeld, deze kan worden toegeschreven aan de afkeuring van het gebruikelijke jammeren over de dood, dat, zoals door de Joden bij deze gelegenheid werd gedaan, de werkelijke en diep gevoelde smart van Martha en Maria profaneerde; en Zijn verontwaardiging, waarvan in vers 38 sprake is, kan het gevolg zijn geweest van de van vitzucht getuigende kritiek van sommige Joden, zoals in vers 37 is opgetekend.

7. KAJAFAS, DAT JAAR HOGE PRIESTER. - De mededeling van Johannes dat Kajafas 'deszelven jaars' hoge priester was, moet niet worden opgevat als zou het betekenen dat het ambt van hoge priester één enkel jaar duurde. Volgens de Joodse wet bleef de presiderende priester, die als hoge priester bekend was, voor onbepaalde tijd in functie, maar de Romeinse overheid had zich ten aanzien van dit ambt de macht toegeëigend de bekleders ervan aan te wijzen en veranderingen hadden veelvuldig plaats. Deze Kajafas, wiens naam voluit Josephus Kajafas was, was voor de tijd van 11 jaren door de Romeinen als hoge priester aangewezen. Aan deze benoemingen hadden de Joden zich te onderwerpen, ofschoon zij vaak onder hun wet iemand anders dan 'de burgerlijke hoge priester', door de Romeinse overheid aangesteld, als de hoge priester erkenden. Zo treffen wij zo wel Kajafas als Annas aan, beiden het ambt uitoefenend ten tijde van de gevangenneming van onze Heer, en later (Joh. 18:13, 24; Hand. 4:6; vergelijk Lucas 3:2). Farrar zegt: 'Sommigen hebben in de mededeling van Johannes (11:49) dat Kajafas 'deszelven jaars' hoge priester was, een openlijke ironie gezien, alsof de Joden zich deze smalende wijze van spreken gedurende de snelle opeenvolging van priesters - niet meer dan stromannen, aangesteld en vervangen krachtens Romeinse beslissing - die elkaar de laatste jaren waren opgevolgd, eigen hadden gemaakt. Er moeten in deze raad minstens vijf levende hoge priesters en ex-hoge priesters zijn geweest: Annas, Ismael Ben Phabi, Eleazar Ben Haman, Simon Ben Kamhith en Kajafas, die zijn verheffing aan omkoperij had te danken.

8. VAN GODSWEGE AANGESTELDE RECHTERS 'GODEN' GENOEMD. - In Psalm 82:6 worden rechters, van Godswege aangesteld, 'goden' genoemd. Naar deze schriftuurplaats verwees de Heiland in zijn antwoord aan de Joden in Salomo's voorhof. Rechters, aldus met autoriteit bekleed, traden als Gods vertegenwoordigers op en worden met de verheven titel 'goden' geëerd. Vergelijk de gelijksoortige benaming aan Mozes gegeven (Ex. 4:16; 7:1). Jezus Christus had goddelijke volmacht, niet wegens het woord van God aan de mens verleend, doch als een eigenschap, die Hij van nature bezat. Het onlogische om menselijke rechters goden te noemen en de Christus van godslastering te beschuldigen, omdat Hij zich Gods Zoon noemde, zou de Joden duidelijk zijn geweest, als hun verstand niet door zonden was verduisterd.

HOOFDSTUK 29

OP NAAR JERUZALEM

JEZUS VOORZEGT WEDEROM ZIJN DOOD EN OPSTANDING[1]

Elk van de drie synoptische schrijvers heeft van deze laatste reis naar Jeruzalem melding gemaakt en van de gebeurtenissen in verband daarmede. De grote ernst van de ontwikkelingen, nu zo nabij, en van het lot dat Hem wachtte, beïnvloedden Jezus zo, dat zelfs de apostelen zich over zijn verzonkenheid en blijkbare droefheid verwonderen; zij waren verbaasd en bevreesd. Daarna hield Hij stil, verzamelde de Twaalven rondom zich en zeide met grote eenvoud, zonder beeldspraak of gelijkenis: 'Zie, wij gaan op naar Jeruzalem en het zal alles volbracht worden aan den Zoon des mensen, wat geschreven is door de profeten; want hij zal den heidenen overgeleverd worden, en hij zal bespot worden en smadelijk behandeld worden en bespuwd worden; en Hem gegeseld hebbende, zullen zij Hem doden; en ten derden dage zal Hij weder opstaan'.

Voor ons is het verbazingwekkend dat de Twaalven Zijn bedoeling niet begrepen; toch verzekert Lucas onvoorwaardelijk: 'En zij verstonden geen van deze dingen, en dit woord was voor hen verborgen, en zij verstonden niet hetgeen gezegd werd.' Deze betuiging van des Heilands naderende dood en opstanding, tot de Twaalven in vertrouwen gericht, was de derde van die aard, en toch konden zij zichzelf er niet toe brengen de verschrikkelijke waarheid te aanvaarden.[2] Volgens de mededeling van Mattheüs werd hun gezegd op welke wijze de Heer zou sterven - dat de heidenen Hem zouden kruisigen, toch begrepen zij het niet. Voor hen was het een ontzettende ongerijmdheid, iets onstellend onlogisch of een onverklaarbare tegenstrijdigheid in de woorden van hun geliefde Meester. Zij wisten dat Hij de Christus was, de Zoon van de levende God; hoe kon nu zulk Een tot onderwerping en ter dood worden gebracht? Wel beseften zij dat één of andere ongeëvenaarde gebeurtenis in Zijn leven aanstaande was, waarvan zij zich vagelijk voorstelden dat het de crisis was die zij hadden verwacht: de openlijke proclamatie van Zijn Messiaanse waardigheid, Zijn ten troonverheffing als Heer en Koning. Dat zou ook inderdaad gebeuren, doch geheel anders dan zij dachten. Het hoogtepunt van de voorzegging - dat Hij ten derde dage zou opstaan - scheen hen het meest te hebben verbijsterd; en tegelijkertijd kan deze verzekering van uiteindelijke triomf hebben gemaakt dat alle tussenliggende gebeurtenissen van secondair en voorbijgaand belang schenen. Hardnekkig dronken zij de gedachte dat zij hun Heer naar het kruis en het graf volgden, naar de achtergrond.

[1] Matth. 20:17-19; Marcus 10:32-34; Lucas 18:31-34.

[2] De eerder uitgesproken voorspellingen waren: (1) die kort vóór de Transfiguratie werd gegeven (Matth. 16:21; Marcus 8:31) en (2) die welke in Galilea volgde (Matth. 17:22, 23; Marcus 9:31; vergelijk Lucas 9:44).

Wederom de vraag over de voorrang[3]

Ondanks alle terechtwijzingen, die de apostelen over nederigheid hadden ontvangen, en ofschoon zij het verheven voorbeeld van het leven en de gedragingen van de Meester vóór zich hadden, die overvloedig aantoonden dat dienstvaardigheid de enige maatstaf voor ware grootheid was, bleven zij maar dromen van rang en eer in het koninkrijk van de Messias. Wellicht vanwege de nadering van des Meesters triomf, waarvan zij allen toen zeer onder de indruk waren zonder echter de ware betekenis te begrijpen, kwamen enige van de Twaalf gedurende deze reis met een van grote eerzucht getuigend verzoek naar de Meester. De verzoekers waren Jacobus en Johannes, hoewel volgens Mattheüs hun moeder eerst het verzoek deed.[4] Het verzoek was dat wanneer Jezus in 't bezit van Zijn koninkrijk werd gesteld, Hij het tweetal glansrijk zou eren, door hen op verheven gestoelten te plaatsen, de een aan Zijn rechterhand, de andere aan Zijn linkerhand. In plaats van hen om zulk een aanmatiging scherp te berispen, vroeg Jezus vriendelijk doch met nadruk: '. . . Kunt gij den drinkbeker drinken dien Ik drinken zal, en met den doop gedoopt worden waarmede Ik gedoopt word?' Het antwoord was vol zelfvertrouwen, door onwetendheid ingegeven. 'Wij kunnen', antwoordden zij. Toen zeide Jezus: 'Mijn drinkbeker zult gij wel drinken, en met den doop waarmede Ik gedoopt word, zult gij gedoopt worden; maar het zitten tot Mijn rechter- en tot Mijn linkerhand staat bij Mij niet te geven, maar het zal gegeven worden wien het bereid is van Mijn Vader'.

De tien andere apostelen waren over de twee broeders verontwaardigd, mogelijk wel minder omdat zij de geest, die hen tot het verzoek had gebracht, afkeurden, dan wel omdat de twee de anderen waren voor geweest met het dingen naar de ereplaats.

Maar Jezus, hun menselijke zwakheden geduldig verdragende, verzamelde de Twaalf rondom zich en onderrichtte hen als een liefhebbend vader zijn twistzieke kinderen zou hebben onderwezen. Hij wees hen er op hoe aardse heersers, zoals de vorsten onder de niet-Joden, hun onderdanen regeerden, heerszuchtig en de bevoegdheden van hun ambt naar willekeur gebruikend. Doch met de dienstknechten van de Meester moest dat zo niet wezen; wie van hen groot wilde zijn, moest met daden zijn metgezellen dienen; de nederigste en gewilligste dienstknecht zal dan hun hoofd zijn. 'Gelijk de Zoon des mensen niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en Zijn ziel te geven tot een rantsoen voor velen.'[5]

De blinde van Jericho het gezicht hergeven[6]

In de loop van Zijn reis kwam Jezus te Jericho, in of nabij welke stad Hij Zijn wonderbare macht om de ogen der blinden te openen tentoonspreidde.

[3] Matth. 20:20-28; Marcus 10:35-45.
[4] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[5] Zie in voorgaande lessen over de grootheid van nederigheid blz. 286 en 347; voor de betekenis van de titel Zoon des Mensen, zie blz. 106-108.
[6] Matth. 20:30-34; Marcus 10:46-52; Lucas 18:35-43.

Mattheüs zegt dat twee blinden ziende werden gemaakt en dat het wonder werd verricht toen Jezus Jericho verliet; Marcus spreekt van slechts één blinde, die hij Bartimeüs noemt of de zoon van Timeüs. Hij stemt met Mattheüs overeen door te zeggen dat de genezing plaats had toen Jezus uit de stad vertrok. Ook Lucas noemt er maar één die de genezende macht van Jezus ondervindt, 'een zekere blinde', en vermeldt dat het wonder plaats greep tijdens Christus' nadering van Jericho. Deze geringe verschillen bewijzen het zelfstandig auteurschap van elk der kronieken en deze aan de dag getreden afwijkingen hebben geen directe invloed op de hoofdfeiten en doen evenmin iets af aan de leerzame waarde van des Heren werk. Eveneens was dit het geval bij een vroegere gelegenheid; er werden twee mannen genoemd, maar in het omstandig verslag figureert er slechts één.[7]

De man die meer in 't bijzonder wordt genoemd, Bartimeüs, zat aan de kant van de weg, bedelende. Jezus naderde, vergezeld van de apostelen, vele andere discipelen en een groot aantal mensen, waarschijnlijk in hoofdzaak bestaande uit reizigers op weg naar Jeruzalem om het Paasfeest te vieren, dat over een week zou plaats hebben. Het geluid van de voetstappen van die grote menigte horende, vroeg de blinde bedelaar wat er aan de hand was. Hij kreeg ten antwoord: 'Jezus van Nazareth gaat voorbij'. Begerig om de aandacht van de Meester te trekken, riep hij onmiddellijk met luide stem: 'Jezus, gij zone Davids, ontferm u mijner.' Zijn smeekbede, en vooral zijn gebruik van de titel zone Davids, bewijzen dat hij de grote Leraar kende, vertrouwen in Zijn macht om te genezen had en in Hem geloofde als de beloofde Koning en Verlosser van Israël.[8] Degenen die in het gezelschap vóór Jezus uit liepen, trachtten de man het zwijgen op te leggen, doch hoe meer zij hem berispten, des te dringender werd zijn geroep: 'Gij zone Davids, ontferm u mijner'. Jezus onderbrak Zijn tocht en gebood dat de man tot Hem zou worden gebracht. Zij die een ogenblik tevoren de verlangende bede tot zwijgen wilden brengen, sloofden zich uit om van dienst te zijn, nu zij zagen dat de Meester hem had opgemerkt. Tot de blinde brachten zij de blijde tijding: 'Heb goeden moed, sta op, hij roept u'; en hij, zijn bovenkleding van zich werpend, opdat die hem niet zou hinderen, liep snel op Christus toe. Op de vraag van de Heer: 'Wat wilt gij dat ik u doen zal?' antwoordde Bartimeüs: 'Rabboni, dat ik ziende mag worden'. Toen sprak Jezus deze eenvoudige, zegenende en van macht getuigende woorden: 'Word ziende: uw geloof heeft u behouden'. De man, dankbaar en wetende dat alleen goddelijke tussenkomst zijn ogen geopend kon hebben, volgde zijn Weldoener, in innig dankgebed God verheerlijkend, waarin velen van hen die het wonder hadden aanschouwd, vurig deelnamen.

[7] Zie de vermelding van de twee bezetenen, Matth. 8:28; vgl. Marcus 5:1; Lucas 8:27. Zie ook blz. 230 in dit boek.

[8] Vgl. Matth. 9:27; 15:22; blz. 65.

Zaccheüs, de Overste der tollenaren[9]

Jericho was een belangrijke stad, die onder haar inwoners een staf van tollenaren of wel belastinggaarders telde. Het hoofd van dezen was Zaccheüs[10], die door de inkomsten van zijn ambt rijk was geworden. Hij had ongetwijfeld van de grote Galileeër gehoord, die niet aarzelde zich onder de tollenaren te begeven, ofschoon zij in 't algemeen door de Joden werden veracht. Hij zal misschien ook hebben geweten dat Jezus een tollenaar tot één van zijn voornaamste discipelen had gemaakt. Dat Zaccheüs een Jood was, bewijst zijn naam, die een variant is van 'Zacharias', met een Griekse of Latijnse uitgang. Hij moet bij zijn mensen wel bijzonder gehaat zijn geweest vanwege zijn hoge positie onder de tollenaren, die allen in Romeinse dienst waren. Hij verlangde zeer Jezus te zien, welk verlangen niet slechts voortsproot uit louter nieuwsgierigheid; hij was door de dingen, welke hij over deze Leraar van Nazareth had gehoord, onder de indruk gekomen en tot nadenken gebracht.

Maar Zaccheüs was klein van gestalte en kon niet over de hoofden van anderen heenzien; daarom liep hij het gezelschap vooruit en klom in een boom aan de kant van de weg. Toen Jezus die plaats had bereikt, keek Jezus tot grote verbazing van de man in de boom op en zeide: 'Zaccheüs, haast u en kom af; want ik moet heden in uw huis blijven'. Zaccheüs kwam haastig omlaag en ontving de Heer met vreugde in zijn huis. De menigte door wie Jezus was vergezeld, scheen Hem over 't algemeen goed gezind te zijn, maar bij de keer die de zaken nu namen, morden en becritiseerden zij Hem, zeggende: 'Hij is tot een zondigen man ingegaan om te herbergen', want in de ogen van de Joden waren alle tollenaren zondaren, en Zaccheüs gaf toe dat de smaad in zijn geval mogelijk wel verdiend was. Maar Jezus gezien en met Hem gesproken hebbende, geloofde deze overste der tollenaren en hij werd bekeerd. Ten bewijze dat zijn hart was veranderd, beloofde Zaccheüs toen plechtig en vrijwillig het weer goed te maken en vergoeding te geven als bleek dat hij dat schuldig was. Hij zeide tot de Heer: 'Zie, de helft van mijne goederen, Heere, geef ik den armen; en indien ik iets door bedrog ontvreemd heb, dat geef ik vierdubbel weder.' Dit waren werken der bekering waardig. De man besefte dat hij zijn verleden niet kon veranderen, maar hij wist dat hij althans gedeeltelijk zijn misdaden kon goedmaken. Zijn belofte om viervoudig te vergoeden wat hij onrechtmatig verkregen mocht hebben, was in de lijn van de Mozaïsche wet ten aanzien van vergoeding, doch ging de vereiste schadeloosstelling verre te boven.[11] Jezus aanvaardde de bekeringsbelijdenis van de man en zeide: 'Heden is dezen huize zaligheid geschied, nademaal ook deze een zoon Abrahams is'. Er was weer een afgedwaald schaap tot de kudde teruggekeerd, een andere verloren schat was teruggevonden; en weer was een verdoolde zoon naar zijns Vaders huis teruggekeerd.[12] 'Want de Zoon des mensen is gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was.'

9 Lucas 19:1-10.
10 Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
11 Exodus 22:1-9.
12 Vgl. blz. 287 en 335 tot 340.

Aan een iegelijk die heeft, zal gegeven worden[13]

Toen de menigte, met Jezus in haar midden, Jeruzalem naderde, werd de verwachting hooggespannen betreffende hetgeen de Heer zou doen, wanneer Hij de hoofdstad van de natie had bereikt. Velen van hen, die met Hem waren, zagen naar een proclamatie van Zijn koninklijke macht uit; 'zij meenden dat het Koninkrijk Gods terstond zoude openbaar worden.' Jezus vertelde hun een geschiedenis; wij noemen die de *Gelijkenis van de Ponden:*

'Hij zeide dan: Een zeker welgeboren man reisde in een vergelegen land, om voor zich zelven een koninkrijk te ontvangen, en dan weder te keren. En geroepen hebbende zijn tien dienstknechten, gaf hij hun tien ponden, en zeide tot hen: Doet handeling, totdat ik kome. En zijn burgers haatten hem, en zonden hem gezanten na, zeggende: Wij willen niet, dat deze over ons koning zij. En het geschiedde, toen hij wederkwam, als hij het koninkrijk ontvangen had, dat hij zeide, dat die dienstknechten tot hem zouden geroepen worden, dien hij het geld gegeven had; opdat hij weten mocht, wat een iegelijk met handelen gewonnen had. En de eerste kwam, en zeide: Here, uw pond heeft tien ponden daartoe gewonnen. En hij zeide tot hem: Wel gij goede dienstknecht, dewijl gij in het minste getrouw zijt geweest, zo heb macht over tien steden. En de tweede kwam, en zeide: Here, uw pond heeft vijf ponden gewonnen. En hij zeide ook tot dezen: En gij, wees over vijf steden. En een ander kwam, zeggende: Here, zie hier uw pond, hetwelk ik in een zweetdoek weggelegd had; want ik vreesde u, omdat gij een straf mens zijt; gij neemt weg, wat gij niet gelegd hebt, en gij maait, wat gij niet gezaaid hebt. Maar hij zeide tot hem: Uit uw mond zal ik u oordelen, gij boze dienstknecht! Gij wist, dat ik een straf mens ben, nemende weg, wat ik niet gelegd heb, en maaiende, wat ik niet gezaaid heb. Waarom hebt gij dan mijn geld niet in de bank gegeven, en ik, komende, had hetzelve met woeker mogen eisen?

En hij zeide tot degenen, die bij hem stonden: Neemt dat pond van hem weg, en geeft het dien, die de tien ponden heeft. En zij zeiden tot hem: Here, hij heeft tien ponden. Want ik zeg u, dat een iegelijk, die heeft, zal gegeven worden, maar van dengene, die niet heeft, van dien zal genomen worden ook wat hij heeft. Doch deze mijn vijanden, die niet hebben gewild, dat ik over hen koning zoude zijn, brengt ze hier, en slaat ze hier voor mij dood.'

Zowel de omstandigheden in de geschiedenis, als de toepassing van de gelijkenis waren voor de Joodse menigte duidelijker dan voor ons. Het vertrek van een zeker welgeboren man uit een onderhorige provincie naar het hof van de leenheer om met koninklijke macht te worden bekleed, en het protest van de burgers over wie hij beweerde het recht te hebben te regeren, waren gebeurtenissen in de Joodse geschiedenis, die de mensen tot wie Christus sprak, nog vers in 't geheugen lagen.[14] De verklaring van de gelijkenis is

[13] Lucas 19:11-27.
[14] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.

deze: Het volk moest niet naar een onmiddellijke oprichting van een koninkrijk, met tijdelijke macht bekleed, uitzien. Hij die koning zou zijn, werd voorgesteld als iemand die naar een ver afgelegen land was gereisd, vanwaar hij zeker zou terugkeren. Vóór zijn vertrek had hij elk van zijn dienstknechten een bepaalde som gelds gegeven; naar het succes dat zij met het gebruik er van zouden hebben, zou hij beoordelen of zij voor een post van vertrouwen geschikt waren. Toen hij was teruggekeerd, liet hij verantwoording doen, in het verloop waarvan de gevallen van drie dienstknechten als voorbeeld werden genomen. Een van hen had het pond zodanig gebruikt, dat hij er tien bij had gewonnen. Hij werd geprezen en beloond op een wijze als alleen een vorst kan doen. Hij werd gouverneur over tien steden. De tweede dienstknecht met even groot kapitaal had dit slechts vijfvoudig vermeerderd. Hij werd naar verhouding juist beloond met zijn aanstelling tot gouverneur over vijf steden. De derde gaf terug wat hij had ontvangen, want hij had er niets mee gedaan. Hij had geen reden en slechts een armzalige verontschuldiging voor zijn verzuim. Terecht werd hij ernstig berispt en het geld werd hem afgenomen. Toen de koning beval dat het aldus verbeurde pond aan hem moest worden gegeven, die reeds tien pond bezat, toonden sommigen die aanwezig waren, enige verbazing, doch de koning verklaarde: 'Aan een iegelijk die heeft, zal gegeven worden', want zulk een gebruikt met voordeel de middelen die aan zijn zorg worden toevertrouwd, terwijl 'van dengene die niet heeft, van dien zal genomen worden ook wat hij heeft', want die heeft zijn volslagen ongeschiktheid getoond om te bezitten en verstandig te gebruiken. Dit gedeelte van de gelijkenis, hoewel van algemene toepassing, moeten de apostelen wel als speciaal op hen toepasselijk hebben geacht, want elk van hen was door ordening een gelijke begiftiging toevertrouwd en elk van hen zou verantwoording moeten afleggen van zijn beheer.

Het is duidelijk, dat met de edelman Christus werd bedoeld, die met koninklijke macht moest worden bekleed en die zou terugkeren om van Zijn vertrouwde dienstknechten rekenschap te eisen.[15] Maar vele burgers haatten Hem en protesteerden tegen Zijn inhuldiging, zeggende dat zij niet wilden dat Hij over hen zou regeren.[16] Toch, wanneer Hij terugkeert met macht en autoriteit, zullen deze opstandige burgers zeker de straf ontvangen die zij verdienen.[17]

In het huis van Simon de melaatse[18]

Zes dagen vóór het feest van pascha, d.w.z. vóór de dag waarop het paaslam moest worden gegeten[19], kwam Jezus te Bethanië, de woonplaats van Martha en Maria, en van Lazarus die onlangs was gestorven en weer tot leven

[15] Vgl. Marcus 13:34.
[16] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[17] Vergelijkingen van overeenkomsten en verschillen tussen deze gelijkenis en die van de Talenten (Matth. 25:14-30) zullen in hoofdstuk 32 worden gemaakt. Blz. 425-428.
[18] Joh. 12:1-8; Matth. 26:6-13; Marcus 14:3-9.
[19] Zie Exodus 12:1-10, ook blz. 85 in dit boek.

was gewekt. De chronologische volgorde van de gebeurtenissen in de laatste week van het leven van onze Heer ondersteunt het algemeen aanvaarde geloof dat in dit jaar, de veertiende dag van de maand Nisan, waarop het feest van pascha begon, op donderdag viel. Dit zo zijnde, was de dag waarop Jezus Bethanië bereikte de voorafgaande vrijdag, de vooravond van de Joodse Sabbat. Jezus besefte volkomen dat deze Sabbat de laatste was die Hij in Zijn sterfelijk leven zou zien. De Evangelieschrijvers hebben over de gebeurtenissen van die dag een eerbiedig stilzwijgen in acht genomen. Het schijnt dat Jezus Zijn laatste Sabbat in teruggetrokkenheid in Bethanië heeft doorgebracht. De voetreis van Jericho was niet gemakkelijk geweest, want de weg steeg tot een hoogte van bijna duizend meter en was bovendien nog op andere wijze vermoeiend.

Op zaterdag[20], waarschijnlijk in de avond na de Sabbat, werd voor Jezus en de Twaalven een avondmaal bereid in het huis van Simon de melaatse. De Schrift zegt over deze man verder niets. Indien hij in leven was toen Jezus in het huis dat naar hem genoemd werd, gastvrijheid genoot en daar aanwezig was, moet hij vooraf van zijn melaatsheid zijn genezen, daar hij anders niet in de stad werd toegelaten en nog veel minder deel kon uitmaken van een feestvierend gezelschap. Het is redelijk aan te nemen dat de man eenmaal het slachtoffer van de melaatsheid was geweest en algemeen bekend stond als Simon de melaatse, en dat hij een dergenen was, die door de Heer van zijn vreselijke ziekte was genezen.

Martha was bij die gedenkwaardig gelegenheid belast met de voorbereidingen voor het avondmaal; haar zuster Maria was bij haar en Lazarus zat met Jezus aan de tafel. Velen hebben aangenomen dat het huis van Simon de melaatse de woning van de twee zusters en Lazarus was, in welk geval het mogelijk is dat Simon de vader was van de drie, doch van zulk een verwantschap hebben wij geen bewijs.[21] Er werd niet gepoogd deze maaltijd in ongebruikelijke afzondering te nuttigen. Dergelijke gelegenheden werden in die dagen gekenmerkt door de aanwezigheid van vele ongenodigde toeschouwers, en wij zijn dan ook niet verbaasd te vernemen dat veel mensen aanwezig waren en dat zij waren gekomen 'niet alleen om Jezus' wil, maar opdat zij ook Lazarus zouden zien, dien hij uit de doden opgewekt had.' Lazarus stond in het brandpunt van de belangstelling en ongetwijfeld ook van de nieuwsgierigheid van de mensen, en tijdens zijn bevoorrechte en innige omgang met Jezus in Bethanië, beraamden de opperpriesters plannen om hem te doden wegens de uitwerking, die zijn herrijzenis op het volk had gehad, van wie er velen door het wonder in Jezus geloofden.

Dat avondmaal in Bethanië was een onvergetelijke gebeurtenis. Maria, meer beschouwend en meer geestelijk ingesteld dan haar zuster, zij die gaarne aan de voeten van Jezus zat om naar Zijn woorden te luisteren en die geprezen was omdat zij het ene nodige had gekozen dat haar zuster ontbrak[22], nam uit haar schatten een albasten fles, een pond kostbare nardusolie bevat-

[20] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[21] Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
[22] Lucas 10:40-42, blz. 319 in dit boek.

tend. Zij verbrak het zegel van de fles[23] en goot de welriekende inhoud over het hoofd en de voeten van haar Heer en droogde Zijn voeten met haar losgemaakte vlechten af.[24] Het zalven van het hoofd van een gast met gewone olie was een eerbewijs, het zalven van zijn voeten was een ongebruikelijke en bijzondere onderscheiding, maar het zalven van hoofd en voeten met nardus, en in zulk een overvloed, was een daad van eerbiedige hulde zoals zelfs koningen zelden te beurt valt.[25].

Maria gaf door haar daad uitdrukking aan haar verering; het was de spontane opwelling van een hart dat van aanbidding en genegenheid overvloeide. Doch dit prachtige blijk van liefde van een toegewijde vrouw werd oorzaak van een onaangenaam protest. Judas Iscariot, de penningmeester van de Twaalf, maar oneerlijk, gierig en bekrompen van karakter, luchtte grommend zijn gemoed, zeggende: 'Waarom is deze zalf niet verkocht voor driehonderd penningen en den armen gegeven?'[26] Zijn schijnbare bezorgdheid voor de armen was een en al huichelarij. Hij was een dief en betreurde het dat hem de kostbare olie niet was gegeven om te verkopen of dat de opbrengst niet terecht kwam in de beurs waarvan hij de baatzuchtige houder was. Maria had de welriekende zalf zo overvloedig gebruikt, dat ook anderen, behalve Judas, van verbazing tot misnoegen vervielen, maar hij klaagde wel het hardst. Maria's gevoelige natuur was door de onvriendelijke woorden van afkeuring pijnlijk getroffen, doch Jezus kwam tussenbeide en zeide: 'Waarom doet gij deze vrouw moeite aan? Want zij heeft een goed werk aan mij gewrocht.' En dan, zijn berisping voortzettend en bij wijze van instructie vervolgde Hij: 'Want de armen hebt gij altijd met u, maar Mij hebt gij niet altijd. Want als zij deze zalf op Mijn lichaam gegoten heeft, zo heeft zij dat gedaan tot een voorbereiding van mijn begrafenis. Voorwaar zeg Ik u, alwaar dit Evangelie gepredikt zal worden in de gehele wereld, daar zal ook tot haar gedachtenis gesproken worden van hetgeen zij gedaan heeft.'

Er wordt ons niet gezegd of Maria wist dat binnen weinige dagen haar geliefde Heer in het graf zou liggen. Met het oog op de innige genegenheid tussen Jezus en het gezin, zou het haar medegedeeld kunnen zijn of zij zou uit de opmerkingen van Christus tot de apostelen de gevolgtrekking gemaakt kunnen hebben, dat Hij Zijn leven weldra zou offeren, of misschien werd zij door geïnspireerde intuïtie gedreven deze liefdedienst te bewijzen, waardoor zij een monument heeft opgericht in de harten van allen, die Christus kennen en liefhebben. Johannes heeft ons deze opmerking van Jezus nagelaten, uitgelokt door de morrende Iscariot: 'Laat af van haar: zij heeft dit bewaard tegen de dag mijner begrafenis'. De weergeving van Marcus suggereert even-

[23] Dit is een opmerking van de schrijver over het gebruik van het woord 'cruse' (kroes) of 'flask' (flacon) in plaats van 'box' (doos). - Vert.

[24] Deze gebeurtenis moet niet worden verward met die, waarbij Jezus eerder werd gezalfd door een berouwvolle zondares in het huis van Simon de Farizeeër (Lucas 7:36-50) in Galilea. Zie blz. 195.

[25] Aantekening 7, einde van hoofdstuk.

[26] Driehonderd penningen Romeinse denarii staan ongeveer gelijk met *f* 162,— volgens de huidige koers.

eens een bepaald en heilig doel van de zijde van Maria: 'Zij is voorgekomen om mijn lichaam te zalven, tot een voorbereiding ter begrafenis.'

Christus' triomphale intocht in Jeruzalem[27]

Terwijl Jezus nog in Bethanië of in het naburige dorp Bethfagé was en volgens mededeling van Johannes was het de dag na het avondmaal in Simons huis, zond Hij twee van Zijn discipelen naar een bepaalde plaats waar, zoals Hij hun zeide, zij een ezelin gebonden zouden vinden, en bij haar een veulen waarop nog niemand ooit had gezeten. Deze moesten zij tot Hem brengen. Indien zij werden tegengehouden of hun iets gevraagd werd, moesten zij zeggen dat de Here de dieren nodig had. Alleen Mattheüs noemt ezelin en veulen beide, de andere schrijvers maken alleen van het laatste melding. Zeer waarschijnlijk volgde de moeder toen haar jong, toen dit werd weggeleid en maakte zij door haar aanwezigheid dat het veulen handelbaar was. De discipelen bevonden alles zoals de Here had gezegd. Zij brachten het veulen naar Jezus, legden hun mantels op de rug van het zachte dier en zetten hun Meester daar op. Het gezelschap ging op weg naar Jeruzalem, met Jezus rijdende in hun midden.

Vele dagen vóór het begin van de Paasriten waren grote aantallen mensen reeds zoals gebruikelijk, naar de stad gegaan opdat zij zich aan de zaak van persoonlijke reiniging konden wijden en hun achterstallige schuld konden delgen door het brengen van de voorgeschreven offers. Ofschoon het nog vier dagen duurde voordat het grote feest zou worden ingeluid, was de stad reeds vol pelgrims die zich veel met de vraag bezig hielden of Jezus het zou wagen in Jeruzalem tijdens het feest in 't openbaar te verschijnen, met het oog op de wel bekende plannen van de Joodse overheid Hem gevangen te nemen.

De gewone man had veel belangstelling voor het doen en laten van de Meester; het gerucht omtrent zijn vertrek uit Bethanië was Hem vooruit gesneld, zodat toen Hij begon de Olijfberg af te dalen, een grote menigte zich om Hem verzameld had. De mensen juichten bij het schouwspel Jezus naar de heilige stad te zien rijden; zij spreidden hun klederen en wierpen palmtakken en ander groen over Zijn pad, aldus de weg bekledende als voor het voorbij trekken van een koning. Voorlopig was Hij hun koning en zij zijn vererende onderdanen.

De stemmen der menigte weerggalmden: 'Gezegend is de Koning die daar komt in de naam des Heeren! Vrede zij in den hemel en heerlijkheid in de hoogste plaatsen'. En ook: 'Hosanna den Zone Davids! Gezegend is hij die komt in den naam des Heeren! Hosanna in de hoogste hemelen!'[28]

Maar temidden van al dit juichen was Jezus bedroefd toen Hij de grote stad naderde waarin het Huis des Heren stond. Hij weende om de goddeloosheid van Zijn volk en om zijn weigering Hem als Gods Zoon te aanvaarden.

[27] Matth. 21:1-11; Marcus 11:1-11; Lucas 19:29-44; Joh. 12:12-19.
[28] Aantekening 8, einde van hoofdstuk.

Bovendien voorzag Hij de verschrikkelijke tonelen van verwoesting tengevolge waarvan stad en tempel beide spoedig zouden vallen. In zielesmart en wenend sprak Hij de gedoemde stad aldus toe: 'Och of gij ook bekendet, ook nog in deze uw dag, hetgeen tot uw vrede dient! Maar nu is het verborgen voor uw ogen. Want daar zullen dagen over u komen, dat uwe vijanden een omgraving rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen en u van alle zijden benauwen, en zullen u tot de grond nederwerpen, en uw kinderen in u, en zij zullen in u den eenen steen op den anderen steen niet laten, daarom dat gij de tijd uwer bezoeking niet bekend hebt'. De menigte groeide steeds aan doordat op ieder kruispunt groepen zich bij de processie aansloten; de juichkreten en lofzangen waren in de stad te horen toen het gezelschap nog ver van de stadsmuren was verwijderd. Toen de Here door de massieve poort de hoofdstad van de Grote Koning binnenreed, was de gehele stad in opwinding. Op de vraag van de onwetende: 'Wie is dit?' riep de menigte: 'Dit is Jezus, de profeet van Nazareth in Galilea'. Het is mogelijk dat de Galilese pelgrims het eerst antwoordden en het luidst de blijde tijding uitriepen, want de trotse inwoners van Judea zagen op Galilea neer, en op deze dag was Jezus van Galilea de aanzienlijkste Persoon in Jeruzalem. De Farizeeërs, ontstemd over de eerbewijzen die aldus betoond werden aan Een, die zij reeds lang van plan waren te doden, klaagden met elkander over de mislukking van al hun snode oogmerken, zeggende: 'Ziet gij wel dat gij gans niet vordert? Zie, de gehele wereld gaat hem na.' Niet bij machte het onstuimig enthousiasme van de menigten te beteugelen of het vreugdegeroep tot zwijgen te brengen, drongen enkele Farizeeërs zich door het volk heen totdat zij Jezus hadden bereikt, waarna zij een beroep op Hem deden, zeggende: 'Meester, bestraf uw discipelen.' Doch de Here 'antwoordende, zeide tot hen: Ik zeg ulieden, dat zo dezen zwijgen, de stenen haast zullen roepen'.[29]

Na te zijn afgestegen ging Hij te voet de tempelomheining binnen, waar Hij met kruiperig vertoon van vreugde werd begroet. De opperpriesters, schriftgeleerden en Farizeeërs, de officiële vertegenwoordigers van de theocratie, de hiërarchie van het Judaïsme, waren woedend; er was geen twijfel aan dat het volk deze lastige Nazarener Messiaanse eer bewees, en dat nog wel binnen het gebied van de tempel van Jehova.

Wat het doel van Christus was door aldus aan de verlangens van het volk toe te geven en hun hulde met koninklijke gratie in ontvangst te nemen, zullen wij met ons beperkt verstand misschien niet ten volle kunnen begrijpen. Dat het geen toevallige gebeurtenis was, die Hij zich zonder vooraf beraamd plan ten nutte maakte, is duidelijk. Hij wist van tevoren wat er zou geschieden en wat Hij zou doen. Het was geen zinloze vertoning, maar de werkelijke intocht van de Koning in Zijn koninklijke stad en Zijn intrede in de tempel, het huis van de Koning der koningen. Ten teken van vrede kwam Hij op een ezelin gereden en werd Hij door het Hosannageroep van de menigte verwelkomd; niet op een opgetuigd strijdros met volle wapenrusting en begeleid door trompet- en hoorngeschal. Dat deze vreugdevolle gebeurtenis in geen

[29] Vergelijk Habakuk 2:11.

enkel opzicht aan vijandigheid of oproer deed denken, blijkt voldoende uit de toegeeflijke onbezorgdheid waarmede de Romeinse ambtenaren, die er gewoonlijk vlug bij waren om hun troepen uit het fort Antonia op het eerste teken van opstand te doen uitrukken, haar gadesloegen. In 't bijzonder waren zij er op uit alle Messiaanse pretendenten te elimineren, want er waren reeds valse Messiassen opgestaan en veel bloed was er vergoten om met geweld aan hun bedriegelijke aanspraken een einde te maken. Maar de Romeinen zagen dat er niets was te vrezen, misschien wel om te glimlachen bij het zien van een Koning, gezeten op een ezelin en omstuwd door onderdanen die, hoewel talrijk, niet met wapens zwaaiden maar met palmtakken en mirtetwijgen. De ezel werd in de literatuur 'het oude symbool van Joods koningschap' genoemd en hij die een ezel bereed was het beeld van vreedzame vooruitgang.

Zulk een triomphale intocht van Jezus in de Joodse hoofdstad zou in 't begin van Zijn zending buitengewoon inconsequent zijn geweest, gezien de geest van die zending. Zelfs de mededeling dat Hij de Christus was, werd met grote voorzichtigheid gedaan, zo die al geuit werd, en elke manifestatie van algemene achting, waardoor Hij als een nationale leider zou kunnen optreden, was onderdrukt. Nu was echter het uur van de grote vervulling nabij; de openbare aanvaarding van het eerbetoon der natie en de erkenning van de koninklijke en Messiaanse rechten beide, vormden een onverholen en officiële proclamatie van Zijn goddelijke inhuldiging. Hij was de stad en de tempel binnen gegaan in een koninklijke staat, de Vredevorst waardig. Door de leiders van de natie was Hij verworpen en waren Zijn aanspraken bespot. De wijze waarop Hij Zijn entree maakte, moet de geleerde onderwijzers van de wet en de profeten toch wel iets gezegd hebben, want de indrukwekkende profetie van Zacharias, welker vervulling Johannes de evangelist in de gebeurtenissen van deze gedenkwaardige zondag ziet [30], werd meermalen onder hen aangehaald: 'Verheug u zeer, gij dochter Sions, juich, gij dochter Jeruzalems: zie, uw Koning zal u komen, rechtvaardig, en hij is een Heiland; arm, en rijdende op een ezel, en op een veulen, een jong der ezelinnen'.[31]

Zekere Grieken bezoeken Christus[32]

Onder de menigten die tijdens het jaarlijkse Pascha naar Jeruzalem gingen, waren mensen van velerlei natie. Sommigen van hen, ofschoon niet van Joodse afkomst, waren tot het Judaïsme bekeerd; zij mochten binnen het tempelterrein komen, maar niet verder dan het hof der 'Gentiles' gaan.[33] Op een gegeven ogenblik gedurende de laatste week van 's Heren sterfelijk leven, mogelijk wel op de dag van zijn koninklijke intocht in de stad [34], pro-

[30] De zondag vóór Pasen wordt door vele Christelijke secten jaarlijks als Palmzondag gevierd, ter herinnering aan des Heren triomphale intocht in Jeruzalem.
[31] Zach. 9:9.
[32] Joh. 12:20-26.
[33] Zie 'House of the Lord', blz. 56, 57.
[34] Johannes vermeldt deze gebeurtenis onmiddellijk na des Heren triomphale intocht, echter zonder speciale aanduiding van de tijd waarop die plaats had.

beerden zekere Grieken, blijkbaar tot de bekeerlingen behorend, daar zij waren gekomen 'opdat zij op het feest zouden aanbidden', een onderhoud met Jezus te krijgen. Met een gepast gevoel voor decorum bezield, aarzelden zij de Meester direct te naderen en wendden zich tot Filippus, een van de apostelen, zeggende: 'Here, wij wilden Jezus wel zien.' Filippus overlegde met Andreas en deze beiden deelden het toen Jezus mede, die, zoals wij redelijkerwijs uit de samenhang mogen afleiden, hoewel het feit niet uitdrukkelijk wordt vermeld, de vreemde bezoekers genadiglijk ontving en hun hoogst waardevolle leringen medegaf. Het is duidelijk dat het verlangen van deze Grieken om de Meester te ontmoeten niet uit nieuwsgierigheid of andere onwaardige motieven voortsproot; zij wensten oprecht de Leraar, wiens roem tot hun land was doorgedrongen en wiens leer indruk op hen had gemaakt, te zien en te horen.

Tot hen getuigde Jezus dat het uur van Zijn dood nabij was, het uur waarin 'de Zoon des mensen zal verheerlijkt worden'. Zij waren over de woorden van de Heer verwonderd en bedroefd en mogelijk vroegen zij wel waarom zulk een offer noodzakelijk was. Jezus verklaarde dit door een treffend voorbeeld uit de natuur aan te halen: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, indien het tarwegraan in de aarde niet valt en sterft, zo blijft het alleen; maar indien het stertf, zo brengt het veel vrucht voort'.[35]

De vergelijking is toepasselijk en van indrukwekkende eenvoud en schoonheid. Een landbouwer die verzuimt of weigert zijn tarwe in de aarde te strooien, omdat hij ze wil bewaren, zal geen vermeerdering krijgen, maar wanneer hij de tarwe in goede, rijke grond zaait, kan elke levende graankorrel zich veelvoudig vermenigvuldigen, ofschoon het zaad noodzakelijkerwijs in het proces opgeofferd moet worden. Daarom zegt de Here: 'Die zijn leven liefheeft, zal het verliezen; en die zijn leven haat in deze wereld zal het bewaren tot het eeuwige leven.' De bedoeling van de Meester is duidelijk: Hij die zijn leven zo liefheeft, dat hij het niet in gevaar wil brengen of, indien dit nodig mocht zijn, het niet wil geven in de dienst van God, zal de kans verbeuren om de overvloedige vermeerdering van het eeuwige leven te verwerven; terwijl hij, die de oproep van God zo ver boven het leven verheven acht, dat zijn liefde voor het leven in vergelijking daarmede haat zou kunnen worden genoemd, zal het leven vinden dat hij vrijwillig geeft of bereid is te geven, ofschoon het evenals de graankorrel, die in de grond wordt begraven, voorlopig verdwijnt; en hij zal zich in de overvloed van zijn eeuwige ontwikkeling verheugen. Indien dit zo is met het leven van ieder mens, hoe veel te meer was dit zo met het leven van Hem die kwam om te sterven, opdat de mens zou leven? Het was dus nodig dat Hij stierf, zoals Hij had gezegd dat Hij spoedig zou doen, maar Zijn dood, verre van te zijn het verlies van het leven, was het verheerlijken er van.

[35] Vgl. 1 Cor. 15:36.

De stem uit de hemel [36]

Het besef van de kwellende ervaringen, welke Hij weldra zou opdoen en het overdenken van de toestand van zonde, die Zijn offer noodzakelijk maakte, drukten zo zwaar op Zijn gemoed, dat het Hem diep bedroefde. 'Nu is mijn ziel ontroerd, en wat zal ik zeggen?' riep Hij in zielepijn uit. Moest Hij zeggen: 'Vader, verlos mij uit deze ure' terwijl Hij wist dat Hij 'hierom in deze ure' was gekomen? Tot Zijn Vader kon Hij alleen om troost en steun gaan, niet om te vragen bevrijd te worden van hetgeen zou komen, maar om kracht dat te doorstaan. Hij bad: 'Vader, verheerlijk uw naam!' Het was het zich oprichten van een machtige Ziel, ten einde een verheven beslissing te nemen, die een ogenblik overweldigend had geschenen.

Als antwoord op dat gebed waarin de onderwerping aan de wil van de Vader opnieuw werd betuigd: 'Daar kwam dan een stem uit den hemel, zeggende: En ik heb Hem verheerlijkt, en ik zal Hem wederom verheerlijken.'

De stem was werkelijk; het was geen subjectieve, troostende influistering waarvan Jezus zich bewust werd, maar een stem van buiten komend. De aanwezigen hoorden het geluid, maar gaven er een verschillende uitleg aan. Sommigen zeiden dat het een donderslag was, anderen met een beter geestelijk onderscheidingsvermogen, zeiden: 'Een engel heeft tot Hem gesproken'. Sommigen hadden misschien, net als Jezus, de woorden verstaan. De Heer, thans bevrijd van de tijdelijke zielesmart, keerde zich tot het volk, zeggende: 'Niet om Mijnentwil is deze stem geschied, maar om uwentwil'. En toen, in het besef van zijn zekere triomf over zonde en dood, riep Hij in goddelijke extase uit, alsof het kruis en het graf reeds tot het verleden behoorden: 'Nu is het oordeel dezer wereld: nu zal de overste dezer wereld buitengeworpen worden.' Satan, de overste der wereld, was tot ondergang gedoemd.[37] 'En ik,' zo vervolgde de Here, 'zo wanneer ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal ze allen tot mij trekken.' Johannes zegt ons dat deze laatste woorden de wijze betekenden, waarop de Heer zou sterven; de mensen begrepen het zo en zij vroegen om een verklaring van wat hun een inconsequentie toescheen, in zo verre dat de schriften zoals hun was geleerd die uit te leggen, verklaarden, dat de Christus in eeuwigheid zou blijven[38], en nu beweert Hij, die de Messias zegt te zijn, de Zoon des Mensen, dat Hij verhoogd zal worden. 'Wie is deze Zoon des mensen?' vroegen zij. Als altijd er aan denkend geen paarlen te werpen waar zij niet gewaardeerd worden, onthield de Heer zich van een directe bekentenis, maar vermaande hen in het licht te wandelen zo lang het licht nog met hen was, want duisternis zou zeker volgen, en, zoals Hij hen herinnerde: 'die in de duisternis wandelt, weet niet waar hij henengaat'. Tot besluit vermaande de Here hen aldus: 'Terwijl gij het licht hebt, gelooft in het licht, opdat gij kinderen des lichts moogt zijn'.[39]

Na dit gesprek ging Jezus van het volk heen. 'En weggaande, verborg hij

[36] Joh. 12:27-36.
[37] Vgl. Joh. 14:30; 16:11.
[38] Zie b.v. Jesaja 9:7; Dan. 7:14, 27; Ezech. 37:25.
[39] Vgl. Joh. 1:9; 3:19; 8:12; 9:5; 12:46; zie blz. 301.

zich van hen'. Het verslag over de eerste dag van wat men later des Heren passieweek is gaan noemen[40] wordt door Marcus aldus beëindigd: 'En als Hij alles rondom bezien had, en het nu avondstond was, ging hij uit naar Bethanië met de twaalven'.[41]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 29

1. DE MOEDER VAN JACOBUS EN JOHANNES. - De moeder van deze twee zonen van Zebedeüs (Matth. 20:20; vgl. 4:21) is, naar men algemeen aanneemt, de Salomé die als een van de vrouwen wordt genoemd die bij de kruisiging aanwezig waren (Marcus 15:40; vergelijk Matth. 27:56, waar 'de moeder der zonen van Zebedeüs' wordt genoemd en de naam 'Salomé' is weggelaten), en een dergenen die het eerst bij de tombe kwamen in de morgen van de opstanding (Marcus 16:1). Uit het feit dat Johannes de moeder van Jezus en 'zijn moeders zuster' noemt (19:25) en de naam Salomé weglaat, leiden sommige uitleggers af dat Salomé de zuster van Maria, de moeder van Jezus, was en dus de tante van de Heiland. Deze verwantschap zou Jacobus en Johannes tot neven van Jezus maken. Ofschoon de schrift deze veronderstelde verwantschap niet tegenspreekt, bevestigt ze die zeer zeker ook niet.

2. JERICHO. - Dit was een oude stad, noordoostelijk van Jeruzalem gelegen, hemelsbreed op een afstand van ongeveer 20 km. Tijdens de exodus werd zij door het volk Israëls door tussenkomst van goddelijke macht ingenomen (Joz. 6). Het voortbrengingsvermogen van de streek blijkt uit de aanduiding 'Palmstad' (Deut. 34:3; Richteren 1:16; 3:13; 2 Kron. 28:15). De naam Jericho betekent 'plaats van welriekenheid'. Haar klimaat was sub-tropisch wegens haar geringe hoogte. Zij lag in een dal, verscheidene honderden voet beneden de oppervlakte van de Middellandse Zee. Dit verklaart de woorden van Lucas (19:28) zeggende dat toen Jezus de Gelijkenis van de Ponden had uitgesproken op de weg van Jericho, Hij 'opging' naar Jeruzalem. In Christus' dagen was Jericho een belangrijke stad en vanwege de overvloed van haar handelsproducten, voornamelijk balsem en specerijen, was daar een douanekantoor gevestigd, waar Zaccheüs het beheer over schijnt te hebben gehad.

3. DE WELGEBOREN MAN EN HET KONINKRIJK. - De locale opzet van het deel van de gelijkenis der Ponden dat betrekking heeft op een zekere welgeboren man die naar een ver land reist om voor zichzelf een koninkrijk te verwerven, had zijn parallel in de geschiedenis. Archelaüs, die bij testament van zijn vader, Herodes de Grote, tot koning over de Joden was aangesteld, ging naar Rome om de keizer bevestiging van zijn koninklijke staat te vragen. De stem van het volk had hij tegen. Over het gebruik in de gelijkenis van deze omstandigheid zegt Farrar: 'Een welgeboren man naar een ver land gaande om een koninkrijk te ontvangen', zou volslagen onbegrijpelijk zijn, als we niet zo gelukkig waren te weten, dat dit door zowel Archelaüs als Antipas was gedaan. In het geval van Archelaüs hadden de Joden werkelijk een deputatie van vijftig man naar Augustus gezonden om van zijn wreedheden verslag te doen en zijn aanspraken te weerleggen. Deze onderneming, ofschoon toen mislukt, had later toch succes. Philippus verdedigde het bezit van Archelaüs tijdens diens afwezigheid, tegen de aanmatiging van de Proconsul Sabinus. Het prachtige paleis dat Archelaüs in Jericho had gebouwd, had Jezus aan deze voorvallen natuurlijk doen herinneren; de gelijkenis is dan ook weer een treffend voorbeeld van de wijze waarop Hij de gewoonste toestanden om Hem heen gebruikte en ze tot basis van Zijn hoogste onderricht maakte. Het is mede een onverdachte aanwijzing van de echtheid en waarheidsgetrouwheid van de Evangeliën.

4. 'WIJ WILLEN NIET DAT DEZE OVER ONS KONING ZIJ'. - Over dit gedeelte van de gelijke-

[40] Hand. 1:3.
[41] Marcus 11:11. Aantekening 9, einde van hoofdstuk.

nis merkt Trench zeer terecht op: 'Voordat Hij was heengegaan om Zijn koninkrijk te ontvangen, hadden zij deze zelfde verklaring tweemaal formeel geuit: éénmaal toen zij Pilatus toeriepen: 'Wij hebben geen koning dan den keizer', en nogmaals toen zij tegen hem zeiden: 'Schrijf niet: de Koning der Joden' (Joh. 19:15, 21; vgl. Hand. 17:7). Doch een strikter vervulling van deze woorden vinden wij in het optreden van de Joden na Zijn hemelvaart, in hun felle vijandigheid jegens Christus in Zijn jonge Kerk (Hand. 12:3; 13:45; 14:18; 17:5; 18:6; 22:22; 23:12; 1 Thess. 2:15).'

5. DE DAG VAN HET AVONDMAAL TE BETHANIË. - Johannes plaatst deze gebeurtenis op de dag na Christus' aankomst te Bethanië, want zoals we uit 12:12 zien, vond de triomphale intocht op de dag na die van het avondmaal plaats, en, zoals de tekst vermeldt, bereikte Jezus Bethanië zeer waarschijnlijk op vrijdag. De juichende processie trok niet op de dag na vrijdag Jeruzalem binnen, want dat was de Joodse Sabbat. Mattheüs (26:2-13) en Marcus (14:1-9) beschrijven het avondmaal na de vermelding van de triomphale intocht en andere gebeurtenissen, waaruit sommige de conclusie hebben getrokken dat deze twee schrijvers het avondmaal twee dagen vóór het Pascha laten plaats vinden. Deze gevolgtrekking vindt nergens bevestiging. Hier is de chronologische volgorde, door Johannes gegeven, mogelijk wel de juiste.

6. DE GEZINSWONING TE BETHANIË. - De woning van Martha, Maria en Lazarus schijnt de gewone verblijfplaats van Jezus te zijn geweest wanneer Hij in Bethanië was. Ongetwijfeld was er tussen Hem en alle leden van het gezin een band van hechte vriendschap en genegenheid, ook vóór de wonderbare opwekking van Lazarus uit de doden. Deze boven alles gezegende gebeurtenis moet de achting, die het gezin voor onze Heer koesterde, wel in eerbied vol aanbidding hebben veranderd. Of deze woning dezelfde was als het huis van Simon de melaatse vermeldt de schrift niet. Johannes die een vrij gedetailleerd verslag geeft van het avondmaal dat door Martha werd opgediend, noemt Simon of zijn huis niet. Het is opmerkelijk dat de synoptische schrijvers heel weinig over dit huis in Bethanië zeggen. Farrar merkt terecht op: 'Er schijnt bij de synoptisten een zekere gereserveerdheid jegens het gezin te Bethanië te hebben bestaan. Het huis waarin zij een vooraanstaande positie innemen heet 'het huis van Simon de melaatse'; Maria wordt door Mattheüs en Marcus eenvoudig 'een vrouw' genoemd (Matth. 26:6, 7; Marcus 14:3), en Lucas volstaat met Bethanië een 'vlek' te noemen (Lucas 10:38), ofschoon hij de naam wel terdege kende (Lucas 19:29).'

7. NARDUSZALF. - Deze zalf behoorde tot de kostbaarste in de oriënt. Die, waarmede Maria Jezus zalfde wordt door Mattheüs en Johannes beschreven als 'zeer kostelijk' en door Marcus als 'van grote prijs'. In het origineel staat het bijvoegelijk naamwoord 'pistic', dat door sommigen door 'vloeibaar' wordt vertaald en door anderen met de betekenis van 'voortreffelijk'. Er waren vele minderwaardige imitaties van de werkelijke nardus, maar wij zijn niet in twijfel gelaten dat Maria's gift de beste was. De plant, waaruit het welriekend extract wordt verkregen, is een soort baardgras dat in Indië voorkomt. Nardus wordt ook in het Hooglied van Salomo genoemd (1:12; 4:13, 14).

8. HOSSANA! - Hosanna is een Griekse vorm van het Hebreeuws hetwelk 'Red ons nu' of 'Red, bidden wij' betekent. Deze uitdrukking komt in het origineel van Psalm 118:25 voor. Het komt in de Statenvertaling alleen voor in het vreugdegeroep van het volk bij de triomphale intocht van Christus in Jeruzalem, en in de vreugdekreten van de kinderen in de tempel (Matth. 21:9, 15). Denk ook aan de 'Hosannaroep' in de herstelde Kerk in deze bedeling bij gelegenheden van bijzonder vreugdebetoon voor de Heer (zie 'The House of the Lord, pag. 120, 150, 210). 'Hallelujah' betekent letterlijk 'Prijst gij Jehovah'. Het komt in de Griekse vorm 'Alleluia' in Openb. 19:1, 3, 4 en 6 voor.

9. DE EERSTE DAG VAN DE PASSIEWEEK. - Een vergelijking van de verslagen betreffende de triomphale intocht van de Heer in Jeruzalem en van bepaalde volgende gebeurtenissen zoals die door de drie synoptische schrijvers zijn beschreven, toont op zijn minst de mogelijkheid van enig verschil in volgorde. Het schijnt wel zeker dat Jezus de tempel-

gronden bezocht op de dag van zijn koninklijke intocht. Uit Mattheüs 21:12 en Lucas 19:45 en in verband met het voorgaande heeft men afgeleid, dat de tweede tempelreiniging op de dag van de intocht plaats vond, terwijl anderen Marcus 11:11 en 15 zo uitleggen dat dit op een latere dag gebeurde. Zoals erkend wordt is de vraag onbeantwoord; de volgorde van weergeving in de tekst is ter wille van een gemakkelijke behandeling gebaseerd op rationele waarschijnlijkheid.

HOOFDSTUK 30

JEZUS KEERT DAGELIJKS NAAR DE TEMPEL TERUG

EEN LEERZAME GEBEURTENIS ONDERWEG[1]

Op de morgen van de dag die naar onze berekening een maandag was, de tweede dag van de passieweek, keerden Jezus en de Twaalf naar Jeruzalem terug en brachten het grootste deel van de dag in de tempel door. Zij waren vroeg uit Bethanië vertrokken en onderweg hongerde Jezus. Voor zich uit ziende zag Hij een vijgeboom, die van de rest van de vele vijgebomen in de omtrek in zo verre verschilde dat hij in vol blad stond ofschoon de tijd van vrucht dragen nog niet gekomen was.[2]

Zoals men weet verschijnen de vruchtentrossen van een vijgeboom eerder dan de bladeren en tegen de tijd dat de boom vol in blad staat, zijn de vruchten vrijwel rijp. Bovendien zijn sommige soorten eetbaar wanneer zij nog groen zijn; tegenwoordig wordt zelfs de onrijpe vrucht in de Oriënt graag gegeten. Het was dus redelijk om eetbare vijgen te verwachten, zelfs in het begin van april, aan een boom, die reeds vol bladeren zat. Toen Jezus en de Twaalf deze bijzondere boom hadden bereikt, die terecht de verwachting had opgewekt dat hij veel vruchten zou dragen, vonden zij niets dan bladeren; het was een pronkerige, vruchtloze, onvruchtbare boom. Er zaten zelfs geen oude vijgen aan van het vorige seizoen, waarvan er sommige nog vaak in de lente aan vruchtbare bomen worden aangetroffen. Jezus sprak over die boom het vonnis van voortdurende dorheid uit. Volgens Marcus zeide Hij: 'Niemand ete enige vrucht meer van u in der eeuwigheid', of zoals Mattheüs het oordeel vermeldt: 'Uit u worde geen vrucht meer in der eeuwigheid.' Laatstgenoemde schrijver voegde daar onmiddellijk aan toe: 'En de vijgeboom verdorde terstond'. Eerstgenoemde doet het evenwel voorkomen alsof de inwerking van de vloek eerst de volgende morgen werd waargenomen toen Jezus en de apostelen wederom op weg waren tussen Bethanië en Jeruzalem. Zij zagen dat de vijgeboom van de wortels tot de kruin verdord en verdroogd was. Petrus vestigde de aandacht op de verdorde boom en zich tot Jezus wendend riep hij uit: 'Rabbi, zie, de vijgeboom dien Gij vervloekt hebt, is verdord.' Jezus, voor die gelegenheid een toepasselijke les gevend, zeide: 'Hebt geloof op God', waarna Hij enkele van Zijn vorige verzekeringen met betrekking tot de macht van het geloof herhaalde, waardoor zelfs bergen kunnen worden verplaatst, indien zulk een wonderbare prestatie noodzakelijk was, en waardoor feitelijk alles wat nodig is kan worden gedaan. Het doen verwelken van een boom was, zoals werd getoond, gering in vergelijking met de mogelijkheid van grotere prestaties door geloof en gebed.

[1] Matth. 21:18-22; Marcus 11:12-14, 20-26.
[2] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

Doch om zulke prestaties te verrichten moet men zonder voorbehoud of twijfel werken en bidden, gelijk de Here aldus duidelijk maakte: 'Daarom zeg Ik u, alle dingen die gij biddende begeert, gelooft dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden.' Het gebed moet voor God aanvaardbaar zijn, wil het zijn doel bereiken, en hieruit volgt, dat hij, die enig werk door gebed en geloof tot stand wil brengen, geschikt moet zijn om zich voor de Here te stellen met zijn smeekbede. Daarom beleerde Jezus de apostelen opnieuw, zeggende: 'En wanneer gij staat om te bidden, vergeeft indien gij iets hebt tegen iemand, opdat ook uw Vader die in de hemelen is, ulieden uwe misdaden vergeve. Maar indien gij niet vergeeft, zo zal uw Vader die in de hemelen is, ook uw misdaden niet vergeven'.[3]

Het doen verdorren van de vijgeboom wordt door velen als uniek onder de wonderen, die van Christus worden vermeld, beschouwd vanwege het feit dat waar alle andere werden verricht tot verlichting, tot zegen en in 't algemeen voor heilzame oogmerken, dit ene als een veroordeling en een executie verschijnt. Niettemin is in dit wonder de bedoeling van de Heer niet verborgen en het resultaat, ofschoon voor een boom noodlottig, is van blijvende zegen voor allen die door Gods werken willen leren en gebaat zijn. Indien door het wonder niet meer is teweeggebracht dan het geven van zulk een indrukwekkende les voor het onderricht dat volgde, is de verdorde boom voor de mensheid van groter dienst gebleken dan alle vijgeboomaanplantingen van Bethphage.[4] Voor de apostelen was de handeling een ander en onbetwistbaar bewijs van des Heren macht over de natuur, van Zijn controle over de natuurkrachten en alle stoffelijke dingen, van Zijn rechtsbevoegdheid over leven en dood. Hij had velen genezen; de wind en de golven hadden Hem gehoorzaamd; bij drie gelegenheden had Hij de doden het leven hergeven; het was gepast dat Hij ook Zijn macht zou tonen om te slaan en te vernietigen. Met het tonen van Zijn macht over de dood had Hij in barmhartigheid een meisje opgericht van het bed waarop zij was gestorven, een jonge man van de baar waarop hij ten grave werd gedragen, een ander uit het graf waarin zijn dode lichaam was gelegd, maar om Zijn macht tot vernietiging door een woord te bewijzen koos hij een onvruchtbare en waardeloze vijgeboom voor dat doel. Toen de Twaalf Hem enige dagen later in de handen van wraakgierige en harteloze heidenen zagen, kon een van hen er aan twijfelen dat Hij, indien Hij dat wilde, Zijn vijanden door een woord kon slaan, zelfs ten dode toe? Toch was het eerst na Zijn glorierijke opstanding, dat zelfs de apostelen beseften hoe waarlijk vrijwillig Zijn offer was geweest.

Het lot van de vijgeboom is echter ook leerzaam vanuit een ander standpunt bezien. De gebeurtenis is even zeer een gelijkenis als een wonder. Die bebladerde boom onderscheidde zich van de andere vijgebomen; die zagen er niet uitnodigend uit, beloofden niets, 'want het was de tijd der vijgen niet'; zij zouden in het bestemde seizoen vruchten en bladeren voortbrengen, maar

[3] Blz. 179.

[4] Beth-fagé, de naam van het dorp bij Bethanië en dus dicht bij de Olijfberg, betekent 'vijgenhuis' (Matth. 21:1; Marcus 11:1; Lucas 19:29). Bethanië betekent 'dadelhuis'. Voor 'huis' in de letterlijke vertaling mogen wij 'plaats' lezen.

deze voorlijke en bladerrijke huichelaar wuifde met zijn schaduwrijke twijgen als in trotse verzekering van superioriteit. Voor hen, die aan zijn bluffe-rige uitnodiging gehoor gaven, voor de hongerende Christus Die vruchten verlangde, had hij niets dan bladeren. Wij kunnen ons niet voorstellen, zelfs niet voor het doel van de betrokken les, dat de boom moest verdorren, alleen omdat hij geen vrucht droeg, want in die tijd van het jaar droegen de andere vijgebomen evenmin vrucht. Hij was aan de vloek onderworpen en tot onderwerp van des Heeren bespreking gemaakt omdat hij, hoewel bladeren dragend, teleurstellend onvruchtbaar was. Wanneer het redelijk zou zijn de boom zedelijke verantwoordelijkheid toe te kennen, zouden wij hem een huichelaar noemen; zijn volslagen onvruchtbaarheid gepaard gaande met zijn overvloedige bladerrijkdom maakte hem tot een voorbeeld van menselijke huichelarij.

De bladerrijke, onvruchtbare boom was een symbool van het Judaïsme dat zichzelf luid tot de enige, ware godsdienst van zijn tijd proclameerde en de gehele wereld minzaam uitnodigde te komen en van zijn rijke, rijpe vrucht te nemen, terwijl het in werkelijkheid niet anders was dan een onnatuurlijke groei van de bladeren, zonder vrucht op z'n tijd, noch zelfs een eetbaar exemplaar, overgeschoten van vroeger jaren, want wat daar nog van over was wekte door zijn waardeloze droogheid en wormstekigheid slechts afkeer op. De godsdienst van Israël was tot een kunstmatige kwezelarij gedegenereerd, die met aanmatigende schijn en lege belijdenissen de verfoeilijkheden van het heidendom verre overtroffen. Zoals op deze bladzijden reeds is gezegd, werd de vijgeboom door de rabbijnen gaarne als het type van het Joodse ras voorgesteld en de Here had de symboliek in de gelijkenis van de Onvruchtbare Vijgeboom gebruikt om aan te tonen dat waardeloze groei alleen maar een sta-in-de-weg was.[5]

De tweede tempelreiniging[6]

Jezus, op de tempelgrond staande, was verontwaardigd over het tumult en de ontwijding, die daar plaats vonden. Drie jaren tevoren, omtrent Pasen, was Zijn rechtmatige toorn in hevige mate opgewekt door een soortgelijk toneel van laag marchanderen binnen de heilige omgeving en had Hij de schapen en ossen uitgedreven en met sterke hand de handelaars en geldwisselaars en allen, die Zijn Vaders huis tot een huis van koophandel maakten, weggejaagd.[7] Dat was kort voor Zijn optreden in het openbaar en deze heftige actie was een van Zijn eerste daden om de algemene aandacht te trekken. Thans, nog vier dagen van het kruis verwijderd, reinigde Hij de hoven opnieuw 'en dreef allen uit, die verkochten en kochten in de tempel, en keerde de tafels der wisselaars om, en de zitstoelen dergenen die de duiven verkochten'. Hij wilde evenmin toelaten dat wie ook met zijn emmers en manden door de omheining ging, zoals velen gewoon waren te doen, aldus van de weg een gemeenschappelijke doorgang makend. 'Is er niet geschre-

[5] Lucas 13:6-9; blz. 327 in dit boek.
[6] Matth. 21:12-13; Marcus 11:15-17; Lucas 19:45, 46.
[7] Joh. 2:14-17; blz. 115-118 in dit boek.

ven', vroeg Hij in toorn, 'Mijn huis zal een huis des gebeds genaamd worden allen volken? Maar gij hebt dat tot een kuil der moordenaren gemaakt'. Bij de vorige gelegenheid, voordat Hij Zijn Messiasschap had verklaard of zelfs beleden, had Hij de tempel 'Mijn Vaders huis' genoemd; nu, dat Hij openlijk had bekend gemaakt de Christus te zijn, noemde Hij het 'Mijn huis'. De woorden zijn in zekere zin synoniem; Hij en de Vader waren en zijn één in bezit en heerschappij.

De middelen, waarmede de laatste verdrijving was geschied, worden niet vermeld, maar het is duidelijk dat niemand Zijn gezaghebbend gebod kon weerstaan; Hij handelde in de kracht der rechtvaardigheid, waarvoor de boze machten zich moesten bukken. Zijn toorn, door verontwaardiging opgewekt, werd gevolgd door de kalmte van een liefderijke behandeling. In de gereinigde hoven van Zijn huis kwamen blinden en lammen hinkend en kruipend naar Hem toe en Hij genas hen. De woede van de opperpriesters en schriftgeleerden was tegen Hem gaande, maar zij was machteloos. Zij hadden tot Zijn dood besloten en hadden herhaaldelijk gepoogd Hem te grijpen. En nu zat Hij daar, in de omgeving waarover zij de opperste jurisdictie beweerden te hebben, en zij waren bevreesd Hem aan te raken vanwege het gewone volk, dat zij voorgaven te verachten, doch hartgrondig vreesden - 'want al het volk hing Hem aan en hoorde Hem'. De woede van de volksleiders werd nog versterkt door een treffend voorval, dat zich tijdens of onmiddellijk na de barmhartige genezing van de zieken in de tempel voordeed. Kinderen zagen wat Hij deed; met hun onschuldig gemoed dat nog niet door traditioneel vooroordeel was bedorven en wier gezicht nog niet door zonde was verduisterd, ontwaarden zij in Hem de Christus. Zij hieven een loflied aan, dat door de engelen gehoord werd: 'Hosanna den Zone Davids'. Met nauw verholen toorn vroegen de tempeldienaren Hem: 'Hoort gij wel wat dezen zeggen?' Waarschijnlijk hadden zij verwacht dat Hij de titel zou afwijzen of hoopten misschien dat Hij Zijn aanspraak opnieuw zou bevestigen op een wijze, die hun een verontschuldiging aan de hand zou doen om wettelijk tegen Hem op te treden, want voor de meerderheid van hen was de Zoon van David de Messias, de beloofde Koning. Zou Hij Zichzelf vrijspreken van de godslastering, die de ongerechtvaardigde erkenning van zulk een ontzaglijke waardigheid aankleefde? Het antwoord van Jezus, dat 'n berisping voor hun onkunde betreffende de schriften inhield, was: 'Ja, hebt gij nooit gelezen: Uit den mond der jonge kinderen en der zuigelingen hebt gij U lof[8] toebereid?' Het was nu maandagavond; Jezus verliet de stad en keerde naar Bethanië terug, alwaar Hij overnachtte. Hij nam dit besluit uit voorzorg, met het oog op het voornemen van de leiders om Hem in hun macht te krijgen, mits zij dit konden doen zonder het volk in opschudding te brengen. Zij konden dat niet overdag doen, want waar Hij ook verscheen, Hij was altijd het middelpunt van een menigte, maar indien Hij des nachts in Jeruzalem was gebleven, zouden de handlangers van de priesterregering er misschien in geslaagd zijn Hem gevangen te nemen, tenzij Hij door een of andere wonder-

[8] Matth. 21:16; vgl. Psalm 8:2; zie ook Matth. 11:25; 1 Cor. 1:27.

bare daad hen daarvan weerhield. Ofschoon Zijn ure nabij was, had zij nog niet geslagen, en Hij zou alleen dan gevangen genomen worden wanneer Hij zelf toestond om als een vrijwillig offer in de handen van Zijn vijanden te worden overgeleverd.

De bevoegdheid van Christus door de Joodse overheid betwist[9]

De volgende dag, dinsdag, keerde Hij met de Twaalf naar de tempel terug, de verdorde vijgeboom onderweg voorbijgaande en daarbij op de moraal van het wonder en de gelijkenis beide de nadruk leggend, gelijk wij reeds hebben gezien. Terwijl Hij in de heilige plaats onderwees, het evangelie verkondigend aan allen die wilden luisteren, kwamen de opperpriesters en een aantal schriftgeleerden en ouderlingen gezamenlijk naar Hem toe. Zij hadden de avond tevoren over Hem gedebatteerd en waren tot minstens één stap besloten: zij zouden Zijn bevoegdheid betwisten ten aanzien van wat Hij de vorige dag had gedaan. Zij waren de tempelwachters; zij bewaakten het gebouw en het theocratische systeem dat door het heilige bouwsel werd vertegenwoordigd, en deze Galileeër die zich veroorloofde de Christus te worden genoemd en diegenen verdedigde die Hem zo begroetten, had voor de tweede maal hun autoriteit binnen de tempelmuren genegeerd en dat nog wel in de tegenwoordigheid van het gewone volk waarover zij zo aanmatigend heersten. Deze officiële deputatie kwam dus met vooropgezette bedoelingen tot Hem, zeggende: 'Door wat macht doet gij deze dingen, en wie heeft u deze macht gegeven?' Deze actie was ongetwijfeld de inleiding tot een vooraf beraamde poging de activiteit van Jezus op de tempelgrond te onderdrukken, zo wel in woord als in daad. Zoals wij ons herinneren hadden de Joden na de eerste tempelreiniging van Jezus toornig een teken geëist, waardoor zij de vraag betreffende Zijn goddelijke opdracht konden beoordelen[10], en het is van betekenis dat bij deze laatste gelegenheid geen teken werd gevraagd, doch in plaats daarvan een duidelijke bekentenis ten aanzien van de bevoegdheid, die Hij bezat en door wie Hem die was gegeven. Dat er drie jaar lang wonderen waren verricht en onderricht was gegeven wisten zij; de dag tevoren waren blinden en lammen binnen de tempelmuren genezen en Lazarus, de levende getuige van des Heren macht over de dood en het graf stond bij hen. Door nu weer een teken te vragen, zouden zij zich voor het volk hoogst belachelijk hebben gemaakt.

Zij wisten wel op welke bevoegdheid de Heer aanspraak maakte; hun vraag was boosaardig. Jezus verwaardigde Zich niet een antwoord te geven waarin zij mogelijk nog verdere aanleiding zouden kunnen vinden Hem tegen te werken, maar Hij bediende Zich van een methode die onder hen ook gebruikelijk was: Hij beantwoordde hun vraag met een wedervraag. 'En Jezus antwoordende, zeide tot hen: Ik zal u ook één woord vragen, hetwelk indien gij mij zult zeggen, zo zal Ik u ook zeggen door wat macht Ik deze dingen

[9] Matth. 21:23-27; Marcus 11:27-33; Lucas 20:1-8.
[10] Joh. 2:18-21; blz. 117.

doe: De doop van Johannes, van waar was die? Uit den hemel of uit de mensen?' Zij overlegden met elkander welk antwoord het beste zou zijn om hen uit een pijnlijke situatie te bevrijden; van enige poging de waarheid vast te stellen en dienovereenkomstig te antwoorden wordt geen gewag gemaakt; zij waren grondig klem gezet. Zouden zij antwoorden dat de doop van Johannes uit God was, dan zou Jezus hun waarschijnlijk vragen waarom zij dan Johannes niet geloofd hadden en zijn getuigenis omtrent Hemzelf niet hadden aangenomen. Zouden zij anderzijds beweren dat Johannes geen goddelijke bevoegdheid had om te prediken en te dopen, dan zou het volk zich tegen hen keren, want de ter dood gebrachte Doper werd door de massa als een profeet vereerd. Ondanks hun geleerdheid, waarop zij zich zo lieten voorstaan, antwoordden zij als verlegen schooljongens zouden doen wanneer zij verborgen moeilijkheden ontwaren in iets dat op 't eerste gezicht maar een simpel probleem leek. 'Wij weten 't niet', zeiden zij. Toen antwoordde Jezus: 'Zo zeg Ik u ook niet door wat macht Ik dit doe'.

De opperpriesters, schriftgeleerden en ouderlingen waren verslagen en vernederd. De bordjes waren verhangen; Jezus tot Wie zij waren gekomen om te ondervragen, werd hun ondervrager; zij een stel geïntimideerde en onwillige luisteraars, Hij de vaardige leraar, met de mensen rondom als toeschouwers. De Meester, nu weinig kans makend onmiddellijk in de rede te worden gevallen, ging in alle kalmte over tot het vertellen van drie prachtige geschiedenissen, bij elk waarvan zij met snijdende zekerheid voelden, dat die op hen van toepassing was. De eerste van de drie verhalen noemen wij de *Gelijkenis van de Twee Zonen.*

'Maar wat dunkt u? Een mens had twee zonen, en gaande tot den eersten, zeide: Zoon, ga henen, werk heden in mijn wijngaard. Doch hij antwoordde en zeide: Ik wil niet; en daarna berouw hebbende, ging hij henen. En gaande tot den tweede, zeide hij desgelijks, en deze antwoordde en zeide: Ik ga, heer; en hij ging niet. Wie van deze twee heeft de wil des vaders gedaan? Zij zeiden tot hem: De eerste. Jezus zeide tot hen: Voorwaar zeg Ik u, dat de tollenaars en de hoeren u voorgaan in het Koninkrijk Gods. Want Johannes is tot u gekomen in den weg der gerechtigheid, en gij hebt hem niet geloofd; maar de tollenaars en de hoeren hebben hem geloofd; doch gij zulks ziende, hebt daarna geen berouw gehad om hem te geloven'.[11]

De eerste zin 'Maar wat dunkt u?' was bedoeld om de aandacht te trekken. Zij hield een vraag in, die weldra zou volgen en wel deze: 'Wie van de twee zonen was gehoorzaam?' Er was maar één logisch antwoord en dat moesten zij geven, hoewel met tegenzin. De toepassing van de gelijkenis volgde prompt en overtuigend. De opperpriesters, schriftgeleerden, Farizeeërs en ouderlingen van het volk werden getypeerd door de tweede zoon, die, toen hem was gezegd in de wijngaard te gaan arbeiden, zo instemmend antwoordde doch niet ging, ofschoon de wijnranken verwilderden, doordat zij niet

[11] Matth. 21:28-32.

werden uitgedund en de vruchten, die toch nog rijp mochten worden, op de grond zouden vallen en verrotten. De tollenaren en zondaren, die zij verachtten en wier aanraking bezoedeling betekende, waren als de eerste zoon, die met een botte doch openhartige weigering de opdracht van zijn vader negeerde, maar zich daarna bedacht en aan 't werk ging, berouwvol hopende de verloren tijd en de onkinderlijke geest die hij had getoond, weer goed te maken.[12] Tollenaren en zondaren, in hun hart door de roep tot bekering getroffen, dromden om de Doper in de wildernis met de ernstige vraag: 'Meester, wat zullen wij doen?'[13] De oproep van Johannes was niet tot een speciale klasse gericht, maar terwijl overtuigde zondaren zich hadden bekeerd en door hem gedoopt wilden worden, hadden diezelfde Farizeeërs en ouderlingen van het volk zijn getuigenis verworpen en op huichelachtige wijze getracht hem te verstrikken.[14] Met deze gelijkenis beantwoordde Jezus Zijn eigen vraag of de doop van Johannes uit God of uit de mens was. De verklaring van de Heer: 'Voorwaar Ik zeg u, dat de tollenaren en hoeren u voorgaan in het Koninkrijk Gods, was een veroordeling van de corruptie en schijnheilige politiek van de ganse priesterregering. Toch was er een aanduiding in, dat er verbetering mogelijk was. Hij zeide niet dat de berouwvolle zondaren zouden binnengaan en de huichelachtige priesters voor altijd buitengesloten zouden zijn; voor de laatsten was er hoop, als zij zich maar wilden bekeren, hoewel zij zouden moeten volgen en niet leiden in de glorierijke stoet der verlosten.

Zijn toespraak vervolgend gaf Jezus de *Gelijkenis van de boze Landlieden* als volgt:

'Hoort een andere gelijkenis. Er was een heer des huizes die een wijngaard plantte, en zette een tuin daarom, en groef een wijnpersbak daarin, en bouwde een toren, en verhuurde dien den landlieden, en reisde buitenslands.

Toen nu de tijd der vruchten genaakte, zond hij zijn dienstknechten tot de landlieden om zijn vruchten te ontvangen. En de landlieden nemende zijn dienstknechten, hebben den een geslagen, en den anderen gedood, en den derden gestenigd. Wederom zond hij andere dienstknechten, meer in getal dan de eerste; en zij deden hun desgelijks. En ten laatste zond hij tot hen zijn zoon, zeggende: Zij zullen mijn zoon ontzien. Maar de landlieden de zoon ziende, zeiden onder elkander: Deze is de erfgenaam: komt, laat ons hem doden en zijn erfenis aan ons behouden. En hem nemende, wierpen zij hem uit, buiten de wijngaard, en doodden hem. Wanneer dan de heer des wijngaards komen zal, wat zal hij die landlieden doen? Zij zeiden tot hem: Hij zal den kwaden een kwaden dood aandoen, en zal den wijngaard anderen landlieden verhuren, die hem de vruchten op haar tijden zullen geven'.[15]

Opnieuw waren de Joden gedwongen, antwoord te geven op de grote vraag

[12] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[13] Lucas 3:12; vgl. 7:29; zie blz. 93 in dit boek.
[14] Matth. 3:7.
[15] Matth. 21:33-41; vgl. Marcus 12:1-9; Lucas 20:9-16.

die op de gelijkenis betrekking had, en opnieuw veroordeelden zij met hun antwoord zichzelf. De wijngaard, in ruime zin genomen, was de menselijke familie, maar meer in 't bijzonder het verbondsvolk Israël; de grond was goed en in staat rijke overvloed voort te brengen; de wijnranken waren uitgelezen en met zorg geplant, en de gehele wijngaard was door een haag beschermd en behoorlijk van wijnpers en toren voorzien.[16] De landlieden konden niemand anders zijn dan de priesters en leraren van Israël, de geestelijke leiders inbegrepen die toen en daar in een officiële functie aanwezig waren. De Heer van de wijngaard had profeten onder het volk gezonden die gemachtigd waren in Zijn naam te spreken, en deze waren door de boosaardige pachters verworpen, mishandeld en in vele gevallen wreed gedood.[17] In de meer gedetailleerde mededelingen over de gelijkenis, lezen wij dat toen de eerste dienstknecht kwam, de wrede landlieden 'sloegen hem en zonden hem ledig henen'; de volgende 'wondden zij het hoofd en zonden hem henen, schandelijk behandeld zijnde'; een andere vermoordden zij en allen die later kwamen werden beestachtig mishandeld, en sommigen van hen werden gedood. Deze goddeloze mannen hadden de wijngaard des Heren voor persoonlijk gewin gebruikt en hadden van de opbrengst niets aan de wettige Eigenaar afgedragen. Toen de Heer andere boodschappers zond, 'meer dan de eerste', of met andere woorden groter dan de vorige, van wie Johannes de Doper het meeste recente voorbeeld was, verwierpen de landlieden hem met een besluit, bozer dan ooit tevoren. Tenslotte kwam de Zoon zelf; Zijn autoriteit als wettige erfgenaam vreesden zij, en met een bijna ongelooflijke kwaadaardigheid besloten zij Hem te doden, opdat zij in het onrechtmatige bezit konden blijven van de wijngaard en die voortaan als hun eigendom konden beschouwen.

Jezus doorliep de geschiedenis zonder onderbreking, van het misdadig verleden tot de nog tragischer en verschrikkelijker toekomst, toen nog drie dagen verwijderd, en vertelde rustig in profetische beeldspraak, alsof alles reeds in vervulling was gegaan, hoe deze goddeloze mannen de geliefde Zoon uit de wijngaard wierpen en doodden. Niet bij machte de doordringende vraag, wat de Heer van de wijngaard natuurlijk en terecht met de boze landlieden zou doen, te ontwijken, gaven de Joodse leidslieden het enige mogelijke antwoord - dat Hij zeker die goddeloze zondaren zou vernietigen, en Zijn wijngaard aan pachters zou geven die eerlijker en waardiger waren.

Plotseling tot een ander beeld overgaande, zeide Jezus tot hen: 'Hebt gij nooit gelezen in de Schriften: De steen dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks; van den Here is dit geschied, en het is wonderlijk in onze ogen? Daarom zeg Ik ulieden, dat het Koninkrijk Gods van u zal weggenomen worden, en aan een volk gegeven dat zijne vruchten voortbrengt. En wie op dezen steen valt, die zal verpletterd worden; en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen.'[18] Wat de Here bedoelde kon niet

[16] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[17] Vgl. Lucas 11:47, 48; Matth. 23:29-33.
[18] Matth. 21:42-44; zie ook Marcus 12:10, 11; Lucas 20:17, 18; vgl. Psalm 118:22; Jesaja 28:16; Hand. 4:11; Ef. 2:20; 1 Petr. 2:6, 7.

worden misverstaan; de verworpen Steen die tenslotte de voornaamste plaats zou innemen, 'een hoofd des hoeks' zou zijn in het gebouw der zaligmaking, was Hijzelf, de Messias. Voor sommigen zou die Steen een struikelblok zijn; wee hun, want dan zouden zij daardoor gebroken worden en slechts door bekering en werken van gerechtigheid zouden zij zelfs in zekere mate kunnen herstellen, maar op anderen, die in hun tegenstand volhardden, zou de Steen ter veroordeling vallen; en wee, wee hun, want daaronder zouden zij worden vermorzeld.[19]

Het Koninkrijk Gods stond op het punt van de leiders en van de mensen die hun onheilige voorschriften en slechte voorbeeld volgden, te worden weggenomen en zou te gelegener tijd aan de niet-Joden worden gegeven die, zoals de Here zeide, zich waardiger zouden betonen dan Israël was geweest. Volgens het vermelde door Lucas riepen 'zij', of daarmee de priesterkaste of het gewone volk werd bedoeld wordt niet gezegd, na de verschrikkelijke straf te hebben aangehoord: 'Dat zij verre!'

Toen de opperpriesters en Farizeeërs de volkomenheid van hun nederlaag en de mate hunner vernedering in de ogen van het volk beseften, kende hun woede geen grenzen; zij wilden Jezus daar, in de tempel zelfs, grijpen, maar de sympathie van de menigte was zo onmiskenbaar op Zijn hand, dat de toornige kerkleiders daar van afzagen. Over het algemeen wisten de mensen dat Hij een profeet van God was, hoewel zij niet bereid waren Hem openlijk als de Christus uit te roepen, maar hun vrees voor officieel misnoegen en mogelijke straf weerhield hen niet van vriendelijke betogingen.

Jezus hernam Zijn onderricht met het vertellen van de *Gelijkenis van het Koninklijk Bruiloftsmaal.*

'En Jezus, antwoordende, sprak wederom door gelijkenissen, zeggende: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk een zeker koning, die zijn zoon een bruiloft bereid had; en zond zijn dienstknechten uit, om de genoden ter bruiloft te roepen; en zij wilden niet komen. Wederom zond hij andere dienstknechten uit, zeggende: Zegt den genoden: Ziet, ik heb mijn middagmaal bereid; mijn ossen, en de gemeste beesten zijn geslacht, en alle dingen zijn gereed; komt tot de bruiloft. Maar zij, zulks niet achtende, zijn heengegaan, deze tot zijn akker, gene tot zijn koopmanschap. En de anderen grepen zijn dienstknechten, deden hen smaadheid aan, en doodden hen. Als nu de koning dat hoorde, werd hij toornig, en zijn krijgsheiren zendende, heeft die doodslagers vernield, en hun stad in brand gestoken. Toen zeide hij tot zijn dienstknechten: De bruiloft is wel bereid, maar de genoden waren het niet waardig. Daarom gaat op de uitgangen der wegen, en zovelen als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft. En dezelve dienstknechten, uitgaande op de wegen, vergaderden allen, die zij vonden, beiden kwaden en goeden en de bruiloft werd vervuld met aanzittende gasten.'[20]

De uitnodiging van een koning aan zijn onderdanen staat gelijk met een ge-

[19] Vgl. Dan. 2:44, 45; Jesaja 60:12.
[20] Matth. 22:1-10.

bod. Het huwelijksfeest kwam niet onverwacht, want de uitgezochte gasten waren lang tevoren uitgenodigd en in overeenstemming met de oosterse gewoonte werd hun op de dag van het feest, dat naar Hebreeuws gebruik zeven of veertien dagen zou duren, hiervan nogmaals kennis gegeven.[21] Daar het in dit geval een koninklijk huwelijk betrof, mogen we de laatstgenoemde tijdsduur aannemen. Vele gasten die een formele uitnodiging hadden ontvangen, weigerden te komen, en de latere en dringender boodschap van de verdraagzame koning behandelden zij lichtvaardig en zij gingen huns weegs, terwijl de slechtsten zich op de dienstknechten wierpen, die de koninklijke oproep brachten, hen wreed mishandelden en sommigen doodden. Het is duidelijk, dat de weigering om het feest van de koning bij te wonen, een opzettelijke rebellie tegen de koninklijke autoriteit en een persoonlijke belediging jegens de regerende vorst en zijn zoon was. Het was voor getrouwe onderdanen evenzeer een plicht als een eer om op de bruiloft van de prins aanwezig te zijn, in wie wij niet anders dan de wettige erfgenaam van de troon kunnen zien en dus degeen, die misschien eenmaal over hen zal regeren. Dat de een naar zijn boerderij ging en de ander naar zijn koopwaar, is gedeeltelijk een bewijs van hun opgaan in de jacht naar materiële zaken, met volkomen negatie van de wil van hun vorst. Het betekent echter ook een poging om hun onrustig geweten tot zwijgen te brengen door een of andere in beslag nemende bezigheid; mogelijk ook een vooraf beraamde demonstratie van het feit, dat zij hun persoonlijke aangelegenheden boven de oproep van hun koning stelden. De vorst oefende een verschrikkelijke vergelding op zijn opstandige onderdanen uit. Indien de gelijkenis als een zinnebeeldige voorstelling van werkelijke gebeurtenissen was bedoeld, stapt zij op dit punt van de geschiedenis uit het verleden in de toekomst, want de verwoesting van Jeruzalem komt enige tientallen jaren na de dood van Christus. Na de gasten, die enige aanspraak op de koninklijke uitnodiging hadden, volslagen onwaardig te hebben bevonden, zond de koning zijn dienstknechten opnieuw uit, en deze brachten allen die zij konden vinden in, van de hoofdwegen en dwarswegen, van zijwegen en uit heggen, zonder aanzien van rang of positie, ongeacht of zij arm, goed of slecht waren; 'en het bruiloftsfeest was vervuld van gasten'.

Het grote feest, waarmede de Messiaanse heerschappij moest worden ingeluid, was zo wel in de synagoge als in de school een thema, dat met grote vreugde werd behandeld; en de geestdrift steeg ten top, wanneer de rabbijnen zeiden dat niemand anders dan de kinderen van Abraham de gezegende deelnemers waren. De koning in de gelijkenis is God; de zoon wiens huwelijk de aanleiding tot het feest was is Jezus, Gods Zoon; de gasten die het eerst werden uitgenodigd, doch weigerden te komen toen het feest zou aanvangen, zijn het verbondsvolk dat zijn Heer, de Christus, verwierp. De latere gasten, die van de straten en wegen waren binnengebracht, zijn de niet-Joodse naties, aan wie het evangelie sedert zijn verwerping door de Joden werd verkondigd;

[21] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.

het bruiloftsfeest is het symbool van de glorierijke voleinding van de zending van de Messias.[22]

Allen die het onderwerp hebben bestudeerd, moeten de punten van overeenkomst hebben opgemerkt die het heeft met dat van het grote avondmaal[23]; misschien hebben er niet zo velen aandacht aan het verschil tussen die twee geschonken. De eerste geschiedenis werd in het huis van een der voornaamste Farizeeërs verteld, waarschijnlijk in een stad in Perea; de tweede in de tempel, nadat de tegenstand van de Farizeeërs zijn hoogtepunt had bereikt. De eerste is van eenvoudiger gehalte en met een vriendelijker climax. Het verzuim van de genode gasten in de eerste gelijkenis ging van verontschuldigingen vergezeld, die nog op enige beleefdheid wezen; de weigering van de genodigden in de tweede gelijkenis was botweg beledigend en werd door schandelijke mishandeling en moord gekenmerkt. In het ene geval was de gastheer een rijke, doch gewone burger, in het andere was de bereider van het feest een koning. In het eerste geval werden de gasten eenvoudig doch overvloedig onthaald, in het tweede gold het de van tevoren vastgestelde bruiloft van de koninklijke erfgenaam. De vergelding bij de eerste gelegenheid was tot uitsluiting van het banket beperkt, bij de laatste was de persoonlijke straf de dood, gevolgd door de verwoesting van de stad als wrekend voorbeeld. Ons verhaal van het koninklijk huwelijk is nog niet volledig; aan de geschiedenis wordt nog het volgende toegevoegd:

'En als de koning ingegaan was om de aanzittende gasten te overzien, zag hij aldaar een mens niet gekleed zijnde met een bruiloftskleed, en zeide tot hem: 'Vriend, hoe zijt gij hier gekomen, geen bruiloftskleed aanhebbende? En hij verstomde. Toen zeide de koning tot de dienaars: Bindt zijn handen en voeten, neemt hem weg, en werpt hem uit in de buitenste duisternis: dáár zal wening zijn en knersing der tanden. Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren'.

De lessen, die in dit gedeelte van de gelijkenis zijn vervat, kunnen zeer wel afzonderlijk van die van het eerste deel worden behandeld. Zoals het bij zijn waardigheid paste, kwam de koning in de feestzaal, nadat de gasten hun plaatsen in ordelijke rijen hadden ingenomen. Zijn onmiddellijke ontdekking van een die zonder het voorgeschreven kleed was, betekent een critisch bezien van de gasten, een voor een. Men zou kunnen vragen hoe onder de omstandigheid van het haastig bijeen roepen, de vele gasten zich voor het feest behoorlijk gekleed konden hebben.

Uit de geschiedenis valt op te maken, dat enige voorbereidende maatregelen moesten zijn genomen, zodat iedereen die zich op de juiste wijze aanmeldde, het kleed kon worden gegeven dat op bevel van de koning en volgens het gevestigde gebruik aan het hof was voorgeschreven. Dat de niet van een feestkleed voorziene gast zich aan onachtzaamheid en opzettelijke oneerbiedigheid had schuldig gemaakt, blijkt uit de samenhang. De koning was eerst zeer welwillend en vroeg alleen hoe de man zonder bruiloftskleed was

[22] Vgl. Matth. 25:10; 2 Cor. 11:2; Ef. 5:32; Openb. 19:7; 21:2, 9.
[23] Lucas 14:16-24; blz. 333.

binnengekomen. Indien de gast in staat was geweest zijn uitzonderlijke verschijning te verklaren of er een redelijke verontschuldiging voor had weten te geven, zou hij zeker hebben gesproken, maar wij lezen dat hij geen woord uitbracht. De oproep van de koning had voor allen gegolden, die door de dienstknechten waren gevonden, maar elk van hen moest het koninklijk paleis door de deur binnengaan, en alvorens de feestzaal binnen te treden, waar de koning persoonlijk zou verschijnen, moest een ieder behoorlijk gekleed zijn. De overtreder was echter op de een of andere manier langs een andere weg ingekomen en daar hij niet langs de aanwezige schildwachten bij de ingang was gegaan, was hij een indringer, iemand die door de Heer eerder een dief en een rover was genoemd, omdat hij, niet door de deur gegaan zijnde, een andere weg had genomen.[24] De koning gaf een bevel en zijn dienaren[25] bonden de overtreder en wierpen hem uit het paleis in de buitenste duisternis, waar de folterende smart, door berouw veroorzaakt, hem deed wenen en de tanden knersen.

De drie grote gelijkenissen, die deze serie vormen, vatte de Heer in dit plechtige, belangrijke slotwoord samen: 'Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren'.[26] Elk van de gelijkenissen heeft haar eigen rijkdom aan wijsheid,en de drie zijn als één in het verklaren van de grote waarheid, dat zelfs de verbondskinderen verworpen zullen worden, indien zij hun aanspraken niet door godvruchtige werken rechtvaardigen, terwijl voor de heidenen en zondaren de poorten van de hemel zullen opengaan, als zij door bekering en naleving van de wetten en verordeningen van het evangelie de zaligmaking verdienen.

De geschiedenis van de koninklijke bruiloft was de laatste van de gelijkenissen, die onze Heer in het openbaar aan een gemengd gehoor vertelde. Twee andere werden tot de apostelen gesproken, toen zij in ernstig gesprek met de Heer op de Olijfberg zaten, nadat de aardse zending van Christus was voleindigd.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 30

1. DE VIJGEBOOM. - De vijgeboom komt in Palestina veel voor (Deut. 8:8). Zijn vrucht is een wel bekend en zeer gewild voedingsmiddel. In het midden-oosten zijn drie soorten: (1) de vroege vijg, die tegen het einde van juni rijp wordt, (2) de zomervijg, die in augustus rijpt, en (3) de wintervijg, groter en donkerder dan no. 2, die nog laat aan de boom hangt en rijp wordt, zelfs nadat de bladeren zijn gevallen. Die wordt somtijds in de lente geplukt. De bloesems van de vijgeboom zijn in de vruchtbodem en van buitenaf niet te zien en de vruchten verschijnen vóór de bladeren. Vandaar dat men van de vijgeboom, die bladeren draagt voordat het de tijd is, mag verwachten dat hij ook enige vijgen heeft (Marcus 11:13), doch hij beantwoordde niet aan de verwachting.

2. DE TWEE ZONEN IN DE GELIJKENIS. - Ofschoon deze uitnemende gelijkenis tot de opperpriesters, schriftgeleerden en ouderlingen was gericht, die met vijandige geest waren gekomen om overlegging van bewijs van Zijn bevoegdheid te eisen, is haar les van algemene toepassing. De twee zonen komen in iedere gemeenschap voor, de ene

[24] Vgl. blz. 307.
[25] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[26] Matth. 22:14; vgl. 20:16; zie blz. 354. Aantekening 6, einde van hoofdstuk.

openlijk pochend op zijn zonde, de andere een huichelachtige komediant. Jezus prees de botte weigering van de eerste zoon niet, aan wie door de vader rechtmatig een dienst werd opgedragen; het was zijn daarop volgend berouw, gepaard gaande met werken, dat hem boven zijn broeder stelde, die wel beloofde maar niets deed. Tegenwoordig zijn er velen, die er zich op laten voorstaan dat zij zich van godsdienst niets aantrekken en geen godvrezend leven leiden. Hun openhartigheid maakt hun zonden niet lichter; het is eenvoudig een bewijs, dat onder hun talrijke verkeerdheden huichelarij niet de ergste is. Maar dat iemand vrij is van één ondeugd, dronkenschap bijvoorbeeld, vermindert geenszins de mate van zijn schuld als hij een leugenaar, een dief, een overspeler of een moordenaar is. De twee zonen in de gelijkenis waren beide grote zondaren, maar de een verliet zijn verkeerde weg, die hij tot dusver zo in 't oog lopend was gegaan, terwijl de ander zijn duistere zonden bleef bedrijven, die hij met een mantel van schijnheiligheid trachtte te bedekken.

Laat niemand denken, omdat hij in een openbare gelegenheid dronken wordt, dat hij daarom minder een dronkaard is dan hij, die de 'helledrank' in betrekkelijke afzondering drinkt, hoewel de laatste zowel een hypocriet als een dronkaard is. Tegen deze zonden, als tegen alle andere, is oprechte bekering het enige redmiddel.

3. ISRAËL DOOR WIJNGAARD EN WIJNRANKEN GESYMBOLISEERD. - De toepasselijkheid van de voorstelling door de Heer van Israël als een wijngaard kon de Joden, die de vergelijkingen in deze vorm uit het Oude Testament wel kenden, niet zijn ontgaan. Opmerkelijk onder andere is het treffende beeld door Jesaja weergegeven (5:1-7), waarin de wel voorziene wijngaard slechts wilde druiven voortbrengt, waardoor de eigenaar zo pijnlijk in zijn verwachtingen wordt teleurgesteld, dat hij besluit de muur af te breken, de heg te verwijderen en de wijngaard aan zijn lot over te laten. De verklaring van de door Jesaja gesproken gelijkenis is aldus: 'Want des Heren der heirscharen wijngaard is het huis Israëls, en de mannen van Juda zijn een plant der verlustiging; en Hij heeft gewacht op recht, maar zie, het is schurftigheid, op gerechtigheid, maar zie, het is geschreeuw.' De waardeloosheid van een wijngaard die geen vrucht draagt wordt door de Heer bij monde van Zijn profeet Ezechiël aangetoond (15:2-5); en het is werkelijk zo, dat het hout van de druivenplant voor niets geschikt is dan om verbrand te worden; de gehele wijngaard is als hout minder waard dan één tak van een boom uit het bos (vers 3). Israël wordt als zulk een wijngaard voorgesteld; kostbaar als hij vrucht draagt, anderszins alleen maar brandstof en dan nog van slechte kwaliteit. De psalmist zong van de wijngaard, die Jehova uit Egypte had gebracht en welke met zorg geplant en omheind, met goede ranken had gebloeid; maar de gunst des Heren was van de wijngaard afgewend en hij werd woest gelaten (Psalm 80:8-16). Zie voor verdere aanhalingen Jesaja 27:2-6; Jer. 2:21; Ezech. 19:10-14; Hosea 10:1.

4. DE UITNODIGING VOOR HET BRUILOFTSFEEST. - Op de uitnodiging aan de gasten, die tevoren reeds waren opgeroepen, wordt door Trench als volgt commentaar geleverd: 'Dit oproepen van degenen, die reeds uitgenodigd waren, was, en gelijk reizigers van deze tijd bevestigen, is nog steeds volkomen volgens oosterse gewoonten. Zo nodigt Esther de volgende dag Haman voor een maaltijd uit (Esth. 5:8), en als de tijd daar is, komen de kamerlingen om hem naar de maaltijd te brengen (6:14). Er is dan ook geen enkele reden waarom wij aan de woorden *zij die uitgenodigd waren* de betekenis moeten geven dat *zij nu moesten worden uitgenodigd*, welke uitleg alle wetten van de grammatica geweld zou aandoen, maar ook de hogere bedoeling waarmede de gelijkenis werd verteld. De Heer namelijk, vooropgesteld dat de gasten lang tevoren waren uitgenodigd, brengt Zijn hoorders aldus in herinnering dat hetgeen Hij bracht, hoewel in zekere zin nieuw, toch in ander opzicht een vervulling van het oude was; dat Hij aanspraak maakte om te worden gehoord, niet als iemand die plotseling verschijnt zonder enige binding met hetgeen eerder was geweest, maar als Een die zelf 'de vervulling der wet' was, waarop die wet steeds gericht was geweest en van welker totstandkoming de gehele Joodse bedeling zwanger was gegaan en die (de vervulling der wet namelijk) aan dat alles betekenis moest geven.

In Zijn woorden '*zij die waren uitgenodigd*', ligt het feit besloten dat in de komst

van Zijn koninkrijk niets abrupts was, dat de grondslag lang tevoren was gelegd en dat alles, waar Zijn tegenstanders zich als iets kostbaars uit het verleden aan vastklampten, zich nu in Hem als geprofeteerde zegen hun werkelijk geboden werd. De oorspronkelijke uitnodiging, nu tot vervulling gekomen, ging terug tot de grondlegging van het Joodse gemenebest, was door elke opeenvolgende profeet rondgezonden en herhaald, wanneer hij van de genade, die eenmaal voor Israël de kroon op alles zou zetten, profeteerde (Lucas 10:24; 1 Petr. 1:12), en het volk opriep om zich geestelijk in gereedheid te houden om hun Heer en Koning te verwelkomen.

5. DIENSTKNECHTEN EN BEDIENAREN. - Taalkundig gesproken is 'bedienaren' of 'bedienende aanwezigen' een letterlijker vertaling van het origineel dan 'dienaars' in Matth. 22:13. In de voorgaande verzen 3, 4, 6, 8 en 10 van hetzelfde hoofdstuk geven 'dienstknechten' of 'dienaars' de betekenis van het origineel het beste weer. Het onderscheid is van betekenis, daar het een belangrijk verschil in status van de dienstknechten, die uitgezonden werden om de mensen voor het feest uit te nodigen, en die van de bedienaren in de onmiddellijke nabijheid van de koning inhoudt. Eerstgenoemden stellen Gods dienstknechten voor die Zijn woord in de wereld verkondigen, laatstgenoemden symboliseren de engelen, die Zijn oordelen over de goddelozen zullen uitstorten door uit Zijn koninkrijk alles te verwijderen wat aanstoot geeft. Vergelijk Matth. 13:30, 39, 41; L. & V. 86:5.

6. DE GEROEPENEN EN DE UITVERKORENEN. - Edersheims gedachten hierover volgen hier gedeeltelijk: 'De Koning kwam binnen om Zijn gasten te zien, en onder hen zag hij een die geen bruiloftskleed aan had . . . Daar de gasten reizigers waren geweest en het feest in het paleis van de Koning was, moeten wij wel veronderstellen dat die klederen in het paleis aanwezig waren voor allen die er naar vroegen. En daarmee stemt de omstandigheid overeen dat de man, die werd aangesproken, 'verstomde'. Zijn gedrag getuigde van een uiterste ongevoeligheid ten opzichte van hetgeen waartoe hij was geroepen - onwetendheid in wat de Koning toekwam, en wat op zulk een feest betamelijk was. Want hoewel geen vooraf gaande staat van bereidheid van de genode gasten was vereist, allen, zowel de slechten als de goeden waren immers uitgenodigd, bleef daar toch het feit, dat indien zij aan het feest wilden deelnemen, zij kleding moesten dragen, die voor de gelegenheid passend was. Allen worden voor het evangeliefeest uitgenodigd, doch zij die er aan deel willen nemen, moeten des Konings bruiloftskleed van evangelische heiligheid aandoen. En waar in de gelijkenis wordt gezegd dat slechts één zonder dit kleed werd gevonden, is het de bedoeling aan te tonen dat de Koning niet zo maar een algemeen overzicht over Zijn gasten neemt, maar dat elk afzonderlijk wordt onderzocht, en dat niemand - neen, geen enkel persoon - in staat zal zijn ontdekking te ontgaan temidden van de massa gasten, als hij geen bruiloftskleed draagt. Kortom: in die dag van onderzoek gaat het niet om kerken, maar om personen in de Kerk . . . De oproep komt tot allen; naar het uiterlijk moge deze worden aanvaard en iemand moge aan het feest aanzitten en toch niet worden uitverkoren om er aan deel te nemen, omdat hij het kleed van bekerende, heiligmakende genade niet draagt.

En zo kan iemand zelfs van het bruiloftsfeest in de duisternis daar buiten worden geworpen, waar droefheid en zielesmart heersen. En aldus zijn daar naast elkander, maar toch ver van elkaar gescheiden, Gods oproep en Gods keuze. De verbindende schakel tussen die beide is het bruiloftskleed, dat in het Paleis om niet wordt gegeven. Toch moeten wij dit zoeken, er om vragen en het aandoen. Hier hebben wij dan ook, naast elkander, Gods gift en 's mensen activiteit. Toch geldt voor alle tijden en alle mensen deze waarschuwing, deze leer en zegen: Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren'. Vele woorden met verwante betekenis, zowel in het Grieks als in het Hebreeuws, worden in de Statenvertaling van de Nederlandse Bijbel door 'klederen' vertaald.

HOOFDSTUK 31

HET EINDE VAN DES HEREN ZENDING IN HET OPENBAAR[1]

De Joodse autoriteiten gingen onophoudelijk voort met hun vastberaden pogingen om Jezus te bedriegen of te verleiden tot een handeling of een uitspraak, op grond waarvan zij volgens hun eigen wet of de Romeinse een beschuldiging tegen Hem konden inbrengen. De Farizeeërs beraadslaagden met elkander 'hoe zij Hem verstrikken zouden in zijne rede', en met terzijdestelling van hun partijvooroordelen spanden zij voor dit doel samen met de Herodianen, een politieke partij wier voornaamste kenmerk was te trachten de familie der Herodianen in hun macht te handhaven[2], welke politiek noodzakelijkerwijs het hooghouden van de Romeinse overheersing, waarvan de Herodianen voor de hun verleende autoriteit afhankelijk waren, met zich bracht. Het zelfde ongerijmde bondgenootschap was al eens eerder aangegaan om te trachten Jezus tot een openlijke uitspraak of handeling in Galilea te provoceren; de Heer had toen beide partijen over één kam geschoren in Zijn waarschuwing aan de discipelen zich te wachten voor de zuurdesem van beiden.[3] Zo, op de laatste dag van Jezus' onderricht in het openbaar, spanden Farizeeërs en Herodianen tegen Jezus samen; de een nauwlettend acht gevend op de geringste afwijking van de Mozaïsche wet, de ander gereed om zich van de nietigste aanleiding te bedienen om Hem van ontrouw jegens de wereldlijke machten te beschuldigen. Hun plannen, verraderlijk gesmeed, werden als een levende leugen ten uitvoer gebracht. Enigen uit hun midden kiezend die niet eerder in persoonlijke vijandschap tot Jezus waren gekomen en van wie verondersteld werd dat Jezus hen niet kende, zonden de hoofdaanleggers dezen 'die zichzelven veinsden rechtvaardig te zijn, opdat zij Hem in zijne rede vangen mochten, om Hem aan de heerschappij en de macht des stadhouders over te geven'.

Deze afgevaardigden, hypocritische spionnen, kwamen met een vraag, in voorgewende oprechtheid alsof hun geweten bezwaard was en zij van de eminente Leraar raad verlangden. 'Meester', zeiden zij met kruiperige dubbelhartigheid, 'wij weten, dat Gij waarachtig zijt, en de weg Gods in waarheid leert, en naar niemand vraagt; want gij ziet de persoon der mensen niet aan'. Deze bestudeerde hulde aan de moed en de onafhankelijkheid in woord en daad van onze Heer was woordelijk waar, doch in de mond van deze kruiperige huichelaars en wegens hun boosaardige bedoeling uiterst vals. De honigzoete toespraak echter, waarmede de samenzweerders trachtten de Heer tot onbezonnenheid te verlokken, was een aanwijzing dat de vraag, die zij gingen stellen er een was die voor een juiste beantwoording precies zulke geestelijke kwaliteiten vereiste als zij voorgaven aan Hem toe te schrijven.

1 Matth. 22:15-22; Marcus 12:13-17; Lucas 20:19-26.
2 Blz. 52.
3 Marcus 3:6; 8:15.

'Zeg ons dan, wat dunkt u?' zo vervolgden zij, 'is het geoorloofd den keizer schatting te geven of niet?' De vraag was met duivelse sluwheid gekozen, want van alle handelingen, die van gedwongen trouw aan Rome getuigden, was die van de hoofdelijke omslag voor de Joden wel de onaangenaamste. Indien Jezus 'ja' had gezegd, zouden de arglistige Farizeeërs de menigte misschien tegen Hem, als een ontrouwe zoon van Abraham, hebben opgehitst; zou zijn antwoord 'neen' zijn geweest, zo zouden de intrigerende Herodianen Hem aangeklaagd kunnen hebben als een aanstoker tot opruiïng tegen de Romeinse overheid. Bovendien was de vraag overbodig, de natie, leiders en volk beide, had er zich, ofschoon wrokkend, bij neergelegd, want zij had de Romeinse munt aanvaard en onder henzelf als ruilmiddel in circulatie gebracht. Het was namelijk onder de Joden een beslissend teken, dat door het in omloop brengen van de munt, van welke vorst ook, zijn koninklijk gezag werd erkend. 'Maar Jezus doorziende hun boosheid, zeide: Gij geveinsden, wat verzoekt gij Mij?' Al hun kunstig bedachte uitdrukkingen van valse vleierij werden weerlegd door de vernietigende benaming 'geveinsden'. 'Toont Mij den schattingpenning', gebood Hij, en zij brachten een penning tevoorschijn - een Romeinse dinarius, die de afbeelding en de naam van Tiberius droeg, keizer van Rome. 'Van wien is dit beeld en het opschrift?' vroeg Hij. Zij antwoordden 'Van den keizer'. 'Toen zeide Hij tot hen: Geeft dan den keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is'.[4]

Het antwoord was meesterlijk, naar welke maatstaf ook gemeten; het is in de literatuur en in het leven een kernspreuk geworden. Het vaagde tevens elke gedachte of verwachting weg dat Hij, die nog zo kort geleden als Koning van Israël en als Vredevorst Jeruzalem was binnengegaan, zelfs maar een zweem van aspiratie naar aardse macht of heerschappij had. Het legde voor altijd de enige juiste basis voor de betrekking tussen geestelijke en wereldlijke plichten, tussen kerk en staat. In later jaren bouwden de apostelen op deze grondslag voort en betoonden gehoorzaamheid aan gevestigde overheden.[5]

Uit de woorden van de Heer in verband met het voorkomen van des keizers beeltenis op het geldstuk kan desgewenst een les worden getrokken. Het was deze beeltenis met het opschrift dat een bijzondere betekenis aan Zijn behartenswaardige aansporing gaf: 'Geef dan den keizer wat des keizers is', welke werd gevolgd door: 'en Gode wat Gods is'. Iedere menselijke ziel draagt Gods beeltenis en opschrift, hoe bezoedeld en onduidelijk de lijn door de inwerking van zonden ook moge zijn[6], zoals aan Caesar de penningen behoren te worden gegeven waar zijn beeltenis op staat, zo moeten aan God de zielen worden gegeven, die zijn beeld dragen. Geef aan de wereld de geldstukken welke door het stempel van de wereldlijke machten wettig betaalmiddel zijn geworden, en geef aan God en Zijn dienst uzelf - de goddelijke munt van Zijn eeuwig rijk.

Door de onweerlegbare wijsheid van des Heren antwoord op hun sluwe

[4] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[5] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[6] Blz. 11, 12.

vraag werd de Farizeeërs en Herodianen de mond gesnoerd. Wat zij ook probeerden, zij konden Hem 'in Zijn rede niet vangen', en zij werden voor het volk, dat van hun vernedering getuige was, beschaamd gemaakt. Zich over Zijn antwoord verbazende en niet van zins de kans te lopen om weer en misschien in grotere moeilijkheden te geraken, verlieten zij Hem en zijn weggegaan. Niettemin volhardden deze verdorven Joden in hun verachtelijke bedoeling, zoals nergens zo glashelder blijkt als in hun intens valse beschuldiging voor Pilatus - dat Jezus schuldig was omdat Hij 'verbiedt den keizer schattingen te geven, zeggende dat Hij zelf Christus de Koning is'.[7]

De Sadduceeërs stellen een vraag over de opstanding[8]

Vervolgens trachtten de Sadduceeërs Jezus uit 't veld te slaan door Hem een vraag voor te leggen, die naar hun mening ingewikkeld, zo niet zeer moeilijk was. De Sadduceeërs geloofden niet aan een lichamelijke opstanding, in welke leerstelling als in vele andere zij de openlijk erkende tegenstanders van de Farizeeërs waren.[9] De vraag, die bij deze gelegenheid door de Sadduceeërs werd gesteld, had direct betrekking op de opstanding en was zodanig geformuleerd dat zij de leer door een hoogst ongunstige en sterk overdreven toepassing in discrediet moest brengen. 'Meester', zeide de woordvoerder van de groep. 'Mozes heeft gezegd: Indien iemand sterft, geen kinderen hebbende, zo zal zijn broeder zijn vrouw trouwen en voor zijn broeder zaad verwekken. Nu waren er bij ons zeven broeders; en de eerste een vrouw getrouwd hebben, stierf, en dewijl hij geen zaad had, zo liet hij zijn vrouw voor zijn broeder. Desgelijks ook de tweede, en de derde, tot de zevende toe. Ten laatste na allen is ook de vrouw gestorven. In de opstanding dan, wiens vrouw zal zij wezen van die zeven? want zij hebben ze allen gehad.' Het is buiten twijfel dat de Mozaïsche wet de levende broeder van een overleden en kinderloze echtgenoot de bevoegdheid gaf, ja van hem eiste om de weduwe te huwen met het doel voor de naam van de overledene kinderen te verwekken, zodat diens familielijn op wettige wijze zou worden voortgezet.[10] Zulk een stand van zaken als door de haarklovende Sadduceeërs werd voorgesteld, waar zeven broeders achtereenvolgens dezelfde vrouw tot echtgenote hadden gehad en als kinderloze weduwe hadden achtergelaten, was onder de Mozaïsche wet met betrekking tot zodanige leviraatshuwelijken* mogelijk, doch het was een hoogst onwaarschijnlijk voorbeeld. Jezus hield zich echter niet op door de onderdelen van de vraag, zoals die door de Sadduceeërs was gesteld, in twijfel te trekken; of het geval bedacht of werkelijkheid was deed niet terzake, aangezien de vraag 'Wiens vrouw zal zij zijn?' op een zeer verkeerde opvatting berustte. 'Maar Jezus antwoordde en zeide tot hen: Gij

[7] Lucas 23:2; blz. 463.
[8] Matth. 22:23-33; Marcus 12:18-27; Lucas 20:27-38.
[9] Blz. 51, 56.
[10] Deut. 25:5.
* In het O.T. het huwelijk van de broer van een kinderloos gestorven man met diens weduwe. - Vert.

dwaalt, niet wetende de schriften, noch de kracht Gods. Want in de opstanding nemen zij niet ten huwelijk en worden niet ten huwelijk uitgegeven, maar zij zijn als Engelen Gods in den hemel.' Wat de Here bedoelde was duidelijk, namelijk dat in de verrezen staat er geen twijfel over kan bestaan voor wie van de zeven broers de vrouw voor eeuwig zal zijn, daar allen behalve de eerste haar slechts voor de duur van het sterfelijke leven hadden gehuwd en hoofdzakelijk met het doel om in de sterfelijkheid de naam en de familie van de broer die het eerst was gestorven te doen voortbestaan. Lucas vermeldt de woorden van de Heer gedeeltelijk als volgt: 'Maar die waardig zullen geacht zijn die eeuw te verwerven en de opstanding uit de doden, zullen noch trouwen, noch ten huwelijk uitgegeven worden. Want zij kunnen niet meer sterven, want zij zijn de Engelen gelijk; en zij zijn kinderen Gods, dewijl zij kinderen der opstanding zijn.' In de opstanding zal niet gehuwd en niet ten huwelijk gegeven worden, want alle aangelegenheden met betrekking tot de echtelijke staat moeten vóór die tijd zijn geregeld onder het gezag van het Heilige Priesterschap, dat de macht bezit om het huwelijk voor tijd en eeuwigheid te verzegelen.[11]

Na dit geval, door de boosaardige ondervragers te berde gebracht, ging Jezus tot de werkelijkheid van de opstanding over, die in de ondervraging besloten lag. 'En wat aangaat de opstanding der doden, hebt gij niet gelezen hetgeen door God tot ulieden gesproken is, die daar zegt: Ik ben de God van Abraham en de God van Izaäk en de God van Jakob? God is niet een God der doden, maar der levenden'. Dit was een rechtstreekse aanval op de Sadducese leer van het niet-bestaan van de letterlijke opstanding uit de doden. De Sadduceeërs waren beslist de ijverige hooghouders van de wet, waarin Jehova verzekert dat Hij de God van Abraham, Izaäk en Jakob is[12]; toch ontkenden zij de mogelijke opstanding van deze patriarchen en lieten de verheven titel, waaronder de Heer zich aan Mozes had geopenbaard, alleen gelden voor het korte sterfelijke bestaan van de voorvaderen van de Israëlietische natie. De verklaring dat Jehova niet de God van de doden maar van de levenden is, was een onweerlegbare veroordeling van de Sadducese verdraaiing der schriften; en de Heer eindigde met deze ernstige slotwoorden: 'Gij dwaalt dan zeer'. Enige aanwezige schriftgeleerden waren onder de indruk van de onomstotelijke demonstratie van de waarheid gekomen, en riepen goedkeurend uit: 'Meester, gij hebt wel gezegd'. De trotse Sadduceeërs waren tot zwijgen gebracht; 'en zij durfden Hem niet meer iets te vragen.'

Het grote Gebod[13]

De Farizeeërs, zich heimelijk verheugend over de nederlaag van hun rivalen, verzamelden nu moed genoeg om een eigen aanvalsplan te bedenken. Een van hen, een wetgeleerde, onder welke titel wij een schriftgeleerde mogen

[11] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[12] Gen. 28:13; Exo. 3:6, 15.
[13] Matth. 22:34-40; Marcus 12:28-34.

verstaan, die zich ook als kerkelijk wetgeleerde onderscheidt, vroeg: 'Meester, welk is het eerste gebod van alle?' of, zoals Matth. de vraag stelt: 'Meester, welk is het grote gebod in de wet?' Het antwoord kwam vlot, scherp en zo uitgebreid, dat het de vereisten van de wet in haar geheel omvatte. Met de gebiedende roep om aandacht, waarmede Mozes Israël had aangespoord om te luisteren en acht te geven [14], en waarvan de woorden op de gebedsriem [15] waren geschreven, die de Farizeeërs als hoofdband tussen de ogen droegen, antwoordde Jezus: 'Hoor Israël, de Heer onze God is een enig Heer; en gij zult den Heere uw God liefhebben uit geheel uw hart en uit geheel uw ziel en uit geheel uw verstand en uit geheel uw kracht. Dit is het eerste gebod. En het tweede hieraan gelijk, is dit: Gij zult uw naaste liefhebben als uzelven. Er is geen ander gebod groter dan dit.' Mattheüs voegt hier aan toe: 'Aan deze twee geboden hangt de ganse wet en de profeten.'

De wijsgerige zuiverheid van des Heren vèrstrekkende generalisatie en bondige samenvatting van 'de wet en de profeten' [16] zal alle bestudeerders van de menselijke aard aanspreken. Het is een veel voorkomende neiging van de mens om naar het voortreffelijke te reiken of er op z'n minst naar te vragen en er over te peinzen. Wie is de grootste dichter, wijsgeer, geleerde, prediker of staatsman? Wie neemt in de gemeenschap de voornaamste plaats in, in de natie of zelfs, zoals de apostelen in hun eerzuchtige onwetendheid vroegen, in het koninkrijk der hemelen? Welke berg is hoger dan de andere? Welke rivier is de langste of de grootste? Dergelijke vragen worden vaak gesteld. De Joden hadden de geboden der wet verdeeld en onderverdeeld, en hadden zelfs de geringste onderverdeling van regels van eigen maaksel voorzien. Nu kwam daar de Farizeeër en vroeg welke van al die vereisten de grootste was.[17] God liefhebben met zijn ganse hart en ziel en verstand betekent Hem dienen en al Zijn geboden onderhouden. Zijn naaste liefhebben als zichzelf wil zeggen een broeder zijn in de ruimste en tevens de meest veeleisende zin van het woord. Dus God en zijn naaste liefhebben is het grootste gebod op grond van de eenvoudige en wiskundige waarheid dat het geheel groter is dan een deel. Waarvoor zouden de Tien Geboden nog nodig zijn indien de mensen dit eerste, grote en alles omvattende gebod zouden gehoorzamen? Het antwoord van de Heer op de vraag overtuigde zelfs de knappe schriftgeleerde die als woordvoerder voor zijn Farizese collega's was opgetreden. De man was eerlijk genoeg om de juistheid en de wijsheid van het antwoord toe te geven.

Impulsief verklaarde hij dit te aanvaarden, zeggende: 'Meester, Gij hebt wel in der waarheid gezegd, dat er een enig God is, en er is geen ander dan Hij. En Hem lief te hebben uit geheel het hart en uit geheel het verstand en uit geheel de ziel en uit geheel de kracht, en den naaste lief te hebben als zichzelven, is meer dan al de brandoffers en al de slachtoffers.' Jezus deed

[14] Deut. 6:4, 5.
[15] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[16] Vgl. blz. 182.
[17] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.

voor de goedwillende schriftgeleerde, wat betreft het erkennen van de verdienste in de woorden van een tegenstander, niet onder; Hij gaf de man de bemoedigende verzekering: 'Gij zijt niet verre van het Koninkrijk Gods'. Of de schriftgeleerde standvastig dat doel voor ogen heeft gehouden en tenslotte die gezegende verblijfplaats binnenging, vermeldt de schrift niet.

Jezus ondervraagt op Zijn beurt[18]

Sadduceeërs, Herodianen, Farizeeërs, wetgeleerden en schriftgeleerden, alle hadden op hun beurt de nederlaag geleden in hun pogingen Jezus met vragen over leer en gebruiken te verstrikken en hadden hopeloos gefaald om Hem tot enige handeling of uitspraak te brengen, waarop zij wettelijk een beschuldiging wegens overtreding tegen Hem in konden brengen. Jezus, na allen die het hadden gewaagd Hem openlijk of heimelijk tot een debat uit te dagen, tot zwijgen te hebben gebracht, zodat niemand Hem meer durfde te vragen, werd op Zijn beurt de aanvallende ondervrager. Zich tot de Farizeeërs kerend die samengeschoold waren om gemakkelijker met elkander te kunnen overleggen, begon Jezus een gesprek dat als volgt verliep: 'Wat dunkt u van den Christus? Wiens Zoon is Hij? Zij zeiden tot Hem: Davids *Zoon*. Hij zeide tot hen: Hoe noemt Hem dan David in den Geest *zijn* Heer? zeggende: De Heere heeft gezegd tot mijn Heere: Zit aan mijn rechterhand, totdat Ik Uw vijanden zal gezet hebben tot een voetbank Uwer voeten. Indien Hem dan David *zijn* Heere noemt, hoe is Hij zijn Zoon?' De aanhaling door de Heer van Davids juichende lofzang vol aanbidding, waarvan, zoals Marcus opmerkt, Jezus zeide dat die door de Heilige Geest was geïnspireerd, had betrekking op de Messiaanse psalm[19] waarin de koninklijke zanger zijn eigen eerbiedige trouw bevestigde en de glorierijke regering van de beloofde Koning der koningen prees, die daarin speciaal genoemd wordt 'een priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek'.[20] De onverwachte vraag moge dan voor de geleerde Joden een raadsel zijn geweest, wij zien er geen onoplosbare moeilijkheid in, aangezien voor ons, minder bevooroordeeld dan zij, die in de verwachting leefden van een Messias, die alleen maar Davids zoon was in de zin van familie-afstamming en opvolging in tijdelijke koninklijke heerschappij, het eeuwig Godschap van de Messias een geopenbaard en onloochenbaar feit is, Jezus de Christus is de Zoon van David wegens physieke afstamming waardoor Jezus en David beide zonen zijn van Jakob, Izaäk, Abraham en Adam. Maar hoewel Jezus in 'het midden des tijds'[21] in sterfelijkheid werd geboren, was Hij Jehova, Heer en God voordat David, Abraham of Adam op aarde bekend waren.[22]

[18] Matth. 22:41-46; Marcus 12:35-37; Lucas 20:41-44.
[19] Psalm 110.
[20] Psalm 110:4; vgl. Hebr. 5:6; 6:20; 7:17, 21.
[21] Hoofdstuk 6.
[22] Hoofdstuk 4 en 5.

Boosaardige Schriftgeleerden en Farizeeërs aan de kaak gesteld[23]

De vernederende beschaming van de Farizese groep werd des te gedenkwaardiger en bitterder gemaakt door de uiteindelijke veroordeling van het systeem en van zijn onwaardige vertegenwoordigers. Zich hoofdzakelijk tot de discipelen wendend doch zo sprekend dat de menigte Hem kon horen, vestigde Hij de aandacht van allen op de schriftgeleerden en Farizeeërs die, zoals Hij zeide, op de stoel van Mozes zijn gezeten als verklaarders en officiële handhavers der wet en dus als zodanig moesten worden gehoorzaamd, maar tegen wier verderfelijk voorbeeld de discipelen krachtig werden gewaarschuwd. 'Daarom al wat zij u zeggen, dat gij houden zult, houdt dat en doet het; maar doet het niet naar hunne werken; want zij zeggen het, en doen het niet.' Het onderscheid tussen de vereiste gehoorzaamheid aan officiële voorschriften en de persoonlijke verantwoordelijkheid voor het volgen van een slecht voorbeeld, ofschoon door mensen van hoog aanzien gegeven, kon niet duidelijker zijn gemaakt. Dat de vertegenwoordigers van de wet corrupt waren, mocht geen verontschuldiging zijn voor het niet gehoorzamen aan die wet, en slechtheid van wie ook mag evenmin worden vergeven of vergoelijkt omdat een ander slecht is.

Ter verklaring van de waarschuwing, die Jezus zo openlijk tegen de ondeugden van de leiders deed horen, vervolgde Hij: 'Want zij binden lasten die zwaar zijn en kwalijk om te dragen, en leggen ze op de schouders der mensen; maar zij willen die met hun vinger niet verroeren.' Het rabbijnendom had praktisch de wet te niet gedaan door de invoering van regels en voorschriften en bijbehorende straffen; de dag was gevuld met traditionele waarnemingen waardoor zelfs de nietigste zaken in het leven werden bezwaard; de hypocritische ambtenaren konden echter wel verontschuldigingen aanvoeren om zich voor het dragen van deze en andere kwellende lasten te vrijwaren.

Hun buitensporige ijdelheid en oneerbiedig vertoon van bovenmatige vroomheid werden aldus gebrandmerkt: 'En al hun werken doen zij om door de mensen gezien te worden; want zij maken hun gebedsriemen[24] breed, en maken de zomen van hun klederen groot. En zij beminnen de vooraanzitting in de maaltijden, en de voorgestoelten in de synagogen, ook de begroetingen op de markten, en door de mensen genaamd te worden: Rabbi, rabbi.' De hoge titel Rabbi, dat Meester, Leraar of Doctor betekent, had de goddelijk erkende heiligheid van het priesterschap overschaduwd; een rabbi van de Joden te zijn werd veel en veel hoger geacht dan een priester van de Allerhoogste God te wezen.[25] 'Doch gij zult niet rabbi genaamd worden; want één is uw Meester, namelijk Christus, en gij zijt allen broeders. En gij zult niemand uw vader noemen op de aarde; want één is uw Vader, namelijk die in de hemelen is. En gij zult niet meesters genoemd worden; want één is uw Meester, namelijk Christus.'[26]

[23] Matth. 23; Marcus 12:38-40; Lucas 20:45-47; vgl. Lucas 11:39-52.
[24] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[25] Blz. 50, 54.
[26] Aantekening 6, einde van hoofdstuk.

Zij, op wie de verantwoordelijkheid zou komen te rusten om de Kerk te bouwen, waarvan Hij het fundament had gelegd, moesten niet naar wereldse titels noch eer van mensen streven, want deze uitverkorenen waren broeders, en hun enig doel behoorde te zijn: zo veel mogelijk dienst bewijzen aan hun ene en enige Meester. Zoals bij vorige gelegenheden zo sterk was betoogd konden en kunnen uitnemendheid of oppergezag in de apostolische roeping en eveneens in de plichten van het discipelschap of lidmaatschap in de Kerk van Christus alleen worden verkregen door nederig en toegewijd dienstbetoon. Daarom zeide de Meester opnieuw: 'En wie zichzelven verhogen zal, die zal vernederd worden; en wie zichzelven zal vernederen, die zal verhoogd worden'.

Van de gemengde groep van discipelen en ongelovigen, onder wie er velen waren die luisterden omdat zij graag wilden leren[27], wendde Jezus zich tot de reeds beschaamd gemaakte doch toornige heersers en stortte de volle maat van zijn rechtmatige verontwaardiging over hen uit, hen geselend met de bliksemschichten van Zijn felle smaadrede en de donderslagen van een goddelijke banvloek.

'Maar wee u, gij schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden; want gij sluit het Koninkrijk der hemelen voor de mensen, aangezien gij daar niet ingaat, en degenen die ingaan zouden, niet laat ingaan'. De Farizese norm van vroomheid was hetgeen de scholen leerden; iemand die de bijzonderheden van de wet niet kende werd als onaanvaardbaar voor God beschouwd en was waarlijk vervloekt.[28] Door hun haarkloverijen en verwrongen uitlegging van de schrift brachten zij de 'menigte der schare' in verwarring en misleidden haar, en stonden zo als hinderpalen bij de ingang van het koninkrijk Gods, zelf weigerend er binnen te gaan en de weg voor anderen versperrend.

'Wee u, gij schriftgeleerden! en Farizeeën, gij geveinsden; want gij eet de huizen der weduwen op, en dat onder de schijn van lang te bidden; daarom zult gij te zwaarder oordeel ontvangen'.[29] De hebzucht van de priesterkaste was tijdens het leven van onze Heer een publiek schandaal. Door afpersing en onwettige vorderingen onder de dekmantel van godsdienstplicht hadden de priesters enorme schatten[30] verzameld, waarvan de contributies van de armen en de confiscatie van eigendommen, de huizen van afhankelijke weduwen zelfs daaronder begrepen, een groot deel uitmaakten. De laagheid van deze praktijken werd nog gemener gemaakt door een uiterlijk vertoon van heiligheid en een heiligschennende begeleiding van langdradige gebeden.

'Wee u, gij schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden; want gij omreist zee en land om één Jodengenoot te maken; en als hij het geworden is, zo maakt gij hem een kind der hel, tweemaal meer dan gij zijt'. Het is mogelijk dat dit 'wee u' meer sloeg op de pogingen om bekeerlingen voor het Farizeïsme te winnen dan voor het Judaïsme, doch daar het laatstgenoemde grondig

[27] Marcus 12:37.
[28] Joh. 7:49; vgl. 9:34.
[29] Aantekening 7, einde van hoofdstuk.
[30] Aantekening 8, einde van hoofdstuk.

gedegenereerd was en het eerste weerzinwekkend corrupt, is de openlijke veroordeling door onze Heer op beide van toepassing. Van de Joden die bekeerlingen trachtten te maken, werd gezegd dat zij van een slechte heiden een nog slechter Jood maakten. Vele van hun bekeerlingen degenereerden weldra.

'Wee u, gij blinde leidslieden; die zegt: Zo wie gezworen zal hebben bij de tempel, dat is niets; maar zo wie gezworen zal hebben bij het goud des tempels, die is schuldig. Gij dwazen en blinden, want wat is meerder, het goud, of de tempel die het goud heiligt? Daarom wie zweert bij het altaar, die zweert daarbij en bij al wat daarop is; en wie zweert bij de tempel, die zweert daarbij en bij Dien Die daarin woont; en wie zweert bij den hemel, die zweert bij den troon Gods en bij Dien Die daarop zit.' Aldus veroordeelde de Heer de infame verordeningen van de scholen en van het Sanhedrin betreffende eden en beloften, want zij hadden een aantal regels ingesteld of machtiging daartoe gegeven, inconsequent en onrechtvaardig ten aanzien van beuzelingen, die een plechtige belofte konden afdwingen of ongeldig maken. Indien iemand zwoer bij de tempel, het Huis van Jehova, kon hem de gunst worden verleend zijn eed te breken, maar wanneer hij bij het goud en de schat van de tempel zwoer, was hij door het priesterlijk gebod aan zijn eed gebonden. Ofschoon iemand bij het altaar van God zou zweren, kon zijn eed toch worden herroepen, maar als hij zwoer bij de offergift of het goud op het altaar [31], moest hij aan zijn verplichting voldoen. Tot welk een zinloosheid en hopeloze verdorvenheid waren de mensen vervallen, tot welk een zondige dwaasheid en halsstarrige blindheid waren zij gezonken, die niet inzagen dat de tempel meer was dan zijn goud, en het altaar meer dan het offer dat daarop lag! In de Bergrede had de Here gezegd: 'Zweer in het geheel niet' [32]; maar van hen die niet volgens die hogere wet wilden leven, van diegenen die in het gebruik van eden en beloften bleven volharden, moest de kleinere en blijkbaar rechtvaardige eis van strikte nakoming van de inhoud der zelf aanvaarde verplichtingen worden afgedwongen, zonder aanvechtbare spitsvondigheden of onbillijke discriminatie.

'Wee u, gij schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden; want gij vertient de munt en de dille en de komijn, en gij laat na het zwaarste der wet, namelijk het oordeel en de barmhartigheid en het geloof. Deze dingen moest men doen en de andere niet nalaten. Gij blinde leidslieden, die de mug uitzuigt en den kemel doorzwelgt.' De wet der tienden was een kenmerk van de theocratische vereisten in Israël uit de dagen van Mozes, en het gebruik bestond reeds lang vóór de exodus. Letterlijk genomen vereiste de wet de tiende van kudden en veestapels, vruchten en graan [33], maar door traditie werd dit tot alles wat de grond voortbracht, uitgebreid. Het nauwgezet geven van de tienden van al iemands bezittingen, zelfs van groente en andere tuinvoort-

[31] Blz. 261.
[32] Matth. 5:33-37; blz. 175.
[33] Lev. 27:30; Num. 18:21; Deut. 12:6; 14:22-28. Zie ook 'The law of the Tithe' van de schrijver, pag. 20, 1914.

brengselen, werd door de Heer goedgekeurd, maar Hij veroordeelde als verregaande huichelarij het voldoen aan deze vereisten als een voorwendsel om de andere plichten van een ware godsdienst te veronachtzamen. Het noemen van 'het zwaarste der wet' kan een zinspeling zijn op de rabbijnse indeling in 'lichte' en 'zware' vereisten van de wet, ofschoon het wel zeker is dat de Heer zulk een willekeurig onderscheid niet goedkeurde. Het verzuimen van de tiende van kleinigheden, zoals muntbladeren, twijgjes van anijs en komijn, was een tekort schieten in het vervullen van een plicht, doch het voorbijgaan aan hetgeen het oordeel, de barmhartigheid en het geloof van hen eiste, betekende het verbeuren van alle aanspraak op zegeningen als een verbondskind van God. Door een sterke vergelijking brandmerkte de Heer zulk een inconsequentie als het uitzuigen van een mug en het doorzwelgen van een kameel.[34]

'Wee u, gij schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden, want gij reinigt het buitenste van de drinkbeker en van de schotel, maar van binnen zijn ze vol roof en onmatigheid. Gij blinde Farizeeër, reinig eerst wat binnen in de drinkbeker en de schotel is, opdat ook het buitenste ervan rein worden'.[35] Op de Farizese nauwgezetheid in het ceremoniële reinigen van schotels en bekers, potten en koperen vaten werd reeds eerder gewezen. Reinheid achtte de Heer geenszins gering; Zijn afkeuring gold de schijnheiligheid van het handhaven van een uitwendige vlekkeloosheid en een inwendige verdorvenheid. Bekers en schotels, ofschoon tot in de perfectie gereinigd, waren in de ogen van de Heer vuil indien hun inhoud was gekocht met het goud dat door afpersing was verkregen, of tot vraatzucht, dronkenschap of andere buitensporigheden zou leiden.

'Wee u, gij schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden; want gij zijt aan de witgepleisterde graven gelijk, die van buiten wel schoon schijnen, maar van binnen zijn ze vol doodsbeenderen en alle onreinigheid. Alzó ook schijnt gij wel den mensen van buiten rechtvaardig, maar van binnen zijt gij vol geveinsdheid en ongerechtigheid.' De vergelijking met witgepleisterde graven, vol doodsbeenderen en rottend vlees, was een afschuwelijk beeld. Daar de dogma's van de rabbijnen zelfs de geringste aanraking van een lijk of het lijkkleed, of van de baar waarop het werd gedragen, of het graf waarin het werd gelegd, tot oorzaak van persoonlijke verontreiniging maakten, welke slechts door ceremonieel wassen en het brengen van een offerande kon worden verwijderd, werd er voor gezorgd de tomben blinkend wit te maken, opdat niemand door onwetendheid of de nabijheid van zulke onreine plaatsen verontreinigd behoefde te worden. Bovendien werd het periodiek witten van graftomben als een eerbewijs aan de doden beschouwd. Maar evenals geen enkele zorg of ijver, hoe groot ook, om het uitwendige van de tombe wit te houden de ontbinding in het inwendige kan tegenhouden, zo kan geen

[34] Deze noot heeft alleen betrekking op de Engelse vertaling van de Bijbel ('to strain out the gnat', de mug uitzuigen, is beter dan 'to strain at a gnat', aan een mug zuigen. Het eerste is de gereviseerde vertaling. - Vert.).

[35] Vgl. Lucas 11:39, 40; Marcus 7:4; blz. 323.

uitwendig vertoon van voorgewende rechtvaardigheid het voortgaande bederf van een van ongerechtigheid doortrokken hart matigen. Jezus had al eerder de Farizeeën met onbekende graven vergeleken, waar de mensen onbewust overheen liepen en zo zonder het te weten verontreinigd werden[36]; nu, bij deze gelegenheid, stelde Hij ze aan de kaak als witgepleisterde graven, met hun voornaamheid pronkend, maar desondanks graven.

'Wee u, gij schriftgeleerden en Farizeeën, gij geveinsden, want gij bouwt de graven der profeten op, en versiert de graftekens der rechtvaardigen, en zegt: Indien wij ten tijde van onze vaderen hadden geleefd, wij zouden met hen geen gemeenschap gehad hebben aan het bloed der profeten. Aldus getuigt gij tegen uzelven, dat gij de kinderen zijt dergenen die de profeten gedood hebben.' Nationale trots, wel iets op vaderlandsliefde gelijkend, had eeuwenlang uitdrukking gevonden in een formele achting voor de begraafplaatsen van de oude profeten, van wie er velen wegens hun rechtvaardige en moedige ijver waren gedood. Het ontbrak deze moderne Joden niet aan woorden om alle sympathie met de moorddadigheden van hun voorouders die de profeten ter dood hadden gebracht, te ontkennen, en in 't oog lopend beweerden zij, dat, als zij ten tijde van dat martelaarschap hadden geleefd, zij daar niet aan deelgenomen zouden hebben; doch door die betuiging proclameerden zij zichzelf tot nakomelingen van hen die onschuldig bloed hadden vergoten.

Met geselende vervloekingen leverde de Heer hen aldus aan hun lot over:

'Gij dan ook, vervult de maat uwer vaderen. Gij slangen, gij adderengebroedsels, hoe zoudt gij de helse verdoemenis ontvlieden? Daarom zie, Ik zend tot u profeten en wijzen en schriftgeleerden, en uit dezen zult gij sommigen doden en kruisigen, en sommigen uit dezen zult gij geselen in uwe synagogen, en zult ze vervolgen van stad tot stad, opdat op u kome al het rechtvaardige bloed dat vergoten is op de aarde, van het bloed van de rechtvaardige Abel, tot op het bloed van Zacharias, den zoon van Barachia, welke gij gedood hebt tussen de tempel en het altaar. Voorwaar zeg Ik u, al deze dingen zullen komen over dit geslacht.' In antwoord op hun schijnheilige verzekering dat zij boven hun voorvaderen stonden die Jehova's afgezanten hadden gedood, voorspelde Jehova zelf, dat zij hun handen zouden wassen in het bloed der profeten, wijze mannen en rechtvaardige schriftgeleerden, die Hij tot hen zou zenden; aldus zouden zij zelf bewijzen de letterlijke zonen van moordenaars en zelf ook moordenaars te zijn, zodat op hen de schuld van al het rechtvaardige bloed zou komen te rusten dat voor een getuigenis van God was vergoten, van de rechtvaardige Abel af tot de martelaar Zacharias toe.[37] Dat vreselijke lot, met zulk een ontzaggelijk realisme getekend, zou geen gebeurtenis wezen die misschien in een verre toekomst zou plaats vinden; elk van de schrikwekkende 'Wee u's' die de Here had geuit, zou in dat geslacht werkelijkheid worden.

[36] Lucas 11:44.
[37] Aantekening 9, einde van hoofdstuk.

Des Heren droeve klacht over Jeruzalem[38]

Over de schriftgeleerden, Farizeeërs en het Farizeïsme had Jezus Zijn laatste woord gesproken. Van de hoogte des tempels over de stad van de grote koning uitziende, die aan verwoesting ten prooi zou vallen, was de Here van grote droefheid vervuld. In diepe zielesmart uitte hij een klacht als door geen sterfelijke vader over zijn afvallige zoon ooit werd uitgesproken.

'Jeruzalem, Jeruzalem, gij die de profeten doodt, en stenigt die tot u gezonden zijn, hoe menigmaal heb Ik uw kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkerwijs een hen hare kiekens bijeenvergadert onder de vleugelen, en gijlieden hebt niet gewild. Zie, uw huis wordt u woest gelaten. Want Ik zeg u, gij zult Mij van nu aan niet zien, totdat gij zeggen zult: Gezegend is Hij die komt in den naam des Heeren'. Als Israël zijn Koning maar had ontvangen, zou de wereldgeschiedenis na het midden des tijds heel anders zijn geworden. De kinderen Israëls hadden de aangeboden veiligheid van een vaderlijke vleugel van de hand gewezen; weldra zou de Romeinse adelaar zich op hen storten en hen slaan. De kolossale tempel, die door de Heer een dag tevoren nog 'Mijn huis' werd genoemd, was nu niet langer bepaald de Zijne. 'Uw huis wordt u woest gelaten', zeide Hij. Hij stond op het punt tempel en volk te verlaten en de Joden zouden Zijn gelaat niet meer zien totdat zij, geleerd door eeuwen van lijden, gereed zouden zijn om te roepen in niet weer aflatend geloof, zoals sommigen de zondag daarvoor onder de impuls van een onjuiste opvatting hadden gedaan: 'Gezegend is Hij die komt in den naam des Heeren.'

Het penningske der weduwe[39]

Van het open voorhof begaf Jezus zich naar de door zuilen geschraagde schatkamer van de tempel en zette zich daar neer, schijnbaar in droef gepeins verzonken. In die ruimte bevonden zich dertien kisten, elk voorzien van een trompetvormige bak, waarin de mensen hun bijdragen stortten voor de verschillende doeleinden zoals op elke kist stond aangegeven. Opziende ontwaarde Jezus de lange rij gevers van alle rangen en standen. Sommige brachten hun giften met merkbare devotie en oprecht oogmerk, anderen wierpen er op in 't oog lopende wijze grote sommen aan goud en zilver in, hoofdzakelijk om door de mensen gezien te worden. Onder de velen was een arme weduwe, die waarschijnlijk zo onopvallend mogelijk trachtte twee kleine bronzen munten, samen een oort uitmakend, in een van de schatkisten te werpen. Haar bijdrage bedroeg in Nederlands geld van deze tijd nog geen twee cent. De Here riep Zijn discipelen tot zich, vestigde hun aandacht op de arme weduwe en wat zij deed, en zeide: 'Voorwaar Ik zeg u, dat deze arme weduwe meer ingeworpen heeft dan allen die in de schatkist geworpen hebben. Want zij allen hebben van hun overvloed daarin geworpen maar deze heeft van haar gebrek, al wat zij had, daarin geworpen, haar ganse leeftocht'.

38 Matth. 23:37-39; vgl. Lucas 13:34, 35.
39 Marcus 12:41-44; Lucas 21:1-4.

In de boeken die door de engelen worden bijgehouden en waarin volgens de wiskundige van de hemel wordt gerekend, worden aantekeningen gehouden in termen van kwaliteit en niet van kwantiteit, en de waarden worden bepaald op basis van vermogen en bedoeling. De rijken gaven veel doch hielden meer over; de weduwe gaf alles wat zij had. Het was niet de geringheid van haar offer wat het zo bijzonder aanvaardbaar maakte, maar de offervaardige geest en devote bedoeling waarmede zij gaf. In de boeken van de hemelse accountants werd de bijdrage van de weduwe als een milde gift opgetekend, welke in waarde die van koningen overtrof.

'Want indien tevoren de volwaardigheid des gemoeds er is, zo is iemand aangenaam naar hetgeen hij heeft, niet naar hetgeen hij niet heeft.'[40]

Christus trekt zich tenslotte uit de tempel terug

De redevoeringen in het openbaar van onze Heer en de openlijke gesprekken waaraan Hij met ambtsdragers en leden van de priesterkaste in de loop van Zijn dagelijkse bezoeken aan de tempel gedurende de eerste helft van de passieweek had deelgenomen, waren oorzaak dat vele hoofdbestuurders en anderen in Hem als Gods Zoon geloofden; doch de vrees voor vervolging door de Farizeeërs en ex-communicatie uit de synagoge[41], weerhielden hen er van de band, die zij met Hem voelden, te belijden en het middel tot zaligmaking, dat hun zo kosteloos werd geboden, te aanvaarden. 'Want zij hadden de eer der mensen lief, meer dan de eer Gods'.[42]

Het zal misschien geweest zijn toen Jezus voor de laatste maal Zijn schreden naar de uitgang van de eens zo heilige plaats richtte dat Hij het plechtige getuigenis gaf van Zijn goddelijkheid, dat door Johannes wordt vermeld.[43] Met luide stem tot de geestelijke leiders en de menigte in 't algemeen roepend, zeide Hij: 'Wie in Mij gelooft, gelooft in Mij niet, maar in Dengene Die Mij gezonden heeft; en wie Mij ziet, die ziet Dengene Die Mij gezonden heeft'. Trouw aan Hem betekende trouw aan God; de mensen werd eenvoudig verteld dat het aannemen van Hem geenszins een verzwakking van hun aanhankelijkheid aan Jehova was, maar integendeel een bevestiging daarvan. Vroeger gegeven voorschriften herhalend, proclameerde Hij zich wederom tot het licht van de wereld, door welks stralen alleen de mensheid van de omringende duisternis van ongeloof verlost kon worden.

Het getuigenis dat Hij bij het volk achterliet zou voor allen die het willens en wetens verwierpen, een oorzaak van oordeel en veroordeling zijn. 'Want Ik heb uit Mijzelven niet gesproken; maar de Vader Die Mij gezonden heeft, Die heeft Mij een gebod gegeven, wat Ik zeggen zal en wat Ik spreken zal. En Ik weet, dat Zijn gebod het eeuwige leven is. Hetgeen Ik dan spreek, dat spreek Ik alzó gelijk Mij de Vader gezegd heeft'.

[40] 2 Cor. 8:12.
[41] Joh. 12:42; vgl. 7:13; 9:22.
[42] Joh. 12:43; vgl. 5:44.
[43] Joh. 12:44-50.

De verwoesting van de tempel voorspeld[44]

Terwijl Jezus de omsloten ruimte verliet, waarin datgene stond, wat eenmaal het Huis des Heren was geweest, vestigden enige discipelen Zijn aandacht op de prachtige bouwwerken, de massieve stenen, de kolossale zuilen en de kwistige en kostbare versieringen aan de verschillende gebouwen. De opmerking als antwoord van de Heer was een onvoorwaardelijke profetie van de totale verwoesting van de tempel en van alles wat er toe behoorde. 'Voorwaar zeg Ik u, hier zal niet één steen op den anderen gelaten worden, die niet afgebroken zal worden'. Aldus luidde de onbewimpelde en droeve voorspelling en zij die haar hoorden waren verbijsterd; door vraag noch andere reactie trachtten zij meer te weten te komen. Minder dan veertig jaren later was de letterlijke vervulling van dit onheilspellend voorteken niet meer dan een episode in de verwoesting van de stad.

Met het vertrek uit de tempel, dat waarschijnlijk in de namiddag van dinsdag van die laatste week plaats had, was aan Zijn zending in het openbaar een plechtig einde gekomen. Wat verder aan redevoeringen, gelijkenissen of verordeningen zou volgen, was om de apostelen verder te onderrichten en in hun ambt te bevestigen.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 31

1. DE BEELDENAAR OP DE PENNING. - De Joden hadden een afkeer van beeldenaars of beeltenissen in 't algemeen, welker gebruik, naar zij voorgaven, een overtreding van het tweede gebod inhield. Hun scrupules verhinderden hen echter niet geld aan te nemen dat de beeldenaar van koningen droeg, zelfs als die monarchen heidenen waren. Hun eigen munten toonden een ander beeld, zoals planten, vruchten, enz. in plaats van een mensenhoofd. De Romeinen hadden, speciaal voor Joods gebruik, de uitgifte van geldstukken minzaam toegestaan, die wel de naam maar niet de beeltenis van de vorst droegen. De gewone Romeinse munt was echter in Palestina gangbaar.

2. ONDERWERPING AAN WERELDLIJK GEZAG. - Regeringen zijn door God ingesteld, soms door Zijn directe tussenkomst, soms krachtens Zijn toestemming. Toen de Joden door Nebucadnezar, de koning van Babel, waren onderworpen, gebood de Here door de profeet Jeremia (27:4-8) dat het volk zijn overwinnaar gehoorzaamheid zou betonen, dien Hij Zijn dienstknecht noemde, want de Here had werkelijk de heidense koning gebruikt om de onwillige en afvallige verbondskinderen te kastijden. De gehoorzaamheid, zo opgelegd, sloot het betalen van belasting in en strekte zich tot volslagen onderworpenheid uit. Na de dood van Christus leerden de apostelen gehoorzaamheid aan de gestelde overheden die, zoals Paulus verklaarde, 'zijn door God geordineerd'. Zie Rom. 13:1-7; Titus 3:1; 1 Tim. 2:1-3; zie ook 1 Petr. 2:13, 14. Door openbaring van deze tijd heeft de Here van Zijn volk in deze bedeling gehoorzaamheid en loyale steun aan de wettige regeringen in alle landen geëist. Zie L. & V. 58:21-22; 98:4-6; en de gehele afdeling 134. De herstelde Kerk verkondigt als een essentieel geloofsbestanddeel: 'Wij geloven onderdanig te moeten zijn aan koningen, presidenten, regeerders en overheidspersonen, in het gehoorzamen, eren en onderhouden der wet. 'Zie *Artikelen des Geloofs,* Hfdst. 23.

3. HET EEUWIG HUWELIJK. - Goddelijke openbaring in de bedeling van de volheid der tijden heeft het feit duidelijk gemaakt dat huwelijksverbonden, en trouwens alle andere

[44] Matth. 24:1, 2; Marcus 13:1, 2; Lucas 21:5, 6. Aantekening 10, einde van hoofdst.

overeenkomsten tussen partijen in de sterfelijkheid, in het hiernamaals niet geldig zijn, behalve wanneer zulke verbonden zijn bekrachtigd door de verordeningen van het Heilige Priesterschap. Het voor tijd en eeuwigheid verzegelen van het huwelijksverbond, dat bekend is geworden als het celestiale huwelijk, is een verordening die onder goddelijk gezag in de herstelde Kerk van Jezus Christus is ingesteld. Zie de verhandeling van de schrijver over dit onderwerp in de *Artikelen des Geloofs,* Hfdst. 24; en *House of the Lord,* onder 'Sealing in Marriage', pag. 101-109.

4. VERDELINGEN EN ONDERVERDELINGEN IN DE WET. - De Rabbijnse scholen, in hun bemoeizieke, zinnelijke en oppervlakkige geest van woordenzifterij en lettervereriug hadden een grote hoeveelheid waardeloze nietigheden in de ganse Mozaïsche wet opgenomen. Onder meer hadden zij hun tijd verdaan in fantastische pogingen alle afzonderlijke geboden van de ceremoniële en morele wet te tellen, te rangschikken, te wegen en te meten. Zij waren tot de imponerende slotsom gekomen dat er 248 voorschriften in positieve zin waren, net zo veel als de leden van een menselijk lichaam, en 365 negatieve voorschriften, evenveel als de slagaderen en aderen, of de dagen van het jaar. Het totaal was 613, dat ook gelijk was aan het aantal letters in de tien geboden. Zij bereikten hetzelfde resultaat met het feit, dat de Joden geboden was (Num. 15:38) snoertjes (*tsitsith*) te maken aan de hoeken van hun klederen (*tallith*), gebonden met een blauwe draad; en daar elk snoertje acht draden en vijf knopen had en de letters van het woord *tsitsith* 600 maken, was het totaal aantal geboden 613, evenals tevoren. Nu konden toch zeker niet alle voorschriften uit dat grote aantal dezelfde waarde hebben; sommige waren 'licht' (*kal*) en sommige 'zwaar' (*kobhed*). Maar welke? En welk was het grootste gebod? Volgens sommige Rabbijnen is het grootste van alle dat over de *tephillin* en de *tsitsith,* de snoertjes en de gebedsriemen; en 'hij die dit ijverig nakomt wordt beschouwd alsof hij de gehele Wet had nageleefd'.

'Sommigen vonden het nalaten van de wassingen even erg als manslag; sommigen, dat de voorschriften van de Mishna (een afdeling van de Talmud - Vert.) allemaal 'zwaar' waren, die van de Wet waren deels 'zwaar' deels 'licht'. Anderen beschouwden het *derde* als het zwaarste gebod. Geen van hen had zich rekenschap gegeven van het grote beginsel dat opzettelijke overtreding van één gebod de overtreding van alle geboden betekent (Jacobus 2:10), want het doel van de gehele Wet is de geest van *gehoorzaamheid aan God.* Over de vraag door de Wetgever gesteld waren de Shammaïeten en de Hillelieten het niet met elkaar eens, en beide scholen hadden het, zoals gewoonlijk, aan het verkeerde eind: de Shammaïeten met te denken dat het in acht nemen van uiterlijke vormen van waarde was, afgezien van de geest waarin zij werden verricht, en van het beginsel waarop zij berustten; de Hillelieten met te denken dat een positief gebod, welk ook, in zichzelf onbelangrijk kon zijn, en door niet in te zien dat belangrijke beginselen onontbeerlijk voor de goede uitoefening van zelfs de kleinste plichten zijn.' Farrar, *Life of Christ,* hoofdst. 52.

5. GEBEDSRIEMEN EN ZOMEN. - Wegens een traditionele uitleg van Exodus 13:9 en Deuteronomium 6:8, hadden de Hebreeërs de gewoonte aangenomen om gebedsriemen te dragen, die in hoofdzaak uit repen perkament bestonden waarop de volgende teksten geheel of gedeeltelijk waren geschreven: Exodus 13:2-10 en 11-17; Deut. 6:4-9 en 11:13-21. De gebedsriemen werden op het hoofd en om de arm gedragen. De perkamenten repen voor het hoofd waren vier in getal, op elk waarvan een van bovengenoemde teksten was geschreven. Deze werden in een rechthoekig leren doosje van ½ bij 1½ Engelse duim geplaatst. Het doosje was in vier afdelingen verdeeld en in elk daarvan werd een klein perkamenten rolletje gelegd. Het doosje werd door riemen tegen het voorhoofd gehouden, tussen de ogen. De gebedsriem om de arm bevatte slechts één enkele perkamenten rol waarop de vier voorgeschreven teksten waren geschreven.Deze werd in een doosje geplaatst dat door riemen aan de binnenzijde van de linkerarm werd gebonden, zodat het dicht bij het hart kwam wanneer de handen in devote houding tegen elkaar werden gebracht. De Farizeeërs droegen de armriem boven de elboog, doch hun rivalen, de Sadduceeërs, bevestigden hem tegen de palm van de hand (zie Ex. 13:9). Het gewone volk droeg de gebedsriemen alleen tijdens het

gebed, maar van de Farizeeërs werd gezegd dat zij die de ganse dag droegen. Het noemen door de Heer van de gewoonte der Farizeeërs om hun gebedsriemen breed te maken, had betrekking op het vergroten van het doosje, voornamelijk aan de voorkant. De afmeting van de perkamenten repen was aan strenge regels gebonden.

De Here had bij monde van Mozes verlangd dat de Israëlieten aan de zoom van hun kleed een snoer met een blauwe draad zouden zetten (Num. 15:38). In opzichtig vertoon van voorgewende vroomheid droegen de schriftgeleerden en Farizeeërs bij voorkeur brede zomen om de aandacht van het publiek te trekken. Dat was weer een andere manifestatie van schijnheiligheid.

6. KERKELIJKE TITELS. - Onze Heer veroordeelde streng de jacht op titels als kentekenen van rang in Zijn dienst. Niettemin noemde Hij de Twaalf die Hij koos, Apostelen, en in de Kerk, die Hij oprichtte werden de ambten van Evangelist, Hoge Priester, Herder, Ouderling, Bisschop, Priester, Leraar en Diaken ingesteld (zie *Artikelen des Geloofs,* Hfdst. 11, 'Het Bestuur van de Herstelde Kerk'. Het was de nietszeggende, door de mens zelf ingevoerde titel, niet de geautoriseerde titel van het ambt waartoe mannen door gezaghebbende ordening waren geroepen, waar de Heer Zijn afkeuring over liet blijken. De ambtstitels in het Heilige Priesterschap zijn van een te heilig karakter om als tekenen van onderscheiding onder de mensen te dienen. In de herstelde Kerk in deze bedeling worden mannen tot het Priesterschap geordend en met de verscheidene ambten bekleed die in het Lagere of Äaronische Priesterschap en in het Hogere of Melchizedekse Priesterschap aanwezig zijn, doch ofschoon iemand aldus tot Ouderling, Zeventiger, Hoge Priester, Patriarch of Apostel moge zijn geordend, mag hij de titel niet gebruiken om zijn naam meer aanzien te geven. Zie 'The Honor and Dignity of Priesthood' door de schrijver in de *Improvement Era,* Salt Lake City, maart 1914.

Charles F. Deems, in *The Light of the Nations,* pag. 583-4, sprekende over het oneerbiedig gebruik van kerkelijke titels, zegt: 'De Farizeeërs wensten de voornaamste plaatsen in de synagogen, en het streelde hun ijdelheid om Leraar, Doctor, Rabbi te worden genoemd. Jezus waarschuwde Zijn discipelen daartegen. Zij moesten er niet naar verlangen Rabbi te worden genoemd, een titel die in drie vormen voorkwam: *Rab,* Leraar, Doctor; *Rabbi,* Mijn Doctor of Leraar; *Rabboni,* Mijn grote Doctor. Evenmin behoorden zij iemand 'Vader' te noemen, in de zin van hem enige onfeilbaarheid in oordeel of macht over hun geweten toe te kennen . . . 'Papa', zoals de eenvoudige Hernhutters hun grote man, graaf Zinzendorf, noemen; 'Grondlegger' zoals de goede John Wesley door de Methodisten wordt genoemd; 'Heilige Vader in God' zoals bisschoppen soms worden aangesproken; 'Paus', wat het zelfde is als 'Papa'; 'Doctor in de Godgeleerdheid', het Christelijk equivalent van het Joodse 'Rabbi', zijn alle gevaarlijke titels. Doch het is niet het gebruik van een naam dat door Jezus wordt veroordeeld, het is de geest van ijdelheid die de Farizeeërs dreef, en de slaafse geest die het gebruik van titels verwekt.

Petrus en Paulus noemen zichzelf geestelijke vaders. Jezus leerde dat posities in de gemeenschappen van zijn volgelingen, zoals die later zouden worden ingesteld, niet als waardigheden moesten worden beschouwd, maar meer als diensten, opdat niemand zou dingen naar de eer, die er aan verbonden was, maar om het goede dat men in die positie zou kunnen doen; ook moest niemand zich aan het hoofd van een deel stellen, want er is maar één leider en de gehele groep gelovigen bestaat uit broeders, die God tot hun Vader hebben.'

De laatst aangehaalde schrijver verkleint zeer terecht de aspiraties uit ijdelheid en aanmatiging naar het gebruik van de titel 'Eerwaarde' zoals die op mensen wordt toegepast.

7. ZEVEN OF ACHT WEEËN? - In sommige van de eerste manuscripten van de Evangeliën wordt vers 14 van Matth. 23 weggelaten. Hierdoor wordt het aantal uitspraken, met 'Wee u' beginnend, van acht tot zeven teruggebracht. Er is geen twijfel ten aanzien van het voorkomen in het origineel van de passages in Marcus 12:40 en Lucas 20:47, die het zelfde betekenen als Matth. 23:14.

8. DE TEMPELSCHAT. - Met betrekking tot het voorval van de penning van de weduwe, schrijft Edersheim: 'Sommigen kwamen misschien met vertoon van zelfgerechtigheid, sommigen zelfs pralend, anderen, als vervulden zij blijmoedig een aangename plicht. 'Vele rijken wierpen veel in' - ja, heel veel, want die neiging was zo groot, dat een wet moest worden uitgevaardigd die giften aan de Tempel verbood, welke een bepaalde verhouding tot iemands inkomsten overschreden. Het bedrag van dergelijke bijdragen kan worden afgeleid uit de omstandigheid dat ten tijde van Pompejus en Crassus de tempelschat, nadat alle mogelijke uitgaven met kwistige hand waren betaald, in geld bijna een half miljoen en aan kostbare vaten een waarde van bijna twee miljoen pond sterling had'.

9. ZACHARIAS DE MARTELAAR. - In Mattheüs 23:35 wordt van de Heer gezegd dat Hij, over de martelaren van vóór het midden des tijds sprekende de uitdrukking gebruikte 'van het bloed van de rechtvaardige Abel af, tot op het bloed van Zacharia, de zoon van Barachia, welke gij gedood hebt tussen de tempel en het altaar.' Het Oude Testament, zoals dit nu is samengesteld, maakt geen melding van een martelaar, Zacharias genaamd, zoon van Barachia, maar wel van het martelaarschap van Zacharia, zoon van Jojada (2 Kron. 24:20-22). De meeste bijbelgeleerden zijn van mening dat de Zacharia die in Mattheüs wordt genoemd, de zoon is van Jojada. In de Joodse compilatie[1] van de Oud-Testamentische schriften komt de moord op Zacharia als het laatst vermelde martelaarschap voor; en met het verwijzen naar de rechtvaardige mannen die gedood waren, van Abel tot Zacharias, kon Jezus wel een fel-verwijtende omvatting van alle martelaren tot op die tijd hebben bedoeld, van de eerste tot de laatste. Er wordt echter wel melding gemaakt van Zacharia, zoon van Berechia, zoon van Iddo (Zach. 1:1, 7). Voorts wordt Zacharia, de zoon van Iddo, in Ezra 5:1 genoemd, doch zoals elders in oudere geschriften wordt gevonden, wordt de kleinzoon de zoon genoemd. Het Oude Testament rekent deze Zacharias niet tot de martelaren, maar volgens overlevering werd hij gedood 'ten dage der boetedoening'. Dat de Heer een latere en mogelijk de laatste van de geboekstaafde martelaarschappen noemde is waarschijnlijk, en het is evenzeer duidelijk, dat de Joden het geval kenden. Waarschijnlijk was onder de Joden ten tijde van Christus een vollediger verslag in de schriften in omloop, dat sindsdien verloren is gegaan.

[1] Samenstelling van verschillende geschriften. - Vert.

10. VERWOESTING VAN DE TEMPEL. - 'Dertig of meer jaren lang, na de dood van Christus, gingen de Joden door met het vergroten en verfraaien van de tempelgebouwen. Het uitgebreide ontwerp, door Herodes bedacht en uitgevoerd, was practisch gereed; de Tempel was nagenoeg voltooid en, zoals later bleek, klaar om verwoest te worden. Zijn lot was door de Heiland zelf definitief voorspeld. Ingaande op een opmerking van één der discipelen betreffende de grote stenen en de prachtige gebouwen op de tempelheuvel, zeide Jezus: 'Ziet gij deze grote gebouwen? Er zal niet één steen op de andere steen gelaten worden, die niet afgebroken zal worden' (Marcus 13:1, 2; zie ook Matth. 24:1, 2; Lucas 21:5, 6). Deze verschrikkelijke voorspelling ging weldra in vervulling. In het grote conflict met de Romeinen onder Titus, hadden vele Joden binnen de ommuring van de Tempel een toevlucht gezocht, misschien wel in de hoop dat de Heer daar opnieuw hun strijd zou strijden en hen tot de overwinning zou leiden. Doch de beschermende aanwezigheid van Jehova was daar sinds lang niet meer en Israël was een prooi van de vijand gelaten. Ofschoon Titus de Tempel had willen sparen, staken de soldaten, waanzinnig van vechtlust, deze in brand en alles wat brandbaar was, werd door het vuur verteerd. De slachting onder de Joden was ontzettend; duizenden mannen, vrouwen en kinderen werden meedogenloos binnen de muren afgeslacht en het voorhof van de Tempel was letterlijk van mensenbloed overstroomd. Dit vond plaats in het jaar 70 A.D. en volgens Josephus in dezelfde maand en op dezelfde dag waarop de eens zo heerlijke tempel van Salomo een prooi van de vlammen was geworden, die door de koning van Babel werden ontstoken. Van het meubilair van de Tempel werden de gouden kandelaar en de tafel der toonbroden uit het Heilige der Heiligen genomen en als zegetekenen door Titus naar Rome gevoerd. Afbeeldingen van deze heilige voor-

werpen staan op de ereboog, die ter ere van de zegevierende generaal werd opgericht. Sedert de verwoesting van de prachtige Tempel van Herodes werd geen ander gebouw van die soort, geen Tempel, geen Huis des Heren, zoals de namen onderscheidenlijk zijn, op het oostelijk halfrond gebouwd.' - *The House of the Lord,* pag. 61, 62.

Josephus schrijft de verwoesting van de Tempel van Herodes aan Gods gramschap toe, en verklaart dat de verterende vlammen hun oorsprong bij de Joden zelf vonden en door hen waren veroorzaakt. De soldaat die de toorts tegen het Heilige Huis hield, dat nog intact was gebleven terwijl het vuur in de voorhoven woedde, wordt door de geschiedschrijver beschouwd als een instrument van goddelijke wraak. Hij zegt: 'Een van de soldaten, zonder op orders te wachten en zonder zich om zulk een grote onderneming te bekommeren en aangespoord door een zekere goddelijke woede, trok enig brandend materiaal weg en door een andere soldaat opgetild, stak hij een gouden venster in brand, dat toegang verleende naar kamers rondom het Heilige Huis aan de noordzijde. Toen de vlammen omhoog stegen, hieven de Joden een luid geschreeuw aan, zoals zulk een geweldige teistering vereiste.'

HOOFDSTUK 32

MEER INLICHTINGEN VOOR DE APOSTELEN

PROFETIEËN MET BETREKKING TOT DE VERWOESTING VAN JERUZALEM EN DE TOEKOMSTIGE TERUGKEER VAN DE HEER[1]

Tijdens Zijn laatste wandeling van Jeruzalem naar het geliefde tehuis in Bethanië, rustte Jezus uit op een geschikte plaats op de Olijfberg, vanwaar de grote stad en de schitterende tempel in hun volle pracht waren te zien, verlicht door de ondergaande zon in de late namiddag van die gedenkwaardige dag in april. Terwijl Hij daar in gepeins verzonken zat, kwamen Petrus, Jacobus, Johannes en Andreas van de Twaalven tot Hem en, zij zeker, ontvingen - en waarschijnlijk allen - mededelingen, welke verdere profetie omtrent de toekomst van Jeruzalem, Israël, en de gehele wereld inhielden. Zijn onheilspellende profetie - dat van de tempelgebouwen niet één steen op de andere zou worden gelaten - was oorzaak dat de apostelen zich verwonderden en vreesden; daarom kwamen zij persoonlijk om uitleg vragen. 'Zeg ons', zeiden zij, 'wanneer zullen deze dingen zijn? en welk zal het teken zijn van uw komst en van de voleinding der wereld?' Het samengestelde karakter van de vraag wijst op een begrip van het feit dat de verwoesting waarvan de Here had gesproken afzonderlijk zou zijn van en vooraf zou gaan aan de tekenen die Zijn glorierijke komst onmiddellijk zouden aankondigen en de intrede van de eindfase, welke toen en nu 'het einde van de wereld' werd genoemd.

De veronderstelling dat de gebeurtenissen elkander snel zouden opvolgen, ligt in de vorm waarin de vraag werd gesteld, opgesloten.

De vraag gold in 't bijzonder de tijd - wanneer zullen deze dingen zijn? Het antwoord gaf geen tijdsbepalingen, maar gebeurtenissen, en de geest van de nu volgende rede was er één van waarschuwing tegen misvattingen en van aanmaning tot voortdurende waakzaamheid. 'Ziet toe dat u niemand verleide', was de eerste en zeer gewichtige waarschuwing, want in het leven van de meeste apostelen zouden vele godslasterlijke bedriegers opstaan, elk beweerende de Messias te zijn. De wederkomst van Christus naar de aarde was verder verwijderd dan een van de Twaalf besefte. Vóór deze heerlijke gebeurtenis zou men van vele wonderbare en ontzettende ontwikkelingen getuige zijn, de vroegste waarvan oorlogen en geruchten van oorlogen zouden zijn, veroorzaakt doordat de ene natie tegen de andere en het ene koninkrijk tegen het andere zou opstaan, op schrikwekkende wijze gepaard gaande met hongersnoden, pestilentiën en aardbevingen in vele plaatsen. Toch zou dit alles nog maar het begin zijn van de smarten die zouden volgen.

Tot de apostelen werd gezegd dat zij vervolging moesten verwachten, niet alleen van onverantwoordelijke individuën, maar op instigatie van officiële

[1] Matth. 24:3-51; Marcus 13:3-37; Lucas 21:5-36. Vgl. P. v. Gr. W., Joseph Smith, I.

personen zoals zij die op dat ogenblik van plan waren de Here zelf van het leven te beroven, en die hen in de synagogen zouden geselen, hen aan de vijandig gezinde rechters zouden overleveren en zelfs sommigen van hen doden - alles wegens hun getuigenis van de Christus. Gelijk hun eerder was beloofd, zo werd hun ook nu verzekerd dat, wanneer zij voor raden, magistraten of koningen zouden staan, hun in het uur der beproeving de woorden zouden worden gegeven die zij moesten spreken, en daarom werd hun gezegd niet tevoren te overdenken wat zij moesten zeggen of hoe zij de situatie onder ogen moesten zien? 'want', zo zeide de Meester, 'gij zijt het niet die spreekt, maar de Heilige Geest'.[2] Ofschoon zij zelfs zouden ontdekken dat zij door de mensen werden veracht en gehaat, en ofschoon zij smaad en foltering zouden verduren en zouden sterven, toch werd hun ten aanzien van hun eeuwig welzijn zulk een zekerheid beloofd dat zij in vergelijking daarmee niet zo veel als een haar van hun hoofd zouden verliezen. Met troostende bemoediging vroeg de Here hun om hun ziel in lijdzaamheid te bezitten.[3] Ten overstaan van alle beproevingen en zelfs van de ergste vervolging was het hun plicht in hun zending te volharden, want in het goddelijk plan was opgenomen en werd ook vereist, dat het evangelie des koninkrijks aan alle naties gepredikt zou worden. Hun arbeid zou door de opruiende propaganda van vele valse profeten moeilijk gemaakt en tegengewerkt worden, en verschillen in geloofsbelijdenissen zouden verdeeldheid in gezinnen brengen en zulk een bitterheid verwekken, dat de ene broeder de ander zou verraden en kinderen tegen hun ouders zouden opstaan, hen beschuldigend van ketterij en hen ten dode overleverend. Zelfs onder diegenen die hun discipelschap van Christus hadden beleden, waren er velen, die aanstoot namen en overal zou de haat heersen; de liefde voor het evangelie zou verkouden en ongerechtigheid zou onder de mensen voortwoekeren en slechts zij, die tot het einde van hun leven toe zouden volharden, konden zalig worden.

Van deze omstandige voorspelling van de toestanden, die toen een directe bedreiging vormden, ging de Here tot andere gebeurtenissen over, die aan de verwoesting van Jeruzalem en de totale ontbinding van de Joodse natie onmiddellijk zouden voorafgaan. 'Wanneer gij dan zult zien den gruwel der verwoesting, waarvan gesproken is door Daniël de profeet, staande in de heilige plaats,' zeide Hij, volgens de kroniek van Mattheüs, en eigenlijk ook zoals Marcus het zegt, of 'wanneer gij zult zien, dat Jeruzalem door heirlegers omsingeld wordt', zoals Lucas schrijft, 'zo weet alsdan dat haar verwoesting nabij gekomen is.' Dat was een bepaald teken dat niemand kon misverstaan. De profeet Daniël had de verwoesting en haar gruwelen voorzien, het gewelddadig einde van de tempelriten omvattend en de ontheiliging van Israëls altaar door heidense overwinnaars.[4]

De verwezenlijking van Daniëls profetie zou worden ingeleid door de omsingeling van Jeruzalem door heirlegers. Dan zouden allen die wilden ont-

[2] Marcus 13:11; vgl. Matth. 10:19, 20; Lucas 12:11, 12; 21:14, 15.
[3] Lucas 21:19; vgl. L. & V. 101:38.
[4] Dan. 9:27.

komen, zich moeten haasten; van Judea zouden zij naar de bergen vluchten; hij die op het dak van zijn huis was, zou geen tijd hebben zijn bezittingen mede te nemen, maar zou zich langs de buitentrap naar beneden haasten en vluchten; hij die in het veld was, zou beter weg kunnen gaan dan eerst naar huis terug te keren om zijn kleren te halen. Inderdaad vreselijk zou die dag zijn voor de vrouwen, die door hun toestand van naderend moederschap of door de zorg voor hun zuigelingen werden belemmerd. Allen zouden er goed aan doen te bidden, dat zij niet gedwongen zouden zijn in de winter te vluchten of op de Sabbat, opdat het inachtnemen van de restricties omtrent het reizen op de Sabbat of het gebruikelijke sluiten van de stadspoorten op die dag de kansen op ontsnapping niet zou verkleinen. De rampspoeden van die tijd, die toen werden aangekondigd, zouden blijken hun weerga in verschrikking niet te hebben en in de verschrikkelijke details ongeëvenaard te zijn in Israëls geschiedenis. God had echter in Zijn genade bepaald dat de rampzalige periode ter wille van de uitverkoren gelovigen zou worden verkort; anders zou niemand in Israël in leven blijven. Grote aantallen zouden door het zwaard vallen; massa's zouden gevankelijk worden weggevoerd en zo onder alle naties worden verspreid, en Jeruzalem, de trots van het ontaarde Israël zou 'door de heidenen vertreden worden, totdat de tijden der heidenen vervuld zouden zijn'. Elk detail van des Heren voorspelling was in vervulling gegaan, zoals de geschiedenis verzekert.[5]

Nadat deze vreselijke tijden voorbij zouden zijn gegaan, zou Satan sindsdien en gedurende een tijdperk van niet aangegeven duur de wereld door valse leerstellingen bedriegen, welke door boosaardige mensen onder het mom van dienstknechten van God zouden worden verspreid en die steeds zouden roepen 'Zie, hier is de Christus, of zie, Hij is daar'. Tegen al dezulken moesten de Twaalf zich in acht nemen, en door hen en andere leraren, die zij zouden roepen en ordenen, zou de wereld worden gewaarschuwd. Misleidende profeten, afgezanten van de duivel, zouden werkzaam zijn, sommigen zouden mensen naar de woestijn lokken en hen dwingen een kluizenaarsleven van verderfelijk ascetisme te leiden, anderen zouden volhouden, dat Christus in de geheime kamers van een klooster was te vinden, en sommigen zouden, door de macht van Satan, zulke tekenen en wonderen doen, dat indien het mogelijk ware, ook de uitverkorenen zouden worden verleid. Maar van al dat intrigeren door de vorst van het kwaad zeide de Here tot de Zijnen: 'Gelooft het niet'; en Hij voegde er aan toe: 'Maar gijlieden, ziet toe; zie, Ik heb u alles voorzegd'.[6]

Ten dage van des Heren komst in heerlijkheid en wraak zal niemand twijfelen; twistende secten zullen geen kans hebben tegenstrijdige dingen te beweren, 'Want gelijk de bliksem uitgaat van het oosten en schijnt tot het westen, alzó zal ook de toekomst van den Zoon des mensen wezen'.[7] De vergadering van Israël in de laatste dagen werd voorgesteld als het samen-

[5] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[6] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[7] Matth. 24:27; vgl. Lucas 17:22-24.

stromen van arenden naar de plaats waar het lichaam van de Kerk zou worden opgericht.[8]

De chronologische volgorde van de voorspelde gebeurtenissen, in deze prachtige rede betreffende de komende dingen, tot zo ver besproken, is duidelijk: eerst zou er een tijd van hevige vervolging zijn van de apostelen en de Kerk, voor welke zij moesten zorgen; daarna zou de verwoesting van Jeruzalem met al de verschrikkingen van een meedogenloze oorlog volgen, waarna een lange tijd zou komen van priesterdom en afval met bittere sectarische onenigheid en wrede vervolging van de rechtvaardigen. De korte verwijzing naar de niet-gelocaliseerde, universele verschijnselen, waardoor Zijn komst zou worden gekenmerkt, is een zijdelings wijzen op de valse beweringen omtrent waar Christus te vinden zou zijn. Later ging de Here tot duidelijke en ontwijfelbare verwijzing over naar de omstandigheden, waaronder Zijn toekomstige wederkeer zou plaats vinden.

Na de tijd van door mensen bedachte geloofsbelijdenissen en onbevoegde bediening, waardoor de grote afval wordt gekenmerkt, zullen indrukwekkende natuurverschijnselen optreden en tenslotte zal het teken van de Zoon des Mensen verschijnen, waarvan één der kenmerken zal zijn de voltooiing van de vergadering van de uitverkorenen uit alle windstreken van de aarde naar de aangewezen plaatsen. De als voornaamste geldende plicht, die Jezus de apostelen oplegde door al de komende taferelen van smart, lijden en geweld heen, was die van waakzaamheid. Zij moesten bidden, waken en werken, ijverig en met onwankelbaar geloof. De les werd met een meesterlijk toegepaste overeenkomst toegelicht, die in ruime zin genomen een gelijkenis kan worden genoemd. Hun aandacht vestigend op de vijgeboom en andere bomen, die op de zonnige hellingen van de Olijfberg bloeiden, zeide de Meester: 'Ziet den vijgeboom en al de bomen. Wanneer zij nu uitspruiten, en gij dat ziet, zo weet gij uit uzelven dat de zomer nu nabij is. Alzó ook gij, wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, zo weet, dat het Koninkrijk Gods nabij is.' Van de vijgeboom in 't bijzonder merkte de Heer op: 'Wanneer zijn tak nu teer wordt en de bladeren uitspruiten, zo weet gij, dat de zomer nabij is.' Dit teken der nabij zijnde gebeurtenissen was even zeer van toepassing op de waarschuwende toestanden die de val van Jeruzalem en het einde van de Joodse autonomie aankondigden, als op de ontwikkelingen die des Heren tweede komst onmiddellijk zouden voorafgaan.

[8] Voor 'lichaam', dat van de Kerk, staat zowel in de herziene als geautoriseerde vertaling 'karkas'.* Voor de toepassing van dit beeld - van arenden zich verzamelend rond een karkas - voor het vergaderen van het verstrooide Israël, zie P. v. Gr. W., Joseph Smith, 1:27, waar wij lezen: 'alzo zullen ook Mijn uitverkorenen van de vier delen der aarde worden vergaderd.' Onder de bijbelgeleerden zijn er, die aan de passage: 'Want alwaar het dode lichaam zal zijn, daar zullen de arenden vergaderd worden' liefst de uitleg geven dat Christus de engelen die met Hem ten oordeel over de mensheid zullen komen, met arenden (herziene vertaling: 'gieren') vergeleek, en het bederf door de zonde met een karkas. Zie Matth. 24:28; vgl. Lucas 17:37.

* Het is duidelijk dat noot 8 uitsluitend op de Engelse vertaling van de Bijbel betrekking heeft, waar voor de Nederlandse versie 'lichaam' in Matth. 24:28 het woord 'carcase - karkas' is gekozen. - Vert.

Het evangelisch verslag zegt dan: 'Voorwaar Ik zeg u, dit geslacht zal geenszins voorbijgaan totdat al deze dingen zullen geschied zijn.' Dit kan worden begrepen als te slaan op het geslacht tijdens hetwelk de tevoren beschreven onheilspellende gebeurtenissen zouden worden voltrokken. In zo ver de voorspellingen op de val van Jeruzalem betrekking hadden, werden deze binnen de natuurlijke levensduur van verscheidene apostelen en velen van hun tijdgenoten letterlijk vervuld. De profetieën van de Heer betreffende de inluiding van Zijn tweede komst, moeten binnen de tijdsduur van het geslacht van sommigen worden vervuld, die getuige zijn van het begin daarvan. Op de zekerheid van de vervulling legde de Heer met deze ernstige verklaring de nadruk: 'De hemel en de aarde zullen voorbij gaan, maar Mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan'.[9]

De verzekering van Christus: 'Doch van dien dag en die ure weet niemand, noch de Engelen die in de hemel zijn, noch de Zoon, dan de Vader',[10] voorkomt alle bespiegelingen omtrent de tijd van des Heren wederkomst, of die nu gegrond zijn op onderstelling, afleiding of berekening. Dat Zijn komst in macht en heerlijkheid plotseling en onverwacht zou zijn voor de onoplettende en zondige wereld, maar onmiddellijk zou volgen op de tekenen die de waakzame en devote kan lezen en verstaan, werd duidelijk gemaakt door vergelijking met de maatschappelijke toestanden, die in Noachs tijd heersten, toen ondanks profetie en waarschuwing de mensen doorgingen met feesten en pret maken, met huwen en ten huwelijk uitgeven, tot op de dag dat Noach in de ark ging, 'en bemerkten het niet, totdat de zondvloed kwam en hen allen wegnam, alzó zal ook zijn de toekomst van de Zoon des mensen'.

In de laatste stadia van het vergaderen der uitverkorenen zullen de banden van kameraadschap snel worden verbroken; van twee mannen, op het veld arbeidende, of van twee vrouwen, zij aan zij bezig met huishoudelijke plichten, zal de getrouwe worden genomen en de zondige achtergelaten. 'Waakt dan', zo luidde de plechtige waarschuwing, 'want gij weet niet in welke ure uw Heere komen zal'. Ter verklaring van deze vermaning, achtte de Heer het niet beneden zich het plotselinge en geheime van Zijn komst met het doen en laten van een dief in de nacht te vergelijken. Hij wees er op, dat indien de heer des huizes de tijd van des rovers voorgenomen bezoek had geweten, hij waakzaam zou zijn gebleven, doch wegens de onzekerheid laat hij misschien zijn waakzaamheid varen, en de dief kan zijn slag slaan.

De apostelen opnieuw met behoorlijk aangestelde rentmeesters in een grote huishouding vergelijkend[11], zeide de Heer, van Zichzelf als de heer des huizes sprekend: 'De Zoon des Mensen[12] is gelijk een mens buitenslands

[9] Matth. 24:35; vgl. 5:18; Marcus 13:31; Lucas 21:33; vgl. 16:17; zie ook Hebr. 1:10, 11; 2 Petr. 3:7-10; Openb. 21:1. Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

[10] Zo geeft Marcus het; in de overeenkomstige passage in Matth. 24:36 komen de woorden 'noch de Zoon' niet voor, maar wel in de herziene vertaling. Zie aantekening 3, einde van hoofdstuk.

[11] Blz. 326.

[12] In Marcus 13:34 zijn de woorden 'Want de Zoon des Mensen is', die in de Engelse Bijbel cursief gedrukt staan, wat wil zeggen dat men vermoedt dat de oorspronkelijke tekst zo luidde, in de Statenvertaling weggelaten. - Vert.

reizende, die zijn huis verliet, en zijn dienstknechten macht gaf, en elk zijn werk, en den deurwachter gebood dat hij zou waken. Zo waakt dan (want gij weet niet wanneer de heer des huizes komen zal, des avonds laat, of te middernacht, of met het hanengekraai, of in den morgenstond), opdat hij niet onvoorziens kome en u slapende vinde. En hetgeen Ik u zeg, dat zeg Ik allen: Waakt!' Maar als de rentmeester zorgeloos wordt door de lange afwezigheid van zijn Meester en zich overgeeft aan feesten en ongeoorloofde genoegens, of zijn mededienstknechten onrechtvaardig gaat behandelen, zal zijn heer komen op een tijd dat hij het minst wordt verwacht en zal hij de boze dienstknecht een plaats onder de huichelaars toewijzen, waar deze bittere tranen van spijt zal schreien en in machteloze wanhoop zijn tanden zal knersen.[13]

De noodzakelijkheid van waakzaamheid en ijver door gelijkenissen toegelicht

Om de apostelen, en door hun zending die volgen zou, ook de wereld van de absolute noodzakelijkheid van onophoudelijke waakzaamheid en onwankelbare ijver in de voorbereiding op de komst van de Heer ten oordeel onuitwisbaarder te doordringen, beschreef Jezus in gelijkenissen de conditie, waarin de mensen in de laatste dagen zouden komen te verkeren. De eerste is de *Gelijkenis van de Tien Maagden.* Mattheüs is de enige die deze vermeldt, en wel als volgt: [14]

'Alsdan zal het koninkrijk der hemelen gelijk zijn aan tien maagden, welke haar lampen namen, en gingen uit, den bruidegom tegemoet. En vijf van hen waren wijzen, en vijf waren dwazen. Die dwaas waren, haar lampen nemende, namen geen olie met zich. Maar de wijzen namen olie in haar vaten, met haar lampen. Als nu de bruidegom vertoefde, werden zij allen sluimerig, en vielen in slaap. En ter middernacht geschiedde een geroep: Ziet, de bruidegom komt, gaat uit hem tegemoet! Toen stonden al die maagden op, en bereidden haar lampen. En de dwazen zeiden tot de wijzen: Geeft ons van uw olie, want onze lampen gaan uit. Doch de wijzen antwoordden: Geenszins, opdat er misschien voor ons en voor u niet genoeg zij; maar gaat liever tot de verkopers en koopt voor uzelven. Als zij nu heengingen om te kopen, kwam de bruidegom; en die gereed waren, gingen met hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten.

Daarna kwamen ook de andere maagden, zeggende: Here here, doe ons open! En hij, antwoordende, zeide: Voorwaar zeg ik u: Ik ken u niet. Zo waakt gij dan; want gij weet den dag niet, noch de ure, in dewelke de Zoon des mensen komen zal.'

De geschiedenis zelf is op oosterse huwelijksgebruiken, waarmede de aandachtige luisteraars bekend waren, gebaseerd. Het was en is nog in die lan-

[13] Matth. 24:45-51; Marcus 13:34-37; Lucas 21:34-36; vgl. 12:35-48.
[14] Matth. 25:1-13.

den gewoonte, vooral waar het bruiloftsfeesten onder de rijken betreft, dat de bruidegom, vergezeld van zijn vrienden, in optocht naar het huis van de bruid gaat en later de bruid naar haar nieuw tehuis geleidt met een groter aantal aanwezigen, uit bruidsjonkers, bruidsmeisjes, verwanten en vrienden bestaande. Naarmate de bruiloftsstoet vorderde, onder begeleiding van vrolijke muziek, voegden kleine groepen zich daarbij die op geschikte plaatsen langs de weg hadden gewacht, voornamelijk aan het einde van de route, waar gezelschappen zich hadden opgesteld om de naderende stoet te ontmoeten. Voor de huwelijksplechtigheden waren de uren van de avond en de nacht bestemd, en het noodwendig gebruik van toortsen en lampen maakte het schouwspel des te fraaier.

In de gelijkenis stonden tien maagden te wachten om de bruiloftsstoet te verwelkomen en er zich bij te voegen; de tijd van aankomst was echter niet zeker. Elk van hen had haar lamp aan het einde van een stok bevestigd om die in de feestelijke optocht omhoog te kunnen houden, maar van de tien maagden hadden er vijf wijselijk voor een extra voorraad olie gezorgd, terwijl de andere vijf, waarschijnlijk niet op een lang oponthoud rekenend, of denkende dat zij van anderen konden lenen, of in 't geheel niet aan de zaak gedacht hebbend, geen andere olie hadden dan die welke zij in de lampen hadden gedaan toen zij op weg gingen.

De bruidegom vertoefde; de wachtende maagden werden moe en vielen in slaap. Te middernacht kondigden de voorlopers van de stoet luide de nadering van de bruidegom aan en riepen haastig: 'Gaat uit, hem tegemoet'. De tien maagden, nu niet meer slaperig, maar gretig actief, gingen hun lampen in orde brengen. De wijzen konden toen de olie, die in haar kruiken was, gebruiken, doch de onnadenkende vijf betreurden hun behoeftige omstandigheid, want hun lampen waren leeg en zij hadden geen olie om ze weer te vullen. Zij deden een beroep op hun wijzere zusters en vroegen om een deel van hun olie, doch deze weigerden, want door in zulk een noodtoestand van hun voorraad weg te geven zouden zij zelf in ongelegenheid geraken, want er was slechts olie genoeg voor hun eigen lampen. In plaats van olie konden zij alleen maar raad aan hun onfortuinlijke zusters geven en wel om naar de dichtst bijzijnde winkel te gaan en voor zichzelf te kopen. Terwijl de dwaze maagden op weg waren, op zoek naar olie, ging de bruiloftsstoet het huis binnen, waar het feest gehouden zou worden, en de deur werd gesloten voor alle laatkomers. Na enige tijd stonden de onverstandige maagden, te laat gekomen om gelijk met de stoet naar binnen te gaan, buiten en smeekten om binnengelaten te worden, doch de bruidegom weigerde hun verzoek en wees alle bekendheid met hen af, daar zij niet tot zijn gevolg, noch tot dat van de bruid hadden behoord.

De Bruidegom is Jezus Christus, het huwelijksfeest symboliseert Zijn komst in heerlijkheid om voor Zich de Kerk op aarde als Zijn bruid te ontvangen.[15] De maagden vertegenwoordigen hen, die geloof in Christus belijden en die daarom in goed vertrouwen verwachten tot de gezegende deel-

[15] Vgl. Openb. 21:2, 9; 22:17; zie ook Matth. 9:15; Joh. 3:29.

nemers aan het feest te zullen behoren. De ontstoken lamp, door elk van de maagden gedragen, is het uitwendig belijden van het Christelijk geloof en zijn toepassing, en in de reservevoorraad olie van de wijze maagden kunnen wij de geestelijke sterkte en volheid zien, die alleen door ijver en toewijding aan de dienst voor God kunnen worden verkregen. Het tekort aan olie bij de dwaze maagden is een analogie met de droogte van de grond in het steenachtige veld, alwaar het zaad snel ontkiemde, maar spoedig verdorde.[16] De Bruidegom kwam plotseling, toch werd de wachtende maagden niet kwalijk genomen dat zij zich over de abrupte aankondiging verwonderden, maar de dwaze vijf droegen de natuurlijke gevolgen van hun niet voorbereid zijn. De weigering van de wijze maagden om op zulk een kritiek ogenblik van hun olie af te staan, moet niet liefdeloos worden genoemd; de omstandigheid typeert het feit, dat in de dag des oordeels iedere ziel voor zichzelf verantwoording moet afleggen; op geen enkele wijze kan de rechtvaardigheid van de een op de creditzijde van de ander worden geschreven; de leer van overdracht van goede werken is volkomen vals.[17]

Het veroordelend 'Ik ken u niet', staat gelijk met de verklaring dat de smekende, doch nalatige vijf, die niet gereed en onvoorbereid waren bevonden, Hem niet kenden.[18]

De toepassing van de gelijkenis met haar rijkdom aan prachtige wenken, wordt op meesterlijke wijze door deze indrukwekkende vermaning van de Heer samengevat: 'Zo waakt dan, want gij weet de dag niet, noch de ure, in welke de Zoon des Mensen komen zal.' De vervulling van de voorspellingen in deze kostbare gelijkenis ligt nog in de toekomst, doch is nabij. In 1831 openbaarde de Here Jezus Christus opnieuw de aanwijzingen door welke de nadering van Zijn glorierijke komst kan worden gezien. Door de mond van Zijn profeet Joseph Smith sprak Hij aldus: 'En te dien dage, wanneer Ik in Mijn heerlijkheid zal komen, zal de gelijkenis worden vervuld, die Ik van de tien maagden heb gegeven. Want zij, die verstandig zijn, en de waarheid ontvangen hebben, en de Heilige Geest tot gids hebben genomen en niet zijn misleid - voorwaar zeg Ik u: Zij zullen niet worden nedergehouwen en in het vuur geworpen, maar de dag doorstaan. En de aarde zal hun tot een erfenis worden gegeven; en zij zullen zich vermenigvuldigen en sterk worden, en hun kinderen zullen zonder zonde opgroeien tot zaligheid. Want de Here zal in hun midden zijn, en Zijn heerlijkheid zal op hen zijn, en Hij zal hun Koning en Wetgever zijn'.[19]

Nog steeds in plechtige ernst tot de apostelen sprekend, terwijl de avondschemer op de Olijfberg rustte, gaf de Heer de laatste van Zijn geboekstaafde gelijkenissen: *De Gelijkenis der Talenten.*[20]

'Want het koninkrijk is gelijk een mens, die buitenslands reizende, zijn

[16] Zie gelijkenis van de Zaaier, Matth. 13:5, 6, 20, 21; blz. 209.
[17] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[18] Vgl. Joh. 10:14.
[19] L. & V. 45:56-69; zie ook 63:53, 54.
[20] Matth. 25:14-30.

dienstknechten riep, en gaf hun zijn goederen over. En den een gaf hij vijf talenten, en den ander twee, en den derden een, een iegelijk naar zijn vermogen, en verreisde terstond. Die nu vijf talenten ontvangen had, ging heen, en handelde daarmede, en won andere vijf talenten. Desgelijks ook die de twee ontvangen had, die won ook andere twee. Maar die het ene ontvangen had, ging heen en groef in de aarde, en verborg het geld zijns heren. En na een langen tijd kwam de heer van dezelve dienstknechten, en hield rekening met hen. En die de vijf talenten ontvangen had, kwam, en bracht tot hem andere vijf talenten, zeggende: Here! vijf talenten hebt gij mij gegeven, andere vijf talenten heb ik boven dezelve gewonnen. En zijn heer zeide tot hem: Wel gij goede en getrouwe dienstknecht! over weinig zijt gij getrouw geweest; over veel zal ik u zetten; ga in, in de vreugde uws heren. En die de twee talenten ontvangen had, kwam ook tot hem, en zeide: Here! twee talenten hebt gij mij gegeven; zie, twee andere talenten heb ik boven dezelve gewonnen. Zijn heer zeide tot hem: Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht, over weinig zijt gij getrouw geweest; over veel zal ik u zetten; ga in, in de vreugde uws heren. Maar die het ene talent ontvangen had, kwam ook en zeide: Here! ik kende u, dat gij een hard mens zijt, maaiende, waar gij niet gezaaid hebt, en vergaderende vandaar, waar gij niet gestrooid hebt. En bevreesd zijnde, ben ik heengegaan, en heb uw talent verborgen in de aarde; zie, gij hebt het uwe. Maar zijn heer, antwoordende, zeide tot hem: Gij boze en luie dienstknecht! gij wist, dat ik maai, waar ik niet gezaaid heb, en van daar vergader, waar ik niet gestrooid heb. Zo moest gij dan mijn geld den wisselaren gedaan hebben, en ik, komende, zou het mijne wedergenomen hebben met woeker. Neemt dan van hem het talent weg, en geeft het dengene, die de tien talenten heeft. Want een iegelijk die heeft, dien zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar van dengene, die niet heeft, van dien zal genomen worden, ook dat hij heeft. En werpt den onnutten dienstknecht uit in de buitenste duisternis; daar zal wening zijn en knersing der tanden.'

Zelfs bij een oppervlakkige lezing komen enige overeenkomsten tussen deze gelijkenis en die van de Ponden [21] aan het licht; door vergelijking en bestudering worden belangrijke verschillen opgemerkt. De vroegere gelijkenis werd tot een gemengd gezelschap, tijdens de laatste reis van de Heer van Jericho naar Jeruzalem gesproken, de laatste werd persoonlijk aan de meest vertrouwde van Zijn discipelen gegeven, toen de laatste dag van Zijn prediking in 't openbaar ten einde liep. Beide gelijkenissen moeten tezamen worden bestudeerd. In de geschiedenis van de Ponden wordt aan elk van de dienstknechten een gelijk bedrag aan geld gegeven en wordt het verschil in bekwaamheid in gebruik er van, met de evenredige gevolgen van beloning of straf aangetoond. In de gelijkenis van de Talenten ontvangen de dienstknechten verschillende bedragen, 'een iegelijk naar zijn bekwaamheid'. Even grote ijver, ofschoon in één geval uit groter gewin blijkend en in het andere uit kleine doch verhoudingsgewijs gelijke toename, wordt op dezelfde wijze

[21] Lucas 19:12-27; zie ook blz. 374.

beloond. Ontrouw en nalatigheid worden in beide veroordeeld en bestraft.

In de gelijkenis die wij nu bespreken, wordt de meester voorgesteld als iemand die zijn rijkdom in de handen van zijn eigen dienstknechten, letterlijk: slaven[22], stelt. Zij, zo wel als de bezittingen hun toevertrouwd, waren van hem.

Deze dienstknechten konden geen recht van eigendom doen gelden op de schat, welke aan hun zorg was opgedragen, noch op den duur aanspraak maken op het bezit er van. Alles wat zij hadden, de tijd en de gelegenheid om hun talenten te gebruiken, behoorde hun heer toe. Aan het begin van de geschiedenis zien wij al dat de Meester van de dienstknechten de Here Jezus is en de dienstknechten zijn dus de discipelen en meer in 't bijzonder de apostelen die, ofschoon door de ordening in het Heilige Priesterschap met gelijk gezag bekleed, zoals speciaal in de gelijkenis van de Ponden wordt geïllustreerd, van verschillende bekwaamheid en persoonlijkheid waren en over 't algemeen ongelijk van aard en ongelijk in zulke prestaties, zoals die door hun gehele zending heen, verricht moesten worden.

De Heer stond op punt van vertrek en zou 'na een lange tijd' terugkeren. De betekenis van deze omstandigheid komt overeen met die, welke door de gelijkenis van de Tien Maagden in de verklaring, dat de Bruidegom vertoefde, tot uitdrukking wordt gebracht.

Toen de tijd van afrekenen was gekomen, brachten de dienstknechten, die goed hadden gehandeld, de een met zijn vijf talenten en de andere met zijn twee, met blijdschap rapport uit, zich wel bewust dat zij hun best hadden gedaan. De ontrouwe dienstknecht liet aan zijn rapport een knorrig excuus voorafgaan, dat een aantijging van onrechtvaardigheid van de Meester inhield. De eerlijke, ijverige, getrouwe dienstknechten zagen en eerbiedigden in hun Heer de volmaaktheid van de goede eigenschappen die zij zelf in zekere mate hadden; de luie en onnutte slaaf met zijn verwrongen inzicht, schreef zijn eigen gebreken aan de Meester toe.

De geschiedenis in deze bijzondere, evenals in andere kenmerken van menselijke handelingen en neigingen, is psychologisch gesproken juist; in eigenaardige zin zijn de mensen geneigd om de eigenschappen van God zich voor te stellen als in versterkte mate de overheersende trekken van hun eigen karakter te bevatten. Beide dienstknechten, hij aan wie vijf talenten waren toevertrouwd en hij, die er slechts twee had ontvangen, werden op gelijke wijze geprezen en voor zo ver ons wordt meegedeeld, op gelijke wijze beloond. De talenten, elk van hen geschonken, waren de giften van hun Heer, die wel wist of die dienstknecht bekwaam was om met voordeel een, twee of vijf te gebruiken. Laat niemand de gevolgtrekking maken, dat goed werk van betrekkelijk kleine omvang minder noodzakelijk of minder aannemelijk is dan overeenkomstig dienstbetoon van wijder strekking. Menig man die in de handel met weinig kapitaal succes heeft bereikt, zou in het beheer van grote sommen zijn mislukt; zo is het ook met geestelijke prestaties: 'Er is

[22] Kanttekening, herziene vertaling.

verscheidenheid der gaven, doch het is dezelfde Geest'.[23] Van de man met de vele talenten werd het meest verwacht, van hem met één talent werd betrekkelijk weinig geëist, maar in dat weinige schoot hij nog tekort.[24] Hij had op z'n minst het geld op de bank kunnen zetten, die het ten bate van de gemeenschap in circulatie had gehouden en hij had inmiddels rente kunnen ontvangen. Zo ook, naar geestelijk terrein overgebracht, behoort een mens, die een gave bezit, hetzij op het gebied van muziek, welsprekenheid, bekwaamheid in handenarbeid en dergelijke, die gave ten volle te gebruiken, opdat anderen daarvan voordeel kunnen hebben. Is hij echter te nalatig om zijn vermogens in zelfstandig dienstbetoon aan te wenden, kan hij anderen nog helpen tot nuttige prestaties te komen, al was het alleen maar door aanmoediging.

Gezien de geest, waarin de Here Zijn onderricht gaf, bestaat er geen twijfel dat als de man had kunnen zeggen dat hij zijn ene talent had verdubbeld, hij even hartelijk geprezen en even rijk beloond zou zijn geworden als zijn meer begaafde en getrouwe metgezellen. Het is opmerkelijk, dat de Here de door de ontrouwe dienstknecht geuite beschuldiging van onrechtvaardigheid niet weerlegde; de geest van het antwoord was dezelfde als die in de vroegere gelijkenis: 'Uit uw mond zal Ik u oordelen, gij boze dienstknecht'.[25] De onwaardige trachtte zich te verontschuldigen met een verachtelijke, doch al te gewone uitvlucht, n.l. door aanmatigend de schuld op een ander te leggen en in dit geval was die ander zijn Heer. Talenten worden niet gegeven om begraven te worden en daarna opgedolven en onverbeterd te worden teruggegeven, riekend naar aarde en bezoedeld door het bederf wegens onbruik. Terecht werd het niet gebruikte talent van hem weggenomen, die er zo weinig prijs op had gesteld. Het werd aan hem geschonken die, hoewel reeds veel bezittend, de toegevoegde gift ten bate van zichzelf en zijn medemensen en ter verheerlijking van zijn Meester zou gebruiken.

Het onvermijdelijk Oordeel[26]

De Here had Zijn laatste gelijkenis gesproken. In eenvoudige bewoordingen, doch treffend wegens de schone vergelijking, doordrong Hij Zijn discipelen van de gewisheid van het oordeel waarmede de wereld ten dage van Zijn komst zal worden bezocht. Dan zal het koren van het kaf worden gescheiden[27] en de schapen van de bokken. 'En wanneer de Zoon des mensen komen zal in Zijn heerlijkheid, en al de heilige engelen met Hem, dan zal Hij zitten op den troon Zijner heerlijkheid. En vóór Hem zullen al de volken vergaderd worden, en Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt, en Hij zal de schapen aan zijn rechterhand zetten, maar de bokken aan zijn linkerhand'. De Koning zal degenen aan

[23] 1 Cor. 12:4; bestudeer het gehele hoofdstuk.
[24] Lucas 12:48.
[25] Lucas 19:22; vgl. Matth. 12:37.
[26] Matth. 25:31-46.
[27] Matth. 13:24-30; blz. 212.

Zijn rechterhand prijzen en zegenen en voor hun goede werken rijkelijk belonen; van welke werken het voeden van de hongerenden, het drenken van de dorstigen, het herbergen van de vreemdeling, het kleden van de naakten, het verzorgen van de zieken, het bezoeken en het moed inspreken van de gevangenen getuigden; en al die liefdadigheden worden hun toegerekend als hadden zij die hun Heer persoonlijk bewezen. Het gezegende gezelschap, overstelpt door des Konings overvloedige milddadigheid, die zij naar hun mening niet verdienden, zullen zich genoodzaakt voelen tegen de hun toegeschreven verdienste te protesteren; 'en de Koning zal antwoorden en tot hen zeggen: Voorwaar zeg Ik u, voor zoveel gij dit één van deze Mijn minste broeders gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan'.

Voor hen, die aan de linkerhand in angst en vrezen wachten, zal de Koning hun verschillende tekortkomingen opsommen, en wel dat zij Hem voedsel noch drank, onderdak noch kleding hadden gegev en, ondanks Zijn nooddruft. Evenmin hadden zij Hem bezocht toen Hij ziek was en Hem ook niet van het nodige voorzien toen Hij in een gevangeniscel lag. In hun wanhoop en zielsangst zullen deze vragen wanneer en waar zij die gelegenheid hadden gehad om Hem op te beuren, en dan zal Hij antwoorden: 'Voorwaar zeg Ik u, voor zoveel gij dit één van de minsten niet gedaan hebt, zo hebt gij het Mij óók niet gedaan.' De rechtvaardigen zullen worden verwelkomd met een 'Komt gij gezegenden Mijns Vaders'; de bozen zullen het verschrikkelijke vonnis vernemen: 'Gaat weg van Mij, gij vervloekten'. Het eeuwige leven is de onschatbare beloning; de eeuwige straf de onpeilbare ondergang.[28]

Wanneer wij de twee gelijkenissen en de lering, die daaruit direct volgde, als één toespraak beschouwen, dan ontdekken wij daarin zulk een eenheid van onderwerp en doorwrochtheid van behandeling, dat daardoor aan het geheel meer schoonheid en waarde worden verleend dan de som van deze eigenschappen in de onderscheidene delen heeft. In de gelijkenis van de tien maagden vinden wij voorbeelden van waakzaam wachten in de zaak des Heren en de gevaren van niet voorbereid zijn; de gelijkenis van de talenten vertelt ons als haar voornaamste kenmerk van de ijver in het werk en van de noodlottige gevolgen van luiheid. De twee soorten van dienstbetoon wisselen elkander af en vullen elkander aan; soms is het noodzakelijk om te wachten en op andere tijden om te werken. Duidelijk wordt het ons dat met de lange tijd gedurende welke de Bruidegom vertoefde en de tijd van afwezigheid van de Meester in een ver land[29], het tijdperk wordt bedoeld tussen het vertrek van de Heer en Zijn terugkeer in heerlijkheid. De absolute zekerheid dat de Christus zal komen om op aarde vonnis te vellen, volgens hetwelk een ieder naar verdienste zal ontvangen, is de sublieme samenvatting van deze ongeëvenaarde rede.

[28] Blz. 212.
[29] De herziene vertaling luidt 'een ander land' i.p.v. een 'ver land'.

Een andere duidelijke voorspelling van de dood des Heren

Na de mededelingen aan de apostelen óp de rustplaats op de Olijfberg en waarschijnlijk tijdens de wandeling die avond naar Bethanië, herinnerde Jezus de Twaalf aan het vreselijke lot dat Hem wachtte, zeggende wanneer Hij zou worden verraden en hoe Hij zou worden gedood. Hij zeide: 'Gij weet, dat na twee dagen het Pascha is, en de Zoon des Mensen zal overgeleverd worden om gekruisigd te worden.[30]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 32

1. DE VROEGE VERVULLING VAN DES HEREN PROFETIEËN. - Wat de letterlijke vervulling van des Heren voorzeggingen betreft met betrekking tot de tijden die onmiddellijk op Zijn hemelvaart tot aan de verwoesting van Jeruzalem zouden volgen, moet de bestudeerder naar schriftuurlijke en andere geschiedenissen worden verwezen. Niet dan een korte samenvatting van de voornaamste gebeurtenissen kan hier worden gegeven.

Ter zake van oorlogen en geruchten of dreigingen van oorlogen, zie Josephus, *Antiquities* XXVIII, hoofdst. 9, en *Wars,* II, hoofdst. 10. De laatste verwijzing betreft het decreet, door Caligula uitgevaardigd, dat zijn standbeeld in de tempel moest worden gezet en behoorlijk eer er aan moest worden bewezen. Het gevolg hiervan was dat de Joden zo heftig protesteerden, dat hun de oorlog werd verklaard, die echter door de dood van de keizer geen doorgang vond. Over de dood van Caligula merkt Josephus op dat die 'voor onze natie in 't bijzonder, die bijna volkomen ten onder zou zijn gegaan, indien hij niet plotseling was geveld, hoogst gelukkig was'. Andere oorlogsdreigingen tegen de Joden kwamen respectievelijk van keizer Claudius en Nero.

De ene natie stond tegen de andere op, zoals bijvoorbeeld in de aanval van de Grieken en Syriërs op de Joden, in de loop waarvan 50.000 Joden werden gedood bij Selucia aan de Tigris, 20.000 bij Caesarea, 13.000 bij Scythopolis en 2500 bij Ascalon. Gedurende de regering van Claudius heerste er hongersnood met zijn nasleep van pestilentiën, (41-54 n. Chr.), en dit was in 't bijzonder bij inspiratie door Agabus voorspeld (Hand. 11:28). In Palestina was de hongersnood zeer ernstig (Josephus, Antiquities, XX, hoofdst. 2). Aardbevingen waren, tussen de dood van Christus en de verwoesting van Jeruzalem, van alarmerende frequentie en ongewone hevigheid, voornamelijk in Syrië, Macedonië, Campania (gewest rondom Napels - Vert.) en Achaia (landschap t.n.v. de Peloponnesus - Vert.). Zie Tacitus, *Annals,* boeken XII en XIV, en voor een verslag over hevige seismische storingen te Rome, zie Suetonius in zijn *Life of Galba.* Josephus (Wars IV, hoofdst. 4) vermeldt een bijzonder hevige aardbeving, die delen van Judea verwoestte, en die vergezeld ging van verbazingwekkende schokken en gebulder van de aarde - een duidelijke aanwijzing dat een vernietiging de mensen te wachten stond.' Het slechte voorteken van 'vreselijke gezichten en grote tekenen' aan de hemel, zoals Lucas die vermeldt, werd werkelijkheid in de buitengewone gebeurtenissen die door Josephus werden geboekstaafd (*Preface to 'Wars'*).

Over de vervolging, waar de apostelen en anderen aan bloot stonden, en over de aanklacht tegen hen voor de overheden, zegt Dr. Adam Clarke in zijn bespreking van passages in Matth. 24: 'Voor het volledig maken van deze bijzonderheden behoeven wij niet verder te gaan dan de Handelingen van de Apostelen. Sommigen werden voor raadsvergaderingen gebracht, zoals Petrus en Johannes (Hand. 4:5), anderen voor overheden en koningen, zoals Paulus voor Gallio (18:12); voor Felix (hoofdst. 24); voor Festus en Agrippa (hoofdst. 25). Sommigen uitten zich zodanig en met zo veel wijsheid, dat hun tegenstanders er niets tegen in wisten te brengen; zoals bij Stefanus (6:10), en Paulus, die zelfs Felix deed beven (24:25). Sommigen werden gevangengenomen, zoals Petrus en Johannes, sommigen geslagen, zoals Paulus en Silas (16:23).

[30] Matth. 26:2.

Sommigen werden gedood, zoals Stefanus (7:59), en Jacobus, de broeder van Johannes (12:2). Maar als wij behalve in het Boek Handelingen der Apostelen, ook naar de bloedige vervolgingen onder Nero kijken, zullen wij ontdekken dat deze voorspellingen een nog uitgebreider vervulling kregen; talloze Christenen vielen met de twee kampioenen van het geloof, Petrus en Paulus. En het was, zoals Tertullianus zegt, een oorlog, juist tegen de naam van Christus, want hij, die Christen werd genoemd, had door het dragen van die naam al genoeg misdreven om ter dood gebracht te worden. Zo waar waren de woorden van onze Heiland, dat zij gehaat zouden worden door alle mensen om Zijns Naams wil.'

Een van de valse profeten en mannen, die beweerden de rechtmatig aangestelde dienaren van Christus te zijn, was Simon Magus, die vele mensen achter zich trok (Hand. 8:9, 13, 18-24; zie ook *The Great Apostasy*, 7:1,1). Voorts Meander, Dositheus en Theudas, en de valse apostelen, die door Paulus worden genoemd (2 Cor. 11:13) en anderen, zoals Hymeneus en Philetus (2 Tim. 2:17, 18). Dummelow's *Commentary* wijst hier op de mededeling van Josephus betreffende 'een groep goddeloze mannen, die de mensen bedrogen en misleidden onder voorwendsel van goddelijke inspiratie en op de menigte zo'n overwicht hadden, dat deze zich als krankzinnigen gedroeg. Zij gingen voor hen uit de wildernis in, voorgevende dat God hun daar de tekenen der overwinning zou tonen.' Vergelijk 2 Petrus 2:1; 1 Joh. 2:18; 4:1. Dat de liefde van velen inderdaad afnam, zowel vóór als na de verwoesting van Jeruzalem, wordt door de feiten van de wereldomspannende afval bevestigd, die een gevolg was van bederf binnen en vervolging buiten de Kerk (zie *The Great Apostasy*, hoofdst. 3-9).

Het prediken van het evangelie des koninkrijk 'in de gehele wereld' was echter niet minder een essentieel kenmerk van het apostolische tijdperk dan het in deze of laatste bedeling is. De snelle verbreiding van het evangelie en de buitengewone groei van de Kerk onder leiding van de apostelen van ouds, is als één van de wonderen in de geschiedenis geboekstaafd (*Great Apostasy*, 1:21, en aanhaling van Eusebius). Paulus, die ongeveer dertig jaren na Christus' hemelvaart schreef, verzekert dat het evangelie reeds tot iedere natie was gebracht, en 'gepredikt onder al het geschapene dat onder de hemel is' (Col. 1:23, vgl. vers 6).

De 'gruwel der verwoesting', door de Here uit de profetie van Daniël aangehaald, ging volledig in vervulling met de inneming van Jeruzalem door het Romeinse leger (vgl. Lucas 21:20, 21). Voor de Joden waren de vaandels en afbeeldingen van de Romeinen weerzinwekkend. Josephus (Wars VI, hoofdst. 6) zegt dat de Romeinse vaandels in de tempel werden geplaatst en dat de soldaten er offers voor brachten. De waarschuwing aan allen om uit Jeruzalem en Judea naar de bergen te vluchten, wanneer de legers de stad zouden gaan omsingelen was door de leden van de Kerk zo algemeen opgevolgd, dat volgens de vroegere kerkelijke schrijvers niet één Christen in de verschrikkelijke belegering omkwam (zie Eusebius, *Eccl. Hist.*, book III, hoofdst. 5). Het eerste beleg door Gallus werd onverwacht opgebroken, en toen, voordat de legers van Vespasianus de muren hadden bereikt, vluchtten alle Joden, die in de waarschuwing van Christus aan Zijn apostelen geloofden, welke waarschuwing door dezen aan het volk was doorgegeven, naar de andere zijde van de Jordaan en verzamelden zich hoofdzakelijk te Pella (vgl. Josephus, Wars II, hoofdst. 19).

Wat de weergaloze verschrikkingen van het beleg betreft, die in de totale verwoesting van Jeruzalem en de tempel culmineerden, zie Josephus, Wars VI, hoofdst. 3 en 4. Deze historicus schat het aantal gevallenen in Jeruzalem alleen op 1.100.000 en in andere steden en omgeving op nog een derde meer. Voor details zie Josephus, Wars II, hoofdst. 18, 20; III 2, 7, 8, 9; IV 1, 2, 7, 8, 9; VII 6, 9, 11. Vele tienduizenden werden gevangen genomen om later als slaven te worden verkocht of door de wilde dieren te worden verscheurd, of te dienen voor een gladiatorengevecht in de arena, tot vermaak van de Romeinse toeschouwers.

Tijdens het beleg werd een wal om de gehele stad gebouwd, waardoor de voorzegging van de Heer (Lucas 19:43): 'dat uwe vijanden een wal rondom u zullen opwerpen', in vervulling ging. In september 70 n. Chr. viel de stad de Romeinen in handen, en haar verwoesting werd daarna zo grondig gedaan, dat haar plaats werd omgeploegd. Jeruzalem 'werd door de heidenen vertreden' en sindsdien is zij steeds onder niet-Joodse

heerschappij geweest en zal dat blijven 'totdat de tijden der heidenen vervuld zullen zijn'. (Lucas 21:24).

2. IN DE WOESTIJNEN EN IN DE BINNENKAMERS. - Het 24ste hoofdstuk van Mattheüs en de daarmee overeenstemmende schriftuur in Marcus 13 en Lucas 21, kunnen het beste worden begrepen, wanneer wij in gedachte houden dat de Heer hier van twee afzonderlijke gebeurtenissen spreekt, elk het eindpunt van een eeuwenlange voorbereiding, en de eerste is het prototype van de tweede. Vele van de bijzondere voorzeggingen slaan zowel op de tijd vóór en tijdens de verwoesting van Jeruzalem, als op de ontwikkelingen daarna tot aan de tweede komst van Christus. De passage in Mattheüs 24:26 kan tweevoudig van toepassing zijn. Josephus vertelt van mannen, die anderen naar de woestijn brengen, zeggende, onder voorgewende inspiratie, dat zij daar God zouden vinden. Dezelfde geschiedschrijver noemt een valse profeet, die velen in de binnenkamers van de tempel bracht, toen de Romeinen aanvielen, belovende dat de Heer hen daar zou bevrijden. Mannen, vrouwen en kinderen volgden deze fanatieke leider en werden aan vernietiging overgeleverd. Zesduizend van hen kwamen in de vlammen om (Josephus, Wars VI, hoofdst. 5).

Omtrent een toepassing op latere tijden en toestanden van hetgeen Jezus leerde, heeft de auteur elders geschreven (*The Great Apostasy,* 7:22-25): Eén van de ketterijen van vroege oorsprong, en die snelle verbreiding vond in de Kerk, was de leer van de vijandschap tussen lichaam en geest, waarbij eerstgenoemde werd beschouwd als een nachtmerrie en een vloek. Uit hetgeen is gezegd, zal men dit herkennen als één van de afvalligheden, ontstaan door het samengaan van gnosticisme en Christendom. Een gevolg van deze inenting van heidense leer, was een overvloedige aanwas van kluizenaarspraktijken, door welke de mensen trachtten hun lichaam te verzwakken, te folteren en te onderwerpen, opdat hun geesten of 'zielen' meer vrijheid zouden krijgen. Velen, die dit onnatuurlijke standpunt ten opzichte van het menselijk bestaan innamen, trokken zich in de eenzaamheid van de woestijn terug en brachten daar hun tijd door met daden van strenge zelfverloochening en waanzinnige zelfkastijding. Anderen sloten zichzelf in vrijwillige gevangenschap op, roem en eer trachtend te verwerven door afzondering en zelf opgelegde boetedoening. Het was deze onnatuurlijke opvatting van het leven, die de verscheidene orden van afgezonderden, kluizenaars en monniken deed ontstaan.

Denkt u niet dat de Heiland dergelijke praktijken in gedachte had toen Hij, de discipelen waarschuwende tegen de valse aanspraken op heiligheid, die het kenmerk zouden zijn van de komende tijden, zeide: 'Zo zij dan tot u zullen zeggen: Zie, Hij (Christus) is in de woestijn, gaat niet uit; zie, Hij is in de binnenkamers, gelooft het niet'?

3. DE TIJD VAN CHRISTUS KOMST NIET BEKEND. - De verklaring van de Heer, dat de tijd van Zijn komst in heerlijkheid de mens niet bekend was, en dat de engelen die niet wisten, 'noch de Zoon', doch alleen de Vader die wist, is duidelijk en ondubbelzinnig, ondanks vele en tegenstrijdige bespiegelingen daarover. Jezus verzekerde herhaalde malen dat Zijn zending was: de wil van de Vader te doen, en het is duidelijk dat de wil van de Vader Hem van tijd tot tijd werd geopenbaard. Toen Hij nog in de sterfelijkheid was, maakte Hij geen aanspraak op alwetendheid, hoewel Hij alles wat Hij verlangde te weten door middel van communicatie met de Vader vernam. Christus had niet gevraagd te weten wat de Vader niet te kennen had gegeven te zullen openbaren, wat in dit geval de dag en het uur waren, waarop de Zoon als een verheerlijkt, opgestaan Wezen naar de aarde zou terugkeren. Wij behoeven er niet aan te twijfelen, dat toen Jezus de thans behandelde rede uitsprak, Hij van deze aangelegenheid niet op de hoogte was, want dat zegt Hij. In het laatste onderhoud tussen Christus en de apostelen, onmiddellijk vóór Zijn hemelvaart(Hand. 1:6, 7) vroegen zij: 'Heere, zult Gij in deze tijd aan Israël het koninkrijk weder oprichten? En Hij zeide tot hen: Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheiden, die de Vader in zijn eigen macht gesteld heeft'. Sedertdien is evenmin aan enig mens de datum van de Messiaanse voleindiging bekend gemaakt. Ofschoon de vijgeboom nu snel groen wordt, en hij die ogen heeft om te zien en een hart om te verstaan, weet dat de zomer van des Heren voornemen nabij is.

4. DE VALSE LEER VAN OVERDADIG GOEDE WERKEN. - Onder de verderfelijke valsheden, die door de afvallige kerk als geautoriseerde dogma's gedurende het lange tijdperk van geestelijke duisternis na de afsluiting van de apostolische zending werden verkondigd, was de afschuwelijke enormiteit die bekend staat als de leer der overdadig goede werken. Volgens Mosheim (Eccl, Cent. XII, part. II, ch. 3:4) werd deze vreselijke leerstelling in de dertiende eeuw als volgt geformuleerd: 'Er bestaat waarlijk een onmetelijke schat aan *verdiensten,* bestaande uit de vrome daden en deugdzame handelingen, die de heiligen hadden verricht *boven hetgeen nodig was voor hun eigen zaligheid,* en die daarom ter beschikking is voor het welzijn van anderen. De bewaker en schenker van deze kostbare schat is de paus en dientengevolge is hij gevolmachtigd aan degeen, die hem geschikt voorkomt een gedeelte van de onuitputtelijke bron van verdienste toe te kennen, naar gelang van zijn schuld en voldoende om hem de straf als gevolg van zijn misdaden te besparen.'

Over de valsheid van deze leer heeft schrijver dezes (*The Great Apostasy,* 9:15) aldus geschreven: 'Deze leer van overdadig goede werken is even onredelijk als onschriftuurlijk en onwaar. De persoonlijke verantwoordelijkheid van de mens voor zijn daden is even zeker een feit als zijn vermogen om voor zichzelf te handelen. Hij zal zalig worden door de verdienste en het zoenoffer van onze Verlosser en Heer; zijn aanspraak op de zaligheid is strikt afhankelijk van zijn onderwerping aan de beginselen en verordeningen van het evangelie, zoals die door Jezus Christus zijn ingesteld. In de vergeving van zonden en in de eventuele zaligheid van de menselijke ziel is voorzien, maar deze gaven van God kunnen niet met geld worden gekocht. Vergelijk de ontzaglijke valsheden van overdadig goede werken en de godslasterlijke aanmatiging van het vergeven van zonden van één mens door de verdiensten van een ander mens in overweging te nemen, met de verklaring van de ene en enige Heiland der mensheid: 'Maar Ik zeg u, dat van elk ijdel woord, hetwelk de mensen zullen gesproken hebben, zij daarvan zullen rekenschap geven op den dag des oordeels' (Matth. 12:36). Als met betrekking tot leerstellingen gevolgtrekkingen kunnen worden gemaakt uit de gelijkenissen van de Heer, geeft de gelijkenis van de Tien Maagden een weerlegging van het satanisch idee dat de zonde van de ene mens door de rechtvaardigheid van een ander kan worden uitgewist. Wij kennen geen andere terbeschikkingstelling van goede werken dan die door de Here Jezus Christus, door wiens verdienste de zaligheid binnen het bereik van alle mensen is geplaatst.

5. 'DIT GESLACHT'. - Wanneer wij een uitgebreid woordenboek opslaan, vinden wij voor het woord 'geslacht' verschillende betekenissen, tevens een tijdsperiode insluitend, o.a.: 'ras, soort, klasse'. Het woord is niet beperkt tot een groep mensen, die in dezelfde tijd leven. Faussett's *Bible Cyclopedia, Critical and Expository,* zegt, na vele betekenissen van het woord te hebben opgenoemd: 'In Mattheüs 24:34 'dit geslacht zal niet voorbijgaan (het Joodse ras namelijk, waarvan de generatie in de tijd van Christus, wier hoedanigheid als voorbeeld diende: vergelijk Christus' toespraak tot het 'geslacht', 23:35, 36, ten bewijze dat 'geslacht' soms het gehele Joodse ras betekent) totdat al deze dingen zullen geschied zijn' - een profetie dat de Joden bij Zijn wederkomst nog een apart volk zullen zijn.'

HOOFDSTUK 33

HET LAATSTE AVONDMAAL EN HET VERRAAD

DE PRIESTERLIJKE SAMENZWEERDERS EN DE VERRADER

Toen de tijd voor het jaarlijkse Paschafeest naderde en speciaal gedurende twee dagen vóór het begin van het feest, kwamen de opperpriesters, schriftgeleerden en ouderlingen van het volk, kortom het Sanhedrin en de gehele priesterkaste onophoudelijk tezamen en overlegden met elkander over de beste manier om Jezus gevangen te nemen en ter dood te brengen. Tijdens een van deze boze raadslagen, die in het paleis van de hogepriester Kajafas werd gehouden [1], besloot men Jezus zo mogelijk door list te grijpen, daar een openlijke arrestatie het volk waarschijnlijk in opstand zou brengen. De heersers vreesden vooral een oproer van de Galileeërs, die trots waren op het aanzien van Jezus als een van hun streekgenoten; velen van hen waren in Jeruzalem. Voorts werd om dezelfde redenen besloten de Joodse gewoonte om aanzienlijke overtreders tot indrukwekkende voorbeelden te stellen door hen in het openbaar te straffen, tijdens grote algemene bijeenkomsten, in het geval van Jezus niet te handhaven. Daarom zeiden de samenzweerders: 'Niet op het feest, opdat er geen oproer worde onder het volk.' [2]

Bij vroegere gelegenheden hadden zij vruchteloos gepoogd Jezus in handen te krijgen [3], en natuurlijk waren zij in twijfel over het resultaat van hun latere kuiperijen. Op dit kritieke ogenblik werden zij bij het beramen van hun boze plannen verblijd en aangemoedigd door de komst van een onverwachte bondgenoot. Judas Iscariot, een van de Twaalf, vroeg gehoor bij deze leiders der Joden en deed het infame aanbod zijn Heer aan hen over te leveren.[4] Gedreven door duivelse geldgierigheid, die waarschijnlijk echter slechts een bijkomstig element in de werkelijke oorzaak van zijn snood verraad was, marchandeerde hij om zijn Meester voor geld te verkopen en sjacherde met de priesters over de prijs van des Heilands bloed. 'Wat wilt gij mij geven?' vroeg hij; 'en zij hebben hem toegewezen dertig zilveren penningen'.[5] Dit bedrag, ongeveer ter waarde van zestig gulden, doch van veel groter koopkracht bij de Joden in die dagen dan nu bij ons, was de prijs, die door de wet voor een slaaf was vastgesteld; het was ook de voorspelde som van het bloedgeld, dat voor het verraad van de Heer betaald zou worden.[6] Dat het zilver bij het eerste onderhoud of bij een latere bijeenkomst tussen de verrader en

[1] Matth. 26:3-5; zie ook Marcus 14:1; Lucas 22:1, 2.

[2] De herziene vertaling van Matth. 26:5 luidt: 'Niet gedurende het feest, opdat er onder het volk geen tumult ontstaat'.

[3] Joh. 7:30, 44; 45:53; 11:47-57.

[4] Matth. 26:14-16; Marcus 14:10, 11; Lucas 22:3-6.

[5] Matth. 26:15. De herziene vertaling luidt: 'En zij wogen hem dertig zilverstukken af'. Vergelijk Zach. 11:12.

[6] Exo. 21:32; Zach. 11:12, 13.

de priesters werkelijk aan Judas werd betaald, wordt door latere gebeurtenissen aangetoond.[7] Hij had zich tot het zwartste verraad verbonden, waartoe een mens in staat is, en vanaf dat ogenblik zocht hij naar een gelegenheid om zijn infame belofte, in een nog infamer vervulling om te zetten. Wij zullen in de loop van deze droeve geschiedenis van tragedie en verderf, nog worden getroffen; laat het voor het ogenblik genoeg zijn te zeggen dat alvorens Judas de Christus aan de Joden verkocht, hij zichzelf aan de duivel had verkocht; hij was Satans slaaf geworden en deed wat zijn meester hem gebood.

Het laatste Avondmaal

De dag, voorafgaande aan het eten van het paaslam kreeg onder de Joden de naam van de eerste feestdag der ongezuurde broden [8], aangezien op die dag alle zuurdesem uit hun woning moest worden verwijderd en gedurende acht dagen daarna het eten van iets dat zuurdeeg bevatte onwettig was. In de namiddag van deze dag werden de paaslammeren in de voorhoven van de tempel geslacht door de vertegenwoordigers van de families of gezelschappen die tezamen zouden eten, en een gedeelte van het bloed van elk lam werd door een van de talrijke, op die dag dienstdoende priesters aan de voet van het offeraltaar gesprenkeld.

Het geslachte lam, waarvan dan gezegd werd dat het was geofferd, werd naar de aangewezen plaats gebracht, waar degenen die het zouden eten, zich hadden verzameld. Op de eerste dag der ongezuurde broden, die in het sterfjaar van onze Heer op donderdag viel [9], vroegen enkelen van de Twaalf aan Jezus waar zij de voorbereidingen moesten treffen voor het Paschamaal.[10] Hij gaf Petrus en Johannes opdracht naar Jeruzalem terug te keren, en voegde er aan toe: 'Ziet, als gij in de stad zult gekomen zijn, zo zal u een mens ontmoeten, dragende een kruik waters; volgt hem in het huis daar hij ingaat. En gij zult zeggen tot den huisvader van dat huis: De Meester zegt u: Waar is de eetzaal, waar Ik het Pascha met Mijn discipelen eten zal? En hij zal u een grote toegeruste opperzaal wijzen; bereidt het aldaar. En zij heengaande, vonden het gelijk Hij hun gezegd had, en bereidden het Pascha.' Des avonds, donderdagavond volgens onze tijdrekening, maar volgens de Joodse kalender het begin van de vrijdag [11], kwam Jezus met de Twaalf, en tezamen zaten zij aan bij de laatste maaltijd die de Here vóór Zijn dood zou gebruiken. Onder de spanning van een diepe ontroering zeide Hij tot hen: 'Ik heb grotelijks begeerd dit Pascha met u te eten eer dat Ik lijd. Want Ik zeg u, dat Ik niet meer daarvan eten zal, totdat het vervuld zal zijn in het Koninkrijk Gods. En nadat Hij een drinkbeker genomen had, en gedankt had, zeide Hij: 'Neemt deze en deelt hem onder ulieden. Want Ik zeg u dat Ik niet drinken zal van de vrucht des wijnstoks, totdat het Koninkrijk Gods zal gekomen zijn'. Het

[7] Matth. 27:3-10.
[8] Matth. 26:17.
[9] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[10] Matth. 26:17-19; Marcus 14:12-16; Lucas 22:7-13.
[11] De Joodse dag begon bij zonsondergang.

uitspreken van een zegen door de gastheer over een beker wijn, welke daarna de tafel rondging naar elke deelnemer op zijn beurt, was de gebruikelijke wijze om het Paasavondmaal te beginnen. Tijdens deze plechtige maaltijd blijkt Jezus het essentiële van de Paschaviering in acht te hebben genomen, maar wij lezen nergens dat Hij zich aan de vele extra vereisten, die aan de goddelijk ingestelde herdenking van Israëls bevrijding uit slavernij door traditie en rabbijnse voorschriften waren toegevoegd, onderwierp. Zoals wij zullen zien, omvatten de handelingen tijdens die avond in de opperzaal meer dan het gebruikelijke vieren van een jaarlijks feest.

Het avondmaal verliep in diepe droefheid. Terwijl zij aten, merkte de Here smartelijk op: 'Voorwaar Ik zeg u, dat één van u, die met Mij eet, Mij zal verraden'. De meeste apostelen vervielen tot zelfonderzoek en de één na de ander riep uit: 'Ben ik het?' 'Here, ben ik het?' Het is verblijdend op te merken dat elk van hen, die dit vroeg, zich meer bezig hield met de vreselijke gedachte, dat hij misschien een verrader was, hoewel onbewust, dan met het denkbeeld dat zijn broeder op het punt stond een verrader te worden. Jezus antwoordde, dat het één van de Twaalf was die met Hem uit de gemeenschappelijke schotel at, en vervolgde met de schrikwekkende uitspraak: 'De Zoon des Mensen gaat wel heen gelijk van Hem geschreven is, maar wee die mens, door welken de Zoon des Mensen verraden wordt! het ware hem goed zo die mens niet geboren was geweest.' Toen vroeg Judas Iscariot, die zich reeds had verbonden zijn Meester voor geld te verkopen en die op dat ogenblik waarschijnlijk vreesde dat zwijgen wellicht argwaan jegens hem zou wekken, met duivelse onbeschaamdheid: 'Ben ik het, Rabbi?' Waarop de Heer vaardig en scherp antwoordde: 'Gij hebt het gezegd.'[12]

Er was voor Jezus tijdens het avondmaal nog meer reden tot droefheid. Enigen van de Twaalf hadden met elkander onenigheid gekregen inzake persoonlijke voorrang[13], mogelijk wel over de volgorde van de plaatsen aan tafel, over welke nietigheid schriftgeleerden, Farizeeërs en ook niet-Joden zo vaak ruzie hadden[14]; en opnieuw moest de Heer de apostelen er aan herinneren dat de grootste onder hen allen diegene was, die zijn medemensen het gewilligst diende. Dat was hun al eerder geleerd, en toch nu, in dit late en plechtige uur waren zij vol ijdele en zelfzuchtige ambities. In smartelijke ernst pleitte Jezus met hen, vragende: wie is groter, die aanzit of die dient? En het voor de hand liggende antwoord vulde Hij aan met de opmerking: 'Maar Ik ben in het midden van u als één die dient'. En liefdevol voegde Hij er aan toe: 'En gij zijt degenen die met Mij steeds gebleven zijt in mijne verzoekingen'.[15] Daarna verzekerde Hij hun dat het hun noch aan eer noch aan heerlijkheid in Gods Koninkrijk zou ontbreken, want indien zij trouw bleven zouden hun tronen worden toegewezen als rechters in Israël. Voor degenen Zijner uitverkorenen die Hem trouw bleven had de Here geen andere ge-

[12] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[13] Lucas 22:24-30.
[14] Lucas 14:7-11; zie blz. 332.
[15] Lucas 22:28; zie blz. 100.

voelens dan die van liefde, en van verlangen naar hun overwinning over Satan en de zonde.

De Verordening van de Voetwassing[16]

Van de tafel opstaande, legde de Here Zijn overkleed af en gordde zich met een schort en een handdoek. Daarna voorzag Hij zich van een bekken, vulde dit met water en knielde voor elk van de Twaalf om beurten neer, wies hun de voeten en droogde ze met de handdoek af. Toen Hij bij Petrus kwam, protesteerde die impulsieve apostel, zeggende: 'Heere, zult Gij mij de voeten wassen?' Dat de handeling meer was dan een louter dienstbetoon ter wille van persoonlijk gemak en meer dan een les in nederigheid, blijkt uit hetgeen de Heer tot Petrus zeide: 'Wat Ik doe weet gij nu niet, maar gij zult het na deze verstaan'. Petrus, niet begrijpend, verzette zich nog heftiger: 'Gij zult mijn voeten niet wassen in der eeuwigheid'. Jezus antwoordde: 'Indien Ik u niet was, gij hebt geen deel met Mij.' Toen smeekte Petrus met nog groter vurigheid dan tevoren, terwijl hij zijn handen en voeten naar voren strekte: 'Heere, niet alleen mijn voeten, maar ook de handen en het hoofd'. Hij was tot het andere uiterste overgegaan, er op aandringend, ofschoon onwetend en onnadenkend, dat de dingen op zijn manier zouden gebeuren en nog niet inziende dat de verordening moest geschieden zoals de Heer het wilde. Jezus, opnieuw Zijn welmenende doch aanmatigende dienstknecht corrigerend, zeide tot hem: 'Wie gewassen is, heeft niet van node dan de voeten te wassen, maar is geheel rein, doch niet allen.' Elk van hen was bij de doop ondergedompeld; het wassen van de voeten was een verordening, die tot het Heilige Priesterschap behoorde, waarvan zij het volle gewicht nog moesten leren kennen.[17]

Na Zijn klederen genomen te hebben en naar Zijn plaats aan de tafel te zijn teruggekeerd, legde Jezus de nadruk op de betekenis van hetgeen Hij had gedaan, zeggende: 'Gij noemt Mij Meester en Heere, en gij zegt wel, want Ik ben het. Indien dan Ik, de Heere en de Meester, uw voeten gewassen heb, zo zijt gij ook schuldig elkanders voeten te wassen; want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat gelijkerwijs Ik u gedaan heb, gijlieden óók doet. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, een dienstknecht is niet meer dan zijn heer, noch een gezant meer dan die hem gezonden heeft. Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij zo gij ze doet.'[18]

Het Sacrament van des Heren Avondmaal[19]

Terwijl Jezus met de Twaalf nog aan de tafel zat, nam Hij een brood en na eerbiedig te hebben gedankt en het door een zegening te hebben geheiligd,

[16] Joh. 13:1-20.
[17] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[18] De woorden van de Heer: 'noch een gezant meer dan die hem gezonden heeft' (Joh. 13:16) wordt in de herziene vertaling correcter aldus overgezet: 'noch de apostel dan die hem gezonden heeft'. Zie blz. 169, 170.
[19] Matth. 26:26-29; Marcus 14:22-25; Lucas 22:19, 20.

gaf Hij elk van de apostelen een deel, zeggende: 'Neemt, eet, dat is Mijn lichaam', of volgens een meer uitgebreid verslag: 'Dat is Mijn lichaam, hetwelk voor u gegeven wordt; doet dat tot Mijn gedachtenis.' Daarna een beker wijn nemende, dankte Hij en zegende die en gaf hem aan hen met het gebod: 'Drinkt allen daaruit, Want dat is Mijn bloed, het bloed des nieuwen testaments, hetwelk voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden. En Ik zeg u, dat Ik van nu aan niet zal drinken van deze vrucht des wijnstoks, tot op die dag, wanneer Ik met u die nieuw zal drinken in het Koninkrijk mijns Vaders'.[20] Op deze eenvoudige en indrukwekkende wijze werd de verordening ingesteld, die sinds dien bekend is als het Sacrament van des Heren Avondmaal. Het brood en de wijn, door gebed behoorlijk ingezegend, worden de emblemen van des Heren lichaam en bloed, om eerbiedig en te Zijner nagedachtenis te worden gegeven en gedronken.

De handelingen bij de instelling van deze heilige ritus werden later de apostel Paulus bekend gemaakt, wiens geboekstaafde getuigenis betreffende deszelfs instelling en heiligheid overeenstemt met wat de Evangelieschrijvers er van zeggen.[21] Zoals hierna zal worden aangetoond, werd de verordening door de Heer onder de Nephieten op het westelijk halfrond ingevoerd, en in de tegenwoordige bedeling hersteld.[22] Gedurende de duistere eeuwen van afval werden niet-geautoriseerde wijzigingen in de bediening van het Sacrament ingevoerd en vele valse leerstellingen omtrent zijn betekenis en uitwerking verspreid.[23]

De verrader gaat uit in de nacht[24]

Tot de Twaalf, wier voeten Hij had gewassen, zeggende: 'Gij zijt rein', had de Heer een uitzondering gemaakt door er op te laten volgen: 'maar niet allen'. Johannes, die dit schrijft, verklaart zorgvuldig dat Jezus de verrader in gedachte had, 'daarom zeide Hij: 'Gij zijt niet allen rein'. De misdadige Iscariot had het dienstbetoon van de Heer zonder protest aanvaard, ofschoon hij na de wassing geestelijk nog vuiler was dan daarvoor. Toen Jezus wederom gezeten was, bracht Hij de last van Zijn kennis omtrent het verraderlijke hart van Judas opnieuw tot uitdrukking. 'Ik zeg niet van u allen: Ik weet welke Ik uitverkoren heb; maar dit geschiedt opdat de Schrift vervuld worde: Die met Mij het brood eet, heeft tegen Mij zijne verzenen opgeheven.'[25] Met het leggen van de nadruk op het feit dat Hij van tevoren wist wat komen zou had de Heer de bedoeling dat de apostelen, wanneer de verschrikkelijke ontwikkeling een voldongen feit zou zijn geworden, zouden beseffen, dat hierdoor de Schriften waren vervuld. Ontroerd in de geest, her-

[20] In de herziene vertaling staat 'verbond' i.p.v. 'testament' in Matth. 26:28 en overeenkomstige teksten.
[21] 1 Cor. 11:23-34.
[22] B. v. M., 3 Nephi 18:6-11; L. & V. 20:75; zie ook Art. des Geloofs, Hfdst. 9.
[23] Zie The Great Apostasy 8:15-19.
[24] Joh. 13:18-30.
[25] Vgl. Psalm 41:9.

haalde Hij de angstwekkende verzekering dat één der aanwezigen Hem zou verraden. Petrus gaf Johannes, die naast Jezus zat en op dat ogenblik met zijn hoofd tegen Jezus' borst leunde, een teken dat hij moest vragen wie de verrader was. Op Johannes' gefluisterde vraag antwoordde de Heer: 'Deze is het, wien Ik de bete, als Ik ze ingedoopt heb, geven zal.'

Het was in 't geheel niet ongebruikelijk dat iemand aan tafel, in 't bijzonder de gastheer, een stuk brood in de schotel met saus doopte en aan een ander gaf. Zulk een handeling van Jezus trok niet de algemene aandacht. Hij doopte het stukje brood in de schotel en gaf het aan Judas Iscariot met de woorden: 'Wat gij doet, doe het haastig'. De anderen vatten de woorden van de Heer op als een opdracht aan Judas om een of andere plicht te vervullen, op een boodschap uit te gaan, misschien om iets te kopen om het Pascha verder te vieren, of om een arme iets te brengen, want Judas was de rentmeester en droeg de geldbuidel. Maar Judas begreep het wèl. Zijn hart was des te meer verhard door de ontdekking dat Jezus van zijn schandelijke plannen afwist en hij was razend om de vernedering die hij in Zijn tegenwoordigheid voelde. Na de bete, waarvoor hij zijn mond had geopend om het uit des Heren hand te ontvangen, 'voer de Satan in hem', en deed zijn boosaardig meesterschap gelden. Judas ging onmiddellijk uit, het gezegende gezelschap van zijn broederen en van de Heer voor altijd verlatend. Johannes boekstaaft het vertrek van de verrader met de bondige en onheilspellende opmerking: 'en het was nacht'.

Het Onderhoud na het Avondmaal

Door het vertrek van Judas Iscariot scheen de intense droefheid waar het kleine gezelschap onder gebukt was, enigermate te zijn geweken; de Heer zelf voelde zich zichtbaar bevrijd. Zodra de deur achter de deserteur was gesloten, riep Jezus uit, alsof Hij de dood reeds had overwonnen: 'Nu is de Zoon des Mensen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt.' Zich met vaderlijke genegenheid tot de Elf wendend, zeide Hij: 'Kinderkens, nog een kleine tijd ben Ik bij u. Gij zult Mij zoeken, en gelijk Ik den Joden gezegd heb: Waar Ik henenga kunt gij niet komen, alzo zeg Ik ulieden nu ook. Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt; gelijk Ik u liefgehad heb, dat ook gij elkander liefhebt. Hieraan zullen zij allen weten, dat gij mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander.'[26] De wet van Mozes schreef liefde tussen vrienden en buren voor[27], maar het nieuwe gebod, waardoor de apostelen zich moesten laten leiden, was van een hogere orde. Zij moesten elkander liefhebben zoals Christus hen liefhad, en hun broederlijke genegenheid behoorde hun apostelschap te kenmerken, waardoor de wereld hen zou erkennen als mannen met een bijzondere bestemming.

Dat de Heer had gezegd dat Hij weldra van hen zou scheiden, vervulde hen met zorg. Petrus stelde de vraag: 'Heere, waar gaat Hij henen?' Jezus

[26] Joh. 13:31-34.
[27] Lev. 19:18.

antwoordde: 'Waar Ik henenga, kunt gij Mij niet volgen, maar gij zult Mij later volgen. Petrus zeide tot Hem: Heere, waarom kan ik U nu niet volgen? Ik zal mijn leven voor U zetten.' Petrus scheen te hebben beseft, dat de Meester Zijn dood tegemoet ging; toch betuigde hij onvervaard zijn bereidheid om liever die donkere weg te gaan dan van zijn Heer gescheiden te worden. Wij kunnen niet aan de ernst van Petrus' voornemen en aan de oprechtheid van zijn verlangen op dat ogenblik twijfelen. In zijn stoutmoedige verklaring had hij echter alleen rekening gehouden met de gewilligheid van zijn geest, maar niet voldoende met de zwakheid van zijn vlees. Jezus, die de man beter kende dan hij zichzelf kende, berispte liefderijk zijn buitensporig zelfvertrouwen aldus: 'Simon, Simon, zie de satan heeft ulieden zeer begeerd om te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet ophoude; en gij, als gij eens zult bekeerd zijn, zo versterk uwe broeders.' De eerste der apostelen, de Rotsman, moest nog bekeerd worden, of volgens een nauwkeuriger vertaling 'weer omgekeerd'[28], want gelijk de Here voorzag, zou Petrus spoedig een nederlaag lijden en wel zodanig, dat hij zijn bekendheid met Christus zou loochenen. Toen Petrus opnieuw zijn bereidheid om met Jezus mede te gaan dapper te kennen gaf, zelfs in de gevangenis en in de dood, legde de Heer hem het zwijgen op met de woorden: 'Ik zeg u Petrus, de haan zal heden niet kraaien, eer gij driemaal zult verloochend hebben dat gij Mij kent.'

De apostelen moesten er zich op voorbereiden een nieuwe orde van zaken onder ogen te zien, nieuwe toestanden en nieuwe eisen; vervolging wachtte hun en weldra zouden zij van de sterkende aanwezigheid van de Meester worden beroofd. Jezus vroeg hun: 'Toen Ik u uitzond zonder buidel en reiszak en schoenen, heeft u ook iets ontbroken? En zij zeiden: Niets. Hij zeide dan tot hen: Maar nu, wie een buidel heeft, die neme hem, desgelijks ook een reiszak, en die er geen heeft, die verkope zijn kleed en kope een zwaard. Want Ik zeg u, dat nog dit, hetwelk geschreven is, in Mij moet volbracht worden, namelijk: En Hij is met de misdadigen gerekend; want ook die dingen die van Mij geschreven zijn, hebben een einde.' De Here zou weldra onder de misdadigers gerekend worden, gelijk voorzien was[29], en Zijn discipelen zouden worden beschouwd als de volgelingen van een geëxecuteerde misdadiger. Bij het noemen van buidel, reiszak, schoenen en een zwaard, vatten enige broederen de betekenis letterlijk op en zeiden: 'Heere, ziehier twee zwaarden'. Jezus antwoordde kortaf: 'Het is genoeg', of zoals wij het misschien zouden zeggen: 'Genoeg daarvan'. Hij had niet de onmiddellijke noodzaak van wapens bedoeld, en zeer zeker niet voor Zijn eigen verdediging. Zij hadden Zijn bedoeling weer niet begrepen, maar ondervinding zou hun later leren.[30]

Voor de inlichting, die wij omtrent het laatste onderhoud tussen Jezus en de apostelen hebben, zijn wij van de Evangelieschrijvers alleen aan Johannes

[28] Zo luidt de herziene vertaling van Lucas 22:32.
[29] Jesaja 53:12; vgl. Marcus 15:28.
[30] Lees Joh. 13:36-38; Lucas 22:31-38; vgl. Matth. 26:31-35; Marcus 14:27-31.

dank verschuldigd. Ieder lezer wordt aangeraden de drie hoofdstukken, waarin de sublieme uitspraken zijn opgenomen en bewaard ter voorlichting van de mensheid, nauwkeurig te bestuderen.[31] De droefheid van de Elf opmerkende, zeide de Heer hun goedsmoeds te zijn, hun bemoediging en hoop op geloof in Hemzelf grondend. 'Uw hart wordt niet ontroerd', zeide Hij, 'gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij'. Daarna, als 't ware de sluier tussen de aardse en de hemelse staat terzijde schuivend en Zijn getrouwe dienstknechten een glimp op de toestanden daarboven gunnend, vervolgde Hij: 'In het huis mijns Vaders zijn vele woningen; anderszins zo zou Ik het u gezegd hebben; Ik ga heen om u plaats te bereiden. En zo wanneer Ik heen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zo kom Ik weder en zal u tot Mij nemen, opdat gij óók zijn moogt waar Ik ben. En waar Ik heenga, weet gij, en den weg weet gij'.[32] Aldus verklaarde de Here in eenvoudige en duidelijke taal het feit, dat in het hiernamaals trapsgewijze toestanden bestaan, verschillende bezigheden en graden van heerlijkheid en plaats in de eeuwige werelden.[33] Hij had Zijn eigen, ingeboren Godschap bevestigd, en door hun geloof in Hem en gehoorzaamheid aan Zijn geboden zouden zij Hem op de weg kunnen volgen, waarlangs Hij op het punt stond hen voor te gaan. Thomas, die liefhebbende, dappere, ofschoon enigszins twijfelmoedige ziel, wenste wel iets meer te vernemen en waagde te zeggen: 'Heere, wij weten niet waar Gij heengaat, en hoe kunnen wij den weg weten?' Het antwoord van de Here was opnieuw een bevestiging van Zijn goddelijkheid: 'Ik ben de weg, de waarheid, en het leven: niemand komt tot de Vader dan door Mij. Indien gijlieden Mij gekend hadt, zo zoudt gij ook Mijn Vader gekend hebben; en van nu kent gij Hem en hebt Hem gezien.'

Op dit punt gekomen, viel Filippus in met het verzoek: 'Heere, toon ons den Vader en het is ons genoeg.' Jezus antwoordde met zacht verwijt: 'Ben Ik zo langen tijd met ulieden en hebt gij Mij niet gekend, Filippus? Wie Mij gezien heeft, die heeft den Vader gezien; en hoe zegt gij: Toon ons den Vader?' De gedachte, dat Zijn naaste en dierbaarste vrienden op aarde, zij, aan wie Hij de autoriteit van het Heilige Priesterschap had geschonken, toch nog zo onwetend omtrent Zijn absolute eenheid met de Vader in doel en handeling waren, bedroefde Hem. Indien de Eeuwige Vader in Persoon temidden van hen had gestaan, onder dezelfde omstandigheden als daar toen heersten, zou Hij hebben gedaan wat de Geliefde en Eniggeboren Zoon deed, Die zij kenden als Jezus, hun Heer en Meester. Zo geheel en al waren de Vader en de Zoon één van harte en gedachte, dat het kennen van één het kennen van beiden was. Niettemin kon de Vader alleen worden benaderd door de Zoon. Voor zo ver de apostelen geloof in Christus hadden en Zijn wil deden, zouden zij in staat zijn de werken te doen die Christus in Zijn sterfelijk leven had gedaan, zelfs nog groter dingen, want Zijn aardse zending zou nog slechts enige uren duren, en het ontvouwen van het goddelijk plan

[31] Johannes, hoofdst. 14, 15, 16.
[32] Joh. 14:1-4.
[33] Zie 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 4, blz. 98; Hfdst. 22, blz. 400-404.

der eeuwen zou nog groter wonderen vereisen dan die, welke door Jezus in Zijn korte zendingstijd waren gewrocht.

Voor de eerste maal gebood de Heer Zijn discipelen in Zijn naam tot de Vader te bidden, en de verzekering, dat het oprechte gebed gehoor zou vinden, werd in deze woorden gegeven: 'En zo wat gij begeeren zult in Mijn naam, dat zal Ik doen, opdat de Vader in den Zoon verheerlijkt worde. Zo gij iets begeeren zult in Mijn naam, Ik zal het doen.' [34] De naam Jezus Christus zou voortaan de van Godswege geschonken talisman zijn waardoor de machten des hemels te hulp konden worden geroepen, om in elke rechtvaardige onderneming in werking te treden.

Den apostelen werd de Heilige Geest beloofd; Hij zou door Jezus' tussenkomst worden gezonden, om 'een andere Trooster' voor hen te zijn, of zoals in latere vertalingen wordt gezegd: een andere 'Pleitbezorger' of 'Helper', namelijk de Geest der Waarheid die met de discipelen zou zijn, ofschoon de wereld Hem zou verwerpen, zoals zij de Christus hadden verworpen, en Hij zou in hen wonen zoals Christus toen in hen woonde en de Vader in Hem. 'Ik zal u geen wezen laten, Ik kom weder tot u', zo verzekerde Jezus de broederen. 'Nog een kleinen tijd en de wereld zal Mij niet meer zien; maar gij zult Mij zien, want Ik leef en gij zult leven. In dien dag zult gij erkennen, dat Ik in mijn Vader ben, en gij in Mij, en Ik in u'.[35] Daarna volgde de verzekering dat Christus, hoewel voor de wereld onbekend, zich zou manifesteren aan hen, die Hem liefhebben en Zijn geboden onderhielden.

Judas Thaddeüs, anders genaamd Lebbeüs [36], 'niet de Iscariot', zoals de schrijver er aan toevoegt om alle misverstand uit te sluiten, was in verwarring gebracht door de ontraditionele en on-Joodse gedachte aan een Messias, die alleen door de weinige uitverkorenen gekend zou zijn en niet door geheel Israël. Daarom vroeg hij: 'Heere, wat is het, dat Gij Uzelven aan ons zult openbaren en niet aan de wereld?' Jezus legde uit, dat alleen voor de getrouwen de omgang met Hem en de Vader was weggelegd. Voorts beurde Hij de apostelen op door de belofte, dat wanneer de Trooster, de Heilige Geest, die in de naam van de Zoon door de Vader zou worden gezonden, tot hen was gekomen, Deze hen verder zou onderrichten, en in hun herinnering zou brengen hetgeen Christus hun had geleerd. De afzonderlijke persoonlijkheid van elk lid van de Godheid, Vader, Zoon en Heilige Geest, wordt hier opnieuw duidelijk aangetoond.[37] Om de nog beangstigde discipelen te troosten, zeide Jezus: 'Vrede laat Ik u, mijn vrede geef Ik u', en opdat zij zouden beseffen dat dit meer betekende dan de conventionele begroeting van die tijd, want 'Vrede zij met u' waren de woorden, waarmede de Joden elkander dagelijks begroetten, verzekerde de Here, dat deze uitspraak een hogere betekenis had; 'niet gelijkerwijs de wereld hem geeft'. Hun wederom vragende hun verdriet op zij te zetten, voegde Jezus er aan toe: 'Gij hebt gehoord, dat Ik tot u gezegd heb: Ik ga heen en kom weder tot u. Indien gij Mij liefhadt, zo zoudt gij

[34] Joh. 14:13, 14; vgl. 16:24.
[35] Joh. 14:15-20; vgl. vers 26 en 15:26.
[36] Matth. 10:3 en Lucas 6:16; ook blz. 167.
[37] Zie 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 2, blz. 39-42; blz. 96 in dit boek.

u verblijden, omdat Ik gezegd heb: Ik ga heen tot den Vader; want mijn Vader is meer dan Ik.' De Here maakte Zijn dienstknechten duidelijk, dat Hij deze dingen vooraf had gezegd, opdat wanneer de voorspelde gebeurtenissen zouden plaats vinden, de apostelen in hun geloof in Hem, de Christus, zouden worden versterkt. Hij had geen tijd meer om nog veel te zeggen, want het volgende uur zou de verheven worsteling een aanvang nemen; 'de overste dezer wereld komt', zeide Hij, en in vreugdevolle triomf voegde Hij er aan toe: 'en heeft aan Mij niets'.[38]

Met een grootse zinnebeeldige voorstelling toonde de Here de essentiële betrekking tussen de apostelen en Zichzelf en tussen Zichzelf en de Vader, door het beeld van een landman, een wijnstok en zijn ranken[39], aldus aan: 'Ik ben de ware wijnstok, en mijn Vader is de landman. Elke rank die in Mij geen vrucht draagt, die neemt Hij weg, en elke die vrucht draagt, die reinigt Hij[40], opdat zij meer vrucht drage'.

In de wereldliteratuur zal men geen verhevener analogie vinden. Die geordende dienstknechten des Heren waren zonder Hem even hulpeloos en nutteloos als een tak, die van de boom is afgebroken. Gelijk de rank alleen vrucht kan dragen dank zij het voedende sap, dat uit de wortels omhoog stijgt en wanneer zij wordt afgebroken verwelkt, uitdroogt en alleen nog maar geschikt is voor brandhout, zo zullen ook deze mannen, hoewel in het Heilig Priesterschap opgenomen, slechts sterk en vruchtbaar zijn in goede werken, zo lang zij standvastig in gemeenschap met de Heer blijven. Wat waren zij - zonder Christus - anders dan ongeschoolde Galileeërs, sommigen van hen vissers, één een tollenaar en de rest van onbekende herkomst, en allen zwakke stervelingen? Door de instructies en gezaghebbende verordeningen, waarmede zij waren gezegend, en door de eerbiedige gehoorzaamheid, die zij hadden getoond, waren zij als ranken van de Wijnstok op dat ogenblik rein en gezond.

'Blijft in Mij', zo luidde des Heren krachtige vermaning, anders zouden zij niet dan verdorde takken worden. 'Ik ben de wijnstok', voegde Hij er ter verklaring van de vergelijking aan toe. 'Gij zijt de ranken; wie in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt gij niets doen. Zo iemand in Mij niet blijft, die is buitengeworpen gelijkerwijs de rank, en is verdord; en men vergadert ze, en men werpt ze in het vuur, en zij worden verbrand. Indien gij in Mij blijft en Mijn woorden in u blijven, zo wat gij wilt zult gij begeren, en het zal u geschieden. Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt; en gij zult Mijn discipelen zijn.' Hun liefde voor elkander werd nog eens uitdrukkelijk vermeld als een noodzakelijkheid voor het voortduren van hun liefde voor Christus.[41] In die liefde zouden zij vreugde vinden. Christus was voor hen, van de dag van hun eerste ontmoeting af,

[38] Joh. 14:22-31.
[39] Joh. 15:1-8.
[40] Heeft betrekking op het Engelse woord 'purgeth' van 'to purge', wat 'zuiveren', 'reinigen', 'verwijderen' betekent. De herziene vertaling stelt er het woord 'cleanseth' van 'to cleanse' voor in de plaats, dat ook 'reinigen' betekent. - Vert.
[41] Joh. 15:9-17.

een voorbeeld van oprechte liefde geweest, en nu stond Hij op het punt het hoogste bewijs daarvan te geven, waarvan Zijn woorden: 'Niemand heeft meer liefde dan deze, dat iemand zijn leven zet voor zijn vrienden', de voorboden waren. En dat deze mannen des Heren vrienden waren, wordt aldus genadiglijk verzekerd: 'Gij zijt Mijn vrienden, zo gij doet wat Ik u gebied. Ik noem u niet meer dienstknechten, want de dienstknecht weet niet wat zijn heer doet; maar Ik heb u vrienden genoemd, want al wat Ik van Mijn Vader gehoord heb, dat heb Ik u bekend gemaakt.' Deze nauwe betrekking wijzigde geenszins de positie van Christus als hun Heer en Meester, want door Hem waren zij gekozen en geordend, en het was Zijn wil, dat zij zo zouden leven dat, wat zij ook in naam van de heilige vriendschap die door Hem werd erkend, zouden vragen, hun door de Vader zou worden toegestaan.

Zij kregen opnieuw te horen van de vervolgingen die hun wachtten, en van hun apostolische roeping als bijzondere en persoonlijke getuigen des Heren.[42] Dat de wereld hen haatte en dat nog intenser zou doen, was een feit, dat zij onder de ogen hadden te zien, doch zij moesten zich herinneren, dat de wereld hun Meester vóór hen had gehaat en dat zij waren uitverkoren en door ordening afzijdig van de wereld waren gezet. Daarom konden zij niet hopen de haat van de wereld te ontgaan. De dienstknecht was niet meer dan zijn meester, noch de apostel dan zijn Heer, wat zij als algemeen beginsel wel kenden en wat hun speciaal was gezegd. Zij die hen haatten, haatten de Christus, en zij die de Zoon haatten, haatten de Vader; groot zal de veroordeling van dezulken zijn. Indien de goddeloze Joden voor de machtige werken en genadevolle woorden van de Messias de ogen niet hadden gesloten en de oren niet hadden toegestopt, zouden zij van de waarheid overtuigd zijn geworden, en de waarheid zou hen hebben gered, doch zij waren zonder verontschuldiging voor hun zonde gelaten, en Christus bevestigde, dat door hun goddeloos gedrag de schriften waren vervuld, waarin wordt gezegd dat zij Hem zonder oorzaak hadden gehaat.[43] Daarna, terugkerend tot de grote en bemoedigende belofte van steun door de komst van de Heilige Geest, zeide de heer: 'Maar wanneer de Trooster zal gekomen zijn, die Ik u zenden zal van den Vader, namelijk de Geest der waarheid die van de Vader uitgaat, die zal van Mij getuigen; en gij zult óók getuigen, want gij zijt van den beginne met Mij geweest'.

Deze dingen had Jezus tot hen gesproken, opdat zij niet 'geërgerd' zouden worden, of met andere woorden: bij verrassing genomen, misleid, en tot twijfel gebracht en over de toen dreigende en ongekende gebeurtenissen zouden struikelen. De apostelen werden vooraf gewaarschuwd, dat zij vervolgd en uit de synagogen geworpen zouden worden, en ook gewaarschuwd voor een tijd, waarin de haat jegens hen zo bitter zou zijn en de satanische duisternis van geest zo dicht, dat degeen, wie dan ook, die er in zou slagen een van hen te doden, zou zeggen dat hij zijn laaghartige daad in de dienst van God had bedreven. Met het oog op hun overstelpende droefheid om het heengaan

[42] Joh. 15:18-27.
[43] Vers 25; vgl. Psalm 35:19; 69:4; 109:3.

van de Here, trachtte Hij hen wederom op te beuren, zeggende: 'Doch Ik zeg u de waarheid, het is u nut dat Ik wegga; want indien Ik niet wegga, zo zal de Trooster tot u niet komen; maar indien Ik heenga, zo zal Ik Hem tot u zenden.'

De verzekering, dat de Heilige Geest zou nederdalen, door wie zij gesterkt zouden worden om iedere noodtoestand onder de ogen te zien, was het inspirerende thema van des Heren toespraak. Veel wat Christus nog tot Zijn apostelen had te zeggen, maar wat zij toen niet konden begrijpen, zou hun door de Heilige Geest worden geleerd. 'Maar wanneer die zal gekomen zijn, namelijk de Geest der waarheid, Hij zal u in al de waarheid leiden; want Hij zal van Zichzelven niet spreken, maar zo wat Hij zal gehoord hebben, zal Hij spreken en de toekomende dingen zal Hij u verkondigen. Die zal Mij verheerlijken; want Hij zal het uit het Mijne nemen, en zal het u verkondigen. Al wat de Vader heeft, is het Mijne; daarom heb Ik gezegd dat Hij het uit het Mijne zal nemen en u verkondigen'.[44]

Wederom over Zijn heengaan sprekend, dat toen zó nabij was, dat met uren gerekend moest worden, zeide de Here: ' Een kleine tijd en gij zult Mij niet zien, en wederom een kleine tijd en gij zult Mij zien; want Ik ga heen tot den Vader'.[45]

De apostelen dachten na en sommigen vroegen onder elkander, wat de Heer wel bedoeld kon hebben; de ernst van het ogenblik was echter zo diep, dat zij niet openlijk durfden vragen. Jezus kende hun ontsteltenis en minzaam legde Hij hun uit, dat zij spoedig zouden schreien en klagen, terwijl de wereld zich zou verheugen; dit had betrekking op Zijn dood; maar Hij beloofde, dat hun smart in vreugde zou verkeren, en dit doelde op Zijn opstanding, waarvan zij getuige zouden zijn. Hij vergeleek de toestand, waarin zij toen verkeerden en zich later zouden bevinden, met die van een vrouw in barensnood, die daarna in de vreugde van het moederschap haar pijn vergeet. De blijdschap, die hun wachtte zou niemand van hen kunnen wegnemen; en voortaan moesten zij niet aan Christus alleen vragen, maar in Christus' naam aan de Vader. De Heer zeide: 'En in dien dag zult gij Mij niets vragen. Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, al wat gij den Vader zult bidden in Mijn naam, dat zal Hij u geven. Tot nog toe hebt gij niets gebeden in Mijn naam; bidt en gij zult ontvangen opdat uw blijdschap vervuld zij'.[46] Zij moesten zó veel hoger eer en erkenning ontvangen, dat zij de Vader direct in gebed mochten naderen, doch in de naam van de Zoon, want de Vader had hen lief, omdat zij Jezus, de Zoon, hadden liefgehad en Hem hadden aangenomen als Een die door de Vader was gezonden. Opnieuw verzekerde de Heer plechtig: 'Ik ben van den Vader uitgegaan, en ben in de wereld gekomen; wederom verlaat Ik de wereld, en ga heen tot den Vader'. De discipelen waren door deze duidelijke woorden tevreden gesteld en zeiden: 'Zie, nu spreekt Gij vrijuit en zegt geen gelijkenis. Nu weten wij, dat Gij alle dingen weet, en Gij hebt niet van node dat U iemand vraagt; hierom geloven

[44] Joh. 16:13-15; lees verzen 1-15.
[45] Joh. 16:16; vgl. 7:33; 13:33; 14:19.
[46] Joh. 16:17, 23, 24; lees verzen 17-28.

wij, dat Gij van God uitgegaan zijt'. Hun voldoening hield gevaar in, door te groot vertrouwen; de Here waarschuwde hen, zeggende dat zij allen in een dichtbij zijnd uur verstrooid zouden worden, een ieder naar het zijne en Jezus alleen zouden laten, doch dat de Vader met Hem zou zijn. Hij zeide tot hen, dat alvorens de nacht voorbij zou zijn een ieder van hen aan Hem geërgerd zou worden, gelijk geschreven staat: 'Ik zal den herder slaan, en de schapen der kudde zullen verstrooid worden'.[47] Tot Petrus, in zijn protest de vurigste van allen, was gezegd, zoals wij hebben gezien, dat wanneer die nacht de haan kraaide, hij zijn Heer driemaal verloochend zou hebben, doch allen hadden verklaard dat zij trouw zouden zijn, wat de beproeving ook mocht wezen.[48] Ter meerdere bevestiging van de werkelijkheid van Zijn lichamelijke opstanding, beloofde Jezus de apostelen dat Hij, na uit het graf te zijn opgestaan, hun naar Galilea vóór zou gaan.[49]

Tot slot van deze laatste en plechtigste rede, die Christus in Zijn aardse leven hield, zeide Hij: 'Deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat gij in Mij vrede hebt. In de wereld zult gij verdrukking hebben; maar hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen'.[50]

Het Hogepriesterlijk Gebed

De indrukwekkende rede tot de apostelen werd gevolgd door een gebed, zoals alleen tot de Vader kan worden gericht en zoals niemand dan de Zoon van die Vader kan opzenden.[51] Men noemt het niet ten onrechte: 'Het Hogepriesterlijk Gebed des Heren'. Daarin erkent Jezus de Vader als de bron van Zijn macht en autoriteit, welk gezag zich zelfs uitstrekt tot het schenken van het eeuwige leven aan allen, die het waardig zijn: 'En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, den enigen waarachtigen God, en Jezus Christus, dien Gij gezonden hebt'. Bij wijze van eerbiedige melding omtrent het Hem opgedragen werk zeide de Zoon: 'Ik heb U verheerlijkt op de aarde! Ik heb voleindigd het werk dat Gij Mij gegeven hebt om te doen! en nu verheerlijk Mij, Gij Vader, bij Uzelven, met de heerlijkheid, die Ik bij U had eer de wereld was.' Met onmetelijk grote liefde pleitte Hij voor hen, die de Vader Hem gegeven had, de toen aanwezige apostelen, die uit de wereld waren geroepen en hun getuigenis omtrent Hem als de Zoon van God getrouw waren gebleven. Uit hen was er één verloren gegaan, de zoon des verderfs. Met de gloed ener vurige smeekbede pleitte de Heer:

'Ik bid niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart voor den boze. Zij zijn niet van de wereld, gelijkerwijs Ik van de wereld niet ben. Heilig ze in Uw waarheid; Uw woord is de waarheid. Gelijkerwijs Gij Mij gezonden hebt in de wereld, alzo heb Ik hen ook in de wereld gezonden;

[47] Matth. 26:31; Marcus 14:27; vgl. Zach. 13:7; zie ook Matth. 11:6.
[48] Matth. 26:31-35; Marcus 14:29-31.
[49] Matth. 26:32; Marcus 14:28; vgl. 16:7.
[50] Joh. 16:33.
[51] Joh. 17.

en Ik heilig Mijzelven voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid. En Ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor diegenen die door hun woord in Mij geloven zullen, opdat zij allen één zijn, gelijkerwijs Gij, Vader, in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn, opdat de wereld gelove dat Gij Mij gezonden hebt. En Ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn gelijk als Wij één zijn: Ik in hen, en Gij in Mij; opdat zij volmaakt zijn in één, en opdat de wereld erkenne dat Gij Mij gezonden hebt, en hen liefgehad hebt gelijk Gij Mij liefgehad hebt. Vader, Ik wil dat waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij Mijn heerlijkheid mogen aanschouwen die Gij Mij gegeven hebt; want Gij hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging der wereld. Rechtvaardige Vader, de wereld heeft U niet gekend; maar Ik heb U gekend, en dezen hebben erkend, dat Gij Mij gezonden hebt; en Ik heb hun Uw naam bekend gemaakt en zal Hem bekend maken, opdat de liefde waarmede Gij Mij liefgehad hebt, in hen zij, en Ik in hen.'

Nadat zij een lied hadden gezongen gingen Jezus en de Elf naar buiten, naar de Olijfberg.[52]

Des Heren Zielestrijd in Gethsémané[53]

Jezus en de elf apostelen vertrokken uit het huis waar zij gegeten hadden, gingen door de stadspoort, die gewoonlijk tijdens een openbaar feest 's nachts werd opengelaten, staken de beek Kedron of beter gezegd Kidron over en traden een olijfboomgaard binnen, Gethsémané genaamd[54], op de helling van de Olijfberg gelegen. Acht van de apostelen liet Hij bij de ingang achter, met de opdracht: 'Zit hier neder totdat Ik henenga en aldaar zal gebeden hebben'; en met deze ernstige vermaning: 'Bidt dat gij niet in verzoeking komt'. Vergezeld van Petrus, Jacobus en Johannes ging Hij verder, en was weldra van diepe smart vervuld, die Hem in zekere mate zelf verwonderd schijnt te hebben, want wij lezen: 'en begon ontsteld en zeer beangst te worden.' Hij werd gedwongen zich het gezelschap van zelfs de drie uitverkorenen te ontzeggen, en Hij zeide tot hen: 'Mijn ziel is geheel bedroefd tot den dood toe; blijft hier en waakt met Mij. En een weinig voortgegaan zijnde, viel Hij op zijn aangezicht, biddende en zeggende: Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker aan Mij voorbijgaan; doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt.' Marcus geeft het gebed aldus weer: 'Abba, Vader, alle dingen zijn U mogelijk; neem dezen drinkbeker van Mij weg; doch niet wat Ik wil, maar wat Gij wilt'.[55]

Dit gedeelte van Zijn hartstochtelijke smeekbede werd door minstens één

[52] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[53] Matth. 26:36-46; Marcus 14:32-42; Lucas 22:39-46.
[54] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[55] 'Abba' is een woord dat zowel genegenheid als eerbetoon uitdrukt; het betekent 'Vader'. Jezus gebruikte het voor de Eeuwige Vader in bovengenoemde tekst, en door Paulus (Rom. 8: 15; Gal. 4:6).

van de wachtende drie gehoord, doch allen gaven zij aan hun vermoeidheid toe en waakten niet langer. Evenals op de Berg der Verheerlijking, toen de Here in heerlijkheid verscheen, sluimerden deze drie in het uur van Zijn diepste vernedering. In Zijn zielestrijd tot hen terugkerend, vond Jezus hen slapende, en zich tot Petrus richtend die zo kort tevoren nog luid zijn bereidheid had verkondigd om de Heer zelfs tot in de gevangenschap en de dood te volgen, riep Jezus uit: 'Wat slaapt gij? Staat op en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt'; maar liefderijk voegde Hij er aan toe: 'de geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak'. De vermaning aan de apostelen om op dat ogenblik te bidden, opdat zij niet in verzoeking zouden komen, kan zijn voortgekomen uit de in dat uur heersende noodtoestand, in welke zij, indien zij aan zichzelf zouden worden overgelaten, hun Heer bij de eerste ingeving in de steek zouden laten.

Toen de drie apostelen uit hun sluimer waren gewekt, zagen zij de Here zich wederom terugtrekken en in Zijn zielsangst hoorden zij Hem smeken: 'Mijn Vader, indien deze drinkbeker aan Mij niet voorbij kan gaan tenzij Ik hem drinke, Uw wil geschiede.' Ten tweede male terugkerende, vond Hij hen, die Hij zo smartelijk had verzocht met Hem te waken, wederom slapende, 'want hun ogen waren bezwaard'. Na hun ontwaken waren zij verlegen of beschaamd en wisten niet wat te zeggen. Voor de derde maal ging Hij Zijn eenzame strijd en nachtwake tegemoet, en richtte Hij in dezelfde woorden zijn ernstige smeekbede tot de Vader. Lucas vertelt ons: 'En door Hem werd gezien een Engel uit den hemel die Hem versterkte'; doch zelfs de aanwezigheid van deze bovenaardse bezoeker kon de hevige zielepijn niet verdrijven. 'En in zware strijd zijnde, bad Hij des te ernstiger. En zijn zweet werd gelijk groote droppelen bloeds, die op de aarde afliepen'.[56]

Petrus had een glimp opgevangen van de donkere weg welke hij, naar hij zelf had voorgegeven, zo bereidwillig was te gaan, en de broeders Jacobus en Johannes wisten niet beter dan tevoren hoe onvoorbereid zij waren de beker te drinken welke de Here tot op de bodem zou ledigen.[57]

Toen Jezus voor de laatste maal tot Zijn op wacht gezette discipelen terugkwam, zeide Hij: 'Slaapt nu voort en rust; ziet, de ure is nabij gekomen, en de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen der zondaren.' Verder waken had geen zin meer; de toortsen van de door Judas geleide bende waren in de verte zichtbaar. Jezus riep uit: 'Staat op, laat ons gaan; ziet, hij is nabij die Mij verraadt.' Staande met de Elf, wachtte de Heer kalm de komst van de verrader af. Christus' zielestrijd in de hof is voor het beperkte verstand niet te peilen, noch naar hevigheid noch naar oorzaak. De gedachte dat Hij leed uit angst voor de dood is onhoudbaar. De dood was voor Hem de inleiding tot de opstanding en de triomfale terugkeer naar de Vader van Wie Hij was gekomen, en tot een staat van heerlijkheid die, wat Hij tevoren bezat, te boven ging. Bovendien had Hij het in Zijn macht Zijn leven vrijwillig neder te leggen.[58] Hij worstelde en kreunde onder een last zo als geen

[56] Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
[57] Joh. 13:37; Matth. 20:22; Marcus 10:38, 39.
[58] Joh. 5:26, 27; en 10:17, 18; ook blz. 309 in dit boek.

ander wezen, dat op aarde heeft geleefd, zelfs voor mogelijk kon houden. Het was geen lichamelijke pijn en ook niet alleen zulk een zielesmart die Hem zo deed lijden dat bloed uit iedere porie naar buiten trad, maar een geestelijke foltering zoals slechts God in staat was te ondergaan. Geen ander mens, hoe groot zijn vermogen om physiek of geestelijk leed te verdragen ook moge zijn, zou zo hebben kunnen lijden, want zijn menselijk organisme zou zijn bezweken en bewusteloosheid zou uitkomst hebben gegeven. In dat uur van zielestrijd onderging en overwon Christus al de verschrikkingen die Satan, 'de overste dezer wereld'[59], kon teweeg brengen. De hevige worsteling, uit de verleidingen voortvloeiend die onmiddellijk na de doop van de Heer volgden[60], waren overtroffen en overschaduwd door de verheven strijd tegen de machten van het kwaad.

Op de een of andere wijze, in verschrikkelijke, doch voor de mens niet te begrijpen werkelijkheid, nam de Heiland de last van de zonden der mensheid op zich van Adam af tot het einde van de wereld toe. Een openbaring van deze tijd helpt ons de ontzaglijke gebeurtenis gedeeltelijk te verstaan. In maart 1830 sprak de verheerlijkte Heiland Jezus Christus aldus: 'Want zie, Ik, God, heb deze dingen voor allen geleden, opdat zij niet zouden lijden, indien zij zich wilden bekeren; doch indien zij zich niet wilden bekeren, moeten zij lijden zoals Ik; welk lijden Mij, God, de Grootste van allen, van pijn deed sidderen en uit iedere porie bloeden, en zowel lichamelijk als geestelijk deed lijden, en Ik wenste, dat Ik de bittere beker niet behoefde te drinken, en kon terugdeinzen - niettemin, ere zij de Vader, en Ik dronk de beker en voleindigde Mijn voorbereidingen voor de kinderen der mensen.'[61]

Uit het vreselijke conflict in Gethsémané kwam Christus als overwinnaar tevoorschijn. Ofschoon Hij in de donkere beproeving van dat verschrikkelijke uur had gebeden dat de bittere beker van Zijn lippen mocht worden weggenomen, was de bede, hoewel vaak herhaald, voorwaardelijk; het volbrengen van des Vaders wil werd als doel van het verheven verlangen van de Zoon nooit uit het oog verloren.

De verdere tragedie van die nacht, en de wrede kwellingen waaraan Hij in de morgen werd blootgesteld en die in de ontzettende folteringen aan het kruis culmineerden, konden het bitter lijden dat Hij zo glansrijk had doorstaan, niet overtreffen.

Het Verraad en de Gevangenneming[62]

Gedurende de tijd dat de Heer zich voor de laatste maal en zo liefderijk met de Elf onderhield, had Judas verraderlijk met de priesterlijke autoriteiten samen gespannen. Waarschijnlijk viel het besluit om Hem die nacht ge-

59 Joh. 14:30.
60 Blz. 96.
61 L. & V. 19:16-19; vgl. 18:11. Zie ook B. v. M., 2 Nephi 9:5, 7, 21; Mosiah 3:7-14; 15:12; Alma 7:11-13; 11:40; 22:14; 34:8-15; 3 Nephi 11:11; 27:14, 15; en hoofdst. 4 van dit boek.
62 Matth. 26:47-56; Marcus 4:43-52; Lucas 22:47-53; Joh. 18:1-12.

vangen te nemen toen Judas rapporteerde dat Jezus binnen de stadsmuren was en gemakkelijk gegrepen kon worden. De Joodse heersers verzamelden een troep tempelwachters en kregen een bende Romeinse soldaten mee onder bevel van een tribuun. Deze krijgsbende was waarschijnlijk een detachement van het garnizoen Antonia dat op verzoek van de opperpriesters die nacht voor het werk was opgeroepen.[63] Dit gezelschap van manschappen en ambtenaren, een combinatie van kerkelijke en militaire autoriteit vertegenwoordigend, ging 's nachts, met Judas voorop, op weg met de bedoeling Jezus gevangen te nemen. Zij waren met lantaarns, toortsen en wapens uitgerust. Waarschijnlijk werden zij eerst naar het huis gebracht waar Judas zijn mede-apostelen en de Heer verlaten had, en ziende dat het kleine gezelschap was vertrokken, bracht Judas de troep naar Gethsémané, want hij kende de plaats en wist ook dat 'Jezus aldaar dikwijls vergaderd was geweest met Zijn discipelen'.

Terwijl Jezus nog sprak tot de Elf, die Hij uit hun sluimer had gewekt met de aankondiging dat de verrader nabij was, kwamen Judas en de bende naderbij. Als afgesproken teken ter identificatie, kwam de lafhartige Iscariot met verraderlijke dubbelhartigheid en een schijnheilig vertoon van genegenheid naar voren, zeggende: 'Wees gegroet, Rabbi', en ontwijdde het heilige gelaat van zijn Heer met een kus.[64] Dat Jezus de valse bedoeling van de handeling begreep, blijkt uit Zijn pathetisch, doch indringend en veroordelend verwijt: 'Judas, verraadt gij den Zoon des mensen met een kus?' Daarna, de titel gebruikende waarmede de andere apostelen waren geëerd, zeide de Here: 'Vriend, doe dat waarvoor gij zijt gekomen'.[65] Het was een herhaling van de opdracht die aan de avondmaalstafel werd gegeven: 'Wat gij doet, doe het haastig'.

De gewapende bende aarzelde, ofschoon haar gids het overeengekomen teken had gegeven. Jezus ging naar de ambtenaren, bij wie Judas stond en vroeg: 'Wien zoekt gij?' Op hun antwoord: 'Jezus van Nazareth', hernam de Heer: 'Ik ben het'. In plaats van naderbij te komen om Hem te grijpen, deinsde de menigte terug en velen van hen vielen van vrees op de grond. De eenvoudige waardigheid en vriendelijke, doch dwingende macht van Christus' tegenwoordigheid bleken sterker te zijn dan sterke armen en oorlogswapenen. Opnieuw vroeg Hij: 'Wien zoekt gij?' en opnieuw antwoordden zij: 'Jezus van Nazareth'. Toen zeide Jezus: 'Ik heb u gezegd dat Ik het ben; indien gij dan Mij zoekt, zo laat dezen heengaan'. De laatste opmerking betrof de apostelen, die gevaar liepen gearresteerd te worden, en in dit bewijs van Christus' bezorgdheid voor hun persoonlijke veiligheid zag Johannes een vervulling van des Heren woorden, onlangs in Zijn gebed geuit: 'Uit degenen

63 Heeft betrekking op de Engelse woorden 'cohort' en 'tribune' ('krijgsbende' en 'tribuun') die een betere vertaling uit het Grieks zijn dan 'band' en 'captain'. - Vert.

64 De Griekse tekst van Matth. 26:49 en Marcus 14:45 geeft duidelijk aan dat Judas Hem veel kuste, d.i. vele malen, of overvloedig.

65 Dit benadert de correcte vertaling meer dan 'Waartoe zijt gij hier?' in de gebruikelijke vertaling van Matth. 26:50.

die Gij Mij gegeven hebt, heb Ik niemand verloren.'[66] Het is mogelijk, dat wanneer wie dan ook van de Elf met Jezus zou zijn gegrepen en de wrede mishandelingen en gruwelijke vernederingen van de volgende uren mede hadden te ondergaan, hun geloof daar niet tegen bestand zou zijn geweest, betrekkelijk ongerijpt en onbeproefd als het toen nog was, gelijk in latere jaren velen, die de naam van Christus op zich hadden genomen, voor vervolgingen bezweken en afvallig werden.[67]

Toen de soldaten naderbij kwamen en Jezus grepen, vroegen sommige apostelen, gereed voor hun geliefde Meester te vechten en te sterven: 'Here, zullen wij met het zwaard slaan?' Petrus trok, zonder antwoord af te wachten, zijn zwaard en met een slecht gerichte slag naar het hoofd van de dichtstbijzijnde in de menigte, hieuw hij hem het oor af. De aldus gewonde man was Malchus, een dienaar van de hogepriester. Jezus, met het eenvoudig verzoek: 'Laat ze tot hiertoe geworden' vergunning aan zijn vijanden vragend[68], deed een schrede voorwaarts en genas door aanraking de gewonde man. Zich tot Petrus kerend, bestrafte de Here zijn onbezonnenheid en gebood hem het zwaard weder in de schede te steken, met de waarschuwing: 'allen die het zwaard opnemen zullen door het zwaard vergaan.' Dan, om te tonen hoe onnodig gewapende tegenstand was en om de nadruk te leggen op het feit dat Hij Zich vrijwillig en in overeenstemming met de voorziene en voorspelde gebeurtenissen onderwierp, vervolgde de Here: 'Of meent gij, dat Ik Mijn Vader nu niet kan bidden, en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen Engelen ter zijde stellen? Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, die zeggen, dat het alzó geschieden moet?'[69] En verder: 'de beker, dien Mij de Vader gegeven heeft, zal Ik dien niet drinken?'[70]

Doch hoewel Hij zich zonder weerstand te bieden overgaf, dacht Jezus toch aan Zijn recht. Tot de priesterlijke ambtenaren, opperpriesters, de hoofdman van de tempelwachters en de ouderlingen van het volk, die aanwezig waren, richtte Hij zijn vragenderwijs gesteld protest: 'Zijt gij uitgegaan met zwaarden en stokken als tegen een moordenaar om Mij te vangen? Dagelijks was Ik bij ulieden in den tempel lerende, en gij hebt Mij niet gegrepen; maar dit geschiedt opdat de Schriften vervuld zouden worden.'

Lucas vermeldt als de slotwoorden van de Heer: 'maar dit is uw ure en de macht der duisternis.' Zonder op Zijn vraag acht te slaan en zonder enige eerbied voor Zijn onderworpen houding, bonden de hoofdman en de ambtenaren der Joden Jezus met touwen en voerden Hem weg, een Gevangene, aan de genade van Zijn ergste vijanden overgeleverd.

De elf apostelen, ziende dat tegenstand nutteloos was, niet alleen wegens de ongelijkheid in mankracht en aantal wapens, maar hoofdzakelijk vanwege Christus' besluit om zich te onderwerpen, keerden om en sloegen op de vlucht. Zij lieten Hem allen in de steek zoals Hij had voorzegd. Dat zij wer-

[66] Joh. 18:9; vgl. 17:12.
[67] Zie 'The Great Apostasy', hoofdst. 4 en 5.
[68] Aantekening 7, einde van hoofdstuk.
[69] Vgl. Jesaja 53:8.
[70] Aantekening 8, einde van hoofdstuk.

kelijk in gevaar verkeerden, bewijst een gebeurtenis die alleen door Marcus wordt vermeld. Een ongenoemde jongeman, uit zijn slaap gewekt door het tumult van de marcherende bende, was er op uit gegaan met alleen een linnen laken over zijn naakte lichaam. Zijn belangstelling in de gevangenneming van Jezus en zijn dichte nadering waren oorzaak dat enige wachtslieden of soldaten hem grepen maar hij rukte zich los en ontkwam, het laken in hun handen achterlatend.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 33

1. DE DAG VAN HET PASCHAFEEST. - Eeuwenlang heeft men geredetwist over de dag van het Paschafeest in de week dat onze Heer stierf. Hij werd op vrijdag gekruisigd, de dag vóór de Joodse Sabbat en dat Hij op zondag opstond zijn feiten, die door de vier Evangelieschrijvers worden bevestigd. Uit wat de drie synoptische schrijvers zeggen, maken wij op dat het laatste avondmaal aan de avond van de eerste dag der ongezuurde broden plaats vond, en dus aan het begin van de Joodse vrijdag. Dat het laatste avondmaal des Heren door Hem en de apostelen als een Paschamaal werd beschouwd, blijkt uit Matth. 26:2, 17, 18, 19 en overeenkomstige passages in Marcus 14:14-16; Lucas 22:11-13, en ook uit Lucas 22:7, 15. Johannes echter, die later dan de eerste drie schreef en die hun geschriften waarschijnlijk voor zich had, waarvoor het aanvullend karakter van zijn getuigenis of 'Evangelie' als aanwijzing kan dienen, geeft te kennen dat het laatste avondmaal waar Jezus en de Twaalf aan deelnamen, vóór het Pascha plaats had (Joh. 13:1, 2); en dezelfde schrijver vertelt ons dat de volgende dag vrijdag, de Joden de Romeinse rechtszaal niet betraden, opdat zij niet zouden worden bezoedeld en daardoor ongeschikt zouden worden het Pascha te eten (18:28). Wij moeten niet vergeten dat het woord Pascha niet alleen werd gebruikt om de dag of het seizoen, waarin het werd gevierd, aan te duiden, maar ook de maaltijd zelf, en wel voor het geslachte lam in 't bijzonder (Matth. 26:17; Marcus 14:12, 14, 16; Lucas 22:8, 11, 13, 15; Joh. 18:28; vergelijk 1 Cor. 5:7). Johannes wijst er ook op dat de dag van de kruisiging 'de voorbereiding van het Pascha' was (19:14), en dat de volgende dag, zaterdag, de Sabbat, 'een grote dag' was (vers 31), d.w.z. een Sabbat, die dubbel heilig was gemaakt omdat hij ook een feestdag was.

Men heeft met veel schrijven getracht deze tegenstrijdigheid te verklaren. Er zal hier geen poging worden ondernomen de uiteenlopende opvattingen van de Bijbelgeleerden te analyseren; de zaak is slechts van voorbijgaand belang in vergelijking met de fundamentele feiten van des Heren verraad en kruisiging. Laat ons volstaan met te zeggen dat de schijnbare tegenstrijdigheid op velerlei manier kan worden verklaard. In de eerste plaats, en dat is zeer waarschijnlijk, zal het Pascha waar Johannes over spreekt en waarvoor de priesters zo verlangend waren zich vrij te houden van Levitische verontreiniging ten einde er van te kunnen eten, wellicht niet het avondmaal geweest zijn, waarbij het paaslam werd gegeten, maar een aanvullend maal, de Chagigah. Dit latere maal, waarvan het vlees als offerande was bestemd, was men met even veel verering gaan beschouwen als het paschamaal. In de tweede plaats houden vele autoriteiten inzake oude Joodse gebruiken het er voor, dat vóór, tijdens en na de tijd van Christus, jaarlijks twee avonden werden bestemd voor de viering van het pascha; in een van die twee werd dan het lam gegeten. Deze tijdsverlenging zou dan zijn ingesteld uit de overweging dat de bevolking was toegenomen, waardoor het ceremonieel slachten van meer lammeren nodig werd dan op één enkele dag geschieden kon. In dit verband is het interessant op te merken dat Josephus (Wars, VI, ch. 9:3) het aantal lammeren noemt dat op één Pascha werd geslacht: 256.500. In dezelfde paragraaf zegt Josephus dat de lammeren tussen het negende en het elfde uur (3-5 n.m.) moesten worden gedood. Volgens deze verklaring zouden Jezus en de Twaalf het paschamaal de eerste van de twee avonden gebruikt kunnen hebben, en de Joden, die de volgende dag bang waren verontreinigd te worden, zouden dan de tweede avond hebben genomen. In de derde

plaats kan het nuttigen van des Heren paschamaal vroeger hebben plaats gehad dan men over 't algemeen gewoon was, wijl Hij wist dat die avond Zijn laatste in de sterfelijkheid zou wezen. Zij die deze opvatting zijn toegedaan, verklaren de boodschap aan de man, die de zaal voor het laatste avondmaal ter beschikking stelde: 'Mijn tijd is nabij' als zou die betekenen dat er voor Christus en de apostelen een dringende noodzakelijkheid bestond om het pascha vóór de vastgestelde dag te houden. Sommige autoriteiten beweren dat in de Joodse tijdrekening een fout van één dag is geslopen, en dat Jezus het pascha at op de juiste dag en dat de Joden een dag achter waren. Indien 'de voorbereiding van het pascha' het slachten van de paaslammeren betekent, stierf onze Heer, het werkelijke Offer, waarvan alle vroegere altaaroffers niet dan voorafschaduwingen waren, aan het kruis, terwijl de paaslammeren in de tempel werden geslacht.

2. NAM JUDAS ISCARIOT DEEL AAN HET SACRAMENT VAN DES HEREN AVONDMAAL? - Deze vraag kan aan de hand van de korte mededelingen omtrent het verloop van het laatste avondmaal niet definitief worden beantwoord. Op zijn hoogst kan men conclusies trekken, maar er niets uit afleiden. Volgens hetgeen Mattheüs en Marcus schrijven, werd de aankondiging van de Heer, dat zich onder de Twaalf een verrader bevond, aan het begin van de maaltijd gedaan; de instelling van het Sacrament had later plaats. Lucas vermeldt de voorspelling van het verraad als zou die na het ronddienen van het gewijde brood en water zijn gedaan. Alle synoptische schrijvers zijn het er over eens dat het Sacrament van des Heren Avondmaal was bediend, voordat het gewone maal was beëindigd, ofschoon het Sacrament duidelijk tot een apart en onderscheiden kenmerk was gemaakt. In Joh. 13:2-5 staat dat de voetwassing na het avondmaal plaats had en ons wordt daarbij een goede reden gegeven om er uit af te leiden, dat Judas met de overigen werd gewassen (verzen 10, 11) en dat hij later (verzen 26-30) in de nacht uitging om Jezus te verraden. Het geven van een 'bete' aan Judas (verzen 26, 27) ofschoon het avondmaal practisch ten einde was, is niet in strijd met Johannes' verklaring dat het eigenlijke maal voorbij was, voordat de voetwassing werd verricht; de handeling schijnt niet zo ongewoon te zijn geweest, dat zij verwondering wekte. Velen is het aannemelijk voorgekomen dat Judas wegens zijn intense laagheid niet werd toegestaan deel te nemen; anderen menen dat hem dit wel was toegestaan, als een mogelijk middel om zijn boosaardig plan te laten varen, zelfs op dat late uur, of om zijn beker tot overvloeiens toe te vullen. Volgens de mening van de schrijver is de laatste opvatting de juiste.

3. DE VOETWASSING. - De verordening van de voetwassing is door openbaring de 27e december 1832 opnieuw ingesteld. Zij behoorde tot de toelating tot de school der profeten en ten aanzien van de uitvoering werden uitgebreide instructies gegeven (zie L. & V. 88:140, 141). Verdere aanwijzingen met betrekking tot wassingen werden op 19 januari 1841 gegeven (zie L. & V. 124:37-39).

4. DES HEREN LAATSTE REDE TOT DE APOSTELEN ONDERBROKEN. - Het is wel zeker dat een gedeelte van de rede na het laatste avondmaal in de opperzaal werd gehouden, waar Christus en de Twaalf hadden gegeten; het is mogelijk dat het laatste deel buiten werd gehouden en ook het gebed daar werd uitgesproken (Joh. 15, 16, 17) toen Jezus en de Elf op weg waren naar de Olijfberg. Het 14de hoofdstuk van Johannes eindigt met de woorden: 'Staat op, laat ons van hier gaan.' Het volgende hoofdstuk begint met een ander gedeelte van de rede. Uit Mattheüs 26:30-35 en Marcus 14:26-31 kunnen we afleiden, dat de voorspelling van Petrus' verloochening van zijn Heer werd gedaan terwijl het kleine gezelschap zich van de stad naar de berg begaf. Anderzijds verklaart Johannes (18:1): 'Jezus dit gezegd hebbende (de gehele rede en het daarop volgend gebed namelijk), ging uit met Zijn discipelen over de beek Kedron'.

Waar de verheven woorden van het plechtig onderhoud met de Zijnen en de gemeenschap tussen Hem en de Vader hadden plaats gevonden, doet ook niet ter zake.

5. GETHSÉMANÉ. - De naam betekent 'oliepers' en heeft waarschijnlijk betrekking op een

molen die daar stond voor het uitpersen van olie uit de olijven die daar gekweekt werden. Johannes noemt de plaats een hof, door welke aanduiding wij hem kunnen beschouwen als een omheind, particulier bezit. Dat het een plek was die Jezus bezocht, wanneer Hij zich terugtrok om te bidden of een gelegenheid zocht voor een vertrouwelijk gesprek met de discipelen, wordt door dezelfde schrijver gezegd (Joh. 18:1, 2)

6. HET BLOEDIGE ZWEET. - Lucas, de enige Evangelieschrijver die van zweet en bloed melding maakt met betrekking tot de zielestrijd van onze Heer in Gethsémané, zegt: 'En zijn zweet werd gelijk groote droppelen bloeds, die op de aarde afliepen' (22:44). Vele kritische bijbelverklaarders ontkennen dat er een werkelijke bloeduitstorting was, op grond van het feit dat de evangelist dit niet positief verzekert, en dat de drie apostelen, die de enige menselijke getuigen waren, bloed niet van vallende zweetdruppels onderscheiden konden hebben, daar zij in de nacht op een afstand toekeken, zelfs niet indien de maan, die toen vol was, onbewolkt was geweest. Schriftuur van deze tijd verdrijft alle twijfel. Zie L. & V. 19:16-19, op blz. 449 aangehaald; ook 18:11. Zie verder een duidelijke voorspelling over het bloedige zweet in het Boek van Mormon, Mosiah 3:7.

7. 'LAAT ZE TOT HIERTOE GEWORDEN'. - Velen begrijpen uit deze woorden, door Jezus geuit toen Hij Zijn hand ophief om de gewonde Malchus te genezen, dat deze tot de discipelen werden gericht, hun verdere tussenkomst verbiedende. Trench (*Miracles*, 355) geeft er de volgende betekenis aan: 'Houdt op nu, tot nu toe hebt ge tegenstand geboden, maar ga er niet mee door; niet meer daarvan.' De betwiste interpretatie is van weinig gewicht in verband met de betekenis van hetgeen er daarna gebeurde.

8. DE BEKER ALS EEN SYMBOOL. - Het veelvuldig noemen door onze Heer van Zijn geweten lijden als de beker, die de Vader Hem wilde doen drinken (Matth. 26:39, 42; Marcus 14:36; Lucas 22:42; Joh. 18:11 (vgl. Matth. 20:22; Marcus 10:38; 1 Cor. 10:21) is in overeenstemming met het Oudtestamentische gebruik van het woord 'beker' als een symbolische uitdrukking voor een bittere of giftige drank, die het ondergaan van lijden typeert. Zie Psalm 11:6; 75:8; Jesaja 51:17, 22; Jeremia 25:15, 17; 49:12. Het woord wordt in sommige passages ook in tegengestelde betekenis gebruikt, bijvoorbeeld in Paslm 16:5; 23:5; 116:13; Jeremia 16:7.

HOOFDSTUK 34

HET GERECHTELIJK ONDERZOEK EN DE VEROORDELING

HET JOODSE VERHOOR

Van Gethsémané werd de gebonden Christus voor de Joodse heersers geleid. Alleen Johannes vertelt ons, dat Hij eerst naar Annas werd gebracht, die Hem, nog steeds gebonden, naar de hogepriester Kajafas zond.[1] De synoptische schrijvers vermelden alleen de aanklacht tegenover Kajafas.[2] Van enig detail van het onderhoud met Annas wordt geen gewag gemaakt; en de voorleiding tot hem van Jezus was volgens de Hebreeuwse wet al even onregelmatig en onwettig als het gehele volgende verloop in die nacht. Annas, de schoonvader van Kajafas, was meer dan twintig jaar tevoren uit zijn ambt van hogepriester ontzet, maar gedurende die gehele periode had hij een machtige invloed over alle aangelegenheden van de priesterregering uitgeoefend.[3] Kajafas was degene, zoals Johannes indachtig is ons te herinneren, die tot de Joden had gezegd 'dat het nut was dat één mens voor het volk stierf'.[4]

De overpriesters, schriftgeleerden en ouderlingen van het volk hadden zich in het paleis van Kajafas ter vergadering van het Sanhedrin verzameld, informeel of anderszins, met spanning wachtend op het resultaat van de door Judas geleide expeditie. Toen Jezus, het mikpunt van hun bittere haat en hun vooraf bepaalde slachtoffer, als gebonden Gevangene was binnengebracht, werd Hij, in strijd met de geschreven en traditionele wet, waarvan de vergaderde heersers voorgaven zulke ijverige handhavers te zijn, onmiddellijk aan een verhoor onderworpen. Geen wettige rechtspraak over een ernstige beschuldiging mocht worden uitgeoefend dan alleen in de daartoe bestemde, officiële rechtszaal van het Sanhedrin. Uit hetgeen het vierde Evangelie vermeldt, leiden wij af, dat de Gevangene eerst door de hogepriester persoonlijk vragenderwijs werd verhoord.[5] Die functionaris, hetzij Annas, hetzij Kajafas, ondervraagde Jezus omtrent Zijn discipelen en Zijn leer. Zulk een voorafgaande ondervraging was hoogst onwettig, want de Hebreeuwse wet zorgde er voor dat de getuigen à charge voor het hof in iedere zaak hun aanklacht tegen de beschuldigde behoorden te omschrijven, en dat de laatste tegen elke poging om hem tegen zichzelf te doen getuigen, moest worden beschermd. Het antwoord van de Heer had voor de hogepriester een voldoende protest tegen verdere onwettige procedure moeten zijn. 'Jezus antwoordde hem: Ik heb vrijuit gesproken tot de wereld; Ik heb allen tijd geleerd in de synagoge

[1] Joh. 18:13, 24.
[2] Matth. 26:57; Marcus 14:53; Lucas 22:54.
[3] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[4] Joh. 18:14; vgl. 11:49, 50.
[5] Joh. 18:19-23.

en in den tempel, waar de Joden van alle plaatsen tezamen komen, en in het verborgen heb Ik niets gesproken. Wat ondervraagt gij Mij? Ondervraag degenen die het gehoord hebben, wat Ik tot hen gesproken heb; zie, dezen weten wat Ik gezegd heb'. Dit was een wettig bezwaar tegen het ontzeggen aan een gevangene die terechtstaat, van zijn recht om met zijn beschuldigers geconfronteerd te worden. Het werd met openlijke verachting ontvangen, en een van de ambtenaren die er bij stond, wellicht hopende in de gunst van zijn meerderen te komen, diende Jezus een venijnige kaakslag toe[6], met de vraag: 'Antwoordt Gij alzó den hogepriesters?' Op deze lafhartige aanval antwoordde de Here met bijna bovenmenselijke zachtheid[7]: 'Indien Ik kwalijk gesproken heb, betuig van het kwade; en indien wel, waarom slaat gij Mij?' Deze vraag echter, tezamen met Zijn onderworpenheid, vormde nog een beroep op de beginselen van rechtvaardigheid. Indien hetgeen Jezus had gezegd, kwalijk was, waarom beschuldigde de aanvaller Hem dan niet, en als Hij goed had gesproken, welk recht had dan zo'n ambtenaar tot oordelen, veroordelen en straffen, en dat nog wel in tegenwoordigheid van de hogepriester? Die nacht werden wet en recht onttroond.

'En de overpriesters en de ouderlingen en de gehele grote Raad zochten valse getuigenis tegen Jezus, opdat zij Hem doden mochten.'[8]

Of met 'de gehele grote Raad' een wettig quorum wordt bedoeld, die dan uit drie-en-twintig of meer personen zou hebben bestaan, of de volledige aanwezigheid van de twee-en-zeventig Sanhedristen, is van weing belang. Elke zitting in die nacht en meer speciaal die voor de behandeling van een ernstige aanklacht, was een directe schending van de Joodse wet. Het was voor de raad eveneens onrechtmatig om zulk een aanklacht op een Sabbat in behandeling te nemen, op een feestdag of aan de vooravond van zulk een dag, welke dan ook. In het Sanhedrin was elk lid een rechter; de gezamenlijke rechters moesten de getuigenissen aanhoren, en overeenkomstig daarmede en met niets anders over ieder naar behoren voorgebracht geval uitspraak doen. De aanklagers moesten in persoon verschijnen, en zij behoorden vooraf te worden gewaarschuwd tegen het afleggen van valse getuigenissen. Iedere gedaagde moest als onschuldig worden beschouwd en behandeld totdat, na behoorlijk verloop, veroordeling volgde. Doch in het zogenaamde verhoor van Jezus zochten de rechters niet alleen naar getuigen, maar meer speciaal naar valse getuigen. Ofschoon vele valse getuigen kwamen opdagen, was er geen enkele 'getuige' of getuigenis tegen de Gevangene, want de omgekochte meinedigen konden het niet met elkander eens worden, en zelfs de wetteloze Sanhedristen aarzelden de fundamentele eis te schenden dat minstens twee overeenstemmende getuigen tegen een aangeklaagde moesten getuigen, daar anders het geval niet ontvankelijk moest worden verklaard.

[6] Heeft betrekking op de Engelse tekst: 'struck Jesus with the palm of his hand'. - Vert. De schrijver vervolgt: 'zulk een daad was niet alleen een van geweld, maar bovendien een vernederende belediging. De herziene vertaling luidt: 'met een stok'. De oude manuscripten stemmen op dit punt niet met elkaar overeen.

[7] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.

[8] Matth. 26:59-61; Marcus 14:55:59.

Dat Jezus op een of andere beschuldiging moest worden veroordeeld en ter dood gebracht, hadden de priesterlijke rechters reeds beslist; dat zij er niet in slaagden getuigen tegen Hem te vinden, dreigde de uitvoering van hun schandelijk plan op te schorten. Haast en overijling kenmerkten de gehele procedure; zij hadden Jezus des nachts onwettig gevangen laten nemen; zij hadden in de nacht een schijnrechtspraak opgevoerd; hun doel was de Gevangene tijdig te veroordelen om Hem zo vroeg mogelijk in de morgen voor de Romeinse autoriteiten te doen brengen als een op juiste wijze verhoorde en des doods waardig gekeurde misdadiger. Het ontbreken van twee vijandige getuigen, die dezelfde leugens wilden vertellen, was een ernstige hinderpaal. 'Maar ten laatste kwamen twee valse getuigen, en zeiden: Deze heeft gezegd: Ik kan den tempel Gods afbreken, en hem in drie dagen opbouwen'. Anderen daarentegen getuigden: 'Wij hebben Hem horen zeggen: Ik zal dezen tempel, die met handen gemaakt is, afbreken, en in drie dagen een anderen, zonder handen gemaakt, bouwen'.[9] En zo, gelijk Marcus opmerkt, was hun getuigenis zelfs in dit opzicht niet eenparig. Zeer zeker is in een rechtzaak zulk een verschil als bestaat tussen 'ik kan' en 'ik wil', zoals werd beweerd dat de beklaagde zou hebben gezegd, van vitaal gewicht. Toch was deze schijn van formele beschuldiging de enige grond waarop een aanklacht tegen Jezus tot aan dit stadium van het verhoor berustte.

Wij herinneren ons, dat Hij naar aanleiding van de eerste tempelreiniging aan het begin van Zijn zending de luidruchtig gestelde vraag van de Joden om een bewijs van Zijn bevoegdheid, beantwoordde door te zeggen: 'Breekt dezen tempel, en in drie dagen zal Ik hem oprichten'. Hij sprak in 't geheel niet van Zichzelf als degeen die zou afbreken; de Joden zouden de brekers zijn, Hij de hersteller. Doch de geïnspireerde schrijver verklaart nog nader dat Jezus dit van den tempel Zijns lichaams zeide, en volstrekt niet van al die gebouwen, die door de mens waren opgericht.[10] Men kan met reden vragen welk ernstig belang aan zulk een verklaring als de meinedige getuigen beweerden van de lippen van Christus te hebben gehoord, moest worden gehecht. De verering, waarmede de Joden voorgaven het Heilige Huis te beschouwen, ofschoon zij zijn voorhoven moedwillig ontheiligden, geeft daarop een gedeeltelijk doch onvoldoend antwoord. Het plan van de samenzwerende leiders schijnt te zijn geweest om Christus op beschuldiging van opruiing te veroordelen, wat Hem tot een gevaarlijke verstoorder van de openbare orde, een aanrander van gevestigde instellingen en dus een aanstichter tot opstand tegen de onderhorige autonomie van de Joodse natie en de opperheerschappij van Rome zou maken.[11]

De vaag omschreven beschuldiging met niet dan een schaduw van wettigheid, die uit de onduidelijke en tegenstrijdige getuigenissen van de valse getuigen tevoorschijn kwam, was genoeg om het hoogst onrechtvaardige hof aan te moedigen. Kajafas, van zijn zetel opstaande om met zijn vraag een

[9] Matth. 26:61 en Marcus 14:58.
[10] Joh. 2:18-22; zie blz. 117 en 118.
[11] Merk de beschuldiging op die aan Pilatus werd overgebracht dat Jezus 'het volk verleidt', Lucas 23:2.

dramatische indruk te maken, vroeg Jezus: 'Antwoordt Gij niets? wat getuigen dezen tegen U?' Er viel niets te antwoorden. Geen enkel logisch of geldig getuigenis was tegen Hem ingebracht; daarom nam Hij een waardige stilte in acht. Toen vroeg Kajafas, met schending van het wettelijk voorschrift tegen het eisen van enig persoon om in zijn eigen zaak te getuigen, indien dat niet vrijwillig en op eigen initiatief gebeurt, niet alleen een antwoord van de Gevangene, maar gebruikte het machtige voorrecht van het hogepriesterlijk ambt om de aangeklaagde onder ede te plaatsen als een getuige voor het priesterlijk hof. 'En de hogepriester antwoordende, zeide tot Hem: Ik bezweer U bij den levenden God, dat Gij ons zegt, of Gij zijt de Christus, de Zone Gods'.[12] Het feit dat hier de namen 'de Christus' en 'de Zone Gods' in 't openbaar worden genoemd, is van betekenis, want het houdt de Joodse verwachting van een Messias in, maar geen bevestiging dat Hij van goddelijke oorsprong zou zijn. Niets dat was voorafgegaan, kan als een gepaste grond voor deze vraag worden opgevat. De beschuldiging van opruiing stond op het punt vervangen te worden door een nog groter enormiteit - die van godslastering.[13]

Op de hoogst ongepaste doch officiële bezwering van de hogepriester antwoordde Jezus: 'Gij hebt het gezegd. Doch Ik zeg ulieden, van nu aan zult gij zien den Zoon des mensen zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels'. Deze uitdrukking 'Gij hebt het gezegd' staat gelijk met: Ik ben wat gij hebt gezegd.[14] Het was een onvoorwaardelijke bekentenis van goddelijk ouderschap en het daaraan onafscheidelijk verbonden Godschap.' Toen verscheurde de hogepriester zijn klederen, zeggende: Hij heeft God gelasterd; wat hebben wij nog getuigen van node? Zie, nu hebt gij Zijn godslastering gehoord. Wat dunkt ulieden? En zij antwoordende, zeiden: Hij is des doods schuldig.'[15]

Aldus beslisten de rechters in Israël, bestaande uit de hogepriester, de overpriesters, de schriftgeleerden en ouderlingen van het volk, het Grote Sanhedrin, in onwettige vergadering bijeen, dat Gods Zoon des doods schuldig was, op geen ander bewijs dan dat van Zijn eigen erkenning. In de Joodse wet was voorzien, speciaal bij een ernstige aanklacht, dat niemand op eigen bekentenis mocht worden veroordeeld, tenzij die bekentenis door het getuigenis van betrouwbare getuigen werd bekrachtigd. Zoals Jezus in de Hof van Gethsémané zich vrijwillig had overgegeven, zo verschafte Hij persoonlijk en vrijwillig de rechters het bewijs, waarop zij ten onrechte verklaarden dat Hij verdiende te sterven. Er was geen misdaad in de aanspraak op het Messiasschap of het goddelijk Zoonschap, behalve wanneer die aanspraak vals was. Wij zoeken tevergeefs naar ook maar een aanduiding dat een onderzoek werd ingesteld of gesuggereerd naar de gronden waarop Jezus Zijn verheven

[12] Matth. 26:63-66; vgl. Marcus 14:61-64.
[13] Blz. 144, 150.
[14] Vgl. Marcus 14:62.
[15] Heeft betrekking op Matth. 26:66, Engelse vertaling 'guilty of death', identiek dus het Nederlands (guilty = schuldig). De herziene vertaling geeft 'worthy' = waardig en 'liable' = onderworpen. Voor het Nederlands maakt de keus weinig uit. - Vert.

aanspraken baseerde. Dat de hogepriester zijn klederen verscheurde, was een dramatisch vertoon van vroom afgrijzen over de godslastering die zijn oren had getroffen. Het was in de wet uitdrukkelijk verboden dat de hogepriester zijn klederen zou scheuren[16]; maar uit extra-schriftuurlijke geschriften vernemen wij, dat het scheuren van klederen als een bevestiging van de ernstigste schuld, zoals die aan godslastering, volgens traditionele regel geoorloofd was.[17] Er is geen aanwijzing dat de stem van de rechters werd opgenomen en geboekstaafd op de nauwkeurige en ordelijke wijze als de wet vereiste.

Jezus werd schuldig bevonden aan het afschuwelijkste misdrijf, dat bij de Joden bekend was. Hoe zeer ook ten onrechte, werd Hij door het hoogste gerechtshof van de natie schuldig verklaard aan godslastering. Strikt genomen kunnen wij niet zeggen dat de Sanhedristen Christus ter dood veroordeelden, aangezien op Romeins bevel de macht om op eigen gezag zware vonnissen uit te spreken de Joodse raad was ontnomen. Het hogepriesterlijk hof besliste echter dat Jezus des dood schuldig was en toen zijn leden Hem aan Pilatus overleverden, verklaarden zij dat. In hun uitzinnig kwaadwillige haat gaven zij, de rechters in Israël, hun Heer prijs aan de moedwil van het aanwezige gespuis, dat Hem met elke smaad bejegende dat hun bruut instinct maar kon bedenken. Zij spogen Hem hun vuile speeksel in 't gelaat[18], en na Hem daarna geblinddoekt te hebben, vermaakten zij zich met Hem telkens te slaan, ondertussen zeggende: 'Profeteer ons, Christus, wie is het die U geslagen heeft?' De laaghartige bende bespotte en beschimpte Hem en brandmerkte in feite zichzelf als godslasteraars.[19]

De wet en het gebruik dier tijden schreven voor, dat iemand die na een behoorlijke rechtspleging voor een Joods tribunaal aan een ernstig misdrijf schuldig werd bevonden, de volgende dag aan een tweede verhoor moest worden onderworpen en dat in deze latere zitting enige of alle rechters, die tevoren het schuldig hadden uitgesproken, hun uitspraak konden herroepen; maar niemand die voor vrijspraak had gestemd mocht zijn oordeel wijzigen. Slechts een meerderheid was voldoende voor vrijspraak, maar voor een veroordeling werd meer dan een meerderheid vereist. Indien alle rechters op een ernstige aanklacht voor veroordeling hadden gestemd, mocht volgens een wetsbepaling, die ons zeer ongewoon voorkomt, het vonnis niet ten uitvoer worden gebracht en moest de beschuldigde in vrijheid worden gesteld, want - zo betoogde men - een eenparige stemming tegen een gevangene was een aanwijzing dat hij geen vriend of verdediger in de rechtszaal had gehad en dat de rechters wel eens tegen hem samengespannen konden hebben. Volgens dit gestelde in de Hebreeuwse jurisprudentie was het vonnis tegen Jezus tijdens die onwettige nachtelijke zitting van het Sanhedrin uitgesproken, ongeldig, want ons wordt uitdrukkelijk verzekerd: 'En zij allen oordeelden Hem des doods schuldig te zijn'.[20]

[16] Lev. 21:10.
[17] Josephus, Wars, II, 15:2, 4; ook I Maccabeeën 11:71 (Aprocriefen. - Vert.).
[18] Matth. 26:67; Marcus 14:65; vgl. Lucas 18:32; zie ook Jesaja 50:6.
[19] Matth. 26:68; Lucas 22:62-65.
[20] Marcus 14:64.

Blijkbaar met het doel aan hun vertoning een schijn van wettigheid te geven, schorste het Sanhedrin de vergadering om in het vroege daglicht weer bijeen te komen. Aldus voldeden zij technisch aan het vereiste dat in ieder geval, waarbij de doodstraf was uitgesproken, het hof voor de tweede maal in een latere zitting moest horen en oordelen, doch zij negeerden volkomen het even stellige voorschrift dat het tweede verhoor op de dag volgende op die van het eerste moest plaats vinden. Tussen de twee zittingen op achtereenvolgende dagen werd van de rechters geëist dat zij vastten en baden en het onderhavige geval kalm en ernstig in overweging zouden nemen.

Lucas, die over het nachtelijk verhoor geen details vermeldt, is de enige Evangelist die een omstandig verslag van de ochtendzitting geeft. Hij zegt: 'En toen het dag geworden was, vergaderden de ouderlingen des volks, en de overpriesters en schriftgeleerden, en brachten Hem in hun Raad'.[21] Sommige bijbelgeleerden hebben uit de woorden 'en brachten Hem in hun Raad' opgemaakt dat dit betekende dat Jezus door het Sanhedrin in de aangewezen vergaderplaats van het hof was veroordeeld, namelijk Gazith of de Hal der Gehouwen Stenen, zoals de wet in die dagen voorschreef, maar daar staat de verklaring van Johannes tegenover, dat Jezus direct van Kajafas naar de Romeinse rechtszaal werd gebracht.[22]

Waarschijnlijk werden in die vroege ochtendzitting de onregelmatigheden van de nachtelijke uren goedgekeurd en de details van de verdere procedure vastgelegd. 'Toen . . . hebben al de overpriesters en de ouderlingen des volks tezamen raad genomen tegen Jezus, dat zij Hem doden zouden.' Toch namen zij de vorm van een tweede verhoor in acht, welks verloop zeer werd vergemakkelijkt door de vrijwillige bekentenis van de Gevangene. De rechters legden het zonder enige schijn van rechtvaardiging er op aan dat de Aangeklaagde zou getuigen; zij hadden evenwel de getuigenissen tegen Hem opnieuw moeten onderzoeken. De eerste vraag die zij Hem stelden was: 'Zijt Gij de Christus? zeg het ons'. Het waardige antwoord van Jezus was: 'Indien Ik het u zeg, gij zult het niet geloven. En indien Ik ook vraag, gij zult Mij niet antwoorden of loslaten. Van nu aan zal de Zoon des mensen gezeten zijn aan de rechterhand der kracht Gods.' De vraag noch het antwoord zijn aanleiding tot veroordeling. De gehele natie zag uit naar de Messias, en indien Jezus zeide dat Hij het was, zou de enige juiste gerechtelijke handeling het instellen van een onderzoek naar de juistheid van deze bewering zijn. Onmiddellijk volgde de kritieke vraag: 'Zijt gij dan de Zoon Gods? En Hij zeide tot hen: Gij zegt, dat Ik het ben. En zij zeiden: Wat hebben wij getuigen van node? Want wijzelven hebben het uit Zijn mond gehoord.'[23]

Jehova werd om godslastering jegens Jehova veroordeeld. Het enige sterfelijke Wezen, voor wie de ontzaglijke misdaad van godslastering, het aanspraak maken op goddelijke eigenschappen en machten, onmogelijk was, werd door de rechters van Israël als godslasteraar veroordeeld. De 'gehele raad', onder welke uitdrukking wij mogelijk wel een wettelijk quorum mogen

[21] Lucas 22:66.
[22] Joh. 18:28.
[23] Lucas 22:66-71.

verstaan, was bij de slothandeling betrokken. Aldus eindigde het zogenaamde 'verhoor' van Jezus voor de hogepriester en ouderlingen [24] van Zijn volk. 'En terstond des morgens vroeg hielden de overpriesters tezamen raad met de ouderlingen en schriftgeleerden, en de gehele raad; en Jezus gebonden hebbende, brachten zij Hem henen, en gaven Hem aan Pilatus over.' [25] Gedurende de weinige uren die Hij nog te leven had, zou Hij in de handen van de heidenen zijn, verraden en overgeleverd door de Zijnen.[26]

De Verloochening van Petrus [27]

Toen Jezus in de Hof van Gethsémané gevangen was genomen, lieten alle Elf Hem in de steek en vluchtten. Dit moet hun niet worden aangerekend als lafheid, want de Heer had er op gewezen dat zij moesten heengaan.[28] Petrus en minstens één andere volgden Hem van verre, en nadat de gewapende wacht het paleis van de hogepriester met haar Gevangene was binnengegaan, kwam Petrus 'en binnengegaan zijnde zat hij bij de dienaren, om het einde te zien'. Om toegang te krijgen werd hij door de ongenoemde discipel geholpen die de hogepriester kende. Die andere discipel was zeer waarschijnlijk Johannes, zoals uit het feit kan worden afgeleid, dat hij alleen in het vierde Evangelie wordt genoemd, welks schrijver kenmerkend naar zichzelf anoniem verwijst.[29]

Terwijl Jezus voor het Sanhedrin stond, bleef Petrus beneden bij de dienaren. De wacht bij de deur was een jonge vrouw; haar vrouwelijke argwaan werd opgewekt toen zij Petrus binnenliet, en toen hij met de menigte in de voorhof van het paleis zat, kwam zij op hem toe en na hem oplettend te hebben aangekeken, zeide zij: 'Gij waart ook met Jezus den Galileeër'. Maar Petrus loochende dit en verzekerde dat hij Jezus niet kende. Petrus was rusteloos, zijn geweten en de vrees dat hij als een van de discipelen van de Heer zou worden ontdekt, verontrustten hem. Hij verliet de menigte en trachtte zich zo goed mogelijk bij de voorpoort schuil te houden, maar daar 'zag hem een andere dienstmaagd, en zeide tot degenen die aldaar waren: Deze was ook met Jezus den Nazarener', op welke beschuldiging Petrus met een eed antwoordde: 'Ik ken den mens niet'.

De aprilnacht was koud, en een open vuur was in de hal of voorhof van het paleis aangelegd. Petrus zat met anderen bij het vuur, misschien denkende dat brutale openlijkheid als mogelijke bescherming tegen ontdekking beter was dan voorzichtig ontwijken. Ongeveer een uur nadat hij de vorige ontkenningen had uitgesproken, zeiden enige van de mannen die rondom het vuur zaten, dat hij een discipel van Jezus was en wezen op zijn Galilees dialect als bewijs dat hij op z'n minst een streekgenoot van de Gevangene van

[24] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[25] Marcus 15:1; vgl. Matth. 27:1, 2; Joh. 18:28.
[26] Aantekening 4, einde van hoofdstuk, geeft meerdere details omtrent de onregelmatigheden van het verhoor van Jezus door de Joden.
[27] Matth. 26:58, 69-75; Marcus 14:54, 66-72; Lucas 22:54-62; Joh. 18:15-18, 25-27.
[28] Joh. 18:8, 9; blz. 450.
[29] Joh. 1:35, 40; 13:23; 19:26; 20:2; 21:7, 20, 24.

de hogepriester moest zijn. Maar het gevaarlijkste van alles was dat een bloedverwant van Malchus, wiens oor Petrus met zijn zwaard had afgeslagen, gebiedend vroeg: 'Heb ik u niet gezien in de hof met Hem?' Toen liet Petrus zich op de verkeerde weg die hij was ingeslagen nog verder gaan en begon zichzelf te vervloeken en te zweren en verklaarde heftig, voor de derde maal: 'Ik ken dezen mens niet'. Toen hij de laatste profane onwaarheid had uitgesproken, trof een duidelijk hanengekraai zijn oor [30] en werd hij de voorzegging van zijn Heer indachtig. Bevend wegens het ellendig besef van zijn trouweloze lafhartigheid, keerde hij zich van het gezelschap af en ontmoette de blik van de lijdende Christus, die temidden van de onbeschaamde bende in het gelaat van Zijn grootsprekende, liefhebbende, doch zwakke apostel keek. Zich uit het paleis haastende, ging Petrus heen, bitter wenend. Zoals zijn latere leven getuigde, waren zijn tranen tranen van oprecht berouw en ware bekering.

Christus' eerste Verschijning voor Pilatus

Zoals wij weten had geen Joods tribunaal de bevoegdheid de doodstraf op te leggen; het Romeinse keizerrijk had dit recht zichzelf voorgehouden. Dat het gehele Sanhedrin de dood van Jezus begeerde, zou van geen invloed zijn, indien deze acclamatie niet door de gevolmachtigde van de keizer, toen Pontius Pilatus, gouverneur of beter gezegd landvoogd van Judea, Samaria en Idumea, was bekrachtigd. Pilatus resideerde officieel te Caesarea [31], aan de kust van de Middellandse Zee, maar het was zijn gewoonte tijdens de grote Hebreeuwse feesten in Jeruzalem te zijn, waarschijnlijk om de orde te handhaven of om onmiddellijk alle ongeregeldheden die zich onder de grote en heterogene menigten, die de stad bij deze feestelijke gelegenheden bevolkten, te onderdrukken. De stadhouder en zijn gevolg waren tijdens dat gedenkwaardige Paschafeest in Jeruzalem. Des vrijdagsmorgens vroeg bracht 'de gehele raad', d.i. het Sanhedrin, Jezus gebonden naar de rechtszaal van Pontius Pilatus, doch men vermeed angstvallig de zaal binnen te gaan om niet verontreinigd te worden, want de rechtszaal was een gedeelte van het huis van een niet-Jood, en er kon daar wel eens gezuurd brood zijn, welks nabijheid zelfs hen onrein zou maken. Laat ieder voor zichzelf het karakter bepalen van mannen, die de nabijheid van zuurdeeg alleen al vreesden, terwijl zij dorstten naar onschuldig bloed!

Uit achting voor hun gewetensbezwaren kwam Pilatus naar buiten, en toen zij hem hun Gevangene hadden overgeleverd, vroeg hij: 'Welke beschuldiging brengt gij tegen deze Mens?' De vraag, ofschoon zeer terecht en gerechtelijk noodzakelijk, verbaasden de priesterlijke heersers en stelde hen teleur; blijkbaar hadden zij verwacht dat de stadhouder hun uitspraak bij

[30] Merk op dat Marcus, de enige die verklaart dat de Heer tot Petrus zeide: 'dat . . . eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, gij Mij driemaal zult verloochenen' (14:30), het eerste kraaien van de haan vermeldt na Petrus' eerste verloochening (v. 68) en een tweede gekraai na de derde verloochening (v. 72).

[31] Caesarea Palestina, niet Caesarea Filippi.

wijze van formaliteit zou goedkeuren en dienovereenkomstig vonnis zou wijzen, doch in plaats van dat te doen was Pilatus blijkbaar van plan zijn autoriteit als oorspronkelijk rechtsbevoegde te doen gelden. Met nauw verholen ergernis antwoordde hun woordvoerder, Kajafas waarschijnlijk: 'Indien Deze geen kwaaddoener was, zo zouden wij Hem u niet overgeleverd hebben'. Nu was het de beurt aan Pilatus om ergernis te voelen of althans te veinzen, en zijn antwoord kwam hier op neer: 'O, goed, als ge uw beschuldiging niet op behoorlijke manier wenst voor te brengen, neem hem dan zelf en veroordeel hem volgens uw eigen wet; val mij met de zaak niet lastig'. Doch de Joden antwoordden: 'Het is ons niet geoorloofd iemand te doden'.

Johannes de apostel laat met deze opmerking doorschemeren dat de Joden hadden besloten de doodstraf over Jezus niet alleen door de Romeinen te laten bekrachtigen, doch ook door dezen te laten uitvoeren[32], want zoals we gemakkelijk inzien zouden zij, als Pilatus het doodvonnis had goedgekeurd en de Gevangene voor de voltrekking in handen van de Joden had gegeven, zouden zij Jezus in overeenstemming met de Hebreeuwse straf op godslastering hebben gestenigd. De Heer daarentegen had duidelijk voorzegd, dat Zijn dood door kruisiging zou zijn, die een Romeinse wijze van executie was, doch nooit door de Joden werd toegepast. Bovendien, als Jezus door de Joodse heersers ter dood was gebracht, zelfs met toestemming van de Romeinse overheid, zou een opstand onder het volk het gevolg ervan hebben kunnen zijn, want velen geloofden in Hem.

De sluwe priesters hadden besloten Hem door de Romeinen te doen veroordelen. 'En zij begonnen Hem te beschuldigen, zeggende: Wij hebben bevonden dat Deze het volk verleidt, en verbiedt den keizer schatting te geven, zeggende dat Hij zelf Christus de Koning is'.[33] Het is van belang op te merken dat aan Pilatus geen beschuldiging van godslastering werd voortgebracht; indien dat wel was gebeurd, zou de stadhouder, heidens in hart en nieren, de aanklacht van de hand hebben gewezen als niet de moeite van het aanhoren waard, want Rome met haar vele goden, wier aantal gestadig toenam door de in zwang zijnde heidense vergoddelijking van stervelingen, kende zulk een misdrijf als godslastering in Joodse zin niet. De aanklagers aarzelden niet om voor godslastering, de zwaarste misdaad die de Hebreeuwse wet kende, de beschuldiging van hoogverraad in de plaats te stellen, dat op de Romeinse lijst van misdrijven bovenaan stond. Op de uitgeschreeuwde beschuldigingen van de overpriesters en ouderlingen verwaardigde de kalme en beheerste Christus zich niet te antwoorden. Tot hen had Hij voor de laatste maal gesproken - tot de tijd van een ander verhoor, waarbij Hij de Rechter zal zijn en zij de gevangenen voor de rechterstoel. Pilatus verwonderde zich over de onderworpen doch majestueuze houding van Jezus; er was zeer zeker veel koninklijks aan deze mens; nooit eerder had zulk Een voor hem gestaan. De aanklacht was evenwel ernstig; mannen die op het koningschap aanspraak beweerden te hebben, konden voor Rome wel eens gevaarlijk

[32] Joh. 18:28-32.
[33] Lucas 23:2.

blijken; toch antwoordde de Aangeklaagde op de beschuldiging niets. De rechtszaal binnengaande, liet Pilatus Jezus roepen.[34] Dat enige discipelen, onder wie bijna zeker Johannes, ook naar binnen gingen, blijkt uit de gedetailleerde mededelingen in het vierde Evangelie. Iedereen kon vrij naar binnen gaan, want openbaarheid was een werkelijk en alom verkondigd kenmerk van de Romeinse rechtspleging.

Pilatus, klaarblijkelijk zonder vijandschap of vooroordeel tegen Jezus, vroeg: 'Zijt gij de Koning der Joden? Jezus antwoordde hem: Zegt gij dit van uzelven, of hebben het u anderen van Mij gezegd?' Des Heren wedervraag betekende, in onze taal uitgedrukt: Vraagt u dit in de Romeinse en letterlijke betekenis - of ik een koning van een aards koninkrijk ben - of in Joodse en meer geestelijke zin? Uit het antwoord van Pilatus blijkt dat hij de vraag aldus had begrepen. Een direct 'Ja' zou in Messiaanse zin waar zijn geweest, maar onwaar in wereldse betekenis, en een 'Neen' kon omgekeerd ook als waar of onwaar worden opgevat. Pilatus antwoordde: 'Ben ik een Jood? Uw volk en de overpriesters hebben U aan mij overgeleverd; wat hebt Gij gedaan? Jezus antwoordde: Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld; indien mijn Koninkrijk van deze wereld was, zo zouden Mijn dienaren gestreden hebben, opdat Ik den Joden niet was overgeleverd; maar nu is mijn Koninkrijk niet van hier. Pilatus dan zeide tot Hem: Zijt Gij dan een Koning? Jezus antwoordde: Gij zegt dat Ik een Koning ben. Hiertoe ben Ik geboren en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik der waarheid getuigenis geven zou. Een iegelijk die uit de waarheid is, hoort Mijn stem.' Het was de Romeinse stadhouder duidelijk dat deze wonderbare Mens, met Zijn verheven opvatting van een koninkrijk, dat niet van deze wereld is en van een rijk van waarheid waarover Hij zou regeren, geen politieke opruier was en dat het absurd zou zijn Hem als een gevaar voor de Romeinse instellingen te beschouwen. Die laatste woorden - over waarheid - waren voor Pilatus nog het meest verwarrend; hij werd kregel, misschien door hun gewicht ook een beetje angstig. 'Wat is waarheid?' riep hij uit, meer uit vrees dan uit verlangen naar een antwoord, terwijl hij opstond om de zaal te verlaten. De Joden kondigde hij officieel vrijspraak van de Gevangene aan. Het oordeel luidde: 'Ik vind geen schuld in Hem'. Maar de overpriesters, schriftgeleerden en ouderlingen des volks lieten zich niet afschrikken. Hun dorst naar het bloed van de Heilige Israëls was tot waanzin opgelaaid. Wild en woest schreeuwden zij: 'Hij beroert het volk, lerende door geheel Judea, begonnen hebbende van Galilea tot hier toe.' Het noemen van Galilea deed Pilatus een nieuwe wending in de procedure aan de hand. Na desgevraagd te hebben vernomen dat Jezus een Galileeër was, besloot hij de Gevangene naar Herodes te zenden, de onderhorige bestuurder van die provincie, die toen in Jeruzalem was.[35] Door dit te doen hoopte Pilatus van verdere verantwoordelijkheid voor deze zaak te zijn ontslagen, en bovendien zou Herodes, met wie hij in vijandschap had geleefd, daardoor wel gunstig gestemd worden.

[34] Joh. 18:33-38 vgl. Matth. 27:11; Marcus 15:2; Lucas 23:3,4.
[35] Lucas 23:5-7.

Christus voor Herodes[36]

Herodes Antipas, de ontaarde zoon van zijn beruchte vader Herodes de Grote[37], was in die dagen tetrarch van Galilea en Perea, en werd gewoonlijk vleienderwijs koning genoemd, ofschoon dit niet zijn officiële titel was. Hij was dezelfde die ter inlossing van een heilloze belofte, door de liefkozingen van een wellustige vrouw geïnspireerd, de moord op Johannes de Doper beval. Hij regeerde als een Romeinse vazal, en gaf voor orthodox in het onderhouden van het Judaïsme te zijn. Hij was in vol ornaat naar Jeruzalem gekomen om het Paschafeest te vieren. Het deed Herodes genoegen dat Pilatus Jezus tot hem had gezonden, want niet alleen was het van de stadhouder een hoffelijke daad, welke, zoals latere gebeurtenissen bewezen, de inleiding tot een verzoening tussen de beide bestuurders vormde[38], maar 't was tevens een middel om de nieuwsgierigheid van Herodes te bevredigen, die Jezus wilde zien, van Wie hij zo veel had gehoord en Wiens faam hem zo veel vrees had ingeboezemd, en door Wie hij thans hoopte dat een of ander interessant wonder zou worden verricht.[39] Welke vrees Herodes eenmaal jegens Jezus, Die hij in zijn bijgelovigheid voor de re-incarnatie van zijn vermoorde slachtoffer Johannes de Doper hield, mocht hebben gekoesterd, nu had deze plaats gemaakt voor een geamuseerde belangstelling, toen hij de alom vermaarde Profeet van Galilea gebonden voor zich zag, bewaakt door een Romeinse wachtsman en vergezeld van kerkelijke ambtenaren. Herodes begon de Gevangene vragen te stellen, doch Jezus bleef zwijgen. De overpriesters en schriftgeleerden riepen onstuimig hun beschuldigingen uit, doch de Heer sprak geen woord. Herodes is de enige in de geschiedenis, van wie bekend is dat Jezus hem een van verachting getuigende toenaam gaf. Hij zeide eens tot enige Farizeeërs die tot Hem waren gekomen met de mededeling dat Herodes van plan was Hem te doden: 'Gaat henen en zegt dien vos'.[40] Voor zo ver wij weten, onderscheidt Herodes zich als het enige wezen dat Christus van aangezicht tot aangezicht zag en tegen Hem sprak, doch nooit Zijn stem hoorde. Voor berouwvolle zondaars, wenende vrouwen, babbelende kinderen, voor de schriftgeleerden, de Farizeeërs, de Sadduceeërs, de rabbijnen, voor de meinedige hogepriester en zijn kruiperige en onbeschaamde handlangers en voor de heiden Pilatus had de Christus woorden - van troost of onderricht, van waarschuwing of berisping, van protest of veroordeling - doch voor de vos Herodes bewaarde Hij een verachtelijk en koninklijk stilzwijgen. Hevig gepikeerd ging Herodes van beledigend gevraag over tot boosaardige spot. Hij, met zijn krijgsknechten stak de gek met de lijdende Christus en 'Hem veracht en bespot hebbende, deed Hem een blinkend kleed aan, en zond Hem weder tot Pilatus'.[41] Herodes had in Jezus niets gevonden dat een veroordeling rechtvaardigde.

[36] Lucas 23:8-12.
[37] Blz. 84, 89, zie ook blz. 80.
[38] Lucas 23:12.
[39] Matth. 14:1; Marcus 6:14; Lucas 9:7, 9.
[40] Lucas 13:31, 32; blz. 329.
[41] De herziene vertaling zegt: 'tooiden Hem met een prachtig gewaad'. Vele schrijvers menen dat het kleed wit was, de gebruikelijke kleur bij de Joodse groten.

Christus wederom voor Pilatus[42]

De Romeinse stadhouder, ziende dat hij zich niet van de behandeling van de zaak kon afmaken, zeide, nadat hij 'de overpriesters en de oversten en het volk bijeengeroepen had, tot hen: Gij hebt dezen Mens tot mij gebracht als Een Die het volk afkerig maakt; en zie, ik heb Hem in uw tegenwoordigheid ondervraagd, en heb in dezen Mens geen schuld gevonden van hetgeen waar gij Hem mede beschuldigt. Ja ook Herodes niet; want ik heb ulieden tot hem gezonden, en zie, er is door Hem niets gedaan dat des doods waardig is. Zo zal ik Hem dan kastijden en loslaten.' Het verlangen van Pilatus om Jezus van de dood te redden was rechtvaardig en welgemeend; zijn plan om de Gevangene te geselen, wiens onschuld hij meer dan eens had betuigd, was een infame concessie aan het Joodse vooroordeel. Hij wist dat de beschuldiging van opruiing en verraad ongegrond was, en ook dat zelfs de omlijsting van die beschuldiging door de Joodse priesters, wier voorgewende trouw aan de keizer niet meer was dan een dekmantel voor hun ingeboren en nimmer aflatende haat, uiterst belachelijk was. Hij besefte terdege, dat de priesters Jezus aan hem hadden overgeleverd uit afgunst en boosaardigheid.[43]

Tijdens het Paschafeest was het de gewoonte dat de stadhouder een veroordeelde gevangene gratie verleende en losliet, die dan door het volk mocht worden genoemd. Op die dag zat in afwachting van zijn terechtstelling in de gevangenis 'een welbekende gevangene, genaamd Bar-Abbas', die schuldig was bevonden aan opruiing, in zo verre dat hij het volk tot opstand had aangezet, en een moord had gepleegd. Deze man nu was veroordeeld op de aanklacht, waarvan Pilatus nadrukkelijk en Herodes stilzwijgend Jezus had vrijgesproken, en Bar-Abbas was bovendien een moordenaar. Pilatus meende de priesters en het volk tot bedaren te kunnen brengen door Jezus bij wijze van Pascha-clementie los te laten; dit zou een stilzwijgende erkenning van Christus' schuldbevinding tegenover het Joodse hof betekenen en praktisch gesproken een onderschrijving van het doodvonnis, door een officiële gratieverlening tenietgedaan. Daarom vroeg hij hun: 'Wien wilt gij dat ik loslaat? Barabbas, of Jezus Die genaamd is Christus?' Er schijnt een korte pauze te zijn geweest tussen Pilatus' vraag en het antwoord van het volk, gedurende welke de priesters en ouderlingen zich benaarstigden om zich onder het volk te begeven en hen aan te sporen de vrijlating van de opruier en moordenaar te eisen. Toen dus Pilatus de vraag herhaalde: 'Welken van de twee wilt gij, dat ik u zal loslaten?' schreeuwde het gezamenlijke Israël: 'Barabbas'. Pilatus, verbaasd, teleurgesteld en vertoornd, vroeg daarna: 'Wat zal ik dan doen met Jezus Die genaamd wordt Christus? Zij allen zeide tot hem: Laat Hem gekruisigd worden. Doch de stadhouder zeide: Wat heeft Hij dan kwaads gedaan? En zij riepen te meer, zeggende: Laat Hem gekruisigd worden!'

De Romeinse stadhouder was ernstig verontrust en innerlijk bevreesd. Om zijn verwarring nog te vergroten, ontving hij een waarschuwende boodschap van zijn vrouw, toen hij op de rechterstoel zat: 'Heb toch niets te doen met

[42] Lucas 23:13-25; Matth. 27:15-31; Marcus 15:6-20; Joh. 19:39, 40; 19:1-16.
[43] Matth. 27:18; Marcus 15:10.

dien rechtvaardige, want ik heb heden veel geleden in den droom om Zijnentwil'. Het is een eigenaardigheid van hen, die God niet kennen, dat zij bijgelovig zijn. Pilatus schrok terug voor de gedachte aan het onheil, dat de droom van zijn vrouw wel mocht voorspellen. Ziende dat hij niet verder kwam en vrezende dat onder het volk tumult zou ontstaan indien hij in de verdediging van Christus bleef volharden, riep hij om water en wies zijn handen voor de menigte - een symbolische handeling, die het afwijzen van verantwoordelijkheid betekent en die door een ieder werd begrepen - tegelijkertijd uitroepend: 'Ik ben onschuldig aan het bloed van dezen rechtvaardige; gijlieden moogt toezien.' Toen steeg die verschrikkelijke en zelfverdoemende kreet uit het verbondsvolk op: 'Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen!' De geschiedenis legt een ontzettend getuigenis af van de letterlijke vervulling van deze heilloze aanroeping.[44] Pilatus liet Barabbas los en gaf Jezus aan de soldaten over om gegeseld te worden.

Geselen was een vreselijke inleiding tot de dood aan het kruis. Het strafmiddel was een zweep uit vele riemen bestaande, die met metaal bezwaard en aan de randen van scherpkantige stukken been voorzien waren. Er worden voorbeelden vermeld, dat de veroordeelde onder de zweepslagen stierf en zo de verschrikkingen van levend gekruisigd te worden ontging. Volgens de barbaarse gewoonten van die dagen werd Jezus, zwak en bloedend wegens de verschrikkelijke geseling, die Hij had ondergaan, aan het vermaak van de halfwilde soldaten blootgesteld. Hij was geen gewoon slachtoffer en daarom kwam de ganse bende in het Pretorium, de grote hal van het paleis, bijeen om aan het duivelse spel deel te nemen. Zij ontdeden Jezus van Zijn opperkleed en hingen Hem een purperen mantel om.[45] Daarna, in een soort duivelse werkelijkheidszin, vlochten zij een kroon van doornen en drukten die op Zijn hoofd; gaven Hem bij wijze van koninklijk scepter een rietstok in de rechterhand en terwijl zij zich spottend bogen, alsof zij Hem eer wilden bewijzen, begroetten zij Hem met een: 'Wees gegroet, gij Koning der Joden.' Hem de rietstok ontrukkend, sloegen zij Hem brutaal daarmede op Zijn hoofd, de scherpe doorns dieper in het trillende vlees drijvend. Zij sloegen Hem met de handen en bespuwden Hem in walgelijke en boosaardige losbandigheid.[46]

Pilatus had dit barbaarse schouwspel waarschijnlijk in stilte gadegeslagen. Hij maakte er een einde aan en besloot nog een poging te doen het medelijden van de Joden op te wekken, zo er nog een sprankje van aanwezig was. Hij ging naar buiten en hij zeide tot de menigte: 'Zie, ik breng Hem tot ulieden uit, opdat gij weet, dat ik in Hem geen schuld vind.' Dit was van de stadhouder de derde maal dat hij de onschuld van de Gevangene uitriep. 'Jezus dan kwam uit, dragende de doornenkroon en het purperen kleed; en Pilatus zeide tot hen: Zie, de Mens'.[47] Pilatus scheen er op te hebben ge-

[44] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[45] Heeft betrekking op het Engels in Mattheüs, waar voor purper 'scarlet' staat, en in Marcus en Johannes 'purple'. De Statenvertaling geeft alleen het woord 'purper'.
[46] Vgl. Lucas 18:32.
[47] 'Ecce Homo'.

rekend dat de harten van de uitzinnige Joden zouden worden verzacht bij de jammerlijke aanblik van de gegeselde en bloedende Christus, doch tevergeefs. Denk eens aan dat verschrikkelijke feit: een heiden, die God niet kende, voor de priesters en het volk van Israël pleitend voor het behoud van het leven van hun Heer en Koning! Toen, door de aanblik onbewogen, de overpriesters en ambtenaren met toenemende wraakgierigheid 'kruis Hem, kruis Hem' schreeuwden, sprak Pilatus het noodlottige woord: 'Neem gijlieden Hem, en kruist Hem', doch voegde er met bittere nadruk aan toe: 'ik vind in Hem geen schuld'.

Wij herinneren ons dat de enige beschuldiging die bij de Romeinse stadhouder werd ingebracht tegen Christus die van opruiing was; de Joodse vervolgers hadden zorgvuldig vermeden het woord godslastering in de mond te nemen, voor welke misdaad zij Jezus des doods schuldig hadden geacht. Nu Pilatus de doodstraf door kruisiging had uitgesproken, trachtten zij met grote onbeschaamdheid het te doen voorkomen alsof het mandaat van de stadhouders slechts een bekrachtiging van hun eigen doodvonnis was. Daarom zeiden zij: 'Wij hebben een wet, en naar onze wet moet Hij sterven, want Hij heeft Zichzelven Gods Zoon gemaakt.' Wat betekende dit? De ontzag inboezemende titel Gods Zoon, trof het verontruste geweten van Pilatus nog dieper. Nogmaals nam hij Jezus mede in de rechtszaal en vroeg Hem angstig: 'Van waar zijt Gij?' Hij bedoelde met die vraag: zijt Gij menselijk of bovenmenselijk? Een directe bevestiging van des Heren goddelijkheid zou de heidense bestuurder bevreesd maar niet wijzer hebben gemaakt; daarom gaf Jezus geen antwoord. Pilatus was nog meer verbaasd en misschien wat beledigd door de schijnbare negatie van zijn autoriteit. Hij eiste een verklaring, zeggende: 'Spreekt Gij tot mij niet? Weet Gij niet, dat ik macht heb U te kruisigen, en macht heb U los te laten? Jezus antwoordde: Gij zoudt geen macht hebben tegen Mij, indien het u niet van boven gegeven was; daarom die Mij aan u heeft overgeleverd, heeft groter zonde'. De posities waren verwisseld: Christus was de Rechter, en Pilatus degeen over wie Hij besliste. Hoewel niet schuldeloos bevonden, werd de Romein minder schuldig genoemd dan hij of degenen die Jezus aan hem hadden overgeleverd en van hem een onrechtvaardig vonnis hadden geëist. Ofschoon de stadhouder het vonnis reeds had uitgesproken, zocht hij toch nog naar middelen de deemoedige Lijder vrij te laten. Het eerste teken van weifelen werd door de Joden begroet met de roep: 'Indien gij Dezen loslaat, zo zijt gij des keizers vriend niet; een iegelijk die zichzelve koning maakt, wederspreekt den keizer'. Pilatus nam in de rechterstoel plaats, die buiten de hal was gezet, op het plaveisel, of Gabbatha. Hij was over die Joden verbolgen, die het hadden gewaagd te insinueren dat hij geen vriend van de keizer was en wier aanduiding wel eens kon leiden tot het zenden van een deputatie naar Rome, die met haar klachten en overdreven beschuldigingen een verkeerde voorstelling van hem zou geven. Op Jezus wijzend, riep hij met onverholen sarcasme uit: 'Zie, uw koning'. Maar de Joden antwoordden met dreigende en onheilspellende kreten: 'Neem weg, neem weg, kruis Hem'. Pilatus vroeg met nog snijdender ironie, die hen pijnlijk aan hun onderworpenheid als natie herinner-

de: 'Zal ik uw Koning kruisigen?' En de overpriesters riepen luid: 'Wij hebben geen koning dan den keizer'.

Zo was het en zo moest het zijn. Het volk, dat onder verbond Jehova als hun Koning had aanvaard, verwierp Hem waar Hij bij was, en erkende geen vorst dan de keizer.[48]

Wat was de oorzaak van Pilatus' zwakheid? Hij was de vertegenwoordiger van de keizer, de keizerlijke stadhouder met de macht om te kruisigen of te redden, officieel was hij een autocraat. Zijn overtuiging van Christus' onschuld en zijn verlangen om Hem van het kruis te redden zijn boven alle twijfel verheven. Waarom weifelde, aarzelde hij en gaf hij tenslotte toe, tegen zijn geweten en zijn wil in? Omdat hij, alles wel beschouwd, meer slaaf dan vrij man was. Hij was de slaaf van zijn verleden. Hij wist, indien in Rome over hem geklaagd zou worden, dat zijn corruptie en zijn wreedheden, zijn afpersingen en de niet te rechtvaardigen slachting, die hij had doen aanrichten, tegen hem ingebracht zouden worden. Hij was de Romeinse heerser, maar de mensen, waarover hij de scepter zwaaide, zagen hem met genoegen ineenkrimpen, wanneer zij de zweep van een dreigend rapport over hem bij zijn keizerlijke meester Tiberius, boven zijn hoofd lieten klappen.[49]

Judas Iscariot[50]

Toen Judas Iscariot zag hoe ontzettend de gevolgen van zijn verraad waren, werd hij uitzinnig van berouw. Gedurende het verhoor van Christus voor de Joodse autoriteiten, met al zijn vernedering en wreedheid, had de verrader de ernst van zijn handelwijze ingezien, en toen de lijdzame Gevangene aan de Romeinen was overgeleverd en de noodlottige voltrekking tot zekerheid was geworden, vervulde de omvang van zijn misdaad Judas met nameloos afgrijzen. Naar de overpriesters en ouderlingen toesnellend, terwijl de laatste voorbereidingen voor de kruisiging van de Heer werden getroffen, smeekte hij hun het vervloekte loon dat zij hem betaald hadden, terug te nemen, in folterende wanhoop uitroepend: 'Ik heb gezondigd, verradende het onschuldig bloed'. Misschien had hij vaag verwacht een woord van medeleven te horen van de samenzweerders, in wier goddeloze, vaardige handen hij zulk een willig werktuig was geweest. Het is ook mogelijk dat hij had gehoopt door zijn bekentenis de verdere ten uitvoerlegging van hun boosaardige plannen te stuiten en dat zij om vernietiging van het vonnis zouden vragen. Maar de leiders in Israël wezen hem met afkeer terug. 'Wat gaat ons dat aan?' zeiden zij spottend, 'gij moogt toezien'. Hij had aan hun doel beantwoord; zij hadden hem zijn loon betaald; zij wilden zijn gezicht niet meer zien, en genadeloos stieten zij hem terug in de folterende poel van zijn brandend geweten. Met de zak vol zilver in de hand gekneld, die hem maar al te werkelijk aan zijn vreselijke zonde herinnerde, snelde hij de tempel binnen, drong zelfs tot het voor de priesters gereserveerde gedeelte door en wierp het zilver-

48 Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
49 Aantekening 7, einde van hoofdstuk.
50 Matth. 27:3-10; vgl. Hand. 1:16-20.

geld op de vloer van het heiligdom.[51] Daarna, door zijn meester, de duivel, voortgedreven, wiens slaaf naar lichaam en ziel hij was geworden, ging hij heen en verhing zich.

De overpriesters verzamelden de zilverstukken, en met heiligschennende nauwgezetheid hielden zij plechtig raad om te beslissen wat zij met de 'prijs des bloeds' moesten doen. Daar zij het in strijd met de wet achtten het bezoedelde geld in de heilige schatkist te leggen, kochten zij er een stuk kleigrond voor, dat aan een pottenbakker had toebehoord en de plaats was waar Judas zelfmoord had gepleegd.

Deze grond bestemden zij tot begraafplaats voor buitenlanders, vreemdelingen en heidenen. Het lichaam van Judas, de verrader van Christus, was waarschijnlijk het eerste dat daar werd begraven. En dat veld werd genoemd 'Aceldama', hetgeen betekent: 'Akker des bloeds'.[52]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 34

1. ANNAS EN ZIJN ONDERHOUD MET JEZUS. - 'Geen figuur in de Joodse geschiedenis van zijn tijd is beter bekend dan die van Annas, niemand fortuinlijker en succesrijker geacht dan hij, maar ook niemand was zo algemeen verafschuwd als wijlen de hogepriester. Hij had het ambt maar zes of zeven jaar bekleed, doch niet minder dan vijf van zijn zoons, zijn schoonzoon Kajafas, en een kleinzoon hadden dat ambt ook gedragen. En in die dagen was het veel beter hogepriester te zijn geweest dan te zijn, tenminste voor Annas' geaardheid. Hij genoot alle waardigheid van het ambt en ook alle invloed ervan, daar hij in staat was, diegenen er voor aan te stellen, met wie hij nauw verbonden was. Ofschoon zij in het openbaar optraden, leidde hij in werkelijkheid de gang van zaken, zonder de verantwoordelijkheid en de beperkingen die het ambt oplegde. Zijn invloed bij de Romeinen dankte hij aan de godsdienstige opvattingen die hij voorwendde, aan zijn medestanderschap met hen, en aan zijn enorme rijkdom . . . Wij hebben gezien welke onmetelijke inkomsten de familie van Annas uit de standplaatsen bij de Tempel trok en hoe schandelijk dit bedrijf was. De namen van deze brutale losbandige, gewetenloze en gedegenereerde zonen van Aäron werden met gefluisterde vervloekingen uitgesproken. Zonder te verwijzen naar Christus' tussenkomst in het gesjacher rond de Tempel, dat, indien Zijn autoriteit de overhand had gehouden, daardoor fataal zou zijn geweest, begrijpen we toch hoe antipathiek in ieder opzicht een Messias, en nog wel een Messias als Jezus, voor Annas moet zijn geweest. Over het onderhoud tussen Jezus en Annas wordt niets vermeld; zelfs het feit dat Christus tot hem werd gebracht, wordt alleen in het vierde Evangelie genoemd. Daar de discipelen Hem hadden verlaten en gevlucht waren, is het duidelijk dat zij niet wisten wat er werkelijk plaats greep, totdat zij zich weer verzameld hadden, in zo verre althans dat Petrus en 'een andere discipel', Johannes blijkbaar, 'Hem volgden in het paleis van de hogepriester' - d.w.z. het paleis van Kajafas, niet van Annas. Want aangezien volgens de drie synoptische Evangeliën het paleis van de hogepriester Kajafas het toneel van Petrus' verloochening was, moet de vermelding er van in het vierde Evangelie op dezelfde localiteit betrekking hebben, en niet op het paleis van Annas. Edersheim, *Life and Times of Jesus the Messiah;* vol. 2, pp. 547-8.

2. HET GEDULD VAN JEZUS ONDER DE SLAGEN. - Dat Jezus zelfs onder de provocatie van een slag die Hem door een brute ondergeschikte in tegenwoordigheid van de hoge-

[51] De herziene vertaling van Matth. 27:5 luidt: 'En nadat hij de zilveren penningen in het heiligdom geworpen had', in plaats van 'in de tempel', wat betekent dat hij het geld in het portaal van het Heilige Huis had geworpen, dat iets anders is dan de buiten- en openbare hoven.

[52] Hand. 1:19; Matth. 27:8. Aantekening 8, einde van hoofdstuk.

priester was toegebracht, zijn gelijkmoedigheid en onderworpenheid bewaarde, is een bevestiging van de verzekering van onze Heer dat Hij de wereld had overwonnen (Joh. 16:33). Men kan de passage niet lezen zonder de goddelijke onderworpenheid van Jezus bij die gelegenheid te vergelijken, misschien onwillekeurig, met de zeer natuurlijke en menselijke verontwaardiging van Paulus later onder enigszins gelijksoortige omstandigheden (Hand. 23:1-5). De hogepriester Ananias, misnoegd over de opmerkingen van Paulus, gelastte iemand, die bij Paulus stond hem op de mond te slaan. Paulus uitte een woedend protest: 'God zal u slaan, gij gewitte wand. Zit gij ook om mij te oordelen naar de wet, en beveelt gij tegen de wet dat men mij zal slaan?' Daarna bood hij zijn verontschuldiging aan, zeggende dat hij niet wist dat het de hogepriester was die het bevel had gegeven hem te slaan. Zie Artikelen des Geloofs, Hfdst. 23, en de bijbehorende aantekening 1; en Farrar's *Life and Works of St. Paul,* pag. 539-40.

3. HOGEPRIESTERS EN OUDERLINGEN. - Deze titels zoals die door de ambtenaren van het Joodse priesterdom ten tijde van Christus werden gevoerd, moeten niet worden verward met die, waarmede de dragers van het Hogere of Melchizedekse Priesterschap worden aangeduid. De hogepriester van de Joden was de presiderende priester; hij moest van Aäronische afstamming wezen om priester te kunnen zijn; de Romeinse overheid benoemde hem tot hogepriester. De ouderlingen waren, zoals de naam zegt, mannen op leeftijd en van ervaring, die benoemd werden als politierechters in de steden en als rechters in de kerkelijke tribunalen, hetzij in de Lagere Sanhedrins van de provincies, hetzij in het Grote Sanhedrin te Jeruzalem. De naam 'ouderling' zoals die gewoonlijk onder de Joden in de dagen van Jezus werd gebruikt, had net zo min met het ouderlingschap van het Melchizedekse Priesterschap te maken als de titel 'schriftgeleerde'. De plichten van de Joodse hogepriesters en ouderlingen omvatten samen kerkelijke en wereldlijke functies; beide ambten waren in werkelijkheid sterk politiek getint.

Zie 'Elder' in Smith's *Bible Dictionary*. Van de dood van Mozes af tot de komst van Christus, was de georganiseerde theocratie van Israël die van het Lagere of Aäronische Priesterschap, het ambt van priester inbegrepen, dat tot de afstammelingen van Aäron beperkt was, en de lagere ambten van leraar en diaken, die in de Levitische orde waren verenigd. Zie 'Orden en Ambten in het Priesterschap' door de auteur in *'De Artikelen des Geloofs'*, Hfdst. 11.

4. ONWETTIGHEDEN IN DE JOODSE BERECHTING VAN JEZUS. - Over de zogenaamde berechting van Jezus zijn boekdelen geschreven. Edersheim (vol. 2, pp. 556-8) beweert dat de nachtelijke handelwijze tegen Jezus in het huis van Kajafas geen berechting voor het Sanhedrin was en somt de onregelmatigheden en onwettigheden van de procedure op ten bewijze dat het Sanhedrin niet kon hebben gedaan, wat die nacht werd gedaan. Met uitgebreide aanhalingen ter bekrachtiging van de in bijzonderheden vermelde wettelijke vereisten zegt de schrijver: 'Doch bovendien zouden het verhoor en het vonnis over Jezus in het paleis van Kajafas een aanfluiting zijn geweest voor ieder beginsel van de Joodse criminele rechtspleging. Zulke gevallen konden alleen worden behandeld en de doodstraf kon alleen worden uitgesproken in de daarvoor aangewezen vergaderzaal van het Sanhedrin, en niet, zoals hier, in het paleis van de hogepriester. Geen enkel proces, en zeker zulk een niet, mag in de nacht beginnen, zelfs niet in de namiddag, ofschoon, indien de discussie de gehele dag had geduurd des nachts wel vonnis geveld mocht worden. Voorts mocht geen rechtszaak ter hand worden genomen op Sabbat- of feestdagen of zelfs in de vooravond daarvan, hoewel dit niet de uitvoering te niet zou hebben gedaan. Anderszijds zou kunnen worden betoogd dat een proces tegen een die het volk had opgeruid, bij voorkeur doorgang moest vinden en dat het vonnis op openbare feestdagen moest worden voltrokken, tot waarschuwing aan allen. Ten slotte had men in ernstige gevallen een uitgebreid systeem van waarschuwing en waarschuwende getuigen, terwijl men veilig mag aannemen, dat bij een regelmatige rechtszitting de Joodse rechters, hoe bevooroordeeld ook, niet zo gehandeld zouden hebben als de Sanhedristen en Kajafas bij die gelegenheid deden . . . Maar ofschoon Christus niet verhoord en gevonnist werd in een formele vergadering van het Sanhedrin, kan er helaas geen twijfel aan bestaan, dat Zijn veroordeling en dood het werk was, zo niet van het Sanhedrin, dan toch van de Sanhedristen - van de gehele groep ('de gehele

raad'), in dien zin dat het het oordeel en de bedoeling uitdrukte van het ganse oppergerechtshof en van de leiders van Israël, enige weinigen uitgezonderd. Wij houden in gedachte dat het besluit om Christus te doden, reeds enige tijd tevoren was genomen.'

De bedoeling met het aanhalen van het voorgaande is, om op grond van erkende en eminente autoriteit enige onwettigheden in het nachtelijk verhoor van Jezus aan te tonen, dat, zoals het bovenstaande en de Schriften bewijzen, door de hogepriester en 'de raad' of het Sanhedrin, zoals erkend wordt, op onregelmatige en onwettige wijze werd afgenomen. Indien de Sanhedristen verhoorden en veroordeelden, en toch niet als Sanhedrin in zitting waren, is de snoodheid van het proces zo mogelijk nog erger en zwarter dan ooit.

In Chandler's uitnemend werk (vol. 1, 'The Hebrew Trial) worden de feiten, in de geschiedenis vermeld, en de Hebreeuwse criminele wet in verband daarmede grondig in beschouwing genomen. Dan volgt een doorwrochte verhandeling over de rechtszaak, waarin de volgende punten aan de orde worden gesteld:

'Punt 1: De arrestatie van Jezus was onwettig', daar deze des nachts plaats had en door verraad van Judas, een medeplichtige, welke beide kenmerken in de Joodse wet van die tijd uitdrukkelijk verboden waren.

'Punt 2: De geheime ondervraging van Jezus door Annas of Kajafas was onwettig', want ten eerste vond die des nachts plaats, ten tweede was het horen van welke zaak ook, door één rechter uitdrukkelijk verboden; ten derde heeft, volgens Salvador, een beginsel, dat in de Hebreeuwse schriften herhaaldelijk naar voren wordt gebracht, betrekking op de twee omstandigheden van openbaarheid en vrijheid.'

'Punt 3: De aanklacht tegen Jezus was naar de vorm onwettig.' De gehele criminele procedure van de Mozaïse wet berust op vier regels: zekerheid van de aanklacht, openbaarheid van de behandeling, volledige vrijheid voor de beschuldigde en zekerheid tegen alle gevaren of onjuistheden in getuigenverklaringen - Salvador, pag. 365. 'Van het Sanhedrin gingen geen aanklachten uit en dat kon ook niet, het onderzocht slechts die welke het werden voorgelegd.' - Edersheim, vol. 1, p. 309.

Het getuigenis van de kroongetuigen vormde de aanklacht; andere beschuldigingen waren er niet; geen verdere formele aanklacht. Zo lang zij niet spraken, en niet in de openbare vergadering spraken, was de gevangene nauwelijks beklaagde. Innes, p. 41. De enige aanklagers, die de criminele jurisprudentie in de Talmud kent, zijn zij, die getuige waren van het misdrijf. Hun plicht is de zaak ter kennis te brengen van het hof en tegen de misdadiger te getuigen. Bij halsmisdaden zijn zij zelf ook de beulen. Van een officiële beschuldiger of aanklager is in de wetten van de oude Hebreeërs geen spoor te bekennen, Mendelsohn, p. 110.

Punt 4: De handelwijze van het Sanhedrin tegen Jezus was onwettig, omdat die des nachts plaats had. 'Laat een ernstig misdrijf overdag worden berecht, en des nachts opgeschort' - Mishna, Sanhedrin 4:1. 'Strafrechtelijke gevallen kunnen door verschillende hoven alleen overdag worden behandeld, door de Lagere Sanhedrins van het eindigen van de morgendienst tot de namiddag, en door het Grote Sanhedrin tot de avond.' - Mendelsohn, p. 112.

'Punt 5: De handelwijze van het Sanhedrin tegen Jezus was onwettig omdat het hof bijeenkwam voordat het ochtendoffer was gebracht. 'Het Sanhedrin had zitting van het einde van het ochtendoffer af tot aan de tijd van het avondoffer.' - Talmud, Jer. San. 1:19. 'Vóór het brengen van het ochtendoffer mocht geen zitting van het hof plaats hebben.' - MM. Lemann, p. 109. 'Aangezien het ochtendoffer bij het aanbreken van de dag werd gebracht, was het voor het Sanhedrin nauwelijks mogelijk om na die tijd nog te vergaderen.' - Mishna, Tamid, ch. 3.

'Punt 6: De handelwijze tegen Jezus was onwettig omdat deze plaats had op de dag aan een Joodse Sabbat voorafgaande; tevens op de eerste dag der ongezuurde broden en de vooravond van het Pascha. 'Zij zullen geen rechtspreken aan de vooravond van de Sabbat, noch aan die van enig feest.' - Mishna, San. 4:1. 'Geen gerechtshof in Israël was toegestaan op de Sabbat of een van de zeven Bijbelse heilige dagen zitting te houden. In gevallen van halsmisdaden mocht geen verhoor op vrijdag of de dag vóór een heilige dag plaats vinden, want het was niet volgens de wet om zulke rechtszaken langer

dan één nacht uit te stellen of ze op de Sabbat of een heilige dag voort te zetten. - Rabbi Wise, 'Martyrdom of Jesus', p. 67.'

'*Punt 7: Het rechtsgeding tegen Jezus was onwettig omdat het binnen een dag was afgesloten.* 'Een strafrechtzaak die op vrijspraak van de gedaagde uitloopt, mag op dezelfde dag eindigen waarop het verhoor begon. Maar indien de doodstraf moet worden uitgesproken, moet de uitspraak eerst de volgende dag worden gedaan.' - Mishna, San. 4:1.

'*Punt 8: Het veroordelend vonnis door het Sanhedrin tegen Jezus uitgesproken was onwettig, omdat het op Zijn onbevestigde bekentenis was gegrond.* 'Wij hebben als grondbeginsel van onze jurisprudentie, dat niemand een beschuldiging tegen zichzelf kan inbrengen. Indien een man schuld bekent voor een wettelijk samengesteld tribunaal, mag zulk een bekentenis niet tegen hem worden gebruikt, tenzij die door twee andere getuigen behoorlijk wordt bevestigd.' - Maimonides, 4:2. 'Niet alleen dat zelfveroordeling nooit door middel van foltering aan de beklaagde mag worden ontwrongen, maar er mag ook nimmer een poging worden gedaan om hem er toe te brengen zichzelf te beschuldigen. Bovendien wordt een vrijwillige bekentenis van hemzelf niet als bewijs aanvaard en dus kan daarop geen veroordeling volgen, tenzij een wettig aantal getuigen zijn zelfbeschuldiging nauwkeurig bevestigen'. - Mendelsohn, p. 133.

'*Punt 9: De veroordeling van Jezus was onwettig, want de uitspraak van het Sanhedrin was eenparig.* 'Een gelijktijdige en eenparige veroordeling op de dag van het verhoor heeft vrijspraak tot gevolg.' - Mendelsohn, p. 141. 'Indien niemand van de rechters de beklaagde verdedigt, d.w.z. als allen het schuldig uitspreken en in het hof geen verdediger opstaat, was de schuldigbevinding ongeldig en kon het doodvonnis niet ten uitvoer worden gelegd.' - Rabbi Wise, 'Martyrdom of Jesus', p. 74.

'*Punt 10: De handelwijze tegen Jezus was onwettig omdat: (1) Het veroordelend vonnis op een plaats werd geveld die door de wet was verboden; (2) De hogepriester zijn klederen scheurde; (3) De stemming onregelmatig was.* 'Na het verlaten van de zaal Gazith kan men geen doodvonnis uitspreken over wie dan ook.' - Talmud, Bab. 'Of Idolatry' 1:8. 'Een doodvonnis kan alleen worden uitgesproken zo lang het Sanhedrin op de aangewezen plaats zitting houdt.' - Maimonides, 14. Zie verder Lev. 21:10; vgl. 10:6. 'Laat de rechters elk op hun beurt vrijspreken of veroordelen.' - Mishna, San. 15:5. 'De leden van het Sanhedrin waren in een halve cirkel gezeten, aan elk einde waarvan een secretaris zat, wiens taak het was de stemmen te noteren. Een van deze secretarissen noteerde de stemmen ten gunste van de beklaagde, de andere die tegen hem.' - Mishna, San. 4:3. 'In gewone gevallen stemden de rechters volgens anciënniteit, te beginnen bij de oudste; bij halsmisdrijven werd de omgekeerde volgorde in acht genomen.' - Benny, p. 73.

'*Punt 11: De leden van het Grote Sanhedrin waren wettelijk onbevoegd Jezus een verhoor af te nemen.* 'Er mag evenmin recht worden gesproken door een verwant of bijzondere vriend of vijand van de beklaagde of de aanklager'. - Mendelsohn, p. 108. 'Ook mag onder geen voorwaarde een man tussen de rechters plaats nemen, van wie bekend is dat hij op voet van vijandschap met de beschuldigde staat.' - Benny, p. 37.

'*Punt 12: De veroordeling van Jezus was onwettig omdat geen behoorlijke verdediging in overweging was genomen.* 'Zo zult gij onderzoeken en nasporen en wèl navragen.' - Deut. 13:14. 'De rechters zullen de zaak naar eer en geweten wegen.' - Mishna, San. 4:5. 'Het hoofddoel van de Hebreeuwse rechtsorde was het veroordelen van een onschuldige onmogelijk te maken. Al het vernuft van de Joodse rechtsgeleerden was op het bereiken van dat doel gericht.' - Benny, p. 56.

Chandler's uitstekende verklaringen van de feiten en zijn argumenten op elk der voorgaande punten worden de onderzoeker aanbevolen. De schrijver zegt kort en bondig: 'De geschiedenis der mensheid biedt geen sterker geval van gerechtelijke moord dan de berechting en kruisiging van Jezus van Nazareth, om de eenvoudige reden dat alle rechtsnormen in het proces dat tegen Hem werd gevoerd, werden verkracht en vertrapt' (pag. 216).

5. 'ZIJN BLOED KOME OVER ONS EN OVER ONZE KINDEREN'. - Edersheim (vol. 2, p. 578) levert aldus een krachtig commentaar op de erkenning van verantwoordelijkheid voor de dood van Christus: 'De Mishna zegt ons dat, na het plechtig wassen der handen door

de ouderlingen en na hun vrijspraak, de priesters met dit gebed antwoordden: 'Vergeef het Uw volk Israëls, hetwelk Gij verlost hebt, O Heer, en leg geen onschuldig bloed op Uw volk Israël.' Doch hier, in antwoord op de woorden van Pilatus kwam die verschrikkelijke kreet: 'Zijn bloed kome over ons, en - God sta ons bij - over onze kinderen.' Ongeveer dertig jaren later werd op diezelfde plaats vonnis geveld tegen enige van de hoogsten in Jeruzalem; en onder de 3600 slachtoffers van de Romeinse furie, van wie er niet weinigen recht tegenover het Pretorium werden gegeseld en gekruisigd, waren velen van de aanzienlijkste burgers van Jeruzalem (Josephus, Wars, XIV, chap. 8:9). Enkele jaren later hingen aan honderden kruisen verminkte Joodse lichamen binnen gezichtsafstand van Jeruzalem. En nog schijnen deze zwervers van eeuw tot eeuw, van land tot land, die bloedschuld te dragen, en nog schijnt die te drukken op 'ons en onze kinderen'.

6. 'WIJ HEBBEN GEEN KONING DAN DE KEIZER.' - 'Met deze kreet was het Jodendom, in de persoon van zijn vertegenwoordigers, schuldig aan godloochening, aan godslastering, aan afvalligheid. Het pleegde zelfmoord; en steeds nadien werd zijn dode lichaam van land tot land, van eeuw tot eeuw ten aanschouwe rondgedragen - en het was dood en het blijft dood, totdat Hij ten tweede male komt, die de opstanding is en het leven.' - Edersheim, vol. 2, p. 581.

7. DE GRONDOORZAAK VAN PILATUS' TOEGEVEN AAN DE JOODSE EISEN. - Pilatus wist wat recht was, maar miste de zedelijke moed het te doen. Hij was bang voor de Joden, en nog banger voor vijandige invloeden te Rome. Hij was bang voor zijn geweten, maar nog banger voor het verlies van zijn positie. Het was de politiek van Rome om de godsdiensten en maatschappelijke gebruiken van de onderworpen volken welwillend en verzoenend gezind te zijn. Pontius Pilatus had deze liberale politiek van de eerste dagen van zijn stadhouderschap af geschonden. Met volslagen minachting voor de Hebreeuwse afkeer van beelden en heidense insignes, liet hij de krijgslieden 's nachts Jeruzalem binnentrekken, terwijl zij hun adelaars en standaarden, versierd met de beeltenis van de keizer, met zich voerden. Voor de Joden was dit een ontheiliging van de Heilige Stad. In grote menigten vergaderden zij te Caesarea, en smeekten de stadhouder de standaarden en beeltenissen uit Jeruzalem te doen verwijderen. Vijf dagen lang vroeg het volk en weigerde Pilatus. Hij dreigde met een algemene slachting en was verbaasd te zien dat het volk liever door het zwaard viel dan zijn eisen te laten varen. Pilatus moest toegeven (Josephus, Ant. XVIII, chap. 3:1; alzo Wars, II, chap. 9:2, 3). Verder gaf hij aanstoot door zich met geweld meester te maken van de Korban, het heilige tempelfonds, voor de bouw van een aquaduct om Jeruzalem te voorzien van water uit de poelen van Salomo. Vooruitlopend op het openbare protest van het volk, had hij de Romeinse soldaten zich als Joden laten vermommen en deze mengden zich met verborgen wapens onder de menigten. Op een gegeven teken trokken deze moordenaars hun wapens en een groot aantal weerloze Joden werd gedood of gewond (Josephus, Ant. XVIII, chap. 3:2; and Wars, II chap. 9:3, 4). Bij een andere gelegenheid had Pilatus de mensen grof beledigd door in zijn officiële woning te Jeruzalem schilden te zetten die aan Tiberius waren gewijd, en wel 'niet zo zeer ter ere van Tiberius als wel om de Joden te ergeren'. Een verzoekschrift, getekend door de geestelijke leiders van de natie en anderen van invloed, onder wie vier Herodiaanse prinsen, werd naar de keizer gezonden, die Pilatus streng berispte en gebood dat de schilden van Jeruzalem naar Caesarea moesten worden overgebracht (Philo. De Legatione ad Caium; sec. 38). Deze smaad de nationale gevoeligheden aangedaan, en vele andere minder ernstige geweldadigheden, afpersing en wreedheid, joegen de Joden tegen de stadhouder in 't harnas. Hij besefte dat zijn ambtsbekleding niet veilig was, en hij vreesde onthulling. Hij had zulke slechtheden begaan, dat toen hij goed had willen doen, hij door lafhartige vrees voor het beschuldigende verleden daarvan werd weerhouden.

8. JUDAS ISCARIOT. - Tegenwoordig noemen wij een verrader een 'Judas' of een 'Iscariot'. De man die deze beide namen berucht heeft gemaakt, is eeuwenlang het onderwerp van discussie tussen theologen en filosofen geweest, en in latere tijden is het licht van een psychologische analyse op hem gericht. Duitse filosofen waren onder de eersten

om te beweren dat de man onrechtvaardig was beoordeeld en dat zijn werkelijk karakter niet zo zwart was als het werd afgeschilderd. Sommige critici houden het er inderdaad op, dat van alle Twaalf Judas degeen was die het diepst overtuigd was van des Heren goddelijkheid in de sterfelijkheid; en deze apologeten trachten het verraad uit te leggen als een opzettelijke en weloverwogen maatregel om Jezus in een positie te dwingen waaruit Hij Zich alleen kon bevrijden door de uitoefening van Zijn vermogens krachtens Zijn Godschap, die Hij tot dusver nooit ten behoeve van Zichzelf had aangewend.

Wij zijn niet tot rechters over Judas of iemand anders aangesteld, maar wij zijn wel competent ons betreffende de daden van iemand een mening te vormen en die te handhaven. In het licht van het geopenbaarde woord blijkt dat Judas Iscariot zich aan de zijde van Satan had geschaard, terwijl hij ogenschijnlijk de Christus in een verheven functie diende. Zulk een overgave aan de duistere machten kan alleen door zonde tot stand komen. Over de aard en de uitgebreidheid van 's mans overtredingen in de loop der jaren wordt ons niets verteld. Hij had het getuigenis ontvangen dat Jezus Gods Zoon was, en in het volle licht van deze overtreding keerde hij zich tegen zijn Heer en was door zijn verraad oorzaak van Zijn dood. Openbaringen van deze tijd zijn niet minder uitdrukkelijk dan de vroegere in het verklaren dat het pad der zonde er een is van geestelijke duisternis, dat naar een zekere vernietiging voert. Indien de mens, die schuldig is aan overspel, al was het slechts in zijn hart, indien hij zich niet bekeert, het gezelschap van Gods Geest zeker zal verbeuren, en 'het geloof verloochenen', want aldus heeft Gods stem gezegd (zie L. & V. 63:16), kunnen wij er niet aan twijfelen dat alle vormen, welke ook, van dodelijke zonde de ziel vergiftigen, en als de zonde niet door oprechte bekering wordt verzaakt, zal zij die ziel ten verderve voeren. Voor zijn getrainde en bekwame dienstknechten zal Satan gelegenheden scheppen die aan hun boosaardige geschiktheid zijn aangepast. Wat de mening omtrent het goede karakter van Judas ook moge zijn, wij hebben het getuigenis van Johannes, die bijna drie jaar lang nauw met hem verbonden was, dat de man een dief was (12:6). Jezus noemde hem een duivel (6:70) en 'de zoon des verderfs' (17:12). Zie in dit verband L. & V. 76:41-48.

Dat de boze neigingen van Judas Iscariot aan Christus bekend waren, blijkt uit de directe verklaring van de Heer dat zich onder de Twaalf een bevond die een duivel was (Joh. 6:70; vergelijk 13:27; Lucas 22:3); en dat Hij dit wist toen de Twaalf werden gekozen, kan voorts worden afgeleid uit de woorden van Jezus: 'Ik weet wie Ik heb gekozen', tezamen met de verklaring dat met de keuze, die Hij had gedaan, de schriften zouden worden vervuld. Zoals de offerdood van het Lam Gods vooruit geweten en voorzegd was, zo waren de omstandigheden van het verraad voorzien. Het zou in strijd zijn met zo wel de letter als de geest van het geopenbaarde woord, door te zeggen dat de rampzalige Iscariot in de minste graad van de uitoefening van zijn vrije wil was beroofd op de weg die hij volgde naar zulk een afschuwelijk einde. Hij had als een van de Twaalf de gelegenheid en het voorrecht in het licht van des Heren onmiddellijke nabijheid te leven en uit de goddelijke bron de openbaring van Gods oogmerken te ontvangen. Judas Iscariot was geen slachtoffer van de omstandigheden, geen zinloos werktuig in handen van een bovenmenselijke macht, tenzij hij uit persoonlijke vrije wil zich aan Satan overgaf en bij hem in loondienst trad. Indien Judas het rechte getrouw was gebleven, zouden andere middelen dan zijn trouweloosheid zijn aangewend om het Lam ter slachting te voeren. Zijn ordening tot het apostelschap schonk hem kansen en voorrechten die de niet-geroepene en niet-geordende miste; doch zulk een gezegende mogelijkheid om in de dienst van God tot prestaties te komen, hield tevens het gevaar van vallen in. Een vertrouwde en hoge regeringsambtenaar kan daden van trouweloosheid en verraad plegen, die voor de gewone burger, die de staatsgeheimen nooit heeft leren kennen, onmogelijk zijn. Bevordering sluit verhoogde verantwoordelijkheid in, en dit in letterlijke zin zelfs meer in de aangelegenheden van het koninkrijk Gods dan in menselijke instellingen.

Er is een duidelijk verschil tussen de vermelding van Judas Iscariots dood door Mattheüs (27:3-10) en die in Handelingen (1:16-20). Volgens eerstgenoemde verhing Judas zich; de tweede zegt dat hij voorovergevallen was, 'en al zijn ingewanden zijn uitgestort'. Als beide mededelingen juist zijn, dan hing de rampzalige man zich waar-

schijnlijk op en viel daarna, mogelijk door het breken van het touw of van de tak waaraan het was bevestigd. Mattheüs zegt dat de Joodse priesters 'de akker des bloeds' kochten; de schrijver van de Handelingen haalt Petrus aan, die zou hebben gezegd, dat Judas de akker kocht van het geld dat hij van de priesters had ontvangen. Daar de grond was gekocht met het geld, dat aan Iscariot had toebehoord en dit geld formeel nooit door de tempelambtenaren was teruggenomen, behoorde de akker, van dit geld gekocht, wettelijk tot de nalatenschap van Judas. De verschillen zijn hoofdzakelijk van belang, omdat zij het onafhankelijke auteurschap aantonen. De vermeldingen stemmen in de essentiële kenmerken overeen, namelijk dat Judas stierf tengevolge van een ellendige zelfmoord.

Betreffende het lot van 'de zonen des verderfs' heeft de Heer een gedeeltelijke, doch schrikwekkende mededeling gedaan in een openbaring gedateerd 16 februari 1832: 'Aldus zegt de Here aangaande allen, die Mijn macht kennen, en deelgenoten er van zijn gemaakt, en zich door de macht van de duivel lieten overwinnen, de waarheid verloochenden en Mijn macht trotseerden - Zij zijn zonen des verderfs, van wie Ik zeg, dat het voor hen beter ware geweest, dat zij nimmer waren geboren; want zij zijn vaten des toorns, gedoemd om met de duivel en zijn engelen de toorn Gods in eeuwigheid te ondergaan; aangaande wie Ik heb gezegd: Er is geen vergeving in deze wereld noch in de komende wereld, omdat zij de Heilige Geest hebben verloochend, na Deze te hebben ontvangen, en de Eniggeboren Zoon des Vaders hebben verloochend en Hem voor zichzelf gekruisigd en openlijk te schande hebben gemaakt. Dezen zijn het, die met de duivel en zijn engelen zullen heengaan in de poel van vuur en zwavel. En zijn de enigen, over wie de tweede dood macht zal hebben . . . Daarom redt Hij allen behalve hen - zij moeten heengaan in eeuwigdurende straf, die eindeloze straf is, om met de duivel en zijn engelen in eeuwigheid te regeren, waar hun worm niet sterft, en het vuur niet wordt uitgeblust, hetgeen hun kwelling is - En niemand weet het einde, noch de plaats er van, noch hun kwelling; evenmin werd het geopenbaard, noch is het geopenbaard, noch zal het worden geopenbaard aan de mens, behalve aan hen, die er deelgenoten van zullen worden gemaakt; niettemin toon Ik, de Here, het aan velen door een visioen, maar sluit het dadelijk weer. Daarom begrijpen zij het einde, de breedte, de hoogte, de diepte en de ellende er niet van, noch enig mens, behalve zij, die voor deze veroordeling zijn bestemd'. - L. & V. 76:31-37, 44-48.

HOOFDSTUK 35

DE DOOD EN DE BEGRAFENIS

OP WEG NAAR CALVARIË[1]

Pontius Pilatus, na met tegenzin aan de luide eisen van de Joden te hebben toegegeven, gaf het noodlottige bevel, en Jezus, van de purperen mantel ontdaan en in Zijn eigen kleed gehuld, werd weggeleid om gekruisigd te worden. Een afdeling Romeinse soldaten was met de bewaking van de veroordeelde Christus belast, en toen de processie uit het stadhouderlijk paleis vertrok, werd deze door een bonte menigte gevolgd, bestaande uit priesters, Joodse overheidspersonen en mensen van verschillende nationaliteit. Twee veroordeelde misdadigers, over wie het vonnis van de kruisdood was uitgesproken wegens beroving, werden eveneens ter executie meegevoerd; er moest een drievoudige terechtstelling plaats hebben en het komende toneel van verschrikking trok de ziekelijke geesten aan, die zich verlustigden in het lijden van hun medemensen. In de menigte waren echter enigen die oprecht treurden, zoals zal blijken. Het was Romeins gebruik om de terechtstelling van veroordeelden zo openbaar mogelijk te maken, in de verkeerde en niet psychologische onderstelling, dat de aanblik van een vreselijke strafoefening een afschrikwekkend effect zou hebben. Deze misvatting van de menselijke aard is nog niet geheel en al verdwenen.

Het vonnis van de kruisdood hield in, dat de veroordeelde het kruis moest dragen dat hem zou doen lijden. Jezus ging op weg en droeg Zijn kruis. De verschrikkelijke spanning van de voorgaande uren, de zielestrijd in Gethsémané, de barbaarse behandeling, die Hij in het paleis van de Hogepriester had ondergaan, de vernedering en wreedheid, waaraan Hij voor Herodes was onderworpen, de ontzettende geseling op bevel van Pilatus, de grove behandeling door de onmenselijke soldaten, gevoegd bij de diepste vernedering en de geestelijke foltering van dat alles, hadden Zijn physiek organisme zo verzwakt, dat Hij onder de last van het kruis slechts langzaam vooruit kwam. De soldaten, door de vertraging ongeduldig geworden, dwongen een man die, van het land komend, Jeruzalem binnenging, het kruis van Jezus te dragen. Geen Romein of Jood zou vrijwillig de schande van het dragen van zulk een gruwelijke last op zich hebben genomen, want ieder detail dat in verband stond met het ten uitvoer brengen van een kruisigingsvonnis werd als een ontering beschouwd. De man, die aldus werd gedwongen de voetstappen van Jezus te volgen, het kruis dragende waaraan de Verlosser der wereld Zijn glorierijke zending zou voltooien, was Simon, een inwoner van Cyrene. Uit de opmerking van Marcus dat Simon de vader van Alexander en Rufus was, leiden wij af dat de twee zoons de lezers van de evangelist, als leden van

[1] Matth. 27:31-33; Marcus 15:20-22; Lucas 23:26-33; Joh. 19:16, 17.

de vroegere Kerk bekend waren. Er is enige aanwijzing dat het huisgezin van Simon de Cyrener later tot de gelovigen werden gerekend.[2]

Onder degenen, die volgden of terzijde stonden en het voorbijtrekken van de stoet gadesloegen, waren sommigen, speciaal vrouwen, die het lot, dat Jezus wachtte beweenden en beklaagden. Wij lezen niet van een man, die het waagde zijn stem in protest of medelijden te verheffen, doch bij deze schrikwekkende gelegenheid, zoals ook op andere tijden, waren vrouwen niet bevreesd om van medelijden of van lof te doen blijken. Jezus, die tijdens de ondervraging van de priesters, onder de vernederende spot van de zinnelijke Herodes en zijn grove ondergeschikten het stilzwijgen had bewaard en stil was toen Hij door de brute soldaten van Pilatus werd gestompt en geslagen, keerde zich nu tot de vrouwen, wier klagende deelneming Hij had gehoord, en sprak deze pathetische en belangrijke woorden van vermaning en waarschuwing: 'Gij dochters van Jeruzalem, weent niet over Mij, maar weent over uzelven en over uw kinderen. Want zie, er komen dagen in welke men zeggen zal: Zalig zijn de onvruchtbaren, en de schoten die niet gebaard hebben, en de borsten die niet gezoogd hebben. Alsdan zullen zij beginnen te zeggen tot de bergen: Valt op ons; en tot de heuvelen: Bedekt ons. Want indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden?' Het was des Heren laatste getuigenis van de dreigende vernietigingsramp, die op de verwerping door de natie van haar koning zou volgen. Ofschoon het moederschap het aureool in het leven van iedere Joodse vrouw was, zou toch in de vreselijke tonelen, waarvan velen van hen die daar weenden in hun leven getuige zouden zijn, onvruchtbaarheid als een zegen worden beschouwd, want de kinderloze zou minder hebben te bewenen en haar zou tenminste het afgrijzen worden bespaard hun kinderen door verhongering of geweld te zien sterven, want zo verschrikkelijk zou die dag zijn, dat de mensen er naar verlangden dat de bergen op hen zouden vallen om een einde aan hun lijden te maken.[3] Indien Israëls onderdrukkers konden doen wat zij toen deden aan de 'Groene Boom', die het gebladerte droeg van vrijheid en waarheid en de onschatbare vrucht van het eeuwige leven bood, wat zouden de machten van het kwaad dan wel aan de verdorde takken en uitgedroogde stronk van een afvallig Jodendom doen?

De stoet trok langs de straten, door de poort in de massieve stadsmuur, en vandaar naar buiten, naar een plaats nog dicht bij Jeruzalem. Het doel was een plek, Golgotha of Calvarië genaamd, dat 'de plaats van een schedel' betekent.[4]

De Kruisiging[5]

Op Calvarië gingen zij, die officieel met de kruisiging belast waren, zonder uitstel aan 't werk om het vreselijke vonnis over Jezus en de twee misdadigers

[2] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[3] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[4] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[5] Matth. 27:34-50; Marcus 15:23-37; Lucas 23:33-46; Joh. 19:18-30.

uitgesproken, te voltrekken. Alvorens de veroordeelden aan het kruis te nagelen had men de gewoonte elk een narcotische drank van zure wijn of azijn, vermengd met mirre en mogelijk ook met andere pijnstillende ingrediënten aan te bieden, met het barmhartige doel de gevoeligheid van het slachtoffer te verdoven.

Dit was geen Romeins gebruik, maar een concessie aan het Joodse sentiment. Toen de beker met bedwelmend middel Jezus werd aangeboden, bracht Hij die aan Zijn lippen, maar toen Hij de inhoud bespeurde, weigerde Hij te drinken, en demonstreerde zo Zijn besluit om de dood met Zijn volle vermogens en ongesluierde geest onder ogen te zien.

Toen kruisigden zij Hem aan het middelste kruis en plaatsten een van de veroordeelde misdadigers aan Zijn rechterhand en de andere aan Zijn linker. Aldus werd het visioen van Jesaja werkelijkheid, volgens hetwelk de Messias met de overtreders zou worden geteld.[6] Van de werkelijke kruisiging worden ons slechts weinige details gegeven. Wij weten echter dat onze Heer met draadnagels aan het kruis werd bevestigd, die door zijn handen en voeten werden gedreven, zoals de Romeinse manier was, en niet slechts met touwen gebonden, gelijk de gewoonte bij sommige andere volken was om deze straf ten uitvoer te brengen. De dood door kruisiging was zowel de langzaamste als de pijnlijkste van alle vormen van terechtstelling. Het slachtoffer verkeerde in steeds toenemende foltering, gewoonlijk vele uren, soms dagen lang. De nagels die zo wreed door handen en voeten werden gedreven, doorboorden en vernielden gevoelige zenuwen en trillende pezen, doch veroorzaakten geen dodelijke wond. De welkome verlossing door de dood kwam door uitputting tengevolge van intense en onafgebroken pijn, door plaatselijke ontsteking en samendrukking van organen als gevolg van de gerekte en onnatuurlijke houding van het lichaam.[7]

Toen de beulen met hun schrikwekkende taak voortgingen, waarschijnlijk met ruwheid en hoon, want doden was hun ambacht en voor tonelen van smart en pijn waren zij door lange gewoonte ongevoelig geworden, sprak de gemartelde Lijder, vrij van wrok maar vol medelijden om hun harteloosheid en hun vermogen tot wreedheid, de eerste van de zeven woorden aan het kruis. In de geest van goddelijke barmhartigheid bad Hij: *'Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen'*. Laten wij niet trachten aan des Heren barmhartigheid grenzen te stellen; laat het ons voldoende zijn, dat deze zich uitstrekt tot allen, die in enigerlei mate op haar gezegende weldadigheid met recht aanspraak kunnen maken. De vorm, waarin dit barmhartig gebed werd uitgesproken is van betekenis. Als de Heer had gezegd: 'Ik vergeef u', zou Zijn genadige vergiffenis kunnen worden uitgelegd als niet meer dan een vergeving voor de wrede misdaad jegens Hemzelf, jegens Een die onder onrechtvaardige veroordeling gefolterd wordt, maar het inroepen van des Vaders vergiffenis was een bede voor hen, die smart en dood over de Welgeliefde Zoon van de Vader hadden gebracht, de Heiland en Verlosser der wereld. Mozes vergaf Mirjam voor haar misdrijf jegens hemzelf als haar

[6] Jesaja 53:12; vgl. Marcus 15:28; Lucas 22:37.
[7] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.

broeder, maar God alleen kon de straf opheffen en de melaatsheid wegnemen, waardoor zij was aangetast, omdat zij tegen Jehova's hogepriester had gesproken.[8]

Het schijnt onder het Romeinse bestuur gebruik te zijn geweest dat de klederen, welke een veroordeelde tijdens de terechtstelling droeg, de emolumenten werden van de beulen. De vier soldaten die met de kruisiging waren belast, verdeelden stukken van Zijn kleding onder henzelf, terwijl Zijn mantel overbleef[9], een fraai kledingstuk uit één stuk geweven, zonder naad. Scheuren zou het bederven; daarom lootten de soldaten er om, en hierin zagen de Evangelieschrijvers een vervulling van het visioen van de psalmist: 'Zij hebben Mijn klederen onder zich verdeeld, en hebben het lot over Mijn kleding geworpen'.[10]

Op het kruis, boven het hoofd van Jezus, was een opschrift aangebracht, dat op last van Pilatus was opgesteld, volgens de gewoonte om de naam van de gekruisigde en de aard van het misdrijf, waarvoor hij ter dood was veroordeeld, bekend te maken. In dit geval was het in drie talen geschreven: Grieks, Latijn en Hebreeuws. Iedere toeschouwer, die lezen kon, was dus in staat het opschrift te begrijpen. Het luidde: *'Deze is Jezus de Koning der Joden'*, of zoals Johannes in meer uitgebreide vorm weergeeft: *'Jezus de Nazarener, de Koning der Joden'*.[11] De inscriptie werd door velen gelezen, want Calvarië was dicht bij de hoofdweg en op deze vrije dag waren de voorbijgangers ongetwijfeld talrijk. Er werd commentaar geleverd, want indien het opschrift letterlijk werd genomen, zou dit een officiële verklaring betekenen dat de gekruisigde Jezus in feite Koning der Joden was. Toen deze omstandigheid onder de aandacht van de overpriesters werd gebracht, deden zij opgewonden een beroep op de stadhouder, zeggende: 'Schrijf niet: De Koning der Joden, maar dat Hij gezegd heeft: Ik ben de Koning der Joden'. Pilatus antwoordde: 'Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven'. De handelwijze van Pilatus om het opschrift zo te stellen en zijn botte weigering om een wijziging daarin toe te staan, kan een opzettelijk voor 't hoofd stoten van de Joodse ambtenaren zijn geweest, die hem tegen zijn wil hadden gedwongen Jezus te veroordelen. Het is ook mogelijk dat de houding van de onderworpen Gevangene en Diens erkenning van Zijn koningschap boven alle koningen der aarde de heidense stadhouder in zijn geest of misschien wel in zijn hart de overtuiging hadden geschonken van Christus' unieke superioriteit en Zijn onvervreemdbaar recht om te heersen. Doch welke bedoeling hij ook met het opschrift gehad moge hebben, het staat in de geschiedenis als een getuigenis van de achting van een heiden in tegenstelling tot Israëls meedogenloze verwerping van Israëls Koning.[12] De soldaten, die tot taak hadden het kruis te bewaken, totdat de talmende dood de gekruisigden van hun folterende pijnen zou verlossen, maakten grappen onder elkander en bespotten

[8] Numeri 12.
[9] Herziene vertaling, kanttekening: 'Tuniek'.
[10] Matth. 27:35; Marcus 15:24; Lucas 23:34; Joh. 19:23, 24; vgl. Psalm 22:19.
[11] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[12] Blz. 65 en 68.

de Christus en dronken met hun bekers zure wijn op Zijn gezondheid in tragische hoon. Naar het opschrift boven het hoofd van de Lijder kijkend, brulden zij de door de duivel geïnspireerde uitdaging: 'Indien Gij de Koning der Joden zijt, verlos Uzelven'. En de verziekte menigte en de voorbijgangers 'lasterden Hem, schuddende hun hoofden, en zeggende: Ha, Gij die den tempel afbreekt en in drie dagen opbouwt, behoud Uzelven en kom af van het kruis!' Maar het ergste van alles was, dat de overpriesters en schriftgeleerden, de ouderlingen des volks, de verachtelijke leden van het Sanhedrin, de hoofdaanvoerders van de onmenselijke bende werden, toen zij met wellustige wreedheid juichten en uitriepen: 'Anderen heeft Hij verlost, Hij kan Zichzelven niet verlossen; indien Hij de Koning Israëls is, dat Hij nu afkome van het kruis, en wij zullen Hem geloven. Hij heeft op God betrouwd: dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem welgezind is; want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon.[13] De verklaring van de heersers in Israël, ofschoon in liederlijke spot geuit, staat als een bevestiging, dat Christus anderen had gered en als een weliswaar ironisch bedoelde doch letterlijk waarachtige proclamatie, dat Hij de Koning der Joden was. De twee boosdoeners, elk aan zijn kruis hangende, namen aan de algemene bespotting deel en 'verweten Hem hetzelfde'. Een van hen, in zijn wanhoop om de naderende dood, was de echo van de priesters en het volk met zijn woorden: 'Indien Gij de Christus zijt, verlos Uzelven en ons'.

Het overheersende geluid in al de hoon en smaad, de liederlijke spot, waarmede de geduldige en onderworpen Christus werd aangevallen, terwijl Hij aan het kruis hing, 'verheven' zoals Hij zeide dat Hij zou zijn[14], was dat verschrikkelijke 'Indien' dat Hem door de afgezanten van de duivel in Zijn doodsstrijd werd toegeschreeuwd, evenals dit ten tijde van de beproevingen onmiddellijk na Zijn doop zo arglistig en nadrukkelijk door de duivel zelf tot Hem werd gezegd.[15] Dat 'Indien' was Satans laatste pijl; vinnig van weerhaken voorzien en extra vergiftigd werd het Hem als een fel gesis van een adder toegeworpen. Was het in dit laatste en vreselijkste stadium van Christus' zending mogelijk Hem aan Zijn Goddelijk Zoonschap te doen twijfelen of indien dit faalde, de stervende Heiland zo te beschimpen en te vertoornen, dat Hij Zijn bovenmenselijke vermogens voor eigen bevrijding of tot wraak op Zijn kwelgeesten zou gebruiken? Zulk een overwinning te behalen, was Satans wanhopig plan. De pijl miste zijn doel. Door schimp en hoon, door godslasterlijke uitdaging en duivelse prikkeling heen, bleef de Christus stil.

Een van de gekruisigde dieven, tot berouw gebracht door des Heilands stille lijdzaamheid en in de houding van de goddelijke Lijder iets ontdekkend, dat meer dan menselijk was, berispte toen zijn spottende metgezel, zeggende: 'Vreest gij ook God niet, daar gij in hetzelfde oordeel zijt? En wij toch rechtvaardig, want wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij gedaan hebben,

[13] Matth. 27:42, 43. De zinsnede 'indien Hij de Koning Israëls is' in vers 42 is zoals erkend wordt, verkeerd vertaald; het moet zijn: 'Hij is de Koning Israëls'; vgl. Marcus 15:32.
[14] Joh. 3:14; 8:28; 12:32.
[15] Matth. 4:3, 6; zie blz. 98 en 103.

maar Deze heeft niets onbehoorlijks gedaan'. Zijn schuldbelijdenis en zijn erkenning van de rechtvaardigheid van zijn eigen veroordeling waren het begin van zijn bekering en van geloof in de Here Jezus. 'En hij zeide tot Jezus: Heere, gedenk mijner als Gij in Uw koninkrijk zult gekomen zijn'.[16] Op deze uiting van berouw antwoordde de Heer met een belofte, zoals alleen Hij kon doen: *'Voorwaar zeg Ik u, heden zult gij met Mij in het paradijs zijn'*.[17]

Onder de aanschouwers van deze grootste tragedie in de geschiedenis, waren sommigen die met deelneming en droefheid waren gekomen. Van de aanwezigheid van enig lid van de Twaalf wordt geen gewag gemaakt, behalve van één, de discipel 'dien Jezus liefhad', Johannes de apostel, evangelist en openbaarder; doch wel wordt speciaal van zekere vrouwen melding gemaakt die, eerst op een afstand en later dicht bij het kruis, van zielsangst weenden, veroorzaakt door liefde en smart. 'En bij het kruis van Jezus stonden zijn moeder, en zijn moeders zuster, Maria de vrouw van Klopas, en Maria Magdalena.'[18]

Behalve de bij name genoemde vrouwen waren er vele anderen, van wie sommigen Jezus tijdens Zijn arbeid in Galilea hadden gediend en die onder diegenen waren die met Hem naar Jeruzalem waren gegaan.[19] De eerste van hen allen, naar wie Zijn zorg uitging was Maria, de moeder van Jezus, door wier ziel het zwaard was gegaan zoals de rechtvaardige Simeon had geprofeteerd.[20] Jezus, met teder erbarmen op Zijn schreiende moeder neerziende, toen zij daar naast Johannes aan de voet van het kruis stond, beval haar in de zorg en bescherming van de geliefde discipel aan met de woorden: *'Vrouw, zie uw zoon'*, en tot Johannes: *'Zie uw moeder'*. De discipel leidde de diepbedroefde vrouw zachtjes van haar stervende Zoon weg en 'nam haar in zijn huis', aldus onmiddellijk de nieuwe verhouding aanvaardend, door zijn stervende Meester gevestigd.

Jezus werd in de voormiddag van die noodlottige vrijdag aan het kruis genageld, waarschijnlijk tussen negen en tien uur.[21] Om twaalf uur 's middags werd het zonlicht verduisterd en een zwarte duisternis bedekte het gehele land. De schrikwekkende somberheid duurde drie uren. De wetenschap heeft voor dit merkwaardige verschijnsel geen afdoende verklaring kunnen geven. Het kon niet het gevolg van een zonsverduistering zijn geweest, zoals in onwetendheid wel is verondersteld, want het was volle maan; de tijd van het Pascha werd trouwens bepaald door het verschijnen van de volle maan na de lente-dag-en-nacht-evening (21 maart). De duisternis werd veroorzaakt door het op wonderbaarlijke wijze in werking stellen van natuurwetten door goddelijke macht. Het was een passend teken van het diepe treuren van de

[16] Lucas 23:42; de herziene vertaling luidt: 'wanneer Gij in uw koninkrijk komt'.
[17] Zie hoofdstuk 36.
[18] Joh. 19:25; vgl. Matth. 27:55, 56; Marcus 15:40, 41; Lucas 23:48, 49. Zie aantekening 6, einde van hoofdstuk.
[19] Zie laatst aangehaalde teksten, en Lucas 8:2, 3, ook blz. 196.
[20] Lucas 2:34, 35; blz. 74.
[21] Marcus 15:25; zie aantekening 7, einde van hoofdstuk.

aarde over de naderende dood van haar Schepper.[22] Over de doodsstrijd die de Here aan het kruis moest ondergaan, bewaren de Evangelieschrijvers een eerbiedig stilzwijgen.

Op het negende uur, of ongeveer drie uur in de namiddag werd een luide stem van het middelste kruis gehoord, luider dan de smartelijkste kreet van lichamelijk lijden in de angstaanjagende duisternis. Het was de stem van Christus: *'Eloï, Eloï, lama sabachthani? hetwelk is, overgezet zijnde: Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?'*

Wie kan de betekenis van deze ontzagwekkende kreet peilen? Het schijnt dat behalve het verschrikkelijke lijden aan het kruis, de zielestrijd van Gethsémané was teruggekeerd, heviger dan een mens bij machte is te verdragen. In dat bitterste uur was de stervende Christus alleen, in de vreselijkste werkelijkheid alleen. Opdat het verheven offer van de Zoon in zijn ganse volheid mocht worden gebracht, schijnt de Vader de steun van Zijn onmiddellijke tegenwoordigheid te hebben teruggetrokken, aan de Heiland der mensen de heerlijkheid van een overwinning over de machten van zonde en dood latend. De kreet aan het kruis geuit, ofschoon door alle aanwezigen gehoord, werd door weinigen begrepen. Het eerste woord *Eloï,* dat *Mijn God* betekent, werd als een roepen om Elia verstaan.

Het ogenblik van zwakte, van het gevoel van uiterste verlatenheid, was spoedig voorbij en de natuurlijke verlangens van het lichaam deden zich wederom gelden. De ontzettende dorst, een van de ergste smarten van de kruisiging, ontwrong aan de lippen van de Heiland Zijn enige vermelde uiting van lichamelijk lijden.

'Mij dorst' zeide Hij. Een van de aanwezigen, of het een Romein of een Jood, een discipel of een ongelovige was, wordt niet gezegd,drenkte haastig een spons met azijn waarvan een vat vol voorhanden was, en na de spons aan het einde van een rietstok of steel met hysop te hebben bevestigd, drukte hij deze tegen de koortsige lippen van de Heer. Enige anderen hadden die ene daad van menselijkheid willen verhinderen, want zij zeiden: 'Houd op, laat ons zien of Elia komt om Hem te verlossen'.

Johannes verzekert dat Christus de woorden 'Mij dorst' eerst uitsprak toen Hij wist 'dat nu alles volbracht was'. De apostel zag hierin een vervulling van profetie.[23] Ten volle beseffende dat Hij niet langer verlaten was, maar dat Zijn verzoenend offer door de Vader was aanvaard en dat Zijn zending op de aarde tot een glorierijk einde was gebracht, riep Hij met luide stem van heilige triomf: *'Het is volbracht'*. Met eerbied, berusting en verlichting richtte Hij zich tot de Vader, zeggende: *'Vader, in uw handen beveel Ik mijn geest'*.[24] Hij boog het hoofd en vrijwillig gaf Hij Zijn leven.

Jezus de Christus was dood. Zijn leven werd Hem slechts benomen in zo verre Hij dit toestond. Hoe welkom en zoet de verlichting door de dood in

[22] Vgl. P. v. Gr. W., Mozes 7:37, 40, 48, 49, 56.
[23] Joh. 19:28; vgl. Psalm 69:21.
[24] De Evangelieschrijvers laten ons in onzekerheid omtrent welke van de laatste twee uitingen aan het kruis - 'Het is volbracht', en 'Vader, in uw handen beveel Ik mijn geest', het eerst werd gesproken.

enig stadium van Zijn lijden vanaf Gethsémané tot aan het kruis ook zou zijn geweest, Hij leefde totdat al het vooraf bepaalde was volbracht. In de laatste dagen is de stem van de Here Jezus gehoord, Die de werkelijkheid van Zijn lijden en dood en het eeuwig oogmerk, dat daardoor werd bereikt, bevestigde. Hoort en geeft acht op Zijn woorden: 'Want ziet, de Here, uw Verlosser, onderging de dood in het vlees; aldus leed Hij de pijnen van alle mensen, opdat alle mensen zich mochten bekeren en tot Hem komen'.[25]

Belangrijke gebeurtenissen tussen des Heren dood en begrafenis

Het sterven van Christus ging vergezeld van angstwekkende natuurverschijnselen. Er was een hevige aardbeving; de rotsen van de machtige heuvelen werden uiteengerukt en vele graven open gescheurd. Doch het onheilspellendst van alles, voor het Joodse gemoed, was het scheuren van de voorhang in de tempel tussen de Heilige Plaats en het Heilige der Heiligen[26], van boven tot beneden, waardoor het inwendige, dat niemand dan de hogepriester mocht zien, voor iedereen zichtbaar werd. Het was het verscheuren van het Judaïsme, de voleindiging van de Mozaïsche bedeling, en de inluiding van het Christendom onder leiding van de apostelen.

De Romeinse hoofdman en de soldaten onder zijn bevel ter plaatse van de executie, waren verbaasd en zeer bevreesd. Zij waren waarschijnlijk menigmaal van sterven aan het kruis getuige geweest, maar nog nimmer hadden zij een mens gezien, die blijkbaar vrijwillig stierf en op het ogenblik van zijn verscheiden in staat was met luide stem te roepen. Die barbaarse en onmenselijke wijze van terechtstellen veroorzaakte een langzaam voortschrijdende uitputting. De dood van Jezus kwam alle aanwezigen als een wonder voor, en dat was die ook. Dit wonder, tezamen met de aardbeving en de haar begeleidende verschrikkingen, maakte op de hoofdman zo'n indruk, dat hij tot God bad en plechtig verklaarde: 'Waarlijk, deze Mens was rechtvaardig'. Anderen riepen in vreze uit: 'Waarlijk deze was Gods Zoon'. De ontstelde mensen, zij die hadden gesproken en zij die hadden gehoord, verlieten de plaats in een toestand van vrees, zich slaande op de borst, wenende om wat hun een dreigende vernietiging toescheen.[27] Enige vrouwen, met het hart vol liefde, bleven echter op een afstand staan en zagen alles wat gebeurde, totdat het lichaam van de Heer was weggelegd.

Het was nu laat in de middag; met zonsondergang zou de Sabbat beginnen. Die naderende Sabbat moest heiliger dan gewoonlijk worden gevierd, want het was een hoogtijdag omdat het behalve de wekelijkse Sabbat tevens een heilige Paschadag was.[28] Voor de Joodse leiders, die niet hadden geaarzeld hun Heer te doden, was de gedachte, dat op zulk een dag mensen aan kruisen zouden hangen afschuwelijk, want daardoor zou het land worden veront-

[25] L. & V. 18:11; openbaring in juni 1829 gegeven; zie ook 19:16-19, en blz. 449.
[26] Zie 'The House of the Lord', blz. 59, 60.
[27] Matth. 27:51-54; Marcus 15:38, 39; Lucas 23:47-49.
[28] Joh. 19:31-37.

reinigd.[29] Daarom gingen deze nauwgezette leiders naar Pilatus en vroegen of Jezus en de twee kwaaddoeners zonder verwijl mochten worden afgemaakt door de brute Romeinse methode van het breken van hun benen. De ervaring had geleerd dat de door deze gewelddadige handelwijze veroorzaakte schok voor de gekruisigde onmiddellijk fataal was. De stadhouder gaf zijn toestemming en de soldaten braken met knuppels de ledematen van de twee dieven. Zij zagen echter dat Jezus reeds gestorven was; daarom braken zij Zijn beenderen niet. Christus, het grote Paschaoffer, waarvan alle altaar-offers niet meer dan voorboden waren, stierf door geweld, zonder dat één been van Zijn lichaam werd gebroken, gelijk de voorgeschreven toestand van de geslachte paaslammeren moest zijn.[30]

Een van de soldaten, om zeker te zijn dat Jezus werkelijk dood was of Hem alsnog te doden indien Hij nog leefde, dreef de speer in zijn zijde, die een wond veroorzaakte, groot genoeg om een mensenhand door te laten.[31] Het terugtrekken van de speer bracht een uitstorting van bloed en water teweeg[32], een voorval zo verwonderlijk, dat Johannes als ooggetuige daar speciaal melding van maakt en schriftuurplaatsen aanhaalt, die daardoor in vervulling gingen.[33]

De begrafenis[34]

Een man, Joseph van Arimathea genaamd, die in zijn hart een discipel van Christus was, maar uit vrees voor de Joden had geaarzeld om zijn bekering openlijk te belijden, wenste het lichaam van de Here een fatsoenlijke en eervolle begrafenis te geven. Indien een dergelijk goddelijk geïnspireerde tussenkomst niet had plaats gevonden, zou het lichaam wellicht in het gemeenschappelijke graf van terechtgestelde misdadigers zijn geworpen. Deze man Joseph was 'een raadsheer, een goed en rechtvaardig man'. Van hem werd speciaal gezegd: 'Deze had niet mede bewilligd in hun raad en handel'. Uit deze verklaring leiden wij af, dat hij een lid van het Sanhedrin was en tegen de handelwijze van zijn collega's om Jezus ter dood te veroordelen, gekant was of op z'n minst zich van stemmen met de rest had onthouden. Joseph was een rijk man, van goede positie en invloed. Hij wendde zich stoutmoedig tot Pilatus en verzocht om het lichaam van Christus. De stadhouder was verbaasd, dat Jezus reeds gestorven was: hij liet de hoofdman bij zich komen en vroeg hoe lang Jezus levend aan het kruis had gehangen. De ongewoon korte duur schijnt Pilatus nog meer te hebben verontrust. Hij beval dat het lichaam van Christus aan Joseph moest worden overgedragen.

Het lichaam werd van het kruis genomen, en met de voorbereiding voor het leggen in de graftombe werd Joseph door Nicodemus, een ander lid van

[29] Deut. 21:23.
[30] Exo. 12:46; Num. 9:12; Psalm 34:20; Joh. 19:36; 1 Cor. 5:7.
[31] Joh. 20:27; B. v. M., 3 Nephi 11:14, 15.
[32] Aantekening 8, einde van hoofdstuk.
[33] Joh. 19:34-37; vgl. Psalm 22:16, 17; Zach. 12:10; Openb. 1:7.
[34] Matth. 27:57-61; Marcus 15:42-47; Lucas 23:50-56; Joh. 19:38-42.

het Sanhedrin, geholpen, dezelfde die des nachts, drie jaren tevoren, naar Jezus was gegaan en die in een van de samenzweringsvergaderingen tegen de onwettige veroordeling van Jezus zonder Hem te hebben gehoord, had geprotesteerd.[35] Nicodemus bracht een grote hoeveelheid mirre en aloë, ongeveer 50 kg. Het geurige mengsel was in hoog aanzien voor zalving en balseming, maar de prijs beperkte het gebruik tot de rijken. Deze twee van diepe eerbied vervulde discipelen wikkelden het lichaam van de Here in schoon linnen 'met de specerijen, gelijk de Joden de gewoonte hebben van begraven', en legden het daarna in een nieuw graf, dat in de rots was uitgehouden. De tombe was in een hof niet ver van Calvarië, en was het eigendom van Joseph. Wegens de nadering van de Sabbat moest de begrafenis in haast geschieden; de deur van het graf werd gesloten en een grote steen werd er tegen aan gerold.[36] Aldus werd het lichaam ter ruste gelegd. Enige devote vrouwen, voornamelijk Maria Magdalena, en 'de andere Maria', die de moeder van Jacobus en Joses was, hadden de begrafenis op een afstand gadegeslagen, en toen dat geschied was, keerden zij terug 'en bereidden zij specerijen en zalven, en op den Sabbat rustten zij naar het gebod.'

Het graf bewaakt[37]

Op de dag na de 'voorbereiding', d.w.z. op zaterdag[38], kwamen de overpriesters en Farizeeërs tezamen bij Pilatus en zeiden: 'Heere, wij zijn indachtig dat deze verleider, nog levende, gezegd heeft: Na drie dagen zal Ik opstaan. Beveel dan dat het graf verzekerd worde tot den derden dag toe, opdat zijn discipelen misschien niet komen bij nacht en Hem stelen, en tot het volk zeggen: Hij is opgestaan van de doden; en zo zal de laatste dwaling erger zijn dan de eerste'. Het is duidelijk dat de meest verstokten van alle menselijke vijanden van Christus zich Zijn voorspellingen betreffende een zekere opstanding op de derde dag na Zijn dood herinnerden.

Pilatus antwoordde met een bondige toestemming: 'Gij hebt een wacht; gaat heen, verzekert het gelijk gij het verstaat.' Zo hadden de overpriesters en Farizeeërs de voldoening te zien dat het graf verzekerd was door een officieel zegel, dat op de aanrakingsplaats van de steen tegen het portaal was aangebracht, en dat een gewapende wacht ter bewaking er bij werd geplaatst.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 35

1. SIMON DE CYRENER. - Simon, die het kruis van Jezus te dragen kreeg, was een lid van de Joodse kolonie in het noorden van Afrika, die daar bijna drie eeuwen vóór de geboorte van Christus door Ptolomeus Lagi was gevestigd, die grote aantallen Joden uit Palestina daarheen had gebracht (Josephus, Antiquities, XII, chap. 1). Cyrene, de woonplaats van Simon, lag in de provincie Libië; zij lag binnen de grenzen van het tegenwoordige Tunis. Dat de Afrikaanse Joden talrijk waren en veel invloed hadden,

[35] Joh. 3:1, 2; 7:50; zie blz. 119 en 299.
[36] Zie herziene vertaling, Marcus 15:46.
[37] Matth. 27:62-66.
[38] Aantekening 9, einde van hoofdstuk.

blijkt uit het feit dat zij een synagoge in Jeruzalem onderhielden (Hand. 6:9) voor het gerief van diegenen van hun groep, die de stad bezochten. Meer dan een kwarteeuw na de dood van Christus worden Rufus en zijn moeder op vriendelijke wijze door Paulus genoemd (Rom. 16:13). Indien deze Rufus een van de zoons van Simon is, die door Marcus wordt genoemd (15:21), zoals de overlevering zegt, dan is het waarschijnlijk dat het gezin van Simon een vooraanstaande plaats in de oorspronkelijke Kerk innam. Of Simon een discipel vóór de kruisiging was geworden, of door het gedwongen dienstbetoon met het dragen van des Heren kruis was bekeerd, of in later tijd een lid van de Kerk was geworden, wordt ons niet met zekerheid verteld.

2. CHRISTUS' WOORDEN TOT DE DOCHTERS VAN JERUZALEM. - 'De tijd zou komen dat de Oud-Testamentische vloek van onvruchtbaarheid (Hosea 9:14) als een zegen zou worden begeerd. Om de vervulling van deze profetische klacht aan te tonen, is het niet nodig de aangrijpende details door Josephus vermeld (Wars, VI, 3:4) in herinnering te brengen, toen een waanzinnig geworden moeder haar eigen kind roosterde en bij wijze van bespotting, uit wanhoop geboren, de helft van het afgrijselijke maal voor de moordenaars bewaarde, die dagelijks bij haar inbraken om haar van het karige voedsel te beroven, dat haar gelaten was; evenmin nog andere van die gebeurtenissen, te walgelijk voor nodeloze herhaling, welke door de geschiedschrijver over de laatste belegering van Jeruzalem te boek werden gesteld. Doch hoe vaak zullen gedurende deze vele eeuwen de vrouwen van Israël het verlangen naar kinderloosheid gevoeld moeten hebben, en hoe vaak moet het wanhopig gebed om een snelle dood door vallende bergen en begravende heuvelen, om een einde aan de foltering te maken (Hosea 10:8) tot de lippen van de lijders van Israël zijn opgeweld! En toch waren deze woorden ook een profetie van een verschrikkelijker toekomst (Openb. 6:10). Want indien Israël de brand had gestoken in 'zijn groene hout', hoe verschrikkelijk zou dan het goddelijk oordeel het droge hout van een afvallig en opstandig volk doen branden, dat op die wijze zijn Goddelijke Koning had overgeleverd en over zichzelf het vonnis had gebracht door het over Hem uit te spreken!' - Edersheim, *Life and Times of Jesus the Messiah,* vol. 2, p. 588.

Betreffende het gebed dat bergen mochten vallen om te verpletteren en te verbergen, zegt Farrar (*Life of Christ,* p. 645, noot): 'Deze woorden van Christus werden op pijnlijke wijze letterlijk bewaarheid toen honderden ongelukkige Joden tijdens de belegering van Jeruzalem zich in de donkerste en walgelijkste onderaardse schuilhoeken verborgen, en toen, behalve zij die er uit werden gejaagd, niet minder dan twee duizend werden gedood doordat zij onder de ruïnes van hun schuilplaatsen werden begraven'. Een verdere vervulling ligt misschien nog in de toekomst. Zie Josephus, Wars, VI. 9:4. Zie ook Hos. 9:12-16; 10:8; Jesaja 2:10; vgl. Openb. 6:16.

3. 'DE PLAATS VAN EEN SCHEDEL'. - De Aramees-Hebreeuwse benaming 'Golgotha', het Griekse 'Kranion' en het Latijnse 'Calvarië' betekenen hetzelfde, namelijk 'een schedel'. De naam kan zijn ontleend aan topografische kenmerken, zoals we spreken van de top van een heuvel, of indien de plek gewoonlijk als plaats van terechtstelling werd gebruikt, kan zij zo zijn genoemd om de dood uit te drukken, juist zoals wij een schedel een doodshoofd noemen. Waarschijnlijk werden de lichamen van veroordeelden dicht bij de plaats begraven waar zij stierven, en als Golgotha of Calvarië de aangewezen plaats voor executies was, is het bloot komen van schedels en andere menselijke skeletdelen door het omwoelen door dieren of andere oorzaken niet te verwonderen, ofschoon het onbegraven laten van lichamen of lichaamsdelen in strijd was met de Joodse wet en het Joodse sentiment. De oorsprong van de naam is van even weinig belang als de vele uiteenlopende veronderstellingen omtrent de juiste ligging van de plaats.

4. KRUISIGING. - 'Men was eenparig van oordeel dat dit de vreselijkste dood is. Onder de Romeinen was de vernedering ook een onderdeel van de straf en wanneer deze aan een vrije werd opgelegd, gebeurde dit alleen met de verachtelijkste misdadigers . . . De misdadiger droeg zijn eigen kruis of in ieder geval gedeeltelijk. Vandaar dat het in figuurlijke zin *opnemen of dragen van zijn kruis het ondergaan van lijden, kwelling of schande betekent,* gelijk een misdadiger die op weg is naar de plaats van de kruisiging (Matth. 10:38; 16:24; Lucas 14:27, enz.). De plaats van terechtstelling was buiten de stad

(1 Kon. 21:13; Hand. 7:58; Hebr. 13:12), dikwijls aan een openbare weg of andere in 't oog vallende plaats. Daar aangekomen werd het slachtoffer naakt uitgekleed en de klederen werden de emolumenten van de soldaten (Matth. 27:35). Daarna werd het kruis in de grond gedreven, zodat de voeten van de veroordeelde ongeveer een halve meter boven de aarde waren, waarna hij er aan werd genageld, of men legde het kruis op de grond, strekte hem er overheen en richtte daarna het kruis op'. Het was de gewoonte om soldaten bij het kruis op wacht te zetten om te voorkomen dat de lijder zou worden afgenomen, terwijl hij nog leefde. 'Dit was nodig vanwege de slepende aard van de dood die soms na drie dagen pas intrad en tenslotte het gevolg was van geleidelijke verstijving en uithongering. Doch wat deze wacht betreft: de mensen konden wel eens worden afgenomen en genezen, hetgeen in werkelijkheid een vriend van Josephus is overkomen . . . In de meeste gevallen liet men het lichaam door de inwerking van zon en regen aan het kruis rotten, of het werd door vogels en wilde dieren verslonden. Daarom was graflegging over 't algemeen verboden; maar ingevolge Deut. 21:22, 23 werd voor de Joden speciaal een uitzondering gemaakt (Matth. 27:58). Gelukkig werd deze vervloekte en verschrikkelijke manier van straffen door Constantijn afgeschaft.' Smith's *Bible Dict.*

5. HET OPSCHRIFT VAN PILATUS - 'DE KONING DER JODEN'. - Geen twee van de Evangelieschrijvers geven het opschrift, dat op bevel van Pilatus boven het hoofd van Jezus aan het kruis werd aangebracht, in dezelfde bewoordingen weer. De betekenis is echter van alle dezelfde en de weinig ter zake doende afwijking bewijst de persoonlijke vrijheid, die onder de schrijvers heerste. Waarschijnlijk was er wel verschil in de drietalige versies. De vertaling van Johannes wordt in de gebruikelijke afkortingen in verband met de Rooms-Katholieke letters voor Christus gevolgd: J.N.R.J.; of, daar 'I' een gewoon equivalent van 'J' placht te zijn: I.N.R.I. - 'Jezus van Nazareth, Koning (Rex) der Joden'.

6. DE VROUWEN BIJ HET KRUIS. - 'Volgens de geautoriseerde vertaling en de herziene vertaling worden slechts drie vrouwen genoemd, maar de meeste moderne critici zijn van oordeel dat er vier worden bedoeld. Vertaal daarom: 'Zijn moeder, en Zijn moeders zuster, (d.i. Salomé, de moeder van de evangelist Johannes) en Maria, de vrouw van Klopas, en Maria Magdalena'.' - Uit Dummelow's commentaar op Joh. 19:25.

7. HET UUR VAN DE KRUISIGING. - Marcus (15:25) zegt: 'En het was de derde ure, en zij kruisigden Hem'. Deze zo aangegeven tijd stemt overeen met 9 tot 10 uur 's morgens. Deze schrijver en zijn mede-synoptische schrijvers Mattheüs en Lucas ruimen plaats in voor vele gebeurtenissen, die tussen het nagelen van Christus aan het kruis en het zesde uur of het uur tussen 12 en 1 namiddag geschiedden. Uit deze verscheidene mededelingen blijkt duidelijk dat Jezus in de voormiddag werd gekruisigd. Er is een duidelijke tegenstrijdigheid tussen deze verslagen en de verklaring van Johannes (19:14) dat het 'omtrent de zesde ure' was (12 uur), toen Pilatus het doodvonnis uitsprak. Alle pogingen om in dit geval de mededelingen met elkander in overeenstemming te brengen zijn vergeefs gebleken, want de tegenstrijdigheid is er werkelijk. De meeste critici en commentators vermoeden, dat 'omtrent de zesde ure' in het verslag van Johannes een onjuistheid is als gevolg van de fouten van vroegere overschrijvers van het Evangeliënmanuscript, die het letterteken voor derde voor zesde aanzagen.

8. DE PHYSIEKE OORZAAK VAN CHRISTUS' DOOD. - Ofschoon, zoals de tekst vermeldt, Jezus Christus Zijn leven vrijwillig gaf, want Hij had het leven in Zichzelf en niemand kon het van Hem nemen, tenzij Hij toestond dat het van Hem werd genomen, (Joh. 1:4; 5:26; 10:15-18) was er noodzakelijkerwijs een directe physieke oorzaak voor Zijn verscheiden. Zoals ook is gezegd, bleef de gekruisigde soms dagenlang aan het kruis in leven en trad de dood in, niet door het toebrengen van dodelijke wonden, maar door inwendige congesties, ontstekingen, organische verstoringen en dientengevolge uitputting van de levenskracht. Jezus, hoewel verzwakt door de lange marteling gedurende de voorgaande nacht en vroege morgen, door de schok van de kruisiging zelf en door de intense zielestrijd en in 't bijzonder door een geestelijk lijden als geen mens ooit heeft doorstaan, gaf tot het laatst blijk van een verbazingwekkende sterkte, zowel naar

lichaam als naar geest. Luid en sterk waren Zijn woorden; onmiddellijk daarna boog Hij het hoofd 'en gaf den geest'. Dit, in verband met andere vermelde details beschouwd, wijst op een physiek breken van het hart als directe oorzaak van Zijn dood. Indien de speer van de soldaat in de linkerzijde van het lichaam van de Heer was gestoten en het hart had doorboord, is het uitvloeien van 'bloed en water', door Johannes waargenomen, bewijs te meer van een hartbreuk, want het is bekend dat in de zeldzame gevallen van overlijden als gevolg van het breken van enig deel van de hartwand het bloed zich in het hartzakje verzamelt en daar een verandering ondergaat waardoor de bloedlichaampjes als een gedeeltelijk gestolde massa zich van het bijna kleurloze, waterige serum afscheiden. Gelijksoortige opeenhopingen van gestolde bloedlichaampjes en serum vinden in het borstvlies plaats. Dr. Abercrombie van Edinburgh, door Deems aangehaald (*Light of the Nations,* p. 682) 'noemt het geval van het plotseling overlijden van een man van 77 jaar, tengevolge van het breken van het hart. In zijn geval bevatten de holten van het borstvlies *ongeveer drie pond vloeistof,* maar de longen waren gezond.' Deems noemt ook het volgende voorbeeld: Dr. Elliotson vertelt het geval van een vrouw die plotseling stierf. Na het openen van het lichaam bleek het hartzakje door helder serum en een omvangrijk stolsel van bloed, dat door een spontane breuk van de aorta bij zijn oorsprong was ontsnapt, te zijn opgezwollen, zonder enig ander ziekelijk verschijnsel.' Vele gevallen kunnen nog worden aangehaald, maar hiermede kan worden volstaan. Voor een gedetailleerde verhandeling over het onderwerp wordt verwezen naar het werk van Dr. Wm. Stroud *On the Physical Cause of the Death of Christ.* Grote geestelijke spanningen, aangrijpende emoties van smart of van vreugde en hevige zielestrijd behoren tot de erkende oorzaken van hartbreuk. Schrijver dezes gelooft dat de Here stierf aan een gebroken hart. De Psalmist door zijn geïnspireerd vooruitzien van het lijden van de Here treurig gestemd, zong: 'De versmaadheid heeft mijn hart gebroken, en ik ben zeer zwak; en ik heb gewacht op medelijden, maar het is er niet; en op vertroosters, maar heb ze niet gevonden. Ja zij hebben mij gal tot mijn spijs gegeven, en in mijn dorst hebben zij mij edik te drinken gegeven' (Psalm 69:21, 22; zie ook 22:15).

9. HET VERZOEK OM VERZEGELING VAN CHRISTUS' GRAF. - Vele critici houden het er voor dat de deputatie op zaterdagavond, na de Sabbat, naar Pilatus ging. Dit vermoeden is geuit op grond dat om te doen wat de priesters deden, namelijk persoonlijk toezicht houden op het verzegelen van het graf, een verontreiniging voor hen zou hebben betekend en dat zij zulks niet op de Sabbat zouden hebben gedaan. De verklaring van Mattheüs is duidelijk - dat het verzoek werd gedaan 'des anderen daags, welke is na de voorbereiding'. De dag der voorbereiding strekte zich uit van zonsondergang op donderdag tot het begin van de Sabbat bij zonsondergang op vrijdag.

HOOFDSTUK 36

IN HET RIJK DER GEESTEN, VAN HUN LICHAAM ONTDAAN

Jezus Christus stierf in de letterlijke zin waarin alle mensen sterven. Hij onderging een lichamelijke ontbinding, waardoor Zijn onsterfelijke geest van Zijn lichaam van vlees en beenderen werd gescheiden; dat lichaam was werkelijk dood. Terwijl het lichaam in Josephs uit de rots gehouwen graf lag, bestond de levende Christus als een van het lichaam ontdane Geest. Wij hebben er recht op te vragen waar Hij was en wat Hij deed tussen Zijn dood aan het kruis en Zijn opstanding uit het graf, lichaam en geest verenigd, een uit de doden herrezen Ziel. Het vermoeden dat als het natuurlijkste voor de hand ligt, is dat Hij daarheen ging, waar de geesten der afgestorvenen gewoonlijk heengaan, en in die zin, waarin Hij als Mens onder de mensen had verkeerd, toen Hij nog op aarde was, verkeerde Hij in Zijn lichaamloze toestand als Geest onder de geesten. Deze opvatting is door schriftuurlijke bevestiging tot een feit gemaakt.

Zoals hiervoor werd aangetoond [1], was Jezus Christus de uitverkoren en geordende Verlosser en Heiland der mensheid. Voor deze verheven zending was Hij in de beginne bestemd, zelfs voordat de aarde als verblijfplaats der mensen was georganiseerd. Ontelbare scharen die nimmer het evangelie hadden gehoord, leefden en stierven op aarde vóór de geboorte van Christus. Van deze gestorven tienduizenden hadden velen hun sterfelijke proeftijd in verschillende graden van gehoorzaamheid aan Gods wetten doorgebracht, voor zo ver zij deze kenden, maar waren in onlaakbare onwetendheid omtrent het evangelie gestorven; terwijl andere menigten geleefd hadden en gestorven waren als overtreders van zelfs dat deel van Gods wet voor de mens, dat zij hadden geleerd en hadden voorgegeven te gehoorzamen. De dood had allen, rechtvaardigen en onrechtvaardigen, als de zijne opgeëist. Naar hen ging Jezus heen, en bracht de heerlijke, alles te boven gaande tijdingen van verlossing uit de banden van de dood en van mogelijke redding van de gevolgen van persoonlijke zonde. Deze arbeid was een deel van des Heilands vooraf bestemde en unieke dienst aan de menselijke familie. De goddelijke juichkreet aan het kruis: 'Het is volbracht' betekende de voleindiging van des Heren zending in de sterfelijkheid; toch moest door Hem nog een andere zending worden vervuld, voordat Hij tot de Vader terugkeerde. Aan de berouwvolle zondaar die naast Hem gekruisigd was en Hem eerbiedig verzocht zijner indachtig te zijn, wanneer de Here in Zijn koninkrijk [2] zou zijn aangekomen, had Christus de troostende verzekering gegeven: 'Voorwaar zeg Ik u, heden zult gij met Mij in het paradijs zijn'. De geest van Jezus en de geest van de berouwvolle dief verlieten hun gekruisigde lichamen en gingen

[1] Hoofdstuk 2 en 3.
[2] Blz. 482.

naar dezelfde plaats in het rijk der afgestorvenen.[3] Op de derde dag daarna verklaarde Jezus, toen een opgestaan Wezen, positief aan de wenende Magdalena: 'Ik ben nog niet opgevaren tot mijn Vader'. Hij was naar het paradijs gegaan, maar niet naar de plaats waar God woont. Het Paradijs is dus niet de Hemel, indien wij onder de laatste naam de verblijfplaats verstaan van de Eeuwige Vader en Zijn celestiaal geworden kinderen.[4] Het Paradijs is de plaats, waar rechtvaardige en berouwvolle geesten wonen tussen de lichamelijke dood en de opstanding. Een andere afdeling van de geestenwereld is bestemd voor die van hun lichaam ontdane wezens, die een slecht leven hebben geleid en zelfs na de dood onboetvaardig blijven. Alma, een Nephietische profeet, sprak aldus over de toestanden die onder de afgestorvenen heersen:

'Nu, aangaande de toestand der ziel tussen de dood en de opstanding: Zie, het is mij door een engel bekend gemaakt dat de geesten van alle mensen, hetzij goede of boze, worden geleid naar die God, Die hun het leven heeft gegeven. Dan zal het geschieden dat de geesten van hen, die rechtvaardig zijn, in een staat van gelukzaligheid worden ontvangen, die paradijs wordt genoemd, een staat van rust, een staat van vrede, waarin zij van al hun moeiten en van alle zorg en smart zullen uitrusten. Dan zal het geschieden, dat de zielen der goddelozen, ja, die zondig zijn - want zie, zij hebben geen deel aan de Geest des Heren, want zij verkozen de boze werken boven de goede; daarom kwam de geest des duivels in hen en nam hun woning in bezit - in de buitenste duisternis zullen worden uitgeworpen; daar zal geklaag en wening en knersing der tanden zijn; en dit ten gevolge van hun eigen ongerechtigheid; zij waren door de wil des duivels gevangengenomen. Nu, dit is de staat van de zielen der goddelozen; ja, in de duisternis en in een ontzagwekkende en vreselijke toestand wachten zij op de vurige gramschap van Gods toorn over hen; aldus verblijven zij in deze staat, zowel als de rechtvaardigen in het paradijs, tot de tijd van hun opstanding.'[5]

De van Zijn lichaam ontdane Christus verleende hulp aan de afgestorvenen; aan hen die in het paradijs waren en aan de geesten der ongehoorzamen, die in een toestand van gevangenschap verkeerden. In die zin getuigde Petrus bijna drie decennia na de grote gebeurtenis: 'Want Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen; die wel is gedood in het vlees, maar levend gemaakt door den Geest. In welken Hij ook, heengegaan zijnde, den geesten die in de gevangenis zijn, gepredikt heeft, die eertijds ongehoorzaam waren, toen de lankmoedigheid Gods eenmaal afwachtte in de dagen van Noach, terwijl de ark toebereid werd, waarin weinige (dat is acht) zielen behouden werden door het water (henen).[6]

De ongehoorzamen, die op aarde in de dagen van Noach hadden geleefd,

[3] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[4] Merk het onderscheid op, dat Paulus maakt in 2 Cor. 12:2-4.
[5] B. v. M., Alma 40:11-14.
[6] 1 Petr. 3:18-20; zie aantekening 2, einde van hoofdstuk.

worden speciaal genoemd als begunstigden van des Heren zending in de geestenwereld. Zij hadden zich aan grove overtredingen schuldig gemaakt en moedwillig de leringen en vermaningen van Noach, de aardse dienaar van Jehova, verworpen. Om hun schandelijke zonden werden zij gedood, en hun geesten moesten van de dag van hun dood tot aan de komst van Christus, die als een Geest onder hen verscheen, een toestand van gevangenschap dulden. Nu moeten wij niet denken, omdat Petrus alleen de onwillige mensen van vóór de zondvloed noemt, dat alleen zij het waren die de gelukkig makende kansen kregen die door Christus' zending in het geestenrijk werden geboden. Integendeel: het is redelijk en logisch te concluderen dat allen wier slechtheid, op aarde begaan, hun geesten in de gevangenis had gebracht, deel hadden aan de mogelijkheden tot boetedoening, bekering en bevrijding. De rechtvaardigheid eiste dat het evangelie onder de doden zou worden verkondigd, zoals dat onder de levenden was gedaan en op nog groter schaal moest geschieden. Laten wij de verdere verklaring van Petrus als een deel van zijn herderlijke vermaning aan de leden van de oorspronkelijke Kerk, in beschouwing nemen: 'Welke zullen rekenschap geven Dengene die bereid staat om te oordelen de levenden en de doden. Want daartoe is ook den doden het Evangelie verkondigd geworden, opdat zij wel zouden geoordeeld worden naar den mens in het vlees, maar leven zouden naar God in den Geest.' [7]

Dat Jezus tijdens Zijn sterfelijk leven wist, dat Zijn zending als de universele Verlosser en Heiland van de mensheid niet voltooid zou zijn met Zijn dood, wordt voldoende aangetoond door Zijn woorden tot de haarklovende Joden na de Sabbatdag waarop Hij te Bethesda een genezing verrichtte: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, de ure komt en is nu, wanneer de doden zullen horen de stem van den Zoon Gods, en die ze gehoord hebben, zullen leven. Want gelijk de Vader het leven heeft in Zichzelven, alzó heeft Hij ook den Zoon gegeven het leven te hebben in Zichzelven, en heeft Hem macht gegeven ook gericht te houden, omdat Hij des mensen Zoon is. Verwondert u daar niet over; want de ure komt, in welke allen die in de graven zijn, Zijn stem zullen horen, en zullen uitgaan; wie het goede gedaan hebben, tot de opstanding des levens, en wie het kwade gedaan hebben, tot de opstanding der verdoemenis'.[8]

De ernstige waarheid, dat door de verzoening van Christus het voor de doden mogelijk wordt gemaakt om zalig te worden, evenals voor de levenden, werd eeuwen vóór het midden des tijds aan de profeten geopenbaard. Het was Jesaja toegestaan het lot van de zondaren en de toestand van de hoogmoedige en opstandige overtreders der gerechtigheid te voorzien, doch het angstwekkende visioen werd gedeeltelijk verlicht door de bevrijding waarvoor gezorgd was. 'En het zal geschieden te dien dage, dat de Heere bezoeking doen zal over de heirscharen van den hoge in de hoogte, en over de koningen des aardbodems op den aardbodem. En zij zullen samenvergaderd worden gelijk de gevangenen in een put, en zij zullen opgesloten worden

[7] 1 Petr. 4:5, 6. Zie aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[8] Joh. 5:25-29; zie ook blz. 156.

in eene gevangenis, maar na vele dagen weder bezocht worden.'[9] Aan deze machtige profeet werd de algemeenheid van des Heilands verzoenende overwinning getoond, daar zij de verlossing van Jood en Griek, van de levende en de dode omvatte; en met overtuiging sprak hij deze openbaring: 'Alzo zegt God de Heere, die de hemelen geschapen, en hen uitgebreid heeft, die de aarde uitgespannen heeft en wat daaruit voorkomt, die aan het volk dat daarop is, den adem geeft, en den geest aan degenen die daarop wandelen: Ik de Heere heb u geroepen in gerechtigheid, en Ik zal u bij uw hand grijpen; en Ik zal u behoeden, en Ik zal u geven tot een verbond des volks, tot een licht der heidenen, om te openen de blinde ogen, om den gebondene uit te voeren uit de gevangenis, en uit het gevangenhuis degenen die in duisternis zitten'.[10]

David, de lof zingend van de Verlosser, Wiens heerschappij zich zelfs tot de zielen in de hel uitstrekt, riep in vreugde over het vooruitzicht van bevrijding uit: 'Daarom is mijn hart verblijd, en mijn eer verheugt zich; ook zal mijn vlees zeker wonen. Want Gij zult mijn ziel in de hel niet verlaten, Gij zult niet toelaten, dat uw Heilige de verderving ziet. Gij zult mij het pad des levens bekend maken; verzadiging der vreugde is bij uw aangezicht; liefelijkheden zijn in uwe rechterhand eeuwiglijk'.[11] Uit deze en andere schriftuurplaatsen blijkt duidelijk dat de zending van Christus onder de geesten was voorzien, voorspeld en vervuld. Het feit dat het evangelie aan de doden werd verkondigd, sluit noodzakelijkerwijs de mogelijkheid voor de doden in om het aan te nemen en de zegeningen er van tot de hunne te maken. Door de barmhartige voorzienigheid van de Almachtige is in plaatsvervangend dienstbetoon voor de doden door de levenden voorzien, in verordeningen die voor de zaligmaking noodzakelijk zijn, zodat allen die in de geestenwereld Gods woord, dat hun wordt gepredikt, aannemen, waarachtig geloof in Jezus Christus oefenen als de ene en enige Heiland, en zich berouwvol van hun overtredingen bekeren, onder de reddende uitwerking van de doop in water voor de vergeving van zonden zullen worden gebracht en de doop van de Geest of de gave van de Heilige Geest zullen ontvangen.[12] Paulus voert het beginsel en de toepassing van de doop voor de doden door de levenden aan als bewijs van de werkelijkheid van de opstanding: 'Anders wat zullen zij doen die voor de doden gedoopt worden? Indien de doden in het geheel niet opgewekt worden, waarom worden zij voor de doden ook gedoopt?'[13] De vrije uitoefening van de wil, het goddelijk geboorterecht van iedere mensenziel, wordt door de dood niet te niet gedaan. Alleen wanneer de geesten der gestorvenen zich bekeren en gelovig worden, zullen zij baat vinden bij het plaatsvervangend dienstbetoon, dat te hunnen behoeve op aarde wordt verricht.

Christus luidde het zendingswerk onder de doden in. Wie van ons kan er

[9] Jesaja 24:21, 22.
[10] Jesaja 42:5-7.
[11] Psalm 16:9-11.
[12] Zie blz. 94; ook Art. des Geloofs, Hfdst. 7; en 'The House of the Lord', blz. 63-93.
[13] 1 Cor. 15:29; zie ook 'House of the Lord', p. 92.

aan twijfelen dat het door Zijn gevolmachtigde dienstknechten is voortgezet, door hen die ontsliepen en die, toen zij nog op aarde leefden, uitgezonden werden om het evangelie te prediken en de verordeningen er van krachtens het Heilige Priesterschap te bedienen? Dat de getrouwe apostelen, die achtergelaten waren om de Kerk op aarde na het heengaan van haar goddelijke Stichter op te bouwen, dat andere bedienaren van Gods woord, tot het Priesterschap geordend door het gezag van de Oorspronkelijke zowel als van de Laterdaagse Kerk, na hun zendingsarbeid onder de stervelingen deze arbeid onder de afgestorvenen hebben voortgezet, wordt zo veelvuldig in de Schrift vermeld, dat men er zeker van kan zijn. Zij zijn geroepen om in de voetstappen van de Meester te treden, hier om onder de levenden te arbeiden, daarginds onder de doden.

De overwinning van Christus over zonde en dood zou onvolledig zijn, indien de uitwerking was beperkt tot de kleine minderheid die het evangelie van zaligheid op aarde hebben gehoord, aangenomen en geleefd. Onderwerping aan de wetten en verordeningen van het evangelie is noodzakelijk voor de zaligmaking. In de Schrift wordt nergens onderscheid gemaakt in dit opzicht tussen de levenden en de doden. De doden zijn zij, die in de sterfelijkheid op aarde hebben geleefd; de levenden zijn de stervelingen die de vastgestelde verandering die wij dood noemen, nog moeten ondergaan. Allen zijn kinderen van dezelfde Vader, allen moeten geoordeeld en beloond of gestraft worden door dezelfde onfeilbare gerechtigheid, met dezelfde tussenkomst ener weldadige barmhartigheid. Het verzoenend offer van Christus werd niet alleen voor de weinigen gebracht die gelijk met Hem op aarde leefden, ook niet voor degenen, die na Zijn dood werden geboren, maar voor alle inwoners van de aarde die toen hadden geleefd, leefden en daarna zouden leven. Hij was door de Vader aangesteld om een rechter te zijn over levenden en doden.[14] Hij is Heer over levenden en doden beide[15], zoals de mensen van doden en levenden spreken, ofschoon allen in dezelfde toestand voor Hem moeten staan; er zal slechts één enkele klasse zijn, want zij leven Hem allen.[16] Terwijl Zijn lichaam in het graf rustte, was Christus actief bezig met de verdere volvoering van des Vaders doeleinden, door het bieden van de zegen van zaligmaking aan de doden, zowel in de hel als in het paradijs.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 36

1. PARADIJS. - Volgens de Schriften zal ieder mens tijdens het eindoordeel voor Gods rechterstoel staan, in zijn herrezen lichaam, en wel ongeacht zijn staat van rechtvaardigheid of onschuld. Terwijl de geesten op hun opstanding wachten, verkeren zij in een tussentoestand van blijheid en rust of van lijden en onzekerheid, naar gelang de weg die zij besloten te volgen in de sterfelijkheid. De profeet Nephi (2 Nephi 9:13), een latere profeet met dezelfde naam (4 Nephi 14), Moroni (Moroni 10:34), alsmede Alma, wiens woorden in de tekst zijn aangehaald (Alma 40:12, 14), verwijzen naar het paradijs als de plaats waar de rechtvaardige geesten verblijven tussen de dood en de opstan-

[14] Hand. 10:42; 2 Tim. 4:1; 1 Petrus 4:5.
[15] Rom. 14:9.
[16] Lucas 20:36, 38; 'De Artikelen des Geloofs', Hfdst. 8.

ding. Het Nieuwe Testament is daaromtrent even belangrijk (Lucas 23:43; 2 Cor. 12:4; Openb. 2:7). Het woord 'paradijs', via het Grieks van het Perzisch afgeleid, betekent een aangename plaats, of een plaats van vreugde en rust. (Zie de Artikelen des Geloofs, Hfdst. 21, noot 5). Onder de namen 'hades' en 'sheol' verstaan velen de plaats van de afgestorvenen, zowel het paradijs als de gevangenis; door anderen worden de namen alleen op de laatste toegepast, op de plaats van de goddelozen, die van het paradijs, het verblijf van de rechtvaardigen, is gescheiden.

De veronderstelling, dat de genadige verzekering door Christus aan de berouwvolle zondaar aan het kruis gegeven, een vergeving van de zonden van de man en een paspoort voor de hemel betekende, is volkomen in strijd met zowel de letter als de geest van de Schrift, met redelijkheid en met rechtvaardiging. Een vertrouwen in de doeltreffendheid van sterfbedbelijdenis en -bekentenis op grond van deze gebeurtenis is allerminst gefundeerd. De gekruisigde kwaaddoener toonde geloof en berouw; de beloofde zegen was dat hij die dag het evangelie mocht horen dat in het paradijs zou worden gepredikt; het zou aan hemzelf zijn om het woord des levens aan te nemen of te verwerpen. De eis van gehoorzaamheid aan de wetten en verordeningen van het evangelie, voor de zaligmaking zo noodzakelijk, werd in zijn geval niet afgeschaft of tijdelijk opgeschort.

2. DE SCHRIFT MET BETREKKING TOT CHRISTUS ONDER DE GEESTEN IN DE GEVANGENIS. - De herziene vertaling van 1 Petrus 3:18-20 luidt: 'Omdat Christus ook eenmaal voor de zonden heeft geleden, de rechtvaardige voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God mocht brengen; gedood zijnde in het vlees, doch levend gemaakt in de geest, in welke hij ook heenging en tot de geesten in de gevangenis predikte, die eertijds ongehoorzaam waren, toen de lankmoedigheid Gods wachtte in de dagen van Noach, toen de ark werd toebereid, waarin weinigen, dat is acht zielen, werden behouden door water.' Dit wordt door de geleerden als een nauwkeuriger vertaling beschouwd dan de gebruikelijke. Bepaalde belangrijke verschillen tussen de twee vertalingen zullen de opmerkzame lezer opvallen. De gewone vertaling van het laatste gedeelte van vers 18 en het gehele vers 19 luidt: 'die wel is gedood in het vlees maar levend gemaakt door den Geest. In welken Hij ook, henengegaan zijnde, den geesten die in de gevangenis zijn, gepredikt heeft'. De herziene vertaling drukt de gedachte uit dat Christus levend werd, d.w.z. actief werd, in zijn eigen staat als geest, ofschoon Zijn lichaam toen in werkelijkheid dood was; en dat Hij *in* die onbelichaamde toestand naar de ongehoorzame geesten ging en tot hen predikte. Door de laatste lezing is de tijd van des Heren zending onder de afgestorvenen die tussen Zijn dood en opstanding.

HOOFDSTUK 37

DE OPSTANDING EN HEMELVAART

CHRISTUS IS OPGESTAAN

Zaterdag, de Joodse Sabbat, was voorbij en de nacht die aan het aanbreken van de gedenkwaardigste zondag in de geschiedenis voorafging, liep weldra ten einde, terwijl de Romeinse wacht het verzegelde graf bewaakte, waarin het lichaam van de Here Jezus lag. Toen het nog donker was, begon de aarde te beven en een engel des Heren daalde in heerlijkheid neder, wentelde de zware steen van de ingang van de tombe weg en zette zich daarop neer. Zijn gelaat was gelijk het weerlicht en zijn kleed wit als versgevallen sneeuw. De soldaten, door vrees verlamd, vielen ter aarde alsof zij dood waren. Toen zij gedeeltelijk van de schrik bekomen waren, vluchtten zij vol vrees van de plaats weg. Zelfs de strengheid van de Romeinse discipline, die op staande voet de dood eiste van iedere soldaat die zijn post verliet, kon hen niet weerhouden. Er was bovendien niets te bewaken overgebleven; het zegel was verbroken, het graf open en ledig.[1]

Bij het eerste ochtendgloren gingen de toegewijde Maria Magdalena en andere gelovige vrouwen naar het graf met specerijen en zalven, die zij voor de verdere verzorging van het lichaam van Jezus hadden bereid. Sommige van hen waren van de begrafenis getuige geweest en hadden de noodwendige haast opgemerkt, waarmede het lichaam in linnen met specerijen was gewikkeld en door Joseph en Nicodemus, juist vóór het begin van de Sabbat, ter ruste gelegd. Nu kwamen deze vrouwen vroegtijdig om een liefderijke dienst te bewijzen met een grondiger zalving en uitwendige balseming van het lichaam. Onderweg, terwijl zij bedroefd met elkander spraken, schenen zij voor de eerste maal aan de moeilijkheid te denken hoe het graf binnen te komen. 'Wie zal ons den steen van de deur van het graf afwentelen?' vroegen zij elkander. Blijkbaar wisten zij niets van het zegel en de soldatenwacht. Bij de tombe zagen zij de engel en werden zij bevreesd, maar hij zeide tot hen: 'Vreest gijlieden niet; want ik weet, dat gij zoekt Jezus Die gekruisigd was. Hij is hier niet, want Hij is opgestaan, gelijk Hij gezegd heeft. Komt herwaarts, ziet de plaats waar de Heere gelegen heeft. En gaat haastig henen en zegt Zijn discipelen, dat Hij opgestaan is van de doden; en zie, Hij gaat u voor naar Galilea; daar zult gij Hem zien. Zie, ik heb het ulieden gezegd'.[2]

De vrouwen, hoewel zij van een engel bezoek en verzekering hadden ontvangen, verlieten de plaats in verwondering en vrees. Maria Magdalena schijnt het eerst tot de discipelen te hebben gezegd dat het graf leeg was. Zij had de vreugdevolle betekenis van de woorden van de engel 'Hij is opgestaan, gelijk Hij gezegd heeft' niet begrepen. In haar zielsangst herinnerde

[1] Matth. 28:1-4; zie ook vers 11.
[2] Matth. 28:5-7; vgl. Marcus 16:1-7; Lucas 24:1-8; Joh. 20:1-2.

zij zich alleen de woorden 'Hij is hier niet', welke waarheid zo diep tot haar was doorgedrongen bij de aanblik van het open en ledige graf. 'Zij liep dan en kwam tot Simon Petrus en tot den anderen discipel, welken Jezus liefhad, en zeide tot hen: Zij hebben den Heere weggenomen uit het graf, en wij weten niet waar zij Hem gelegd hebben'.

Petrus en 'de andere discipel', ongetwijfeld Johannes, liepen tezamen haastig op het graf toe. Johannes liep sneller dan zijn metgezel, en het graf bereikt hebbende, bukte hij zich om er in te kijken en zag zo vagelijk de linnen omhulsels op de vloer liggen. De stoutmoedige en impulsieve Petrus echter snelde de tombe in, gevolgd door de jongere apostel. De twee ontwaarden de linnen grafdoeken en afgezonderd daarvan de doek die om het hoofd was gebonden. Johannes bekent openhartig dat hij geloofde, na deze dingen te hebben gezien, en verklaart voor zichzelf en zijn mede-apostelen: 'Want zij wisten nog de Schrift niet, dat Hij van de doden moest opstaan.' [3]

De bedroefde Magdalena was met de twee apostelen naar de begraafplaats teruggegaan. In haar grote smart blijkt zij in 't geheel niet te hebben gedacht dat de Heer weder tot leven kon zijn gewekt; zij wist alleen dat het lichaam van haar geliefde Meester verdwenen was. Terwijl Petrus en Johannes in het graf waren, stond zij buiten, wenende. Nadat de mannen waren heengegaan, bukte zij en keek in het graf. Daar zag zij twee personen, twee engelen in witte kleding; een 'aan het hoofd en een aan de voeten, waar het lichaam van Jezus gelegen had'. Met tedere intonatie in hun woorden vroegen zij: 'Vrouw, wat weent gij?' Als antwoord kon zij slechts opnieuw aan haar overweldigende smart uiting geven: 'Omdat zij mijn Heere weggenomen hebben, en ik weet niet waar zij Hem gelegd hebben.' Dat het lichaam weg was, waarvan zij meende dat het alles was dat van Hem, Dien zij zo innig liefhad, op aarde was overgebleven, was een persoonlijke beroering. Er schuilt grote aandoenlijkheid en liefde in haar woorden: 'Zij hebben mijn Heere weggenomen'. Zich van het grafgewelf kerend dat, ofschoon op dat ogenblik door de aanwezigheid van de twee engelen verlicht, voor haar triest en troosteloos was, ontwaarde zij in haar nabijheid een ander Persoon. Zij hoorde Zijn vraag vol medeleven: 'Vrouw, wat weent gij? Wien zoekt gij?' Haar door tranen overstroomde gelaat nauwelijks opheffend om de Vrager aan te zien, maar vagelijk denkende dat Hij de tuinman was en misschien wist wat met het lichaam van haar Heer was gebeurd, riep zij uit: 'Heer, zo gij Hem weggedragen hebt, zeg mij waar gij Hem gelegd hebt, en ik zal Hem wegnemen'. Zij wist dat Jezus in een geleend graf was gelegd, en indien het lichaam die rustplaats was ontzegd, was zij er op voorbereid een andere te verschaffen. 'Zeg mij waar gij Hem gelegd hebt', smeekte zij. Het was Jezus tot Wie zij sprak, maar dat wist zij niet. Eén woord van Zijn levende lippen veranderde haar zieleleed in extatische vreugde. 'Jezus zeide tot haar: 'Maria'. De stem, de toon en het tedere accent, die zij in vroeger dagen had gehoord en liefgehad, hieven haar op uit de wanhoop waarin zij was verzonken. Zij keerde zich om en zag de Here. In een opwelling van vreugde strekte zij haar armen uit om

[3] Joh. 20:1-10.

Hem te omhelzen, slechts het lieve en eerbiedige woord 'Rabbouni' uitsprekend, dat mijn geliefde Meester betekent. Jezus weerhield haar impulsieve manifestatie van eerbiedige liefde, zeggende: 'Raak Mij niet aan[4], want Ik ben nog niet opgevaren tot mijn Vader; maar ga henen tot mijn broeders, en zeg hun: 'Ik vaar op tot mijn Vader en uw Vader, en tot mijn God en uw God'.[5]

Voor een vrouw, voor Maria van Magdala, was de eer weggelegd de eerste onder de stervelingen te zijn om een opgestane Ziel te aanschouwen, en die Ziel was de Here Jezus.[6] Daarna vertoonde de herrezen Heer zich aan andere begunstigde vrouwen onder wie Maria, de moeder van Joses, Joanna en Salome, de moeder van de apostelen Jacobus en Johannes. Deze en de andere vrouwen met hen, waren door de aanwezigheid van de engel bij het graf bang geworden en waren met een mengeling van vrees en vreugde heengegaan. Zij waren er niet bij toen Petrus en Johannes het grafgewelf binnengingen, ook daarna niet, toen de Here zich aan Maria Magdalena bekend maakte. Misschien waren zij later teruggekeerd, want sommige van hen schijnen in het graf te zijn geweest en gezien te hebben dat het lichaam van de Heer daar niet was. Terwijl zij daar in verbazing en ontsteltenis stonden, werden zij zich de aanwezigheid bewust van twee mannen in blinkende klederen, en toen de vrouwen 'het aangezicht naar de aarde neigden', zeiden de engelen tot hen: 'Wat zoekt gij den Levende bij de doden? Hij is hier niet, maar Hij is opgestaan. Gedenkt hoe Hij tot u gesproken heeft toen Hij nog in Galilea was, zeggende: De Zoon des mensen moest overgeleverd worden in de handen der zondige mensen, en gekruisigd worden en ten derden dage weder opstaan. En zij werden indachtig aan Zijn woorden.'[7] Toen zij naar de stad terugkeerden om de boodschap aan de discipelen over te brengen, 'zie, Jezus is haar ontmoet, zeggende: Wees gegroet. En zij tot Hem komende, grepen zij Zijn voeten en aanbaden Hem. Toen zeide Jezus tot haar: Vreest niet; gaat henen, boodschapt Mijn broederen, dat zij heengaan naar Galilea, en aldaar zullen zij Mij zien.'[8]

Men zal zich afvragen waarom Jezus Maria Magdalena had verboden Hem aan te raken en dat Hij zo spoedig daarna andere vrouwen had toegestaan Zijn voeten te grijpen, toen zij zich in eerbied nederbogen. Wij mogen aannemen dat Maria's emotionele nadering meer was ingegeven door een gevoel van persoonlijke doch heilige liefde dan door een impuls van devote aanbidding die de andere vrouwen had bewogen. Ofschoon de herrezen Christus dezelfde vriendelijke en innige achting koesterde als Hij in de sterfelijke staat jegens hen had getoond met wie Hij nauw verbonden was geweest, was Hij toch in letterlijke zin niet meer een der hunnen. Er straalde een goddelijke waardigheid van Hem uit, die grote persoonlijke gemeenzaamheid niet toestond. Tot Maria Magdalena had Christus gezegd: 'Raak

[4] Herziene vertaling: Grijp mij niet aan.
[5] Joh. 20:11-17.
[6] Marcus 16:9.
[7] Lucas 24:3-8.
[8] Matth. 28:9, 10.

Mij niet aan, want Ik ben nog niet opgevaren tot Mijn Vader'. Het schijnt redelijk en waarschijnlijk dat tussen Maria's impulsieve poging de Heer aan te raken, en de handeling van de andere vrouwen die Zijn voeten vastgrepen terwijl zij zich in aanbiddingsvolle eerbied neerbogen, Christus tot de Vader was opgevaren, en dat Hij later naar de aarde terugkeerde om Zijn zending in de herrezen staat voort te zetten.

Maria Magdalena en de andere vrouwen vertelden de wonderbare geschiedenis van hun verschillende ervaringen aan de discipelen, maar de broederen hechtten geen geloof aan hun woorden; die 'schenen voor hen als ijdel geklap'.[9] Na alles wat Christus over Zijn opstaan uit de doden op die derde dag[10] had gezegd, waren de apostelen niet bij machte de werkelijkheid van de gebeurtenis te bevatten; in hun gedachten was de opstanding een of andere geheimzinnige en ver verwijderde gebeurtenis en niet een aanwezige mogelijkheid. Er was geen precedent en geen overeenkomst aan te wijzen voor de mededelingen, door deze vrouwen gedaan - van een overledene die weer levend wordt, met een lichaam van vlees en beenderen dat men kon zien en betasten - behalve dan de gevallen van de jonge man van Naïn, het dochtertje van Jaïrus en de geliefde Lazarus van Bethanië, tussen wier gevallen van opwekking tot een hernieuwd sterfelijk leven en de vermelde opstanding van Jezus zij essentiële verschillen zagen. De smart en het gevoel een onherstelbaar verlies te hebben geleden die de Sabbat van gisteren kenmerkten, hadden op deze eerste dag van de week voor grote verwarring en twijfel plaats gemaakt. Maar terwijl de apostelen aarzelden te geloven dat Christus werkelijk was opgestaan, wisten de vrouwen, minder twijfelmoedig en geloviger, het zeker, want zij hadden Hem gezien en Zijn stem gehoord, en enkelen van hen hadden Zijn voeten aangeraakt.

Een priesterlijk complot vol leugens[11]

Toen de Romeinse bewakers hun vrees voldoende te boven waren gekomen om in overhaaste vlucht het graf te verlaten, begaven zij zich naar de overpriesters, onder wier orders zij door Pilatus[12] waren gesteld, en vertelden de bovennatuurlijke gebeurtenissen, waarvan zij getuigen waren geweest. De overpriesters waren Sadduceeërs, die zich kenmerkten door hun ontkenning van de mogelijkheid van een opstanding uit de doden. Het Sanhedrin werd bijeen geroepen en het verontrustend rapport van de wacht werd besproken. In de geest, waarin deze verraderlijke priesters hadden getracht Lazarus te doden om zodoende een einde te maken aan de algemene belangstelling in het wonder van zijn opwekking, conspireerden zij thans om de waarheid van Christus' opstanding in discrediet te brengen door de soldaten tot liegen om te kopen. Hun werd verteld 'Zijn discipelen zijn des nachts gekomen en hebben Hem gestolen terwijl wij sliepen'. Voor deze leugen werden hun grote

[9] Lucas 24:9-11; vgl. Marcus 16:9-13.
[10] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[11] Matth. 28:11-15.
[12] Matth. 27:65, 66; blz. 486.

sommen gelds geboden. De soldaten gingen op het verleidelijk aanbod in en deden als hun was gezegd, want deze weg leek hun de beste om uit een kritieke situatie te geraken. Indien zij schuldig werden bevonden aan slapen op hun post, zou een onmiddellijke terdoodbrenging hun lot zijn[13], maar de Joden bemoedigden hen met de woorden: 'Indien zulks komt gehoord te worden door den stadhouder, wij zullen hem tevreden stellen en maken, dat gij zonder zorg zijt'. Men moet niet vergeten, dat de soldaten ter beschikking van de overpriesters waren gesteld en vermoedelijk daarom niet verplicht waren de details van hun handelwijze aan de Romeinse autoriteiten te rapporteren. De schrijver voegt er aan toe, dat tot op de dag waarop hij dit schreef, de leugen dat het lichaam van Christus door de discipelen uit het graf was gestolen, onder de Joden algemeen verspreid was.

De volslagen onhoudbaarheid van het valse rapport is duidelijk. Als alle soldaten sliepen - wat hoogst onwaarschijnlijk was, daar zulk een plichtsverzaking een halsmisdaad was - hoe konden zij dan weten dat iemand bij het graf was geweest? En bovendien, hoe konden zij hun verklaring, zelfs al was die waar, dat het lichaam werd gestolen en dat de discipelen de grafrovers waren, bewijzen? [14] Het leugenachtig vertelsel was door de overpriesters en ouderlingen van het volk opgedist. Niet alle priesters echter deden er aan mee. Sommige, die misschien tot de geheime discipelen vóór Zijn dood hadden behoord, waren niet bang zich openlijk één met de Kerk te verklaren, toen zij door het bewijs van 's Heren opstanding, volkomen bekeerd waren. Wij lezen dat slechts enige maanden later: 'een grote schare der priesters werd den gelove gehoorzaam'.[15]

Christus wandelt met twee van de discipelen[16]

In de namiddag van diezelfde zondag verlieten twee discipelen, geen apostelen, het kleine gezelschap gelovigen in Jeruzalem en gingen op weg naar Emmaüs, een dorp dat zeven tot acht mijl van de stad lag. Er kon maar één onderwerp van gesprek tussen hen zijn en over dat onderwerp spraken zij onderweg; zij haalden gebeurtenissen uit het leven van de Heer op, spraken voornamelijk over Zijn dood, waardoor hun hoop op een Messiaanse regering zo droevig de bodem was ingeslagen en zij verwonderden zich zeer over het onbegrijpelijk getuigenis van de vrouwen betreffende Zijn herverschijning als een levende Ziel. Terwijl zij daar liepen, in droef en diep gesprek gewikkeld, voegde een andere Wandelaar zich bij hen. Het was Jezus, 'en hun ogen werden gehouden, dat zij Hem niet kenden'. Met beleefde belangstelling vroeg Hij 'Wat redenen zijn dit, die gij wandelende onder elkander verhandelt, en waarom ziet gij droevig?' Een van de discipelen, Kleopas geheten, antwoordde verbaasd en een beetje met medelijden om de schijnbare onwetendheid van de Vreemdeling: 'Zijt Gij alleen een vreemdeling te Jeru-

[13] Vgl. Hand. 12:19.
[14] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[15] Hand. 6:7; vgl. Joh. 12:42.
[16] Lucas 24:13-32; vgl. Marcus 16:12.

zalem, en weet niet de dingen die deze dagen daarin geschied zijn?' Met de bedoeling een volledige verklaring van de mannen te krijgen van de zaak die hen zo klaarblijkelijk beroerde, vroeg de niet herkende Christus: 'Welke?' Zij konden niet stilzwijgen. 'De dingen aangaande Jezus van Nazareth', zeiden zij, 'welke een profeet was, krachtig in werken en woorden, voor God en al het volk; en hoe onze overpriesters en oversten Hem overgeleverd hebben tot het oordeel des doods, en Hem gekruisigd hebben.' Smartelijk gestemd vertelden zij verder hoe zij er op hadden vertrouwd dat de nu gekruisigde Jezus zou zijn gebleken de Messias te zijn, die gezonden was om Israël te verlossen, maar helaas! dat was de derde dag sinds Hij werd gedood. Daarna, met opgeruimder gelaat maar toch nog ontsteld, vertelden zij van zekere vrouwen die hen deze morgen hadden verbaasd door te zeggen dat zij al vroeg het graf hadden bezocht en ontdekt hadden dat het lichaam van de Heer daar niet was, doch 'dat zij ook een gezicht van engelen gezien hadden, die zeggen dat Hij leeft'. Bovendien waren ook anderen behalve de vrouwen naar het graf gegaan en hadden de afwezigheid van het lichaam geconstateerd, maar zij hadden de Heer niet gezien.

Toen vroeg Jezus, Zijn medereizigers zachtmoedig berispend als onverstandigen en tragen van hart in hun aarzelend aanvaarden van hetgeen de profeten hadden gesproken op indrukwekkende toon: 'Moest de Christus niet deze dingen lijden, en alzó in Zijn heerlijkheid ingaan?' Beginnende bij de geïnspireerde voorspellingen van Mozes, verklaarde Hij hun de schriften, alle profetische uitspraken aanroerend, die op de zending van de Heiland betrekking hadden. Toen de twee mannen hun bestemming hadden bereikt, hield Hij zich 'alsof Hij verder gaan zou', maar zij drongen er op aan dat Hij bij hen zou blijven, want de dag was reeds ver gevorderd. Hij gaf in zo ver aan hun gastvrije uitnodiging gehoor, dat Hij met hen het huis binnenging en zich met hen aan tafel zette zodra het eenvoudig maal was bereid. Als Eregast 'nam Hij het brood en zegende het; en nadat Hij het gebroken had, gaf Hij het hun'.

Er kan in de gloed van de zegen of in de wijze van breken en ronddelen van het brood iets geweest zijn, dat herinnering aan vroegere dagen opriep of misschien zagen zij de doorboorde handen, maar wat de onmiddellijke oorzaak ook moge zijn geweest, zij keken gespannen hun Gast aan, 'en hunne ogen werden geopend, en zij kenden Hem; en Hij kwam weg uit hun gezicht'. Vol blijde verbazing stonden zij van tafel op en verwonderden zich dat zij Hem niet eerder hadden herkend. De een zeide tot de ander: 'Was ons hart niet brandende in ons, terwijl Hij tot ons sprak op den weg en terwijl Hij ons de schriften opende?' Onmiddellijk keerden zij op hun schreden terug en haastten zich naar Jeruzalem terug om met hun getuigenis te bevestigen wat de broederen zo traag waren te geloven.

De herrezen Heer verschijnt aan de discipelen in Jeruzalem en eet in hun tegenwoordigheid[17]

Toen Kleopas en zijn metgezel die avond in Jeruzalem aankwamen, troffen zij de apostelen en andere toegewijde gelovigen in ernstig en plechtig gesprek achter gesloten deuren aan. Deze voorzorg was genomen 'om de vreze der Joden'. Zelfs de apostelen waren tengevolge van de gevangenneming, voorleiding en gerechtelijke moord van hun Meester verstrooid, maar zij en de discipelen kwamen opnieuw bijeen na het vernemen van Zijn opstanding, als de kern van een leger dat weldra de wereld zou doorkruisen. De twee teruggekeerde discipelen werden met de blijde tijding: 'De Heere is waarlijk opgestaan, en is door Simon gezien', ontvangen. Dit is de enige keer dat de Evangelieschrijvers melding maken van de persoonlijke verschijning van Christus aan Petrus op die dag. Het onderhoud tussen de Heer en de eens lafhartige, doch nu berouwvolle apostel moet van zeer grote invloed zijn geweest. Petrus' smartelijke berouw over zijn verloochening van Christus in het paleis van de hogepriester was diep en meelijwekkend; misschien heeft hij er wel aan getwijfeld dat de Meester hem nog ooit Zijn dienstknecht zou noemen, maar hij zal weer hoop gekregen hebben door de boodschap uit het graf, door de vrouwen overgebracht, waarmede de Heer de apostelen groet, die Hij voor de eerste maal Zijn broederen noemt[18] en van welke eervolle en liefderijke karakterizering Petrus niet was uitgesloten. Bovendien ontving Petrus voorrang, doordat hij in de boodschap van de engel aan de vrouwen speciaal bij name wordt genoemd.[19] De Heer kwam tot de berouwvolle Petrus, ongetwijfeld met vergeving en liefderijke verzekering. De apostel zelf bewaart een eerbiedig stilzwijgen over het bezoek, maar het feit wordt door Paulus aangehaald als een van de definitieve bewijzen van des Heren opstanding.[20]

Na de jubelende getuigenissen van de verzamelde gelovigen vertelden Kleopas en zijn medereiziger, van het gezelschap dat zij op de weg naar Emmaüs van de Heer kregen, van de dingen, die Hij hun had geleerd en van de wijze waarop zij Hem door het breken van het brood hadden herkend. Toen de aanwezigen zo onder elkander spraken, 'stond Jezus zelf in het midden van hen, en zeide tot hen: Vrede zij ulieden'. Zij waren verschrikt, want zij dachten met bijgelovige vrees dat een geest zich bij hen had binnengedrongen. Maar de Heer stelde hen gerust, zeggende: 'Wat zijt gij ontroerd, en waarom klimmen zulke overleggingen in uw harten? Ziet Mijn handen en Mijn voeten, want Ik ben het zelf; tast Mij aan en ziet, want een geest heeft geen vlees en beenderen, gelijk gij ziet dat Ik heb.' Dan toonde Hij hun de wonden in Zijn handen, Zijn voeten en Zijn zijde. Toch geloofden zij het in hun blijdschap nog niet, d.w.z. zij vonden de werkelijkheid waarvan zij getuige waren te goed, te heerlijk om waar te zijn. Om hun nog meer zekerheid te geven dat Hij geen schaduwachtig, onstoffelijk wezen was, maar een le-

[17] Lucas 24:33-48; Joh. 20:19-23.
[18] Matth. 28:10; Joh. 20:17.
[19] Marcus 16:7.
[20] 1 Cor. 15:5.

vend Persoon met inwendige zowel als uitwendige lichaamsorganen, vroeg Hij: 'Hebt gij hier iets om te eten?' Zij gaven hem een stuk gebraden vis en ander voedsel [21], hetwelk Hij nam 'en at het voor hun ogen'.

Deze ontwijfelbare bewijzen van de lichamelijkheid van hun Bezoeker, brachten de gemoederen tot rust en toen zij zich hadden hersteld en ontvankelijk waren, herinnerde de Heer hen er aan dat alles wat met Hem geschied was overeenstemde met hetgeen Hij hun had verteld toen Hij nog onder hen woonde. In Zijn goddelijke tegenwoordigheid werd hun verstand verlicht zodat zij als nooit tevoren de schriften begrepen - de Wet van Mozes, de boeken der profeten en de psalmen met betrekking tot Hem. Dat Zijn nu geleden dood noodzakelijk was, bevestigde Hij even volledig als Hij die tevoren had voorspeld. Daarna zeide Hij tot hen: 'Alzo is er geschreven, en alzo moest de Christus lijden, en van de doden opstaan ten derden dage, en in Zijn naam gepredikt worden bekering en vergeving der zonden onder alle volken, beginnende van Jeruzalem. En gij zijt getuigen van deze dingen.'

Toen waren de discipelen verheugd. En toen Hij op het punt stond te vertrekken, gaf de Heer hun Zijn zegen, zeggende: 'Vrede zij ulieden. Gelijkerwijs Mij de Vader gezonden heeft, zend Ik ook ulieden'. Deze bijzondere aanwijzing van mannen, met gezag uitgezonden, gold direct de apostelen; 'En toen Hij dat gezegd had, blies Hij op hen, en zeide tot hen: Ontvangt den Heiligen Geest. Zo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven; zo gij iemands zonden houdt, dien zijn ze gehouden'. [22]

De ongelovige Thomas [23]

Toen de Here op de avond van de Opstandingszondag temidden van de discipelen verscheen, was een van de apostelen, Thomas, niet aanwezig. Hem werd verteld wat de anderen hadden ervaren, maar hij was niet overtuigd; zelfs hun plechtig getuigenis: 'Wij hebben de Heere gezien' vermocht hem niet tot andere gedachten te brengen. In zijn twijfelzucht riep hij uit: 'Indien ik in Zijn handen niet zie het teken der nagelen, en mijn vinger steek in het teken der nagelen, en steek mijn hand in zijn zijde, ik zal geenszins geloven.'

Nu moeten wij in ons oordeel over de ongelovige houding van deze man voorzichtig zijn en met welwillendheid onze conclusie trekken. Hij zal wel niet aan het grondig vastgestelde feit van het lege graf hebben getwijfeld en ook niet aan de waarheidlievendheid van Maria Magdalena en de andere vrouwen betreffende de aanwezigheid van engelen en de verschijning van de Heer en evenmin aan het getuigenis van Petrus en de verzamelde discipelen, maar misschien heeft hij de vermelde manifestaties wel als een serie subjectieve visioenen beschouwd en de afwezigheid van het lichaam van de Heer vagelijk opgevat als een bovennatuurlijke opwekking tot leven, gevolgd door

[21] De woorden 'en van honigraten' (Lucas 24:42) zijn uit de herziene vertaling weggelaten, en vele autoriteiten hebben verklaard dat zij een valse toevoeging zijn aan de oorspronkelijke tekst.
[22] Joh. 20:21-23.
[23] Joh. 20:24-29; vgl. Marcus 16:14.

het verlaten van de aarde. Het was de lichamelijke manifestatie van de herrezen Heer, het tonen van de wonden tengevolge van de kruisiging, de uitnodiging het herrezen lichaam van vlees en beenderen aan te raken en te voelen waartegen Thomas bezwaar maakte. Hij had niet zulk een bepaalde voorstelling van de opstanding, dat die een letterlijke aanvaarding van het getuigenis van zijn broeders en zusters die gezien, gehoord en gevoeld hadden, zou toestaan.

Een week later, want zo moet de Joodse aanduiding ’na acht dagen’ worden verstaan, de volgende zondag dus, welke dag van de week voortaan bekend werd in de Kerk als de ’Dag des Heren’ en de Sabbatdag werd in plaats van de zaterdag, de Mozaïsche Sabbat[24], waren de discipelen weer bijeen en ook Thomas was bij hen. De vergadering werd gehouden achter gesloten en vermoedelijk bewaakte deuren, want het gevaar bestond dat Joodse ambtenaren konden binnenkomen. ’En Jezus kwam terwijl de deuren gesloten waren, en stond in het midden, en zeide: Vrede zij ulieden. Daarna zeide Hij tot Thomas: Breng uw vinger hier, en zie Mijn handen, en breng uw hand en steek ze in Mijn zijde, en wees niet ongelovig, maar gelovig.’

De twijfelzucht van Thomas verdween onmiddellijk, zijn twijfelmoedig hart was gereinigd en zijn ziel werd van de heerlijke waarheid vervuld. In diepe eerbied boog hij zich voor de Heiland neder, in aanbiddende erkenning van het Godschap van Christus uitroepend: ’Mijn Heere, en mijn God’. Zijn aanbidding werd aanvaard, en de Heiland zeide: ’Omdat gij Mij gezien hebt, Thomas, zo hebt gij geloofd; zalig zijn zij, die niet zullen gezien hebben en nochtans zullen geloofd hebben’.

Bij het meer van Galilea[25]

De engel bij het graf en de herrezen Christus zelf hadden verscheidene malen tot de apostelen gezegd, dat zij naar Galilea moesten gaan, waar de Here hen zou ontmoeten, gelijk Hij vóór Zijn dood had gezegd.[26]

Zij stelden hun vertrek tot een week na de opstanding uit en eenmaal in hun geboortestreek teruggekeerd, wachtten zij de ontwikkeling van verdere gebeurtenissen af. In de namiddag van een van die wachtdagen zeide Petrus tot zes van zijn mede-apostelen: ’Ik ga vissen’, en de anderen antwoordden: ’Wij gaan ook met u’. Onverwijld stapten zij op een vissersboot, en ofschoon zij de gehele nacht werkten, werd het net na iedere worp leeg opgehaald. Tegen de morgen naderden zij het land, teleurgesteld en ontmoedigd. In de morgenschemering riep Iemand hen toe, die vroeg: ’Kinderkens, hebt gij niet enige toespijs?’[27] Zij antwoordden ’Neen’. Het was Jezus die dit vroeg, maar niemand in de boot herkende Hem. Hij riep hen opnieuw toe, zeggende: ’Werpt het net aan de rechterzijde van het schip, en gij zult vinden. Zij wier-

[24] Openb. 1:10; vgl. Hand. 20:7; 1 Cor. 16:2.
[25] Joh. 21:1-23.
[26] Matth. 28:10; Marcus 16:7; vgl. Matth. 26:32; Marcus 14:28.
[27] De aanspreektitel ’Kinderkens’ staat gelijk met het ’heren’, ’mannen’ of ’jongelui’ van deze tijd. Het was volkomen in overeenstemming met het inheemse gebruik.

pen het dan, en konden het niet meer trekken vanwege de menigte der vissen.' Zij deden zoals hun was aangewezen en het resultaat was zo verbazingwekkend, dat het hun een wonder toescheen; het moet hen hebben herinnerd aan die andere opmerkelijke visvangst, waar hun bekwaamheid als vissers niet aan te pas kwam. Minstens drie getuigen van dat vroegere wonder waren nu in de boot.[28]

Johannes, met zijn scherp onderscheidingsvermogen, zeide tot Petrus: 'Het is de Heere'. Petrus, impulsief als altijd, deed haastig zijn visserskleed om en sprong in zee om des te eerder het land te bereiken en zich aan de voeten van zijn Meester te werpen. De anderen verlieten het schip en gingen in een kleine boot waarmede zij naar de kust roeiden, het zwaar geladen net achter zich aan slepend. Op het land zagen zij een kolenvuur, waarboven vis werd gebraden en daarnaast een voorraad brood. Jezus zeide hun de vis, die zij zo juist hadden gevangen, te brengen, aan welke opdracht de kloeke Petrus gehoor gaf door zich in de ondiepten te storten en het net aan land te trekken. Nadat de vangst was geteld, bleek deze te bestaan uit honderd-drieen-vijftig grote vissen, en de schrijver was er op bedacht er aan toe te voegen 'en hoewel er zoo vele waren, zoo scheurde het net niet'.

Toen zeide Jezus: 'Komt herwaarts, houdt het middagmaal', en als Gastheer bij de maaltijd verdeelde Hij het brood en de vis en gaf ieder zijn deel. Wij vernemen niet of Hij met Zijn gasten mede-at. Elkeen wist dat het de Here was die hen zo gastvrij bediende, en toch was bij deze gelegenheid als bij alle andere gelegenheden van Zijn verschijning in Zijn herrezen staat, een ontzagwekkende en weerhoudende wijze van optreden. Zij hadden Hem graag iets willen vragen, maar durfden niet. Johannes zegt ons: 'Dit nu was de derde maal dat Jezus aan Zijn discipelen geopenbaard is, nadat Hij van de doden opgewekt is', waaronder wij moeten verstaan dat deze gelegenheid de derde was dat Christus zich aan de apostelen had getoond, toen deze geheel of gedeeltelijk bijeen waren, want wanneer de verschijning aan Maria Magdalena, aan de andere vrouwen, aan Petrus en de twee discipelen op de weg naar Emmaüs wordt medegerekend, dan was dit de zevende vermelde verschijning van de herrezen Heer.

Toen de maaltijd was beëindigd, 'zeide Jezus tot Simon Petrus: Simon Jona's zoon, hebt gij Mij liever dan dezen? De vraag, hoewel zachtmoedig geuit, moet Petrus in 't hart getroffen hebben, want zij deed hem denken aan zijn stoutmoedige doch onbetrouwbare betuiging: 'Al werden zij ook allen aan U geërgerd, ik zal nimmermeer geërgerd worden',[29] waarna zijn loochening dat hij de Mens ooit had gekend, volgde.[30] Op des Heren vraag antwoordde Petrus nederig: 'Ja Heere, Gij weet, dat ik U liefheb'. Toen zeide Jezus: 'Weid Mijn lammeren'. De vraag werd herhaald en Petrus antwoordde met dezelfde woorden, waarop de Here antwoordde: 'Hoed Mijn schapen'. En voor de derde maal vroeg Jezus: 'Simon Jona's zoon, hebt gij Mij lief?' Dit herhaalde vragen deed Petrus pijn; misschien dacht hij dat de Heer

28 Lucas 5:4-10; ook blz. 147.
29 Matth. 26:33; Marcus 14:29; vgl. Lucas 22:33; Joh. 13:37; blz. 440.
30 Matth. 26:70, 72, 74; ook blz. 461.

hem wantrouwde, doch waar de man drie malen had verloochend, werd hem nu de gelegenheid gegeven voor een drievoudige belijdenis. Op de voor de derde maal gestelde vraag antwoordde Petrus: 'Heere, Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb. Jezus zeide tot hem: Weid Mijn schapen'.

De opdracht 'Weid Mijn schapen', was een verzekering dat de Heer hem vertrouwde en dat Petrus werkelijk de president van de apostelen was. Hij had uitdrukkelijk zijn bereidheid verkondigd zijn Meester te volgen, zelfs in de gevangenis en de dood. Nu zeide de Heer, Die de dood had ondergaan, tot hem: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, toen gij jonger waart, gordet gij uzelven en wandeldet alwaar gij wildet; maar wanneer gij zult oud geworden zijn, zo zult gij uw handen uitstrekken, en een ander zal u gorden, en brengen waar gij niet wilt.' Johannes deelt ons mede dat de Heer met deze woorden op de dood doelde, die Petrus een plaats onder de martelaren zou schenken; de analogie duidt op kruisiging en in de ons overgeleverde geschiedenis is geen tegenspraak wat betreft de dood waarmede Petrus zijn getuigenis van de Christus bezegelde.

Daarna zeide de Heer tot Petrus: 'Volg Mij'. Dit bevel had zowel een onmiddellijke als een toekomstige betekenis. De man volgde, terwijl Jezus zich van de anderen aan de kust verwijderde; nog enkele jaren en Petrus zou zijn Heer aan het kruis volgen. Ongetwijfeld begreep Petrus de zinspeling op zijn martelaarschap, zoals zijn geschriften, jaren later, aantonen.[31] Terwijl Christus en Petrus samen wandelden, zag laatstgenoemde, omkijkende, Johannes hen volgen. Hij vroeg: 'Heere, maar wat zal deze?' Petrus wilde een blik in de toekomst slaan ten aanzien van het lot van zijn metgezel - moest Johannes ook voor het geloof zijn leven laten? De Heer antwoordde: 'Indien Ik wil dat hij blijft totdat Ik kom, wat gaat het u aan?' Dat Johannes nog leeft in zijn lichamelijke staat en aldus blijft tot aan de toekomstige wederkeer van de Heer, wordt door een latere openbaring bevestigd.[32] Tezamen met zijn gedode en herrezen metgezellen Petrus en Jakobus, heeft de 'discipel welken Jezus liefhad', dienst gedaan in de herstelling van het Heilige Apostelschap in deze bedeling van de volheid der tijden.

Andere manifestaties van de herrezen Heer in Galilea[33]

Jezus had een berg aangewezen in Galilea, waarop Hij de apostelen zou ontmoeten, en daarheen begaven de Elf zich. Toen zij Hem op de aangeduide plaats zagen, aanbaden zij Hem. De kroniek vermeldt er bij: 'doch sommigen twijfelden', waaruit de gevolgtrekking kan worden gemaakt dat behalve de apostelen nog anderen tegenwoordig waren, onder wie er zich bevonden die niet van de werkelijke lichamelijkheid van de herrezen Christus overtuigd waren. Dit kan de gelegenheid zijn geweest waarover Paulus een kwart eeuw later schreef en waarvan hij zeide dat Christus was 'gezien door vijfhonderd broederen op eenmaal', van wie, ofschoon sommigen waren gestorven, het

[31] 2 Petrus 1:14.
[32] L. & V. afd. 7; vgl. B. v. M., 3 Nephi 28:1-12.
[33] Matth. 28:16-18.

merendeel nog over was toen Paulus dat schreef, levende getuigen van zijn getuigenis.[34]

Tot de verzamelde menigte op de berg zeide Jezus: 'Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde'. Dit kon niet anders en niet minder worden verstaan dan als een bevestiging van Zijn absoluut Godschap. Zijn autoriteit was oppermachtig en zij die van Hem opdrachten kregen, moesten in Zijn naam bedienen, krachtens een macht die niemand kon geven of ontnemen.

De laatste opdracht en de hemelvaart

Gedurende alle veertig dagen na Zijn opstanding, toonde de Here zich bij tussenpozen aan de apostelen, aan sommigen persoonlijk en aan allen gezamenlijk[35], en instrueerde hen in 'de dingen die het Koninkrijk Gods aangaan'.[36] De kroniek is niet altijd nauwkeurig wat tijd en plaats van bijzondere gebeurtenissen betreft, maar wat de strekking van het onderricht van de Heer gedurende deze periode aangaat, is er geen reden tot twijfel. Veel dat Hij zeide en deed is niet opgetekend[37], maar Johannes verzekert zijn lezers van de dingen die opgetekend zijn: 'maar deze zijn geschreven, opdat gij gelooft dat Jezus is de Christus, de Zone Gods, en opdat gij gelovende het leven hebt in Zijn naam'.[38]

Toen de tijd van Zijn hemelvaart naderbij kwam, zeide de Heer tot de elf apostelen: 'Gaat heen in de gehele wereld, predikt het Evangelie aan alle creaturen. Wie geloofd zal hebben, en gedoopt zal zijn, zal zalig worden; maar wie niet zal geloofd hebben, zal verdoemd worden. En degenen die geloofd zullen hebben, zullen deze tekenen volgen: in Mijn naam zullen zij duivelen uitwerpen; met nieuwe tongen zullen zij spreken; slangen zullen zij opnemen; en al is het dat zij iets dodelijks zullen drinken, dat zal hun niet schaden; op kranken zullen zij de handen leggen, en zij zullen gezond worden'.[39] In tegenstelling tot hun vroegere opdracht volgens welke zij alleen 'tot de verloren schapen van het huis Israëls' werden gezonden[40], moesten zij thans gaan naar Jood en niet-Jood, naar de vrije en onvrije, naar de mensen in 't algemeen, van welke natie, welk land of welke taal ook. De zaligheid door geloof in Jezus de Christus, gevolgd door bekering en doop, moest een vrij aanbod voor allen zijn; de verwerping van het aanbod zou van die tijd af veroordeling brengen. Aan hen die geloofden werden tekenen en wonderen beloofd, waardoor hun geloof in de goddelijke macht zou worden versterkt, doch er werd niets gegeven dat er op duidde dat zulke manifestaties aan het geloof moesten vooraf gaan, als aas voor de lichtgelovige wonderzoeker.

De Heer gebood de apostelen, nadat Hij hun opnieuw had verzekerd, dat

[34] 1 Cor. 15:6.
[35] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[36] Hand. 1:3.
[37] Joh. 20:30; vgl. 21:25 en bedenk dat laatstgenoemde tekst betrekking kan hebben op gebeurtenissen zowel vóór als na de dood van de Heer.
[38] Joh. 20:31.
[39] Marcus 16:15-18.
[40] Matth. 10:5, 6.

de belofte van de Vader met de komst van de Heilige Geest in vervulling zou gaan, te Jeruzalem te blijven, waarheen zij thans uit Galilea waren teruggekeerd, totdat zij zouden 'zijn aangedaan met kracht uit de hoogte'.[41] Hij voegde er aan toe: 'Want Johannes doopte wel met water, maar gij zult met den Heiligen Geest gedoopt worden niet lang na deze dagen'.[42]

Tijdens dat laatste plechtige onderhoud, waarschijnlijk toen de herrezen Heiland de elf apostelen van de stad naar de oude bekende verblijfplaats op de Olijfberg bracht, vroegen de broederen, nog steeds bezield van hun opvatting van het koninkrijk Gods als een aardse instelling van macht en heerschappij, Hem: 'Heere, zult Gij in dezen tijd aan Israël het koninkrijk weder oprichten?' Jezus antwoordde: 'Het komt u niet toe te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in Zijn eigen macht gesteld heeft; maar gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes die over u komen zal, en gij zult Mijn getuigen zijn, zowel te Jeruzalem als in geheel Judea en Samaria en tot het uiterste der aarde.'[43] Aldus werd hun plicht bepaald en benadrukt: 'Gaat dan henen, onderwijst al de volkeren, ze dopende in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb. En zie, Ik ben met ulieden al de dagen tot de voleinding der wereld. Amen.'[44]

Toen Christus en de discipelen Bethanië hadden bereikt, hief de Here Zijn handen op en zegende hen, en terwijl Hij nog sprak voer Hij op uit hun midden, en zij keken naar Hem terwijl Hij omhoog steeg totdat een wolk Hem voor hun ogen verborg. Toen de apostelen aldus standvastig omhoog keken, kwamen twee personen in witte gewaden gekleed tot hen en zeiden: 'Gij Galilese mannen, wat staat gij en ziet op naar den hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is in den hemel, zal alzó komen gelijkerwijs gij Hem naar den hemel hebt zien heenvaren'.[45]

Vol aanbidding en vreugde keerden de apostelen naar Jeruzalem terug, om daar de komst van de Trooster af te wachten. Des Heren hemelvaart was geschied; het was een even letterlijk vertrek van een tastbaar Wezen als Zijn opstanding een werkelijke terugkeer van Zijn geest naar Zijn eigen lichaam, dat vóór dien dood was, was geweest. Met de wereld verbleef en verblijft nog steeds de heerlijke belofte dat Jezus de Christus, het zelfde Wezen dat in Zijn onsterfelijk lichaam van de Olijfberg ten hemel voer, uit de hemel zal terugkeren, in overeenkomstige stoffelijke gedaante en hoedanigheid.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 37

1. DE JUISTE TIJD EN DE WIJZE WAAROP CHRISTUS UIT HET GRAF KWAM ZIJN NIET BEKEND. - Onze Heer voorspelde zeer bepaald dat Zijn opstanding uit de doden op de derde dag zou plaats hebben (Matth. 16:21; 17:23; 20:19; Marcus 9:31; 10:34; Lucas 9:22; 13:32; 18:33), en de engelen bij het graf staafden de vervulling van deze profetieën en

[41] 'Bekleed wordt met kracht uit den hoge' overeenkomstig de herziene vertaling, Lucas 24:49.
[42] Hand. 1:5; zie ook Lucas 24:49; vgl. Joh. 14:16, 17, 26; 15:26; 16:7, 13.
[43] Hand. 1:6, 7, 8; vgl. Matth. 24:36; Marcus 13:32.
[44] Matth. 28:19, 20.
[45] Hand. 1:9-11; zie ook Lucas 24:50, 51.

de apostelen getuigden er van in later jaren (Handelingen 10:40; 1 Cor. 15:4). Deze aanduiding van de derde dag moet niet worden verstaan als zou het betekenen na drie volle dagen. De Joden begonnen de uren van de dag met zonsondergang te tellen; het uur vóór zonsondergang en het uur daarna behoorden dus tot verschillende dagen. Jezus stierf en werd begraven op vrijdagmiddag. Zijn lichaam lag in het graf, dood, gedurende een gedeelte van de vrijdag (eerste dag), de gehele zaterdag, of zoals wij de dagen verdelen van zonsondergang vrijdag tot zonsondergang zaterdag (tweede dag), en een gedeelte van de zondag (derde dag). Wij weten niet het uur tussen de zonsondergang op zaterdag en het aanbreken van de dag op zondag, waarop Hij opstond. Het feit dat er een aardbeving plaats had en dat de engel des Heren neerdaalde en de steen voor de ingang van de tombe in de vroege morgen van zondag wegrolde - dat leiden wij uit Matth. 28:1, 2 af - bewijst niet dat Christus nog niet was opgestaan. De grote steen was verwijderd en het binnenste van het graf was zichtbaar geworden, zodat degenen die kwamen voor zichzelf konden zien dat het lichaam van de Heer daar niet meer lag; voor de herrezen Christus was het niet nodig de ingang te ontsluiten om een uitgang voor Hem te maken. In Zijn onsterfelijk gemaakte staat verscheen Hij in en verdween Hij uit gesloten kamers. Een opgestaan lichaam, hoewel van tastbare substantie en in het bezit van alle organen van het sterfelijke lichaam, is niet aan de zwaartekracht gebonden en kan evenmin door stoffelijke hinderpalen tegengehouden worden. Voor ons, die zich beweging alleen in de drie dimensies van de ruimte kunnen voorstellen, is het gaan van een vast lichaam zoals een levend lichaam van vlees en beenderen is, door stenen muren, natuurlijk onbegrijpelijk. Doch dat opgestane wezens zich volgens wetten bewegen die zulk een doorgang voor hen mogelijk en natuurlijk maken, wordt niet alleen door het voorbeeld van de herrezen Christus bewezen, maar door de bewegingen van andere opgestane personen ook. Zo verscheen in september 1823 Moroni, de Nephietische profeet, die ongeveer in het jaar 400 n. Chr. was gestorven, driemaal in één nacht aan Joseph Smith in zijn slaapkamer en kwam en ging zonder door muren en dak verhinderd te worden (zie P. v. Gr. W., Joseph Smith 2:43; ook *De Artikelen des Geloofs,* Hfdst. 1, blz. 14. Dat Moroni een herrezen mens was, wordt door zijn lichamelijkheid aangetoond, die zich manifesteerde in het behandelen van de metalen platen waarop de kroniek was geschreven en die wij kennen als het Boek van Mormon. Zo hebben opgestane wezens ook het vermogen zich zichtbaar of onzichtbaar voor de ogen van stervelingen te maken.

2. POGINGEN OM DOOR LEUGENS DE OPSTANDING IN DISCREDIET TE BRENGEN. - De ongerijmde bewering dat Christus niet was opgestaan, maar dat Zijn lichaam door de discipelen uit het graf was gestolen, is voldoende in de tekst behandeld.

De valsheid is haar eigen weerlegging. Ongelovigen van later tijd, de tastbare zotheid van deze grove poging tot misleiding onderkennend, hebben niet geaarzeld met andere veronderstellingen aan te komen, die alle tenslotte onhoudbaar bleken. Zo weerlegt de theorie, gebaseerd op de onmogelijke aanname, dat Christus niet dood was, toen hij van het kruis werd afgenomen, maar in een toestand van coma of bewusteloosheid verkeerde en later weer bijkwam, zichzelf wanneer zij in verband met de geboekstaafde feiten wordt beschouwd. De speerwond door de Romeinse soldaat toegebracht zou fataal zijn geweest, zelfs indien de dood niet onmiddellijk was ingetreden. Het lichaam werd afgenomen, behandeld, omwikkeld en begraven door leden van de Joodse raad, van wie men niet kan verwachten dat zij een levend mens zouden begraven. En wat nu het bijkomen of bijbrengen betreft, merkt Edersheim scherp op: De vele ongerijmdheden die deze theorie aankleven, terzijde latend, concluderen wij - indien wij de discipelen van medeplichtigheid vrijspreken - dat zij in werkelijkheid het bedrog op rekening van Christus zelf stellen'. Een gekruisigde, vóór zijn dood van het kruis genomen en daarna tot het leven teruggebracht, zou niet met doorboorde en verminkte voeten op de derde dag van zijn bijkomen hebben kunnen lopen, zoals Jezus deed op weg naar Emmaüs. Een andere theorie die haar tijd heeft gehad, is die van een onbewuste misleiding aan de zijde van hen, die beweerden de opgestane Christus gezien te hebben; zulke personen zouden dan het slachtoffer van subjectieve doch onwerkelijke visioenen zijn geweest, die door hun eigen opgewonden verbeeldingskracht zouden zijn opgewekt. De onafhankelijkheid en het gebleken persoonlijke van de talrijke verschijningen van

de Heer weerleggen de visioentheorie. Dergelijke visuele zinsbegoochelingen, zoals die door deze hypothese worden opgeworpen, vooronderstellen een toestand van verwachting door hen, die menen te zien, doch alle gebeurtenissen in verband met de manifestaties van Jezus na Zijn opstanding waren in directe tegenstelling met de verwachtingen van hen, die tot getuigen van Zijn herrezen staat werden gemaakt.

De gegeven voorbeelden van valse en onhoudbare theorieën betreffende de opstanding van onze Heer zijn voorbeelden van de talloze mislukte pogingen om het grootste wonder en het heerlijkste feit uit de geschiedenis weg te redeneren. Van de opstanding van Jezus Christus zijn bewijzen geleverd, meer afdoende dan die waar onze aanvaarding van historische gebeurtenissen in 't algemeen op rust. Toch is het getuigenis van des Heren opstanding uit de doden niet op geschreven bladzijden gefundeerd. Aan hem, die in geloof en oprechtheid zoekt, zal een persoonlijke overtuiging worden geschonken die hem in staat zal stellen om eerbiedig te belijden wat de verlichte apostel van ouds uitriep: 'Gij zijt de Christus, de Zoon van de levende God'. Jezus, Gods Zoon, is niet dood. 'Ik weet dat mijn Verlosser leeft' (Job 19:25).

3. GEBOEKSTAAFDE VERSCHIJNINGEN VAN CHRISTUS TUSSEN OPSTANDING EN HEMELVAART. -

1. Aan Maria Magdalena, bij het graf (Marcus 16:9, 10; Joh. 20:14).
2. Aan andere vrouwen, ergens tussen het graf en Jeruzalem (Matth. 28:9).
3. Aan twee discipelen op de weg naar Emmaüs (Marcus 16:12; Lucas 24:13).
4. Aan Petrus, in of nabij Jeruzalem (Lucas 24:34; 1 Cor. 15:5).
5. Aan tien apostelen en anderen te Jeruzalem (Lucas 24:36; Joh. 20:19).
6. Aan de elf apostelen te Jeruzalem (Marcus 16:14; Joh. 20:26).
7. Aan de apostelen bij de Zee van Tiberias, Galilea (Joh. 21).
8. Aan de elf apostelen op een berg in Galilea (Matth. 28:16).
9. Aan vijfhonderd broederen tegelijk (1 Cor. 15:6); plaats niet aangegeven, maar waarschijnlijk in Galilea.
10. Aan Jakobus (1 Cor. 15:7). Merk op dat geen van de evangelieschrijvers van deze manifestaties melding maakt.
11. Aan de elf apostelen ten tijde van de hemelvaart, Olijfberg, nabij Bethanië (Marcus 16:19; Lucas 24:50, 51).

De verschijningen aan de mensen van de Heer na Zijn opstanding zullen later worden besproken.

HOOFDSTUK 38

HET APOSTOLISCHE TIJDVAK

MATTHIAS TOT HET APOSTELSCHAP GEORDEND[1]

Nadat de elf apostelen van des Heren hemelvaart getuige waren geweest, keerden zij vol vreugde en geheel vervuld van de geest van aanbidding naar Jeruzalem terug. Zowel in de tempel als in een opkamer, waar zij gewoonlijk vergaderden, gingen zij voort met bidden en smeken, vaak in gezelschap van andere discipelen, onder wie Maria de moeder des Heren, enige van haar zoons en de kleine zusterschare van gelovige vrouwen die Jezus in Galilea hadden gediend en Hem van daar naar Jeruzalem en Calvarië waren gevolgd.[2] De discipelen, van wie de meeste door de tragische gebeurtenissen van die laatste en noodlottige Pasen waren verspreid, waren met hernieuwd en versterkt geloof, door het grote feit van des Heren opstanding, weer bijeenvergaderd. Christus was 'de eersteling geworden dergenen die ontslapen zijn', 'de eerstgeborene uit de doden', en 'de eerstgeborene' van de mensen om uit de dood tot onsterfelijkheid te verrijzen.[3] Zij wisten dat niet alleen het graf gedwongen was geworden het lichaam van hun Heer af te staan, maar dat ook een weg was geopend om de ketenen van de dood van iedere ziel te slaken. Onmiddellijk na de opstanding van de Here Jezus stonden vele rechtvaardigen, die in hun graven hadden geslapen, op en waren in Jeruzalem aan velen verschenen.[4] De algemeenheid van de opstanding der doden zou spoedig een voorname plaats innemen in de prediking van de apostelen. De eerste officiële handeling, die de apostelen ondernamen, was het voorzien in de vacature in de raad der Twaalven die door de afval en zelfmoord van Judas Iscariot was ontstaan. Te eniger tijd tussen de hemelvaart van Christus en het Pinksterfeest, toen de Elf en andere discipelen, in totaal een honderd-en-twintig zielen, bijeen waren 'eendrachtig volhardende in het bidden en smeken', legde Petrus de zaak aan de verzamelde kerkleden voor, er op wijzende dat de val van Judas was voorzien[5], de woorden van de psalmist aanhalend: '. . . Zijn woonstede worde woest, en er zij niemand die daarin wone, en: Een ander neme zijn opzienersambt'.[6] Petrus wees op de noodzakelijkheid om het apostolisch quorum voltallig te maken en dus bracht hij de hoedanigheden naar voren, die degene moest bezitten die tot het Heilig Apostelschap zou worden geordend: 'Het is dan nodig, dat van de mannen, die met ons omgegaan hebben al den tijd in welke de Heere Jezus onder ons

[1] Hand. 1:15-26.
[2] Lucas 24:52, 53; Hand. 1:12-14.
[3] 1 Cor. 15:20; Openb. 1:5; Col. 1:18.
[4] Matth. 27:52, 53.
[5] Hand. 1:16; vgl. Psalm 41:9; zie ook Joh. 13:18.
[6] Hand. 1:20. Vgl. Psalm 109:8.

in- en uitgegaan is, beginnende van den doop van Johannes, tot den dag toe in welken Hij van ons opgenomen is, één van hen met ons getuige worde Zijner opstanding. 'Twee getrouwe discipelen werden door de Elf candidaat gesteld: Joseph Barsabas en Matthias. Met ernstige smeekbeden verzochten de aanwezigen de Here te laten weten of één van deze mannen voor het verheven ambt moest worden gekozen, en indien wel, wie dat moest zijn. 'En zij wierpen hunne loten, en het lot viel op Matthias, en hij werd met algemene toestemming tot de elf apostelen gekozen.'

Deze gang van zaken is in z'n geheel vol betekenis en zeer leerzaam. De Elf beseften terdege, dat op hen de verantwoordelijkheid rustte en dat zij met gezag waren bekleed om de Kerk van Christus te organiseren en vooruit te brengen en dat de raad of het quorum van apostelen tot een ledental van twaalf was beperkt en dat de nieuwe apostel, evenals zij zelf, in staat moest zijn als speciale en persoonlijke getuige betreffende de aardse zending, dood en opstanding van de Here Jezus, getuigenis af te leggen. De keuze van Matthias vond in een algemene vergadering van de oorspronkelijke Kerk plaats, en ofschoon de apostelen de namen hadden genoemd, kan toch de stilzwijgende gevolgtrekking worden gemaakt, dat alle aanwezigen een stem in deze aangelegenheid hebben gehad. Het beginsel van bestuur door gemeenschappelijke instemming van de leden, dat zo duidelijk in de keuze van Matthias naar voren komt, werd enige weken later toegepast bij de keuze van 'zeven mannen uit u, die goede getuigenis hebben, vol van den Heiligen Geest en van wijsheid', die na ondersteund te zijn door de stem van de kerkleden, voor een speciale bediening werden aangesteld door het opleggen der handen van de apostelen.[7]

De uitstorting van de Heilige Geest[8]

Tijdens het Pinksterfeest, dat op de vijftigste dag na Pasen[9] viel, en dus in dit bijzondere geval, negen dagen na Christus' hemelvaart, waren de apostelen 'allen eendrachtig bijeen', bezig met de vervulling van hun gewone godsdienstplichten en wachtende, gelijk hun was gezegd, op de begiftiging met een bijzondere schenking van macht van omhoog.[10] De beloofde doop door vuur en de Heilige Geest ondergingen zij op die dag. 'En er geschiedde plotseling uit de hemel een geluid, gelijk als van een geweldigen gedreven wind, en vervulde het gehele huis waar zij zaten. En door hen werden gezien verdeelde tongen als van vuur, en het zat op een iegelijk van hen. En zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest, en begonnen te spreken met andere talen, zoals de Geest hun gaf uit te spreken.'

Het geluid uit de hemel, 'gelijk als van een geweldigen gedreven wind', werd ook buiten gehoord[11], zodat een grote menigte zich om de plaats ver-

[7] Hand. 6:1-6. Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[8] Hand. 2:1-41. Aantekening 7, einde van hoofdstuk.
[9] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[10] Lucas 24:49; Hand. 1:4, 5, 8.
[11] Hand. 2:6, in een betere vertaling dan die van de gewone tekst, luidt: 'En toen dit geluid werd gehoord, kwam de menigte tezamen'.

zamelde. De zichtbare manifestatie van 'verdeelde tongen als van vuur', die op de Twaalven rustten, werd door hen die in het huis waren, gezien, doch schijnbaar niet door de mensen daarbuiten. De apostelen spraken tot de menigte, en daar geschiedde een groot wonder, 'want een iegelijk hoorde hen in zijn eigen taal spreken'. De apostelen namelijk, nu rijkelijk begiftigd, spraken in vele talen, gelijk de Heilige Geest, door wie zij waren begiftigd, hun ingaf te spreken. Er waren mensen uit vele landen en vele naties aanwezig, en hun talen verschilden. Verbaasd vroegen sommigen: 'Zie, zijn niet deze allen die daar spreken, Galileeërs? En hoe horen wij ze een iegelijk in onze eigen taal in welke wij geboren zijn?' Terwijl velen onder de indruk waren van de bovennatuurlijke bekwaamheid van de broederen, dreven anderen de spot ermee en zeiden dat de mannen dronken waren. Deze aansporing van Satan om het door de apostelen gesprokene wartaal te noemen, is een goed voorbeeld van ongerijmdheid en dwaze onbezonnenheid. Sterke drank schenkt de mens geen wijsheid; hij berooft hem van zijn zinnen en maakt een dwaas van hem. Toen stond Petrus, de president der Twaalven, op en verklaarde ter wille van zichzelf en van zijn broederen: 'Gij Joodse mannen, en gij allen die te Jeruzalem woont, dit zij u bekend, en laat mijn woorden tot uw oren ingaan. Want dezen zijn niet dronken, gelijk gij vermoedt, want het is eerst de derde ure van den dag'. Het was onder de Joden gewoonte, voornamelijk op feestdagen, zich van voedsel en drank te onthouden tot na de ochtenddienst in de synagoge, die omtrent het derde uur werd gehouden, d.i. negen uur in de morgen. De apostel haalde een oude profetie aan die de belofte van Jehova bevatte, dat Hij Zijn Geest op alle vlees zou uitstorten, zodat wonderen zouden worden verricht als die, waarvan de aanwezigen getuige waren.[12] Daarna getuigde Petrus stoutmoedig van Jezus van Nazareth, Die hij karakteriseerde als 'een man van God onder ulieden betoond door krachten en wonderen en tekenen, die God door Hem gedaan heeft in het midden van u, gelijk ook gijzelven weet. Dezen, door den bepaalden raad en voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij genomen en door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood; welken God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, alzo het niet mogelijk was dat Hij door den dood zou gehouden worden'. De geïnspireerde woorden van de psalmist aanhalend, die over de ziel, die niet in de hel zou worden gelaten, juichte, en van het lichaam dat geen verderf zou zien, paste hij deze schriftuurplaats op de Christus toe en verzekerde onbevreesd: 'Dezen Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuige zijn. Hij dan, door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van den Vader, heeft dit uitgestort dat gij nu ziet en hoort'. Met toenemende gloed, spot noch geweld vrezend en de harten van zijn geboeide toehoorders van hun verschrikkelijke schuld doordringend, riep Petrus met een stemgeluid als van de donder uit: 'Zo wete dan zekerlijk het ganse huis Israëls, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft, namelijk dezen Jezus Dien gij gekruisigd hebt'.

De macht van de Heilige Geest kon niet worden weerstaan; iedere ernstige

[12] Joël 2:28, 29; vgl. Zacharias 12:10.

ziel werd overtuigd. Die het gehoord hadden, werden in het hart getroffen en riepen vol wroeging tot de apostelen: 'Wat zullen wij doen, mannen broeders?' Nu zij in staat waren de boodschap van zaligheid te ontvangen, werd hun die zonder terughouding gegeven. Petrus antwoordde: 'Bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in den naam van Jezus Christus tot vergeving der zonden, en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen. Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn, zovelen als er de Heere onze God toeroepen zal.'

Op het getuigenis van de apostelen en de aansporing en waarschuwing antwoordden de mensen met een belijden van hun geloof en berouw. Hun vreugde was te vergelijken met die van de geesten in de gevangenis, aan wie door Christus in de geest het gezaghebbend woord van verlossing en redding was gebracht. Zij die zich bekeerden en hun geloof in Christus op die gedenkwaardige Pinksterdag hadden beleden, werden door de doop in de Kerk ontvangen; hun aantal bedroeg ongeveer drieduizend. Dat hun bekering ernstig gemeend en niet het gevolg was van een voorbijgaand enthousiasme, dat zij door de doop letterlijk waren wedergeboren tot een nieuw leven, blijkt uit het feit, dat zij in het geloof standvastig bleven - 'zij waren volhardende in de leer der apostelen, en in de gemeenschap, en in de breking des broods, en in de gebeden.' Deze eerste bekeerlingen waren zo toegewijd, de Kerk werd zo rijk door de uitstorting van de Heilige Geest gezegend in die dagen, dat de leden vrijwillig van hun persoonlijke bezittingen afstand deden en alle dingen gemeen hadden. Voor hen was het geloof in de Here Jezus Christus meer waard dan aardse rijkdom.[13] Er bestond geen 'dat is van mij' en 'dat is van u' onder hen, maar alles was het hunne ten overstaan van God.[14] Tekenen en wonderen volgden de apostelen, 'en de Heere voegde dagelijks toe aan de gemeente, die zalig werden.'

Door het geleide van de Heilige Geest waren de apostelen andere mensen geworden. Zoals hun door de Geest der Waarheid duidelijk was gemaakt, vormden de schriften de woorden van voorbereiding op de gebeurtenissen, waarvan zij speciale en geordende getuigen waren. Petrus, die nog maar enige weken eerder voor een dienstmaagd had gesidderd, sprak nu openlijk, zonder vrees. Een lamme bedelaar ziende, die bij de Schone Poort lag, welke tot het binnenhof van de tempel toegang gaf, nam hij de invalide man bij de hand, zeggende: 'Zilver en goud heb ik niet, maar hetgeen ik heb dat geef ik u; in den naam van Jezus Christus den Nazarener, sta op en wandel'.[15] De man was genezen, sprong op en juichte over zijn herwonnen levenskracht; toen ging hij met Petrus en Johannes in de tempel, God op luide toon prijzende. Een verbaasde menigte, die tot omtrent vijfduizend mensen aangroeide, verzamelde zich rond de apostelen in Salomo's voorhof. Petrus, hun verbazing ziende, greep de gelegenheid aan om hun Jezus de Gekruisigde te prediken.

Hij bracht alle lof voor het wonder Jezus toe, Die door de Joden aan de

[13] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[14] Hand. 2:44-46; 4:32-37; 6:1-4.
[15] Hand. 3:6; lees het gehele hoofdstuk.

dood was overgeleverd, en in ondubbelzinnige beschuldiging verklaarde hij: 'De God van Abraham, Izaäk en Jacob, de God onzer vaderen, heeft zijn Kind Jezus verheerlijkt, Welken gij overgeleverd hebt, en hebt Hem verloochend voor het aangezicht van Pilatus, toen hij oordeelde dat men Hem zou loslaten; maar gij hebt den Heilige en Rechtvaardige verloochend, en hebt begeerd dat u een man die een doodslager was, zou geschonken worden; en den Vorst des levens hebt gij gedood: Welken God opgewekt heeft uit de doden, waarvan wij getuigen zijn'. Vol erbarming de onwetendheid waarin zij hadden gezondigd, erkennende, spoorde hij hen tot boetvaardigheid aan, uitroepende: 'Betert u dan en bekeert u, opdat uw zonden mogen uitgewist worden, wanneer de tijden der verkoeling zullen zijn gekomen van het aangezicht des Heeren, en Hij gezonden zal hebben Jezus Christus, Die u tevoren gepredikt is; Welken de hemel moet ontvangen tot de tijden der wederoprichting aller dingen, die God gesproken heeft door den mond van al Zijn profeten van alle eeuw'. Zij werden niet aangemoedigd om te geloven dat hun zonden door een belijdenis met de mond zouden worden uitgewist; hun werd een geruime tijd tot bekering toegestaan, indien zij althans wilden geloven.

Daar Petrus en Johannes aldus hadden getuigd, kwamen de priesters en het hoofd van de tempel, tezamen met de gezagdragende Sadduceeërs, tegen de avond op hen toe en zetten hen in de gevangenis, in afwachting van hetgeen de rechters de volgende dag zouden doen.[16] De volgende morgen werden zij voor Annas, Kajafas en andere hoogwaardigheidsbekleders geleid, die hun vroegen door wat macht en in wiens naam zij de lamme hadden genezen. Petrus, door de macht van de Heilige Geest gedrongen, antwoordde: 'Gij oversten des volks en gij ouderlingen van Israël, alzo wij heden gerechtelijk onderzocht worden over de weldaad aan een krank mens geschied, waardoor hij gezond is geworden, zo zij u allen bekend en aan het ganse volk Israël, dat door den naam van Jezus Christus den Nazarener, Dien gij gekruisigd hebt, Welken God van de doden heeft opgewekt, door Hem zeg ik, staat deze hier voor u gezond. Deze is de steen die door u, de bouwlieden veracht is, welke tot een hoofd des hoeks geworden is. En de zaligheid is in geen andere; want er is ook onder den hemel geen andere naam, Die onder de mensen gegeven is, door Welken wij moeten zalig worden'.[17] De priesterkaste zag tot haar ontsteltenis dat het werk, dat zij had getracht te vernietigen door de kruisiging van Jezus Christus, zich thans uitbreidde zoals het zich nimmer tevoren had uitgebreid. In hun wanhoop gelastten zij de apostelen 'dat zij in het geheel niet zouden spreken noch leren in den naam van Jezus'. Doch Petrus en Johannes antwoordden stoutmoedig: 'Oordeelt gij of het recht is voor God, ulieden meer te horen dan God; want wij kunnen niet laten te spreken hetgeen wij gezien en gehoord hebben. Over dit wederwoord van rechtvaardig verzet durfden de priesters zich niet openlijk te wreken; zij moesten zich met dreigementen tevreden stellen.

De Kerk groeide met verbazingwekkende snelheid; 'er werden er meer en

[16] Hand. 4:1-22.
[17] Hand. 4:8-12; vgl. Psalm 118:22; Jes. 28:16; Matth. 21:42.

meer toegevoegd, die den Heere geloofden, menigten beide van mannen en vrouwen'.

De gave van gezondmaking werd door de bediening van de apostelen zo overvloedig gedemonstreerd, dat evenals vroeger naar Christus, de mensen nu naar hen samenstroomden, hun zieke en door boze geesten bezeten verwanten met zich brengend, die allen werden genezen. Zo groot was het geloof van de gelovigen, dat zij hun zieken op bedden in de straten legden, 'opdat als Petrus kwam, ook maar de schaduw iemand van hen beschaduwen mocht'.[18]

De hogepriester en zijn hooghartige Sadducese medewerkers lieten de apostelen opnieuw arresteren en in de gevangenis werpen. Maar in die nacht opende de engel des Heren de gevangenisdeuren en leidde de gevangenen uit, hun zeggende dat zij in de tempel moesten gaan en hun getuigenis van Christus verder verkondigen. Dit deden de apostelen en waren aldus doende, toen het Sanhedrin bijeenkwam om hen te verhoren. De ambtenaren, die uitgezonden waren om de gevangenen in de gerechtszaal te brengen, keerden terug en zeiden: 'Wij vonden wel den kerker met alle verzekerdheid toegesloten, en de wachters buiten staande voor de deuren, maar toen wij die geopend hadden, vonden wij niemand daarbinnen'. Terwijl de rechters in machteloze woede terneer zaten, verscheen een boodschapper met de mededeling dat de mannen, die zij wilden zien, op dat moment in de tempelhof aan het prediken waren. De hoofdman en zijn wachtslieden arresteerden de apostelen voor de derde maal en brachten hen naar binnen, echter zonder geweld te gebruiken, want zij vreesden het volk. De hogepriester beschuldigde de gevangenen met de vraag, die tevens een bevestiging inhield: 'Hebben wij u niet ernstig aangezegd dat gij in dezen naam niet zoudt leren? En zie, gij hebt met deze uw leer Jeruzalem vervuld, en gij wilt het bloed van dezen Mens over ons brengen'.

Toch waren onlangs nog diezelfde leiders het grauw voorgegaan in de verschrikkelijke vervloeking: 'Zijn bloed kome over ons en over onze kinderen'.[19]

Petrus en de andere apostelen, door het doorluchtige gezelschap niet afgeschrikt en door dreigende woorden of handelingen niet van hun stuk gebracht, antwoordden met de directe tegenbeschuldiging dat zij, die daar zaten om recht te spreken de moordenaars waren van Gods Zoon. Denk eens goed na over deze plechtige verzekering 'Men moet Gode meer gehoorzaam zijn dan den mensen. De God onzer vaderen heeft Jezus opgewekt, Welke gij omgebracht hebt, hangende Hem aan het hout. Dezen heeft God door Zijn rechterhand verhoogd tot een Vorst en Zaligmaker, om Israël te geven bekering en vergeving der zonden. En wij zijn Zijn getuigen van deze woorden, en ook de Heilige Geest, Welken God gegeven heeft dengenen die Hem gehoorzaam zijn.'

Hun harten sluitend voor het getuigenis van de dienstknechten des Heren, beraadslaagden de opperpriesters, schriftgeleerden en ouderlingen des volks

18 Hand. 5:12-17.
19 Matth. 27:25; vgl. 23:35; zie blz. 467 en 473.

tezamen op welke wijze zij deze mannen ter dood konden brengen. Onder de moordlustige raadslagers was tenminste één lofwaardige uitzondering. Gamaliël, een Farizeeër en bekend rechtsgeleerde, de leermeester van Saulus van Tarsus, die later door zijn bekering, zijn werken en goddelijke zending bekendheid als Paulus de apostel kreeg[20], verhief zich van zijn raadszetel en, na de apostelen uit de zaal te hebben doen verwijderen, waarschuwde hij zijn collega's tegen de onrechtvaardigheid die zij van plan waren te begaan. Hij haalde gevallen aan van mensen die valselijk hadden beweerd van God te zijn gezonden en die ieder voor zich hun opruiende plannen tot hun grote schande hadden zien mislukken. Zo zal ook van deze mannen niets terecht komen indien het werk, dat zij deden, van mensen zou blijken te zijn. 'Maar', zo voegde de bezadigde en geleerde doctor er aan toe, 'indien het uit God is, zo kunt gij dat niet breken, opdat gij niet misschien gevonden wordt ook tegen God te strijden'.[21] De raad van Gamaliël vond voorlopig gehoor, in zoverre dat het leven van de apostelen gespaard bleef. Toch lieten de raadsleden, tegen alle rechtvaardigheid en fatsoen in, de gevangenen geselen. Daarna werden de broederen losgelaten met het hernieuwde bevel niet in de naam van Jezus te spreken. Zij gingen heen, zich verheugend dat zij waardig waren bevonden slagen en vernedering te ondergaan ter verdediging van de naam des Heren. Dagelijks, zowel in de tempel, als bij bezoeken aan de huizen, predikten zij onverschrokken Jezus de Christus. Bekeerlingen werden niet alleen onder de leken gevonden; een groot aantal priesters voegden zich bij de discipelen, die in Jeruzalem zeer in aantal toenamen.[22]

De Martelaar Stefanus; zijn visioen van de Heer[23]

De eerste van de 'zeven mannen die goede getuigenis hebben', die onder de handen der apostelen werden aangesteld om de gemeenschappelijke goederen van de Kerk te beheren, was Stefanus, een man uitnemend in geloof en goede werken, door wie de Here vele wonderen wrochtte. Hij was in zijn dienst ijverig, strijdlustig waar het de leer betrof, en als zendeling van Christus onbevreesd. Enige buitenlandse Joden, die een synagoge in Jeruzalem onderhielden, betrokken Stefanus in een twistgesprek. Niet bij machte 'de wijsheid en den Geest door welken hij sprak' te weerstaan, spanden zij samen om hem in staat van beschuldiging te stellen wegens ketterij en godslastering. Op de woorden van mannen die omgekocht waren om tegen hem te getuigen, werd hij voor de raad gebracht. Zij beweerden: 'Wij hebben hem horen spreken lasterlijke woorden tegen Mozes en tegen God'. De meinedige aanklagers getuigden verder dat hij herhaaldelijk godslasterlijk over de tempel had gesproken, en tegen de wet, en zelfs had verklaard dat Jezus van Nazareth op een bepaalde dag de tempel zou verwoesten en de Mozaïsche ceremonieën zou veranderen. De beschuldiging was naar geest en woord vol-

[20] Hand. 22:3.
[21] Hand. 5:33-40.
[22] Hand. 6:7.
[23] Hand. 6:8-15; en 7.

komen vals, ofschoon naar de vorm in zekere zin gedeeltelijk misschien wel waar, want te oordelen naar wat wij omtrent het karakter en de werken van Stefanus vermeld vinden, was hij een ijverig prediker van het woord als een wereldgodsdienst, door middel waarvan de apartheid en beweerde heiligheid van Jeruzalem als de heilige stad en van de ontwijde tempel als de aardse woonplaats van Jehova, zouden worden opgeheven. Verder schijnt hij zich te hebben gerealiseerd dat de wet van Mozes met de zending van de Messias in vervulling was gegaan.

Toen de leden van het Sanhedrin hem aankeken, was zijn gelaat verlicht, en zij 'zagen zijn aangezicht als het aangezicht van een Engel'. In antwoord op de beschuldiging hield hij een rede die, kritisch ontleed, geïmproviseerd schijnt te zijn geweest; toch is zij van een treffende logica en als betoog indrukwekkend. De redevoering nam echter een abrupt einde door een moorddadige aanval.[24] Op krachtdadige wijze gaf Stefanus in 't kort een overzicht van de geschiedenis van het verbondsvolk sedert de tijd van Abraham, en toonde aan dat de patriarchen en op hun beurt Mozes en de profeten in toenemende mate van voorbereiding hadden geleefd en gearbeid voor de ontwikkeling, waarvan de aanwezigen thans getuige waren. Hij wees er op dat Mozes de komst van een Profeet had voorspeld, die niemand anders was dan Jehova, Die door de vaderen in de wildernis werd aanbeden, vóór de tabernakel en later in de tempel; maar hij zeide: 'De Allerhoogste woont niet in tempelen met handen gemaakt'; de prachtigste van deze zou slechts klein zijn voor Hem die zeide: 'De hemel is Mijn troon, en de aarde is de voetbank Mijner voeten'.[25]

Het is gemakkelijk in te zien dat de rede van Stefanus er niet een was ter rechtvaardiging en allerminst voor eigen verdediging. Zij was een verkondiging van de woorden en doelstellingen van God door een toegewijde dienstknecht, die niet aan de gevolgen voor zichzelf dacht. Met krachtige beschuldiging sprak hij aldus zijn rechters toe: 'Gij hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, gij wederstaat den Heiligen Geest, gelijk uw vaderen alzo ook gij. Wien van de profeten hebben uw vaderen niet vervolgd? En zij hebben gedood degenen die tevoren verkondigd hebben de komst des Rechtvaardigen, van welke gijlieden nu verraders en moordenaars geworden zijt.' Zij werden razend om deze directe aanklacht en 'knersten de tanden tegen hem'. Hij wist dat zij dorstten naar zijn bloed, doch gesterkt door de Heilige Geest, keek hij standvastig omhoog en riep in verrukking uit: 'Zie, ik zie de hemelen geopend, en den Zoon des mensen staande ter rechterhand Gods'.[26] Dit is in het Nieuwe Testament de eerste vermelding van een manifestatie van Christus aan een sterveling door een visioen of anderszins, na Zijn hemelvaart. De priesters schreeuwden en stopten hun oren toe voor wat zij verkozen te beschouwen als godslasterlijke taal, en eendrachtig op de gevangene toesnellend, brachten zij hem haastig buiten de stadsmuren en stenigden

[24] Hand. 7:1-53.
[25] Jesaja 66:1, 2; zie ook Matth. 5:34, 35; 23:22.
[26] Hand. 7:56. Let op dit uitzonderlijk gebruik van de naam 'Zoon des Mensen' voor Christus, door iemand anders dan Hijzelf. Zie blz. 106.

hem. Zijn Meester tot het laatste getrouw bad hij: 'Heere Jezus, ontvang mijn geest'. Daarna, verbrijzeld ter aarde liggend, riep hij met luide stem: 'Heere, reken hun deze zonde niet toe. En toen hij dat gezegd had, ontsliep hij.' Zo stierf de eerste martelaar voor het getuigenis van de herrezen Christus. Hij werd gedood door een bende, bestaande uit opperpriesters, schriftgeleerden en ouderlingen des volks. Wat deerde het hen dat tegen hem geen vonnis werd geveld of dat zij in roekeloze minachting voor de Romeinse wet handelden? Toegewijde mannen legden het verminkte lichaam in het graf, en alle discipelen weeklaagden zeer. De vervolging nam toe en de leden van de Kerk werden over vele landen verspreid, alwaar zij het evangelie verkondigden en velen tot de Here brachten. Het bloed van Stefanus de martelaar bleek een rijk en krachtig zaad te zijn, dat een grote oogst aan zielen opbracht,[27]

Christus manifesteert zich aan Saul van Tarsus, later bekend als Paulus de Apostel

Onder de redetwisters, die, na in de discussie te zijn verslagen, tegen Stefanus conspireerden en zijn dood veroorzaakten, waren Joden uit Cilicië.[28] Er was een jonge man bij hen, Saul genaamd, uit de Ciliciaanse stad Tarsus. Deze was een knap geleerde, een sterk redenaar, een onverschrokken verdediger van hetgeen hem als recht voorkwam en een vurig bestrijder van wat in zijn ogen verkeerd was. Ofschoon in Tarsus geboren, werd hij in zijn prille jeugd naar Jeruzalem gebracht en was daar tot een nauwgezette Farizeeër en een strijdlustige voorstander van het Judaïsme opgegroeid. Onder voogdijschap van Gamaliël, een van de bekwaamste meesters van die tijd, studeerde hij rechten[29] en genoot het vertrouwen van de hogepriester.[30] Zijn vader of misschien een van zijn vroegere voorouders, had het Romeinse burgerschap verworven, en Saul had door geboorte die onderscheiding geërfd. Saul was een heftig tegenstander van de apostelen en van de Kerk en had zich vóór de dood van Stefanus verklaard door openlijk daarmee in te stemmen en persoonlijk de klederen van de valse getuigen te bewaken terwijl zij de martelaar stenigden.

Hij verwoestte de gemeenten van de Kerk door huizen van particulieren binnen te gaan en mannen en vrouwen er uit te halen, die van geloof in Christus werden verdacht. Deze liet hij in de gevangenis werpen.[31] De vervolging, waaraan hij zulk een belangrijk aandeel had, was oorzaak dat de discipelen over geheel Judea, Samaria en andere landen werden verspreid; de apostelen echter bleven in Jeruzalem en zetten daar hun zending voort.[32] Niet tevreden met plaatselijke activiteit tegen de Kerk ging 'Saulus blazende nog dreiging

[27] Hand. 8:4; 11:19.
[28] Hand. 6:9.
[29] Hand. 22:3; vgl. 5:34; blz. 516-517.
[30] Gezien Sauls maatschappelijke status en erkende bekwaamheid, geloven velen dat hij een lid is geweest van het Sanhedrin, doch voor deze veronderstelling geeft de Schrift geen enkele houvast.
[31] Hand. 7:58; 8:1-3.
[32] Hand. 8:1.

en moord tegen de discipelen des Heeren, tot den hogepriester, en begeerde brieven van hem naar Damascus aan de synagogen, opdat zo hij enigen, die van dien weg waren, vond, hij hen, beide mannen en vrouwen, zou gebonden brengen naar Jeruzalem.'[33]

Toen Saulus en zijn metgezellen Damascus naderden, werden zij tegengehouden door een gebeurtenis van ontzagwekkende grootsheid.[34] Midden op de dag verscheen plotseling een licht, dat de glans van de zon verre overtrof, en deze verblindende pracht omhulde de gehele groep, zodat allen vol vrees ter aarde vielen. In deze onaardse glorie werd een geluid gehoord, dat alleen voor Saul als een duidelijk te onderscheiden stem waarneembaar was. Hij hoorde en verstond de verwijtende vraag, in het Hebreeuws gesteld: 'Saul, Saul, waarom vervolgt gij Mij?' Bevend vroeg hij: 'Wie zijt Gij, Heere?' Het antwoord trof Saul in 't diepst van zijn hart: 'Ik ben Jezus, Dien gij vervolgt'; en in medegevoel voor de situatie, waarin de vervolger verkeerde en voor de verzaking die van hem zou worden gevergd: 'Ik ben Jezus Die gij vervolgt; het is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan.[35] Het afschuwwekkende van zijn vijandigheid jegens de Here en Zijn volk vervulde de ziel van de man met ontzetting, en vol wroeging vroeg hij: 'Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?' Het antwoord was: 'Sta op en ga in de stad, en u zal aldaar gezegd worden wat gij doen moet.' De glans van het hemelse licht had Saul verblind. Zijn metgezellen brachten hem naar Damascus, alwaar hij in het huis van Judas, in de straat, de Rechte genaamd, drie dagen in duisternis zat, gedurende welke tijd hij at noch dronk.

In die stad woonde een getrouw discipel met name Ananias, tot wie de Here sprak, hem opdragende Saul te bezoeken en hem te bedienen, opdat hij van zijn blindheid zou genezen. Ananias verwonderde zich over die opdracht en waagde het de Here er aan te herinneren dat Saul een berucht vervolger van de heiligen was en naar Damascus was gegaan om alle gelovigen te arresteren en gevangen te zetten. Doch de Here antwoordde: 'Ga heen, want deze is Mij een uitverkoren vat, om Mijn naam te dragen voor de heidenen en de koningen en de kinderen Israëls; want Ik zal hem tonen hoeveel hij lijden moet in Mijn naam'. Ananias ging naar Saul, legde zijn handen op hem en zeide: 'Saul, broeder, de Heere heeft mij gezonden, namelijk Jezus Die u verschenen is op den weg, dien gij kwaamt, opdat gij weder ziende en met den Heiligen Geest vervuld zoudt worden.' Het physieke beletsel om te zien werd weg genomen; er vielen van zijn ogen 'gelijk als schellen' en zijn gezichtsvermogen was hersteld. Zonder uitstel of aarzeling werd hij gedoopt. Na met voedsel te zijn gesterkt sprak hij met de discipelen te Damascus en begon direct in de synagoge te prediken, zeggende dat Jezus de Zoon van God is.[36]

[33] Hand. 9:1, 2. Merk op dat 'weg', hier gebruikt om het evangelie of de godsdienst van Christus aan te duiden, vaak in de Handelingen voorkomt (16:17; 18:25, 26; 19:9, 23; 22:4; 24:14, 22).

[34] Drie lezingen van deze manifestatie en haar onmiddellijke gevolgen komen in de Handelingen voor (9:3-29; 22:6-16 en 26:12-18). De eerste is het verslag van de historicus, de andere worden gegeven als weergeving van Sauls eigen woorden.

[35] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.

[36] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.

Toen Saul in Jeruzalem was teruggekeerd, twijfelden de discipelen aan zijn oprechtheid, want zij hadden hem gekend als een felle vervolger, maar Barnabas, een vertrouwde discipel, bracht hem naar de apostelen, vertelde van zijn wonderbare bekering en getuigde van zijn moedig dienstbetoon in het prediken van Gods woord.

Hij werd in de gemeenschap opgenomen en later onder de handen der apostelen geordend.[37] Zijn Hebreeuwse naam Saul werd na verloop van tijd veranderd in het Latijnse Paulus.[38] Gezien zijn opdracht om het Evangelie aan de 'Gentiles' te verkondigen, zou het gebruik van zijn Romeinse naam van voordeel kunnen zijn geweest, en in 't bijzonder daarom, dat hij Romeins burger was en dus aanspraak kon maken op de rechten en ontheffingen aan die status verbonden.[39]

Het is onze bedoeling thans niet om zelfs maar in grote trekken de man die zo afdoend en wonderbaarlijk tot de bediening was geroepen, in zijn arbeid te volgen; het feit van de persoonlijke manifestaties aan hem is het enige onderwerp dat onze aandacht nu vraagt. Terwijl hij in Jeruzalem was, werd Paulus gezegend met een zichtbare manifestatie van de Here Jezus, die van speciale instructies gepaard ging. Zijn eigen getuigenis komt hierop neer: 'Terwijl ik in de tempel bad, was ik in een geestvervoering en zag Hem en Hij zeide tot mij: Haast u en ga vlug uit Jeruzalem vandaan, want zij zullen uw getuigenis van Mij niet aannemen.' Ter verklaring van zijn verwerping door het volk beleed Paulus zijn slecht verleden, zeggende: 'Heere, zij weten, dat ik in de gevangenis wierp en in de synagogen geselde die in U geloofden; en toen het bloed van Stefanus Uw getuige vergoten werd, dat ik daar ook bij stond, en mede een welbehagen had in zijn dood, en de kleren bewaarde dergenen die hem doodden'. Hierop antwoordde de Here: 'Ga henen, want Ik zal u ver tot de heidenen afzenden'.[40] Nog eenmaal, toen hij in het Romeinse kasteel gevangen zat, stond de Here in de nacht bij hem en zeide: 'Heb goeden moed Paulus; want gelijk gij te Jeruzalem van Mij betuigd hebt, alzó moet gij ook te Rome getuigen.'[41] Het persoonlijk getuigenis van Paulus dat hij de herrezen Christus had gezien, is duidelijk en nadrukkelijk. Met zijn opsomming van enige verschijningen van de herrezen Heer verbindt hij in zijn brief aan de Corinthische heiligen zijn eigen getuigenis op deze wijze: 'Want ik heb ulieden ten eerste overgegeven hetgeen ik ook ontvangen heb, dat Christus gestorven is voor onze zonden, naar de Schriften; en dat Hij is begraven, en dat Hij is opgewekt ten derden dage, naar de Schriften; en dat Hij door Cefas is gezien, daarna door de twaalven. Daarna is Hij gezien door meer dan vijfhonderd broederen op eenmaal, van welke het merendeel nog over is, en sommigen ook zijn ontslapen. Daarna is Hij gezien door Jacobus, daarna door al de apostelen. En ten laatste van allen is Hij ook door mij, als door een ontijdig geborene, gezien. Want ik ben de minste van de apostelen,

[37] Hand. 9:26-28; 13:2, 3.
[38] Hand. 13:9.
[39] Hand. 16:37-40; 22:25-28; 23:27; 15:11; 26:32; 28:19.
[40] Hand. 22:17-21.
[41] Hand. 23:11.

die niet waardig ben een apostel genaamd te worden, daarom dat ik de gemeente Gods vervolgd heb.'[42]

Einde van de Apostolische Bediening - De Openbaring door Johannes

Het tijdperk van de apostolische bediening duurde tot omstreeks het einde van de eerste eeuw, ongeveer zestig tot zeventig jaar na de hemelvaart des Heren. In de loop van die tijd ondervond de Kerk voor- en tegenspoed. In 't eerst nam haar ledental en invloed toe op een wijze, die phenomenaal, zo niet wonderbaarlijk kan worden genoemd.[43] De apostelen en de vele andere ambtenaren, die onder hun leiding met verscheidenheid van autoriteit arbeidden, streefden er zo doeltreffend naar om het woord Gods te verspreiden, dat Paulus ongeveer dertig jaren na de hemelvaart in zijn schrijven verzekerde dat het evangelie reeds tot iedere natie was gebracht, of om zijn eigen woorden te bezigen: 'hetwelk gepredikt is onder al het geschapene dat onder de hemel is'.[44] Door de werking van de Heilige Geest ging Christus voort de aangelegenheden van de Kerk op aarde te besturen; en Zijn sterfelijke vertegenwoordigers, de apostelen, reisden en onderwezen, genazen de zieken, wierpen boze geesten uit, en wekten de doden ten leven op.[45]

Er wordt geen melding gemaakt van enige directe of persoonlijke verschijning van Christus aan stervelingen tussen de manifestatie aan Paulus en de openbaring aan Johannes op het eiland Patmos. De overlevering bekrachtigt de mededeling van Johannes, dat hij daarheen was verbannen 'om het woord Gods en om het getuigenis van Jezus Christus.'[46] Hij betuigt, dat wat hij schreef en nu bekend staat als het boek Openbaring, is: 'de openbaring van Jezus Christus, die God Hem gegeven heeft, om Zijn dienstknechten te tonen de dingen die spoedig geschieden moeten, en die Hij door Zijn Engel gezonden en aan Zijn dienstknecht Johannes te kennen gegeven heeft'.[47]

De apostel geeft een levendige beschrijving van de verheerlijkte Christus, zoals hij Hem zag. De woorden van de Heer vermeldt hij als volgt: 'Vrees niet; Ik ben de Eerste en de Laatste, en Die leef, en Ik ben dood geweest; en zie, Ik ben levend in alle eeuwigheid. Amen. En Ik heb de sleutels der hel en des doods'.[48] Johannes ontving het bevel aan elk van de zeven kerken te schrijven, of gemeenten van de Kerk van Christus, dien toen in Azië bestonden, berispingen, vermaningen en bemoediging uit te delen, al naar de toestand zulks vereiste.

De slotbediening van Johannes was het einde van het apostolisch bestuur in de Oorspronkelijke Kerk. Zijn mede-apostelen waren naar hun laatste rustplaats gebracht, de meeste van wie de marteldood waren gestorven. Ofschoon het zijn speciale voorrecht was op aarde te blijven tot aan des Heren

[42] 1 Cor. 15:3-9.
[43] Aantekening 5, einde van hoofdstuk.
[44] Col. 1:23; zie vers 6; ook 'The Great Apostasy', 1:20, 21.
[45] Hand. 9:36-43.
[46] Openb. 1:9; zie Aantekening 6, einde van hoofdstuk.
[47] Openb. 1:1; lees 't gehele hoofdstuk.
[48] Openb. 1:10-20.

komst in heerlijkheid[49], moest hij zijn dienst als een door de Kerk gekende en aanvaarde leider niet voortzetten.

Zelfs terwijl vele van de apostelen nog leefden en werkten, had het zaad van de afval in de Kerk wortel geschoten en was met de weelderigheid van verderfelijk onkruid gegroeid. Deze toestand was voorspeld, zowel door de Oudtestamentische profeten[50] als door Jezus Christus.[51] Ook de apostelen voorspelden in duidelijke taal de toeneming van de afval die in zijn voortgang voor hen pijnlijk waarneembaar was.[52] Persoonlijke manifestaties van de Here aan stervelingen schijnen met het heengaan van de apostelen van ouds te hebben opgehouden en werden niet meer waargenomen tot het aanbreken van de Bedeling van de Volheid der Tijden.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 38

1. DE PRESIDERENDE AUTORITEITEN EN GEMEENSCHAPPELIJKE GOEDKEURING. - 'Nog een voorbeeld van officiële actie bij het kiezen en aanstellen van mannen tot een speciaal ambt in de Kerk deed zich spoedig na de ordening van Matthias voor. Het schijnt dat een van de kenmerken van de kerkorganisatie in de vroegere apostolische tijd het gemeenschappelijke bezit van stoffelijke dingen was, die dan volgens behoefte werden uitgedeeld. Naarmate het ledental toenam, werd het door de apostelen onpractisch gevonden om de nodige aandacht en tijd aan deze tijdelijke zaken te besteden; daarom deden zij een beroep op de leden om zeven mannen van goed gedrag te kiezen, die door de apostelen konden worden aangewezen om de zorg voor deze aangelegenheden op zich te nemen. Deze mannen werden door gebed en handoplegging aangesteld. Het voorbeeld is leerzaam, daar het aantoont dat de apostelen beseften dat zij de bevoegdheid hadden de zaken van de Kerk te regelen en dat zij strikt het beginsel van gemeenschappelijke goedkeuring in het waarnemen van hun hoge ambt in acht namen. Zij oefenden hun priesterlijke macht uit in de geest van liefde, en met behoorlijke achting voor de rechten van de mensen over wie zij presideerden'. - De schrijver, *The Great Apostasy,* 1:19.

2. PINKSTEREN. - De naam betekent 'vijftigste' en werd gegeven aan het Joodse feest dat vijftig dagen na de tweede dag der ongezuurde broden werd gevierd, het Joodse Paasfeest. Het staat ook bekend als 'het feest der weken' (Exodus 34:22; Deut. 16:10), omdat het volgens Hebreeuwse stijl zeven weken, of een week van weken, na het Paasfeest viel, als 'het feest van den oogst' (Exo. 23:16), en als 'de dag der eerstelingen' (Num. 28:26). Pinksteren was een groot feest in Israël en de viering ervan was verplicht. Voor die dag werden speciale offeranden aangewezen, zoals ook het geval was in het oogstseizoen, dan moest eveneens een geschikte offerande worden gekozen, bestaande uit twee gezuurde broden van de nieuwe tarwe bereid. Deze moesten voor het altaar worden bewogen en daarna aan de priesters worden gegeven (Lev. 23:15-20). Wegens de ongekende gebeurtenissen die het eerste Pinksterfeest na de hemelvaart van de Here kenmerkten, is de naam in de Christelijke literatuur de uitdrukking geworden van elke grote geestelijke opwekking of ongewone manifestatie van goddelijke genade.

[49] Blz. 506.
[50] Jes. 24:1-6; Amos 8:11, 12.
[51] Matth. 24:4, 5, 10-13, 23-26.
[52] Hand. 20:17-31, voorn. 29, 30; 1 Tim. 4:1-3; 2 Tim. 4:1-4; 2 Thess. 2:3, 4, 7, 8; 2 Petr. 2:1-3. Lees het gehele hoofdstuk en let op de toepasselijkheid op de toestanden in de wereld van heden; Judas 3, 4, 17-19; Openb. 13:4, 6-9; 14:6, 7. Zie 'The Great Apostasy', hoofdstuk 2.

3. ALLE DINGEN GEMEEN HEBBENDE. - Geen enkele toestand, die in de vroegere apostolische bediening wordt vermeld, drukt de eenheid en toewijding van de Kerk in die dagen krachtiger uit dan het feit, dat de leden een stelsel van gemeenschappelijk eigendom invoerden (Hand. 2:44, 46; 4:32-37; 6:1-4). Eén gevolg van dit gemeenschappelijke belang in tijdelijke zaken was een opmerkelijke eenheid in geestelijke aangelegenheden; zij waren 'één van hart en één van ziel'. Daar het hun aan niets ontbrak, leidden zij een tevreden en godvrezend leven.

Meer dan dertig eeuwen vroeger had het volk van Henoch zich in een gelijksoortige toestand van eenheid verheugd, en het was in geestelijke uitnemendheid zo ver gevorderd dat 'de Here kwam en met Zijn volk woonde; . . . En de Here noemde Zijn volk Zion, want zij waren één van hart en één van geest, en leefden in gerechtigheid en er was geen arme onder hen' (P. v. Gr. W., Mozes 7:16-18). De Nephietische discipelen namen in heiligheid toe, want 'zij hadden alle dingen gemeen, en handelden rechtvaardig jegens elkander' (B. v. M., 3 Nephi 26:19; zie ook 4 Nephi 1:2-3). Een stelsel van eenheid in stoffelijke zaken is in deze bedeling aan de Kerk geopenbaard, (L. & V. 82:17, 18; 51:10-13, 18; 104:70-77), welks zegeningen de mensen zullen ontvangen wanneer zij geleerd hebben zelfzuchtig eigenbelang door onbaatzuchtigheid te vervangen, en persoonlijk voordeel door toewijding aan het algemeen welzijn. - Zie *Artikelen des Geloofs,* Hfdst. 24, blz. 432-436.

4. SAULS BEKERING. - De plotselinge gemoedsverandering waardoor een vurige vervolger van de heiligen een waarachtig discipel werd, is voor de gemiddelde mens een wonder. Saul van Tarsus was een toegewijd bestudeerder en waarnemer van de wet, een strikte Farizeeër. Er is geen enkele aanwijzing dat hij Jezus gedurende Diens zending op aarde ooit ontmoette of zag, en zijn contact met de Christenen schijnt door het twistgesprek met Stefanus tot stand te zijn gekomen. In zijn beslissing wat hij als goed moest beschouwen en wat als verkeerd, werd de enthousiaste jongeling te veel door zijn verstand en te weinig door zijn hart geleid. Zijn geleerdheid, die zijn dienaar had moeten zijn, was daarentegen zijn meester. In de wrede vervolging van de eerste bekeerlingen tot het Christendom had hij de leiding; toch kan niemand er aan twijfelen dat hij zelfs daarmee geloofde Jehova een dienst te bewijzen (vergelijk Joh. 16:2). Zijn buitengewone energie en grote bekwaamheid werden in de verkeerde richting geleid. Zodra hij de verkeerdheid van zijn weg inzag, keerde hij om, zonder rekening te houden met gevaren, met wat het hem zou kosten, en met de zekerheid van te zullen worden vervolgd en van waarschijnlijk martelaarschap. Zijn bekering was even degelijk als zijn vervolgingsijver was geweest. Gedurende zijn gehele zending werd hij door het verleden gekweld (Hand. 22:4, 19, 20; 1 Cor. 15:9; 2 Cor. 12:7; Gal. 1:13). Toch had hij een zekere mate van verlichting gevonden in de wetenschap, dat hij te goeder trouw had gehandeld (Hand. 26:9-11). Het was hem hard 'de verzenen tegen de prikkels te slaan', 26:14; de prikkels van traditie, training en onderwijs, toch aarzelde hij niet. Hij was een uitverkoren werktuig voor het werk des Heren (Hand. 9:15), en prompt voldeed hij aan des Meesters wil. Welke fouten Saul van Tarsus in zijn jeugdige ijver ook mocht hebben begaan, Paulus de Apostel gaf zich geheel: zijn tijd, talent en zijn leven als zoenoffer. Hij was bij uitstek de Apostel des Heren voor de 'Gentiles', en het openen van de deuren voor anderen dan de Joden was in hoofdzaak het geschil tussen hem en Stefanus. In overeenstemming met het goddelijk en hoogst gewichtig doel werd Paulus voor het werk geroepen, in tegenstrijd waarmede hij aan het ter dood brengen van Stefanus had deel gehad. Op des Heren richting gevend woord was Paulus bereid Christus aan de 'Gentiles' te prediken; niet dan door een wonder kon de Joodse apartheid van Petrus en de Kerk in 't algemeen, worden doorbroken (Hand. 10; en 11:1-18).

5. SNELLE GROEI VAN DE OORSPRONKELIJKE KERK. - Eusebius, een schrijver uit het begin van de vierde eeuw, sprekende over het eerste tiental jaren na des Heren hemelvaart, zegt: 'Aldus, onder een hemelse invloed en medewerking, overstraalde de leer van de Heiland, als de stralen van de zon, daarna snel de ganse wereld. In deze dagen, in overeenstemming met goddelijke profetie, is de stem van Zijn geïnspireerde evangelisten en apostelen over de gehele aarde gegaan, en hun woord tot de einden der wereld. In iedere stad en in ieder dorp was spoedig een overvloed van kerken, vol van leden uit

ieder volk. Zij die door de waanvoorstellingen, die zij van hun voorouders hadden meegekregen, nog aan de oude kwaal van afgodisch bijgeloof gebonden waren geweest, waren nu door de macht van Christus bevrijd, door de leringen en wonderen van Zijn afgezanten' - (Eusebius, *Eccles. Hist.*, Book 1. chap. 3).

6. PATMOS. - Een klein eiland in het Icarische gedeelte van de Aegeïsche Zee. Dr. John R. Sterret zegt in de *Standard Bible Dictionary* het volgende ervan: 'Een vulcanisch eiland van de groep der Sporaden, nu bijna boomloos. Het wordt gekenmerkt door een kust met insnijdingen en heeft een veilige haven. Door de Romeinen was het tot een verbanningsoord voor de laagste klasse van misdadigers gemaakt. Johannes, de schrijver van 'Openbaring', werd door Domitianus in 94 A.D. daarheen verbannen. Volgens overlevering verrichtte hij daar achttien maanden lang dwangarbeid.'

7. HET SCHENKEN VAN DE HEILIGE GEEST. - Ter beantwoording van de vraag of de Heilige Geest door de apostelen tijdens of vóór Pinksteren werd ontvangen, gaf het Eerste Presidentschap van de Kerk de 5de februari 1916 een verklaring uit (zie Deseret News van die datum), waaraan het volgende wordt ontleend: 'Het antwoord op deze vraag hangt af van wat met het 'ontvangen' van de Heilige Geest wordt bedoeld. Indien naar de belofte van Jezus wordt verwezen, die Hij Zijn apostelen deed betreffende de begiftiging of gave van de Heilige Geest door de tegenwoordigheid en de bediening van 'de persoonlijkheid van Geest', door openbaring de Heilige Geest genaamd (L. & V. 130:22), dan is het antwoord: 'Het was niet vóór de Pinksterdag dat de belofte werd vervuld. Maar de goddelijke essentie die de Geest van God wordt genoemd, of Heilige Geest, door wie God alle dingen schiep of organiseerde, en door wie de profeten spraken en schreven, werd in vroeger eeuwen verleend en inspireerde de apostelen in hun zending, lang voor de dag van Pinksteren . . . Wij lezen dat Jezus, na Zijn opstanding, op Zijn discipelen blies en zeide: 'Ontvangt den Heiligen Geest'. Doch wij lezen ook dat Hij zeide: 'Zie, Ik zend de belofte Mijns Vaders op u; maar blijft gij in de stad Jeruzalem, totdat gij zult aangedaan zijn met kracht uit de hoogte' (Joh. 20:22; Lucas 24:49). Wij lezen verder: 'Want de Heilige Geest was er nog niet, aangezien Jezus nog niet verheerlijkt was' (Joh. 7:39). Aldus werd de belofte gedaan, maar de vervulling kwam later, zodanig dat de Heilige Geest, door Jezus van de Vader gezonden, eerst op de Pinksterdag in persoon kwam. En de 'verdeelde tongen als van vuur' waren het teken van Zijn komst.'

HOOFDSTUK 39

DE EVANGELIEVERKONDIGING DOOR DE HERREZEN CHRISTUS OP HET WESTELIJK HALFROND

Bij de beschouwing van de apostolische bediening, die onmiddellijk op onze bespreking van des Heren hemelvaart vanaf de Olijfberg volgde, zijn wij afgeweken van de chronologische volgorde van de verscheidene manifestaties van de herrezen Heiland aan stervelingen, want zeer spoedig na Zijn laatste vaarwel aan de apostelen in Judea bezocht Hij Zijn 'andere schapen', die niet tot de kudde van het oosten behoorden en wier bestaan Hij had bevestigd in die indrukwekkende toespraak betreffende de goede Herder en Zijn schapen.[1] Die andere schapen die de stem van de Herder nog moesten horen en tot een deel van de verenigde kudde gemaakt moesten worden, waren de afstammelingen van Lehi. Deze en zijn gezin en enige anderen hadden Jeruzalem in 600 v. Chr. verlaten en waren de grote oceaan overgestoken naar wat wij nu kennen als het Amerikaanse vasteland, waar zij een machtig, doch verdeeld volk waren geworden.[2]

De dood des Heren door grote rampen op het Amerikaanse vasteland verkondigd

Zoals reeds in deze bladzijden is gezegd, was de geboorte van Jezus te Bethlehem aan de Nephietische natie bekend gemaakt door goddelijke openbaring op het westelijk halfrond; de blijde gebeurtenis werd door de verschijning van een nieuwe ster te kennen gegeven, door een nacht, waarin geen duisternis was, zodat twee dagen en de nacht daartussen als één dag waren geweest, en door andere wonderbare gebeurtenissen, die alle door de profeten van de westerse wereld waren voorspeld.[3] Samuël de Lamaniet, die door getrouwheid en goede werken een profeet was geworden, machtig in woord en daad, terecht door God gekozen en aangesteld, had aan zijn voorspellingen van de glorierijke gebeurtenissen, die het teken zouden zijn van de geboorte van Christus, profetieën van andere tekenen verbonden: van duisternis, verschrikking en verwoesting die des Heilands dood kenbaar zouden maken.[4] Ieder profetisch woord omtrent de verschijnselen, die de geboorte van de Here zouden verkondigen, was in vervulling gegaan en vele mensen waren daardoor tot het geloof in Christus als de beloofde Verlosser gebracht, doch, gelijk gewoonlijk het geval is met hen wier geloof op wonderen berust, begonnen vele Nephieten 'de tekenen en wonderen die zij hadden gezien, te vergeten, en begonnen zich al minder en minder over een teken of wonder uit de hemel te verbazen, zodat zij verstokt van hart begonnen te

[1] Joh. 10:16; vgl. B. v. M., 3 Nephi 15:17-21; blz. 307.
[2] Zie blz. 39 en 43.
[3] Blz. 39-41.
[4] Helaman 14:14-27.

worden en blind van verstand, en alles wat zij hadden gezien en gehoord, niet meer geloofden.'[5]

Drie-en-dertig jaren waren voorbij gegaan sinds de verlichte nacht en de andere tekenen van de komst van de Messias, toen, op de vierde dag van de eerste maand, of volgens onze kalender, in de eerste week van april van het vier-en-dertigste jaar een hevige en verschrikkelijke storm opstak, met donderslagen en bliksemschichten, gepaard gaande met verhogingen en verzakkingen van de aardoppervlakte, waardoor de hoofdwegen werden opgebroken, bergen spleten en vele steden door aardbevingen, vuur en vloedgolven totaal werden verwoest. De weergaloze slachting duurde drie uren en toen viel er een dikke duisternis, waarin het onmogelijk was enig licht te ontsteken. De vreselijke somberheid was in zoverre als de Egyptische duisternis[6], dat haar kleffe dampen konden worden gevoeld. Deze toestand duurde tot de derde dag, zodat een nacht, een dag en een nacht als één ononderbroken nacht waren, en de ondoordringbare zwartheid werd verergerd door het geweeklaag van de mensen, wier hartverscheurend refrein overal hetzelfde was: 'O, dat wij ons hadden bekeerd vóór deze grote en vreselijke dag'.[7]

Toen, door de duisternis heen, kwam er een Stem[8], die het angstwekkend geweeklaag tot zwijgen bracht. 'Wee, wee dit volk', klonk het over het land. De Stem verkondigde toenemend wee als het volk zich niet bekeerde. Wegens goddeloosheid was er verwoesting gekomen, en de duivel lachte nu om het aantal doden en om de vergelding eisende oorzaak van hun vernietiging. De omvang van de verschrikkelijke ramp werd uitvoerig verteld: steden die met hun inwoners waren verbrand, andere die in de zee waren verdwenen, weer andere die onder de aarde werden bedolven, werden alle opgenoemd, en de goddelijke reden voor deze uitgebreide verwoesting werd duidelijk vermeld - opdat de goddeloosheid en de gruwelen van het volk niet langer op de aardbodem zouden zijn.

Aan hen, die in leven waren gebleven en dit konden horen, werd gezegd dat zij tot de rechtvaardigsten van de inwoners behoorden; hun werd hoop gegeven op voorwaarde van een grondiger bekering en hervorming.

De identiteit van de Stem werd aldus bekend gemaakt: 'Ziet, Ik ben Jezus Christus, de Zoon van God. Ik schiep de hemelen en de aarde, en alles wat daarin is. Ik was bij de Vader van den beginne. Ik ben in de Vader, en de Vader is in Mij, en in Mij heeft de Vader Zijn naam verheerlijkt.' De Here gebood dat het volk Hem niet meer moest dienen met bloedige offeranden en brandoffers, want de wet van Mozes was vervuld, en van nu af aan zou het enige aanvaardbare offer het gebroken hart en de verslagen geest zijn, dat nooit zou worden verworpen. De nederige en berouwvolle zou de Here als de Zijne ontvangen. Hij zeide: 'Ziet, voor hen heb Ik Mijn leven afgelegd en het weder opgenomen; bekeert u daarom en komt tot Mij, gij einden der aarde en wordt zalig.'

[5] 3 Nephi 2:1.
[6] Exodus 10:21-23.
[7] 3 Nephi 8:5-25; vgl. Helaman 14:20-27.
[8] 3 Nephi 9.

De Stem zweeg, en gedurende vele uren van voortdurende duisternis werden geen luide weeklachten gehoord, want de mensen waren overtuigd van hun schuld en in stilte weenden zij, in verwondering over hetgeen zij hadden gehoord, en in hoopvolle verwachting van de redding die hun was geboden. Ten tweede male werd de Stem gehoord, smartelijk vanwege hen, die de bijstand van de Heiland hadden geweigerd, want dikwijls had Hij hen beschermd en nog vaker had Hij dat willen doen, indien zij dat hadden gewild. Toch, in de toekomst, wilde Hij hen koesteren 'gelijk een hen haar kiekens onder haar vleugelen verzamelt' indien zij zich wilden bekeren en rechtvaardig wilden leven. In de ochtend van de derde dag trok de duisternis weg, de aardbevingen hielden op en de stormen gingen liggen. Toen de donkere sluier van het land was weggenomen, zagen de mensen hoe sterk de bewegingen van de aarde waren geweest en hoe groot het verlies aan vrienden en verwanten was. In hun verslagenheid en vernedering herinnerden zij zich de voorspellingen der profeten en wisten zij, dat het bevel des Heren over hen ten uitvoer was gebracht.[9]

Christus was opgestaan, en na Hem stonden vele rechtvaardige doden op het westelijk halfrond uit hun graven op en verschenen als herrezen, onsterfelijk gemaakte wezens aan de overlevenden van de verwoesting die het gehele land had geteisterd, zoals in Judea vele heiligen onmiddellijk na de opstanding van Christus waren opgewekt.[10]

Het eerste bezoek van Jezus Christus aan de Nephieten[11]

Ongeveer zes of meer weken na de laatst besproken gebeurtenissen[12] had zich een grote menigte Nephieten bij de tempel in het land dat Overvloed werd genoemd, verzameld[13] en spraken op ernstige toon over de grote veranderingen die in dat land waren ontstaan, en voornamelijk over Jezus Christus, van Wiens offerdood de voorspelde tekenen in al hun tragische details hadden getuigd. De overheersende geest was er een van verslagenheid en eerbied. Terwijl zij aldus vergaderd waren, hoorden zij een geluid, dat als een Stem van boven klonk, maar wat zowel de eerste als de tweede maal werd gezegd, was voor hen niet verstaanbaar. Ingespannen luisterend hoorden zij voor de derde maal de Stem die tot hen zeide: *'Ziet Mijn geliefde Zoon, in Wie Ik Mijn welbehagen heb, in Wie Ik Mijn naam heb verheerlijkt - hoort Hem.'*[14] In eerbiedige afwachting omhoog ziende, zagen de mensen een Man, gekleed in een wit gewaad, Die nederdaalde en onder hen stond. Hij sprak, zeggende: 'Ziet, Ik ben Jezus Christus, Die in de wereld zou komen, zoals de profeten hebben getuigd. En ziet, Ik ben het Licht en het Leven der

[9] 3 Nephi, hoofdstuk 10.
[10] Helaman 14:25; 3 Nephi 23:7-13; vgl. Matth. 27:52, 53.
[11] 3 Nephi, hoofdst. 11 t/m 18.
[12] 3 Nephi 10:18. Denk er aan dat Christus' hemelvaart veertig dagen na Zijn opstanding plaats had.
[13] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.
[14] 3 Nephi 11:7; vgl. Matth. 3:17; Marcus 1:11; Lucas 9:35; P. v. Gr. W., Joseph Smith 2:17.

wereld; en Ik heb uit die bittere beker gedronken, die de Vader Mij heeft gegeven, en Ik heb de Vader verheerlijkt door de zonden der wereld op Mij te nemen, waarin Ik Mij in alle dingen sedert den beginne aan de wil des Vaders heb onderworpen.' De mensen wierpen zich in aanbidding neer, want zij herinnerden zich dat hun profeten hadden voorzegd dat de Heer na Zijn opstanding en hemelvaart aan hen zou verschijnen.[15]

Op Zijn aanwijzing stonden de mensen op en een voor een kwamen zij tot Hem en zagen en voelden de tekenen der nagels in Zijn handen en voeten, en de speerwonde in Zijn zijde. Met aanbidding riepen zij als met één stem uit: 'Hosanna! Gezegend zij de naam des Allerhoogsten!' Daarna, Jezus te voet vallende, aanbaden zij Hem.

Nephi en elf anderen geboden hebbende naderbij te komen, verleende Hij hun de bevoegdheid de mensen na Zijn vertrek te dopen en schreef de wijze van dopen voor met het uitdrukkelijk bevel over deze zaak niet te redetwisten of verandering in de gegeven wijze aan te brengen, zoals deze woorden van de Heer getuigen:

'Voorwaar zeg Ik u, dat wie zich ook op uw woorden van hun zonden bekeren, en verlangen in Mijn naam te worden gedoopt, zult gij op deze wijze dopen - Ziet, gij moet in het water afdalen, er in staan, en hen in Mijn naam dopen. En ziet nu, dit zijn de woorden, die gij zult uitspreken, hen bij de naam noemende: Van Jezus Christus'wege gemachtigd zijnde, doop ik u in de naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen Geestes. Amen. En dan zult gij hen in het water onderdompelen, en weer uit het water opkomen. En op deze wijze zult gij in Mijn naam dopen, want ziet, voorwaar zeg Ik u: De Vader en de Zoon en de Heilige Geest zijn één, en Ik ben in de Vader, en de Vader is in Mij, en de Vader en Ik zijn één. En zoals Ik u heb geboden, aldus zult gij dopen. En er zal geen woordenstrijd onder u zijn, zoals er tot nu toe is geweest; evenmin zal er woordenstrijd onder u zijn aangaande Mijn leerstellingen, zoals er tot nu toe is geweest'.[16]

De mensen in 't algemeen en de Twaalf in 't bijzonder, die, zoals gezegd is, gekozen waren, werden nadrukkelijk tegen twistgesprekken over leerstellingen gewaarschuwd, welker geest, naar werd verklaard, van de duivel was, 'die de vader van twisten is'. De leer van Jezus Christus werd eenvoudig en begrijpelijk in deze woorden samengevat:

'Ziet, voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Ik zal u Mijn leer bekendmaken. En dit is Mijn leer, die de Vader Mij heeft gegeven; en Ik geef getuigenis van de Vader, en de Vader geeft getuigenis van Mij, en de Heilige Geest geeft getuigenis van de Vader en Mij, en Ik geef getuigenis, dat de Vader overal alle mensen gebiedt zich te bekeren en in Mij te geloven. En wie ook in Mij gelooft, en gedoopt wordt, die zal zalig worden; en zij zijn het, die het konink-

[15] 3 Nephi 11:12; vgl. 1 Nephi 12:6: 2 Nephi 26:1, 9; Alma 16:20.
[16] 3 Nephi 11:23-28; vgl. L. & V. 20:72-74.

rijk Gods zullen beërven. En wie niet in Mij gelooft, en niet wordt gedoopt, zal worden veroordeeld.'[17]

Bekering en nederigheid als die van het onschuldige, vertrouwende kind waren de vereisten voor de doop, zonder welke niemand het koninkrijk Gods kon beërven. Met de indringendheid en eenvoud, die Zijn onderricht in Palestina hadden gekenmerkt, instrueerde de Heer Zijn pas gekozen Twaalven aldus:

'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, dat dit Mijn leer is, en wie ook hierop bouwen, bouwen op Mijn rots, en de poorten der hel zullen hen niet overweldigen. En wie ook meer of minder dan dit zal bekendmaken, en als Mijn leer vestigen, komt van de boze, en is niet op Mijn rots gebouwd; maar hij bouwt op een zandige grondslag, en de poorten der hel staan open om dezulken te ontvangen, wanneer de waterstromen komen en de winden op hen aanstormen. Gaat daarom uit onder dit volk, en maakt de woorden, die Ik heb gesproken, tot de einden der aarde bekend.'[18]

Zich daarna tot de menigte wendend, vermaande Jezus hen op de leringen der Twaalven acht te geven en vervolgde met een rede, die de sublieme beginselen inhielden die Hij onder de Joden in de Bergrede had verkondigd.[19] De Zaligsprekingen, het gebed des Heren, en dezelfde reeks prachtige, veredelende voorschriften worden vermeld, en dezelfde rijkdom aan doeltreffende vergelijkingen en toepasselijke voorbeelden verschijnen, zowel in de weergave van Mattheüs als in die van Nephi van deze ongeëvenaarde redevoering. Toch is een opmerkelijk verschil waar te nemen in elke verwijzing naar de Mozaïsche wet, want waar de Joodse schriften met betrekking tot de woorden des Heren op een nog niet voltooide vervulling wijzen, staan de overeenkomstige woorden in de Nephietische kroniek in de verleden tijd, want de wet was door de dood en de opstanding van Christus reeds geheel vervuld. Zo had Jezus tot de Joden gezegd: '. . . Totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal er niet ééne jota noch één tittel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied', maar tot de Nephieten: 'Want voorwaar zeg Ik u, niet één jota of tittel van de wet is voorbijgegaan, maar in Mij is alles vervuld'.[20]

Velen hebben zich hierover verwonderd en zich afgevraagd wat de Here wilde dat zij met betrekking tot de wet van Mozes moesten doen, 'want zij begrepen het gezegde niet dat de oude dingen voorbij waren gegaan en alle dingen nieuw waren geworden'. Jezus zich van hun verwarring bewust, verklaarde eenvoudig dat Hij de Gever van de wet was en dat door Hem de wet was vervuld en dus opgeheven. Zijn verklaring is bijzonder duidelijk:

[17] 3 Nephi 11:31-34; vgl. Marcus 16:15, 16; zie ook Joh. 12:48.
[18] 3 Nephi 11:39-41.
[19] 3 Nephi hoofdst. 12, 13, 14; vgl. Matth. hoofdst. 5, 6, 7.
[20] Matth. 5:18 en 3 Nephi 12:18; vgl. 46, 47; 15:2-10 en 9:17-20. Zie aantekening 2, einde van hoofdstuk.

'Ziet, Ik zeg u, dat de wet, die aan Mozes werd gegeven, is vervuld. Ziet, Ik ben het, Die de wet gaf, en Ik ben het, Die een verbond sloot met Mijn volk Israël; daarom is de wet in Mij vervuld, want Ik ben gekomen om de wet te vervullen; daarom heeft de wet een einde. Ziet, Ik doe niet de profeten te niet, want voorwaar zeg Ik u, dat zovele nog niet in Mij zijn vervuld, alle zullen worden vervuld. En omdat Ik u heb gezegd, dat oude dingen zijn voorbijgegaan, doe Ik niet te niet, wat aangaande toekomende dingen is gesproken. Want ziet, het verbond dat Ik met Mijn volk heb gemaakt, is niet ten volle vervuld, maar de wet die aan Mozes werd gegeven, heeft in Mij een einde'.[21]

Zich tot de Twaalven wendend, verzekerde Hij dat de Vader Hem nooit had geboden de Joden omtrent het bestaan van de Nephieten in te lichten, dan alleen indirect door van andere schapen te spreken, die niet tot de Joodse kudde behoren, en daar zij vanwege hardnekkigheid en ongeloof Zijn woorden niet konden vatten, had de Vader Hem geboden met betrekking tot de Nephieten of tot de derde kudde - 'de andere stammen van het huis Israëls, die de Vader uit het land had uitgeleid', niet meer te zeggen. Jezus leerde de Nephietische discipelen vele andere zaken, die de Joden waren onthouden wegens hun ongeschiktheid om te ontvangen en daarom in onwetendheid waren gelaten. Zelfs de Joodse apostelen waren de verkeerde mening toegedaan, dat die 'andere schapen' de niet-Joodse naties waren, niet beseffende dat het verkondigen van het evangelie aan de niet-Joden een onderdeel van hun speciale zending was, en het feit vergetend dat Christus zich nooit persoonlijk aan hen, die niet van het huis Israëls waren, zou manifesteren. De 'Gentiles' zouden het woord Gods horen door de influistering van de Heilige Geest en door de bediening van mannen, die daartoe opdracht hadden gekregen en uitgezonden waren, doch voor een persoonlijke manifestatie van de Messias waren zij niet geschikt.[22] Groot evenwel zullen de genade en de zegeningen van de Heer voor de 'Gentiles' zijn die de waarheid aannemen, want aan hen zal de Heilige Geest getuigenis geven van de Vader en van de Zoon, en allen die zich aan de wetten en verordeningen van het evangelie onderwerpen, zullen tot het huis Israëls worden gerekend. Hun bekering en inlijving in de kudde des Heren zal zijn als personen en niet als naties, stammen of volken.[23]

De aanbiddende schare, ongeveer tweeduizend-vijfhonderd in getal, dacht dat Jezus op het punt stond te vertrekken; innig verlangden zij dat Hij zou blijven. Hij troostte hen met de verzekering, dat Hij de volgende morgen zou terugkeren, en vermaande hen over de dingen na te denken, die Hij onderwezen had, en tot de Vader in Zijn naam te bidden dat zij het mochten verstaan. Hij had de Twaalven reeds ingelicht en verklaarde thans tot het volk dat Hij zich 'aan de verloren stammen Israëls zou tonen, want voor de Vader zijn ze niet verloren, want Hij weet waarheen Hij hen heeft geleid.' Uiting

[21] 3 Nephi 15:4-8. Zie blz. 175, 276, 277.
[22] 3 Nephi 15:11-24.
[23] 3 Nephi 16:4-20.

gevend aan de erbarming die Hij voelde, zeide de Here tot de mensen dat zij hun zieken moesten halen, de lammen, de kreupelen, de verminkten, de blinden en doven, de melaatsen en de verschrompelden, en toen deze waren gebracht, genas Hij hen, iedereen. Toen brachten ouders, op Zijn bevel, hun kleine kinderen en zetten ze in een kring om Hem heen. De menigte boog zich neder in gebed, en Jezus bad voor hen. Nephi schreef: 'En geen tong kan uiten, noch kan het door enig mens worden beschreven, noch kan het hart der mensen zulke grote en wonderbare dingen begrijpen, als wij Jezus zowel zagen als hoorden spreken; en niemand kan zich de vreugde indenken die onze ziel vervulde, toen wij Hem voor ons tot de Vader hoorden bidden.' Toen het gebed ten einde was, verzocht Jezus de menigte op te staan. Vol vreugde riep Hij uit: 'Zalig zijt gij wegens uw geloof. En nu, ziet, Mijn vreugde is volkomen.' Jezus weende. Dan nam Hij de kinderen, een voor een en zegende hen, voor elk tot de Vader biddende.

'En toen Hij dit had gedaan, weende Hij wederom; en Hij sprak tot de schare en zeide tot hen: Ziet uw kinderkens. En zij blikten op en richtten hun ogen ten hemel en zagen de hemelen zich openen en engelen als in vuur uit de hemel nederdalen; en zij kwamen neder en omringden die kinderkens, en zij waren met vuur omgeven, en de engelen dienden hen.'[24]

De Here Jezus zond om brood en wijn en deed de mensen nederzitten. Hij brak het brood en zegende het en gaf hiervan aan de Twaalven. Deze, na gegeten te hebben, verdeelden het brood onder de schare. De wijn werd gezegend en allen namen er van, de Twaalf eerst, en daarna het volk. Met een indrukwekkendheid gelijk aan die, waarmede het Sacrament van des Heren Avondmaal onder de apostelen in Jeruzalem werd ingesteld, zette Jezus de heiligheid en de betekenis van de verordening uiteen, zeggende dat voor de toekomstige bediening er van de bevoegdheid zou worden gegeven, en dat door allen, die in medebroederschap met Christus waren gedoopt, daaraan deelgenomen moest worden en het steeds moest worden waargenomen ter herinnering aan Hem, het brood zijnde het heilig embleem van Zijn lichaam, de wijn het teken van Zijn bloed dat vergoten werd. De Here gebood nadrukkelijk dat het sacrament van het brood en de wijn alleen aan hen mocht worden bediend, die het waardig waren. 'Want', zo zeide Hij, 'wie Mijn vlees en bloed onwaardig eet en drinkt, eet en drinkt veroordeling tot zijn ziel; daarom, indien gij weet, dat iemand onwaardig is van Mijn vlees en bloed te eten en te drinken, zult gij het hem verbieden'. Maar het werd de mensen verboden diegenen aan wie het Sacrament moest worden onthouden, uit hun vergaderingen te werpen, want zij zouden zich kunnen bekeren en door de doop in de broederschap wensen te worden opgenomen.[25]

Op de noodzakelijkheid van het gebed werd door de Here duidelijk de nadruk gelegd; het gebod om te bidden werd afzonderlijk aan de Twaalf en

[24] 3 Nephi 17:22-24, lees het geheel hoofdstuk.
[25] 3 Nephi 18: 1-14, 27-34; vgl. 1 Cor. 11: 23-30. Voor de voorgeschreven wijze van bedienen van het Sacrament zie Moroni hoofdst. 4 en 5, vgl. L. & V. 20: 75-79.

aan de schare gegeven. Het persoonlijk en het gezinsgebed en de aanbidding in de vergaderingen werden aldus voorgeschreven:

'Daarom moet gij altijd in Mijn naam tot de Vader bidden; en wat gij ook de Vader in Mijn naam zult vragen, wat goed is, gelovende, dat gij zult ontvangen, ziet, het zal u worden gegeven. Bidt in uw gezinnen altijd in Mijn naam tot de Vader, opdat uw vrouwen en uw kinderen mogen worden gezegend. En ziet, gij moet dikwijls tezamen komen; en gij moet niemand verhinderen tot u te komen, wanneer gij vergadert, maar gij zult hen tot u laten komen, en het hen niet verhinderen. Maar gij moet voor hen bidden en zult hen niet uitwerpen; en indien zij dikwijls tot u komen, moet gij voor hen in Mijn naam tot de Vader bidden'.[26]

Daarna raakte de Heer elk der Twaalven met de hand aan, hun in woorden, die door anderen niet werden gehoord, de macht verlenende om de Heilige Geest te schenken door oplegging der handen op alle bekeerde en gedoopte gelovigen.[27]

Toen Hij de ordening van de Twaalven had beëindigd, werd het volk door een wolk overschaduwd, waardoor de Heer aan hun gezicht werd onttrokken, doch de twaalf discipelen 'zagen en gaven getuigenis dat Hij wederom ten hemel voer.'

Het tweede bezoek van Christus aan de Nephieten[28]

De volgende morgen verzamelde een nog grotere menigte zich, in afwachting van de terugkeer van de Heiland. Gedurende de gehele nacht hadden boodschappers het heerlijke nieuws van des Heren verschijning verspreid en van Zijn belofte Zijn volk wederom te bezoeken. De schare was zo groot dat Nephi en zijn medewerkers de mensen afzonderlijk in twaalf groepen verdeelden; aan elk van deze groepen werd een discipel toegevoegd om instructies over te brengen en voor te gaan in gebed. De smeekbede hield in, dat hun de Heilige Geest mocht worden gegeven. Door de gekozen discipelen geleid, naderde de grote menigte de waterkant, en Nephi, het eerst gaande, werd door onderdompeling gedoopt. Daarna doopte hij de elf anderen die door Jezus waren gekozen. Toen de Twaalven uit het water waren gekomen, 'waren zij vervuld met de Heilige Geest en met vuur. En ziet, zij waren als door vuur omgeven; het daalde uit de hemel neder, en de schare was er getuige van, en gaf getuigenis; en engelen daalden uit de hemel en dienden hen.'[29]

Zo verscheen Jezus temidden van de discipelen en bedienende engelen. Op Zijn bevel knielden de Twaalven en de schare in gebed neer, en zij baden tot Jezus, Hem hun Heer en hun God noemende. Jezus scheidde zich een

[26] 3 Nephi 18:19-23.
[27] 3 Nephi 18:36, 37; Moroni 2:1-3.
[28] 3 Nephi hoofdst. 19-25 en 26:1-5.
[29] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.

weinig van hen af en bad in nederige houding, onder meer zeggende: 'Vader, Ik dank U, dat Gij hun, die Ik heb gekozen, de Heilige Geest hebt gegeven; en het is wegens hun geloof in Mij, dat Ik hen uit de wereld heb gekozen. Vader, Ik bid U, dat Gij de Heilige Geest zult geven aan allen, die in hun woorden zullen geloven'. De discipelen waren in vurig gebed tot Jezus verzonken toen Hij tot hen terugkeerde, en terwijl Hij met een genadige en goedkeurende glimlach op hen neerkeek, werden zij in Zijn tegenwoordigheid verheerlijkt, zodat hun aanschijn en hun klederen glansden met een helderheid als die van het gelaat en de kleding van de Heer, zo zelfs dat 'er op aarde niets zo blank kon zijn als die blankheid'. Een tweede en derde maal trok Jezus zich terug en bad tot de Vader, en ofschoon de mensen de betekenis van Zijn gebed begrepen, bekenden en getuigden zij: 'Evenwel waren de woorden, die Hij bad, zo groot en wonderlijk, dat zij niet door de mens kunnen worden beschreven, evenmin geuit.' De Here verheugde zich over het geloof van het volk, en tot de discipelen zeide Hij: '. . . Zulk een groot geloof heb ik nimmer onder de Joden gezien; daarom kon Ik hun wegens hun ongeloof niet zulke grote wonderen tonen. Voorwaar zeg Ik u, geen van hen heeft zulke grote dingen gezien als gij hebt gezien, noch hebben zij zulke grote dingen gehoord als gij hebt gehoord'.[30] Daarna bediende de Here het Sacrament op dezelfde wijze als de vorige dag, doch zowel het brood als de wijn werden zonder menselijke hulp verschaft. De heiligheid van de verordening werd aldus tot uitdrukking gebracht: 'hij die dit brood eet, eet van Mijn lichaam voor zijn ziel; en hij die van deze wijn drinkt, drinkt van mijn bloed voor zijn ziel; en zijn ziel zal nimmermeer hongeren noch dorsten, maar zal verzadigd zijn'.

Dit werd gevolgd door instructies betreffende het verbondsvolk Israël, waarvan de Nephieten deel uitmaakten, en de betrekking waarin zij tot de niet-Joodse naties zouden staan in de toekomstige ontwikkeling van het goddelijk oogmerk. Jezus verklaarde zelf dat Hij de Profeet was, Wiens komst door Mozes was voorzegd, en de Christus van Wie alle profeten hadden getuigd. De tijdelijke overmacht van de 'Gentiles', waardoor de verdere verstrooiing van Israël tot stand zou worden gebracht, en tenslotte de vergadering van het verbondsvolk, werden voorspeld, met menige verwijzing naar de geïnspireerde uitspraken van Jesaja dienaangaande.[31] De toekomst van Lehi's nakomelingen werd als een rondzwerven in ongeloof wegens ongerechtigheid afgeschilderd, tengevolge waarvan de niet-Joden een machtig volk op het westelijk vasteland zouden worden, ofschoon dat land zelfs als een laatste erfenis aan het huis Israëls was gegeven. De vestiging van de toenmaals toekomstige, doch nu bestaande Amerikaanse natie, gekarakteriseerd als 'een vrij volk', werd aldus voorspeld en Gods doeleinde daarmede verklaard: 'Want het is wijsheid in de Vader dat zij als een vrij volk door de macht van de Vader in dit land zouden worden gevestigd, zodat deze dingen van hen zouden kunnen voortkomen tot een overblijfsel van uw nageslacht

[30] 3 Nephi 19:35, 36; lees het gehele hoofdstuk.
[31] 3 Nephi 20; zie verwijzingen naar Jesaja daarin.

opdat het verbond van de Vader, dat Hij met Zijn volk heeft gesloten, in vervulling moge gaan, o huis Israëls'.[32]

Als een teken van de tijd waarin de vergadering van de verscheidene takken van Israël uit hun langdurige verstrooiing zou plaats vinden, noemde de Heer de voorspoed van de 'Gentiles' in Amerika, en hun bemiddeling in het brengen van de Schriften naar het gedegenereerde overblijfsel van Lehi's nakomelingschap, de Amerikaanse Indianen.[33] Duidelijk werd gemaakt dat alle 'Gentiles', die zich wilden bekeren en door de doop het evangelie aannemen, tot het verbondsvolk zouden worden gerekend en deelgenoot zouden worden gemaakt van de zegeningen, die tot de laatste dagen behoren, in welke het Nieuw Jeruzalem op het Amerikaanse vasteland zou worden opgericht. De vreugderijke mededeling over het vergaderde Israël zoals die door Jehova vroeger door de mond van Zijn profeet Jesaja was gedaan, werd door de herrezen Jehova aan Zijn Nephietische kudde herhaald.[34] Hen vermanende over de woorden van de profeten, die zij onder hen geboekstaafd hadden, na te denken en acht te geven op de nieuwe schriftuur die Hij bekend had gemaakt, en in 't bijzonder de Twaalven gebiedend het volk meer over de dingen te leren die Hij had verkondigd, vertelde de Heer hun van de openbaringen die door Maleachi waren ontvangen en gegeven, en gebood dat deze zouden worden opgeschreven.[35]

De profetieën, aldus door Hem herhaald en die Maleachi hadden geïnspireerd tot uiting er van, waren in die tijd klaarblijkelijk nog voor de toekomst en zijn zelfs nu nog niet geheel in vervulling gegaan. De komst des Heren, waarvan deze schriftuur getuigt, is nog niet geschied, maar dat de tijd nu nabij is - 'die grote en die vreseijke dag des Heren' - wordt bevestigd door het feit, dat Elia die vóór die dag moest komen, ter vervulling van zijn bijzondere opdracht is verschenen, namelijk om de harten van de levende kinderen te wenden tot hun overleden voorouders, en de harten van de gestorven vaderen tot hun nog sterfelijk nageslacht.[36]

De persoonlijke zending van Christus ter gelegenheid van zijn tweede bezoek duurde drie dagen, gedurende welke Hij de mensen vele schriftuurplaatsen gaf, zoals eerder aan de Joden waren gegeven, want zo had de Vader geboden. Hij legde hun Gods doeleinden uit, vanaf den beginne tot de tijd, dat Christus in Zijn heerlijkheid zal wederkeren; 'En zelfs tot op de grote en laatste dag, wanneer alle volken en alle geslachten en alle natiën en talen voor God zullen staan, om volgens hun werken te worden geoordeeld, hetzij deze goed of kwaad zijn. - Indien deze goed zijn, tot de opstanding van het eeuwige leven en indien deze kwaad zijn, tot de opstanding der veroordeling; op gelijksoortige wijze, de ene aan de ene hand, en de andere aan de

[32] 3 Nephi 21:4.
[33] 3 Nephi 21:1-7; voor profetieën betreffende volgende gebeurtenissen zie rest van het hoofdstuk.
[34] 3 Nephi 22; vgl. Jesaja 54.
[35] 3 Nephi 24 en 25; vgl. Maleachi 3 en 4.
[36] L. & V. 110:13-16. Elia verscheen de 3de april 1836 in de Tempel te Kirtland en droeg de sleutelen voor het plaatsvervangende werk voor de doden aan de Kerk over. Zie hoofdst. 41, blz. 564.

andere hand, volgens de barmhartigheid en de rechtvaardigheid en de heiligheid die in Christus is, Die was voor de wereld begon.' Met erbarming handelend genas Hij hun zieken en wekte een man uit de doden op. Op een later doch niet nader aangeduid tijdstip vertoonde Hij zich onder de Nephieten en 'brak dikwijls brood en zegende het en gaf het hun'.[37]

Na Zijn tweede hemelvaart werd de geest van profetie onder hen openbaar en deze strekte zich zelfs uit tot kinderen en babies; velen van hen spraken over wonderbare dingen, zoals de Geest hen deed uitspreken. De Twaalven begonnen hun zending met energie, allen onderwijzende die horen wilden en dopende diegenen die door bekering gemeenschap met de Kerk zochten. Aan allen die zich aldus aan de vereisten van het evangelie onderwierpen, werd de Heilige Geest gegeven, en zij die zo gezegend werden, leefden in liefde met elkander en werden de Kerk van Christus genoemd.[38]

Het Bezoek van Christus aan Zijn Uitverkoren Twaalven onder de Nephieten[39]

Onder het bestuur van de twaalf geordende discipelen groeide de Kerk en was zij voorspoedig in het land Nephi.[40] De discipelen, als bijzondere getuigen voor Christus, reisden, predikten, onderwezen en doopten allen die geloof beleden en blijk van bekering gaven. Bij een zekere gelegenheid waren de Twaalven 'in machtig gebed en vasten bijeen' en verlangden onderricht in een bijzondere aangelegenheid die, ondanks het verbod van de Heer tegen twisten, tot woordenstrijd aanleiding had gegeven. Terwijl zij de Vader in de naam van de Zoon aanriepen, verscheen Jezus onder hen en vroeg: 'Wat wilt gij dat Ik u zal geven?' Hun antwoord was: 'Here, wij willen dat gij ons de naam zoudt willen noemen die wij deze kerk moeten geven, want er is dienaangaande woordenstrijd onder het volk'. Zij hadden de gemeenschap van gedoopte gelovigen voorlopig de Kerk van Christus genoemd, doch deze juiste en kenmerkende naam was blijkbaar niet algemeen zonder twijfel aanvaard.

'En de Here zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, hoe komt het dat het volk hier over mort en twist? Hebben zij de schriften niet gelezen die zeggen, dat gij de naam van Christus, die Mijn naam is, op u moet nemen? Want bij deze naam zult gij ten laatsten dage worden geroepen. En wie Mijn naam ook op zich neemt en ten einde toe volhardt, zal ten laatsten dage zalig worden. Wat gij daarom ook zult doen, zult gij in Mijn naam doen; daarom zult gij de kerk bij Mijn naam noemen en gij zult de Vader in Mijn naam aanroepen, opdat Hij de kerk om Mijnentwil zal zegenen.

En hoe kan het Mijn kerk zijn, tenzij ze bij Mijn naam wordt genoemd? Want indien een kerk bij de naam van Mozes wordt genoemd, dan is ze de

[37] 3 Nephi 26:4, 5, 13-15.
[38] 3 Nephi 26:14-21.
[39] 3 Nephi, hoofdst. 26, 27 en 28:1-12.
[40] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

kerk van Mozes, of indien ze bij de naam van een mens wordt genoemd, dan is ze de kerk van een mens, maar indien ze bij Mijn naam wordt genoemd, dan is ze Mijn kerk, indien ze op Mijn evangelie is gebouwd. Voorwaar zeg Ik u, dat gij op Mijn evangelie zijt gebouwd; daarom zult gij alles, waarnaar gij vraagt, in Mijn naam vragen; indien gij daarom de Vader voor de kerk in Mijn naam aanroept, zal de Vader u horen. En indien de kerk op Mijn evangelie is gebouwd, dan zal de Vader Zijn eigen werken er in openbaren. Maar als ze niet op Mijn evangelie is gebouwd, en op de werken van mensen of op de werken van de duivel, voorwaar zeg Ik u, dat zij voor een korte tijd vreugde in hun werken hebben, maar straks komt het einde, en worden zij neergehouwen en in het vuur geworpen, waaruit geen terugkeer is. Want hun werken volgen hen na, want het is wegens hun werken dat zij worden neergehouwen; gedenkt daarom de dingen die Ik u heb verteld.'[41]

Op deze wijze bekrachtigde de Here bij wijze van gezaghebbende toekenning de naam die, door inspiratie, door Zijn gehoorzame kinderen was aangenomen: *De Kerk van Jezus Christus*. Des Heren verklaring ten aanzien van de enige Naam waarmede de Kerk ten rechte kon worden gekend, is krachtig en overtuigend. Het was niet de kerk van Lehi of Nephi, van Mosiah of Alma, van Samuël of Helaman, anders zou zij worden genoemd bij de naam van de man wiens kerk het was, zoals er vandaag kerken zijn die naar mensen zijn genoemd[42], doch daar dit de Kerk was, die door Jezus Christus was opgericht, kon zij geen andere naam dragen dan de Zijne.

Daarna herhaalde Jezus voor de Nephietische Twaalf vele kardinale beginselen die Hij reeds eerder breedvoerig voor hen en voor het volk had uiteengezet, en gebood Hij dat Zijn woorden moesten worden opgeschreven, behalve bepaalde verheven mededelingen, die Hij hun verbood te schrijven. De belangrijkheid van het als een kostbare schat bewaren van de nieuwe schriftuur, die Hij gegeven had, was aangetoond, met de verzekering dat in de hemel alles wat op goddelijke aanwijzing was gedaan, te boek werd gesteld. Tot de Twaalven werd gezegd dat zij de rechters van hun volk zouden zijn; en met het oog op zulk een waardigheid werden zij tot ijver en godsvrucht aangemaand.[43] De Here verheugde zich over het geloof en de gerede gehoorzaamheid van de Nephieten onder wie Hij had gearbeid; en tot de twaalf speciale getuigen zeide Hij: 'En nu ziet, Mijn vreugde wegens u en ook wegens dit geslacht is volkomen, zelfs volmaakt; ja, en zelfs de Vader verblijdt zich en tevens alle heilige engelen, wegens u en dit geslacht, want geen hunner is verloren. Ziet, Ik zou willen dat gij het begreept, want Ik bedoel hen, die van dit geslacht nu in leven zijn, en geen hunner is verloren, en in hen heb Ik volkomen vreugde.' Zijn vreugde was echter vermengd met smart vanwege de afval waarin de latere generaties zouden geraken. Hij voorzag

[41] 3 Nephi 27:4-12.
[42] Bijvoorbeeld van Calvijn, Luther, Wesley, zie ook 'The Great Apostasy', 10:21, 22.
[43] Merk op dat de Joodse apostelen een soortgelijke verzekering en opdracht ontvingen: Matth. 19:28; Lucas 22:30. Zie ook 1 Nephi 12:9.

dit als een verschrikkelijke toestand, die zijn hoogtepunt zou bereiken in het vierde geslacht van die tijd af.[44]

De Drie Nephieten

In liefderijke erbarming sprak de Here tot de twaalf discipelen, een voor een, en vroeg: 'Wat verlangt gij van Mij, nadat Ik tot de Vader zal zijn gegaan?'[45] Allen, op drie na, gaven het verlangen te kennen dat zij hun zending zouden mogen voort zetten totdat zij een tamelijk hoge leeftijd hadden bereikt, om daarna ter gerechter tijd door de Here in Zijn koninkrijk te worden ontvangen. Jezus zegende hen met deze verzekering: '. . . Daarom zult gij, nadat gij twee-en-zeventig jaar oud zijt geworden, tot Mij in Mijn koninkrijk komen; en bij Mij zult gij rust vinden.' Toen keerde Hij zich tot de drie, die hun verzoek voor zich hadden gehouden, omdat zij het niet durfden uitspreken.

'En Hij zeide tot hen: Ziet, Ik ken uw gedachten, en gij hebt verlangd wat Johannes Mijn geliefde, die bij Mij was in Mijn bediening, voordat Ik door de Joden werd verheven, van Mij verlangde. Daarom meer gezegend zijt gij, want gij zult nimmer de dood smaken, maar gij zult leven en alle handelingen van de Vader met de kinderen der mensen zien, totdat alles volgens de wil van de Vader zal zijn vervuld, en Ik met de machten des hemels in Mijn heerlijkheid zal komen. En gij zult nimmer de pijnen des doods verduren, maar wanneer Ik in Mijn heerlijkheid zal komen, zult gij in een oogwenk van sterfelijkheid in onsterfelijkheid worden veranderd, en dan zult gij in het koninkrijk van Mijn Vader zalig zijn.'[46]

De gezegende drie ontvingen de verzekering, dat zij in de loop van hun verlengd leven ongevoelig zouden zijn voor pijn en geen smart zouden hebben dan die over de zonden der wereld. Voor hun verlangen om door hun arbeid zielen tot Christus te brengen, zo lang als de wereld zou bestaan, kregen zij de belofte van een daaruit voortvloeiende volheid van vreugde, zelfs als die welke het deel van de Here zelf was geworden. Jezus raakte elk van de negen aan die in de Here zouden leven en sterven, maar de drie die zouden blijven, totdat Hij in Zijn heerlijkheid zou komen, raakte Hij niet aan. 'En toen ging Hij heen'.

In het lichaam van de Drie Nephieten was een verandering tot stand gebracht, zodat zij gedurende hun verblijf op aarde niet onderworpen waren aan de gewoonlijk optredende gevolgen van physieke wederwaardigheden. De hemelen werden voor hun ogen geopend, zij werden opgenomen en zagen en hoorden onuitsprekelijke dingen. 'En het was hun verboden er over te spreken, evenmin werd hun de macht gegeven om de dingen die zij zagen en hoorden, onder woorden te brengen.' Hoewel zij leefden en werkten als mensen onder mensen, predikende, dopende en de Heilige Geest verlenende

[44] 3 Nephi 27:32 en de daarbij gegeven verwijzingen.
[45] 3 Nephi 28:1; lees verzen 1-12.
[46] 3 Nephi 28:6-8; zie blz. 506.

aan allen die op hun woorden acht sloegen, waren de vijanden van de waarheid onmachtig hen leed te doen. Iets meer dan honderd-en-zeventig jaar na het laatste bezoek van de Heer werd een boosaardige vervolging tegen de Drie ingezet. Om hun ijver in de bediening werden zij in de gevangenis geworpen, maar 'de gevangenissen konden hen niet houden, want zij werden in tweeën gespleten.' Zij werden in ondergrondse kerkers ingesloten, 'maar zij sloegen de aarde met het woord van God, zodat zij door Zijn macht uit de diepten der aarde werden bevrijd; en daarom kon men de kuilen niet diep genoeg graven om hen er in te houden'. Driemaal werden zij in een brandende vuurhaard geworpen, maar dat deerde hen niet, en driemaal werden zij in een kuil met wilde beesten geworpen, 'en ziet, zij speelden met de beesten als een kind met een zuiglam, en ondervonden geen letsel'.[47] Mormon zegt dat in antwoord op zijn gebed de Here hem had doen weten dat de verandering die in de lichamen van de Drie was teweeggebracht, zodanig was, dat Satan geen macht over hen kon hebben; 'zij waren in het vlees geheiligd, zodat zij heilig waren en de machten der aarde geen vat op hen hadden. En in deze toestand zouden zij tot de oordeelsdag van Christus verblijven; en te dien dage zouden zij een grotere verandering ondergaan en in het koninkrijk van de Vader worden ontvangen, om er niet meer uit te gaan, maar voor eeuwig bij God in de hemelen te wonen.'[48] Bijna driehonderd jaren lang, en mogelijk ook wel langer, arbeidden de Drie Nephieten zichtbaar onder hun medemensen, doch toen de goddeloosheid van het volk toenam, werden deze speciale zendelingen teruggetrokken en openbaarden zij zich alleen aan de weinige rechtvaardigen. Moroni, de laatste profeet van de Nephieten, schreef, toen hij bezig was met de voltooiing van het verslag van zijn vader Mormon en daar enige zaken die hij zelf wist aan toevoegde, over deze drie discipelen des Heren, dat 'die in het land verbleven, totdat de goddeloosheid van het volk zo groot was, dat de Here hen niet bij het volk wilde laten blijven; en niemand weet of zij in het land zijn. Doch ziet, mijn vader en ik hebben hen gezien, en zij hebben ons gediend.'[49]

Hun zending moest zich tot de Joden en 'Gentiles' uitstrekken, onder wie zij arbeiden, zonder dat deze weten dat zij van oude geboorte zijn. Ook worden zij naar de verdreven stammen Israëls gezonden, en naar alle naties, geslachten, talen en volken, vanwaar zij vele zielen tot Christus hebben gebracht en nog brengen, 'opdat hun verlangen moge worden vervuld, en tevens wegens de overtuigende macht Gods die in hen is.'[50]

De Groei van de Kerk wordt gevolgd door de afval van de Nephietische natie

De Kerk van Jezus Christus ontwikkelde zich snel in het land Nephi en bracht haar getrouwe aanhangers ongekende zegeningen. Zelfs de erfvijandschap tussen de Nephieten en Lamanieten werd vergeten, en allen leefden in

[47] 3 Nephi 28:13-23; vgl. 4 Nephi 1:14, 29-33.
[48] 3 Nephi 28:39, 40.
[49] Mormon 8:10, 11; zie ook 3 Nephi 28:26-32, 36-40; 4 Nephi 1:14, 37; Ether 12:17.
[50] 3 Nephi 28:27-32.

vrede en voorspoed. De eenheid in de Kerk was zo groot, dat haar leden alles in gemeenschap bezaten, 'zodoende waren er armen noch rijken, slaven noch vrijen, maar zij waren allen vrijgemaakt, en deelgenoten van de hemelse gave.'[51] Volkrijke steden namen de plaats in van de troosteloze ruïnes die tijdens de kruisiging van de Heiland waren ontstaan. Het land werd gezegend en het volk verheugde zich in rechtvaardigheid. 'En er waren geen twisten in het land wegens de liefde Gods, die in het hart der mensen woonde. En men vond geen afgunst of strijd, of moeilijkheden, of hoererijen, of leugen of moord, of enigerlei ontucht, en er kon waarlijk geen gelukkiger volk zijn onder alle mensen die door God waren geschapen.'[52] Negen van de twaalf bijzondere getuigen, die door de Here waren gekozen, gingen op de aangegeven tijd in hun rust in, en anderen werden in hun plaats geordend. De toestand van gezegende voorspoed en gemeenschappelijk bezit duurde honderd-en-zeven-en-zestig jaren, maar kort daarna trad een zeer beangstigende verandering in. Trots kwam in de plaats van nederigheid, het pronken met kostbare gewaden verving de eenvoud van gelukkiger dagen, wedijver werd de oorzaak van twist en van toen af aan 'hadden zij onder hen hun goederen en hun bezittingen niet meer gemeen. En zij werden in klassen verdeeld, en zij gingen kerken voor zichzelf bouwen om winst te verkrijgen, en begonnen de ware Kerk van Christus te verloochenen.'[53] De door mensen opgerichte kerken namen in aantal toe, en vervolging, de onvervalste zuster van onverdraagzaamheid, greep om zich heen. De roodhuidige Lamanieten vielen in hun ontaarde levenswijze terug en kweekten een moorddadige vijandschap jegens hun blanke broeders aan, en allerlei soorten van verdorven praktijken werden onder beide naties een gewone zaak. Vele tientallen jaren lang trokken de Nephieten zich voor hun agressieve vijanden terug en togen noordoostwaarts door wat nu de Verenigde Staten heet. Ongeveer 400 n. Chr. werd bij de heuvel Cumorah de laatste grote slag geleverd[54], waarin de Nephietische natie werd uitgeroeid.[55] Het gedegenereerde overblijfsel van Lehi's nakomelingschap, de Lamanieten of Amerikaanse Indianen, zijn tot op heden blijven bestaan. Moroni, de laatste van de Nephietische profeten, verborg de kroniek van zijn volk in de heuvel Cumorah, vanwaar deze door goddelijke aanwijzing in deze bedeling aan het licht werd gebracht. Deze kroniek is nu door de gave en de macht van God voor de wereld vertaald en als het Boek van Mormon ten bate van alle naties gepubliceerd.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 39

1. HET LAND OVERVLOED. - Dit omvatte het noordelijk deel van Zuid-Amerika en strekte zich uit tot aan de landengte van Panama. In het noorden werd het begrensd door het land Verwoesting, dat Midden-Amerika was en, later in de geschiedenis der Nephieten, zich over een onbepaald gebied noordelijk van de landengte uitstrekte. Het Zuid-

[51] 4 Nephi 1:3; lees 1:23; zie bl. 514 en 523.
[52] 4 Nephi 1:15, 16.
[53] 4 Nephi 1:25, 26.
[54] Bij Manchester, New York.
[55] Zie Mormon, hoofdst. 1-9; en Moroni, hoofdst. 10.

Amerikaanse continent wordt in het Boek van Mormon over 't algemeen het land Nephi genoemd.

2. DE JOODSE EN DE NEPHIETISCHE VERSIE VAN DE BERGREDE. - Zoals in de tekst werd gezegd, is een van de opmerkelijkste verschillen tussen de Bergrede en de feitelijke herhaling daarvan door onze Heer ter gelegenheid van Zijn bezoek aan de Nephieten, dat in de eerste de vervulling van de wet van Mozes werd voorzegd en in de tweede de onvoorwaardelijke verzekering werd gegeven dat de wet was vervuld. Onder de Zaligsprekingen komen ook enige verschillen voor; in elk daarvan is de Nephietische rede duidelijker. Zo lezen wij in plaats van 'Zalig zijn de armen van geest' (Matth. 5:3): 'Zalig zijn de armen van geest die tot Mij komen' (3 Nephi 12:3). In plaats van 'Zalig zijn die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid; want zij zullen verzadigd worden (Matth.) lezen wij: 'En gezegend zijn allen, die hongeren en dorsten naar gerechtigheid, want zij zullen met de Heilige Geest worden vervuld' (Nephi). In plaats van: 'Om der gerechtigheid wil' (Matth.) vinden wij: 'Om Mijn naams wil' (Nephi). Voor de moeilijke passage 'Gij zijt het zout der aarde; indien nu het zout smakeloos wordt, waarmede zal het gezouten worden?' (Matth.) hebben wij de duidelijker uitdrukking: 'Ik sta u toe het zout der aarde te zijn; maar wanneer het zout smakeloos wordt, waarmede zal de aarde worden gezouten?' (Nephi). En - zoals reeds werd opgemerkt - in plaats van '. . . zal er niet ééne jota noch één tittel van de wet voorbijgaan, totdat het alles zal zijn geschied' (Matth.) hebben we: '. . . Niet één jota of tittel van de wet is voorbijgegaan, maar in Mij is alles vervuld' (Nephi). Variaties in de volgende verzen zijn een uitvloeisel van deze toekomstige vervulling in Mattheüs en de verzekering van het tot stand gebrachte daarvan in Nephi. In plaats van de sterke vergelijking met het uitrukken van een oog dat hindert of het afhouwen van een kwellende hand (Matth.), vinden we: 'Ziet, Ik geef u een gebod, dat gij geen van deze dingen in uw hart laat komen; want het is beter dat gij u van deze dingen onthoudt en daarin uw kruis opneemt, dan dat gij in de hel zoudt worden geworpen' (Nephi). Na de toelichtende voorbeelden van de evangelievereisten, welke die van de wet vervangen, geeft de Nephietische kroniek deze samenvatting: 'Daarom zijn die dingen, die van ouds waren en onder de wet, alle in Mij vervuld. Oude dingen zijn weggedaan, en alle dingen zijn nieuw geworden. Daarom zou Ik willen dat gij volmaakt zoudt zijn, gelijk Ik, of uw Vader, Die in de hemel is, volmaakt is'. In het verslag van Mattheüs van de Bergrede wordt weinig onderscheid gemaakt tussen de leringen die tot de menigte in 't algemeen worden gericht en de instructies die speciaal voor de Twaalven zijn bestemd. Zo kan uit hetgeen in Matth. 6:25-34 werd gezegd, worden opgemaakt dat dit tot de apostelen was gericht, want zij en niet het volk moesten het streven naar wereldse dingen nalaten. In de rede tot de Nephieten wordt het onderscheid aldus duidelijk gemaakt: 'En toen Jezus deze woorden had gesproken, blikte Hij op de Twaalven, die Hij had gekozen, en zeide tot hen: Gedenkt de woorden, die Ik heb gesproken. Want ziet, gij zijt door Mij gekozen om het woord aan dit volk te bedienen. Daarom zeg Ik tot u: Zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij zult eten, of wat gij zult drinken, noch voor uw lichaam, waarmede gij u zult kleden. Is niet het leven meer dan het voedsel, en het lichaam dan de kleding?' enz. (Zie 3 Nephi 13:25-34). Mattheüs 7 begint met: 'Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt', zonder enige nadere aanduiding over de algemene dan wel bijzondere toepasselijkheid. Het veertiende hoofdstuk van 3 Nephi begint aldus: 'Toen Jezus deze woorden had gesproken, wendde Hij zich wederom tot de schare, en zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt.' Aan iedere bestudeerder wordt een zorgvuldige vergelijking, vers na vers, tussen de Bergrede zoals die door Mattheüs werd opgetekend en de rede van de herrezen Heiland tot Zijn volk op het westelijk vasteland, ernstig aanbevolen.

3. DOOPPLECHTIGHEDEN ONDER DE NEPHIETEN NA HET BEZOEK VAN DE HEER. - Wij lezen dat vóór de tweede verschijning van Christus aan de Nephieten, de gekozen Twaalf werden gedoopt (3 Nephi 19:10-13). Deze mannen waren ongetwijfeld reeds eerder gedoopt, want Nephi had niet alleen de bevoegdheid ontvangen om te dopen, maar ook om anderen de vereiste autoriteit te verlenen om de doop toe te dienen (3 Nephi 7:23-26). De doop van de discipelen in de ochtend van het tweede bezoek van de Heiland

was dus een wederdoop inhoudend een vernieuwing van de verbonden en een belijdenis van geloof in de Here Jezus.

Het is mogelijk dat met de vroegere Nephietische doopplechtigheden enige onregelmatigheid in de wijze of ongepastheid in de geest tijdens de bediening van de verordening heeft geheerst, want zoals wij hebben gezien, gebood de Heer het volk, in verband met de instructies betreffende de doop, dat geschillen moesten ophouden (3 Nephi 11:28-33).

Wat tweede of latere dopen betreft, heeft de schrijver elders (zie de Artikelen des Geloofs, Hfdst. 7, blz. 149-151) practisch als volgt geschreven. De Schrift vermeldt weinig wederdopen, en bij elk geval zijn de speciale omstandigheden, die de handeling rechtvaardigen, duidelijk. Zo lezen wij dat Paulus zekere discipelen te Efeze doopt, ofschoon zij reeds volgens de wijze van de doop van Johannes waren ondergedompeld geweest. Doch in dit geval was de apostel er blijkbaar niet van overtuigd dat de doop door een bevoegde was verricht, of dat de gelovigen wel behoorlijk van de belangrijkheid van de verordening op de hoogte waren gebracht. Toen hij de doeltreffendheid van hun doop onderzocht door te vragen: 'Hebt gij den Heiligen Geest ontvangen toen gij geloofd hebt?' antwoordden zij hem: 'Wij hebben zelfs niet gehoord of er een Heilige Geest is'. Toen vroeg hij verwonderd: 'Waarin zijt gij dan gedoopt? En zij zeiden: In den doop van Johannes. Maar Paulus zeide: Johannes heeft wel gedoopt den doop der bekering, zeggende tot het volk, dat zij geloven zouden in Dengene die na hem kwam, dat is in Christus Jezus. En die hem hoorden, werden gedoopt in den naam des Heeren Jezus' (zie Hand. 19:1-6). Heden ten dage wordt in de Kerk een herhaling van de doopplechtigheid voor iemand onder bepaalde omstandigheden geoorloofd. Zo indien iemand, door de doop tot de Kerk toegetreden, deze verlaat of geëxcommuniceerd wordt, zich daarna bekeert en de wens te kennen geeft tot de Kerk terug te keren, kan dit alleen geschieden door zich opnieuw te laten dopen. Dit is echter een herhaling van de eerste verordening zoals die reeds eerder werd verricht. Er is in de Kerk geen verordening van 'wederdoop' die anders is in aard, vorm of doel dan de andere doop, en dus is bij het toedienen van de doop aan iemand die al eerder werd gedoopt, de vorm van de plechtigheid precies dezelfde als in de eerste doop.

HOOFDSTUK 40

DE LANGE NACHT VAN AFVAL

Meer dan zeventienhonderd jaren lang op het oostelijk halfrond en meer dan veertienhonderd jaren op het westelijk continent was er, naar het schijnt, stilte tussen de hemelen en de aarde.[1] Van directe openbaring van God aan de mens gedurende dat lange interval werd van gezaghebbende zijde geen melding gemaakt. Zoals reeds is aangetoond, liep het tijdperk van de apostolische bediening op het oostelijk vasteland waarschijnlijk vóór het begin van de tweede eeuw n. Chr. ten einde. Het heengaan van de apostelen werd gevolgd door de snelle ontwikkeling van een algemene afval, gelijk was voorzien en voorspeld.[2]

In het tot stand komen van deze grote afdwaling werkten uitwendige en inwendige oorzaken samen. Van de ontbindende, uitwendig werkende, krachten was de doeltreffendste de voortdurende vervolging waaraan de heiligen blootstonden, zowel van Joodse als van heidense zijde. Grote aantallen die hun lidmaatschap hadden beleden en velen die functies hadden bekleed, verlieten de Kerk, terwijl weinigen onder het geweld der vervolging tot groter ijver werden gestimuleerd. Het gevolg van de uitwendige tegenstand in 't algemeen - van de uitwendige oorzaken van de achteruitgang in geloof en werken als geheel beschouwd - was de achteruitgang van het individu, die op een wijdverbreide *afval van de Kerk* uitliep. Maar onnoemelijk veel ernstiger was het gevolg van inwendige onenigheid, scheuring en verdeeldheid, waardoor een volslagen *afval van de Kerk* van de weg en het woord van God werd teweeggebracht.

Het Jodendom was de eerste onderdrukker van het Christendom, en werd de aanstichter van en medeplichtige aan de opeenvolgende gruwelen die met de heidense vervolging gepaard gingen. Openlijke en heftige vijandschap van de Romeinse overheid tegen de Christelijke Kerk werd onder de regering van Nero algemeen (begin ongeveer 64 n. Chr.) en ging met nu en dan plaats vindende rustpozen van enige maanden of zelfs jaren achtereen door tot aan het einde van de regering van Diocletianus (ongeveer 305 n. Chr.). De onmenselijke wreedheid en wilde barbaarsheden waaraan zij waren onderworpen die in deze eeuwen van heidense overheersing de naam van Christus durfden belijden, zijn zaken, die tot de aanvaarde geschiedenis behoren.[3] Toen Constantijn de Grote in het eerste kwart van de vierde eeuw de troon besteeg, werd een radicale wijziging in de houding van de staat jegens de

[1] Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

[2] Een uitgebreid verslag van de afval van de oorspronkelijke Kerk kan hier niet worden ondernomen. De lezer wordt verwezen naar speciale verhandelingen over dit onderwerp. Zie van de schrijver 'The Great Apostasy', beschouwd in het Licht van Kerkelijke en Wereldlijke geschiedenis, een werk van 176 bladzijden.

[3] Zie 'The Great Apostasy', hoofdst. 4 en 5.

kerk ingeluid. De keizer verhief het zogenaamde Christendom van die dagen zonder omwegen tot staatsgodsdienst; ijverige dienstverlening aan de kerk werd de zekerste aanbeveling voor keizerlijk gunstbetoon. Doch de kerk was reeds grotendeels een afvallige instelling en vertoonde, wat organisatie en dienst betreft, zelfs in grove trekken nog maar een flauwe gelijkenis met de Kerk van Jezus Christus, door de Heiland gegrondvest en door de apostelen gebouwd. Welke overblijfselen van onvervalst Christendom in de kerk tot dusver in stand waren gebleven, deze werden aan het oog onttrokken door de misbruiken, die het gevolg waren van de verheffing van de kerkorganisatie tot voorwerp van wereldse begunstiging, krachtens keizerlijk decreet. De keizer, hoewel zelfs niet gedoopt, benoemde zichzelf tot hoofd van de kerk, en het priesterlijk ambt had meer voorkeur dan een militaire rang of bevordering in een regeringsambt. De geest van afvalligheid, die de kerk reeds had doordrongen, voordat Constantijn haar in bescherming had genomen en tot staatskerk verheven, werd nu tot grotere werkzaamheid aangezet, daar de voorwaarden voor een paddestoelachtige groei van Satans gewas bijzonder gunstig waren.

De bisschop van Rome had zich het oppergezag over zijn collega's in het episcopaat aangematigd, doch toen de keizer Byzantium tot zijn hoofdstad maakte en haar naam ter ere van zichzelf in Constantinopel veranderde, eiste de bisschop van die stad gelijkheid met de Romeinse bisschop voor zich op. De aanspraak werd betwist, de daaruit voortvloeiende onenigheid verdeelde de kerk, en de scheiding bestaat thans nog, zoals wordt aangetoond door het onderscheid tussen de Rooms-Katholieke en de Grieks-Katholieke kerk.

De Romeinse bisschop bezat wereldlijke zowel als geestelijke autoriteit, en in de elfde eeuw matigde hij zich de titel van *Paus* aan, hetgeen *Vader* betekent, in de zin van vaderlijk gezag in alle dingen. Gedurende de twaalfde en dertiende eeuw was het aardse gezag van de paus groter dan dat van koningen en keizers en de Roomse kerk werd de despotische vorstin der naties en alleenheerseres boven alle wereldlijke staten. Toch beweerde deze kerk, die naar wereldse eerzucht en lust tot overheersen riekte, onbeschaamd dat zij de Kerk was die werd opgericht door Hem die zeide: 'Mijn koninkrijk is niet van deze wereld'. De Kerk van Rome was in haar geestelijk bestuur niet minder aanmatigend dan in haar wereldlijk beleid. In haar luid verkondigde controle over het lot van de zielen der mensen, gaf zij godslasterend voor, persoonlijke zonden te kunnen vergeven of te houden, en straffen op te leggen of kwijt te schelden, zowel in het hiernamaals als op aarde. Zij verkocht vergunningen om zonde te bedrijven en verhandelde privileges voor goud, om gemakkelijk vergiffenis te krijgen voor reeds begane zonden. Haar paus, zichzelf tot plaatsvervanger van God uitroepend, zat ten oordeel als God zelf, en door zulk een godslastering vervulde hij de profetie van Paulus na diens waarschuwing met betrekking tot de verschrikkelijke toestanden die aan de tweede komst van Christus zouden voorafgaan: 'Dat u niemand verleide in enigerlei wijze; want die komt niet tenzij dat eerst de afval gekomen is, en dat geopenbaard is de mens der zonde, de zoon des verderfs, die zich

tegenstelt en verheft boven al wat God genaamd of als God geëerd wordt, alzo dat hij in den tempel Gods als een god zal zitten, zichzelven vertonende dat hij god is'.[4] In haar ongebreidelde aanmatiging van autoriteit aarzelde de Kerk van Rome niet de wet van God te overtreden, de verordeningen die voor de zaligmaking noodzakelijk zijn, te veranderen en het eeuwig verbond meedogenloos te breken, aldus de aarde bevlekkend zoals Jesaja had voorzegd.[5] Zij veranderde de verordening van de doop, vernietigde zijn symboliek en voegde er imitaties van heidense riten aan toe; zij verdierf het Sacrament van des Heren Avondmaal en schond deszelfs leer door het ongefundeerde denkbeeld der *transsubstantiatie*[6]; zij ondernam het de verdiensten van de rechtvaardigen te gebruiken om de zondaar vergiffenis te schenken met het onschriftuurlijke en weerzinwekkende dogma van de *supererogatie,* van de overdadige goede werken. Zij bevorderde de afgoderij in haar verleidelijkste en verderfelijkste vormen; zij stelde het bestuderen van de heilige schrift door het volk in 't algemeen strafbaar; zij legde haar geestelijken de onnatuurlijke status van het celibaat op; zij verlustigde zich in de theorieën en drogredenen van mensen, en zodanig vervalste zij de eenvoudige leer van het evangelie van Christus, dat een geloof ontstond, dat op één lijn kan worden gesteld met bijgeloof en ketterij. Zij verkondigde zulke verdorven leerstellingen met betrekking tot het menselijk lichaam, dat zij de goddelijk geformeerde aardse tabernakel tot een ding maakte dat alleen nog maar geschikt was om gemarteld en veracht te worden; zij proclameerde liegen en bedriegen tot deugden die rijk beloond zouden worden, als daardoor haar belangen maar werden gediend. Zo grondig week zij van de oorspronkelijke kerkorganisatie af, dat zij tot een schouwspel werd van pompeuze pracht, tot stand gebracht door menselijke verzinselen.[7]

De belangrijkste inwendige oorzaken waardoor de afval van de Oorspronkelijke Kerk werd teweeggebracht, kunnen aldus worden samengevat:

(1) Het bederven van de eenvoudige leerstellingen van het evangelie van Christus door deze te vermengen met zogenaamde wijsgerige stelsels. (2) Door aan de voorgeschreven eredienst van de Kerk ongeautoriseerde toevoegingen te doen en in noodzakelijke verordeningen noodlottige veranderingen aan te brengen. (3) Ongeautoriseerde veranderingen in kerkorganisatie en kerkbestuur.[8]

Onder de tyrannieke onderdrukking door de Roomse Kerk, een kenmerk van aangematigde en onrechtmatige overheersing, werd de beschaving vertraagd en eeuwen lang practisch in haar koers tegengehouden. Deze periode

[4] 2 Thess. 2:3, 4.
[5] Jesaja 24:5.
[6] De valse leer van de transsubstantiatie zegt dat het brood en de wijn, als emblemen van Christus' vlees en bloed in het Sacrament van des Heren Avondmaal door priesterlijke inzegening in het werkelijke vlees en bloed van Jezus Christus worden veranderd. Zie 'The Great Apostasy', 8:16-19. Over de 'supererogatie' zie blz. 433.
[7] 'The Great Apostasy', hoofdst. 6, 7, 8.
[8] 'The Great Apostasy', 6:14, 15. Voor een uitgebreide behandeling van het onderwerp zie hoofdst. 6 t/m 9.

van teruggang staat in de geschiedenis bekend als de Donkere Middeleeuwen.

De vijftiende eeuw was getuige van de beweging, die wij als de Renaissance of de Herleving van de Wetenschap hebben leren kennen; er was een algemeen en veel betekenend snel ontwaken onder de mensen, en een vastberaden pogen om traagheid en onwetendheid te overwinnen werd in de gehele beschaafde wereld waargenomen. Door geschiedschrijvers en wijsgeren werd deze opleving als een onbewuste en spontane aansporing van 'de geest van de tijd' beschouwd. Het was een ontwikkeling, door Gods Geest vooraf bepaald, om het verduisterde verstand van de mensen te verlichten, ter voorbereiding van de herstelling van het evangelie van Jezus Christus, die bestemd was om enige eeuwen later tot stand te worden gebracht.[9]

Met de hernieuwing van de intellectuele activiteit en de inspanning voor materiële verbetering kwamen tevens, als natuurlijke en onvermijdelijke nevenverschijnselen, protesten en opstand tegen de kerkelijke tyrannie dier dagen. De Albigenzen in Frankrijk waren in de dertiende eeuw tegen het kerkelijk despotisme in verzet gekomen, en in de veertiende had John Wickliffe van de Universiteit van Oxford het bederf van de Roomse kerk en de geestelijkheid stoutmoedig aan de kaak gesteld, en wel voornamelijk de beperkingen, die door de paus aan het bestuderen van de schriften door het volk waren gesteld. Wickliffe gaf de wereld een vertaling van de Heilige Bijbel in het Engels. Deze manifestaties van onafhankelijk geloof en handeling trachtte de kerk met geweld te onderdrukken en te bestraffen. De Albigenzen waren aan onmenselijke wreedheden onderworpen en een ongebreidelde slachting werd onder hen aangericht. Wickliffe was het doelwit van harde en onophoudelijke vervolging, en ofschoon hij op zijn bed stierf, was de wraakzucht van de Roomse kerk eerst verzadigd, toen zij zijn lichaam had doen opgraven, verbranden en de as wijd en zijd had laten verspreiden. Johannes Huss en Hiëronymus van Praag namen op het Europese continent in het verzet tegen het pauselijk despotisme een voorname plaats in; beiden vielen als martelaren voor de goede zaak. Hoewel de kerk door en door afvallig was geworden, waren er toch moedige en rechtvaardige mannen bereid hun leven te geven voor de verdere vrijwording op geestelijk gebied.

Een opmerkelijke opstand tegen het pausdom vond in de zestiende eeuw plaats, bekend als de Reformatie. Deze beweging werd in 1517 door Maarten Luther, een Duitse monnik, ingezet, en zij nam zo snel in omvang toe dat zij spoedig het gehele pauselijk domein bestreek. Formele *protesten* tegen het despotisme van de pauselijke kerk werden door de vertegenwoordigers van zekere Duitse vorstendommen en andere gedelegeerden opgesteld tijdens een landdag of algemene raadsvergadering te Spiers in 1529. Sedert dien heten de hervormers *Protestanten*. De oprichting van een onafhankelijke kerk werd door Johannes, keurvorst van Saksen, voorgesteld, voor welke kerk op zijn instigatie een beginselverklaring door Luther en zijn collega Melanchton was opgesteld. De Protestanten waren het niet met elkander eens. Van goddelijke autoriteit ontbloot om hen in zaken van kerkorganisatie en -leer te

[9] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.

leiden, volgden zij de verschillende wegen der mensen en werden inwendig verscheurd en uitwendig aangevallen.

De Roomse kerk, met vastberaden tegenstanders geconfronteerd, aarzelde niet de uiterste wreedheid toe te passen. Het hof van Inquisitie, dat in de laatste helft van de vijftiende eeuw onder de infame en heiligschennende naam van 'Heilig Ambt' werd ingesteld, werd in de eeuw van de Reformatie vergiftigd door de lust naar barbaarse wreedheid, en onderwierp mensen, die heimelijk van ketterij waren beschuldig, aan onbeschrijflijke folteringen.

In de eerste stadia van de Reformatie, die door Luther aan de gang was gebracht, verklaarde Hendrik VIII, koning van Engeland, dat hij aan de zijde van de paus stond, en werd daarvoor beloond met het recht, de voorname titel te voeren van 'Verdediger van het Geloof'. Binnen weinige jaren werd deze zelfde Britse vorst door de Roomse kerk geëxcommuniceerd wegens zijn ongeduldig negeren van de pauselijke autoriteit ter zake van Hendriks verlangen om zich van Koningin Catherina te laten scheiden, ten einde met een van haar dienstmaagden te kunnen trouwen. Het Britse parlement vaardigde in 1534 de Acte van Suprematie uit, welke bepaalde dat de natie van alle trouw aan het pauselijk gezag was ontheven. Bij Besluit van het Parlement werd de koning tot hoofd van de kerk binnen zijn eigen gebied gemaakt. Aldus werd de Kerk van Engeland geboren, als direct gevolg van de ongebonden minnarijen van een liederlijke en infame koning. Met godslasterlijke onverschilligheid jegens de afwezigheid van een goddelijke opdracht, zonder enige schim van priesterlijke opvolging schiep een overspelige koning een kerk, zette er een 'priesterschap' van eigen maaksel in en riep zichzelf tot opperbestuurder in alle geestelijke aangelegenheden uit.

Het conflict tussen Katholicisme en Protestantisme in Engeland is aan iedere bestudeerder van de geschiedenis bekend. Het is voldoende hier op te merken dat de wederzijdse haat tussen de twee twistende secten, de ijver van hun respectievelijke aanhangers, hun voorgewende liefde voor God en toewijding aan de dienst van Christus, hoofdzakelijk werden gekenmerkt door het gebruik van het zwaard, de bijl, en de brandstapel.

Mensen en naties, zich verlustigend in het besef tenminste voor een deel van de dwingelandij der priesterkaste te zijn bevrijd, bedierven hun pas verworven vrijheid van gedachte, van spreken en van handelen door afschuwelijke buitensporigheden. De verkeerd genoemde Eeuw van de Rede, en de atheïstische gruwelen die in de Franse Revolutie hun hoogtepunt vonden, staan als een onuitwisbaar getuigenis van wat er van een mens kan worden, die er prat op gaat een godloochenaar te zijn.

Is het dan ook geen wonder dat sedert de zestiende eeuw de door mensen gemaakte kerken met phenomenale snelheid zijn toegenomen? Kerken en kerkelijke organisaties die voorgeven het Christendom te belijden zijn thans bij honderden te tellen. Aan alle kanten hoort men tegenwoordig zeggen: 'Zie, hier is Christus', of 'Zie, daar'. Er zijn secten wier namen zijn ontleend aan de omstandigheden waaronder zij zijn ontstaan - zoals de Kerk van Engeland; andere zijn genoemd naar haar grondleggers of oprichters - als Luther, Calvijn, Wesley. Sommige heten naar bijzonderheden van haar leer

of bestuur - zoals de Methodisten-, de Presbyteriaanse-, Baptisten- en Broederschapskerk, doch vóór de dertiger jaren van de negentiende eeuw was er geen kerk op aarde die beweerde de Kerk van Jezus Christus te zijn. De enige als kerk aangeduide organisatie, die in die tijd bestond en het waagde te beweren dat zij aanspraak had op autoriteit door opvolging, was de Katholieke kerk, die reeds eeuwen lang afvallig was en volkomen ontdaan van goddelijk gezag, en niet door God erkend. Indien de 'moederkerk' zonder een geldig priesterschap is en ontbloot van geestelijke macht, hoe kunnen haar spruiten aan haar dan het recht ontlenen om in de dingen van God te zijn? Wie zou durven beweren dat de mens een priesterschap in 't leven kan roepen, die door God zou moeten worden geëerd en erkend? Toegegeven dat mensen onder elkander genootschappen, gemeenschappen, secten en zelfs 'kerken' als zij hun organisaties zo willen noemen, kunnen oprichten en dat ook doen, toegegeven dat zij regels kunnen voorschrijven, wetten opstellen en plannen kunnen maken voor het in werking stellen, voor discipline en voor bestuur, en dat al zulke wetten, regels en ontwerpen van bestuur bindend zijn voor hen die het lidmaatschap aanvaarden; al die rechten en machten toegegeven - aan wie kunnen die menselijke instellingen het gezag van het Heilige Priesterschap ontlenen, zonder hetwelk geen Kerk van Christus kan bestaan.[10]

De staat van afvalligheid van het Christendom is door vele eminente en gewetensvolle vertegenwoordigers van de onderscheidene kerken toegegeven, en ook door kerken als instellingen. Zelfs de Kerk van Engeland erkent het verschrikkelijke feit in haar officiële verklaring van ontaarding, weergegeven in de '*Leerrede tegen het Gevaar van Afgoderij*', met deze woorden:

'Zodat leken en geestelijken, geleerden en ongeleerden, alle leeftijden, secten, en mannen, vrouwen en kinderen van alle rangen en standen in het gehele Christendom - een afschuwelijk en zeer vreselijk ding om aan te denken - tegelijk in een gruwelijke afgoderij zijn verdronken; van alle ondeugden door God het meest verfoeid en voor de mens de vloekwaardigste; en dat in een tijdsverloop van achthonderd jaar en meer.'[11]

Laten wij nu niet de gevolgtrekking maken, dat God tijdens de gehele nacht van universele afval, hoe lang en donker die ook was, de wereld had vergeten. De mensheid was niet geheel aan zichzelf overgelaten. De Geest van God was werkzaam voor zo ver het ongeloof van de mensen dit toeliet. Johannes de Apostel en de drie Nephietische discipelen[12] arbeidden onder de mensen, ofschoon men hen niet kende. Maar door de eeuwen van geestelijke duisternis heen leefden en stierven de mensen zonder de bediening van een apostel, profeet, ouderling, bisschop, priester, leraar of diaken. Welke vorm van godsvrucht in de door mensen gestichte kerken bestond, deze ontbeerde goddelijke macht. De tijd die door de geïnspireerde apostel was voorzien, was volledig gekomen - de mensheid in 't algemeen weigerde gezonde leer te

[10] Deze paragraaf is een gedeeltelijke paraphrase van 'The Great Apostasy', 10:21, 22.
[11] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[12] Blz. 506 en 537.

aanvaarden, maar kittelachtig van gehoor, vergaderden zij zichzelf leraren naar hun eigen begeerlijkheden, en waarlijk hadden zij het oor van de waarheid afgewend om zich te keren tot fabelen.[13] Het eerste kwart van de negentiende eeuw was getuige van de vervulling van de voorspelling van de profeet Amos omtrent de toestanden: 'Zie, de dagen komen, spreekt de Heere Heere, dat Ik een honger in het land zal zenden; niet een honger naar brood, noch dorst naar water, maar om te horen de woorden des Heeren. En zij zullen zwerven van zee tot zee, en van het noorden tot het oosten; zij zullen omlopen om het woord des Heeren te zoeken, maar zullen het niet vinden.'[14]

Gedurende het gehele tijdperk van de afval waren de vensteren des hemels voor de wereld gesloten gebleven, zodat alle directe openbaring van God was uitgesloten, en in het bijzonder enige persoonlijke bediening van Christus. De mensheid kende God niet langer, en had de uitspraken der profeten en apostelen van vroeger, die Hem wel hadden gekend, met een waas van geheimzinnigheid en fantasie omgeven, zodat in het bestaan van de ware en Levende God niet meer werd geloofd. In Zijn plaats hadden de secten getracht zich een voorstelling te maken van een onbegrijpelijk wezen, ontdaan van 'lichaam, lichaamsdelen, en gemoedsaandoeningen', een onstoffelijk niets.[15] Doch in de hemelse raadsvergaderingen was besloten, dat na verloop van vele eeuwen van duistere onwetendheid de wereld opnieuw door het licht van de waarheid zou worden verlicht. Door de werking van de Geest der Waarheid had de geest der mensheid een voorbereiding ondergaan, die te vergelijken is met het diepe ploegen van een veld, voor het opnieuw inplanten van het evangelie. Het beginsel van het kompas voor de zeevarende werd door de Geest geopenbaard, het op dit beginsel gebouwde instrument was een uitvinding van de mens, en met behulp daarvan werden de onbekende oceanen onderzocht. Tegen het einde van de vijftiende eeuw ontdekte Columbus onder de inspiratie van God, de nieuwe wereld, alwaar de gedegenereerde afstammelingen van Lehi woonden, een donkerhuidig overblijfsel van het huis Israëls - de Amerikaanse Indianen. In de juiste tijd brachten de schepen *Mayflower* en *Speedwell* de Pelgrimvaders naar de westelijke wereld, de voorhoede van een schare, die aan verbanning ontkwam en nu een nieuw tehuis zocht waar zij kon aanbidden volgens de inspraak van haar geweten. De komst van Columbus en de latere immigratie van de puriteinse Pelgrims was bijna zeshonderd jaar voor Christus voorspeld; hun respectievelijke zendingen waren voor hen even werkelijk vastgesteld als met het zenden van welke profeet ook met een boodschap of het doen van enig werk, het geval is geweest.[16]

De oorlog tussen de Amerikaanse koloniën en het Moederland, en de triomphale uitslag daarvan in de bevrijding van de Amerikaanse natie voor eens en voor altijd van monarchale overheersing, waren eveneens voorzegd als verdere stappen in de voorbereiding tot de herstelling van het evangelie.

[13] Zie 2 Tim. 4:1-4; ook 'The Great Apostasy', 2:30.
[14] Amos 8:11, 12.
[15] Aantekening 4, einde van hoofdstuk.
[16] Zie B. v. M., 1 Nephi 13:10-13. Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

Er werd tijd gegeven voor de vestiging van een stabiele regering, voor het kiezen van mannen, geïnspireerd om de Grondwet van de Verenigde Staten samen te stellen en uit te vaardigen, die ieder mens ten volle politieke vrijheid en godsdienstvrijheid belooft. Het was niet gepast het kostbare zaad van het herstelde evangelie op ongeploegde grond te werpen, door onverdraagzaamheid verhard en slechts geschikt om doornen van kwezelarij en welig onkruid van verstandelijke en geestelijke slavernij voort te brengen. Het evangelie van Jezus Christus belichaamt de vrijheid; het is de waarheid die ieder mens en iedere natie vrij zal maken, die zijn wetten wil aanvaarden en gehoorzamen.

Op de vastgestelde tijd verschenen de Eeuwige Vader en Zijn Zoon Jezus de Christus aan de mens op aarde, en luidden de Bedeling van de Volheid der Tijden in.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 40

1. OPENBARINGEN OP HET WESTELIJK HALFROND OPGEHOUDEN. - 'De oostelijke wereld had deze kennis omtrent de Heer eerder verloren dan de westelijke. In Noord-Amerika was vierhonderd jaar na de geboorte van onze Heiland en Meester, minstens één mens die de Almachtige God kende als een afzonderlijk Persoon, als een Wezen dat in staat was zich met de mens in verbinding te stellen. Deze mens was Moroni, de zoon van Mormon, wiens getuigenis nu met ons is en door alle komende eeuwen heen met ons moet blijven'. - George Q. Cannon, *Life of Joseph Smith,* pag. 21. Zie B. v. M., Moroni 10:27-34.

2. DE GEVOLGEN VAN DE GROTE AFVAL OP GODDELIJKE WIJZE TEN GOEDE ONDERVANGEN. - De nauwlettende bestudeerder moet in de voortschrijding van de grote afval en zijn gevolgen wel het bestaan zien van een overheersende macht die alles tenslotte tot een goed einde voert, hoe mysterieus haar methoden ook mogen zijn. De hartverscheurende vervolgingen, waaraan de heiligen in de eerste eeuwen van onze jaartelling waren onderworpen, de zielsangst, de foltering en bloedvergieting, die ter verdediging van het getuigenis van Christus werden ondergaan, de opkomst van een afvallige kerk, die het intellect vernietigde en de zielen der mensen kluisterde - al die verschrikkelijke toestanden waren de Heer tevoren bekend. Hoewel wij niet kunnen zeggen of geloven dat zulke uitingen van menselijke ontaarding en godslastering in overeenstemming waren met de wil van God, is het toch zeker dat Hij de volledige uitoefening van de vrije wil van de mens toeliet, in de uitoefening van welke wil sommigen een martelaarskroon verwierven, en anderen de beker van hun ongerechtigheid tot overvloeiens toe vulden.

De goddelijke toelating is evenzeer merkbaar in de opstanden en oproeren, in revoluties en reformaties, die uit verzet tegen de verduisterende invloed van de afvallige kerk ontstonden. Wickliffe en Huss, Luther en Melanchton, Zwingli en Calvijn, Hendrik VIII in zijn arrogante toeëigening van priesterlijke autoriteit, John Knox in Schotland, Roger Williams in Amerika - al dezen en een menigte anderen bouwden beter dan zij zelf wisten, in zover dat hun pogingen gedeeltelijk het fundament hebben gelegd van het gebouw van de godsdienst- en gewetensvrijheid, en dit ter voorbereiding voor de herstelling van het evangelie, gelijk goddelijk werd voorspeld. - The Great Apostasy, 10:19, 20.

3. VERKLARING VAN EEN ALGEMENE AFVAL DOOR DE KERK VAN ENGELAND. - Het *Boek der Leerreden,* waaraan de aanhaling in de tekst is ontleend, werd ongeveer in het midden van de zestiende eeuw gepubliceerd. De officiële proclamatie van een universele afval werd op een in 't oog vallende wijze verspreid, want de Leerreden waren bestemd om in de kerken te worden voorgelezen onder bepaalde voorwaarden, in plaats van preken. In de geciteerde verklaring beweert de Kerk van Engeland plechtig, dat een toestand

van afvalligheid die alle leeftijden, secten en standen in het ganse Christendom had aangetast, achthonderd jaar lang had geheerst, voordat de kerk die deze verklaring had opgesteld, was gesticht. Dat deze plechtige verklaring ook heden van kracht is, zowel als bekentenis als belijdenis van de Kerk van Engeland, blijkt uit het feit, dat de prediking 'Tegen het Gevaar van Afgoderij' en bepaalde andere predikingen speciaal zijn bekrachtigd en onderschreven en bovendien met het voorschrift, dat zij in de Kerken door de Bedienaars van het woord moesten worden voorgelezen, ijverig en duidelijk, zodat de mensen ze kunnen begrijpen. Zie 'Articles of Religion' in de in omloop zijnde afleveringen van de Kerk van Engeland, *Book of Common Prayer.*

4. DE 'GELOOFSBELIJDENIS VAN ATHANASIUS'. - Tijdens het Concilie van Nicea, door keizer Constantijn in 325 bijeen geroepen, werd een formele geloofsverklaring omtrent de Godheid gekozen. Later werd een wijziging aangebracht, die bekend is als de 'Geloofsbelijdenis van Athanasius', en hoewel men in twijfel verkeert aan wie het moet worden geweten, heeft de belijdenis een plaats in het ritueel van sommige Protestantse kerken. Een sterker bewijs dat de mensen God niets meer kenden dan de Athaniaanse geloofsbelijdenis behoeft niet te worden aangevoerd. Zoals 'De Geloofsbelijdenis van Sint-Athanasius' door de Kerk van Engeland in deze tijd wordt beleden en in het officiële ritueel wordt gepubliceerd, luidt zij als volgt: 'Wij aanbidden één God in Drie-eenheid, en Drie-eenheid in Eenheid, niet de Personen verwarrend, noch de Substantie verdelend. Want er is één Persoon van de Vader, een andere van de Zoon, en een andere van de Heilige Geest. Maar de Godheid van de Vader, van de Zoon, en van de Heilige Geest is geheel één: de Heerlijkheid gelijk, de Majesteit gelijkelijk eeuwig. Zoals de Vader is, zo is de Zoon, en zo is de Heilige Geest. De Vader ongeschapen, de Zoon ongeschapen, en de Heilige Geest ongeschapen. De Vader onbegrijpelijk, de Zoon onbegrijpelijk, en de Heilige Geest onbegrijpelijk. De Vader eeuwig, de Zoon eeuwig, en de Heilige Geest eeuwig. Toch zijn zij niet drie eeuwigen, maar één eeuwige. Zoals er ook geen drie onbegrijpelijken zijn, noch drie ongeschapenen, maar één ongeschapene, en één onbegrijpelijke. Zo is eveneens de Vader Almachtig, de Zoon Almachtig, en de Heilige Geest Almachtig. En toch zijn er geen drie Almachtigen, maar één Almachtige. Dus de Vader is God, de Zoon is God, en de Heilige Geest is God. En toch zijn zij geen drie Goden, maar één God. Zo is eveneens de Vader Heer, de Zoon Heer, en de Heilige Geest Heer. En toch geen drie Heren, maar één Heer.'

Dan volgt deze vreemde bekentenis van wat tegelijkertijd door de 'Christelijke waarheid' wordt vereist, doch door de 'Katholieke Godsdienst' wordt verboden: 'Gelijk wij door de Christelijke waarheid worden gedwongen: iedere Persoon zelf als God en Heer te erkennen; zo wordt ons door de Katholieke Godsdienst verboden te zeggen: er zijn drie Goden, of drie Heren.'

5. DE ZENDING VAN COLUMBUS EN HAAR GEVOLGEN. - Aan Nephi, de zoon van Lehi, werd de toekomst van zijn volk getoond, waarbij inbegrepen de ontaarding van een tak er van, die later bekend stond als Lamanieten en in deze tijd als Amerikaanse Indianen. De komst van een man uit de 'Gentiles', over de diepe wateren, werd zo duidelijk geopenbaard, dat de man positief als Columbus kon worden geïdentificeerd. De komst uit gevangenschap van andere 'Gentiles' naar dit land, is eveneens duidelijk. De openbaring wordt door Nephi, die haar ontving, aldus weergegeven: 'En ik keek en zag vele wateren en deze scheidden de volkeren van de nakomelingschap mijner broeders. En de engel zeide tot mij: Zie, de toorn Gods is op de nakomelingschap uwer broeders. En ik keek en zag onder de volkeren een man, die door vele wateren van het nageslacht van mijn broeders was gescheiden. En ik zag, dat de Geest Gods op de man nederdaalde en op hem inwerkte, en hij ging over de vele wateren naar de nakomelingen mijner broeders, die in het beloofde land waren. En ik zag, dat de Geest van God op andere niet-Joden inwerkte; en zij gingen uit hun gevangenschap, op de vele wateren' (1 Nephi 13:10-13). De vestiging van een grote natie van 'Gentiles' op het Amerikaanse vasteland, de onderwerping van de Lamanieten of Indianen, de oorlog tussen de pas gevestigde natie en Groot-Brittannië, en de zegevierende uitslag van die strijd om onafhankelijkheid, worden in hetzelfde hoofdstuk met gelijke duidelijkheid naar voren gebracht.

HOOFDSTUK 41

PERSOONLIJKE MANIFESTATIES VAN GOD DE EEUWIGE VADER EN VAN ZIJN ZOON JEZUS CHRISTUS IN DEZE TIJDEN

EEN NIEUWE BEDELING

In het jaar onzes Heren 1820 woonde in Manchester, Ontario district, staat New-York, een eerzaam burger, Joseph Smith genaamd. Zijn gezin bestond verder uit zijn vrouw en hun negen kinderen. De derde zoon en het vierde kind van de familie was Joseph Smith Jr., die in de tijd waarover wij spreken, veertien jaar oud was. In het genoemde jaar waren New-York en de naburige staten het toneel van intense opwinding over godsdienstaangelegenheden, en een ongewone ijver werd door de voorgangers van de talrijke concurrerende secten aan de dag gelegd om bekeerlingen voor hun respectievelijke kudden te winnen. De jonge Joseph werd door deze hevige opwinding sterk aangegrepen, en was bijzonder verbijsterd door de geest van verwarring en tweespalt die overal heerste. Daar ons huidig onderwerp speciaal hem betreft, en gezien de alles te boven gaande belangrijkheid van zijn getuigenis aan de wereld, wordt hier zijn eigen verslag van hetgeen voorviel, weergegeven.

'In het tweede jaar na onze verhuizing naar Manchester ontstond er in de plaats waar wij woonden een ongewone opwinding over godsdienst. Het begon met de Methodisten, maar ze heerste spoedig onder alle secten in dat gedeelte van die landstreek. In feite scheen het ganse gebied er door te zijn aangetast, en grote menigten schaarden zich bij de verschillende godsdienstige partijen, wat geen geringe beroering en verdeeldheid onder het volk veroorzaakte; sommigen riepen: 'Zie hier!' en anderen: 'Zie daar!' Sommigen streden voor het Methodistische geloof, sommigen voor het Presbyteriaanse, en sommigen voor het Baptistische geloof. Want ondanks de grote liefde die de bekeerlingen tot deze verschillende geloven ten tijde van hun bekering betoonden, en de grote ijver van de betrokken geestelijkheid, die zich inspande om deze buitengewone opleving van godsdienstig gevoel op te wekken en aan te wakkeren, opdat een ieder zou mogen worden bekeerd, zoals zij het geliefden te noemen, en zich bij de secte zijner keuze zou aansluiten, bleek het, toen de bekeerlingen zich bij de verschillende richtingen aansloten, sommigen bij de ene groep en sommigen bij de andere groep, dat de schijnbare goede gezindheid van de priesters en de bekeerlingen eerder voorgewend dan echt was; want er volgde een tafereel van grote verwarring en kwade gevoelens. Priester streed tegen priester, en bekeerling tegen bekeerling, waardoor al hun goede gevoelens voor elkander, indien zij deze ooit hadden bezeten, volkomen verloren gingen in woordenstrijd en meningsverschillen.

Ik was destijds in mijn vijftiende jaar. Het gezin van mijn vader was tot

het Presbyteriaanse geloof bekeerd, en vier hunner sloten zich bij die kerk aan, namelijk mijn moeder Lucy, mijn broeders Hyrum en Samuel Harrison en mijn zuster Sophronia. Gedurende deze tijd van grote opwinding werd mijn geest tot ernstig nadenken en grote onrust gebracht; maar ofschoon mijn gevoelens diep waren, en ik dikwijls pijnlijk getroffen was, hield ik mij toch afzijdig van al deze groepen, hoewel ik hun onderscheiden bijeenkomsten bijwoonde, zo dikwijls als de gelegenheid zulks veroorloofde. Na verloop van tijd begon ik enige voorkeur te gevoelen voor de Methodistische secte, en was ik min of meer verlangend mij daarbij aan te sluiten. Maar zo groot was de verwarring en de onenigheid tussen de verschillende richtingen, dat het onmogelijk was voor iemand van mijn jeugdige leeftijd, en zo weinig bekend met mensen en zaken, om met zekerheid te beslissen wie gelijk had en wie niet. Mijn geest was soms zeer opgewonden, zo hevig en onophoudelijk waren het geschreeuw en de beroering. De Presbyterianen waren zeer vastbesloten tegen de Baptisten en Methodisten, en wendden alle krachten van rede en spitsvondigheid aan om hun dwalingen te bewijzen of om tenminste het volk te doen geloven dat zij dwaalden. Aan de andere kant waren de Baptisten en Methodisten op hun beurt even ijverig om te trachten hun eigen leerstellingen te bewijzen en alle andere te weerleggen. Te midden van deze woordenstrijd en meningsverschillen zeide ik dikwijls tot mijzelf: Wat moet ik doen? Welke van al deze groepen heeft gelijk, of hebben zij alle ongelijk? Als één er van gelijk heeft, welke is het dan, en hoe zal ik het weten? Terwijl ik kampte met de grote moeilijkheden, die werden veroorzaakt door de strijd tussen deze godsdienstige groepen, las ik op zekere dag de Zendbrief van Jakobus, het eerste hoofdstuk en daarvan het vijfde vers, dat luidt: *En indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begere, Die een iegelijk mildelijk geeft, en niet verwijt; en zij zal hem gegeven worden.*

Nimmer trof een tekst in de Schrift een mensenhart met meer kracht dan deze passage toen mijn hart trof. Hij scheen met grote kracht tot in ieder gevoel van mijn hart door te dringen. Ik dacht er telkens en telkens weer over na, wetende dat, indien er iemand was die wijsheid van God nodig had, ik het was; want ik wist niet hoe te handelen, en tenzij ik meer wijsheid zou verkrijgen dan ik toen bezat, zou ik het nimmer weten, want de godsdienstonderwijzers van de verschillende secten verstonden dezelfde bijbelteksten zo verschillend, dat alle vertrouwen in een oplossing op grond van de Bijbel geheel werd vernietigd. Tenslotte kwam ik tot de gevolgtrekking dat ik in duisternis en verwarring moest blijven of anders doen, zoals Jakobus aangeeft, namelijk God vragen. Ten laatste nam ik het besluit om God te vragen, want ik dacht dat indien Hij wijsheid gaf aan hen, die het aan wijsheid ontbrak, en mildelijk wilde geven en niet verwijten, ik het kon wagen. Naar aanleiding van mijn besluit mij tot God te wenden, begaf ik mij aldus naar het bos om de poging te doen. Het was op de morgen van een schone, heldere dag, vroeg in het voorjaar van achttienhonderd-en-twintig. Het was de eerste maal in mijn leven, dat ik zulk een poging deed, want te midden van al mijn bekommeringen had ik nog nimmer getracht om overluid te bidden. Toen ik

op de plaats was gekomen die ik van tevoren had uitgekozen, knielde ik neder, nadat ik om mij heen had gezien en had vastgesteld dat ik alleen was, en begon de verlangens van mijn hart tot God op te zenden. Nauwelijks had ik dit gedaan, of ik werd onmiddellijk aangegrepen door een of andere macht die mij geheel overmande en zulk een verbazende invloed over mij had, dat mijn tong gebonden was, zodat ik niet kon spreken. Dikke duisternis omhulde mij en het scheen mij enige tijd toe, alsof ik tot plotselinge verdelging was gedoemd. Maar met alle kracht die in mij was, riep ik God aan om mij te bevrijden uit de macht van deze vijand die mij had aangegrepen, en juist toen ik op het punt was in wanhoop te verzinken en mij aan verdelging over te geven - niet aan een denkbeeldige ondergang, maar aan de macht van een werkelijk bestaand wezen uit de niet-zichtbare wereld, in het bezit van zulk een verbazende macht, als ik nimmer te voren in enig wezen had gevoeld - juist op dit ontstellende moment zag ik recht boven mijn hoofd een kolom van licht die geleidelijk nederdaalde tot ze mij bereikte. Nauwelijk verscheen dit licht of ik voelde mij bevrijd van de vijand die mij gebonden hield. Toen het licht op mij rustte, zag ik twee Personen, wier glans en heerlijkheid alle beschrijving te boven gaan, boven mij in de lucht staan. Eén hunner sprak tot mij, mij bij de naam noemende, en zeide, op de ander wijzend: *Dit is Mijn geliefde Zoon - hoor Hem!* Ik had mij tot de Here gewend met het doel te vragen welke van alle secten de waarheid bezat, opdat ik mocht weten bij welke ik mij moest aansluiten. Zodra ik daarom mijzelf weer meester was, zodat ik in staat was te spreken, vroeg ik de Personen, Die Zich boven mij in het licht bevonden, welke van alle secten de waarheid bezat - en bij welke ik mij moest aansluiten. Mij werd geantwoord dat ik mij bij geen hunner moest aansluiten, want ze waren alle verkeerd; en de Persoon Die tot mij sprak, zeide dat al hun geloofsbelijdenissen een gruwel in Zijn ogen waren, dat die leraars alle verdorven waren; 'zij genaken Mij met hun lippen, maar hun hart houdt zich verre van Mij; zij onderwijzen leringen die geboden van mensen zijn, hebbende een gedaante van godzaligheid, maar zij verloochenen de kracht er van'. Hij gebood andermaal mij bij geen hunner aan te sluiten, en vele andere dingen zeide Hij tot mij, die ik nu niet kan neerschrijven.

Toen ik wederom tot mijzelf kwam, bemerkte ik dat ik op mijn rug lag en ten hemel blikte. Enige dagen nadat ik dit visioen had, bevond ik mij toevallig in het gezelschap van één der Methodistische predikers, die een zeer werkzaam aandeel had in de voorheen genoemde godsdienstige opwinding; en terwijl ik met hem over godsdienst sprak, nam ik de gelegenheid te baat om hem een verslag te geven van het visioen dat ik had ontvangen. Ik was zeer verrast over zijn gedrag; hij behandelde mijn mededeling niet alleen lichtvaardig, maar zelfs met grote verachting en zeide, dat het alles van de duivel was, en dat er in deze dagen niet zoiets bestond als visioenen of openbaringen; dat al dergelijke dingen met de apostelen hadden opgehouden, en dat er nooit meer zoiets zou zijn. Ik bemerkte echter spoedig dat mijn vertellen van het gebeurde een sterk vooroordeel tegen mij onder de godsdienstleraars had veroorzaakt en hevige vervolging deed ontstaan, die steeds toenam. En hoewel ik een onbekende jon-

gen was, tussen veertien en vijftien jaar oud, en mijn levensomstandigheden van die aard waren dat ze mij tot een onbetekenende jongeman in de wereld maakten, sloegen toch vooraanstaande mannen voldoende acht op mij om de openbare mening tegen mij op te zetten en een bittere vervolging te ontketenen; en dit vond plaats onder alle secten - allen verenigden zich om mij te vervolgen. Toen heb ik er ernstig over nagedacht, en sindsdien nog vele malen, hoe vreemd het was, dat een onbekende jongen van juist veertien jaar die bovendien genoodzaakt was zich door dagelijkse arbeid een schamel levensonderhoud te verdienen, als persoon belangrijk genoeg werd geacht om de aandacht der leiders der meest algemene secten van die tijd te trekken, op een wijze om in hen een geest van de bitterste vervolging en beschimping te doen ontstaan. Maar vreemd of niet, het was zo, en het veroorzaakte mij dikwijls groot verdriet. Het was echter een feit, dat ik een visioen had aanschouwd. Ik heb sindsdien gedacht, dat ik mij ongeveer gevoelde als Paulus, toen hij zich voor koning Agrippa verdedigde, en het verslag gaf van het visioen dat hij had, toen hij een licht zag en een stem hoorde; maar er waren slechts weinigen die hem geloofden; sommigen zeiden, dat hij onoprecht was, anderen zeiden dat hij waanzinnig was, en hij werd bespot en beschimpt. Maar dit alles vernietigde de werkelijkheid van zijn visioen niet. Hij had een visioen gezien, en hij wist het, en alle vervolging onder de hemel kon dit niet veranderen; en hoewel zij hem ten dode toe zouden vervolgen, wist hij toch en zou dit tot zijn laatste ademtocht weten, dat hij een licht had gezien en een stem tot zich had horen spreken, en de gehele wereld kon hem niet anders doen denken of geloven. Zo was het met mij. Ik had werkelijk een licht gezien, en in het midden van dat licht zag ik twee Personen, en Zij spraken waarlijk tot mij; en hoewel ik werd gehaat en vervolgd omdat ik zeide dat ik een visioen had gezien, was het toch waar; en terwijl men mij vervolgde, smaadde en valselijk allerlei kwaad van mij sprak, omdat ik dat zeide, kwam de vraag bij mij op: Waarom word ik vervolgd voor het vertellen van de waarheid? Ik heb werkelijk een visioen gezien, en wie ben ik, dat ik God kan weerstaan, of waarom denkt de wereld dat ze mij kan doen loochenen wat ik inderdaad heb gezien? Want ik had een visioen gezien, ik wist het, en ik kon het niet ontkennen, noch durfde ik dit te doen; want ik wist dat ik daardoor God zou beledigen en onder veroordeling zou komen. Mijn geest was nu bevredigd met betrekking tot de sectarische wereld - namelijk dat het niet mijn plicht was mij bij één der secten aan te sluiten, maar dat ik op dezelfde wijze moest voortgaan, totdat ik verdere aanwijzingen zou ontvangen. Ik had bevonden, dat het getuigenis van Jakobus waar was: indien iemand wijsheid ontbreekt, mag hij ze van God begeren, en hij zal ze ontvangen zonder verwijt'.[1]

Op deze wijze werd de Bedeling van de Volheid der Tijden ingeluid.[2] De duisternis van de lange nacht van afval was verdreven; de heerlijkheid der

[1] P. v. Gr. W., Joseph Smith 2:5-26; ook 'History of the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints', dl. 1, pag. 2-8.
[2] Ef.1:9, 10. Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

hemelen verlichtte de wereld opnieuw; de stilte van eeuwen was verbroken; Gods stem was wederom op aarde gehoord. In de lente van het jaar 1820 was er één sterveling, een jongen van nog geen vijftien jaar oud, die met even grote zekerheid wist dat hij leefde, als dat hij wist, dat de heersende opvatting der mensen over de Godheid als een onbelichaamde essentie van iets zonder vorm en zonder tastbare substantie met betrekking tot zowel de Vader als de Zoon even zeer van waarheid was ontbloot als de omschrijving in hun geformuleerde geloofsbelijdenissen onbegrijpelijk was. De jonge Joseph wist dat èn de Eeuwige Vader èn Zijn verheerlijkte Zoon Jezus Christus, in vorm en gestalte volmaakte Mensen waren, en dat de mens naar Hun lichamelijk beeld was geschapen.[3] Voorts wist hij dat de Vader en de Zoon individuele Persoonlijkheden waren, elk van elkander onderscheiden - een waarheid die door de Here Jezus gedurende Zijn sterfelijk leven ten volle werd bevestigd, doch die door de drogredenen van ongelovigen was verdoezeld, zo niet begraven. Hij besefte dat de eenheid van de Godheid een eenheid was in volmaaktheid van doel, van bedoeling en van handeling, zoals de schriften het ons leren, en niet een onmogelijke eenheid wat de Personen betreft, gelijk generaties van valse leraren hadden getracht ingang te doen vinden. Deze schitterend, verworven kennis omtrent God bevestigde het feit van een universele afval, met de onvermijdelijke gevolgtrekking: dat de Kerk van Christus nergens op aarde bestond. Zij rekende grondig af met de waanvoorstelling, dat directe openbaring van de hemelen voor altijd had opgehouden, en in bevestigende zin bewees zij de werkelijkheid van persoonlijke communicatie tussen God en stervelingen.

Voor de vierde maal sedert de geboorte van de Heiland op aarde had de Vader van de autoriteit van de Zoon inzake de aarde en de mens getuigd.[4] In deze openbaring van Hemzelf in deze laatste dagen deed de Vader, evenals bij vroegere gelegenheden, niet anders dan het feit van des Zoons identiteit bevestigen en gebieden dat Hij moest worden gehoorzaamd.

'Een afgezant, uit Gods tegenwoordigheid gezonden'[5]

Ongeveer drie-en-een-half jaar lang, na de heerlijke verschijning van de Vader en de Zoon aan Joseph Smith, werd de jeugdige openbaarder aan zichzelf overgelaten, voorzover het meerdere manifestaties van de hemel betreft. Die tijd was er een van beproeving. Hij was blootgesteld aan de bedekte hatelijkheden van zijn leeftijdgenoten en aan de agressieve vervolging van de zijde van volwassenen, 'die', zoals hij zeer terecht en min of meer beschuldigend opmerkt, 'mijn vrienden hadden moeten zijn en mij vriendelijk hadden moeten behandelen, en indien zij veronderstelden, dat ik misleid was, op een gepaste en welwillende wijze hadden moeten trachten mij op het

[3] Zie blz. 113; aantekening 5, einde van hoofdstuk 11.
[4] Voor vroegere voorbeelden zie blz. 96, 275 en 528.
[5] P. v. Gr. W., Joseph Smith 2:29-54, 59; ook 'History of the Church', dl. 1, pag. 10-16, 18.

juiste pad terug te brengen'.[6] Hij bleef aan zijn dagelijks werk op de boerderij, tezamen met zijn vader en zijn broers, die hem vriendelijkheid, welwillendheid en sympathie betoonden. Ondanks de hoon, de beschimping en de scheldwoorden van de gemeenschap in 't algemeen, bleef hij standvastig en getrouw in zijn plechtige verzekering dat hij zowel de Eeuwige Vader als Jezus de Christus had gezien en gehoord, en dat hij de opdracht had ontvangen zich bij geen van de strijdende secten of kerken aan te sluiten, omdat zij alle in de grond verkeerd waren.

In de avond van de 21ste september 1823, terwijl hij vurig tot God bad in de eenzaamheid van zijn kamer, zag Joseph dat de kamer werd verlicht totdat het licht dat van een wolkeloze achtermiddag overtrof. Een glorierijk wezen verscheen in de kamer en bleef daar staan zonder de vloer aan te raken. Zowel het lichaam van de bezoeker als het losse kleed dat hij droeg, waren van een buitengewone witheid. Joseph bij de naam noemend, diende hij zichzelf als Moroni aan, 'een afgezant uit de tegenwoordigheid van God gezonden'. Hij deelde de jonge man mede dat de Heer een werk voor hem had te doen, en dat over zijn naam onder alle naties, geslachten en talen goed en kwaad zou worden gesproken. De engel vertelde van een kroniek, op gouden platen gegraveerd, die de geschiedenis inhield van de vroegere bewoners van het Amerikaanse vasteland en de volheid van het eeuwige evangelie bevatte, zoals dat door de Heiland aan dat oude volk was verkondigd. Voorts dat bij die kroniek een borstplaat was, en de Urim en Thummim, die van Godswege waren toebereid voor de vertaling van het boek. De plaats waar de platen en andere heilige dingen waren verborgen, werd Joseph in een visioen getoond en wel zo duidelijk, dat hij de plaats gemakkelijk herkende, toen hij die de volgende dag bezocht.

De engel haalde verscheidene passages uit het Oude en één uit het Nieuwe Testament aan, sommige woordelijk en sommige met kleine afwijkingen van de bijbelse versie.

Josephs mededeling betreffende de schriften, die door Moroni werden aangehaald, luidt als volgt:

'Eerst citeerde hij een gedeelte van het derde hoofdstuk van Maleachi, alsmede het vierde of laatste hoofdstuk van dezelfde profetie, echter met een kleine afwijking van de wijze waarop het in onze Bijbels staat. In plaats van het eerste vers weer te geven zoals het in onze boeken staat, citeerde hij het als volgt:

'Want zie, de dag komt, die zal branden als een oven, en alle hoogmoedigen, ja, allen, die goddeloos handelen, zullen als stoppelen verbranden; want zij die komen, zullen hen verbranden, zegt de Here der heirscharen, zodat hun wortel noch tak gelaten zal worden. En verder citeerde hij het vijfde vers als volgt: *Zie, Ik zal door de profeet Elia het Priesterschap aan u openbaren, eer dat de grote en vreselijke dag des Heren zal komen.*

Ook het volgende vers citeerde hij anders: *'En hij zal de aan de vaderen gemaakte beloften in het hart der kinderen planten, en het hart der kinderen*

[6] P. v. Gr. W., Joseph Smith 2:28.

zal zich tot hun vaderen wenden. Indien het niet zo ware, zou de ganse aarde bij Zijn komst volslagen worden verwoest.'

Bovendien haalde hij het elfde hoofdstuk van Jesaja aan en zeide, dat het spoedig zou worden vervuld. Hij citeerde ook het twee-en-twintigste en drie-en-twintigste vers uit het derde hoofdstuk der Handelingen, juist zoals deze in ons Nieuwe Testament staan. Hij zeide, dat die profeet Christus was, maar de dag 'waarop zij, die niet naar Zijn stem wilden luisteren, uit het volk zouden worden uitgeroeid', was nog niet gekomen, doch zou spoedig aanbreken. Hij citeerde ook het tweede hoofdstuk van Joël, van het acht-en-twintigste tot het laatste vers. Hij zeide tevens, dat dit nog niet was vervuld, maar dat het spoedig zou geschieden. En hij verklaarde verder, dat de volheid der niet-Joden weldra zou ingaan.'[7]

De afgezant vertrok en het licht verdween met hem. Tweemaal in diezelfde nacht echter keerde de engel terug en herhaalde elke keer wat hij bij zijn eerste verschijning had gezegd, woorden van instructie en waarschuwing er aan toevoegend. De volgende dag verscheen Moroni opnieuw aan de jonge man, en droeg hem op zijn vader over de bezoeken en geboden die hij had ontvangen, in te lichten. Josephs vader zeide hem dat hij de instructies van de boodschapper moest gehoorzamen en gaf getuigenis dat zij door God waren gegeven. Joseph ging toen naar de plaats die hem door de engel was getoond, op een heuvel, die in de kroniek Cumorah werd genoemd. Hij herkende de plek die hem in het visioen was getoond, onmiddellijk. Met behulp van een hefboom verwijderde hij een grote steen, die het deksel van een stenen doos bleek te zijn, waar in de platen lagen en de andere artikelen die door Moroni waren beschreven. Moroni verscheen ter plaatse en verbood Joseph de inhoud van de doos te dien tijde mee te nemen. De jonge man legde het massieve deksel op zijn plaats en verliet de plek.

Vier jaar later werden de platen, de Urim en Thummim en de borstplaat door Moroni aan Josephs hoede toevertrouwd. Deze Moroni, die nu als een opgestaan wezen kwam, was de laatste overlevende van de Nephietische natie; hij had de kroniek voltooid en deze kort voor zijn dood in de heuvel Cumorah verborgen, vanwaar hij door zijn bemiddeling tevoorschijn kwam en aan de profeet en ziener van deze tijd de 22ste september 1827 werd overgedragen. Deze kroniek, of juister gezegd een gedeelte er van, is nu voor iedereen toegankelijk; de kroniek is met goddelijke hulp vertaald en wordt thans in vele talen onder de naam Boek van Mormon uitgegeven.[8]

Het Aäronische Priesterschap door Johannes de Doper verleend

Op de 15de mei 1829 trokken Joseph Smith en zijn schrijver bij het vertalen van de Nephietische kroniek, Oliver Cowdery, naar een eenzame plek om te bidden. Hun speciale doel was de Heer over de verordening van de doop tot

[7] P. v. Gr. W., Joseph Smith 2:36-41; en 'History of the Church', dl. 1, pag. 12, 13.
[8] Zie B. v. M., Mormon 6:6; Moroni 10:2.

vergeving van zonden te vragen, waarvan zij het een en ander op de platen hadden aangetroffen. Joseph schrijft:

'Terwijl wij in gebed verzonken waren en de Here aanriepen, daalde er een hemelse boodschapper in een wolk van licht neder, en nadat hij ons de handen had opgelegd, ordende hij ons, zeggende:

'Aan u, mijn mededienstknechten, verleen ik in de naam van de Messias het Priesterschap van Aäron, dat de sleutelen omvat van de bediening van engelen en van het evangelie der bekering, en van doop door onderdompeling voor de vergeving van zonden; en dit zal nimmermeer van de aarde worden weggenomen, totdat de zonen van Levi de Here wederom een offerande in gerechtigheid zullen brengen.' [9]

De hemelse bezoeker zeide dat zijn naam Johannes was, dezelfde die in het Nieuwe Testament Johannes de Doper wordt genoemd; en dat hij met het ordenen van hen beiden had gehandeld in opdracht van Petrus, Jacobus en Johannes, die de sleutelen van het Hogere of Melchizedekse Priesterschap hielden. Hij verklaarde dat het Äronische Priesterschap niet de macht verleende om de handen op te leggen voor de gave van de Heilige Geest [10], maar hij voorzegde dat het Hogere Priesterschap, dat die macht wel bezat, later zou worden verleend. Onder zijn leiding doopte Joseph Oliver, waarna Oliver op zijn beurt Joseph doopte, door onderdompeling in water.

Het Melchizedekse Priesterschap door Petrus, Jacobus en Johannes verleend

Niet lang na hun ordening tot het Lagere of Äronische Priesterschap kregen Joseph Smith en Oliver Cowdery bezoek van de presiderende apostelen van ouds: Petrus, Jacobus en Johannes, die hun het Melchizedekse Priesterschap verleenden en hen tot het Heilig Apostelschap ordenden. In een latere openbaring erkent de Here Jezus zeer bepaald de respectievelijke ordeningen als krachtens Zijn wil en gebod verricht:

'Welke Johannes Ik tot u, Mijn dienstknechten Joseph Smith Jr. en Oliver Cowdery, heb gezonden om u te ordenen tot het eerste priesterschap, dat gij hebt ontvangen, opdat gij evenals Aäron mocht worden geroepen en geordend . . . En ook met Petrus, Jacobus en Johannes, die Ik tot u heb gezonden, door wie Ik u heb geordend en bevestigd tot apostelen en tot bijzondere getuigen van Mijn naam, en om de sleutelen te houden van uw bediening en van dezelfde dingen, die Ik hun hem geopenbaard. Aan wie Ik de sleutelen van Mijn koninkrijk heb toevertrouwd, en een bedeling van het evangelie voor de laatste dagen; en voor de volheid der tijden, waarin Ik alle dingen, zowel in de hemel als op de aarde zal bijeenbrengen.' [11]

[9] P. v. Gr. W., Joseph Smith 2:68, 69; L. & V., afd. 13; 'Hishory of the Church', vol. 1, pag. 39.
[10] Aantekening 2 en 6, einde van hoofdstuk.
[11] L. &. V. 27:8, 12, 13.

De Oprichting van de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen

Op de zesde april van het jaar 1830 wèrd de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen te Fayette, provincie Seneca, staat New-York, formeel georganiseerd volgens de burgerlijke wet betreffende de vestiging van godsdienstige genootschappen. Het aantal personen dat daadwerkelijk aan de organisatie deelnam, bedroeg slechts zes, het minimum dat door de wet voor zulk een onderneming werd vereist. Er waren echter ook vele anderen aanwezig, waaronder sommigen, die reeds voor vergeving van hun zonden waren gedoopt. Door een openbaring aan Joseph Smith had de Heer vooraf de dag bepaald waarop de organisatie zou plaats vinden en Zijn plan van kerkbestuur bekend gemaakt - met gedetailleerde instructies met betrekking tot de vereiste voorwaarden van het lidmaatschap; de onontbeerlijkheid van de doop door onderdompeling, en de juiste wijze waarop de eerste verordening moest worden bediend; de manier waarop de gedoopte gelovigen als leden van de Kerk behoren te worden bevestigd; de plichten van ouderlingen, priesters, leraren en diakenen in de Kerk; de juiste procedure, die bij de bediening van het Sacrament van het Avondmaal des Heren moet worden gevolgd; de orde van kerkelijke discipline, en de wijze van overdragen van leden van de ene gemeente naar de andere.[12] De gedoopte bekeerden die bij de organisatie tegenwoordig waren, werd verzocht hun aanvaarding of verwerping van Joseph Smith en Oliver Cowdery als ouderlingen der Kerk te kennen te geven. Ingevolge de eenparigheid van stemmen in bevestigende zin, vond de ordening of aanstelling van deze twee mannen, respectievelijk als eerste en tweede ouderling in de nieuwe organisatie, plaats.[13]

Terwijl het Boek van Mormon werd vertaald, werden verscheidene openbaringen door de profeet en ziener ontvanger, betreffende het vertaalwerk en de noodzakelijke voorbereidende arbeid voor de vestiging van de Kerk als een instelling onder de mensen, voornamelijk gedurende de twee jaren, die aan de organisatie van de Kerk vooraf gingen.

De Gever van deze verschillende openbaringen verklaarde van Zichzelf, dat Hij Jezus Christus was, God, de Zoon van God, de Verlosser, het Licht en het Leven van de wereld, de Alpha en Omega, Christus de Heer, de Heer en Heiland.[14] Reeds in 1829 werd aanwijzing gegeven voor het roepen van Twaalf Apostelen en werd een beschikking gemaakt ten aanzien van de keuze van de Twaalf, die als bijzondere getuigen van de Christus voor de wereld moesten staan. Deze werden later tot het Heilige Apostelschap geordend; de raad of het quorum van de Twaalf werd erkend en instructies met betrekking tot hun verheven plichten werden in talrijke openbaringen van later datum verstrekt.[15]

[12] L. & V., afd. 20.
[13] L. & V. 20:2, 3; vgl. 21:11; zie ook 'History of the Church', dl. 1, pag. 40, 41. Aantekening 3, einde van hoofdstuk.
[14] L. & V., afd. 5, 6, 8, 10-12, 14-20.
[15] L. & V. 18:27, 31-36; 20:38-44, 84:63, 64, 95:4; 107:23-25; 112:1, 14, 21; 118; 124:127-130.

Op deze wijze werd de Kerk van Jezus Christus op aarde weder opgericht, met al de machten en autoriteit die tot het Heilige Priesterschap behoren, zoals dat door de Here Jezus tijdens Zijn persoonlijke zending aan Zijn apostelen werd verleend. De opening van een nieuwe bedeling van het evangelie, met een herstelling van het Priesterschap, was absoluut noodzakelijk, aangezien door de afvalligheid van de oorspronkelijke Kerk er geen man was, die de macht bezat om in de naam van God of van Zijn Christus te spreken of te handelen. Johannes de openbaarder zag in zijn visioen van de laatste dagen een engel, 'vliegende in het midden des hemels, en hij had het eeuwige evangelie, om te verkondigen aan diegenen die op de aarde wonen, en aan alle natie en geslacht en taal en volk, zeggende met een grote stem: Vreest God en geeft Hem heerlijkheid; want de ure Zijns oordeels is gekomen; en aanbidt Hem die den hemel en de aarde en de zee en de fonteinen der wateren gemaakt heeft.'[16]

Zulk een hemelse verkondiging zou slechts een onnodige en zinloze vertoning zijn geweest, en dus een onmogelijkheid, indien het eeuwige evangelie met zijn bij opvolging voortdurende machten van het priesterschap op aarde was gebleven. De schriftuurlijke mededelingen omtrent een herstelling in de laatste dagen door directe overdracht van de hemelen is een afdoend bewijs van de werkelijkheid van een universele afval. Moroni kwam tot Joseph als 'een afgezant uit de tegenwoordigheid van God gezonden', en droeg een kroniek over dat 'de volheid van het eeuwig evangelie' bevat, zoals dat aan het volk des Heren in oude tijden was geschonken; en de wereld omspannende verspreiding van het Boek van Mormon en van andere publicaties met het in deze tijden geopenbaarde woord, en de bediening van duizenden, die met de volmacht van het Heilige Priesterschap arbeiden, verenigen zich tot de luide stem, die tot iedere natie roept: 'Vreest God en geeft Hem heerlijkheid; want de ure Zijns oordeels is gekomen'.

Meerdere communicatie tussen de Hemelen en de Mens

Na de organisatie van de Kerk, als eerder werd beschreven, vond directe communicatie tussen de Here Jezus Christus en Zijn Profeet Joseph zo dikwijls plaats als de behoeften van de Kerk dit vereisten. Talrijke openbaringen werden gegeven, en deze zijn voor allen die ze willen lezen, toegankelijk.[17] Een wonderbare manifestatie werd de profeet en zijn medewerker in het presidentschap van de Kerk, Sidney Rigdon, gegund, waarvan het volgende wordt vermeld:

'Ons, Joseph Smith Jr. en Sidney Rigdon, die op de zestiende dag van februari in het jaar onzes Heren achttienhonderd-twee-en-dertig in de Geest waren, werden door de macht van de Geest de ogen geopend en ons verstand verlicht, om de dingen Gods te zien en te begrijpen. Namelijk de dingen, die door de Vader waren beschikt, en bestonden eer de wereld was door Zijn Eniggeboren Zoon, Die reeds sedert den beginne in de schoot des Vaders

[16] Openb. 14:6, 7.
[17] Zie Leer & Verbonden en 'History of the Church'.

was; van Wie wij getuigenis geven, en het getuigenis dat wij geven, is de volheid van het evangelie van Jezus Christus, Die de Zoon is, Die wij zagen en met Wie wij spraken in het hemelse visioen. Want terwijl wij het vertaalwerk verrichtten, dat de Here ons had opgedragen, kwamen wij aan het negen-en-twintigste vers van het vijfde hoofdstuk van Johannes, dat ons als volgt werd gegeven: Sprekende van de opstanding der doden, aangaande hen, die de stem van de Zoon des Mensen zullen horen en zullen voortkomen, zij die het goede hebben gedaan, in de opstanding der rechtvaardigen en zij, die het kwade hebben gedaan, in de opstanding der onrechtvaardigen - dit nu wekte onze verwondering op, want het werd ons door de Geest gegeven. En terwijl wij over deze dingen peinsden, raakte de Here de ogen van ons verstand aan, en ze werden geopend, en de heerlijkheid des Heren omstraalde ons. En wij zagen de heerlijkheid van de Zoon, ter rechterhand des Vaders, en ontvingen van Zijn volheid. En wij zagen de heilige engelen en hen, die geheiligd zijn voor Zijn troon, die God en het Lam aanbaden, en Hem voor eeuwig aanbidden. En nu, na de vele getuigenissen, die van Hem zijn gegeven, is dit het getuigenis, het allerlaatste, dat wij van Hem geven: Dat Hij leeft! Want wij zagen Hem, namelijk ter rechterhand Gods, en wij hoorden de stem die getuigenis gaf, dat Hij de Eniggeborene des Vaders is - dat door Hem en in Hem en uit Hem de werelden worden en werden geschapen, en dat de bewoners er van Gode gewonnen zonen en dochteren zijn.' [18]

Het visioen werd door meerdere openbaringen gevolgd en zowel met het oog als met het oor ontvangen; en de Here toonde Zijn dienstknechten en verkondigde luid het lot van de goddelozen en de kenmerken van de verschillende graden van heerlijkheid, die voor de zielen der mensen in het hiernamaals zijn ingesteld. De verscheidene toestanden van eer en verhoging die tot de telestiale, de terrestriale en de celestiale koninkrijken behoren, werden geopenbaard, en de desbetreffende schriften uit de oudheid werden verhelderd door het nieuwe licht van eenvoud en letterlijkheid.[19]

Persoonlijke verschijning van de Here Jezus Christus in de Kirtland Tempel

In minder dan drie-en-een-half jaar na haar oprichting begon de Kerk aan de bouw van de eerste tempel in deze tijd te Kirtland, Ohio. Het werk werd ondernomen ter gehoorgeving aan een openbaring van de Heer, die deze arbeid van de handen Zijner mensen vereiste. Het aantal leden was klein; de mensen waren arm en de tijd was er een van meedogenloze vervolging en vastberaden tegenstand.[20] Men moet wel begrijpen dat een tempel voor de Heiligen der Laatste Dagen meer is dan een kapel, een kerk, een tabernakel of een kathedraal; het is geen plaats waar men gewoon is bijeen te komen, zelfs niet voor een gezamenlijke eredienst, maar het is een gebouw dat voor

[18] Leer & Verbonden 76:11-24; ook 'History of the Church' onder aangegeven datum.
[19] Zie L. & V. 76:25-119; ook 'De Artikelen des Geloofs', Hfdst. 4, blz. 98; en Hfdst. 22, blz. 400-404.
[20] Zie 'The House of the Lord', blz. 114-123.

de verordeningen van het Heilige Priesterschap geheiligd is - zeer bepaald een Huis des Heren. De tempel te Kirtland staat er nog, een ruim en statig gebouw, doch het is niet meer het eigendom van de mensen die het met mateloze offers aan tijd, goederen en inspanning, die zich over jaren van zelfverloochening en lijden uitstrekten, hebben opgetrokken. De hoekstenen werden de 23ste juli 1833 gelegd, en het voltooide gebouw werd de 27ste maart 1836 ingewijd. De inwijdingsdienst zal door een uitstorting van de Geest des Heren als op de dag van Pinksteren, gepaard gaande met de zichtbare tegenwoordigheid van engelen, voor altijd in de herinnering blijven voortleven. In de avond van dezelfde dag vergaderden de verschillende priesterschapsquorums in het huis, waar zij getuige waren van een nog grotere manifestatie van goddelijke macht en heerlijkheid. De volgende zondag - 3 april 1836 - na een plechtige Avondmaalsdienst, trokken de profeet Joseph en zijn raadgever Oliver Cowdery, zich terug voor een gebed achter de voorhangsels die het podium en de kansel omhulden, welke voor de presiderende autoriteiten van het Melchizedekse Priesterschap waren gereserveerd. Van de persoonlijke verschijning van de Here Jezus Christus toen en op die plaats legden zij dit plechtige getuigenis af:

'De sluier werd van ons verstand weggenomen, en de ogen van ons begrip werden geopend. Wij zagen de Here voor ons op het hekwerk van de kansel staan, en onder Zijn voeten bevond zich plaveisel van zuiver goud, dat amberkleurig was. Zijn ogen waren als een vurige vlam; Zijn hoofdhaar was zo wit als reine sneeuw; de straling van Zijn aangezicht overtrof de glans der zon; en Zijn stem was als het geruis van grote wateren, ja de stem van Jehova, zeggende: Ik ben de Eerste en de Laatste; Ik ben het, Die leeft, Ik ben het, Die werd gedood; Ik ben uw Voorspraak bij de Vader. Ziet, uw zonden zijn u vergeven; gij zijt rein voor Mij; heft daarom uw hoofd op en verheugt u. Laat het hart uwer broederen zich verheugen, en laat het hart van Mijn ganse volk zich verheugen, dat met zijn macht dit huis ter ere van Mijn naam heeft gebouwd. Want ziet, Ik heb dit huis aangenomen, en Mijn naam zal hier zijn; en Ik zal Mij in dit huis in barmhartigheid aan Mijn volk openbaren. Ja, Ik zal aan Mijn dienstknechten verschijnen, en met Mijn eigen stem tot hen spreken, indien Mijn volk Mijn geboden zal onderhouden, en dit heilig huis niet verontheiligen. Ja, het hart van duizenden en tienduizenden zal zich grotelijks verheugen tengevolge van de zegeningen, die zullen worden uitgestort, en van de begiftiging, waarmede Mijn dienstknechten in dit huis zijn begiftigd. En de faam van dit huis zal zich naar vreemde landen verspreiden; dit is het begin van de zegen, die op het hoofd van Mijn volk zal worden uitgestort. Zo zij het. Amen'.[21]

Nadat de Heiland was heengegaan, ontvingen de twee sterfelijke profeten bezoek van verheerlijkte wezens, van wie elk hunner op aarde in dienst van Jehova speciale opdrachten had vervuld, en die nu kwamen om het gezag van

[21] L. & V. 110:1-10; ook 'History of the Church' onder aangegegeven datum. Aantekening 4, einde van hoofdstuk.

hun bijzonder ambt op Joseph en Oliver over te dragen, aldus alle machten en bevoegdheden van vroegere bedelingen in de herstelde Kerk van Christus verenigend, hetgeen het kenmerk is van de laatste en grootste bedeling in de geschiedenis. Dit is het verslag:

'Nadat dit visioen zich sloot, werden de hemelen wederom voor ons geopend, en verscheen Mozes voor ons, en droeg aan ons de sleutelen over van de vergadering van Israël van de vier delen der aarde, en van het leiden van de tien stammen uit het noordelijke land. Hierna verscheen Elias en droeg de evangelie-bediening uit Abrahams dagen over en zeide, dat in ons en in onze nakomelingen alle geslachten na ons zouden worden gezegend. Nadat dit visioen zich had gesloten, ontvouwde zich een ander groot en heerlijk visioen op machtige wijze voor onze ogen; want de profeet Elia, die zonder de dood te smaken ten hemel werd opgenomen, stond voor ons en zeide: Ziet, de tijd is nu ten volle gekomen, waarvan werd gesproken bij monde van Maleachi die getuigde, dat hij (Elia) zou worden gezonden voordat de grote en verschrikkelijke dag des Heren komt - Om het hart van de vaderen tot de kinderen te wenden, en de kinderen tot de vaderen, opdat de ganse aarde niet met een ban worde geslagen - Daarom worden de sleutelen van deze bedeling aan u overgedragen; en hierdoor moogt gij weten, dat de grote en verschrikkelijke dag des Heren nabij is, ja, voor de deur.' [22]

Jezus de Christus is met Zijn Kerk in deze tijd

Op glorierijke wijze heeft de Here een vervulling van de beloften, door de mond van Zijn heilige profeten uit vervlogen eeuwen geuit, tot stand gebracht - het evangelie met al zijn vroegere zegeningen en voorrechten te herstellen, het Heilige Priesterschap met de volmacht om in de naam van God te handelen, opnieuw te verlenen, de Kerk die Zijn naam draagt en op de rots van goddelijke openbaring is gegrondvest, opnieuw op te richten, en de boodschap van zaligheid aan alle naties, geslachten, taal en volken te verkondigen. Ondanks van rechtswege toegelaten vervolgingen door benden, ondanks aanrandingen, verdrijving en doodslag, is de Kerk met wonderbaarlijke snelheid en sterkte sinds de dag van haar oprichting gegroeid. De profeet Joseph en zijn broeder Hyrum, de patriarch van de Kerk, werden de 27ste juni 1844 te Carthage, Illinois, op brute wijze vermoord. Maar de Heer wees anderen aan om hen op te volgen; en de wereld leerde voor een deel en zal het eenmaal boven alle twijfel weten dat de Kerk, zo wonderbaarlijk in de laatste dagen gesticht, niet de kerk is van Joseph Smith of van enig ander mens, doch in letterlijke waarheid de Kerk van Jezus Christus. De Here is voortgegaan Zijn wil en gedachten bekend te maken door profeten, zieners en openbaarders, die Hij successievelijk heeft gekozen en aangewezen om Zijn volk te leiden; de stem van goddelijke openbaring wordt in deze tijd in de Kerk gehoord. Gelijk in het geopenbaarde plan en de samenstelling is voorzien, wordt de Kerk gezegend door de dienst van profeten, apostelen,

[22] L. & V. 110:11-16. Aantekening 5, einde van hoofdstuk.

hogepriesters, patriarchen, zeventigers, ouderlingen, bisschoppen, priesters, leraren en diakenen.[23] De geestelijke gaven en zegeningen van ouds worden weer in rijke overvloed genoten.[24] Nieuwe schriftuur, in hoofdzaak met betrekking tot de tegenwoordig plichten en de actuele ontwikkelingen van Gods oogmerken, maar die toch licht werpen op de schriften uit de oudheid en deze eenvoudig verduidelijkt, is door het herstelde priesterschap aan de wereld gegeven. Andere schriftuur zal nog volgen. De leden der Kerk verklaren eenstemmig:

'Wij geloven alles wat God heeft geopenbaard, alles wat Hij nu openbaart, en wij geloven dat Hij nog vele grote en belangrijke dingen met betrekking tot het Koninkrijk van God zal openbaren'.[25]

De voorzegde vergadering van Israël uit hun langdurige verstrooiing, is in opdracht van de Here aan Mozes, aan de gang. De 'berg van het huis des Heren' is reeds op de toppen der bergen vastgesteld, en alle volken vloeien toe, terwijl de ouderlingen van de Kerk zich onder de naties begeven, zeggende: 'Komt, laat ons opgaan tot den berg des Heeren, tot het huis van den God Jakobs, opdat Hij ons lere van Zijn wegen en dat wij wandelen in Zijn paden; want uit Sion zal de wet uitgaan, en des Heeren woord uit Jeruzalem'.[26]

In heilige tempels verrichten de levenden plaatsvervangend werk voor de doden, en de harten van de sterfelijke kinderen worden met liefderijke zorg tot hun overleden voorouders gekeerd, terwijl talrijke aan hun lichamen onttogen scharen voor het welslagen van hun nakomelingen, die nog in leven zijn bidden, en aan hun zaligmaking medewerken.[27] Aan allen wordt het zaligmakende evangelie vrijelijk geboden, want aldus heeft zijn Ontwerper bevolen. Door middel van de pers en door de persoonlijke bediening van mannen die met het Heilig Priesterschap zijn bekleed en die de Kerk bij duizenden uitzendt, wordt het Evangelie van het Koninkrijk in deze tijd in de gehele wereld verkondigd. Wanneer zulk een getuigenis onder de naties is voltooid, 'dan zal het einde komen', en zullen de naties 'den Zoon des mensen zien, komende op de wolken des hemels met grote kracht en heerlijkheid'.[28]

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 41

1. DE BEDELING VAN DE VOLHEID DER TIJDEN. - 'Wat men nu moet weten is de betekenis van de volheid der tijden, of wel de omvang en de daaraan verbonden bevoegdheden. Het betekent dat de volheid der tijden is opgebouwd uit alle bedelingen, die sedert het begin van de wereld werden gegeven, tot op deze tijd. Aan Adam werd de eerste bedeling geschonken. Het is wel bekend, dat God met Zijn eigen stem in de hof tot hem

[23] Zie 'het bestuur van de herstelde Kerk', in de 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 11, blz. 209.
[24] Zie 'Geestelijke Gaven' in 'De Artikelen des Geloofs', Hfdst. 12.
[25] Negende geloofsartikel van de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen.
[26] Jesaja 2:2, 3; vgl. Micha 4:1, 2; zie ook L. & V. 29:8.
[27] Zie 'The House of the Lord', pag. 63-109.
[28] P. v. Gr. W., Joseph Smith 1:31, 36; vgl. Matth. 24 : 14, 30.

sprak en hem de belofte van de Messias gaf. Ook aan Noach werd een bedeling gegeven, want Jezus zeide 'Gelijk de dagen van Noach waren, alzo zal ook zijn de toekomst van den Zoon des mensen' (Matth. 24:37). En zoals de rechtvaardigen toen werden gered en de goddelozen vernietigd, zo zal het nu ook zijn. En van Noach naar Abraham, en van Abraham naar Mozes, van Mozes naar Elias, en van Elias naar Johannes de Doper, en dan naar Jezus Christus, en van Jezus Christus naar Petrus, Jacobus en Johannes, de Apostelen; alle ontvingen door openbaring van God in hun bedeling datgene om het grote plan van de herstelling, waarvan door alle heilige Profeten werd gesproken sedert de wereld begon, tot stand te brengen. Het einde er van is de bedeling van de volheid der tijden, waarin alles zal worden vervuld, waarvan is gesproken sinds de aarde werd geschapen.' - Zie Millennial Star, vol. 16, pag. 220.

2. BEGRENZINGEN VAN HET AÄRONISCHE PRIESTERSCHAP. - Nadat de dienende engel, die als sterfelijk wezen bekend stond onder de naam van Johannes de Doper, het Lagere of Aäronische Priesterschap aan Joseph Smith en Oliver Cowdery had verleend, legde hij uit, dat de bevoegdheid welke hij had overgedragen, zich niet uitstrekte tot het opleggen der handen voor het schenken van de gave des Heiligen Geestes, welke laatste verordening tot het Hogere of Melchizedekse Priesterschap behoort. Beschouw het voorbeeld van Filippus (niet de apostel Filippus). Deze was bevoegd om te dopen, doch er was een hogere bevoegdheid dan de zijne nodig om de gave van de Heilige Geest te verlenen. Daarom gingen Petrus en Johannes naar Samaria om in het geval van de gedoopte bekeerlingen van Filippus dienst te doen (Hand. 8:5, 12-17). Zie L.& V. 20:41, 46.

3. HET PRIESTERSCHAP EN DE AMBTEN DAARIN. - Het is van belang te weten dat hoewel Joseph Smith en Oliver Cowdery door Petrus, Jacobus en Johannes tot het Heilig Apostelschap waren geordend en daarmee tot een volheid van het Melchizedekse Priesterschap, het toch nodig was, dat zij tot ouderlingen in de Kerk werden geordend. Toen zij van de vroegere apostelen het Melchizedekse Priesterschap ontvingen, was er geen georganiseerde Kerk van Jezus Christus en bestond er dus geen behoefte aan kerkelijke ambtenaren als ouderlingen, priesters, leraren of diakenen. Zodra de Kerk was opgericht, werden daarin ambtenaren gekozen en deze werden voor het vereiste ambt of de vereiste graad in het Priesterschap geordend. Bovendien werd het beginsel van algemene instemming met het behandelen van kerkelijke zaken in acht genomen, waar deze eerste actie van de leden bestond in het stemmen om de mannen, die voor de officiële posities waren genoemd, te ondersteunen. Deze gedragslijn wordt door de Kerk gevolgd tot op deze dag. Het is zaak er ook op te wijzen, dat Johannes de Doper bij het verlenen van het Aäronische Priesterschap aan Joseph en Oliver hen niet tot het ambt van priester, leraar of diaken ordende. Deze drie ambten zijn in het Aäronische Priesterschap begrepen, gelijk de ambten van ouderling, zeventiger, hogepriester, enz. in het Melchizedekse Priesterschap zijn begrepen. Lees Leer & Verbonden 20:38-67; *De Artikelen des Geloofs,* Hfdst. 11, blz. 209.

4. TEMPELS VAN DEZE TIJD. - De genadige belofte van de Here in de Tempel te Kirtland om van tijd tot tijd aan Zijn dienstknechten te verschijnen en tot hen met Zijn eigen stem te spreken, mits het volk Zijn geboden zou onderhouden en dat heilig huis niet ontwijden, is in genen dele ingetrokken of verbeurd door het gedwongen opgeven van de Kirtland Tempel door de Heiligen der Laatste Dagen. De mensen waren genoodzaakt te vluchten voor de vervolging van de woedende benden; maar zij haastten zich om een ander en nog fraaier heiligdom in Nauvoo, Illinois, op te richten, waarvan zij opnieuw door wetteloze benden werden beroofd. In de valleien van Utah heeft de Kerk vier grote tempels gebouwd, elke volgende statiger dan de voorgaande, In deze heilige huizen worden de heilige verordeningen met betrekking tot de zaligmaking en verhoging van zowel de doden als de levenden ononderbroken voortgezet. De tempels van de huidige bedeling zijn, in volgorde van voltooiing en genaamd naar hun plaats, die van Kirtland, Ohio; Nauvoo, Illinois; St. George, Logan, Manti en Salt Lake City, Utah; Cardstone, Canada en Laie, Hawaii. Zie *The House of the Lord,* pag. 63-232.

5. DE VASTHEID VAN DE AANSPRAAK DER KERK OP AUTORITEIT. - De bewijzen van de orde en het systeem bij de herstelling van de autoriteit om in bijzondere functies met betrekking tot het priesterschap dienst te doen, zijn opvallend en zijn zo verreikend, dat zij de voortdurende geldigheid, tot over het graf, van gezaghebbende ordening op aarde aantonen. De sleutelen van de Ääronische orde, die de bevoegdheid tot dopen voor de vergeving van zonden inhoudt, werden door Johannes de Doper gebracht, die in de dagen van Christus met deze orde van het priesterschap was belast. Het apostelschap dat alle machten, tot het Melchizedekse Priesterschap behorende, omvat, werd door de presiderende apostelen van ouds: Petrus, Jacobus en Johannes hersteld. Daarna, zoals wij hebben gezien, droeg Mozes de bevoegdheid over om het werk van vergaderen voort te zetten, en Elia die, de dood niet ondergaan hebbende en een bijzondere betrekking onderhoudend tussen de levenden en de doden, de autoriteit overdroeg voor het plaatsvervangende werk ten behoeve van de overledenen. Aan deze opdrachten krachtens hemelse autoriteit moet die, door Elias gegeven, nog worden toegevoegd. Deze verscheen aan Joseph Smith en Oliver Cowdery en droeg 'de bedeling van het evangelie van Abraham over'. Het is dus duidelijk dat de aanspraken, die door de Kerk met betrekking tot haar autoriteit worden gemaakt, volledig zijn en verenigbaar met de bron der genoemde machten en kanalen, waardoor dit alles weer op aarde is teruggebracht. Schriftuur en openbaring, zowel van deze als van oude tijden, steunen als een onveranderlijke wet het beginsel, dat niemand een bevoegdheid aan een ander kan overdragen die hij zelf niet bezit.

6. DE BEËINDIGING VAN DE MELCHIZEDEKSE BEDIENING IN OUDE TIJDEN. - Het hogere of Melchizedekse Priesterschap werd vanaf Adam tot Mozes door de patriarchen gedragen. Ääron was tot het ambt van priester geordend, evenals zijn zoon, doch dat Mozes een hogere autoriteit bezat, wordt overvloedig aangetoond (Numeri 12:1-8). Na Äärons dood droeg zijn zoon Eleazar het gezag van het lagere Priesterschap; en zelfs Jozua moest zich aan zijn raadgeving en autoriteit onderwerpen (Num. 27:18-23). Vanaf de bediening van Mozes tot aan die van Jezus Christus was alleen het lagere Priesterschap op aarde van kracht, behalve in gevallen van speciaal overgedragen gezag van hogere orde, zoals in de bediening van bepaalde gekozen profeten openbaar werd: Jesaja, Jeremia, Ezechiël en anderen. Het is duidelijk dat deze profeten, zieners en openbaarders persoonlijke en bijzondere opdrachten hadden; doch het schijnt dat zij niet bevoegd waren opvolgers aan te wijzen en te ordenen, want in hun dagen bestond het hogere Priesterschap niet in georganiseerde vorm, met behoorlijk geleide quorums. Zo was het echter niet met het Ääronische en Levietische Priesterschap. De zaak is door laterdaagse openbaringen bijzonder duidelijk gemaakt. Zie Leer & Verbonden 84:23-28; lees de gehele afdeling; ook *The House of the Lord,* pag. 235-238.

HOOFDSTUK 42

JEZUS CHRISTUS ZAL TERUGKEREN

IN DE OUDE SCHRIFTEN WORDT DE TWEEDE KOMST DES HEREN VOORSPELD

'Gij Galileese mannen, wat staat gij en ziet op naar den hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is in den hemel, zal alzo komen gelijkerwijs gij Hem naar den hemel hebt zien heenvaren.' [1] Zo spraken de in 't wit geklede engelen tot de elf apostelen, toen de herrezen Christus uit hun midden van de Olijfberg was opgevaren. Onder de 'tweede komst' verstaan wij niet de persoonlijke verschijning van Gods Zoon aan enkelen, zoals bij Zijn bezoek aan Saul van Tarsus, aan Joseph Smith in 1820 en opnieuw in de Kirtland Tempel in 1836; ook niet de latere manifestaties aan Zijn waardige dienstknechten volgens een speciale belofte [2], maar Zijn nu nog te verwachten komst in macht en grote heerlijkheid, vergezeld van scharen herrezen en verheerlijkte wezens, om op aarde Zijn godsgericht te houden en een regering van gerechtigheid in te stellen.

De profeten van beide halfronden, die vóór het midden des tijds leefden, zeiden betrekkelijk weinig over de tweede komst van de Heer; zij waren te zeer vervuld van het barmhartige plan van verlossing, dat met de geboorte van de Heiland op aarde samenhing, om zich met de verder verwijderde voltrekking bezig te houden die voor de laatste dagen was bestemd. Aan sommigen van hen was evenwel toegestaan de uitwerking, zelfs tot het einde der tijden, van de goddelijke oogmerken in visioen te aanschouwen, en dezen getuigden met ongeëvenaarde gloed van de heerlijke komst van Christus in de laatste bedeling. Henoch, de zevende na Adam, profeteerde, zeggende: 'Ziet, de Heere is gekomen met Zijn vele duizenden heiligen, om gericht te houden tegen allen'.[3] In een verslag van des Heren openbaring aan Henoch, dat uitgebreider is dan dat in de Bijbel, lezen wij dat toen aan deze rechtvaardige profeet de tonelen uit de geschiedenis van Israël waren getoond, tot aan en verder dan de dood, de opstanding en de hemelvaart van Jezus Christus, hij met God pleitte, zeggende: '. . . vraag ik U, of Gij niet wederom op aarde zult komen? En de Here zeide tot Henoch: Zo waar als Ik leef, zal Ik in de laatste dagen komen, in de dagen van goddeloosheid en wraak, om de eed te houden, die Ik u aangaande de kinderen van Noach heb gezworen . . . En Henoch zag de dag van de komst van de Zoon des Mensen in het laatste der dagen, om voor duizend jaren in gerechtigheid op aarde te wonen.' [4] Jesaja,

[1] Hand. 1:11.
[2] Blz. 520, 521, 554 en 563 in dit boek; zie ook L. & V. 110:8; vgl. 36:8; 42:36; 97:15, 16; 109:5; 124:27; 133:2.
[3] Judas 14, 15; vgl. Gen. 5:18; zie volgende verwijzing.
[4] P. v. Gr. W., Mozes 7:59, 60, 65. Aantekening 1, einde van hoofdstuk.

in verrukking de uiteindelijke triomf der gerechtigheid overpeinzend, riep uit: 'Zegt den onbedachtzamen van hart: Weest sterk, vreest niet; ziet, ulieder God zal ter wrake komen met de vergelding Gods, Hij zal komen en ulieden verlossen'. En verder: 'Ziet, de Heere Heere zal komen tegen den sterke, en Zijn arm zal heersen; ziet, Zijn loon is bij Hem, en Zijn arbeidsloon is voor Zijn aangezicht'.[5] De genoemde omstandigheden deden zich tijdens het aardse leven van de Verlosser niet voor; bovendien toont de samenhang duidelijk aan, dat de woorden van de profeet alleen op de laatste dagen van toepassing zijn - de tijd van de vrijgekochten des Heren, de tijd van herstel en van Zions triomf.

Van alle bijbelse schriftuurplaatsen betreffende ons onderwerp, zijn de uitspraken van de Christus zelf in de loop van zijn aardse zending gedaan, de meest directe en zekerste. Vele van deze hebben wij reeds in de behandeling van het leven van de Heiland besproken; de enkele die nu volgen zijn ter demonstratie thans voldoende.

'Want de Zoon des mensen zal komen in de heerlijkheid Zijns Vaders met Zijn Engelen, en alsdan zal Hij een iegelijk vergelden naar zijn doen'.[6] Tot de apostelen en de mensen in 't algemeen zeide Hij: 'Want zo wie zich voor Mij en Mijn woorden zal geschaamd hebben in dit overspelig en zondig geslacht, voor dien zal Zich de Zoon des mensen ook schamen, wanneer Hij zal komen in de heerlijkheid Zijns Vaders, met de heilige Engelen".[7] Toen Jezus als gebonden gevangene voor de trotse Kajafas stond, beantwoordde Hij de ongewettigde bezwering van de verdorven hogepriester met de verzekering: '. . . Ik zeg ulieden, van nu aan zult gij zien den Zoon des mensen zittende ter rechterhand der kracht Gods, en komende op de wolken des hemels'.[8]

De verzekering van de Meester, dat Hij met macht en heerlijkheid naar de aarde zou terugkeren, had op de apostelen zulk een indruk gemaakt, dat zij gretig naar de tijd en de voortekenen van zijn komst vroegen.[9] Hij verklaarde nadrukkelijk dat vele belangrijke gebeurtenissen tussen Zijn vertrek en Zijn terugkeer zouden plaats vinden, onder welke het lange tijdperk van duisternis die met de afval gepaard zou gaan, maar dat begrepen zij toen niet.[10] Maar wat de zekerheid van Zijn komst in heerlijkheid als Rechter, Heer en Koning betreft, daar liet Jezus in de gedachten van de apostelen geen schijn van twijfel over bestaan. Na de hemelvaart predikten de apostelen gedurende hun gehele zending de te verwachten komst des Heren met ernstige nadruk.[11]

[5] Jesaja 35:4 en 40:10; zie Psalmen 50:3; Mal. 3:1; 4:5, 6; vgl. aantekening 1 op blz. 112.
[6] Matth. 16:27.
[7] Marcus 8:38; vgl. Lucas 9:26.
[8] Matth. 26:64.
[9] Matth. 24:3; Marcus 13:26; Lucas 21:7; Hand. 1:6; vgl. blz. 112.
[10] Matth. 24; zie hoofdstukken 32 en 40.
[11] Zie Hand. 3:20, 21; 1 Cor. 4:5; 11:26; Filipp. 3:20; 1 Thess. 1:10; 2:19; 3:13; 4:15-18; 2 Thess. 2:1, 8; 1 Tim. 6:14, 15; Titus 2:13; Jacobus 5:7, 8; 1 Petr. 1:5-7; 4:13; 1 Joh. 2:28; 3:2; Judas 14, enz.

De profetieën in het Boek van Mormon betreffende de komst van de Heer in de laatste dagen zijn duidelijk en bepaald. Ter gelegenheid van Zijn verschijning aan de Nephieten op het Amerikaanse vasteland, kort na Zijn hemelvaart vanaf de Olijfberg, verkondigde Christus het evangelie aan de verzamelde menigten. 'En Hij legde alles uit, zelfs van den beginne tot den tijd, dat Hij in Zijn heerlijkheid zou komen' en de gebeurtenissen die volgden, 'zelfs tot op de grote en laatste dag'.[12] Met het inwilligen van het verlangen van de drie Nephietische discipelen, die hun zending door de komende geslachten heen wensten voort te zetten, zeide de Here tot hen:

'. . . Gij zult leven en alle handelingen van de Vader met de kinderen der mensen zien, totdat alles volgens de wil van de Vader zal zijn vervuld, en Ik met de machten des hemels in Mijn heerlijkheid zal komen. En gij zult nimmer de pijnen des doods verduren; maar wanneer Ik in Mijn heerlijkheid zal komen, zult gij in een oogwenk van sterfelijkheid in onsterfelijkheid worden veranderd; en dan zult gij in het koninkrijk van Mijn Vader zalig zijn.'[13]

De komst des Heren door openbaring van deze tijd verkondigd

Tot de herstelde en in deze laatste dagen opnieuw gevestigde Kerk van Jezus Christus is herhaaldelijk het woord des Heren gekomen, dat de werkelijkheid van Zijn tweede komst en de nabijheid van die heerlijke en toch ook angstwekkende gebeurtenis verkondigt. Slechts enkele maanden nadat de Kerk was georganiseerd, werd de stem van Jezus Christus gehoord die de ouderlingen tot waakzaamheid aanspoorde en het volgende mededeelde:

'Want de ure is nabij en de dag komt spoedig, wanneer de aarde rijp is en alle hoogmoedigen en zij die goddeloos handelen, zullen als stoppelen zijn, en Ik zal hen verbranden, zegt de Here der heirscharen, opdat er geen goddeloosheid op de aarde zal zijn. Want de ure is nabij, en hetgeen door Mijn apostelen werd gesproken moet worden vervuld, want zoals zij spraken, zal het geschieden; want Ik zal Mij van de hemel openbaren met macht en grote heerlijkheid, met alle hemelse heirscharen, en duizend jaren met de mensen in gerechtigheid op aarde wonen, en de goddelozen zullen niet bestaan.'[14]

In de daarop volgende maand gaf de Here aan zekere ouderlingen instructies en eindigde met deze veelbetekenende woorden:

'Weest daarom getrouw, bidt altijd, hebt uw lampen in orde en brandend, en hebt olie bij u, opdat gij gereed moogt zijn bij de komst van de Bruide-

[12] B. v. M., 3 Nephi 26:3, 4.
[13] B. v. M., 3 Nephi 28:7, 8; zie ook 29:2.
[14] L. & V. 29:9-11.

gom. Want ziet, voorwaar, voorwaar zeg Ik u, dat Ik spoedig kom. Zo zij het. Amen.'[15]

Voorts zegt een latere openbaring:

'En gij zijt gezegend, omdat gij hebt geloofd; en gij zijt meer gezegend, omdat gij van Mijnentwege zijt geroepen om Mijn evangelie te prediken - om uw stem te verheffen als met het geluid van een bazuin, zowel lang als luid, en bekering te roepen tot een verkeerd en verdraaid geslacht, en de weg des Heren voor Zijn tweede komst te bereiden. Want zie, voorwaar voorwaar zeg Ik u, de tijd komt spoedig, dat Ik zal komen in een wolk met macht en grote heerlijkheid. En het zal een grote dag zijn ten tijde van Mijn komst, want alle natiën zullen beven.'[16]

In maart 1831 richtte de Here Jezus een algemene openbaring tot Zijn Kerk, die Zijn vroegere voorspellingen, die Hij kort vóór Zijn verraad tot de Twaalven sprak, duidelijk maakten; ook werden de verzekeringen betreffende Zijn glorierijke wederkeer aldus herhaald:

'Gij ziet en aanschouwt de vijgebomen, en gij ziet ze met uw ogen, en wanneer ze beginnen uit te lopen en hun bladeren nog teder zijn, zegt gij dat de zomer nabij is. Evenzo zal het zijn te dien dage, wanneer zij al deze dingen zullen zien; dan zullen zij weten, dat de ure nabij is. En het zal geschieden, dat hij, die Mij vreest, zal uitzien naar de komst van de grote dag des Heren, ja, naar de tekenen der komst van de Zoon des Mensen. En zij zullen tekenen en wonderen zien, want deze zullen boven in de hemelen worden getoond en beneden op de aarde. En zij zullen bloed en vuur en rookdampen aanschouwen. En alvorens de dag des Heren zal komen, zal de zon worden verduisterd en de maan in bloed veranderd, en de sterren zullen van de hemel vallen. En het overblijfsel zal in deze plaats worden vergaderd. En dan zullen zij naar Mij uitzien, en ziet, Ik zal komen; en zij zullen Mij, bekleed met macht en grote heerlijkheid in de wolken des hemels zien, met alle heilige engelen; en hij, die niet naar Mij uitziet, zal worden afgesneden.'[17]

De voltrekking is zo nabij, dat de tussenliggende tijd 'heden' wordt genoemd; en in het gebruik van deze tijdsaanduiding in het jaar 1831 zeide de Heer:

'Ziet, tot aan de komst van de Zoon des Mensen wordt de tijd 'heden' genoemd, en voorwaar, het is een tijd van opoffering, en een tijd voor het heffen van tienden van Mijn volk; want hij, die tienden heeft gegeven, zal niet worden verbrand (bij Zijn komst). Want na het heden komt het verbranden - dit wordt gesproken op de wijze des Heren - want voorwaar zeg Ik: Morgen zullen alle hoogmoedigen en zij, die goddeloosheid bedrijven, als

[15] L. & V. 33:17, 18.
[16] L. & V. 34:4-8.
[17] L. & V. 45:37-44; vgl. deze afdeling met Matth. 24 en Lucas 21 : 5-36. Zie ook Leer & Verbonden 49:23-28.

stoppelen zijn; en Ik zal hen verbranden, want Ik ben de Here der heirscharen; en Ik zal niemand sparen die in Babylon blijft. Daarom, indien gij Mij gelooft, zult gij arbeiden, terwijl het heden wordt genoemd.'[18]

De tijd van des Heren komst en door wie Hij wordt begeleid

De datum van de toekomstige terugkeer van Christus is de mens nimmer geopenbaard. Tot de vragende apostelen die met de Meester arbeidden, zeide Hij: 'Doch van dien dag en die ure weet niemand, ook niet de Engelen der hemelen, dan Mijn Vader alleen.'[19]

Slechts door waakzaamheid en gebed kunnen de tekenen der tijden op de juiste wijze worden vertolkt en de nadering van des Heren verschijning worden begrepen. Voor de onverschilligen en goddelozen zal de gebeurtenis even plotseling en onverwacht zijn als de komst van een dief in de nacht.[21] Maar wat de voorgaande tekenen betreft, worden wij niet zonder bepaalde inlichtingen gelaten. Reeds eerder[22] hebben wij bijbelse profetieën over dit onderwerp besproken. En latere schrift verzekert: 'Doch alvorens de grote dag des Heren zal komen, zal het Jakob in de wildernis voorspoedig gaan, en de Lamanieten zullen bloeien als een roos. Zion zal bloeien op de heuvelen en zich verheugen op de bergen, en vergaderd worden tot de plaats, die Ik heb aangewezen'.[23] Oorlog zal zo algemeen worden, dat een ieder, die geen wapens tegen zijn naaste wil opnemen, noodzakelijk voor zijn veiligheid naar Zion moet vluchten.[24] Efraïm zal in Zion op het westelijk vasteland worden vergaderd, en Juda zal wederom in het oosten worden geplaatst; en de steden Zion en Jeruzalem zullen de hoofdsteden van het wereldrijk zijn, waarover de Messias met onbetwist gezag zal regeren. De Verloren Stammen zullen tevoorschijn worden gebracht uit de plaats, waar God hen door de eeuwen heen heeft verborgen om uit de handen van Efraïm hun zo lang uitgestelde zegeningen te ontvangen. Aan de verstrooiing van het volk van Israël zal een einde komen.[25]

Zich in 1832 tot de ouderlingen van Zijn Kerk richtend, legde de Here de nadruk op de gebiedende noodzaak van toegewijde ijver, zeggende:

'Blijft in de vrijheid, waarmede gij zijt vrijgemaakt; verstrikt u niet in zonde, maar laat uw handen rein zijn totdat de Here komt. Want niet vele dagen hierna zal de aarde beven en waggelen als een dronken man; en de zon zal haar aangezicht verbergen en weigeren licht te geven; en de maan zal in bloed zijn gebaad; en de sterren zullen buitengewoon toornig worden, en zichzelf terneder werpen als een vijg die van een vijgeboom valt. En na uw

[18] L. & V. 64:23-25.
[19] Matth. 24:36; vgl. Marcus 13:32-37; zie blz. 422, 508.
[20] L. & V. 49:7; de samenhang toont aan dat de woorden door de Vader werden gesproken.
[21] 1 Thess. 5:2; 2 Petr. 3:10; vgl. Matth. 24:43, 44; 25:13; Lucas 12:39, 40; blz. 422.
[22] Blz. 420.
[23] L. & V. 49:24, 25.
[24] L. & V. 45:68-71.
[25] L. & V. 133:7-14, 21-35; 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 18 en 19.

getuigenis komen toorn en verontwaardiging op het volk. Want na uw getuigenis komt het getuigenis van aardbevingen, die gekreun in het midden der aarde zullen veroorzaken, en de mensen zullen op de grond vallen en niet kunnen staan. En eveneens komt het getuigenis van de stem der donderslagen, en de stem der bliksemschichten, en de stem der stormwinden, en de stem van de golven der zee, die zich buiten hun grenzen zullen verheffen. En alles zal in beroering zijn; waarlijk, het hart der mensen zal bezwijken, want vrees zal op alle mensen komen. En engelen zullen door het midden des hemels vliegen, en de bazuin van God doen schallen, en met luider stemme roepen: Bereidt u, bereidt u, o gij bewoners der aarde, want het oordeel van onze God is gekomen. Ziet, de Bruidegom komt, gaat uit om Hem te ontmoeten.'[26]

Een kenmerk van laterdaagse openbaring is de herhaling van het feit, dat de gebeurtenis nabij is, 'zelfs aan de deur'. De noodlottige tijd wordt herhaaldelijk in de schrift aangeduid als 'de grote en verschrikkelijke dag des Heren'.[27] Inderdaad vreselijk zal die zijn voor personen, gezinnen en naties, die zo diep in zonde zijn gezonken, dat zij hun aanspraak op barmhartigheid hebben verbeurd. Het is niet de tijd van het laatste oordeel, wanneer de ganse mensheid in herrezen staat voor de rechterstoel van God zal staan; niettemin zal het een tijd van ongeëvenaarde zegeningen voor de rechtvaardigen zijn en van veroordeling van en wraak op de goddelozen.[28] Zij, die reeds zijn opgestaan, zullen met Christus medekomen, en Zijn nadering zal het middel zijn, waardoor een algemene opstanding van de rechtvaardige doden wordt ingeluid, terwijl de reinen en rechtvaardigen, die nog op aarde leven, ogenblikkelijk van de sterfelijke toestand in de onsterfelijke worden veranderd en met de nieuw herrezenen zullen worden opgenomen om de Heer en Zijn hemels gezelschap te ontmoeten en met Hem neder te dalen. Hierover profeteerde Paulus: '. . . Alzo zal ook God degenen die ontslapen zijn, in Jezus wederbrengen met Hem . . . Want de Heere zelf zal met een geroep, met de stem van de Aartsengel en met de bazuin Gods nederdalen van den hemel, en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan; daarna wij die levend overgebleven zijn, zullen tezamen met hen opgenomen worden in de wolken, den Heere tegemoet, in de lucht.[29] Vergelijk hiermede de belofte aan de Drie Nephieten gedaan: 'En gij zult nimmer de pijnen des doods verduren; maar wanneer Ik in Mijn heerlijkheid zal komen, zult gij in een oogwenk van sterfelijkheid in onsterfelijkheid worden veranderd'.[30]

Over de ontzaglijke heerlijkheden die de rechtvaardigen bij de komst van de Heer wachten, hebben wij in deze tijd een gedeeltelijke beschrijving ontvangen: '. . . En het aangezicht des Heren zal worden ontsluierd; en de heiligen, die op aarde zijn, die levend zijn, zullen worden veranderd en opge-

[26] L. & V. 88:86-92.
[27] L. & V. 110:14, 16; vgl. Joël 2:31; Mal. 4:5; B. v. M., 3 Nephi 25:5.
[28] L. & V. 29:11-17.
[29] 1 Thess. 4:14-17.
[30] B. v. M., 3 Nephi 28:8; zie blz. 537.

nomen om Hem te ontmoeten'.[31] De heidense naties zullen worden verlost en deel hebben aan de eerste opstanding.[32]

Het Koninkrijk des Hemels zal komen

De komst van Christus in de laatste dagen, vergezeld van de apostelen van ouds[33] en de herrezen heiligen, zal het teken zijn van de vestiging van het Koninkrijk des Hemels op aarde. De getrouwe apostelen, die met Jezus waren tijdens Zijn aardse zending, zullen als rechters van het gehele huis Israëls ten troon worden verheven[34]; zij zullen de Nephietische Twaalf oordelen, die op hun beurt gemachtigd zullen worden de afstammelingen van Lehi te oordelen, die tak van de Israëlietische natie die naar het westelijk vasteland was gebracht.[35]

Ofschoon de uitdrukkingen 'Koninrijk Gods' en 'Koninkrijk des Hemels' in de Bijbel als synoniemen of door elkander worden gebruikt, geeft een latere openbaring aan elk een verschillende betekenis. Het Koninkrijk Gods is de Kerk, die door goddelijk gezag op aarde werd gevestigd; deze instelling maakt geen aanspraak op een tijdelijk bestuur over naties; haar macht is die van het Heilige Priesterschap, om bij het verkondigen van het evangelie te worden gebruikt en voor het verrichten van zijn verordeningen voor de zaligmaking van de mensen, levenden en doden. Het Koninkrijk des Hemels is het goddelijk voorgeschreven stelsel van bestuur en heerschappij in alle zaken, stoffelijk en geestelijk. Dit zal eerst dan op aarde worden gevestigd, wanneer haar wettig Hoofd, de Koning der koningen, Jezus de Christus, komt om te regeren.

Zijn bestuur zal er een zijn van orde, welk bestuur zal worden uitgevoerd door Zijn daartoe aangestelde vertegenwoordigers, bekleed met het Heilige Priesterschap. Wanneer Christus in Zijn heerlijkheid verschijnt, dan, en niet eerder, zal een volkomen vervulling van de bede: 'Uw koninkrijk kome. Uw wil geschiede gelijk in den hemel alzo ook op de aarde', werkelijkheid worden. Het Koninkrijk Gods is onder de mensen gebracht om hen op het komende Koninkrijk des Hemels voor te bereiden. In de gezegende regering van Christus de Koning zullen die twee tot één worden gemaakt. De betrekking tussen hen is op deze wijze aan de Kerk geopenbaard:

'Luistert en ziet, een stem als van iemand, die van omhoog naar beneden is gezonden, die sterk en machtig is, die naar de einden der wereld voortgaat, ja wiens stem tot de mensen zegt: Bereidt de weg des Heren, maakt Zijn paden recht. De sleutelen van het koninkrijk Gods zijn overgedragen aan de mens op aarde, en van dit tijdstip af zal het evangelie voortgaan naar de einden der aarde, zoals een steen, die zonder handen uit de berg is afgehouwen, zal voortrollen, totdat deze de ganse aarde heeft gevuld. Ja een stem,

[31] L. & V. 88:95-98.
[32] Aantekening 2, einde van hoofdstuk.
[33] L. & V. 29:12.
[34] L. & V. 29:12; vgl. Matth. 19:28; Lucas 22:30; blz. 352, 353.
[35] B. v. M., 3 Nephi 27:27; vgl. 1 Nephi 12:9, 10; Mormon 3:18, 19.

die roept: Bereidt de weg des Heren, bereidt het avondmaal van het Lam, maakt u gereed voor (de komst van) de Bruidegom. Bidt tot de Here, roept Zijn heilige naam aan, verkondigt Zijn wonderbare werken onder het volk. Roept de Here aan, opdat Zijn Koninkrijk over de aarde moge voortgaan, dat de bewoners er van dit mogen ontvangen en op de komende dagen mogen zijn voorbereid, waarin de Zoon des Mensen uit de hemelen zal nederdalen, bekleed met de luister van Zijn heerlijkheid om het koninkrijk Gods te ontmoeten, dat op de aarde is opgericht. Moge het koninkrijk Gods daarom voortgaan, opdat het koninkrijk der hemelen moge komen, opdat gij, o God, zowel in de hemel als op de aarde moogt worden verheerlijkt, opdat uw vijanden mogen worden onderworpen; want U is de eer, de macht en de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.'[36]

Het Millennium (Duizendjarig Rijk)

De opening van Christus' regering op aarde zal het begin zijn van een tijdperk, dat zich in vele belangrijke opzichten onderscheidt van alle voorgaande en volgende tijden; en de Heer zal met Zijn volk duizend jaar lang regeren. Het bestuur over personen, gemeenschappen en naties zal dit gehele Millennium door, een volmaakte theocratie zijn, met Jezus de Christus als Heer en Koning. Het meer goddeloze deel van de mensheid zal dan zijn vernietigd, en gedurende dit tijdperk zal Satan zijn gebonden, 'opdat hij de volkeren niet meer verleiden zou, totdat de duizend jaren zouden geëindigd zijn', terwijl de rechtvaardigen met Christus een rechtmatige regering en heerschappij zullen uitoefenen. De rechtvaardige doden zullen uit hun graven zijn opgestaan, terwijl de goddelozen niet eerder zullen worden opgewekt dan aan het einde van de duizend jaren.[37] De mensen die nog sterfelijk zijn, zullen met onsterfelijk gemaakte wezens omgaan; kinderen zullen tot wasdom opgroeien en dan in vrede sterven of onsterfelijk worden gemaakt 'in een oogwenk'.[38] De vijandschap tussen mens en dier zal een einde nemen; het gif der slangen en de woestheid van de redeloze schepsels zullen niet meer zijn en liefde zal de toonaangevende macht wezen. Een van de eerste openbaringen betreffende dit onderwerp is die aan Henoch, en daarin wordt de terugkeer van deze rechtvaardige profeet en zijn rechtvaardig volk aldus verzekerd:

'En de Here zeide tot Henoch: Dan zullen gij en uw gehele stad hen daar ontmoeten, en wij zullen hen in onze schoot ontvangen, en zij zullen ons zien; en wij zullen hen omhelzen, en zij zullen ons omhelzen, en wij zullen elkander kussen. En daar zal Mijn woonplaats zijn, en het zal Zion zijn, dat zal voortkomen uit alle scheppingen, die Ik heb gemaakt, en voor een tijdvak van duizend jaren zal de aarde rusten. En Henoch zag de dag van de komst

[36] L. & V. 65. Voor een vollediger behandeling van dit onderwerp, ook met betrekking tot het onderscheid tussen Kerk en Koninkrijk, zie 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 20, blz. 360-365.
[37] Openb. 20:1-6; vgl. L. & V. 43:18.
[38] L. & V. 63:50-51; 101:30; vgl. 1 Cor. 15:51-57.

van de Zoon des Mensen in het laatste der dagen, om voor duizend jaren in gerechtigheid op aarde te wonen.'[39]

In deze laatste dagen heeft de Here, die voor het duizendjarig tijdperk voorbereiding vereist, aldus gesproken, de heerlijkheden er van gedeeltelijk beschrijvende:

'En zich voorbereiden voor de openbaring, die moet komen, wanneer de sluier der bedekking van Mijn tempel in Mijn tabernakel, die de aarde verbergt, zal worden weggenomen en alle vlees Mij tezamen zal zien. En al het verderfelijke, zowel van de mens als van de beesten des velds, of van de vogelen der hemelen, of van de vissen der zee, dat zich op de ganse oppervlakte der aarde bevindt, zal worden verteerd. En eveneens zal al het verderfelijke in de elementen door hevige hitte smelten, en alle dingen zullen nieuw worden, opdat Mijn kennis en heerlijkheid op de ganse aarde mogen wonen. En te dien dage zal de vijandschap van de mens, en de vijandschap der dieren, ja de vijandschap van alle vlees voor Mijn aangezicht ophouden. En te dien dage zal al hetgeen, waarom iemand ook zal bidden, hem worden gegeven. En te dien dage zal Satan geen macht hebben om enig mens te verleiden. En er zal geen smart zijn, omdat er geen dood is. Te dien dage zal een kind niet sterven, voordat het oud is, en zijn levensduur zal als de ouderdom van een boom zijn. En wanneer het sterft, zal het niet slapen - dat wil zeggen in de aarde - maar in een oogwenk worden veranderd, en worden opgenomen, en zijn rust zal heerlijk zijn. Ja, voorwaar zeg Ik u: Te dien dage, wanneer de Here zal komen, zal Hij alle dingen openbaren'.[40]

Het Millennium zal de tijd vooraf gaan, die in schriftuurlijke bewoording 'het einde der wereld' wordt genoemd. Wanneer de duizend jaren voorbij zijn, zal Satan voor een korte tijd worden losgelaten, en de laatste beproeving van de onkreukbaarheid van de mens jegens God zal volgen. Zij die tot onreinheid geneigd zijn, zullen voor de verleiding bezwijken, terwijl de rechtvaardigen tot het einde toe zullen volharden.[41] Een desbetreffende openbaring werd de Kerk in 1831 gedeeltelijk als volgt gegeven:

'Want het grote Millennium, waarvan Ik bij monde van Mijn dienstknechten heb gesproken, zal komen. Want Satan zal worden gebonden, en wanneer hij wederom wordt losgelaten, zal hij slechts voor een korte tijd regeren, en dan komt het einde der aarde. En hij, die rechtvaardig leeft, zal in een oogwenk worden veranderd, en de aarde zal vergaan als door vuur. En de goddelozen zullen heengaan in een onuitblusbaar vuur en niemand op aarde weet hun einde, noch zal iemand het ooit weten, totdat zij voor Mij ten oordeel komen. Luistert naar deze woorden. Ziet, Ik ben Jezus Christus, de

[39] P. v. Gr. W., Mozes 7:63-65.
[40] L. & V. 101:23-32; vgl. Jesaja 65:17-25 en 11:6-9; zie ook L. & V. 29:11, 22; 43:30; 63:51.
[41] Openb. 20:7-15.

Zaligmaker der wereld. Bewaart deze dingen als een schat in uw hart en laat de plechtige ernst der eeuwigheid immer in uw gedachten zijn.'[42]

De celestiale voleindiging

De overwinning over Satan en zijn volgelingen zal volkomen zijn. De doden, klein en groot, allen die op aarde hebben geleefd, zullen opstaan - iedere ziel die in een vleselijk omhulsel heeft gewoond, hetzij goed, hetzij kwaad - en voor God staan, om te worden geoordeeld volgens hetgeen in de boeken geschreven staat.[43] Zo zal de zending van de Christus tot een heerlijke voleindiging worden gebracht. 'Daarna zal het einde zijn, wanneer Hij het Koninkrijk aan God en den Vader zal overgegeven hebben, wanneer Hij zal te niet gedaan hebben alle heerschappij en alle macht en kracht. Want Hij moet als Koning heersen, totdat Hij al de vijanden onder Zijn voeten zal gelegd hebben. De laatste vijand die te niet gedaan wordt, is de dood. Want Hij heeft alle dingen Zijn voeten onderworpen.'[44] Dan is voor de Here Jezus de tijd gekomen, 'wanneer Hij het koninkrijk zal overdragen en het de Vader vlekkeloos zal aanbieden, en zeggen: Ik heb overwonnen en de wijnpers alleen getreden, namelijk de wijnpers der grimmigheid van de toorn des Almachtigen Gods.

Dan zal Hij met de kroon Zijner heerlijkheid worden gekroond, om op de troon Zijner macht te zitten ten einde voor eeuwig te regeren.'[45] De aarde zal een verheerlijkt en celestiaal koninkrijk worden, een eeuwige woonplaats voor de verheven zonen en dochteren van God.[46] In alle eeuwigheid zullen zij heersen, koningen en priesters des Allerhoogsten, verlost, geheiligd en verhoogd door hun Heer en God

Jezus de Christus.

AANTEKENINGEN BIJ HOOFDSTUK 42

1. HENOCH, door Judas 'de zevende van Adam' genoemd, was de vader van Methusalah. In Genesis 5:24 lezen we: 'Henoch dan wandelde met God, en hij was niet meer, want God nam hem weg.' De openbaring van de Heer aan Mozes zegt ons, dat Henoch een machtig man was, wegens zijn rechtvaardigheid door God begunstigd, en een leider en openbaarder voor zijn volk. Het was door hem, dat een stad werd gebouwd welker inwoners dermate in rechtvaardig leven uitmuntten, dat zij één van hart en één van gedachten waren en er geen armen onder hen werden gevonden. Zij werd de Stad der Heiligheid of Zion genoemd. De anderen van het geslacht waren in de ogen des Heren alle verdorven. Henoch en zijn volk werden van de aarde weggenomen en zullen met Christus bij Zijn komst wederkeren (P. v. Gr. W., Mozes 7:12-21, 68, 69; vgl. L. & V. 45:11, 12).

2. DE HEIDENEN IN DE EERSTE OPSTANDING. - 'En dan zullen de natiën der heidenen worden verlost, en zij, die geen wet hebben gekend, zullen deel hebben aan de eerste op-

[42] L. & V. 43:30-34. Zie ook 'Artikelen des Geloofs', Hfdst. 20.
[43] Openb. 20:11-15.
[44] 1 Cor. 15:24-27.
[45] L. & V. 76:107, 108.
[46] Aantekening 3, einde van hoofdstuk.

standing; en voor hen zal het verdraaglijk zijn' (L. & V. 45:54). Aldus is het woord des Heren ten opzichte van die onwetende volkeren, die leven en sterven zonder kennis van de wetten van het evangelie. Deze verzekering wordt door andere schriftuurplaatsen gestaafd, met inachtneming van de beginselen van ware rechtvaardigheid, volgens welke de mensen zullen worden geoordeeld. De mens zal onschuldig of schuldig worden bevonden, naar zijn werken, zoals die worden uitgelegd in het licht van de wet waaronder hij moet leven. Het is met onze opvatting van een rechtvaardig God niet te rijmen om te geloven dat Hij iemand zal veroordelen wegens het niet voldoen aan een vereiste, dat hij niet kent. De wetten van het evangelie kunnen echter niet buiten werking worden gesteld, zelfs niet in het geval van hen, die in duisternis en onwetendheid hebben gezondigd, doch het is redelijk te geloven dat het verlossingsplan zulke onwetenden een gelegenheid zal schenken om de wetten van God te leren kennen, en naar de mate van kennis die zij zo opdoen, zal van hen gehoorzaamheid worden geëist of anders zullen zij de straf ondergaan. Zie Artikelen des Geloofs, Hfdst. 21:33.

3. DE VERNIEUWING VAN DE AARDE. - Sprekende over de trapsgewijs toenemende heerlijkheden, waarin voor Zijn scheppingen is voorzien, en over de wetten van vernieuwing en heiliging, heeft de Here door openbaring in de huidige bedeling gezegd: 'En verder, voorwaar zeg Ik u: De aarde komt de wet van een celestiaal koninkrijk na, want ze beantwoordt ten volle aan het doel van haar schepping, en overtreedt de wet niet. Daarom zal ze worden geheiligd; ja, niettegenstaande ze zal sterven, zal ze weder levend worden gemaakt, en zal ze zich onderwerpen aan de macht, waardoor ze levend wordt gemaakt, en de rechtvaardigen zullen haar beërven' (L. & V. 88:25, 26). Van deze vastgestelde verandering, waardoor de aarde in de toestand van een celestiaal geworden wereld zal overgaan, wordt in talrijke schriftuurplaatsen gesproken als van de verschijning van 'een nieuwe hemel en een nieuwe aarde' (Openb. 21:1, 3, 4; B. v. M., Ether 13:9; L. & V. 29:23).

INDEX

Aankondiging van Christus door de Vader, 32, 95, 275, 528, 554; van Christus' geboorte aan de herders, 71.
Aankondiging door Gabriël aan Zacharias, 59; aan Maria, 61; door engel aan herders, 71.
Aanspraken van Paus op autoriteit, 544.
Aarde, wedergeboorte van de, 238, 578.
Aäronisch Priesterschap, hersteld door Johannes de Doper, 559; deszelfs machten, 559.
Abraham, kinderen van, 302.
Abraham, Christus' meerderheid boven, 304.
Adam, de eerste mens, 16; zijn overtreding, 17; openbaring aan, 35.
Afval, de grote, 543; onder de Nephieten, 539.
Akeldama, de akker des bloeds, 470.
Amerikaanse Indianen, voorouders van, 39, 44, 540, 551.
Ananias, bedient Saul, 520.
Andreas, volgt Christus, 105; een der Twaalven, 164.
Annas, hoge priester, 455, 470.
Antipas, Herodes, 84, 89, 329, 465.
Antonia, toren of fort, 326.
Apostelen, de Twaalf, gekozen en geordend, 162; afzonderlijk beschouwd, 162; algemene kenmerken van, 168; vergeleken met discipelen, 169; krijgen opdracht en worden uitgezonden, 243; hun terugkeer, 246; vergeefse poging tot genezen door, 280; als rentmeesters, 325, 422; laatste opdracht van Christus aan, 507, 508; gevangengenomen, 515; door een engel bevrijd, om hun getuigenis gegeseld, 517.
Apostelschap, 169, 170; in tegenwoordige bedeling hersteld, 559.
Apostolische bediening, de, 511; einde van, 522.
Archelaüs, 84, 89.
Athanasius, geloofsbelijdenis van, 551.
Autoriteit, in het heilig Priesterschap, 268; van Elias en Elia, 277; van de Twaalf bevestigd, 289; van Christus betwist, 390; Christus, als hebbende, 186; van Christus aan Beëlzebub toegeschreven, 197.
Avonden, vroegere en latere, 256.
Avondmaal, ten huize van Simon de melaatse, 375; het Laatste, 435.

Barabbas, 466.
Barnabas, helper van Saul of Paulus, 521.
Bartholomeüs, zie Nathanaël.
Bartimeüs, van blindheid genezen, 372.
Bedeling van volheid der tijden, 565; ingeluid, 556.
Bedienaren en dienstknechten, 399.
Beeldenaar op geldstuk, 401, 413.
Beëlzebub, Christus' bevoegdheid toegeschreven aan, 197.
Begrafenis van Jezus, 485.
Behoefte aan een Verlosser, 15.
Bekers en schotels, ceremonieel wassen van, 323.
Belasting, hoofdelijke, 283.
Beloning naar verdienste verzekerd, 353.
Belijdenis, de grote, 266.
Benedictus, de, 60.
Beproeving van des Heren leer, 296.
Bergrede, 172; voor Nephieten herhaald, 530.
Berouwvolle vrouw vergeven, 195.
Besnijdenis, 67.
Bethanië, Jezus te, 319, 331; het huisgezin te, 384.
Bethesda, poel van, 154.
Beth-fage, 378, 387.
Bethlehem, geboorteplaats van Christus, 70, kindermoord te, 76.
Bethsaïda, 192, 247, 256; Julias, 266.
Bezetenheid, demonische, 136.
Blindgeborene genezen, 305.
Blindheid, lichamelijke en geestelijke, 304, 307.
Bloedig zweet, van Christus, 448; de werkelijkheid bevestigd, 454.
Boek van Mormon, oorsprong van, 540, 558.
Bokken en schapen, figuurlijk, 428.
Broeder van Jared, 11.
Brood des levens, Jezus Christus het, 251.
Bruidegom, vriend van de, 128.
Bruiloftskleed. ontbrekend, 396.

Caesarea Filippi, landpalen van, 272; Palestina, 462.
Calvarië, 478, 487.
Cefas, zie Paulus.
Celestiale huwelijk, 413.
Ceremoniële wassingen, 270.
Chorazin, wee over, 192.
Christenen, vroegere vervolgingen van, 543.
Christus, zie Jezus Christus.
Christus en Messias, betekenis van de namen, 29.
Columbus, Christopher, zijn zending, 549, 551.
Complot van Farizeeërs en Herodianen, 400.
Constantijn de Grote, verheft Christendom tot Staatskerk, 543.
Cowdery, Oliver, met Joseph Smith geordend, 558; getuige van hemelse manifestaties, 563.
Cumorah, toneel van laatste Nephietische veldslag, 540; platen van B. v. M. genomen uit, 558.

Dag des Heren, de, 504.
David, Zoon van, zie Zoon van David.
Decapolis, 271; Jezus binnen landpalen van, 264.
Demonen, erkennen Christus, 135, 231, 232.
Dertig jaar oud, 124.
Deur der schapen, Christus de, 308.
Didrachmen, 283.
Dienstknechten en bedienaren, 399.
Discipelen en apostelen, 169.
Discipelen geïnstrueerd, 323, 340; wat vereist van, 334.
Discipline van personen in kerk, 289.
Dives en Lazarus. 356.
Dochters van Jeruzalem, door Christus beklaagd, 478, 487.
Donkere Middeleeuwen, de, 546.
Doden, evangelie gepredikt aan, 20; bezocht door Jezus Christus, 491, 492; zendingswerk onder,

492; plaatsvervangend werk voor in hedendaagse Kerk, 565.
Dood, door Satan gebracht, 17; door verzoening van Christus overwonnen, 17; en opstanding van Christus voorspeld, 282; te weeggebracht, 483,496.
Doop, door Johannes de Doper, 93, 122, 391; van Christus door Johannes, 95; door Christus aan Nephieten bevolen, 529; wijze van, 529; van Joseph Smith en Oliver Cowdery, 559; zoals heden in Kerk vereist, 560.
Doper, zie Johannes de Doper.
Drie Nephieten, de, 538.
Duif, tekenen van de, 95, 112.
Duivel, Jezus beschuldigd bezeten te zijn van een, 297, 303.

Ecce Homo, 467.
Eenheid van Godheid, 368; van Vader en Zoon, 441.
Eersten kunnen laatsten zijn, 352.
Eeuwige Vader, de, een herrezen, verhoogd Wezen, 107, 113.
Efraïm, Jezus trekt zich terug in, 367.
Egypte, vlucht naar, 76, terugkeer uit, 84.
Elia en Mozes op berg der verheerlijking, 274; en Elias, 277; verschijning van, in Kirtland Tempel, 564.
Elias, Johannes de Doper een, 277; en Elia, 277; geest en macht van, 278.
Elizabeth, moeder van Johannes de Doper, 58, 60; bezocht door de maagd Maria, 63.
Elohim, 31.
Emmaus, Christus en twee discipelen op weg naar, 500.
Ergernissen en verwekkers van, 203, 287.
Essenen, 52.
Eten, geestelijk symbool van, 253, 257; met ongewassen handen, 260.
Eva, door Satan bedrogen, 16.
Evangeliën, de vier, 124; de synoptische, 124.
Ezelin, Christus rijdt op een, 378; als voorspeld, 380.

Farizeeërs en Sadduceeërs, 50, 56; zuurdesem der, 265; vernederd door een ongeleerde arme, 306; met wetgeleerden door Christus becritiseerd, 323; Jezus in huis van voorname Farizeeër, 332; trots op valse nederigheid, 343; met schriftgeleerden veroordeeld, 406.
Feest der Vernieuwing (of Inwijdingsfeest), 359, 367; Jezus op het, 359; van Pasen, 85; het traditionele Messiaanse, 395.
Filippus, door Jezus geroepen, 106; een der Twaalven, 165; vraagt de Vader te zien, 441.

Gabriël's aankondiging, van Johannes en Jezus, 58; aan de maagd Maria, 61.
Gadarenen en Gergesenen, land van, 240.
Galilea, meer van, 123; herrezen Heer verschijnt aan, 504; verschijnt op berg in, 506; zending in, 108, einde van, 295.
Galileeërs, 52; gedood in tempelhoven, 326.
Gamaliël, zijn advies aan Raad, 517; leermeester van Saul van Tarsus, 519.
Gebed, des Heren, 78; hogepriesterlijk, 446; en vasten; macht ontwikkeld door, 292; verzoek van discipelen betreffende, 320.
Gebedsriemen en zomen, 414.
Geest der waarheid, de heilige Geest, 442.
Geest en macht van Elias, 278.
Geesten, onbelichaamde, 7, 8, 15; staat van tussen dood en opstanding, 491; ontlichaamde, Christus' zending onder, 490, 491, 495; wereld van, zendingswerk in, 493.
Geestelijke ontwikkeling, het ene nodige, 320.
Gekozen of alleen geroepen, 397.
Geldstuk, beeldenaar en opschrift op, 401, 413; in bek van vis, 284.
Geloof, actief, vergeleken met passief aannemen, 237; een gave van God, 257; sterkte van, 282; niets onmogelijk voor, 282; ten behoeve van anderen, 292; kwantiteit en kwaliteit van, 346; van Nephieten, sterk, 534.
Geloofsbelijdenis van Athanasius, 551.
Geluk en plezier, 173, 184.
Gelijkenissen in 't algemeen, 221; definities, 225.
Gelijkenissen van Christus: de Zaaier, 209; tarwe en onkruid, 212; zaad in 't verborgene groeiend, 214; mosterdzaad, 215; zuurdesem, 216; verborgen schat, 216; parel van grote waarde, 217; Evangelienet, 218; verloren schaap, 287; onbarmhartige dienstknecht, 290; barmhartige Samaritaan, 318; vriend te middernacht, 321; lastige weduwe, of onrechtvaardige rechter, 322; rijke dwaas, 324; onvruchtbare vijgeboom, 327; grote avondmaal, 333; verloren schaap (herhaald), 335; verloren penning, 336; verloren zoon, 337; onrechtvaardige rentmeester, 340; rijke man en Lazarus, 343; onnutte dienstknechten, 346; Farizeeëer en Tollenaar, 348; arbeiders in wijngaard, 353; ponden, 374; twee zonen, 391; boze landlieden, 392; koninklijke bruiloft, 394; tien maagden, 423; deze ook in hedendaagse openbaring genoemd, 425; talenten, 425; ponden en talenten vergeleken, 426.
Gelijkenissen, doel van Christus met gebruik van 219.
Gemeenschappelijk bezit, 514.
Gennésareth, zee of meer van, 123.
'Gentiles' 255; worden groot op westelijk vasteland, 534.
Geroepen en gekozen, 396.
Geseling, 467; van Jezus, 467.
Geslachtsrekeningen van Christus, 65, 68.
Gevangenneming van Jezus, beproefd doch mislukt, 299; door verraad tot stand gebracht, 449.
Gethsémané, 453; Christus' zielestrijd in, 447; Zijn gevangenneming in, 449.
Getuigen, valse, bij verhoor van Jezus, 456.
Gewone volk, luistert aandachtig naar Christus, 389.
Godheid, drie Personen in de, 27.
Godslastering, 150; Christus beschuldigd van, 144, 360; Christus valselijk veroordeeld wegens, 460.
Gods voorkennis, geen bepalende oorzaak, 15, 23.
Godschap van Jezus Christus, voorsterfelijk, 27.
Golgotha, 478, 487.

Grieken, als 'Gentiles', 255; zekere bezoeken Jezus, 380.
Grondwet van Verenigde Staten, een noodzakelijke voorbereiding voor herstelling van evangelie, 550.
Grote gebod, het, 403.
Gij zijt de Christus, 266.

Heden en morgen, speciale toepassing van de woorden, 571.
Heidenen worden verlost; hun deel in eerste opstanding, 577.
Heiland en Verlosser, noodzakelijke eigenschappen van, 18.
Heilige Geest, zonde tegen, 199, 206; de apostelen beloofd, 442; apostelen begiftigd op Pinksterfeest met, 512.
Heiligen der Laatste Dagen, Kerk van Jezus Christus van de, 560.
Hemelvaart van Christus, 508.
Hendrik VIII, hoofd van de Kerk van Engeland, 547.
Henoch, 35, 108, 577; belofte aan, met betrekking tot Christus' tweede komst, 575.
Herder, de huurling, 307; Christus de Goede, 308.
Herders, aankondiging door engelen aan, 71; contrast met schapendrijvers, 307.
Herodes, de Grote, 74, 80; tempel van, 56; Antipas, 84, 90; vos genoemd, 329; Christus voor, 465.
Herodianen, 52; in complot met Farizeeërs, 400.
Herodias, 193.
Herstelling van sterfelijk leven, in tegenstelling tot opstanding, 234, 365; van het Priesterschap in deze tijd, 559.
Hof der Vrouwen, in tempel, 301, 312.
Hogepriesterlijk gebed van Christus, 446.
Hoge priesters en ouderlingen, 471.
Honden die de kruimels eten, 271.
Hoofdelijke belasting, 283.
Hosannaroep, 379, 384.
Hoveling, zoekt een koninkrijk, 383.
Huwelijk en scheiding, 349.
Huwelijk voor de eeuwigheid, 413.
Huwelijken, leviraats, 402.
Hyrum Smith, marteldood van, 564.

Ik ben, 30; Jezus Christus de, 304.
Indianen, Amerikaanse voorouders van, 39.
Inquisitie, hof van, 547.
Inschrijving te Bethlehem, 70.
Instemming, gemeenschappelijke, in oorspronkelijke Kerk nagekomen, 512, 523; in hedendaagse Kerk. 566.
Iscariot, zie Judas Iscariot.
Israël en Juda, koninkrijken van, 46.

Jakobs profetie over Shilo, 42.
Jakobus en Johannes, zonen van Zebedeüs, geroepen, 148; leden van de Twaalf, 163; verschijnen met Petrus in deze tijd, 163, 559; hun eerzuchtig verlangen, 371; moeder van, 383.
Jakobus, zoon van Alfeüs, een der Twaalven, 167.
Jared, broeder van; zijn gesprek met de onbelichaamde Christus, 11.
Jaredieten, 14.
Jaweh, zie Jehova.
Jehova, betekenis van de naam, 29, 33, 304.
Jeremia, messiaanse profetie van, 38.
Jericho, 383.
Jeruzalem, Christus' triomphale intocht in, 378; verwoesting van, voorspeld, 418; volbracht, 431; des Heren klacht over, 411; dochters van, Christus' klacht over, 478, 487.
Jezus de Christus, als Mens en als Christus, 1.
Jezus Christus, voorsterfelijk bestaan en voorordening van, 7; de Eniggeborene van de Vader in het vlees, 8, 11, 62; het Woord, 9; Woord van Gods macht, 10; Zijn meerderheid boven Abraham, 11, 303, 304; Zijn macht over de dood, 18, 19, 308; voorsterfelijk Godschap van, 27; de Schepper, 28; namen en titels van, 29; voorspeld, 34; aankondiging van, 61; het Kind van Bethlehem, 70; geboorte van, 71; geboorte aan herders verkondigd van, 71; besnijdenis en naamgeving van, 72; vertoning in de tempel van, 73; getuigenis van Simeon en Anna betreffende, 74; geboorte bekendgemaakt aan Nephieten, 76; tijd van geboorte van, 77, 83; jeugd van, 85; op Paasfeest toen Hij twaalf was, 86; met de geleerden in de tempel, 86; van Nazareth, 89; doop van, 95; nederdaling van de Heilige Geest op, 95; verzoekingen van, 96; eerste tempelreiniging door, 116; een ergernis voor velen, 189, 203; unieke status van, 284; Zijn broederen, onderhoud met, 295; op Loofhuttenfeest, 296; in Samaria verworpen, 313; in het huis te Bethanië, 331; zegent kleine kinderen, 350; verheffer van de vrouw, 356; op feest der Vernieuwing, 359; van godslastering beschuldigd, 360; trekt zich naar Efraïm terug, 367; voorspelt Zijn dood en opstanding, 268, 275, 282, 370, 381, 430; Zoon van David genoemd, 61, 65, 237, 262, 372, 378, 389; triomphale intocht in Jeruzalem van, 378; Vredevorst, 380; krijgt bezoek van zekere Grieken, 380; tweede tempelreiniging, 388; Zijn autoriteit betwist, 390; einde van Zijn zending in 't openbaar, 400; Zijn klacht over Jeruzalem, 411; trekt zich tenslotte uit tempel terug, 412; duidelijke voorspelling van Zijn dood, 430; voorzegt Zijn verraad, 436; Zijn zielestrijd in Gethsémané, 447; Zijn verraad en gevangenneming, 449; verhoor door Joden van, 455; valselijk veroordeeld wegens godslastering, 460; verschijnt voor Pilatus, eerste maal, 462; tweede maal, 466; voor Herodes Antipas, 465; ter kruisiging overgeleverd, 468; Zijn kruisiging, 478; Zijn begrafenis, 485; physieke oorzaak van Zijn dood, 488; verschijnt na opstanding aan Maria Magdalena en andere vrouwen, 497; aan twee discipelen op weg naar Emmaus, 500; aan tien apostelen en anderen, in wier tegenwoordigheid Hij eet, 502; aan Petrus, 502; aan de Elf, 503; Zijn Hemelvaart vanaf Olijfberg, 508; Zijn dood bekend gemaakt op Amerikaanse vasteland, 526; gever van wet aan Mo-

zes, 530; bezoeken van aan Nephieten, 528, 533, 536; verschijnt aan Joseph Smith, 554, 563; openbaringen van in deze bedeling, 560; tweede komst van, 568.

Jezus van Nazareth de Koning der Joden, 66. 68, 480.

Joden, Christus Koning der, 480.

Johannes de Doper, geboorte aangekondigd, 59; besnijdenis en naamgeving van, 60, de voorloper, 58, 92; voor Nazareeër gehouden, 66; in de wildernis, 92; doopt Jezus Christus, 95; zijn getuigenis betreffende Jezus, 104, 113, 122; zijn boodschap aan Jezus, 188; getuigenis van Christus betreffende,191; gevangenneming van, 188; dood van, 193; grootheid van zijn zending, 204; de verwachte Elias, 191, 204; herstel van Aäronisch Priesterschap in deze tijd door, 559.

Johannes, zoon van Zebedeüs, volgt Christus, 105; geroepen, 148; een der Twaalven, 164; zijn getuigenis omtrent de geleidelijke ontwikkeling van Jezus, 90; met Petrus bij het graf, 497; blijft in het vlees tot Christus' tweede komst, 506; de Openbaarder, 522.

Johannes en Jakobus, zie Jakobus en Johannes.

Joodse apartheid, 48.

Joseph Smith, 552; in verwarring door sectarische twisten, 553; zijn gebed om licht, 554; door Vader en Zoon bezocht, 554; vervolging van, 555; door Moroni bezocht, 557; ontvangt Aäronisch Priesterschap, 559; ontvangt Melchizedeks Priesterschap, 559; weer bezocht door de Heer Jezus Christus, 563; door Mozes, Elias en Elia bezocht, 564; sterft marteldood, 564.

Jozef van Arimathea, helpt bij de begrafenis van Christus, 485.

Jozef en Maria verloofd, 64; getrouwd, 65; stambomen van, 68.

Juda en Israël, koninkrijken van, 46.

Judas Iscariot, een van de Twaalf, 168; zijn klacht over verkwisting van zalfolie, 377; in complot met Joodse overheid, 434; gaat uit om Christus te verraden, 439; zijn verraad, 449; zijn waanzinnige wroeging en zelfmoord, 469; meningen over zijn karakter, 474.

Judas Thaddeüs, of Lebbeüs, een van de Twaalf, 167, 170; zijn vraag, 442.

Kajafas, hogepriester, zijn geïnspireerde woorden, 366; zijn ambt, 369; Christus voor, 455; de apostelen voor, 515.

Kameel en oog van naald, 352, 357.

Kapernaum, 135, 139; laatste toespraak van de Heer in synagoge te, 251.

Keizer, belasting aan, 401; de Joden geen koning dan de, 469.

Kerk van Engeland, oorsprong van, 547; erkent grote afval, 548.

Kerk van Jezus Christus, stichting van, 267; snelle groei van oorspronkelijke, 514, 515, 519; naam van, 536; onder Nephieten, 537; van de Heiligen der Laatste Dagen, oprichting van, 560.

Kerkelijke discipline van personen, 289.

Kerkelijke titels, 415.

Kerken van menselijk maaksel, 547.

Kind, als een klein, 285; nederigheid als van een, 286.

Kinderen kostbaar in Gods ogen 286; door Christus gezegend, 350, 357; van Nephieten door herrezen Heer gezegd, 532.

Kinderlijk en kinderachtig, onderscheid tussen, 286.

Kirtland Tempel, toneel van hemelse manifestaties, 562.

Klacht over Jeruzalem, 411.

Klei, op ogen van blinde gelegd, 305.

Kleopas, 500.

Koning der Joden, Christus, de, 66, 69, 480.

Koninkrijk, van God en van de hemelen, 574.

Korban, 261.

Kosten, berekening van de, 334.

Kruis, figuurlijk, 269; van Christus, door Simon gedragen, 477.

Kruisiging, 479, 487; van Jezus Christus, 478; tijd van, 488.

Krijg in de hemel, 7.

Laatste Avondmaal, het, 435.

Laatsten kunnen de eersten zijn, 352.

Lamanieten en Nephieten, 39, 43.

Lamanieten, voorouders van Amerikaanse Indianen, 39, 44, 540, 551; belofte betreffende, 572.

Landpalen, als beschrijvende term, 271.

Lazarus en Dives, 356.

Lazarus opgewekt, 361.

Leer, proef op des Heren, 296, 310; van Christus, zoals aan Nephieten verkondigd, 529.

Levend water, figuurlijk, 298.

Levi Mattheüs, zie Mattheüs.

Leviraatshuwelijken, 402.

Licht der wereld, Jezus het, 301.

Liefde, wederkerige, de apostelen bevolen, 439.

Loofhutten, feest der, 310; Jezus op het, 296.

Lucifer, zie Satan.

Luther, Martin, 546.

Magiërs, zie de wijzen.

Magnificat, de, 63.

Malchus, door Petrus gewond, door Jezus genezen, 451.

Maleachi, zijn voorspellingen niet begrepen, 112; vervuld, 564.

Mammon der ongerechtigheid, 343.

Manna, overleveringen betreffende, 256.

Maria en Jozef, zie Jozef en Maria.

Maria Magdalena, tegen traditionele laster beschermd, 196; bij het graf, 496; de eerste die de herrezen Heer zag, 497.

Martha en Maria, 319; in het huis van Simon de melaatse, 375.

Mattheüs, of Levi, geroepen, 145; geeft een feest, 145; een van de Twaalf, 166.

Matthias, tot apostel geordend, 511.

Meer van Galilea, stormen op, 238.

Melaatse, Simon de, 375.

Melaatsen, tien genezen, 347.

Melaatsheid, 141, 148.

Melchizedekse Priesterschap, Jezus Christus drager van het, 405; door Petrus, Jakobus en Johannes hersteld, 559.
Mens, voor-sterfelijk bestaan van de, 7, 15; een belichaamde geest, 16; val van de, 16, 24; vrije wil van de 16, 24.
Mens der Heiligheid, en Raadsman, namen van de Eeuwige Vader, 108.
Mensen, de Zoon des, 106.
Messiaanse psalmen, 37.
Messias, zie Jezus Christus.
Messias en Christus, betekenis van de namen, 29.
Michaël, in conflict met Satan, 7.
Midden des Tijds, 45.
Millennium, het, 575; voorspelling van, oude, 575; van deze tijd, 576.
Misdadigers, Christus onder de gerekend, 440, 479.
Mormon, Boek van, 540, 558.
Moroni, laatste van Nephietische profeten 540; een engel door God gezonden, 557; draagt oude kronieken aan Joseph Smith over, 558.
Mozes, weerstaat Satan, 8; zijn profetie betreffende Christus, 36, 104, 518, 558; met Elia op berg der verheerlijking, 274; verschijning van in Kirtland Tempel, 564.

Naam, van Christus, macht in, 288; in Christus', 442; van Christus' Kerk, 536, 560.
Naaste, wie is mijn, 317.
Nachtwaken, 256.
Namen, door God gegeven, 32.
Narduszalf, 384; Maria zalft Jezus met, 377.
Nathanaël of Bartholomeüs, tot Christus gebracht, 106; een der Twaalven, 165.
Nazareeër, 52, 66; Johannes de Doper voor gehouden 66.
Nazareth woonplaats van Jezus Christus in Zijn jeugd 84; toespraak van de Heer in synagoge te, 133; Zijn verwerping door de Nazarenen, 134.
Negen-en-negentig en het verloren schaap, 287.
Nephieten, geboorte van Christus aan bekend gemaakt, 76; en Lamanieten, 39, 43; schapen van een andere kudde, 309; dood van Jezus Christus aan bekend gemaakt, 526; bezoek van de herrezen Heer aan, 528, 533, 536; Twaalf uit de, geroepen, 529; de Drie, 538.
Nicodemus, bezoek van aan Jezus, 119, 127; zijn protest tegen Sanhedrin, 299; helpt bij begrafenis van het lichaam van, 485.
Nunc Dimittis, de, 74.

Offerdieren, oudheid van, 41; afschaduwing van Christus' zoendood, 36, 41.
Olijfberg, toespraak van Christus tot apostelen op, 397, 418; Gethsémané nabij, 447; hemelvaart des Heren vanaf, 508.
Onderling verschillende toestanden in hiernamaals, 441.
Onderling verschillende intelligenties in voorsterfelijke staat, 12.
Ongeloof, gevolg van, 282.
Ontaarding, lichamelijke, gevolg van de val, 16, 24.
Ontbrekende schriftuur, 89.
Ontlichaamde geesten, Christus bij, 490.
Onvergeeflijke zonde, 200, 206.
Oog van een naald en kameel, 352.
Oordeel, het onvermijdelijke, 428.
Oorspronkelijke Kerk, de, 514, 516, 519, 524.
Openbaringen van deze tijd, geloof in, 565; fundament van Christus' Kerk, 267, 564.
Opstand der Maccabeeën, 47.
Opstanding, algemene, 20; anders dan herstel tot sterfelijk leven, 234, 365; door Sadduceeërs ontkend, 56; Sadduceeërs vragen Jezus over opstanding, 402; van Jezus Christus, 496; valse verhalen en onhoudbare theorieën over van Christus, 499, 509; heidenen in eerste, 577.
Ouderlingen en hoge priesters, 471.
Oud kleed en oude zakken, 146
Overdadige goede werken, valse leer van, 433.
Overspelig geslacht van vragers naar tekenen, 200.
Overspelige vrouw tot Christus gebracht, 299.
Overste, de rijke jonge, 351.
Onze Vader, het, 178.

Paradijs, 491, 494; berouwvolle dief in, 482, 490.
Pascha, feest van, 85; Jezus in Zijn jeugd op, 86; menigten wonen bij, 124; herhalingen van tijdens Christus' zending, 270; het laatste door Jezus gegeten, 435, 452.
Patmos, 525.
Paulus, manifestaties van de Heer aan, 519, 521; zijn houding wanneer geslagen, in contrast met die van Christus, 470.
Paus, de, 544.
Pelgrimvaders, hun zending voorspeld, 549, 551.
Penningen en talenten, waarde van, 293.
Perea, de Heer trekt zich terug in, 360; zending in, en in Judea, 313, 332.
Petrus, Simon, door Andreas tot Jezus gebracht en Petrus genoemd, 105; van zijn boot en netten weggeroepen, 148; een der Twaalven, 162; zijn belijdenis betreffende Christus, 266; presideert over de apostelen, 267; protesteert tegen Jezus en wordt berispt, 269, 272; protesteert tegen voetwassing door Jezus, 437; zijn plechtige verklaring van trouw, 440; zijn aanval op Malchus, 451; zijn verloochening van zijn Heer, 461, met Johannes bij het graf, 497; door de herrezen Heer ondervraagd, 505; op de wijze van zijn dood gezinspeeld, 506; zijn toespraak op het Pinksterfeest, 513; geneest een lamme, 514; getuigt voor volk en overheid in tempel, 515, 516; verschijnt met Jakobus en Johannes in deze tijd, 163, 559.
Physieke oorzaak van dood des Heren, 488.
Pilatus, zie Pontius Pilatus.
Pinksteren, 512, 523.
Poel van Bethesda, 154; een lamme genezen aan, 155; van Siloam, 298, 311; blinde gezonden om zich in te wassen, 305.
Pontius Pilatus, stadhouder, 462; hoort beschuldigingen tegen Christus, 462, 466; ondervraagt Jezus, 464, 468; zendt Christus naar Herodes, 465; tracht Jezus van dood te redden, 468; laat Jezus kruisigen, 468; oorzaak van zijn toe-

geven aan eis der Joden, 469, 474; schrijft opschrift voor het kruis, 480; staat lichaam van Jezus voor begrafenis af, 485; staat bewaking van graf toe, 486.
Predikatie tegen afgoderij, die de afval bevestigt, 548.
Priesterschap, Aäronische, zie Aäronische Priesterschap; Melchizedekse, zie Melchidekse Priesterschap; het Heilige, nu op aarde werkzaam, 565; ambten daarin, 566.
Profeet, Jezus Christus - door Mozes voorzegd -, 36, 104, 518, 534, 558.
Protestanten, oorsprong van, 547.
Psalmen, Messiaanse, 37.

Raad, de Joodse, zie Sanhedrin.
Raad, in de hemel, eerste, 9, 13.
Rabbijnen en schriftgeleerden, 49, 54, 406.
Reformatie, de, 546.
Rentmeesters, apostelen vergeleken bij, 325, 422.
Rigdon Sidney, medewerker van Joseph Smith, 561.
Rots van openbaring, 267.
Rijkaards en hun rentmeesters, 355; moeilijk voor om koninkrijk in te gaan, 352.

Sabbat, voor Israël bepaald heilig, 152; Jezus Christus Heer van de, 152; rabbijnse voorschriften voor, 153, 160; Jezus' ontheiliging van aangewreven, 155, 160, 297, 306, 328; discipelen beschuldigd van ontheiliging van, 158; verandering van dag van zaterdag in zondag, 504.
Sacrament van het Avondmaal des Heren, onder de Joden ingesteld, 437; op westelijk vasteland, 532, 534, 536.
Sadduceeërs, en Farizeeërs, 50, 56; ontkennen opstanding, 56; vragen Christus over opstanding, 402.
Salomé, dochter van Herodias, 193; moeder van Jakobus en Johannes, 383.
Salomo's voorhof, 359, 368, 514.
Samaritaanse vrouw, spreekt met Jezus, 130; Christus een Samaritaan genoemd, 303.
Samaritanen, oorsprong van, 48; en Joden, vijandschap tussen 137; Jezus met vreugde door ontvangen, 132; later door verworpen, 313.
Samenzwering van Farizeeërs en Herodianen, 400.
Sanhedrin, het, 47, 53; Nicodemus een lid van, spreekt ten gunste van Jezus, 299; onwettig verhoor van Jezus voor, 455; de aposteen voor, 516; advies van Gamaliël aan, 517; Stefanus veroordeeld door, 518.
Satan, Lucifer, een zoon van de morgen, 7; in conflict met Michaël, 7; uit de hemel verdreven, 7; door Mozes geboden, 8; wenst vrije wil van de mens te vernietigen, 8; bedriegt Eva, brengt zonde en dood, 17; verzoekt Jezus, 96; tijdens millennium gebonden, 576; tenslotte overwonnen, 576.
Saul van Tarsus, zijn vervolging van de heiligen, 519; zijn bekering, 520, 524; zijn doop, 520; begin van zijn zending, 520; naam veranderd in Paulus, 521.
Schapen en bokken, figuurlijk, 428.
Schapen, andere dan van Joodse kudde, 309; Nephietische kudde, 531; Verloren Stammen een andere kudde, 531.
Schat, voor tempel bestemd, 416.
Schatkist van tempel, 311.
Schatting, de tempel, 292; Christus betaalt de, 283; volgens wet aan Caesar 401.
Scheiding en huwelijk, 349; opvattingen omtrent, 356.
Schepper, Jezus Christus, de, 27.
Schriftgeleerden en Farizeeërs, 406; en rabbijnen, 49; zie verder Farizeeërs.
Schriftuur, verloren, 89, 90.
Silo, Jakobs profetie betreffende, 35 42.
Sichar, 130, 138.
Siloam, poel van Siloam, 298, 311; val van toren te, 326.
Simon Petrus, zie Petrus; de melaatste, 375; de Farizeeër, 194; van Cyrene, 477, 486; Zelotes, een der Twaalven, 167.
Sleutelen, van koninkrijk der hemelen, 267; in Joodse literatuur symbool van macht, 268.
Smith, Hyrum, zie Hyrum Smith; Joseph, zie Joseph Smith.
Speeksel, op ogen van blinde gelegd, 266, 305.
Staat van de mens, eerste en tweede, 7.
Stammen van Israël, de Tien of Verloren, 46, 48, 531.
Stater, 284.
Stilzwijgen, van Christus voor Herodes, 465.
Steen, hoofd des hoeks, - Jezus Christus -, 393, 515.
Stefanus, zijn ijver, 517; zijn rede tot de raad, 518; zijn martelaarschap, 519.
Stem, in de wildernis, Johanes de Doper, 92; uit de hemel, van de Vader, 95, 275, 382, 528; van Jezus Christus uit de hemel tot Nephieten, 527.
Synoptische evangeliën, 124.

Talenten en penningen, 293.
Talmud, 48, 54.
Targums, 133, 139.
Tekenen, wonderen als tekenen, 110, 507; vragers naar, 200, 206, 265; van Christus' geboorte en dood op Amerikaanse vasteland getoond, 76, 526.
Tempel, van Herodes, 56; des Heren lichaam door gesymboliseerd, 117; eerste reiniging van door Christus, 115; tweede reiniging van de, 388; schatting betaald aan, 292; verwoesting van, voorspeld, 413; volbracht, 416; schat van, 416.
Tempels, moderne, 566.
Thomas, een der Twaalven, 166; twijfelt aan de opstanding van Christus, 503; wordt overtuigd, 504.
Tiberias, zee van, 123; de herrezen Heer verschijnt aan, 504.
Tienden, dag van, 571.
Titels, kerkelijke, 415.
Tollenaren, 144, 150; en zondaren, 144; zaligheid voor, 335; Zaccheüs voornaamste der, 373.

Tongen, als van vuur, manifestaties op Pinksterfeest, 512.
Toonbrood, 159, 161.
Tradities, gehechtheid aan, in tegenstelling tot de wet, 260.
Transsubstantiatie, valse leer van de, 545.
Triomphale intocht in Jeruzalem, van Christus, 378.
Trooster beloofd, 442, 444; gegeven, 512.
Twaalf, de, zie apostelen; de Nephietische, 529.
Tweede komst van Christus, vroeger voorspeld, 568, 418; in deze tijd, 568; tekenen van, 570, 420; tijd van onbekend, 572, 422, 432; nabij, 571; waardoor vergezeld, 572.
Tweedracht verboden, 529.
Tyrus en Sidon, Jezus binnen de grenzen van, 262.

Vader, de Eeuwige, proclameert de Zoon, Jezus Christus, 95, 275; aan Nephieten, 528; aan Joseph Smith, 554.
Val van de mens, 16; een proces van lichamelijke ontaarding, 16; verlossing van de, door Jezus Christus, 17, 25.
Vasten en gebed, macht door, 282.
Vastheid van kerkelijke aanspraken, 567.
Velen of weinigen zalig, 328.
Vergevensgezindheid, plicht betreffende, 289; onbeperkt vereist, 290; wederkerige, 387.
Verheerlijking, de, 274, 278.
Verhoor van Jezus, door de Joden, 455; onwettigheden van, 455, 471.
Verlosser, behoefte aan, 15; noodzakelijke bekwaamheden van, 18.
Verlossing, door Jezus Christus gebracht, 17, 25.
Verloving, Joodse, 67.
Vernieuwing van de aarde, 238, 578.
Verontreiniging, dingen die veroorzaken, 261.
Verraad van Christus, voorzegd, 436; door Judas Iscariot gepleegd, 449.
Verschijningen vóór de hemelvaart van de herrezen Heer aan stervelingen, 510.
Vervolgingen van vroegere Christenen, 543.
Verzoening, de, een plaatsvervangend offer, 18.
Viervorst, 203.
Vissers van mensen, 147, 150.
Voetwassing, verordening van, 437, 453.
Voleindiging, de celestiale, 577.
Volmaaktheid, betrekkelijke, 176, 185.
Voorkennis van God, geen bepalende oorzaak, 15, 23.
Voorrang en nederigheid, 371.
Voorspellingen over geboorte van Christus, leven en dood, 34; door Adam, 35; door Jakob, 35; door Mozes, 36; door Job, 36; door Jesaja, 37; door Jeremia, 38; door andere Hebreeuwse profeten, 38; door Johannes de Doper, 38; door Nephietische profeten, 526; van des Heren dood door Hemzelf, 268, 275, 282, 381, 430.
Voorsterfelijk bestaan van geesten, 7, 15; in vraag van discipelen vervat, 305; van Jezus Christus, 7.
Vóórsterfelijk Godschap van Jezus Christus, 27.
Voorsterfelijke staat, intelligenties van verschillende graad in, 12.
Vos, Herodes Antipas genoemd, 329, 465.
Vredevorst, Jezus Christus, de, 380.
Vrouw, een berouwvolle, krijgt vergiffenis, 195; een in zonde gegrepen, 299.
'Vrouw', als aanspreektitel, 108.
Vrouwen, Christus de verheffer van, 356; getuigen van de kruisiging, 482; bij het graf van Jezus, 497; zien de herrezen Heer en raken Hem aan, 498.
Vrije wil, van onbelichaamde geesten, 8, 15; van de mens, 15, 24.
Vijgeboom, 397; vervloekt, 386; symbool van Judaïsme, 388; en andere bomen, les uit, 386; als type in openbaring van deze tijd, 571.

Waakzaamheid bevolen, 422.
Waarheid, zal de mensen vrijmaken, 301.
Wachten in de nacht, 256.
Wassingen, ceremoniële, 259,. 270.
Water, levend, 298.
Weduwe, pennningske van, 411.
Weeën over Jeruzalem, 379, 411.
Wereldlijk gezag, onderwerping aan, 413.
Westelijk vasteland, zending van Jezus Christus op, 526.
Wet, de, en het evangelie, 175.
Wet van Mozes, rabbijnse indelingen van, 414; Christus de gever van, 530; vervuld, zoals Jezus de Nephieten zeide, 527, 530.
Wetgeleerde, vraagt Jezus, 317.
Wetgeleerden en Farizeeërs, kritiek van Jezus op, 322.
Wonderen, in 't algemeen, 110; standpunt der wetenschap ten opzichte van, 113.
Wonderen van Christus, water in wijn veranderd, 108; genezing van de zoon van hoveling, 133; schoonmoeder van Petrus genezen, 136; bezetene in synagoge van Kapernaüm genezen, 135; melaatse genezen, 141; lamme genezen en vergeven, 142; visvangst, 147; lamme aan poel van Bethesda genezen, 154; genezing van man met verdorde hand, 160; Dienstknecht van hoofdman genezen, 186; jonge man van Naïn uit de doden opgewekt, 187; genezing van blinde en stomme bezetene, 198; het stillen van de storm, 228; demonen verdreven uit land van Gadarenen, 231; opwekking van dochtertje van Jaïrus, 232; genezing van vrouw in de menigte, 235; blinde en stomme genezen, 237; spijziging van vijfduizend, 247; de wandeling op het water, 249; in het land Genesareth, 250; genezing van dochter van Syro-Fenicische vrouw, 262; genezingen binnen landpalen van Decapolis, 264; spijziging van vierduizend, 264; genezing van blinde bij Bethsaïda Julias, 266; genezing van jeugdige bezetene, 280; belastinggeld verschaft, 283; blinde op Sabbat genezen, 305; vrouw op Sabbat genezen, 327; waterzuchtige genezen, 332; tien melaatsen genezen, 347; Lazarus opgewekt, 361; blinde bij Jericho genezen, 371; onvruchtbare vijgeboom vervloekt, 386; genezingen in de tempelhoven, 389; wond van Malchus genezen, 451; tweede visvangst, 505.
Woningen, vele in het huis des Vaders, 441.

Woord, Jezus Christus het Woord, 9.
Wijngaard en wijnstokken, Israël gesymboliseerd door, 398.
Wijnstok, Christus de ware Wijnstok, 443.
Wijzen, de, 74; hun aanbidding van Christus, 75.

Zaad en gewas, 381.
Zaccheüs, 373.
Zacharias, de martelaar, 410, 416.
Zacharias, de priester, door de engel Gabriël bezocht, 59; met stomheid geslagen, 60, 67; krijgt zijn spraak terug, 60.
Zaligmaking, voorwaarden voor, 21.
Zaligsprekingen, de, 172.
Zegenen van kinderen, 357; onder de Nephieten, 532.
Zending in Galilea, begin van, 108; einde van, 295.
Zending in Judea en Perea, 313, 332.
Zeventigers, de, uitgezonden, 314; terugkeer van, 316.
Zion, van Henoch, 575; van de laatste dagen, 572.
Zondaren, vreugde in de hemel over bekeerde, 336.
Zonde, brengt dood in de wereld, 17; de onvergeeflijke, 199, 206; dienen van de zonde, 302; en lichaamskwalen, 305.
Zoom van kleed, 256.
Zoon van David, naam aan Jozef van Nazareth gegeven, 64; aan Jezus Christus, 61, 66, 262, 372, 378, 389; vraag van Christus betreffende, 405.
Zoon des Mensen, de, 106.
Zoon van God, de, door de Vader verkondigd, 95, 275, 528, 554.
Zoon van de morgen, zie Satan.
Zout der aarde, figuurlijk, 173, 184, 541.
Zuurdesem, van het kwaad, 266; van Farizeeërs en Sadduceeërs, 265, 266.